

Anötö ndê Yom Lêñsêm Wakuc

Bukawa New Testament (and Portions)

This Bible is copyrighted by Wycliffe Bible Translators (Wycliffe.org) and is printed with permission by the Digital Bible Society (dbs.org) for non-commercial use.

This Bible is available for free download in a variety of digital formats at dbs.org/bibles.

MATYU	4
MAK	36
LUK	56
JON.....	88
APOSEL.....	113
ROM.....	144
1 KORIN.....	160
2 KORIN.....	176
GALESIA.....	187
EPESAS.....	193
PILIPAI	199
KOLOSI	204
1 TESALONIKA	208
2 TESALONIKA.....	212
1 TIMOTI	215
2 TIMOTI	220
TAITUS	224
PILEMON.....	227
HIBRU	229
JEMS.....	242
1 PITA.....	247
2 PITA.....	252
1 JON.....	255
2 JON.....	259
3 JON.....	260
JUD	261
REVELESEN.....	263

MATYU

Yom whê nawaê nayham dindec sa-nga

Matyu in Yisu ndê ngacsênjomi 12 si danj, ma in ndê njaê danj bu Liwai (Mak 2:14). Têj namata-nga in kôm gwelenj whin gavman Rom-nga ma kôc mone takis-nga yêc lau Israel-nga. Ma tinjambu Yisu kêgalêm in sa ti ndê ngacsênjom danj.

Matyu in ngac Israel-nga, ma in to nawaê nayham dindec gic in dau ndê lau Israel-nga nawaê. In to tu bu whê sa bu Mesaya nanj Anötö gic bata bu ênkinj tên lau Israel-nga, nanj Yisu dau. Matyu kôc yom daêsam yêc lau Israel si buku dabun (nanj dasam bu Yom Lênsêm Akwa) bu puc yom nanj in to pi Yisu, nanj dôn, ma bu tôc asê bu yom honj nanj propet akwa-kwa sêto pi Mesaya dau, nanj nandô sa pi Yisu. Ma Matyu to yom daêsam pi yom nanj Yisu sôm ma kêdôhônj tên lau, ma pi gên nanj in kôm.

Nawaê nayham dindec gic waê lau Israel-nga tawasê dom, magoc gic waê lau nom-nga honj. Nahu bu Matyu to yom daêsam pi †Anötö ndê gôlinj (kingdom), ma whê sa bu Anötö tac whin bu lau honj sêsôc in ndê gôlinj napu, ma sêti in ndê balêkoc. Tôm yom nanj Yisu sôm tên lau Israel-nga, ma Matyu to yêc 4:17, nanj yêc bocdec bu:

Anötö ndê gôlinj menj kêpinj su. Bocdinañ anem daôm kwi ma ahu mêtê sac sinj.

Yisu ndê apai nadjênan

(Luk 3:22-38)

¹ Yisu †Kilisi ndê apai si nadjênan dindec. In sa akênj Dawid ndê, ma Dawid sa akênj Abraham ndê.

² Abraham ndê atu in Aisak. Ma Aisak ndê atu in Jakob. Jakob ndê atui †Juda ti in ndê asidôwai. ³ Juda gêm Tama ma inlu sêkwê balê lu asê, nanj Peres lu Sera. Peres ndê atu in Hesron, ma Hesron ndê atu in Ram. ⁴ Ram ndê atu in Aminadab. Aminadab ndê atu in Nason, ma Nason ndê atu in Salmon. ⁵ Salmon gêm Rahab, ma inlu sêkwê Boas asê. Boas gêm Rut, ma inlu sêkwê Obed asê. Ma Obed in Jessi damba. ⁶ Ma Jessi ndê atu in Kinj Dawid.

Dawid gêm Betsiba, nanj munnga ti Uria ndê awhê, ma Dawid lu Betsiba sêkwê Solomon asê. ⁷ Solomon ndê atu in Rehoboam. Ma Rehoboam ndê atu in Abaisa. Abaisa ndê atu in Asa. ⁸ Asa ndê atu Yehosapat, ma Yehosapat ndê atu in Yehoram. Yehoram ndê atu in Usiah. ⁹ Usiah ndê atu Yotam, ma Yotam ndê atu Ahas. Ahas ndê atu in Hesekeya. ¹⁰ Hesekeya ndê atu in Manase, ma Manase ndê atu Amon. Amon ndê atu in Josaya. ¹¹ Ma Josaya ndê atui, nanj Yekonaya ti ndê asii. Têj Josaya ndê tên lau Babilon-nga sêngaho lau †Israelnga su, ma sêkôc nac sa si sêndôc gameñ apa Babilon-nga gitôm lau gapocwalô-nga.

¹² Têj ndoc lau Israel-nga sêmbo gameñ Babilon-nga, nanj Yekonaya kwê Sealtial asê. Tinjambu lau Israelnga sêmbu akênj gameñ Babilon-nga sêmênj, ma Sealtial kwê Serubabel asê. ¹³ Serubabel ndê atu in Abiud, ma Abiud ndê atu Eliakim. Eliakim ndê atu in

Aso. ¹⁴ Ma Aso ndê atu Sadok. Sadok ndê atu in Akim, ma Akim ndê atu in Eliud. ¹⁵ Eliud ndê atu in Eleasa, ma Eleasa ndê atu Matan. Matan ndê atu in Jakob, ¹⁶ ma Jakob ndê atu in Josep. Josep gêm Maria nanj kôc Yisu, ngac nanj sêsam bu Kilisi.

¹⁷ Bocdinañ, tên Abraham ndê tên ma menj tên Kinj Dawid ndê tên, Yisu ndê apañgaci 14 sêmbo. Ma tên Dawid ndê tên ma menj tên ndoc lau Israel-nga sêndôc Babilon, nanj in ndê apai 14 tiyham sêmbo. Ma tên ndoc lau Israel-nga sêndôc Babilon, e menj tên ndoc Maria kôc Kilisi, nanj apai 14 tiyham sêmbo.

Yisu ndê dinda kôc in

¹⁸ Yisu Kilisi dinda kôc in naminj dau dec. Nac sêhê in dinda Maria tên Josep su, magoc inlu sêmbo sêwhin dau dom, ma sêlic bu Maria daê. In daê akênj Njalau Dabun ndê. ¹⁹ Josep, nanj sêmasan yom bu nem Maria, nanj ngac gitênj, ma bu kôm in maya sa dom, dec gauc gêm bu hu in sinj gelec.

²⁰ In kôc gauc dinañ su, goc Pômdau ndê anjela danj hoc dau asê tên in nja mbê, ma sôm, "Josep, Dawid ndê apañgac, tôc daôm dom bu kôc Maria sa ti am nem awhê, bu Njalau Dabun dau kênj balêkoc nanj mbo in natak nalôm. ²¹ Maria oc kôc balê danj, ma am oc sam in ndê njaê bu †Yisu, nahu bu in oc nem in ndê lau si yêc nac si sac nageyô."

²² Gên honj dinañ hóc asê ma bocdinañ Pômdau ndê yom nanj propet Aisaya hoc asê munj su, nanj nandô sa. In hoc yom dau asê bocdec bu:

²³ Alic su nanj. Awhê akinj danj oc daê e kôc balêkoc ngac danj, ma nac oc sêsam in ndê njaê bu Imanuel.

[Ais 7:14]

(Njê 'Immanuel' dau njahu bu 'Anötö mbo whin yac.')
²⁴ Tênj ndoc Josep tapo sa, nan in kôm gitôm Pômdau ndê anjela gic atu in, ma kôc Maria sa men mbo in ndê andu ti in ndê awhê. ²⁵ Inlu sêmbu sêwhin dandi, magoc Josep gic ahê Maria mbo e gitôm in kôc balêkoc dau su. Ma in sam in ndê njê bu Yisu.

Lau tigau sênsalê Yisu

2 Yisu dinda kôc in yêc malac Betlehem yêc gamej Judia-nga, têt têt Kin †Herod gêm gôlin mbo. Tinambu lau apa natô sêhêc asê Jerusalem. Nac lau tigau tu sênyalê tata-nga, ma sêmen akên gamej ac pi-nga. ² Sêhêc asê ma sêndac, "Balêkoc nan bu ti lau Israel si kin, nan dinda kôc in yêc nde? Yac alic tata wakuc dan pô yac mba gamej dec kên puc yac bu in hêc asê su. Ma yac amen bu atoc in sa ti apôn handuc têt in."

³ Nac si yom dinan kôm Kin Herod sô ma gauk gêm yom daêsam. Ma lau Jerusalem-nga hon boc-dinan. ⁴ Goc Herod kêgalêm lau Israel si †dabunsga atu-tu ti lau nan sêndôhôn yomsu, nan sa sêpitiger, ma ndac nac, "Mac nem †Mesaya dinda oc kôc in yêc malac bocke?" ⁵ Ma sê in ndê yom ma sêsom, "In dinda oc kôc in yêc malac Betlehem yêc gamej Judia-nga. Propet akwa dan to yom pi in mun su bocdec bu:

⁶ O malac Betlehem yêc gamej nan †Juda ndê ton sêwêkaij. Malac atu-tu hon nan sêyêc Juda ndê gamej, nan njadan hêc gêlêc am su dom, njahu bu gôlinwaga nan oc sa yêc am, nan oc ti ngac atu tu yob anej lau Israel-nga."

[Mai 5:2]

⁷ Herod ngô yom hon dinan su, ma kên nac sêsa si. Goc in gic lau tigau dinan sa tiyham gelec, ma kip yom sa yêc nac, bu bêt bocke tata dau men hêc asê ma nac sêlic. Nac sic min yom hon têt in su, ⁸ ma in kêkin nac bu sêtên malac Betlehem sêndi, ma sôm têt nac, "Andi anjalê balêkoc dau, ma têt ndoc mac atap in sa, nan goc ambu amen akên njawaê têt aô bu aô dauj waloc, ma watoc in sa."

⁹ Lau dinan sêngô Herod ndê yom su, ma sêsa si. Ma tata nan sêlic su yêc nac si gamej ac pi-nga, nan wê nac gi e kalhac andu nan balêkoc yêc, nan njahô solop. ¹⁰ Nac sêlic tata dau dec kôm nac atac njayham atu.

¹¹ Sêhêc andu dau si, ma sêlic balêkoc lu dinda Maria. Ma sêpôn haduc têt balêkoc dau ma sêtoc in sa. Goc nac sêkac si talhi sa, ma sêkên si awalaun nan njoli atu-tu têt in kaij gitôm gol, ma a njakwi njamalu ti gên njamalu njayham. ¹² Têt ndoc dinan Anötö kên puc nac na mbê bu sêmbu sêtên Herod sêndi dom. Bocdinan sêlhô sêsa sen dan dau-nga dan, ma sêmbu sêtên nac si gamej si.

Josep lu Maria ma Yisu sêsip Isip si

¹³ Têt têt lau tigau dinan sêhu nac sin su, Pômdau ndê anjela dan sun mbê têt Josep ma sôm, "Herod kêsalê balê dau bu ndic in ndu. Bocdinan tisa, ma kôc

balê lu dinda sa ma asip Isip andi. Ambo dinan e tôm aô wakên puc mac." ¹⁴ Josep ngô anjela ndê yom su, goc tisa têt ôbwêc dinan ma kôc balê lu dinda sa, ma sêsip Isip si. ¹⁵ Ma nac sêmbu gamej dinan, e Herod mbac ndu su. Ma njalên dau dinan dec Pômdau ndê yom nan propet dan hoc asê mun su, nan njandô sa. Yom dau bocdec bu:

Aô kagalêm anej atungac sa akên gamej Isip-nga men.

[Hos 11:1]

Herod gic balêkoc dedec ndu

¹⁶ Têt ndoc Josep kôc Maria lu Yisu sa sêsip Isip si, nan Herod hên lau tigau bu sêkên njawaê têt in pi balê dau. Magoc nac sêmen dom, dec in kêyalê bu nac sênsau in, ma in tac njandê atu. Goc kêkin in ndê lau sin-nga sêtên Betlehem si, ma sic balêkoc ngac dedec hon ndu yêc malac Betlehem, ma yêc gamej njamakê-nga whin. In tap njawaê sa su yêc lau tigau, pi bêt nan tata hêc asê nac-nga, ma bocdinan nac sic balêkoc ngac dedec e gi tap nac nan si yala tilu, nan hon ndu. ¹⁷ Ma tu dinan-nga yom nan propet Jeremaya to, nan njandô sa. In to yom bocdec bu:

¹⁸ Lau sêtan dangibo atu yêc malac Rama. † Rakel ndê lau wakuc sêtan nac si balêkoc nan singa su. Ma lau dan sêtôm bu sênem malô nac dom.

[Jer 31:15]

Josep kôc Yisu lu dinda sêmbu sêmen

¹⁹ Tinambu Herod mbac ndu, ma yêc Isip, Pômdau ndê anjela hoc dau asê têt Josep na mbê, ²⁰ ma sôm têt in, "Tisa ma kôc balê lu dinda sa, ma ambu atên gamej Israel-nga andi. Lau nan sêkôm bu sêndic balê dau ndu, nan hon sêmbac ndu su." ²¹ Goc Josep tisa, kôc balê lu dinda sa, ma nac sêmbu sêtên Israel si. ²² Tigen Josep ngô bu Akelaus gêm gôlin gamej Judia-nga ô damba Herod su, dec têt dau bu mbu têt gamej Judia-nga ndi. Ma Pômdau kên puc in na mbê bu têt gamej Galili-nga ndi. ²³ Goc nac sêtên Galili si, ma sêndôc malac dan njê Nasaret. Ma bocdinan yom nan propet akwa-ka sêto mun su, nan njandô sa pi Yisu. Nac sêto yom yêc bocdec bu, "Lau oc sêsam in bu ngac Nasaret-nga."

Jon, Ngac Kêku Lau-nga kêmasan Yisu ndê senj

(Mak 1:2-8; Luk 3:2-17)

3 Tinambu Jon, Ngac Kêku Lau-nga hêc asê gamej Judia-nga, ma gêm mêtê mbo gamej sawa. ² In sôm têt lau, "Anötö ndê gôlin men kêpin su. Bocdinan anem daôm kwi ma ahu mêtê sac sin." ³ Gên dau kêkuc yom nan propet Aisaya hoc asê mun su bocdec bu:

Namalac dan ta yom mbo gamej sawa, bocdec bu, 'Amasan Pômdau ndê senj tisolop. Amasan nem njalôm bu akôc in sa.'

[Ais 40:3]

† Rama - malac saun dan nan yêc kêpin Jerusalem.

⁴Jon sôc ñakwê nañ sêmasañ ña kamel ñamlicihu, ma kic piñkap yêc in ñampêbalê. Ma in gên gên bam-baliñ gitôm wakô ma lêp.

⁵Lau daêsam sêsa sêtên Jon si. Nac lau akên malac atu Jerusalem ma malac hoñ yêc gameñ Judia-nga, ma lau nañ sêndöc Bu Jordan ñamakê. ⁶Nac sêhoc si sac asê tên Jon, ma in kêku ñac yêc Bu Jordan. ⁷Ma lau †Palêsai ti lau †Sadiusi daêsam sêsa sêtên gameñ nañ Jon kêku lau mbo, nañ si. Tên ndoc Jon gêlic ñac in sôm ñac bocdec bu, “Mac mboc ñatui mac! Tu sake-nga mac alhö amen? Mac akôc gauc pi Anötö ndê tac ñandê nañ lau propet sêkên puc yac bu oc meñ sa, dec gauc gêm bu amen ma aliñ sanğu ñambwa, a? ⁸Angô! Akôm mêtê ñayham nañ tôc asê bu mac am daôm kwi yomandô. ⁹Ma asôm tên daôm dom bu, ‘Abraham apai yac, ma tu dinañ-nga Anötö oc kôc yac sa.’ Aô wasôm tên mac bu Anötö gitôm bu nem hoc hoñ dindec kwi sêti Abraham ndê atui sêd mac. ¹⁰A hoñ nañ sem ñandô ñayham dom, nañ kwahic dec Anötö kên ki ñamata tên ñawakac, ma in oc lên su ma tuc pi ya ndi.

¹¹“Aô wasôm tên mac hoñ bu ñgac dañ oc meñ êñkuc aô, nañ ndê ñaclai hóc gêlêc aneñ su. Aô ñgac ñambwa, gitôm dom bu wati in ndê ñgac akiñ tu waken in ndê atapa-nga. Aô dec kaku mac ña bu ñambwa, nañ tôc asê bu mac am daôm kwi su. Tigen in ñgac dau oc êñku mac ña Nalau Dabuñ ti ya. ¹²In meñ bu êñsahê lau, gitôm ñgac nañ whê wit ñandô ti ñapa kôc, goc gic ñandô sa sôc andu gên ñandô-nga gi, ma tuc ñapa sip ya nañ sa ñapan, nañ gi.”

Jon kêku Yisu

(Mak 1:9-11; Luk 3:21-22; Jon 1:32-34)

¹³Tên dinañ Yisu meñ akên gameñ Galili-nga ma hóc asê Jon yêc Bu Jordan. In tac whiñ bu Jon êñku in.

¹⁴Magoc Jon gic yao dau tên in ma sôm, “Am bu êmku aô, oc ñayham. Bocke dec am sôm bu aô wanğu am?”

¹⁵Tigen Yisu ô Jon ndê yom ma sôm, “Am tec dom. Kwahic dec am êmku aô, bu tanğuc lên solop nañ Anötö kemasañ gwanañ su.” Yisu sôm su ma Jon gôlôc bu êñku in. ¹⁶Yisu gêlin sanğu su ma pi akên bu meñ. Ma undambê kac sa, ma in gêlic Anötö ndê Nalau sip meñ gitôm balusi ma sac in ñahô. ¹⁷Ma awha dañ sa akên undambê, nañ sôm bu, “Aô Atunğac atac whiñ-nga dau dindec. Aô gatisambuc in ñandô.”

Sadañ kêtôm Yisu

(Mak 1:12-13; Luk 4:1-13)

4 Tinambu Nalau Dabuñ wê Yisu sa gameñ sawa gi, bu †Sadañ êntôm in. ²Yisu gên gên dañ dom tôm acsalô 40 ma ôbwêc 40, ma tinambu gên yô in ñandô. ³Ma tên dinañ Sadañ hóc asê in ma sôm tên in, “Am Anötö ndê Atu, a? Bocdinañ sôm tên hoc dindec bu sênem dau kwi ti gên daneñ-nga.” ⁴Magoc Yisu ô yom ma sôm, “Mba! Sêto Anötö ndê yom yêc bocdec bu, ‘Gên daneñ-nga ñambwa kên lau sêndöc tali dom. Nac danga wambu yom hoñ nañ Anötö sôm, dec ñac oc sêndöc tali.”

⁵Goc Sadañ kôc in sa pi malac dabuñ Jerusalem gi, ma kên in kalhac †lôm dabuñ ñapoc lólôc. ⁶Ma sôm tên in, “Am Anötö ndê Atu, a? Bocdinañ pwê sip ndi. Am oc tisac dom, bu sêto yom yêc bocdec bu, ‘Pôm-dau oc êñkin ndê añela bu sêyob am, ma sêpê am sa lólôc bu am tiñ gahim pi hoc dañ dom.’” ⁷Magoc Yisu sôm tên in, “Mba! Sêto yom dañ tiyham yêc bocdec bu, ‘Êmsahê Pômdau am nem Anötö dom.’”

⁸Goc Sadañ kôc in sa, ma lu sêpi lôc baliñ dañ si. Ma gameñ hoñ nañ kin nom-nga sem gôlin, ma kin dau si awa ti gên ñayham-ñayham hoñ, nañ Sadañ tôc tên Yisu. ⁹Ma sôm, “Am bu pôn hamduc tên aô ma nem akiñ aô, goc wakên gên hoñ dec sip am amam.”

¹⁰Magoc Yisu sôm tên in, “Mba, Sadañ! Am kôc daôm sa ndi! Sêto yom yêc bocdec bu, ‘Pôn hamduc tên Pômdau am nem Anötö, ma nem akiñ in tawasê.’”

¹¹Tên dinañ Sadañ hu in siñ, ma añela sêmeñ ma sem akiñ in.

Yisu gic hu ndê gwelen

¹²Tinambu †Herod kên in ndê lau siñ-nga si ma sêkôc Jon dôn, ma sêkên in ndôc gapocwalô. Ma tên ndoc Yisu ngô ñawaê, goc in mbu tên gameñ Galili-nga gi.

¹³In gi ndôc malac Nasaret dom, magoc in gi ndôc Kapenaom, malac nañ yêc kêpiñ Bugictoñ Galili-nga. Muñ-nga andô †Jakob ndê atu lu, Sebulun lu Naptali sêwêkaiñ nom yêc gameñ dinañ. ¹⁴Nalên dinañ yom nañ propet Aisaya to muñ su, nañ ñandô sa. Yom dau bocdec bu:

¹⁵Ñawê atu dañ meñ pô lau nañ sêndöc Sebulun lu Naptali si gameñ nañ yêc kêpiñ bugictoñ, ma yêc Bu Jordan ñamakê. Gameñ Galili-nga dinañ sêsam bu lau apa si gameñ, ma lau nañ sêndöc dinañ, nañ sêmbô tôm lau nañ ñasec atu kôm ñac ahuc, ma tôm lau nañ sêmpiñ bu sêmbac ndu. Magoc kwahic dec sêlic ñawê atu su.

[Ais 9:1-2]

¹⁷Tên ndoc dinañ Yisu gic hu ndê gwelen nem mêtê lau-nga, ma in hoc yom asê tên lau bocdec bu, “Anötö ndê gôlin meñ kêpiñ su. Bocdinañ anem daôm kwi, ma ahu mêtê sac siñ.”

Yisu mbwêc lau hale tu sênkuc in-nga

(Mak 1:16-20; Luk 5:1-11; Jon 1:35-42)

¹⁸Tên béc dañ Yisu kêsêlên mbo Bugictoñ Galili-nga ñamakê. Ma in gêlic Saimon nañ ndê ñaê dañ Pita, lu asi Andru. Inlu sêkên wasañ sêmbô, bu inlu ñgac sêkôc i-nga lu. ¹⁹Goc Yisu sôm tên inlu, “Amlu amen anğuc aô, ma aô wakên amlu ahê ñamalac sêmeñ sênkuc aô, tôm nañ kwahic dec amlu ahê i.” ²⁰Ma ña-gahô inlu sêtec si wasañ yêc, ma sênkuc in.

²¹Sênsêlên si, ma Yisu gêlic Sebedi ndê atu lu, nañ Jems lu Jon. Sêndöc wañ sêwhiñ damba Sebedi, ma sêpô si wasañ kic sêmbô. Yisu mbwêc inlu bu sêmeñ sênkuc in, ²²ma ñagahô inlu sêhu damba ti wañ siñ, ma sênkuc Yisu.

Yisu gêm lau gêmbac sa

²³ Dinañ su, goc Yisu kêsêlên golom-golom malac yêc gameñ Galili-nga. Inj kêdôhôn lau mbo flôm wê-nga, ma gêm mête nawaê nayham pi Anötö ndê gôlinj. Ma inj kôm lau ti gêmbac tidau-tidau honj nayham sa. ²⁴ Nawaê pi gên dau gêm gameñ Siria-nga honj ahuc, ma tu dinañ-nga lau sêkôc nac si lau gêmbac honj sêtên Yisu si, ma inj kôm nac nayham sa. Lau nanj sêhôn nandê atu, lau ti nalau sac, lau bôlinj, ma lau denjen ti mbolotê, lau ti nawapac honj dinañ inj gêm nac sa. ²⁵ Ma lau daêsam sêsa si ma sênkuc inj. Natô sêmenj akên gameñ Galili-nga, ma natô akên gameñ Dekapolis-nga. † Ma natô sêmenj akên malac Jerusalem ma malac honj yêc gameñ Judia-nga, ma natô sêmenj akên Bu Jordan nadanğa.

Yisu gêm mête mbo lôc

(Luk 6:20-23)

5 Têñ bêc danj Yisu gêlic bu lau daêsam sênkuc inj, goc pi lôc danj gi. Inj ndöc sic, ma inj ndê tsênjomi sêtigasuc inj. ² Ma inj gic hu kêdôhôn nac ma sôm, ³ “Anötö ndê mwasiñ gic waê lau nanj sênjwiniñ dau yêc inj angô-nga. Inj gêlic nayham bu kôc nac sa sêmbo inj ndê gôlinj napu. ⁴ Anötö ndê mwasiñ gic waê lau nanj sêndöc ti nalôm nawapac. Inj oc kôm nac si nalôm timalô. ⁵ Anötö ndê mwasiñ gic waê lau ti lênj malô ma yom malô. Bu nac oc sêwêkaiñ gameñ nom-nga sambob. ⁶ Anötö ndê mwasiñ gic waê lau nanj atac whiñ ndu andô bu sêsa lênj gitên erj. Inj oc nem nac sa sêti lau gitên nandô. ⁷ Anötö ndê mwasiñ gic waê lau nanj tawalô lau. Inj oc tawalô nac. ⁸ Anötö ndê mwasiñ gic waê lau ti nalôm nawasi. Nac oc sêlic Anötö. ⁹ Anötö ndê mwasiñ gic waê lau nanj sênjsalê lênj tu sêmbo ti yom malô-nga. Inj oc sam nac bu inj dau atui awhê ma ngac. ¹⁰ Anötö ndê mwasiñ gic waê lau nanj sêtap kisa sa tu sêsa Anötö ndê lênj gitên-nga. Inj gêlic nayham bu kôc nac sa sêmbo inj ndê gôlinj napu. ¹¹ “Têñ ndoc lau sêkênj kisa mac ma sêpu mac ti sênjgôlinj yom sac daêsam pi mac tu mac anjuc aô-nga, nanj ahêgo daôm dom. Bu Anötö oc êmwasiñ mac. ¹² Atac nayham ma atisambuc, bu Anötö oc kênj naôli nayham têt mac yêc undambê. Ma gauc nem bu nalênj tigenj, lau sêkênj kisa Anötö ndê lau propet nanj sêmbo munj su.”

Anötö ndê lau sêtôm gwêc so ma sêtôm nawê

¹³ Ma Yisu sôm, “Dakên gwêc so sip gên danen-nga bu dakôm gên dau nayham. Ma mac ambo lau nom-nga nalôm atôm gwêc so. Tigenj gwêc so bu namakic

ninga, oc dakôm namakic sa tiyham nalênj nde? Inj ti-sac su, ma tambaliñ siñ ninga, ma lau sêkwê dônj.

¹⁴ “Ma mac ambo nom atôm nawê bu pô gameñ. Malac danj bu yêc lôc, oc tôm dom bu siñ dau kwi. ¹⁵ Ma têt ndoc datunj lam asê, oc tangatôc na suc ahuc dom. Tanjinj sa bu nawê pô gameñ honj. ¹⁶ Bocdinañ, akôm mête nayham yêc lau honj angô-nga, nanj gitôm mac nem nawê bu pô gameñ. Ma lau oc sêlic mac nem mête nayham, ma sêmpiñ Damam undambê-nga.”

Yisu sôm yom pi yomsu ma propet si yom

¹⁷ “Gauc nem dom bu aô gameñ tu wasenj Anötö ndê yom nanj Moses ti lau propet sêto yêc, nanj su-nga. Aô gameñ tu wasenj su-nga dom, tigenj tu wakôm yom dau nandô sa-nga. ¹⁸ Yomandô, aô wasôm têt mac bu undambê ti nom bu ninga, magoc yom nalhô sauñ danj oc ninga yêc yomsu dom e aô dauñ wandic dabinj gên honj. ¹⁹ Asa nanj kêgili yomsu nanj hêganônj gên sauñ andô danj, me kêdôhônj lau natô bu sêkôm bocdinañ, nanj ti namalac waêmba yêc Anötö ndê gôlinj napu. Magoc asa nanj danğa wambu Anötö ndê yomsu, ma kêdôhônj lau natô bu sêkôm bocdinañ, nanj ti namalac tiwaê yêc Anötö ndê gôlinj napu. ²⁰ Angô! Lau Palêsai ti tkêdôhônj-waga yomsu-nga sênjsahê nanğa bu sêti lau gitên, tigenj aô wasôm têt mac, bu mac bu ati lau gitên ahôc gêlêc nac dom, dec oc tôm dom bu mac ambo Anötö ndê gôlinj napu.”

Yomsu dandic namalac ndu-nga nahu

²¹ Ma Yisu sôm têt nac, “Mac anyalê yom nanj Anötö kênj têt abanj bocdec bu, ‘*Ndic namalac ndu dom.*’ Ma ‘Asa nanj bu ndic namalac ndu, nanj oc tap ngagêyô sa.’ ²² Tigenj kwahic dec aô wasôm têt mac, bu asa nanj tac nandê têt namalac danj, nanj oc tap ngagêyô sa gitôm inj nanj gic namalac ndu. Ma mac nem ngagôlinj danj sôm bu lau atu-tu sêmatôc namalac nanj sam ndê asidôwa bu namalac gauc mbasi-nga. Magoc aô wasôm têt mac, bu asa nanj sôm yom kaiñ dinañ, nanj gitôm bu tap ngagêyô lambwam-nga sa. ²³ “Bocdinañ têt ndoc am bu lic om ma bu kênj nem da têt Anötö, ma bu gauc nem yom danj yêc amlu namalac danj nasawa, ²⁴ nanj goc hu nem da siñ yêc alta namakê ma sa ndi tap namalac dau sa. Gên namata-nga amlu amasanj yom nanj yêc amlu nasawa, goc mbu ndi ma kênj nem da têt Anötö. ²⁵ “Ma am nem tôp bu yêc namalac danj, ma inj bu wê am têt ngac êmatôc yom-nga ndi, nanj êmasanj yom têt inj ngagêyô, têt ndoc amlu anjêlênj ambo senj. Ma bocdinañ ngac dau oc kênj am têt ngac êmatôc yom-nga dom. Bu mba, mboe ngac êmatôc yom-nga oc kênj am têt ngac yob gapocwalô-nga, ma inj êmbaliñ am sôc gapoc-walô ndi. ²⁶ Aô wasôm yom nandô têt am, am oc ndöc gapocwalô napanj e am ndic nem tôp honj pacndê.”

† Dekapolis - nê dinañ danem kwi bu ‘malac amanlu.’ Malac amanlu dinañ sêyêc Bugictorj Galili-nga ngagameñ têt ac pi-nga.

Yomsu mockaiŋ-ŋga ŋahu

²⁷ “Ma mac anyalê yom naŋ Moses to bocdec bu, ‘*Kôm gêŋ mockaiŋ-ŋga dom.*’”²⁸ Tigenŋ kwahic dec aô wasôm têtŋ mac, ŋgac daŋ bu tahê awhê daŋ e ŋalôm ŋagalac, naŋ gitôm iŋ kôm mêtê mockaiŋ-ŋga têtŋ iŋ su, yêc iŋ ndê ŋalôm.

²⁹ “Am tanôm daŋga bu hê am têtŋ sac, goc kip tanôm dinaŋ sa ma êmbaliŋ niŋga. Am tanôm daŋ bu niŋga, naŋ hôc gêlêc am tanôm lu yêc ma hê am bu kôm sac, ma tiŋambu Anötö kêŋ am sip ya lambwam-ŋga ti ŋamlic sambuc ndi.”³⁰ Ma amam daŋga bu tim am, goc tim kic ma êmbaliŋ niŋga. Amam daŋ bu niŋga, naŋ hôc gêlêc am mbo ti amam lu-lu ma kôm sac su, ma tiŋambu sip ya lambwam-ŋga ti ŋamlic sambuc ndi.”

Awhê lu ŋgac sêhu dau siŋ dom

³¹ “Ma Moses to yom daŋ bocdec bu, ‘*Ŋgac daŋ naŋ gauc gêm bu hu nawhê siŋ, naŋ kêŋ bapia sêhu dau siŋ-ŋga têtŋ nawhê, goc hu iŋ siŋ.*’”³² Tigenŋ aô wasôm têtŋ mac, bu yom tigenŋ yêc bu ŋgac hu iŋ nawhê siŋ, naŋ awhê dau kôm mêtê mockaiŋ-ŋga whiŋ ŋgac daŋ. Ŋgac daŋ bu hu nawhê siŋ ŋambwa, naŋ kôm iŋ ti awhê mockaiŋ-ŋga. Ma ŋgac wakuc daŋ bu nem awhê dau, naŋ kôm mêtê mockaiŋ-ŋga † whiŋ.”

Dasôm yom tidônŋ goc dakôm ŋandô sa

³³ “Mac anyalê yom daŋ tiyham naŋ Anötö kêŋ têtŋ abanŋ bocdec bu, ‘*Yom bocke naŋ mac amatiŋ tidônŋ, naŋ akôm popoc dom,*’ ma ‘*Yom naŋ mac bu apuc dôŋ bu yomandô yêc Pômdau aŋgô-ŋga, naŋ akôm ŋandô sa.*’”³⁴ Magoc aô wasôm têtŋ mac, bu asôm yom daŋ tu apuc nem yom dôŋ-ŋga dom. Asôm yom pi undambê me pi nom tu bu apuc nem yom dôŋ-ŋga dom, ŋahu bu Anötö iŋ undambê ti nom ŋadau. Ma asôm yom pi Jerusalem dom, bu Anötö kêŋaliŋ malac dau sa ti iŋ ndê kiŋ atu ndê malac.³⁶ Ma asôm yom pi nem ŋagôlônŋ dom, bu mac atôm dom bu akôm nem kê-clauŋ daŋ tisêp me tiyec.³⁷ Asa bu lôc bu kôm gêtŋ daŋ, naŋ sôm ‘Aêc, aô wakôm,’ ma bu kôm dom goc sôm, ‘Mba, aô wakôm dom.’ Yom ŋatô bocke naŋ mac asôm tu apuc yom dau dôŋ-ŋga, naŋ meŋ akêtŋ Sadaŋ ndê.”

Daô sac naŋ sêkôm têtŋ yac, naŋ dom

³⁸ “Ma mac anyalê yom naŋ Moses to bocdec bu, ‘*Ŋamalac daŋ bu ndic am tanôm tisac, naŋ ndic iŋ ndê ô. Ma asa naŋ tuc nem ŋalhôm daŋ dulu, naŋ tuc iŋ ndê dulu ô.*’”³⁹ Tigenŋ aô wasôm têtŋ mac bu akôm mêtê

† Lau ŋatô gauc gêm bu yom dau ŋahu bocdec. Ŋgac daŋ bu hu ndê nawhê siŋ ŋambwa, ma awhê dau bu mbo tawasê, dec lau ŋatô oc gauc nem bu iŋ nakweŋ hu iŋ siŋ tu iŋ kôm mêtê mockaiŋ-ŋga whiŋ ŋgac daŋ, ma bocdinaŋ ŋac oc sêlic iŋ tôm awhê mockaiŋ-ŋga. Ma lau ŋatô gauc gêm bu yom dau ŋahu bocdec. Têtŋ ndoc awhê dinaŋ nakweŋ hu iŋ siŋ, goc iŋ oc nem ŋgac wakuc. Tigenŋ Anötö gêlic bu iŋ nakweŋ hu iŋ siŋ ŋambwa, dec iŋlu si yom sênem dau-ŋga gacgeŋ yêc. Bocdinaŋ awhê dau lu nakweŋ wakuc sêkôm mêtê mockaiŋ-ŋga yêc Anötö aŋgô-ŋga.

sac ô mêtê sac naŋ lau sêkôm têtŋ mac, naŋ dom. Daŋ bu tap am sip alim andô daŋga, naŋ kêŋ daŋga bu iŋ ndic whiŋ.⁴⁰ Ma ŋgac daŋ bu wê am têtŋ lau sêmatôc yom-ŋga, ma iŋ tac whiŋ bu am nemlihi iŋ ŋa am nem gêtŋ sauŋ daŋ, goc kêŋ nem gêtŋ atu têtŋ iŋ whiŋ.⁴¹ Ma lau †Rom-ŋga si ŋgac siŋ-ŋga daŋ bu kac yom am bu hoŋ iŋ ndê wapa seŋ ŋasawa apê, goc hoŋ wapa dau êmsêlêŋ seŋ ŋasawa baliŋ whiŋ iŋ ndi.⁴² Êmgamiŋ nem gêtŋ têtŋ lau naŋ sêteŋ gêtŋ têtŋ am, naŋ dom, ma daŋ bu ndac am bu nem iŋ sa ŋa gêtŋ daŋ, naŋ puc dômwêm iŋ dom.”

Atac whiŋ nem ŋacyo

(Luk 6:27-36)

⁴³ “Ma mac anyalê yom naŋ Moses to bocdec bu, ‘*Atac whiŋ nem lau menpaŋ am-ŋga,*’ ma yom naŋ lau sêsôm bocdec bu, ‘*Atac tec nem ŋacyo.*’”⁴⁴ Tigenŋ aô wasôm têtŋ mac bu atac whiŋ nem ŋacyo, ma aterŋ mbec tu lau naŋ sêkêtŋ kisa mac-ŋga.⁴⁵ Mac bu akôm boc-dinaŋ, goc Damam undambê-ŋga oc sam mac bu iŋ atui awhê ma ŋgac. Iŋ dau kêŋ ndê ac pi pô lau sac ti lau ŋayham, ma kêŋ u gic lau gitêtŋ ti lau naŋ sêsa lêtŋ giso.⁴⁶ Lau sac ma lau naŋ sêkôc takis-ŋga atac whiŋ lau naŋ atac whiŋ ŋac, ma sêtec lau naŋ sêtec ŋac. Mac bu aŋkuc ŋac si mêtê, dec tu sake-ŋga Anötö oc lic mac ŋayham?⁴⁷ Lau sambuc sêtoc dau si asidôwai sa, magoc sêtec lau ŋatô. Bocdinaŋ mac bu atoc nem asidôwai tawasê sa, dec tu sake-ŋga Anötö oc lic mac ŋayham hôc gêlêc lau sambuc?⁴⁸ Akôc gauc pi yom hoŋ dinaŋ, ma akôm mêtê solop eŋ, tôm Damam undambê-ŋga ndê mêtê.”

Yom pi sakiŋ gitêtŋ ŋatô

6 Ma Yisu gic têtŋ yom ma sôm, “Ayob daôm bu akôm nem sakiŋ anem akiŋ Anötö-ŋga tu bu lau sêlic e sêmpiŋ mac-ŋga dom. Mac bu akôm tu bu lau sêmpiŋ mac-ŋga, oc atap nem ŋaôli daŋ sa yêc Damam undambê-ŋga dom.”

Mêtê dakêtŋ gêtŋ têtŋ lau-ŋga

² “Bocdinaŋ têtŋ ndoc am bu nem lau ŋalôm sawa sa, naŋ goc sêc gêtŋ dau ahuc. Ndic dahuc taŋ bu kêŋ puc lau dom. †Lau sêtim yom lau-ŋga naŋ sêtoc dau sa, naŋ sêkôm bocdinaŋ yêc lôm wê-ŋga ti malac lôm, bu lau sêlic e sêmpiŋ ŋac. Yomandô aô wasôm têtŋ mac bu lau si sêmpiŋ ŋac, dinaŋ ti ŋac si ŋaôli sambuc naŋ sêkôc sa su.³ Tigenŋ têtŋ ndoc am bu kêŋ gêtŋ têtŋ lau ŋalôm sawa, naŋ siŋ ma kêŋ gelec têtŋ ŋac, ma yob bu lau daŋ sêngô ŋayom dom.⁴ Bocdinaŋ am nem mêtê kôm yác lau-ŋga oc yêc siŋ dau. Ma Damam naŋ gêlic gêtŋ naŋ yêc siŋ, naŋ oc kêŋ ŋaôli têtŋ am.”

Mêtê datenŋ mbec-ŋga

(Luk 11:2-4, 9-13)

⁵ “Ma têtŋ ndoc am bu teŋ mbec, naŋ teŋ tôm lau sêtim yom lau-ŋga dom. Ŋac atac whiŋ bu sêteŋ mbec sêlhac lôm wê-ŋga ti seŋ ŋamakê, tu bu lau sêlic ma

sêmpirij nac-nga. Yomandô aô wasôm têt mac bu lau si sêmpirij nac, dinaŋ ti nac si ƚaôli sambuc naŋ sêkôc sa su. ⁶ Têt têt am bu têt mbec, naŋ goc sôc nem andu ƚalôm ma sêc gatam ahuc, ma têt mbec têt Damam yêc malam naŋ lau daŋ sêlic dom. Ma Damam naŋ kêyalê gêt naŋ yêc siŋ dau, naŋ oc kêt ƚaôli têt am.

⁷ “Ma têt têt mac bu atêt mbec, naŋ atêt mbec bal-ij tôm lau sambuc dom. ƚac gauc gêm bu mbec dau oc ƚandô sa tu nac si yom ƚalhô daêsam-nga. ⁸ Aŋkuc nac si gêbôm dom, bu Damam kêyalê gwanaj su, gêt naŋ mac apônda.

⁹ Bocdinaŋ atêt mbec bocdec bu:

Damaŋ, am naŋ mbo undambê. Am nem ƚaê lau sênem dabuŋ maŋ.

¹⁰ Mweŋ ti lau hoŋ si Pômdau. Kêt lau daŋga wambu nem yom ƚapep yêc nom, gitôm yêc undambê.

¹¹ Kêt yac mba gô têt ac dindec.

¹² Suc yac mba sac ƚatôp kwi, tôm yac asuc lau naŋ sêkôm sac têt yac, naŋ si sac ƚatôp kwi.

¹³ Yob yac têt lêtôm bu tap yac sa dom, ma têt ƚgac sac Sadaŋ bu kôm yac ƚayom dom.

¹⁴ Mac bu asuc lau naŋ sêkôm sac têt mac, naŋ si sac kwi, goc Damam undambê-nga oc suc mac nem kwi bocdinaŋ. ¹⁵ Magoc mac bu asuc lau si sac kwi dom, dec Damam oc suc mac nem kwi dom bocdinaŋ.”

Mêtê dahu gêt danaŋ-nga siŋ tu danem akiŋ Anôtô-nga

¹⁶ “Ma têt têt mac bu ahu gêt danaŋ-nga siŋ tu anem akiŋ Anôtô-nga, naŋ akôm aŋôm andô masiŋ-masiŋ tôm lau sêtîm yom lau-nga sêkôm, naŋ dom. Lau dinaŋ sêkôm aŋgô andô tisac, bu lau sêlic ma sênŋyalê bu ƚac sêhu gêt danaŋ-nga siŋ ma tu dinaŋ-nga sêmpirij nac. Yomandô aô wasôm têt mac bu lau si sêmpirij nac, dinaŋ ti nac si ƚaôli sambuc naŋ sêkôc sa su. ¹⁷ Bocdinaŋ têt têt mac ahu gêt danaŋ-nga siŋ tu anem akiŋ Anôtô-nga, naŋ aliŋ bu ma amasaŋ daôm ƚapep. ¹⁸ Ma ƚalêŋ dinaŋ lau daŋ oc sênŋyalê dom bu mac ahu gêt danaŋ-nga siŋ. Tigeŋ mac nem Damam naŋ mbo siŋ dau, naŋ kêyalê gêt hoŋ naŋ yêc siŋ dau, ma bocdinaŋ oc kêt nem ƚaôli têt mac.”

Taŋsalê awa ƚandô undambê-nga

(Luk 12:33-34)

¹⁹ Ma Yîsu sôm, “Andic nem awa ti wapa sa lhac nom dom, bu sop oc neŋ, ma u oc nôm gêt dau tibalê, ma lau kaŋ oc sênem kaŋ sa. ²⁰ Apo gêt undambê-nga sa ti nem awa ƚandô, ma sop ti u oc seŋ su dom, ma gitôm dom bu lau kaŋ sêsôc sêndi bu sênem kaŋ. ²¹ Aô gasôm yom dinaŋ, ƚahu bu gamaŋ bocke naŋ mac nem awa yêc, naŋ mac nem ƚalôm ti gauc oc sap dôŋ ƚapaŋ.”

ƚamalac si tandô gitôm ya ƚawê

(Luk 11:33-36)

²² “ƚamalac si tandô gitôm ya ƚawê naŋ têt seŋ têt nac. Bocdinaŋ mac nem tanôm bu wê mac asa lêt ƚayham, goc mac nem ƚamlic ƚagêt hoŋ oc yêc ƚawê ƚalôm eŋ. ²³ Magoc tanôm bu wê mac asa lêt sac-nga, goc mac gacgeŋ ambo ƚasec ƚalôm. Bocdinaŋ mac bu gauc nem bu ambo ƚawê ƚalôm, magoc asa lêt ƚasec-nga, naŋ dec ƚasec gêm mac ahuc sambuc.”

Danem akiŋ ƚadau lu dom

²⁴ “ƚamalac daŋ gitôm dom bu nem akiŋ ƚadau lu, bu iŋ oc tec daŋ, ma atac whiŋ daŋ, me sap daŋ dôŋ ma pu daŋ. Ma mac bocdinaŋ, gitôm dom bu mac atoc Anôtô ma awa nom-nga lu-lu sa ti mac nem ƚadau.”

Dahêgo dauŋ dom

(Luk 12:22-32)

²⁵ “Tu dinaŋ-nga dec ahêgo daôm dom tu gêt aneŋ-nga ti anôm-nga, me tu ƚakwê asôc-nga. Anôtô kêt mac ambo tamli, ma gêt dinaŋ iŋ gêt atu. Gêt danaŋ-nga iŋ gêt atu dom. Ma Anôtô kêt mac nem ƚamlic ƚagêt hoŋ, ma gêt dinaŋ iŋ gêt atu. ƚakwê asôc-nga iŋ gêt atu dom.

²⁶ “Akôc gauc pi mbac. ƚac sêsô gêt dom, sêhoŋ gêt ƚandô ma sic sa sôc andu gêt ƚandô-nga dom. Tigeŋ Damam undambê-nga gôlôm ƚac. Ma iŋ tac whiŋ mac ƚamalac hôc gêlêc mbac hoŋ su. ²⁷ Ma mac nem asa bu hêgo dau, dec oc tôm bu ndic têt ndê têt mbo tali-nga?

²⁸ “Tu sake-nga mac nem ƚalôm ƚawapac tu ƚakwê asôc-nga? Akôc gauc pi ƚaola ƚayham naŋ sêpo sêlhac kwaŋ ƚalôm, naŋ sêkôm gwelen ti sêmasaŋ ƚakwê dom. ²⁹ Tigeŋ aô wasôm têt mac bu Kiŋ Solomon iŋ sôc ƚakwê ƚayham andô, magoc iŋ ndê gôlôn ti ƚawasi hôc gêlêc ƚaola dinaŋ daŋ su dom. ³⁰ O mac lau naŋ akêt whiŋ gwalec, aŋgô! Kwaŋ ti ƚaola nom-ŋg a sêlhac bêt daêsam dom, ma lau oc sêkêt ya neŋ su. Magoc Anôtô kêt gêt dau ti ƚadalô ƚayham, ma yob ƚapep. Ma bocdinaŋ aŋyalê bu yom ƚandô, iŋ oc yob mac, ma kêt ƚakwê têt mac whiŋ. ³¹ Bocdinaŋ ahêgo daôm dom ma asôm bu ‘Danaŋ sake?’ me ‘Danôm sake?’ me ‘Dasôc ƚakwê bocke?’ lec dom.

³² Lau sambuc naŋ sênŋyalê Anôtô dom, naŋ sêhêgo dau tu gêt hoŋ dinaŋ-nga, tigeŋ Damam undambê-nga kêyalê su bu mac apônda gêt hoŋ dinaŋ. ³³ Gêt ƚamata-nga akôm ƚaŋga bu atap malam sa yêc Anôtô ndê gôliŋ ƚapu, ma bu asa iŋ ndê lêt gitêt. Ma iŋ oc yob mac tu gêt nom-nga-nga whiŋ.

³⁴ “Bocdinaŋ ambo ti nem ƚalôm ƚawapac tu gêt laŋsê-nga dom. Ahu siŋ yêc e laŋsê dau hôc asê. ƚawapac bêt tigeŋ-nga naŋ gitôm bêt tigeŋ dinaŋ.”

Dapu lau ƚambwa dom

(Luk 6:37-42)

7 Ma Yîsu sôm, “Alic lau sac ƚambwa tu ƚac si lêt ti sakiŋ-nga dom, dec Anôtô oc lic mac sac tu nem-nga dom. ² Bu Anôtô oc êŋsahê mac tôm mac aŋsahê

lau, ma nem dôhôn mac nem lên ti sakin tôm dôhôn nañ mac am dôhôn lau si.

³“Tu sake-nga am hêgo daôm tu gên golop sauñ nañ yêc nem asidôwa tandô, tigen gên golop atu nañ yêc am daôm tanôm, nañ gêlic apu? ⁴Ma bocke am sôm têt nem asidôwa, ‘Aô bu wakôc gên golop nañ yêc am tanôm, nañ sa.’ Tigen gên golop atu pôc daôm nem tanôm ahuc? ⁵Am ngac tim yom lau-nga! Kôc gên golop atu sa yêc daôm tanôm muñ e tanôm ñawa sa, nañ goc kôc gên golop sauñ dinañ sa yêc nem asidôwa tandô.”

Dayob Anötö ndê gên dabuñ napep

⁶“Akên gên dabuñ têt giam dom, b u oc sêkac dau kwi ma sêser mac. Ma ambaliñ nem gôlôn ñayham têt bôc dom, bu oc sêkwê popoc.”

Anötö in ñadau bu kên gên têt yac-nga

⁷“Ateñ gên têt Anötö, dec oc akôc ñandô, anjalê in ti ndê lên, ma oc atap sa, ma bu amati gatam oc léc su têt mac. ⁸Bu Anötö kên gên têt lau hoñ nañ sêndac in, ma lau hoñ nañ sênjalê in ti ndê lên, nañ oc sêtap sa, ma ñac nañ sêmati gatam nañ oc léc su têt ñac.

⁹“Mac dambai angô! Nem balê dañ bu teñ gô têt am, dec am oc kên hoc têt in, a? ¹⁰Ma bu teñ i oc kên mboc sac têt in, a? ¹¹Mba! Mac lau sac, tigen atoc nem balêkoc sa ña gên ñayham. Magoc Damam nañ mbo undambê in gitêt en, ma oc kên gên ñayham-ñayham en têt lau nañ sêter in. ¹²Akôm mêtê ñayham têt lau hoñ, gitôm mêtê ñayham nañ mac atac whiñ bu sêkôm têt mac. Yom hoñ nañ Moses ti lau propet sêto, nañ hêganôn yac dakôm mêtê ñayham bocdinañ.”

Yom señ lu-nga

¹³“Anjahê ñangga bu atap gameñ andöc tamli ñapañ-nga sa, magoc anyalê bu gatam gameñ dinañ-nga in gatam sauñ. Bu gameñ andiñam-nga dê yêc, ma señ têt gameñ dau in señ atu, ma ñagatam atu bocdinañ. Lau daêsam sêsa señ atu dinañ, ma oc sêsôc gatam atu dau. ¹⁴Magoc gameñ dandöc tanli ñapañ-nga ña-ñagatam in gatam sauñ, ma señ têt gameñ dinañ in señ atu dom, ma lau daêsam oc sêtap sa dom.”

Yom pi propet tasan

¹⁵“Ayob daôm tu propet tasan-nga. Ñac sêtôm giam pôm nañ sêmpan dau ahuc ña domba ñamlic, tu bu sêti gasuc domba-nga ma sêser ñac su. Ñalên tigen propet tasan oc sêtên mac sêloc tu sênsau mac-nga.

¹⁶Anjahê ñac si lên dec tôm bu mac anyalê bu ñac lau tasan. Ñalên tigen, yac dalic a ñandô ma tanjalê a dau bu ñayham me sac. Oc tôm dom bu dahiñ ñandô ñayham yêc a sac. ¹⁷Yomandô! A ñayham sem ñandô ñayham, ma a sac sem ñandô sac. ¹⁸A ñayham dañ gitôm dom bu nem ñandô sac, ma a sac gitôm dom bu nem ñandô ñayham. ¹⁹Ma a hoñ nañ sem ñandô sac, nañ oc sêlên su ma sêtuc pi ya ndi, ma ya neñ su. ²⁰Bocdi-

nañ anjahê propet si lên, ma anyalê ñac bu propet ñayham me sac.”

Pômdau kêyalê in ndê lau su

²¹“Lau daêsam sêsam aô bu, ‘Pômdau,’ tigen ñac hoñ oc sêtap gameñ undambê-nga sa dom. Mba! Lau nañ dañga wambu Damañ undambê-nga napep, ma sêkôm mêtê tôm in atac whiñ, nañ oc sêtap undambê sa. ²²Têt Anötö ndê bêt êmatôc lau-nga, nañ lau tasan daêsam oc sêsôm têt aô bu, ‘Pômdau, Pômdau! Yac ahoc yom asê atôm propet, ma atiñ ñalau sac su ma akôm gên dalô daêsam am am anôm. Bocdinañ kôc yac sa.’ ²³Tigen aô wasôm têt ñac bu, ‘Aô kayalê mac dom sambuc mac lau sac. Alhô su yêc aô!’”

Yom gôlin pi ngac lu nañ sêkwê andu

(Luk 6:46-49)

²⁴“Lau nañ sêngô aneñ yom ma sêkôm ñandô sa, nañ sêtôm ngac tigau nañ kwê ndê andu kalhac nom ñangga ma kên hoc kêgapiñ alhô dôn. ²⁵Têt ndoc u gic e bu hêt, ma mbu puc ñadinda hêt pi andu dau, nañ andu dau ku sa dom bu hoc kêgapiñ dôn. ²⁶Magoc lau nañ sêngô aneñ yom ma sêkôm ñandô sa dom, nañ sêtôm ngac gauc mba nañ kwê ndê andu kalhac nom babalê. ²⁷Ma u gic ti bu hêt, ma mbu puc ñadinda hêt pi andu dau, goc ku sa ma tisac sambuc.”

²⁸Yisu gic bata ndê yom dinañ, ma lau hoñ sêhêdaê tu in ndê yom-nga. ²⁹Ñahu bu yom nañ in kêdôhôn têt ñac nañ yom ti ñaclai, hêt gêlêc lau Israel-nga si kêdôhônwaga yomsu-nga si yom hoñ su.

Yisu kôm ngac ti gêm bac leprasi ñayham sa

(Mak 1:40-45; Luk 5:12-14)

⁸ Yisu sip akên lôc meñ, ma lau daêsam sênkuc in. ²Ma ngac dañ ti gêm bac leprasi têt in gi, goc pôn haduc ma sôm, “Pômdau. Am bu tac whiñ dec gitôm bu am oc kôm aô ñamlic ñawasi sa.” ³Yisu kêmatôc amba sa gi ma kêmasac in, ma sôm, “Aô atac whiñ, dec wasôm têt am bu ñamlic ñawasi sa.” Ma ña-gahô en gêm bac hu in siñ, ma in ñamlic ñayham sa. ⁴Ma Yisu sôm têt in, “Am ngô! Gên nañ kwahic dec hêt asê am, nañ sôm asê têt lau dañ dom. Tigen têt ñdabuñsiga ndi, tôc daôm têt in bu lic bu am nem ñamlic ñawasi sa su. Ma kên da tôm yomsu nañ Moses kên têt yac. Ma ñalên dinañ lau hoñ oc sênjalê bu am ñamlic ñayham sa.”

Ngac bata siñ-nga dañ kên whiñ ñangga

(Luk 7:1-10)

⁵Tiñambu Yisu sôt malac Kapenaom gi. Ma ngac bata Rom-nga dañ, nañ gêm gôlin lau siñ-nga 100, nañ têt in gi ma ndac in bu nem in sa. ⁶In sôm, “Pômdau, aneñ ngac akiñ dañ ndöc bôlin. In yêc andu ñapañ ma kêsahê ñandê atu.” ⁷Ma Yisu sôm têt in, “Aô oc waloc ma wakôm in ñayham sa.” ⁸Tigen ngac bata dau ô yom ma sôm, “Pômdau, am ngac atu ma aô ngac apa, dec mayañ dauñ bu am sôt aneñ andu. Tigen aô kay-

alê su bu am ngac ti ñaclairu, ma bocdinañ dec am bu ndic atu yom, goc aneñ ngac akiñ oc ñayham sa.
⁹ Bu aõ dauñ ñanñ wambu lau nañ si ñaclairu hõc gëlêc aõ neñ, ma aneñ lau siñ-nga ñanñ wambu aõ. Aõ bu wasõm tẽn ñanñ, 'Am ndi!' goc iñ oc ndi. Ma bu wasõm tẽn ñanñ, 'Am mwen,' goc iñ oc meñ. Ma bu wasõm tẽn aneñ ngac akiñ bu kôm gẽn ñanñ, goc iñ oc kôm."

¹⁰ Yisu ngõ ngac bata ndê yom ma hêdaê, ma sôm tẽn lau nañ sênkuc iñ bu, "Yomandô wasõm tẽn mac, bu yêc lau Israel honñ aõ gatap ñac si ñanñ nañ kên whin ñanñ gitôm ngac Rom-nga dindec, nañ sa dom.

¹¹ Anjô! Lau daêsam nañ lau Israel dom, nañ oc sêmeneñ akên nom ñabatiniñ honñ, ma sêtap mwasiñ atu sa yêc undambê sêwhin Abraham, Aisak ma Jakob.

¹² Tigen lau Israel daêsam nañ gauc gêm bu sic waê bu sêndõc undambê, nañ Anõtô oc êmasuc ñac su sêndõc gameñ ñasec-nga, ma sêtan ti lhõ ênsiñ pi dau."

¹³ Yisu sôm yom dinañ tẽn lau honñ su, goc sôm tẽn ngac bata, "Am lhõ mbu ndi. Aõ oc wakôm am nem ngac akiñ dinañ ñayham sa, tôm am kên whin." Ma tẽn ndoc dau dinañ gêm-bac hu ngac akiñ dau siñ, ma iñ ñayham sa.

Yisu kôm lau daêsam ñayham sa

(Mak 1:29-34; Luk 4:38-41)

¹⁴ Tiñambu Yisu tẽn Pita ndê andu gi ma gêlic Pita lawawê gêm-bac lic ñandê atu ma yêc. ¹⁵ Yisu tẽn iñ gi ma kêmasec iñ amba, goc gêm-bac hu iñ siñ. Ma iñ ti-sa, ma ndê gẽn ñaneñ-nga ma kên tẽn Yisu.

¹⁶ Tẽn telha dinañ ac gi sip su, g oc lau malac-nga sêkõc lau daêsam nañ ñalau sac sêmbo ñac si ñalôm, nañ sa sêten Yisu si. Ma iñ gic atu yom, goc ñalau sac sêhu lau dau siñ, ma iñ kôm lau gêm-bac honñ ñayham sa.

¹⁷ Ñalên dau dinañ yom nañ propet Aisaya sôm su nañ dec ñandô sa. Muñ-nga iñ to yom pi Mesaya bocdec bu:

Iñ hõc yac neñ ñawapac tu nem yac sa-nga.

[Ais 53:4]

Lên tanñuc Yisu-nga

(Luk 9:57-62)

¹⁸ Tẽn bêc ñanñ Yisu gêlic lau daêsam sênghihi iñ ahuc, goc sôm tẽn ndê ñngacsênjomi bu sêlom bugictonñ ma sêpi ñanñ sêndi. ¹⁹ S êmasañ dau sêmbo ma kêdôhôn-waga yomsu-nga ñanñ meñ ma sôm tẽn iñ, "Kêdôhôn-waga, aõ bu wañkuc am, wawhiñ am watên gameñ bocke nañ am oc ndi." ²⁰ Ma Yisu ô iñ ndê yom ma sôm, "Giam pôm si hocsuñ yêc, ma mbac lôlôc-nga si ñaic yêc, tigen ñNamalac ndê Atu dau ndê mala yêc bêc-nga mba."

²¹ Ma sênjom ñanñ sôm tẽn iñ, "P ômdau, aõ bu wañkuc am, magoc gẽn ñamata-nga aõ wandi wambo wawhiñ aneñ lau e anñuhunñ ñamañ su nañ." ²² Tigen Yisu sôm, "Mba! Am bu gauc nem bu êmkuc aõ, nañ gẽn ñamata-nga. Tec lau batê sênñuhunñ lau batê."

Yisu kôm bu ñamponñ timalô

(Mak 4:35-41; Luk 8:22-25)

²³ Yisu sôm yom dinañ su, goc pi wañ ñanñ gi. Ma iñ ndê ngac-sênjomi sênkuc iñ ma sêpi wañ sêwhin.

²⁴ Sêlac si, ma mbu puc atu ma gêli bu ñamponñ sa gic sip wañ, e kênpiñ bu wañ pac. Tigen Yisu yêc bêc yêc wañ. ²⁵ Dec sêten iñ si, sêhu iñ sa ma sêsôm, "Pômdau, nem yac sa, bu yac oc dapac dandinañ." ²⁶ Magoc Yisu sôm tẽn ñac, "O mac lau nañ akên whin gwalec. Tu sake-nga mac atõc daôm?" Goc iñ tisa ma sôm yom ñanñ tẽn mbu ti bu ñamponñ, ma gameñ ñanñ sa. ²⁷ Ma ñac honñ sêhêdaê ma sêsôm tẽn dandi, "Ei! Iñ ngac kainñ bocke? Bu gẽn honñ sêsõc iñ ndê yom ñapu, ma mbu ti bu sêwhin."

Yisu soc ñalau sac su yêc ngac lu

(Mak 5:1-20; Luk 8:26-39)

²⁸ Ñac sêhõc asê bugictonñ ñanñ ma sêsõc lau Gadala-nga si gameñ si. Ma yêc dindê ngac lu sêsa akên ôm sêhõ-nga ma sêten Yisu si. Iñlu ngac lu nañ ñalau sac sêmbo iñlu ñalôm, ma sêkôm iñlu sêti ngac pôm. Ma bocdinañ lau honñ sêtõc iñlu ma sêmbo ahê iñlu, ma iñlu sêndõc ôm sêhõ-nga ñanñ. ²⁹ Tẽn ndoc iñlu sêhõc asê Yisu, nañ ñalau sac nañ sêmbo iñlu ñalôm, nañ sêmbwêc bocdec bu, "O Anõtô ndê Atu! Am bu kôm sake tẽn yac? Têm bu Anõtô êmatõc yac-nga yêc dôn yêc. Ma bocke am kwahic dec mwenñ bu kôm yac ñayom?"

³⁰ Bõc tonñ atu ñanñ sên sêmbo ahê gameñ nañ ñac sêlhac. ³¹ Goc ñalau sac sêten Yisu bu, "Am bu soc yac su, nañ kên yac asip bõc ñalôm." ³² Ma iñ sôm tẽn ñac, "Andi!" Goc sêhu ngac lu dinañ siñ ma sêsõc bõc ñalôm si. Ma bõc honñ sênti sêsip salic sac, sêsip bugic-tonñ ñalôm si, ma bu kô ñac sêmbac ndu. ³³ Lau sêyob bõc-nga sêlic gẽn dau, goc sêlhõ sêsa malac si, ma sic miñ tẽn lau malac-nga pi gẽn honñ dinañ, ma pi gẽn nañ Yisu kôm tẽn ngac lu ti ñalau sac. ³⁴ Ma lau malac-nga honñ sêsa sêten Yisu si, ma tẽn ndoc sêlic iñ, nañ sêten iñ bu hu ñac si gameñ siñ.

Yisu kôm ngac bôlinñ ñanñ ñayham sa

(Mak 2:3-12; Luk 5:17-26)

⁹ Goc Yisu pi wañ gi ma gic bugictonñ kic, ma tẽn iñ ndê malac Kapenaom gi. ² Ma lau gameñ dinañ-nga sêmbalanñ ngac bôlinñ ñanñ yêc sac ñanñ ma sêten Yisu si. Iñ gêlic bu ñac sêkên whin iñ, dec sôm tẽn ngac bôlinñ dau, "Aneñ balê, atac ñayham sa. Kwahic dec aõ oc wasuc am nem sac kwi."

³ Kêdôhôn-waga yomsu-nga ñatô s êngô Yisu ndê yom dau, goc sêsôm tẽn dandi, "Ngac dê ndê yom sac sambuc! Anõtô tigen gitôm bu suc sac kwi." ⁴ Yisu kênalê ñac si gauc, goc ndac ñac, "Tu sake-nga mac gauc gêm yom sac yêc nem ñalôm?" ⁵ Mac akên whin dom bu aneñ ñaclairu yêc bu wasõm tẽn ngac dau bu, 'Aõ wasuc am nem sac kwi.' Bocdinañ aõ wasõm tẽn iñ bu, 'Tisa ma êmsêlên.' ⁶ Ma tẽn ndoc mac alic bu aneñ

yom dinan nandô sa, goc anyalê bu Anötö kên nyclai tên Njamelac ndê Atu yêc nom, bu suc njamelac si sac kwi whin." Goc Yisu sôm tên ngac bôlin bu, "Tisa ma hôc nem mbô sa, ma lhö tên nem andu ndi!" ⁷ Goc ngac dau tisa ma kölhö tên ndê andu gi. ⁸ Ma lau daêsam nan sêlic gên dau sêhêdaê nandô, ma sêmpin Anötö nan kên nyclai bocdinan tên njamelac.

Yisu kêgalêm Matyu bu ênkuc in

(Mak 2:13-17; Luk 5:27-32)

⁹ Yisu kêsêlên gi ma gêlic ngac dan nâê Matyu nan ndôc ndê mala kôc takis-nga. Ma in sôm tên in, "Êmkuc aô!" Goc Matyu tisa ma kêkuc in.

¹⁰ Tinjambu Yisu gên gên ndôc Matyu ndê andu njalôm, ma lau daêsam sêmen ma sen gên sêndôc sêwhin Yisu ti ndê ngacsênjomi. Nac lau sêkôc takis-nga ti lau njatô nan lau Palêsai sêsam nac bu lau sac. ¹¹ Ma lau Palêsai njatô sêlic gên dinan, goc sêndac in ndê ngacsênjomi bocdec bu, "Tu sake-nga mac nem kêdôhôngwaga gên gên ndôc whin lau sac dindê?"

¹² Yisu ngô nac si yom dau ma sôm, "Lau nan sêlic dau bu gêmbac mba, nan oc sênjalê dokta dom, magoc lau ti gêmbac oc sênjalê dokta. ¹³ Gauc nem Anötö ndê yom nan propet akwa dan to yêc bocdec bu, 'Gên atu nan aô atac whin, nan bu mac tamwalô lau, hôc gêlêc domba hon nan mac bu andic ndu ma akên ti da, nan su.' Andi ma akôc gauc pi yom dau e anyalê nahu napep. Bu aô gamen bu wangalêm lau nan sêlic dau bu lau gitên, nan sa dom. Aô gamen bu wangalêm lau sac sa, bu sênem dau kwi ma sêlôc Anötö ndê gôlin napa."

Yao gên danen-nga-nga

(Mak 2:18-20; Luk 5:33-35)

¹⁴ Ma Jon, Ngac Kêku Lau-nga ndê sênjomi njatô sêlên Yisu si ma sêndac in bu, "Bocke dec yac ti lau Palêsai akên bêc njatô bu anen gên dom tu gauc nem Anötö-nga, tiger am nem ngacsênjomi sen gên tôm bêc hon?" ¹⁵ Ma Yisu sôm tên nac, "Ngac nem awhê-nga dan bu êngalêm lau sa sêmbô sêwhin in tu sênen mwasi nem awhê-nga, dec oc tôm dom bu sêhu gên danen-nga sin ma sêndôc ti njalôm njawapac tên ndoc ngac dau mbo whin nac. Mba! Ma bocdinan anen ngacsênjomi sêmbô sêwhin aô ti atac njayham, ma sêhu gên danen-nga sin dom. Tiger ndoc oc men nan lau oc sêkôc aô su yêc nac, ma tên têm dinan nac oc njalôm njawapac ma sênkuc lên dahu gên danen-nga sin-nga."

Yisu ndê yom gitôm gên wakuc

(Mak 2:21-22; Luk 5:36-39)

¹⁶ Ma Yisu sôm, "Yac dasi po wakuc pi njakwê akwa nan kic, nan dom. Bu po wakuc oc hôc njakwê akwa kic e tisac sambuc. ¹⁷ Ma tên ndoc lau sêmasan wain wakuc, nan sêkêc sip bôc njamlic wain-nga akwa dom. Mba! Nac bu sêkôm, goc wain wakuc oc hôc njamlic akwa kôc. Ma wain oc wê ningga, ma njamlic dau oc tisac.

Bocdinan lau sêkêc wain wakuc sip bôc njamlic wakuc, ma lu-lu oc sêyêc njayham."

Yisu kôm awhê lu njayham sa

(Mak 5:21-43; Luk 8:40-56)

¹⁸ Yisu sôm yom dinan mbo, ma ngac bata dan men pôn haduc tên in ma sôm, "Anen atunwê kwahic dec mbac ndu su, magoc am bu mwen ma kên amam sac in, dec in oc mbo tali tiyham." ¹⁹ Goc Yisu tisa ma in ti ndê ngacsênjomi sêwhin ngac dau si.

²⁰ Sênjêlên sêmbô, ma awhê dan tigasuc in kalhac in dômbwê ma kêmasac in ndê njakwê njadali. Awhê dau hôc njawapac gêm dac-nga napan gitôm yala 12 su, dec ²¹ gauc gêm yêc dau bu, "Aô bu wamasec in ndê njakwê njambwa, dec oc kôm aô njayham sa tiyham."

²² Yisu kac dau kwi e gêlic in, goc sôm, "Anen bawhê, atac pa su. Am njayham sa tiyham tu am nem kên whin aô-nga." Ma tên ndoc dau dinan awhê dau njayham sa.

²³ Ma tinjambu Yisu gi e hôc asê ngac bata dau ndê andu, ma gêlic bu lau ton atu sêmbô. Njatô sêyu gasuc ma njatô sêtan ti njanta atu. ²⁴ Goc sôm, "Alhê su, bu bawhê dau mbac ndu dom. In yêc bêc nan yêc." Magoc nac sêmbwac in. ²⁵ Dec Yisu sôm bu sêsoc nac sêsa sêndi, goc sôc gi kêmb bawhê sip amba, ma in tisa. ²⁶ Ma yom dau njawaê tiapa sambuc yêc gamen dinan.

Yisu kôm ngac tapec lu njayham sa

²⁷ Dinan su, goc Yisu kêsêlên gi. Ma ngac tapec lu sênkuc in ma sêmbwêc, "O †Dawid ndê Atu, tamwalô alu!" ²⁸ Magoc Yisu kêsêlên gi sôc andu dan, dec ngac lu dinan sêlên in si, ma in ndac, "Amlu akên whin bu anen nyclai yêc bu wakôm amlu njayham sa, me mba?" Ma inlu sêlên, "Aêc, Pômdau!" ²⁹ Goc Yisu kêmasac inlu tandô, ma sôm bu, "Tu amlu akên whin aô-nga, dec gên nan amlu andac, nan oc njandô sa." ³⁰ Ma inlu tandô po asê. Goc Yisu gic yao inlu bu sêlên gên dau njayom asê tên lau dan dom. ³¹ Magoc inlu sêsa si, ma sêkôm in ndê waê sa e tiapa gêm gamen dinan ahuc.

Yisu kôm ngac awha mba sôm yom asê

³² Nac sêsa si ma lau njatô sêlên Yisu sêmen. Nac sêkôc ngac dan, nan njalau sac kôm in awha mba. ³³ Yisu soc njalau sac sa awê gi su, goc awha mba dau sôm yom asê. Lau daêsam dinan sêsen amba ma sêlên bu, "Yac dalic gên dan bocdec yêc Israel dom andô." ³⁴ Magoc lau Palêsai sêlên bu, "In kôc nyclai yêc njalau sac si njadau Sadan, dec tin njalau sac su."

Yisu tawalô lau

³⁵ Ma Yisu kêsêlên golom-golom malac atu ti saun. In kêdôhôn lau mbo lôm wê-nga, ma hoc njawaê njayham pi Anötö ndê gôlin sa. Ma in kôm lau ti gêmbac tidau-tidau hon njayham sa.

³⁶ Magoc tên ndoc in gêlic lau daêsam nan sênkuc in, nan tawalô nac. Nahu bu in gêlic nac sêlên domba nan si ngac yob nac-nga mba, dec giam pôm sêlên nac salin-salin napan. ³⁷ Goc in sôm tên in ndê ngacsênjomi-

mi, “Gên nandô daêsam yêc ôm, magoc lau sêndic nandô sa-nga daêsam dom. ³⁸ Bocdinaŋ atên mbec têng ôm nâdau bu ênkinŋ lau gwelen-nga sêsôc in ndê ôm ma sêndic gên nandô sa.”

Yisu kêyalinŋ taposel 12 sa

(Mak 3:16-19; Luk 6:12-16)

10 Yisu ta in ndê ngac-sênjomi 12 sêtên in si, ma kêŋ nâclai têng nac bu sêsoc nâlau sac su yêc lau, ma bu sêkôm gêmbac hoŋ nâyaham sa. ² Aposel 12 dau si nâc bocdec. Ngac nâmata-nga in Saimon nâ sêsam bu Pita, lu in asi Andru, ma Sebedi ndê atu lu Jems lu Jon, ³ P ilip ma Batolomeas, Tomas ma ngac kôc takis-nga Matyu, ma Alpayas ndê atu Jems, Tadaus, ⁴ Saimon nâ sêsam bu ‘Ngac †Selot,’ ma Judas Iskeriot nâ tinjambu hoc Yisu asê.

Yisu kêkinŋ aposel 12 sêsa si bu sênem mêtê lau

(Mak 6:7-11; Luk 9:1-5)

⁵ Yisu kêkinŋ lau 12 dinaŋ sêsa si bu sênem mêtê, ma gic yomsu nac bocdec bu, “Asôc lau apa ti lau †Samaria-nga si malac daŋ dom, ⁶ tigenŋ gên nâmata-nga atên domba Israel-nga nâ singa su, nâ andi. ⁷ Anem mêtê ma asôm têng lau bu Anötö ndê gôlinŋ meŋ kêpinŋ su. ⁸ Akôm lau gêmbac nâyaham sa, ma akôm lau ti gêmbac leprasi nâmlic nâwasi sa. Auŋ lau batê sêtisa, ma asoc nâlau sac su yêc lau. Anötö kêŋ nâclai têng mac nâôli mba, ma bocdinaŋ anem lau sa nâmbwa. ⁹ Ma têng ndoc mac anjêlên andi, nâ gauc nem wapa seŋ-nga dom. Anjêlên amam sawa, akôc mone dom, ampwic talhi dom, akôc nâkwê aô daôm-nga ti atapa dom, ma ahôc tôc dom. Nâlên solop bu lau sêlôm lau nâ sem gwelenŋ mêtê-nga ma sêpuc nac dônŋ nâ gên dinaŋ, nâ ti nac si nâôli ô gwelenŋ.

¹¹ “Malac bocke mac bu asôc andi, nâ anjêlê nâ malac nâyaham nâ toc Anötö sa nâpêp, bu ambo awhinŋ in e mac ahu malac dau sinŋ. ¹² Têng ndoc mac api in ndê andu andi, nâ anem mbec in ndê lau nâ mbec yom malô-nga. ¹³ Ma nac lau dau bu lau gitên, goc yom malô oc yêc nac. Ma nac bu lau gitên dom, goc mac nem mbec yom malô-nga oc gacgeŋ yêc mac-nga. ¹⁴ Ma lau malac daŋ bu sêkôc mac ti nem yom sa dom, goc ahu malac me andu dinaŋ sinŋ ma atônŋ kop su yêc gahim. ¹⁵ Aô wasôm têng mac bu têng Anötö ndê bêc êmatôc lau-nga, lau malac dinaŋ-nga oc sêtap nâgêyô sac sambuc sa, hôc gêlêc nâgêyô nâ in oc kêŋ têng lau Sodom ti Gomora-nga têng têm nambu-nga, nâ su.”

Yisu ndê lau oc sêtap kisa sa

(Mak 13:11-13; Luk 21:12-17)

¹⁶ “A ngô su nâ! Aô wanŋinŋ mac asa andi, atôm domba nâ sêsip giam pôm si gameŋ. Bocdinaŋ akôc gauc nâpêp ma akôm nem gwelenŋ, ma akôm mêtê nâyaham en e lau daŋ gitôm dom bu sêpu mac. ¹⁷ Ayob daôm têng lau nâ sêkênŋ whinŋ aô dom, bu nac oc sêkênŋ mac atên lau sêmatôc yom-nga andi, ma sêhi

mac nâ sô yêc nac si lôm wê-nga. ¹⁸ Tu mac anŋkuc aô-nga dec nac oc sêkênŋ mac alhac gôlinŋwaga ti kinŋ si anŋgô-nga. Ndoc dinaŋ ti mac nem ndoc bu awhê anenŋ yom sa têng lau atu-tu dinaŋ, ma têng lau akênŋ gameŋ hoŋ, nâ whinŋ. ¹⁹ Ma têng ndoc sêkôc mac dônŋ, nâ ahêgo daôm dom tu yom asôm-nga. Anötö oc nem mac sa tu asôm yom-nga. ²⁰ Ma yom nâ mac bu asôm, nâ mac nem yom dom. Damam undambê-nga oc kêŋ in ndê Nâlau puc mac dônŋ, ma hôc nem awham sa.

²¹ “Têng ndoc nâwapac-nga dinaŋ, lau nâ sêkênŋ whinŋ dom oc sêhoc si asidôwai sêkênŋ whinŋ aô-nga asê bu sêndic nac ndu, ma dambai oc sêkôm têng atui boc-dinaŋ. Balêkoc oc sêli dau sa têng damba ti dindai, ma sêkênŋ nac sêtên lau bu sêndic nac ndu. ²² Ma lau sambob oc atac tec mac tu aô-nga. Magoc asa nâ bu lhac nânga ma hu aô sinŋ dom, nâ oc tap Anötö ndê mwasiŋ nem in si-nga sa. ²³ Ma lau bu sêkênŋ kisa mac, goc ahu nac si malac sinŋ ma atên malac daŋ andi. Yom nandô aô wasôm têng mac! Mac nem gwelenŋ anem mêtê nâwaeŋ nâyaham-nga yêc malac Israel-nga hoŋ oc pacndê dom, e Nâmalac ndê Atu meŋ sa tiawê.”

Lau nâ sênŋkuc Yisu oc sêhoc nâwapac gitôm in dau

(Luk 6:40)

²⁴ “Kwapuc daŋ oc hôc gêlêc gwalam akwa nâ kêdôhônŋ in, nâ dom. Ma ngac akiŋ oc hôc gêlêc in ndê nâdau dom. ²⁵ Kwapuc bu tôm ndê gwalam akwa ma ngac akiŋ bu tôm ndê nâdau, goc tôm. Lau sêpu gôlôwac nâdau aô ma sêsam aô bu †Belsebal, ma bocdinaŋ nac oc sêkôm têng nâdau ndê lau mac, hôc gêlêc su.”

Atôc lau nom-nga dom

(Luk 12:2-7)

²⁶ “Magoc atôc daôm tu lau nâ sêkênŋ kisa mac-nga dom. Nâhu bu gên hoŋ nâ lau sem ahuc, me yêc sinŋ dau, nâ oc meŋ sa tiawê. ²⁷ Yom nâ aô gasôm têng mac têng ôbwêc, nâ asôm asê têng acsalô, ma yom nâ aô gac yom sec têng mac, nâ asôm tiatu alhac malac lôm. ²⁸ Atôc lau nâ bu sêndic mac ndu-nga dom, bu nac gitôm dom bu sêseŋ mac gatôm su whinŋ. Atôc lau dom, magoc atôc Anötö ma asôc in nâpu. Bu mba, goc in gitôm bu kêŋ mac nâmlic ti gatôm lu-lu sêsip lambwam sêndi e sêninŋa gacgeŋ.

²⁹ “Akôc gauc pi mbac kecsoc nâ lau sêlic bu gên nâmbwa. Tigenŋ Anötö gêlic gên sauŋ dinaŋ bu gên nâmbwa dom, ma in bu lôc dom, dec daŋ oc ninŋa dom. ³⁰ Bocdinaŋ ahêgo daôm dom, bu Anötö tac whinŋ mac hôc gêlêc mbac kecsoc daêsam su. In kêyalê mac e pi sa, gitôm in sê mac nem kêclaunŋ hoŋ sa timala.”

Dasêc Yisu ahuc dom

(Luk 12:8-9)

³² “Asa nâ sôm asê yêc nâmalac anŋgô-nga bu in kêŋ whinŋ aô, nâ aô wasôm in ndê nâc asê yêc Damaŋ undambê-nga anŋgô-nga. ³³ Tigenŋ asa nâ sêc in ndê kêŋ

whiñ aö-nga ahuc yêc ñamalac angô-nga, nañ wasêc in ahuc yêc Damañ angô-nga bocdinañ."

Tañkuc Yisu ti dahôc ñawapac

(Luk 12:49-53; 14:26-27; 9:48)

³⁴ "Gauc nem bu aö gameñ bu wahê wamba lau dom. Mba! Tu aö-nga dec lau oc sêwhê dau kôc ma sêkên kisa dau. ³⁵ Tu aö-nga dec damba lu atungac oc sêkên kisa dau, ma dinda lu atuwê, ma lawawê akwa lu lawawê wakuc oc sêkên kisa dau bocdinañ. ³⁶ Ngac dañ oc tap in ndê ñacyo sa yêc in dau ndê lau.

³⁷ "Asa nañ tac whiñ damba me dinda me atungac me atuwê hóc gëlêc in ndê atac whiñ aö su, nañ oc tòm dom bu ti aneñ dañ. ³⁸ Ma asa nañ tec bu hóc in ndê a gicso dau † ma êñkuc aö, nañ tòm dom bu ti aneñ dañ bocdinañ. ³⁹ Lau nañ takwê gên nom-nga ñapañ tu puc ñac si ñamlic dôn-nga, nañ oc sêninnga. Magoc asa nañ bu hu gên nom-nga siñ tu aö-nga, nañ oc mbo tali ñapañ.

⁴⁰ "Lau nañ sêkôc mac sa, nañ gitôm sêkôc aö dauñ sa, ma ñac nañ sêkôc aö sa, nañ sêkôc Anötö nañ kêk in aö gameñ, nañ sa. ⁴¹ Asa nañ toc aneñ propet dañ sa, ma kôc in sa tu in ti propet gêm aö añôn-nga, nañ Anötö oc kên ñagêyô ñayham têt in gitôm in kên têt propet dau. Ma asa nañ toc ñamalac gitên dañ sa, ma kôc in sa tu aneñ ñaê-nga, nañ Anötö oc kên ñagêyô ñayham têt in gitôm in kên têt ñgac gitên dau. ⁴² Ma asa nañ kôm gên sauñ bocke bu nem lau nañ sênkuc aö, nañ sa, tòm in kên bu ñalhuc têt ñac sênôm, nañ Anötö oc êñlhiñ in siñ dom. In oc kên ñagêyô ñayham têt in yomandô."

11 Yom hoñ dinañ Yisu sôm têt in ndê ñgacsênomi 12 tu êndôhôn ñac-nga. In gic bata yom dau, goc kêsêlên golom-golom malac nañ sêyêc gameñ Galili-nga dinañ, ma gêm mêtê ti kêdôhôn lau.

Yisu sôm yom pi Jon, Ngac Kêku Lau-nga

(Luk 7:18-35)

² Têt ndoc dinañ Jon, Ngac Kêku Lau-nga ndôc gapocwalô, ma in ñgô ñawaê pi gên hoñ nañ Kilisi kôm. Bocdinañ in kêkin in ndê sênomi ñatô sêtên Yisu si, ³ ma sêndac in bocdec bu, "Anötö gic bata têt yac bu oc êñkin Mesaya. Am daôm dinañ, me yac oc akên batan ñgac dañ tiyham?" ⁴ Yisu ô yom ma sôm, "Ambu andi ma asôm yom têt Jon pi mêtê nañ mac angô aö gahoc asê, ma pi gên nañ mac alic aö gakôm. ⁵ Lau tapec sêlic gameñ tiyham, lau bôlin sênşêlên tiyham, lau ti gêmbac leprasi ñamlic ñawasi sa, lau dangasun bic sênşô yom, lau batê sêtisa, ma lau ñalôm sawa sênşô ñawaê ñayham. ⁶ A ñgô! Lau nañ atac lu-lu tu aö-nga dom, nañ oc sêtap Anötö ndê mwasiñ sa."

⁷ Jon ndê sênomi sêsa si, ma Yisu sôm yom pi Jon têt lau toñ atu nañ sêmbo sêwhiñ in. In ndac ñac bocdec bu, "Têt ndoc mac asa atên Jon yêc gameñ sawa a, dec gauc gêm bu atap ñamalac kaiñ bocke sa? Mac bu alic

† Yisu ndê yom pi a gicso dau, nañ ñahu bu tamasañ dauñ tòm bêc hoñ bu dahôc ñandê ti ñawapac tu in-nga e tòm dambac ndu tòm in dau mbac ndu.

ñgac gauc babalê gitôm gakoc nañ mbu kêwic, a? ⁸ Mac asa a bu alic ñgac dañ nañ sôc ñakwê ñayham, a? Mba! Lau nañ sêsôc ñakwê ñayham, nañ sêmbo gameñ ñayham gitôm kin si andu. ⁹ Bocdinañ aö wandac mac, mac asa a bu alic sake? Bu alic propet dañ? Yomandô! In propet dañ, ma in hóc gëlêc propet hoñ su. ¹⁰ Propet akwa dañ to yom nañ Anötö sôm têt Mesaya bocdec bu, 'Aö wanñin aneñ ñgac aheñ-nga muñ am, bu êmasañ am nem señ.' Y om pi ñgac aheñ-nga dau hêganôn Jon solop. ¹¹ Yêc ñamalac nom-nga, dañ hóc gëlêc Jon, Ngac Kêku Lau-nga su dom. Tigen aö wasôm yom ñandô têt mac, bu lau hoñ nañ sêmbo Anötö ndê gôlin ñapu, lau tiwaê, ma lau waêmbo bocdinañ, nañ hoñ sêhóc gëlêc Jon su yêc Anötö angô-nga.

¹² "Muñ-nga, Moses ti propet akwa-kwa sêhoc yom asê gwanan pi Anötö ndê gôlin. Ma ñac si yom ñandô sa dom, e Jon men ma gêm mêtê bu Anötö ndê gôlin men kêpin. Têt ndoc Jon gic hu yom dau e men têt kwahic dec, Anötö ndê gôlin kêsôwec gi tiatu, ma lau daêsam sêkôm mwasac bu sêsôc Anötö ndê gôlin ñapu. ¹⁴ Anötö gic bata bu êñkin propet dañ muñ Mesaya, nañ gitôm propet Elaija. Ma aö wasôm têt mac bu yomandô, Jon in propet dau dinañ. Mac akên whiñ yom dinañ, me mba? ¹⁵ Mac bu dañamsun yêc, nañ angô aneñ yom!

¹⁶ "Lau têt dindec-nga ñac lau kaiñ bocke? ñac sêtôm balêkoc nañ sêkôc whê sêmbo malac lôm, nañ sêtucdin ñac si silip ñatô ma sêsôm, ¹⁷ 'Têt ndoc nañ yac ac on bu datê wê, nañ mac atec. Ma têt ndoc yac am wê dangibo-nga, nañ mac atec bu atan awhiñ.'

¹⁸ Ma lau têt dindec-nga bocdinañ. Jon men ma gên gên ti nôm gên ñayham dom, ma sêsôm bu ñalau sac mbo in ndê ñalôm. ¹⁹ Ma ñamalac ndê Atu men nôm ti gên gên ñayham, tigen sêsôm bu in ñgac gên gên ti nôm wain ñawahô-nga, ma bu in hê silip têt lau sac ti lau sêkôc takis-ñ ga. Bocdinañ, mac lau têt dindec-nga atôm balêkoc nañ sêkôm tô añin ñapañ. Tigen Anötö ndê gauc hóc gëlêc gên hoñ, ma in ndê lau sênşalê bu in ndê lêt in lêt solop."

Yisu sôm yom pi lau nañ sem dau kwi dom

(Luk 10:13-15)

²⁰ Têt dinañ Yisu gic hu pu lau nañ sêndôc malac ñatô. ñahu bu in kôm gên dalô daêsam yêc ñac angô-nga, tigen ñac sem si ñalôm kwi dom. ²¹ In sôm, "Oyaê mac lau Korasin ti lau Betsaida-nga. Mac ac waê bu atap Anötö ndê atac ñandê sa. Lau apa nañ sêndôc Taya ma Saidon, nañ bu sêlic gên dalô nañ aö gakôm yêc mac añôm-nga, dec oc tòm sênem dau kwi wandêc su, ma sêndôc ti sêtan si sac. ²² Tigen mac akôm dom, dec wasôm têt mac bu têt ndoc Anötö êmatôc lau-nga, nañ in oc kên ñagêyô sac sambuc têt mac, hóc gëlêc ñagêyô nañ in oc kên têt lau Taya ti Saidon-nga, nañ su.

²³ "Ma mac lau Kapenaom-nga. Mac gauc gêm bu Anötö oc kôc mac sa andôc undambê, a? Aö wasôm mba! In oc êmasuc mac su asip lambwam andi. Lau

Sodom bu sêlic gêñ dalô gitôm mac alic su, dec oc tôm sêhu si sac siñ ma sêndôc ñayham e kwahic dec. ²⁴ Aô wasôm têtñ mac bu Anötö oc kên ñagêyô sac têtñ mac, hôc gêlêc ñagêyô nañ iñ oc kên têtñ lau Sodom-nga."

Yisu kêpiñ Damba

(Luk 10:21-22)

²⁵ T êñ ndoc dinañ Yisu têtñ mbec ma sôm, "O Damañ, undambê ti nom ñadau. Aô wampiñ am bu am tôc nem yom ña-ñandô asê têtñ lau nañ sêngwiniñ dau, ma siñ kwi têtñ lau nañ gauc gêm bu ñac lau tiguauc ma sêñyalê gêñ hoñ. ²⁶ Aêc, Damañ, am kôm bocdinañ kêkuc am daôm nem atac whiñ."

²⁷ Goc Yisu sôm, "Damañ kên gêñ hoñ sip aô amañ. Lau dañ sêñyalê Atu dom, Damba tawasê kêyalê iñ. Ma lau dañ sêñyalê Damba dom, tigeriñ iñ ndê Atu kêyalê iñ, ma lau nañ Atu dau atac whiñ bu tôc iñ asê têtñ ñac, nañ sêñyalê Damba."

Yisu gêm malô lau kwapac

²⁸ "Mac lau hoñ nañ ahôc ñawapac ma kwapac, nañ atêtñ aô amên, ma aô wakên mac asê awham su.

²⁹ Amên ma akôm aô neñ gwelen awhiñ aô, ma aô oc wandôhôn mac. Aô ñgac malô ma gatoc dauñ sa dom, ma mac oc atap malam añwhañ daôm-nga sa yêc aô.

³⁰ Nahu bu gwelen nañ mac akôm awhiñ aô, nañ ñade-he dom, ma aô wakên mac ahôc ñawapac atu dom."

Yisu iñ Pômdau bêt Sabat-nga

(Mak 2:23-3:6; Luk 6:1-11)

12 Têtñ têtñ dinañ ñabêc †Sabat-nga dañ, nañ Yisu ti ndê ñgacsêñjomi sêñsêlêñ sêmbo lôcwha nañ gic ôm wit-nga dañ kic. Ma gêñ yô ñgacsêñjomi, dec sêkôc wit ñandô ma señ. ² Lau Palêsai ñatô sêlic, goc sêsôm têtñ iñ, "Lic su nañ. Am nem ñgacsêñjomi sêkôc wit ñandô ma yomsu gic yao bu dakôm gwelen kain dinañ têtñ bêt Sabat-nga dom." ³ Goc Yisu ô ñac si yom ma sôm, "Gauc nem yom nañ sêto yêc, pi gêñ nañ Kiriñ Dawid ti ndê lau sêkôm têtñ ndoc gêñ yô ñac. Mac asam su, me? ⁴ Dawid sôc Anötö ndê andu gi, ma kôc bolom dabuñ nañ lau sêkên ti da, nañ Moses kên yao bu dabuñsiga tawasê sênen, ma lau bambaliñ sênen dom. Ma Dawid ti ndê lau señ, magoc lau dañ sêngôliñ yom pi Dawid ma sêsôm bu iñ kêgili yomsu lec dom.

⁵ "Ma gêñ dañ tiyham, nañ mac asam su yêc Moses ndê yomsu. Têtñ bêt Sabat-nga hoñ dabuñsiga sêkôm gwelen yêc lôm dabuñ, ma gwelen dinañ kêgili yomsu Sabat-nga. Magoc lau sêngôliñ yom pi ñac dom.

⁶ "A ô wasôm têtñ mac, bu gwelen nañ aô gameñ tu wakôm-nga, nañ hôc gêlêc sakiñ lôm dabuñ-nga hoñ su. ⁷ Sêto Anötö ndê yom yêc bocdec, ' *Gêñ atu nañ aô atac whiñ, nañ hôc gêlêc mac nem da hoñ su, nañ bu mac tamwalô lau.* ' Mac añyalê yom dau ñahu dom. Mac bu añyalê, dec gitôm dom bu mac añgôliñ yom pi lau nañ sêkôm gêñ so dañ dom. ⁸ Bu ñamalac ndê Atu iñ gêñ hoñ ñadau, ma iñ Pômdau bêt Sabat-nga whiñ."

Yisu kôm ñgac amba balê ñayham sa têtñ bêt Sabat-nga

(Mak 3:1-6; Luk 6:6-11)

⁹ Yisu kêsêlêñ gi, ma sôc ñac si lôm wê-nga gi. ¹⁰ Ma yêc dinañ, ñgac amba tibalê dañ ndôc. Lau Palêsai sêñsalê yom tu sêngôliñ pi Yisu-nga, goc sêndac iñ, "Yac bu dakôm ñamalac dañ ñamlic ñayham sa têtñ bêt Sabat-nga, oc tañgili yomsu Sabat-nga, me mba?"

¹¹ Ma Yisu sôm têtñ ñac, "Mac nem domba dañ, bu peñ sip sê ñalôm têtñ bêt Sabat-nga, nañ mac oc akôm sake? Mac oc akôc sa. ¹² Aêc! Ma ñamalac sêhôt gêlêc domba su! Bocdinañ yac bu dakôm ñayham ma danem lau sa têtñ bêt Sabat-nga, oc daso yomsu Sabat-nga dom." ¹³ Goc Yisu sôm têtñ ñgac dau, "Êmatôc amam!" Ma iñ kêmatôc amba, ma amba dau ñayham sa tiyham, gitôm iñ amba dañga. ¹⁴ Tigeriñ lau Palêsai sêsa si ma sem yomgalôm pi lêtñ sêndic Yisu ndu-nga.

Yisu iñ Anötö ndê ñgac Akiñ

¹⁵ Yisu kêyalê lau Palêsai si gauc, goc hu gameñ di-nañ siñ. Lau daêsam sêñkuc iñ, ma iñ kôm ñac si gêm-bac hoñ ñayham sa. ¹⁶ Tigeriñ iñ gic yao bu sêsôm iñ ñahu asê dom. ¹⁷ Ñalêñ dinañ yom nañ propet Aisaya sôm pi Mesaya muñ su, nañ ñandô sa. Yom dau sêto yêc bocdec bu:

¹⁸ Alic aneñ ñgac akiñ dindêc, nañ aô kayaliñ iñ sa. Aô atac whiñ iñ kêlêc, ma aneñ ñalôm tisambuc iñ. Wakên aneñ Ñalau nem iñ ahuc, ma iñ oc hoc yom gitên matôc-nga asê têtñ lau akên gameñ nom-nga hoñ.

¹⁹ Iñ oc sôm yom tac ñandê-nga me mbwêc ñañga dom. Ma lau dañ oc sêngô iñ whasuñ yêc malac lôm dom.

²⁰ Gakoc timdec iñ oc pôn dula dom, ma ya ñawê nañ tisañ, nañ iñ oc yu ndu dom. † Ma iñ oc kôm bocdinañ e nditôm iñ ndê yom gitên matôc-nga nem nom sambuc ahuc.

²¹ Ma lau akên gameñ nom-nga hoñ oc sêkên bata bu Anötö nem ñac si tu iñ ndê ñaê-nga.

[Ais 42:1-4]

Yisu ndê ñaclai ñahu

(Mak 3:23-27; Luk 11:14-22)

²² Têtñ têtñ dinañ lau sêwê ñgac dañ nañ ñalau sac kôm iñ tandô t ipec ma awha mba, nañ sêtên Yisu sêmên. Yisu soc ñalau sac dinañ su, goc kôm ñgac dau ñayham sa, ma iñ gêlic gameñ ma sôm yom asê. ²³ Lau hoñ sêhêdaê tu Yisu-nga, ma sêsôm, "Mboe †Dawid ndê Atu iñ ñgac dau dec, me?" ²⁴ Tigeriñ lau Palêsai sêngô ñawaê, dec sêpu Yisu ma sêsôm, "Iñ kôc ñaclai yêc ñalau sac si ñadau †Belsebal, dec iñ soc ñalau sac su." ²⁵ Yisu kêyalê ñac si gauc, ma sôm, "Lau gameñ dañ, me malac dañ, me gôlôwac dañ, bu sêwhê dau

† Yom pi gakoc timdec ma ya ñawê nañ mbac, nañ hêganôn lau nañ sêkên whiñ ñañga dom.

kôc, dec nac oc sêlhac nanga dom, ma nac si nacyo oc sêku nac dulu. ²⁶ Ma Sadañ boc-dinañ. In bu soc dau ndê nalau sac su, dec in kên kisa dau, ma in ndê naci lai oc ninga.

²⁷ “Mac asôm bu aô gakôc naci lai yêc Belsebal, dec gasoc nalau sac su. Ma bocke? Mac nem sênjomi nañ sêsoc nalau sac sêwhiñ, nañ mac angôliñ yom dau pi nac whiñ, a? Nac oc sêlic mac nem yom bu so ma sê-matôc mac! ²⁸ Tigen aô gasoc nalau sac na Nalau Dabuñ ndê naci lai, dec anyalê bu Anötö ndê naci lai bu nem gôliñ gên hoñ, nañ hóc asê mac su.

²⁹ “Ngac dañ oc sôc ngac ti licwalô atu dañ ndê andu ma êngaho in ndê wapa su nalên bocke? Gên namata-nga in sô ngac dau dôn, goc kôc in ndê wapa su. Ma Sadañ in gitôm ngac ti licwalô atu.

³⁰ “Asa nañ kalhac whiñ aô dom, nañ ti aneñ nacyo. Ma asa nañ gic lau sa sêtên aô sêmenj dom, nañ soc nac su yêc aô. ³¹ Tu dinañ-nga aô wasôm têng mac bu namalac nañ kac ndê nalôm kwi ma hu ndê sac siñ, nañ Anötö oc suc in ndê sac ti yom sac-sac hoñ kwi. Tigen yom sac nañ namalac dañ bu sôm pi Nalau Dabuñ, nañ Anötö oc suc kwi dom. ³² Asa nañ bu sôm yom sac pi Namalac ndê Atu, tigen tiñambu kac ndê nalôm kwi, nañ Anötö oc suc in ndê sac kwi. Magoc asa nañ bu sôm yom sac pi Nalau Dabuñ, nañ Anötö oc suc in ndê sac kwi têng têng dindec-nga dom, ma têng têng nambu-nga dom bocdinañ.”

Lau si mêtê whê nac sa bu nayham me sac

(Luk 6:43-45)

³³ Ma Yisu sôm, “A nayham sem nandô nayham. Ma a sac sem nandô sac. Dalic a nandô, dec tanyalê a bu nayham me sac. ³⁴ Mac lau sac atôm mboc natui! Mac atôm bu asôm yom nayham dañ dom! Bu lau sêsôm yom kêkuc gauc ti mêtê nañ hóc nac si nalôm ahuc. ³⁵ Gauc ti mêtê nayham hóc lau nayham si nalôm ahuc, dec sêsôm yom nayham. Ma gauc ti mêtê sac hóc lau sac si nalôm ahuc, dec sêsôm yom sac. ³⁶ Aô wasôm yom nandô têng mac. Tiñambu Anötö oc êmatôc lau pi yom sac ti yom nambwa hoñ nañ nac sêsôm. ³⁷ Lau nañ si yom nayham, nañ in oc sam nac bu lau gitên, magoc nac nañ si yom sac, nañ oc sêtap in ndê matôc sa.”

Lau sêndac Yisu bu kôm gên dalô

(Luk 11:29-32)

³⁸ Goc lau Palêsai ti kêdôhôn-waga yomsu-nga natô sêsôm têng Yisu, “Kêdôhôn-waga, yac bu alic am kôm gên dalô atu bu whê nem nahu sa.” ³⁹ Ma Yisu sôm, “Mac lau têng dindec-nga, mac lau sac nañ apuc dômwên Anötö, ma asa nem lêng bambaliñ gitôm lau mockaiñ-nga. Mac andac bu alic gên dalô, magoc Anötö oc kên gên dalô tigen têng mac alic, tôm gên dalô nañ in kôm pi propet Jona. ⁴⁰ Jona mbo i atu nalôm gitôm acsalô tö ti ôbwêc tö. Ma bocdinañ Na-

† Lau Palêsai sêsôm bu Yisu kôc naci lai yêc Sadañ ndê ma soc nalau sac su, ma Yisu tôle asê bu yom dau gitôm yom sac sambuc nañ sêsôm pi Nalau Dabuñ.

malac ndê Atu oc yêc nom nalôm nditôm acsalô tö ti ôbwêc tö. ⁴¹ Têng ndoc Jona gêm mêtê lau Ninewa, nañ sêkac si nalôm kwi. Ma ngac nañ hóc gêlêc Jona su dec mbo, tigen mac am daôm kwi dom. Tu dinañ-nga têng bêt matôc-nga, lau Ninewa oc sêtisa akên lau batê sêwhiñ mac lau têng dindec-nga, ma nac oc sêhoc mac nem sac asê. ⁴² Munnga, Kwin Siba-nga †† kêsêlên senj baliñ bu ngô Kiñ Solomon ndê yom ti gauc atu. Ma kwahic dec ngac nañ hóc gêlêc Solomon su, nañ mbo dec. Magoc mac akên dañam in dom. Tu dinañ-nga, têng bêt matôc-nga, Kwin dau oc tisa whiñ mac lau têng dindec-nga, ma hoc mac nem sac asê.”

Nalau sac sênjalê mala nañ yêc nambwa

(Luk 11:24-26)

⁴³ “Têng ndoc nalau sac dañ sa yêc namalac dañ, nañ gitôm in kêgihi mbo gameñ sawa ma kêsalê mala êñwhañ dau-nga. Tigen têng ndoc in tap sa dom, ⁴⁴ nañ in oc sôm têng dau, ‘Aô wambu wandi wasôc andu nañ aô gahu siñ su.’ Ma in oc mbu ndi ma tap sa bu namalac dau ndê nalôm yêc nambwa, gitôm andu nañ sêmasañ nawasi sa. ⁴⁵ Dec in oc sa ndi, wê n alau 7 nañ sac sambuc sêhoc gêlêc in su, nañ sêmenj, ma hoñ sêsôc namalac dau ndê nalôm sêndi, ma sêmbô dinañ. Bocdinañ nawapac nañ tap namalac dau sa, nañ hóc gêlêc nawapac namata-nga-nga su. Ma nalên tigen mac lau sac têng dindec-nga, oc atap nawapac atu sa têng têng nambu-nga.”

Yisu dinda ti asii

(Mak 3:31-35; Luk 8:19-21)

⁴⁶ Lau daêsam sêmbô andu dañ sêwhiñ Yisu têng ndoc in sôm yom dinañ mbo, ma in dinda ti asii sêmenj sêlhac awê, ma bu sêsôm yom têng in. ⁴⁷ Goc namalac dañ kên nawawê têng in ma sôm, “Am dinam ti asimi sêlhac awê ma bu sêsôm yom têng am.” ⁴⁸ Magoc Yisu ô yom ma sôm, “Aneñ dinañ asa, ma asiñi nac lau asa?” ⁴⁹ Goc in tôle amba têng ndê ngacsênjomi, ma sôm, “Aô dinañ ti asiñi dau dindec. ⁵⁰ Bu lau nañ dañga wambu Damañ undambê-nga ndê yom, nañ nac aô asiñi ti lhuñwêi ma dinañi.”

Yom gôliñ pi ngac kêbalip wit nawhê

(Mak 4:1-9; Luk 8:4-8)

13 Têng bêt dinañ Yisu hu andu siñ ma sa gi ndôc Bugictoñ Galili-nga namakê. ² Ma lau daêsam sêkac sa sênjihi in ahuc e nasawa mbasi. Tu dinañ-nga dec in pi gi ndôc wan dañ nañ poc kêpiñ baô. Ma lau hoñ dinañ sêlhac baô. ³ Goc Yisu sôm yom gôliñ daêsam têng nac. In sôm yom gôliñ dañ bocdec bu, “Ngac dañ sa gi bu êmbalip wit nawhê yêc in ndê ôm. ⁴ Ma têng ndoc in kêbalip gên dau, nañ natô sêpenj sêsip senj, dec mbac sêmenj ma senj su. ⁵ Ma nawhê natô sêpenj sêsip gameñ hoc-hoc, nañ nom nagec sac

†† Matyu to yom pi Kwin akên gameñ napu-nga (South). Yom dau ênganôn Kwin Siba-nga, nañ ndê miñ sêto yêc 1 Kiñ 10:1-13. Kwahic dec dasam gameñ Siba-nga bu ‘Arabia.’

hoc njahô nambwa. Nawhê dau sêsip nom njalôm gacgeñ si dom, dec sêpo sêpi sêmen njarahô. ⁶ Magoc tinjambu ac pec ngatôm ma gêm bôlin. Nahu bu nom nayham mba tu nawakac sip ndi-nga. ⁷ Ma wit nawhê natô sêpen sêsip kwan ti nakwa njalôm, magoc têng ndoc sêpo sêpi sêmen, nan kwan pi whiñ e yan ndu. ⁸ Ma natô sêpen sêsip nom nayham ma sêpo sêpi nayham e sem nandô. Natô sem nandô 30, ma natô sem 60 ma natô sem nandô 100. ⁹ Asa bu danggasun yêc, nan ngô aneñ yom."

Yom gôlin nahu

(Mak 4:10-12; Luk 8:9-10)

¹⁰ Tinjambu Yisu ndê ngac-sênjomi sêtigasuc in ma sêndac, "Tu sake-nga am sôm yom têng lau na yom gôlin?" ¹¹ Ma in ô yom ma sôm, "Anötö ndê gôlin njalên nahu sip njalôm gi. In kêyalin mac sa bu anyalê nahu dau, magoc lau nan sêkên whiñ aô dom, nan oc tôm dom bu sênjalê. ¹² Asa nan kôc Anötö ndê yom sa sip ndê njalôm e tidôn, nan Anötö oc kên gauc têng in êñlêc, e in êñyalê yom dau timala eñ. Magoc asa nan yom dau tidôn in dom, nan Anötö oc kôc gên hon su yêc in. ¹³ Tu dinan-nga aô wasôm yom têng lau na yom gôlin. Nac sêlic gên napan, tigen nac si gauc sa dom, ma nac sêngô yom napan, tigen nac sênjalê nahu dom. ¹⁴ Yom nan propet Aisaya hoc asê mun su, nan dec nandô sa. Yom dau yêc bocdec bu:

Nac sêngô aneñ yom napan, magoc sênjalê nahu dom. Ma sêlic gên nan aô gakôm nan napan, tigen nac si gauc sa dom.

¹⁵ Lau dau si njalôm nadandi. Nac si danggasun hôc ahuc, ma nac sêpôc si tandô ahuc. Bu bocdinan dom, dec oc tôm bu tandô sêlic ma danggasun sêngô, ma sênjalê aô tidôn yêc nac si njalôm e sênem dau kwi, ma aô wakôm nac nayham sa."

[Ais 6:9-10]

¹⁶ Ma Yisu sôm têng ngacsênjomi, "Aô wampin mac nem tanôm ti dajamsun, bu mac alic gên atu-tu nan aô gakôm, ti anjô aneñ yom. ¹⁷ Aô wasôm yom nandô têng mac bu propet ti lau gitên daêsam nan sêmbo mun su, nan sêkên bata bu sêlic gên nan mac alic su, magoc sêlic dom. Ma sêkên bata bu sêngô yom nan mac anjô su, tigen sêngô dom."

Yisu whê yom gôlin wit nawhê-nga nahu sa

(Mak 4:13-20; Luk 8:11-15)

¹⁸ Ma Yisu sôm, "Dec akên dajam ma wawhê yom gôlin ngac kêbalip wit nawhê-nga sa. ¹⁹ Yom pi nawhê nan sêpen sêsip sen, nan hêganôn lau nan sêngô yom pi Anötö ndê gôlin, magoc sênjalê nahu dom. Bocdinan Sadan dau men kêgaho yom dau su yêc nac si njalôm. ²⁰ Ma yom pi nawhê nan sêpen sêsip gameñ hoc-hoc, nan hêganôn lau nan sêngô Anötö ndê yom, ma sêkôc sa njarahô ma ti atac nayham. ²¹ Magoc tôm nawhê dinan nawakac sip gi dom, nan yom dau tidôn yêc lau dinan si njalôm dom. Sêlhac nasawa saun, tigen têng ndoc sêtap nawapac sa me lau sêkên kisa

nac tu Anötö ndê yom-nga, nan sêhu si sêkên whiñ sin njarahô eñ. ²² Ma yom pi nawhê nan sêpen sêsip kwan ti nakwa njalôm, nan hêganôn lau nan sêngô Anötö ndê yom, magoc yom dau gêm nandô yêc nac si njalôm dom. Nahu bu nac sêhêgo dau pi gên nom-nga napan, ma sêsa lêng atac whiñ mone-nga e gên kain di-nan kôm Anötö ndê yom ahuc. ²³ Ma yom pi nawhê nan sêpen sêsip nom nayham ma sem nandô 30, me 60, me 100, nan hêganôn lau nan sêngô yom ma sênjalê nahu, ma sem nandô daêsam."

Yom gôlin pi wahô

²⁴ Yisu sôm yom gôlin dan tiyham bocdec bu, "Aô bu wawhê Anötö ndê gôlin sa njalên bocdec. Ngac dan kêbalip wit nawhê nayham sip ndê ôm. ²⁵ Magoc têng ndoc lau sêyêc bêc, nan in ndê nacyo men, ma kêbalip wahô nawhê sip ôm dau whiñ wit nawhê nayham, goc kôlhô gi. ²⁶ Tinjambu wit nawhê po pi men, ma têng ndoc nandô sa, nan lau sêlic bu wahô pi men whiñ. ²⁷ Goc ôm nadau ndê lau akiñ sêtên in si ma sêsôm, 'Nadau, yac alic bu am kêbalip nawhê nayham sip nem ôm. Magoc wahô dec men akên nde?' ²⁸ Ma in ô yom ma sôm, 'Nacyo dan kôm gên dau.' Ma sêndac in, 'Am tac whiñ bu yac asa andi ayê wahô dau sa, me?' ²⁹ Ma in sôm, 'Mba! Bu mboe mac ayê wahô ma apuc wit sa whiñ. ³⁰ Atec lu-lu sêlhac sêwhiñ dau ma sêtiatu e ndoc sêndic gên nandô sa-nga. Têng dinan aô oc wasôm têng lau sêndic gên nandô sa-nga bu sêndic wahô sa mun, goc sêkic dôn ma sêkên pi ya ndi. Ma tinjambu sêndic wit nandô sa pi aneñ andu gên nandô-nga.'"

Yom gôlin pi gên nawhê saun

(Mak 4:31-32; Luk 13:18-19)

³¹ Ma in sôm yom gôlin dan têng nac bocdec, "Anötö ndê gôlin gitôm a soc nawhê, nan ngac dan sô sip in ndê ôm. ³² Nawhê dau in gên saun-têc, tigen tinjambu oc po pi men e ti a atu hôc gêlêc gên ôm-nga hon, ma mbac lôlôc-nga oc sêmen sêhê si naic yêc nasangac."

Yom gôlin pi yist

(Luk 13:20-21)

³³ Ma in sôm yom gôlin dan tiyham bocdec, "Anötö ndê gôlin gitôm yist, nan awhê dan kên sip plawa lôn atu dan ma kêgalun e kôm plawa hon sun."

Yisu sôm yom gôlin daêsam

(Mak 4:33-34)

³⁴ Yom hon nan Yisu sôm têng lau ton atu dinan, nan in sôm na yom gôlin nambwa. Ma in sôm yom njalên dan dom. ³⁵ Ma boc-dinan propet ndê yom bocdec nandô sa:

Aô wasôm aneñ yom na yom gôlin, ma gên nan yêc sin dau têng têng Anötö kên undambê ti nom e men, nan kwahic dec wasôm asê.

[BW 78:2]

Yom gôlinj wahô-nga nahu

³⁶ Goc Yisu hu lau honj sinj ma sôc andu gi. Ma inj ndê ngacsênjomi sêtên inj si ma sêndac, "Gitôm bu am whê yom gôlinj wahô-nga nahu sa têng yac?" ³⁷ Ma Yisu sôm, "Ngac nanj kêbalip nawhê nayham, nanj Namalac ndê Atu. ³⁸ Ma inj ndê ôm, nanj nom sambuc lec. Yom pi nawhê nayham hêganônj lau nanj sêmbo Anötö ndê gôlinj napu, ma wahô hêganônj nalau sac si nâdau ndê lau. ³⁹ Ma nacyo nanj kêbalip wahô nawhê, nanj Sadanj dau. Ndoc sêndic gêng nandô sa-nga, nanj tôm béc nambu-nga, ma lau sêndic gêng nandô sa-nga, nanj Anötö ndê aŋela. ⁴⁰ Têng béc nambu-nga, lau sac oc sêsip ya atu nalôm sêndi, nalênj tigerj tôm wahô nanj lau sic sa ma sêkên pi ya gi. ⁴¹ Namalac ndê Atu oc ênkinj ndê aŋela, ma nâc oc sêkôc gêng lêtôm-nga ti lau honj nanj sêkôm sac, nanj su yêc Anötö ndê lau. ⁴² Ma nâc oc sêmbalinj nâc sêsip ya atu nalôm sêndi, ma nâc oc sêtanj atu ti lhô ênsinj pi dau. ⁴³ Têng dinanj lau gitênj si nâwasi ti nâwê oc pô gamenj gitôm ac, yêc nâc si Damba ndê gamenj undambê-nga. Mac bu danjamsunj yêc, nanj aŋgô anenj yom."

Yom gôlinj lu pi Anötö ndê gôlinj

⁴⁴ "Anötö ndê gôlinj namwasinj gitôm awa nayham andô danj nanj yêc sinj dau yêc nom danj nalôm. Namalac nanj tap awa dau sa, nanj oc sinj kwi tiyham, ma lhô ndi ti atac nayham atu ma kênj ndê gêng honj têng lau sênemlhi, goc nemlhi nom dinanj bu kôc awa dau sa.

⁴⁵ "Ma Anötö ndê gôlinj namwasinj gitôm yac nâpa nâoli atu. Ngac tidulu gêng-nga nanj kêsalê yac nâpa nayham tu êmasanj gôlônj-nga, nanj bu tap yac nâpa nayham andô dau sa, dec inj oc lhô ndi ma kênj ndê gêng honj têng lau sênemlhi, goc nemlhi yac nayham dau."

Yom gôlinj pi wasanj

⁴⁷ "Ma yom gôlinj danj tiyham. Nalênj nanj Anötö kêgalêm lau sa bu sêmbo inj ndê gôlinj napu, nanj gitôm wasanj nanj lau sêkên sip gwêc, ma i tidau-tidau sêsip wasanj dau si e menju. Goc lau sêhê sa pi baô gi. Ma sêndôc sic ma sênjyalinj i nayham-nayham sa sip dalu, ma i sac-sac, nanj sêmbalinj sinja. ⁴⁹ Ma nalênj tigerj têng béc nambu-nga, aŋela oc sêmenj ma sêwhê lau sac ti lau gitênj kôc. ⁵⁰ Nâc oc sêmbalinj lau sac sêsip ya atu nalôm sêndi, ma nâc oc sêtanj ti lhô ênsinj pi dau."

Awa akwa ma awa wakuc

⁵¹ Yisu gic bata yom dinanj, goc ndac inj ndê ngacsênjomi, "Mac aŋyalê anenj yom honj dindec nahu, me mba?" Ma sêlôc, "Aêc." ⁵² Goc inj sôm têng nâc, "Kêdôhônjwaga yomsu-nga nanj sênjyalê Anötö ndê gôlinj nahu tidônj whinj, nanj sêtôm bu sêwhê yom akwa sa têng lau, ma yom wakuc whinj. Ma bocdinaŋ nâc sêtôm andu nâdau danj nanj gic awa daêsam sa, dec tôc awa akwa ti awa wakuc asê têng lau."

Yisu ndê lau sêkôc inj sa dom

(Mak 6:1-6; Luk 4:16-30)

⁵³ Yisu sôm yom gôlinj honj dinanj pacndê, goc hu gamenj dinanj sinj. ⁵⁴ Inj mbu têng inj ndê malachu gi, ma kêdôhônj lau mbo nâc si lôm wê-nga. Dec nâc sêhêdaê ma sêndac dandi, "Ei! Gauc nayham ti nâclai bu kôm gêng dalô atu-tu, nanj ngac dec tap sa yêc nde?" ⁵⁵ Inj k apenta ndê atu! Inj dinda inj Maria, ma inj asii Jems, Josep, Saimon, ma Judas. ⁵⁶ Ma inj ndê lhuwêi sêmbo sêwhinj yac. Bocdinaŋ gêng honj dindec inj kôc sa yêc nde?" ⁵⁷ Ma nâc atac lu-lu tu inj-nga. Magoc Yisu sôm têng nâc, "Lau honj sêtoc propet danj sa, tigerj yêc propet dau ndê malachu, inj dau ndê lau sêtoc inj sa dom." ⁵⁸ Ma tu nâc sêkên whinj inj dom-nga, dec inj kôm gêng dalô atu-tu daêsam yêc nâc si gamenj dom.

Herod Antipas ngô nâwâê pi Yisu

(Mak 6:14-16; Luk 9:7-9)

14 Têng ndoc dinanj tHerod, nanj gêm gôlinj gamenj Galili-nga, nanj ngô nâwâê pi Yisu. ² Ma inj sôm têng inj ndê lau akinj bu, "Ngac dê mboe Jon, Ngac Kêku Lau-nga nanj tisa akênj lau batê-nga. Ma tu dinanj-nga inj kôc nâclai bu kôm gêng dalô atu-tu dinanj."

Herod gic Jon, Ngac Kêku Lau-nga ndu naminj

(Mak 6:17-29)

³ Munj-nga, Herod gêm inj ndê asi Pilip ndê awhê Herodias ti ndê awhê, dec Jon sôm têng inj, "Am kôm gêng so sambuc." Tu dinanj-nga Herod kêkinj ndê lau bu sêkôc Jon dônj ma sêkên inj ndôc gapocwalô. ⁵ Herod tac whinj bu ndic Jon ndu, tigerj inj tôc lau daêsam nanj sêlic Jon bu propet danj. ⁶ Têng ndoc danj sêndê mwasiŋ tu Herod ndê béc dinda kôc inj-nga, ma Herodias atuwê tê wê yêc mwasiŋ dau nalôm. Herod gêlic ma tac nayham atu, ⁷ dec inj kêmatiŋ yom têng inj ma sôm, "Yomandô aô wasôm têng am. Gêng bocke am bu tac whinj nanj sôm, ma aô oc wakênj têng am." ⁸ Goc bawhê dau sa gi gêlic dinda Herodias. Inj dinda tec Jon, dec sôm têng bawhê bu ndac Herod bocdec bu, "Aô tac whinj bu am tim Jon, Ngac Kêku Lau-nga ndê kachu kic, ma kênj inj ndê nagôlônj sip pele danj ma kênj têng aô, bu walic pi tanônj bu inj mbac ndu nandô." ⁹ Têng ndoc Herod ngô yom dinanj, inj ndê nalôm nâwapac atu. Tigerj tu inj kêmatiŋ yom yêc lau honj aŋgô-nga, dec inj sôm têng inj ndê lau sinj-nga bu sêkôm tôm bawhê dau tenj. ¹⁰ Inj kêkinj nâc sêsôc gapoc-walô si, ma sêtim Jon ndê kachu kic. ¹¹ Ma sêkên nagôlônj sip pele danj, ma sêkôc sêmenj ma sêkên têng bawhê. Goc bawhê dau kôc sa gi kênj têng dinda gêlic. ¹² Tinjambu Jon ndê sênjomi sêmenj sêkôc inj namlanj sa ma si sênjsuhunj. Goc sêtênj Yisu si ma sic minj têng inj.

Yisu gôlôm lau 5,000

(Mak 6:32-44; Luk 9:10-17; Jon 6:1-15)

¹³ Têng ndoc Yisu ngô nâwâê pi Jon, nanj inj pi wanj danj gi bu pi bugictônj nâdanja, ma lhô têng gamenj sawa

danj ndi ma mbo tawasê. Magoc lau malac-nga sêngô jawae bu in pi wanj dau gi, ma daesam sêwê sêmbo baô ma sênkuc in. ¹⁴ Têñ ndoc Yisu sôc baô gi, nanj gêlic lau daesam dinanj ma tawalô nac. Ma inj kôm nac si gëmbac nayham sa.

¹⁵ Têñ telha, kêpinj bu ac ndi sip, goc ngacsênjomi sêtên inj sêmenj ma sêsôm, "Gamenj dec gamenj sawa, ma ac gi su. Kênj lau sêlhô sêtên malac sêndi bu sênemlhi si gênj sênenj-nga." ¹⁶ Magoc Yisu sôm, "Mba! Oc tòm bu sênenj gênj yêc dec. Mac daôm akênj gênj tênj nac sênenj." ¹⁷ Ma sêsôm, "Yac oc akôm njalênj nde, bu yac mba bolom amanj danj ma i lu solop dec yêc." ¹⁸ Goc inj sôm, "Akôc gênj dau sa amenj." ¹⁹ Ma inj sôm tênj lau bu sêndôc sic sêndôc kwanj. Inj kôc bolom amanj danj ma i lu, tatak undambê goc gêm mbec ma pô bolom kôc-kôc. Ma inj kênj tênj ngacsênjomi, ma sic sam tênj lau. ²⁰ Nac honj senj gitôm, ma ngac-sênjomi sic gênj njadêlê sa sip gatop 12 e menjhu. ²¹ Lau nanj senj gênj dau, nanj si laungac njanamba gitôm 5,000. Ma lauwhê ti balêkoc daesam sêmbo sêwhinj.

Yisu kêsêlênj mbo bu njahô

(Mak 6:45-52; Jon 6:16-21)

²² Dinanj su, goc Yisu kêkinj ndê ngacsênjomi sêpi wanj bu sêmunj inj sêmbu sêpi bugictorj njadanga sêndi. Ma inj dau gacgerj mbo, bu kênj lau sêlhô sêndi. ²³ Sêlhô si su, goc inj pi lôc tawasê gi bu tenj mbec. Nasac sa, ma inj tawasê mbo. ²⁴ Magoc wanj dau sa awê tibalinj gi su, ma mbu njadinda gêli bu sa e gic sip wanj.

²⁵ Têñ ôbwêc lôm, Yisu kêsêlênj mbo bu njahô tênj nac gi. ²⁶ Magoc tênj ndoc ngacsênjomi sêlic inj kêsêlênj mbo bu njahô, nanj sêtôc dau ti sêmbwêc, ma sêsôm, "Êê! Njalau danj!" ²⁷ Goc Yisu sôm tênj nac, "Atôc daôm dom! Njalôm pênj dônj, bu aô dauj dec." ²⁸ Goc Pita sôm, "Pômdau, bu am daôm dinanj, nanj goc sôm aô wajsêlênj wambo bu njahô watênj am waloc." ²⁹ Ma Yisu sôm, "Mwenj!" Goc Pita sip yêc wanj, ma kêsêlênj mbo bu njahô tênj inj gi. ³⁰ Magoc mbu njadinda kôm inj tôtec dau atu ma inj kwê bu solorj tigerj. Goc inj mbwêc, "Pômdau, nem aô sa!" ³¹ Njagahô Yisu kêmatôt amba gi, hê inj sa ma sôm, "O am ngac kênj whinj babalê-nga. Bocke ma am atac lu-lu tu anenj njac lai-nga?" ³² Goc injlu sêpi wanj si, ma mbu timalô. ³³ Ma ngacsênjomi nanj sêndôc wanj sêpônj haduc ma sêmpinj inj ma sêsôm, "Yomandô, am Anötô ndê Atu!"

Yisu gêm lau gëmbac sa yêc malac Genesaret

(Mak 6:53-56; Jon 6:22-25)

³⁴ Sêlac wanj si e sêsôc baô yêc malac Genesaret. ³⁵ Ma tênj ndoc lau malac-nga sêlic bu Yisu menj, nanj sêkênj jawae tênj gamenj njamakê-nga honj, ma lau sêkôc si lau gëmbac honj sa sêtên inj sêmenj. ³⁶ Nac sêtenj bu sêmasac inj ndê njakwê njadali njambwa, ma lau honj nanj sêmasac inj, nanj nayham sa.

Gênj nanj kôm njamalac njadômbwi sa yêc Anötô anjô-nga

(Mak 7:1-23)

¹⁵ Tênj dinanj lau Palêsai ti kêdôhônjwaga yomsu-nga njatô sêmenj akênj Jerusalem sêtên Yisu si, ma sêndac inj, ² "Tu sake-nga am nem ngacsênjomi sêkôm njagôlinj nanj lau andô sic dulu tênj yac, nanj popoc? Tênj ndoc sênenj gênj, nanj sêngwasinj amba munj su dom." ³ Ma Yisu ô nac si yom bocdec bu, "Ma bocke? Tu sake-nga mac atoc lau andô si njagôlinj sa ma akôm Anötô ndê yomsu popoc?" ⁴ Anötô dau sôm, 'Toc damam lu dinam sa,' ma inj sôm tiyham bu, 'Asa nanj sôm yom sac pi inj damba me dinda, nanj oc sêndic inj ndu.' ⁵ Tigerj mac anjuc yomsu dau dom. Ngac danj ndê awa me gênj bu yêc bu nem damba lu dinda sa, magoc inj sôm tênj injlu, 'Oc tòm dom bu wanem amlu sa, bu gênj dindac aô wakênj ti da tênj Anötô,' ⁶ goc mac alic nayham bu inj toc damba sa dom. Bocdina nanj mac asenj Anötô ndê yom nanj sôm bu atoc damam lu dinam sa, nanj popoc, tu bu anjuc lau andô si njagôlinj. ⁷ Mac lau atim yom lau-nga! Yom nanj propet Aisaya hoc asê munj su, nanj hêganônj mac solop. Inj sôm bu, ⁸ 'Lau dindac sêtoc aô sa njahasunj njambwa, tigerj nac si njalôm yêc danj dau-nga.' ⁹ Nac sem akinj aô njandô dom, ma yom nanj sêndôhônj tênj lau, nanj njamalac si yomsu njambwa.'"

¹⁰ Goc Yisu ta lau honj ma sôm, "Anjô ma anyalê njapenj. ¹¹ Gênj danenj-nga nanj sip njamalac whasunj, nanj kôm nac njadômbwi sa yêc Anötô anjô-nga dom. Tigerj yom nanj sa akênj njamalac whasunj, nanj kôm nac njadômbwi sa." ¹² Tênj dinanj Yisu ndê ngacsênjomi sêtigasuc inj ma sêsôm tênj inj, "Lau Palêsai sêngô am nem yom dinanj, dec kôm nac sêlic sac. Am kêyalê, me mba?" ¹³ Goc inj sôm tênj nac, "Ahêgo daôm tu nac-nga dom! Atec nac. Lau honj nanj danjga wambu Damanj undambê-nga ndê yom dom, nanj sêtôm wahô nanj inj oc puc sa ti njawakac. Nac bu sêtôc senj tênj lau njatô, magoc nac tandô pec. Ma ngac tapec danj bu wê tapec danj, injlu lu-lu oc sêpenj sêsip sê."

¹⁵ Dec Pita sôm, "Gitôm bu am whê yom gôlinj dinanj njahu sa tênj yac?" ¹⁶ Goc Yisu ndac, "Ma bocke? Tênj nde mac oc anyalê?" ¹⁷ Alic! Gênj nanj sip njamalac whasunj, nanj sip inj njatoc njalôm gi, ma tinjambu sa menj tiyham. ¹⁸ Tigerj yom sac nanj sa njamalac whasunj, nanj sa akênj inj ndê njalôm, ma sac nanj yêc njamalac njalôm, dec kôm inj njadômbwi sa yêc Anötô anjô-nga. ¹⁹ Gauc sac, mêtê sêndic njamalac ndu-nga, mêtê mockainj-nga nanj lau nanj sem dau sa su, ma lau nanj sem dau sa su dom, nanj sêkôm, mêtê sênem kanj gênj-nga, yom tasanj, ma yom sêpu lau-nga, ²⁰ nanj yêc njamalac njalôm, nanj kôm nac njadômbwi sa. Tigerj yac bu tangwasinj amanj dom ma danenj gênj, dec oc kôm yac njadômbwi sa yêc Anötô anjô-nga dom."

Awhê Kanan-nga kênj whinj njanga

(Mak 7:24-30)

²¹ Yisu hu malac dinaŋ siŋ, ma iŋ ti ndê ngacsêŋomi sêtêŋ malac Taya ma Saidon ŋagameŋ ŋamakê-ŋga si. ²² Ma awhê Kanan-ŋga daŋ, naŋ ndöc gameŋ dinaŋ, naŋ têt iŋ meŋ ma mbwêc, "O Pômdau, †Dawid ndê Atu, tamwalô aô. Nalau sac kêtŋ ŋawapac atu têt aô atuŋwê, ma kôm iŋ tisac." ²³ Yisu gêm dôn ma ô yom daŋ dom, goc ngacsêŋomi sêtigasuc iŋ ma sêsôm, "Kêtŋ iŋ lhô ndi, bu iŋ kêtuc yac ma mbwêc yom ŋa-pan." ²⁴ Ma iŋ sôm, "Awhê dau iŋ awhê Israel-ŋga dom. Anötö kêtŋ aô bu wanem lau Israel-ŋga sa, bu ŋac sêtôm domba naŋ siŋga su."

²⁵ Têtŋ dinaŋ awhê dau meŋ pôn haduc têt iŋ ma ndac tiyham, "Pômdau, nem aô sa." ²⁶ Ma Yisu sôm, "Solop dom bu dakôc balêkoc si gêtŋ daneŋ-ŋga su ma tambaliŋ têtŋ giam sêneŋ." ²⁷ Magoc awhê dau ô yom ma sôm, "Aêc Pômdau, tigerŋ giam naŋ sêndöc ŋadau ndê tebo ŋapu, naŋ seŋ gêtŋ ŋapopoc naŋ peŋ yêc tebo." ²⁸ Yisu ŋgô yom dinaŋ ma sôm, "O awhê, am kêtŋ whiŋ ŋaŋga. Aô oc wakôm tôm am ndac." Ma têtŋ acgatu ŋasawa dau dinaŋ, awhê dau ndê atuwê ŋayham sa.

Yisu gôlôm lau 4,000

(Mak 8:1-10)

²⁹ Yisu kölhö gi ma kêsêlêŋ whiŋ ndê ngacsêŋomi mbo Bugictôŋ Galili-ŋga ŋamakê. Goc iŋ pi lôc daŋ gi ma ndöc sic. ³⁰ Ma lau daêsam sêwê sêtêŋ iŋ sêmeŋ. Ŋac sêkôc lau gahi sac, lau tapec, I au bôliŋ, awha mba, ti lau gêmbac daêsam, ma sêkêŋ ŋac sêyêc Yisu aŋgô-ŋga. Ma iŋ kôm ŋac hoŋ ŋayham sa. ³¹ Têtŋ ndoc lau sêlic awha mba sêsôm yom asê, ma lau gahi sac ti lau bôliŋ sêŋsêlêŋ tiyham, ma tapec si tandô ŋawa sa, naŋ sêhêdaê ŋandô. Ma sêmpiŋ Anötö Israel-ŋga.

³² Yisu ta iŋ ndê ngacsêŋomi sêmeŋ, goc sôm têtŋ ŋac, "Aô taŋwalô lau dindec, bu sêmbô sêwhiŋ aô gitôm bêc tō su. Ŋac si gêtŋ daneŋ-ŋga pacndê, ma aô gatec bu wakêŋ ŋac sêlhö sêndi ti gêtŋ yô ŋac, mbo ŋac tagôlô yêc seŋ." ³³ Magoc ŋac-sêŋomi sêsôm, "Bocke? Gameŋ dec gameŋ sawa, ma danemlhi bolom yêc nde, bu dakêŋ têtŋ ŋac sêneŋ?" ³⁴ Ma Yisu ndac, "Mac nem bolom hinga ndöc?" Ma sêsôm, "Bolom 7 ma i mwambwa ŋatô." ³⁵ Goc Yisu sôm têtŋ lau bu sêndöc sic. ³⁶ Dec iŋ k ôc bolom 7 ma i sa ma gêm daŋge, p ô kôc-kôc, ma kêtŋ têtŋ ngacsêŋomi, ma ŋac sic sam têtŋ lau. ³⁷ Ŋac hoŋ seŋ e gitôm, ma tiŋambu ŋac-sêŋomi sic gêtŋ ŋadêlê sa sip gatop 7 e meŋhu. ³⁸ Lau daêsam seŋ gêtŋ dinaŋ e gitôm. Ŋac si launŋac ŋanamba gitôm 4,000, ma lauwhê ti balêkoc sêmbô sêwhiŋ.

³⁹ Tiŋambu Yisu kêtŋ lau hoŋ sêlhö si, goc iŋ ti ndê ngacsêŋomi sêpi waŋ daŋ ma sêtêŋ malac Magadan ŋagameŋ si.

Lau Palêsai sêndac gêtŋ dalô

(Mak 8:11-13)

16 Lau Palêsai ti lau Sadiusi ŋatô sêtêŋ Yisu sêmeŋ bu sêŋsahê iŋ. Ŋac sêndac iŋ bu kôm gêtŋ dalô

bu tôc asê bu iŋ kôc ŋaclai yêc Anötö ndê. ² Dec iŋ sôm, "Mac bu alic umbonŋ tikoc, goc mac asôm bu 'Ac oc pi ŋayham.'" ³ Ma mac bu alic umbonŋ tiyec, goc mac asôm, 'U oc ndic.' Mac alic gêtŋ dalô umbonŋ-ŋga dinaŋ, ma anyalê ŋahu. Ma bocke dec mac anyalê gêtŋ dalô daêsam naŋ aô gakôm têtŋ ŋasawa dindec, naŋ ŋahu dom? ⁴ Mac lau sac naŋ apuc dômwêm Anötö, ma asa nem lêtŋ bambaliŋ gitôm lau mockaiŋ-ŋga. Mac aŋsalê gêtŋ dalô, tigerŋ Anötö oc kêtŋ gêtŋ dalô tigerŋ têtŋ mac alic, gitôm gêtŋ dalô naŋ iŋ kôm pi Jona." Yisu sôm yom dinaŋ su, goc hu ŋac siŋ ma kölhö gi.

Yisu puc lau Palêsai ti lau Sadiusi si giso asê

(Mak 8:14-21)

⁵ Têtŋ ndoc Yisu ti ngacsêŋomi sêmbu akêŋ bugictôŋ ŋadaŋga sêmeŋ, naŋ ngacsêŋomi sêkôc bolom dom, sêŋlhiŋ dau siŋ. ⁶ Ma Yisu sôm têtŋ ŋac, "Ayob daôm ŋapep tu lau Palêsai ti lau Sadiusi si yist." ⁷ Goc ŋac sem yomgalôm sêwhiŋ dandi ma sêsôm, "Iŋ sôm yom dinaŋ ŋahu bu yac dakôc bolom dom." ⁸ Magoc Yisu kêyalê ŋac si yom dau, dec sôm, "O mac lau naŋ akêŋ whiŋ gwalec! Tu sake-ŋga mac am yomgalôm awhiŋ daôm, ma gauc gêm bu aô gasôm yom pi yist, ŋahu bu mac nem bolom mba? ⁹ Bocke mac nem gauc sa pi gêtŋ hoŋ naŋ aô gakôm, naŋ dom? Gauc nem bolom amanŋaŋ naŋ gakêŋ têtŋ lau 5,000 seŋ. Tiŋambu mac ahonŋ ŋadêlê sa sip gatop hinga? ¹⁰ Ma têtŋ ndoc lau 4,000 seŋ bolom amanŋaŋ ŋandôlu, naŋ ŋadêlê sip gatop hinga? ¹¹ Aô gasôm yom pi bolom kaiŋ dinaŋ dom, ma bocke dec mac anyalê aneŋ yom ŋahu dom? Ayob daôm ŋapep pi lau Sadiusi ti lau Palêsai si yist." ¹² Têtŋ dinaŋ ŋac si gauc sa. Ma sênyalê bu iŋ ndê yom hêganônŋ yist bolom-ŋga dom. Sênyalê bu iŋ kêtŋ puc ŋac bu sêyob dau pi yom naŋ lau Sadiusi ti lau Palêsai sêndôhônŋ têtŋ lau.

Pita hoc Yisu ŋahu asê

(Mak 8:27-30; Luk 9:18-21)

¹³ Yisu ti ndê ngacsêŋomi sêhêc asê gameŋ naŋ sêsam bu Sisaria Pilipai, ma iŋ ndac ŋac, "Lau sêsôm sake pi ŋamalac ndê Atu? Sêsôm bu iŋ asa?" ¹⁴ Ma sêsôm, "Lau ŋatô sêsôm bu am Jon, Ŋac Kêku Lau-ŋga, ma ŋatô sêsôm bu am Elaija, ma ŋatô sêsôm bu am Jeremaya me propet akwa-kwa si daŋ."

¹⁵ Goc Yisu ndac ŋac, "Ma mac daôm, mac asôm bu aô asa?" ¹⁶ Ma Saimon Pita ô yom ma sôm, "Am Mesaya, Anötö Tali Nadau ndê Atu am." ¹⁷ Dec Yisu sôm, "O Saimon, Jona ndê atu, aô awhaŋ hêc am, bu ŋamalac daŋ hoc yom dau asê têtŋ am dom. Damaŋ undambê-ŋga kêtŋ gauc dinaŋ têtŋ am. ¹⁸ Aô wasôm têtŋ am, bu am Pita, ma aô wandic aneŋ gôlôwac dabuŋ sa sêlhac hoc dau ŋahô. † Ma ŋaclai lambwam-ŋga gitôm dom bu ku ŋac dulu. ¹⁹ Ma aô wakêŋ ki têtŋ

† Yêc Yom Grik Pita ndê ŋaê sêsam bu 'Petros,' ma hoc sêsam bu 'petra.' Lau ŋatô gauc gêm bu Yisu ndê yom pi hoc naŋ iŋ ndê gôlôwac dabuŋ oc sêlhac ŋahô, naŋ hêganônŋ yom naŋ Pita hoc asê pi Yisu. Bu Pita hoc yom asê ma sôm bu Yisu iŋ Mesaya, Anötö Atu, ma yom dau ti gôlôwac dabuŋ hoŋ si yom sêkêŋ whiŋ-ŋga ŋahu.

am bu yob gatam lau sêsoç Anötö ndê gôlinj napu-nga. Ma gêñ bocke nanj am bu êmbwala su yêc nom, nanj wambwala su yêc undambê. Ma gêñ bocke nanj am bu sô dônj yêc nom, nanj wasô dônj yêc undambê bocdi-nanj." ²⁰ Yisu sôm yom dinanj su, goc gic yao inj ndê ngacsênjomi ti nanja, bu sêsoç asê têtj lau bu inj Mesaya dau dom.

Yisu sôm gwananj bu inj oc hôc njandê

(Mak 8:31-33; Luk 9:22)

²¹ Têtj têtj dinanj Yisu gic hu sôm yom têtj ndê ngacsênjomi, pi gêñ nanj oc hôc asê inj. Inj whê sa bu inj gic waê bu têtj Jerusalem ndi, ma lau bata Israel-nga ti dabunjsiga atu-tu, ma kêdôhônjwaga yomsu-nga oc sêkênj njawapac daêsam têtj inj e lau sêndic inj ndu. Ma têtj bêtj titô-nga Anötö oc unj inj sa mbo tali tiyham. ²² Goc Pita kôc inj sa njasawa saunj gi, ma sôm inj bocdec bu, "Pômdau, mba! Tu Anötö-nga, oc mba! Gêñ dinanj oc tap am sa dom andô!" ²³ Yisu kac dau kwi ma sôm têtj Pita, "Sadanj, kôc daôm sa lhô su! Am gauc gêm bu lhac aô ahuc, a? Am kêyalê Anötö ndê lêtj dom, am bu êmkuc njamalac si gauc njambwa."

Lau nanj sênjkuc Yisu oc sêhônj njawapac

(Mak 8:34-9:1; Luk 9:23-27)

²⁴ Goc inj sôm têtj inj ndê ngacsênjomi, "Asa nanj tac whinj bu ênjuc aô, nanj êngwininj dau ma hôc ndê a gicso dau sa, ma ênjuc aô. ²⁵ Bu asa nanj tac whinj bu sap gêñ nom-nga dônj njapanj tu mbo tali-nga, nanj oc njinga. Magoc asa nanj bu hu gêñ nom-nga sinj tu ênjuc aô-nga, nanj oc njinga dom. ²⁶ Njamalac danj bu po gêñ nom-nga honj sa, magoc inj dau gatu bu njinga, dec gêñ nom-nga honj dinanj oc tôm dom bu nem inj sa. Gêñ njayham bocke yêc, nanj gitôm bu dakênj têtj Anötö ô yac neñ gatuñ? ²⁷ Tinjambu Njamalac ndê Atu oc mbu menj ti Damba ndê njac lai ti njawasi undambê-nga, ma whinj anjela honj. Têtj dinanj inj oc kêñ njagêyô têtj njamalac honj tôm ndi, ênjuc mêtê nanj njac sêkôm. ²⁸ Aô wasôm yom njandô têtj mac! Lau njatô nanj sêlhac dec, nanj oc gacgenj sêmbo tali e sêlic Njamalac ndê Atu menj ti ndê njac lai nem gôlinj-nga."

Pita, Jems ma Jon sêlic Yisu ndê njawasi

(Mak 9:2-13; Luk 9:28-36)

17 Bêtj 6 ginja su, goc Yisu kôc Pita, ma Jems lu asi Jon sêwhinj inj, ma njac tawasê sêpi lôc baliñ danj si. ² Yêc dindê sêlic Yisu ndê njamlic kainj danj sa. Inj angô andô njawê sa gitôm ac pô gamenj, ma inj ndê njakwê njawasi sêp sambuc. ³ Ma sêlic Moses lu Elaija sêhoc dau asê ma injlu sem yomgalôm sêwhinj Yisu. ⁴ Goc Pita sôm têtj Yisu, "Pômdau, njayham kêlêc bu dambo dec. Am bu tac whinj, goc aô wakwê bac tö bu mac ambo-nga, am nem bac danj, Moses ndê danj, ma Elaija ndê bac danj." ⁵ Inj sôm yom dau mbo, ma dao ti njawê atu danj sip menj ma kêgatôc njac ahuc. Ma awha danj sa yêc dao njalôm, nanj sôm, "Aô neñ atunjac dau dindec. Aô gatisambuc inj, ma atac whinj inj ndu andô.

Angô inj ndê yom manj!" ⁶ Têtj ndoc njac-sênjomi tö sêngô awha dinanj, nanj sêtôc dau njalên sac, ma sêhu dau angô andô sip nom. ⁷ Magoc Yisu têtj njac gi, kê-masec njac ma sôm, "Atisa ma atôc daôm dom." ⁸ Ma sêhônj tandô sa ma sêlic bu Yisu tawasê mbo.

Gêndac pi Elaija

(Mak 9:11-13)

⁹ Tinjambu njac sêsip akênj lôc dau sêmênj, ma Yisu kêñ yao njac bocdec bu, "Andic minj pi gêñ nanj mac alic nanj dom, e Njamalac ndê Atu tisa akênj lau batê-nga." ¹⁰ Ma ngacsênjomi tö dinanj sêndac inj bocdec bu, "Lau tSkraib nanj sêndôhônj yomsu, nanj sêsoç bu Elaija oc menj hôc asê munj, ma tinjambu Mesaya oc menj. Yom dau njahu bocke?" ¹¹ Goc Yisu ô yom ma sôm, "Elaija gic waê bu menj ma êmasanj gêñ honj tisolop. ¹² Ma aô wasôm têtj mac, bu Elaija menj su, tigenj lau sênjyalê inj dom. Ma sêkôm mêtê sac têtj inj tôm njac atac whinj. Ma njalên tigenj Njamalac ndê Atu oc sip njac si amba, ma sêkênj njandê atu têtj inj." ¹³ Têtj dinanj njac si gauc sa bu Yisu ndê yom pi Elaija hêganônj Jon, Ngac Kêku Lau-nga.

Yisu soc njalau sac su yêc balê danj

(Mak 9:14-29; Luk 9:37-43)

¹⁴ Têtj têtj njac sêmbu sêmênj, nanj sêtap lau tonj atu sa, ma njac danj têtj Yisu gi ma pônj haduc. ¹⁵ Ma inj sôm, "Pômdau, tamwalô anenj balê ma nem inj sa. Inj hôc njawapac atu danj, ma ndoc daêsam kôm inj titonj e peñ sip ya me bu. ¹⁶ Aô gakôc inj gatênj nem njac-sênjomi ga, magoc njac sêtôm dom bu sêkôm inj njayham sa." ¹⁷ Ma Yisu sôm, "O mac lau sac! Aô gambo gawhinj mac njasawa hic baliñ su, ma bocke mac atôm dom bu akôm gêñ danj? Aô wambo wawhinj mac tu wanem mac sa-nga njapanj dom! Mac nem akênj whinj mbasi. Akôc balê dau sa amenj." ¹⁸ Goc Yisu hec yom njalau sac nanj mbo balê dau njalôm, ma soc inj sa awê gi, ma njagahô enj balê dau njayham sa.

¹⁹ Tinjambu ngacsênjomi sêtênj Yisu si, ma sêndac inj gelec, "Tu sake-nga yac atôm dom bu asenj njalau sac dinanj su?" ²⁰ Ma inj ô yom ma sôm, "Mac atôm dom, bu mac akênj whinj Anötö ndê njac lai gitôm dom. Yomandô aô wasôm têtj mac, bu mac nem akênj whinj bu nditôm gêñ saunj andô danj, tôm soc njamatu saunj, dec oc tôm bu mac asôm têtj lôc danj bu puc dau sa ma têtj gamenj wakuc ndi, goc lôc dau oc ndi. Akênj whinj, ma mac oc atôm bu akôm gêñ honj. [²¹ Yac bu dasoc njalau sac kainj dinanj su, goc gêñ njamata-nga dahu gêñ danenj-nga sinj tu gauc nem Anötö-nga, ma datenj mbec nanja.]"

Yisu sôm tiyham bu inj oc mbac ndu ma tisa tiyham

(Mak 9:30-32; Luk 9:43-45)

²² Tinjambu Yisu ndê ngacsênjomi sêkac dau sa yêc gamenj Galili-nga, ma inj sôm têtj njac, "Tinjambu oc sêkênj Njamalac ndê Atu sip lau njatô amba. ²³ Njac oc sêndic inj ndu, magoc têtj bêtj titô-nga Anötö oc unj inj

sa mbo tali tiyham." Yisu ndê yom dinan̄ kôm ngac-sênjomi si n̄alôm n̄awapac n̄andô.

Takis Lôm Dabuŋ-nga

²⁴ Tiŋambu Yisu ti ndê ngac-sênjomi sêhōc asê malac Kapenaom, ma lau nan̄ sêkōc takis lôm dabuŋ-nga, † nan̄ sêtên Pita si ma sêndac iŋ bocdec bu, "Bocke? Mac nem kêdôhōnwaga oc kêŋ mone nemlhi takis lôm dabuŋ-nga, me mba?" ²⁵ Ma Pita sôm, "Hecen̄, iŋ oc nemlhi."

Tên ndoc Pita sôc andu gi, nan̄ iŋ gic miŋ yom dau tên Yisu dom, magoc Yisu dau ndac iŋ, "Saimon, am gauc gêm sake? Kiŋ nom-nga sêkōc takis yêc lau asa? Sêkōc yêc nac dau si atui, me sêkōc yêc lau n̄atô?"

²⁶ Goc Pita ô yom ma sôm, "Nac sêkōc takis yêc lau n̄atô." Ma Yisu sôm, "Bocdinaŋ yomsu takis-nga hê-ganôn̄ Kiŋ ndê atui dom. ²⁷ Tigerŋ yham dom bu nac sêlic yac sac. Bocdinaŋ sa ndi ma kêŋ gam yêc bugic-ton̄. Ma i n̄amata-nga nan̄ am hê sa, nan̄ kac i dau whasun̄ sa, ma am oc tap mone sa gitôm bu nemlhi hêclu nen̄ takis lôm dabuŋ-nga. Kôc sa, ma kêŋ tên nac."

Asa ti n̄amalac n̄amata-nga?

(Mak 9:33-37; Luk 9:46-48)

18 Tên ndoc dinan̄ ngac-sênjomi sêtên Yisu si, ma sêndac iŋ bocdec bu, "Lau nan̄ sêmbo Anötô ndê gôliŋ n̄apu, nan̄ si asa ti n̄amalac n̄amata-nga?"

² Goc Yisu ta balêkoc saun̄ dan̄ men̄, ma kêŋ iŋ kalhac nac n̄alhu. ³ Ma iŋ sôm, "Anem daôm kwi ma an̄gwinin̄ daôm e atôm balêkoc saun̄. Bu mba, nan̄ wasôm yom n̄andô tên mac bu mac atôm dom bu asôc Anötô ndê gôliŋ n̄apu. ⁴ Asa nan̄ bu êŋgwiniŋ dau nditôm balêkoc dindec, nan̄ ti n̄amalac n̄amata-nga yêc Anötô ndê gôliŋ n̄apu. ⁵ Ma asa nan̄ kôc balêkoc saun̄ dan̄ gitôm iŋ dindec, nan̄ sa tu anen̄ n̄aê-nga, nan̄ gitôm iŋ kôc aô daun̄ sa."

Puc pi lêtôm

(Mak 9:42-48; Luk 17:1-2)

⁶ Ma Yisu sôm, "Namalac dan̄ bu tim balêkoc saun̄ dindec si dan̄ nan̄ kêŋ whiŋ aô bu kôm mêtê sac, nan̄ kôm giso atu. Oc n̄ayham bu dasô hoc atu dan̄ pi iŋ kachu, ma tambaliŋ iŋ sip gwêc tim ndi, ma gwêc kô iŋ mbac ndu. Ma boc-dinaŋ oc tôm dom bu iŋ tim balêkoc dau, ma tiŋambu tap Anötô ndê matôc sa.

⁷ "Aô wasôm tên mac, bu gên lêtôm-nga oc sêmen̄, ma sêkên n̄awapac tên lau nom-nga. Tigerŋ asa nan̄ bu kôc gên lêtôm-nga dan̄ men̄, nan̄ oc tap Anötô ndê matôc sa. Oyaê! ⁸ Bocdinaŋ am amam me gahim dan̄ bu wê am bu kôm sac, goc tim kic. Oc n̄ayham bu am sôc undambê ma ndôc tamli ti amam gatuc me gahim gatuc, hōc gêlêc nan̄ am kôm sac ti lic sambuc e Anötô

tuc am sip ya nan̄ sa n̄apan̄, nan̄ ndi. ⁹ Ma am nem tanôm bu wê am bu kôm sac, goc kip sa ma êmbaliŋ niŋga. Am bu mbo tamli ndôc undambê ti tanôm tigerŋ, nan̄ hōc gêlêc am mbo ti tanôm lu ma kôm sac, dec tiŋambu Anötô tuc am sip ya lambwam-nga ndi."

Yom gôliŋ pi domba nan̄ giŋga

(Luk 15:4-7)

¹⁰ "Ma ayob daôm n̄apep bu alic lau saun̄ dindec gitôm gên nambwa dom. Aô wasôm tên mac, bu nac si an̄jela nan̄ sêmbo undambê, nan̄ sêlhac Daman̄ undambê-nga ndê an̄gô andô-nga. [¹¹ N̄amalac ndê Atu men̄ bu nem lau nan̄ giŋga su, nan̄ si.]

¹² "Akôc gauc pi ngac dan̄ nan̄ yob domba 100. Tên ndoc domba dan̄ bu êŋsêlên̄ bambaliŋ e ndi niŋga, nan̄ iŋ oc kôm sake? Iŋ oc hu 99 siŋ sêmbo, ma sa ndi êŋsalê dan̄ nan̄ giŋga. ¹³ Aô wasôm tên mac bu tên ndoc iŋ tap sa, nan̄ iŋ ndê atac n̄ayham tu domba tigerŋ dinan̄-nga oc hōc gêlêc iŋ ndê atac n̄ayham pi 99 nan̄ sêmbo, nan̄ su. ¹⁴ Ma bocdinaŋ, mac nem Damam undambê-nga tec bu lau saun̄ dan̄ sêniŋga."

Lên tamatôc asidôwai si yom-nga

¹⁵ "Am nem asidôwa dan̄ bu kôm sac tên am, goc am tamwasêm tên iŋ ndi, ma sôm iŋ ndê giso asê tên iŋ. Iŋ bu ngô am nem yom ma kac ndê n̄alôm kwi, dec amlu apitigen̄ tiyham ma ambo ti yom malô. ¹⁶ Magoc iŋ bu ngô dom, dec kôm tôm yac nen̄ n̄agôliŋ, nan̄ sôm bu yom nan̄ lau lu me tö sêpuc dôn̄, nan̄ dakôc sa ti yom n̄andô. Boc-dinaŋ kôc n̄amalac tigerŋ me lu sêwhiŋ am, tu bu sêpuc am nem yom dôn̄-nga, ma atên̄ nem asidôwa dau andi. ¹⁷ Ma asidôwa dau bu sôc lau dinan̄ si yom n̄apu dom, nan̄ sôm yom dau asê tên gôlôwac dabuŋ hon̄. Ma iŋ bu tec bu sôc gôlôwac dabuŋ si yom n̄apu, nan̄ goc alic iŋ gitôm ngac sambuc me ngac kôc takis-nga nan̄ kêyalê Anötô dom.

¹⁸ "Aô wasôm yom n̄andô tên mac. Gên bocke nan̄ mac ambwala su yêc nom, nan̄ wambwala su yêc undambê. Ma gên bocke nan̄ mac asô dôn̄ yêc nom, nan̄ wasô dôn̄ yêc undambê bocdinaŋ.

¹⁹ "Ma gên dan̄ tiyham. Mac nem n̄amalac lu me tö bu n̄alôm tigerŋ bu aten̄ gên dan̄ tên Daman̄ undambê-nga, nan̄ iŋ oc kêŋ tên mac. ²⁰ N̄ahu bu gamen̄ bocke nan̄ mac nem n̄amalac lu me tö akac daôm sa tu anen̄ n̄aê-nga, nan̄ aô oc wambo wawhiŋ mac."

Dasuc asidôwai si sac kwi man̄

²¹ Pita tên Yisu gi, ma ndac iŋ bocdec bu, "Pômdau, sôm tên aô. Anen̄ asidôwa dan̄ bu kôm sac tên aô n̄apan̄, nan̄ wasuc iŋ ndê sac kwi tidim hiŋga? Nditôm 7, me tidim hiŋga?" ²² Goc Yisu sôm, "Aô wasôm tên am, bu tidim 7 dom. Suc iŋ ndê sac kwi tidim 77 ma hōc gêlêc. Sê sa dom!

²³ "An̄gô su nan̄! Aô bu wawhê sa tên mac, lên̄ dasuc sac kwi-nga nan̄ gic waê lau nan̄ sêmbo Anötô ndê gôliŋ n̄apu. Kiŋ dan̄ mbo, ma iŋ tac whiŋ bu êmasan̄ yom whiŋ iŋ ndê lau akiŋ nan̄ si tôp yêc iŋ. ²⁴ Iŋ gic hu

† Tôm yala tigerŋ-tigerŋ laungac Israel-nga hon̄ nan̄ si yala hōc gêlêc 20, nan̄ semlhi takis lôm dabuŋ-nga. Takis dau gitôm lau Grik si mone drakma lu, gitôm n̄aôli nan̄ sêkôc tu gwelen̄ bêc lu-nga. Alic Eks 30:13 ma 38:26.

gwelenj dau, ma sêkên ngac danj kalhac inj anjô-nga, nanj ndê tôp atu andô, gitôm mone talent 10,000.

¹²⁵ Ngac dinanj gitôm dom bu ô ndê tôp, goc Kinj dau sôm bu sêkên inj ti inj ndê awhê ma balêkoc ma inj ndê gênj honj bu lau sênemlhi ô tôp dau. ²⁶ Dec ngac akingj dau hu dau sip gi pônj haduc têng Kinj, ma tenj inj bocdec bu, 'Kênj nasawa têng aô, ma waô gênj honj!' ²⁷ Goc Kinj tawalô inj, ma hu yom tôp-nga sinj, ma kênj inj sa gi.

²⁸ "Tigenj tinjambu ngac dau tap ngac akingj danj sa, nanj ndê tôp saunj yêc inj, gitôm mone tdenarii 100. ^{††} Inj gôlô ngac dau dônj, hôc inj sip kachu, ma sôm, 'Am ndic nem tôp têng aô!' ²⁹ Ma ngac dau hu dau sip gi pônj haduc ma tenj inj bocdec bu, 'Kênj nasawa têng aô ma waô nejj tôp.' ³⁰ Tigenj inj tec, ma kênj ngac dau ndöc gapocwalô e inj ô tôp honj pacndê. ³¹ Lau akingj natô sêlicj gênj dinanj, dec njalôm njawapac njandô, ma sêtênj Kinj si ma sic minj gênj honj têng inj. ³² Goc inj ta ngac akingj dau ma sôm têng inj, 'Am ngac sac! Am tenj aô bu tanjwalô am, dec aô gahu am nem yom tôp-nga sinj. ³³ Tu sake-nga am tamwalô ngac dinanj dom, gitôm aô tanjwalô am?' ³⁴ Goc inj tac njandê atu, ma kênj ngac akingj dau têng lau gapocwalô-nga, bu sêndic inj njamlic njandê ma ndöc gapocwalô e inj ndic ndê tôp sambuc su."

³⁵ Yisu gic bata yom gôlinj dau, goc sôm, "Mac bocdinanj, asuc nem asidôwai si sac kwi ma gauc nem tiyham dom. Bu mba, dec anej Damanj undambê-nga oc kôm têng mac gitôm Kinj dinanj kôm têng ndê ngac akingj."

Anötö tec bu awhê lu ngac sêhu dau sinj

(Mak 10:1-12)

19 Yisu sôm yom dau su, goc hu gamej Galili-nga sinj, ma têng gamej Judia-nga nanj yêc Bu Jordan njadanga têng ac pi-nga, nanj gi. ² Lau daêsam sênkuc inj, ma yêc gamej dinanj inj kôm njac si gêmbac njayham sa.

³ Ma lau Palêsai natô sêtênj inj si bu sêtîm inj, dec sêndac inj bocdec bu, "Yom danj yêc, nanj tôm bu ngac danj hu ndê awhê sinj, me mba? Inj oc ênjgili yomsu, me mba?" ⁴ Goc inj sôm, "Mac anjyalê Anötö ndê yom nanj sêto yêc, me mba? Yom dau sôm bu, 'Têng têng njamata-nga Anötö kêmasanj njamalac awhê ma njac.' ⁵ Ma yom danj tiyham sôm, 'Tu dinanj-nga njac danj oc hu damba lu dinda sinj, ma sap inj ndê awhê dônj. Ma injlu sêti gênj tigerj.' ⁶ Yom dau whê sa bu injlu sêmbo sêtôm njamalac lu dom, injlu sêti gênj tigerj yêc Anötö anjô-nga. Bocdinanj yham dom andô bu njamalac sêkac gênj nanj Anötö dau kênj pitigerj, nanj su."

⁷ Goc sêndac inj, "Bocdinanj dec tu sake-nga Moses to yomsu danj, nanj sôm bu ngac danj gitôm bu to bapia hu nawhê sinj-nga, goc hu inj sinj?" ⁸ Ma Yisu ô yom bocdec bu, "Moses kêyalê bu mac nem njalôm njadandi, dec sôm bu ngac danj gitôm bu hu ndê awhê sinj. Tigenj têng têng njamata-nga Anötö kêmasanj njamalac awhê ma njac tu bu sêhu dau sinj-nga dom. ⁹ Aô wasôm têng mac, bu yom tigenj yêc bu ngac danj hu ndê

[†] Lau Grik si mone nanj sêsam bu talent, nanj njalôli atu andô - talent tigenj gitôm K5-6,000. Bocdinanj ngac dau ndê tôp hôc gêlêc 5 millien kina. ^{††} Ngac dau ndê tôp gitôm K5-600.

awhê sinj, nanj awhê dau kôm mêtê mockaij-nga whinj ngac danj. Ma ngac danj bu hu ndê awhê sinj tu gênj dau-nga danj-nga, ma nem awhê wakuc, nanj kôm mêtê mockaij-nga yêc Anötö anjô-nga."

¹⁰ Têng dinanj Yisu ndê ngac-sênjomi sêsôm têng inj, "Bu bocdinanj, dec mboe oc njayham bu lau sênem dau dom, a? Oc njawapac atu bu awhê lu ngac sêsôc yom dau njapu." ¹¹ Magoc inj sôm, "Mba! Anötö kêmasanj awhê lu ngac bu sênem dau. Magoc lau tigenj-tigenj inj kêmasanj njac bu sênem awhê me njac dom. ¹² Lauj-gac natô dindai sêkôc njac, nanj sêtôm dom bu sênem awhê. Ma launj-gac natô nanj sêsê njac bu sênem awhê dom. Ma natô sêkênj dau sambuc tu gwelenj njawaê njayham-nga tu bu sêpo Anötö ndê gôlinj sa, ma tu dinanj-nga dec sem awhê dom. Am asa nanj gitôm bu kôc yom dindac sa ma sôc njapu, nanj kôc sa."

Yisu gêm mbec balêkoc

(Mak 10:13-16; Luk 18:15-17)

¹³ Lau natô sêkôc si balêkoc sêtênj Yisu si. Njac tac whinj bu inj kênj amba sac njac, ma tenj mbec pi njac. Tigenj njacsênjomi sêsôm dinda ti dambai. ¹⁴ Goc Yisu sôm, "Atec balêkoc sêtênj aô sêmênj. Alhac njac ahuc dom, bu Anötö ndê gôlinj gic lau nanj sêtôm balêkoc saunj dindac, nanj njawaê." ¹⁵ Ma inj kênj amba sac njac honj ma gêm mbec njac, goc tisa ma kôlhô gi.

Ngac ti lêlôm

(Mak 10:17-22; Luk 18:18-23)

¹⁶ Ma ngac danj têng Yisu gi, ma ndac inj bocdec bu, "Kêdôhônjwaga, aô wakôm gênj njayham bocke, dec tinjambu Anötö oc kôc aô sa wandöc tanjli yêc undambê?" ¹⁷ Yisu ô yom ma sôm, "Tu sake-nga am ndac aô bu gênj sake inj gênj njayham? Anötö tawasê inj njayham. Am bu ndöc tamli yêc undambê, nanj danjam wambu yomsu nanj Anötö kênj têng Moses." ¹⁸ Goc njac dau ndac, "Yomsu honj, me yomsu bocke?" Ma Yisu sôm, "Yomsu bocdec bu, 'Ndic njamalac ndu dom. Kôm gênj mockaij-nga dom. Nem kanj gênj dom. Sôm yom tasanj pi lau dom.' ¹⁹ Toc damam lu dinam sa, 'ma 'Tac whinj lau natô gitôm am tac whinj daôm.'" ²⁰ Goc inj sôm, "Yomsu honj dinanj aô kakuc gambo. Ma gênj sake yêc tu wakôm-nga?" ²¹ Ma Yisu sôm, "Am bu ti njac gitênj, nanj sa ndi ma kênj nem gênj honj têng lau sênemlhi, ma kênj njawaê têng lau njalôm sawa. Ma bocdinanj dec êmyalê bu am nem awa njandô yêc undambê. Ma tinjambu mwenj ma êmkuc aô." ²² Ngac dau inj ndê yala daêsam dom, ma têng ndoc inj ngô Yisu ndê yom dinanj, goc inj kôlhô ti njalôm njawapac gi. Nahu bu inj njac ti lêlôm.

Puc pi awa ti wapa

(Mak 10:23-31; Luk 18:24-30)

²³ Goc Yisu sôm têng ndê ngac-s ênjomi, "Yomandô wasôm têng mac, bu lau ti lêlôm oc tôm dom bu sêsôc Anötö ndê gôlinj njapu njagahô, njahu bu njac si awa ti wapa hê njac kwi. ²⁴ Anjô! Bôc atu danj gitôm kamel, oc

tôm bu sôc so njalasê njagahô hôc gêlêc ngac ti lêlôm dan, nan bu sôc Anötö ndê gôlinj napa.” ²⁵ Têñ ndoc ngacsênjomi sênjô yom dinanj dec sêhêdaê njandô, ma sêndac Yisu, “Bu bocdinañ dec asa oc tôm bu tap Anötö ndê mwasiñ nem lau si-nga sa? Oc njawapac atu!” ²⁶ Magoc Yisu tahê nac ma sôm, “Gên nan njamalac sêtôm dom bu sêkôm, nan Anötö gitôm bu kôm.”

²⁷ Ma Pita ô yom ma sôm, “Yac ahu gên honj siñ tu anjuc am-nga. Bocdinañ yac oc atap mwasiñ bocke sa?” ²⁸ Dec Yisu sôm têñ nac honj, “Yomandô wasôm têñ mac, bu têñ ndoc nambu-nga nan gên honj sêti-wakuc, nan Njamalac ndê Atu oc ndôc inj ndê pônj Kin-nga ti njac lai ma njawasi atu. Ma mac lau nan anjuc aô, nan oc andôc pônj 12, ma anem gôlinj lau Israel-nga si toñ 12.” ²⁹ Ma lau honj nan sêhu andu me damba lu din-da, me asidôwai ma balêkoc, me nom siñ tu aô-nga, nan Anötö oc kêñ gên kaiñ dinanj daêsam têñ nac ô. Ma tinambu inj oc kêñ nac sêwêkaiñ gamenj sêndôc tali njapanj-nga.

³⁰ “Magoc lau daêsam nan sêti lau njamata-nga têñ têtê kwahic dec-nga, nan oc sêti lau nambu-nga, ma lau nambu-nga oc sêti lau njamata-nga.”

Yom gôlinj pi lau nan sem gwelenj yêc ôm wain-nga.

20 Goc Yisu sôm, “Angô yom gôlinj dindec pi Anötö ndê gôlinj, oc whê anej yom dinanj sa. Ngac danj mbo, nan wêkaiñ ôm wain-nga atu danj. Inj tisa têñ bêtêc ganduc ma sôc malac lôm gi, ma kêsalê lau tu sênem gwelenj yêc inj ndê ôm-nga. ² Inj tap lau njatô sa, ma sôm bu inj oc nemlhi nac na mone gitôm tdenarias tigenj tu gwelenj bêtêc tigenj-nga. Goc inj kêkinj nac sêsôc inj ndê ôm si. ³ Ma têñ acgatu gitôm 9 kilok, inj sa gi gêlic lau njatô sêlhac njambwa sêlhac malac lôm. ⁴ Ma inj sôm têñ nac, ‘Andi akôm gwelenj yêc anej ôm wain-nga, ma aô oc wakên njali solop têñ mac ô nem gwelenj.’ ⁵ Goc sêsôc ôm si ma sem gwelenj. Ma inj kôm bocdinañ têñ ac kalhac lhu ma têñ 3 kilok telha-nga. Inj gi tap lau sa, ma kêkinj nac si sêkôm gwelenj. ⁶ Ma têñ 5 kilok telha-nga inj sa gi tap lau njatô sa, nan sêlhac njambwa. Ma inj sôm têñ nac, ‘Tu sake-nga mac ambo njambwa têñ acsalô sambuc dindec?’ ⁷ Ma sêsôm, ‘Lau danj sêmenj sêkên gwelenj têñ yac tu akôm-nga dom.’ Goc inj sôm, ‘Mac andi anem gwelenj yêc anej ôm.’

⁸ “Têñ ac gi sip, goc ôm njadau sôm têñ inj ndê ngac njamata-nga, ‘M bwêc lau nan sem gwelenj sêmbo, nan sêmenj, ma kêñ nac si njali têñ nac. Nemlhi lau nan sêmenj têñ 5 kilok telha-nga nan munj, goc tinambu nemlhi lau nan sêmenj têñ bêtêc.’ ⁹ Ma lau nan njadau kôc nac sa têñ 5 kilok, nan sêkôc denarias tigenj-tigenj ti nac si njali tôm gi. ¹⁰ Tu dinanj-nga dec lau nan sic hu gwelenj têñ bêtêc, sêkên bata bu oc sêkôc njali hôc gêlêc denarias tigenj su. Magoc nac honj sêkôc denarias tigenj. ¹¹ Têñ dinanj nac sic hu sêtucdinj njadau, ¹² ma sêsôm, ‘Lau nan sêmenj tinambu, nan sem gwelenj gitôm njasawa apê, ma yac am gwelenj atu ma ac pec yac acsalô sambuc dindec. Magoc yac honj akôc njali kaiñ tigenj.’ ¹³ Magoc njadau sôm têñ nac si danj, ‘O

aneñ silip! Bocke dec am sôm bu aô gakôm gên so têñ am? Bêtêc lec am gôlôc bu kôc denarias tigenj ti am nem njali gwelenj-nga. ¹⁴ Boc-dinañ kôc nem njali sa, ma lhô ndi. Aô tac whiñ bu wakên njali têñ lau njambu-nga gitôm aô gakên têñ am. ¹⁵ Mone dindec anej gên, ma wakôm tôm aô atac whiñ. Bocke dec am gêlic sac bu aô ngac wamwasiñ lau-nga.”

¹⁶ Goc Yisu sôm têñ ndê ngac-sênjomi, “Bocdinañ, lau nambu-nga oc sêti lau njamata-nga, ma lau njamata-nga oc sêti lau nambu-nga.”

Yisu sôm tiyham bu inj oc mbac ndu

(Mak 10:32-34; Luk 18:31-33)

¹⁷ Tinambu Yisu ma lau nan sênjuc inj, sênjêlênj sêmbo serj bu sêpi malac Jerusalem sêndi. Ma Yisu wê ngacsênjomi 12 sêsa si sêmbo dau-nga, ma sôm têñ nac, ¹⁸ “Kwahic dec yac oc dapi malac Jerusalem dandi, ma ngac danj oc kêñ Njamalac ndê Atu sip dabunj-siga atu-tu ti kêdôhônjwaga yomsu-nga amba. Nac oc sêkic yom bu sêndic inj ndu, ¹⁹ ma sêkên inj sip lau Rom-nga amba. Ma lau Rom-nga oc sêsu inj susu, ma sêndic inj njamlic njandê atu, goc sêndic inj ndu pi a gicso dau. Ma têñ bêtêc titô-nga, Anötö oc unj inj sa mbo tali tiyham.”

Jems lu Jon bu sêhêc gêlêc ngac-sênjomi njatô

(Mak 10:35-45)

²⁰ Têñ ndoc dinanj Jems lu Jon dinda bu tenj gên danj têñ Yisu nem injlu awha, goc kôc Sebedi ndê atu lu dinanj sa sêtênj Yisu si, ma pônj haduc yêc inj angô-nga. ²¹ Ma Yisu ndac, “Am tac whiñ sake?” Goc awhê dau sôm, “Aô tac whiñ bu am toc anej atunj lu dindec sa, ma sôm bu injlu sêndôc sêwhiñ am têñ ndoc am ndôc nem pônj kin-nga ma nem gôlinj lau. Kêñ danj ndôc amam andô-nga, ma danj ndôc gasê-nga.” ²² Dec Yisu sôm têñ injlu, “Amlu anyalê gên nan amlu andac, nan dom. Amlu atôm bu anôm gên sip lacihu njawapac-nga nan aô wanôm, a?” Ma injlu sêsôm, “Aêc, alu atôm.” ²³ Ma Yisu sôm, “Yomandô, amlu oc ahôc njawapac gitôm aô wahôc. Magoc aô dec oc wanjalinj lau sa bu sêndôc aô amanj andô-nga me gasê-nga, nan dom. Anej Damanj ti njadau bu ênjalinj lau sa bu sêndôc dinanj.”

²⁴ Têñ ndoc ngacsênjomi amanjlu sênjô yom dau njawaê, dec kôm nac atac njandê têñ Jems lu Jon. ²⁵ Goc Yisu mbwêc nac sêtênj inj si, ma sôm, “Mac anyalê bu lau sambuc si gôlinjwaga sêtoc dau sa têñ nac si lau, ma nac si lau bata sênjwininj lau nan sêmbo nac njapu. ²⁶ Tigenj mac anjuc nac si mêtê dau dom. Mba! Mac nem asa nanj tac whiñ bu ti njamalac tiwaê yêc Anötö angô-nga, nanj nem akiñ mac. ²⁷ Aêc! Asa nanj bu ti mac nem njamalac njamata-nga, nanj ênjwininj dau ma ti mac nem ngac akiñ njambwa. ²⁸ Njalênj tigenj Njamalac ndê Atu menj bu lau sênem akiñ inj dom. Inj menj bu nem akiñ lau, ma bu kêñ dau ti da bu nemlhi lau daêsam si sac njatôp.”

Yisu kôm ngac tapec lu nayham sa

(Mak 10:46-52; Luk 18:35-43)

²⁹ Têñ ndoc Yisu ti in ndê ngac-sênjomi sêhu malac Jeriko sin, nan lau daêsam sênkuc in. ³⁰ Ngac tapec lu sêndoc sen namakê, ma sêngô nawaê bu Yisu kêsêlên men, goc sêmbwêc, "Pômdau, Dawid ndê Atu, tamwalô alu." ³¹ Goc lau sêsôm inlu bu sênem dau dôn. Magoc inlu sêmbwêc ti nanja, "Pômdau, Dawid ndê Atu, tamwalô alu." ³² Yisu kwê dôn kalhac ma ta inlu sêmen. Ma in ndac, "Amlu atac whin bu wakôm sake têt in amlu?" ³³ Ma sêo yom ma sêsôm, "Pômdau, alu atac whin bu tanôn nayham sa." ³⁴ Dec Yisu tawalô inlu, ma kêmasac inlu tandô. Ma ngaghô inlu tandô nayham sa, ma sênkuc in.

Yisu hôc asê Jerusalem

(Mak 11:1-10; Luk 19:29-38; Jon 12:12-15)

21 Nac sêsun sa Jerusalem ma sêhac asê malac Betpagi yêc Lôc Olib. Ma Yisu kêkin ndê ngac-sênjomi si ngac lu, ² ma sôm têt inlu, "Amlu asêc malac dindê andi, ma amlu oc atap donki dinda dan sa, nan sêsô dôn kalhac, whin donki dau natu. Angapwêc su, ma akôc sa atêt aô amen. ³ Ma namalac dan bu ndac amlu pi gêt dau, nan asôm têt in bu, 'Pômdau tac whin bu donki lu dindê sênem in sa,' ma ngaghô in oc kêt donki lu dau têt amlu."

⁴ Nalên dinañ dec yom nan propet akwa dan sôm, nan nandô sa. Yom dau sêto yêc bocdec:

⁵ Asôm têt lau †Sayon-nga bu, "Alic su nan! Mac nem Kin têt mac men. In ngac malô, ma in men ndôc donki natu dan nahô."

[Sek 9:9; Ais 62:11]

⁶ Ngacsênjom lu dinañ sêsêc malac si, ma sêkôm tôm Yisu sôm. ⁷ Sêwê donki dinda lu natu sêtên Yisu si, ma sêkên nac si nakwê awê-nga sac donki, ma Yisu pi gi ndôc nahô. ⁸ Ma lau daêsam sêhê si nakwê yêc sen, ma sêhêako a nalaun ma sêkên yêc sen. ⁹ Ma lau ton atu nan sênsêlên sêmun Yisu, ti lau nan sênkuc in, nan sêmbwêc, "Hosana têt Dawid ndê Atu. Anôtô nem mbec in nan men gêm Pômdau angô. Hosana têt Anôtô lôlôc-nga."

¹⁰ Têt ndoc Yisu sêc malac Jerusalem gi, nan lau malac-nga hon gauc gêm yom daêsam ma sêndac, "In asa dê?" ¹¹ Ma lau daêsam sêngô nac si yom ma sêsôm, "In Yisu, propet atu nan men akên malac Nasaret yêc gameñ Galili-nga."

Yisu soc lau su yêc lôm dabun

(Mak 11:15-18; Luk 19:45-46)

¹² Yisu sêc lôm dabun nabatêm-ndô gi, ma soc lau nan sic dulu gêt ti semli gêt, nan su. Ma in tac lau nan sêo mone, † nan si tebo sa, ma lau nan sêkên

† Lau sêmen akên gameñ baliñ bu sêlic om atu-atu yêc malac Jerusalem, ma bu sêkên da ya ti sêtoc Anôtô sa yêc lôm dabun. Nac gitôm dom bu sênemli gêt bu sêkên ti da, me sênemli takis lôm dabun-nga na mone akên nac si gameñ, ma bocdinañ lau natô

balusi †† tu lau sênemli-nga, nan in kêbalip nac si gêt hon ginja. ¹³ Ma in sôm, "Sêto Anôtô ndê yom yêc, nan sôm, 'Aneñ andu gic waê bu lau sêten mbec sêmbongga.' Tigen mac akôm Anôtô ndê andu ti lau kan si gameñ."

¹⁴ Lau bôlin ti lau tapec sêtên Yisu si yêc lôm dabun namakê, ma in kôm nac nayham sa. ¹⁵ Ma balêkoc nan sêmbongga dinañ, n an sêmbwêc yom bocdec, "Hosana têt Dawid ndê Atu!" Magoc têt ndoc dabunsi-ga atu-tu ma kêdôhônwaga yomsu-nga sêlic gêt dalô nan Yisu kôm, ma sêngô balêkoc dau si yom, dec kôm nac atac nandê atu. ¹⁶ Ma sêndac in, "Am ngô balêkoc dindê sêmbwêc yom so, me?" Ma in sôm, "Mba! Sêto yom yêc bocdec bu, 'Anôtô kêyalin balêkoc ti lau saun sa, tu bu sêhoc in ndê waê asê-nga.'"

¹⁷ Tinambu Yisu hu nac sin ma sa yêc malac Jerusalem gi, ma têt ôbwêc dinañ in yêc malac Betani.

Yisu pucbo a kin dan

(Mak 11:12-14, 20-24)

¹⁸ Têt bêbêc ganduc Yisu kêsêlên bu mbu têt Jerusalem ndi, ma gêt yô in. ¹⁹ Ma in gêt a kin dan kalhac sen namakê, goc têt a dau gi ma kêsalê a nandô. Tigen a dau nandô mba, in tap nalaun nambwa sa. Dec in pucbo a dau ma sôm, "Am oc nem nandô tiyham dom!" Ma ngaghô a dau mbac. ²⁰ Têt ndoc ngacsênjom sêlic gêt dau, dec sêhêdaê ma sêndac dandi, "Bocke dec a dindê mbac ngaghô?" ²¹ Ma Yisu ô yom ma sôm, "Aô wasôm yom nandô têt mac. Akên whin, ma atac lu-lu pi Anôtô ndê nalañ dom. Ma mac oc atôm bu akôm tôm nan aô gakôm têt a dindê. Ma mac oc atôm bu akôm gêt dalô atu-tu natô whin. Oc nditôm mac asôm têt lôc dindê bu, 'Puc daôm sa, ma sip gwêc nalôm ndi,' ma gêt dau oc nandô sa. ²² Mac bu akên whin, goc gêt nan mac ater têt Anôtô, nan in oc kêt têt mac."

Gêndac pi Yisu ndê nalañ nahu

(Mak 11:27-33; Luk 20:1-8)

²³ Yisu têt lôm dabun gi, ma kêdôhôn lau mbo lôm namakê, ma dabunsi-ga atu-tu ti lau bata Israel-nga sêtên in si. Ma sêndac in, "Am kôc nalañ yêc nde, bu kôm gêt hon nan am kôm? Asa kêt têt am?" ²⁴ Ma in sôm, "Gên namata-nga aô wakên gêndac dan têt mac. Mac aô aneñ yom mun, goc wasôm aneñ nalañ nahu asê têt mac. ²⁵ Mac asôm têt aô, asa kêt nalañ têt Jon, dec in kêku lau? Anôtô kêt nalañ têt in, me mba?"

Goc nac sem yomgalôm pi Yisu ndê gêndac, ma sêsôm têt dandi, "Yac bu dasôm bu Anôtô kêt nalañ têt Jon, goc in oc ndac yac, 'Tu sake-nga mac akên whin Jon dom?' ²⁶ Magoc yac bu dasôm bu Jon kêku lau kêkuc namalac nom-nga si gauc nambwa, dec lau oc sêkôm yac nayom, nahu bu sêlic Jon bu Anôtô ndê propet dan." ²⁷ Bocdinañ sêsôm têt Yisu, "Yac anyalê

sêkôm gwelen yêc lôm dabun ma sêo nac si mone na mone nan gitôm bu sênemli gêt-nga. †† Lau nalôm sawa nan gitôm dom bu sênemli domba bu sêkên ti da, nan semli balusi bu sêkên ti da. (Alic Lev 5:7, 12:6, 14:22 ma Luk 2:22-24).

dom." Ma in sôm têng nac, "Ma bocdinaŋ aô wasôm aneŋ naclai nahu asê têng mac dom."

Yom gôlin pi balê lu

²⁸ Goc Yisu sôm têng nac, "Akôc gauc pi yom dindec. Ngac dan ti in ndê atu lu sêmbo. Têng béc dan in ndac balê dan bocdec bu, 'Aneŋ balê, kwahic dec aô bu wandac am bu sôc ôm wain-nga ndi ma nem gwelen.'

²⁹ Ma balê dau sôm, 'Mba, aô gatec!' Tigen tinambu in kac ndê nalôm kwi, ma sôc ôm gi ma gêm gwelen.

³⁰ Ma damba gi tap balê tilu-nga sa, ma ndac in bu nem gwelen ôm-nga. Ma in sôm, 'Aêc, oc wandi.' Tigen tinambu in tec ma gi dom."

³¹ Dec Yisu ndac nac, "Mac gauc gêm sake? Balê lu si asa kôm tôm damba tac whiŋ?" Ma sêsôm, "Balê namata-nga." Goc in sôm têng nac, "Yomandô aô wasôm têng mac. Lau nan sêkôc takis ma lauwhê sen-nga sêsôc Anôtô ndê gôlin napu, sêhóc gêlêc mac lau dabuŋsiga ti lau bata su. ³² Bu Jon hôc asê mac bu tôle lêng gitên têng mac, tigen mac akên whiŋ in dom. Lau nan sêkôc takis ma lauwhê sen-nga sêkên whiŋ in ndê yom ma sem dau kwi. Ma têng têng mac alic gên nan lau dau sêkôm, nan mac am daôm kwi dom, ma akên whiŋ dom."

Yom gôlin pi lau sêyob ôm wain-nga

(Mak 12:1-12; Luk 20:9-19)

³³ Ma Yisu sôm, "Angô yom gôlin dan tiyham. Ngac dan sô ôm wain-nga dan, sô tun kêgihi, kêmasan gameŋ sêmasan wain nakwi-nga, ma kwê andu baliŋ dan, bu lau sêlhac ma sêtip lau kan. Goc in kên ôm dau têng lau natô sêyob, ma kôlhô gi mbo gameŋ dan.

³⁴ Têng ndoc sêhoŋ ôm dau nandô sa-nga, nan in kêkin lau akiŋ natô sêtên lau sêyob ôm-nga si, bu sêkên wain nandô natô têng nac. ³⁵ Magoc nac sêlô lau akiŋ dau dôn. Sic ngac akiŋ dan namlic nandê, sic dan ndu, ma sêtuc dan na hoc. ³⁶ Ma tinambu ôm natau kêkin lau akiŋ ton hic atu tiyham, magoc lau nan sêyob in ndê ôm, nan sêkôm mêtê kaiŋ tigen têng nac. ³⁷ Tinambu in kêkin in ndê atungac têng nac gi, bu in gauc gêm bu nac oc sêtoc in ndê atu dau sa. ³⁸ Tigen têng têng lau sêyob ôm-nga sêlic natau ndê atu dau kêsêlên men, nan sêsôm têng dandi, 'Balê kêlê oc wêkaiŋ ôm dindec ti ndê gên lêngsêm. Bocdinaŋ dandic in ndu, ma dakôc ôm dindec su ti yac neŋ.' ³⁹ Goc sêlô in dôn ma sêhê in sa awê gi, ma sic in ndu."

⁴⁰ Yisu gic bata yom gôlin dau, ma ndac, "Têng ndoc ôm natau mbu men, nan in oc kôm sake?" ⁴¹ Ma sêsôm têng in, "Ôm natau oc ndic lau sac dinaŋ ndu, ma kên ndê ôm têng lau natô sêyob. Ma nac oc sêkên ôm nandô têng in têng ndoc sêhoŋ nandô sa-nga." ⁴² Goc Yisu sôm têng nac, "Gauc nem yom nan sêto yêc bocdec bu, 'Hoc nan lau sêkwê andu-nga sêtêc, nan kwahic dec ti hoc namata-nga yêc andu dau. Pômdau kôm gên dau, ma yac alic nayham.' Mac asam yom dau su, me mba? ⁴³ [Asa nan pen tu hoc dinaŋ-nga, nan oc ninga, ma hoc dau bu pen pi namalac, dec oc sec in

popoc.] Bocdinaŋ aô wasôm têng mac, bu Anôtô oc sen mac su bu ayob lau nan sêmbo in ndê gôlin napu, nan tiyham dom. Ma in oc ênyaliŋ lau natô sa bu sêyob in ndê lau, nan oc sêkôm gwelen napep ma sênem nandô nayham."

⁴⁵ Dabuŋsiga atu-tu ti lau Palêsai sêngô Yisu ndê yom gôlin dinaŋ, ma sênjalê bu yom dau hêganôn nac. ⁴⁶ Dec sênjalê lêng bu sêkôc in dôn, magoc sêtôc lau, bu lau hoŋ sêlic in bu propet dan.

Yom gôlin pi mwasiŋ atu

(Luk 14:16-24)

22 Ma Yisu sôm yom gôlin dan tiyham têng nac bocdec bu, ² "Nalên nan Anôtô kêgalêm lau sa bu sêmbo in ndê gôlin napu, nan bocdec. Kin dan kêmasan mwasiŋ atu dan tu in ndê atungac nan bu nem awê-nga. ³ Ma in kêkin in ndê lau akiŋ bu sêkên ahen lau nan sic waê bu sênen mwasiŋ dau. Magoc nac hoŋ sêtêc bu sêmen. ⁴ Goc in kêkin lau akiŋ natô ma sôm, 'Mac asa andi asôm têng lau nan aô kagalêm nac sa su, bu aô kamasan gên hoŋ pacndê su. Aneŋ lau sic makao tôp nayham ndu su, bocdinaŋ dec amen aneŋ mwasiŋ dau.' ⁵ Tigen lau hoŋ sêtêc in ndê yom dau, ma sêmbo si gên. Natô sêsôc ôm si, ma natô sem si gwelen awa-nga. ⁶ Ma natô sêlô Kin ndê lau akiŋ dôn, sêkôm natô nayom, ma sic natô ndu. ⁷ Goc Kin dau tac nandê atu. Ma in kêkin in ndê lau sin-nga ma nac sic lau sac dinaŋ ndu. Ma sêkên ya gên nac si malac hoŋ su.

⁸ "Goc in sôm têng ndê lau akiŋ, 'Aô kamasan gên hoŋ su. Magoc aô galic lau nan aô kagalêm nac sa, nan gitôm dom bu sênen mwasiŋ dau. ⁹ Bocdinaŋ asa sen malac-nga andi, ma angalêm lau bocke nan mac bu at-ap sa, nan sa sêmen ma sênen mwasiŋ dau.' ¹⁰ Goc nac sêsa sen si ma sênjalê lau, ma sêhoŋ lau daêsam sa, lau nayham ma lau sac sêwhiŋ sêmen, e andu nalôm atu sênen mwasiŋ-nga menhu.

¹¹ "Têng ndoc Kin men bu lic in ndê naclen dinaŋ, dec in gêlic ngac dan nan sôc nakwê mwasiŋ-nga dom.

¹² Ma in ndac, 'Bocke dec am sôc mwen, magoc am sôc nakwê mwasiŋ-nga dom?' Ma ngac dau ndê yom mba.

¹³ Goc Kin sôm têng in ndê lau akiŋ, 'Mac asô in ndê amba ti gahi dôn, ma atuc in sa awê ndi mbo gameŋ nasac-nga. Yêc dê lau oc sêtan atu ti lhô ênsiŋ pi dau.'"

¹⁴ Goc Yisu gic bata yom dau ma sôm, "Anôtô kêgalêm lau daêsam sa, magoc in oc kôc nac hoŋ sa dom."

Lau bu sêtim Yisu pi yom takis-nga

(Mak 12:13-17; Luk 20:20-26)

¹⁵ Têng dinaŋ lau Palêsai sêsa si, ma sêmasan yom bu sêtim Yisu bu sôm yom so dan. ¹⁶ Goc sênkin nac si lau natô sêwhiŋ lau Israel-nga natô nan sêpuc Herod ma lau Rom-nga si gôlin dôn, nan sêtên in si, ma sêsôm têng in, "Kêdôhônwaga, yac anyalê bu am ngac sôm yom nandô-nga, ma bu am whê Anôtô ndê lêng sa ti yom nandô. Ma am gauc gêm lau si waê dom, magoc

toc nac honj sa nalên tigerj. ¹⁷ Boc-dinanj sôm asê têng yac. Solop bu dakên takis têng †Sisa, me mba?"

¹⁸ Yisu kêyalê su bu nac bu sêtim inj, dec sôm, "Mac lau daêtim-nga! Tu sake-nga mac bu atim aô?" ¹⁹ Atôc mone anemlhi takis-nga danj têng aô." Goc sêkên denarias tigerj têng inj. ²⁰ Ma inj ndac nac, "Asa ndê ngagatu ti naê yêc mone dindec?" ²¹ Ma sêsôm, "Sisa ndê." Goc inj sôm, "Bocdinanj atoc Sisa sa na gên nanj gic inj jawae, ma atoc Anötö sa na gên nanj gic inj jawae." ²² Têng ndoc sêngô Yisu ndê yom dinanj, nanj sêhêdaê tu inj ndê gauc-nga, ma sêhu inj sij ma sêlhö si.

Lau Sadiusi bu sêtim Yisu pi yom datisa akên lau batê-nga

(Mak 12:18-27; Luk 20:27-40)

²³ Têng bêc dinanj lau natô akên Sadiusi si tonj sêtên Yisu si bu sêkên gêndac têng inj. Lau dau sêkên whinj bu dom lau batê oc sêtisa tiyham. ²⁴ Ma sêsôm têng inj, "Kêdôhônwaga, Moses to yom pi ngac nanj gêm awhê sa su magoc mbac ndu ma inj ndê balêkoc mba. Moses ndê yom sôm têng yac bu ngac dau ndê asi nem awhê sawa dau, ma kwê balêkoc asê tu dôwa-nga. ²⁵ Têng ndoc danj, asidôwa 7 sêmbo sêwhinj yac. Ngac namata-nga gêm awhê sa magoc inj mbac ndu ma balêkoc mba. Ma ngac tilu-nga gêm dôwa ndê awhê sawa. ²⁶ Magoc inj mbac ndu, ma nalên tigerj ngac titô-nga sip e gi têng ngac nambu-nga nac sem awhê sawa, magoc sêmbac ndu ma balêkoc mba. ²⁷ Ma tinambu awhê dau mbac ndu. ²⁸ Kwahic dec yac bu andac am bocdec bu. Lau batê bu sêtisa tiyham tôm lau natô sêsôm, goc awhê dau oc ti asidôwa 7 dinanj si asa nawhê? Bu nac honj sem inj su têng ndoc sêmbo tali."

²⁹ Goc Yisu ô yom ma sôm, "Mac akôc gauc so, bu mac anyalê Anötö ndê yom ti inj ndê naclai dom. ³⁰ Têng têng nambu-nga nanj lau batê sêtisa, nanj lau oc sênem dau dom. Nac oc sêmbo sêtôm aŋela undambê-nga. ³¹ Ma yom danj tiyham tôc asê bu lau batê oc sêtisa. Gauc nem Anötö dau ndê yom, nanj mac asam su. ³² Inj sam dau bu Abraham, ma Aisak, ma Jakob si Anötö. Lau batê bu sêtisa dom, dec tu sake-nga Anötö sam dau bu lau tö dinanj si Anötö? Inj lau batê si Anötö dom, inj lau tali si Anötö." ³³ Nalên dinanj Yisu kêdôhônj lau, ma lau honj nanj sêngô inj ndê yom dinanj sêhêdaê.

Yomsu namata-nga

(Mak 12:28-34; Luk 10:25-28)

³⁴ Lau Sadiusi sêngô Yisu ndê yom dinanj ma nac si yom mba. Ma lau Palêsai sêngô gên dau jawae, goc nac si lau natô sêtên Yisu si. ³⁵ Nac si danj inj gwalam akwa yomsu-nga ma inj bu ênsahê Yisu dec ndac inj bocdec bu, ³⁶ "Kêdôhônj-waga, yêc Moses ndê buku, yomsu bocce ti yomsu namata-nga?" ³⁷ Ma Yisu ô yom ma sôm, "Yomsu nanj sôm, 'Am atac whinj Pômdau am nem Anötö, ti nem nalôm sambuc, ma ti gatôm sambuc, ma ti nem gauc sambuc.' ³⁸ Yomsu dinanj tinamata ma hôc gêlêc yomsu natô honj su. ³⁹ Ma yomsu tilu-nga nanj gitôm namata-nga, nanj sôm, 'Atac whinj nem

asidôwai gitôm am atac whinj daôm." ⁴⁰ Yomsu lu dinanj sêpij yom honj nanj Moses ti lau propet sêto, nanj dön sêpitigên."

Yisu kêsahê lau si gauc pi Mesaya

(Mak 12:35-37; Luk 20:41-44)

⁴¹ Lau natô akên Palêsai si tonj sêlhac dinanj, dec Yisu ndac nac, ⁴² "Mac asôm sake pi Mesaya? Inj asa ndê atungac?" Ma sêsôm têng inj bu, "Mesaya inj Dawid ndê Atu." ⁴³ Goc Yisu sôm, "Ma bocce Dawid dau sam Mesaya bu inj dau ndê Pômdau? Nalau Dabun puc Dawid dön, dec inj to yom yêc bocdec bu, ⁴⁴ 'Anötö sôm têng anej Pômdau, 'Am ndöc aô amanj andô-nga e nditôm aô wakên nem nacyo sêsôc am gahim napu.'" ⁴⁵ Bocdinanj Dawid dau sam Mesaya bu Pômdau, ma bocce mac asam Mesaya bu Dawid ndê Atu?" ⁴⁶ Ma nac si danj gitôm dom bu ô inj ndê yom. Ma tinambu lau honj sêtöc dau bu sêkên gêndac têng inj tiyham.

Yisu pu lau bata Israel-nga

(Mak 12:38-39; Luk 13:34-35; 20:45-46)

²³ Goc Yisu sôm têng lau daêsam nanj sêkac dau sa sêmbo, ma têng inj ndê ngacsênjomi bu, ² "Lau Palêsai ti lau †Skraib sêndôhônj Anötö ndê yomsu têng lau, tôm Moses kôm têng têng namata-nga. ³ Bocdinanj asôc nac napu, ma aŋgô nac si yom. Magoc aŋkuc nac si mêtê dom, bu nac lau sêtim yom lau-nga. Sêsôm yom nayham-nayham, magoc nac dau sênkuc si yom dau dom. ⁴ Ma yomsu daêsam nanj sêkên têng lau, nanj kên jawapac atu têng nac, magoc nac dau sêkôm gên danj tu sênem lau dau sa-nga dom.

⁵ "Ma gên honj nanj nac sêkôm, nanj sêkôm yêc lau si aŋgô-nga tu sêtoc dau sa-nga. Yomsu ti apanj nanj sêkic pi dau, nanj sêmasanj atu-tu tu lau sêlic-nga, ma sêsôc nakwê ti nabala baliŋ. ⁶ Nac atac whinj bu sêndöc lau tiwaê si pôn yêc lau si mwasiŋ nalôm, ma yêc lôm wê-nga. ⁷ Nac tac whinj bu lau sêhê mwalêc nac yêc malac lôm, ma bu lau honj sêtoc nac sa ma sêsam nac bu 'Kêdôhônjwaga.'

⁸ "Magoc aŋkuc nac si mêtê dom. Mac honj ambo nom atôm asidôwai, ma mac nem kêdôhônj-waga tigerj mbo. Tu dinanj-nga solop dom bu lau sêsam mac bu 'Kêdôhônjwaga.' ⁹ Ma asam lau nom-nga bu mac nem damami dom, bu mac nem Damam tigerj mbo undambê. ¹⁰ Ma mac nem nadau tigerj mbo, nanj Mesaya, dec solop dom bu lau sêsam mac bu nac si nadau. ¹¹ Asa nanj gêm akiŋ mac, nanj ti namalac namata-nga yêc Anötö aŋgô-nga. ¹² Bu asa nanj toc dau sa, nanj Anötö oc êngwiniŋ inj, ma asa nanj kêgwiniŋ dau, nanj Anötö oc toc inj sa.

† Lau Palêsai sêto yomsu natô sip bapia ma sêkên sip apanj sauŋ, goc sêkic pi si sêcbala ti amba têng ndoc sêterj mbec. Nac gauc gêm bu Anötö gic yomsu nac bu sêkôm bocdinanj - alic Eks 13:9, 16, Diut 6:4-9 ma 11:13-21. Ma sêsôc nakwê ti nabala bu sêtöc asê bu nac lau sem akiŋ Anötö-nga - alic Namba 15:37-41. Magoc lau Palêsai ti lau Skraib sêmasanj apanj atu, ma nakwê ti nabala baliŋ, tu bu sêtoc dau sa ma sêhêc gêlêc lau natô su-nga.

¹³ “Oyaê mac lau Skraib ti Palêsai! Mac lau atim yom lau-nga! Mac nem lêng kalhac lau ahuc bu sêsôc Anötö ndê gôlinj năpu dom. Mac daôm asôc inj năpu dom, ma lau năj tac whinj bu sêsôc inj năpu, năj mac alhac năc ahuc. [¹⁴ Oyaê mac lau Skraib ti lau Palêsai, mac lau atim yom lau-nga. Mac atenj mbec baliŋ bu atoc daôm sa yêc lau si angô-nga, magoc têng ndoc lau sêlic mac dom, năj mac anăsau lauwhê sawa bu angaho năc si andu su. Tu dinaŋ-nga Anötö oc kênj năgêyô sac sambuc têng mac.]

¹⁵ “Oyaê mac lau Skraib ti Palêsai! Mac lau atim yom lau-nga! Mac anăselên senj baliŋ yêc b aô ma yêc gwêc, bu atap sênjom daŋ sa tu ênjuc mac-nga. Mac Sadaŋ ndê lau mac! Ma têng ndoc mac ahê sênjom daŋ kêkuc mac, năj mac akôm inj ti Sadaŋ ndê balêkoc daŋ, hóc gêlêc mac daôm su.

¹⁶ “Oyaê! Mac bu atôc senj têng lau nătô, magoc mac daôm tampec. Têng ndoc lau sêsôm yom pi lôm dabuŋ tu bu sêpuc si yom dôn-nga, năj mac asôm bu năc si yom inj yom nambwa. Magoc têng ndoc sêsôm yom pi gôlôn gol năj yêc lôm dabuŋ tu bu sêpuc si yom dôn-nga, năj mac asôm bu yom dau tidôn su, ma gitôm dom bu sêsên su. ¹⁷ Mac lau tampec, gauc mbasi. Gêŋ sake hóc gêlêc su? Gol, me lôm dabuŋ năj kôm gol dau ti gêŋ dabuŋ? ¹⁸ Ma lau bu sêsôm yom pi alta năj kalhac lôm dabuŋ tu bu sêpuc si yom dôn-nga, năj mac asôm bu năc si yom inj yom nambwa. Magoc năc bu sêsôm yom pi da năj kalhac alta năhôt, năj mac asôm bu yom dau tidôn. ¹⁹ Mac lau tampec! Gêŋ sake ti gêŋ nămata-nga? Da, me alta năj kôm da dau ti dabuŋ? ²⁰ Asa năj sôm yom pi alta, năj sôm pi alta ma pi gêŋ hoŋ năj kalhac alta năhôt whinj. ²¹ Ma asa năj sôm yom pi lôm dabuŋ, năj sôm pi lôm dau, ma pi Anötö năj ti lôm dabuŋ nădau, năj whinj. ²² Ma asa năj sôm yom pi undambê, năj sôm pi Anötö ndê pôn atu, ma pi Anötö năj ndôc pôn năhôt, năj whinj.

²³ “Oyaê mac lau Skraib ti Palêsai. Mac lau atim yom lau-nga! Mac awhê gêŋ sauŋ-sauŋ ôm-nga hoŋ kôc gi toŋ amanlu, ma akênj toŋ daŋ ti da. Magoc mac ahu mêtê nădô yomsu-nga siŋ. Mêtê atu hêganônj mac tamwalô lau, ma amatôc lau si yom nălênj gitên, ma akôm nem yom nădô sa. Mêtê hoŋ dinaŋ inj gêŋ atu! Solop bu mac akôm gêŋ sauŋ-sauŋ tôm yomsu sôm, magoc akôm gêŋ atu-tu whinj.

²⁴ “Mac lau tampec năj akôm bu atôc senj têng lau nătô. Mac atôm lau năj sêhêgo dau bu sênngati gêŋ golop atêc năj poc bu năhôt, năj sa, magoc gêŋ nădômbwi atu năj poc bu dau nălôm, năj sêlic apu.

²⁵ “Oyaê mac lau Skraib ti Palêsai, mac lau atim yom lau-nga! Mêtê tamgatu gêŋ ti anenj gêŋ năwahô-nga hóc mac nem nălôm ahuc. Bocdinaŋ mac atôm laclhu ti pele năj sênngwasinj nădômbwê-nga nambwa năwasi sa. ²⁶ O lau Palêsai, mac lau tampec! Gêŋ nămata-nga angwasinj laclhu ti pele nălôm năwasi sa, goc gêŋ awê-nga oc năwasi sa bocdinaŋ.

²⁷ “Oyaê mac lau Skraib ti Palêsai, mac lau atim yom lau-nga! Mac atôm sêhôt năj sêsê pen pi gi e năwasi sêp sambuc ma lau sêlic năyham. Magoc yêc sêhôt dau

nălôm lau batê si năkwa ti gêŋ mbôp menhu. ²⁸ Ma mac lau daôm bocdinaŋ. Lau sêlic gêŋ awê-nga năj mac akôm, dec gauc gêm bu mac lau gitên. Magoc yêc mac nem nălôm, mêtê tasanj ma mêtê angili yomsu-nga hóc mac ahuc.

²⁹ “Oyaê mac lau Skraib ti Palêsai, mac lau atim yom-nga! Mac amasanj sêhôt ti gôlôn atu, tu bu atoc lau propet ti lau gitên năj mac apami sic ndu muŋ su, năj sa. ³⁰ Ma mac asôm bu mac bu ambo têng apami si têm, dec mac oc anăkuc năc si lêng sêkêc propet dau si dac siŋ-nga dom. ³¹ Mac nem yom dinaŋ tôt asê bu mac asa akênj lau Israel-nga năj sic lau propet ndu. ³² Bocdinaŋ dec mac akôm mêtê sac tôm apami sêkôm.

³³ Mac mboc, ma mboc nătui mac! Gitôm dom bu mac awê Anötö ndê matôc sa. Inj oc êŋkinj mac asip lambwam andi.

³⁴ “Angô! Aô wanŋinj lau propet ma lau tiguauc, ma lau nătô bu sêndôhônj mac. Magoc mac oc andic năc lic năndê yêc mac nem lôm wê-nga, ma ambulu năc alom-alom malac. Ma năc si lau nătô mac oc andic ndu, ma andic nătô pi a gicso dau sêndi. ³⁵ Bocdinaŋ mac oc atap năgêyô sa tu lau gitên hoŋ si dac, năj apami sêkêc siŋ-nga. Abel inj ngac nămata-nga, ma Berekaya ndê atu Sekaria inj ngac nambu-nga. † Sekaria inj ngac năj sic ndu yêc lôm dabuŋ ma alta năj kalhac lôm dau năsactô, năj nălhu. ³⁶ Yomandô wasôm têng mac. Mac lau têm dindec-nga oc atap matôc sa pi lau hoŋ dinaŋ si dac.

³⁷ “O Jerusalem, Jerusalem. Mac ac Anötö ndê lau propet ndu, ma lau gitên năj inj kêkinj têng mac, năj mac atuc nă hoc ndu. Ndoc daêsam aô tac whinj bu wandic mac sa asôc Anötö ndê gôlinj năpu tiyham, gitôm mbac dalec dinda gic nătu sa sêsôc nămakê năpu. Tigerj mac atec. ³⁸ Bocdinaŋ Anötö oc hu mac ti mac nem andu siŋ. ³⁹ Aô wasôm têng mac, bu mac oc alic aô tiyham dom e mac asôm, ‘Tampinj Mesaya năj menj gêm Pômdau angô.’”

Yisu sôm yom pi lôm dabuŋ Jerusalem-nga

(Mak 13:1-2; Luk 21:5-6)

24 Yisu hu lôm dabuŋ năgamenj siŋ ma bu êŋselên ndi, ma inj ndê ngacsênjomi sêtên inj si. Ma sêsôm yom pi lôm dabuŋ ma pi gêŋ năyham hoŋ năj lau sêkwê yêc gamenj dinaŋ. ² Magoc inj sôm, “Mac alic gêŋ hoŋ dindec. Aô wasôm yom nădô têng mac, bu năcyo oc sêsênj hoc hoŋ dindec su e hoc daŋ ndôc hoc daŋ năhôt tiyham dom.”

Gêŋ wapac têm nambu-nga-nga

(Mak 13:3-13; Luk 21:7-19)

³ Tinambu Yisu ndôc Lôt Olib, ma inj ndê ngacsênjomi tawasê sêtên inj si, ma sêndac, “Sôm têng yac, năwapac năj am sôm yom pi, năj oc hóc asê Jerusalem têng têm bocke? Ma gêŋ sake oc kênj puc yac bu am oc mbu

† Yisu sôm yom dinaŋ hêganônj lau gitên hoŋ năj lau Israel sic ndu, năj sêto năminj yêc Yom Lêŋsêm Akwa. Abel inj ngac nămata-nga - alic Gen 4:8, ma Sekaria inj ngac nambu-nga - alic 2 Kr 24:20-22.

mwenj, ma bu bêc nambu-nga oc hôc asê?" ⁴ Goc inj sôm, "Ayob daôm napep bu lau danj sênsau mac dom. ⁵ Bu lau daêsam oc sênsau bu sênem aô anôn ma sêsôm, 'Aô Mesaya dauj dec!' Ma nac oc sênsau lau daêsam. ⁶ Ma têng ndoc mac angô njawaê bu lau sic sinj têng dau me sêmasanj dau tu sêndic sinj-nga, nanj asô dom. Bu gêng honj dinanj gic waê bu menj hôc asê, magoc têng nambu-nga yêc dôn yêc. ⁷ Kinj nom-nga oc sêkênj kisa dau, ma lau gamej danj oc sêndic sinj têng lau gamej danj. Ma tôbôm ti tiyhô atu oc sêkôm gamej njatô tisac. ⁸ Gêng honj dinanj oc ndic hu njawapac têng nambu-nga-nga gitôm awhê nanj kêsahê balêkoc tunj inj ma gêng dau gic hu njandê atu nanj inj oc hôc tu kôc balêkoc-nga.

⁹ "Têng ndoc dinanj lau oc sêkôc mac dônj ma sêkôm mac njayom, ma sêndic mac nem njatô ndu. Lau nom-nga honj oc atac tec mac tu mac anjuc aô-nga. ¹⁰ Têng têng dinanj lau daêsam oc sêhu si sêkênj whinj aô sinj, ma nac oc sêhoc si lau njatô asê ma sêtec dandi. ¹¹ Ma propet tasanj daêsam oc sêhoc asê ma sênsau lau daêsam. ¹² Mêtê sac oc ênsôwec tiatu e lau daêsam oc sêhu mêtê atac whinj asidôwai-nga sinj. ¹³ Magoc asa nanj bu lhac njanga ma hu aô sinj dom e ndê têng pac-ndê, nanj oc tap Anôtô ndê mwasiinj nem inj si-nga sa. ¹⁴ Ma bêc nambu-nga oc hôc asê dom, e lau sêhoc njawaê njayham pi Anôtô ndê gôlinj asê, tôm nom njagamenj sambob, ma lau honj sêngô su."

Njawapac gamej Judia-nga

(Mak 13:14-23; Luk 21:20-24)

¹⁵ Ma Yisu gic têku yom ma sôm, "Propet Daniel hoc yom asê gwananj su, pi gêng sac sambuc [†] nanj lau oc sêkênj lhac lôm dabun, nanj oc kôm gamej tisac." (Asa nanj sam yom dindec, nanj kôc gauc pi napep, bu njahu yêc sinj dau.) ¹⁶ "Têng ndoc mac alic gêng sac dinanj, nanj mac lau honj nanj ambo gamej Judia-nga alhô api gamej lôc-nga andi. ¹⁷ Alhô njagahô, ma gauc nem mac nem gêng danj dom. Lau nanj sêndôc andu njasactô, nanj sêsôc andu njalôm bu sêkôc nac si gêng danj sa dom. ¹⁸ Ma nac nanj sêmbo ôm, nanj bocdinaj. Sêkac dau kwi bu sêkôc si gêng njatô dom. ¹⁹ Oyaê. Lauwhê tidaê, ma nac nanj sêkênj su têng balêkoc, nanj oc sêtap njawapac atu sa têng têng dinanj. ²⁰ Aterj mbec bu têng njawapac-nga dinanj tap ma sa têng ndoc uhô-nga me têng bêc Sabat-nga danj dom. ²¹ Bu njawapac têng dinanj-nga oc hôc gêlêc njawapac honj su. Têng têng njamata-nga e menj têng kwahic dec, njawapac atu kaij dinanj danj hôc asê su dom. Ma tinjambu njawapac kaij dinanj oc hôc asê tiyham dom. ²² Anôtô oc tawalô lau nanj inj kêyalinj nac sa su, ma tu dinanj-nga inj oc kênj têng njawapac-nga dau tiapê. Bu mba, ma têng d au tibalinj, goc lau honj oc sêninga.

[†] Alic Dan 9:27, 11:31 ma 12:11. Daniel ndê yom hêganônj anôtô tasanj Seus ndê gwam nanj Antiokus Epipanes kênj kalhac lôm dabun têng yala 168BC. Yisu ndê yom tôle asê bu gêng kaij dinanj oc hôc asê tiyham têng têng nambu-nga. Lau njatô gauc gêm bu yom dau hêganônj lau Rom-nga nanj serj lôm dabun popoc têng yala 70AD. Ma lau njatô gauc gêm bu yom dau hêganônj gêng nanj sêto yom pi yêc 2 Tes 2:4 ma Rev 13:14-15.

²³ "Têng têng dinanj, lau danj bu sêsôm têng mac bu, 'Al-ic, Mesaya dec menj,' me 'Mesaya dau dê,' nanj akênj whinj nac dom. ²⁴ Bu lau nanj sênsau bu nac Mesaya, ma propet tasanj oc sêhoc asê sêmenj, ma sêkôm gêng dalô atu-tu bu sênsau lau. Ma nac oc sênsahê bu sêtim lau nanj Anôtô kêyalinj nac sa, nanj sêwhinj. ²⁵ Angô napep, bu aô gasôm gêng honj dindec têng mac gwananj. ²⁶ Bocdinaj, lau bu sêsôm, 'Mesaya kêlê mbo gamej sawa,' nanj asa andi dom. Ma bu sêsôm, 'Mesaya kelec mbo andu danj njalôm,' nanj akênj whinj dom. ²⁷ Njamalac ndê Atu oc mbu menj njagahô erj, gitôm sickac nanj gic hep tigenj, ma umbonj njasawa sambuc njawê sa. ²⁸ Mac bu alic macmponj sêngihi sêmbo, nanj anyalê bu gêng danj mbac ndu yêc. Ma bocdinaj gêng honj dindec kênj puc mac pi ndoc Njamalac ndê Atu mbu menj-nga."

Njamalac ndê Atu ndê bêc mbu menj-nga

(Mak 13:24-31; Luk 21:25-33)

²⁹ "Têng ndoc njawapac-nga dinanj pacndê, goc ac oc nem ganduc, ma ayô oc njawê sa dom. Gêng ti njac lai nanj sêlhac umbonj oc wiwic sa, ma tata oc sêperj akênj umbonj. ³⁰ Têng ndoc dinanj lau titonj-titonj nom-nga honj oc sêlic gêng dalô yêc umbonj, nanj kênj puc nac bu Njamalac ndê Atu oc mbu menj, ma nac honj oc sêtanj dangibo atu. Ma nac oc sêlic Njamalac ndê Atu dau menj ndôc dao njahô ti njawasi ma njac lai atu. ³¹ Goc inj oc ênkinj inj ndê anjela sêndic dahuc tanj atu, ma sêsa sêtênj nom njabatinj ti undambê njabatinj honj, bu sêndic lau nanj inj kêyalinj nac sa su, nanj sa.

³² "Gauc nem a lanj. Têng ndoc mac alic njalaunj wakuc bu lêc, nanj anyalê bu ndoc ac-nga menj kêpinj. ³³ Ma bocdinaj têng ndoc mac alic gêng nanj aô gasôm yom pi, nanj anyalê bu Njamalac ndê Atu ndê bêc mbu menj-nga menj kêpinj su, gitôm inj menj kalhac gatam nem andu-nga. ³⁴ Yomandô! Lau têng dinanj-nga oc sêmbac ndu dom e gêng honj dinanj hôc asê. ³⁵ Undambê ti nom oc ninga, magoc anej yom danj oc ninga dom. Gêng honj oc njandô sa tôle aô gasôm."

Lau danj sênjalê Yisu ndê bêc mbu menj-nga dom

(Luk 17:26-36)

³⁶ Ma Yisu sôm, "Njamalac danj kêyalê bêc me acgatu nanj Njamalac ndê Atu oc mbu menj, nanj dom. Anjela undambê-nga sênjalê dom, ma Anôtô ndê Atu kêyalê dom. Damba tawasê kêyalê. ³⁷ Têng ndoc Njamalac ndê Atu mbu menj, nanj lau oc sêmbo tôle lau sêmbo têng Noa ndê têng. ³⁸ Têng ndoc dinanj, lau sênjlinj dau sinj ma serj ti sênôm gêng, ma sem dandi e Noa sôc wanj gi, ma bu sunj menj ma serj nac honj su singa. Ma lau nom-nga oc sêmbo njalênj tigenj dinanj, têng Njamalac ndê Atu ndê bêc mbu menj-nga. ⁴⁰ Ngac lu oc sêkôm gwelenj sêmbo ôm, ma Anôtô oc kôc injlu si danj sa, ma hu danj sinj. ⁴¹ Ma awhê lu oc sêndê gêng sêmbo, ma inj oc kôc danj sa, ma hu danj sinj.

⁴² "Bocdinaj amasanj daôm napep, bu mac am gauc bêc bocke mac nem Pômdau oc mbu menj. ⁴³ Gauc nem yom dindec. Andu njadau danj, bu ênyalê ndoc

nañ ngac kañ danj oc menj, nañ inj oc yob inj ndê andu bu ngac kañ dau sôc menj dom. ⁴⁴ Ma bocdinañ, amasañ daôm tòm bêc hoñ, bu Ñamalac ndê Atu oc mbu menj têng ndoc nañ mac akênj batam, nañ dom."

Yom gôlinj pi ngac akiñ nayham ma sac

(Luk 12:42-46)

⁴⁵ Ma Yisu sôm, "Ngac akiñ nayham ma ti gauc, inj ngac kaiñ bocdec. Inj ndê ñadau bu lhö têng gameñ danj ndi, goc inj oc kênj inj yob lau akiñ ñatô, ma kênj gêng daneñ-nga têng ñac tòm ñandoc. ⁴⁶ Ma têng ndoc ñadau mbu menj, ma tap inj sa kôm inj ndê gwelenj ñapep mbo, nañ inj oc lic inj nayham ma kôm nayham têng inj. ⁴⁷ Yomandô! Ñadau oc kênj inj yob inj ndê wapa hoñ. ⁴⁸ Magoc ngac akiñ sac oc sôm têng dau, 'Aneñ ñadau oc mbu menj ñagahô dom.' ⁴⁹ Goc inj oc ndic lau akiñ ñatô, ma sa ndi nôm ti neñ gêng whiñ lau nañ sênôm gêng êñiñ ñac-nga ñapan. ⁵⁰ Ñadau oc mbu menj hôc asê têng bêc ti acgatu nañ ngac akiñ dau kênj bata, nañ dom. ⁵¹ Ma inj oc kênj ñagâyô sac sambuc têng inj, ma soc inj su ndi mbo whiñ lau sêtim yom lau-nga. Yêc dindê lau oc sêngsahê ñandê atu e sêtañ ma lhö êñsiñ pi dau ñapan."

Yom gôlinj pi lauwhe akiñ amanlu

25 Ma Yisu sôm yom gôlinj danj bocdec bu, "Têng ndoc Ñamalac ndê Atu mbu menj bu nem gôlinj gêng hoñ, nañ lau ñatô oc sêmasañ dau ñapep, ma lau ñatô oc mba. Oc tòm lauwhe akiñ amanlu nañ sêkôc si lam ma sêsa si bu sêhôn ngac nem awhê-nga, nañ sêkênj bata bu oc menj. ² Ñac si amañdanj ñac lauwhe tigauc, ma amañdanj ñac lauwhe gauc mbasi. ³ Lauwhe gauc mbasi dinañ sêkôc si lam, magoc sêkôc buya ñatô whiñ dom. ⁴ Ma lauwhe tigauc sêkôc si lam, ma sêkôc buya ñatô sip bu akôp tôhôn. ⁵ Ñac sêhôn ngac nem awhê-nga sêmbo, magoc inj hôc asê ñagahô dom e ñac kwapac sa, ma sêyêc bêc.

⁶ "Timaniñhu goc ngac aheñ-nga danj ta yom bocdec bu, 'Oê! Ngac dau menj! Asa andi ma akôc inj sa.' ⁷ Goc lauwhe akiñ sêtisa, ma sêmasañ ñac si lam. ⁸ Ma amañdanj gauc mbasi dinañ sêndac lauwhe tigauc bocdec, 'Akênj buya ñatô têng yac, bu yac mba lam sêm-bac.' ⁹ Magoc ñac sêô yom ma sêsôm, 'Mba! Mboe buya oc tòm yac hoñ dom. Magoc mac andi alic lau nañ sêkênj buya tu lau sênemlhi-nga, ma anemlhi nem.' ¹⁰ Magoc têng ndoc sêlhô si bu sênemlhi buya, goc ngac nem awhê-nga menj hôc asê. Ma lauwhe akiñ nañ sêmasañ dau gwanaj, nañ sêwhiñ inj sêsôc inj ndê gameñ si, bu sêneñ mwasinj awhê-nga. Goc inj gic gatam ahuc. ¹¹ Tiñambu lauwhe akiñ gauc mbasi dinañ sêmbu sêmenj ma sêmbwêc, 'Ñadau! Ñadau! Lêc gatam su têng yac.' ¹² Magoc ñadau sôm, 'Mba! Aô wasôm yomandô bu kayalê mac dom!'" ¹³ Yisu gic bata yom gôlinj dinañ ma sôm, "Boc-dinañ anem ali ma ay-ob daôm ñapep, bu mac anyalê bêc ti acgatu nañ aô oc wambu wamenj, nañ dom."

Yom gôlinj pi mone gol

(Luk 19:12-27)

¹⁴ Ma Yisu sôm yom gôlinj danj tiyham pi têng nambu-nga bocdec bu, "Ngac tiwaê danj bu sa têng gameñ bal-inj danj ndi. Bocdinañ inj mbwêc inj ndê lau akiñ, ma kênj ndê gêng ñatô têng ñac bu sêyob e inj mbu menj. ¹⁵ Inj kênj mone gol nañ sêsam bu talent [†] têng ñac, kêkuc ñac si licwalô ti ñac si gauc. Inj kênj talent amañdanj têng ngac danj, ma talent lu têng danj, ma talent tigenj têng danj. Goc inj hu ñac siñ ma kôlhô gi. ¹⁶ Ma ngac akiñ nañ kôc mone amañdanj, nañ gi kôm gwelenj pi mone dau e t ap mone amañdanj tiyham sa. ¹⁷ Ma inj nañ kôc mone lu nañ kôm boc-dinañ, ma tap mone lu tiyham sa. ¹⁸ Magoc ngac nañ kôc mone tigenj, nañ sa gi kwê sê danj ma siñ ñadau ndê mone kwi yêc sê dau ñalôm.

¹⁹ "Ñasawa hic baliñ gi su, goc lau akiñ dinañ si ñadau mbu menj, ma bu ngô ñac si yom pi mone dau. ²⁰ Ma ngac nañ kôc mone amañdanj, nañ kôc amañdanj nañ inj tap sa, nañ whiñ ma sôm, 'Pômdau, am kênj mone amañdanj têng aô gayob, ma lic, aô gakôc amañdanj tiyham.' ²¹ Goc ñadau sôm, 'O aneñ ngac nayham, am kôm nayham. Am yob gêng amañdanj ñapep, dec wakênj am yob gêng daêsam. Mwenj ma mbo whiñ aô ti atac nayham.' ²² Ma ngac akiñ nañ kôc mone lu, nañ menj ma sôm, 'Pômdau, am kênj mone lu têng aô gayob, ma aô gakôc mone lu tiyham whiñ.' ²³ Ma ñadau sôm, 'O aneñ ngac akiñ nayham, am kôm nayham. Am yob gêng lu ñapep, dec wakênj am yob gêng daêsam. Mwenj ma mbo whiñ aô ti atac nayham.'

²⁴ "Têng dinañ ngac nañ kôc mone tigenj, nañ menj ma sôm, 'Pômdau, aô kayalê bu am ngac lêlê-nga dom, ma bu am oc kênj batam bu ndic gêng ñandô sa yêc gameñ nañ am daôm kêbalip gêng ñawhê me sô gêng dom. ²⁵ Bocdinañ aô gatôc dauñ ma kasalê lêng bu am nem mone ninga dom, dec gasa ga gasinj kwi yêc nom ñalôm. Lic, gêng dau kelec.' ²⁶ Goc ñadau ô yom ma sôm, 'Am ngac sac solop! Am ngac oyom. Am kêyalê su bu aô oc wandic gêng ñandô sa yêc gameñ nañ aô gasô gêng dom. ²⁷ Bocdinañ am gitôm bu kênj aneñ mone têng lau sêyob mone-nga bu sêyob e aô wambu wamenj, dec oc tòm bu sêkênj mone ñagec sac mone dau ñahô, ma aô wakôc hoñ sa.' ²⁸ Goc ñadau sôm têng inj ndê lau ñatô, 'Akôc mone su yêc inj, ma akênj têng ngac nañ kôc mone amanlu. ²⁹ Ma atinj ngac akiñ sac dindec sa awê ndi bu mbo gameñ ñasec-nga nañ lau sêtañ, ma ñalhô êñsiñ pi dau. Bu asa nañ yob gêng nañ gakênj sip inj amba, nañ ñapep, nañ wakênj gêng ñatô tiyham têng inj whiñ, ma inj ndê gêng oc ti daêsam. Magoc asa nañ yob ndê gêng ñapep dom, nañ wakôc inj ndê gêng hoñ su.'"

Pômdau oc whê lau kôc têng bêc nambu-nga

³¹ Goc Yisu sôm, "Têng ndoc Ñamalac ndê Atu mbu menj whiñ añela hoñ, nañ inj oc ndöc inj ndê pônj kiñ-nga ti inj ndê ñaclai ma ñawasi atu undambê-nga.

[†] Alic yom pi talent yêc Mat 18:24.

³² Nac oc sêndic ñamalac honj sa sêlhac inj angô-nga. Ma inj oc whê ñac kôc gitôm ngac yob domba-nga, nanj whê inj ndê domba ti naniñ kôc. ³³ Inj oc kênj domba sêlhac inj amba andô-nga, ma naniñ sêlhac gasê-nga.

³⁴ “Dec Kinj atu dau oc sôm têtj lau nanj sêlhac inj amba andô-nga, ‘Amenj mac lau nanj Damanj gêlic mac ñayham. Ma andôc mac nem malam yêc gamenj undambê-nga, nanj Damanj kêmasanj tu mac-nga têtj ndoc inj kênj undambê ma nom. Dinañ ti mac nem gênj lêngsêm. ³⁵ Yom dinañ ña-ñandô inj bocdec. Têtj ndoc aô gênj yô aô, nanj mac akênj gênj aô ganj. Ma têtj ndoc bu yô aô, nanj mac akênj bu têtj aô ganôm. Aô ngac apa, ma mac akôc aô sa ma ayob aô. ³⁶ Aneñ ñakwê mba, ma mac akênj têtj aô. Aô gêmback, ma mac am yaom aô. Aô gandôc gapocwalô, ma mac amenj ac aô kêsî.’

³⁷ “Ma têtj dinañ lau gitênj oc sêd yom ma sêndac, ‘Pômdau, bocke? Têtj nde yac alic am gênj yô am me bu yô am, ma yac akênj gênj daneñ-nga me bu têtj am?

³⁸ Ma têtj nde yac alic am ngac apa, ma akôc am sa, me am pônâ ñakwê, ma akênj têtj am? ³⁹ Ma têtj nde yac alic am gêmback me am ndôc gapocwalô, dec yac amenj alic am? ⁴⁰ Goc Kinj atu dau oc ô yom ma sôm, ‘Alic lau sêkênj whiñ-nga honj nanj sêti aneñ asiñi ti Ihunwêi. Yomandô wasôm têtj mac, bu gênj bocke nanj mac akôm têtj ñac si ñamalac tiwaê me ñamalac waêm-mba danj, nanj gitôm mac akôm têtj aô dauñ.’

⁴¹ “Goc inj oc sôm têtj lau nanj sêlhac inj amba gasê-nga, ‘Mac lau atap Anôtô ndê atac ñandê sa-nga! Alhô su yêc aô, asip ya nanj sa ñapanj andi. Ya dau, Anôtô kêmasanj gic Sadañ ti inj ndê añela sac ñawaê. ⁴² Yom dinañ ña-ñandô inj bocdec. Aô gênj yô aô, magoc mac akênj gênj daneñ-nga têtj aô dom. Ma bu yô aô, magoc mac akênj têtj aô dom. ⁴³ Aô ngac apa, magoc mac akôc aô sa dom. Aô gapônâ ñakwê, ma mac akênj têtj aô dom. Aô gêmback, ma gandôc gapocwalô, magoc mac amenj alic aô dom.’

⁴⁴ “Ma ñac oc sêndac, ‘Pômdau, bocke? Têtj nde yac alic am gênj yô am, bu yô am, am ngac apa, am pônâ ñakwê, gêmback kôm am, me am ndôc gapocwalô, ma yac am am sa dom?’ ⁴⁵ Ma inj oc sôm, ‘Yomandô wasôm têtj mac, bu têtj ndoc mac alic aneñ lau tiwaê me lau waêm-mba danj nanj pônâ dau, magoc am inj sa dom, nanj gitôm mac am aô dauñ sa dom.’

⁴⁶ “Têtj dinañ inj oc êñkinj ñac sêtênj gameñ sêhôc ñandê-nga sêndi, bu sêmbo ñapanj. Magoc lau gitênj inj oc kôc ñac sa sêndôc tali ñapanj.”

Lau bata sêkic yom bu sêndic Yisu ndu

(Mak 14:1-2; Luk 22:1-2)

26 Yisu sôm yom honj dinañ su, goc sôm têtj inj ndê ngacsênjomi, ² “Bêc lu yêc dôn yêc tu lau Israel-nga sêlic om atu †Pasowa-nga. Ma lau oc sêkênj Ña-malac ndê Atu sip lau amba, bu sêndic inj ndu pi a gic-so dau.”

³ Têtj ndoc dinañ dabunjsiga atu-tu ti lau bata Israel-nga sic dau sa sêmbo †dabunjsiga ñamata-nga Kaya-pas ndê andu. ⁴ Ma ñac sêñsalê lêng bu sêkôc Yisu dôn gelec ma sêndic inj ndu. ⁵ Magoc ñac sêsôm, “Dakôm

têtj Mwasiñ Pasowa-nga ñandoc dom, mbo lau daêsam nanj sêmbo Jerusalem tu Pasowa-nga, nanj oc sêlic ma sêli dau sa.”

Awhê danj gêm oso Yisu

(Mak 14:3,9; Luk 7:36-50; Jon 12:1-8)

⁶ Tinjambu Yisu mbo whiñ ngac danj ñaê Saimon yêc malac Betani. Munj-nga inj ngac ti gêmback leprasi. ⁷ Yisu ndôc tebo, ma awhê danj menj kôc bu ñamalu ñayham nanj ñaôli atu sip kac danj, ma kêc pi inj ñagôlônj. ⁸ Yisu ndê ngacsênjomi sêlic gênj dinañ ma tac ñandê. Ma sêsôm têtj dandi, “Tu sake-nga inj kêyaiñ gênj ñamalu ñayham dinañ? ⁹ Gitôm bu dakênj têtj lau sênemlhi ña-awa atu, goc dakênj têtj lau ñalôm sawa.”

¹⁰ Yi su kêyalê bu ñac sêsôm yom dinañ, goc sôm, “Akênj ñawapac têtj inj dom! Inj kôm gênj ñayham kêlêc têtj aô. ¹¹ Lau ñalôm sawa oc sêmbo sêwhiñ mac ñapanj. Tigenj aô oc wambo wawhiñ mac ñapanj dom. ¹² Inj kêc gênj ñamalu dec pi aô, tôm inj kêmasanj aô neñ ñamlic gwananj tu sêñsuhunj aô-nga. ¹³ Yomandô aô wasôm têtj mac, bu tinjambu lau oc sêhoc ñawaê ñayham asê yêc gameñ honj, ma têtj dinañ ñac oc sêsôm yom pi gênj nanj awhê dindec kôm, ma lau oc gauc nem inj.”

Judas sôm tidônj bu hoc Yisu asê

(Mak 14:10-11; Luk 22:3-6)

¹⁴ Têtj dinañ ngacsênjomi 12 si danj, ngac nanj sêsam bu Judas Iskeriot, nanj têtj dabunjsiga atu-tu gi, ¹⁵ ma ndac, “Aô bu wahoc Yisu asê têtj mac, goc mac oc akênj sake têtj aô?” Dec sêlic ñayham ma semlhi inj ña mone silba 30. ¹⁶ Ma Judas gic hu kêsalê lêng tu bu hoc Yisu asê-nga.

Sêmasanj Mwasiñ Pasowa-nga

(Mak 14:12-16; Luk 22:7-13)

¹⁷ Têtj †Mwasiñ Bolom Yist Mba-nga ñabêc ñamata-nga, nanj ngacsênjomi sêtênj Yisu si, ma sêndac inj bocdec bu, “Am tac whiñ bu yac amasanj gameñ tu daneñ Mwasiñ Pasowa-nga yêc nde?” ¹⁸ Goc inj sôm yom pi ngac malac Jerusalem-nga danj, ma kêkinj ñac sêtênj inj si ma sôm, “Asôc malac ma atênj ngac dau andi, ma asôm têtj inj, ‘Yac mba kêdôhônjwaga sôm bu inj ndê têtj menj kêpiñ su. Ma inj bu neñ Mwasiñ Pasowa-nga whiñ inj ndê ngacsênjomi yêc am nem andu.”

¹⁹ Bocdinañ ngacsênjomi sêkôm tôm inj sôm têtj ñac, ma sêmasanj Pasowa.

Yisu sôm bu ngac danj oc hoc inj asê

(Mak 14:17-21; Luk 22:21-23)

²⁰ Têtj ôbwêc dinañ, Yisu ti ndê ngacsênjomi 12 sêtênj andu dau si, ma sêndôc sêwhiñ dau. ²¹ Nac senj gênj sêmbo, ma inj sôm, “Yomandô aô wasôm têtj mac bu mac nem danj oc hoc aô asê.” ²² Yom dau kôm ñac sêsô ma ñalôm ñawapac atu, ma ñac tigenj-tigenj sêsôm têtj inj, “Pômdau, mboe aô, a?” ²³ Ma Yisu ô yom ma sôm, “Inj ngac nanj alu anj gênj sip pele tigenj, nanj oc hoc aô

asê. ²⁴ Gêñ dau oc ñandô sa pi ñamalac ndê Atu, tòm yom nañ sêto yêc. Tigen ñgac nañ bu hoc aô asê, nañ oc tap ñawapac atu sa, ma tu dinañ-nga in dinda bu kôc in dom, dec oc ñayham." ²⁵ Goc Judas, nañ oc hoc in asê, nañ sôm, "Kêdôhôn-waga, mboe aô, a?" Ma Yisu sôm, "Tòm nañ am daôm sôm."

Yisu gic hu Mwasin Dabun

(Mak 14:22-26; Luk 22:15-20)

²⁶ Têñ ndoc ñac señ gêñ sêndôc, nañ Yisu kôc bolom, gêm danje ma pô kôc-kôc. Goc in kêñ têtñ ñgac-sênjomi ma sôm, "Akôc loc ma aneñ. Aô neñ ñandô dau dec." ²⁷ Goc in kôc laclhu wain-nga dan ma gêm danje, ma kêñ têtñ ñac ma sôm, "Mac hoñ akôc loc anôm. ²⁸ Aneñ dac wamatin pwac-nga dau dec. Wakêc sin tu wasuc lau daêsam si sac kwi-nga. ²⁹ Aô wasôm têtñ mac bu aô oc wanôm wain tiyham dom e wanôm wawhin mac têtñ ndoc Damañ ndê gôlin mer sa tiawê." ³⁰ Tinjambu ñac sem wê dan ma sêsa sêtên Lôi Olib si.

Yisu sôm gwanan bu Pita oc sêc in ahuc

(Mak 14:27-31; Luk 22:31-34)

³¹ Ma Yisu sôm têtñ ñac, "Tu gêtñ nañ oc hôt asê aô têtñ ôbwêc dindec-nga, dec mac hoñ oc ahu aô sin, tòm yom nañ sêto yêc bocdec bu, 'Aô wandic ñgac yob domba-nga, ma domba oc sêlhô babalip.' ³² Magoc tinjambu aô oc watisa tiyham, ma wamun mac watên gameñ Galili-nga wandi." ³³ Ma Pita ô yom ma sôm, "Lau hoñ bu sêhu am sin, magoc aô oc wahu am sin dom." ³⁴ Goc Yisu sôm, "Aô wasôm yom ñandô têtñ am, têtñ ôbwêc dec am oc sêc aô ahuc tidim tô mun, nañ goc dalec oc tan." ³⁵ Magoc Pita sôm têtñ in, "Mba! Gitôm sêndic aô ndu wawhin am, aô oc wasêc am ahuc dom!" Ma ñgacsênjomi hoñ sêsôm yom kain tigen.

Yisu têtñ mbec mbo ôm Getsemani

(Mak 14:32-42; Luk 22:39-46)

³⁶ Goc Yisu ti ndê ñgacsênjomi sêtên gameñ nañ sêsam bu Getsemani, nañ si. Ma in sôm têtñ ñac, "Andôc dec ma aô wasa dê wandi ma water mbec." ³⁷ Goc in kôc Pita, ma Sebedi ndê atu lu sêwhin in si. Têtñ ndoc dinañ in ndê ñalôm ñawapac atu ma kedehe in. ³⁸ Ma in sôm têtñ ñac, "Aô neñ ñalôm kêsahê ñawapac atu, kêpin bu oc wambac ndu. Andôc dec ma anem ali awhin aô." ³⁹ Goc in hu ñac sin ma sa ahic gi, ma hu dau angô andô têtñ nom, ma têtñ mbec bocdec bu, "Damañ, aô wandac am bu nditôm, nañ goc kôc laclhu ñawapac-nga dindec su yêc aô. Magoc êmkuc aô neñ atac whin dom, kôm tòm am daôm nem atac whin bu kôm."

⁴⁰ In têtñ mbec su, goc tisa ma mbu têtñ ñgacsênjomi tô dinañ gi, ma gêlic ñac sêyêc bêt sêyêc. In uñ ñac sa, ma ndac Pita, "Bocke? Mac atôm dom bu anem ali awhin aô gitôm acgatu ñasawa dan, a? ⁴¹ A nem ali, ma atên mbec bu lêtôm tap mac sa dom. Mac nem

gatôm licbalê, tigen ñamlic kwapac." ⁴² Goc in sa gi ma têtñ mbec tiyham ma sôm, "Damañ, am bu kôc ñawapac dindec su yêc aô dom, nañ aô wahôt, ma wakôm am nem yom ñandô sa." ⁴³ In têtñ mbec dau pacndê, ma mbu gi tiyham ma gêlic ñac sêyêc bêt sêyêc. ñac tandô hê ñac sa ñandô. ⁴⁴ Dec in hu ñac sin ma sa gi têtñ mbec tidim tô-nga, ma sôm yom tigen dinañ tiyham.

⁴⁵ Pacndê, ma in mbu têtñ ñgac-sênjomi gi, ma sôm têtñ ñac, "Tu sake-nga mac ayêc bêt ma anwhan daôm ñapan? Angô su nañ! Sêhoc ñamalac ndê Atu asê su, ma ndoc mer sa bu sêkên in sip lau sac amba. ⁴⁶ Atisa ma dandi, bu ñgac nañ hoc aô asê dec mer su."

Sêkôc Yisu dôn

(Mak 14:43-50; Luk 22:47-53; Jon 18:1-11)

⁴⁷ Yisu sôm yom dinañ mbo, ma Judas, ñgacsênjomi 12 si dan, mer hôt asê whin lau daêsam nañ sêkôc bien baliñ ti sin. Dabunsga atu-tu ti lau bata Israel-nga sênkin lau dau sêwhin Judas. ⁴⁸ Judas kêñ puc ñac gwanan su bocdec bu, "Ngac nañ mac anjalê, nañ aô wanjutô in tu bu watôt in asê, ma mac akôc in dôn." ⁴⁹ Bocdinañ in têtñ Yisu gi, ma sôm, "Ôbwêc, Kêdôhôn-waga," ma ngutô in. ⁵⁰ Ma Yisu sôm, "Aneñ silip, gêtñ nañ am gauc gêm bu kôm, nañ kôm." Têtñ dinañ lau nañ sêwhin Judas, nañ sêtên Yisu si ma sêkôc in dôn. ⁵¹ Goc Yisu ndê ñgacsênjom dan puc in ndê bien sa, ma pa dabun-siga ñamata-nga ndê ñgac akin ndê dangalauñ dan su. ⁵² Magoc Yisu sôm têtñ in, "Kêñ nem bien mbu sip ñapan tiyham. Asa nañ kôc bien sa tu ndic lau-nga, nañ oc sêndic in ndu ña bien. ⁵³ Anyalê ñapep bu oc tòm bu aô water Damañ ma in oc kêñ anela tausen ma tausen sêmer ñagahô ma sênem aô sa. ⁵⁴ Tigen aô bu water bocdinañ, dec gêtñ nañ sêto yêc mun su, nañ oc ñandô sa ñalên nde?" ⁵⁵ Goc Yisu sôm têtñ lau daêsam dinañ, "Bocke dec mac akôc bien ti wapa sin-nga, ma asa amen bu akôc aô dôn gitôm ñgac kan dan? Tôm bêt hoñ aô gandôc ti kadôhôn lau gambo lôm dabun ñabatêndô, magoc mac akôc aô dôn dom. ⁵⁶ Tigen gêtñ hoñ dindec hôt asê bu kôm yom nañ lau propet sêto pi aô mun su, nañ ñandô sa." Têtñ dinañ Yisu ndê ñgacsênjomi hoñ sêhu in sin ma sêlhô si.

Lau bata Israel-nga sêmatôt Yisu

(Mak 14:53-65; Luk 22:54-55, 63-71; Jon 18:12, 13, 19-24)

⁵⁷ Lau nañ sêndôhôn yomsu ti lau bata Israel-nga sêkac dau sa su ma sêhôn sêmbô dabunsga ñamata-nga Kayapas ndê andu. Ma lau nañ sêkôc Yisu dôn, nañ sêwê in sêtên andu dau si. ⁵⁸ Pita kêsêlên kêkuc Yisu mbo ahê e hôt asê dabunsga ñamata-nga ndê andu. Goc in sôt gi ndôc andu ñatunlôm whin lau sin sêyob lôm dabun-nga ñatô, bu lic gêtñ bocke oc hôt asê Yisu.

⁵⁹ Dabunsga atu-tu ma lau bata hoñ nañ sêndôc †Sanedrin si ton, nañ sênjalê yom tu sênngôlin pi Yisu-

nga ma sêkên in sip lau Rom-nga amba bu sêndic in ndu. ⁶⁰ Lau tasan daêsam sêtisa ma sêsôm yom tasan pi in, magoc yom nandô bu sêngôlin pi in, nan sêtap dan sa dom. Tinambu nac si lu sêtisa, ⁶¹ ma sêsôm, "In ngac dec sôm bu in gitôm bu sen Anötö ndê lôm dabun su, ma kwê sa tiyham tôm bêt tö." ⁶² Goc dabunsga namata-nga tisa ma sôm têt Yisu, "Am ngô yom dê sêngôlin pi am, me? Am bu ô yom, me mba?" ⁶³ Magoc Yisu gêm dôn. Ma dabunsga dau sôm, "Sôm yom nandô yêc Anötö Tali angô-nga! Sôm asê têt yac bu am Mesaya, Anötö ndê Atu, me mba?" ⁶⁴ Ma Yisu ô yom ma sôm, "Tôm nan am sôm. Tigen aô wasôm têt mac hon, tinambu mac oc alic Namalac ndê Atu ndöc Anötö Nalaci Nauda ndê andô-nga, ma sip meñ ndöc dao nahô."

⁶⁵ Têt ndoc dabunsga namata-nga ngô yom dinan, nan tac nandê atu dec kêc dau ndê nakwê kic ma sôm, "In ndê yom pi dau dê sac sambuc. Mac hon angô bu. Yac dapônda yom dan tu tanngôlin pi in-nga dom. ⁶⁶ Mac gauc gêm sake?" Ma sêd yom ma sêsôm, "In mbac ndu man." ⁶⁷ Ma sêhê gasôp p i in angô andô, ma sênggulin amba ma sêpên in. Ma lau natô sêtap in, ⁶⁸ ma sêsôm, "Am Mesaya, a? Am bu propet, dec sôm asê bu asa tap am?"

Pita sêc Yisu ahuc

(Mak 14:66-72; Luk 22:55-62; Jon 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Têt têt dinan Pita ndöc andu dau namakê, ma awhê akiñ dan têt in gi, ma sôm, "Am ngac nan kêkuc Yisu Galili-nga whin." ⁷⁰ Magoc in pa dau yêc nac hon angô-nga ma sôm, "Mba! Aô kayalê am nem yom nahu dom."

⁷¹ Goc in sa gi kalhac gatam. Ma bawhê dan gêlic in ma sôm têt lau, "In ngac dê, in ngac dan nan kêkuc Yisu Nasaret-nga." ⁷² Ma Pita pa dau tiyham ma sôm yom nan, "Yom nandô! Aô kayalê in dom!" ⁷³ Nasawa sauñ ma lau nan sêlhac dinan, sêtên Pita si ma sêsôm, "Lau nan sênkuc in, nan si dan am! Yomandô! Am sôm yom na awha nan gi tap lau Galili-nga dinan si sa." ⁷⁴ Goc in sôm, "Mba! A ô bu wasôm yom tasan, nan Anötö ndic aô. Aô kayalê in dom andô!" Ma ngahô dalec tan. ⁷⁵ Dec Pita gauc gêm Yisu ndê yom bocdec, "Am oc sêc aô ahuc tidim tö, goc dalec oc tan." Goc in kölhö sa awê gi, ma tan dau ndu.

Sêwê Yisu têt Pilot gi

(Mak 15:1; Luk 23:1-2; Jon 18:28-32)

27 Têt bêtêc ganduc dabun-siga atu-tu ti lau bata Israel-nga hon si nalôm pitigen bu sêndic Yisu ndu. ² Goc sêd in amba dôn, ma sêwê in gi ma sêkên in sip Pilot amba. Pilot in Rom si gôlinwaga nan gêm gôlin gameñ Judia-nga.

Judas kin dau ndu

³ Têt ndoc Judas gêlic gêt dinan, ma ngô bu sêsôm tidôn bu sêndic Yisu ndu, nan in nalôm nawapac bu in hoc in asê. Goc in kên mone silba 30 dinan mbu têt

dabunsga atu-tu ti lau bata gi. ⁴ Ma in sôm, "Aô gakôm so, bu aô gahoc ngac gitên dan asê, ma oc sêkêc in ndê dac sin." Ma nac sêd in awha ma sêsôm, "Tu sake-nga am sôm têt yac? Am daôm nem nawapac!"

⁵ Dec Judas kêbaliñ mone dau yêc lôm dabun na-makê, ma sa gi kin dau ndu. ⁶ Ma lau dabunsga dau sêsôm, "Dac hi mone dindec ahuc, ma yac bu dakên sip apa da-nga yêc lôm dabun, dec oc daso yomsu." ⁷ Goc sêsôm yom tidôn bu sêkêc mone dau ma sênemlihi ngac pec lôn-nga ndê nom dan, ma sênjaliñ nom dau sa ti lau apa si ôm sêhê-nga. ⁸ Tu dinan-nga lau têt dindec-nga sêsam gameñ dau bu 'Nom ti Dac.' ⁹ Bocdinañ yom nan propet Jeremaya sôm, nan dec nandô sa. Sêto yom dau yêc bocdec bu:

Lau Israel-nga sêkêc mone silba 30 nan sênjaliñ sa ti in ndê naôli, nan sa, ¹⁰ ma semlihi ngac pec lôn-nga ndê nom, tôm Pômdau kên yatu aô.

[Sek 11:12-13]

Pilot kêsû Yisu

(Mak 15:2-15; Luk 23:2-3, 18-25; Jon 18:29-19:16)

¹¹ Sêkên Yisu kalhac gôlinwaga Pilot angô-nga, ma in ndac Yisu, "Am lau Israel si Kin, a?" Ma Yisu ô yom ma sôm, "Tôm nan am daôm sôm." ¹² Têt dinan dabunsga atu-tu ma lau bata Israel-nga sêngôlin yom pi in, magoc in ô nac si yom dom. ¹³ Goc Pilot ndac in, "Am ngô yom nan sêngôlin pi am, me mba?" ¹⁴ Magoc Yisu ô yom nan sêngôlin pi in, nan dan dom. Ma tu dinan-nga Pilot hêdaê nandô.

¹⁵ Tôm yala hon, têt ndoc lau Israel sêndê Mwasin Pasowa-nga, nan Pilot kêkuc lên dan bocdec bu. Lau Israel-nga oc sêndac ngac gapocwalô-nga dan, dec in oc êngapwêc in su têt nac. ¹⁶ Têt ndoc dinan ngac dan ndöc gapocwalô. In ndê naê Barabas, ma lau hon sênjalê bu in ngac sac sambuc. ¹⁷ Goc Pilot ndac lau daêsam dinan bu, "Mac atac whin bu wahu asa sin têt mac? Barabas, me Yisu nan sêsam bu Kilisi?"

¹⁸ Pilot kêyalê bu lau dabunsga dau sem lêmun Yisu nambwa, ma tu dinan-nga dec sêkên Yisu têt in. Bocdinañ in gauc gêm bu êngapwêc Yisu su. ¹⁹ Ma gêt dan tiyham. Têt n doc Pilot ndöc in ndê pôn êmatôc yom-nga, nan in ndê awhê kên yom têt in bocdec bu, "Kôm gêt dan têt ngac gitên dinan dom, bu kwahic dec aô gayêc mbê pi in, nan kôm anen nalôm nawapac nandô."

²⁰ Magoc dabunsga atu-tu ti lau bata sêli lau nalôm sa, ma sêndac Pilot bu hu Barabas sin têt nac, ma ndic Yisu ndu. ²¹ Dec Pilot ndac nac tiyham, "Mac atac whin bu wahu ngac lu dec si asa sin têt mac?" Ma sêsôm, "Barabas!" ²² Goc in ndac, "Bocdinañ aô wakôm sake têt Yisu nan sêsam bu Kilisi?" Ma nac hon sêsôm bu, "Ndic in pi a gicso dau ndi." ²³ Magoc Pilot ndac, "Tu sake-nga? In kôm giso bocke?" Tigen nac sêmbwêc atu, "Ndic in pi a gicso dau!"

²⁴ Pilot kêyalê bu nac oc sêsôm in ndê yom napu dom, ma nac sêli dau sa nandô. Bocdinañ in kôc bu, ma kêgwasin amba yêc nac hon angô-nga, ma sôm, "Gêt dec sip mac amam. Aô wawêkain ngac dindec

ndê dac ñagêyô wawhiñ mac dom.” ²⁵ Ma lau hon sêsôm, “Inj ndê dac ñagêyô menj pi yac ti yac mba balêkoc.”

²⁶ Goc Pailot kêgapwêc Barabas su têtj ñac, ma kên Yisu têtj inj ndê lau siñ-nga bu sêhi inj ñamlic ñandê, ma sêndic inj ndu pi a gicso dau.

Lau siñ-nga sêsu Yisu susu

(Mak 15:16-20; Jon 19:2-3)

²⁷ Pailot ndê lau siñ-nga sêwê Yisu sêsa Pailot ndê andu ña-malac lôm si, goc sêta lau siñ-nga hon sêkac sa sêmenj, ma sênghi inj ahuc. ²⁸ Sêkôc inj ndê ñakwê baliñ su, ma sêkên inj sôc ñakwê kokoc baliñ tôm kin sêsôc. ²⁹ Ma sêwhê wac kêm ma sêkên inj uñ gitôm sunsunj. Ma sêkên a danj inj gêm kôm yêc amba andô-nga gitôm kin si tôte. Goc sêpônj haduc têtj inj, ma sêsu inj susu ma sêsôm, “Ei! Datoc lau Israel si kin dindec sa manj!” ³⁰ Sêhê gasôp pi inj, ma sêkôc a dau su yêc inj, ma sic inj pi ñagôlôn tidim daêsam. ³¹ Sêsu inj susu pacndê, goc sêkac ñakwê dinanj su, ma sêkên inj sôc dau ndê ñakwê sa tiyham. Goc sêwê inj sêsa malac Jerusalem ñamakê si, bu sêndic inj ndu pi a gicso dau.

Sic Yisu pi a gicso dau

(Mak 15:21-32; Luk 23:26-43; Jon 19:17-27)

³² Têtj ndoc sêwê Yisu sêsa si, nanj sêtap ñgac apa danj sa, nanj menj akênj malac Sairin. Inj ndê ñaê Sai-mon. Ma sêkac inj bu êmbalanj Yisu ndê a gicso dau. ³³ Ma ñac si e sêhêc asê gamenj nanj sêsam bu Golgota. (Ñaê dau danem kwi bu ‘Gamenj Ñakêcyha-nga.’)

³⁴ Lau siñ-nga sêkên bu ñamakic sip laclhu danj whiñ wain, ma sêkên têtj Yisu nôm. Inj kêsahê ma tec. ³⁵ Goc ñac sic inj pi a gicso dau. Ma tinjambu sêwhê inj ndê ñakwê kôc, ma sêpuc gapoc bu sêlic asa oc kôc ñakwê bocke. ³⁶ Pacndê su, goc sêndôc sic ma tatiñ inj. ³⁷ Ma yom nanj lau bata Israel-nga sênghôliñ pi inj, nanj sêto ma sêkên kalhac a gicso dau ñahô. Yom dau sôm bu, “Ñgac dindec inj Yisu, lau Israel-nga si Kinj.”

³⁸ Têtj bêt dinanj ñac sic ñgac kanj lu sêpi a gicso dau sêwhiñ Yisu, danj kêgalênj Yisu ndê andô-nga, ma danj kêgalênj gasê-nga. ³⁹ Lau nanj sênghêlênj si sêmenj sên-dahinj ñasu ma sêtanj bôlê Yisu. ⁴⁰ Ma sêsôm, “Am ñgac nanj sôm bu serj lôm dabunj su, ma kwê sa tiyham tôm bêt tô. Am bu Anötô ndê Atu, nanj goc nem daôm si ma sip mwenj!” ⁴¹ Ma ñalênj tigerj dinanj dabunjsiga atu-tu ti lau nanj sêndôhôn yomsu ma lau bata sengec inj. ⁴² Ma sêsôm têtj dau, “Inj gêm lau ñatô sa, magoc gitôm dom bu nem dau sa! Inj lau Israel-nga si Kinj, a? Inj bu sip menj akênj a gicso dau menj, dec yac oc dakên whiñ inj. ⁴³ Inj kên whiñ Anötô ma sam dau bu Anötô ndê Atu. Anötô bu tac whiñ inj, dec oc nem inj si.” ⁴⁴ Ma ñgac kanj lu nanj sic injlu sêpi a gicso, nanj sêsôm yom kainj tigerj dinanj pi Yisu.

Yisu mbac ndu

(Mak 15:33-41; Luk 23:44-49; Jon 19:28-30)

⁴⁵ Têtj ac kac lhu, ñasec atu gêm gamenj sambuc ahuc e acgatu gitôm 3 kilok telha-nga. ⁴⁶ Ma têtj 3 kilok Yisu mbwêc awha atu, “Eloi, Eloi, lama sabaktani?” (Yom dau danem kwi bu ‘Aneñ Anötô, aneñ Anötô, tu sake-nga am hu aô siñ?’) ⁴⁷ Lau nanj sêlhac sêmpiñ, nanj sênghô inj ñapep dom ma sêsôm, “Inj ta Elaija.”

⁴⁸ Ma ñgac danj kêtj gi ma kên sôwam danj sip wain ña-makic, goc sô dôn pi a baliñ danj, ma puc pi Yisu wha-sunj bu inj nôm. ⁴⁹ Ma lau ñatô sêsôm, “Hu inj siñ ma dalic. Elaija oc menj nem inj sa, me mba?”

⁵⁰ Têtj dinanj Yisu mbwêc awha atu tiyham, ma mbac ndu. ⁵¹ Têtj ndoc dinanj po baliñ nanj kêgalênj lôm dabunj ñalôm, nanj dau kic gi lu, kalhac ñahô-nga e gi têtj ñapu-nga. Ma tiyhô gêm ma hoc atu-tu daêsam popoc. ⁵² Ma sêhê sêhêc kôc, ma lau dabunj daêsam nanj sêmbac ndu su, nanj sêtisa sêmbo tali tiyham.

⁵³ Ñac sêsa akênj sêhê sêmenj, ma tinjambu têtj ndoc Yisu tisa su, goc sêsôc malac dabunj Jerusalem si, ma sêhoc dau asê têtj lau daêsam sêlic.

⁵⁴ Têtj ndoc ñgac bata siñ-nga ti inj ndê lau nanj sêyob Yisu sêmbo, nanj sêlic tiyhô ti gênj honj dinanj, dec sêtôc dau atu, ma sêsôm, “Yomandô! Ngac dec inj Anötô Atu!” ⁵⁵ Ma lauwhê daêsam sêlhac ahê ma sêlic gênj honj dinanj. Ñac lauwhê nanj sênkuc Yisu akênj gamenj Galili-nga sêmenj, ma sem akin inj. ⁵⁶ Maria Magadala, ti Jems lu Joses dinda Maria, ma Sebedi nawhê (Jon lu Jems dinda) sêmbo sêwhiñ lauwhê dinanj.

Josep kênj Yisu ndê ñamlanj yêc hoc ñasunj

(Mak 15:42-47; Luk 23:50-56; Jon 19:38-42)

⁵⁷ Lau nanj sênkuc Yisu, nanj si danj inj ñgac ti lêtôm nanj ndê ñaê Josep, ma inj menj akênj malac Arimatiya. Têtj telha dinanj, ⁵⁸ inj têtj Pailot gi, ma ndac Yisu ndê ñamlanj. Pailot gôlôc ma kênj yom têtj inj ndê lau siñ-nga bu sêhu Yisu ndê ñamlanj siñ têtj Josep. ⁵⁹ Dec Josep sa gi, kôc Yisu ndê ñamlanj ma kêpanj si ña po ñawasi danj. ⁶⁰ Ma inj kôc sa gi ma kênj yêc inj dau ndê sêhê, nanj sêlênj gwananj su yêc hoc ñalôm. Ma Josep kêpi hoc atu danj gi ndôc sê awha ahuc, goc kôlhô gi. ⁶¹ Têtj ndoc dinanj Maria Magadala lu awhê danj ñaê Maria, sêndôc sêhê ñamakê ma sêlic.

Lau siñ-nga sêyob sêhê

⁶² Sic Yisu pi a gicso dau têtj bêt nanj lau Israel sê-masanj dau tu Sabat-nga, ma têtj ñagalanj sê dabunjsiga atu-tu ti lau Palêsai sêtênj Pailot si. ⁶³ Ma sêsôm, “Ñgac atu. Yac gauc gêm yom danj nanj ñgac tasanj dau sôm têtj ndoc inj mbo tali. Inj sôm bu mbac ndu ma tinjambu bêt tô ninga inj oc tisa tiyham. ⁶⁴ Bocdinañ ndic atu lau bu sêyob sêhê e bêt tô ninga su. Mboe inj ndê ñgac-sênjomi oc sêmenj ma sênem kanj inj ndê ñamlanj, ma sêsôm têtj lau bu inj tisa su. Inj kêsau lau ma sôm bu inj Mesaya dau, magoc ñac bu sêkôm tasanj dau, oc hôc gêtêc tasanj nanj inj kôm ñamata-nga, nanj su.” ⁶⁵ Goc Pailot sôm têtj ñac, “Akôc lau siñ-nga sa andi, ma akênj ñac sêyob sêhê ñanjanj.” ⁶⁶ Goc sêsa si ma sêsap hoc

naŋ ti gatam sêhō-nga, naŋ dōŋ ŋaŋga ŋa a ŋakwi bu lau daŋ sêkac sa dom. Ma sêkēŋ lau siŋ-nga sêyob.

Yisu tisa

(Mak 16:1-13; Luk 24:1-12)

28 Bêc Sabat-nga meŋ gi su, ma tēŋ wake ŋabêc ŋamata-nga, Maria Magadala lu awhê daŋ ŋaê Maria sêti tēŋ bêbêc ganduc ma sêsa si bu sêlic sêhō dau. ²Tēŋ ndoc dinaŋ tiyô gêm atu, ma Pômdau ndê aŋela daŋ sip akēŋ undambê meŋ, ma kêpi hoc naŋ ndöc sê awha ahuc, naŋ su, goc pi gi ndöc ŋahô. ³In ndê ŋawasi pô gameŋ gitôm sickac, ma in ndê ŋakwê sêp sambuc. ⁴Tēŋ ndoc lau siŋ-nga sêlic in, naŋ sêtöc dau atu ma sêntitec. Ma ŋac tagôlô ma sêhu dau sêyêc gitôm lau batê. ⁵Ma aŋela dau sôm tēŋ awhê lu, “Atöc daôm dom. Aö kayalê bu amlu aŋsalê Yisu naŋ sic in ndu pi a gicso dau. ⁶In mbo lec dom. In tisa su tôm in sôm gwanan su. Amerŋ alic gameŋ naŋ sêkēŋ in yêc naŋ. ⁷Goc ambu andi ŋagahô, ma asôm tēŋ in ndê ŋgacsêŋomi bu in tisa akēŋ lau batê-nga su. Ma in oc muŋ mac ndi mbo gameŋ Galili-nga. Yêc dindê mac oc alic in. Kwahic dec aö gahoc yom dindec asê tēŋ amlu, ma amlu aŋgô su.”

⁸Tēŋ ndoc dinaŋ awhê lu dau sêlhô si bu sêkēŋ ŋawaê dau tēŋ Yisu ndê ŋgacsêŋomi. Inlu si ti atac ŋayham atu, magoc ŋalôm lu-lu ma sêtöc dau. Sênti sêmbô seŋ, ⁹ma ŋagahô Yisu hoc dau asê tēŋ inlu ma hê mwalêc inlu. Goc inlu sêtigasuc in ma sêhu dau sêyêc nom. Ma sêkôc in sip gahi ma sêmpin in. ¹⁰Goc Yisu sôm tēŋ inlu, “Atöc daôm dom. Andi ma asôm tēŋ aneŋ asidôwai hoŋ bu sêtēŋ Galili sêndi, ma ŋac oc sêlic aö yêc dindê.”

Lau siŋ-nga sêsôm Yisu tisa ŋawaê

¹¹Tēŋ ndoc naŋ awhê lu dinaŋ sêmbô seŋ, naŋ lau siŋ-nga ŋatô naŋ sêyob sêhō dau, naŋ sêmbu sêtēŋ Jerusalem si. Ma sêkēŋ ŋawaê tēŋ dabuŋsiga atu-tu, pi gēŋ hoŋ naŋ sêlic. ¹²Goc lau dabuŋsiga dau sêkac lau bata sa, ma sêmasaŋ yom pi gēŋ dau. Naŋ semlhi lau siŋ-nga ŋa mone atu, ¹³ma sêsôm tēŋ ŋac, “Mac asôm tēŋ lau bu, ‘Tēŋ ôbwêc yac ayêc bêc ayêc. Ma in ndê ŋgacsêŋomi sêmen, ma sem kaŋ in ndê ŋamlan.’ ¹⁴Ma Pailot bu ŋgô bu mac ayêc bêc, dec yac oc amasaŋ yom awhin in, bu mac atap matôc sa dom.” ¹⁵Bocdi-naŋ lau siŋ-nga sêkôc mone dau sa, ma sêkôm tôm lau bata Israel-nga sêsôm tēŋ ŋac. Ma yom dau tiapa yêc lau Israel-nga ŋalôm, ma lau ŋatô sêsôm e meŋ tēŋ kwahic dec.

Yisu hoc dau asê tēŋ ŋgacsêŋomi

¹⁶Tēŋ ndoc dinaŋ ŋgacsêŋomi 11 sêsa sêtēŋ lôc naŋ yêc gameŋ Galili-nga si, gitôm Yisu sôm tēŋ ŋac muŋ su. ¹⁷Tēŋ ndoc sêlic in, naŋ sêpôn haduc ma sêmpin in. Magoc ŋac si lau ŋatô atac lu-lu. ¹⁸Goc Yisu tigasuc ŋac ma sôm, “Anötö kêŋ ŋaclai tēŋ aö pi gēŋ undambê ti nom-nga hoŋ. ¹⁹Bocdinaŋ atēŋ gameŋ hoŋ andi ma andôhôn lau e sênyalê aö ma sêkēŋ whin aö. Aŋku ŋac anem Damba, Atu, ma Nalau Dabuŋ aŋgô. ²⁰Ma andôhôn ŋac bu daŋga wambu yom hoŋ naŋ aö gac atu mac. Ma aŋyalê pi ŋandô bu aö oc wambo wawhin mac ŋapaŋ, e nom ŋatêŋ pacndê.”

MAK

Yom whê nawaê nayham dindéc sa-nga

Mak in Yisu ndê ngacsênjomi 12 si dan dom, magoc in tiatu yêc Jerusalem ma gêlic gên hon nan Yisu kôm têt ndoc dinañ. Tinambu Mak kêsêlên whiñ Pita têt ndoc Pita gêm mêtê, ma to nawaê nayham pi Yisu kékuc mêtê nan Pita gêm. Lau ñatô gauc gêm bu yom nan Mak to yêc 14:51-52 nan hêganôn in dau. Tinambu in gêm Pol lu Banabas sa tu inlu si gwelen-nga. Alic yom ñatô pi in yêc Apo 12:12, 25; 13:5, 13; 15:36-39, ma yêc Kol 4:10 ma 2 Tim 4:11.

Mak to yom daêsam pi gwelen nan Yisu kôm, magoc yom daêsam nan Yisu sôm tu bu êndôhôn lau-nga, nan in to dom.

Jon kêmasañ Yisu ndê señ

(Mt 3:1-12; Luk 3:2-16)

1 Yom dindéc gic hu nawaê nayham pi Anötö ndê Atu Yisu Kilisi.

² Muñ-nga, propet dan to yom nan Anötö sôm têt in ndê Atu bocdec bu:

Aö wakên aneñ ngac aheñ-nga muñ am. In oc êmasañ am nem señ.

[Mal 3:1]

Ma propet Aisaya to Anötö ndê yom pi ngac aheñ-nga dau bocdec bu:

³ Namalac dan ta yom mbo gameñ sawa bocdec bu, 'Amasañ Pômdau ndê señ tisolop. Amasañ nem ñalôm bu akôc in sa.'

[Ais 40:3]

⁴ Yom dau ñandô sa pi Jon, Ngac Kêku Lau-nga, nan tinambu hôc asê ma gêm mêtê mbo gameñ sawa. In sôm têt lau bu sêlin sangtu bu sêtôc asê bu sêkac si ñalôm kwi ma sêhu mêtê sac siñ, dec Anötö oc suc ñac si sac kwi. ⁵ Lau daêsam akên malac Jerusalem, ma akên malac hon yêc gameñ Judia-nga, sêsa sêtên Jon si. Ñac sêhoc si sac asê, ma in kêku ñac yêc Bu Jordan.

⁶ Jon sôc ñakwê nan sêmasañ ña kamel ñamlicihu, ma kic piñkap yêc in ñampêbalê. Ma in gên gên bambaliñ gitôm wakô ma lêp. ⁷ In gêm mêtê ma sôm têt lau bocdec bu, "Ngac dan oc meñ êñkuc aö, nan ndê ñaclai hôc gêlêc aö neñ su. Aö ngac ñambwa dec gitôm dom bu wati in ndê ngac akiñ nan pôn sic ma kêgapwêc in ndê atapa ñawalô. ⁸ Aö kaku mac ña bu ñambwa, tigen in oc êñku mac ña Nalau Dabuñ."

Jon kêku Yisu

(Mat 3:13-17; Luk 3:21-22; Jon 1:32-34)

⁹ Têt têt dinañ Yisu meñ akên malac Nasaret yêc gameñ Galili-nga, ma hôc asê Jon. Ma Jon kêku in yêc

Bu Jordan. ¹⁰ Têt ndoc Yisu pi akên bu meñ, in gêlic undambê kac sa, ma Nalau Dabuñ gêm balusi angô, ma sip têt in meñ. ¹¹ Goc awha dan sa akên undambê, nan sôm, "Aö Atungac atac whiñ-nga am. Aö gatisambuc am ñandô."

Sadañ kêsahê Yisu

(Mat 4:1-11; Luk 4:1-13)

¹² Dinañ su, goc Nalau wê Yisu sa gameñ sawa gi, ma in mbo tawasê. ¹³ Tôm bêt 40 in mbo gameñ sawa, ma Sadañ kêsahê bu êntôm in. In mbo whiñ bêt gameñ sawa-nga, ma añela sem akiñ in.

Yisu gic hu in ndê gwelen

¹⁴ Tinambu tHerod kêkin in ndê lau siñ-nga bu sêkôc Jon dôñ, ma sêkên in ndôc gapocwalô. Têt têt dinañ Yisu gêm mêtê ma hoc Anötö ndê nawaê nayham asê têt lau yêc gameñ Galili-nga. ¹⁵ In sôm, "Têt nan Anötö kêyalin sa, nan meñ sa su. tAnötö ndê gôlin meñ kêpin su. Bocdinañ anem nem ñalôm kwi, ma akên whiñ Anötö ndê nawaê nayham."

Yisu mbwêc laungac hale tu sêñkuc in-nga

(Mat 4:18-22; Luk 5:1-11; Jon 1:35-42)

¹⁶ Têt bêt dan Yisu kêsêlên mbo Bugicton Galili ña-makê, ma gêlic Saimon lu asi Andru. Inlu ngac lu sêkôc i-nga, ma sem gwelen sêkên wasañ sip bu sêmbo.

¹⁷ Ma Yisu sôm têt inlu, "Amlu amañ añkuc aö, ma aö wakên amlu ahê ñamalac sêmey sêñkuc aö, tôm nan kwahic dec amlu ahê i." ¹⁸ Ma ñagahô inlu sêtec si wasañ yêc, ma sêñkuc in.

¹⁹ In kêsêlên ñasawa saun, ma gêlic Sebedi ndê atu lu, Jems lu Jon. Sêndôc wañ dan ma sêmasañ si wasañ nan kic. ²⁰ Yisu mbwêc inlu bu sêmey sêñkuc in, goc sêhu damba Sebedi ti lau nan sêkôm gwelen sêwhiñ in, nan siñ sêmbo wañ, ma sêñkuc Yisu.

Yisu kêdôhôn lau ma soc n̄alau sac yêc malac Kapenaom

(Luk 4:31-37)

²¹ Yisu kôc lau hale dinaŋ ma sêŋsêlêŋ sêtêŋ malac Kapenaom si. Sêhêc asê têng bêt Sabat-ŋga daŋ, ma Yisu sôc t̄lôm wê-ŋga gi, ma gic hu kêdôhôn lau. ²² Ma lau Kapenaom-ŋga sêhêdaê tu iŋ ndê yom-ŋga, bu iŋ kêdôhôn ŋac gitôm kêdôhônwaga ti ŋaclai atu, hêc gêlêc lau Israel si t̄kêdôhônwaga yomsu-ŋga hon su.

²³ Ŋgac daŋ ndôc lôm wê-ŋga dinaŋ, naŋ n̄alau sac mbo iŋ ndê n̄alôm. Iŋ ta yom bocdec bu, ²⁴ "Ei! Yisu Nasaret-ŋga. Aô kayalê am, am ŋgac dabuŋ naŋ Anôtô kêkiŋ. Am bu kôm sake têng yac? Am mweŋ bu seŋ yac su, a?" ²⁵ Magoc Yisu hec yom n̄alau sac ma sôm, "Am mamaŋ ma hu iŋ siŋ!" ²⁶ Goc n̄alau sac kêmwanan ŋgac dau ti ŋaŋga ma hu iŋ siŋ ti mbwêc atu.

²⁷ Tu dinaŋ-ŋga lau hon sêhêdaê ma sêndac dandi, "Gêŋ bocke dec? Iŋ kêdôhôn yac ŋa lêng wakuc ma ti ŋaclai atu. Ma iŋ kôc ŋaclai pi n̄alau sac whiŋ, bu iŋ kêŋ yatu ŋac, ma sêhêc iŋ ndê yom ŋapu." ²⁸ Ma tiŋam bu lau sic miŋ yom pi gêŋ dau, e ŋagahô eŋ iŋ ndê waê gêm gameŋ Galili-ŋga hon ahuc.

Yisu gêm lau gêmbac daêsam sa

(Mat 8:14-17; Luk 4:38-43)

²⁹ Ŋac sêhu lôm wê-ŋga dinaŋ siŋ, ma Saimon lu Andru sêkôc Yisu, Jems ma Jon ma sêtêŋ iŋlu si andu si.

³⁰ Saimon ndê lawawê gêmbac lic ŋandê ma yêc andu dau n̄alôm, ma lau sêkêŋ ŋawaê têng Yisu. ³¹ Bocdinaŋ Yisu têng iŋ gi, kêm iŋ sip amba ma keŋ iŋ sa. Ma gêm-bac hu awhê dau siŋ, ma iŋ gêm akiŋ ŋac.

³² Têng telha dinaŋ têng ndoc ac gi sip, naŋ lau malac-ŋga sêhon lau gêmbac daêsam ti lau naŋ n̄alau sac sêmbo si n̄alôm, ma sêkôc ŋac sêtêŋ Yisu sêmêŋ.

³³ Lau malac-ŋga hon sêkac dau sa, sêmbo andu dau ŋamakê. ³⁴ Ma Yisu gêm lau ti gêmbac tidau-tidau daêsam dinaŋ sa, ma soc n̄alau sac daêsam su yêc lau. Tigeŋ iŋ kêŋ yao n̄alau sac bu sêhêc iŋ asê dom, ŋahu bu ŋac sêŋyalê bu iŋ t̄Mesaya dau.

Yisu hu malac Kapenaom siŋ

(Luk 4:42-44)

³⁵ Têng ŋagalaŋsê ac pi meŋ su dom ma Yisu tisa ma hu malac dau siŋ. Iŋ sa gi bu mbo tawasê ma teŋ mbec. ³⁶ Saimon ma lau ŋatô naŋ sêwhiŋ iŋ, naŋ sêsa si bu sêŋsalê iŋ. ³⁷ Ma têng ndoc sêtap iŋ sa, naŋ sêhêc têng iŋ bu, "Lau hon sêŋsalê am." ³⁸ Magoc Yisu ô yom ma sôm, "Aô oc wambo malac tigeŋ dinaŋ dom. Dalhê datêng malac naŋ sêyêc gameŋ ŋamakê-ŋga dandi, bu wanem mêtê wambo dinaŋ. Tu gwelen dinaŋ-ŋga dec aô gameŋ."

† Lau Israel si yomsu Sabat-ŋga gic yao lau bu sêŋsêlêŋ seŋ bal- iŋ me sêkôm gwelen têng bêt Sabat-ŋga dom. Magoc bêt Sabat-ŋga ŋa-yao pacndê têng ndoc ac gi sip. Tu dinaŋ-ŋga dec lau sêhêc e ac gi sip su, goc sêkôc si lau gêmbac sêtêŋ Yisu si.

³⁹ Ma tiŋambu iŋ kêsêlêŋ golom-golom malac hon yêc gameŋ Galili-ŋga. Iŋ gêm mêtê mbo lau si lôm wê-ŋga, ma soc n̄alau sac daêsam su yêc lau.

Yisu kôm ŋgac ti gêmbac leprasi ŋayham sa

(Mat 8:1-4; Luk 5:12-16)

⁴⁰ Têng bêt daŋ, ŋgac ti gêmbac leprasi daŋ têng Yisu gi. Iŋ pôn haduc ma teŋ Yisu bu nem iŋ sa. Iŋ sôm, "Am bu tac whiŋ, dec gitôm bu am oc kôm aô ŋamlic ŋawasi sa." ⁴¹ Yisu tawalô iŋ, dec kêmâtôc amba sa gi ma kêmasec iŋ, ma sôm, "Aô atac whiŋ, dec wasôm têng am bu ŋamlic ŋawasi sa." ⁴² Ma ŋagahô eŋ gêmbac dau hu iŋ siŋ, ma iŋ ndê ŋamlic ŋawasi sa. ⁴³ Goc Yisu kêkiŋ iŋ têng t̄dabuŋ-siga gi, ma sôm ti ŋaŋga têng iŋ, "Am ŋgô! Gêŋ naŋ kwahic dec hêc asê am, naŋ sôm asê têng lau daŋ dom. Tigeŋ têng dabuŋsiga ndi, ma têt daôm têng iŋ bu lic bu am nem ŋamlic ŋawasi sa su. Ma kêŋ da tu am ŋamlic ŋawasi sa-ŋga tôm yomsu naŋ Moses kêŋ têng yac. Ma ŋalêŋ dinaŋ lau hon oc sêŋyalê bu am ŋamlic ŋayham sa." ⁴⁵ Ma ŋgac dau sa gi ma gic miŋ pi gêŋ dau e yom dau tiapa. Tu dinaŋ-ŋga lau hon takwê Yisu, dec iŋ tec bu sôc malac daŋ yêc lhu. Iŋ mbo gameŋ ŋamakê-ŋga, magoc lau akêŋ gameŋ hon sêwê sêtêŋ iŋ si ŋapaŋ.

Yisu kôm ŋgac bôliŋ daŋ ŋayham sa

(Mat 9:1-8; Luk 5:18-26)

² Bêt ŋatô giŋga su, goc Yisu sôc malac Kapenaom tiyham. Ma lau malac-ŋga sêŋgô ŋawaê bu iŋ mbu meŋ ndôc andu daŋ. ² Goc lau daêsam sêkac dau sa, ma Yisu gêm mêtê ŋac. Lau daêsam andô sêkac sa e ŋasawa mba yêc andu n̄alôm ma yêc ŋasactô bocdi-naŋ. ³ Ma laungac hale sêmbalan ŋgac bôliŋ daŋ yêc sac daŋ sêmêŋ, ma bu sêtêŋ Yisu sêndi. ⁴ Magoc lau daêsam dinaŋ sem gameŋ ahuc, ma tu dinaŋ-ŋga dec ŋac sêpi andu ŋapoc lôlôc si, ma sêkac poc sa ma sê-masan ŋalasê daŋ yêc gameŋ naŋ Yisu kalhac, naŋ ŋahô-ŋga. Goc sêŋwhaŋ sac ti ŋgac bôliŋ sip têng Yisu gi. ⁵ Yisu gêlic gêŋ dinaŋ ma kêyalê bu ŋac sêkêŋ whiŋ iŋ, goc sôm têng ŋgac bôliŋ, "Aneŋ balê, kwahic dec aô wasuc am nem sac kwi."

⁶ Têng ndoc dinaŋ kêdôhônwaga yomsu-ŋga ŋatô sêndôc andu dau. Sêŋgô Yisu ndê yom dau, ma gauc gêm yêc ŋac si n̄alôm, ⁷ "Anôtô tigeŋ gitôm bu suc sac kwi. Ma bocke ŋgac dindê sôm yom kaiŋ dinaŋ? Iŋ ndê yom sac sambuc." ⁸ Yisu kêyalê ŋagahô bu ŋac gauc gêm yom bocdinaŋ, dec iŋ sôm têng ŋac, "Tu sake-ŋga mac gauc gêm yom bocdinaŋ? ⁹ Mac akêŋ whiŋ dom bu aneŋ ŋaclai yêc bu wasôm têng ŋgac bôliŋ dindêc bu wasuc iŋ ndê sac kwi. Bocdinaŋ aô wasôm têng iŋ, 'Tisa, kôc nem mbô sa ma êmsêlêŋ.' ¹⁰ Ma têng têm mac alic aneŋ yom dau ŋandô sa, dec anyalê bu Anôtô kêŋ ŋa-clai têng t̄ŋamalac ndê Atu yêc nom, bu suc ŋamalac si sac kwi whiŋ." Goc Yisu sôm têng ŋgac bôliŋ, ¹¹ "Aô wasôm têng am bu tisa, kôc nem mbô sa, ma lhô têng nem andu ndi." ¹² Ma ŋgac dau tisa yêc lau hon ŋgô-ŋga, kôc ndê mbô sa ma kôlhô gi. Gêŋ dau kôm lau

honj sêhêdaê nandô. Sêmpin Anötö ma sêsôm, “Gên kainj dindec, yac alic danj su dom.”

Yisu kêgalêm Liwai bu ênkuc inj

(Mat 9:9-13; Luk 5:27-32)

¹³ Tinjambu Yisu sa gi mbo bugictonj namakê tiyham. Lau daêsam sêsa si sênkuc inj, ma inj kêdôhônj nac.

¹⁴ Ma tinjambu inj kêsêlênj gi e gêlic †Liwai, Alpayas ndê atungac ndöc ndê mala kôc takis-nga. Goc Yisu sôm têtj inj, “Êmkuc aö.” Ma Liwai tisa ma kêkuc inj.

¹⁵ Têtj bêtj danj Yisu ti inj ndê ngacsênjomi seŋ gêtj sêndöc Liwai ndê andu. Ma lau sêkôc takis-nga ma lau daêsam nanj lau bata Israel-nga sêsam bu lau sac nanj sêndöc sêwhinj nac, bu lau kainj dinanj sênkuc Yisu tôm bêtj honj. ¹⁶ Ma lau †Palêsai si kêdôhônjwaga yomsu-nga natô sêlic bu Yisu gêtj gêtj ndöc whinj lau takis-nga ti lau sac dinanj. Goc sêsôm têtj inj ndê ngac-sênjomi, “Tu sake-nga inj gêtj gêtj whinj lau takis-nga ti lau sac?”

¹⁷ Yisu ngô yom dau, ma sôm têtj nac, “Lau nanj sêlic dau bu gêm bac mba, nanj oc sênsalê dokta dom, magoc lau ti gêm bac oc sênsalê dokta. Aö gameŋ bu wanjalêm lau nanj sêlic dau bu lau gitênj, nanj sa dom, aö gameŋ bu wanjalêm lau sac sa.”

Yao gêtj danen-nga-nga

(Mat 9:14-15; Luk 5:33-35)

¹⁸ Jon, Ngac Kêku Lau-nga ndê tsênjomi ti lau Palêsai sêkênj bêtj natô bu sênenj gêtj dom tu gauc nem Anötö-nga, magoc Yisu ndê ngacsênjomi sêkôm dom. Ma lau natô sêmenj ma sêndac Yisu bocdec bu, “Tu sake-nga Jon ndê sênjomi ma lau Palêsai si sênjomi sêhu gêtj danen-nga sinj tu gauc nem Anötö-nga, magoc am nem ngacsênjomi sêkôm dom?” ¹⁹ Goc Yisu sôm têtj nac, “Ngac nem awhê-nga danj bu êngalêm lau sa sêmbö sêwhinj inj bu sênenj mwasiŋ nem awhê-nga, dec oc tôm dom bu sêhu gêtj danen-nga sinj têtj ndoc ngac dau mbo whinj nac. Nalênj tigerj kwahic dec aö gambo gawhinj anenj ngacsênjomi ma oc tôm dom bu sêhu gêtj danen-nga sinj. ²⁰ Tigerj ndoc oc meŋ nanj lau oc sêkôc aö su yêc nac, ma têtj ndoc dinanj nac oc nalôm njawapac, ma sênkuc lêtj dahu gêtj danen-nga sinj-nga.”

Yisu ndê yom gitôm gêtj wakuc

(Mat 9:16-17; Luk 5:36-39)

²¹ Ma Yisu sôm, “Yac dasi po wakuc pi njakwê akwa nanj kic, nanj dom. Bu po wakuc oc hôc njakwê akwa kic, ma gêtj dau oc tisac sambuc. ²² Ma têtj ndoc lau s êmasanj wain wakuc, nanj sêkêc sip bôt njamlic wain-nga akwa dom. Mba! Nac bu sêkôm, goc wain wakuc oc hôc njamlic akwa kôc ma wê sa ninja. Ma bôt njamlic oc tisac bocdinanj. Wain wakuc dakêc sip bôt njamlic wakuc.”

Yisu inj Pômdau bêtj Sabat-nga

(Mat 12:1-8; Luk 6:1-5)

²³ Têtj bêtj Sabat-nga danj Yisu ti ndê tngacsênjomi sênsêlênj sêmbö lôcwha danj nanj gic ôm wit-nga danj kic. Ma inj ndê ngacsênjomi sêkôc wit nandô natô bu sênenj. ²⁴ Ma lau Palêsai natô sêlic gêtj dau ma sêsôm têtj inj, “Lic gêtj nanj am nem ngacsênjomi sêkôm. Tu sake-nga nac sêkôm gwelenj nanj yac neŋ yomsu gic yao bu dakôm têtj bêtj Sabat-nga dom?” ²⁵ Yisu ô nac si yom ma sôm, “Gauc nem yom nanj sêto pi gêtj nanj Kir Dawid kôm. Mac asam su, me? Têtj ndoc nanj Abiata inj †dabunjsiga njamata-nga, nanj Dawid ti lau nanj sêwhinj inj, nanj sêpôn da dau ma gêtj yô nac. Goc Dawid sôt Anötö ndê andu gi, ma gêtj bolom dabunj nanj lau sêkênj ti da, nanj Moses kênj yao bu lau dabunjsiga tawasê oc sênenj. Ma inj kênj têtj lau nanj sêmbö sêwhinj inj, ma nac seŋ. Magoc lau danj sêngôlinj yom pi Dawid ma sêsôm bu inj kêtjili yomsu lec dom.”

²⁷ Ma Yisu gic têtj yom ma sôm, “Bocdinanj akôc gauc njapep pi yomsu. Anötö kênj bêtj Sabat-nga bu nem njamalac sa. Inj kênj njamalac tu bêtj Sabat-nga dom. ²⁸ Njamalac ndê Atu inj gêtj honj njadau, ma inj Pômdau Sabat-nga whinj.”

Yisu kôm ngac amba balê njayham sa têtj bêtj Sabat-nga

(Mat 12:9-14; Luk 6:6-11)

3 Têtj bêtj danj tiyham Yisu sôt lôm wê-nga gi. Ma ngac amba tibalê danj ndöc. ² Palêsai natô sênsalê yom bu sêngôlinj pi Yisu, dec sêtj inj njapep bu mboe inj oc kôm ngac dau njayham sa têtj bêtj Sabat-nga, dec nac oc sêsôm bu inj kêtjili yomsu Sabat-nga. ³ Yisu sôm têtj ngac nanj amba tibalê, “Tisa, ma lhac njalhu whinj aö.” ⁴ Dec inj ndac lau honj bocdec bu, “Gên bocke oc êngili yomsu Sabat-nga? Dakôm njayham têtj lau, me dakôm sac têtj lau? Danem njamalac sa, me datec nac sêmbac ndu?” Magoc nac honj sem dôŋ. ⁵ Inj tahê nac ma tac nandê sa, ma njalôm njawapac tu nac si njalôm njadandi-nga. Goc inj sôm têtj ngac dau, “Êmatôc amam.” Ma ngac dau kêmatôc amba, ma amba dau njayham sa tiyham.

⁶ Têtj dinanj lau Palêsai sêhu lôm wê-nga dau sinj ma sêsa si. Ma nac sêndöc sêwhinj lau Israel-nga nanj tac whinj Herod ma lau Rom-nga si gôlinj, ma nac honj sêkôc gauc pi lêtj sêndic Yisu ndu-nga.

Yisu kêdôhônj lau ma kôm gêm bac njayham sa

(Luk 6:17-19)

⁷ Yisu ti ndê ngacsênjomi sêtênj bugictonj si, ma lau daêsam sênkuc nac. Nac lau akênj gameŋ Galili-nga ma gameŋ Judia-nga, ⁸ ma akênj malac Jerusalem ma akênj gameŋ Judia ma Idumia-nga ma akênj Bu Jordan njadanga, ma akênj malac Taya ma Saidon njagameŋ. Lau daêsam dinanj sêngô njawaê pi gêtj nanj Yisu kôm, dec sêsa sêtênj inj si.

⁹ Yisu gêlic lau tonj atu nanj bu sêngapiŋ inj sa, dec sôm têtj ndê ngacsênjomi bu sêmasanj wanj sauŋ danj tu inj pi ndi ndöc-nga. ¹⁰ Inj sôm yom dinanj njahu bu inj kôm lau gêm bac daêsam njayham sa su e lau daêsam

ti gëmbac sêkôm mwasac bu sêmasac in. ¹¹ Ma têt ndoc lau ti nhalau sac sêlic in, nan sêhu dau sêyêc in aŋgô-nga, ma nhalau dau sêmbwêc yom asê bocdec bu, "Am Anötö ndê Atu." ¹² Tigen Yisu kên gic yao njanja bu sêsôm in nahu asê dom.

Yisu kêyalin ngacsênjomi 12 sa

(Mt 10:1-4; Luk 6:12-16)

¹³ Tinambu Yisu pi lôc dan gi ma mbwêc lau nan in atac whin, nan sêtên in sêmenj. ¹⁴ Goc in kêyalin nac si lau 12 sa, ma sam nac bu †Aposel, bu nac oc sêmbo sêwhin in, ma in oc kên nac sêsa sêndi bu sênem mêtê. ¹⁵ Ma in kên nac lai têt nac bu sêsoc nhalau sac su. ¹⁶ Aposel 12 nan Yisu kêyalin nac sa, nan bocdec: Saimon (nan in sam bu Pita), ¹⁷ Jems lu Jon (Sebedi ndê atu lu nan Yisu sam bu 'wapap atui'), ¹⁸ Andru, Pilip, Batolomeas, Matyu, Tomas, Jems (Alpayas ndê atu), Tadaus, Saimon (nan sêsam bu 'Ngac †Selot'), ¹⁹ ma Judas Iskeriot, nac nan tinambu hoc Yisu asê.

Lau sênjihi Yisu ahuc napan

²⁰ Yisu sôc andu dan gi, magoc lau ton atu sêsap in dôn napan e nasawa mba bu in ti ndê ngac-sênjomi sênenj gên. ²¹ Gên dau nawaê tap Yisu dinda ti asii sa, dec nac sêsôm, "In ndê gauc tisac." Bocdina dec sêtên in si bu sêkôc in sa ndi.

Yisu ndê nac lai nahu

(Mat 12:22-32; Luk 11:14-22)

²² Têt têt dina kêdôhôn waga yomsu-nga natô sêmenj akên Jerusalem ma sênjôlin yom pi Yisu bocdec bu, "Nhalau sac si nadau †Belsebal gêm gôlin in, ma kên nac lai têt in bu soc nhalau sac su." ²³ Goc Yisu mbwêc nac sêtigasuc in, ma ô nac si yom na yom gôlin dan bocdec bu, "Bocke ma Sadan oc soc Sadan?" ²⁴ Gôlin waga dan ndê lau bu sêkên kisa dau, dec in ndê gôlin oc pacndê. ²⁵ Ma gôlôwac dan bu sêwhê dau kôc, dec oc sêlhac njanja dom. ²⁶ Ma Sadan bu kên kisa têt dau ma whê dau kôc, dec in oc lhac njanja dom, in ndê nac lai oc pacndê. ²⁷ Angô! Sadan in gitôm ngac ti licwalô atu, ma yac bu dasôc ngac ti licwalô atu dan ndê andu bu tanjaho in ndê gên, nan gên namata-nga dasô in dôn, goc tanjaho in ndê gên.

²⁸ "Yomandô aô wasôm têt mac. Namalac nan kac ndê nalôm kwi ma hu ndê sac sin, nan Anötö oc suc in ndê sac ti yom sac-sac hon kwi. ²⁹ Tigen namalac dan bu sôm yom sac pi Nhalau Dabun, nan Anötö oc suc in ndê sac kwi dom andô. In kôm gên sac sambuc, ma in ndê giso oc yêc napan."

³⁰ Yom hon dina Yisu sôm, nahu bu nac sêsôm bu nhalau sac dan mbo in nalôm.

Yisu dinda ti asii

(Mat 12:46-50; Luk 8:19-21)

³¹ Têt têt dina Yisu dinda ti ndê asii sêhêc asê andu dau. Sêlhac awê ma sênjin namalac dan sôc gi bu kôc in sa sa menj. ³² Lau daêsam nan sêndôc sênjihi

Yisu ahuc, nan sêsôm têt in bu, "Am dinam ti nem asimi dec sêmenj sêlhac awê ma sêndac am." ³³ Goc in ndac nac, "Aneŋ dina ti asini nan asa?" ³⁴ Ma in tahê lau nan sêndôc sênjihi in ahuc, ma sôm, "Aneŋ dina ti asini dau dindec. ³⁵ Bu lau nan danja wambu Anötö ndê yom, nan nac sêti aô asini ti lhuŋwêi ma dinaŋi."

Yom gôlin pi ngac kêbalip wit nawhê

(Mat 13:1-12; Luk 8:4-8)

⁴ Tinambu Yisu sa gi mbo bugicton namakê, ma gic hu kêdôhôn lau tiyham. Ma lau sêwê-sêwê sêmenj e ti ton atu andô. Tu dina-nga in pi wan dan gi poc bugicton kêpin baô, ma lau daêsam dina sêlhac baô.

² Yisu sôm yom gôlin daêsam bu êndôhôn lau dina. In sôm yom gôlin dan têt nac bocdec bu, ³ "Angô! Ngac dan sa gi bu êmbalip wit nawhê yêc in ndê ôm. ⁴ Têt ndoc in kêbalip gên dau, nan nawhê natô sêpen sêsip sen, ma mbac sêsip sêmenj ma sen su. ⁵ Ma nawhê natô sêpen sêsip gamenj hoc-hoc, nan nom nagec sac hoc nahô nambwa. Nawhê dau sêsip nom nalôm gacgen si dom, dec sêpo sêpi sêmenj ngahô. ⁶ Tigen tinambu ac pec ngatôm ma gêm bôlin. Nahu bu nom nayham mba tu nawakac sip ndi-nga. ⁷ Ma wit nawhê natô sêpen sêsip kwan ti nakwa nalôm, ma kwan lu wit sêpi sêwhin dau e kwan yan wit ndu ma gêm nandô dan dom. ⁸ Ma wit nawhê natô sêpen sêsip nom nayham, ma tinambu sem nandô daêsam, natô sem nandô 30, natô sem nandô 60, ma natô sem nandô 100."

⁹ Goc Yisu sôm, "Asa bu danja-sun yêc, nan ngô aneŋ yom."

Yisu whê yom gôlin wit nawhê-nga nahu sa

(Mat 13:10-23; Luk 8:9-15)

¹⁰ Tinambu lau daêsam sêmbo dom, ma lau nan sêmbo sêwhin Yisu, ti ngacsênjomi 12 sêndac Yisu pi yom gôlin dau nahu. ¹¹ Ma in whê sa têt nac bocdec bu, "Anötö ndê gôlin nalên nahu sip nalôm gi. In kêyalin mac sa bu anyalê nahu dau, magoc lau nan sêmbo Anötö ndê gôlin nalôm dom, nan wasôm yom têt nac na yom gôlin nambwa. ¹² Aisaya to yom pi lau kain dina, nan yêc bocdec bu:

Nac sêlic gên nan aô gakôm, nan napan, magoc nac si gauc sa dom. Ma nac sênjô aneŋ yom napan, magoc sênjalê nahu dom.

Nac bu sênjalê, dec oc tôm bu sênem dau kwi, ma Anötö oc suc nac si sac kwi."

[Ais 6:9-10]

¹³ Goc Yisu sôm têt nac, "Bocke dec mac anyalê yom gôlin dina nahu dom? Bocdina nalên bocke mac oc anyalê yom gôlin natô nahu? ¹⁴ Angô! Yom pi ngac nan kêbalip wit nawhê, nan hêganôn ngac nan hoc Anötö ndê yom asê. ¹⁵ Ma yom pi wit nawhê nan sêpen sêsip sen, nan hêganôn lau nan sênjô Anötö ndê yom, magoc ngahô Sadan menj ma kêgaho yom dau su yêc nac si nalôm. ¹⁶ Ma wit nawhê nan sêpen sêsip gamenj

hoc-hoc, naŋ hêganôn lau naŋ sêngô A nôtô ndê yom ma sêkôc sa ŋagahô ti atac ŋayham. ¹⁷ Tigen tôm wit naŋ ŋawakac mbasi, naŋ lau dau sêlhac ŋasawa baliŋ dom. Têŋ ndoc sêtap ŋawapac sa, me lau sêkên kisa ŋac tu Anôtô ndê yom-ŋga, naŋ sêhu si sêkên whiŋ siŋ ŋagahô eŋ. ¹⁸ Ma wit ŋawhê naŋ sêpeŋ sêsip kwan ti ŋakwa ŋalôm, naŋ hêganôn lau naŋ sêngô Anôtô ndê yom, ¹⁹ tigen sêhêgo dau pi gêŋ nom-ŋga kêlêc, ma lêŋ atac whiŋ mone ti wapa nom-ŋga hê ŋac si gauc ŋapan e kôm Anôtô ndê yom ahuc, ma ŋandô mbasi. ²⁰ Ma wit ŋawhê naŋ sêpeŋ sêsip nom ŋayham, ma sem ŋandô 30, me 60, me 100, naŋ hêganôn lau naŋ sêngô Anôtô ndê yom, sêkôc sa e tidôn, ma sem ŋandô daêsam."

Dasiŋ lam ŋawê kwi dom

(Luk 8:16-18)

²¹ Ma Yisu sôm têtŋ ŋac, "Lam iŋ gêtŋ pô gameŋ-ŋga, ma bocdinaŋ yac tanŋatôc ŋa suc ahuc me dasiŋ kwi sôc sasac ŋapu dom. Mba! Tanŋiŋ êŋgalêŋ ŋalhu bu ŋawê pô gameŋ. ²² Ma ŋalêŋ tigen, yom naŋ yêc siŋ dau me ŋahu sip ŋalôm gi, naŋ oc meŋ sa tiawê. ²³ Asa naŋ dangasuŋ bu yêc, naŋ ŋgô."

²⁴ Ma iŋ gic têtŋ yom ma sôm, "Akôc gauc ŋapep pi Anôtô ndê yom naŋ mac aŋgô. Mac bu atac whiŋ bu aŋyalê ŋahu, dec Anôtô oc kên gauc têtŋ mac, ma iŋ oc kôm mac nem gauc êŋsôwec tiatu. ²⁵ Bu asa naŋ kôc Anôtô ndê yom sa sip ndê ŋalôm e tidôn, naŋ Anôtô oc kên gauc têtŋ iŋ êŋlêc. Magoc asa naŋ kôc sa tidôn dom, naŋ Anôtô oc kôc iŋ ndê yom hon su yêc iŋ."

Yom gôliŋ pi gêtŋ ŋawhê naŋ po pi meŋ

²⁶ Ma Yisu sôm, "Ŋalêŋ naŋ Anôtô ndê gôliŋ kêsôwec, naŋ gitôm gêtŋ ŋawhê naŋ ŋamalac daŋ sô sip ndê ôm. ²⁷ Ma tiŋambu iŋ yêc bêtŋ ôbwêc ma tisa têtŋ acsalô, ma ŋawhê dau po pi meŋ. Magoc ŋamalac dau kêyalê ŋalêŋ dom. ²⁸ Têtŋ ŋamata-ŋga ŋawhê dau hôc nom kôc ma ŋagatôm pi meŋ, malô goc ŋamlha sa ma tiŋambu gêm ŋandô. ²⁹ Magoc têtŋ ndoc gêtŋ ŋandô dau tilôwê iŋ oc ndic su, bu bêtŋ sêhon gêtŋ ŋandô sa-ŋga meŋ sa."

Yom gôliŋ pi gêtŋ ŋawhê sauŋ

(Mat 13:31-32; Luk 13:18-19)

³⁰ Ma Yisu sôm, "Aô wasôm yom gôliŋ bocke tu bu wawhê ŋalêŋ naŋ Anôtô ndê gôliŋ kêsôwec, naŋ sa? Aô wanem dôhôn pi gêtŋ sake bu wawhê sa? ³¹ Anôtô ndê gôliŋ gitôm gêtŋ ŋawhê sauŋ andô daŋ naŋ dasô sip nom, gitôm a soc ŋawhê. ³² Gêtŋ dau gêtŋ sauŋ andô, tigen yac bu dasô sip nom ndi, dec oc po tiatu e hôc gêtŋ gêtŋ ôm-ŋga hon su. Ma ŋasangac oc sêhê baliŋ e mbac lôlôc-ŋga sêmeŋ sêhê si ŋaic yêc ayuŋ ŋayham dau."

³³ Yom gôliŋ kaiŋ dinaŋ Yisu sôm têtŋ lau ŋapan. Iŋ kêtôhôn ŋac tôm ŋac si gauc. ³⁴ Yom hon naŋ iŋ sôm têtŋ ŋac, naŋ iŋ sôm ŋa yom gôliŋ. Ma têtŋ têtŋ naŋ iŋ ti

ndê ŋgacsêŋjomi sêmbo tawasê, naŋ iŋ whê gêtŋ hon sa têtŋ ŋac.

Yisu kôm bu ŋampon timalô

(Mat 8:23-27; Luk 8:22-25)

³⁵ Têtŋ acsalô dinaŋ kêpiŋ bu ŋasec sa, naŋ Yisu sôm têtŋ iŋ ndê ŋgacsêŋjomi, "Yac dalhô, dapi bugictoŋ ŋadanga dandi." ³⁶ Goc sêhu lau toŋ atu dinaŋ siŋ ma sêkôc Yisu whiŋ ŋac sêpi waŋ daŋ ma sêlhô si. Ma waŋ ŋatô sêlac sêwhiŋ. ³⁷ Sêlac si ma mbu puc atu ma gêli bu ŋampon sa gic sip waŋ e kêpiŋ bu waŋ pac. ³⁸ Magoc Yisu têtŋ gwalim ma yêc bêtŋ yêc waŋku-ŋga. Ŋgacsêŋjomi sêuŋ iŋ sa, ma sêsôm têtŋ iŋ, "Kêtôhônŋwaga, bocke? Am hêgo daôm dom bu yac oc dandiŋaŋ, a?" ³⁹ Goc iŋ tisa, ma sôm yom ŋanga têtŋ mbu ti bu ŋampon bocdec bu, "Naŋ gitôm! Timalô!" Goc mbu timalô ma gameŋ ŋaŋeŋ sa. ⁴⁰ Ma iŋ sôm têtŋ ŋac bu, "Tu sake-ŋga mac atôc daôm kêlêc? Bocke? Mac akêŋ whiŋ aô dom, a?" ⁴¹ Magoc ŋac sêsô ti sêtôc dau ŋandô ma sêndac dandi, "Iŋ asa dec? Gêtŋ hon sêsôc iŋ ndê yom ŋapu, ma mbu ti bu ŋampon sêwhiŋ!"

Yisu kôm ŋac ti ŋalau sac ŋayham sa

(Mat 8:28-34; Luk 8:26-39)

5 Yisu ti ndê ŋgacsêŋjomi sêhôtŋ asê Bugictoŋ Galili-ŋga ŋadanga têtŋ gameŋ ac pi-ŋga, ma sêsôtŋ baô yêc lau Gerasa-ŋga si gameŋ. ² Sêpi baô si, ma ŋac daŋ naŋ ŋalau sac mbo iŋ ndê ŋalôm, naŋ sa akêŋ ôm sêhôtŋ-ŋga ma têtŋ Yisu gi. ³ Iŋ ŋac dau êlêmê ndôc ôm sêhôtŋ-ŋga, ma têtŋ daêsam lau sêŋsahê bu sêsô iŋ dôn ŋa wac me ŋa sen, magoc gitôm dom. ⁴ Têtŋ daêsam sêsô iŋ amba ti gahi dôn ŋa sen, magoc iŋ hê sen kic ma seŋ gapocwalô gahi-ŋga su. Lau daŋ sêtôm dom bu sêkôm iŋ timalô. ⁵ Têtŋ acsalô ti ôbwêc, iŋ mbo ôm sêhôtŋ-ŋga ti gameŋ ŋabaô, ma tan asê ma kôc hoc ma tuc-tuc dau ŋamlit tisac.

⁶ Têtŋ têtŋ dinaŋ iŋ gêtŋ Yisu kalhac ahê, goc kêtŋ gi ma pôŋ haduc yêc iŋ aŋgô-ŋga. ⁷ Ma Yisu sôm têtŋ iŋ, "Ŋalau sac, am hu ŋac dinaŋ siŋ." Dec ŋalau dau mbwêc atu ma sôm, "Yisu, Anôtô Ŋaclai ti Ŋawasi Ŋadau ndê Atu, am bu kôm sake têtŋ aô? Tu Anôtô ndê ŋaê-ŋga, aô waterŋ am bu kôm aô ŋayom dom." ⁹ Goc Yisu ndac iŋ, "Am nem ŋaê asa?" Ma ŋalau sac ô yom ma sôm, "Aneŋ ŋaê 'Toŋ Atu,' bu yac ŋalau daêsam." ¹⁰ Ma ŋalau dau têtŋ Yisu tidim daêsam, bu soc ŋac su yêc gameŋ dinaŋ dom.

¹¹ Têtŋ têtŋ dinaŋ bôtŋ toŋ atu seŋ gêtŋ sêmbo lôc ŋapu yêc gameŋ dinaŋ. ¹² Goc ŋalau sac sêteŋ Yisu ma sêsôm, "Êmkiŋ yac atêŋ bôtŋ dindê andi, bu yac asôtŋ bôtŋ si ŋalôm." ¹³ Yisu gêtŋ goc ŋalau sac sêhu ŋac dinaŋ siŋ, ma sêsôtŋ bôtŋ ŋalôm si. Goc bôtŋ hon sêti si e sêsip salic sac, ma sêsip bugictoŋ e bu kô ŋac sêmbac ndu. Bôtŋ dau toŋ atu, ŋanamba gitôm 2,000. ¹⁴ Goc lau sêyob bôtŋ-ŋga sêti si, ma sic miŋ yom dinaŋ têtŋ lau naŋ sêmbo malac atu ti gameŋ ŋamakê-ŋga. Ma lau dau sêsa si bu sêlic gêtŋ naŋ Yisu kôm. ¹⁵ Sêhôtŋ asê iŋ

ma sêlic ngac nan Yisu soc n̄alau sac toŋ atu dinaŋ su yêc iŋ, nan ndôc ti gauc n̄awa ma sôc n̄akwê, dec n̄ac sêtoc dau. ¹⁶ Ma lau nan sêlic gêŋ dau, nan sic miŋ pi gêŋ nan Yisu kôm têŋ ngac ti n̄alau sac, ma têŋ bôc. ¹⁷ Goc lau gameŋ dinaŋ-n̄ga sêten Yisu n̄anga bu hu n̄ac si gameŋ siŋ.

¹⁸ Têŋ ndoc Yisu bu pi wan n̄di, nan ngac nan iŋ soc n̄alau sac su yêc iŋ, nan ten iŋ n̄anga bu whiŋ iŋ ndi. ¹⁹ Magoc Yisu sôm, “Mba! Am mbu têŋ nem lau ndi, ma ndic miŋ têŋ n̄ac pi n̄alêŋ nan Pômdau tawalô am, ma pi gêŋ hon nan iŋ kôm têŋ am.” ²⁰ Goc ngac dau kôlhô gi, ma kêgihi gameŋ nan sêsam bu Dekapolis, † ma gic miŋ yom pi gêŋ atu nan Yisu kôm têŋ iŋ. Ma lau hon sêhêdaê.

Yisu kôm awhê lu nayham sa

(Mat 9:18-26; Luk 8:40-56)

²¹ Yisu ti ndê ngacsênjomi sêpi wan ma sêmbu sêpi bugictor n̄adanga si. Ma têŋ ndoc iŋ sip baô gi, nan lau toŋ atu sêkac sa e sênjihi iŋ ahuc. ²² Ma ngac dan n̄aê Jairas, nan yob lau Israel-n̄ga si lôm wê-n̄ga yêc gameŋ dinaŋ, nan meŋ hôc asê. Iŋ gêlic Yisu goc hu dau sip nom yêc iŋ gahi-n̄ga. ²³ Ma iŋ ten iŋ n̄anga bocdec bu, “Aneŋ bawhê saur gêm̄bac atu kêpiŋ bu oc mbac ndu. Aô tac whiŋ bu am mwen, kêŋ amam sac iŋ tu bu iŋ mbac ndu dom, ma nayham sa tiyham.” ²⁴ Goc Yisu whiŋ iŋ gi.

Yisu kêsêlêŋ mbo, ma lau daêsam sênkuc iŋ ma sênjihi iŋ ahuc. ²⁵ Lau toŋ dinaŋ si dan iŋ awhê nan gêm̄dac n̄apan tôm yala 12. ²⁶ Iŋ kêsalê dokta daêsam bu sênem iŋ sa, ma gêm̄lhi n̄ac e iŋ ndê mone hon pacndê. Magoc n̄ac sêtom dom bu sênem iŋ sa. Iŋ hôc n̄andê atu tu n̄ac-n̄ga, ma gêm̄bac dau hôc gêlêc su. ²⁷ Awhê dau ngô Yisu n̄awaê su, dec gauc gêm̄ têŋ dau bu, “Aô bu wamasec iŋ ndê n̄akwê, dec oc kôm aô nayham sa.” Tu dinaŋ-n̄ga iŋ kêsêlêŋ yêc lau toŋ atu n̄alôm kêkuc iŋ, ma kêmasec iŋ ndê n̄akwê. ²⁹ Ma n̄agahô en iŋ ndê dac sa tiyham dom, ma iŋ kêsahê bu iŋ ndê gêm̄bac pacndê su.

³⁰ Yisu kêyalê bu n̄aclai sa yêc iŋ, goc n̄agahô iŋ kac dau kwi yêc lau toŋ atu n̄alôm ma ndac, “Asa kêmasec aô neŋ n̄akwê?” ³¹ Magoc iŋ ndê ngacsênjomi sêo yom ma sêsôm, “Lic lau daêsam dindêc s êkôm am si. Bocke dec am ndac bu n̄ac si asa kêmasec am?”

³² Magoc Yisu taso lau hon, ma kêsalê n̄amalac nan kôm gêŋ dau. ³³ Awhê dau kêyalê bu iŋ nayham sa su, dec têŋ Yisu gi ma pôn haduc yêc iŋ angô-n̄ga. Iŋ tôtec dau ti kêtitec mbo, ma hoc yom asê pi gêŋ nan iŋ kôm. ³⁴ Goc Yisu sôm ten iŋ, “O aneŋ bawhê, am nem kêŋ whiŋ aô dec kôm am nayham sa. Am ndi ti atac malô, kwahic dec am nem n̄awapac pacndê su.”

³⁵ Yisu sôm yom dinaŋ mbo, ma lau n̄atô sêmen akên Jairas ndê andu, ma sêsôm têŋ iŋ, “Am atôm̄wê mbac ndu su. Tu sake-n̄ga am bu kêŋ n̄awapac têŋ Kêdôhôn-waga? Sôm têŋ iŋ bu meŋ dom.” ³⁶ Tigen Yisu hêgo dau tu n̄ac si yom-n̄ga dom, ma sôm têŋ Jairas, “Tôc

daôm dom, kêŋ whiŋ.” ³⁷ Goc Yisu kalhac lau hon ahuc, ma kôc Pita, ma Jems lu ndê asidôwa Jon, ma sêwhiŋ Jairas si. ³⁸ Sênsêlêŋ si e sêhôt asê Jairas ndê andu, ma Yisu gêlic lau sêkôm n̄anta atu, n̄ac sêhu dangibo asê ma sêtan. ³⁹ Goc iŋ sôt gi ma ndac n̄ac, “Mac akôm n̄anta ti dangibo atu dindêc tu sake-n̄ga? Bawhê dau mbac ndu dom, iŋ yêc bêt nan yêc.” ⁴⁰ Magoc n̄ac sêmbwac iŋ. Yisu kêŋ n̄ac sêsa awê si, ma kôc bawhê n̄adamba lu dinda ti ngacsênjomi tôte dinaŋ sêwhiŋ iŋ si, ma sêsôt n̄alôm nan bawhê yêc. ⁴¹ Iŋ kêŋ bawhê dau sip amba ma sôm têŋ iŋ, “Talita, k umi.” (Yom Hibru dau danem kwi bu, ‘Bawhê saur, am tisa.’) ⁴² Ma n̄agahô en bawhê dau, nan ndê yala ti 12, nan tisa ma kêsêlêŋ. Ma lau hon nan sêlic gêŋ dau, nan sêhêdaê n̄andô. ⁴³ Magoc Yisu kêŋ yao n̄anga bu sêsôm gêŋ dau asê têŋ lau n̄atô dom. Ma iŋ sôm bu sêkên gêŋ danen-n̄ga têŋ bawhê dau neŋ.

Yisu ndê lau sêkôt iŋ sa dom

(Mt 13:54-58; Luk 4:16-30)

⁶ Yisu mbu têŋ iŋ ndê malac-hu gi, ma iŋ ndê ngacsênjomi sênkuc iŋ. ² Têŋ bêt Sabat-n̄ga dan iŋ sôt lôm wê-n̄ga gi, ma gic hu kêdôhôn lau. Ma lau daêsam nan sênjô iŋ ndê yom, nan sêhêdaê ma sêsôm têŋ dandi, “Aluê! Iŋ ngac dec tap gêŋ hon dindêc sa yêc nde? Asa kêŋ gauc atu-tu dinaŋ têŋ iŋ, ma n̄aclai tu kôm gêŋ dalô-n̄ga?” ³ Iŋ yac neŋ ngac nan muŋ-n̄ga kôm gwelen kapenta-n̄ga. Iŋ Maria ndê atungac, ma Jems, Josep, Judas ma Saimon dôwa! Ma iŋ ndê lhuwêi sêmbu sêwhiŋ yac.” Ma n̄ac atac lu-lu tu iŋ-n̄ga. ⁴ Goc Yisu sôm têŋ n̄ac, “Lau hon sêtoc propet dan sa, tigen yêc iŋ ndê malachu, iŋ ndê asidôwai ma iŋ dau ndê lau sêtoc iŋ sa dom.” ⁵ Ma yêc gameŋ dinaŋ iŋ gitôm dom bu kôm gêŋ dalô daêsam. Iŋ kêŋ amba sac lau gêm̄bac tigen-tigen, ma kôm n̄ac nayham sa. ⁶ Ma iŋ hêdaê bu n̄ac sêkên whiŋ iŋ dom.

Tiŋambu iŋ kêsêlêŋ golom-golom malac, ma kêdôhôn lau.

Yisu kêkiŋ ngacsênjomi 12 sêsa si

(Mat 10:7-11; Luk 9:1-5)

⁷ Yisu mbwêc ndê ngacsênjomi 12 sêtên iŋ sêmen, ma iŋ kêkiŋ n̄ac lu-lu sêsa sêtên malac n̄atô si, bu sênem mêtê lau. Ma iŋ kêŋ n̄aclai têŋ n̄ac bu sêsoc n̄alau sac su yêc lau. ⁸ Iŋ kêkiŋ n̄ac ti sôm yom têŋ n̄ac bocdec bu, “An̄sêlêŋ andi, magoc akôt wapa daêsam dom. Asôt nem atapa ma akôt nem tôc, dec tôm. Ampwic hacgêlê dom, ma akôt gêŋ danen-n̄ga me awa me n̄akwê aô daôm-n̄ga dom. ¹⁰ Têŋ ndoc mac asôt malac dan andi, ma lau sêkôt mac sa asôt n̄ac si andu, nan ambo whiŋ n̄ac e mac ahu malac dau siŋ. ¹¹ Ma lau malac dan-n̄ga bu sêkôt mac ti nem yom sa dom, goc ator kop su yêc gahim têŋ ndoc mac ahu n̄ac siŋ, bu atôt n̄ac si giso asê.”

¹² Goc n̄ac sêlhô si ma sem mêtê bu lau sênem si n̄alôm kwi ma sêhu mêtê sac siŋ. ¹³ Sêsoc n̄alau sac

† Dekapolis - n̄aê dinaŋ danem kwi bu ‘malac amanlu.’ Malac amanlu dinaŋ sêyêc Bugictor Galili-n̄ga n̄agameŋ têŋ ac pi-n̄ga.

daësam su yêc lau, ma sêmbac olib ñakwi pi lau gêm-bac daësam ma sêkôm ñac ñayham sa.

Herod gauc gêm yom daësam pi Yisu

(Mat 14:1-2; Luk 9:7-9)

¹⁴ Lau sic miñ pi Yisu ñapañ e in ndê waê tiapa, ma Kiñ Herod ngô ñawaê pi in whiñ. Lau ñatô sêsôm bu, "Yisu in Jon, Ngac Kêku Lau-nga, nañ tisa akên lau batê-nga, ma bocdinañ in kôc ñaclai bu kôm gên dalô." ¹⁵ Ma ñatô sêsôm, "Mba! In ñgac dec in propet Elaija nañ tisa akên lau batê-nga." Ma ñatô sêsôm, "Mba! In propet ñan tòm propet akwa-kwa." ¹⁶ Magoc têt têt Herod ngô yom dinañ pi Yisu, nañ in sôm, "Ngac dê mboe Jon, ñgac nañ aô gatim in kachu kic, nañ tisa akên lau batê-nga."

Herod gic Jon, Ngac Kêku Lau-nga ndu ñamin

(Mat 14:12)

¹⁷ Muñ-nga, Herod kôc in asi Pilip ndê awhê Herodias ma gêm ti ndê awhê. Dec Jon hoc Herod ndê giso asê ma sôm têt in, "Am gêm nem asim ndê awhê, dec kôm gên so sambuc." Tu dinañ-nga Herod kêkin ndê lau siñ-nga bu sêkôc Jon dôn, ma sêkên in ndôc gapoc-walô. ¹⁹ Tu Jon ndê yom-nga, Herodias êlêmê tac ñandê têt in ma tac whiñ bu sêndic in ndu. Magoc in gitôm dom, ²⁰ bu Herod kêyalê bu Jon in ñgac gitên ti dabuñ, dec tôtec Jon ma yob in ñapep. Herod tac whiñ bu ngô Jon ndê yom, magoc Jon ndê yom kôm in gauc gêm yom daësam. ²¹ Tiñambu Herodias tap lêt ñan sa bu lau sêndic Jon ndu. Têt Herod ndê bêc dinda kôc in-nga, nañ Herod ndê mwasiñ ñan ma kêgalêm in ndê lau atu-tu, ti lau bata siñ-nga, ma lau bata Galili-nga. ²² Ñac sêndôc mwasiñ dau ñalôm ma Herodias atuwê sôc meñ ma têt wê. Gên dau kôm Kiñ Herod ti ndê ñac-ñan hoñ atac ñayham kêlêc. Goc in sôm têt bawhê dau, "Am ndac gên bocke nañ am atac whiñ, ma wakên têt am." ²³ Ma in kêmatiñ yom têt in bocdec bu, "Gên nañ am bu ndac, nañ aô wakên têt am, tòm aô wawhê neñ wapa hoñ kôc ndi toñ lu ma wakên toñ ñan têt am." ²⁴ Goc bawhê dau sa gi ma ndac dinda, "Aô wandac gên sake?" Ma dinda ô yom ma sôm, "Am ndac Jon, Ngac Kêku Lau-nga ndê ñagôlôn." ²⁵ Goc bawhê dau kac dau kwi ma kêti mbu têt Kiñ Herod gi, ma sôm têt in bu, "Aô tac whiñ bu kwahic dec, am tim Jon, Ngac Kêku Lau-nga ndê kachu kic, goc kêkin in ndê ñagôlôn sip pele ñan ma kêkin têt aô, bu walic pi tanôn bu in mbac ndu ñandô." ²⁶ Yom dau kôm Kiñ Herod ñalôm ñawapac atu, tigen tu in kêmatiñ yom yêc ñac-ñan hoñ angô-nga, dec kôm tòm bawhê dau ndac. ²⁷ Ma ñagahô in kêkin ñgac ñan bu ndic Jon ndu ma kôc in ñagôlôn mbu meñ. Ngac dau sôc gapocwalô gi, tim Jon ndê kachu kic, ²⁸ ma kêkin ñagôlôn sip pele ñan. Goc kôc sa gi kêkin têt bawhê, ma bawhê kêkin têt dinda gêlic.

²⁹ Têt têt Jon ndê sênjomi sênjô gên dau ñawaê, nañ sêmey ma sêkôc in ndê ñamlan sa, ma si sên-suhun.

Yisu ndê ñgacsênjomi sêmbu sêmey

³⁰ Ngacsênjomi nañ Yisu kêkin ñac sêsa si, nañ sêmbu sêtên in sêmey, ma sic miñ pi gên hoñ nañ sêkôm, ma yom nañ sêndôhôn têt lau. ³¹ Têt têt dinañ lau daësam sêwê sêtên Yisu sêmey nañ, dec ñasawa mba bu in ti ndê lau sêney gên. Tu dinañ-nga dec in sôm têt ñac, "Mac tamwasêm awhiñ aô, ma yac dasa gameñ sawa ñan dandi, ma tanwhan ñan."

Yisu gôlôm lau 5,000

(Mat 14:13-21; Luk 9:10-17; Jon 6:1-15)

³² Bocdinañ ñac sêpi wañ ñan bu sêlhô sêtên gameñ sawa ñan sêndi. ³³ Magoc lau daësam sêlic ñac sêpi wañ ma sênjalê bu Yisu ti ndê lau. Bocdinañ lau akên malac hoñ yêc gameñ dinañ sênkuc ñac, sênti sêmbô baô ma sêhôt gêlêc ñac. ³⁴ Têt têt Yisu ti ndê ñgac-sênjomi sêsôt baô si, in gêlic lau daësam dinañ ma tawalô ñac, bu ñac sêtôm domba nañ si ñgac yob ñac-nga mba. Dec in gic hu kêdôhôn yom daësam têt ñac.

³⁵ Sêmbô e telha sa, goc Yisu ndê ñgacsênjomi sêtên in si ma sêsôm, "Gameñ dindec gameñ sawa, ma ac pacndê. ³⁶ Kên lau dau sêlhô sêtên malac ti gameñ ña-makê-nga sêndi, bu sênemlhi gên sêney-nga."

³⁷ Magoc Yisu sôm, "Mba! Mac ñawôm akên gên têt ñac sêney." Ma ñac sêw yom ma sêsôm, "Lau dindec ñac lau daësam andô! Yac bu anemlhi bolom ña mone atu gitôm ñdenarii 200, dec oc tòm bu ñac hoñ sêney ñagec-ñagec. Yac akôm bocdinañ, a?" ³⁸ Ma in ndac, "Mac nem bolom hiñga ndôc? Andi alic." Ma ñac si sêlic goc sêmbu sêmey ma sêsôm, "Yac mba bolom limdan, ma i lu sêndôc."

³⁹ Goc Yisu sôm têt ñac bu sêkên lau hoñ sêndôc sic titon-titon sêndôc kwan. ⁴⁰ Ma lau hoñ sêndôc sic titon-titon, toñ ñatô gitôm lau 100, ma ñatô gitôm 50.

⁴¹ Goc Yisu kôc bolom limdan ma i lu sa, tatak undambê ma gêm mbec, goc pô bolom kôc-kôc, ma kêkin têt ñgacsênjomi bu sêndic sam têt lau. Goc in kôm bocdinañ pi i lu. ⁴² Lau hoñ senj gên e hôt ñac dôn.

⁴³ Ma tiñambu ñgacsênjomi sic bolom ti i ñadêlê sa sip gatop 12 e meñhu.

⁴⁴ Yisu gôlôm lau toñ atu dinañ, ma laungac nañ sêmbô toñ dau ñalôm ma senj gên, nañ si namba gitôm 5,000.

Yisu kêsêlên mbo bu ñahô

(Mat 14:22-33; Jon 6:16-21)

⁴⁵ Têt têt dinañ Yisu kêkin ndê ñ gacsênjomi sêpi wañ ñan si, ma kêkin ñac sêmey in sêpi bugicton ñadanga, bu sêtên malac Betsaida sêndi. Ma in dau mbo baô bu kêkin lau toñ atu dinañ sêlhô si. ⁴⁶ In hu ñac siñ su, goc pi lôc ñan gi bu tenj mbec.

⁴⁷ Ñasec sa su, ma wañ dau sa bugicton ñalhu, ma Yisu tawasê mbo baô. ⁴⁸ In gêlic ndê ñgac-sênjomi sêhêc wañ ñanga, bu mbu atu kêsêlên ma puc ñac dôn. Têt ôbwêc lôm in kêsêlên mbo bu ñahô, ma sa têt ñac gi. In bu hôt gêlêc ñac, ⁴⁹ magoc têt ndoc sêlic

inj kêsêlênj mbo bu njahô, njac gauc gêm bu sêlic njalau danj. Njac sêmbwêc atu, ⁵⁰ bu njac honj sêlic inj ma sêtoc dau. Magoc njagahô inj sôm yom têtj njac bu, "Njalôm pênj dônj ma atôc daôm dom, bu aô dauj dindec!" ⁵¹ Goc inj kêsêlênj têtj njac ma pi wanj gi. Ma mbu timalô ma binônj sip. Njac sêhêdaê njandô, ⁵² njahu bu njac sêlic gêtj nanj inj kôm pi bolom ti i, magoc njac si gauc sa dom pi inj ndê njac lai. Njac si njalôm njadandi.

Yisu gêm lau gêmbac sa yêc malac Genesaret

(Mat 14:34-36; Jon 6:22-25)

⁵³ Njac sêhêc asê malac Genesaret yêc bugictonj njadanja, ma sêsô wanj dônj. ⁵⁴ Njac sêsip baô si ma njagahô lau sênjalê bu Yisu. ⁵⁵ Goc sênti sêtênj malac honj yêc gamenj dinanj, ma sêkênj Yisu njawaê. Ma tinjambu lau sêmbalanj si lau gêmbac sêtênj malac bocke nanj sêngô bu Yisu mbo. ⁵⁶ Ma malac atu ti sauñ, me gamenj njamakê-nja bocke nanj Yisu mbo, nanj lau sêtoc si lau gêmbac sêyêc maket njamala, ma sêterj Yisu bu njac sêmasec inj me bu sêmasec inj ndê njakwê njambwa. Ma lau honj nanj sêmasec inj, nanj njamlic njayham sa.

Gên nanj kôm njamalac njadômbwi sa yêc Anötö angô-nja

(Mt 15:1-20)

7 Lau Palêsai ti kêdôhônjwaga yomsu-nja njatô akênj Jerusalem sêtênj Yisu si. ² Ma njac sêlic bu inj ndê njacsênjomi njatô sêngwasinj amba dom ma senj gêtj. Bocdinanj njac gauc gêm bu njac-sênjomi si amba njadômbwi. ³ Njac gauc gêm yom dinanj, njahu bu lau Palêsai ti lau Israel-nja daêsam sênjkuc mêtê nanj lau andô sic dulu têtj njac, bu sêngwasinj amba munj su, goc sênenj gêtj. ⁴ Ma têtj ndoc sêmbu akênj maket sêmenj, [†] nanj sêngwasinj amba munj, goc sênenj gêtj. Ma njac sêngwasinj lacihi ti akôp ma suc, ma sênjkuc mêtê kaiñ dinanj daêsam, nanj lau andô Israel-nja sic dulu têtj njac.

⁵ Bocdinanj lau Palêsai ti kêdôhônjwaga yomsu-nja dinanj sêndac Yisu, "Tu sake-nja am nem njac-sênjomi sênjkuc njagôlinj nanj lau andô sic dulu têtj yac, nanj dom, ma senj gêtj ti amba njadômbwi?" ⁶ Ma Yisu ô yom ma sôm, "Propet Aisaya hoc yom asê munj su, nanj hêganônj mac lau atim yom lau-nja solop. Yom dau sêto yêc bocdec bu:

Lau dindec sêtoc aô sa njac whasunj njambwa, tigen njac si njalôm yêc danj dau-nja.

⁷ Njac sem akiñ aô njandô dom, ma yom nanj sêndôhônj têtj lau, nanj njamalac si yomsu njambwa."

[Ais 29:13]

⁸ Goc Yisu gic têtj yom ma sôm, "Mac ahu Anötö ndê yomsu sinj, ma asap njamalac njambwa si njagôlinj dônj. ⁹ Mac alic njayham bu asap mac daôm nem

[†] Têtj ndoc lau Palêsai ma lau tSkraib sêmbu maket, nanj semlhi gêtj yêc lau Israel njatô nanj sêhêgo dau tu Moses ndê yomsu-nja dom, ma t lau gamenj apa-nja nanj sêmbu maket njamala. Njac gauc gêm bu lau dau oc sêkôm njac njadômbwi sa yêc Anötö angô-nja, ma bocdinanj sêngwasinj amba têtj ndoc sêmbu akênj maket sêmenj.

njagôlinj dônj, magoc atec Anötö ndê yomsu, a? ¹⁰ Bu Moses to Anötö ndê yomsu bocdec bu, 'Toc damam lu dinam sa.' Ma inj to yom danj whiñ bocdec bu, 'Njac danj bu sôm yom sac pi inj damba lu dinda, nanj lau sêndic inj ndu manj.' ¹¹ Tigenj mac andôhônj lau bu sêngili yomsu dinanj. Njamalac danj ndê awa me gêtj bu yêc bu nem damba lu dinda sa, magoc inj bu ndic yao gêtj dau ma sôm têtj injlu, 'Gên nanj bu nem amlu sa, nanj gasam bu Koban.' (Yom Koban dinanj njahu bu inj kêtjalij gêtj dau sa bu kênj ti da têtj Anötö.) ¹² Tu dinanj-nja inj gêm inj damba lu dinda sa dom, ma mac alic njayham. ¹³ Njalênj dinanj mac asenj Anötö ndê yom popoc ma anjkuc lau andô si njagôlinj nanj apami sic dulu têtj mac. Mac akôm mêtê daêsam gitôm dinanj."

¹⁴ Goc Yisu ta lau honj sêtênj inj sêmenj tiyham, ma sôm, "Mac lau honj, angô ma anjalê. ¹⁵ Gêtj honj nanj yêc awê ma sip njamalac njatac njalôm, nanj njadanj kôm inj njadômbwi sa yêc Anötö angô-nja dom. Magoc mêtê ti gauc sac nanj menj akênj njamalac njalôm, nanj kôm inj njadômbwi sa yêc Anötö angô-nja."

¹⁷ Tinjambu Yisu hu lau dinanj sinj ma inj ti ndê njacsênjomi sêsôc andu danj si. Goc sêndac inj pi yom gôlinj dinanj njahu. ¹⁸ Ma inj ndac njac, "Bocke dec mac atôm lau njatô nanj si gauc sa dom? Alic bu gêtj n anj yêc awê, ma sip njamalac njatac njalôm, nanj oc kôm inj njadômbwi sa dom. ¹⁹ Njahu bu gêtj dinanj sip inj njalôm ti gauc dom, magoc sip inj njatac njalôm goc tinjambu sa menj tiyham." (Yisu ndê yom dinanj tôc asê bu Anötö gic yao gêtj danenj-nja danj bu gêtj njadômbwi dom.)

²⁰ Ma inj gic têtj yom ma sôm, "Gên sac bocke nanj sa yêc njamalac si njalôm me whasunj, nanj kôm inj njadômbwi sa yêc Anötö angô-nja. ²¹ Mêtê sac daêsam njahu yêc njamalac si njalôm. Gauc sac, mêtê sênenj kanj gêtj-nja, sêndic njamalac ndu-nja, mêtê mockaiñ-nja nanj lau nanj sem dau sa su, ma lau nanj sem dau sa su dom nanj sêkôm, lêtj atac whiñ awa ti wapa-nja, mêtê sêlic lau sac-nja ti sênsau lau-nja, mêtê sênenj gêtj njawahô-nja, mêtê njalôm njagalac-nja ti mêtê lêmunj-nja, ma sêsôm yom sac-sac-nja, mêtê sêtoc dau sa-nja, ma lêtj gauc mbasi-nja. ²³ Mêtê sac kaiñ dinanj honj njahu yêc njamalac si njalôm, ma kôm njac njadômbwi sa yêc Anötö angô-nja."

Awhê Kanan-nja danj kênj whiñ njanja

(Mat 15:21-28)

²⁴ Yisu ti ndê njacsênjomi sêhu gamenj dinanj sinj, ma sêtênj gamenj nanj yêc kêtj malac Taya ma sêsôc andu danj si. Inj tec bu lau danj sênjalê gamenj nanj inj mbo, magoc inj gitôm dom bu sinj dau. ²⁵ Awhê danj mbo gamenj dinanj, nanj njalau sac danj mbo inj atuwê njalôm. Inj awhê Grik-nja nanj dinda kôc inj yêc gamenj Sairo-Pionisia-nja. Têtj ndoc awhê dau ngô njawaê pi Yisu, nanj têtj inj gi, ma hu dau sip nom yêc inj gahi-nja. Ma inj tenj Yisu njanja bu inj soc njalau sac dau su yêc inj atuwê.

²⁷ Ma Yisu sôm têtj inj, "Gên njamata-nja dakênj gêtj danenj-nja têtj balêkoc bu sênenj e hêc njac dônj. Solop dom bu dakôc balêkoc si gêtj danenj-nja, ma tambalinj

tên giam sênerj." ²⁸ Magoc awhê dau ô yom ma sôm, "Yomandô Pômdau, magoc giam nanj sêndöc tebo nja-pu, nanj senj gên njaopoc nanj balêkoc sênjainj sip nom." ²⁹ Goc Yisu sôm, "Tu am nem yom dinanj-nga dec aô wanem am sa. Am mbu ndi ma am oc lic bu njalau sac dau hu am atômwê sinj su." ³⁰ Goc awhê dau mbu tên ndê andu gi, ma tap sa bu njalau sac dau hu inj atuwê sinj ma bawhê dau yêc bêc yêc ndê mbô.

Ngac awha mba ma dangasunj bic

³¹ Yisu ti ndê ngacsênjomi sêhu malac Taya njagamenj sinj. Nac sênjsêlênj sêmbo senj tên malac Saidon goc sêtên bugictonj Galili-nga, ma sêpi bugictonj njadanga ma sêtên gamenj Dekapolis-nga si. ³² Yêc gamenj dinanj lau njatô sêkôc ngac danj dangasunj bic ma awha mba ma sêtên Yisu si, ma sêtenj inj bu kênj amba sac inj. ³³ Lau daêsam sêlhac dindê, goc Yisu kôc ngac dau ma injlu sêsa njasawa saunj si sêlhac dau-nga. Ma inj kênj amba-atu sôc ngac dau dangasunj, ma inj hu gasôp pi amba-atu ma kênj pi ngac dau êmbala. ³⁴ Goc inj tatac undambê, sê awha atu, ma sôm tên inj bu, "Epata." (Yom dau danem kwi bu 'Po asê.') ³⁵ Ma njagahô inj dangasunj po asê, êmbala tigolonj, ma inj sôm yom yêc awê.

³⁶ Yisu gic yao lau bu sêndic minj pi gên dinanj tên lau njatô dom, magoc sêsôc inj ndê yom njapu dom. Inj gic yao njac tidim daêsam, magoc njac sic minj pi inj hôc gêlêc su. ³⁷ Ma lau honj nanj sênjô, nanj sêhêdaê njandô ma sêsôm, "Inj kôm gên honj njapep enj, ma gitôm bu kôm lau dangasunj bic sênjô yom, ma lau awha mba sêsôm yom asê."

Yisu gôlôm lau 4,000

(Mat 15:29-39)

8 Tênj tên dinanj lau daêsam sêkac sa tiyham e lau tonj atu sêmbo sêwhinj Yisu. Inj gêlic bu njac si gên sênerj-nga mba, goc ta ndê ngacsênjomi sêtên inj sêmenj, ma sôm tên njac bu, ² "Aô tanjwalô lau dindêc, bu sêmbo sêwhinj aô gitôm bêc tô su, ma njac si gên sênerj-nga pacndê. ³ Ma aô bu wakênj njac sêlhô ti gên yô njac, dec njac oc tagôlô yêc senj. Nac si lau njatô sêmenj akênj gamenj baliñ." ⁴ Magoc inj ndê ngacsênjomi sêl inj ndê yom ma sêsôm, "Yac dambo gamenj sawa, ma oc dakôc gên danenj-nga y êc nde, nanj tôm bu lau honj dindêc sênerj?" ⁵ Ma Yisu ndac njac, "Mac nem bolom hinjga ndöc?" Ma njac sêsôm, "Yac mba bolom 7 sêndöc."

⁶ Goc Yisu sôm tên lau bu sêndöc sic sêndöc nom. Ma inj kôc bolom 7 dinanj ma gêm danjge, pô kôc-kôc, ma kênj tên ndê ngac-sênjomi bu sêndic sam tên lau, dec sic sam. ⁷ Ma njac si i mwambwa njatô sêndöc, nanj Yisu gêm mbec whinj, ma sôm bu sêndic sam tên lau. ⁸ Ma lau honj senj e hôc njac dônj, goc ngacsênjomi sic njadêlê sa sip gatop 7 e menju. ⁹ Laungac nanj senj gên dau, nanj si namba gitôm 4,000. Tinjambu Yisu kênj njac sêlhô si, ¹⁰ ma inj ti ndê ngac-sênjomi sêpi wanj danj ma sêtên gamenj nanj sêsam bu Dalmanuta, nanj si.

Lau Palêsai sêndac Yisu bu kôm gên dalô

(Mat 16:1-4)

¹¹ Lau Palêsai njatô sêtênj Yisu si, ma sic hu sênjsu inj. Nac bu sênjsahê inj, dec sêndac inj bu kôm gên dalô danj bu tôc asê bu inj kôc njac lai yêc Anötô ndê.

¹² Magoc Yisu h ulai ma sôm tên njac, "Tu sake-nga mac lau têm dindêc-nga anjalê gên dalô? Yomandô wasôm t ênj mac bu aô wakôm gên dalô tôm mac andac, nanj danj dom." ¹³ Goc inj hu njac sinj ma pi wanj tiyham whinj ndê ngac-sênjomi ma sêlhô bu sêmbu sêpi bugictonj njadanga sêndi.

Yisu puc lau Palêsai ti Herod si giso asê

(Mat 16:5-12)

¹⁴ Tênj ndoc ngacsênjomi sêpi wanj dau si, nanj sênjlinj dau sinj bu sêkôc bolom njatô, ma njac si bolom tigenj yêc wanj dau njalôm. ¹⁵ Ma Yisu sôm yom ti njanga tên njac bu, "Ayob daôm njapep pi lau Palêsai si yist ma Herod ndê yist." ¹⁶ Ma njac sem yomgalôm sêwhinj dan-di ma sêsôm, "Inj sôm yom dinanj njahu bu yac nenj bolom mbasi." ¹⁷ Yisu kêyalê yom nanj njac sêsôm, dec sôm tên njac, "Tu sake-nga mac am yomgalôm ma gauc gêm bu yom nanj aô gasôm pi yist, nanj njahu bu mac nem bolom mba? Bocke mac nem gauc sa pi gên honj nanj aô gakôm, nanj dom? Mac nem njalôm njadan-di sa, a? ¹⁸ Tanôm yêc, magoc mac alic gên danj njapep dom. Danjamsunj yêc, magoc mac angô yom dom. Gauc nem gên nanj aô gakôm su. ¹⁹ Tênj tên nanj aô gac sam bolom amanjdanj tên lau 5,000, nanj mac ahonj njadêlê sa sip gatop hinjga?" Ma sêsôm, "Gatop 12." ²⁰ Goc Yisu sôm, "Ma tên tên nanj aô gac sam bolom 7 tên lau 4,000, nanj mac ahonj njadêlê sa sip gatop hinjga?" Ma sêsôm "Gatop 7." ²¹ Goc inj sôm tên njac, "Ma bocke dec mac nem gauc sa su dom?"

Yisu kôm ngac tapec njayham sa

²² Nac sêlac wanj si e sêhêc asê malac Betsaida. Ma lau njatô sêkôc ngac tapec danj sêtênj Yisu si, ma sêndac Yisu bu kênj amba sac inj. ²³ Goc Yisu kêm inj sip amba, ma wê inj sa malac njamakê gi. Inj hê gasôp pi inj tandô ma kênj amba sac inj, ma ndac, "Am gêlic gên danj me mba?" ²⁴ Ma njac dau hôc tandô sa ma sôm, "Aêc, aô galic njamalac sênjsêlênj sêmbo, magoc galic njac njadaunj-dauñ. Aô galic njac sêtôm a." ²⁵ Goc Yisu kênj amba sac inj tandô tiyham, ma inj tandô po asê ma njayham sa. Ma inj gêlic gên honj njawa njayham. ²⁶ Goc Yisu kênj inj kôlhô gi ma sôm, "Am lhô solop tên nem andu ndi. Mbu sôc malac dec ndi dom."

Pita hoc Yisu njahu asê

(Mat 16:13-20; Luk 9:18-21)

²⁷ Tinjambu Yisu ti ndê ngac-sênjomi sêlhô bu sêtênj malac njatô nanj yêc kêpiñ Sisaria-Pilipai sêndi. Sênjsêlênj sêmbo senj ma Yisu ndac njac bocdec bu, "Lau sêsôm bu aô asa?" ²⁸ Ma njac sêsôm tên inj, "Lau njatô sêsôm bu am Jon, Ngac Kêku Lau-nga, ma njatô sêsôm

bu am Elaija, ma n̄atô sêsôm bu am propet akwa-kwa si dan̄.”²⁹ Dec in̄ ndac n̄ac, “Ma mac daôm, mac asôm bu aô asa?” Ma Pita ô in̄ awha ma sôm, “Am Mesaya dau.”³⁰ Goc Yisu gic yao n̄ac bu sêsôm in̄ asê t̄en lau dan̄ dom.

Yisu sôm gwanan̄ bu in̄ oc hôc n̄andê

(Mat 16:21-23; Luk 9:22)

³¹ T̄en t̄em dinan̄ Yisu gic hu k̄êdôhôn̄ n̄ac pi ḡen n̄an̄ oc hôc asê N̄amalac ndê Atu. In̄ oc hôc n̄awapac daêsam, ma lau bata Israel-n̄ga ti t̄dabun̄siga atu-tu ma lau n̄an̄ s̄endôhôn̄ yomsu oc s̄etec in̄. Lau oc s̄endic in̄ ndu, ma t̄in̄ambu b̄ec t̄ô ninga su in̄ oc tisa t̄iyham.³² In̄ sôm yom dinan̄ yêc awê, dec Pita k̄oc in̄ sa n̄a-sawa saun̄ gi, ma sôm in̄.³³ Magoc Yisu kac dau kwi, tahê ndê ngacs̄ên̄omi ma sôm Pita bocdec bu, “Sadan̄, k̄oc daôm sa lh̄o su! Bu am k̄êyalê An̄ötô ndê l̄ên̄ dom, am bu êmkuc n̄amalac si gauc n̄ambwa.”

Lau n̄an̄ s̄ên̄kuc Yisu oc s̄êh̄oc n̄awapac

(Mat 16:24-28; Luk 9:23-27)

³⁴ Goc in̄ mbwêc ndê ngacs̄ên̄omi ti lau daêsam n̄an̄ s̄ên̄kuc in̄, n̄an̄ s̄êt̄en̄ in̄ s̄em̄en̄, ma sôm t̄en̄ n̄ac, “Asa n̄an̄ tac whin̄ bu ênkuc aô, n̄an̄ êngwin̄in̄ dau ma hôc ndê a gicso dau sa, ma ênkuc aô.”³⁵ Bu asa n̄an̄ tac whin̄ bu sap ḡen̄ nom-n̄ga dôn̄ n̄apan̄ tu mbo tali-n̄ga, n̄an̄ oc ninga. Magoc asa n̄an̄ bu hu ḡen̄ nom-n̄ga s̄in̄ tu ênkuc aô-n̄ga ma tu n̄awaê n̄ayham-n̄ga, n̄an̄ oc ninga dom.³⁶ N̄amalac dan̄ bu po ḡen̄ nom-n̄ga hon̄ sa, magoc in̄ dau gatu bu ninga, dec ḡen̄ nom-n̄ga hon̄ dinan̄ oc t̄ôm dom bu nem in̄ sa.³⁷ Bu ḡen̄ n̄ayham bocke yêc, n̄an̄ gitôm bu dak̄en̄ t̄en̄ An̄ötô ô yac n̄en̄ gatun̄?

³⁸ “Lau t̄em d̄indec-n̄ga n̄ac lau sac, ma s̄êpuc d̄omb-wê An̄ötô ma s̄êsa si l̄ên̄ bambalin̄ t̄ôm lau mockain̄-n̄ga. Asa n̄an̄ kwahic dec maya tu aô ti an̄en̄ yom-n̄ga, n̄an̄ N̄amalac ndê Atu oc maya tu in̄-n̄ga t̄en̄ ndoc n̄ambu-n̄ga n̄an̄ in̄ mbu m̄en̄ ti Damba An̄ötô ndê n̄awasi, ma an̄ela dabun̄ s̄êwhin̄.”

9 Ma in̄ sôm t̄en̄ n̄ac, “Yomandô aô wasôm t̄en̄ mac! Lau n̄atô kwahic dec s̄em̄bo, n̄an̄ oc gac̄en̄ s̄em̄bo tali e s̄êlic An̄ötô ndê ḡolin̄ m̄en̄ sa tiawê ma ti n̄aclai atu.”

Pita, Jems ma Jon s̄êlic Yisu ndê n̄awasi

(Mat 17:1-13; Luk 9:28-36)

² B̄ec 6 ḡinga su goc Yisu k̄oc Pita, Jems ma Jon s̄êwhin̄ in̄, ma n̄ac tawasê s̄êpi lôc balin̄ dan̄ si. T̄en̄ t̄em dinan̄ Yisu ndê n̄amlic kain̄ dan̄ sa, ma s̄êlic in̄ ndê n̄awasi.³ In̄ ndê n̄akwê s̄êp sambuc ma n̄awasi atu, hôc ḡêlêc ḡen̄ s̄êsêp nom-n̄ga hon̄.⁴ Ma s̄êlic Elaija lu Moses s̄êhoc dau asê, ma in̄lu sem yomgalôm s̄êwhin̄ Yisu.⁵ Goc Pita sôm t̄en̄ Yisu, “K̄êdôhôn̄waga, n̄ayham k̄êlêc bu yac dambo lec. Yac oc akwê bac t̄ô tu mac ambo-n̄ga, am nem bac dan̄, Moses nde dan̄, ma Elaija ndê bac dan̄.”⁶ Ngacs̄ên̄omi t̄ô dinan̄ s̄êt̄oc dau atu, ma bocdinan̄ Pita ḡem̄ gauc yom tu sôm-n̄ga.⁷ T̄en̄ di-

n̄an̄ dao dan̄ m̄en̄ k̄êgat̄oc n̄ac ahuc, ma awha dan̄ sa yêc dao n̄alôm, n̄an̄ sôm, “Aô n̄en̄ atun̄gac dau d̄indec, n̄an̄ aô atac whin̄ ndu andô. An̄gô in̄ ndê yom m̄an̄.”

⁸ Ma n̄agahô n̄ac tahê gam̄en̄ dau, ma s̄êlic bu Yisu tawasê mbo whin̄ n̄ac.

Ḡendac pi Elaija

(Mat 17:10-13)

⁹ T̄in̄ambu n̄ac s̄êsip ak̄ên̄ lôc dau s̄em̄en̄, ma Yisu k̄ên̄ yao bu sêsôm yom pi ḡen̄ n̄an̄ s̄êlic yêc lôc, n̄an̄ asê dom e t̄ôm N̄amalac ndê Atu tisa ak̄ên̄ lau batê-n̄ga.¹⁰ Tu dinan̄-n̄ga n̄ac sem yom dinan̄ ahuc yêc n̄ac dau, magoc sem yomgalôm s̄êwhin̄ dandi n̄apan̄ pi ḡen̄ dau. N̄ahu bu Yisu ndê yom pi in̄ tisa ak̄ên̄ lau batê-n̄ga, n̄an̄ s̄ên̄yalê n̄ahu dom.

¹¹ Ma s̄êndac Yisu, “Lau Skraib n̄an̄ s̄endôhôn̄ yomsu, n̄an̄ sêsôm bu Elaija oc m̄en̄ hôc asê m̄un̄, ma t̄in̄ambu Mesaya oc m̄en̄. Yom dau n̄ahu bocke?”¹² Ma Yisu sôm, “Elaija gic waê bu hôc asê m̄un̄ Mesaya, bu êmasan̄ ḡen̄ hon̄ t̄isolop. Ma aô wasôm t̄en̄ mac, bu Elaija m̄en̄ hôc asê su. Ma lau s̄êkôm m̄êtê sac t̄en̄ in̄ t̄ôm n̄ac atac whin̄, t̄ôm An̄ötô ndê yom n̄an̄ s̄êto yêc gwanan̄ su. Ma yom n̄an̄ s̄êto yêc pi N̄amalac ndê Atu n̄an̄ sôm bu in̄ gic waê bu hôc n̄andê atu, ma lau oc s̄êpu in̄ ma s̄etec in̄. Mac an̄yalê yom dau n̄ahu, me mba?”

Yisu soc n̄alau sac su yêc balê dan̄

(Mat 17:14-21; Luk 9:37-43)

¹⁴ Yisu ma ngacs̄ên̄omi t̄ô dinan̄ s̄êsip ak̄ên̄ lôc dau s̄em̄en̄ ma s̄êlic bu k̄êdôhôn̄waga yomsu-n̄ga n̄atô ma Yisu ndê ngacs̄ên̄omi n̄atô sêsôm dau s̄em̄bo, ma lau ton̄ atu s̄ên̄gihi n̄ac ahuc.¹⁵ T̄en̄ ndoc lau hon̄ dinan̄ s̄êlic Yisu n̄an̄ s̄êh̄êdaê n̄andô, ma s̄ên̄ti s̄êt̄en̄ in̄ si ti s̄êh̄ê m̄walêc in̄.¹⁶ Ma Yisu ndac n̄ac bu, “Mac asôm daôm pi yom bocke?”¹⁷ Ma n̄amalac dan̄ n̄an̄ mbo lau ton̄ atu n̄alôm, n̄an̄ ô yom ma sôm, “K̄êdôhôn̄waga, aô gak̄oc an̄en̄ balê d̄indec gam̄en̄, bu n̄alau sac dan̄ mbo in̄ n̄alôm ma kôm in̄ awha mba.”¹⁸ T̄em n̄atô n̄alau sac dau k̄oc in̄ dôn̄ ma tuc in̄ sip nom gi, kôm in̄ whapwic sa ma sen̄ lh̄ô, ma in̄ amba ti gahi n̄an̄ga sa. Aô gan-dac am nem ngacs̄ên̄omi bu s̄êsoc n̄alau dau su, magoc n̄ac s̄êtôm dom.”¹⁹ Yisu ngô yom dau ma sôm, “O mac lau, aô gambo gawhin̄ mac n̄asawa hic balin̄ su, ma bocke mac atôm dom bu akôm ḡen̄ dan̄? Aô wambo wawhin̄ mac n̄apan̄ dom! Mac nem ak̄ên̄ whin̄ mbasi. Ak̄oc balê dau sa amen̄.”

²⁰ Dec s̄êk̄oc balê dau s̄êt̄en̄ Yisu s̄em̄en̄, ma t̄en̄ t̄em n̄alau sac ḡêlic in̄, n̄an̄ n̄agahô in̄ k̄êmwanan̄ balê dau ti n̄an̄ga, goc tuc in̄ sip nom gi, ma in̄ k̄êpi ti whapwic sa yêc nom.²¹ G oc Yisu ndac balê dau n̄adamba, “N̄alau sac kôm in̄ bocdinan̄ t̄ôm yala h̄inga?” Ma damba sôm, “In̄ mbo bocdinan̄ t̄en̄ t̄em in̄ balêkoc saun̄ n̄apan̄ e kwahic dec.”²² Ma ndoc daêsam n̄alau sac dau tuc in̄ pen̄ sip bu me sip ya, ma kôm bu ndic in̄ ndu ninga. Tiger am bu nditôm, dec tamwalô alu ma nem alu sa.”²³ Goc Yisu sôm t̄en̄ in̄, “Bocke dec am sôm t̄en̄

aö, 'Am bu nditôm?' Mac bu akên whiñ, dec gên honj oc nditôm." ²⁴ Ma ñagahô balê ñadamba ta yom ma sôm, "Aö gakên whiñ. Nem aö sa bu wakên whiñ ñanğa."

²⁵ Yisu gêlic bu lau daêsam sênti sêmerj, dec hec yom ñalau sac ma sôm, "Am ñalau dangasunj bic ma awha mba-nga, aö wandic atu am bu hu balê dindec siñ, ma sôc in ñalôm tiyham dom!" ²⁶ Goc ñalau sac dau mb-wêc asê ma kêmwanan balê dau ñalên sac, goc sa awê gi. Ma balê dau yêc gitôm ñgac batê danj, dec lau daêsam sêsôm, "Inj mbac ndu su." ²⁷ Tigenj Yisu kêm in sip amba, keñ in sa, ma in tisa kalhac.

²⁸ Tiñambu Yisu sôc andu danj gi, ma in ndê ñgac-sênjomi sêndac in gelec, "Bocke dec yac atôm dom bu asoc ñalau dinan su?" ²⁹ Ma in sôm, "Mac bu asoc ñalau kainj dinan su, nanj aterj mbec ñanğa. Ñalên danj mba."

Yisu sôm tiyham bu in oc mbac ndu ma tisa

(Mat 17:22-23; Luk 9:43-45)

³⁰ Yisu ti ndê ñgacsênjomi sêhu gameñ dinan siñ, ma sênjsêlên sêmbo gameñ Galili-nga. Yisu bu êndôhôn ñac têtêm dinan, dec tec bu lau sênjyalê gameñ nanj ñac sêmbo. In sôm têtêm ñac, "Tiñambu oc sêkên Ñamalac ndê Atu sip lau ñatô amba. Ñac oc sêndic in ndu, magoc têtêm bêc tō ñinğa su, in oc tisa tiyham."

³² Magoc ñac si gauc sa pi in ndê yom dom, ma sêtôc dau bu sêndac in pi yom dau ñahu.

Asa ti ñamalac ñamata-nga?

(Mat 18:1-5; Luk 9:46-48)

³³ Ñac sênjsêlên e sêhóc asê malac Kapenaom, goc si sêndôc andu danj. Ma Yisu ndac ñac, "Mac asenj daôm pi gên sake yêc senj?" ³⁴ Magoc ñac sem dônj, bu yêc senj ñac sem yomgalôm sêwhiñ dandi pi ñac si asa in ñgac ñamata-nga. ³⁵ Yisu ndôc sic ma ta ñgacsênjomi 12 sêtên in si, ma sôm têtêm ñac, "A sa nanj bu ti ñamalac ñamata-nga yêc Anötö anğô-nga, nanj êngwiniñ dau ti ñgac ñambu-nga, ma nem akinj lau honj." ³⁶ Goc in kôc balêkoc saun danj ma kên in kalhac ñac ñalhu. Ma in kêgape in ma sôm, ³⁷ "Asa nanj bu kôc balêkoc saun danj tôm in dindec, nanj sa tu aö neñ ñaê-nga, nanj gitôm in kôc aö dauñ sa. Ma asa nanj kôc aö sa, nanj kôc aö tanwasênj sa dom, magoc kôc Daman nanj kêkin aö gameñ, nanj sa bocdinañ."

Lau nanj sêkôm gwelenj tu Yisu-nga, nanj sêwhê dau kôc dom

(Luk 9:49-50)

³⁸ Têtêm bêc danj Jon sôm têtêm Yisu bu, "Kêdôhônjwaga, yac alic ñgac danj kôm gwelenj ma soc ñalau sac su yêc lau ña am nem ñaê. Yac ac yao in, bu in kêkuc am whiñ yac dom." ³⁹ Magoc Yisu sôm, "Alhac in ahuc dom, bu ñamalac nanj kôm gên dalô ña aneñ ñaê, nanj gitôm dom bu kac ndê awha kwi ñagahô, ma sôm yom sac pi aö. ⁴⁰ Asa nanj kên kisa yac dom, nanj yac neñ danj.

⁴¹ Yomandô aö wasôm têtêm mac bu asa nanj kôm gên saun danj bu nem mac sa tu mac anğuc aö Kilisi-nga,

gitôm in kên bu laclhu danj têtêm mac anôm, nanj Anötö oc êñliñ in siñ dom. In oc kên ñagâyô ñayham têtêm in."

Puc pi lêtôm

(Mat 18:6-9; Luk 17:1-2)

⁴² Ma Yisu sôm, "Ñamalac danj bu tim balêkoc saun danj nanj kên whiñ aö bu kôm mêtê sac, nanj kôm giso atu. Oc ñayham bu dasô hoc atu danj pi in kachu, ma tambaliñ in sip gwêc ndi ñinğa. Ma bocdinañ oc tôm dom bu in tim balêkoc dau, ma tiñambu tap Anötö ndê matôc sa.

⁴³ "Am amam bu kôm sac, nanj tim kic. Am bu tap undambê sa, ma ndôc tamli ti amam gatuc, nanj ñayham hóc gêlêc am kôm sac ña amam lu-lu e am sip ya lambwam-nga nanj sa ñapan, nanj ndi. ⁴⁵ Ma gahim bu kôm sac, nanj tim kic. A m bu tap undambê sa, ma ndôc tamli ti gahim gatuc, nanj ñayham hóc gêlêc am kôm sac ti gahim lu-lu e Anötö tuc am sip ya lambwam-nga nanj sa ñapan, nanj ndi. ⁴⁷ Ma am nem tanôm bu kôm sac, nanj kip sa. Am bu ndôc Anötö ndê gameñ undambê-nga ti tanôm tigerj, nanj ñayham hóc gêlêc am kôm sac ti tanôm lu-lu e Anötö tuc am sip lambwam ndi. ⁴⁸ Yêc gameñ dinan lau oc sêhóc ñandê ñapan, tôm yom nanj Aisaya to yêc bocdec bu, 'Dombo oc mbac ndu dom, ma ya oc sa ñapan.'

⁴⁹ "Bocdinañ ayob daôm tu lêtôm-nga, bu Anötö oc kên ya êmbô lau honj, † gitôm lau sêkên gwêc so pi wata tu bu yêc ñayham ñasawa baliñ. ⁵⁰ Gwêc so dau in gên ñayham, magoc ñamakic bu ñinğa, oc dakôm ñamakic sa tiyham ñalên nde? Bocdinañ ambo lau nom-nga ñalôm atôm gwêc so, ma ambo awhiñ daôm ti yom malô."

Anötö tec bu awhê lu ñgac sêhu dau siñ

(Mat 19:1-12)

10 Yisu ti ndê ñgacsênjomi sêhu gameñ dinan siñ, ma sêtên gameñ Judia-nga si. Goc sêpi Bu Jordan ñadanga nanj yêc têtêm gameñ ac pi-nga, nanj si. Yêc gameñ dinan lau daêsam sêkac sa tiyham ma sêtên in si, ma in kêkuc in ndê mêtê ma kêdôhôn ñac.

² Ma lau Palêsai ñatô sêmerj ma bu sêtîm Yisu, dec sêndac in bocdec bu, "Ñgac danj bu hu ndê awhê siñ, nanj oc êngili yomsu, me mba?" ³ Ma Yisu ndac ñac ô, "Moses to yomsu bocke?" ⁴ Goc sêsôm, "Moses sôm bu ñgac danj gitôm bu to bapia hu nawhê siñ-nga, goc hu ndê awhê siñ." ⁵ Ma Yisu sôm, "Aêc. Moses to yomsu dinan tu mac nem ñalôm ñadandi-nga. ⁶ Magoc têtêm têtêm Anötö kên undambê ti nom, nanj in kêmasan ñamalac ñgac ti awhê. ⁷ Ma tu dinan-nga ' ñgac danj oc hu damba lu dinda siñ, ma sap in nawhê dônj, ⁸ ma inlu sêti gên tigerj.' Yom dau whê sa bu inlu sêmbo sêtôm

† Yom nanj yêc ñabatinj 49 nanj ñahu yêc awê dom, magoc lau ñatô gauc gêm bocdec bu. Anötö tac whiñ bu lau sêkên whiñ Yisu-nga sêhu mêtê sac honj siñ ma sêsa lêtên gitên eñ. Gên bocke nanj bu lhac ñac ahuc tu sêtâp gameñ undambê-nga sa, nanj sêhu siñ tôm yom nanj yêc ñabatinj 43-47 whê sa. Ma Anötö oc kên ya êmbô lau gitôm lau sêpec gol ña ya tu bu ñadômbwi ñinğa ma gol ñawasi solop yêc.

ñamalac lu dom, inlu sêti gên tigen yêc Anötö angô-nga. ⁹ Bocdinañ yham dom andô bu ñamalac sêkac gên nañ Anötö dau kên pitigen, nañ su."

¹⁰ Tinjambu Yisu ti ndê ngac-sênjomi sêndöc andu dan, ma sêndac in pi yom dinañ ñahu. ¹¹ Ma in sôm, "Ngac nañ hu in ndê awhê sin ma gêm awhê wakuc, nañ kôm gên mockain-nga tên in yêc Anötö angô-nga. ¹² Ma awhê nañ hu nakwen sin ma gêm ngac wakuc, nañ kôm gên mockain-nga bocdinañ."

Yisu gêm mbec balêkoc

(Mat 19:13-15; Luk 18:15-17)

¹³ Tên béc dan lau sêhon si balêkoc sêtên Yisu si, bu in kên amba sac ñac. Magoc in ndê ngac-sênjomi sêsôm dinda ti dambai. ¹⁴ Tên têm Yisu gêlic gên dau in tac ñandê, ma sôm tên ñac, "Atec balêkoc dinañ sêtên aô sêmen. Alhac ñac ahuc dom, bu Anötö ndê gôlin gic lau nañ sêtôm balêkoc sauñ dindec, nañ ñawaê. ¹⁵ Aô wasôm yomandô tên mac bu asa nañ bu sôc Anötö ndê gôlin ñapu gitôm balêkoc sauñ dan dom, nañ oc nditôm dom bu sôc ndi." ¹⁶ Goc in kôc balêkoc dau sa ma kégape ñac. Ma in kên amba sac ñac, ma gêm mbec ñac.

Ngac ti lêlôm

(Mat 19:16-22; Luk 18:18-23)

¹⁷ Yisu ti ma kêsêlên mbo sen whin ndê ngacsênjomi. Ma ngac dan kêtî men ma pôn haduc yêc in angô-nga, ma ndac in bocdec bu, "K êdôhônwaga ñayham, aô wakôm bocke dec tinjambu Anötö oc kôc aô sa wandöc tanli ñapañ." ¹⁸ Goc Yisu sôm tên in, "Tu sake-nga am sam aô bu ñayham? Anötö tigen in ñayham. ¹⁹ Am kêyalê yomsu nañ Anötö kên tên Moses, ' *Ndic ña-malac ndu dom. Kôm gên mockain-nga dom. Nem kan gên dom. Sôm yom tasan pi lau dom. Êmsau lau bu kôc ñac si gên dom,* ' ma ' *Toc damam lu dinam sa.* '"

²⁰ Ma in sôm, "Kêdôhôn-waga, aô kakuc yomsu hon dinan, tên ndoc aô gambo balê ñapañ e kwahic dec."

²¹ Yisu tahê in ma tac whin in kêlêc. Ma in sôm, "Gên tigen yêc tu am kôm-nga. Am ndi, kên am nem gên hon tên lau sênemlihi, ma kên ña-awa tên lau ñalôm sawa. Ma bocdinañ am nem awa ñandô oc yêc undambê. Ma tinjambu am mwen ma êmkuc aô."

²² Magoc tên têm ngac dau ngô Yisu ndê yom dinañ in wec, ma kôlhô ti ñalôm ñawapac gi. Nahu bu in ngac ti lêlôm.

Puc pi awa ti wapa

(Mat 19:23-30; Luk 18:24-30)

²³ Goc Yisu tahê lau hon, ma sôm tên in ndê ngac-sênjomi, "Lau ti lêlôm si awa ti wapa kalhac ñac ahuc e gitôm dom bu sêsôc Anötö ndê gôlin ñapu ñagahô."

²⁴ Nac sêngô in ndê yom dinañ e sêhêdaê. Ma Yisu sôm tên ñac tiyham, "O anen balêkoc atac whin-nga, ñamalac bu sêsôc Anötö ndê gôlin ñapu, nañ gên sauñ dom. ²⁵ Bôc atu dan gitôm kamel, oc tôm bu sôc so ñalasê ñagahô, hóc gêlêc ngac ti lêlôm dan bu sôc

Anötö ndê gôlin ñapu." ²⁶ Yisu ndê ngac-sênjomi sêngô yom dinañ ma sêhêdaê ñandô. Ma sêsôm tên dandi, "Bu bocdinañ dec asa oc tôm bu tap Anötö ndê mwasiñ nem lau si-nga sa? Oc ñawapac atu!" ²⁷ Yisu tahê ñac ma sôm, "Gên nañ ñamalac sêtôm dom bu sêkôm, nañ Anötö gitôm bu kôm, bu Anötö gitôm bu kôm gên hon."

²⁸ Goc Pita sôm tên in, "Yac oc bocke? Yac ahu gên hon sin tu ankcuc am-nga." ²⁹ Ma Yisu ô yom ma sôm, "Aô wasôm yomandô tên mac. Asa nañ bu hu andu, me asidôwai, me lhuwêi, me dinda lu damba, me balêkoc, me nom sin tu aô-nga ma tu gwelen ñawaê ñayham-nga, ³⁰ nañ Anötö oc kên gên kain dinañ daêsam tên in ô, tên ndoc in mbo nom. Ma in oc tap kisa ti ñawapac sa tu aô-nga whin. Ma tên têm nambu-nga, Anötö oc kôc in sa, ma kên in ndôc tali ñapañ yêc undambê. ³¹ Tigen lau daêsam nañ kwahic dec sêti lau ñamata-nga, nañ oc sêti lau nambu-nga, ma lau ñambu-nga oc sêti lau ñamata-nga."

Yisu sôm tiyham bu in oc mbac ndu

(Mat 20:17-19; Luk 18:31-34)

³² Yisu wê in ndê ngacsênjomi ma sênsêlên sêmbo sen bu sêtên Jerusalem sêndi. In ndê ngac-sênjomi sênsêlên ti sêhêdaê, ma lau ñatô nañ sênsêlên sêwhin ñac, nañ sêtôc dau. [†] Bocdinañ Yisu kôc ngacsênjomi 12 sêsa si sêlhac dau-nga, ma sôm yom tiyham pi gên nañ oc hóc asê in. ³³ In sôm, "Kwahic dec yac bu dapi malac Jerusalem dandi, ma ngac dan oc hoc ñamalac ndê Atu asê ma kên in sip dabunsga atu-tu ti kêdôhôn-waga yomsu-nga amba. Nac oc sêkic yom bu sêndic in ndu, ma sêkên in sip lau Rom-nga amba.

³⁴ Nac oc sêsu in susu, sêhê gasôp pi in, sêndic in ñamlic ñandê ma sêndic in ndu. Magoc tinjambu béc tô nin- ga su, goc in oc tisa tiyham."

Jems lu Jon bu sêhóc gêlêc ngacsênjomi ñatô

(Mat 20:20-28)

³⁵ Jems lu Jon, Sebedi ndê atungac lu, sêtên Yisu si ma sêsôm, "Kêdôhônwaga, alu atac whin gên dan, ma bu andac am bu kôm gên dau ñandô sa." ³⁶ Goc Yisu ndac, "Amlu atac whin bu aô wakôm sake?" ³⁷ Ma sêsôm, "Alu atac whin bu tên ndoc am ndôc nem pôn kin-nga ti ñawasi atu, nañ am kên alu andôc awhin am, dan ndôc amam andô-nga ma dan ndôc gasê-nga." ³⁸ Magoc Yisu ô yom ma sôm, "Amlu anjalê gên nañ amlu andac, nañ dom. Amlu atôm bu anôm gên sip laclhu ñawapac-nga nañ aô wanôm, a? Ma atôm bu alin sanngu ^{††} nañ aô oc waliñ, a?" ³⁹ Ma inlu sêsôm, "Aêc, alu atôm." Goc Yisu sôm, "Yomandô! Amlu oc anôm gên sip laclhu tôm aô wanôm, ma alin sanngu tôm nañ aô waliñ. ⁴⁰ Magoc aô dec oc wanjalih lau sa bu sêndöc aô aman andô-nga ti aman gasê-nga, nañ

[†] Lau nañ sênkcuc Yisu nañ sêhêdaê ti sêtôc dau, ñahu bu ñac gauc gêm yom nañ Yisu sôm tên ñac su, pi gên nañ oc hóc asê in tên têm in bu pi Jerusalem ndi. Alic Mak 8:31 ma 9:30. ^{††} Yisu ndê yom pi laclhu nañ in oc nôc, ma sanngu nañ in oc lin, nañ ñahu sip ñawapac daêsam nañ oc hóc asê in.

dom. Anötö ti n̄adau bu ênyaliŋ lau sa bu sêndöc di-naŋ."

⁴¹ Têŋ ndoc ngacsênomi 10 sêngô yom dau n̄awaê, naŋ nac tac n̄andê tēŋ Jems lu Jon. ⁴² Goc Yisu mbwêc nac sêtēŋ iŋ si, ma sôm, "Mac aŋyalê bu lau sambuc si gôliŋwaga sêtoc dau sa tēŋ nac si lau, ma nac si lau bata sêŋgwiniŋ lau naŋ sêmbo nac n̄apu. ⁴³ Tigeŋ mac aŋkuc nac si mêtê dau dom. Mba! Mac nem asa bu ti n̄amalac tiwaê yêc Anötö aŋgô-ŋga, naŋ nem akiŋ mac. ⁴⁴ Aêc! Asa bu ti mac nem n̄amalac n̄amata-ŋga, naŋ êŋgwiniŋ dau ma ti mac hoŋ nem ngac akiŋ n̄ambwa. ⁴⁵ N̄ahu bu lēŋ dau ti aneŋ lēŋ. N̄amalac ndê Atu meŋ tu bu lau sēnem akiŋ iŋ-ŋga dom. Mba. Iŋ meŋ bu nem akiŋ lau, ma bu kēŋ dau ti da bu nemlhi lau daêsam si sac n̄atôp."

Yisu kôm ngac tapec Batimeas n̄ayham sa

(Mat 20:29-34; Luk 18:35-43)

⁴⁶ Yisu ti ndê ngacsênomi sêŋsêlêŋ e sêhōc asê malac Jeriko, ma lau toŋ atu sêŋkuc nac. Têŋ ndoc nac bu sêhu Jeriko siŋ, naŋ sêtap ngac tapec daŋ sa, naŋ ndöc seŋ n̄amakê ma teŋ gēŋ. Iŋ Batimeas, ngac daŋ n̄aê Timeas ndê atuŋgac. ⁴⁷ Têŋ tēm iŋ ngô bu Yisu Nasaret-ŋga kêsêlêŋ mbo seŋ, naŋ gic hu mbwêc yom asê bocdec bu, "Yisu, †Dawid ndê Atu, tamwalô aô!" ⁴⁸ Goc lau daêsam sêhec yom iŋ ma sêšôm bu iŋ nem dōŋ. Magoc iŋ mbwêc ti n̄aŋga, "Dawid ndê Atu, tamwalô aô." ⁴⁹ Yisu ngô nac si yom ma kwê dōŋ kalhac, goc sôm tēŋ lau, "Mac asôm tēŋ iŋ bu meŋ." Goc sêta yom tēŋ ngac tapec dau ma sêšôm, "Tisa ti atac n̄ayham! Iŋ ta am bu mweŋ." ⁵⁰ Goc ngac dau kac ndê n̄akwê andô-ŋga baliŋ su yêc nom, ma tisa n̄agahô ma tēŋ Yisu gi. ⁵¹ Ma Yisu ndac iŋ, "Am tac whiŋ bu aô wakôm sake tēŋ am?" Ma ngac tapec dau sôm, "Kêdôhōŋ-waga, aô tac whiŋ bu tanōŋ n̄ayham sa." ⁵² Goc Yisu sôm, "Am ndi! Am nem kēŋ whiŋ aô dec kôm am n̄ayham sa." Ma n̄agahô iŋ tandô n̄awa sa, ma iŋ kēkuc Yisu mbo seŋ.

Yisu sōc Jerusalem gi

(Mat 21:1-9; Luk 19:28-40; Jon 12:12-15)

11 Yisu ti ndê sênomi sêŋsêlêŋ sêhêganōŋ Jerusalem e sêsuŋ sa malac Betani ma malac Betpagi yêc Lōc Olib. Goc Yisu kēkiŋ ndê ngacsênom lu, ² ma sôm tēŋ iŋlu, "Asōc malac dindê andi, ma yêc dindê amlu oc atap doŋki daŋ sa, naŋ sêšô dōŋ kalhac. Iŋ doŋki n̄atu wakuc, naŋ n̄amalac daŋ ndöc n̄ahô muŋ su dom. Aŋgapwêc su ma akōc sa ameŋ. ³ Ma lau bu sêndac amlu bu bocke ma amlu aŋgapwêc doŋki dau, naŋ asôm tēŋ nac bu, 'Pōmdau tac whiŋ bu doŋki dindec nem iŋ sa n̄asawa sauŋ, goc iŋ oc kēŋ mbu meŋ.'"

⁴ Bocdinaŋ dec iŋlu sêšōc malac dau si ma sêtap doŋki daŋ sa, naŋ lau sêšô dōŋ kalhac seŋ n̄adali k êpiŋ andu daŋ. Iŋlu bu sêŋgapwêc su, ⁵ ma lau n̄atô naŋ sêlhac sêmpin, naŋ sêndac iŋlu, "Amlu akôm sake, dec bu aŋgapwêc doŋki dau su?" ⁶ Ma iŋlu sêšô nac si

yom tōm Yisu sôm tēŋ iŋlu, dec sêhu doŋki dau siŋ tēŋ iŋlu. ⁷ Sêwê iŋ sa sêtēŋ Yisu si, ma sêhu si n̄akwê awê-ŋga sac doŋki, goc Yisu pi gi ndöc n̄ahô. ⁸ Ma lau daêsam sêhê si n̄akwê yêc seŋ. Ma lau n̄atô sêhêako a n̄alaun yêc seŋ n̄amakê ma sêkēŋ yêc seŋ. ⁹ Lau naŋ sêmuŋ Yisu ti lau naŋ sêŋkuc iŋ, naŋ sêmbwêc "Hosana! Anötö nem mbec ngac naŋ meŋ gēm Pōm-dau aŋgô. ¹⁰ Anötö nem mbec iŋ naŋ meŋ bu puc aban Dawid ndê gôliŋ dōŋ. Hosana tēŋ Anötö lōlōc-ŋga."

¹¹ Yisu hōc asê Jerusalem, goc sōc lōm dabuŋ n̄abatēmndō gi, ma gēlic gēŋ sambob naŋ yêc dindê. Magoc ac gi su dec iŋ ti ndê ngacsênomi 12 sêmbu sêsa malac Betani si bu sêyêc dindê.

Yisu pucbo a kiŋ daŋ

(Mat 21:18-19)

¹² Têŋ bēbêc Yisu ti ndê ngac-s êŋomi sêhu Betani siŋ ma sêŋsêlêŋ sêmbo seŋ, ma gēŋ yō Yisu. ¹³ Iŋ gēlic a kiŋ daŋ naŋ kalhac ahê, goc tēŋ a dau gi. Tēm dinaŋ iŋ tēm naŋ a kiŋ sem n̄andô dom, magoc Yisu gēlic bu a dinaŋ n̄alaun kêsôlô su dec kēŋ bata bu mboe kiŋ n̄andô oc sêŋgalêŋ. Magoc n̄andô mbasi, iŋ tap n̄alaun n̄ambwa sa. ¹⁴ Goc iŋ pucbo a dau ma sôm, "Lau daŋ oc sēneŋ n̄andô yêc a dindec tiyham dom." Ma iŋ ndê ngacsênomi sêŋgô yom dau.

Yisu soc lau su yêc lōm dabuŋ

(Mat 21:12-17; Luk 19:45-46)

¹⁵ Yisu ti ndê sênomi sêŋsêlêŋ si e sêhōc asê Jerusalem, ma sêtēŋ lōm dabuŋ si. Yêc lōm dabuŋ n̄abatēmndô lau sêtidulu gēŋ ti semlhi gēŋ sêmbo, ma Yisu gic hu soc nac sêsa awê. Iŋ kac lau sêšô mone-ŋga si tebo sa, ma kac lau naŋ sêyob balusi bu lau sēnemlhi, † naŋ si pōŋ sa whiŋ. ¹⁶ Ma iŋ gic yao lau bu sêkōc wapa sêtidulu-ŋga sōc lōm dabuŋ n̄agameŋ tiyham dom. ¹⁷ Ma iŋ kēdôhōŋ lau ma sôm, "Sêto Anötö ndê yom yêc bocdec bu, 'Aô neŋ andu gic waê bu lau akêŋ gameŋ hoŋ sêteŋ mbec sêmbo-ŋga.' Mac aŋyalê yom dau, ma bocke dec mac akôm Anötö ndê andu ti lau kaŋ si gameŋ?"

¹⁸ Tinambu dabuŋsiga atu-tu ma lau naŋ sêndôhōŋ yomsu, naŋ sêŋgô n̄awaê pi gēŋ naŋ Yisu kôm, ma sêŋyalê bu lau sambob sêhêdaê tu iŋ ndê yom-ŋga. Tu dinaŋ-ŋga dec sêtōc Yisu, ma sêŋsalê lēŋ bu sêndic iŋ ndu. ¹⁹ Yisu ti ndê ngac-sênomi sêmbo Jerusalem e ac gi sip, dec sêmbu sêsa si.

Yom pi lēŋ dakēŋ whiŋ ti daten mbec-ŋga

(Mat 21:20-22)

²⁰ Nagalaŋsê bēbêc Yisu ti ndê ngacsênomi sêŋsêlêŋ bu sêmbu sêtēŋ Jerusalem sêndi, ma sêhōc asê a kiŋ naŋ Yisu pucbo. Nac sêlic bu a dau mbac, n̄asangac ti n̄awakac hoŋ tibasô. ²¹ Ma Pita gauc gēm Yisu ndê yom, dec sôm tēŋ iŋ, "Kêdôhōŋwaga, lic a kiŋ naŋ am pucbo, naŋ mbac su." ²² Goc Yisu ô yom ma sôm tēŋ nac, "Akêŋ whiŋ Anötö. ²³ Aô wasôm yomandô tēŋ

† Alic yom n̄apu-ŋga (footnote) yêc Mat 21:12.

mac, bu asa nan bu sôm tênh lôc dan bu, 'Puc daôm sa ma sip gwêc nălôm ndi,' ma atac lu-lu dom magoc kên whiñ bu Anötö oc kôm yom dau nandô sa, dec gên dau oc nandô sa. ²⁴ Boc-dinan aö bu wasôm tênh mac bu gên bocke nan mac bu aterñ Anötö bu kên tênh mac, nan akên whiñ bu mac akôc su, ma aö wasôm yom nandô, in oc kên tênh mac. ²⁵ Ma tênh ndoc mac bu aterñ mbec, ma bu gauc nem lau nan sêkôm sac tênh mac, nan goc asuc nac si sac kwi. Ma mac nem Damam nan mbo undambê, oc suc mac nem sac kwi bocdinan."

Gêndac pi Yisu ndê naclai nahu

(Mat 21:23-27; Luk 20:1-8)

²⁷ Yisu ti in ndê ngacsênjomi sêhóc asê malac Jerusalem tiyham ma sêtên lôm dabun si. Yisu kêsêlên mbo lôm dabun njabatêm-ndö, ma dabunsga atu-tu ti kêdônônwaga yomsu-nga ma lau bata sêtigasuc in. ²⁸ Ma sêndac in, "Am kôc naclai yêc nde, bu kôm gên hon nan am kôm? Asa kên tênh am?" ²⁹ Goc Yisu sôm tênh nac, "Gên namata-nga aö wakên gêndac dan tênh mac. Mac bu aö aneñ yom, dec wasôm aneñ naclai nahu asê tênh mac. ³⁰ Asa kên naclai tênh Jon dec in kêku lau? Anötö kên naclai tênh in, me mba? Asôm tênh aö." ³¹ Nac sem yomgalôm pi Yisu ndê gêndac, ma sêsôm tênh dau, "Yac bu dasôm bu Anötö kên naclai tênh Jon, goc Yisu oc ndac yac, 'Tu sake-nga mac akên whiñ Jon dom?' ³² Magoc yac bu dasôm bu Jon kêku lau kêkuc namalac nom-nga si gauc nambwa, goc lau oc sêlic yac sac." Nac sênjalê bu lau daêsam sêlic Jon bu propet dan, dec sêtöc dau. ³³ Bocdinan sêsôm tênh Yisu, "Yac anyalê dom." Ma in sôm tênh nac, "Bocdinan aö wasôm aneñ naclai nahu asê tênh mac dom."

Yom gôlin pi lau sêyob ôm wain-nga

(Mat 21:33-46; Luk 20:9-19)

12 Ma in gic hu yom gôlin dan ma sôm tênh lau ba-ta Israel-nga dinan, "Ngac dan sô ôm wain-nga dan. In sô tun sa, kêmasan gameñ tu lau sêmasan wain nakwi-nga, ma kwê andu baliñ dan bu lau sêlhac ma sêtup lau kan. Tinambu in kên ôm dau tênh lau natô sêyob, ma kôlhö gi mbo gameñ dan. ² Tênh têm sêndic wain nandô sa-nga, nan natau kêkin ngac akiñ dan tênh lau sêyob ôm-nga, tu bu sêkên wain nandô natô tênh in. ³ Tigen nac sêlô in dön, sic in namlic nandê, ma sêkên in kôlhö amba sawa gi. ⁴ Goc natau kêkin ngac akiñ dan tiyham, tigen nac sic in pi nagôlôn, ma sêkôm mêtê sac tênh in. ⁵ Tinambu natau kêkin ngac titô-nga, magoc nac sic in ndu. Ma in kêkin lau daêsam tiyham, ma nac sic natô namlic nandê, ma sic natô ndu. ⁶ Tinambu ngac tigen mbo, nan natau ndê atungac, nan in tac whiñ ndu andô. Goc natau kêkin ndê atu dau tênh nac gi, ma gauc gêm tênh dau, 'Lau nan sêyob aneñ ôm, nan oc sêtoc aneñ atungac dindec sa.' ⁷ Tigen tênh têm natau ndê atu hóc asê, nan lau sêyob ôm-nga sêsôm tênh dau, 'Ngac dinan in natau ndê atungac nan oc wêkain ôm dindec ti ndê gên lêngsêm. Bocdinan dandic in ndu ma dakôc ôm dindec su ti yac

neñ.' ⁸ Ma sêkôc atungac, sic in ndu ma sêtuc in sa awê gi."

⁹ Goc Yisu ndac, "Mac gauc gêm bu ôm natau oc kôm sake tênh lau nan sêyob in ndê ôm? In oc meñ ma ndic nac ndu, ma kên ôm dau tênh lau natô sêyob.

¹⁰ Gauc nem yom nan sêto yêc bocdec bu, 'Hoc nan lau sêkwê andu-nga sêtec, nan kwahic ti hoc namata-nga yêc andu dau.' ¹¹ Pômdau kôm gên dau, ma yac al-ic nayham.' Mac asam yom dau su, me?"

¹² Tênh dinan lau bata Israel-nga sênjalê bu Yisu sôm yom gôlin dau hêganôn nac, dec sênjalê lên bu sêkôc in dön. Magoc sêtöc lau ton atu nan sêmbo sêwhiñ Yisu, ma tu dinan-nga sêhu in sin ma sêlhö si.

Lau bu sêtup Yisu pi yom takis-nga

(Mat 22:15-22; Luk 20:20-26)

¹³ Tinambu lau bata dinan sênjalê lên bu sêtup Yisu bu sôm yom so dan. Nac sênkin lau Palêsai natô sêwhiñ lau Israel-nga natô nan sêpuc Herod ma lau Rom-nga si gôlin dön, nan sêtên Yisu si. ¹⁴ Nac sêhóc asê in ma sêsôm, "Kêdônônwaga, yac anyalê bu am ngac sôm yom nandô-nga. Am gauc gêm lau si waê dom, ma toc nac hon sa nalên tigen. Ma am kêdônôn Anötö ndê lên tênh lau kêkuc yom nandô solop. Kwahic dec yac bu andac am bu in solop bu yac dakên takis t êñ †Sisa, me mba? Yac oc danemlhi takis, me mba?"

¹⁵ Yisu ngô yom dau, tigen in kêyalê bu nac gauc gêm bu sêtup in, dec sôm, "Tu sake-nga mac bu atim aö? Akôc mone silba dan ma atôc tênh aö." ¹⁶ Goc sêkên mone dan tênh in, ma in ndac nac, "Asa ndê nagatu ti naê yêc mone dindec?" Ma sêto yom ma sêsôm, "Sisa ndê." ¹⁷ Dec Yisu sôm, "Bocdinan atoc Sisa sa na gên nan gic in nawaê, ma atoc Anötö sa na gên nan gic in nawaê." Nac sênghô Yisu ndê yom dau, ma sêhêdaê tu in ndê gauc-nga.

Lau Sadiusi bu sêtup Yisu pi yom datisa akên lau batê-nga

(Mat 22:23-33; Luk 20:27-38)

¹⁸ Ma lau †Sadiusi natô sêtên Yisu si, bu sêkên gên-dac dan tênh in. Nac lau Israel si ton dan, nan sêkên whiñ dom bu lau batê oc sêtisa tiyham. ¹⁹ Ma nac sêndac in bocdec bu, "Kêdônônwaga, Moses to yac neñ yomsu dan bocdec bu. Ngac dan bu ndê dôwa nem awhê sa ma bu mbac ndu ma balêkoc mbasi, nan ngac dau oc nem dôwa ndê awhê sawa, ma kwê balêkoc asê tu dôwa-nga. ²⁰ Tênh ndoc dan asidôwai 7 sêmbo. Ngac namata-nga gêm awhê sa, magoc mbac ndu, ma balêkoc mba. ²¹ Goc in asi, ngac tilu-nga, gêm awhê sawa dau, magoc mbac ndu ma balêkoc mba. Ngac titô-nga bocdinan, ²² ma asidôwa hale bocdinan, hon sem awhê sawa dau sa, magoc sêmbac ndu, ma balêkoc mba. Ma tinambu awhê dau mbac ndu. ²³ Kwahic dec yac bu andac am bocdec bu. Lau batê bu sêtisa tôm lau natô sêsôm, dec awhê dau oc ti asidôwa asa ndê awhê? Bu asidôwai 7 dinan hon sem awhê tigen dinan su tênh ndoc sêmbo tali." †

²⁴ Ma Yisu sôm tênh ñac, “Mac akôc gauc so, bu mac anjyalê Anötö ndê yom ti in ndê ñaclai dom. ²⁵ Tênh tênh lau batê sêtisa, nañ lau oc sênem dau dom. Ñac oc sêmbo sêtôm anjela undambê-nga. ²⁶ Ma yom dañ tiyham tôle asê bu lau batê oc sêtisa. Mac asam su yêc Moses ndê buku. Tênh ndoc Moses gêlic ya golom a dañ, nañ Anötö sôm tênh in bu, ‘*Aô Abraham ndê Anötö, Aisak ndê Anötö ma Jakob ndê Anötö.*’ ²⁷ Lau batê bu sêtisa dom, dec tu sake-nga Anötö sam dau bu lau tôle dinañ si Anötö? In lau batê si Anötö dom, in lau tali si Anötö. Mac nem gauc in so sambuc.”

Yomsu ñamata-nga

(Mat 22:34-40; Luk 10:25-28)

²⁸ Kêdôhôngwaga yomsu-nga dañ kalhac whin lau nañ sêkên dañga Yisu ma lau Sadiusi si yom, ma in gêlic bu Yisu ô lau Sadiusi si yom ñapep. Bocdinañ in ndac Yisu, “Anötö ndê yomsu bocke ti yomsu ñamata-nga?” ²⁹ Ma Yisu sôm, “Yomsu ñamata-nga nañ hôle gêlêc yomsu hon nañ bocdec, ‘*Mac lau Israel-nga anjô! Pômdau yac neñ Anötö in Pômdau tigen.*’ ³⁰ Atac whin Pômdau am nem Anötö ti am nem ñalôm sambuc, ti gatôm sambuc, ti gauc sambuc, ma ti licwalô sambuc.’ ³¹ Ma yomsu tilu-nga bocdec yêc, ‘*Atac whin lau menpañ am-nga, tôle am atac whin am daôm.*’ Yomsu lu dinañ sêhôle gêlêc yomsu hon su.”

³² Goc kêdôhôngwaga yomsu-nga dau sôm tênh Yisu, “Kêdôhôngwaga, am sôm solop. Yomandô, Anötö tigen mbo, ma anötö ñandô dañ mbo dom. ³³ Ma yac bu atac whin A nôtö ti neñ ñalôm sambuc, ti gauc sambuc, ma ti licwalô sambuc, ma yac bu atac whin lau menpañ yac-nga tôle yac atac whin yac dauñ, nañ hôle gêlêc bu yac dakên wata ti da pi ya ndi, me bu dakên gên ñatô ti da.” ³⁴ Yisu gêlic bu ngac dau ô yom ti gauc ñayham, dec sôm tênh in, “Êmkuc gauc ñayham dinañ dec am oc tôle bu mbo Anötö ndê gôlin ñalôm.”

Yisu sôm yom dinañ, ma tinambu lau sêtöc bu sêkên gëndac tênh in tiyham.

Yisu kêsahê lau si gauc pi Mesaya

(Mat 22:41-46; Luk 20:41-44)

³⁵ Yisu kêdôhông lau mbo lôm dabuñ ñamakê, ma ndac ñac, “Bocke ma lau †Skraib sêsam Mesaya bu Dawid ndê Atu? ³⁶ Dawid dau hoc yom asê tôle Nalau Dabuñ puc in dön, ma to yom pi Mesaya bocdec bu, ‘*Anötö sôm tênh aneñ Pômdau, “Am ndöc aô aman andô-nga e nditôm aô wakên nem ñacyo sêsôle am gahim ñapu.”*’ ³⁷ Dawid dau sam Mesaya bu in ndê Pômdau, ma bocke dec lau sêsam in bu Dawid ndê Atu?” Ma lau hon sêngô Yisu ndê yom ti atac ñayham atu.

Yisu ndê puc pi lau Skraib si mêtê sac

(Mat 23:1-7; Luk 20:45-47)

† Lau Sadiusi gauc gêm bu ñac si gëndac dau tôle asê bu lau batê oc sêtisa tiyham dom.

³⁸ Ma Yisu kêdôhông lau ma sôm, “Ayob daôm ñapep bu anjuc lau Skraib si gêbôm dom. Ñac sêsôle ñakwê baliñ ma sêñsêlên sêmbo malac lôm, bu ñac atac whin bu lau sêtöc ñac sa ma sêhê mwalêc ñac. ³⁹ Ñac atac whin bu sêndöc mala ñamata-nga yêc lôm wê-nga, ma sêndöc lau tiwaê si mala tênh ndoc sênem mwasiñ. ⁴⁰ Yêc lau hon anjô-nga lau dau sêtem mbec baliñ. Magoc tênh ndoc lau sêlic ñac dom, nañ sêñsau lauwhê sawa bu sêngaho ñac si andu su. Anötö oc êmatôc ñac, ma kên ñagêyô sac sambuc tênh ñac.”

Awhê tuc dañ kên da dañge

(Luk 21:1-4)

⁴¹ Tinambu Yisu ndöc sic ndöc lôm dabuñ ñabatêm-ndö kêpin apa nañ lau sêkên si da sip-nga, ma tahê lau hon nañ sêkên si da sip apa dau. Lau ti lêlôm daêsam sêkên awa atu. ⁴² Tigen awhê tuc ñalôm sawa dañ men ma kên awa sauñ lu gitôm wan toea lu sip apa da-nga. ⁴³ Goc Yisu ta ndê ngac-sênjomi sêmem ma sôm, “Yomandô, aô wasôm tênh mac bu yêc Anötö anjô-nga awhê tuc ñalôm sawa dindêc kên da nañ hôle gêlêc lau hon si da su. ⁴⁴ Nahu bu lau ti lêlôm hon sêkên si da, magoc ñac si awa daêsam gacgen yêc ñac-nga. Magoc awhê dindêc in awhê ñalôm sawa, ma in kên ndê gên hon ti da.”

Yisu sôm yom pi lôm dabuñ Jerusalem-nga

(Mat 24:1-2; Luk 21:5-6)

13 Tênh ndoc Yisu bu hu lôm dabuñ ñagamen siñ, nañ in ndê ngacsênjôm dañ sôm tênh in, “Kêdôhôngwaga, lic hoc atu-tu ma andu ñayham kêlêc nañ sêkwê sa sêlhac dec.” ² Magoc Yisu ô yom ma sôm tênh in, “Am lic andu atu-tu ti lôm dabuñ dindêc! Aô wasôm tênh am, bu tinambu ñacyo oc sêsem hoc atu-tu hon dindêc su e hoc dañ oc ndöc hoc dañ ñahô tiyham dom.”

Gên wapac tênh nambu-nga-nga

(Mat 24:3-14; 10:17-22; Luk 21:7-19)

³ Ñac sêsa sêtem Lôle Olib si, ma tinambu Pita, Jems, Jon ma Andru tawasê sêtem Yisu si ma sêndöc anjô tênh lôm dabuñ yêc malac Jerusalem. Ma ñac sêndac in bocdec bu, ⁴ “Sôm tênh yac bu ñawapac nañ am sôm yom pi, nañ oc hôle asê Jerusalem tênh tênh bocke, ma gên sake oc kên puc yac bu tênh dau men kêpin?” ⁵ Goc Yisu sôm tênh ñac, “Ayob daôm ñapep bu lau dañ sêñsau mac dom. ⁶ Bu lau daêsam oc sêmem sênem aô anjôn ma sêsôm, ‘Aô Mesaya dauñ dec,’ ma oc sêñsau lau daêsam. ⁷ Ma tênh ndoc mac anjô ñawaê bu lau sic siñ tênh dau me sêmasañ dau tu sêndic siñ-nga, nañ asô dom. Bu gên hon dinañ gic waê bu men sa, m agoc tênh nambu-nga yêc dön yêc. ⁸ Kin nom-nga oc sêkên kisa dau, ma lau gamen dañ oc sêndic siñ tênh lau gamen dañ. Tiyhê oc nem yêc gamen hon, ma tôle oc sa. Gên hon dinañ oc ndic hu ñawapac tênh nambu-nga-nga, gitôm awhê nañ kêsahê balêkoc tun

in ma gên dau gic hu nandê atu nan in oc hôc tu kôc balêkoc-nga.

⁹“Gên namata-nga lau oc sêhoc nawaê nayham asê têt lau sambob, ma têt dinan têt nambu-nga oc men hôc asê. Ayob daôm napep. Lau oc sêwê mac atên lau sêmatôc yom-nga andi, ma sêhi mac na sô yêc lôm wê-nga. Tu aô-nga dec lau oc sêkên mac alhac gôlinwaga ti kin angô-nga, magoc ndoc dinan ti têt bu mac ahoc yom nandô asê têt nac. ¹¹Têt têt nan sêkôc mac dôn ma sêwê mac atên lau sêmatôc mac-nga andi, nan ahêgo daôm tu yom asôm-nga dom. Asôm yom nan Anötö oc kên têt mac têt ndoc dinan, bu mac daôm oc asôm yom dom, Nalau Dabun oc sôm.

¹²“Têt ndoc nawapac-nga dinan, lau nan sêkên whin dom oc sêhoc si asidôwai sêkên whin aô-nga asê bu sêndic nac ndu, ma dambai oc sêkôm têt atui boc-din. Balêkoc oc sêli dau sa têt damba ti dindai, ma sêkên nac sêtên lau bu sêndic nac ndu. ¹³Lau hon oc sêtec mac tu aô nen nê-nga. Magoc asa nan bu lhac nangga ma hu aô sin dom e ndê têt pacndê, nan oc tap Anötö ndê mwasi nan in si-nga sa.”

Nawapac gamej Judia-nga

(Mat 24:15-28; Luk 21:20-24)

¹⁴“Gên sac sambuc nan oc kôm gamej tisac, nan lau oc sêkên lhac gamej nan gic in nawaê dom. (Asa nan sam yom dindec, nan kôc gauc napep, bu nahu yêc sin dau.) Mac lau asa nan ambo gamej Judia-nga ma alic gên dau, nan hon alhê api gamej lôc-nga andi. ¹⁵Alhê nagahô ma gauc nem mac nem gên dan dom. Lau nan sênwhan dau sêndôc andu nasactô, nan sêsôc andu nalôm bu sêkôc si gên dan tôhôn dom. ¹⁶Ma nac nan sêmbo ôm, nan bocdinan. Sêkac dau kwi bu sêkôc si gên natô dom. ¹⁷Oyaê. Lauwhê tidaê, ma nac nan sêkên su têt balêkoc, nan oc sêtap nawapac atu sa têt têt dinan. ¹⁸Aten mbec bu gên dinan tap mac sa têt ndoc uhô-nga dom. ¹⁹Nahu bu nawapac nandô nan bu sa têt têt dinan, nan oc hôc gêlêc nawapac hon nan sêhoc asê nom têt têt nan Anötö kên undambê ti nom e kwahic dec, ma tinambu oc sa bocdinan tiyham dom. ²⁰Magoc Pômdau oc kên ndoc dinan tiapê tu bu nem lau nan in kêyalin sa su, nan sa-nga. Bu mba, goc lau hon oc sêninnga.

²¹“Têt ndoc dinan ngac dan bu sôm têt mac bu, ‘Al-ic, Mesaya dau dindec,’ me ‘Alic, Mesaya dau dindê,’ nan akên whin nac dom. ²²Lau nan sênsau bu nac Mesaya, ma propet tasan oc sêmen ma sêkôm gên dalô ti gên atu-tu bu sênsau lau. Ma nac oc sênsehê bu sêtim lau nan Anötö kêyalin nac sa, nan sêwhin. ²³Aô gakên puc mac gwanan, ma bocdinan ayob daôm napep.”

Namalac ndê Atu ndê bêt mbu men-nga

(Mat 24:29-36; Luk 21:25-33)

²⁴Ma Yisu sôm, “Ndoc nawapac-nga dinan oc pacndê, ma tinambu lau oc sêlic gên dalô atu-tu. Ac oc

nem ganduc ma ayô oc nawê tiyham dom. ²⁵Ma tata oc sêpen akên umbon, ma gên ti naci lai nan sêlhac umbon oc wiwic sa. ²⁶Ma tinambu lau oc sêlic Nj-malac ndê Atu men ndôc dao nahô ti ndê naci lai ma nawasi atu. ²⁷Ma in oc ênkin ndê anela sêsa sêtên nom nabatin ti undambê nabatin hon sêndi, bu sêndic lau nan in kêyalin nac sa su, nan sa.

²⁸“Gauc nem a lan. Têt ndoc mac alic nalau wakuc bu lêt, nan mac anyalê bu ndoc ac-nga men kêpin. ²⁹Ma bocdinan têt ndoc mac alic gên nan aô gasôm yom pi, nan hôc asê, dec anyalê bu Namalac ndê Atu ndê bêt mbu men-nga men kêpin su, gitôm in men kalhac gatam. ³⁰Yomandô! Lau têt dinan-nga oc sêninnga dom e gên hon dinan hôc asê. ³¹Undambê ti nom oc ninnga, magoc anen yom oc ninnga dom. Gên hon oc nandô sa têt aô gasôm.”

Lau dan sênnyalê Yisu ndê bêt mbu men-nga dom

(Mat 25:13-15)

³²Ma Yisu sôm, “Lau dan sênnyalê bêt me acgatu nan Namalac ndê Atu oc mbu men, nan dom. Anela undambê-nga sênnyalê dom, Anötö ndê Atu kêyalê dom, Daman tawasê kêyalê. ³³Bocdinan anem ali ma ayob daôm napep! Mac am gauc têt nan bêt nambu-nga dau oc men sa. ³⁴Gitôm andu natau dan nan bu sa ndi lic gamej natô. In hu ndê andu sin ma kên in ndê lau aki sêwêkai si gwelen têtên. Ma in oc sôm têt ngac yob gatam-nga, bu in nem ali ma tatin gamej napep e in mbu men. ³⁵Bocdinan anem ali, bu mac anyalê ndoc nan andu natau oc mbu men, nan dom. In oc hôc asê têt telha me timaninhu, me dalec tan, me bêtêc ganduc, nan mac anyalê dom. ³⁶Ayob daôm napep, mboe in oc mbu men nagahô, ma tap mac sa ayêc bêt ayêc. ³⁷Yom nan aô gasôm têt mac, nan dec wasôm têt lau hon bocdinan. Anem ali!”

Sêkic yom bu sêndic Yisu ndu

(Mat 26:1-5; Luk 22:1-2)

¹⁴ Lau Israel si tMwasi Pasowa ti tMwasi Bolom Yist Mba-nga nandoc men kêpin, ma bêt lu yêc dôn yêc. Ma dabun-siga atu-tu ti lau nan sêndôhôn yomsu-nga sênshalê lêt dan bu sêkôc Yisu dôn gelec ma sêndic in ndu. ²Tigen sêhêgo dau ma sêsôm, “Dakôm têt Mwasi Pasowa-nga nandoc dom, mboe lau daêsam nan sêmbo Jerusalem tu om atu Pasowa-nga, nan oc sêlic ma sêli dau sa.”

Awhê dan gêm oso Yisu

(Mat 26:6-13; Luk 7:36-50; Jon 12:1-8)

³Têt têt dinan Yisu mbo malac Betani, ma gên gên ndôc whin ngac dan nê Saimon. Mun-nga in ngac ti gêm bac leprasi. Yisu ndôc tebo ma awhê dan men, nan kôc bu namalu nayham nêli atu sip kac dan. In kac gên dau sa, ma kêc gên malu dau pi Yisu ndê nagôlôn. ⁴Lau natô sêlic dec tac nandê têt awhê dau, ma sêsôm, “Tu sake-nga in kêyalin gên namalu dinan? ⁵Gitôm bu dakên têt lau sênemli ma datap awa atu

sa, ma dakênj têtj lau ñalôm sawa. Ñaôli dau oc hôc gêlêc ñaôli tu gwelenj yala sambuc-nga su." Ma sêhec yom inj ñalênj sac.

⁶ Magoc Yisu sôm, "Ahu inj siñ ma akênj ñawapac têtj inj dom. Inj kôm gêtj ñayham solop têtj aô. ⁷ Lau ñalôm sawa oc sêmbo sêwhinj mac ñapanj, ma bocdinañ dec têtj bocke mac bu atac whinj, nañ oc tôm bu mac anem ñac sa. Tigenj aô oc wambo wawhinj mac ñapanj dom. ⁸ Awhê dindéc gitôm bu êmwasiñj aô ñalênj di-nañ, dec kôm. Inj kêc gêtj ñamalu pi aô, dec tôm inj kê-masanj aô neñ ñamlic gwananj tu sêñsuhunj aô-nga. ⁹ Yomandô aô wasôm têtj mac, bu tiñambu lau oc sêhoc ñawaê ñayham asê yêc gameñ honj, ma têtj di-nañ ñac oc sêsôm yom pi awhê dindéc ma lau oc gauc nem inj."

Judas sôm tidônj bu hoc Yisu asê

(Mat 26:14-16; Luk 22:3-6)

¹⁰ Têtj ndoc dinañ Judas Iskeriot, ñgacsênjomi 12 si danj, têtj dabunjsiga atu-tu gi ma sôm bu inj oc hoc Yisu asê têtj ñac. ¹¹ Ñac sêñgô inj ndê yom ti atac ñayham, ma sêsôm tidônj bu sênemlhi inj. Bocdinañ inj kêsalê lêtj tu bu hoc Yisu asê-nga.

Yisu ndê ñgacsênjomi sêmasanj Mwasiñ Pasowa-nga

(Mat 26:17-19; Luk 22:7-13)

¹² Têtj Mwasiñ Bolom Yist Mba-nga ñabêc ñamata-nga, bêc nañ lau Israel-nga sic domba Pasowa-nga ndu, nañ ñgacsênjomi sêsôm têtj Yisu bu, "Am tac whinj bu yac amasanj Mwasiñ Pasowa bu am neñ whinj yac-nga yêc nde?" ¹³ Dec Yisu kêkinj ndê ñgacsênjom lu ma sôm têtj injlu, "Asôc malac Jerusalem andi, ma amlu oc atap ñgac danj sa nañ kêbalanj bu lônj danj. Awhinj inj atênj inj ndê ñadau ndê andu andi. ¹⁴ Ma asôm têtj andu ñadau, 'Alu mba kêdôhônjwaga ndac am tu andu ñalôm ñaclen-nga, bu inj ti ndê ñgacsênjomi bu sênenj Mwasiñ Pasowa-nga yêc am nem andu.' ¹⁵ Ma inj oc tôc ñalôm atu danj yêc andu dau ñahô-nga têtj amlu. Tebo ti gêtj honj tu yac danenj Mwasiñ Pasowa-nga yêc ñalôm dau, goc amasanj gêtj yêc dinañ." ¹⁶ Goc sênjom lu dinañ sêsôc malac si, ma sêtap gêtj honj sa tôm Yisu sôm su, ma sêmasanj Pasowa.

Yisu sôm asê bu ñgac danj oc hoc inj asê

(Mat 26:20-25; Luk 22:21-23)

¹⁷ Têtj ac gi su Yisu ti ñgacsênjomi 12 sêtênj andu dau si. ¹⁸ Ñac sêndôc ti senj gêtj sêmbo, ma Yisu sôm, "Yomandô aô wasôm têtj mac, bu mac nem danj oc hoc aô asê. Ñgac dau kwahic dec ndôc ma gêtj gêtj whinj aô." ¹⁹ Yom dau kôm ñac sêsô, ma ñalôm ñawapac atu, ma ñac tigenj-tigenj sêsôm têtj inj, "Mboe aô, a? Mba!" ²⁰ Goc inj sôm têtj ñac, "Ñgac dau inj mac lau 12 nem danj, ma kwahic dec alu anj gêtj sip pele tigenj. ²¹ Gêtj dau oc ñandô sa pi ñamalac ndê Atu, tôm yom nañ sê-to yêc. Tigenj ñgac nañ hoc aô asê, nañ oc tap ñawapac atu sa, ma tu dinañ-nga inj dinda bu kôc inj dom, dec oc ñayham."

Yisu gic hu Mwasiñ Dabunj

(Mat 26:26-29; Luk 22:15-20)

²² Têtj têtj ñac senj gêtj sêmbo, nañ Yisu kôc bolom, gêm mbec, pô kôc-kôc, ma gic sam têtj ñac. Ma inj sôm, "Akôc sa loc, aô neñ ñandô dau dindéc." ²³ Ma inj kôc laclhu wain-nga danj ma gêm danjge, goc kênj têtj ñac ma ñac honj sênôm. ²⁴ Inj sôm têtj ñac, "Aô neñ dac wamatiñ pwac-nga dau dec, nañ wakêc siñ tu lau daêsam-nga. ²⁵ Yomandô aô wasôm têtj mac bu aô oc wanôm wain tiyham dom e Damanj ndê gôlinj menj sa tiawê, ma têtj ndoc dinañ aô wanôm tiyham."

²⁶ Tiñambu ñac sem wê danj, ma sêlhô sêsa sêtênj Lôc Olib si.

Yisu sôm bu Pita oc sêc inj ahuc

(Mat 26:31-35; Luk 22:31-34)

²⁷ Ma Yisu sôm têtj ñac, "Mac honj oc ahu aô siñ, tôm yom nañ sêto yêc bocdec bu, 'Aô oc wasenj ñgac yob domba-nga, ma domba oc sêlhô babalip.' ²⁸ Magoc tiñambu aô watisa tiyham, ma wamunj mac watênj gameñ Galili-nga wandi." ²⁹ Dec Pita sôm têtj inj, "Ñac honj bu sêhu am siñ, tigenj aô wahu am siñ dom." ³⁰ Ma Yisu ô yom ma sôm, "Aô wasôm yomandô bu ôbwêc dau dindéc am oc sêc aô ahuc tidim tô su, goc dalec oc tanj tidim lu-nga." ³¹ Tigenj Pita sôm yom ti ñanja, "Mba! Gitôm sêndic aô ndu wawhinj am, aô oc wasêc am ahuc dom." Ma ñac honj sêsôm yom kainj tigenj.

Yisu tenj mbec mbo ôm Getsemani

(Mat 26:36-46; Luk 22:39-46)

³² Ñac sêsa si e sêhêc asê ôm tolib-nga danj, ôm nañ sêsam bu Getsemani, ma Yisu sôm têtj ndê ñgacsênjomi, "Andôc dec ma aô waterj mbec." ³³ Goc inj kôc Pita, Jems ma Jon sêwhinj inj si, ma sêhu ñgacsênjomi ñatô siñ. Têtj ndoc dinañ Yisu ndê ñalôm ñawapac atu ma inj pô sim dau ñandô. ³⁴ Inj sôm têtj ñac, "Aô neñ ñalôm kêsahê ñawapac atu, kêpiñ bu oc wambac ndu. Mac andôc dec ma anem ali." ³⁵ Goc inj hu ñac siñ ma sa ña-sawa saunj gi. Inj hu dau sip nom gi ma tenj mbec, bu nditôm goc Anötô nem inj sa bu êñlêc têtj hôc ñandê-nga nañ oc hôc asê inj. ³⁶ Inj sôm, "Damanj, O Damanj, am gitôm bu kôm gêtj honj. Kôc laclhu ñawapac-ñ ga dindéc su yêc aô. Magoc êmkuc aô neñ atac whinj dom, kôm tôm am daôm nem atac whinj bu kôm."

³⁷ Inj tenj mbec su, dec mbu gi ma tap sa bu ñgacsênjomi sêyêc bêc sêyêc. Goc inj unj ñac sa ma sôm têtj Pita, "Saimon, bocke dec am yêc bêc? Am gitôm dom bu nem ali tôm acgatu ñasawa tigenj, a? ³⁸ A nem ali ma aterj mbec bu lêtôm tap mac sa dom. Mac nem gatôm licbalê, tigenj ñamlic kwapac."

³⁹ Goc Yisu sa gi, ma tenj mbec tigenj dinañ tiyham. ⁴⁰ Pacndê, goc inj mbu gi ma gêlic ñac sêyêc bêc, bu ñac tandô hê ñac sa ñandô. Ma ñac sêpônja yom tu sêsôm têtj inj-nga. ⁴¹ Goc inj gi ma tenj mbec tidim tô-nga. Ma têtj ndoc inj mbu têtj ñac tiyham, nañ inj sôm, "Tu sake-nga mac ayêc bêc ti anjwhanj daôm ñapanj?"

Gitôm! Ndoc menj hóc asê su bu sêhoc Njamalac ndê Atu asê ma sêkên inj sip lau sac amba. ⁴² Atisa ma dan-di! Alic ngac nanj hoc aô asê dec menj su."

Sêkôc Yisu dôn

(Mat 26:47-56; Luk 22:47-53; Jon 18:3-11)

⁴³ Yisu sôm yom dinan mbo, ma Judas, ngacsênjomi 12 si danj hóc asê whinj lau daêsam nanj sêhoc bienj ti sijn. †Dabunsiga atu-tu ti kêdôhônjwaga yomsu-nga ma lau bata sênjinj lau tonj dinanj sêwhinj Judas sêmenj. ⁴⁴ Judas kên puc lau d au gwananj su, ma sôm, "Ngac nanj mac anjalê, nanj aô oc wanjutô inj bu watôc inj asê têtj mac. Akôc inj dônj ma akênj lau sêyob inj, goc awê inj sa andi." ⁴⁵ Bocdina nj têtj ndoc Judas hóc asê, nanj inj têtj Yisu solop gi ma sôm, "Kêdôhônjwaga," ma ngutô inj. ⁴⁶ Dec lau nanj sêwhinj Judas, nanj sêkôc Yisu dônj. ⁴⁷ Yisu ndê lau sêlhac sêmpinj inj, ma njac si danj puc ndê bienj sa ma pa dabunsiga atu ndê njac akinj ndê danjalaunj danj su.

⁴⁸ Goc Yisu sôm, "Bocke dec mac akôc bienj ti gênj sinj-nga ma asa amenj bu akôc aô dônj gitôm njac kanj danj? ⁴⁹ Tôm bêtj honj aô gambo gawhinj mac ma kadôhônj lau yêc lôm dabunj njabatêmdö, magoc mac akôc aô dônj dom. Tigenj gênj nanj mac akôm kwahic dec, nanj kôm Anötö ndê yom nanj sêto yêc, nanj njandô sa."

⁵⁰ Têtj dinanj Yisu ndê lau honj sêhu inj sinj ma sêlhö si. ⁵¹ Ngac batat danj kêkuc Yisu ma mbo whinj inj ti ndê lau têtj ôbwêc dinanj, ma inj puc po njambwa. Lau sinj bu sêlô inj dônj, ⁵² tigenj inj hu ndê po sinj yêc njac si amba, ma kôlhö njamlıc njambwa gi.

Lau bata Israel-nga sêmatôc Yisu

(Mat 26:57-68; Luk 22:54-55, 63-71; Jon 18:12, 13, 19-24)

⁵³ Dabunsiga atu-tu Israel-nga, ti lau bata ma kêdôhônjwaga yomsu-nga honj sêkac sa sêmbô dabunsiga njamata-nga ndê andu. Ma lau nanj sêkôc Yisu dônj sêwê inj sêtênj andu dau si. ⁵⁴ Pita kêsêlênj kêkuc Yisu mbo ahê, e gi sôc dabunsiga njamata-nga ndê andu njatunlôm gi. Ma inj ndôc sic whinj lau sinj sêyob lôm dabunj-nga njatô ma kêsulu ya.

⁵⁵ Dabunsiga atu-tu ma lau bata honj nanj sêndöc Sanedrin si tonj, nanj sênjalê yom bu sênjgôlinj pi Yisu ma sêkên inj sip lau Rom-nga amba bu sêndic inj ndu. Magoc sêtap yom danj sa dom. ⁵⁶ Bu lau daêsam sêtisa bu sêhoc yom tasanj asê pi Yisu, magoc njac honj si yom so dau. ⁵⁷ Tinjambu lau njatô sêtisa, ma sêkênj yom tasanj pi inj bocdec bu, ⁵⁸ "Yac angô njac dau sôm, 'Lôm dabunj nanj njamalac sêkwê sa, nanj aô oc wasenj su. Ma têtj bêtj titô-nga aô oc wakwê andu wakuc danj sa, nanj gitôm andu nanj njamalac sêkwê, nanj dom.'" ⁵⁹ Magoc njac tigenj-tigenj si yom so dau tiyham.

⁶⁰ Goc dabunsiga njamata-nga tisa kalhac njalhu, ma ndac Yisu, "Am ngô yom dê sênjgôlinj pi am, me? Am bu ô yom, me mba?" ⁶¹ Tigenj Yisu gêm dau dônj ma ô yom dom. Goc dabunsiga dau ndac inj tiyham, "Am Mesaya

dau, Anötö Atungac, me mba?" ⁶² Ma Yisu sôm, "Aêc, aô dau nj dindêc. Ma tinjambu mac oc alic Njamalac ndê Atu ndôc Anötö Njalai Njatau ndê amba andô-nga, ma sip menj ndôc dao njahô."

⁶³ Têtj ndoc dabunsiga njamata-nga ngô yom dinanj, nanj tac njandê atu dec kêc dau ndê njakwê kic ma sôm, "Yac dapônja yom danj tu tanjgôlinj pi inj-nga dom.

⁶⁴ Yom nanj inj sôm pi dau, nanj sac sambuc! Mac angô su, ma mac gauc gêm bocke?" Ma njac honj sêsôm pit-igenj bu inj mbac ndu. ⁶⁵ Lau njatô sêhu gasôp pi inj. Njac sêkic inj tandô ahuc nj po, goc sêtap inj ma sêsôm, "Am bu propet, nanj sôm asê bu asa gic am." Ma lau sinj-nga sêkôc inj sêsa si, ma sêhi inj nj sô.

Pita sêc Yisu ahuc

(Mat 26:69-75; Luk 22:54-62; Jon 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Têtj têtj dinanj Pita mbo andu dau njamakê, ma dabunsiga njamata-nga ndê awhê akinj danj kêsêlênj menj. ⁶⁷ Inj gêlic Pita kêsulu ya mbo, goc tahê inj ma sôm, "Am njac nanj kêkuc Yisu Nasaret-nga whinj." ⁶⁸ Magoc Pita pa dau ma sôm, "Mba, aô kayalê am nem yom njahu dom." Dec inj tisa gi kalhac kêpinj tunlôm njagatam.

⁶⁹ Malô goc awhê akinj dau gêlic inj tiyham, ma sôm yom kainj tigenj têtj lau nanj sêlhac sêmpinj, "Alic njac kêlê. Inj Yisu ndê lau si danj." ⁷⁰ Magoc Pita pa dau tiyham. Njasawa sau nj ma lau nanj sêlhac dindê, nanj sêsôm, "Am njac Galili-nga. Yomandô, am njac si danj." ⁷¹ Magoc Pita sôm ti njanga, "Mba! Aô bu wasôm yom tasanj, nanj goc Anötö ndic aô. Aô kayalê njac nanj mac asôm yom pi inj, nanj dom andô!" ⁷² Ma njagahô dalec tanj tilu-nga, dec Pita gauc gêm Yisu ndê yom bu inj oc sêc inj ahuc tidim tö su, goc dalec oc tanj tidim lu-nga. Ma inj tanj dau ndu-ndu.

Pailot kêsû Yisu

(Mat 27:11-26; Luk 23:2-3, 18-25; Jon 18:29-19:16)

15 Têtj bêtjêc ganduc, dabunsiga atu-tu ti lau bata ma lau nanj sêndôhônj yomsu ti lau †Sanedrin-nga honj si njalôm tigenj tu gênj bocke bu sêkôm têtj Yisu-nga. Goc sêsô inj amba dônj ma sêwê inj sêtênj Pailot si. ² Ma Pailot ndac inj, "Am lau Israel-nga si kinj, a?" Goc Yisu ô yom ma sôm, "Tôm nanj am daôm sôm." ³ Têtj dinanj dabunsiga atu-tu sênjgôlinj yom daêsam pi inj. ⁴ Dec Pailot ndac inj tiyham, "Am oc ô njac si yom, me mba? Njac sênjgôlinj yom daêsam pi am." ⁵ Tigenj Yisu ô yom dom, dec Pailot hêdaê.

⁶ Têtj têtj dinanj njac danj ndôc gapocwalô, nanj ndê njagê Barabas. Munj-nga lau njatô sêli dau sa têtj lau Rom-nga nanj sem gôlinj lau Israel-nga, ma sic lau njatô ndu. Magoc lau Rom-nga sêkôc njac dônj ma sêkênj njac sêndöc gapocwalô. Ma Barabas inj njac si danj.

Tôm yala honj têtj ndoc lau Israel-nga si om atu Mwasi nj Pasowa-nga hóc asê, nanj Pailot kêkuc lênj danj bocdec bu. Lau Israel-nga oc sêndac njac gapocwalô-nga danj, dec inj oc êngapwêc inj su têtj njac. ⁸ Lau daêsam nanj sêkac dau sa têtj ndoc Pailot kêsahê Yisu,

nañ sêndac inj bu êngapwêc ngac gapocwalô-nga dan su ênkuc ngagôlinj dinanj. ⁹ Pailot kêyalê bu dabuñsiga atu-tu sem lêmunj Yisu nambwa, ma tu dinanj-nga dec sêwê Yisu sêtên inj sêmenj. Bocdinañ inj gauc gêm bu êngapwêc Yisu su, dec ndac ñac, “Mac atac whinj bu aô wahu Kinj Israel-nga sinj têt mac, me mba?” ¹¹ Tigen dabuñsiga atu-tu sêngalôm lau tonj atu dinanj e sêndac Pailot bu hu Barabas sinj têt ñac. ¹² Goc Pailot ndac ñac, “Bocdinañ aô oc wakôm sake têt ngac dindec, nañ mac asam bu lau Israel-nga si Kinj?” ¹³ Ma sêmbwêc, “Ndic inj pi a gicso dau!” ¹⁴ Magoc Pailot ndac ñac, “Tu sake-nga? Inj kôm giso bocke?” Magoc sêmbwêc ti njanja, “Ndic inj pi a!”

¹⁵ P ailot bu kôm lau atac nayham sa, dec gôlôc bu êngapwêc Barabas su têt ñac. Ma inj kêkinj Yisu têt lau sinj-nga bu sêhi inj ña sô, ma sêndic inj ndu pi a gicso dau.

Lau sinj-nga sêsu Yisu susu

(Mat 27:27-31; Jon 19:2-3)

¹⁶ Lau sinj-nga sêwê Yisu sêsa Pailot ndê andu ña-malacôm si, ma sêta yom bu lau sinj-nga honj sêkac sa. ¹⁷ Goc sêkên Yisu sôc ñakwê kokoc baliñ tôm kinj sêsoç, ma sêwhê wac kêm ma sêkên inj unj gitôm sunsunj. ¹⁸ Goc ñac sic hu sêmbwêc inj, “Ei! Datoc lau Israel-nga si kinj dindec sa man!” ¹⁹ Ma ñac sêkôc a danj ma sic inj pi ngagôlôn tidim daêsam, ma sêhê gasôp pi inj. Sêpôn haduc têt inj, ma sêñsau bu sêtoc inj sa. ²⁰ Sêsu inj susu pacndê, goc sêkôc ñakwê baliñ dinanj su, ma sêkên inj sôc dau ndê ñakwê sa tiyham. Ma sêwê inj sêsa malac Jerusalem ñamakê si, bu sêndic inj ndu pi a gicso dau.

Sic Yisu pi a gicso dau

(Mat 27:32-44; Luk 23:26-43; Jon 19:17-27)

²¹ Lau sinj-nga sêwê Yisu sêmbu senj, ma ngac danj kêsêlên mbo senj akên gameñ ñamakê-nga menj. Ma sêkac inj bu hôc Yisu ndê a gicso dau. Ngac dau ndê ñaê Saimon. Inj Aleksanda lu Rupas damba, ma inj ndê malachu Sairin. ²² Sêwê Yisu sêsa si e sêhôt asê gameñ nañ sêsam bu Golgota. (Ñaê dau danem kwi bu ‘Gameñ Nakêcyha-nga.’) ²³ Lau sinj-nga bu sêkên wain ti bu ñamakic têt Yisu nôm, magoc inj tec. ²⁴ Bocdinañ sêhu sinj, ma sic inj pi a gicso dau. Ma tinambu sêwhê inj ndê ñakwê kôc ma sêpuc gapoc bu sêlic asa oc kôc ñakwê bocke.

²⁵ Nac sic inj pi a gicso têt bêbêc, acgatu gitôm 9 kilok. ²⁶ Ma yom nañ lau bata Israel-nga sêngôlinj pi inj, nañ sêto pi bapia danj, nañ sôm, “Lau Israel-nga si Kinj.” ²⁷ Nac sic ngac sac lu pi a gicso dau sêwhinj, danj kêgalên Yisu amba andô-nga, ma danj kêgalên gasê-nga. ²⁹ Lau nañ sêñsêlên si sêmenj, nañ sêndahinj ñasu ma sêtanj bôlê Yisu. Sêsoç, “Ei. Am ngac nañ sôm bu senj lôm dabun su ma kwê sa tiyham tôm bêc tō. ³⁰ Dec sip akên a gicso dau mwenj, ma nem daôm sa!” ³¹ Ma dabuñsiga atu-tu ti kêdôhônwaga yomsu-nga bocdinañ sêsu inj susu ma sêsoç têt dandi, “Inj gêm lau daêsam sa, tigenj gitôm dom bu nem dau sa. ³² Yac bu

alic Mesaya, lau Israel si kinj dindec-nga, sip akên a gicso dau menj, dec yac oc akên whinj inj.” Ma ngac lu nañ sic pi a gicso sêwhinj Yisu, nañ sêsu inj susu bocdinañ.

Yisu mbac ndu

(Mat 27:45-56; Luk 23:44-49; Jon 19:28-30)

³³ Têt ac kalhac lhu, ñasec atu gêm gameñ sambuc ahuc e acgatu gitôm 3 kilok telha-nga. ³⁴ Ma têt 3 kilok Yisu mbwêc awha atu, “Eloi, Eloi, lama sabaktani?” (Yom dau danem kwi bu, ‘Aô neñ Anötö, aô neñ Anötö, tu sake-nga am hu aô sinj?’) ³⁵ Lau nañ sêlhac sêmpinj, nañ sêngô inj napep dom ma sêsoç, “Añgô, inj ta propet Elaija.” ³⁶ Ma ngac danj kêti gi kên sôwam danj sip wain ñamakic, ma sô dôñ pi a baliñ danj. Goc inj puc pi Yisu whasun bu inj nôm ma sôm, “Dahu inj sinj ma dalic, Elaija oc sip menj ma kôc inj su, me mba.”

³⁷ Têt têt dinanj Yisu mbwêc awha atu ma mbac ndu. ³⁸ Ma têt dinanj po baliñ nañ kêgalên lôm dabun ñalôm, nañ dau kic gi lu, kalhac ñahô ma gi têt ñapu-nga. ³⁹ Ma ngac bata sinj-nga nañ kalhac Yisu anjgô-nga, nañ gêlic inj ndê mbac ndu ñalên, goc sôm, “Yomandô, ngac dindec inj Anötö ndê Atu.”

⁴⁰ Lauwhê ñatô sêlhac ahê ma sêlic gên honj dinanj. Maria Magadala lu Maria nañ Jems sauñ lu Joses dinda, ma Salome sêmbu sêwhinj ñac. ⁴¹ Munj-nga, têt têt Yisu mbo gameñ Galili-nga, nañ lauwhê dinanj sênkuc inj, ma sem akiñ inj. Ma lauwhê daêsam nañ sêpi Jerusalem sêwhinj Yisu, nañ sêlhac sêwhinj ñac.

Josep kên Yisu ndê ñamlanj yêc hoc ñasun

(Mat 27:57-61; Luk 23:50-56; Jon 19:38-42)

⁴² Bêc nañ sic Yisu ndu, nañ lau Israel-nga si bêc sê-masanj dau tu Sabat-nga. [†] Bocdinañ têt telha, ⁴³ ngac bata Israel-nga danj ñaê Josep gauc gêm bu êñsuhun Yisu ñamlanj. Josep inj ngac akên malac Arimatiya-nga, ma inj lau Sanedrin-nga si ngac tiwaê danj nañ kên bata Anötö ndê gôlinj bu menj sa tiawê. Inj ndê ñalôm pêñ dôñ, dec têt Pailot gi ma ndac Yisu ndê ñamlanj.

⁴⁴ Yom dau kôm Pailot sô, ñahu bu inj kêyalê dom bu Yisu mbac ndu su. Bocdinañ inj ta lau sinj si ngac bata ma ndac inj bu Yisu mbac ndu su, me mba. ⁴⁵ Inj tap sa bu Yisu mbac ndu su, dec gôlôc têt Josep bu kôc Yisu ndê ñamlanj sa ndi êñsuhun. ⁴⁶ Josep kôc po nayham danj nañ inj gêmlihi munj su, goc sa gi ma kôc Yisu su yêc a gicso dau, ma kêpanj inj ahuc ña po dau. Ma inj kôc inj sa gi ma kên inj yêc sêhôn nañ lau sêlên gwananj su yêc hoc ñalôm. Goc inj kêpi hoc danj gi ndôc sê awha dau ahuc. ⁴⁷ Maria Magadala lu Joses dinda Maria sêlic Josep kên Yisu ndê ñamlanj yêc hocsun dinanj.

Yisu tisa

(Mat 28:1-10; Luk 24:1-12)

16 Bêc Sabat-nga menj gi su, goc Maria Magadala lu Jems dinda Maria, ma Salome semlihi gên

[†] Lau Israel sêsoç bu têt ndoc ac gi sip têt bêc nañ munj bêc Sabat-nga, nañ têt dau gic hu bêc Sabat-nga. Bocdinañ ñac bu sêngsuhun lau batê munj ac ndi sip.

malu bu sênem oso Yisu ndê ñamlar. ² Têñ wake ñabêc ñamata-nga dinarj sêti têñ bêbêc ganduc bu sêtênj sêhō sêndi. Ac pi meñ su ma sêñsêlênj sêmbo señ, ³ ma sêndac dandi, “Asa oc nem yac sa ma êmpi hoc narj yêc sê awha, narj su?” ⁴ Tigenj sêhōc tandō sa, ma sêlic hoc atu dau yêc sê awha dom. ⁵ Bocdinarj dec sêsōc sêhō ñalôm si. Sêlic ñgac batac ñarj narj sōc ñak-wê sêsêp, ma ndöc andô-nga, dec sêsö ñandô.

⁶ Magoc ñgac dau sôm, “Asö dom. Mac añsalê Yisu Nasaret-nga, narj sic inj ndu pi a gicso dau. Inj yêc dec dom, inj tisa su. Alic mala narj sêkênj inj yêc, narj sawa. ⁷ Magoc andi ma asôm têñ inj ndê sêñomi ma têñ Pita bu inj oc muñ mac têñ Galili ndi. Mac oc alic inj yêc dindê, tôm yom narj inj sôm têñ mac muñ su narj.” ⁸ Yom dinarj kôm awhê lu dau sêntitec ti sêhêdaê ñandô. Sêsa akênj sêhō, ma sêlhö sênti si. Magoc sêtöc dau dec sêsôm yom têñ ñamalac ñarj yêc señ dom.

⁹ Têñ tēm Yisu tisa têñ Sonda bêbêc, inj hoc dau asê ti-ñamata-nga têñ Maria Magadala, awhê narj muñ-nga inj soc ñalau sac 7 su yêc inj ñalôm. ¹⁰ Ma Maria gi ma sôm asê têñ lau narj sêñkuc Yisu, narj sêkôm ñarjgibo ti sêtarj sêmbo. ¹¹ Maria sôm têñ ñac bu inj gêlic Yisu ma inj mbo tali tiyham. Magoc ñac sêkênj whiñ dom.

¹² Tiñambu Yisu ndê ñgac-sêñom lu sêhu Jerusalem siñ ma sêñsêlênj sêmbo señ, ma Yisu hoc dau asê têñ injlu gitôm ñgac angô batac ñarj. ¹³ Dec injlu sêmbu si

ma sic miñ têñ sêñomi ñatô, magoc ñac sêkênj whiñ injlu dom bocdinarj.

Yisu kên gwelenj têñ lau narj sêñkuc inj

¹⁴ Tiñambu ñgacsêñomi 11 señ gênj sêmbo sêwhiñ dau, ma Yisu hoc dau asê têñ ñac. Ma inj sôm ñac tu ñac si ñalôm ñadandi-nga, bu sêkênj whiñ lau narj sêlic inj têñ ndoc inj tisa su, narj dom. ¹⁵ Goc inj sôm têñ ñac, “Atôm nom ñagamenj sambob andi, ma ahoc ñawaê ñayham asê têñ lau hoñ. ¹⁶ Lau narj sêkênj whiñ ma sêlinj sanggu, narj oc sêtap Anötö ndê mwasiñ nem ñac si-nga sa. Magoc lau narj sêkênj whiñ dom, narj oc sêtap inj ndê matôc sa. ¹⁷ Ma Anötö oc kênj ñaclai têñ lau narj sêkênj whiñ, dec oc tôm bu sêkôm gênj dalô bocdec bu. ñac oc sêkôm gwelenj sênem aö añôn, ma sêsoc ñalau sac su yêc lau. ñac oc sêsôm yom awha wakuc-nga narj sêndôhôn muñ su dom. ¹⁸ ñac bu sêkôc mboc sac sip ñac amba me sênom bu ñamalic, dec oc kôm ñac sêtisac dom. Ma ñac oc sêkênj amba sac lau gêmbac, ma sêkôm ñac ñayham sa.”

¹⁹ Yisu sôm yom dinarj têñ ñac su, goc Anötö kôc inj su yêc nom. Inj pi undambê gi, ma ndöc Anötö ndê amba andô-nga. ²⁰ Ma inj ndê sêñomi sêsa si, ma sêhoc ñawaê ñayham asê yêc gamenj hoñ. Ma Pômdau mbo whiñ ñac, ma kênj ñaclai têñ ñac bu sêkôm gênj dalô atu-tu tu bu puc yom narj sêhoc asê, narj dôn-nga.

LUK

Yom whê nawaê nayham dindéc sa-nga

Luk in Yisu ndê ngacsênjom dom, ma in ngac Israel-nga dom. In ngac Grik-nga, ma in dokta, ma bocdinaŋ tanyalê bu in ngac tigauc. Luk dau gêlic gên hoŋ naŋ Yisu kôm, naŋ dom, magoc in kip yom hoŋ sa yêc lau naŋ sêmbo sêwhiŋ Yisu têng ndoc in gic hu ndê gwelen e in mbu pi undambê gi (1:1-4). Luk ndê nawaê nayham hêganôn Yisu ti in ndê gwelen, ma in to bapia daŋ tiyham (Aposel) pi gwelen naŋ lau aposel sêkôm na Nalau Dabuŋ ndê naclai.

Yêc in ndê yom namata-nga, Luk sôm bu in to yom têng ngac atu daŋ naê Tiopilas. Naê dau danem kwi bu 'ngac naŋ atac whiŋ Anötö.' Magoc in to tu ngac tigen dinaŋ-nga dom, in to ndê nawaê nayham hêganôn lau naŋ lau Israel dom gitôm in dau, ma lau Israel-nga sêwhiŋ. In tac whiŋ bu naŋ sênjalê bu Yisu, in lau Israel-nga si Mesaya, ma in men gic waê lau Israel-nga tawasê dom, magoc men bu ti lau hoŋ si Pômdau, ma bu mbac ndu tu lau hoŋ-nga. Ma bocdinaŋ Luk tac whiŋ bu Yisu ndê nawaê sa têng gameŋ nom-nga hoŋ, bu lau sêngô ma sêkên whiŋ Yisu, dec oc sêtap Anötö ndê mwasin nem naŋ si-nga sa.

Yom Namata-nga

¹ O ngac atu Tiopilas. Lau daêsam sênjahê bu sêto yom pi gên hoŋ naŋ nandô sa yêc yac mba gameŋ. ² Naŋ sêto sênkuc yom naŋ lau naŋ sêmbo sêwhiŋ Yisu têng ndoc in gic hu ndê gwelen, naŋ sic du-lu têng yac. Lau dau sêlic gên hoŋ naŋ Yisu kôm pi tandô, dec sêhoc nawaê nayham asê pi gên dau. ³ Ma aô bocdinaŋ, gakip yom hoŋ sa pi gên namata-nga ma men têng kwahic dec, ma galic nayham bu wato sip bapia dindéc ma wanŋiŋ têng am. Aô gato yom kakuc naŋdênaŋ tôm gên hoŋ naŋ hêc asê. Tu dinaŋ-nga O ngac atu Tiopilas, ⁴ am oc êmyalê bu yom hoŋ pi Yisu naŋ am ngô su, naŋ yom nandô.

Jon, Ngac Kêku Lau-nga ndê puc dinda kôc in-nga

⁵ Têng têng Kiŋ †Herod gêm gôlin gameŋ Judia-nga, naŋ †dabuŋsiga daŋ mbo, in ndê naê Sekaria. In kôm ndê gwelen whiŋ dabuŋsiga naŋ sêmbo dabuŋsiga namata-nga Abaisa † ndê ton. Sekaria ndê awhê ndê naê Elisabet, ma in Aron †† ndê wakuc daŋ, gitôm Sekaria dau. ⁶ Anötö gêlic inlu sêsa lêng gitên yêc in angô-nga, sênsêlên sênkuc Anötö ndê yomsu ti naŋgôlin naŋlên

† Abaisa - dabuŋsiga namata-nga daŋ naŋ mbo têng Kiŋ Dawid ndê têng. Têng têng dinaŋ lau Israel si dabuŋsiga sêwhê dau kôc ti ton 24 kênkuc dabuŋsiga namata-nga si naê (1 Kr 24:7-19 ma Nia 12:11-17). Ma tiŋambu sêkôm gwelen tôm naŋton 24 dinaŋ sêyô dau sêyô dau. Têng Yisu ndê têng, lau dabuŋsiga daêsam sêndôc gameŋ namakê-nga, ma sêpi Jerusalem tu sêkôm gwelen yêc tîlôm dabuŋ tôm naŋ si ton si ndoc, ma tiŋambu sêmbu sêtên si gameŋ si (Luk 1:8, 23). Alic yom whê naê 'dabuŋsiga' sa-nga yêc buku dindéc nam-bu-nga. †† Aron - lau Israel si dabuŋsiga namata-nga naŋ gêm ak-in Anötö têng Moses ndê têng. Alic Eks 7:1-6 ma 28:1.

nayham. ⁷ Inlu sêti awhê andô ma ngac andô su, magoc balêkoc mba, bu Elisabet in awhê gapoc.

⁸ Têng têng daŋ Sekaria ndê ton si ndoc sênem akiŋ Anötö-nga hêc asê, ma in gêm ndê gwelen dabuŋsiga-nga mbo Anötö ndê lôm dabuŋ yêc Jerusalem. ⁹ Ma gitôm dabuŋsiga si mêtê, sêpuc gapoc gi sip Sekaria, bu sêc lôm dabuŋ naŋlôm ndi, ma kên da namalu nayham. ¹⁰ Ma têng ndoc in sêc gi bu kên da namalu nayham, naŋ lau Israel-nga hoŋ naŋ sêkac sa tu s êtoc Anötö sa-nga, naŋ sêten mbec sêlhac awê. ¹¹ Têng ndoc dinaŋ Pômdau ndê aŋela daŋ hoc dau asê têng Sekaria, ma kalhac alta da namalu-nga na-ndô-nga. ¹² Têng ndoc Sekaria tandô pi aŋela dau, in sô ti têt dau nandô. ¹³ Magoc aŋela sôm têng in, "Têt daôm dom Sekaria, bu Pômdau ngô mbec naŋ am ten. Am nem awhê Elisabet oc kôc atômngac daŋ, ma am oc sam in ndê naê bu Jon. ¹⁴ In oc kôm am atac nayham atu, ma lau daêsam oc sêtisambuc tu dinda kôc in-nga, ¹⁵ bu in oc ti ngac tiwaê yêc Pômdau angô-nga. In oc nôm wain me bu naŋga dom, magoc têng têng in yêc dinda atac naŋlôm en, naŋ Nalau Dabuŋ oc nem in ahuc, ma mbo whiŋ in naŋaŋ. ¹⁶ Ma têng ndoc in tiatu, naŋ in oc nem lau Israel-nga daêsam kwi, sêmbu sêsêc Pômdau naŋ si Anötö naŋu. ¹⁷ In oc ti propet naŋga ma ti naclai gitôm propet namata-nga Elaija. Ma in oc muŋ Pômdau, bu nem lau daêsam si naŋlôm kwi. Dambai oc atac whiŋ atui, ma lau daŋgapêc oc sêti lau ti gauc naŋ sêsa si lêng gitên. Naŋlên dinaŋ in oc êmasaŋ lau si naŋlôm bu sêkôc Pômdau sa."

¹⁸ Sekaria ngô aŋela ndê yom dinaŋ su, goc sôm têng in, "Alu ati awhê andô ma ngac andô su. Boc-dinaŋ naŋlên bocke dec aô wanjalê bu am nem yom oc nandô sa?" ¹⁹ Goc aŋela ô yom ma sôm, "Aô Gabriel

naŋ galhac Pômdau aŋgô-nga, ma iŋ kêkiŋ aô bu wahoc ŋawaê ŋayham dindéc asê têng am. ²⁰ Gêŋ naŋ aô gasôm yom pi, naŋ oc ŋandô sa tôm ŋandoc. Tigen am kêŋ whiŋ aô dom, ma bocdinaŋ am oc awham mba sa, ma sôm yom dom e gêŋ hoŋ dindéc hôc asê su."

²¹ Têng dinaŋ lau naŋ sêmbo awê, naŋ sêhôn Sekaria ma gauc gêm bu bocke ma iŋ mbo tiwandêc yêc lôm dabuŋ ŋalôm. ²² Ma têng ndoc Sekaria mbu sa awê gi, naŋ gitôm dom bu sôm yom, ma gic amba ŋambwa têng ŋac, dec ŋac si gauc sa bu iŋ gêlic gêŋ ŋagatu daŋ yêc lôm dabuŋ ŋalôm.

²³ Tiŋambu iŋ ndê bêc gwelen-nga pacndê, ma iŋ kôlhô mbu têng ndê malac gi. ²⁴ Ma iŋ ndê awhê Elisabet daê, dec timêtê dau ŋapep, ma mbo tenj mbo iŋlu si andu gitôm ayô amanđan. Elisabet sôm, ²⁵ "Pômdau kôm gêŋ dindéc ma gêm aô sa. Ŋamata-nga aô gambo ti mayan yêc lau aŋgô-nga, bu aô awhê gapoc, tigen kwahic dec Pômdau tawalô aô, ma kôc aô mayan su."

Yisu ndê puc dinda kôc iŋ-nga

²⁶ Elisabet daê gitôm ayô 6 su, goc Anötö kêkiŋ aŋela Gabriel têng malac Nasaret naŋ yêc gameŋ Galili-nga, ²⁷ bu kêŋ ahenj têng awhê akiŋ daŋ. Iŋ ndê ŋaê Maria, ma lau sêhoc yom asê su bu Maria oc nem ŋac daŋ ŋaê Josep, naŋ Kiŋ Dawid ndê apaŋgac daŋ. ²⁸ Aŋela dau têng Maria gi ma sôm, "O awhê naŋ Anötö tac whiŋ am ndu andô, Pômdau whiŋ am." ²⁹ Yom dau kôm Maria sô ŋandô, ma iŋ gauc gêm têng dau bu, "Iŋ awha gic aô tu sake-nga?" ³⁰ Goc aŋela sôm têng iŋ, "Tôc daôm dom Maria, bu Anötö gêlic am ŋayham kêlêc. ³¹ Am oc daêm ma kôc balêkoc ŋac daŋ, ma sam iŋ ndê ŋaê bu Yisu. ³² Iŋ oc ti ŋac tiwaê, ma lau oc sêsam iŋ bu Anötö Ŋaclai ti Ŋawasi Ŋadau ndê Atu. Pômdau Anötö oc kêŋ iŋ wêkaiŋ apaŋgac Dawid ndê pôn kiŋ-nga. ³³ Iŋ oc nem gôliŋ tjakob ndê wakuc lau Israel-nga, ma iŋ ndê gôliŋ oc pacndê dom."

³⁴ Goc Maria ndac aŋela dau bu, "Aô gayêc gawhiŋ ŋac daŋ dom, ma bocdinaŋ yom dau oc ŋandô sa ŋalên bocke?" ³⁵ Ma aŋela ô yom ma sôm, "Ŋalau Dabuŋ oc têng am menj, ma Anötö, Ŋaclai ti Ŋawasi Ŋadau ndê ŋaclai oc nem am ahuc. Tu dinaŋ-nga balêkoc dabuŋ naŋ am oc kôc, naŋ lau oc sêsam iŋ bu Anötö ndê Atu. ³⁶ Ma am ŋgô! Elisabet, awhê andô naŋ yêc am apami si toŋ, naŋ daê ma oc kôc balêkoc daŋ. Sêsôm bu iŋ awhê gapoc, magoc kwahic iŋ daê tôm ayô 6 su. ³⁷ Bu gêŋ daŋ yêc dom, naŋ Anötö gitôm dom bu kôm ŋandô sa." ³⁸ Ma Maria ô yom ma sôm, "Pômdau ndê awhê akiŋ aô. Bocdinaŋ, yom naŋ am sôm, naŋ ŋandô sa pi aô." Maria sôm yom dinaŋ su, goc aŋela hu iŋ siŋ.

Maria gic Elisabet kêsi

³⁹ Têng têng dinaŋ Maria kêmasan dau, ma kêsêlên ŋagahô têng malac daŋ yêc gameŋ ŋabaô Judia-nga gi.

⁴⁰ Iŋ hôc asê ma têng Sekaria ndê andu gi, ma ta Elisa-

bet ndê ŋaê. ⁴¹ Têng têng Elisabet ŋgô Maria ndê yom, naŋ balêkoc naŋ yêc iŋ ŋalôm kwê soc ti ŋaŋga, ma Ŋalau Dabuŋ gêm Elisabet ahuc. ⁴² Ma iŋ sôm yom awha atu, "Anötö toc am sa hôc gêlêc lauwhê sambob su, ma oc toc balêkoc naŋ am oc kôc, naŋ sa bocdinaŋ. ⁴³ Aô awhê bocke, dec am, aneŋ Pômdau dinda mwenj bu lic aô? ⁴⁴ Têng ndoc aô gaŋgô am mbwêc aô, naŋ balêkoc naŋ yêc aô ŋatac, naŋ kwê soc ti atac ŋayham. ⁴⁵ Am kêŋ whiŋ bu Pômdau ndê yom p i am oc ŋandô sa, ma tu dinaŋ-nga am tap iŋ ndê mwasiŋ sa!"

Maria po Anötö ndê waê sa

⁴⁶ Ma Maria sôm:

"Aô wapo Pômdau ndê waê sa ti aneŋ ŋalôm sambuc, ma aô atac ŋayham kêlêc tu Anötö naŋ gêm aô si-nga. ⁴⁸ Ŋahu bu iŋ kêlhiŋ iŋ ndê awhê akiŋ ŋambwa, aô dec siŋ dom. Têng kwahic dec ma ndi, lau hoŋ oc sêsam aô bu awhê naŋ Anötö kêmwasiŋ. ⁴⁹ Iŋ Ŋaŋga Ŋadau naŋ kôm gêŋ atu têng aô, ma iŋ ndê ŋaê dabuŋ.

⁵⁰ Tôm têng sambob, iŋ tawalô lau hoŋ naŋ sêtôc iŋ ma sêtoc iŋ sa. ⁵¹ Iŋ amba ŋaŋga kôm gêŋ atu, ma lau naŋ yom sêtoc dau sa-nga gêm ŋac si ŋalôm ahuc, naŋ iŋ soc ŋac su sêlhô têngtên. ⁵² Iŋ kêmasuc kiŋ nom-nga su yêc ŋac si pôn kiŋ-nga, magoc lau naŋ sêŋgwiniŋ dau, naŋ iŋ toc ŋac sa.

⁵³ Iŋ kêmwasiŋ lau ŋalôm sawa ŋa gêŋ ŋayham-ŋayham, magoc iŋ kêkiŋ lau ti lêlôm sêsa amba sawa si.

⁵⁴ Iŋ gêm iŋ ndê lau akiŋ Israel-nga sa, ma tôm yom naŋ iŋ gic bata têng aban Abraham, ma têng iŋ ndê wakuc hoŋ naŋ sêŋkuc iŋ, naŋ iŋ tawalô ŋac."

⁵⁶ Maria kêpiŋ Anötö ma sôm yom dinaŋ su, goc mbo whiŋ Elisabet gitôm ayô tö, ma tiŋambu iŋ kôlhô mbu têng ndê malac gi.

Elisabet kôc Jon

⁵⁷ Elisabet ndê ndoc menj sa dec iŋ kôc balêkoc ŋac daŋ. ⁵⁸ Ma iŋ ndê dawai ti lau menjan iŋ-nga sêŋgô bu Pômdau tawalô iŋ ŋalên dinaŋ, ma ŋac hoŋ atac ŋayham sêwhiŋ iŋ. ⁵⁹ Têng balêkoc dau ndê bêc ti-8-nga, ŋac hoŋ sêmenj bu sêsê balê ndê ŋamlic ŋatô su sêŋkuc lau Israel-nga si t̄pwac, ma ŋac tac whiŋ bu sêkên damba Sekaria ndê ŋaê pi iŋ. ⁶⁰ Tigen iŋ dinda sôm, "Mba! Dasam iŋ ndê ŋaê bu Jon." ⁶¹ Ma sêsôm têng iŋ, "Yêc am nem dawam, ŋac ŋaê Jon daŋ mbo dom." ⁶² Ma ŋac sic amba têng damba bu sêŋyalê ŋaê bocke iŋ tac whiŋ. ⁶³ Iŋ kôm ŋa amba bu sêkên tapele daŋ têng iŋ, dec sêkên ma iŋ to, "Iŋ ndê ŋaê Jon," goc lau hoŋ sêhêdaê. ⁶⁴ Ma ŋagahô iŋ êmbala tigolon, ma iŋ sôm yom asê ma kêpiŋ Anötö.

⁶⁵ Gêŋ dau kôm ŋac lau hoŋ sêsô, ma lau naŋ sêmbo Judia ŋagamenj lôc-nga, naŋ sem yom-galôm ŋapan pi gêŋ hoŋ dinaŋ. ⁶⁶ Lau hoŋ sêŋgô ŋawaê, ma ŋac gauc gêm yom dau ŋapan yêc ŋac si ŋalôm. Ma ŋac sêlic bu Pômdau ndê ŋaclai tôc dau asê yêc balê dau, dec sêndac dandi, "Iŋ oc ti ŋamalac kaiŋ bocke?"

Sekaria hoc yom asê gitôm propet

⁶⁷ Têñ tēm dinañ Nalau Dabuñ gēm Jon ndê damba Sekaria ahuc, ma in hoc yom asê gitôm propet dan ma sôm,

⁶⁸ "Tampiñ Pômdau, yac lau Israel-nga neñ Anötö, bu in meñ bu nem in ndê lau si. ⁶⁹ In po ngac ti ñaclai dan sa yêc in ndê ngac akiñ Dawid ndê lau wakuc, nañ gitôm bu nem yac si. ⁷⁰ Anötö ndê propet dabuñ sêhoc yom asê pi gên dau muñ su, ma kwahic dec Anötö kôm yom dau ñandô sa. ⁷¹ In kêmasañ lêt di-nañ, bu nem yac si yêc yac neñ ñacyo ti lau nañ sêtec yac amba. ⁷² In tawalô yac, tôm in gic bata têt abañ, ma gauc gêm in ndê pwac dabuñ, ⁷³ nañ in kêmatiñ tidôn whiñ abañ Abraham. ⁷⁴ In oc nem yac si yêc yac neñ ñacyo amba, tu bu yac danem akiñ in ti atac pa su, ⁷⁵ ma tu bu tañsêlên dasa lêt gitên ti dabuñ yêc in aṅgô-nga tôm bêt hon. ⁷⁶ Ma Jon, anen balê, lau oc sêsam am bu 'Anötö, Ñaclai ti Nawasi Nadau ndê propet,' bu am oc muñ Pômdau ma êmasañ lau si ñalôm tu sêkôc in sa-nga. ⁷⁷ Ma am oc whê Anötö ndê lau si gauc sa pi lêt nañ in oc suc ñac si sac kwi tu bu nem ñac si-nga. ⁷⁸ Yac neñ Anötö ndê lêt tawalô yac-nga, nañ oc tôm ac nañ pi ma kalhac umbon, ⁷⁹ ma pô lau nañ sêndôc gameñ ñasec, ma lau nañ sêmpiñ bu sêmbac ndu. In oc wê yac dasa señ bu datap yom malô sa."

⁸⁰ Tiñambu balê dau tiatu, ma kên ndê ñalôm sambuc tu nem akiñ Anötö-nga. Ma in mbo gameñ sawa e tôm bêt nañ in gic hu ndê gwelen, dec gêm mêtê kalhac lau Israel aṅgô-nga.

Maria kôc Yisu

2 Têñ tēm dinañ tSisa Ogasta gic atu yom bu sêsê lau hon nañ sêmbo Rom si gôliñ napu, nañ sa tu bu sênemlihi takis-nga. ² (Têñ ndoc dinañ Kirinios gêm gôliñ gameñ Siria-nga, ma gên dinañ ti tēm ñamata-nga nañ sêsê lau sa yêc in ndê gôliñ napu.) ³ Bocdinañ lau hon sêtên si malachu si, bu sêto si ñaê sip bapia sêsê ñac sa-nga.

⁴ Josep in Dawid ndê wakuc dan, ma bocdinañ in hu malac Nasaret yêc gameñ Galili-nga siñ, ma sip têt Dawid ndê malac yêc gameñ Judia-nga gi, malac nañ sêsam bu Betlehem. ⁵ Josep lu Maria sêwhiñ dau si bu sêkên si ñaê, bu sêhoc inlu si yom asê su bu oc sênem dau. Ma Maria daê mbo. ⁶ Têñ ndoc inlu sêmbo Betlehem, nañ Maria ndê bêt bu kôc balêkoc-nga hôt asê. ⁷ Josep lu Maria sêyêc bêt si mala, bu ñasawa mbasi yêc andu ñaclen-nga. Ma yêc dê, Maria kôc in ndê balêkoc ngac ñamata-nga. Ma in kôm in si ña po, ma kên in yêc bêt si apa sênên gên-nga.

Añela sêhoc Yisu ñawaê asê

⁸ Têñ ôbwêc dinañ lau ñatô sêyob si domba sêmbo malac dau ñamakê. ⁹ Ma Anötö ndê añela dan hoc dau asê têt ñac. Pômdau ndê ñawê pô ñac, ma sêtôc dau ñandô. ¹⁰ Goc añela dau sôm têt ñac bu, "Atôc daôm

dom! Aô bu wakên ñawaê ñayham dan têt mac, nañ oc kôm mac atac ñayham atu. Ma ñawaê dindec gic waê lau hon. ¹¹ Mac nem ngac nem mac si-nga hôt asê têt bêt dau dindec. In dinda kôc in yêc Betlehem, malac nañ sêsam bu Dawid ndê malac. In tMesaya dau nañ Anötö gic bata bu êñkiñ meñ, ma mac nem Pômdau dau. ¹² Atên Betlehem andi, ma mac oc aṅyalê balêkoc dau pi gên bocdec bu. Sêkôm in si ña po, ma sêkên in yêc bêt si apa sênên gên-nga." ¹³ Ma ñagahô añela undambê-nga daêsam sêhoc dau asê sêwhiñ añela dinañ, ma sem wê sêmpiñ Anötö bocdec bu, ¹⁴ "Anötö ndê waê sa yêc lôlôc. Ma yom malô yêc nom, têt lau nañ Anötö gêlic ñac ñayham."

Lau sêyob domba-nga sêtên Betlehem si

¹⁵ Añela sem wê dinañ su, goc sêmbu sêpi undambê si. Ma lau sêyob domba-nga sêsôm têt dandi, "Ayôc! Datên Betlehem dandi, ma dalic gên atu nañ Pômdau ndê añela sêhoc asê têt yac." ¹⁶ Goc sêñsahic dau sêtên Betlehem si, ma sêtap Maria lu Josep sa, ma sêlic balêkoc dau yêc bêt si apa sênên gên-nga. ¹⁷ Sêlic in su goc sêsa si, ma sic miñ yom nañ añela hoc asê têt ñac pi balêkoc dau. ¹⁸ Ma lau hon nañ sêṅgô ñac si yom, nañ sêhêdaê ñandô. ¹⁹ Magoc Maria gauc gêm yom hon ñapañ yêc ndê ñalôm. ²⁰ Ma lau sêyob domba-nga sêlhô sêmbu sêtên gameñ sêyob domba-nga si. Sêmpiñ Anötö ma sêtôc in ndê waê sa tu gên hon nañ sêṅgô ti sêlic, nañ gitôm añela sôm asê têt ñac.

Sêtôc Yisu yêc lôm dabuñ

²¹ Têt bêt 8 ṅinga su, sêsê balê ndê ñamlic ñatô su, kêtuc lau Israel-nga si pwac. Ma sêsam in ndê ñaê Yisu, tôm añela sam in têt ndoc in kên puc Maria bu in oc daê.

²² Muñ-nga, Moses to yomsu dan pi lauwhê Israel-nga nañ sêkôc balêkoc, nañ yêc bocdec bu. Sêhôn e bêt 40 pacndê, goc ñac oc ñawasi sa tiyham yêc Anötö aṅgô-nga. Bocdinañ têt Maria ndê bêt 40 pacndê su, goc inlu Josep sêkôc Yisu sêtên lôm dabuñ yêc malac Jerusalem si, bu sêtôc in yêc Pômdau aṅgô-nga.

²³ Sêkôm bocdinañ kêtuc Pômdau ndê yomsu nañ Moses to bocdec bu, "Asam balêkoc ngac mbêt hon bu dabuñ yêc Pômdau aṅgô-nga." ²⁴ Ma têt tēm dinañ inlu sêkên da bu Maria ñawasi sa tiyham. Sêkên da tôm Pômdau ndê yomsu, balusi lu me mbac sañ lu.

²⁵ Têt tēm dinañ ngac dan ñaê Simeon mbo Jerusalem. In ngac gitên ti dabuñ, ma in hôn ndoc bu Anötö êñkiñ in ndê Mesaya bu nem lau Israel-nga si. Nalau Dabuñ whiñ in tôm bêt hon, ²⁶ ma têt ndoc dan, kên gauc têt in bu in oc mbo tali e lic Mesaya nañ Pômdau gic bata. ²⁷ Ma Nalau Dabuñ wê Simeon têt lôm dabuñ gi, têt bêt nañ Yisu dinda lu damba sêkôc in sêmên bu sêkên da sêñkuc Moses ndê yomsu. ²⁸ In pê Yisu sa, goc kêpiñ Anötö ma sôm, ²⁹ "O Pômdau atu, yom nañ am gic bata su, nañ kwahic dec ñandô sa. Aô tanôn galic am nem tNgac Nem Lau Si-nga su, ma bocdinañ dec oc tôm bu am nem ngac akiñ aô dec

wambac ndu ti atac malô. ³¹ Am kêmasañ lêng dindec yêc lau hoŋ aŋgô-nga. ³² Am nem ɲawê oc pô lau hoŋ, bu tôte am asê têng lau gameŋ apa-nga, ma bu po am nem lau Israel-nga si waê sa."

³³ Simeon sôm yom dinaŋ pi Yisu, dec kôm Yisu dina lu damba sêhêdaê. ³⁴ Goc Simeon gêm mbec ɲac, ma sôm têng Yisu dinda Maria, "Anötö kêyaliŋ balê dindec sa, ma tu in-nga lau Israel-nga daêsam oc sêpeŋ, magoc daêsam naŋ sêkên whiŋ in, naŋ oc sêtap Anötö ndê mwasiŋ sa. In meŋ bu tôte Anötö ndê lêng asê têng lau, magoc daêsam oc sêpu in ti ndê yom, ³⁵ ma ɲalên dinaŋ gauc naŋ yêc lau daêsam si ɲalôm, naŋ oc meŋ sa tiawê. Ma tu gên naŋ oc hôc asê in-nga, am daôm oc hôc ɲandê atu tôm bieŋ kuŋ am ɲatê."

³⁶ Propet awhê daŋ mbo lôm dabuŋ ɲabatêmdö. In ndê ɲaê

Ana, ma in damba in Panuel, naŋ yêc Aser ndê toŋ. † Ana in ti awhê andô su. Muŋ-nga in gêm ɲgac su ma inlu nakweŋ sêmbu sêwhiŋ dau gitôm yala 7, ³⁷ goc nakweŋ mbac ndu ma Ana ti awhê sawa ma mbo e in ndê yala ti 84. Tôm aacsalô ti ôbwêc hoŋ in gêm akiŋ Anötö mbo lôm dabuŋ ɲabatêmdö, ma têm daêsam in hu gên daneŋ-nga siŋ tu nem dabuŋ dau ti teŋ mbec ɲaŋga-nga. ³⁸ Têng têm naŋ Simeon ndê yom pi Yisu pacndê, naŋ Ana têng ɲac gi, ma gêm danje Anötö. Ma in gic hu sôm yom pi balêkoc têng lau hoŋ naŋ sêhôn ndoc naŋ Anötö oc nem lau Jerusalem ti Israel-nga si.

³⁹ Josep lu Maria sêkôm gên hoŋ tôm Pômdau ndê yomsu sôm, goc sêmbu sêtên ɲac si malac Nasaret yêc gameŋ Galili-nga si. ⁴⁰ Ma Yisu tiatu ma ti balê ti licwalô. Ma gauc ɲayham ma Anötö ndê mwasiŋ gêm in ahuc.

Yisu mbo lôm dabuŋ

⁴¹ Tôm yala hoŋ Maria lu Josep sêpi Jerusalem si, bu sêlic om atu †Pasowa-nga. ⁴² Têng Yisu ndê yala ti 12, naŋ ɲac hoŋ sêpi si, tôm inlu si gêbôm. ⁴³ Ma têng ndoc Mwasiŋ Pasowa-nga pacndê, goc Maria lu Josep sêhu Jerusalem siŋ bu sêmbu sêtên inlu si malac sêndi. Yisu gacgeŋ mbo Jerusalem, magoc inlu sênyalê dom, ⁴⁴ bu sêŋsêlên sêmbu seŋ sêwhiŋ lau toŋ atu, dec sem gauc bu in oc mbo lau toŋ atu dinaŋ ɲalôm. Sêhu Jerusalem siŋ sêsa si gitôm bêc daŋ, goc sêŋsalê in yêc ɲac si lau. ⁴⁵ Sêtap in sa dom, dec bêc tilu-nga inlu sêmbu sêtên Je rusalem si, bu sêŋsalê in. ⁴⁶ Sêhôt asê Jerusalem, ma ɲagalaŋsê sêtap in sa yêc lôm dabuŋ. In ndôc whiŋ lau naŋ sêndôhôn mêtê, ma in kên danja ɲac si yom. Ma in ndac ɲac pi gên daêsam. ⁴⁷ Lau hoŋ naŋ sêŋgô in, naŋ sêhêdaê tu in ndê gauc-nga, ma tu yom hoŋ naŋ in ô têng kêdôhônwaga-nga.

⁴⁸ Têng ndoc Maria lu Josep sêlic in, naŋ sêhêdaê. Ma Maria ndac in, "Aneŋ balê, tu sake-nga am kôm gên dindec têng alu damam? Alu aŋsalê am ti ɲalôm ɲawa-pac." ⁴⁹ Ma Yisu ndac inlu, "Tu sake-nga amlu aŋsalê aô? Damaŋ ndê andu dindec, ma aô gac waê bu

wambo dec." ⁵⁰ Tigen ɲac sênyalê in ndê yom ɲahu dom.

⁵¹ Goc Yisu whiŋ inlu, ma sêmbu sêtên malac Nasaret si, ma in danja wambu têng inlu ɲapep. Ma in dinda gauc gêm yom hoŋ dinaŋ ɲapaŋ yêc ndê ɲalôm. ⁵² Ma Yisu tiatu ma ti ɲgac tigau, ma Anötö ma ɲamalac hoŋ sêlic in ɲayham.

Jon, Ngac Kêku Lau-nga kêmasañ Yisu ndê seŋ

(Mat 3:1-12; Mak 1:2-8)

3 Tinambu Taibirias ti lau Rom-nga si kiŋ atu, †† ma têng in ndê yala ti-15-nga, naŋ in ndê la u bata bocdec sem gôliŋ lau Rom-nga si gameŋ ɲatô. Pontias Pailot gêm gôliŋ gameŋ Judia-nga, †Herod Antipas gêm gôliŋ Galili, Herod ndê dôwa Pilip gêm gôliŋ Ituria ma Trakonitas, ma Lisantias gêm gôliŋ Abelin. ² Ma Anas lu Kayapas sêti I au Israel-nga si †dabuŋsiga ɲa-mata-nga. Têng ndoc dinaŋ Anötö kêkiŋ in ndê yom têng Jon, Sekaria ndê atuŋgac naŋ mbo gameŋ sawa. ³ Bocdinaŋ Jon gic hu in ndê gweler. In golom-golom malac hoŋ naŋ yêc Bu Jordan ɲamakê, ma gêm mêtê bu lau sêliŋ saŋgu tu bu sêtôt asê bu sêkac si ɲalôm kwi ma sêhu mêtê sac siŋ, dec Anötö oc suc ɲac si sac kwi.

⁴ Propet Aisaya hoc yom asê pi Jon muŋ su, tôm in to yêc ndê buku bocdec bu:

ɲamalac daŋ ta yom yêc gameŋ sawa bocdec bu, 'Amasaŋ Pômdau ndê seŋ. Amasaŋ nem ɲalôm bu akôt in sa.

⁵ Busuŋ hoŋ oc sêti gameŋ apa-pa, ma lôc ti ɲabaö hoŋ oc sêti gameŋ gapoŋ. Seŋ mbwê hoŋ oc sêti-solop, ma seŋ hoc-hoc oc sêti seŋ ɲayham.

⁶ Ma lau nom-nga hoŋ oc sêlic Anötö ndê lêng nem lau si-nga.'

[Ais 40:3-5]

⁷ Ma tu dinaŋ-nga Jon sôm têng lau daêsam naŋ sêsa si bu in êŋku ɲac, "Mac mboc ɲatui mac! Tu sake-nga mac alhô amen? Mac akôt gauc pi Anötö ndê atac ɲandê naŋ lau propet sêkên puc yac bu oc meŋ sa, dec gauc gêm bu amen ma aliŋ busaŋgu ɲambwa, a? ⁸ Aŋgô! Akôm mêtê ɲayham naŋ tôte asê bu mac am daôm kwi yomandô. Asôm têng daôm dom, bu 'Abraham apai yac, ma tu dinaŋ-nga Anötö oc kôt yac sa.' Aô wasôm têng mac bu Anötö gitôm bu nem hoc hoŋ dindec kwi sêti Abraham atui sêô mac. ⁹ A hoŋ naŋ sem ɲandô ɲayham dom, naŋ kwahic dec Anötö kên ki ɲamata têng ɲawakac, ma in oc lêng su ma tuc pi ya ndi."

¹⁰ Lau toŋ atu dinaŋ sêŋgô Jon ndê yom ma sêndac in, "Bocdinaŋ yac oc akôm sake?" ¹¹ Ma in ô yom ma sôm, "Tamwalô lau ɲatô. Mac nem asa ndê ɲakwê ɲandô-nga lu bu sêyêc, naŋ kên daŋ têng lau naŋ si ɲakwê mbasi. Ma asa ndê gên daneŋ-nga yêc, naŋ nem lau naŋ sêpônda dau, naŋ sa bocdinaŋ."

¹² Lau sêkôt takis-nga ɲatô sêsa si bu Jon êŋku ɲac, ma sêndac, "Kêdôhônwaga, yac oc akôm sake?" ¹³ Goc Jon sôm têng ɲac, "Akôt takis ɲapep, ma ahôc gêlêc dôhôn naŋ lau Rom-nga sêkên, naŋ dom!"

† Aser - Jakob ndê atui 12 si daŋ. Lau Israel sêwhê dau kôt ti toŋ 12 sêŋkuc apai 12 dinaŋ (alic Gen 35:26).

†† Kiŋ atu naŋ gêm gôliŋ gameŋ Rom-nga hoŋ naŋ sêsam bu †Sisa.

¹⁴ Ma lau siŋ-nga ŋatô sêndac iŋ, “Ma yac, oc akôm sake?” Ma iŋ sôm, “Aŋgôliŋ yom tasan pi lau, me akôm gêŋ ti ŋaclai bu aŋgaho ŋac si mone me gêŋ dom. Akôc ŋaôli gwelen-nga naŋ lau Rom-nga sêkêŋ têŋ mac, ma tamgatu awa ŋatô dom.”

¹⁵ Têŋ têt dinan lau Israel-nga sêkêŋ bata bu Anötô oc êŋkiŋ iŋ ndê Mesaya, ma lau hoŋ naŋ sêŋgô Jon, naŋ sêhê gauc bu mboe iŋ Mesaya dau. ¹⁶ Magoc Jon sôm têt lau hoŋ, “Ŋgac daŋ oc meŋ hôt asê. Iŋ ndê ŋaclai hôt gêlêc aô neŋ su. Aô ŋgac ŋambwa, gitôm dom bu wati iŋ ndê ŋgac akiŋ naŋ kêgapwêc iŋ ndê at-apa ŋawalô. Aô dec kaku mac ŋa bu ŋambwa, tiger iŋ oc êŋku mac ŋa Nalau Dabuŋ ti ya. ¹⁷ Iŋ meŋ bu êŋsahê lau, gitôm ŋgac naŋ whê wit ŋandô ti ŋapa kôt, dec oc ndic ŋandô sa sôt andu gêŋ ŋandô-nga, ma tuc ŋapa sip ya naŋ sa ŋapan ndi.” ¹⁸ Nalêŋ dinan Jon hoc ŋawaê ŋayham asê têt lau, ma gêm la ŋac ŋa yom ŋanŋa daêsam.

¹⁹ Tiŋambu Jon puc Kiŋ Herod ndê giso asê, bu Herod gêm iŋ asi ndê awhê Herodias, ma kôm mêtê sac daêsam whiŋ. ²⁰ Dec Herod gêm dau si, ma kôm giso daŋ tiyham bocdec bu, iŋ kêŋ Jon ndôc gapocwalô.

Jon kêku Yisu

(Mat 3:13-17; Mak 1:9-11; Jon 1:32-34)

²¹ Têt têt naŋ Herod kêŋ Jon ndôc gapocwalô su dom, naŋ Yisu sa têt Jon gi, ma Jon kêku iŋ whiŋ. Tiŋambu Yisu kalhac ma teŋ mbec mbo, ma undambê kac sa, ²² ma Nalau Dabuŋ gêm balusi aŋgô, ma sip meŋ sac Yisu ŋahô. Ma awha daŋ sa akêŋ undambê, naŋ sôm, “Aô neŋ Atunŋac atac whiŋ-nga am. Aô gati-sambuc am ŋandô.”

Yisu ndê apai si ŋadênaŋ

(Mat 1:1-17)

²³ Yisu gic hu ndê gwelen têt iŋ ndê yala gitôm 30. Ma iŋ ndê apai bocdindec. Lau sêsam Yisu bu Josep atu. Ma Josep iŋ Eli atu, ²⁴ naŋ Matat atu, naŋ Liwai atu, naŋ Melki atu, naŋ Yanai atu, naŋ Josep atu, ²⁵ naŋ Matatias atu, naŋ Amos atu, naŋ Nahum atu, naŋ Esli atu, naŋ Nagai atu, ²⁶ naŋ Mat atu, naŋ Matatias atu, naŋ Semin atu, naŋ Yosek atu, naŋ Yoda atu, ²⁷ naŋ Yoanan atu, naŋ Resa atu, naŋ Serubabel atu, naŋ Siltiel atu, naŋ Neri atu, ²⁸ naŋ Melki atu, naŋ Adi atu, naŋ Kosam atu, naŋ Elmadam atu, naŋ Er atu, ²⁹ naŋ Josua atu, naŋ Eliesa atu, naŋ Yorim atu, naŋ Matat atu, naŋ Liwai atu, ³⁰ naŋ Simeon atu, naŋ Juda atu, naŋ Josep atu, naŋ Yonam atu, naŋ Eliakim atu, naŋ Melea atu, ³¹ naŋ Mena atu, naŋ Matata atu, naŋ Natan atu, naŋ Dawid atu, ³² naŋ Jessi atu, naŋ Obed atu, naŋ Boas atu, naŋ Salmon atu, naŋ Nason atu, ³³ naŋ Aminadab atu, naŋ Ram atu, naŋ Hesron atu, naŋ Peres atu, naŋ Juda atu, ³⁴ naŋ Jakob atu, naŋ Aisak atu, naŋ Abraham atu, naŋ Tera atu, naŋ Naho atu, ³⁵ naŋ Serug atu, naŋ Reu atu, naŋ Peleg atu, naŋ Eber atu, naŋ Sela atu, ³⁶ naŋ Kenan atu, naŋ Apakad atu, naŋ Sem atu, naŋ Noa atu, naŋ Lamek atu, ³⁷ naŋ

Metusela atu, naŋ Inok atu, naŋ Yared atu, naŋ Mahalalel atu, naŋ Kenan atu, ³⁸ naŋ Inos atu, naŋ Set atu, naŋ Adam atu, naŋ Anötô atu.

Sadaŋ kêtôm Yisu

(Mat 4:1-11; Mak 1:12-13)

⁴ Nalau Dabuŋ gêm Yisu ahuc ma iŋ hu Bu Jordan siŋ. Ma Nalau wê iŋ bambaliŋ mbo gameŋ sawa ² gitôm bêt 40. Yêc dindê Sadaŋ kêsahê bu êntôm iŋ. Tôm bêt hoŋ dinan Yisu gêŋ gêŋ daŋ dom, ma tiŋambu gêŋ yô iŋ ŋandô. ³ Ma Sadaŋ sôm têt iŋ, “Am Anötô ndê Atu, a? Bocdinaŋ sôm têt hoc dindêc bu nem dau kwi ti bolom.” ⁴ Magoc Yisu ô yom ma sôm, “Mba! Sêto Anötô ndê yom yêc bocdec bu, ‘Gêŋ danen-nga ŋambwa kêŋ lau sêndôc tali dom.’”

⁵ Goc Sadaŋ kôt iŋ sa pi lôc baliŋ daŋ gi, ma ŋagahô iŋ têt têt iŋ gameŋ hoŋ naŋ kiŋ nom-nga sem gôliŋ. ⁶ Ma iŋ sôm, “Gêŋ hoŋ dindêc yêc anen gôliŋ ŋapu. Ma gitôm bu wakêŋ têt asa naŋ aô atac whiŋ naŋ. Am bu pôn hamduc têt aô, dec wakêŋ ŋaclai ti ŋawasi hoŋ dindêc têt am.” ⁸ Ma Yisu ô iŋ ndê yom ma sôm, “Mba! Sêto yom yêc bocdec bu, ‘Pôn hamduc têt Pômdau am nem Anötô, ma nem akiŋ iŋ tiger.’”

⁹ Goc Sadaŋ wê iŋ pi malac Jerusalem gi, ma kêŋ iŋ kalhac lôc dabuŋ ŋapoc lôlôt, ma sôm têt iŋ, “Am Anötô ndê Atu, a? Dec pwê sip akêŋ dec ndi. ¹⁰ Am oc tisac dom, bu sêto yom yêc bocdec bu, ‘Pômdau oc êŋkiŋ ndê aŋela bu sêyob am.’ ¹¹ Ŋac oc sêpê am sa lôlôt bu am tiŋ gahim pi hoc daŋ dom.” ¹² Magoc Yisu ô yom bocdec bu, “Sêto yom yêc bu, ‘Êmsahê Pômdau am nem Anötô dom.’”

¹³ Nalêŋ dinan Sadaŋ kêsahê lêt daêsam tu êntôm Yisu-nga. Ma tiŋambu iŋ hu iŋ siŋ ma kôlhô gi, bu hôŋ têt daŋ tiyham.

Yisu gic hu ndê gwelen yêc Galili

¹⁴ Nalau Dabuŋ ndê ŋaclai gêm Yisu ahuc, ma iŋ mbu têt gameŋ Galili-nga gi. Ma ŋawaê pi iŋ sa têt gameŋ ŋamakê-nga hoŋ gi. ¹⁵ Iŋ kêdôhôn lau yêc ŋac si lôc wê-nga, ma lau hoŋ sêmpiŋ iŋ.

Yisu ndê lau sêsoc iŋ yêc ndê malac Nasaret

¹⁶ Tiŋambu Yisu hôt asê iŋ ndê malachu Nasaret. Yêc dinan iŋ kêkuc ndê gêbôm, ma têt bêt †Sabat-nga iŋ sôt lôc wê-nga gi. Iŋ tisa kalhac bu sam Anötô ndê mêtê, ¹⁷ ma sêkêŋ propet Aisaya ndê bapia tilhuŋ têt iŋ. Yisu kac bapia dau sa, ma kêsalê yom naŋ sêto yêc bocdec bu:

¹⁸ Pômdau kêŋ ndê Nalau gêm aô ahuc, dec kêyalin aô sa bu wasôm ŋawaê ŋayham asê têt lau ŋalôm sawa. Iŋ kêkiŋ aô bu wasôm asê têt lau bu Anötô kêmasan lêt bu êŋgapwêc ŋac su yêc gapocwalô, ma bu kôm lau tapec si tandô po asê, bu wanem lau naŋ si ŋacyo sêŋgwiniŋ ŋac, naŋ sa, ¹⁹ ma bu wanem mêtê bu kwahic dec Pômdau kêyalin têt wakuc sa bu êmwasiŋ lau.

[Ais 61:1-2]

²⁰ Yisu sam yom dau su, goc kêlhuŋ bapia dau sa tiyham, kêŋ mbu têt dabuŋwaga, ma ndöc sic. Lau hon naŋ sêndöc lôm, naŋ tahê in, ²¹ dec in gic hu ndê yom ma sôm, "Yom naŋ mac aŋgô, naŋ nandô sa têt acsalô dindec."

²² Lau hon sem yomgalôm pi in ti sêlic in nayham, ma sêhêdaê tu in ndê yom nayham-nga. Ma sêsôm têt dandi, "In Josep ndê atuŋgac. Bocke ma in sôm yom kaiŋ dinaŋ?" ²³ Ma Yisu sôm têt naŋ, "Aô kayalê mac nem gauc. Mboe mac oc asôm yom gôliŋ dindec têt aô, 'Dokta, nem daôm sa.' Gêŋ naŋ aô gakôm yêc malac Kapenaom, naŋ mac aŋgô nawaê su, dec mac atac whiŋ bu aô wakôm tiyham yêc dec, a?" ²⁴ Ma in sôm, "Yomandô! Yêc propet daŋ ndê malac, in ndê lau oc sêkôc in sa dom. ²⁵ Têt propet Elaija ndê têt, naŋ lauwhê sawa Israel-nga daêsam sêmbo. Têt ndoc dinaŋ u gic dom e tôm yala tô ma ayô 6, ma tôbôm atu gêm gameŋ ahuc. ²⁶ Tigeŋ Anötô kêkiŋ Elaija têt awhê sawa Israel-nga daŋ dom, magoc kêkiŋ in bu nem awhê sawa daŋ sa yêc Sarepet, malac naŋ yêc Saidon ngamen. ²⁷ Ma têt propet Elaisa ndê têt, naŋ lau ti gêmbac ðleprasi daêsam sêmbo lau Israel-nga nâlôm. Tigeŋ Elaisa kôm Israel si daŋ nayham sa dom. In gêm ngac Siria-nga Naman tawasê sa."

²⁸ Yisu ndê yom dinaŋ kôm lau naŋ sêndöc lôm wê-nga, atac nandê atu. ²⁹ Sêtisa ma sêsoc in ma sêkôc in sa sêtêt salic sac naŋ yêc malac dau namakê, bu sêsuc in sip ndi. ³⁰ Tigeŋ in kêsêlêŋ gic naŋ kôc, ma kôlhô gi.

Yisu kêdôhôn lau ma soc nâlau sac yêc malac Kapenaom

(Mak 1:21-28)

³¹ Tiŋambu in mbu têt malac Kapenaom naŋ yêc gameŋ Galili-nga gi. Têt bêt Sabat-nga in kêdôhôn lau. ³² Naŋ sêhêdaê tu in ndê yom-nga, bu in kêdôhôn lau ti naclai atu. ³³ Ma ngac daŋ naŋ nâlau sac mbo in nâlôm, naŋ ndöc lôm wê-nga dinaŋ. In mbwêc awha atu, ³⁴ "Ei! Yisu Nasaret-nga. Aô kayalê am, am ngac dabuŋ naŋ Anötô kêkiŋ. Am bu kôm sake têt yac? Am mweŋ bu seŋ yac su, a?" ³⁵ Magoc Yisu hec yom nâlau sac dau ma sôm, "Am mamaŋ ma hu in siŋ!" Goc nâlau sac kôm ngac dau peŋ sip nom gi yêc lau hon aŋgô-nga, ma sa yêc in, magoc kôm in tisac dom.

³⁶ Lau hon sêhêdaê tu gêŋ dinaŋ-nga, ma sêsôm têt dau, "Yom bocke naŋ in kêdôhôn? In gic atu yom naŋ-nga ma ti naclai têt nâlau sac, ma soc naŋ su!" ³⁷ Ma tiŋambu lau sic miŋ pi Yisu e in ndê waê gêm gameŋ hon dinaŋ ahuc.

Yisu gêm lau gêmbac daêsam sa

(Mat 8:14-17; Mak 1:29-34)

³⁸ Yisu tisa ma hu lôm wê-nga dau siŋ, ma têt Saimon ndê andu gi. Saimon ndê lawawê gêmbac lic nandê atu, dec sêndac Yisu bu nem in sa. ³⁹ Goc Yisu têt in gi, ma gic atu bu gêmbac dau hu in siŋ. Ma nâgahô awhê dau tisa ma gêm akiŋ naŋ.

⁴⁰ Têt telha dinaŋ ac gi sip su, goc lau sêkôc lau ti gêmbac hon sa akêŋ naŋ si andu, ma sêtêt Yisu si. In kêŋ amba sac naŋ hon, ma kôm naŋ nayham sa. ⁴¹ Ma in soc nâlau sac daêsam su, ma sêhu lau siŋ ti sêmbwêc, "Am Anötô ndê Atu." Magoc in hec yom naŋ, ma kêŋ yao bu naŋ sêsôm in asê dom, nahu bu naŋ sênyalê bu in Mesaya dau.

Yisu hu malac Kapenaom siŋ

(Mak 1:35-39)

⁴² Têt bêtêc ganduc Yisu hu malac dau siŋ, ma sa gi bu mbo tawasê. Ma lau malac-nga sêsa si bu sêŋsalê in, ma têt ndoc sêtap in s a, naŋ sêtet in bu hu naŋ siŋ dom. ⁴³ Magoc in sôm têt naŋ, "Mba! Aô gac waê bu wasôm nawaê nayham pi ðAnötô ndê gôliŋ asê yêc malac natô whiŋ. Anötô kêkiŋ aô tu gwelen dinaŋ-nga." ⁴⁴ Ma in golom-golom malac naŋ sêyêc gameŋ Judia-nga, ma gêm mêtê têt naŋ si lôm wê-nga hon.

Yisu kêgalêm ngacsêŋomi namata-nga

(Mat 4:18-22; Mak 1:16-20; Jon 1:35-42)

5 Têt bêt daŋ Yisu kalhac Bugictôŋ Genesaret ð namakê. Ma lau daêsam sêkac sa ma sêŋgihi in ahuc tu bu sêŋgô Anötô ndê yom naŋ in hoc asê. ² Yisu gêlic lau sêkôc i-nga natô sêŋgwasiŋ si wasaŋ sêmbo baô, ma naŋ si waŋ lu sêpoc suŋ sa têt baô. ³ Dec in pi waŋ daŋ gi, ma ndac waŋ nâdau, ngac naŋ sêsam bu Saimon, bu hêc waŋ dau sa awê nagec. Goc in ndöc sic ndöc waŋ, ma kêdôhôn lau naŋ sêlhac baô.

⁴ Têt têt Yisu gic bata in ndê yom, naŋ sôm têt Saimon, "Hêc waŋ sa bugictôŋ ngapon ndi, ma kêŋ nem wasaŋ sip bu kôc i." ⁵ Ma Saimon sôm, "O ngac atu, yac am gwelen atu ôbwêc baliŋ, magoc akôc i daŋ dom. Magoc tu am sôm-nga, dec aô wakêŋ wasaŋ sip ndi."

⁶ Goc Saimon ti ndê lau sêhêc waŋ sêsa si, ma sêkêŋ wasaŋ sip gi. Ma sêkôc i daêsam andô e wasaŋ meŋhu, kêpiŋ bu wasaŋ kic. ⁷ Bocdinaŋ naŋ sic gayo naŋ si silip natô naŋ sêmbo waŋ tilu-nga bu sêmen ma sênem naŋ sa. Goc naŋ sic dulu i sip waŋ lu-lu e meŋhu, ma kêpiŋ bu waŋ lu-lu sêpac.

⁸ Têt ndoc Saimon Pita gêlic i daêsam dinaŋ, naŋ in pôn haduc yêc Yisu gahi-nga ma sôm têt in, "Pômdau, hu aô siŋ, bu aô ngac sac!" ⁹ In sôm yom dinaŋ, nahu bu in ti lau hon naŋ sêmbo sêwhiŋ in, naŋ sêhêdaê tu sêhê i daêsam dinaŋ-nga. ¹⁰ Ma Jems lu Jon, Sebedi ndê atuŋgac lu naŋ sêmbo waŋ tilu-nga, naŋ sêhêdaê boc-d inaŋ. Magoc Yisu sôm têt Saimon, "Tôc daôm dom. Am ngac kôc i-nga, magoc kwahic dec ma ndi, am oc kôm gwelen bu kôc namalac sêmen sêŋkuc aô." ¹¹ Ma tiŋambu sêsôc baô si goc sêhu gêŋ hon siŋ, ma sêŋkuc Yisu.

Yisu kôm ngac ti gêmbac leprasi nayham sa

(Mat 8:1-4; Mak 1:40-45)

¹² Yisu mbo malac atu daŋ, ma ngac daŋ naŋ gêmbac leprasi gêm in ndê namlic sambuc ahuc, naŋ têt in gi.

† Genesaret - Bugictôŋ Galili-nga ndê naê daŋ.

Tên ndoc in gêlic Yisu, nan in hu dau angô andô tên nom, ma ten in, "Pômdau, am bu tac whin, dec gitôm bu am oc kôm aô namlîc nâwasi sa." ¹³ Goc Yisu kêmatôc amba ma kêmasac in ma sôm, "Aô atac whin, dec wasôm tên am bu namlîc nâwasi sa." Ma ngaghô en gêm bac leprasi hu in sin. ¹⁴ Goc Yisu kêy yao ma sôm, "Ndic min tên namlac dan dom, tiger tên dabungsiga ndi, ma tôc daôm tên in bu lic bu am nem namlîc nâwasi sa su. Ma kêy da tu am namlîc nâwasi sa-nga tôm yomsu nan Moses kêy tên yac. Ma nâlên dinan lau hon oc sênjalê bu am namlîc nâyaham sa."

¹⁵ Yisu bu kêy yao ngac dau, magoc nâwae pi gên nan Yisu kôm, nan gêm gamen sambuc ahuc. Bocdinan lau daêsam sêtên in si napan, bu sêngô in ndê yom, ma bu in kôm nac si gêm bac nâyaham sa. ¹⁶ Tiger tên natô in hu lau hon sin, ma sa gamen sawa gi bu ten mbec.

Yisu gêm ngac bôlin dan sa

(Mat 9:1-8; Mak 2:1-12)

¹⁷ Tên bêc dan Yisu kêdôhôn lau mbo andu dan. Ma lau Palêsai ti kêdôhôn waga yomsu-nga natô nan sêmen akên malac Galili-nga ti Ju dia-nga hon, ma akên Jerusalem, nan sêndôc sêsun sa tên in. Ma Pômdau ndê nâclai gêm Yisu ahuc bu kôm lau gêm bac nâyaham sa.

¹⁸ Tên tên dinan lau natô sêmen sêmbalan ngac bôlin dan yêc sac, ma bu sêsôc andu dau sêndi, tu bu sêkên in yêc Yisu angô-nga. ¹⁹ Magoc lau daêsam sêngihi Yisu ahuc e nâsawa mba. Bocdinan nac sêpi andu napoc lôlôc si, ma sêkac poc sa. Goc sênwhan sac ti ngac bôlin dau sip lau daêsam nâlhu, solop tên Yisu angô-nga gi. ²⁰ Yisu gêlic gên dinan dec kêyalê bu nac sêkên whin in, ma sôm tên ngac bôlin, "O ngac daôm, kwahic dec aô wasuc am nem sac kwi."

²¹ Goc lau Palêsai ti lau nan sêndôhôn yomsu sic hu sem yom-galôm tên dau bocdec bu, "Ngac dindec in asa? In ndê yom sac sambuc! Anötô tiger gitôm bu suc sac kwi!" ²² Yisu kêyalê nac si gauc dinan ma ndac nac, "Tu sake-nga mac gauc gêm yom bocdinan?" ²³ Mac akên whin dom bu anen nâclai yêc bu wasôm tên ngac dau bu, 'Aô wasuc am nem sac kwi.' Bocdinan aô wasôm tên in, 'Tisa ma êmsêlên.' ²⁴ Ma tên ndoc mac alic anen yom dau nandô sa, nan anyalê bu Anötô kêy nâclai tên Namlac ndê Atu bu suc namlac si sac kwi yêc nom whin."

Goc Yisu sôm tên ngac bôlin dau, "Tisa, kôc nem mbô sa, ma lhô tên nem andu ndi." ²⁵ Ma ngaghô ngac dau kâl hac nac si angô-nga, kôc in ndê mbô sa, ma mbu tên ndê andu gi ti kêpin Anötô. ²⁶ Ma lau hon sêhêdaê nandô. Sêmpin Anötô ma sêsôm, "Acsalô lec yac dalic gên kain dan solop!"

Yisu kêgalêm Liwai bu ênkuc in

(Mak 2:13-17; Luk 5:27-32)

²⁷ Tinambu Yisu sa awê gi ma gêlic ngac kôc takis-nga dan nan ndê nâê Liwai, ndôc ndê mala kôc takis-

nga. Ma Yisu sôm tên in, "Êmkuc aô!" ²⁸ Goc Liwai tisa, hu gên hon sin yêc, ma kêkuc Yisu.

²⁹ Tinambu Liwai ndê mwasi at tu dan tu Yisu-nga yêc in ndê andu. Ma lau sêkôc takis-nga daêsam, ma lau natô sêndôc tebo ma sen gên sêwhin inlu Yisu. ³⁰ Ma lau Palêsai ti lau tSkraib natô nan sêmbô Palêsai si ton, nan sêlic gên dau dec sêtuclin ma sêsôm tên Yisu ndê ngacsênjomi, "Tu sake-nga mac an ti anôm gên awhin lau sêkôc takis-nga ti lau sac natô?" ³¹ Ma Yisu dau ô nac si yom ma sôm, "Lau nan sêlic dau bu gêm bac mba, nan oc sênjalê dokta dom, magoc lau ti gêm bac oc sênjalê dokta. ³² Aô gamen bu wan galêm lau nan sêlic dau bu lau gitên, nan sa dom, aô gamen bu wan galêm lau sac sa bu sênem dau kwi."

Yao gên danen-nga-nga

(Mat 9:14-15; Mak 2:18-20)

³³ Ma lau Palêsai ti lau Skraib dinan sêsôm tên in, "Ndoc daêsam Jon, Ngac Kêku Lau-nga ndê sênjomi sêhu gên danen-nga sin ma sêten mbec, ma Palêsai si sênjomi sêkôm bocdinan. Magoc tôm bêc hon am nem ngacsênjomi sênôm ti sen gên sêmbô." ³⁴ Goc Yisu sôm, "Ngac nem awhê-nga dan bu êngalêm lau sa sêmbô sêwhin in bu sênen mwasi nem awhê-nga, dec oc tôm dom bu dasôm tên nac bu sêhu gên danen-nga sin tên ndoc ngac dau mbo whin nac. ³⁵ Nâlên tiger aô gambo gawhin anen ngacsênjomi, ma tu dinan-nga dec sêhu gên danen-nga sin dom. Tiger ndoc oc men, nan nacyo oc sêkôc aô su yêc nac, ma tên ndoc dinan nac oc nâlôm nâwapac, ma sênkuc lên dahu gên danen-nga sin-nga."

Yisu ndê yom gitôm gên wakuc

(Mat 9:16-17; Mak 2:21-22)

³⁶ Ma in sôm yom gôlin dan tên nac bocdec bu, "Po akwa dan bu kic, dec yac dakêc po wakuc bu dasi pi po akwa dinan dom. Bu dakôm, oc tanjain po wakuc, ma po wakuc oc tôm po akwa dom. ³⁷ Ma tên ndoc lau sêmasan wain wakuc, nan sêkêc sip bôc namlîc wain-nga akwa dom. Mba. Nac bu sêkôm, goc wain wakuc oc hôt namlîc akwa kôc ma wê ninga. Ma bôc namlîc oc tisac bocdinan. ³⁸ Mba. Wain wakuc dakêc sip bôc namlîc wakuc. ³⁹ Ma lau nan sênôm wain akwa su, nan sêtec bu sênôm wain wakuc, bu sêsôm, 'Wain akwa, in nâyaham.'"

Yisu in Pômdau bêc Sabat-nga

(Mat 12:1-8; Mak 2:23-28)

6 Tên bêc Sabat-nga dan, Yisu kêsêlên mbo lôcwha nan gic ôm wit-nga dan kic, ma in ndê ngacsênjomi sêkôc wit nandô ma sênjê napa goc sen nandô. ² Ma Palêsai natô sêlic gên dau ma sêndac, "Tu sake-nga mac akôm gwelen nan yac nen yomsu gic yao bu dakôm tên bêc Sabat-nga dom?" ³ Ma Yisu ô yom ma sôm, "Gauc nem yom nan sêto yêc pi gên nan Kin Dawid kôm. Mac asam su, me? Tên ndoc dan gên yô in ma lau nan sêwhin in, ⁴ dec in sôc Anötô ndê andu gi,

ma gën bolom dabuŋ naŋ lau sêkên ti da, naŋ Moses kên yao bu dabuŋsiga tawasê sêner. Ma in kên tên lau naŋ sêmbo sêwhiŋ in ma ŋac ser. Magoc lau daŋ sêngôliŋ yom pi Dawid me sêsôm bu in kêgîli yomsu lec dom."

⁵ Ma in sôm tên ŋac, "Ŋamalac ndê Atu in gën honŋadau, ma in Pômdau bêc Sabat-ŋga whiŋ."

Yisu kôm ŋgac amba balê ŋayham sa tên bêc Sabat-ŋga

(Mat 12:9-24; Mak 3:1-6)

⁶ Tên bêc Sabat-ŋga daŋ in sôm lôm wê-ŋga daŋ gi, ma kêdôhôn lau. Ma ŋgac daŋ naŋ ndê amba andô-ŋga tibalê naŋ ndôc. ⁷ Lau Palêsai ti lau naŋ sêndôhôn yomsu naŋ sêŋsalê yom bu sêngôliŋ pi Yisu. Tu dinaŋ-ŋga dec ŋac tatiŋ in ŋapep bu mboe in oc kôm ŋgac dau ŋayham sa tên bêc Sabat-ŋga, dec ŋac oc sêsôm bu in kêgîli yomsu Sabat-ŋga. ⁸ Yisu kêyalê ŋac si gauc, ma sôm tên ŋgac amba balê, "Tisa, ma lhac lau honŋaŋgô-ŋga." Ma in tisa kalhac. ⁹ Goc Yisu sôm tên ŋac, "Aô bu wandac mac bu gën bocke oc êŋgîli yomsu Sabat-ŋga? Dakôm ŋayham tên lau, me dakôm sac tên lau? Danem ŋamalac sa, me datec ŋac sêmbac ndu?" ¹⁰ In tahê ŋac hon, ma sôm tên ŋgac dau, "Êmatôc amam." Goc ŋgac dau kêmatôc amba, ma amba dau ŋayham sa tiyham.

¹¹ Magoc gën dau kôm lau Palêsai ti lau Skraib atac ŋandê atu, ma ŋac sem yomgalôm tên dau pi Yisu, ma pi gën bocke bu sêkôm tên in-ŋga.

Yisu kêyalin aposel 12 sa

(Mt 10:1-4; Mak 3:13-19)

¹² Tên bêc daŋ Yisu pi lôc daŋ gi bu ten mbec, ma tôm ôbwêc baliŋ in ten mbec mbo. ¹³ Tên galaŋsê bêbêc in kêgalêm lau naŋ sêŋkuc in sêmen, ma kêyalin ŋac si lau 12 sa, ma sam ŋac bu lau †Aposel. ¹⁴ Lau Aposel dau si ŋaê bocdec: Saimon, naŋ Yisu sam bu 'Pita,' lu asi Andru, ma Jems, Jon, Pilip, Batolomeas, ¹⁵ Matyu, Tomas, Jems (naŋ Alpayas ndê atu), Saimon (naŋ sêsam bu 'Ŋgac †Selot'), ¹⁶ Judas (naŋ ŋadamba in ŋgac daŋ ŋaê Jems), ma Judas Iskeriot naŋ tiŋambu oc hoc Yisu asê.

Yisu kêdôhôn lau ma kôm gêmbac ŋayham sa

(Mak 3:7-12)

¹⁷ Yisu ti ndê ŋgacsêŋomi sêsip akên lôc sêmen, ma Yisu kalhac gameŋ gapoŋ. Ma †sêŋomi daêsam naŋ sêŋkuc Yisu, naŋ sêkac sa su sêmbo dinaŋ. Ma lau toŋ atu akên malac Jerusalem ti malac gameŋ Judia-ŋga hon, ma lau akên gameŋ gwêc-ŋga naŋ yêc kêpiŋ malac Taya ma Saidon, naŋ sêmen bu sêngô in ndê yom, ma bu in kôm ŋac si gêmbac ŋayham sa. ¹⁸ Lau naŋ ŋalau sac sêmbo ŋac si ŋalôm, naŋ Yisu kôm ŋac ŋayham sa. ¹⁹ Ma lau hon sêhóc sôsôwec bu sêmasac in, ŋahu bu ŋaclai sa yêc Yisu, ma kôm lau gêmbac hon ŋayham sa.

Yisu ndê yom ŋatô

(Mat 5:1-12)

²⁰ Yisu tahê in ndê ŋgacsêŋomi ma sôm, "Anôtô ndê mwasiŋ gic waê mac lau ŋalôm sawa, bu in gêlic ŋayham bu kôc mac sa andôc in ndê gôliŋ ŋapu.

²¹ Anôtô ndê mwasiŋ gic waê mac lau naŋ kwahic dec gën yô mac, bu in oc kên gën hóc mac dôn-ŋga. Anôtô ndê mwasiŋ gic waê mac lau naŋ kwahic dec andôc ti tamsulu, bu in oc nem malô mac e ambwac.

²² Anôtô ndê mwasiŋ gic waê mac lau naŋ sêtec mac ma sêtiŋ mac, ma sêpu mac ti sêkôm nem waêm ti-sac tu mac aŋkuc Ŋamalac ndê Atu-ŋga. ²³ Ahêgo daôm dom tên ndoc lau sêkôm bocdinaŋ, tiger atê wê ti atac ŋayham, bu Anôtô oc kên ŋagêyô ŋayham tên mac yêc undambê. Ma gauc nem bu lau naŋ sêtec mac, naŋ si apai sêkôm ŋalên tiger dinaŋ tên Anôtô ndê lau propet ŋamata-ŋga.

²⁴ Oyaê mac lau naŋ apo daôm sa ŋa awa ti wapa daêsam. Mac atap nem mwasiŋ ŋayham sa tên têm kwahic dec-ŋga, magoc gën dau oc tôm dom bu nem mac sa tên têm ŋambu-ŋga.

²⁵ Oyaê mac lau naŋ aŋ gën ŋawahô kwahic dec. Tiŋambu gën oc yô mac.

Oyaê mac lau naŋ ambwac kwahic dec. Tiŋambu mac oc ataŋ daŋgibo atu ma andôc ti tamsulu.

²⁶ Oyaê mac lau naŋ lau hon sêmpiŋ mac. Atac ŋayham tu gën dinaŋ-ŋga dom, bu ŋalên tiger lau Israel-ŋga si apai sêmpiŋ lau propet tasanŋ."

Atac whiŋ mac nem ŋacyo

(Mat 5:43-48)

²⁷ Ma Yisu sôm tên lau dinaŋ, "Aŋgô aneŋ yom. Atac whiŋ mac nem ŋacyo, ma akôm ŋayham tên lau naŋ sêtec mac. ²⁸ Anem mbec lau naŋ sêpucbo mac, ma aten mbec pi lau naŋ sêkôm sac tên mac. ²⁹ Ŋgac daŋ bu tap am sip alim andô daŋga, naŋ kên daŋga bu in ndic whiŋ. Ŋgac daŋ bu kôc nem ŋakwê baliŋ su yêc am, naŋ êmgamiŋ nem ŋakwê ŋandô-ŋga dom magoc kên tên in whiŋ. ³⁰ Ŋgac daŋ bu ndac gën daŋ, naŋ kên tên in. Ma ŋgac daŋ bu kôc am nem gën daŋ, naŋ ndac bu in kên mbu men dom. ³¹ Mêtê ŋayham-ŋayham naŋ mac atac whiŋ bu lau sêkôm tên mac, naŋ mac daôm akôm tên ŋac.

³² "Lau hon atac whiŋ lau naŋ atac whiŋ ŋac ô. Bocdi-naŋ mac bu atac whiŋ nem silip tawasê ma atac tec nem ŋacyo, dec mac nem mêtê hóc gêlêc lau sac si mêtê su dom. ³³ Ma lau hon sêkôm ŋayham tên lau naŋ sêkôm ŋayham tên ŋac ô, ma mac bu akôm bocdi-naŋ, dec mac nem mêtê hóc gêlêc lau sac si mêtê su dom. ³⁴ Ma mac bu akên tôp tên mac nem silip, naŋ in gën atu dom. Mac aŋyalê su bu tiŋambu ŋac oc sêndic tôp dau. Lau sac sêkên tôp tên si silip, ma takwê bu ŋac sêndic tôp hon mbu menŋ.

³⁵ "Bocdinaŋ ayob daôm bu aŋkuc lau sac si mêtê dom. Atac whiŋ nem ŋacyo, ma akôm ŋayham tên ŋac.

Akên gên têt nja, ma ahêgo daôm dom pi ndoc bocke nja oc sêkên gên dau mbu mer-nja. Tu dina-nja Anötö, Nac lai ti Njawasi Njatau oc kên njaôli nja yham atu têt mac, ma sam mac bu in ndê atui awhê ma ngac. Bu Anötö dau kêmwasin lau sac ma lau nan sem danje in dom, nan sêwhin. ³⁶ Bocdina-n tamwalô lau hon, tøm Damam undambê-nja tawalô lau."

Yom datoc asidôwai sa-nja

(Mat 7:1-5)

³⁷ Ma Yisu sôm, "Anem dôhôn lau si lêt ti sakin tu bu alic lau natô sac nambwa, me tu bu apu nja-nja dom. Mac bu akôm, dec Anötö oc lic mac sac ma pu mac tu mac nem lêt ti sakin-nja boc-dina-n. Asuc lau si sac kwi, ma Anötö oc suc mac nem kwi boc-dina-n. ³⁸ Têt ndoc mac bu anem lau natô sa, nan akên gên têt nja ti nem njaôm sambuc, ma boc-dina-n Anötö oc kên gên hóc gêlêc su têt mac e merhu ma ênsalê mac ahuc. Bu Anötö oc êmwasi-n mac, gitôm mac amwasin lau."

³⁹ Ma Yisu sôm yom gôlin dan bocdec, "Ngac tapec gitôm bu wê tapec dan dom. Mba! Inlu lu-lu oc sêpen sêsip sê sêndi. ⁴⁰ Ma kwapuc dan oc hóc gêlêc gwalam akwa nan kêdôhôn in, nan dom. Magoc kwapuc hon nan sêndôhôn gên hon e tidôn nja, nan oc sêtôm nja si kêdôhônwaga.

⁴¹ "Tu sake-nja am hêgo daôm tu gên golop sau-n nan yêc nem asidôwa tandô, tigen gên golop atu nan yêc am daôm tanôm, nan am gêlic apu? ⁴² Ma bocke am oc sôm têt nem asidôwa, 'Aner asidôwa, aô bu wakôc gên golop nan yêc am tanôm, nan sa,' magoc gên golop atu nan pôc am daôm tanôm ahuc, nan am gêlic dom? Am ngac tim yom lau-nja! Gên njamata-nja kôc gên golop sa yêc daôm tanôm e tanôm njawa sa, goc tinambu kôc gên golop sau-n nan yêc nem asidôwa tandô, nan sa."

Lau si mêlê whê nja sa bu nja yham me sac

(Mat 7:16-19; 12:33-35)

⁴³ Ma Yisu sôm, "A nja yham dan oc nem njandô sac dom, ma a sac oc nem njandô nja yham dom. ⁴⁴ Dalic njandô nan a tidau-tidau sem, ma bocdina-n yac tanyalê bu a nja yham me sac. Gitôm dom bu dahin njandô nja yham yêc a sac. ⁴⁵ Ma njalên tigen, yom nan lau sêsôm, nan tõe gên bocke nan hóc nja si njalôm ahuc, nan asê. Mêlê ti gauc nja yham yêc lau nja yham si njalôm, ma bocdina-n sêkôm mêlê nja yham. Ma mêlê ti gauc sac yêc lau sac si njalôm, dec sêkôm sac."

Yom gôlin pi ngac sêkwê andu-nja lu

(Mat 7:24-27)

⁴⁶ "Tu sake-nja mac asam aô bu, 'Pômdau, Pômdau,' tigen mac danam wambu anen yom dom? ⁴⁷ Njamalac nan têt aô mer ma ngô anen yom, ma danja wambu yom dau, nan aô bu wawhê in sa têt mac. ⁴⁸ In gitôm ngac kwê andu-nja nan kwê sê bali sip nom njanga, ma kên hoc kêngapi-n alhõ dôn têt ndoc in kêsuhun sip sê bali dina-n. Têt ndoc uhô-nja, bu hêc mer hóc pi

andu dau, magoc andu dau kalhac njanga, bu in kwê njapep. ⁴⁹ Magoc njamalac nan ngô anen yom ma danja wambu dom, nan gitôm ngac nan kwê andu, magoc kên alhõ sip nom njalôm gi dom. Têt ndoc uhô-nja, bu hêc ma hóc pi ndê andu e njagahô en andu dau ku sa ma tisac sambuc."

Ngac bata sin-nja dan kên whin njanga

(Mat 8:5-13)

⁷ Yisu gic bata yom nan in kêdôhôn têt lau ton atu dina-n, goc sôc malac Kapenaom gi. ² Ma ngac bata Rom-nja nan gêm gôlin lau sin-nja 100, nan mbo malac dau. In ndê ngac akin dan nan in tac whin kêlêc, nan gêm bac e kêpin bu mbac ndu. ³ Ma in ngô Yisu njawaê, dec kêkin lau bata Israel-nja natô sêtên in si, bu sêndac in bu mer ma kôm in ndê ngac akin nja yham sa. ⁴ Nja sêhóc asê têt Yisu, ma sêsôm têt in bu, "Ngac bata sin-nja dina-n in ngac nja yham, ma in tac whin yac lau Israel-nja. In gêm yac sa tu akwê yac mba lôm wê-nja. Boc-dina-n yac ater am bu nem in sa."

⁶ Goc Yisu whin nja gi. In mer sun sa têt andu, ma ngac bata sin-nja dau kêkin ndê silip natô bu sêsôm têt in, "Pômdau, ngac bata sin-nja dau sôm bu in tec bu kên njawapac têt am. In sôm bu am ngac tiwaê nan hóc gêlêc in su, dec in maya bu am têt in ndê andu ndi. ⁷ Tu dina-nja in dau têt am mer dom. Tigen in sôm bu in kêyalê su bu am ngac ti nac lai atu, ma bocdina-n dec am gitôm bu sôm njawaê nambwa, dec in ndê ngac akin oc nja yham sa. ⁸ Bu in dau danja wambu lau nan si nac lai hóc gêlêc in ndê, ma in ndê lau sin-nja danja wambu in. In bu sôm têt dan, 'Am ndi,' dec in oc ndi. Ma in bu sôm têt dan, 'Mwen!' dec in oc mer. Ma in bu sôm têt ndê ngac akin bu kôm gên dan, dec in oc kôm."

⁹ Yisu ngô ngac bata sin-nja ndê yom dina-n e hêdaê. In kac dau kwi ma sôm têt lau ton atu nan sênkuc in, "Aô wasôm têt mac bu yêc lau Israel-nja hon aô gatap nja si dan nan kên whin njanga gitôm ngac Rom-nja dina-n, nan sa dom."

¹⁰ Ma tinambu ngac bata sin-nja ndê lau sêmbu sêtên in ndê andu si, ma sêtap sa bu ngac akin dau nja yham sa su.

Yisu un ngac dan nan mbac ndu su, nan sa

¹¹ Bêc natô ginja su, ma Yisu têt malac Nein gi, ma in ndê ngac-sênomi ti lau daêsam sêwhin in si. ¹² Têt têt in mer kêpin malac dau njagatam, in gêlic lau natô sêsa sêmen, sêmbalan ngac batê dan bu sên-suhun in. Ngac batê dina-n dinda in awhê sawa nan ndê balêkoc natô mbasi. Ma lau malac-nja daêsam sêwhin dinda sêsa sêmen. ¹³ Pômdau gêlic dinda, ma tawalô in njandô, goc sôm, "Am tan dom." ¹⁴ Goc in têt nja gi, ma kêmasec sasac nan ngac batê yêc. Ma lau nan sêhóc sasac, nan sêlhac ten. Ma in sôm, "Aner balê, aô wasôm têt am bu tisa!" ¹⁵ Ma ngac dau tisa ndôc, ma gic hu sôm yom. Goc Yisu kên in mbu têt

dinda gi. ¹⁶ Gêñ dinañ kôm lau hoñ sêtoç dau atu, ma ñac sic hu sêmpiñ Anötö. Njatö sêsôm, "Propet atu dañ hóc asê yac." Ma ñatö sêsôm, "Anötö kêlhiñ iñ ndê lau yac siñ dom, iñ gêm yac sa." ¹⁷ Ma tiñambu ñawaê pi gêñ nañ Yisu kôm, nañ gêm gameñ judia-ña ma gameñ ñamakê-ña hoñ ahuc.

Yisu sôm yom pi Jon, Ngac Kêku Lau-ña

(Mat 11:2-18)

¹⁸ Têñ ndoc dinañ Jon, Ngac Kêku Lau-ña ndöc gapocwalô, ma iñ ndê sênjomi sic miñ têt iñ pi gêñ hoñ nañ Yisu kôm. Goc Jon kêyaliñ iñ ndê sênjomi lu sa, ¹⁹ ma kêkiñ iñlu sêtên Yisu si, bu sêndac iñ, "Anötö gic bata têt yac bu oc êñkiñ Mesaya. Am daôm dinañ, me yac oc akên batanñ ngac dañ tiyham?"

²⁰ Têñ ndoc ngac lu dinañ sêhóc asê Yisu, iñ gêm gwelenj mbo, ma kôm lau daêsam ñayham sa, lau gêm bac ma lau ti ñalau sac. Ma iñ kôm lau tapec daêsam si tandô po asê. Ma iñlu sêsôm têt iñ, "Jon, Ngac Kêku Lau-ña kêkiñ alu atên am amên, bu andac am bu am Mesaya dau, me yac oc akên batanñ ngac dañ tiyham?" ²² Goc Yisu ô iñlu si yom ma sôm, "Amlu ambu andi ma asôm yom têt Jon pi mêtê nañ amlu añgô aö gahoc asê, ma pi gêñ nañ amlu alic aö gakôm. Lau tapec sêlic gameñ tiyham, lau bôlinj sêñsêlên tiyham, lau ti gêm bac leprasi si ñamlic ñawasi sa, lau dañgasuñ bic sêñgô yom tiyham, lau batê sêtisa, ma lau ñalôm sawa sêñgô ñawaê ñayham. ²³ Añgô! Lau nañ atac lu-lu tu aö-ña dom, nañ oc sê-tap Anötö ndê mwasiñ sa."

²⁴ Ngac lu nañ Jon kêkiñ, nañ sêhu Yisu siñ ma sêm-bu si, goc Yisu sôm yom pi Jon têt lau toñ atu, ma ndac ñac bocdec bu, "Têñ ndoc mac asa atên Jon yêc gameñ sawa a, nañ mac gauc gêm bu atap ñamalac kainj bocke sa? Mac bu alic ngac gauc babalê, gitôm gakoc nañ mbu kêwic, a? ²⁵ Mac asa a bu alic ngac nañ sôc ñakwê ñayham, a? Mba! Lau nañ sêsôc ñakwê ñayham ma señ gêñ ñayham, nañ sêmbo gameñ ñayham gitôm kiñ si andu. ²⁶ B oc dinañ dec aö bu wandac mac, bu mac asa a bu alic sake? Bu alic propet dañ? Yomandô! Iñ propet dañ, ma iñ hóc gêlêc propet hoñ su. ²⁷ Propet akwa dañ to yom nañ Anötö sôm têt Mesaya bocdec bu, 'Aö wanñiñ anên ngac ahên-ña muñ am, bu êmasañ am nem señ.' Y om pi ngac ahên-ña dau hêganôn Jon solop. ²⁸ Ñamalac nañ dinda nom-ña sêkôc ñac, nañ si dañ hóc gêlêc Jon su dom. Tigenj aö wasôm têt mac, bu lau hoñ nañ sêsôc Anötö ndê gôlinj ñapu su, lau tiwaê, ma lau waêmba bocdi-nañ, nañ hoñ sêhóc gêlêc Jon su yêc Anötö añgô-ña."

²⁹ Lau daêsam nañ sêñgô Yisu ndê yom dinañ, ma lau sêkôc takis-ña sêwhiñ, nañ sêtoç asê bu sêlic Anötö ndê lêt bu lêt solop eñ. Nahu bu muñ-ña, têt ndoc Jon gêm mêtê ma kêku lau mbo, nañ sêkôc iñ ndê yom sa ma sêlinj sañgu. ³⁰ Tigenj lau Palêsai ti gwalam akwa yomsu-ña sêkôc Jon ti iñ ndê yom sa dom, ma sêlinj iñ ndê sañgu dom, dec tôc asê bu sêtec Anötö ndê lêt nañ Jon tôc têt ñac.

³¹ Ma Yisu gic têt yom ma sôm, "Lau têt dindec-ña ñac lau kainj bocke? Aö wanem dôhôn pi gêñ sake tu bu wawhê ñac si lêt sa-ña? ³² Ñac sêtôm balêkoc nañ sêkôc whê sêmbo malac lôm, nañ sêtuçdiñ ñac si silip ñatö ma sêsôm, 'Têt ndoc nañ yac ac oñ bu datê wê, nañ mac atec. Ma têt ndoc yac am wê dañgibo-ña, nañ mac atec bu atanj awhiñ.' ³³ Ma mac lau têt dindec-ña bocdinañ. Jon, Ngac Kêku Lau-ña meñ ma gêñ gêñ ñayham dom, ma nôm wain dom, ma mac asôm bu ñalau sac dañ mbo iñ ndê ñalôm. ³⁴ Ma Ña-malac ndê Atu meñ hóc asê, ma gêñ gêñ ñayham ti nôm wain, ma mac asôm bu iñ ngac gêñ gêñ ti nôm wain ñawahô-ña, ma iñ hê silip têt lau sac ti lau sêkôc takis-ñ ga. Bocdinañ, mac lau têt dindec-ña atôm balêkoc nañ sêkôm tô anjñ ñapanj. ³⁵ Tigenj Anötö ndê gauc hóc gêlêc gêñ hoñ, ma iñ ndê lau sêñyalê bu iñ ndê lêt iñ lêt solop."

Awhê dañ kêc bu ñamalu pi Yisu gahi

(Mat 26:6-13; Mak 14:3-9; Jon 12:1-8)

³⁶ Palêsai dañ ñaê Saimon kêgalêm Yisu bu neñ gêñ whiñ iñ, dec Yisu sôc iñ ndê andu gi, ma ndöc tebo bu neñ gêñ. ³⁷ Yêc malac dinañ, awhê sac dañ mbo. Iñ ngô ñawaê bu Yisu ndöc Palêsai ndê andu dinañ, dec kôc bu ñamalu ñayham sip kac dañ, ma têt andu dau gi. ³⁸ Iñ pôn haduc yêc Yisu gahi-ña ma tañ, ma iñ ndê tasulu sip Yisu gahidômbwê. Goc iñ puñ Yisu gahi ña kêclauñ, ngutô iñ gahi, ma mbac gêñ malu dau pi iñ gahi. ³⁹ Saimon gêlic gêñ dau, ma gauc gêm yêc dau, "Ngac dindec iñ bu propet dañ, dec iñ oc êñyalê bu awhê nañ kêmasêc iñ, nañ awhê sac dañ." ⁴⁰ Yisu kêyalê yom nañ Saimon gauc gêm, goc sôm, "Saimon, aö bu wasôm yom dañ têt am." Ma Saimon ô yom ma sôm, "Kêdôhônwaga, sôm."

⁴¹ Goc Yisu sôm yom gôlinj dañ bocdec bu, "Ngac lu sêkôc tôp yêc ngac ti lêtôm. Ngac dañ ndê tôp gitôm tdenarii 500 ma dañ ndê tôp gitôm denarii 50. ⁴² Iñlu si mone sêndic tôp-ña mbasi, dec iñ hu iñlu si tôp ñayom siñ. Am gauc gêm bocke? Iñlu si asa oc atac whiñ ngac dau hóc gêlêc?" ⁴³ Ma Saimon sôm, "Ngac nañ kôc tôp atu, nañ." Ma Yisu sôm, "Am sôm solop." ⁴⁴ Goc iñ kac dau kwi, tahê awhê dinañ, ma sôm têt Saimon, "Aö gasôc am nem andu gameñ, magoc am kêñ bu têt aö bu wangwasin gahin-ña tôm lau Israel-ña si gêbôm dom. Tigenj lic awhê dec. Iñ ndê tasulu kôm aö gahin ñamaim sa, ma iñ puñ aö gahin ña kê-clauñ. ⁴⁵ Am ngutô aö dom, tigenj awhê dec ngutô aö gahin ñapanj. ⁴⁶ Am kêc olib ñakwi pi aö ñagôlôn dom, tigenj iñ kêc bu ñamalu pi aö gahin. ⁴⁷ Bocdinañ aö wasôm têt am bu awhê dindec kêyalê bu Anötö suc iñ ndê sac daêsam kwi, ma bocdinañ iñ atac whiñ aö ñandô. Tigenj lau nañ gauc gêm bu ñac si sac atu dom, nañ oc atac whiñ iñ nañ bu suc ñac si sac kwi, nañ ñandô dom."

⁴⁸ Ma Yisu sôm têt awhê dau, "Aö gasuc am nem sac kwi su." ⁴⁹ Ma ñaclên ñatö nañ sêndöc sêwhiñ, nañ sêsôm têt dandi, "Ngac dindec iñ ngac kainj bocke, dec

in suc sac kwi?" ⁵⁰ Tiger Yisu sôm têng awhê dau, "Am nem kêñ whiñ gêm am si. Lhõ ti atac malõ ndi."

Lauwhê daêsam sêñkuc Yisu

8 Tiñambu Yisu golom malac atu-tu ti saun-saun, ma gêm mêtê ma hoc ñawaê ñayham asê pi Anõtõ ndê gôliñ. Ma ñngacsênjomi ¹² ² ti lauwhê daêsam sêñsêlên sêwhiñ in. Lauwhê dinan ñatõ Yisu soc ñalau sac su yêc ñac, ma ñatõ in kôm ñac si gêm-bac ñayham sa. Ñac si ñan in Maria Magadala, ñan Yisu soc ñalau sac 7 su yêc in. ³ Ma awhê ñan in Joana, ñan ndê akweñ Kusa yob Herod ndê andu. Maria lu Joana, ma Susana, ma lauwhê daêsam sêñkuc Yisu ma sêkên si awa ti wapa tu sênem in ti ndê ñgacsênjomi sa-ñga.

Yom gôliñ pi ñgac kêbalip wit ñawhê

(Mat 13:1-9; Mak 4:1-9)

⁴ Têng têng ñan lau toñ atu sêtên Yisu sêmen, ma lau akên malac hoñ yêc gameñ Galili-ñga sêmbo sêwhiñ. Ma Yisu sôm yom gôliñ ñan bocdec bu, ⁵ "Ñgac ñan sa gi bu êmbalip wit ñawhê yêc ndê ôm, ma têng ndoc in kêbalip gên dau, ñan ñatõ sêpen sêsip sen, dec lau sêkwê dôn ma mbac lôlôc-ñga sêsip sêmen ma sen su. ⁶ Ma ñawhê ñatõ sêpen sêsip gameñ hoc-hoc, ma têng têng sêpo sêpi sêmen, ñan sem bôliñ, bu nom dau tibasô. ⁷ Ñawhê ñatõ sêpen sêsip kwan ti ñakwa ñalôm, ma têng ndoc sêpo sêpi sêmen, ñan kwan pi whiñ e yan gên dau ndu. ⁸ Ma ñawhê ñatõ sêpen sêsip nom ñayham, ma sêpo sêpi sêmen e sem ñandô gitôm 100." Yisu gic bata yom gôliñ dau, goc sôm, "Asa bu ñangasun yêc, ñan ngô aneñ yom!"

Yisu whê yom gôliñ wit ñawhê-ñga ñahu sa

(Mat 13:10-23; Mak 4:10-20)

⁹ Tiñambu Yisu ndê ñgacsênjomi sêndac in bu whê yom gôliñ dinan ñahu sa. ¹⁰ Ma in sôm, "Anõtõ ndê gôliñ ñalên ñahu sip ñalôm gi. In kêyalin mac sa bu añyalê ñahu dau, magoc aô wasôm yom têng lau ñatõ ña yom gôliñ ñambwa. Tôm yom ñan sêto yêc, ñan sôm, ' Ñac sêlic gên ñan aô gakôm, ñan ñapan, magoc ñac si gauc sa dom. Ma ñac sêngô aneñ yom ñapan, tiger ñac sênjalê ñahu dom.'"

¹¹ Goc Yisu sôm, "Yom gôliñ dau ñahu bocdec. Yom pi wit ñawhê ñan hêganôn Anõtõ ndê yom. ¹² Wit ñawhê ñan sêpen sêsip sen, ñan hêganôn lau ñan sêngô Anõtõ ndê yom, magoc Sadan men ma kêgaho yom dau su yêc ñac si ñalôm, tu bu ñac sêkên whiñ dom, ma sêtap Anõtõ ndê mwasiñ nem ñac si-ñga sa dom. ¹³ Ma yom pi wit ñawhê ñan sêpen sêsip gameñ hoc-hoc, ñan hêganôn lau ñan sêngô Anõtõ ndê yom ma sêkôc sa ti atac ñayham, tiger gitôm gên ñawhê ñan ñawakac mba, dec lau dinan sêkên whiñ ñasawa saun, magoc lêtôm men ku ñac dulu. ¹⁴ Ma yom pi wit ñawhê ñan sêpen sêsip kwan ti ñakwa ñalôm, ñan hêganôn lau ñan sêngô Anõtõ ndê yom, magoc ñawapac ma mone ti gên ñayham-ñayham nom-ñga gêm ñac si

ñalôm ahuc, ma ñac si ñandô mbasi. ¹⁵ Tiger wit ñawhê ñan sêpen sêsip nom ñayham, ñan hêganôn lau ti ñalôm ñawasi, ñan sêngô Anõtõ ndê yom ma sêkôc sa tidôn yêc si ñalôm, ma sêlhac ñanga ñapan ma sem ñandô daêsam."

Dasiñ lam ñawê kwi dom

(Mak 4:21-25)

¹⁶ Ma Yisu sôm yom ñan bocdec bu, "Yac datun lam asê tu bu dasiñ kwi sip lôñ ñalôm, me dakên sôc sasac ñapu dom. Mba! Tanñin êngalên ñalhu, bu lau ñan sêlôc sêmen, ñan sêlic ñawê. ¹⁷ Ma ñalên tiger, yom ñan yêc siñ dau, ma yom ñan ñahu sip ñalôm gi, ñan oc men sa tiawê.

¹⁸ "Bocdinan akôc gauc ñapep pi Anõtõ ndê yom ñan mac angô. Asa ñan kôc Anõtõ ndê yom sa sip ndê ñalôm e tidôn, ñan Anõtõ oc kêñ ñagauc daêsam têng in. Magoc asa ñan gauc gêm bu in kôc Anõtõ ndê yom sa su, tiger in kôc sa tidôn dom, ñan Anõtõ oc kôc yom dau su yêc in."

Yisu dinda ti asii

(Mat 12:46-50; Mak 3:31-35)

¹⁹ Yisu ndôc andu ñan, ma in dinda ti asii sêmen bu sêlic in. Magoc lau daêsam sêmbo sêwhiñ in, ma gitôm dom bu sêtigasuc in. ²⁰ Ma ñamalac ñan sôm têng Yisu, "Am dinam ti asimi sêmbo awê, ma ñac bu sêlic am." ²¹ Magoc Yisu ô yom ma sôm, "Lau ñan sêngô Anõtõ ndê yom ma ñanga wambu ñapep, ñan sêti aô dinan ti asiñi."

Yisu kôm bu ñampon timalô

(Mat 8:23-27; Mak 4:35-41)

²² Têng béc ñan Yisu sôm têng in ndê ñgacsênjomi, "Dapi bugicton ñadanga dandi," goc in pi wan ñan whiñ ñac, ma sêsa si. ²³ Sêlac wan sêmbo, ma Yisu yêc béc yêc. Ma mbu puc atu dec gêli bu sa ma ñampon gic sip wan e kêpiñ bu wan pac. ²⁴ Dec sêtên Yisu si, sêun in sa ma sêsôm, "Ñadau, ñadau, yac oc dandinan!" Ma Yisu tisa ma sôm yom ñanga têng mbu ti bu ñampon, dec ñampon dau timalô, ma gameñ ñan sa. ²⁵ Ma Yisu sôm têng ñac, "Tu sake-ñga mac akên whiñ gwalec?" Ma ñac sêtôc dau ti sêhêdaê, ma sêsôm têng dandi, "Ei! In ñgac dec asa? In gitôm bu kêñ yatu gên hoñ, ma mbu ti bu ñampon sêwhiñ, ma sêsôc in ndê yom ñapu!"

Yisu kôm ñgac ti ñalau sac ñayham sa

(Mat 8:28-34; Mak 5:1-20)

²⁶ Sêlac e sêhêc asê lau Gerasa-ñga si gameñ ñan yêc Bugicton Galili-ñga ñadanga mbu têng gameñ ac pi-ñga. ²⁷ Yisu sip baô gi, ma ñgac ñan akên malac atu ñan yêc gameñ dinan, ñan têng in men. In ñgac ñan ñalau sac sêmbo in ndê ñalôm. Ñasawa baliñ su ñgac dau sôc ñakwê dom, ma ndôc andu dom, magoc mbo ôm sêhê-ñga. ²⁸ Ndoc daêsam ñalau sac sêkôc in dôn, ma lau sênjahê bu sêsô in amba ti gahi dôn ña sen

naŋga ma sêyob in. Magoc tēm hoŋ in hē sen kic, ma ŋalau sac sêwê in sa gameŋ sawa gi. Tēŋ ndoc in gēlic Yisu meŋ, naŋ in mbwêc ma hu dau sip nom yêc in aŋgô-ŋga. Ma Yisu gic atu ŋalau sac bu sêhu ŋgac dau siŋ, goc ŋalau daŋ ta yom ti naŋga, “Yisu, Anötö Naclai ti Nawasi Nadau ndê Atu, am bu kôm sake tēŋ aö? Aö wateŋ am bu kôm aö ŋayom dom!”³⁰ Goc Yisu ndac ŋalau sac, “Am nem ŋaê asa?” Nalau sac daêsam sêmbo ŋgac dau ŋalôm, ma tu dinaŋ-ŋga ŋac si daŋ ô Yisu ndê yom ma sôm, “Aneŋ ŋaê ‘Toŋ Atu.’”³¹ Ma ŋalau sac h oŋ dinaŋ sêteŋ Yisu tidim daêsam, bu êŋkiŋ ŋac sêsip suŋ baliŋ sac naŋ sêsam bu Abis, † naŋ sêndi dom.

³² Tēŋ tēm dinaŋ bôc toŋ atu seŋ gēŋ sêmbo lôc ŋa-pu yêc gameŋ dinaŋ, ma ŋalau dau sêteŋ Yisu bu êŋk-in ŋac sêsôc bôc dinaŋ si ŋalôm, ma Yisu gôlôc.³³ Goc ŋalau sac sêhu ŋgac dinaŋ siŋ ma sêsôc bôc si ŋalôm si. Ma bôc hoŋ sênti sêsip salic sac ma sêsip bugictorŋ ŋalôm si, ma bu kô ŋac sêmbac ndu.³⁴ Tēŋ ndoc lau sêyob bôc-ŋga sêlic gēŋ dau, naŋ sêlhô si, ma sic miŋ pi gēŋ dau tēŋ lau naŋ sêmbo malac atu ti gameŋ ŋa-makê-ŋga.³⁵ Ma lau hoŋ sêsa si bu sêlic gēŋ naŋ Yisu kôm. Tēŋ tēm sêhôt asê in, naŋ sêlic ŋgac naŋ in soc ŋalau sac su yêc in, naŋ ndôc Yisu gahi-ŋga. Sêlic bu in ndê gauc ŋawa sa, ma in sôc ŋakwê sa tiyham, dec sêtôt dandi.³⁶ Lau naŋ sêlic gēŋ dau, naŋ sic miŋ tēŋ ŋac pi ŋalēŋ naŋ Yisu kôm ŋgac ti ŋalau sac ŋayham sa.³⁷ Ma lau Gerasa-ŋga hoŋ sêndac Yisu bu hu ŋac siŋ, bu ŋac sêtôt dau atu. Goc Yisu pi waŋ ma bu lhô ndi.³⁸ Ma ŋgac naŋ ŋalau sac sêhu in siŋ, naŋ teŋ Yisu naŋga bu whiŋ in ndi, magoc Yisu kêkiŋ in sa gi ma sôm,³⁹ “Am mbu tēŋ am nem andu ndi, ma ndic miŋ gēŋ hoŋ naŋ Anötö kôm tēŋ am.” Goc ŋgac dau kôlhô gi, ma gic miŋ tēŋ lau hoŋ naŋ sêmbo malac atu di-naŋ, pi gēŋ atu naŋ Yisu kôm tēŋ in.

Yisu kôm awhê lu ŋayham sa

(Mat 9:18-26; Mak 5:21-43)

⁴⁰ Lau daêsam sêhôn Yisu sêmbo gameŋ Galili-ŋga, ma tēŋ tēm in mbu akêŋ bugictorŋ naŋga meŋ, naŋ sêkôc in sa ti atac ŋayham.⁴¹ Ma ŋgac bata daŋ, naŋ yob lôm wê-ŋga yêc gameŋ dinaŋ, naŋ meŋ hôt asê Yisu. In ndê ŋaê Jairas, ma in hu dau sip nom yêc Yisu aŋgô-ŋga, ma teŋ in naŋga bu tēŋ in ndê andu ndi, ma nem in ndê atuwê sa.⁴² Bu in ndê atuwê tiger, naŋ ndê yala gitôm 12, naŋ gêmbac atu e kêpiŋ bu mbac ndu. Bocdinaŋ Yisu whiŋ in gi.

In kêsêlêŋ mbo seŋ, ma lau toŋ atu sêŋgihi in ahuc.⁴³ Lau toŋ dinaŋ si daŋ in awhê naŋ gêm dac ŋapaŋ tôm yala 12 su, magoc ŋamalac daŋ gitôm bu nem in sa dom.⁴⁴ A whê dau meŋ kêsêlêŋ mbo Yisu ŋambu-ŋga, ma kêmasec in ndê ŋakwê sip ŋadali. Ma ŋagahô in ndê dac sa tiyham dom.⁴⁵ Tēŋ dinaŋ Yisu ndac, “Asa kêmasec aö?” Lau daŋ sêsôm dau asê dom, ma Pita sôm, “Aneŋ ŋadau, lau toŋ dindac sêwhiŋ yac sêkôm am si.”⁴⁶ Magoc Yisu sôm, “Ŋamalac daŋ kêmasec aö, bu aö kayalê bu aneŋ naclai ŋatô sa gi.”⁴⁷ Awhê dinaŋ

kêyalê bu in gitôm dom bu siŋ dau, dec tigasuc Yisu. In kêtitec, ma hu dau sip nom gi. Ma yêc lau hoŋ aŋgô-ŋga, in whê sa bu in kêmasec Yisu tu bu ŋayham sa-ŋga, ma bu tēŋ ndoc in kêmasec in, naŋ ŋagahô in ŋayham sa.⁴⁸ Ma Yisu sôm tēŋ in, “O aneŋ bawhê, am nem kêŋ whiŋ aö dec kôm am ŋayham sa. Am lhô ti atac malô ndi.”

⁴⁹ Yisu sôm yom dinaŋ mbo, ma ŋgac daŋ meŋ akêŋ Jairas ndê andu, ma sôm tēŋ Jairas, “Am atômwe mbac ndu su, dec kêŋ ŋawapac tēŋ Kêdôhônwaga dau dom.”⁵⁰ Yisu ŋgô yom dinaŋ, magoc in sôm tēŋ Jairas, “Tôc daôm dom. Kêŋ whiŋ, ma in oc ŋayham sa.”

⁵¹ Tēŋ ndoc sêhôt asê Jairas ndê andu, naŋ sêlic lau daêsam sêhu daŋgibo asê ma sêtaŋ sêmbo. Goc Yisu sôm, “Mac ataŋ dom! In mbac ndu dom, in yêc bêt yêc.” Magoc ŋac sêmbwac in, bu sêŋyalê bu bawhê dau mbac ndu su. Tiger Yisu kalhac lau hoŋ ahuc sêmbo awê, ma kôc Pita, Jems ma Jon, ma bawhê dau damba lu dinda, sêwhiŋ in ma sêsôt andu si.⁵⁴ Ma in kêŋ bawhê dau sip amba ma sôm, “Aneŋ bawhê, tisa!”⁵⁵ Goc bawhê dau tali sa tiyham, ma ŋagahô in tisa kalhac. Ma Yisu sôm bu sêkêŋ gēŋ danen-ŋga tēŋ in.⁵⁶ In damba lu dinda sêhêdaê, magoc Yisu gic yao bu sêndic miŋ pi gēŋ naŋ in kôm, naŋ dom.

Yisu kêkiŋ ŋgacsêŋomi 12 sêsa si

(Mat 10:7-11; Mak 6:7-11)

9 Yisu kêgalêŋ ŋgacsêŋomi 12 sa sêpitigeŋ, ma kêŋ naclai ti licwalô tēŋ ŋac gitôm bu sêsoc ŋalau sac su, ma sêkôm lau gêmbac ŋayham sa.² Ma in kêk-in ŋac bu sêsa sêndi ma sênem mêtê pi Anötö ndê gôliŋ, ma bu sênem lau gêmbac sa.³ In sôm tēŋ ŋac, “Ŋsêlêŋ amam sawa andi, akôc tôc dom, ma akôc talhi, me bolom, me mone, me ŋakwê aö daôm-ŋga dom.⁴ Tēŋ tēm mac asôt malac daŋ ma lau sêkôc mac sa asôt ŋac si andu, naŋ ambo whiŋ ŋac e mac ahu malac dau siŋ.⁵ Ma lau malac daŋ-ŋga bu sêkôc mac sa dom, naŋ atorŋ kop su yêc gahim tēŋ ndoc mac ahu ŋac siŋ, bu atôt ŋac si giso asê.”⁶ Ŋgacsêŋomi sêŋgô yom dinaŋ, goc sêsa si. Naŋ sêŋsêlêŋ sêlom-sêlom malac ma sêhoc ŋawaê ŋayham asê, ma sêkôm lau ŋayham sa yêc gameŋ hoŋ.

Herod ndac bata Yisu

(Mat 14:1-2; Mak 6:14-16)

⁷ Tēŋ ndoc dinaŋ gôliŋwaga Galili-ŋga Herod ŋgô yom pi gēŋ hoŋ naŋ Yisu kôm. Ma in gauc gêm yom daêsam, bu lau ŋatô sêsôm bu Yisu in Jon, Ŋgac Kêku Lau-ŋga naŋ tisa akêŋ lau batê-ŋga.⁸ Ma lau ŋatô sêsôm bu in propet akwa Elaija naŋ meŋ hoc dau asê, ma ŋatô sêsôm bu in propet ŋamata-ŋga si daŋ, naŋ tisa akêŋ lau batê-ŋga.⁹ Tiger Herod sôm, “Aö gac atu, dec sêtim Jon ndê kachu kic su. Asa dec lau sic miŋ pi in?” Ma in tac whiŋ bu lic Yisu.

Yisu gôlôm lau 5,000

(Mat 14:13-21; Mak 6:32-44; Jon 6:1-15)

† Suŋ baliŋ sac (Abis) - alic Rev 9:1.

¹⁰ Têñ tēm aposel 12 sêmbu sêmen, nañ sic minj tēñ Yisu pi gēñ hoñ nañ sêkôm. Ma tiñambu inj kôc ñac sa sêwhiñ inj, ma ñac tawasê sêtēñ malac Betsaida si.

¹¹ Magoc lau daêsam sēngô ñawaê ma sêtēñ Yisu si. Ma inj kôc ñac sa, ma sôm y om tēñ ñac pi Anötö ndê gôliñ, ma kôm ñac si lau gēmbac ñayham sa.

¹² Sêmbu e kêpiñ bu ac ndi sip, goc ñgacsēñomi 12 sêtēñ inj si ma sêsôm, "Gamenj dindéc yac dambo, nañ gameñ sawa. Bocdinañ êmkinj lau toñ dindéc sêlhô sêtēñ malac ti gameñ ñamakê-nga sēndi, bu sēñsalê gēñ sēneñ-nga ma gameñ sēyêc bēc-nga." ¹³ Magoc Yisu sôm, "Mac akēñ gēñ tēñ ñac sēneñ." Ma ñac sêo yom ma sêsôm, "Yac mba gēñ danēñ-nga daêsam dom. Bolom limdanj ma i lu sēndôc. Bocke? Yac andi anemlhi gēñ bu lau hoñ sēneñ, a?" ¹⁴ Ñac sêsôm yom dinañ ñahu bu lau toñ dinañ si laungac ñanamba gitôm 5,000. Magoc Yisu sôm tēñ inj ndê ñgac-sēñomi, "Akēñ lau sēndôc sic titonj-titonj tôm 50." ¹⁵ Goc ñac sêkôm gitôm inj sôm, ma lau hoñ sēndôc sic. ¹⁶ Ma Yisu kôc bolom limdanj ma i lu sa, tatac undambê, ma gēm danje, goc pô kôc-kôc, ma kēñ tēñ ñgacsēñomi bu sēndic sam tēñ lau. ¹⁷ Lau hoñ señ gēñ e hóc ñac dôn, ma tiñambu ñgacsēñomi sic gēñ ñadêlê sa sip gatop 12 e menju.

Pita sôm Yisu ñahu asê

(Mat 16:13-20; Mak 8:27-30)

¹⁸ Tēñ ndoc danj Yisu ti inj ndê ñgacsēñomi sêmbu tawasê, ma inj teñ mbec mbo. Pacndê, goc inj ndac ñac, "Lau sêsôm bu aô asa?" ¹⁹ Ma sêsôm, "Lau ñatô sêsôm bu am Jon, Ngac Kêku Lau-nga, ma ñatô sêsôm bu am Elaija, ma ñatô sêsôm bu am propet ñamata-nga si danj, nañ tisa akēñ lau batê-nga." ²⁰ Goc Yisu ndac ñac, "Ma mac daôm, mac asôm bu aô asa?" Ma Pita sôm, "Am Mesaya, nañ Anötö gic bata bu êñkinj menj." ²¹ Yisu ngô yom dau ma gic yao ñac bu sêsôm asê tēñ lau danj dom e tiñambu. ²² Inj sôm, "Ñamalac ndê Atu gic waê bu hóc ñawapac daêsam. Lau bata ti ðdabuñsiga atu-tu ma lau nañ sēndôhôn yomsu oc sêtec inj ma lau oc sēndic inj ndu. Magoc tēñ bēc titô-nga Anötö oc uñ inj sa tiyham."

Lau nañ sēñkuc Yisu oc sêhóc ñawapac

(Mat 16:24-28; Mak 8:34-9:1)

²³ Ma inj sôm tēñ ñac hoñ, "Asa nañ tac whiñ bu êñkuc aô nañ êñgwiniñ dau, ma tôm bēc hoñ hóc ndê a gicso dau sa, ma êñkuc aô. ²⁴ Bu asa nañ tac whiñ bu sap gēñ nom-nga dôn ñapanj tu mbo tali-nga, nañ oc ninga. Magoc asa nañ bu hu gēñ nom-nga siñ tu êñkuc aô-nga, nañ oc ninga dom. ²⁵ Ñamalac danj bu po gēñ nom-nga hoñ sa, magoc inj dau gatu bu ninga, dec gēñ nom-nga hoñ dinañ oc tôm dom bu nem inj sa. ²⁶ Asa nañ bu maya tu aô ti aneñ yom-nga, nañ Ñamalac ndê Atu oc maya tu inj-nga, tēñ ndoc inj mbu menj ti inj dau ndê ñawasi, ma Damba ndê ñawasi ma añela dabuñ si ñawasi whiñ. ²⁷ Ma aô wasôm bu

yomandô, lau ñatô kwahic dec sêmbu, nañ oc gacgeñ sêmbu tali e sêlic Anötö ndê gôliñ menj sa tiawê."

Pita, Jems ma Jon sêlic Yisu ndê ñawasi

(Mat 17:1-13; Mak 9:2-10)

²⁸ Yisu sôm yom dinañ su, ma bēc ñatô gitôm 8 menj gi su. Ma Yisu bu teñ mbec, dec kôc Pita, Jon ma Jems sêwhiñ inj ma sêpi lôc danj si. ²⁹ Ma tēñ tēm Yisu teñ mbec mbo, nañ inj ndê angô andô kainj danj sa, ma inj ndê ñakwê ñawasi sêp sambuc. ³⁰ Ma ñgac lu sêhóc asê ti ñawasi atu, nañ Moses lu Elaija, ma injlu sem yomgalôm sêwhiñ Yisu. Sêsôm yom pi gēñ nañ oc hóc asê Yisu yêc malac Jerusalem tēñ ndoc menj sa bu inj hu nom dindéc siñ.

³² Tēñ ndoc dinañ, Pita ma ñgac lu nañ sêwhiñ inj, nañ kwapac ma bēc yô ñac, tigeñ ñac tali sa ma sêlic Yisu ndê ñawasi ti ñgac lu nañ sêlhac sêwhiñ inj. ³³ Tēñ tēm Moses lu Elaija bu sêhu Yisu siñ, nañ Pita sôm tēñ inj, "Nadau, ñayham kêlêc bu yac dambo dec. Yac oc akwê bac tō, am nem danj, Moses ndê danj, ma Elaija ndê bac danj." Inj sôm yom dinañ, magoc inj ndê gauc sa dom. ³⁴ Inj sôm yom dinañ mbo, ma dao danj menj ma kôm ñac ahuc e ñgacsēñomi tō dinañ sêtôc dau atu. ³⁵ Ma awha danj sa yêc dao ñalôm, nañ sôm, "Aô neñ atungac dau dindéc, nañ aô kayaliñ sa. Angô inj ndê yom manj!" ³⁶ Sēngô su goc sêlic Yisu tawasê mbo. Tiñambu ñac sem yom dau ahuc yêc dau-nga, ma tēñ ndoc dinañ sêsôm yom asê pi gēñ nañ sêlic, nañ dom.

Yisu soc ñalau sac su yêc balê danj

(Mat 17:14-21; Mak 9:14-29)

³⁷ Tēñ galañsê ñac sêsip akēñ lôc dau sêmenj, ma lau toñ atu sêkac sa sêtēñ Yisu si. ³⁸ Ñac si danj ta yom bocdec bu, "Kêdôhônwaga, aô gakôc aneñ atungac tigeñ dindéc menj, ma waterj am bu nem inj sa. ³⁹ Ñalau sac danj mbo inj ñalôm, ma tēm daêsam kôc inj dôn, ma a kêmwananj inj ñannga e inj mbwêc atu, ma whapwic sa. Ñalau sac dau bu kôm inj tisac, ma tec bu hu inj siñ. ⁴⁰ Aô gaterj am nem ñgac-sēñomi bu sêsoc ñalau dau su, magoc ñac sêtôm dom." ⁴¹ Goc Yisu sôm, "O mac lau sac. Mac nem akēñ whiñ mbasi! Aô gambo gawhiñ mac ñasawa hic baliñ su, ma bocke mac atôm dom bu akôm gēñ danj? Aô oc wambo wawhiñ mac tu wanem mac sa ñapanj-nga dom!" Ma Yisu sôm tēñ balê dau ñadamba, "Kôc nem balê sa mwenj."

⁴² Tēñ tēm balê dau kêsêlêñ menj, nañ ñalau sac kôc inj dôn ma kêmwananj inj. Tigeñ Yisu hec yom ñalau sac, ma kôm balê dau ñayham sa, ma kēñ inj mbu tēñ inj damba gi. ⁴³ Ñalên dinañ Yisu tōc Anötö ndê ñaclai ti ñawasi atu asê, dec kôm lau hoñ sêhêdaê.

Yisu sôm tiyham bu inj oc mbac ndu ma tisa tiyham

(Mat 17:22-23; Mak 9:30-32)

Lau hoñ sêlhac ti sêhêdaê tu gēñ hoñ nañ Yisu kôm-nga, ma inj sôm tēñ inj ndê ñgacsēñomi, ⁴⁴ "Angô aneñ yom dindéc ñapep! Tiñambu oc sêkêñ Ñamalac ndê Atu sip lau ñatô amba." ⁴⁵ Magoc ñac sēñyalê yom dau

nhahu dom. Yom dau nhahu yêc siŋ dau têtŋ nŋac, ma sêtôc bu sêndac Yisu bu whê sa têtŋ nŋac.

Asa ti nŋac nŋamata-nŋa

(Mat 18:1-5; Mak 9:33-37)

⁴⁶ Tiŋambu Yisu ndê nŋac-sêŋomi sêsen dau pi nŋac si asa iŋ nŋac nŋamata-nŋa. ⁴⁷ Yisu kêyalê nŋac si gauc, goc kôc balê sauŋ dan ma kên iŋ kalhac kêpiŋ iŋ, ⁴⁸ ma sôm têtŋ nŋac, "Asa nan kôc balê sauŋ dan tôm iŋ dindec sa tu aneŋ nŋa-nŋa, nan kôc aô sa, ma asa nan kôc aô sa, nan kôc iŋ nan kêkiŋ aô gameŋ, nan sa. Mac nem asa nan kêgwiniŋ dau ma ti mac nem nŋac akiŋ, nan ti nŋac nŋamata-nŋa yêc Anötö aŋgô-nŋa."

Lau nan sêkôm gwelen tu Yisu-nŋa, nan sêwhê dau kôc dom

(Mak 9:38-41)

⁴⁹ Ma Jon sôm, "Nadau, yac alic nŋac dan kôm gwelen ma soc nŋalau sac su yêc lau nŋa am nem nŋaê. Iŋ kêkuc am whiŋ yac dom, ma boc-dinaŋ yac ac yao iŋ bu kôm gwelen dau dom." ⁵⁰ Tigeŋ Yisu sôm, "A lhac iŋ ahuc dom, bu asa nan kêŋ kisa mac dom, nan mac nem dan."

Lau gameŋ Samaria-nŋa sêkôc Yisu sa dom

⁵¹ Ndoc meŋ kêpiŋ bu Yisu mbu pi undambê ndi, dec iŋ kêmasaŋ dau bu pi malac Jerusalem ndi. ⁵² Iŋ kêkiŋ lau aheŋ-nŋa sêmun iŋ, sêsôc lau †Samaria-nŋa si malac dan si, bu sêmasaŋ gameŋ tu iŋ mbo-nŋa. ⁵³ Magoc lau Samaria-nŋa sênyalê bu iŋ kêsêlêŋ hê-ganônŋ malac Jerusalem, ma tu dinaŋ-nŋa dec sêkôc iŋ sa dom. ⁵⁴ Jems lu Jon sêlic gêŋ dau, goc sêndac Yisu, "Pômdau, am bu sôm, dec yac oc aŋgalêm ya sip akêŋ undambê meŋ, ma seŋ nŋac su." ⁵⁵ Tigeŋ Yisu kac dau kwi, ma sôm iŋlu. ⁵⁶ Ma nŋac hoŋ sêlom malac dan si.

Lêŋ taŋkuc Yisu-nŋa

(Mat 8:18-22)

⁵⁷ Yisu ti ndê nŋacsêŋomi sêŋsêlêŋ sêmbô seŋ ma nŋac dan sôm têtŋ Yisu, "Aô bu waŋkuc am, wawhiŋ am watêŋ gameŋ bocke nan am oc ndi." ⁵⁸ Ma Yisu ô iŋ ndê yom ma sôm, "Giam pôm si hocsuŋ yêc, ma mbac lôlôc-nŋa si nŋaic yêc, tigeŋ Nŋamalac ndê Atu ndê mala yêc bêt-nŋa mba."

⁵⁹ Ma iŋ sôm têtŋ nŋac dan, "Mweŋ êmkuc aô!" Magoc nŋac dau sôm, "Pômdau, gêŋ nŋamata-nŋa aô wandi wambo wawhiŋ aneŋ lau e aŋsuhuŋ damaŋ su nan, ma tiŋambu wambu wameŋ waŋkuc am." ⁶⁰ Ma Yisu sôm têtŋ iŋ, "Mba! Am êmkuc aô nan gêŋ nŋamata-nŋa. Tec lau batê sêŋsuhuŋ lau batê. Tigeŋ am ndi, ma hoc yom asê têtŋ lau pi Anötö ndê gôliŋ."

⁶¹ Ma nŋac dan tiyham sôm, "Pômdau, aô bu waŋkuc am, tigeŋ gêŋ nŋamata-nŋa wambu watêŋ aneŋ andu, ma wakam aneŋ lau." ⁶² Ma Yisu ô iŋ ndê yom ma sôm, "Asa nan gic hu gwelen dan, tigeŋ kac dau kwi ma hêgo gêŋ nan iŋ hu siŋ su, nan gitôm dom bu nem gwelen mbo Anötö ndê gôliŋ nŋapu."

Yisu kêkiŋ sêŋomi 72 sêsa si

10 Tiŋambu Pômdau kêyalêŋ sêŋomi 72 tiyham sa, bu êŋkiŋ nŋac lu-lu sêsa sêndi sêmun iŋ, sêtêŋ gameŋ ti malac hoŋ nan iŋ atac whiŋ bu ndic kêsi.

² Ma iŋ sôm têtŋ nŋac, "Gêŋ nandô daêsam yêc ôm, magoc lau sêndic gêŋ nandô sa-nŋa daêsam dom. Bocdinaŋ ateŋ mbec têtŋ ôm nŋadau bu êŋkiŋ lau gwelen-nŋa sêsôc iŋ ndê ôm sêndi, ma sêndic gêŋ nandô sa. ³ Kwahic dec aô bu waŋkiŋ mac asa andi! Magoc ayob daôm nŋapep, bu aô kakiŋ mac bu asa andi atôm domba nŋatu, nan sêtêŋ giam pôm si gameŋ sêndi. ⁴ Akôc talhi, me dalu, me atapa dom, ma aŋsêlêŋ nŋagahô andi. Ahê mwalêc lau yêc seŋ dom. ⁵ Têtŋ ndoc mac bu asôc andu dan, nan asôm bu, 'Yom malô têtŋ lau andu dindec-nŋa.' ⁶ Andu nŋadau bu nŋac yom malô-nŋa dom, dec mac nem mbec yom malô-nŋa oc gacgeŋ yêc mac-nŋa. Ma andu nŋadau bu nŋac yom malô-nŋa, dec iŋ oc kôc mbec yom malô-nŋa dinaŋ sa. ⁷ Ambo andu dinaŋ, ma alom-alom andu dom. Aneŋ ti anôm gêŋ bocke nan sêkêŋ têtŋ mac, nan ti mac nem nŋaôli gwelen-nŋa. Mêtê solop bu lau g welen-nŋa sêkôc nŋaôli gwelen-nŋa.

⁸ "Têtŋ têtŋ mac asôc malac dan, ma lau sêkôc mac sa, nan aneŋ gêŋ daneŋ-nŋa nan sêkêŋ têtŋ mac. ⁹ Akôm nŋac si lau gêmbac nŋayham sa, ma asôm têtŋ nŋac, 'Anötö ndê gôliŋ meŋ kêpiŋ.' ¹⁰ Tigeŋ mac bu asôc malac dan, ma sêkôc mac sa dom, nan goc alhac malac lôm ma asôm, ¹¹ 'Yac atorŋ kop mac nem malac-nŋa su yêc yac mba gahiŋ. Yac akêŋ kop dindec mbu têtŋ mac bu atôc nem mêtê sac asê. Tigeŋ aŋyalê bu Anötö ndê gôliŋ meŋ kêpiŋ.' ¹² Yomandô aô wasôm têtŋ mac bu têtŋ bêt Anötö êmatôc lau-nŋa, nan lau malac dinaŋ-nŋa oc sêtap nŋagêyô sac andô sa, hôt gêlêc nŋagêyô nan Anötö oc kêŋ têtŋ lau sac malac Sodom-nŋa."

Yisu sôm yom pi lau nan sem dau kwi dom

(Mat 11:20-24)

¹³ Yisu gic têtŋ yom ma sôm, "Oyaê mac lau malac Korasin ma Betsaida-nŋa. Mac oc atap Anötö ndê atac nandê sa. †Lau apa nan sêndôc malac Taya ma Saidon, bu sêlic gêŋ dalô nan aô gakôm yêc mac aŋôm-nŋa, dec oc tôm sênem dau kwi wandêc su, ma sêndôc ti sêtaŋ si sac. ¹⁴ Tigeŋ mac akôm dom, dec wasôm têtŋ mac bu têtŋ ndoc Anötö êmatôc lau-nŋa, nan iŋ oc kêŋ nŋagêyô sac sambuc têtŋ mac, hôt gêlêc nŋagêyô nan iŋ oc kêŋ têtŋ lau Taya ti Saidon-nŋa, nan su.

¹⁵ "Ma mac lau Kapenaom-nŋa, mac gauc gêm bu mboe Anötö oc kôc mac sa andôc undambê, a? Mba! Iŋ oc êmasuc mac su asip lambwam andi!"

¹⁶ Ma Yisu sôm têtŋ sêŋomi 72 bu, "Asa nan kôc mac nem yom sa, nan gitôm iŋ kôc aneŋ yom sa. Ma asa nan tec mac, nan gitôm iŋ tec aô bocdinaŋ. Ma asa nan tec aô, nan tec Damaŋ nan kêkiŋ aô gameŋ." Yisu sôm yom dinaŋ su, goc kêkiŋ sêŋomi 72 sêsa si.

Sênjomi 72 sêmbu sêmenj

¹⁷ Tiŋambu sênjomi 72 dinanj sêmbu sêmenj ti atac nayham, ma sêsôm, "Pômdau, têng ndoc yac asôm am nem ɲaê asê, naŋ gêng hoŋ sêsôc yac mba yom ɲapu, ma ɲalau sac sêwhiŋ." ¹⁸ Ma Yisu sôm, "Aô kayalê bu gêng naŋ mac akôm, naŋ ku Sadaŋ ndê ɲaclai dulu, e tôm iŋ peŋ akênj undambê ɲagahô ɲambwa, tôm sick-ac hep tigenj. ¹⁹ Aô gakênj ɲaclai têng mac su, tôm bu ak-wê mboc ti gapiŋgap dôŋ, ma bu ahôc gêlêc mac nem ɲacyo Sadaŋ ndê ɲaclai hoŋ su. Gêng daŋ oc kôm mac atisac dom. ²⁰ Kwahic dec mac atac nayham bu ɲalau sac sêsôc mac nem yom ɲapu. Tigenj atac nayham atu, bu Anötö to mac nem ɲaê sa yêc undambê."

²¹ Têng ndoc dinanj ɲalau Dabuŋ gêm Yisu ahuc, ma iŋ tac nayham atu, ma sôm, "O Damaŋ, undambê ti nom ɲadau. Aô wampiŋ am bu am tôle nem yom ɲa-ɲandô asê têng lau naŋ sêŋgwiniŋ dau, ma siŋ kwi têng lau naŋ gauc gêm bu ɲac lau tigauc ma sêŋyalê gêng hoŋ. Aêc, Damaŋ, am kôm bocdinaŋ kêkuc am daôm nem atac whiŋ.

²² "Damaŋ kênj gêng hoŋ sip aô amaŋ. Lau daŋ sêŋyalê Atu dom, Damba tawasê kêyalê iŋ. Ma lau daŋ sêŋyalê Damba dom, tigenj iŋ ndê Atu kêyalê iŋ, ma lau naŋ Atu dau atac whiŋ bu tôle iŋ asê têng ɲac, naŋ sêŋyalê Damba."

²³ Ma iŋ kac dau kwi ma sôm têng iŋ ndê ɲagacsênjomi tawasê, "Atac nayham tu mac alic gêng hoŋ dindec-ɲga. ²⁴ Aô wasôm têng mac bu propet ti kiŋ daêsam atac whiŋ bu sêlic gêng naŋ mac alic su, magoc sêlic dom. Ma ɲac atac whiŋ bu sêŋgô yom naŋ mac aŋgô su, magoc sêŋgô dom."

Yom gôliŋ pi lau menpaŋ yac-ɲga

(Mat 22:34-40; Mak 12:28-31)

²⁵ Têng ndoc daŋ gwalam akwa yomsu-ɲga daŋ tisa bu êŋsahê Yisu. Ma iŋ ndac Yisu bocdec bu, "Kêdôhônjwaga, aô wakôm sake, dec Anötö oc kôc aô sa wambo taŋli ɲapaŋ yêc undambê?" ²⁶ Ma Yisu sôm, "Am kêyalê yomsu hoŋ naŋ Anötö kênj têng Moses. Ma yomsu dau sôm bu am kôm sake?" ²⁷ Goc ɲgac dau sôm, "Yomsu daŋ sôm bu, 'Atac whiŋ Pômdau, am nem Anötö, ti am nem ɲalôm sambuc, ti gatôm sambuc, ti licwalô sambuc ma ti am nem gauc sambuc.' Ma yomsu daŋ tiyham sôm bu, 'Atac whiŋ lau menpaŋ am, tôle am tac whiŋ am daôm.'" ²⁸ Ma Yisu sôm, "Am sôm solop. Kôm bocdinaŋ, dec am oc ndôc tamli ɲapaŋ."

²⁹ Magoc ɲgac dau gauc gêm bu tôle asê bu iŋ ɲgac gitênj, dec ndac Yisu, "Ma lau asa sêti aneŋ lau menpaŋ aô-ɲga?" ³⁰ Yisu ô iŋ ndê yom ɲa yom gôliŋ daŋ bocdec bu, "ɲgac Israel-ɲga daŋ kêsêlênj mbo seŋ akênj Jerusalem ma bu sip têng malac Jeriko ndi, ma lau kaŋ sêkôc iŋ dôŋ. ɲac sêkôc iŋ ndê ɲakwê su, sic iŋ tisac e kêpiŋ bu mbac ndu, goc sêhu iŋ siŋ yêc ma sêlhô si.

³¹ Tiŋambu dabuŋsiga Israel-ɲga daŋ kêsêlênj mbo seŋ tigenj dinanj menj, ma têng ndoc iŋ gêlic ɲgac dau, naŋ

kêlêc iŋ ma kôlhô gi. ³² Malô goc ɲgac Israel-ɲga daŋ akênj †Liwai ndê toŋ menj hôc asê, gêlic ɲgac dau, ma kêlêc iŋ ma kêsêlênj gi. ³³ Tiŋambu ɲgac Samaria-ɲga daŋ kêsêlênj mbo seŋ dinanj, menj hôc asê, goc gêlic ɲgac dau ma tawalô iŋ. ³⁴ Iŋ têng iŋ gi, kêgwasiŋ iŋ ndê gamboc ɲa olib ɲakwi ti wain, goc kêpaŋ. Ma iŋ kênj iŋ ndôc iŋ ndê donki ɲahô, kôc iŋ sa gi sôc andu ɲaclênj-ɲga daŋ, ma yob iŋ. ³⁵ Galaŋsê bêtêc iŋ kênj mone denarii lu têng andu ɲadau, ma sôm, 'Nem yaom ɲgac dindec. Ma mone dindec bu nditôm dom, goc wakênj mone ɲatô tiyham têng ndoc aô wambu wamenj.'"

³⁶ Ma Yisu ndac, "Am gauc gêm bocke? Lau tô dinanj si asa iŋ ɲgac naŋ sip lau kaŋ si amba, naŋ ndê ɲgac menpaŋ iŋ-ɲga?" ³⁷ Goc ɲgac yomsu-ɲga sôm, "ɲgac dê, naŋ tawalô iŋ." Ma Yisu sôm, "Am ndi ma kôm bocdinaŋ. Tamwalô lau hoŋ ma nem ɲac sa."

Mata lu Maria

³⁸ Yisu ti ndê ɲagacsênjomi sêŋsêlênj si e sêhôt asê malac daŋ. Ma awhê daŋ, naŋ ndê ɲaê Mata, kêgalêm Yisu bu neŋ gêng yêc iŋ ndê andu. ³⁹ Têng ndoc Yisu sôt gi ndôc, naŋ Mata ndê asiwê Maria ndôc sic kêpiŋ Pômdau gahi-ɲga, bu ɲgô iŋ ndê yom. ⁴⁰ Tigenj Mata kôm gwelenj atu tu ndê gêng-ɲga. Iŋ têng Yisu menj ma ndac, "Pômdau, aô taŋwasêŋ gakôm gwelenj gambol! Aô asiŋwê lec gêm aô sa dom, ma am gêlic nayham, me? Sôm bu iŋ nem aô sa." ⁴¹ Magoc Yisu ô iŋ ndê yom ma sôm, "Mata, Mata, am hêgo daôm tu gêng daêsam-ɲga. ⁴² Magoc lau hoŋ sêpônja gêng atu tigenj. Maria tac whiŋ gêng nayham dau, ma lau daŋ oc sêtôm dom bu sêkôc su yêc iŋ."

Yom pi lêng datenj mbec-ɲga

(Mat 6:9-13; 7:7-11)

11 Têng bêt daŋ Yisu teŋ mbec mbo gameŋ daŋ. Iŋ teŋ mbec pacndê, ma iŋ ndê ɲgac-sênjom daŋ sôm têng iŋ, "Pômdau, tôle Jon kêdôhônj iŋ ndê sênjomi, dec êmdôhônj yac bu atenj mbec." ² Ma Yisu sôm, "Têng ndoc mac bu atenj mbec, naŋ atenj bocdec bu:

Damaŋ, am nem ɲaê lau sênem dabuŋ maŋ. Mwenj ti lau hoŋ si Pômdau.

³ Tôle bêt hoŋ kênj yac mba gô têng yac.

⁴ Suc yac mba sac kwi, bu lau hoŋ naŋ sêkôm sac têng yac, naŋ asuc si sac ɲatôp kwi bocdinaŋ.

Ma yob yac bu lêtôm tap yac sa dom."

⁵ Ma iŋ gic têt ku yom ma sôm, "Akôc gauc pi mac daôm nem lêng naŋ atenj gêng têng nem dawami. Mboe am nem ɲaclênj seŋ baliŋ-ɲga daŋ menj hôc asê têng ôbwêc, ma am pônda gêng danenj-ɲga bu kênj têng iŋ. Ma têng timaniŋhu am bu têng am nem dawam daŋ ndi, ma sôm têng iŋ, 'Ôê dawaŋ, kênj gô ɲatô têng aô bu wakênj têng aô neŋ silip naŋ kwahic dec menj hôc asê.'

⁷ Am gauc gêm bocke? Am dawam dinanj oc ô nem yom yêc andu ɲalôm ma sôm, 'Kênj ɲawapac têng aô dom! Aô gac gatam ahuc su, ma aneŋ balêkoc sêyêc bêt su. Gitôm dom bu watisa ma wakênj gêng daŋ têng am! Iŋ oc sôm bocdinaŋ, a? ⁸ Aô wasôm têng am, bu

am nem dawam oc tisa ma kêñ gên tênh am, magoc in oc kêñ tu am dawam in-nga dom. In oc kêñ gên tênh am tòm am ndac, nahu bu am ponda daôm ma mayam pac tu ndac in-nga.

⁹“Bocdinañ aô wasôm tênh mac. Aterñ gên tênh Anötö, dec oc akôc ñandô, añsalê in ti ndê lênh, ma oc atap sa, ma amati gatam, dec oc lênh su tênh mac. ¹⁰ Bu Anötö kêñ gên tênh lau hoñ nañ sêndac in, ma lau hoñ nañ sênşalê in ti ndê lênh, nañ oc sêtap sa, ma ñac nañ sêmati gatam, nañ oc lênh su tênh ñac.

¹¹ “Damba dañ, bu atungac teñ i, dec oc kêñ mboc wêm dañ tênh in dom. ¹² Ma atungac bu ndac mbac ñ agulu, goc damba oc kêñ gapingap tênh in dom. ¹³ Mac lau sac, tigenñ atoc nem balêkoc sa ña gên ñayham-ñayham. Magoc Damam nañ mbo undambê in gitên eñ, ma oc kêñ Nalau Dabunñ tênh lau nañ sêten in.”

Yisu ndê ñaclai nahu

(Mat 12:22-32; Mak 3:23-27)

¹⁴ Tênh ndoc dañ Yisu soc ñalau sac awha mba dañ su yêc ngac dañ. Tênh tênh ñalau sac hu ngac awha mba dau siñ, nañ ngac dau gic hu sôm yom asê, ma lau toñ atu nañ sêlic, nañ sêhêdaê.

¹⁵ Lau ñatô bu sênşahê Yisu, dec sêndac in bu kôm gên dalô dañ bu têt asê bu in kôc ñaclai yêc Anötö ndê. Ma lau ñatô sêsôm, “Nalau sac si ñadau †Belsebal kêñ ñaclai tênh Yisu, ma bocdinañ in soc ñalau sac su.”

¹⁷ Yisu kêyalê ñac si gauc, ma sôm, “Lau gameñ dañ bu sêwhê dau kôc, dec ñac si ñacyo oc sêseñ ñac su. Ma gôlôwac dañ bu sêwhê dau kôc, dec ñac oc sêlhac ña-nga dom, ma ñac si ñacyo oc sêku ñac dulu. ¹⁸ Ma Sadañ boc-dinañ. In bu kêñ kisa in ndê ñalau sac, dec in ndê gôlin oc ñinga. Bocke dec mac asôm bu aô gasoc ñalau sac su ña Belsebal ndê ñaclai. ¹⁹ Mac asôm bu aô gakôc ñaclai yêc Belsebal, dec gasoc ñalau sac su. Ma bocke? Mac nem sênjomi nañ sem gwelen sêsoc ñalau sac-nga sêwhiñ, nañ mac añgôlin yom dau pi ñac whiñ, a? ñac oc sêlic mac nem yom bu so ma sêmatôc mac! ²⁰ Aô gasoc ñalau sac ña Anötö ndê ñaclai, bocdinañ añyalê bu Anötö ndê ñaclai bu nem gôlin gên hoñ, nañ hôt asê mac su.

²¹ “Sadañ in gitôm ngac ti licwalô atu nañ kôc in ndê wapa siñ-nga, ma yob in ndê andu. Oc tòm dom bu lau sênşaho ngac kaiñ dinañ ndê gên dañ. ²² Tigenñ ngac ti licwalô atu nañ hôt gêlêc in ndê bu ndic siñ tênh in ma ku in dulu, dec in oc kôc in ndê wapa siñ-nga su, ma whê in ndê wapa hoñ kôc.

²³ “Asa nañ kalhac whiñ aô dom, nañ ti aneñ ñacyo. Ma asa nañ gic lau sa sêtên aô sêmeñ dom, nañ soc ñac su yêc aô.”

Nalau sac sênşalê mala nañ yêc nambwa

(Mat 12:43-45)

²⁴ “Tênh ndoc ñalau sac dañ sa yêc ñamalac dañ, nañ gitôm in kêgihi mbo gameñ sawa ma kêsalê mala êñwhañ dau-nga. Tigenñ tênh ndoc in tap sa dom, nañ in oc sôm tênh dau, ‘Aô wambu wandi wasôc andu nañ aô

gahu siñ su.’ ²⁵ Ma in oc mbu ndi, ma tap sa bu ña-malac dau ndê ñalôm yêc nambwa, gitôm andu sawa nañ sêmasañ nawasi sa. ²⁶ Dec in oc sa ndi, kôc ñalau sac 7 nañ sac sambuc sêhôt gêlêc in su, nañ sêmeñ, ma ñac hoñ oc sêsôt andu dinañ sêndi ma sêmbo di-nañ. Bocdinañ ñawapac nañ tap ñamalac dau sa, nañ hôt gêlêc ñawapac ñamata-nga-nga su.”

²⁷ Yisu sôm yom dinañ, ma awhê dañ yêc lau toñ atu ñalôm ta yom ma sôm, “Am dinam nañ kôc am ma kêñ su am, nañ tap Anötö ndê mwasiñ sa su.” ²⁸ Ma Yisu sôm, “Lau nañ sênşô Anötö ndê yom ma sêkôc sa ti dañga wambu, nañ oc sêtap Anötö ndê mwasiñ sa hôt gêlêc su.”

Lau sêndac Yisu bu kôm gên dalô

(Mat 12:38-42)

²⁹ Lau daêsam nañ sêmbo sêwhiñ Yisu, nañ si toñ kêsôwec ñapañ. Ma in sôm, “Lau tênh dindec-nga ñac lau sac. Sêndac gên dalô, magoc Anötö oc têt gên dalô tigenñ tênh ñac, tòm gên dalô nañ in kôm pi Jona.

³⁰ Anötö kêkiñ Jona tênh lau Ninewa gitôm gên dalô dañ, ma ñalên tigenñ gên nañ oc hôt asê ñamalac ndê Atu, nañ oc ti lau tênh dindec-nga si gên dalô.

³¹ “Muñ-nga, Kwin Siba-nga † kêsêlên señ baliñ, bu ngô Kiñ Solomon ndê yom ti gauc atu-tu. Ma kwahic dec ngac nañ hôt gêlêc Solomon su mbo dec, tigenñ lau tênh dindec-nga sêpu in ndê yom. Tu dinañ-nga, kwin dau oc tisa akên lau batê tênh ndoc Anötö oc êmatôc lau, ma in oc hoc lau tênh dindec-nga si sac asê. ³² Ma ñalên tigenñ, tênh bêt nambu-nga lau Ninewa oc sêtisa sêwhiñ lau tênh kwahic dec-nga, ma ñac oc sêhoc lau dindec si sac asê. Nahu bu lau Ninewa sênşô Jona ndê yom ma sem si ñalôm kwi. Ma kwahic dec, ngac nañ hôt gêlêc Jona su mbo dec, tigenñ lau kwahic dec-nga sem dau kwi dom.”

Ñamalac si tandô gitôm ya ñawê

(Mat 6:22-23)

³³ “Yac datuñ lam asê tu bu dasiñ kwi me tanğatôc ña suc ahuc dom. Mba! Dakên êñgalên lhu, bu lau nañ sêsôt sêmeñ nañ sêlic ñawê.

³⁴ “Am nem tanôm gitôm ya ñawê nañ têt señ tênh am. Bocdinañ am nem tanôm bu wê am sa lênh ñayham, dec am oc gacgeñ mbo ñawê ñalôm. Magoc tanôm bu wê am sa lênh sac-nga, dec am gacgeñ mbo ñasec ñalôm. ³⁵ Tu dinañ-nga dec yob daôm ñapep bu ñawê nañ yêc nem ñalôm, nañ mbac e ñasec sa dom. ³⁶ Ma am bu sap lênh ñawê-nga dôñ napañ, ma ndic ahê lênh ñasec-nga, dec ñawê oc nem am nem ñalôm sambuc ahuc, tòm lam dañ pô am.”

Yisu pu lau Palêsai ti lau yomsu-nga

³⁷ Yisu gic bata yom dinañ su, goc Palêsai dañ kêgalêm in bu neñ gên whiñ in. Yisu sôt ngac dau ndê andu gi ma ndôc sic ndôc tebo. ³⁸ Ma Palêsai dau hê-

† Kwahic dec dasam gameñ Siba-nga bu ‘Arabia.’ Miñ pi Kwin Siba-nga sêto yêc 1 Kiñ 10:1-13.

daê bu Yisu gën gën magoc kэгwasin amba mun su dom. ³⁹ Goc Pômdau sôm tèn in, "Mac lau Palêsai atôm lacihi ti pele nan sêngwasin nadjômbwê-nga nawasi sa, magoc nalom nadjômbwi yêc dôn yêc. Bu mêtê tamgatu gën ma mêtê sac hôc mac nem nalom ahuc. ⁴⁰ Mac lau gauc mbasi-nga. Anötö nan kemasan njamalac namlac ti gën awê-nga nan kemasan nalom-nga whin. ⁴¹ Tamwalô lau nalom sawa, ma akên nem nalom sambuc tu anem nac sa-nga, ma bocdinan dec mac nem namlac ti nalom whin oc nawasi sa yêc Anötö angô-nga.

⁴² "Oyaê. Mac lau Palêsai awhê nem gën ôm-nga saun-saun hon kôc ti ton amanlu, ma akên ton tigen ti da tèn Anötö. Mac akôm gën saun dinan, tigen mac ahu gën atu sin. Mac amatôc lau si yom napep dom, ma atac whin Anötö su dom. Gën saun nan mac akôm, in nayham, magoc akôm yêc gën atu-tu whin bocdinan. ⁴³ Oyaê. Mac lau Palêsai atac whin bu andôc lau ti waê si pôn yêc lôm wê-nga, ma atac whin bu lau sêtoc mac sa atôm lau tiwaê yêc malac lôm. ⁴⁴ Oyaê. Tu mêtê sac nan hôc mac nem nalom ahuc, dec mac atôm nom nan sênsuhun ngac batê dan yêc nalom, ma lau sênjalê dom ma sênjêlên sêmbo nahô."

⁴⁵ Gwalam akwa yomsu-nga dan ngô Yisu ndê yom dinan ma sôm, "Kêdôhônwaga, am sôm yom dinan pi lau Palêsai, ma am pu yac lau yomsu-nga whin." ⁴⁶ Ma Yisu sôm, "Oyaê. Mac lau yomsu-nga akên yomsu daêsam tèn lau nan kên wapac nac nandô, tigen mac daôm akôm gën dan bu anem nac sa tu sêhoc nawa-pac dinan-nga dom.

⁴⁷ "Oyaê. Mac amasan sêhê bu atoc propet akwa-kwa sa, magoc mac daôm apami sic propet dau ndu.

⁴⁸ Bocdinan mac atôc asê bu mac alic gën nan apami sêkôm, nan bu nayham. ⁴⁹ Anötö kêyalê gën hon, dec hoc yom asê gwanan pi mac apami bocdec bu, 'Aô wanjin lau propet ma lau aposel sêtên nac sêndi, magoc nac oc sêndic propet natô ndu, ma sêkôm mêtê sac tèn natô.' ⁵⁰ Bocdinan mac lau tèn dindec-nga oc awêkain ngagêyô awhin apami, tu propet hon si dac nan sêkêc sin-nga, tèn tèn namata-nga andô e mer. ⁵¹ Aêc, Abel in ngac namata-nga, ma Sekaria in ngac nambu-nga, propet nan nac sic ndu yêc lôm dabun, ma alta nan kalhac lôm dabun nasactô, nan nalhu. Aêc, aô wasôm tèn mac, lau tèn kwahic dec-nga oc sêtap matôc sa pi lau hon dinan si dac.

⁵² "Oyaê. Lau daêsam takwê mac gwalam akwa yomsu-nga bu awhê Anötö ti ndê lên sa tèn nac, magoc mac am nac sa napep dom. Mac atôm lau nan sêyob ki gatam-nga, ma sêtec bu sêkac sa tèn lau nan bu sêhoc sêndi. Mac daôm anyalê Anötö ti asôc in napu dom, ma mac alhac lau nan bu sênjalê in ti sêhoc in napu, nan ahuc."

⁵³ Yisu gic bata yom dinan ma hu andu dau sin. Ma lau Palêsai ti lau nan sêndôhôn yomsu, nan sic hu sêkên kisa in nandô. Nac sêndac in pi gën daêsam, ⁵⁴ sênsahê bu sêtim in bu sôm yom giso, dec oc tòm bu sêmatôc in.

Yisu ndê yom natô

(Mat 10:26-33)

12 Tèn tèn dinan lau daêsam andô, tausen ma t ausen, sêkôm mwasac bu sêtigasuc Yisu e sên-gapin dau sa. Ma Yisu sôm yom tèn in ndê ngacsênjo-mi bocdec bu, "Ayob daôm napep bu lau Palêsai si mêtê sac lom mac dom. Nac sêhoc yom nayham magoc nac dau sêkôm nandô sa dom. Mêtê dau gitôm yist nan tòm bu nem bolom ahuc ngahô en.

² Gën hon nan lau sem ahuc, ma gën hon nan yêc sin dau, nan oc mer sa tiawê. ³ Yom bocdec nan mac asôm tèn daôm tèn ôbwêc, nan lau oc sêngô tèn acsalô. Ma yom nan mac asôm malô tèn daôm yêc andu nalom, nan oc sêhoc asê yêc malac lôm. ⁴ Ane lau mac angô. Atôc lau nan bu sêndic mac ndu-nga dom, bu tinambu nac sêhoc dom bu sêkôm gën dan tiyham tèn mac. ⁵ Tigen aô wasôm tèn mac bu atôc Anötö, ma asôc in napu. Bu tèn ndoc mac ambac ndu su, in ndê nalai yêc bu tuc mac asip lambwam andi. Aêc, aô wasôm tèn mac, atôc in!

⁶ "Akôc gauc pi mbac kecsoc nan lau sêlic bu gën nambwa. Tigen Anötö oc ênlhin nac si dan sin dom.

⁷ Ma Anötö tac whin mac hôc gêlêc mbac saun-saun daêsam su. Yomandô! Anötö kêyalê mac e pi sa, gitôm in sê mac nem kêclan hon sa timala. Bocdinan atôc daôm dom.

⁸ "Aô wasôm tèn mac bu asa nan sôm asê yêc lau angô-nga bu in kên whin aô, nan Namalac ndê Atu oc sôm namalac dau ndê naê asê yêc Anötö ndê aêla angô-nga. ⁹ Tigen asa nan sêc in ndê kên whin aô-nga ahuc yêc lau angô-nga, nan Namalac ndê Atu oc sêc in ahuc yêc Anötö ndê aêla angô-nga bocdinan. ¹⁰ Asa nan bu sôm yom sac pi Namalac ndê Atu, tigen tinambu kac ndê nalom kwi, nan Anötö oc suc in ndê sac kwi. Tigen asa nan sôm yom sac sambuc pi Nalau Dabun, nan Anötö oc suc in ndê sac kwi dom.

¹¹ "Tinambu lau oc sêhoc mac dôn tu mac akên whin aô-nga. Nac oc sêwê mac atên lau bata Israel-nga andi, bu sêmatôc mac yêc nac si lôm wê-nga. Ma nac oc sêkên mac alhac gôlinwaga ma lau ti nalai angô-nga bocdinan. Tèn ndoc dinan, ahêgo daôm tu yom asôm ma aô tèn nac-nga dom. ¹² Bu Nalau Dabun oc êndôhôn mac ma kên yom tèn mac tu asôm-nga tèn ndoc dinan."

Yom gôlin pi ngac ti lêlôm

¹³ Ngac dan yêc lau ton atu dinan nalom ndac Yisu bocdec bu, "Kêdôhônwaga, sôm tèn aô dôwan bu whê daman ndê wapa lênsêm kôc ma kên natô tèn aô."

¹⁴ Magoc Yisu sôm, "Am ngô su nan. Anötö kêyalin aô sa ti am nem ngac êmatôc yom-nga me ngac whê wapa kôc-nga dom." ¹⁵ Goc in sôm tèn lau hon, "Ayob daôm napep bu tamgatu wapa nom-nga dom. Bu namalac si nahu sêmbo tali-nga sip awa ti wapa daêsam nan sic sa-nga, nan dom."

¹⁶ Ma in sôm yom gôlin dan têng nac bocdec bu, "Ngac ti lêlôm dan mbo, ma gêng nan in sô yêc ndê nom gêm nandô daêsam andô. ¹⁷ Dec in gauc gêm têng dau, 'Aô wakôm sake? Aneŋ andu wakêng gêng nandô sôc-nga oc nditôm dom.' ¹⁸ Bocdinaŋ dec in sôm, 'Aô wakôm gêng bocdec. Aô wasen andu akwa-kwa hon su, ma wakwê andu wakuc natô nan atu andô. Ma yêc dinan, aô wandic aneŋ gêng nandô ti wapa hon sa. ¹⁹ Ma aô wasôm têng dauŋ, 'Aô gac gêng nayham daêsam sa, gitôm bu oc wambo yala daêsam. Aô wanwhan dauŋ, ma wanen ti wanôm gêng ma watisambuc.'" ²⁰ Magoc Anôtô sôm têng in, 'Am ngac gauc mbasi-nga! Ôbwêc dec am oc mbwac ndu. Ma wapa nan am gic sa tu daôm-nga, nan oc ti asa ndê?" ²¹ Goc Yisu sôm, "Lau hon nan sic wapa daêsam sa tu dau-nga, magoc sêmbo sêtôm lau nalôm sawa tu sênjalê Anôtô ti ndê mêtê dom-nga, nan lau gauc mbasi-nga bocdinaŋ."

Dahêgo dauŋ dom

(Mat 6:25-34)

²² Ma Yisu sôm têng in ndê ngacsênjomi, "Bocdinaŋ dec aô wasôm têng mac, ahêgo daôm tu gêng aneŋ-nga, me tu nakwê asôc-nga dom. ²³ Bu Anôtô kêŋ mac ambo tamli, ma gêng dinaŋ in gêng atu. Gêng danen-nga in gêng atu dom. Ma Anôtô kêŋ mac nem namlic nagên hon. Dinaŋ in gêng atu, ma nakwê asôc-nga in gêng atu dom.

²⁴ "Akôc gauc pi mbac ko. Nac sêsô gêng dom, ma sic gêng nandô sa dom. Nac si andu gêng nandô-nga mbasi, tigen Anôtô gôlôm nac. Ma Anôtô tac whin mac namalac hôc gêlêc mbac hon su. ²⁵ Ma mac nem asa, bu hêgo dau dec oc tôm bu ndic têku ndê têm mbo tali-nga? ²⁶ Mac atôm dom bu akôm gêng saun andô dinaŋ, bocdinaŋ tu sake-nga mac ahêgo daôm pi gêng natô?

²⁷ "Ma akôc gauc pi naola nayham nan sêpo sêlhac kwan nalôm. Sêkôm gwelen dom, ma sêmasan nakwê dom, tigen aô wasôm têng mac, bu Kin Solomon in sôc nakwê nayham andô, magoc in ndê gôlôn ti nawasi hôc gêlêc naola dinaŋ dan su dom. ²⁸ O mac lau nan akên whin gwalec, anjô! Kwan ti naola nom-nga sêlhac bêc daêsam dom, ma lau oc sêkên ya nen su, magoc Anôtô kêŋ gêng dau ti nadalô nayham ma yob napep. Ma bocdinaŋ, anjalê bu yom nandô, Anôtô oc yob mac ma kêŋ nakwê têng mac whin. ²⁹ Ahêgo daôm pi gêng aneŋ ti anôm-nga dom, ma ambo ti nalôm nawapac dom. ³⁰ Lau sambuc nan sênjalê Anôtô dom, nan sêhêgo dau pi gêng kain dinaŋ napan, magoc Damam undambê-nga kêyalê su bu mac apônda gêng dau. ³¹ Ahêgo daôm tu gêng dinaŋ-nga dom, magoc akôm nanja bu atap malam sa yêc Anôtô ndê gôlin napan. Ma in oc yob mac tu gêng nom-nga-nga whin. ³² O aneŋ lau, atôc daôm dom. Bu mac nem Damam undambê-nga tac whin bu ti mac nem Kin ma kôc mac sa andôc in ndê gôlin napan."

Tanjalê awa nandô undambê-nga

(Mat 6:19-21)

³³ "Aô wasôm têng mac, bu gameŋ bocke nan mac nem awa yêc, nan mac oc ahê gauc pi ma atac whin napan. Bocdinaŋ akên nem wapa nom-nga têng lau sênemlihi, ma akên nem awa tu anem lau nalôm sawa sa-nga. Ma apo gêng undambê-nga sa ti nem awa nandô, nan oc yêc nayham napan. Lau kan oc sêtôm dom bu sênem kan, ma gêng dan oc kôm tisac dom."

Tamasan dauŋ tu Pômdau mbu men-nga

(Mat 24:42-51)

³⁵ "Amasan daôm napep. Ambo atôm lau akiŋ nan sêsôc nakwê gwelen-nga sa, ma sêtun si lam asê ma sêhôn si nadau bu mbu men akên mwasiŋ nem awhê-nga. Têng ndoc nac si nadau mbu men ma êmati gatam, nan nac oc sêkac gatam sa têng in nagahô.

³⁷ Nadau bu mbu men ma tap lau akiŋ sa, nan sêmasan dau gwanan ma sêhôn in sêmbo, dec nac oc sêtap mwasiŋ atu sa yêc in. Aô wasôm yomandô, nadau dau oc men, sôc nakwê tôm lau akiŋ sêsôc, kêŋ nac sêndôc tebo, ma nem akiŋ nac. ³⁸ Nadau bu men têng timaninhu me têng ôbwêc lôm, ma tap nac sa sem ali ma sêhôn in sêmbo, dec in oc êmwasiŋ nac ênlêc. ³⁹ Tigen anjô su nan! Lau kan sêkên puc pi ndoc sêmen-nga dom. Andu nadau dan, bu ênyalê ndoc nan ngac kan dan oc men, dec in oc yob in ndê andu napep bu ngac kan dinaŋ sôc men dom. ⁴⁰ Ma mac bocdinaŋ, amasan daôm napep ma anem ali napan, bu Namalac ndê Atu oc mbu men têng ndoc nan mac akên batam, nan dom."

⁴¹ Têng dinaŋ Pita sôm, "Pômdau, am sôm yom gôlin dinaŋ bu yac ngacsênjomi anjô, me bu lau hon sêngô?" ⁴² Ma Pômdau ô yom ma sôm, "Mac nem asa in gitôm ngac akiŋ nayham ma ti gauc? Ngac akiŋ kain dinaŋ ndê nadau bu lhô têng gameŋ dan ndi, goc in oc kêŋ in yob lau akiŋ natô ma kêŋ gêng danen-nga têng nac tôm nandoc. ⁴³ Ma têng ndoc nadau mbu men ma tap in sa kôm in ndê gwelen napep mbo, nan in oc lic in nayham ma kôm nayham têng in. ⁴⁴ Yomandô! Nadau oc kêŋ in yob in ndê wapa hon. ⁴⁵ Magoc ngac akiŋ sac oc sôm têng dau, 'Aneŋ nadau oc mbu men nagahô dom.' Goc in oc ndic lau akiŋ natô, ma nen gêng nawahô ti nôm wain e ênin in. ⁴⁶ Nadau oc mbu men hôc asê têng bêc ti acgatu nan ngac akiŋ dau kêŋ bata, nan dom. Ma in oc kêŋ nagêyô sac sambuc têng in, ma soc in su ndi bu mbo whin lau nan danjapêc ma sêkên whin dom.

⁴⁷ "Ngac akiŋ nan kêyalê gêng nan in ndê nadau tac whin bu in kôm, tigen tec bu kôm ma kêmasan dau dom, nan oc tap nagêyô atu sa. ⁴⁸ Magoc ngac akiŋ nan kêyalê gêng nan nadau tac whin bu in kôm, nan dom, dec kôm mêtê sac nan gic waê bu in tap nagêyô sa, nan oc kôc nagêyô saun. Lau hon nan sêtap mwasiŋ sa yêc Anôtô, nan in takwê nac bu sêkôm gwelen na mwasiŋ dinaŋ e nem nandô. Ma nac nan sêtap mwasiŋ atu sa, nan in takwê nandô daêsam."

Lau oc sêwhê dau kôc tu Yisu-nga

(Mat 10:34-36)

⁴⁹ Ma Yisu gic têku yom ma sôm, "Aô gasip nom gameŋ bu wakêŋ ya êŋsahê lau nom-nga, ma aô atac whiŋ bu ya dau lom asê ŋagahô. ⁵⁰ Aô dauŋ oc wahôc ŋawapac ti ŋandê atu, naŋ gitôm busaŋgu kaiŋ daŋ tu waliŋ-nga. Ma aô wapô sim dauŋ ŋandô e gêŋ dau ŋandô sa. ⁵¹ Gauc nem bu aô gameŋ bu wahê wamba lau dom. Mba! Tu aô-nga dec lau oc sêwhê dau kôc. ⁵² Têŋ kwahic dec ma ndi, lau naŋ sêmbo andu daŋ, naŋ oc sêwhê dau kôc tu aô-nga. Lau amaŋdaŋ bu sêmbo, goc lu oc sêkêŋ kisa tô, ma tô oc sêkêŋ kisa lu. ⁵³ Tu aô-nga dec ŋac oc sêwhê dau kôc. Damba lu atuŋgac oc sêkêŋ kisa dau, ma dinda lu atuwê oc sêkêŋ kisa dau. Ma lawawê akwa lu lawawê wakuc oc sêkêŋ kisa dau bocdinaŋ."

Taŋyalê ndoc

⁵⁴ Ma Yisu sôm têtŋ lau toŋ atu, "Mac bu alic dao yec sambuc daŋ puc pi meŋ, dec mac asôm bu u oc ndic, ma u gic. ⁵⁵ Ma muasa bu êŋsêlêŋ, dec mac asôm bu gameŋ oc ŋandê sa, ma gameŋ ŋandê sa. ⁵⁶ Mac lau atim yom lau-nga! Mac alic gêŋ dalô nom-nga ti um-boŋ-nga ma mac atôm bu aŋyalê ndoc. Ma bocke dec mac alic gêŋ hoŋ naŋ aô gakôm yêc nom, magoc mac nem gauc sa pi aô neŋ ŋahu lec dom.

⁵⁷ "Oc tôm bu mac aŋsahê gêŋ hoŋ tu bu aŋyalê lêtŋ bocke iŋ lêtŋ gitêŋ, magoc tu sake-nga mac akôm dom? ⁵⁸ Aŋgô! Am asa naŋ nem tôp bu yêc ŋamalac daŋ, ma iŋ bu wê am têtŋ ŋgac êmatôc yom-nga, naŋ goc êmsahê bu êmasaŋ yom whiŋ iŋ têtŋ ndoc amlu aŋsêlêŋ ambo seŋ. Ma bocdinaŋ ŋgac dau oc kêtŋ am têtŋ ŋgac êmatôc yom-nga dom. Bu mba, mboe ŋgac êmatôc yom-nga o c kêtŋ am têtŋ ŋgac yob gapocwalô-nga, ma iŋ oc kêtŋ am sôc gapoc-walô ndi. ⁵⁹ Aô wasôm têtŋ am bu am oc ndôc gapocwalô ŋapaŋ e am ndic nem tôp hoŋ pacndê."

Danem dauŋ kwi bu dandiŋaŋ dom

13 Têtŋ ndoc dinaŋ lau ŋatô sêmbo sêwhiŋ Yisu, ma ŋac sic miŋ yom pi lau Galili-nga ŋatô. Lau dinaŋ sic domba ndu bu sêkêŋ ti da, ma gôliŋwaga Pailot ndê lau sêmeŋ ma sic ŋac ndu ma sêŋgaluŋ ŋac si dac whiŋ domba si dac. ² Yisu ŋgô ŋac si yom dau, goc ndac, "Mac gauc gêm bocke? Lau Galili-nga dinaŋ si sac hôc gêlêc lau Galili-nga ŋatô si sac su, ma bocdinaŋ ŋawapac dinaŋ hôc asê ŋac, a? ³ Aô wasôm, mba! Tigeŋ mac bu anem nem ŋalôm kwi dom, dec mac oc andiŋam. ⁴ Gauc nem andu baliŋ naŋ lau sêkwê yêc Siloam, naŋ ku sa ma sec lau 18. Ma ac gauc gêm bocke? Lau 18 dinaŋ si sac hôc gêlêc lau Jerusalem-nga si sac, a? ⁵ Aô wasôm têtŋ mac, mba! Tigeŋ mac bu anem nem ŋalôm kwi dom, dec mac hoŋ oc andiŋam."

⁶ Goc Yisu sôm yom gôliŋ daŋ bocdec bu, "Yêc ŋgac daŋ ndê ôm wain-nga, a kiŋ daŋ kalhac. Ma ŋgac dau gi kêsalê a kiŋ ŋandô, magoc tap sa dom. ⁷ Dec iŋ sôm

têtŋ ŋgac naŋ yob iŋ ndê ôm, 'Tôm yala tô aô gameŋ kasalê ŋandô yêc a kiŋ dindec, ma gatap sa dom. Lêtŋ dulu, bu a dau pôc gameŋ ahuc ma gêm ŋandô dom.' ⁸ Tigeŋ ŋgac yob ôm-nga sôm, 'Aneŋ ŋadau, hu siŋ lhac yala daŋ tiyham. Aô wandic gwelec ma wahôc nom pi ŋahu. ⁹ Iŋ bu nem ŋandô têtŋ yala wakuc, dec oc ŋayham. Ma bu nem ŋandô dom, naŋ goc am lêtŋ dulu."

Yisu kôm awhê bôliŋ daŋ ŋayham sa têtŋ bêc Sabat-nga

¹⁰ Têtŋ bêc Sabat-nga daŋ, Yisu kêdôhôn lau mbo lôm wê-nga daŋ. ¹¹ Ma awhê daŋ mbo, naŋ ŋalau sac kôm iŋ ndôc bôliŋ tôm yala 18. Iŋ kêsêlêŋ kêŋkônŋ ma gitôm dom bu iŋ lhac solop. ¹² Yisu gêlic iŋ ma ta iŋ meŋ, goc sôm, "O awhê daôm, aô bu wasêŋ gêŋ naŋ sô am dôn, naŋ su." ¹³ Goc Yisu kêtŋ amba sac iŋ, ma ŋagahô iŋ kalhac tisolop, ma kêpiŋ Anôtô.

¹⁴ Tigeŋ ŋgac bata naŋ yob lôm wê-nga dinaŋ, iŋ tac ŋandê bu Yisu kôm awhê dinaŋ ŋayham sa têtŋ bêc Sabat-nga. Dec iŋ sôm têtŋ lau, "Bêc 6 yêc bu danem gwelen. Mac bu atac whiŋ bu ŋayham sa, dec amêŋ têtŋ bêc Sabat-nga dom. Amêŋ têtŋ bêc 6 dinaŋ ŋadaŋ." ¹⁵ Magoc Pômdau ô iŋ ndê yom ma sôm, "Mac lau atim yom lau-nga. Mac hoŋ akôm gwelen têtŋ bêc Sabat-nga têtŋ ndoc mac ambwala nem doŋki ti makao su, ma awê ŋac sêsa si bu sênôm bu. ¹⁶ Awhê dindec iŋ Abraham ndê apawê daŋ, ma Sadaŋ sô iŋ dôn tôm yala 18 su. Tu sake-nga dec tambwala iŋ su têtŋ bêc Sabat-nga dom?" ¹⁷ Yisu ndê yom dau kôm iŋ ndê ŋa-cyo hoŋ maya atu. Tigeŋ lau daêsam atac ŋayham pi gêŋ ŋayham hoŋ naŋ iŋ kôm.

Yom gôliŋ pi gêŋ ŋawhê sauŋ

(Mat 13:31-32; Mak 4:30-32)

¹⁸ Ma Yisu ndac lau dinaŋ, "Anôtô ndê gôliŋ kêsôwec ŋalêŋ bocke? Aô wanem dôhôn pi gêŋ sake bu wawhê sa? ¹⁹ Anôtô ndê gôliŋ gitôm ŋawhê sauŋ andô daŋ, gitôm a soc ŋawhê. Ngac daŋ kôc sa gi ma sô yêc ndê ôm, ma tiŋambu gêŋ dau po ti a atu, ma mbac lôlôc-nga sêmeŋ sêhê si ŋaic yêc ŋasaŋgac."

Yom gôliŋ pi yist

(Mat 13:33)

²⁰ Ma iŋ sôm yom gôliŋ daŋ tiyham bocdec bu, "Aô wanem dôhôn Anôtô ndê gôliŋ pi gêŋ sake bu wawhê sa? ²¹ Aô wanem dôhôn pi yist, naŋ awhê daŋ kêtŋ sip plawa lôŋ atu daŋ ma kêgaluŋ. Ma ŋasawa sauŋ eŋ yist dinaŋ kôm plawa hoŋ suŋ."

Gatam undambê-nga sauŋ andô

²² Tiŋambu Yisu kêsêlêŋ hêganônŋ Jerusalem gi. Iŋ golom-golom malac atu-tu ti sauŋ-sauŋ hoŋ, ma kêdôhôn lau. ²³ Ma ŋamalac daŋ ndac iŋ, "Pômdau, Anôtô oc kôc lau tigeŋ-tigeŋ sa sêndôc undambê, me lau daêsam?" Ma Yisu ô yom ma sôm têtŋ lau, ²⁴ "Lau daêsam oc sêŋsahê bu sêsôc gatam sêndi, magoc ŋac

oc sêtom dom, bu gatam dau saun andô. Bocdinaŋ akôm njanŋa bu asôc gatam dau andi. ²⁵ Andu nɔɔau bu tisa ma ndic gatam ahuc, dec mac oc alhac awê, amati gatam ma asôm, 'Pômdau, lêc gatam su têt yac.' Magoc iŋ oc sôm têt mac bu, 'Mac lau dinaŋ amen akêt nde? Aô kayalê mac dom.' ²⁶ Ma mac oc asôm, 'Yac aŋ gêt ti anôm gêt awhiŋ am, ma am kêdôhôn lau yêc yac mba malac lôm.' ²⁷ Tigeŋ iŋ oc sôm, 'Mac lau dinaŋ amen akêt nde? Aô kayalê mac dom. Alhô su yêc aô, mac lau akôm sac-nŋa!' ²⁸ Têt têt nambu-nŋa, mac oc alic Abraham, Aisak ma Jakob ti p ropet akwa-kwa hoŋ sêndôc Anôtô ndê gameŋ undambê-nŋa. Ma lau oc sêmen akêt nom nɔɔatiŋ hoŋ, ma sênen mwasiŋ atu yêc undambê. Magoc Anôtô oc êmasuc mac su andi ambo gameŋ ahôc nandê-nŋa, ma yêc dinaŋ mac oc atan, ma mac nem lhôm ênsiŋ pi dau. ³⁰ Aŋgô su nan! Lau nɔɔtô nan kwahic dec sêti lau nambu-nŋa, nan oc sêti lau namata-nŋa, ma lau namata-nŋa oc sêti lau nambu-nŋa."

Yisu tan pi lau Jerusalem-nŋa

³¹ Têt ndoc dinaŋ lau Palêsai nɔɔtô sêtên Yisu sêmen ma sêsôm, "Hu gameŋ dindêc siŋ ma lhô ndi, bu Herod tac whiŋ bu ndic am ndu." ³² Magoc Yisu sôm têt nɔɔc, "Mac andi asôm têt Herod, giam pôm dinaŋ, 'Acsalô lec ma laŋsê aô oc wasoc nɔɔlau sac su, ma wakôm lau gêm bac nɔɔham sa. Ma têt bêt titô-nŋa aô oc wandic dabiŋ aneŋ gwelen.' ³³ Aô oc wakôm aneŋ gwelen tôm bêt nɔɔtô, ma tiŋambu aô watên Jerusalem wandi. Mac lau Israel-nŋa ac propet daêsam ndu su yêc Jerusalem, ma bocdinaŋ dec aô gac waê bu wapi wandi wawhiŋ.

³⁴ "O Jerusalem, Jerusalem. Mac ac Anôtô ndê lau propet ndu, ma lau gitên nan iŋ kêkiŋ têt mac, nan mac atuc nɔɔ hoc ndu. Ndoc daêsam aô tac whiŋ bu wandic mac lau sa asôc Anôtô ndê gôliŋ nɔɔpu tiyham, gitôm mbac dalec dinda gic nɔɔtu sa sôc namakê nɔɔpu. Tigeŋ mac atec. ³⁵ Bocdinaŋ Anôtô oc hu mac ti nem andu siŋ. Ma aô wasôm têt mac bu mac oc alic aô tiyham dom e mac asôm, 'Tampiŋ Mesaya nan men gêm Pômdau aŋgô.'"

Yisu gêm nɔɔc namlic suŋ dan sa

14 Têt bêt Sabat-nŋa dan, Yisu sôc nɔɔc bata dan ndê andu gi bu neŋ gêt. Nɔɔc bata dau iŋ lau Palêsai si dan, ma nɔɔc si lau nɔɔtô tatiŋ Yisu sêmbo. ² Yisu gêt nɔɔc gêm bac dan ndôc, nan amba ti gahi suŋ. ³ Goc iŋ ndac lau Palêsai ti gwalam akwa yomsu-nŋa bocdec bu, "Yac bu dakôm lau nɔɔham sa têt bêt Sabat-nŋa, dec oc tanŋili yomsu Sabat-nŋa, me mba?" ⁴ Nɔɔc sem dôn ma sêo yom dan dom, goc iŋ kêmasêc nɔɔc ti gêm bac dinaŋ, kôm iŋ nɔɔham sa, ma kêkiŋ iŋ kôlhô gi. ⁵ Ma iŋ ndac nɔɔc, "Mac nem balê dan me don-ki dan bu peŋ sip sê nɔɔlôm têt bêt Sabat-nŋa, dec mac oc akôm sake? Mac oc ahê iŋ sa pi men, me ahu iŋ siŋ yêc?" ⁶ Ma nɔɔc sêtom dom bu sêo iŋ ndê yom.

Datoc dauŋ sa dom

⁷ Yisu gêt bu lau nan nɔɔc bata dau kêgalêm nɔɔc sa bu sênen gêt sêwhiŋ iŋ, nan atac whiŋ bu sêndôc pôn nan gic lau tiwaê nɔɔwaê. Dec iŋ sôm yom gôliŋ dan têt nɔɔc bocdec bu, ⁸ "Lau bu sêkên aheŋ am bu neŋ mwasiŋ nem awhê-nŋa, nan ndi ndôc lau tiwaê si pôn dom. Mboe mwasiŋ nɔɔtau kêgalêm nɔɔc tiwaê dan nan hôc gêtêc am su. ⁹ Bu bocdinaŋ dec iŋ oc têt am men ma sôm, 'Kêt pôn nɔɔham dindêc têt nɔɔc atu dindêc.' Ma am oc tisa ti mayam, ma ndi ndôc pôn nambwa. ¹⁰ Boc-dinaŋ lau bu sêkên aheŋ am bu neŋ mwasiŋ, nan ndi ma ndôc pôn nambwa. Ma mboe nɔɔtau oc men ma sôm têt am, 'Aneŋ silip, tisa ma mwen ndôc pôn nɔɔham.' Ma bocdinaŋ iŋ oc po am nem waêm sa yêc nɔɔclê hoŋ aŋgô-nŋa. ¹¹ Nalên tigeŋ, lau nan sêtoc dau sa, nan Anôtô oc êngwiniŋ nɔɔc. Ma lau nan sêngwiniŋ dau, nan Anôtô oc toc nɔɔc sa."

Tamwasiŋ lau nɔɔlôm sawa

¹² Ma Yisu sôm têt nɔɔc bata dau, "Am bu ndê mwasiŋ bu lau sênen sêwhiŋ am, nan kêkiŋ aheŋ nem silip ti asidôwai, me lau ti lêtôm nan sêndôc am nem malac, nan dom. Am bu kôm bocdinaŋ, dec tiŋambu nɔɔc oc sêkên aheŋ am bu neŋ gêt whiŋ nɔɔc, ma mwasiŋ dau ti am nem nɔɔgêt. ¹³ Têt têt am ndê mwasiŋ dan, nan kêkiŋ aheŋ lau nɔɔlôm sawa ti lau bôliŋ ma lau tapec. ¹⁴ Ma bocdinaŋ am oc tap Anôtô ndê mwasiŋ sa. Nahu bu lau dinaŋ sêtom dom bu sêkên gêt dan ô nem mwasiŋ têt kwahic dec. Magoc têt ndoc lau gitên sêtisa akêt lau batê-nŋa, nan Anôtô oc kêkiŋ nɔɔgêt nɔɔham têt am."

Yom gôliŋ pi mwasiŋ atu

(Mat 22:1-14)

¹⁵ Lau nan seŋ gêt sêwhiŋ Yisu, nan si nɔɔc dan nɔɔc Yisu ndê yom dinaŋ ma sôm têt iŋ, "Lau nan bu sênen mwasiŋ atu yêc Anôtô ndê gameŋ undambê-nŋa, nan oc atac nɔɔham hôc gêtêc." ¹⁶ Ma Yisu ô yom ma sôm, "Nɔɔc dan kêmasaŋ mwasiŋ atu dan, ma kêkiŋ aheŋ lau daêsam. ¹⁷ Têt mwasiŋ dau nɔɔbêt iŋ kêkiŋ nɔɔc akiŋ dan bu sôm têt lau nan iŋ kêgalêm nɔɔc sa bu, 'Aneŋ, bu aô kamaŋ gêt hoŋ su.' ¹⁸ Tigeŋ nɔɔc hoŋ sêtec bu sêmen, dec sêmasaŋ yom têt iŋ. Nɔɔc dan sôm, 'Aô waloc dom, bu aô gamlihi nom dan su, ma kwahic dec aô bu wasa wandi walic. Aô water am bu hu aô siŋ.' ¹⁹ Ma dan sôm, 'Aô waloc dom, bu aô gamlihi makao amaŋlu, ma kwahic dec aô bu wasa wandi ma waŋsahê nɔɔc tu sêkôm gwelen-nŋa. Water am bu hu aô siŋ.' ²⁰ Ma dan tiyham sôm, 'Kwahic dec aô gam awhê sa, bocdinaŋ gitôm dom bu waloc.' ²¹ Bocdinaŋ nɔɔc akiŋ dau mbu gi ma gic miŋ yom dinaŋ têt iŋ ndê nɔɔtau. Ma yom dau kôm nɔɔtau tac nandê, dec iŋ kêkiŋ ndê nɔɔc akiŋ tiyham ma sôm, 'Nagahô sôc malac atu ndi, ma kôc lau nɔɔlôm sawa ti lau bôliŋ ma lau tapec sa sêmen bu sênen aô neŋ mwasiŋ.' ²² Ma

ngac akiñ kôm bocdinañ, goc mbu meñ ma sôm, 'Aneñ ñadau, aõ gakôm gitôm am sôm, ma ñasawa yêc dôn yêc.' ²³ Dec ñadau sôm têtñ iñ, 'Sa señ ma gameñ ña-makê-ña ndi, ma kac lau bu sêsôc sêmeñ. Aõ tac whiñ bu aneñ andu meñhu. ²⁴ Yomandô aõ wasôm têtñ mac, bu lau nañ aõ gakêñ aheñ têtñ ñamata-ña, nañ si ñañ oc neñ aneñ mwasiñ dom.'"

Lêñ tanñkuc Yisu-ña

²⁵ Lau daêsam sêñsêlêñ sêwhiñ Yisu, ma iñ kac dau kwi ma sôm têtñ ñac, ²⁶ "Asa nañ têtñ aõ meñ ma bu êñkuc aõ, nañ atac whiñ aõ hóc gêlêc gêtñ hoñ ndic ñawaê. Iñ bu atac whiñ damba me dinda, me iñ nawhê ma balêkoc, me asidôwai ti lhuwêi, me iñ dau ndê lêñ mbo-ña hóc gêlêc iñ ndê atac whiñ aõ, dec oc tôm dom bu iñ ti aneñ ñañ ma êñkuc aõ. ²⁷ Asa nañ bu êñkuc aõ, magoc tec bu hóc ndê a gicso dau, nañ gitôm dom bu êñkuc aõ.

²⁸ "Mac nem ñañ bu kwê andu atu ñañ, nañ gêtñ ñamata-ña iñ oc ndôc sic ma kôc gauc pi iñ ndê mone ti gêtñ bu oc nditôm bu kwê andu dau sa, me mba. ²⁹ Iñ bu kêtñ alhõ sip nom ndi, magoc ndic dabiñ andu dom, dec lau nañ sêlic, nañ oc sêsu iñ susu, ³⁰ ma sêsôm, 'Ngac dindê gic hu kwê andu, magoc gitôm dom bu ndic dabiñ.'

³¹ "Ma kiñ ñañ bu sa ndi bu ndic siñ têtñ kiñ ñañ, dec gêtñ ñamata-ña iñ oc ndôc sic ma kôc gauc pi iñ ndê lau siñ-ña 10,000, bu oc sêtôm bu sêhóc gêlêc kiñ dinañ ndê lau siñ-ña 20,000, me mba. ³² Iñ bu lic bu ñac sêtôm dom, dec iñ oc êñkiñ lau wamba-ña sêtêtñ kiñ dinañ têtñ ndoc iñ mbo ahê, bu sêsôm yom wamba-ña.

³³ "Bocdinañ akôc gauc ñapep muñ su, goc amenñ anñkuc aõ. Asa nañ tec bu hu iñ ndê gêtñ hoñ siñ tu aõ-ña, nañ oc nditôm dom bu ti aõ neñ ñañ.

³⁴ "Gwêc so iñ gêtñ ñayham, tigeñ ñamakic bu ñinga, oc dakôm ñamakic sa tiyham ñalêñ nde? ³⁵ Gwêc so dau tisac su, ma boc-dinañ tambaliñ siñ ñinga. Mac ñañamsuñ bu yêc, nañ anğô aneñ yom."

Yom gôliñ pi domba ñañ ñinga

(Mat 18:12-14)

15 Lau sêkôc takis-ña ma lau ñatô nañ lau Palêsai sêsam ñac bu lau sac, nañ daêsam sêtêtñ Yisu si bu sêñgô iñ ndê yom. ² Ma lau Palêsai ti lau nañ sêndôhôn yomsu, nañ sêtucdiñ Yisu ma sêsôm, "Ngac dau kôc lau sac sa, ma gêtñ gêtñ whiñ ñac." ³ Dec Yisu sôm yom gôliñ ñañ têtñ ñac bocdec bu, ⁴ "Mac nem ngac ñañ bu yob domba 100, ma iñ ndê domba ñañ bu ñinga, dec iñ oc kôm sake? Iñ oc hu 99 siñ sêmbo gameñ gapon, ma êñsalê domba nañ ñinga su e iñ tap sa. ⁵ Ma têtñ ndoc iñ tap sa, nañ iñ oc hu sac bakêyac ti atac ñayham atu. ⁶ Ma iñ oc mbu têtñ ndê andu ndi, ma êñgalêñ iñ ndê lau meñpañ iñ-ña ti ndê silip, ma sôm têtñ ñac, 'Mac atac ñayham awhiñ aõ, bu aõ gatap aneñ domba nañ ñinga su, nañ sa.' ⁷ Aõ wasôm têtñ mac, bu ñalêñ tigeñ dinañ Anôtô ti anjela undambê-

nga oc atac ñayham atu tu ñamalac sac ñañ ñañ gêm ndê ñalôm kwi, hóc gêlêc atac ñayham tu lau gitêtñ 99 nañ si yom me giso tu sênem dau kwi pi-ña mbasi."

Yom gôliñ pi mone nañ ñinga

⁸ Ma Yisu sôm, "Ma akôc gauc pi awhê ñañ, nañ ndê mone silba amanñlu sêndôc. Mone ñañ bu ñinga, dec iñ oc tunj lam asê ma sê andu ña-basac sa, goc êñsalê ñapep e iñ tap mone dau sa. ⁹ Têtñ ndoc iñ tap sa su, nañ iñ oc êñgalêñ iñ ndê silip ti lau meñpañ iñ-ña sêmeñ sêpitigeñ ma sôm, 'Mac atac ñayham awhiñ aõ, bu aõ gatap mone nañ ñinga su, nañ sa.' ¹⁰ Aõ wasôm têtñ mac bu ñalêñ tigeñ, Anôtô ti anjela undambê-ña oc atac ñayham atu, têtñ ndoc ñamalac kôm sac-ña ñañ gêm ndê ñalôm kwi."

Yom gôliñ pi balê nañ ñinga

¹¹ Ma Yisu gic têtñ yom ma sôm, "Ngac ñañ mbo ma iñ ndê atungac lu. ¹² Ma balê sauñ sôm têtñ damba, 'Damañ, wapa lêñsêm nañ gic aõ ñawaê, nañ kêtñ têtñ aõ.' Goc damba whê ndê wapa ti gêtñ hoñ kôc tu iñlu-ña, ma kêtñ têtñ balê sauñ tôm iñ ndac. ¹³ Ñasawa sauñ ma balê sauñ dau gic iñ ndê gêtñ hoñ sa, ma kôl-hô têtñ gameñ baliñ ñañ gi. Ma yêc dindê iñ kôm gêtñ hoñ tôm iñ ndê atac whiñ, ma kêtñ ndê awa ti gêtñ hoñ. ¹⁴ Têtñ ndoc iñ ndê mone hoñ pacndê, nañ tóbôm atu gêm gameñ dinañ ahuc ma iñ pônđa dau. ¹⁵ Goc iñ têtñ ngac atu ñañ yêc gameñ dinañ gi, ma kêsâlê gwelen. Ma ngac dau kêtñ iñ gôlôm iñ ndê bôc. ¹⁶ Gêtñ yô iñ ñandô, tigeñ lau sêkêñ gêtñ ñañ têtñ iñ tu neñ-ña dom, ma boc-dinañ iñ gauc gêm bu neñ gêtñ nañ bôc señ. ¹⁷ Tinjambu iñ ndê gauc sa, ma iñ sôm têtñ dau, 'Damañ ndê lau akiñ sêpônđa gêtñ danen-ña dom. Tigeñ gêtñ yô aõ ndu tôm bu wambac ndu-ña. ¹⁸ Aõ walhõ wambu watêtñ damañ wandi, ma wasôm, 'Damañ, aõ gakôm mêtê sac têtñ Anôtô ma têtñ am. ¹⁹ Aõ ngac sac, dec gitôm dom bu am sam aõ bu am atômngac tiyham. Lic aõ gitôm am nem ngac akiñ ñañ.' ²⁰ Goc iñ tisa ma mbu têtñ damba gi.

"Iñ kêsêlêñ mbo señ, ma damba gêlic iñ yêc ahê ma tawalô iñ ñandô, dec kêtñ têtñ iñ gi, gôlô iñ dôn ma ngutô iñ. ²¹ Magoc atungac sôm têtñ iñ, 'Damañ, aõ gakôm mêtê sac têtñ Anôtô ma têtñ am. Aõ ngac sac, dec gitôm dom bu am sam aõ bu am atômngac tiyham.' ²² Tigeñ damba sôm têtñ iñ ndê lau akiñ, 'Ñagahô, akôc ñakwê ñayham ti atapa bu iñ sôc, ma akêñ gôlôn amanñatu-ña sôc iñ amba-atu. ²³ Ma akôc makao ñatu tôp ñayham ñañ, ma andic ndu. Yac oc dandê mwasiñ atu ti atac ñayham, ²⁴ bu yac gauc gêm bu aneñ atungac dindêc mbac ndu su, magoc kwahic dec dalic bu iñ mbo tali. Iñ ñinga su, ma datap iñ sa tiyham.' Ma ñac hoñ atac ñayham.

²⁵ "Têtñ ndoc dinañ balê dau dôwa kôm gwelen mbo ôm, ma têtñ ndoc iñ mbu meñ suñ sa andu, nañ iñ ngô lau sêtê wê ti sêkôm atac ñayham atu. ²⁶ Goc iñ mbwêc ngac akiñ ñañ meñ ma ndac iñ bu, 'Lau lê sêkôm ñanta ti atac ñayham tu sake-ña?' ²⁷ Ma iñ sôm, 'Am asim

menj su ma inj mbo nayham, ma bocdinaŋ dec damam gic makao tōp nayham daŋ ndu, ma ndê mwasiŋ atu.²⁸ Yom dau kôm dôwa tac nandê atu, ma inj tec bu sôc balanŋ ɲalôm ndi. Goc damba sa gi ma kêmwanenŋ inj bu sôc ndi.²⁹ Tigenŋ inj sôm tēn damba, 'Yala nen su aô gam akiŋ ti daŋaŋ wambu am. Tigenŋ am kēn naniŋ ɲatu me gēn sauŋ daŋ tēn aô bu wandê mwasiŋ tu anenŋ silip-ɲga dom.³⁰ Kwahic dec am nem atômɲga dinaŋ, naŋ kēyaiŋ am nem awa ti wapa whiŋ lauwhê seŋ-ɲga, naŋ mbu menŋ ma am gic makao tu inj-ɲga.'³¹ Magoc damba sôm, 'Aneŋ balê, am mbo whiŋ aô ɲapaŋ, ma anenŋ gēn hoŋ ti am nem.³² Tigenŋ am asim dindec naŋ yac gauc gēm bu inj mbac ndu su, naŋ mbo tali. Inŋ giŋga su, ma datap inj sa tiyham. Bocdinaŋ inj lēn solop bu yac atac ɲayham atu ma dandê mwasiŋ tu inj-ɲga.'"

Yom gôliŋ pi ɲga yob wapa-ɲga

16 Ma Yisu sôm yom gôliŋ daŋ tēn ndê ɲgacsêno-mi bocdec bu, "ɲga ti lēlôm daŋ mbo, ma lau sic miŋ tēn inj bu ɲga naŋ yob inj ndê gēn, naŋ kēyaiŋ inj ndê wapa daêsam.² Dec inj ta ɲga dau menŋ, ma sôm tēn inj, 'Yom bocke dec gangô pi am lec. Kwahic dec am sa ndi ma sê gēn hoŋ sa ma êmasaŋ bapia wapa-ɲga bu kēn tēn aô. Bu aô oc watiŋ am su yêc gwelenŋ yob anenŋ wapa-ɲga.'³ Dec ɲga yob wapa-ɲga sôm tēn dau, 'Aô wakôm bocke? Aô nen ɲadau oc soc aô su yêc anenŋ gwelenŋ. Anenŋ licwalô gitôm dom bu wakôm gwelenŋ ôm-ɲga, ma aô mayanŋ bu waterŋ gēn.⁴ Aô kayalê gēn naŋ bu wakôm-ɲga, ma tēn ndoc ɲadau tiŋ aô su yêc anenŋ gwelenŋ, dec lau oc sêkôc aô sa ma sênem yaom aô yêc ɲa si andu.'⁵ Bocdinaŋ inj mbwêc lau naŋ si tōp yêc inj ndê ɲadau, naŋ tigen-tigen sêtēn inj sêmenŋ. Goc inj ndac ɲga ɲamata-ɲga bocdec bu, 'Am nem tōp bocke yêc aô nen ɲadau?'⁶ Ma ɲga dau sôm, 'Aneŋ tōp gitôm olib ɲakwi sip lôn † 100.' Goc ɲga yob wapa-ɲga sôm tēn inj, 'Am nem bapia tōp-ɲga kelec. Kôc sa, ndôc sic ɲagahô, ma to bu am nem tōp gitôm olib ɲakwi sip lôn 50.'⁷ Goc inj sôm tēn ɲga tilu-ɲga, 'Am nem tōp bocke yêc?' Ma ɲga dau sôm tēn inj, 'Aneŋ tōp gitôm bolom wit sip dalu atu-tu 100.' Goc ɲga yob wapa-ɲga sôm, 'Kôc nem bapia tōp-ɲga, ma to bu am nem tōp gitôm dalu 80.'⁸ "Goc ɲadau kêpiŋ ɲga yob wapa-ɲga sac dinaŋ, bu inj kôm gēn ti gauc. Lau sambuc sêkôc awa nom-ɲga ma sêhê silip ɲa si lau. ɲalēn dinaŋ ɲa sêkôm gēn ti gauc sêhêc gêlêc Anötô ndê lau.⁹ Awa nom dindec-ɲga hê lau daêsam si gauc tu sêkôm mêtê sac-ɲga. Magoc aô wasôm tēn mac bu akôc nem awa nom-ɲga ma anem lau sa, ma ɲalēn dinaŋ ahê silip tēn daôm. Tiŋambu awa dau oc ɲiŋga, magoc ɲa oc sêkôc mac sa ti atac ɲayham tēn ndoc mac andôc undambê."

¹⁰ Ma Yisu gic tēku yom ma sôm, "Asa naŋ yob gēn sauŋ ɲapep, naŋ oc yob gēn atu ɲapep bocdinaŋ. Ma asa naŋ yob gēn sauŋ ɲapep dom, naŋ oc yob gēn atu ɲapep dom.¹¹ Bocdinaŋ mac bu ayob awa nom-ɲga ɲapep dom, dec Anötô oc kēn awa ɲandô tēn mac tu

ayob-ɲga dom!¹² Ma mac bu ayob lau ɲatô si gēn ɲapep dom, dec Anötô oc kēn gēn daŋ ti mac nem gēn dom!

¹³ "ɲamalac daŋ gitôm dom bu nem akiŋ ɲadau lu, bu inj oc tec daŋ, ma atac whiŋ daŋ, me oc sap daŋ dôŋ ma pu daŋ. Ma mac boc-dinaŋ, gitôm dom bu atoc Anötô ma awa nom-ɲga lu-lu sa ti mac nem ɲadau."

¹⁴ Yisu sôm yom dinaŋ, ma lau Palêsai ɲatô naŋ sêngô, naŋ sem tō inj. ɲahu bu ɲa lau atac whiŋ mone-ɲga.¹⁵ Tigenŋ Yisu sôm tēn ɲa, "Yêc ɲamalac aŋgô-ɲga, mac lau dinaŋ atoc daôm sa bu mac lau gitēn, magoc Anötô kēyalê mac nem ɲalôm su. Gēn naŋ mac lau nom-ɲga atoc sa bu gēn ɲayham kêlêc, naŋ Anötô gêlic gitôm gēn sac sambuc."

Yisu puc Anötô ndê yomsu dôn

¹⁶ Ma Yisu sôm, "Anötô kēn Moses ndê yomsu ti propet si yom bu lau sênkuc e Jon, ɲga Kêku Lau-ɲga hôc asê. Tēn Jon ndê tēm ma menŋ, naŋ lau sêhoc ɲawaê asê pi Anötô ndê gôliŋ. Ma lau daêsam sêkôm mwasac bu sêsôc Anötô ndê gôliŋ ɲapu.¹⁷ Gitôm bu undambê ti nom oc ɲiŋga, tigenŋ gitôm dom bu Moses ndê yomsu ɲalhô atêc daŋ ɲiŋga.¹⁸ ɲga daŋ bu hu nawhê siŋ ma nem awhê wakuc, naŋ kôm mêtê mockaiŋ-ɲga yêc Anötô aŋgô-ɲga. Ma ɲga naŋ gēm awhê naŋ hu ndê akwenŋ siŋ, naŋ kôm mêtê mockaiŋ-ɲga bocdinaŋ."

ɲga ti lēlôm lu Lasarus

¹⁹ Ma Yisu sôm, "ɲga ti lēlôm daŋ mbo, naŋ sôc ɲakwê ɲayham ma po dau sa ɲa gēn ɲayham-ɲayham tôm bêc hoŋ.²⁰ Ma yêc inj ndê andu ɲamakê, ɲga ɲalôm sawa daŋ ndôc, naŋ ndê ɲaê Lasarus. Gamboc daêsam sem inj ɲamlic ahuc,²¹ ma giam sêmenŋ ma sêndambwê gamboc dau. Inŋ gēn yô inj, dec inj takwê bu nenŋ gēn ɲapopoc naŋ peŋ akēn ɲga ti lēlôm ndê tebo, magoc mba.²² Tēn bêc daŋ ɲga ɲalôm sawa dinaŋ mbac ndu, ma aŋela sêkôc inj sa gi ndôc undambê whiŋ Abraham. Ma ɲga ti lēlôm mbac ndu bocdinaŋ, ma lau sêŋsuhunŋ inj.²³ Inŋ sip lambwam gi ma kêsahê ɲandê atu, dec hôc tandô sa pi undambê, ma gêlic Abraham yêc ahê, ma Lasarus ndôc whiŋ inj.²⁴ Goc inj ta yom tēn inj ma sôm, 'Abaŋ Abraham, tamwalô aô! Êmkiŋ Lasarus bu kēn amba-atu sip bu ndi, ma menŋ kēn pi aô êmbalaŋ. Ya dindec kôm aô ɲamlic ɲandê atu.'²⁵ Tigenŋ Abraham ô yom ma sôm, 'Aneŋ balê, gauc nem ndoc am mbo tamli, naŋ am tap gēn ɲayham-ɲayham daêsam sa, magoc Lasarus mbo sac ɲapaŋ. Kwahic dec inj mbo ɲayham, ma am tap ɲandê atu sa.²⁶ Ma gēn daŋ tiyham. Yêc hêclu ɲalhu, Anötô kēn ɲasawa atu daŋ, dec oc tôm dom bu lau sêtēn am sêloc. Ma gitôm dom bu mac nem daŋ lom tēn yac menŋ.'²⁷ Goc ɲga dau sôm, 'Bocdinaŋ aô waterŋ am abanŋ, êmkiŋ Lasarus tēn aô damanŋ ndê andu ndi,²⁸ ma kēn puc anenŋ asidôwai amanŋdaŋ, bu sênem dau kwi tu bu sêmenŋ ma sêhêc ɲandê yêc gamenŋ dindec

† Lôn dinaŋ lôn atu - tigen-tigen gitôm 35-40 lita.

dom.’²⁹ Magoc Abraham sôm, ‘Moses ma Propet si yom yêc bu kêñ puc ñac. Am nem asidôwai bu sêkên ñanga ñac si yom, dec oc tòm bu sênem dau kwi.’³⁰ Ma ñgac dau sôm, ‘Mba, abañ Abraham! Lau batê si ñgac ñañ bu mbu têtñ ñac ndi, dec ñac oc sêkac si ñalôm kwi.’³¹ Ma Abraham sôm, ‘Ñac bu sêkên whiñ yom nañ Moses ma lau propet sêto, nañ dom, dec ñac oc sêkên whiñ ñgac nañ tisa akên lau batê-ña, nañ dom.’”

Yisu ndê yom ñatô

(Mat 18:6-7; Mak 9:42-48)

17 Yisu sôm têtñ in ndê ñgacsênjomi, “Gên lêtôm-ña oc sêmenj sêhóc asê. Tiger ñamalac asa nañ bu kôc gên lêtôm-ña ñañ menj, nañ oc tap Anötö ndê matôc sa. Oyaê.² Oc ñayham bu dasô hoc atu ñañ pi in kachu, ma tambaliñ in sip gwêc ndi. Ma bocdinañ oc tòm dom bu in êntôm aneñ lau sauñ si ñañ bu kôm mêtê sac, ma tiñambu tap Anötö ndê matôc sa.

³ “Bocdinañ ayob daôm ñapep! Am nem asidôwa ñañ bu kôm sac, nañ goc hec yom in. Ma in bu nem dau kwi, goc suc in ndê sac kwi.⁴ In bu kôm sac têtñ am tidim 7 têtñ acsalô tiger, magoc tiñambu kac ndê ñalôm kwi ma ndac am bu suc in ndê sac kwi, nañ dec am suc in ndê sac kwi mañ.”

⁵ Ma lau aposel sêsôm têtñ Pômdau, “Nem yac sa bu akên whiñ ñanga.”⁶ Goc in ô yom ma sôm, “Mac nem akên whiñ bu gên sauñ andô nditôm soc ñamatu sauñ ñañ, dec oc tòm bu mac asôm têtñ a atu dindec bu, ‘Puc daôm sa, ma sa ndi lhac gwêc ñagapon,’ ma a dau oc ñanga wambu mac.”

⁷ Ma Yisu sôm, “Akôc gauc pi ñgac akiñ nañ gic nom me yob domba, ma mbu têtñ ñadau ndê andu têtñ telha. In ndê ñadau oc sôm têtñ in bu, ‘Mwenj ñagahô, ndôc sic ma neñ gên,’ a? ⁸ Mba, in oc sôm, ‘Sôc ñakwê sakiñ-ña sa, ma êmasañ gên bu wanerj, ma nem akiñ aô e aô wanerj ti wanôm gên pacndê. Goc tiñambu am daôm neñ ti nôm gên.’ ⁹ Ma ñadau oc nem ñange ñgac akiñ dau bu in ñanga wambu in ndê yom, a? Mba!

¹⁰ Ma mac bocdinañ, têtñ ndoc mac akôm gên hoñ nañ Anötö gic atu mac, nañ asôm, ‘Yac lau akiñ ñambwa. Yac akôm gên nañ gic yac ñawaê enj.’”

Yisu kôm lau 10 ti gêmback leprasi ñayham sa

¹¹ Yisu kêsêlênj hêganônj malac Jerusalem gi, ma mbo señ nañ yêc gameñ Samaria ti Galili-ña ñabatiñ. ¹² In hôc asê malac ñañ, ma tap laungac 10 ti gêmback leprasi sa yêc malac dau ñamakê. Ñac sêlhac ahê, ¹³ ma sêta in ña awha atu bocdec bu, “Ñadau Yisu, tamwalô yac!” ¹⁴ Yisu tahê ñac ma sôm, “Andi, ma atôc daôm têtñ lau dabuñsiga.” Ma têtñ ndoc ñac sêlhô s i, nañ sêlic bu ñac si ñamlic ñawasi sa. ¹⁵ Ñac si ñañ gêlic bu in ñayham sa su, dec gic hu kêpiñ Anötö ña awha atu, ma kac dau kwi ma mbu têtñ Yisu gi. ¹⁶ Ñgac dau in ñgac gameñ Samaria-ña, ma in hu dau sip nom yêc Yisu gahi-ña, ma gêm ñange in. ¹⁷ Ma Yisu sôm, “Bocke? Mac lau 10 hoñ ñamlic ñayham sa, me? Bocdinañ dec

lau 9 sêmbo nde? ¹⁸ Am ñgac Israel-ña dom, magoc am ñgac tiger dec mbu mwenj ma kêpiñ Anötö.” ¹⁹ Ma Yisu sôm têtñ in, “Tisa, ma lhô ndi. Am nem kêñ whiñ kôm am ñayham sa.”

Anötö ndê gôliñ ñapuc

²⁰ Têtñ bêt ñañ lau Palêsai sêndac Yisu pi ndoc bocke Anötö ndê gôliñ oc menj sa tiawê yêc nom. Ma Yisu sôm, “Têtñ ndoc Anötö ndê gôliñ menj sa tiawê, nañ oc tòm dom bu mac alic gên ñañ tu kêñ puc mac-ña. ²¹ Ma oc tòm dom bu lau sêsôm, ‘Alic gên dau kelec,’ me ‘Gên dau kêlê.’ Mba! Anötö ndê gôliñ menj sa su, ma yêc mac ñalôm.”

Yisu ndê bêt mbu menj-ña

(Mat 24:37-44)

²² Ma in sôm têtñ in ndê ñgac-sênjomi, “Têm oc menj sa, nañ mac tamkwê bu alic ñamalac ndê Atu mbu menj ma mbo whiñ mac tiyham, magoc mac oc alic in dom. ²³ Lau oc sêñsau bu in mbu menj su, ma sêsôm in mbo gameñ bocdê, me gameñ bocdec. Magoc angô ñac si yom dau dom, ma añkuc ñac dom. ²⁴ Bu têtñ ndoc ñamalac ndê Atu mbu menj, nañ in oc hôc asê ñagahô gitôm sickac hep tiger ma umboñ ñasawa sambuc ñawê sa. ²⁵ Tiger gên ñamata-ña in oc hôc ñandê atu ma lau têm dindec-ña oc sêtec in.

²⁶ “Têm nañ ñamalac ndê Atu oc mbu menj, nañ lau oc sêmbo tòm sêmbo têtñ Noa ndê têm. ²⁷ Têtñ ndoc di-ñañ lau señ gên ti sênôm gên, ma laungac ti lauwhê sem dau e Noa sôc wañ gi. Goc bu atu suñ ma señ ñac hoñ su siñga. ²⁸ Ma oc kaiñ tiger tòm Lot ndê têm, nañ lau señ ti sênôm gên, semlihi gên ti sêkên gên bu lau semlihi, sêsô gên ñawhê ma sêkwê andu. ²⁹ Magoc têtñ bêt Lot hu malac Sodom siñ, nañ ya ti tsolpa peñ sip akênj undambê ma señ lau Sodom-ña hoñ su. ³⁰ Ma lau oc sêmbo ñalênj tiger dinañ têtñ bêt nañ ñamalac ndê Atu mbu menj ma hoc dau asê. ³¹ Têtñ bêt dinañ, oc tòm dom bu lau nañ sêndôc andu ñasactô, nañ sêsôc andu ñalôm sêndi bu sêkôc gên ñañ. Ma ñalênj tiger, oc tòm dom bu lau nañ sêmbo ôm, nañ sêkac dau kwi bu sêkôc si gên ñañ. ³² Gauc nem gên nañ hôc asê Lot ndê awhê! ³³ Asa nañ tac whiñ bu sap gên nom-ña dônj ñapañ tu mbo tali-ña, nañ oc ñiñga. Magoc asa nañ hu siñ tu êñkuc aô-ña, nañ oc ñiñga dom. ³⁴ Aô wasôm têtñ mac, têtñ bêt nañ ñamalac ndê Atu mbu menj, nañ ñamalac lu oc sêyêc andu ñañ, ma Anötö oc kôc inlu si ñañ, ma hu ñañ siñ. ³⁵ Ma awhê lu oc sêndê gên sêmbo, ma Anötö oc kôc ñañ, ma hu ñañ siñ.” ³⁷ Yisu ndê ñgacsênjomi sêñgô yom dau su, goc sêndac in, “Pômdau, gên dinañ oc hôc asê yêc nde?” Ma Yisu sôm, “Yac bu dalic macmponj sêñgihi sêmbo, nañ tanyalê bu gên mbôp ñañ yêc.”

Yom gôliñ pi lêtñ datenj mbec-ña

18 Ma Yisu sôm yom gôliñ ñañ têtñ in ndê ñgac-sênjomi, ma kêdôhônj ñac bu sêtenj mbec tòm bêt hoñ, ma takwê bu sêtap ñandô sa ma sêhu siñ

dom. ² In sôm, "Ngac êmatôc yom-nga danj mbo malac atu danj. In tõe Anötö dom, ma toc ñamalac danj sa dom. ³ Ma awhê sawa danj ndöc malac dinanj, ma in tẽn ngac êmatôc yom-nga dau gi ñapanj, ma sôm, 'Ñamalac danj kênj ñawapac tẽn aõ. Nem aõ sa ma êmatôc alu mba yom.' ⁴ In ndac tidim daêsam magoc ngac dau tec bu nem in sa e tiñambu in sôm tẽn dau, 'Aõ gatöc Anötö dom, ma gatoc ñamalac sa dom, ⁵ tigenj awhê sawa dindec ndac aõ ñapanj, ma bocdinañ aõ wanem in sa ma wamatôc in ndê yom. Aõ bu wakôm dom, dec in oc meñ ñapanj e kôm aõ lic kam sa."

⁶ Ma Pômdau sôm tẽn ndê ngac-sênjomi, "Ngac êmatôc yom-nga dau in ngac gitênj dom, magoc in sôm bu nem awhê sawa dinanj sa. ⁷ Mac lau nanj Anötö kêyalinj mac sa ati in ndê, nanj aterj mbec tẽn in acsalô ti ôbwêc, mac gauc gêm sake? Anötö oc tec bu ngô mac nem mbec ma nem mac sa, a? ⁸ Mba! Aõ wasôm tẽn mac bu in oc nem mac sa ñagahô. Tigenj, tẽn ndoc Ñamalac ndê Atu mbu meñ, nanj in oc tap lau ñatô sa, nanj sêsap si sêkênj whinj in-nga dônj sêmbo, me mba?"

Yom gôlinj pi Palêsai ma ngac kôc takis-nga danj

⁹ Yisu kêyalê bu lau ñatô nanj sêkênj danja in, nanj sê-toc dau sa bu lau gitênj ma sêpu lau ñatô. Bocdinañ in sôm yom gôlinj danj bocdec bu. ¹⁰ "Ngac lu sêtênj lôm dabunj si, bu sêtenj mbec. Inlu si danj in Palêsai, ma ngac danj in ngac kôc takis-nga. ¹¹ Palêsai dau tisa kalhac, ma tenj mbec tu dau-nga bocdec bu, 'Anötö, aõ wanem danje am bu aõ gatôm lau ñatô nanj lau sac, nanj dom. Aõ gatôm lau kanj dom, me lau nanj sêkôm mêtê sac me mêtê mockaiñ-nga dom. Ma yomandô, aõ gatôm ngac kôc takis-nga dindê dom. ¹² Yêc wake honj ñalôm aõ gahu gênj danen-nga sinj tidim lu tu gauc nem am-nga. Aõ gawhê neñ awa ti wapa honj kôc gi tonj amanlu, ma gakênj tonj danj ti da tẽn am.' ¹³ Palêsai tenj mbec bocdinañ, tigenj ngac kôc takis-nga kalhac ahê. Inj hóc tandô sa tẽn undambê dom, magoc wec ti ñalôm ñawapac ma tenj mbec bocdec bu, 'Anötö, tamwalô aõ ngac sac dec.'" ¹⁴ Goc Yisu sôm, "Aõ wasôm tẽn mac bu Anötö gêlic ngac kôc takis-nga dinanj ti ngac gitênj, ma Palêsai dinanj mba. Nahu bu asa nanj po dau ndê waê sa, nanj Anötö oc êngwininj in, ma asa nanj kêgwininj dau, nanj Anötö oc toc in sa."

Yisu gêm mbec balêkoc saunj

(Mat 19:13-15; Mak 10:13-16)

¹⁵ Tẽn béc danj lau sêkôc si balêkoc saunj sêtênj Yisu sêmenj, bu in kênj amba sac ñac. In ndê ngac-sênjomi sêlic e sêsôm dinda ti dambai. ¹⁶ Tigenj Yisu mbwêc ñac sêmenj ma sôm, "Atec balêkoc dinanj sêtênj aõ sêmenj, ma alhac ñac ahuc dom. Bu Anötö ndê gôlinj gic lau nanj sêtôm balêkoc saunj-saunj dindec, nanj ñawaê.

¹⁷ Aõ wasôm yom ñandô tẽn mac, bu asa nanj bu sôc Anötö ndê gôlinj ñapu nditôm balêkoc saunj danj dom, nanj oc nditôm dom bu sôc ndi."

Ngac bata ti lêlôm

(Mat 19:16-22; Mak 10:17-22)

¹⁸ Ma ngac bata Israel-nga danj ndac Yisu, "Kêdôhônwaga ñayham, aõ wakôm sake, dec tiñambu Anötö oc kôc aõ sa wambo tanjli yêc undambê?" ¹⁹ Ma Yisu sôm, "Tu sake-nga am sam aõ bu ñayham? Anötö tawasê in ñayham. ²⁰ Am kêyalê Moses ndê yomsu, 'Kôm gênj mockaiñ-nga dom. Ndic ñamalac ndu dom. Nem kanj gênj dom. Sôm yom tasanj pi lau dom,' ma 'Toc damam lu dinam sa.'" ²¹ Ma ngac dau sôm, "Aõ kakuc yomsu honj dinanj tẽn ndoc aõ gambo balê ñapanj e kwahic dec." ²² Yisu ngô yom dinanj ma sôm tẽn in, "Am pônja gênj tigenj. Kênj am nem wapa honj tẽn lau sênemlhi, ma ndic sam ña-awa tẽn lau ñalôm sawa. Ma bocdinañ am nem awa ñandô oc yêc undambê. Ma tiñambu mwenj ma êmkuc aõ." ²³ Magoc ngac dau ngô Yisu ndê yom e ñalôm ñawapac, ñahu bu in ngac ti wapa daêsam.

Puc pi awa ti wapa

(Mat 19:23-30; Mak 10:23-31)

²⁴ Yisu tahê in ma sôm, "Lau ti lêlôm si awa ti wapa kalhac ñac ahuc e gitôm dom bu sêsôc Anötö ndê gôlinj ñapu ñagahô. ²⁵ Bôc atu danj gitôm kamel, oc tôm bu sôc so ñalasê ñagahô hóc gêlic ngac ti lêlôm danj bu sôc Anötö ndê gôlinj ñapu su." ²⁶ Lau nanj sêngô yom dau sêsôm, "Bu bocdinañ dec asa oc tôm bu tap Anötö ndê mwasiñ nem lau si-nga sa? Oc ñawapac atu!" ²⁷ Magoc Yisu ô yom ma sôm, "Gênj nanj ñamalac sêtôm dom bu sêkôm, nanj Anötö gitôm bu kôm."

²⁸ Ma Pita sôm tẽn in, "Yac oc bocke? Yac ahu mba andu ti gênj honj sinj tu anjuc am-nga." ²⁹ Ma Yisu sôm tẽn in, "Aõ wasôm yom ñandô tẽn mac bu asa nanj bu hu andu, me awhê, me asidôwai, me damba lu dinda, me balêkoc sinj tu ênjuc aõ-nga, ³⁰ nanj Anötö oc kênj gênj kainj dinanj daêsam tẽn in ô, tẽn têm in mbo nom. Ma tẽn têm ñambu-nga, Anötö oc kôc in sa ma kênj in ndöc tali ñapanj yêc undambê."

Yisu sôm tiyham bu in oc mbac ndu

(Mat 20:17-19; Mak 10:32-34)

³¹ Yisu kôc ngacsênjomi 12 sa sêsa si sêmbo dau-nga, ma sôm tẽn ñac bu, "Kwahic dec yac bu dapi Jerusalem dandi, ma gênj honj nanj lau propet sêto pi Ñamalac ndê Atu, nanj oc ñandô sa. ³² Lau oc sêkênj in sip lau Rom-nga amba, ma ñac oc sêsu in susu, sêkôm in ñay-om, sêhê gasôp pi in, sêtap in, ma sêndic in ndu.

³³ Magoc in oc tisa tiyham tẽn béc titö-nga." ³⁴ Tigenj ñac sênjalê yom dau ñahu dom. Nahu yêc sinj dau tẽn ñac, ma ñac si gauc sa pi Yisu ndê yom dau dom.

Yisu kôm ngac tapec tandô po asê

(Mat 20:29-34; Mak 10:46-52)

³⁵ Yisu ma lau nanj sênjuc in sênjêlênj e sêsunj sa malac Jeriko. Ma yêc señ ñamakê ngac tapec danj ndöc ma tenj gênj. ³⁶ Ngac dau ngô bu lau daêsam sênjêlênj

sêmbô senj, goc ndac gêñ dau njahu. ³⁷ Ma lau sêsôm têtj in bu Yisu Nasaret-nga kêsêlên mbo senj menj. ³⁸ Goc in mbwêc, "Yisu, †Dawid ndê Atu, tamwalô aô!" ³⁹ Lau nanj sêñsêlên sêmunj Yisu sêhec yom ngac tapec dau, ma sêsôm têtj in bu nem dôñ. Magoc in mbwêc ti njanga, "Dawid ndê Atu, tamwalô aô!" ⁴⁰ Yisu kwê dôñ kalhac, ma sôm têtj lau bu sêkôc ngac dau sêtên in sêmenj. Ma têtj ndoc in tigasuc Yisu, nanj Yisu ndac in, ⁴¹ "Am tac whiñ bu aô wakôm sake têtj am?" Ma in sôm, "Pômdau, aô tac whiñ bu tanônj njayham sa." ⁴² Goc Yisu sôm têtj in, "Tanôm njayham sa! Am nem kêñ whiñ kôm am njayham sa." ⁴³ Ma njagahô enj in tandô njayham sa, ma in kêkuc Yisu ma kêpiñ Anötö. Ma lau honj nanj sêlic gêñ dinanj, nanj sêmpinj Anötö bocdinanj.

Yisu lu Sakias

19 Yisu sôc malac Jeriko gi, ma bu êñsêlên gacgen sa ndi. ² Ma ngac danj mbo, nanj sêsam in ndê njâe bu Sakias. In ngac bata kôc takis-nga, ma in dau ndê mone daêsam. ³ In tac whiñ bu lic Yisu pi njandô, magoc in gitôm dom, bu in ngac apê, ma lau daêsam sêñgihi Yisu ahuc. ⁴ Tu dinanj-nga in kêti munj gi, ma pi a kinj danj, bu lic Yisu nanj kêsêlên mbo senj menj. ⁵ Têtj ndoc Yisu hôc asê a dinanj njapu, nanj tatac ma sôm têtj in, "Sakias, sip mwenj njagahô! Acsalô dec aô wambo am nem andu wawhiñ am." ⁶ Goc njagahô Sakias sip nom ma kôc Yisu sa ti atac njayham, ma sêtên in ndê andu si. ⁷ Magoc lau honj nanj sêlic gêñ dau sêtuçdinj ma sêsôm, "Yisu bu ndic ngac sac danj kêsi!"

⁸ Têtj ndoc sêmbô Sakias ndê andu, nanj ngac dau ti sa ma sôm têtj Yisu, "Pômdau lic! Kwahic dec aô wawhê anej wapa honj kôc ndi tonj lu, ma wakên tonj danj têtj lau njâlôm sawa. Ma lau nanj aô kasau njac ma gakôc njac si mone, nanj aô waô mone dau tidim hale têtj njac." ⁹ Dec Yisu sôm, "Acsalô lec Anötö ndê mwasiñ nem lau si-nga menj pi lau andu dindec-nga. Bu ngac dindec in Abraham ndê apangac danj whiñ. ¹⁰ Njamelac ndê Atu menj bu êñsalê lau nanj singa su, ma bu nem njac si."

Yom gôlinj pi mone gol

(Mat 25:14-30)

¹¹ Lau nanj sêñgô Yisu ndê yom dinanj, nanj sêlic bu in suñ sa têtj Jerusalem, ma sêkên bata bu têtj ndoc in hôc asê, nanj Anötö ndê gôlinj oc menj sa tiawê, ma Yisu oc ti lau Israel-nga si kinj. Bocdinanj Yisu gic hu sôm yom gôlinj danj têtj njac. ¹² In sôm, "Ngac ti waê atu danj kêmasanj dau bu têtj gameñ baliñ danj ndi, bu yêc dindê kinj atu oc kêñ njac lai têtj in bu nem gôlinj lau yêc in dau ndê gameñ. Ma tinambu in oc mbu menj. ¹³ Bocdinanj in kêgalêm in ndê lau akiñ amanju sa, ma kêñ mone gol danj nanj sêsam bu 'maina' têtj njac tôm gi. † Ma in sôm têtj njac, 'Akôc mone dec sa, ma akôm gwelenj pi e nditôm aô wambu wamenj.' ¹⁴ Magoc in

ndê lau sêtec in, ma sêkên lau ahenj-nga njatô sêñkuc in bu sêsôm têtj kinj atu bu, 'Yac atec ngac dec bu nem gôlinj yac.' ¹⁵ Magoc kinj atu ngô njac si yom dom ma kêñ njac lai têtj njac dau bu nem gôlinj lau, goc in mbu têtj in ndê gameñ gi. In hôc asê su, goc kêñ yom bu in ndê lau akiñ nanj in kêñ mone têtj njac, nanj sêtên in sêndi. In bu lic njac sêkôm gwelenj bocke pi mone dau.

¹⁶ "Ngac akiñ njamata-nga menj ma sôm, 'Anej njadau, aô gakôm gwelenj pi am nem mone tigerj, ma gatap mone amanju tiyham sa.' ¹⁷ Ma njadau sôm, 'Anej njac akiñ, am kôm njayham! Am yob gêñ saunj dindec njapep, ma kwahic dec aô wakên am nem gôlinj malac amanju.'"

¹⁸ "Ma njac tilu-nga menj ma sôm, 'Njadau, aô gakôm gwelenj pi am nem mone tigerj, ma gatap mone amanju danj tiyham sa.' ¹⁹ Ma njadau sôm têtj in, 'Kwahic dec aô wakên am nem gôlinj malac amanjanj.'"

²⁰ "Ma lau akiñ dau si danj menj ma sôm, 'Njadau, am nem mone gol tigerj kelec. Aô kapanj si njapep. ²¹ Aô gatôc am, bu am njac lêlê-nga dom. Am kêñ batam bu kôc gêñ njandô yêc lau nanj am kêñ gêñ têtj njac dom. Ma am gic gêñ njandô sa yêc gameñ nanj am sô gêñ njawhê dom.' ²² Goc njadau sôm têtj in, 'Am njac akiñ sac! Aô wamatôc am wanjuc yom nanj am daôm sôm. Am kêyalê bu aô njac lêlê-nga dom, ma bu aô gakên batan bu wakôc gêñ yêc lau nanj aô gakên gêñ têtj njac dom, ma bu wandic gêñ njandô sa yêc gameñ nanj gasô gêñ dom. ²³ Tu sake-nga am kôm gwelenj pi anej mone dom? Oc tôm bu am kêñ anej mone têtj lau sêyob mone-nga bu sêyob e aô wambu wamenj, dec oc tôm bu sêkên mone njagec sac mone dau njahô ma aô wakôc honj sa.'"

²⁴ "Ma in sôm têtj lau nanj sêlhac sêmpinj, 'Akôc in ndê mone tigerj dinanj su, ma akên têtj njac akiñ nanj kôc mone amanju.' ²⁵ Magoc njac sêsôm, 'Njadau, in kôc mone amanju su!' ²⁶ Goc njadau sôm, 'Aô wasôm têtj mac bu asa nanj yob gêñ nanj aô gakên sip in amba, nanj njapep, nanj wakên gêñ njatô tiyham têtj in whiñ. Tigerj asa nanj yob ndê gêñ njapep dom, nanj aô wakôc in ndê gêñ honj su. ²⁷ Ma anjô! Anej njacyo nanj sêtec bu aô wanem gôlinj njac, nanj akôc njac sêmenj, ma andic njac ndu yêc aô anjôn-nga.'"

Yisu hôc asê Jerusalem

(Mat 21:1-9; Mak 11:1-10; Jon 12:12-15)

²⁸ Yisu sôm yom dinanj su, ma kêsêlên hêganônj Jerusalem gi, ma in ndê sêñomi sêñkuc in. ²⁹ In kêsêlên gi e kêpiñ malac lu nanj sêsam bu Betpagi ma Betani, malac lu nanj sêyêc Lôc Olib. Ma in kêkinj ndê njac-sêñjom lu ³⁰ ma sôm têtj inlu, "Asôc malac dindê andi, ma amlu oc atap donji danj sa, nanj sêsô dôñ kalhac. In donji njatu wakuc, nanj njamelac danj ndôc njahô munj su dom. Angapwêc su ma akôc sa amenj. ³¹ Ma lau bu sêndac amlu bu bocke ma amlu bu angapwêc in su, goc asôm têtj njac bu, 'Pômdau tac whiñ bu donji dindec nem in sa.'"³² Bocdinanj njac lu dinanj sêsôc malac dau si, ma sêtap donji dau sa tôm Yisu sôm. ³³ Sêngapwêc donji sêmbô, ma njadai sêndac inlu bu,

† Maina tigerj gitôm tdenarii 100, nanj gitôm njâoli gwelenj bêt 100-nga.

"Amlu angapwêc in tu sake-nga?" ³⁴ Ma sêsôm, "Pôm-dau tac whin bu donki dindéc nem in sa."

³⁵ Inlu sêwê donki dau sêtên Yisu si, ma sêkên nac si nakwê awê-nga sac donki, ma sêkên in pi gi ndôc nahô. ³⁶ Yisu ndôc donki ma kêsêlên gi, ma lau sêhê si nakwê yêc seŋ. ³⁷ In kêsêlên gi e hôc asê gameŋ naŋ seŋ sip akên Lôc Olib, goc sêŋomi toŋ atu naŋ sêŋkuc in, naŋ sêmbwêc ti atac ŋayham atu, ma sêmpin Anötö pi gêŋ dalô naŋ sêlic. ³⁸ Sêsôm, "Anötö nem mbec kin naŋ meŋ gêm Pômdau angô. Yom malô yêc undambê, ma Anötö ndê waê sa yêc lôlôc!"

³⁹ Palêsai ŋatô sêmbô sêwhin lau daêsam dinaŋ, ma sêsôm têt Yisu, "Kêdôhônwaga, hec yom am nem sêŋomi, bu nac si yom so." ⁴⁰ Ma Yisu sôm têt nac, "Angô! Sêŋomi bu sênem dôn, goc hoc dindéc oc sêmbwêc asê!"

⁴¹ Yisu kêsêlên gi e hôc tandô sa pi malac atu Jerusalem, dec taŋ pi malac dau. ⁴² In sôm, "Tôm ŋa-sawa baliŋ su e meŋ têt acsalô lec aô tac whin bu mac lau Jerusalem-nga anyalê lêt naŋ oc tôm bu kên mac ambo ti atac malô. Tigen mac nem ŋalôm ŋadandi ma kwahic dec lêt dau yêc siŋ dau têt mac. ⁴³ Têm oc meŋ sa, naŋ nem ŋacyo oc sêŋgihi mac ahuc ma sêŋgili tunbôm ma sêsôc nem malac sêloc. ⁴⁴ Nac oc sêndic mac ti nem balêkoc hoŋ ndu, m a sêseŋ malac dindéc su e hoc daŋ ndôc hoc daŋ nahô tiyham dom. Nac oc sêkôm bocdinaŋ, nahu bu Anötö têt mac meŋ bu nem mac sa, magoc mac anyalê dom."

Yisu soc lau su yêc lôm dabuŋ

(Mat 21:12-17; Mak 11:15-17)

⁴⁵ Têt ndoc Yisu hôc asê Jerusalem, naŋ in kêsêlên gi e sôc lôm dabuŋ ŋabatêmdô gi. Ma in soc lau naŋ sêkên gêt bu lau sênemlihi, naŋ sêsa awê. ⁴⁶ In sôm têt nac, "Sêto Anötö ndê yom yêc bocdec bu, 'Aneŋ andu gic waê bu lau sêteŋ mbec sêmbô-nga,' magoc mac akôm Anötö ndê andu ti lau kaŋ si gameŋ."

⁴⁷ Tôm bêc hoŋ in kêdôhôn lau mbo lôm dabuŋ ŋabatêmdô. Ma dabuŋsiga atu-tu ti lau tSkraib naŋ sêndôhôn yomsu, ma lau bata Israel-nga sêŋsalê lêt bu sêndic in ndu. ⁴⁸ Magoc sêtap lêt daŋ sa dom, bu lau hoŋ atac whin bu sêŋgô in ndê yom, ma sêsap in dôn ŋapaŋ.

Gêndac pi Yisu ndê ŋaclai nahu

(Mat 21:23-27; Mak 11:27-33)

20 Têt têt dinaŋ Yisu kêdôhôn lau, ma gêm mête pi ŋawaê ŋayham mbo lôm dabuŋ. Ma dabuŋsiga atu-tu ti lau Skraib ma lau bata Israel-nga sêtên in si, ² ma sêsôm, "Sôm têt yac. Am kôc ŋaclai yêc nde, bu kôm gêt hoŋ naŋ am kôm? Asa kên têt am?" ³ Ma in sôm, "Gêŋ ŋamata-nga aô bu wakên gêndac daŋ têt mac. Asôm têt aô, ⁴ asa kên ŋaclai têt Jon dec in kêku lau? Anötö kên ŋaclai têt in, me mba?"

⁵ Nac sem yomgalôm têt dau pi Yisu ndê gêndac ma sêsôm, "Yac bu dasôm bu, 'Anötö kên ŋaclai têt Jon,' dec in oc ndac yac, 'Tu sake-nga mac akên whin Jon

dom?" ⁶ Magoc yac bu dasôm bu Jon kêku lau kêkuc ŋamalac nom-nga si gauc ŋambwa, dec lau hoŋ oc sê-tuc yac ŋa hoc dambac ndu, bu nac sêlic Jon bu Anötö ndê propet daŋ." ⁷ Bocdinaŋ sêsôm têt Yisu bu sêŋyalê Jon ndê ŋaclai nahu dom. ⁸ Ma Yisu sôm têt nac, "Ma bocdinaŋ aô wasôm aneŋ ŋaclai nahu asê têt mac dom."

Yom gôlin pi lau sêyob ôm wain-nga

(Mat 21:33-46; Mak 12:1-12)

⁹ Ma Yisu sôm yom gôlin daŋ têt lau dau bocdec bu, "Ŋac daŋ sô ôm wain-nga daŋ, ma kên têt lau ŋatô bu sêyob. Goc in têt gameŋ daŋ gi ma mbo ŋasawa baliŋ. ¹⁰ Têt ndoc sêhoŋ wain ŋandô sa-nga, in kêkin ŋac akiŋ daŋ têt lau naŋ sêyob in ndê ôm, naŋ gi, bu sêkên wain ŋandô ŋatô têt in. Tigen nac sic in, ma sêkên in kôlhô amba sawa gi. ¹¹ Goc ŋadau kêkin ŋac akiŋ daŋ tiyham, magoc nac sic in ma sêkôm mête sac têt in, ma sêkên in kôlhô amba sawa gi. ¹² Ma in kêkin ŋac titô-nga têt nac gi, magoc nac sic in basô, ma sê-masuc in sa awê gi. ¹³ Goc ôm wain-nga ŋadau sôm, 'Aô wakôm sake? Aô waŋkin aneŋ balê, naŋ aô atac whin in ndu andô. Mboe nac oc sêtoc in sa.' ¹⁴ Tigen têt têt lau sêyob ôm-nga sêlic ŋadau ndê atu kêsêlên meŋ, naŋ sêsôm têt dandi, 'Nadau ndê atungac dê oc wêkaiŋ ôm dindéc. Dandic in ndu ma dakôc ôm dindéc su ti yac neŋ.' ¹⁵ Ma sêmasuc in yêc ôm wain-nga, ma sic in ndu."

Ma Yisu ndac, "Mac gauc gêm bu ôm ŋadau oc kôm sake têt nac?" ¹⁶ In oc meŋ ma ndic lau sêyob ôm-nga ndu, ma kên ndê ôm têt lau ŋatô sêyob." Lau naŋ sêŋgô yom dinaŋ sêsôm, "Mba! Bocdinaŋ dom!"

¹⁷ Magoc Yisu tahê nac ma sôm, "Gauc nem yom naŋ sêto yêc bocdec bu, 'Hoc naŋ lau sêkwê andu-nga sêtec, naŋ kwahic ti hoc ŋamata-nga yêc andu dau.' Mac anyalê yom dau nahu, me mba?" ¹⁸ Lau hoŋ naŋ sêtiŋ gahi pi hoc dinaŋ e sêpeŋ, naŋ oc sêŋinga, ma hoc dau bu peŋ pi ŋamalac daŋ, dec oc sec in popoc."

¹⁹ Lau Skraib ti dabuŋsiga atu-tu sêŋyalê bu Yisu ndê yom gôlin dinaŋ hêganôn nac, dec nac atac whin bu sêkôc in dôn ŋagahô eŋ. Magoc nac sêtôc lau naŋ sêmbô sêwhin in, dec sêkôm dom.

Lau bu sêtim Yisu pi yom takis-nga

(Mat 22:15-22; Mak 12:13-17)

²⁰ Ma lau bata Israel-nga dinaŋ tatiŋ Yisu ŋapep, ma sêkên lau ŋatô bu sêtip in. Lau sêtip Yisu-nga dinaŋ sêŋsau bu nac tac whin bu sêŋgô in ndê yom. Tigen sêkên daŋga bu mboe sêŋgô in sôm yom so daŋ, dec nac oc sêkên in sip gôlinwaga Rom-nga ndê amba, bu êmatôc in. ²¹ Ma nac sêsôm têt in bu, "Kêdôhônwaga, yac anyalê bu am sôm yom ma kêdôhôn lau ŋalên gitên. Am toc lau hoŋ sa ŋalên tigen, ma kêdôhôn Anötö ndê lêt têt lau kêkuc yom ŋandô. ²² Kwahic dec yac bu andac am bu in solop bu yac dakên takis têt Sisa, me mba?"

²³ Yisu kêyalê bu ñac gauc gêm bu sêtim inj, dec sôm têtñ ñac, ²⁴ "Atôc mone silba dan têtñ aô." Ma inj ndac, "Asa ndê ñagatu ti ñaê yêc mone dindec?" ²⁵ Ma ñac sêsôm, "Sisa ndê." Goc Yisu sôm têtñ ñac, "Bocdinañ atoc Sisa sa ña gêtñ nañ gic inj ñawaê, ma atoc Anötö sa ña gêtñ nañ gic inj ñawaê."

²⁶ Nalên dinañ ñac sêñsahê bu sêtim inj bu sôm yom so dan yêc lau hoñ angô-nga, magoc sêtôm dom. Sêhêdaê tu inj ndê yom ti gauc-nga, ma ñac si yom mba bu sêsôm ô.

Lau Sadiusi bu sêtim Yisu pi yom datisa akên lau batê-nga

(Mat 22:23-33; Mak 12:18-27)

²⁷ Têtñ dinañ lau †Sadiusi ñatô sêtên Yisu si. Ñac lau Israel-nga si toñ dan, nañ sêkên whiñ bu lau batê oc sêtisa tiyham dom. Ma ñac sêkên gêndac dan têtñ Yisu bocdec bu, ²⁸ "Kêdôhônwaga, Moses to yac neñ yomsu dan bocdec bu. Ngac dan bu ndê dôwa nem awhê sa ma bu mbac ndu ma balêkoc mbasi, nañ ngac dau oc nem dôwa ndê awhê sawa, ma kwê balêkoc asê tu dôwa-nga. ²⁹ Têtñ têtñ dan, asidôwai 7 sêmbo. Ngac ñamata-nga gêm awhê sa, magoc inj mbac ndu ma inj ndê balêkoc mba. ³⁰ Ma ngac tilu-nga gêm awhê sawa dau, tiger mbac ndu ma balêkoc mba. Nalên tiger ngac titô-nga e têtñ ngac ti-7-nga hoñ sem awhê sawa dau magoc sêmbac ndu ma balêkoc mba. ³² Ma tinjam-bu awhê dau mbac ndu. ³³ Kwahic dec yac bu andac am bocdec bu. Lau batê bu sêtisa tôm lau ñatô sêsôm, dec awhê dau oc ti asa ndê awhê? Bu asidôwai 7 dinañ hoñ sem inj su têtñ ndoc sêmbo tali."

³⁴ Ma Yisu ô yom ma sôm têtñ ñac, "Lau têtñ dindec-nga sem dau, ³⁵ tiger têtñ têtñ ñambu-nga, lau nañ Anötö oc lic bu lau gitên ma uñ ñac sa bu sêndôc tali yêc undambê, nañ oc sênem dau dom. ³⁶ Ma oc tôm dom bu ñac sêmbac ndu tiyham, bu ñac oc sêmbo sêtôm aña. Lau nañ Anötö uñ sa sêndôc undambê, nañ oc sêti inj ndê balêkoc. ³⁷ Ma Moses dau têtñ asê bu lau batê oc sêtisa. Gauc nem yom nañ inj to pi ndoc inj gêlic ya golom sa a dan. Têtñ ndoc dinañ inj sam Pômdau bu Abraham ndê Anötö, Aisak ndê Anötö, ma Jakob ndê Anötö. ³⁸ Lau batê bu sêtisa dom, dec tu sake-nga Anötö sam dau bu lau têtñ dinañ si Anötö? Anötö inj lau batê si Anötö dom, inj lau tali si Anötö, bu lau hoñ si ñahu sêmbo tali-nga yêc Anötö."

³⁹ Lau †Skraib ñatô sêngô Yisu ndê yom dau ma sêsôm, "Kêdôhôn-waga, am nem yom ñayham!" ⁴⁰ Ma tinjam-bu lau sêtôc dau bu sêkên gêndac têtñ Yisu tiyham.

Yisu kêsahê lau si gauc pi Mesaya

(Mat 22:41-46; Mak 12:35-37)

⁴¹ Ma Yisu sôm têtñ ñac, "Bocke ma lau sêsôm bu Mesaya inj Dawid ndê Atu? ⁴² Dawid dau to yom yêc Buku Wê-nga bocdec bu, 'Anötö sôm têtñ aneñ Pômdau, 'Am ndôc aô aman andô-nga,'⁴³ e nditôm aô wakên nem ñacyo sêsôc am gahim ñapu." ⁴⁴ Bocdinañ

Dawid dau sam Mesaya bu Pômdau, ma bocke dec lau sêsôm bu Mesaya inj Dawid ndê Atu?"

Yisu ndê puc pi lau Skraib si mêtê sac

(Mat 23:1-7; Mak 12:38-40)

⁴⁵ Ma yêc lau hoñ dinañ si angô-nga, Yisu sôm têtñ inj ndê ngacsênjomi, ⁴⁶ "Ayob daôm ñapep bu anjuc lau Skraib si gêtôm dom. Ñac sêsôc ñakwê baliñ ma sêñsêlên sêmbo malac lôm, bu ñac atac whiñ bu lau sêtôc ñac sa ma sêhê mwalêc ñac. Ñac atac whiñ bu sêndôc mala ñamata-nga yêc lôm wê-nga, ma lau ti-waê si mala têtñ ndoc sênen mwasiñ-nga. ⁴⁷ Yêc lau hoñ angô-nga, sêten mbec baliñ, magoc têtñ ndoc lau sêlic ñac dom, nañ sêñsau lauwhê sawa bu sêñgaho ñac si andu su. Anötö oc êmatôc ñac ma kên ñagâyô sac andô têtñ ñac."

Awhê tuc dan kên da danje

(Mak 12:41-44)

21 Yisu hôc tandô sa ma gêlic lau ti lêtôm sêkên si da sip apa da-nga nañ kalhac lôm dabuñ ña-makê. ² Ma inj gêlic awhê tuc ñalôm sawa dan kên awa sauñ lu gitôm wan toea lu sip apa da-nga. ³ Ma inj sôm, "Aô wasôm yomandô têtñ mac, bu yêc Anötö angô-nga awhê tuc ñalôm sawa dindec kên da hôc gêtêc lau hoñ si da su. ⁴ Nahu bu lau ti lêtôm sêkên si da, magoc ñac si awa daêsam gacgen yêc ñac-nga. Tiger awhê dindec inj awhê ñalôm sawa, ma inj kên inj ndê gêtñ hoñ ti da."

Yisu sôm yom pi lôm dabuñ Jerusalem-nga

(Mat 24:1-2; Mak 13:1-2)

⁵ Yisu ndê ngacsênjomi ñatô sêsôm yom pi hoc ñayham-ñayham ma gêtôn ñayham nañ lau ñatô sêkên bu sêngêtôn lôm dabuñ. Magoc Yisu sôm, ⁶ "Ndoc oc men sa, nañ gêtñ ñayham hoñ nañ kwahic dec mac alic yêc gamen dindec, nañ oc ñinga. Nacyo oc sêsen hoc hoñ su, ma hoc dan oc ndôc hoc dan ñahô tiyham dom."

Gên wapac têtñ ñambu-nga-nga

(Mat 24:3-14; 10:17-22; Mak 13:3-13)

⁷ Ma Yisu ndê ngacsênjomi sêndac inj, "Kêdôhônwaga, ñawapac nañ am sôm yom pi, nañ oc hôc asê Jerusalem têtñ têtñ bocke? Ma gêtñ sake oc kên puc yac bu têtñ dau men kêtñ?" ⁸ Ma Yisu sôm, "Ayob daôm ñapep bu lau sêñsau mac dom. Lau daêsam oc sêmen sênem aô anôn ma sêsôm, 'Aô Mesaya dau,' ma 'Têtñ dau men kêtñ.' Anjuc ñac dom! ⁹ Ma têtñ têtñ mac angô ñawaê bu lau sic siñ têtñ dau, me lau sêli dau sa, nañ atôc daôm dom. Bu gêtñ hoñ dinañ gic waê bu men sa mun, magoc têtñ ñambu-nga yêc dôn yêc."

¹⁰ Ma Yisu gic têtñ yom ma sôm, "Kin nom-nga oc sêkên kisa dau, ma lau akên gamen dan oc sêndic siñ têtñ lau akên gamen dan. ¹¹ Tiyhê oc nem atu, ma têtñ ti gêtñ bac atu-tu oc sêhêc asê gamen ñatô. Lau

oc sêlic gên dalô atu-tu yêc umbonj, ma gên atu-tu nanj oc kôm nac sêtôc dau atu.

¹² “Gên namata-nga, lau oc sêkên kisa mac, ma sêkôc mac dôn. Tu mac akên whiñ aô-nga, dec lau oc sêmatôc mac yêc lôm wê-nga, ma sêkên mac andôc gapocwalô. Ma nac oc sêkên mac alhac kinj ti gôlinwaga angô-nga bu sêmatôc mac. ¹³ Ndoc dinanj inj mac nem tēm bu asôm yom asê pi aô. ¹⁴ Ahêgo daôm tu yom asôm-nga dom, ¹⁵ bu aô dauñ oc wanem mac sa, ma wakên yom ti gauc tēñ mac. Ma mac nem nacyo oc sêtôm dom bu sêd mac nem yom me sêseñ mac nem yom. ¹⁶ Dinami ti damami, ma asidôwai ma silip nanj sêkên whiñ dom, nanj oc sêhoc mac nem lau natô asê, ma sêndic natô ndu. ¹⁷ Tu aô-nga dec lau honj oc sêtec mac. ¹⁸ Tiger Anötö oc yob mac e nem kêclaunj nandô danj ninga dom. ¹⁹ Magoc alhac nanja ma ahu aô sinj dom, ma Anötö oc kôc mac sa andôc tamli njapanj yêc undambê.”

Nawapac gameñ Judia-nga

(Mat 24:15-28; Mak 13:14-23)

²⁰ “Tēñ ndoc mac alic lau sinj-nga sēngihi Jerusalem ahuc, nanj dec anyalê bu nasawa sauñ ma nac oc sêseñ malac atu dau su. ²¹ Tēñ ndoc dinanj, mac lau nanj ambo gameñ Judia-nga nanj alhō ngaghō api gameñ lôc-nga andi. Lau nanj sēmbo Jerusalem, nanj sēhu malac dau sinj, ma lau nanj sēmbo gameñ namakê-nga nanj sêsoç malac atu dau tiyham dom. ²² Yom honj nanj lau propet sêhoc asê gwananj pi ngagêyō nanj oc tap lau nom-nga sa, nanj oc nandô sa tēñ tēm dinanj. ²³ Oyaê. Lauwhê nanj daê ma lauwhê nanj sêkên su tēñ balêkoc, nanj oc sêtap nawapac atu sa tēñ tēm dinanj. Nawapac atu oc hōc asê nom, ma lau Israel-nga oc sēnsahê nacyo si atac nandê. ²⁴ Lau gameñ apa-nga oc sêndic lau Israel-nga natô ndu na bienj baliñ, ma sēngaho natô su ma sêwê nac sêtēñ lau apa si gameñ sêndi sêtôm lau gapocwalô-nga. Anötö kêmatinj tēm bu lau gameñ apa-nga sēngwiniñ lau Jerusalem-nga, ma nac oc sêkôm e tēm dau pacndê.”

Namalac ndê Atu ndê bēc mbu menj-nga

(Mat 24:29-36; Mak 13:24-31)

²⁵ “Lau oc sêlic gên dalô ac-nga ti ayô-nga ma tata-nga. Ma yêc nom, gwêc oc li dau sa atu, ma kôm lau si gauc êñsônj ma nālôm nawapac atu. ²⁶ Gên ti naciñ nanj sêlhac umbonj oc wiwic sa, ma tu dinanj-nga lau oc sêtôc dau e nac tagôlô ma sêhêgo dau tu gên bocke nanj oc hōc asê nom-nga. ²⁷ Tēñ ndoc dinanj lau oc sêlic Namalac ndê Atu mbu menj ndôc dao nahô ti naciñ ma njawasi atu. ²⁸ Tēñ ndoc gên kaiñ dinanj bu menj sa, nanj atisa ma tamtac, bu mac nem ndoc bu atap Anötö ndê mwasiñ nem mac si-nga na-nandô sa, nanj menj kêpiñ.”

²⁹ Ma Yisu sôm yom gôlinj danj bocdec, “Gauc nem a lanj ma a natô. ³⁰ Tēñ ndoc mac alic njalaunj wakuc bu lêc, nanj mac anyalê bu ndoc ac-nga menj kêpiñ. ³¹ Ma bocdinañ tēñ ndoc mac alic gên nanj aô gasôm yom pi,

nanj hōc asê, dec anyalê bu ndoc menj kêpiñ bu Anötö ndê gôlinj menj sa tiawê. ³² Yomandô! Lau tēm dinanj-nga oc sêmbac ndu dom e gên honj dinanj hōc asê.

³³ Undambê ti nom oc ninga, tiger anej yom danj oc ninga dom.”

Danem ali

³⁴ Ma Yisu sôm, “Oc tôm dom bu namalac danj êñlêc bēc nambu-nga dau. Bocdinañ dec amasanj daôm njapep ma anem ali. Ayob bu anôm gên êñinj mac-nga ma anej gên njawahô me apô sim daôm tu njawapac nom-nga êñlêc dom, bu mboe gên dau oc hê nem gauc dôn tēñ tēm bēc nambu-nga dau menj sa. Bu bēc dau oc hōc asê mac ngaghô, tôm bōc danj sip akô sep enj. ³⁶ Anem ali ma aterj mbec bu Anötö kêñ licwalô tēñ mac bu njawapac honj nanj oc sêhoc asê, nanj ku mac dulu dom, ma bu mac oc atôm bu alhac Namalac ndê Atu angô-nga ti mayam pac.”

³⁷ Tēñ nasawa dinanj Yisu kêdôhônj lau mbo lôm dabunj njabatêmdô tēñ acsalô, ma inj sa gi yêc Lôc Olib tēñ ôbwêc. ³⁸ Tôm bēc honj lau daêsam sêtēñ lôm dabunj si tēñ bêbēc ganduc, bu nac atac whiñ bu sēngô Yisu ndê yom.

Judas sôm tidônj bu hoc Yisu asê

(Mat 26:14-16; Mak 14:10-11)

22 Lau Israel si tMwasiñ Bolom Yist Mba-nga nanj lau sêsam bu Mwasiñ Pasowa-nga, nanj menj kêpiñ. ² Ma dabunjsiga atu-tu ti kêdôhônjwaga yomsu-nga sēnsalê lēñ bu sêndic Yisu ndu gelec, njahu bu sêtôc lau. ³ Tēñ ndoc dinanj Sadañ sip Judas ndê nālôm. Inj ngac nanj sêsam bu Iskeriot, ma inj ngacsēñomi 12 si danj. ⁴ Inj tēñ dabunjsiga atu-tu ti lau sinj-nga nanj sēyob lôm dabunj, nanj gi, ma nac sem yomgalôm pi lēñ tu Judas hoc Yisu asê tēñ nac-nga. ⁵ Goc nac atac njayham, ma sêsôm tidônj bu sēnemlhi inj na mone. ⁶ Judas gôlôc ma kêsalê ndoc bocke nanj lau daêsam oc sēmbo sēwhiñ Yisu dom, dec oc tôm bu inj hoc Yisu asê.

Yisu ndê ngacsēñomi sēmasanj Mwasiñ Pasowa-nga

(Mat 26:17-19; Mak 14:12-16)

⁷ Mwasiñ Bolom Yist Mba-nga njabêc nanj lau Israel sic domba Pasowa-nga ndu, nanj menj hōc asê. ⁸ Ma Yisu kêkinj Pita lu Jon ma sôm, “Amlu andi ma amasanj Mwasiñ Pasowa-nga bu danenj.” ⁹ Ma sêndac inj, “Am tac whiñ bu alu amasanj Pasowa yêc nde?” ¹⁰ Ma Yisu sôm tēñ inlu, “Asôc Jerusalem andi, ma amlu oc atap ngac danj sa, nanj hōc bu lôn danj. Anjuc inj atēñ inj ndê njadau ndê andu andi, ¹¹ ma asôm tēñ andu njadau, ‘Alu mba kêdôhônjwaga ndac am pi nālôm naciñ-nga, bu inj ti ndê ngacsēñomi bu sēnenj Mwasiñ Pasowa-nga yêc am nem andu.’ ¹² Ma inj oc tōc nālôm atu danj yêc andu dau nahô-nga tēñ amlu. Tebo ti gên honj tu yac danenj Mwasiñ Pasowa-nga yêc nālôm dinanj, goc amlu amasanj gên yêc nālôm dinanj.” ¹³ Goc inlu sêsôc Jerusalem si ma sêtap gên honj sa gitôm Yisu sôm tēñ inlu, ma sēmasanj mwasiñ Pasowa-nga.

Yisu gic hu Mwasinj Dabun

(Mat 26:26-29; Mak 14:22-26)

¹⁴ Têñ ôbwêc dinañ, Yisu ndôc tebo whiñ lau aposel bu sêñeñ Mwasinj Pasowa-nga. ¹⁵ Ma inj sôm têtñ ñac, "Ñasawa sauñ aô oc wahôc ñandê atu, magoc aô atac whiñ bu waneñ Mwasinj Pasowa-nga dindêc wawhiñ mac mun. ¹⁶ Bu aô wasôm têtñ mac, aô waneñ Mwasinj Pasowa-nga tiyham dom e Anötö ndê gôliñ meñ sa tiawê, ma Pasowa dau ña-ñandô meñ sa." ¹⁷ Goc inj kôc lacihu wain-nga ña, gêm ñange ma sôm, "Akôc ma akênj lom têtñ daôm. ¹⁸ Aô wasôm têtñ mac bu aô oc wanôm wain tiyham dom e Anötö ndê gôliñ meñ sa tiawê." ¹⁹ Ma inj kôc bolom, gêm ñange ma pô kôc, goc gic sam têtñ ñac ma sôm, "Aô neñ ñandô dau dec, nañ gakênj tu mac-nga. Aneñ gêtñ dindêc tu bu gauc nem aô-nga." ²⁰ Ñac señ gêtñ pacndê, goc ñalênj tiger inj kôc lacihu wain-nga ña ma sôm, "Lacihu dindêc ti dôhôn pwac wakuc aneñ dac-nga, nañ wakêc siñ tu mac-nga. ²¹ Tiger ñagô! Ngac nañ bu hoc aô asê, nañ gêtñ gêtñ ndôc tebo whiñ aô. ²² Bu gêtñ nañ oc hôc asê Ñamalac ndê Atu, nañ kêkuc lêtñ nañ Anötö kêmasa gwanaj su, tiger ñgac nañ hoc aô asê, nañ oc tap ñagêtñ atu sa. Oyaê!" ²³ Goc ñac hoñ sêndac dandi pi ñac si asa oc kôm gêtñ dau.

Asa ti ñgac ñamata-nga

(Mat 20:25-28; 19:28; Mak 10:42-45)

²⁴ Ma têtñ ndoc dinañ ñgac-sênjomi sêseñ dau bu ñac si asa ti ñgac ñamata-nga. ²⁵ Goc Yisu sôm têtñ ñac, "Lau sambuc si kinj sêtoc dau sa têtñ ñac si lau, ma lau nañ sem gôliñ lau, nañ sêsam dau bu lau ñamata-nga. ²⁶ Magoc mac añkuc mêtê kaiñ dinañ dom. Mac nem asa inj ñgac tiwê, nañ êngwiniñ dau ti ñgac wêmba. Ma asa inj ñgac ñamata-nga, nañ ti ñgac akiñ ñambwa. ²⁷ Mac gauc gêm bocke? Ngac nañ ndôc tebo, ma ñgac nañ gêm akiñ inj, nañ inju si asa ti ñgac ñamata-nga? Yêc ñamalac añgô-nga, ñgac nañ ndôc tebo inj ñgac ñamata-nga. Tiger aô gambo gawhiñ mac gitôm ñgac akiñ.

²⁸ "Ndôc bocke nañ ñawapac me kisa tap aô sa su, nañ mac ahu aô siñ dom. ²⁹ Bocdinañ tinjambu aô wakênj mac anem gôliñ lau, gitôm Damañ kênj ñaclai tu wanem gôliñ-nga sip aô dauñ aman. ³⁰ Ma mac oc aneñ ti anôm gêtñ awhiñ aô yêc gameñ undambê-nga, ma mac oc andôc pônj atu ma amatôc Israel si lau ña-toñ 12."

Yisu sôm bu Pita oc sêc inj ahuc

(Mat 26:31-35; Mak 14:27-31)

³¹ Ma Yisu gic têtñ yom ma sôm, "Saimon, Saimon, Sadañ ndac bu êñsahê mac nem akênj whiñ bu gêtñ ñandô me mba, gitôm lau sêwhê wit ñapa ti ñandô kôc. ³² Tiger aô gateñ mbec tu am-nga Saimon, bu am oc hu nem kênj whiñ siñ dom. Ma tinjambu têtñ têtñ am nem daôm kwi, nañ puc nem asidôwai dônj." ³³ Dec Pita sôm, "Pômdau, tôm ñac sêkênj hêclu dasôc gapoc-

walô, me sêndic hêclu ndu, aô wahu am siñ dom."

³⁴ Ma Yisu sôm, "Pita, aô wasôm têtñ am, ôbwêc dec am oc sêc aô ahuc tidim têtñ, ma tinjambu dalec oc tañ."

Ngacsênjomi oc sêtap kisa sa

³⁵ Goc Yisu ndac ñac, "Têtñ ndoc aô kakiñ mac asa a bu anem mêtê lau, nañ mac akôc talhi mone-nga, ti gata, ma atapa dom. Têtñ ndoc dinañ mac apônnda daôm, me mba?" Ma ñac sêsôm, "Mba." ³⁶ Goc Yisu sôm, "Kwahic dec ma ndi, mac nem talhi mone-nga me gata bu yêc, nañ akôc sa. Ma mac nem bienj baliñ bu mbasi, dec akênj nem ñakwê awê-nga têtñ lau sênemlhi, goc akôc ña-awa ma anemlhi bienj baliñ ña. ³⁷ Bu sêto yom ña yêc bocdec bu, 'Sêlic inj gitôm lau sac si ña.' Yom dau hêganônj aô, ma gic wê bu ñandô sa. Yomandô, yom nañ sêto pi aô, nañ oc ñandô sa." ³⁸ Ma ngacsênjomi sêsôm, "Pômdau lic! Bienj baliñ lu dec sêyêc." Ma Yisu sôm, "Gitôm."

Yisu teñ mbec yêc Lôc Olib

(Mat 26:36-46; Mak 14:32-42)

³⁹ Yisu ti ndê ngacsênjomi sêhu malac Jerusalem siñ, ma sêsa sêtênj Lôc Olib si. Têtñ daêsam su sêkac sa sêmbo gameñ dinañ. ⁴⁰ Inj hôc asê ma sôm têtñ ñac, "Ateñ mbec bu lêtôm tap mac sa dom." ⁴¹ Goc inj hu ñac siñ ma sa ñasawa sauñ gi, pônj haduc ma teñ mbec bocdec bu, ⁴² "Damañ, am bu tac whiñ, dec kôc lacihu ñawapac-nga dindêc su yêc aô. Tiger êmkuc aneñ tac whiñ dom, kôm tôm am daôm nem atac whiñ bu kôm." ⁴³ Ma añela undambê-nga ña hoc dau asê têtñ inj, ma kôm inj licwalô sa. ⁴⁴ Yisu pô sim dau ñandô, ma teñ mbec ña-nga, ma inj ndê waneñ kêc sip nom gitôm dac.

⁴⁵ Inj teñ mbec su, goc tisa ma mbu têtñ inj ndê ngac-sênjomi gi, ma gêlic bu ñac sêyêc bêt sêyêc. Ñac si ñalôm ñawapac kôm ñac kwapac. ⁴⁶ Ma inj uñ ñac sa goc ndac ñac, "Tu sake-nga mac ayêc bêt ayêc? Atisa mac ateñ mbec bu lêtôm tap mac sa dom."

Sêkôc Yisu dônj

(Mat 26:47-56; Mak 14:43-52; Jon 18:1-11)

⁴⁷ Yisu sôm yom dau mbo, ma ngacsênjomi 12 si ña, nañ sêsam bu Judas, nañ hôc asê ma wê lau toñ atu sêwhiñ inj. Inj kêsêlênj têtñ Yisu bu ngutô inj, ⁴⁸ magoc Yisu ndac inj, "Judas, bocke? Am bu ngutô Ñamalac ndê Atu tu bu hoc inj asê, a?" ⁴⁹ Lau nañ sêmbo sêwhiñ Yisu, nañ sêlic gêtñ nañ bu hôc asê ma sêndac, "Pômdau, yac andic ñac ña bienj, a?" ⁵⁰ Ma ñac si ña puc ndê bienj sa ma pa dabun-siga ñamata-nga ndê ñgac akiñ ndê dangalaun andô-nga su. ⁵¹ Magoc Yisu sôm, "Akôm bocdinañ dom!" Ma inj kêmasêc ñgac dau ndê dangalaun, ma kôm inj ñayham sa. ⁵² Goc Yisu sôm têtñ dabun-siga atu-tu ti lau bata, ma lau siñ sêyob lôm dabun-nga, nañ sêmeñ bu sêkôc inj dônj, "Bocke dec mac akôc bienj ti gêtñ siñ-nga ma asa amênj bu akôc aô dônj gitôm ñgac kañ ña?" ⁵³ Tôm bêt hoñ aô gambo gawhiñ mac yêc lôm dabun ñagameñ, ma mac akôc

aô dôn dom. Tigen kwahic dec ti mac nem ndoc, ma naclai nasec-nga gêm gôlinj mac."

Pita sêc Yisu ahuc

(Mat 26:69-75; Mak 14:66-72; Jon 18:15-18, 25-27)

⁵⁴ Nac sêkôc Yisu dôn, ma sêwê inj sêtên dabunjsiga namata-nga ndê andu si. Ma Pita kêkuc nac mbo ahê.

⁵⁵ Yêc dabunjsiga dau ndê andu natunlôm, lau natô sêkôm ya golom asê, goc sêndôc sêwhin dau ma sên-sulu. Ma Pita gi ndôc sic whin nac. ⁵⁶ Awhê akinj danj gêlic Pita ndôc ya nawê, goc tahê inj ma sôm, "Inj ngac dindec inj kêkuc Yisu whin." ⁵⁷ Tig enj Pita pa dau ma sôm, "Awhê! Aô kayalê inj dom!"

⁵⁸ Nasawa saunj ma namalac danj gêlic inj ma sôm, "Am lau nanj sênkuc inj, nanj si ngac danj!" Ma Pita ô yom ma sôm, "Am ngac, mba!"

⁵⁹ Acgatu nasawa danj menj gi su, ma namalac danj tiyham sôm ti nanja, "Ngac dindec inj kêkuc Yisu whin! Yomandô! Bu inj ngac Galili-nga." ⁶⁰ Magoc Pita sôm, "O ngac daôm! Aô kayalê yom nanj am sôm, nanj nahu dom!" Inj sôm yom dinanj mbo, ma mbac dalec tanj.

⁶¹ Ma Pômdau kac dau kwi ma tahê Pita, ma Pita gauc gêm yom nanj Pômdau sôm têt inj bocdec bu, "Ôbwêc dindec am oc sêc aô ahuc tidim tö, ma tinambu mbac dalec oc tanj." ⁶² Goc inj sa awê gi, ma tanj dau ndu.

Lau sinj-nga sêsu Yisu susu

(Mat 26:67-68; Mak 14:65)

⁶³ Lau sinj-nga nanj sêkôc Yisu dôn, nanj sic hu sêsu inj susu. Sêkic inj tandô ahuc na po, goc sêtap inj ma sêndac, "Am bu propet, dec sôm asê bu asa dec tap am?"

⁶⁵ Ma sêpu inj ti sêngwininj inj na yom sac daêsam.

Lau bata Israel-nga sêmatôc Yisu

(Mat 26:63-68; Mak 14:61-65)

⁶⁶ Têt bêtêc ganduc lau bata Israel-nga, ma dabunjsiga atu-tu ti lau Skraib sêkac sa sêpitigenj, ma sêkên Yisu kalhac nac anjô-nga. Nac sêsôm têt inj, ⁶⁷ "Am bu Mesaya dau, dec sôm têt yac!" Ma Yisu sôm têt nac, "Aô bu wasôm, dec mac oc akên whin aô dom, ⁶⁸ ma aô bu wakên gêndac danj têt mac, dec mac oc aô anenj yom dom. ⁶⁹ Tigenj, têt kwahic dec ma ndi, Namalac ndê Atu oc ndôc Anötö Naclai Nadau ndê amba andô-nga." ⁷⁰ Ma nac honj sêsôm, "Bocdina, am sôm bu am Anötö ndê Atu, a?" Ma Yisu sôm, "Mac asôm solop bu aô dauj dindec." ⁷¹ Goc sêsôm têt dandi, "Yac danjô yom nanj inj dau sôm su. Dapônda yom danj tu tanjôlinj pi inj-nga dom."

Pailot kêsu Yisu

(Mat 27:11-26; Mak 15:2-15; Jon 18:29-19:16)

23

Goc lau honj dinanj sêtisa ma sêwê Yisu sêtên Pailot si. ² Ma nac sêngôlinj yom pi inj, ma sêsôm, "Inj ngac dindec gêli lau Israel-nga nalôm sa. Inj sôm bu lau sêkên takis têt Sisa dom, ma inj toc dau sa ma sam dau bu Mesaya, kinj nanj lau Israel-nga sêkên bata."

³ Goc Pailot ndac Yisu bocdec bu, "Am lau Israel-nga si

kinj, a?" Ma Yisu sôm, "Tôm nanj am daôm sôm." ⁴ Dec Pailot sôm asê têt dabunjsiga atu-tu ti lau honj, "Aô gatap ngac dindec ndê giso danj sa dom, bu tamatôc inj pi-nga." ⁵ Tigenj nac sêsôm ti nanja, "Inj kêdôhôn lau ma gêli nac si nalôm sa yêc gamej Judia-nga honj. Inj gic hu yêc gamej Galili-nga ma kôm njapanj e menj têt gamej dindec."

Pailot kêkinj Yisu têt Herod Antipas

⁶ Têt ndoc Pailot ngô yom dinanj, nanj inj ndac nac bu Yisu inj ngac Galili-nga, me mba. ⁷ Ma inj tap sa bu inj ngac Galili-nga, dec kêkinj inj têt Herod gi. Herod inj ngac nanj gêm gôlinj gamej Galili-nga, ma inj mbo malac Jerusalem têt têt dinanj. ⁸ Têt têt Herod gêlic Yisu, nanj inj tac nayham atu, bu nasawa bali su inj tac whin bu lic inj. Inj ngô nawawê pi Yisu su, ma kêkinj bata bu lic inj kôm gên dalô danj. ⁹ Inj kêkinj gêndac daêsam têt Yisu, magoc Yisu ô yom dom.

¹⁰ Têt dinanj dabunjsiga atu-tu ti lau Skraib sêtisa ma sêngôlinj yom pi inj ti nanja. ¹¹ Goc Herod ti lau sinj-nga sêsu Yisu susu ma sêngwininj inj. Sêkên inj sôc nakwê bali gitôm kinj sêsôc, ma sênkinj inj mbu têt Pailot gi. ¹² Munj-nga Herod lu Pailot sêkên kisa dau, magoc acsalô dinanj injlu sêhê silip dandi.

Pailot bu êngapwêc Yisu

¹³ Pailot mbwêc dabunjsiga atu-tu ti lau bata ma lau Israel-nga natô sêpitigenj, ¹⁴ ma sôm têt nac, "Mac akôc ngac dau atên aô amenj, ma asôm bu inj gêli lau nalôm sa. Aô kasahê inj yêc mac anjôm-nga, ma gatap sa bu yom nanj mac anjôlinj pi inj, nanj nahu mba. ¹⁵ Ma Herod bocdina, bu inj kêkinj inj mbu têt yac menj. Bocdina wasôm têt mac bu ngac dau kôm giso danj dom bu dandic inj ndu. ¹⁶ Tu dinanj-nga aô wakên anenj lau sêhi inj na sô, ma sêhu inj sinj lhö ndi." ¹⁸ Magoc nac sêmbwêc atu sêwhin dau bu, "Kôc inj sa ma ndic inj ndu! Ma hu Barabas sinj têt yac." ¹⁹ Barabas inj ngac nanj ndôc gapocwalô têt ndoc dinanj, bu inj kêgilí lau bu sêndic sinj, ma inj gic lau natô ndu. ²⁰ Magoc Pailot tac whin bu êngapwêc Yisu su, dec sôm yom nanja tiyham bu nem nac si nalôm kwi. ²¹ Magoc nac sêmbwêc yom njapanj, "Ndic inj pi a gicso dau! Ndic inj pi a!" ²² Goc Pailot sôm têt nac tidim tö-nga, "Tu sake-nga? Inj kôm giso bocke? Aô gatap yom danj sa pi inj dom, bu dandic inj ndu. Bocdina aô wakên anenj lau sinj-nga sêndic inj namlic nandê, ma wahu inj sinj." ²³ Tigenj nac sêmbwêc hêc ahuc njapanj, bu sêndic inj pi a gicso dau. Ma sêmbwêc yom dau e Pailot sôc njapu. ²⁴ Inj gôlôc ma sôm têt lau sinj-nga bu sêkôm gitôm lau dau si yom. ²⁵ Barabas, ngac sinjêlêc nanj ndôc gapocwalô tu inj gic lau ndu-nga, nanj sêngapwêc inj su têt lau sêndac. Magoc Yisu, nanj sêtec, nanj Pailot kêkinj inj têt lau sinj-nga bu sêndic inj ndu.

Sic Yisu pi a gicso dau

(Mat 27:32-44; Mak 15:21-32; Jon 19:17-27)

²⁶ Njác sêwê Yisu sêsa si, ma yêc seŋ sêtap njac danj ñaê Saimon sa. In njac malac Sairin-nga, † ma in kêsêlên mbo seŋ akên gamen njamakê-nga bu têt Jerusalem ndi. Lau siŋ-nga sêkôc Saimon ma sêkên in kêbalan a gicso dau kêkuc Yisu.

²⁷ Lau daêsam sêŋkuc Yisu si, ma lauwhê ñatô sêwhiŋ njac, sêhu danjgibo asê pi in ma sêtan. ²⁸ Goc Yisu kac dau kwi ma sôm têt njac, “Mac lauwhê Jerusalem-nga, atan aô dom! Tigen atan tu daôm-nga, ma tu mac nem balêkoc-nga. ²⁹ Bu ndoc njawapac-nga oc meŋ sa, nan mac oc asôm bu in gêt njayham bu lauwhê ñatô njac lauwhê gapoc ma sêkôc balêkoc me sêkên su têt balêkoc dom. ³⁰ Têt ndoc dinan, lau oc tac whiŋ bu lôc danj tip meŋ ma êŋgatôc njac si. ³¹ Gêt nan kwahic dec sêkôm têt aô, nan gitôm sêkên ya gêt a batac. Bocdinan ahêgo daôm pi gêt njac oc sêkôm tinjambu-nga, oc nditôm sêkên ya neŋ a basô.”

³² Lau siŋ-nga sêwê njac sac lu sêwhiŋ Yisu, bu sêndic inlu ndu sêwhiŋ in. ³³ Njác sêsa si e sêhôt asê gamen nan sêsam bu Njakêcyha, ma yêc dinde njac sic Yisu pi a gicso dau. Ma sic njac sac lu sêpi a gicso sêwhiŋ Yisu, danj kêgalên andô-nga, ma danj kêgalên gasê-nga. ³⁴ Têt dinan Yisu teŋ mbec ma sôm, “Daman, suc aneŋ njacyo si sac kwi, bu njac sêŋyalê gêt nan sêkôm, nan dom.” Tinjambu lau siŋ-nga sêpuc gapoc bu sêlic njac si asa oc kôc Yisu ndê njakwê.

³⁵ Lau daêsam sêlhac ma tahê Yisu, ma lau bata Israel-nga bocdinan. Sêlhac ti sem tô in ma sêsôm, “In gêm lau ñatô sa. In bu Mesaya nan Anötô kêyalin sa, nan nem dau si nan.” ³⁶ Ma lau siŋ-nga sêtigasuc ma sêsu in susu boc-dinan. Sêkên wain njamakic têt in, ³⁷ ma sêsôm, “Am bu lau Israel-nga si kin, nan goc nem daôm si.” ³⁸ Njác sêto yom kalhac in ndê a gicso dau njahô, nan sôm, ‘Lau Israel-nga si Kin dindéc.’

³⁹ Njác sac danj nan kêgalên a gicso dau kêpiŋ Yisu, nan su in susu ma sôm, “Am Mesaya dau, a? Bocdinan dec nem daôm si, ma nem alu si awhiŋ!” ⁴⁰ Tigen njac sac tilu-nga hec yom in, ma ndac, “Am töc Anötô, me mba? Yac lau tö dakôc njagêyô tigen. ⁴¹ Hêclu dakôc njagêyô solop, bu hêclu dakôm sac. Magoc njac dindéc kôm giso danj dom.” ⁴² Goc in sôm têt Yisu, “Yisu, têt ndoc am ndöc nem pôn kin-nga, nan gauc nem aô.” ⁴³ Ma Yisu ô yom ma sôm têt in, “Aô wasôm yomandô têt am bu acsalô lec am oc ndöc †Paradais whiŋ aô.”

Yisu mbac ndu

(Mat 27:45-56; Mak 15:33-39; Jon 19:28-30)

⁴⁴ Têt ac kalhac lhu, njasec gêm gamen sambuc ahuc e acgatu gitôm 3 kilok telha-nga, ⁴⁵ bu ac gêm ganduc. Ma po baliŋ nan kêgalên lôm dabun njalôm, nan dau kic gi lu. ⁴⁶ Têt ndoc dinan Yisu mbwêc awha atu ma sôm, “Daman, aô gakên aneŋ gatun sip am amam!” In sôm yom dinan su, goc mbac ndu.

⁴⁷ Njác bata siŋ-nga gêlic gêt hon dinan, ma kêpiŋ Anötô ma sôm, “Yomandô! Njác dindéc in njac gitên!” ⁴⁸ Ma lau daêsam nan sêkac sa su bu sêlic lau siŋ-nga

sic Yisu pi a gicso dau, nan sêlic gêt hon dinan e kôm njac si njalôm njawapac, dec sêndahin njasu ma sêlhô si. ⁴⁹ Ma lau hon nan sêŋyalê Yisu, ma lauwhê nan sêŋkuc in akên gamen Galili-nga, nan sêlhac ahê ma sêlic gêt dinan.

Josep kên Yisu ndê njamlan yêc hoc njasun

(Mat 27:57-61; Mak 15:42-47; Jon 19:38-42)

⁵⁰ Njác danj mbo, nan ndê ñaê Josep. In ndê malac Arimatiya yêc gamen Judia-nga, ma in njac njayham ma gitên nan kên bata Anötô ndê gôlin bu meŋ sa tiawê. In lau †Sanedrin-nga si danj, tigen in njalôm whiŋ yom nan njac sêkic pi Yisu bu sêndic in ndu, ti gêt nan sêkôm têt in, nan dom. ⁵² Têt telha dinan in têt Pailot gi, ma ndac Yisu ndê njamlan. ⁵³ Goc in kôc in su yêc a gicso dau, kêpan in na po njayham danj, ma kên in yêc sêhôt danj. Lau sêlên sêhôt dinan gwanan su yêc hoc danj njalôm, ma sêkên njac batê danj yêc sêhôt dau mun su dom.

⁵⁴ Lauwhê nan mun-nga sêŋsêlên sêwhiŋ Yisu têt ndoc in meŋ akên gamen Galili-nga, nan sêŋkuc Josep si, ma sêlic sêhôt dinan ti gamen nan Josep kên Yisu ndê njamlan yêc nan. Tigen bêt dinan in lau Israel si bêt sêmasan dau tu sêlic om-nga, ma ndoc Sabat-nga meŋ kêpiŋ. ⁵⁶ Bocdinan lauwhê dinan sêmbu sêtên si andu si, ma sêmasan bu njamalu ti gêt ñatô bu sênem oso Yisu. Ma têt bêt Sabat-nga, njac sêŋwhan dau tôm yomsu Sabat-nga sôm.

Yisu tisa

(Mat 28:1-10; Mak 16:1-13)

24 Sabat meŋ gi su, ma têt wake njabêc njamata-nga, goc lauwhê dinan sêti têt bêtêc ganduc. Sêkôc gêt njamalu nan sêmasan su, ma sêsa sêtên sêhôt dau si. ² Ma sêlic bu hoc atu nan Josep kêpi gi tinj sê awha, nan ndöc njamala dom. ³ Dec sêsôt si, magoc sêtap Pômdau Yisu ndê njamlan sa dom. ⁴ Sêlhac ma sêhêdaê, ma njac lu ti njakwê njawasi atu, sêhoc dau asê ma sêlhac sêwhiŋ njac. ⁵ Dec lauwhê sêtôt dau, ma sêwec angô andô têt nom. Ma njac lu sêsôm têt njac, “Tu sake-nga mac anjalê in nan mbo tali, yêc lau batê si mala?” ⁶ In mbo lec dom, in tisa su. Gauc nem yom nan in sôm têt mac mun su, têt têt in mbo gamen Galili-nga. ⁷ In sôm bu lau oc sêhoc Njamalac ndê Atu asê ma sêkên in sip lau sac si amba, ma njac oc sêndic in pi a gicso dau, ma têt bêt titô-nga in oc tisa tiyham.” ⁸ Goc lauwhê dinan gauc gêm yom nan Yisu sôm mun su. ⁹ Ma njac sêhu sêhôt dau siŋ ma sêmbu sêtên Jerusalem si, ma sic miŋ yom hon dinan têt njacsênjomi 11, ma têt lau hon nan mun-nga sêŋkuc Yisu.

¹⁰ Lauwhê dau si ñaê bocdec. Maria Magadala, Joana, ma Jems dinda Maria, ma lauwhê ñatô sêwhiŋ. Njác sic miŋ têt lau aposel, ¹¹ magoc aposel sêŋgô yom dau gitôm yom nambwa, ma sêkên whiŋ dom. ¹² Goc Pita tisa ma kêti têt sêhôt gi. In wec bu têt gwaniŋ sêhôt

† Sairin - malac danj nan yêc Not (North) Afrika.

nalôm, dec inj gêlic po nambwa nan yêc. Goc inj kôlhö gi ma gauc gêm yom daêsam pi gêñ honj dinan.

Yisu hoc dau asê têng ngacsênjom lu

¹³ Têng béc tigenj dinan ngac-sênjom lu sêñsêlênj sêmbo senj bu sêtên malac Emeyas sêndi. Senj akên Jerusalem têng Emeyas, nan njasawa gitôm kilometa 11. ¹⁴ Inlu sem yomgalôm têng dandi, pi gêñ honj nanj hôc asê têng têng dinan. ¹⁵ Sêñsêlênj ti sem yomgalôm sêmbo, ma Yisu dau menj kêsêlênj whinj inlu. ¹⁶ Tigenj Anötö kôm inlu tandô nalênj kainj danj sa, dec sênjalê inj dom. ¹⁷ Ma inj sôm têng inlu, "Yom bocke dec amlu asôm têng daôm ma anjêlênj ambo senj?" Goc inlu sêkwê dônj sêlhac, ma sêwec. ¹⁸ Ma inlu si danj nanj sêsam bu Kliopas ô yom ma sôm, "Naclej honj nanj sêmbo Jerusalem têng têng dindec, nanj sênjalê gêñ nanj hôc asê. Bocke dec am kêyalê dom?" ¹⁹ Ma Yisu ndac, "Gênj sake?" Ma sêsôm têng inj, "Gênj nanj hôc asê Yisu Nasaret-nga. Ngac dau inj propet danj, ma inj kôm gêñ ma sôm yom ti njaclai atu yêc Anötö ma namalac honj angô-nga. ²⁰ Ma yac akên batanj su, bu mboe inj Mesaya nanj Anötö oc êñkinj bu êngaho lau Israel-nga su yêc lau Rom-nga amba. Tigenj yac mba dabun-siga atu-tu ti lau bata Israel-nga sêkên inj têng lau Rom-nga bu sêmatôc inj, ma nac sêkic yom bu inj mbac ndu, ma sic inj pi a gicso dau. Gênj honj dinanj hôc asê inj, ma kwahic dec béc tô ginja su. ²² Ma bêbêc lec yac mba lauwhê natô sêsôm yom nanj kôm yac honj asô. Têng bêbêc ganduc, nac sêtênj sêhî si, ²³ magoc sêtap inj ndê namlanj sa dom. Sêmbu sêmenj, ma sêsôm bu anjela sêhoc dau asê têng nac, ma sêsôm têng nac bu Yisu mbo tali. ²⁴ Lau natô nanj sêmbo sêwhinj yac, nanj sêsa sêtênj sêhî si, ma sêtap gêñ honj sa tôm lauwhê dau sêsôm, magoc sêlic Yisu dom."

²⁵ Goc Yisu sôm têng inlu, "O mac lau! Mac nem gauc sa dom. Lau propet sêhoc yom asê pi gêñ honj dinanj gwananj su, magoc mac akênj whinj gwalec! ²⁶ Sêhoc yom asê ma sêsôm bu Mesaya gic waê bu hôc njawapac honj dinan, ma tinjambu tap inj ndê njawasi sa." ²⁷ Ma Yisu whê inlu si gauc sa pi yom honj nanj Moses ti lau propet sêto hêganônj inj, e inj whê Anötö ndê yom honj nanj sêto gwananj pi inj, nanj sa têng inlu.

²⁸ Nac sêsunj sa malac Emeyas, ma Yisu kôm bu hu inlu sinj, ma êñsêlênj gacgenj ndi. ²⁹ Magoc sêtenj inj ti njanga, ma sêsôm, "Mbo whinj alu, bu ac pacndê ma sauñ oc ôbwêc sa." ³⁰ Dec Yisu sôc malac dau gi, bu mbo whinj inlu. Ma têng ndoc sêndôc sic bu sênenj gêñ, nanj Yisu kôc bolom sa, gêm dange ma pô kôc, goc kênj têng inlu. ³¹ Ma inlu si tandô njawa sa, dec sênjalê inj. Ma njagahô enj Yisu angô mba. ³² Ma inlu sêsôm têng dandi, "Yomandô. Têng ndoc inj sôm yom têng hêclu yêc senj, ma whê Anötö ndê yom nanj sêto yêc, nanj sa, dec

kôm hêclu nenj nalôm kac hêclu njandô." ³³ Goc inlu sêtisa njagahô, ma sêlhô sêmbu sêtênj Jerusalem si. Ma sêtap ngacsênjomi 11 sa, ti lau natô nanj sêmbo sêwhinj nac. ³⁴ Ma ngacsênjomi sêsôm têng inlu, "Pômdau tisa yomandô, ma inj hoc dau asê têng Saimon!" ³⁵ Goc inlu sic minj yom pi gêñ nanj hôc asê yêc senj, ma bu inlu sênjalê Yisu têng ndoc inj pô bolom kôc.

Yisu hoc dau asê têng sênjomi honj

³⁶ Sêsôm yom dinan sêmbo, ma Yisu hoc dau asê ma kalhac nac angô-nga, ma sôm têng nac, "Yom malô whinj mac." ³⁷ Nac sêsô ti sêtôc dandi njandô, bu nac gauc gêm bu sêlic njalau danj. ³⁸ Ma inj sôm têng nac, "Tu sake-nga mac nem nalôm njawapac, ma gauc gêm yom daêsam? ³⁹ Alic amanj ti gahinjapa, bu aô dauñ dindec. Amasec aô, ma alic. Njalau si namsôm ti njakwa mbasi, magoc alic aô nenj." ⁴⁰ Inj sôm yom dinan, goc tôc amba ti gahiapa têng nac.

⁴¹ Nac atac njayham babalec, magoc nac gauc gêm yom daêsam, ma atac lu-lu bu gêñ nanj hôc asê, nanj gêñ njandô, me mba. Goc inj ndac nac, "Mac nem gêñ danen-nga ndôc?" ⁴² Ma sêkênj i tô danj nanj sêpec su, nanj têng inj. ⁴³ Ma inj kôc su, ma gêñ yêc nac si angô-nga. ⁴⁴ Goc inj sôm têng nac, "Gauc nem bu aô gasôm yom têng mac munj su, pi gêñ nanj kwahic dec njandô sa. Têng ndoc aô gambo gawhinj mac, nanj gawhê sa bu gêñ honj nanj sêto pi aô yêc Moses ma lau propet si bapia tilhun, ma yêc Buku Wê-nga, nanj gic waê bu njandô sa." ⁴⁵ Ma inj whê nac si gauc sa pi Anötö ndê yom honj nanj sêto yêc. ⁴⁶ Inj sôm têng nac, "Sêto yom pi Mesaya bu inj oc hôc njandê atu ma mbac ndu, ma têng béc titô-nga inj oc tisa ma mbo tali tiyham. ⁴⁷ Ma sêto bu lau oc sênem mêtê tu inj ndê njâe-nga, ma sêsôm têng lau bu sêkac si nalôm kwi, dec Anötö oc suc nac si sac kwi. Nac oc sêndic hu sênem mêtê dau yêc malac Jerusalem, ma tinjambu mêtê dau oc sa têng lau gamenj apa-nga honj. ⁴⁸ Gênj honj dindec mac alic gatô su, dec oc ahoc yom njandô asê pi gêñ dau awhinj. ⁴⁹ Ma alic! Aô oc wakênj gêñ nanj anenj Damanj gic bata su, nanj têng mac. Bocdinanj ambo malac dindec e Anötö kênj inj ndê njac lai nem mac ahuc."

Yisu pi undambê gi

⁵⁰ Tinjambu Yisu wê nac sêsa sêtênj gamenj nanj yêc kêpinj malac Betani si. Yêc dinanj inj hôc amba sa, ma gêm mbec nac. ⁵¹ Ma têng têng inj gêm mbec nac mbo, nanj inj hu nac sinj, ma Anötö kôc inj sa pi undambê gi. ⁵² Dec nac sêpônj haduc ma sêmpinj inj. Ma sêlhô sêmbu sêtênj Jerusalem si ti atac njayham atu. ⁵³ Ma tôm béc honj, sêkac sa sêmbo lôm dabunj njabatêmdö, ma sêhoc Anötö ndê waê asê.

JON

Yom whê ñawaê ñayham dindéc sa-nga

Jon in Yisu ndê ñgacsêñomi 12 si dan, nan kêsêlên whin Yisu ma mbo whin in tòm in ndê bêc mbo nom-nga hon, ma bocdinañ dec ñgô yom hon nan in kêdôhôn ma gêlic gwelen nan in kôm. Yêc 13:24, 19:26, 20:2 ma 21:7, Jon to yom pi ñgacsêñom dan, nan Yisu atac whin ñandô. Lau daêsam sênjalê bu yom dau hêganôn Jon dau, magoc in tec bu tõe dau tiawê.

Lau ñatô sêsam Jon ndê bapia bu 'Buku Gên Dalô-nga,' bu in to yom pi gên dalô atu-tu nan Yisu kôm. In to yom pi gên dalô hon nan Yisu kôm, nan dom. In to yom pi gên nan bu whê Yisu sa bu Mesaya nan Anötô gic bata bu êñkin tên in ndê lau Israel-nga. Jon dau whê ndê bapia ñahu sa bocdec bu:

Yom pi gên dalô dindéc, nan yêc tu bu mac asam ma akên whin bu Yisu in Mesaya, Anötô ndê Atu. Ma tu mac akên whin in ndê ñaê-nga, dec mac oc atap sen ambo tamli-nga sa. (20:31)

Jon sam Yisu bu Anötô ndê Yom Dau nan mbo titêm-titêm, nan men ti ñamalac. In mbo whin Damba Anötô tên ñamata-nga, ma in Anötô dau (1:1). Bocdinañ lau nan sênjalê Yisu tidôn, nan gitôm sênjalê ti sêlic in Damba dau whin (1:18; 8:19; 14:7). Jon tac whin bu lau nan sêsam in ndê bapia sêtap sen dandôc tanli-nga sa. Ma sen dau datap sa yêc Yisu tawasê, tòm yom nan Yisu sôm pi dau, ma Jon to yêc (14:6) bocdec bu:

Aô tanwasên gati sen bu ñamalac sêtên Daman sêndi, ma sen dan yêc dom.

Yisu Kilisi Ñahu

¹ Tên têm ñamata-nga nom sambuc dindéc mbasi, nan Yisu nan dasam bu Yom Dau, in mbo. In mbo whin Anötô, ma in Anötô dau. ² In mbo whin Anötô tên têm ñamata-nga. ³ Gên hon nan yêc, nan in dau kên, ma gên dan hôte asê ña lên dan dom. ⁴ Yac nen dambo tanli ñahu in dau, ma in dau ti ñamalac nom-nga si Ñawê. ⁵ Ñawê dau pô gamen ñasec, ma ñasec gitôm dom bu kôm ñawê dau ahuc.

⁶ Anötô kêkin ñgac ahên-nga dan men, nan ndê ñaê Jon. ⁷ In men bu hoc yom ñandô asê pi Ñawê dau, tu bu lau hon nan sênjô in ndê yom, nan sêkên whin Ñawê dau. ⁸ Jon in Ñawê dau dom, tigen in men bu hoc yom asê pi Ñawê ñandô dau, nan oc men êñkuc in bu pô ñamalac hon.

¹⁰ Nom sambuc dindéc Anötô kên ña in, tigen tên ndoc in hôte asê, nan lau nom-nga sênjalê in dom. ¹¹ In ti nom sambuc dindéc ñadau, magoc tên ndoc in men, nan in ndê lau Israel-nga sêkôc in sa dom. ¹² Magoc lau hon nan sêkôc in sa, ma sêkên whin in, nan Anötô gêlic ñayham ma kôc ñac sa sêti in ndê balêkoc. ¹³ Sêti in ndê balêkoc ña lên tòm lau nom-nga si lên sêkwê balêkoc asê-nga dom, me tu ñamalac dau si gauc gêm me atac whin-nga dom. Mba! Anötô dau kôm ñac sêti-wakuc dec sêti in ndê balêkoc.

¹⁴ In nan dasam bu Yom Dau sip nom men ti ñamalac, ma mbo whin yac. In men akên Damba Anötô, ma Damba ndê mwasiñ ti yom ñandô gêm in ahuc. In

Anötô ndê Atu tigen, dec wêkain ñaclai ti ñawasi atu, ma yac alic in ndê ñaclai ti ñawasi dau, nan su. ¹⁵ Jon hoc yom asê pi in gwanan su bocdec bu, "Ñgac dan oc êñkuc aô, nan hôte gêlêc aô su, ñahu bu in mbo wandêc su mbo." Ma tên ndoc in hôte asê, nan Jon sôm bu, "In ñgac dau dinañ dec gahoc yom asê pi in gwanan su."

¹⁶ Muñ-nga Anötô kêmwasin lau Israel-nga ña yomsu nan in kên tên Moses. Magoc kwahic dec Yisu Kilisi men, ma Anötô ndê mwasiñ gêm in ahuc sambuc, dec yac hon datap mwasiñ ti yom ñandô sa hôte gêlêc su, yêc Yisu. ¹⁸ Ñamalac dan gêlic Anötô su dom. Magoc in ndê Atu tigen Yisu †Kilisi, nan mbo kêpin Anötô dau, in dau in Anötô, nan sip nom men ti ñamalac, ma whê Damba Anötô sa tên yac, dec tanjalê in.

Lau sêndac bata Jon, Ñgac Kêku Lau-nga

¹⁹ Tên ndoc Jon kêku lau mbo, nan lau bata Israel-nga sênkin †dabunsigna ñatô ti lau †Liwai ñatô akên Jerusalem sêtên in si, ma sêndac in bu, "Am asa?" Jon sêc yom dan ahuc dom, in sôm yom yêc awê bu, "Aô †Mesaya dom." ²¹ Dec ñac sêndac in, "Bocdinañ dec am asa? Am Elaija, a?" Ma in sôm, "Mba!" Goc sêndac, "Am propet gitôm Moses nan Anötô gic bata bu êñkin men, a?" Ma in sôm, "Mba!" ²² Bocdinañ sêsôm tên in, "Dec sôm daôm asê tên yac bu am asa. Yac bu akên ñawaê tên lau nan sênkin yac amen nan." ²³ Jon ô ñac si gêndac ña propet Aisaya ndê yom dan, ma sôm, "

Namalac nan ta yom yêc gameŋ sawa bu, 'Amasan Pômdau ndê senj tisolop, 'nan aô dauŋ dec."

²⁴ Lau Palêsaî natô sêmbo sêwhiŋ lau nan lau bata sênkiŋ sêtên Jon si. ²⁵ Sêngô Jon ndê yom dau, dec sêndac in bocdec bu, "Am daôm sôm bu am Mesaya dom, ma bu am Elaija dom, ma propet atu dau dom. Ma bocke dec am kêku lau mbo?" ²⁶ Ma Jon sôm, "Aô dec kaku lau na bu, magoc ngac dan oc ênkuc aô, nan hôc gêlêc aô su. Aô dec ngac nambwa, gitôm dom bu wati in ndê ngac akiŋ bu wangapwêc in ndê atapa nawalô. Ngac dau kwahic dec mbo mac nalu, magoc mac anyalê in dom."

²⁸ Jon kêku lau mbo malac dan nê Betani, nan yêc Bu Jordan nadang mbo têt ac pi-nga. Ma gêt hon di nan hôc asê yêc gameŋ dinaŋ.

Yisu in Anôtô ndê Domba

²⁹ Bêc dan tiyham ma Jon gêlic Yisu kêsêlên têt in mêt, ma sôm, "Alic ngac dê! In têt Anôtô ndê Domba, nan Anôtô kêt bu kôc namalac si sac su. ³⁰ In ngac dau nan aô gasôm yom pi in mun su, bu ngac dan oc ênkuc aô mêt, nan hôc gêlêc aô su, bu in mbo wandêc su mbo. ³¹ Mun-nga aô dauŋ nêt gauc sa pi in dom, tiger kwahic dec aô gameŋ kaku lau na bu, tu bu watôc in asê têt lau Israel-nga." ³² Jon sôm yom dinaŋ su, goc gic têt yom ma whê yom sa bocdec bu, "Yomandô. Mun-nga aô dauŋ nêt gauc sa pi in dom, tiger Anôtô nan kêkiŋ aô bu wan ku lau na bu, nan sôm têt aô bu, 'Am oc lic Nalau Dabuŋ sip têt ngac dan mêt. Ma ngac dau dinaŋ oc ênkuc lau na Nalau Dabuŋ.' Tiŋambu aô galic Nalau Dabuŋ gêm balusi aŋgô ma sip akêt undambê têt ngac dindec mêt ma mbo whiŋ in. ³⁴ Aô tanôn galic gêt dinaŋ hôc asê ngac dau su, ma tu dinaŋ-nga kwahic dec gahoc yom asê pi in, ma gasôm asê têt mac bu in Anôtô ndê Atu."

Yisu ndê ngacsênjomi namata-nga

³⁵ Nagalanjê Jon mbo bu dau nadali ma in ndê têt ngacsênjomi lu sêmbo sêwhiŋ in. ³⁶ Yisu kêsêlên mêt, ma Jon tahê in ma sôm, "Kec, Anôtô ndê Domba dê." ³⁷ Têt ndoc ngacsênjomi lu sêngô Jon ndê yom dinaŋ, nan sêhu in siŋ ma sênkuc Yisu. ³⁸ Yisu kac dau kwi ma gêlic bu inlu sênkuc in, dec ndac, "Bocke dec amlu aŋkuc aô?" Goc inlu sêsôm, "Rabai, am yêc nde?" (Nê têt Rabai danem kwi bu 'Kêdôhôn-waga.') ³⁹ Ma in sôm, "Amen ma alic." Goc inlu sênsêlên sêwhiŋ in si, ma sêlic gameŋ nan in yêc. Sêhôn asê têt telha, acgatu gitôm 4 kilok, ma bocdinaŋ dec sêmbo sêwhiŋ in.

⁴⁰ Ngac lu nan sêngô Jon ndê yom ma sênkuc Yisu, nan si dan in Andru, Saimon Pita ndê asi. ⁴¹ Nagahô in gi tap dôwa Saimon sa, ma sôm têt in, "Yac atap têt Mesaya sa su." (Yom Mesaya dau danem kwi bu Kilisi.) ⁴² Goc in wê Saimon s a têt Yisu gi. Yisu tahê in ma sôm, "Am Saimon, Jon ndê atu. Kwahic dec aô wasam

am bu Kepas." (Nê dau † sem kwi sip Yom Grik bu Pita.)

Yisu kêgalêm Pilip lu Natanael sa

⁴³ Têt ngalanjê Yisu tisa ma gi tap ngac dan nê Pilip sa. Pilip in ngac akêt malac Betsaida yêc gameŋ Galili-nga. Malac dau Pita lu Andru si malachu whiŋ. Yisu gauc gêm bu têt Galili ndi, dec sôm têt Pilip, "Mwet ênkuc aô." ⁴⁵ Goc Pilip gi tap ngac dan nê Natanael sa, ma sôm têt in bu, "Mesaya nan Moses ti lau propet sêto yom pi in mun su, nan yac atap in sa su. In Josep ndê atu Yisu akêt malac Nasaret."

⁴⁶ Natanael ngô su goc ndac, "Nasaret? Gêt nêham bocke oc mêt akêt malac nambwa dinaŋ?" Dec Pilip sôm, "Mwet ma lic."

⁴⁷ Yisu gêlic Natanael têt in mêt, ma sôm yom pi in bocdec bu, "Yomandô! In ngac Israel-nga nan yom tasan dan yêc in ndê nêlôm dom." ⁴⁸ Dec Natanael ndac in, "Am kêyalê aô nêlên bocke?" Ma Yisu sôm têt in, "Pilip mbwêc am dom et, ma aô galic am ndôc a atu dan nêhu." ⁴⁹ Natanael ô yom ma sôm, "Kêdôhôn-waga, am Anôtô ndê Atu. Am yac lau Israel-nga mba Kiŋ." ⁵⁰ Ma Yisu ô yom ma sôm têt in, "Aô gasôm bu galic am yêc a dan nêhu ma tu dinaŋ-nga dec am kêt whiŋ. Am oc lic gêt atu-tu hôc gêlêc in dinaŋ su." ⁵¹ Ma in gic têt yom ma sôm, "Yom nandô aô wasôm têt mac. Tiŋambu mac oc alic undambê kac sa, ma têt Namalac ndê Atu oc ti senj bu Anôtô ndê aŋela sêsip sêpi-nga."

Yisu gêm bu kwi ti wain

² Bêc lu gi su ma lau yêc malac Kana nan yêc gameŋ Galili-nga sêndê mwasiŋ tu ngac dan bu nem awhê-nga. Yisu dinda mbo whiŋ nac, ma ² sêkên ahet Yisu ti ndê ngacsênjomi bu sênen mwasiŋ dau sêwhiŋ. ³ Ma lau senj ti sênom gêt sêmbo e wain pacndê. Dec Yisu dinda sôm têt in bu, "Nac si wain pacndê su." ⁴ Goc Yisu sôm têt in, "O awhê! Tu sake-nga am sôm têt aô? Ahet ndoc mêt sa su dom." ⁵ Tiger Yisu dinda sôm têt lau akiŋ bu, "Gêt bocke nan in bu sôm têt mac, nan akôm."

⁶ Yêc mwasiŋ dau namala, lôn bu-nga 6 sêlhac. Lôn dinaŋ atu andô, tiger-tiger gitôm 100 lita, ma sic waê lau Israel-nga si mêtê sêngwasin dau nêwasi sa yêc Anôtô aŋgô-nga. ⁷ Ma Yisu sôm têt lau akiŋ, "Akêt bu sip lôn hon dinaŋ e mêt." ⁸ Sêtac bu sip e mêt su, goc in sôm têt nac, "Aŋgati sa ma akêt têt mwasiŋ nadau ênsahê." Ma sêkôm gitôm in sôm. ⁹ Mwasiŋ nadau kêsahê bu nan Yisu gêm kwi ti wain, ma kêyalê dom bu mêt akêt nde. Tiger lau akiŋ nan sêtac bu sip lôn, nan dec sênyalê. Mwasiŋ nadau kêsahê su, goc mbwêc ngac gêm awhê-nga mêt, ma sôm têt in, ¹⁰ "Lau hon sêkên wain nêham têt lau sênom mun e tac nêham sa, goc sêkên wain nambwa kêkuc. Tu

† Nê 'Kepas' nan Yisu kêt têt Pita, in Yom têt Hibuŋ dan, nan danem kwi bu 'hoc.' Alic Yisu ndê yom yêc Mat 16:18.

sake-nga am kêgamiŋ wain ɲayham kalhac e tiŋam-bu?"

¹¹ Yisu kôm gɛŋ dalô ɲamata-nga dinaŋ yêc malac Kana, naŋ yêc gameŋ Galili-nga. Gɛŋ dau tɔc iŋ ndê ɲawasi ti ɲaclai asê, ma iŋ ndê ɲgacsêŋomi sêkêŋ whiŋ iŋ. ¹² Ma tiŋambu Yisu lu dinda ma asii ti ɲgacsêŋomi sêsip malac Kapenaom si, ma sêmbo bêc ɲatô.

Yisu soc lau su yêc lôm dabuŋ

(Mak 11:15-17; Luk 19:45-46)

¹³ Têŋ tēm dinaŋ lau Israel-nga si om atu †Mwasin Pasowa-nga meŋ kêpiŋ. Tu dinaŋ-nga Yisu pi Jerusalem gi. ¹⁴ Iŋ hɔc asê su, ma yêc lôm dabuŋ ɲabatêmdô, iŋ gêlic lau sêhoŋ makao ti domba ma balusi bu lau sênemlihi, ma lau ɲatô sêndôc tebo bu sêo lau apa si mone ɲa lau Israel-nga si mone. ¹⁵ Dec iŋ gêm bocbiŋ wac ti po ma kêbulu ɲac sêsa awê si, ma kêbulu makao ti domba sêwhiŋ. Ma iŋ tac lau sêo mone-nga si tebo sa, ma kêbalip ɲac si mone babalip. ¹⁶ Goc iŋ hec yom lau balusi-nga ma sôm tɛŋ ɲac, "Akôc nem balusi dinaŋ asa awê andi! Damaŋ ndê andu yêc bu lau sênemlihi gɛŋ sêmbo-nga dom. Mac akôm sac sambuc!" ¹⁷ Têŋ dinaŋ iŋ ndê ɲgacsêŋomi gauc gêm Anôtô ndê yom daŋ naŋ sêto yêc bocdec bu: Aô neŋ atac whiŋ tu am nem andu-nga, mbô aô neŋ ɲalôm sa ɲapaŋ.

[BW 69:9]

¹⁸ Ma lau bata Israel-nga sêndac Yisu ma sêsôm, "Asa kêŋ ɲaclai tɛŋ am bu kôm gɛŋ dinaŋ? Kôm gɛŋ dalô daŋ bu tɔc am nem ɲaclai ɲahu asê tɛŋ yac." ¹⁹ Yisu ô ɲac si awha ma sôm, "Aseŋ lôm dabuŋ dindec su, ma aô oc wakwê sa tiyham nditôm bêc tō." ²⁰ Goc sêsôm, "Muŋ-nga lau sêkôm gwelen sêkwê lôm dabuŋ dindec-nga gitôm yala 46. Ma bocke dec am gauc gêm bu am gitôm bu kwê sa tôm bêc tō?" ²¹ Sêsôm yom dinaŋ bu ɲac sêŋyalê dom bu lôm dabuŋ naŋ iŋ sôm yom pi, naŋ iŋ dau. ²² T iŋambu, tɛŋ ndoc Yisu tisa akêŋ lau batê-nga, naŋ iŋ ndê sêŋomi gauc gêm iŋ ndê yom dinaŋ. Ma tɛŋ dinaŋ sêkêŋ whiŋ yom naŋ iŋ sôm, ma sêkêŋ whiŋ Anôtô ndê yom naŋ sêto yêc muŋ su, pi iŋ ndê mbac ndu ma tisa-nga.

²³ Yisu mbo Jerusalem tɛŋ Om Pasowa-nga, ma lau daêsam sêlic gɛŋ dalô hoŋ naŋ iŋ kôm, dec sêkêŋ whiŋ iŋ. ²⁴ Tigeŋ Yisu kêyalê ɲamalac si gauc ti yom hoŋ naŋ yêc ɲac si ɲalôm. Iŋ pônɗa ɲamalac si yom pi dau dom. Ma tu dinaŋ-nga iŋ whê dau sa sambuc tɛŋ ɲamalac daŋ dom.

Yisu lu Nikodemas

3 Lau Israel si ɲgac bata daŋ mbo Jerusalem, naŋ ndê ɲaê Nikodemas. Iŋ mbo lau †Palêsai si toŋ, ma iŋ lau bata †Sanedrin-nga si daŋ whiŋ. ² Têŋ ôbwêc daŋ, Nikodemas tɛŋ Yisu gi, ma sôm tɛŋ iŋ, "O Kêdôhônɲaga. Yac alic gɛŋ dalô hoŋ naŋ am kôm, dec aŋyalê bu am kêdôhônɲaga daŋ naŋ Anôtô kêkiŋ meŋ. ɲahu bu Anôtô bu mbo whiŋ ɲamalac daŋ dom,

dec oc tôm dom bu ɲamalac dau kôm gɛŋ dalô gitôm naŋ am kôm."

³ Ma Yisu ô iŋ ndê yom ma sôm, "Yom ɲandô aô wasôm tɛŋ am. ɲamalac daŋ bu tiwakuc tiyham dom, dec oc tôm dom bu iŋ mbo †Anôtô ndê gôliŋ ɲapu."

⁴ Goc Nikodemas sôm tɛŋ iŋ, "ɲamalac andô daŋ oc tiwakuc ɲalêŋ bocke? Oc tôm bu sip dinda atac ɲalôm ma dinda kôc iŋ tiyham, me?" ⁵ Ma Yisu sôm, "Aô wasôm yom ɲandô tɛŋ am. ɲamalac daŋ bu tiwakuc ɲa bu ma ɲa ɲalau Dabuŋ dom, dec oc nditôm dom bu mbo Anôtô ndê gôliŋ ɲapu. ⁶ ɲamalac sêkwê ɲamalac asê, magoc ɲalau tigeŋ g itôm bu kôm ɲamalac daŋ tiwakuc ma kêŋ ɲalôm wakuc tɛŋ iŋ. ⁷ Aô gasôm tɛŋ am bu mac atiwakuc tiyham ɲa ɲaclai undambê-nga maŋ. Am sô tu yom dinaŋ-nga dom. ⁸ Mbu kêsêlêŋ kêkuc Anôtô ndê atac whiŋ. Am gitôm bu ɲgô ɲakêcsia, tigeŋ am kêyalê mbu ɲahu me mbu ɲapwê dom. Ma ɲalau Dabuŋ ndê gwelen kôm lau sêtiwakuc-nga, naŋ kaiŋ tigeŋ."

⁹ Nikodemas ɲgô yom dinaŋ, dec ndac Yisu, "Aluê! Yom dinaŋ oc ɲandô sa ɲalêŋ bocke?" ¹⁰ Ma Yisu sôm, "Am lau Israel si kêdôhônɲaga waga mêtê-nga daŋ, ma bocke dec am kêyalê yom dindec ɲahu dom?" ¹¹ Aô wasôm yom ɲandô tɛŋ am. Gɛŋ naŋ aô ti lau naŋ sêŋkuc aô naŋ aŋyalê, dec yac asôm asê. Ma yac ahoc yom ɲandô asê pi gɛŋ naŋ yac alic su. Magoc mac akôc yac mba yom sa dom. ¹² Aô gasôm yom tɛŋ mac pi gɛŋ nom-nga, magoc mac akêŋ whiŋ dom. Ma aô bu wasôm yom tɛŋ mac pi gɛŋ undambê-nga, dec oc akêŋ whiŋ ɲalêŋ bocke? ¹³ ɲamalac daŋ pi undambê gi bu êŋyalê gɛŋ undambê-nga dom, tigeŋ ɲamalac ndê Atu, naŋ sip akêŋ undambê meŋ, naŋ kêyalê. ¹⁴ Muŋ-nga, tɛŋ ndoc lau Israel-nga sêmbo gameŋ sawa, naŋ Moses gic mboc ɲagatu † pi a, ma hɔc sa pi lôlôc gi. Ma ɲalêŋ tigeŋ, lau oc sêndic ɲamalac ndê Atu pi a, ma sêhɔc iŋ sa pi lôlôc ndi. Lêŋ dinaŋ gic iŋ ɲawaê, ¹⁵ tu bu lau hoŋ naŋ sêkêŋ whiŋ iŋ, naŋ oc sêtap seŋ sêndôc tali ɲapaŋ-nga sa.

¹⁶ "Bu Anôtô atac whiŋ lau nom-nga ndu andô, dec kêŋ ndê Atu tigeŋ mbac ndu tu ɲac-nga, bu lau hoŋ naŋ sêkêŋ whiŋ iŋ, naŋ oc sêŋinga dom, magoc sêtap seŋ sêndôc tali-nga sa. ¹⁷ Anôtô kêŋ ndê Atu sip nom meŋ bu êmatôc lau dom, magoc kêŋ iŋ meŋ bu ti lêŋ nem lau si-nga. ¹⁸ Lau naŋ sêkêŋ whiŋ iŋ, naŋ oc sêtap Anôtô ndê matôc sa dom. Magoc lau naŋ sêkêŋ whiŋ dom, naŋ gitôm sêmatiŋ dau si yom tidôn su bu oc sêtap Anôtô ndê matôc sa, ɲahu bu ɲac sêkêŋ whiŋ Anôtô ndê Atu tigeŋ dom. ¹⁹ Ma ɲac si matôc dau ɲahu bocdec bu. ɲawê ɲandô sip nom meŋ, tigeŋ sêtec ɲawê dau ma atac whiŋ lêŋ ɲasec-nga, ma sêsap mêtê sac dôn ɲapaŋ. ²⁰ Lau hoŋ naŋ sêkôm mêtê sac, naŋ sêtec bu ɲawê dau pô ɲac si mêtê sac e yêc awê, ma tu dinaŋ-nga sêtigasuc ɲawê dau dom. ²¹ Magoc lau naŋ sêŋkuc yom ɲandô, naŋ sêtêŋ ɲawê sêmeŋ ma gacgeŋ sêmbo dinaŋ. Ma tu dinaŋ-nga lau hoŋ sêlic

† Yom pi mboc ɲagatu naŋ Moses kêŋ pi a daŋ, naŋ asam yêc Namba 21:4-9.

yêc awê bu ñac sêkôm mêtê ñayham tôm Anötö kên ñaclai tên ñac."

Jon sôm yom pi Yisu

²² Dinañ su, goc Yisu ti in ndê ngacsênjomi sêhu Jerusalem sin, ma sêsa si sêmbo gameñ ñamakê-nga yêc gameñ judia-nga. Ma yêc dindê in mbo whin ñac ma sênku lau. ²³ Têñ ndoc dinañ Jon mbo malac Aenon, nañ yêc suñ sa têt Salim. Bu ñagapon ñayham poc gameñ dinañ, ma tu dinañ-nga Jon mbo dinañ, ma kêku lau nañ sêtên in si. ²⁴ Têñ ndoc dinañ Jon mbo awê, sêkên in ndôc gapocwalô su dom.

²⁵ Ma Jon ndê sênjomi ñatô ma ngac bata Israel-nga dañ sêsen dau pi lêt lau sêngrwasin dau ñawasi sa yêc Anötö angô-nga. ²⁶ Dec sêtên Jon si, ma sêsôm, "Kêdôhônwaga, muñ-nga am hoc yom asê pi Yisu, têt ndoc in hôc asê am yêc Bu Jordan ñadañga. Kwahic dec yac angô bu lau hoñ sêtên in si, bu in êñku ñac." ²⁷ Jon ô ñac si yom ma sôm, "Ahêgo daôm dom! Alu Yisu lu-lu akôm mba gwelen gitôm Anötö dau kên sip alu aman. ²⁸ Mac añañlê yom hoñ nañ aô gasôm têt mac su. Aô gasôm bu aô dauñ Mesaya dom, magoc Anötö kêkin aô gamuñ in gameñ. ²⁹ Lau hoñ bu sêtên Yisu sêndi, dec oc solop. Bu ñac gitôm awhê nañ sê-matin in ndê yom bu nem ngac, ma Yisu in gitôm ngac nem awhê-nga dau. Aô gitôm ngac dau ndê silip, nañ atac ñayham kêlêc têt ndoc ngac nem awhê-nga hôc asê bu nem ndê awhê sa. Ma bocdinañ kwahic dec aô neñ atac ñayham tu Yisu-nga gêm aô ahuc sambuc. ³⁰ Ma in solop bu kwahic dec Yisu ndê waê tiatu, ma aneñ waên tisaun. ³¹ In sip akên undambê meñ, dec hôc gêlêc lau hoñ su. Aô dec, aô ñamalac nom-nga ma aô neñ ñahu yêc nom, ma bocdinañ gasôm yom tôm ñamalac nom-nga. Magoc in sip akên undambê meñ, ³² ma sôm yom ñandô pi gên nañ in gêlic ti ngô su yêc undambê. Magoc lau daêsam sêkôc in ndê yom sa dom. ³³ Ñamalac bocke nañ kôc in ndê yom sa, nañ tôc asê bu in gêlic Anötö ndê yom bu yom ñandô eñ. ³⁴ Ñahu bu in nañ Anötö kêkin sip nom meñ, nañ sôm Anötö dau ndê yom asê. Ma Anötö kêgamin in ndê Ñalau têt in dom. ³⁵ Damba tac whin in ndê Atu kêlêc, dec kên gên hoñ sip in amba. ³⁶ Ma asa nañ kên whin Atu, nañ Anötö gic bata su, bu in oc mbo tali ñapan. Tigen asa nañ kôc in sa dom, nañ Anötö ndê atac ñandê yêc in dôn yêc, dec in oc lic undambê dom."

Yisu lu awhê Samaria-nga dañ

4 Têt ndoc dinañ Yisu mbo whin in ndê ngacsênjomi, ma ñac sênku lau. In dau kêku lau dañ dom. Magoc lau Palêsai sêngrô ñawaê bu Yisu kêku lau daêsam, ma bu lau daêsam nañ êlêmê sênkuc in, nañ sêhôn gêlêc Jon ndê sênjomi su. Yisu kêyalê bu lau Palêsai sêngrô ñawaê dinañ, ma bu sêkên kisa in, ³ ma bocdinañ dec in hu gameñ judia-nga sin, bu mbu têt Galili ndi. ⁴ Yisu gauc gêm tidôn bu ho sen nañ gic lau †Samaria-nga si gameñ kôc, dec in ti ndê ngac-sênjomi sêngrô sêmbo sen dinañ. ⁵ Ñac sêngrô sênj e sêsun sa

lau Samaria si malac atu dañ ñaê Sika. Malac dau yêc kêpin nom ñasawa dañ nañ muñ-nga andô, Jakob kên têt in ndê atu Josep. ⁶ Ma sê nañ Jakob kwê tu sêtap bu sa-nga, nañ yêc malac dau ñamakê. Yisu ti ndê ngacsênjomi sêhôn asê sê bu-nga dau têt ac kac lhu, ma sêngrô sen baliñ su e Yisu kwapac sa, dec in ndôc sic ndôc dinañ. ⁷ Ma in ndê ngacsênjomi sêhu in sin ma sêsôn malac dau si, bu sêngrô gên sêngrô-nga.

Malô goc awhê Samaria-nga dañ sa meñ bu têt bu. Ma Yisu sôm têt in, "Gitôm bu am kên bu têt aô wanôm?" ⁹ Goc awhê dau ô yom bocdec bu, "Bocke dec am ngac Israel-nga ndac aô awhê Samaria-nga bu wakên bu têt am nôm?" (In sôm yom dinañ, ñahu bu lau Israel m a lau Samaria-nga sêtec dandi ma sêmbo ahê dau.) ¹⁰ Ma Yisu sôm, "Kwahic dec aô gandac bu têt am. Am bu êmyalê aô neñ ñahu, ma mwasin nañ Anötö kên ñambwa, dec am oc ndac bu têt aô, ma aô wakên bu nañ oc kên ñamalac sêndôc tali, nañ têt am." ¹¹ Awhê dau ngô yom dinañ, goc sôm, "O ñadau. Bu tali-nga nañ am sôm yom pi, nañ am oc kôc yêc nde? Bu am nem laclhu êmgati bu sa-nga mba, ma sê bu-nga dindec baliñ andô. ¹² Abañ Jakob ti ndê atui, ma in ndê makao ti domba hoñ sênôn bu yêc dec. Ma bocke? Am nem bu bocke yêc, nañ hôc gêlêc in dindec nañ Jakob kên têt yac, nañ su?"

¹³ Dec Yisu sôm têt in, "Lau hoñ nañ sênôn bu nom-nga, nañ bu oc yô ñac tiyham. ¹⁴ Magoc lau nañ sênôn bu nañ aô wakên têt ñac, nañ bu oc yô ñac tiyham dom. Mba. Bu nañ aô wakên têt ñac, nañ oc ti bubata nañ êmbulup pi ñac si ñalôm, ma ñac oc sêndôc tali ñapan." ¹⁵ Têt dinañ awhê dau sôm, "O ñadau, kên bu dinañ têt aô. Ma bocdinañ dec bu oc yô aô tiyham dom, ma wasa wameñ tôm bêt hoñ bu watê bu yêc sê bu-nga dindec tiyham dom."

¹⁶ Goc Yisu sôm têt in, "Am mbu ndi ma ta nem akwen, ma amlu ambu amen." ¹⁷ Ma awhê dau sôm, "Aneñ akwen mba." Goc Yisu ô yom ma sôm, "Am sôm solop bu am nem akwen mba. ¹⁸ Bu am gêm ngac aman dañ su, magoc sêhu am sin. Ma ngac nañ kwahic dec am mbo whin in, nañ ti am nem akwen dom. Am sôm yom ñandô." ¹⁹ Têt dinañ awhê dau sôm, "Ñadau, aô g alic bu am propet dañ. ²⁰ Muñ-nga yac lau Samaria-nga mba abanji sem akin Anötö yêc lôc dindec. Tigen mac lau Israel-nga asôm bu gameñ tigen yêc tu lau sênem akin Anötö-nga, nañ yêc Jerusalem."

²¹ Goc Yisu sôm, "O awhê! Aô wasôm yom ñandô têt am. Ndoc oc meñ sa, nañ lau nañ sem akin Anötö oc sêhêgo dau dom bu sênem akin in sêmbo lôc dindec, me bu sêmbo Jerusalem. ²² Mac lau Samaria-nga am akin Anötö, magoc mac añañlê in dom. A nôto gic bata bu Mesaya oc sa yêc yac lau Israel-nga, ma tu dinañ-nga yac añañlê in nañ yac am akin. ²³ Yomandô! Ndoc nañ bu meñ sa, nañ kwahic dec meñ su, dec lau nañ sem akin Anötö ñalên solop, nañ oc sênem akin in ti Ñalau Dabuñ ndê ñaclai, ma ti lêt yom ñandô-nga. Damañ Anötö dau kêsalê lau nañ sem akin in ñalên bocdinañ. ²⁴ In dau in ñalau, dec ñalên tigen yêc bu lau

sênem akind in, nan sênem akind in ti Nalau Dabun nde nalcia, ma ti len yom nandô-nga."

²⁵ Goc awhê dau sôm, "Aô kayalê bu Mesaya nan sêsam bu Kilisi oc men. Ma têng ndoc in men, nan in oc whê gêng hon sa têng yac." ²⁶ Ma Yisu sôm, "Aô Mesaya dau gasôm yom têng am."

²⁷ Têng dinan Yisu nde ngac-sênomi sêmbu sêmen, ma sêlic bu in sôm yom whin awhê dan, dec sêhê gauc nambwa. Magoc nac si dan sôm yom dom. Sêndac in bu bocke ma in sôm yom têng awhê dau lec dom. Ma sêndac awhê dau bu in tac whin gêng sake lec dom.

²⁸ Awhê dau hu in nde lôn bu-nga sin kalhac, ma mbu sôc malac gi. Ma in sôm têng in nde lau, ²⁹ "Amen ma alic ngac dan! In kêyalê gêng hon nan aô gakôm, ma sôm asê têng aô. Oc mboe in Mesaya dau?" ³⁰ Goc nac sêhu malac dau sin ma sêsa si bu sêlic Yisu.

³¹ Têng ndoc awhê dau mbu sôc malac gi, nan ngac-sênomi sêsôm têng Yisu, "Kêdôhôngwaga, yac akôc gêng tu am nen-nga." ³² Magoc in sôm têng nac, "Aô nen gêng dane-nga yêc, nan mac anyalê dom." ³³ Goc sêndac dandi bu, "Mboe lau dan sêkên gêng dane-nga têng in su, me?" ³⁴ Ma Yisu sôm têng nac, "Aô danan wambu in nan kêkin aô game, ma wandic dabin in nde gwelen. Anen gêng dane-nga dau dinan. ³⁵ Angô su nan. Têng ndoc mac asô gêng nawnê sip ôm, nan mac asôm bu, 'Ayô hale su goc yac oc dandic gêng nandô sa.' Tiger aô wasôm têng nac, bu ahôc nem tanôm sa, ma alic bu gêng nandô ôm-nga mbêc su. ³⁶ Ma kwahic dec ngac gic gêng nandô sa-nga kôm in nde gwelen mbo. Ma gêng nandô nan in gic sa, nan lau nan sêkên whin ma sêtap sen sêmbu tali-nga sa. Tu dinan-nga in nan sô gêng nawnê, lu in nan gic nandô sa, nan lu-lu atac nayham sa sêwhin dau. ³⁷ Yom golin dan yêc bocdec, 'Na-malac dan sô gêng nawnê, ma dan tiyham gic gêng nandô sa.' Yom dau in yom nandô, ma hêganôn gwelen nawnê nayham-nga whin. ³⁸ Bu aô kakin mac bu andic gêng nandô sa yêc ôm nan mac asô dom. Lau natô sêkôm gwelen atu tu sêso gêng-nga, dec mac atap nac si gwelen na-nandô sa."

Lau Samaria-nga daêsam sêkên whin Yisu

³⁹ Têng ndoc awhê Samaria-nga dinan sôm yom asê pi Yisu têng lau malac-nga bu, "In sôm gêng hon nan aô gakôm su, nan asê têng aô," nan lau Samaria-nga daêsam sêkên whin Yisu. ⁴⁰ Ma têng ndoc sêsa sêtên in si, nan sêten in napan bu mbo whin nac. Dec in mbo whin nac gitôm bêc lu. ⁴¹ In sôm yom whin lau malac-nga ma lau daêsam tiyham sêkên whin in. ⁴² Ma sêsôm têng awhê dinan, "Têng namata-nga yac angô yom nan am sôm pi in, dec akên whin in. Magoc kwahic dec yac angô in dau nde yom, ma yac anyalê pi nandô, bu in ngac nan Anôtô kêkin bu nem lau nom-nga si."

Yisu hôc asê game Galili-nga

⁴³ Bêc lu dinan pacndê su, goc Yisu tisa ma kêsêlên gi e hôc asê game Galili-nga. ⁴⁴ Mun-nga in sôm asê bu yêc propet dan nde game, in nde lau oc sêtoc in sa

dom. ⁴⁵ Magoc têng ndoc in hôc asê Galili, nan lau dinan sêkôc in sa ti atac nayham. Nahu bu nac sêmbu Jerusalem têng ndoc Pasowa-nga, ma sêlic gêng hon nan in kôm yêc dindê.

Yisu kôm balê dan nayham sa

(Mat 8:5-13; Luk 7:1-10)

⁴⁶ Têng têng Yisu mbo game Galili-nga, nan in sôc malac Kana gi tiyham, malac nan mun-nga in gêm bu kwi ti wain. Têng ndoc dinan ngac bata Rom-nga dan mbo malac Kapenaom, ma in nde atungac gêmbac yêc. ⁴⁷ Balê dau gêmbac atu e kêpin bu mbac ndu. Ma ngac bata dau ngô nawnê bu Yisu men akên game Judia-nga ma hôc asê Galili. Tu dinan-nga dec in têng in gi, ma ndac in bu têng malac Kapenaom ndi, ma kôm balê dau nayham sa. ⁴⁸ Dec Yisu sôm, "O mac lau! Mac bu alic gêng dalô atu-tu dom, dec oc akên whin dom." ⁴⁹ Magoc ngac bata dau ten in tiyham ma sôm, "O natau, mwen ngahô! Bu mba, anen balê oc mbac ndu." ⁵⁰ Goc Yisu sôm têng in, "Am ndi, am atôm oc mbo tali." Ma ngac dau kên whin Yisu nde yom, ma kôlhô gi.

⁵¹ Têng têng in kêsêlên mbo sen, nan in nde lau akind natô sêsa akên Kapenaom sêmen ma sêtap in sa. Ma sêsôm têng in bu, "Am nem balê nayham sa su." ⁵² Dec in ndac nac bu, "Acgatu nasawa bocke ma balê dau nayham sa?" Ma nac sêsôm têng in, "Alhabêc, têng ac ho dau, nan gêmbac hu in sin ma in namlic nalhuc sa." ⁵³ Têng dinan damba nde gauc sa bu acgatu nasawa dinan en, dec Yisu sôm têng in bu, "Am atôm oc mbo tali." Ma in ti in nde lau hon nan sêndôc sêwhin in, nan sêkên whin bu Yisu in Mesaya dau.

⁵⁴ Gêng dalô tilu-nga nan Yisu kôm yêc malac Kana, nan namin dau dinan. Yisu kôm gêng dau têng têng in hu game Judia-nga sin, ma mbu têng game Galili-nga gi.

Yisu gêm ngac bôlin dan sa

5 Tinambu lau Israel-nga si mwasin atu dan nabêc hôc asê, ma Yisu mbu pi Jerusalem gi. ² Yêc Jerusalem, bu naton atêc dan, nan sêwhê na hoc ahuc, nan poc kêpin malac dau ngatam nan sêsam bu Gatam Domba-nga. Sêsam bu naton dau naê yêc Yom tHibru bu Betesda, ma andu selep aman dan sêlhac namakê. ³ Ma yêc dinan lau gêmbac daêsam sêyêc, lau tapec, lau bôlin ma lau nasac natô. [⁴ Tôm têng natô Pômdau nde aêla dan oc sip men ma kôm bu dau li sa. Lau gêmbac sêhôn têng dinan, ma asa nan sip bu dau tinamata, nan oc nayham sa.] ⁵ Nac si dan in ngac bôlin nan gêmbac gitôm yala 38.

⁶ Têng ndoc Yisu kêsêlên mbo game dinan, in gêlic ngac bôlin dau, ma kêyalê bu in gêmbac yêc nasawa hic baling su, goc ndac in, "Am tac whin bu am nayham sa, me?" ⁷ Ma ngac bôlin dau sôm, "O natau! Aô gahôn têng nan bu dindêc nali sa, magoc namalac dan mba bu nem aô sa. Ma aô bu wasip bu wandi, tiger na-malac dan êlêmê hôc gêlêc aô su." ⁸ Goc Yisu sôm têng in, "Tisa! Ma hôc nem mbô sa, ma êmsêlên." ⁹ Ma na-

gahô ngac dau nayham sa, goc hôc ndê mbô sa ma kêsêlên gi.

Yisu kôm gêñ dinañ têt bêt †Sabat-nga dañ. ¹⁰ Ma tu dinañ-nga lau bata Israel-nga sêsôm têt ngac nañ Yisu kôm nayham sa bu, “Acsalô lec in bêt Sabat-nga. Yac neñ yomsu gic yao yac bu dakôm gwelen têt bêt Sabat-nga dom, ma bocke dec am kôc nem mbô ma kêsêlên.” ¹¹ Magoc in sôm, “Ngac nañ kôm aô nayham sa, nañ sôm têt aô bu, ‘Hôc nem mbô sa, ma êm-sêlên.’” ¹² Ma sêndac in, “Ngac nañ sôm têt am bu am hôc nem mbô sa ma êmsêlên, nañ asa?” ¹³ Tigen ngac dau kêyalê dom. Nahu bu têt ndoc Yisu kôm in nayham sa, nañ lau daêsam sêmbo, ma Yisu kêdahin dau su sip nac nâlôm ma kôlhô gi.

¹⁴ T inambu Yisu tap in sa tiyham mbo lôm dabun, ma sôm têt in, “Am ngô su nañ! Am nayham sa su. Dec yob daôm bu kôm sac tiyham dom, mboe nawapac atu dañ nañ hôc gêlêc in dinañ su, nañ tap am sa tinambu.” ¹⁵ Ma têt dinañ ngac dau sa gi ma kên nawaê têt lau bata Israel-nga, bu ngac nañ kôm in nayham sa, nañ Yisu.

Lau bata Israel-nga sêkên kisa Yisu

¹⁶ Lau bata Israel-nga sêlic bu Yisu kôm gêñ kain di-nañ têt bêt Sabat-nga natô, ma tu dinañ-nga sic hu sêkên kisa in. ¹⁷ Dec in sôm têt nac, “Daman kôm in ndê gwelen napan, têt têt nâmalac-nga e men têt kwahic dec. Bocdinañ aô oc wanem gwelen.” ¹⁸ Têt nâmalac-nga lau bata Israel-nga sêkên kisa Yisu bu in sôc yomsu Sabat-nga nâpu dom. Ma têt ndoc sêngô in ndê yom dinañ, nañ sêkôm nânga bu sêndic in ndu. Sêsôm, “In sam Anôtô bu in Damba ma bocdinañ in bu po dau ndê waê sa nditôm Anôtô dau.”

Anôtô kên nâclai têt in ndê Atu

¹⁹ Goc Yisu sôm têt nac, “Aô wasôm yom nandô têt mac. Oc tôm dom bu Anôtô ndê Atu kôm gêñ dañ ênkuc dau ndê atac whin. Mba! Gên bocke nañ Atu gêlic Damba kôm, nañ dec in kôm. Bu Atu kôm gêñ hon gitôm Damba kôm. ²⁰ Damba atac whin Atu kêlêc, ma têt gêñ hon nañ in dau kôm, nañ asê têt in. Ma aô wasôm têt mac bu Damba oc hoc gêñ atu-tu asê têt Atu bu kôm, nañ hôc gêlêc gêñ nañ in kôm, nañ su. Ma têt têt mac alic gêñ dau, nañ mac oc asô. ²¹ Tôm Damba uñ lau batê sa ma kên nac sêmbo tali, nañ in ndê Atu dec kên lau nañ in atac whin nac, nañ sêmbo tali bocdinañ. ²² Ma gêñ dañ tiyham. Damba oc ênsahê lau dañ dom. In kên nâclai têt in ndê Atu bu ênsahê lau pi nac si mêtê. ²³ Ma tu dinañ-nga lau hon nañ sêtoc Atu ndê waê sa, nañ sêtoc Damba ndê waê sa bocdinañ. Magoc asa nañ toc Atu sa dom, nañ toc Damba nañ kêkin in men, nañ sa dom.

²⁴ “Aô wasôm yom nandô têt mac, bu asa nañ kôc aneñ yom sa, ma kên whin in nañ kêkin aô gameñ, nañ oc tap matôc sa dom. In hu sen mbac ndu-nga sin su, ma tap sen mbo tali napan-nga sa. ²⁵ Yomandô dec wasôm têt mac. Têt nañ Anôtô gic bata, nañ kwahic

dec men su, dec lau nañ sêmbo sen sêmbac ndu-nga, nañ oc sêngô Anôtô ndê Atu awha. Ma nac nañ sêngô ma dañga wambu, nañ oc sêmbo tali. ²⁶ Tali nahu yêc Damba dau, ma in kên tali nahu têt in ndê Atu whin. ²⁷ Ma in kên nâclai têt in bu ênsahê nâmalac, bu in Nâmalac ndê Atu. ²⁸ Asô tu yom dindec-nga dom. Ndoc oc men, nañ lau hon nañ sêmbac ndu su, nañ oc sêngô Atu ndê awha, ²⁹ ma sêtisa akên lau batê-nga. Lau nañ sêkôm nayham, nañ oc sêtisa ma sêtap Anôtô ndê gameñ sêndôc tali napan-nga sa. Magoc lau nañ sêkôm sac, nañ oc sêtisa ma sêtap matôc sa.

³⁰ “Oc tôm dom bu aô wakôm gêñ dañ tanwasên. Ma aô oc wansahê ma wamatôc lau wan̄kuc aô dauñ neñ gauc dom. Mba! Aô wamatôc lau wan̄kuc yom nañ Daman, nañ kêkin aô gameñ, nañ sôm têt aô. Ma aô oc wakôm gêñ dau wan̄kuc lên gitên, nahu bu aô gakôm gêñ dañ tu aneñ atac whin-nga dom, aô gakôm gêñ hon kakuc Daman ndê atac whin.”

Gên nañ whê Yisu ndê nahu sa

³¹ “Aô bu wahoc yom asê pi dauñ, dec mac oc asôm bu aneñ yom nandô mba, ma akên whin dom.

³² Magoc Daman hoc yom asê bu whê aneñ nahu sa, ma aô kayalê bu in ndê yom in yom nandô.

³³ “Jon, Ngac Kêku Lau-nga sôm yom nandô asê pi aô whin, têt têt mac an̄kin lau sêtên in si. ³⁴ Aô gapônda yom nañ nâmalac sêhoc asê pi aô, nañ dom. Tigen kwahic dec aô gasôm yom pi Jon, bu mboe mac akên whin yom nañ in sôm pi aô, dec atap Anôtô ndê mwasiñ nem mac si-nga sa. ³⁵ Jon mbo gitôm ya nawê nañ pô gameñ, ma gitôm nasawa apê mac atisambuc in ndê nawê.

³⁶ “Magoc gêñ natô sêpun yom nandô pi aô dôn, nañ hôc gêlêc Jon ndê yom pi aô. Alic gwelen nañ aô gakôm gambo. Daman dau kên gwelen dinañ sip aô aman tu bu wandic dabin, ma gwelen dau têt asê bu in kêkin aô gameñ. ³⁷ Ma Daman dau, nañ kêkin aô gameñ, nañ hoc yom asê pi aô. Magoc mac lau daôm an̄gô in ndê awha dom, ma mac alic in an̄gô su dom. ³⁸ Ma in ndê yom yêc mac nem nâlôm dom, nahu bu in kêkin aô gameñ, magoc mac akên whin aô dom. ³⁹ Mac asam Anôtô ndê yom nañ sêto yêc, nañ napan, tu bu akip yom hon nahu sa. Nahu bu mac gauc gêm bu mac oc atap sen andôc tamli-nga sa yêc yom dau nâlôm. Yom dau dinañ hêganôn aô, ma whê aneñ nahu sa, ⁴⁰ tigen mac atec bu atên aô amen, ma atap sen andôc tamli-nga dau sa.

⁴¹ “Aô gameñ bu nâmalac sêpo aô neñ waên sa dom.

⁴² Magoc aô kayalê mac su, dec galic bu Anôtô ndê atac whin yêc mac nem nâlôm dom. ⁴³ Aô gameñ gam Daman an̄gô, tigen mac akôc aô sa dom. Magoc nâmalac dañ nañ men tu dau-nga, nañ mac akôc in sa ngahô en. ⁴⁴ Mac atac whin bu atap waêm sa yêc mac daôm nem lau, magoc akôm bu atap waêm sa yêc Anôtô tigen ndê dom. Ma bocdinañ, mac oc akên whin aô nâlên bocke? ⁴⁵ Gauc nem bu aô dauñ oc wasôm mac nem giso asê yêc Daman an̄gô-nga dom. Mba! Mac akên batam bu yomsu nañ Moses to, nañ oc ti

mac nem senj andöc tamli napan-nga, tigen yomsu dau oc töt nem giso asê. ⁴⁶ Nahu bu Moses dau to yom pi aö, ma mac bu akên whin in, dec oc akên whin aö. ⁴⁷ Tigen mac akên whin yom nan in to, nan dom, ma bocdina mac oc akên whin anen yom nalên nde? Oc töt dom!"

Yisu gôlôm lau 5,000

(Mat 14:13-21; Mak 6:30-44; Luk 9:10-17)

6 Tinambu Yisu kôc ndê ngac-sênjomi sa ma sic Bugicton Galili-nga kic ma sêpi danja si. (Bugicton dau sêsam naê dan bu Taibirias.) ² Ma lau daêsam sênkuc in si, nahu bu nac sêlic gên dalô nan in kôm têt ndoc in kôm lau gêm bac nayham sa. ³ Têt têt dinan lau Israel si om atu Mwasin Pasowa-nga men kêpin tiyham. Yêc bugicton naganja, Yisu pi lôc dan gi ma ndöc sic whin in ndê ngacsênjomi. ⁵ Ma in hôt tandô sa ma gêlic lau daêsam nan sêwê sêmen, goc sôm têt Pilip, "Danemlhi gên danen-nga yêc nde, bu dakên têt lau daêsam dindec sênen?" ⁶ In dau kêyalê gên nan in bu kôm, nan su, magoc sôm yom dinan bu ênsahê Pilip. ⁷ Ma Pilip ô yom ma sôm, "Oc töt dom andô! Mone atu gitôm tdenarii 200 bu ndöc, ma dakôt mone dau ma danemlhi gên danen-nga, tigen oc töt dom bu lau daêsam dindec sênen nagec-nagec." ⁸ Têt dinan Yisu ndê ngacsênjom dan, Saimon Pita ndê asi Andru, sôm têt Yisu, ⁹ "Balê dan mbo, nan kôc bolom amanjan ma i lu. Tigen gên dinan oc nditôm lau hon dindec dom andô!" ¹⁰ Goc Yisu sôm, "Mac asôm têt lau bu sêndöc sic." Kwan daêsam yêc gamej dinan, ma lau hon sêndöc sic sêndöc kwan. Lau ton dinan si laung-gac gitôm 5,000.

¹¹ Ma Yisu kôc bolom ma gêm danje, goc kên têt lau nan sêndöc dinan, bu sêndic sam têt dandi. Ma in gêm mbec i lu ma kên têt nac bocdina, ma nac senj töt si atac whin. ¹² Nac senj e hôt nac dön, goc in sôm têt ngacsênjomi, "Mac andic nadelê hon sa, bu tanyain gên dan dom." ¹³ Bolom amanjan ma i lu dinan, lau senj e gitôm, ma ngacsênjomi sic nadelê sa sip gatop 12 e menhu.

¹⁴ Lau sêlic gên dalô atu nan Yisu kôm, goc sêsôm têt dau, "Yomandô! Propet atu nan dakên batan bu sip nom men, nan ngac dau dindec, me?" ¹⁵ Têt dinan Yisu kêyalê bu nac gauc gêm bu sêkôm nanja bu sêkôc in sa ma sêkên in ti nac si kin. Dec in kêdahin dau su, ma kôlhö tawasê pi lôc dan gi.

Yisu kêsêlên mbo bu nahô

(Mat 14:22-33; Mak 6:47-51)

¹⁶ Têt ac gi sip, Yisu ndê ngacsênjomi sêmbu sêtên bugicton si. ¹⁷ Nac bu sêndic bu kic ma sêmbu sêtên malac Kapenaom sêndi, dec sêpi wan dan ma sêsa si. Nases sa su, magoc Yisu men hôt asê nac su dom.

¹⁸ Nac sêhêc wan sêsa nasawa bali gitôm 5 kilometa, ma mbu puc nadinda e gêli bu nampon sa. Têt dinan sêlic Yisu kêsêlên mbo bu nahô men kêpin wan, dec sêtöt dau atu. ²⁰ Magoc in sôm têt nac, "Atöt daôm

dom! Bu aö dau dindec." ²¹ Goc sêkôc in pi wan ti atac nayham, ma naganhê sêhêc asê baö yêc Kapenaom.

²² Têt naganhê, lau daêsam nan sêmbu sêwhin Pômdau têt ndoc in gêm danje bolom ma kên têt nac senj, nan gacgen sêmbu bugicton naganja. Nac sênjalê bu wan tigen dinan ngacsênjomi sêpi ma sêlhö si, ma bu Yisu pi wan dau whin nac dom. Malô goc wan natô akên malac Taibirias sêmen sêsöt baö yêc dinan. ²⁴ Nac sêlic su bu Yisu ti in ndê ngacsênjomi sêmbu dom, dec sêpi wan dau, ma sêtên malac Kapenaom si bu sênjalê Yisu.

Yisu in bolom kên namlac sêndöc tali-nga

²⁵ Nac sic bugicton kic, ma sêtap Yisu sa, goc sêsôm, "Kêdôhônwaga, am mwen têt nde?" ²⁶ Ma Yisu ô yom ma sôm, "Yom nandô aö wasôm têt mac. Aö gakôm gên dalô nan töt bu whê mac nem gauc sa pi aö nen nahu. Magoc mac anjalê aö ma atac whin bu ambo awhin aö tu gên dinan-nga dom. Mba. Mac atac whin bu ambo awhin aö, nahu bu aö gakên bolom têt mac an e hôt mac dön. ²⁷ Akôm mwasac bu atap gên danen-nga nan gic waê bu ninga, nan sa lec dom. Mba! Akôm mwasac tu bu atap gên danen-nga nan oc kên mac ambo tamli napan, nan sa. Ma gên dau Namalac ndê Atu oc kên têt mac, bu Damba Anötö kêyal-in in sa su, ma kên naclai têt in bu kôm gên dau."

²⁸ Goc nac sêndac in, "Gitôm bu am whê sa têt yac, gên nan Anötö atac whin bu yac akôm?" ²⁹ Ma Yisu sôm, "Anötö ndê atac whin nandô bu mac akôm gên bocdec. Akên whin ngac nan in kêkin in men." ³⁰ Goc nac sêsôm, "Mun-nga yac mba abanji sêmbu gamej sawa ma senj mana ti nac si gên danen-nga, töt yom nan sêto yêc bocdec, 'In kên bolom undambê-nga têt nac senj.' Kwahic dec yac bu andac am bu kôm gên dalô kain tigen. Yac bu alic, dec yac oc akên whin am." ³² Goc Yisu sôm, "Mac gauc gêm bu Moses kên bolom undambê-nga têt mac. Magoc aö wasôm yom nandô têt mac bu anen Daman oc kên bolom nandô undambê-nga têt mac. ³³ Ma Anötö ndê bolom dau dec, in nan sip akên undambê men ma kên lau nom-nga sêndöc tali napan." ³⁴ Lau sêngô Yisu ndê yom dau, goc sêsôm têt in, "Pômdau, kwahic dec ma ndi, yac atac whin bu am kên bolom dau dinan têt yac."

³⁵ Goc Yisu sôm, "Bolom nan kên namlac sêndöc tali, nan aö dau dec. Lau nan sêtên aö sêmen, nan gên oc yô nac tiyham dom. Ma lau nan sêkên whin aö, nan bu oc yô nac tiyham dom. ³⁶ Tigen töt aö gasôm têt mac su, mac alic aö su, magoc akên whin aö dom. ³⁷ Lau bocke nan Daman kên têt aö, nan hon oc sêtên aö sêmen. Ma lau nan sêtên aö sêmen, nan oc töt dom bu wasoc nac si dan su. ³⁸ Aö gasip akên undambê gamej, bu wakôm gên töt aö dau nen atac whin dom. Mba! Aö gasip gamej, bu wakôm gên töt Daman nan kêkin aö gamej, nan ndê atac whin. ³⁹ Ma Daman atac whin bu aö wayob namlac hon nan in kên têt aö, bu nac si dan ninga dom. Aö wan nac hon sa têt bêt nambu-nga. ⁴⁰ Daman ndê atac whin bocdec bu, lau hon nan sênjalê in ndê Atu, ma sêkên

whiñ in, nañ oc sêtap senj sêndöc tali-nga sa, ma aö wauñ nac sa têtj bêc nambu-nga."

⁴¹ Têtj ndoc nañ lau bata Israel-nga sêngö Yisu sôm bu in bolom nañ sip akênj undambê menj, nañ sêli awha sa pi in. ⁴² Nac sêsôm têtj dandi, "Ngcac dindec in Yisu, Josep ndê atungac. Yac tanyalê in dinda lu dam-ba. Bocke ma kwahic dec in sôm têtj yac bu in sip akênj undambê menj?" ⁴³ Dec Yisu sôm, "Ali awham sa têtj daôm dom!" ⁴⁴ Lau danj gitôm dom bu sêtênj aö sêmenj nambwa. Damanj nañ kêkinj aö gameñ, nañ bu kac nac si gauc kwi, dec oc tôm bu sêtênj aö sêmenj. Ma aö oc wauñ nac sêtisa têtj bêc nambu-nga. ⁴⁵ Sêto propet ak-wa danj ndê yom yêc bocdec bu, 'Anötö oc êndôhônj ñamalac honj.' Bocdinañ dec angö. Lau honj nañ sêkênj danja Damanj ndê yom ma in kêdôhônj nac, nañ oc sêtênj aö sêmenj. ⁴⁶ Yom dau sôm bu Anötö oc êndôhônj lau, magoc ñamalac danj gêlic Damanj su dom. Anötö ndê Atu nañ mbo whiñ in ma sip nom menj, in tigenj gêlic in. ⁴⁷ Ma aö wasôm yom ñandö. Asa nañ kênj whiñ Atu, nañ tap senj ndöc tali ñapañ-nga sa su. ⁴⁸ Bolom kênj ñamalac sêndöc tali-nga, nañ aö dauñ dindec. ⁴⁹ Mac nem apami senj mana yêc gameñ sawa, magoc tiñambu nac honj sêmbac ndu. ⁵⁰ Tigenj bolom nañ sip akênj undambê menj, in bolom kainj danj. Ñamalac danj bu neñ, dec oc niñga dom. ⁵¹ Ma bolom tali-nga nañ sip akênj undambê menj, nañ aö dauñ dec. Ñamalac danj bu neñ bolom dindec, dec oc ndöc tali ñapañ. Ma bolom dau dinañ aö neñ ñamsôm, nañ aö oc wakênj bu lau honj nañ sêkênj whiñ aö, nañ oc sêndöc tali ñapañ."

⁵² Têtj dinañ lau bata Israel-nga sêsenj dandi ñandö, ma sêsôm têtj dau, "Bocke ma ngac dindec sôm bu kênj in ndê ñamsôm têtj yac danen?" ⁵³ Ma Yisu sôm têtj nac, "Yomandö aö wasôm têtj mac. Mac bu anej Ñamalac ndê Atu ndê ñamsôm ti anôm in ndê dac dom, dec oc tôm dom bu mac atap senj andöc tamli-nga sa. ⁵⁴ Asa nañ bu neñ aö neñ ñamsôm, ma nôm anej dac, nañ tap senj ndöc tali ñapañ-nga sa su. † Ma aö oc wauñ in sa têtj bêc nambu-nga. ⁵⁵ Bu aö neñ ñamsôm ti gên anej-nga ñandö, ma aö neñ dac ti gên anôm-nga ñandö. ⁵⁶ Asa nañ bu neñ aö neñ ñamsôm, ma nôm aö neñ dac, nañ gên dau oc piñ alu dôñ anem damiñ dauñ. In oc mbo aö ñalôm, ma aö wambo in ndê ñalôm. ⁵⁷ Tali ñahu yêc Damanj nañ kêkinj aö gameñ, ma aö dauñ gambo tanli tu in-nga. Bocdinañ asa nañ kôc aö sa ti in ndê gên danen-nga ñandö, nañ oc mbo tali tu aö-nga. ⁵⁸ Mac damami senj mana, magoc tiñambu sêmbac ndu. Bolom nañ sip akênj u ndambê menj, nañ aö dauñ dindec. Ma asa nañ bu neñ

† Lau ñatö gauc gêm bu yom pi Yisu ndê ñamsôm ti dac hê-ganônj Mwasiñ Dabuñ. Tigenj ñabatij 53 whê sa bu asa nañ neñ Yisu ndê ñamsôm ma nôm in ndê dac dom, nañ oc tôm dom bu tap senj ndöc tali-nga sa. Bocdinañ yom dau bu hêganônj Mwasiñ Dabuñ, dec lau nañ senj dom, nañ oc sêtôm dom bu sêtap Anötö ndê mwasiñ sêndöc tali-nga sa bocdinañ. Gauc dinañ in so. Pômdau kênj in ndê Mwasiñ Dabuñ bu puc yac dôñ, ma ti senj datap undambê sa-nga dom. Ñamalac nañ gên Mwasiñ Dabuñ dom, magoc kênj whiñ Yisu, nañ oc ndöc tali. Ñalên tigenj yêc bu datap senj dambo tanli ñapañ-nga sa, nañ dakênj whiñ Yisu.

bolom dindec, nañ oc mbo tali ñapañ." ⁵⁹ Yisu sôm yom honj dinañ têtj ndoc in kêdôhônj lau mbo lôm wê-nga yêc malac Kapenaom.

Yisu ndê sêñomi ñatö sêhu in sinj

⁶⁰ Têtj ndoc sêngö Yisu ndê yom dinañ, goc in ndê tsêñomi daêsam sêsôm, "Aluê! Yom dinañ ñawapac ñandö! Asa gitôm bu oc kôc sa ma êñyalê?" ⁶¹ Yisu kêyalê bu in ndê sêñomi sêtucdiñ tu in ndê yom-nga, dec sôm, "Yom dindec kênj wapac mac, a? ⁶² Bocdinañ, têtj ndoc mac alic Ñamalac ndê Atu mbu pi gameñ nañ in mbo têtj ñamata-nga ndi, nañ mac oc akênj whiñ, me oc kênj wapac mac êñlêc? ⁶³ Ñamalac si gauc me licwalö oc tôm dom bu kênj nac sêndöc tali. Ñalau tigenj kênj ñamalac sêndöc tali ñapañ. Ma yom nañ aö gasôm têtj mac, nañ Ñalau tigenj oc whê mac nem gauc sa e anyalê, ma bocdinañ atap senj andöc tamli ñapañ-nga sa. ⁶⁴ Magoc mac nem lau ñatö sêkênj whiñ aö dom." (Yisu sôm yom dinañ bu in kêyalê gwanaj lau ñatö nañ sêkênj whiñ in dom, ma ngac nañ oc hoc in asê.) ⁶⁵ Ma in gic têtj yom ma sôm, "Tu dinañ-nga dec aö gasôm bu lau danj sêtôm dom bu sêtênj aö sêmenj nambwa. Damanj bu kênj ñaclai têtj nac, dec oc tôm."

⁶⁶ Têtj dinañ Yisu ndê sêñomi daêsam sêhu in sinj ma sêñkuc in tiyham dom. ⁶⁷ Goc in ndac in ndê ñ gac-sêñomi 12 bu, "Ma bocke? Mac bu ahu aö sinj awhiñ, a?" ⁶⁸ Ma Saimon Pita sôm, "Pômdau, yac oc atênj asa andi? Am tamwasêm sôm yom nañ tôm bu kênj yac andöc tanli ñapañ. ⁶⁹ Yac anyalê ma akênj whiñ bu am Anötö ndê ngac dabuñ am." ⁷⁰ Goc Yisu ô yom ma sôm, "Aö dauñ kayaliñ mac lau 12 sa. Magoc aö kayalê su bu mac nem ngac danj ti Sadañ ndê su." ⁷¹ In sôm yom dinañ pi Judas, Saimon Iskeriot ndê atungac. Bu Judas in ngacsêñomi 12 si danj, nañ tiñambu hoc Yisu asê.

Yisu ndê asii sêkênj whiñ in dom

7 Tiñambu Yisu kêsêlênj golom-golom malac nañ sêyêc gameñ Galili-nga. In mbo ahê gameñ Judia-nga, bu in kêyalê bu lau bata Israel-nga nañ sêmbö gameñ dinañ, nañ atac whiñ bu sêndic in ndu. ² Têtj ndoc lau Israel si †Mwasiñ atu Lôm Bac-nga menj kêpiñ, nañ ³ Yisu ndê asii sêsôm, "Yac gauc gêm bu ñayham bu am sip têtj gameñ Judia-nga ndi. Bu am nem sêñomi ñatö sêmbö dindê, dec kôm gên dalö bu nac sêlic. ⁴ Ñamalac danj bu kôm dau ti ngac tiwaê, nañ sinj dau dom. Am kôm gên dalö daêsam, bocdinañ töt daôm asê têtj ñamalac honj." ⁵ Yisu ndê asii sêsôm yom dinañ, ñahu bu sêkênj whiñ in dom.

⁶ Dec Yisu sôm têtj in ndê asii, "Aö oc wasip gameñ Judia-nga wandi dom, bu anej ndoc yêc dôñ yêc. Lau sac nom-nga sêtec aö, bu aö êlêmê gahoc yom asê pi gên giso honj nañ nac sêkôm. Magoc lau nom-nga sêtec mac dom, ma bocdinañ mac api Jerusalem andi, tu Mwasiñ dinañ-nga. Mac atôm bu akôm gên têtj têtj

bocke nan mac atac whin, magoc anen tēm hōc asē su dom."

⁹ Yisu sōm yom dinan su, ma gacgen mbo Galili.

¹⁰ Tigen tēn ndoc in ndē asii sēpi Jerusalem si bu sēlic om atu Lōm Bac-nga, nan in kēkuc nac gi. Magoc in sin dau bu lau sēlic in dom. ¹¹ Lau bata Israel-nga nan sēmbō Jerusalem tu Mwasin dinan-nga, nan taso in ma sēndac, "Ngac dinan mbo nde?" ¹² Ma lau daēsam nan sēmbō malac dinan, nan sic yom sec tēn dandi pi Yisu. Nātō sēsōm, "In ngac nayham." Ma nātō sēsōm, "Mba! In kēsau lau." ¹³ Magoc nmalac dan sōm yom pi Yisu yēc awē dom, bu sētōc lau bata Israel-nga.

Yisu kēdōhōn lau

¹⁴ Bēc nātō ginnga su ma Mwasin Lōm Bac-nga gi sa nalhu. Ma tēn dinan, Yisu sōc lōm dabun nbatēmndō gi, ma gic hu kēdōhōn lau. ¹⁵ In ndē yom kōm lau bata Israel-nga sēhēdaē ma sēsōm, "Ngac dindec sōc lōm dom, ma bocke dec in kēdōhōn lau na yom ti gauc atu-tu?" ¹⁶ Ma Yisu sōm, "Aō kadōhōn aō dau ney yom dom, magoc in nan kēkin aō gamey, nan ndē yom. ¹⁷ Lau nan atac whin bu dangga wambu Anötō, nan oc sēnyalē bu yom hon nan aō kadōhōn, nan men akēn Anötō ndē, ma aō ney yom dom. ¹⁸ Asa nan sōm dau ndē yom, nan bu po dau ndē waē sa. Magoc aō bu wapo in nan kēkin aō gamey, nan ndē waē sa. Aō kasau dom, aō gasōm yom nandō. ¹⁹ Moses kēn yomsu tēn mac, magoc mac ne m dan dangga wambu napep dom. Tu sake-nga mac asōm bu aō kagili yomsu, dec atac whin bu andic aō ndu?"

²⁰ Goc lau nātō sēsōm, "Asa tac whin bu ndic am ndu? Nalau sac dan oc sip am nem nalōm su!" ²¹ Ma Yisu sōm tēn nac, "Aō gakōm gēn dalō dan tēn bēc Sabat-nga, ma mac hon asō. ²² Mac angōlin yom pi aō ma asōm bu aō kagili yomsu Sabat-nga, magoc mac daōm akōm gwelen tēn bēc Sabat-nga. Mac ankcup tēn asē balēi si namlic nātō su-nga, tōm Moses to ma gic dulu tēn mac. (Pwac dau Anötō kēn tēn Moses dom, magoc kēmwatiy tēn abanji mun su.) Mac asē balēi si namlic tēn nac si bēc ti-8-nga, ma bocdinan balēi nātō mac asē nac tēn bēc Sabat-nga. ²³ Mac alic nayham bu akōm gēn dau tēn Sabat tu bu angili Moses ndē yomsu dom. Aō dec gakōm nmalac dan ndē namlic sambuc nayham sa tēn bēc Sabat-nga, ma bocdinan tu sake-nga mac atac nandē tēn aō? ²⁴ Alic gēn awē-nga nambwa tu amatōc yom-nga dom! Akōc gauc napep pi gēn nalōm-nga whin."

Lau sēndac bata Yisu

²⁵ Tēn ndoc dinan lau Jerusalem-nga nātō sēsōm, "Ngac dindec in ngac nan lau bata sēnsalē lēn tu bu sēndic in ndu-nga. ²⁶ Tigen alic! In sōm yom mbo awē, magoc lau bata sēsōm yom dan tēn in dom. Bocke? M boe nac sēkēn whin bu in Mesaya dau, me? ²⁷ Tigen yac anyalē ngac dindec ndē malachu. Ma tēn ndoc Mesaya oc men, nan lau dan oc sēnyalē gamey nan in men akēn, nan dom." ²⁸ Yisu kēdōhōn lau mbo lōm

dabun nbatēmndō tēn tēm dinan, ma in ta yom bocdec bu, "Mac lau dinan gauc gēm bu mac anyalē aō, ma bu mac anyalē a o ney malachu, a? Aō gamey na aō dau ney nac lai dom. Aō Daman kēkin aō gamey, ma in Anötō nandō, magoc mac anyalē in dom. ²⁹ Aō dec kayalē in, bu mun-nga aō gambo gawhin in, ma kwahic dec in kēkin aō gamey."

³⁰ Tēn dinan nac sēnsahē bu sēkōc in dōn, tigen in ndē ndoc yēc dōn yēc, dec lau dan gitōm dom bu sēkēn amba pi in. ³¹ Magoc lau daēsam yēc ton atu dinan sēkēn whin in ma sēsōm, "Yac akēn batan Mesaya, ma akēn whin bu tēn ndoc in men, nan in oc kōm gēn dalō daēsam. Tigen asa gitōm bu kōm gēn dalō atu-tu nan sēhōc gēlēc gēn dalō daēsam nan ngac dindec kōm, nan su?"

Lau Palēsai ti dabunsga atu-tu sēkōm bu sēkōc Yisu dōn

³² Lau Palēsai sēngō bu lau sem yomgalōm pi Yisu ma sēkōc gauc kain dinan pi in. Goc tēn dabunsga atu-tu ti lau Palēsai sēnkin lau sin-nga nātō nan sēyob lōm dabun, bu sēkōc in dōn. ³³ Tēn dinan Yisu sōm, "Aō wambo wawhin mac nasawa sau, goc walhō wambu watēn in nan kēkin aō gamey, nan wandi. ³⁴ Mac oc anyalē aō, magoc oc atap aō sa dom, ma mac atōm dom bu ankcup aō atēn gamey nan aō oc wambo." ³⁵ Goc lau Israel-nga sēsōm tēn dandi, "Ngac dindec oc mbo nde, dec yac oc datōm dom bu datap in sa? Mboe in oc ndi mbo whin yac ney lau Israel-nga nātō, nan sēndōc lau Grik si gamey ma ēndōhōn lau Grik yēc dindē? ³⁶ In sōm bu yac oc tansalē in, magoc oc datap in sa dom, ma bu yac datōm dom bu datēn gamey nan in oc mbo, nan dandi. Yom dau nahu bocke?"

Yisu sōm yom pi Nalau Dabun

³⁷ Tēn Mwasin Lōm Bac-nga nbatēn atu nambu-nga, nan Yisu tisa kalhac ma mbwēc awa atu bocdec bu, "Am asa nan bu yō am, nan tēn aō mwen, ma nōm. ³⁸ Tōm Anötō ndē yom nan sēto yēc, nan sōm, asa nan kēn whin aō, nan bu tali-nga oc ēmbulup pi in ndē nalōm." ³⁹ Yisu ndē yom dinan hēganōn Nalau Dabun, nan tinambu Anötō oc kēn tēn lau nan sēkēn whin Yisu. (Tēn tēm dinan, Anötō kēn Nalau Dabun tēn lau su dom, nahu bu Yisu ndē tēm tu tap in ndē nawasi sa-nga yēc dōn yēc.)

Lau sēsēn dau pi Yisu

⁴⁰ Tēn ndoc Yisu sōm yom dau, nan lau nātō sēsōm, "Yomandō! Ngac dindec in propet atu gitōm Moses, nan Anötō gic bata bu ēnkin men." ⁴¹ Ma nātō sēsōm, "Mba! In Mesaya dau!" Magoc lau nātō sēsōm, "Mba! Bu Mesaya oc men akēn gamey Galili-nga dom. ⁴² Anötō ndē yom nan sēto yēc, nan sōm bu Mesaya oc men sa yēc Kin Dawid ndē wakuc, ma yēc Dawid ndē malac Betlehem." ⁴³ Bocdinan lau sēsēn dau pi Yisu.

⁴⁴ Lau n̄atō tac whiŋ bu sêkôc iŋ dôn, magoc n̄amalac daŋ gitôm dom bu kên amba pi iŋ.

Lau bata Israel-n̄ga sêkên whiŋ Yisu dom

⁴⁵ Tiŋambu lau siŋ lôm dabuŋ-n̄ga sêmbu sêtên dabuŋsiga atu-tu ti lau Palêsai si. Ma n̄ac sêndac lau siŋ-n̄ga dau bocdec bu, “Bocke ma mac akôc Yisu dôn dom?” ⁴⁶ Goc lau siŋ-n̄ga sêd yom ma sêsom, “N̄amalac naŋ sôm yom gitôm n̄gac dinaŋ, naŋ yac aŋgô daŋ su dom.” ⁴⁷ Goc lau Palêsai sêsom, “Mboe iŋ kêsau mac awhiŋ, a? ⁴⁸ Alic bu yac lau Palêsai ma lau bata mba daŋ kên whiŋ bu iŋ Mesaya dau dom. Mba andô! ⁴⁹ Tigerŋ lau n̄ambwa-n̄ambwa, naŋ si gauc sa dom pi Anötö ndê yom naŋ sêto yêc, naŋ sêkên whiŋ iŋ. Anötö ndê atac n̄andê pi n̄ac!”

⁵⁰ Lau bata dinaŋ si daŋ iŋ Nikodemas, n̄gac naŋ muŋ-n̄ga gi gêlic Yisu. Têŋ ndoc iŋ ngô n̄ac si yom dinaŋ, dec sôm têt n̄ac bu, ⁵¹ “Yac neŋ yomsu gic yao bu dakic yom tu tamatôc n̄amalac daŋ-n̄ga n̄ambwa dom! Gêŋ n̄amata-n̄ga daŋgô iŋ dau ndê yom, ma dakip yom sa pi gêŋ naŋ iŋ kôm.” ⁵² Magoc n̄ac sêsom, “Mboe am bu ti iŋ ndê ngacsêŋom daŋ whiŋ n̄ac lau Galili-n̄ga dinaŋ, a? Am ndi ma kip n̄ahu sa yêc Anötö ndê yom, ma am oc tap sa bu propet daŋ oc meŋ akên gameŋ Galili-n̄ga dom.”

[Yisu tawalô awhê sac daŋ †

⁵³ Dinaŋ su, ma lau hoŋ sêlhô têtên ma sêmbu sêtên n̄ac si andu si.

8 Goc Yisu hu malac Jerusalem siŋ ma sa gi mbo Lôc Olib. ² Têt n̄agalaŋsê bêtêc, iŋ mbo sôc Jerusalem gi, ma mbo lôm dabuŋ n̄abatêmdö. Ma lau daêsam sêwê sêtên iŋ sêmeŋ, dec iŋ ndôc sic ma kêdôhôn n̄ac. ³ Ma lau naŋ sêndôhôn yomsu ti lau Palêsai sêwê awhê daŋ sêtên iŋ sêmeŋ, naŋ sêtap iŋ sa têt ndoc iŋ kôm mêtê mockaiŋ-n̄ga. Ma sêkên a whê dau kalhac lau hoŋ aŋgô-n̄ga. ⁴ Ma sêsom têt Yisu, “Kêdôhônwa-ga, sêtap awhê dindêc sa kôm mêtê mockaiŋ-n̄ga. ⁵ Moses to yomsu bu datuc lauwhê kaiŋ dindêc n̄a hoc ndu. Bocdinaŋ sôm bu yac oc dakôm sake?” ⁶ N̄ac bu sêtim iŋ n̄a gêndac dinaŋ, sêŋsalê yom daŋ bu sêŋgôliŋ pi iŋ. Magoc Yisu pôn sic gi ndôc, ma gic hu to yom yêc nom n̄a amba-atu. ⁷ Goc n̄ac sêŋsu iŋ e iŋ tisa ma sôm têt n̄ac, “Mac nem asa bu ndê sac mbasi, naŋ ti n̄gac n̄amata-n̄ga bu kôc hoc ma tuc pi awhê dindêc.” ⁸ Goc iŋ pôn sic tiyham ma to yom yêc nom. ⁹ Têt dinaŋ lau naŋ sêŋgô Yisu ndê yom sic hu sêlhô tigerŋ-tigerŋ. Lau atu-tu sêlhô sêmun, goc lau n̄atô sêŋkuc e Yisu tawasê mbo, ma awhê dau kalhac iŋ aŋgô-n̄ga. ¹⁰ Dec Yisu tisa ma ndac iŋ, “O awhê! Ma lau dau nde? Asa dec mbo bu êŋgôliŋ yom pi am ma êmatôc am?” ¹¹ Ma iŋ sôm, “O n̄adau, lau mba!” Goc Yisu sôm, “Ma bocdinaŋ aô wamatôc am dom whiŋ. Magoc am lhô ndi, ma hu nem mêtê sac siŋ.”]

Yisu iŋ Nawê Nom-n̄ga

¹² Tiŋambu Yisu sôm yom têt lau bocdec bu, “Aô n̄awê nom-n̄ga. Asa naŋ bu êŋkuc aô, naŋ oc sa sêŋ n̄asec-n̄ga tiyham dom. Iŋ oc êŋsêlêŋ mbo n̄awê naŋ tôc sêŋ ndôc tali-n̄ga asê.”

¹³ Magoc lau Palêsai sêsom têt iŋ, “Am tamwasêŋ hoc yom asê pi daôm. Tu dinaŋ-n̄ga dec yac oc akôc am nem yom sa dom.” ¹⁴ Ma Yisu ô yom ma sôm, “Aô bu wahoc dauŋ neŋ yom asê, dec aneŋ yom dau iŋ yom n̄andô. N̄ahu bu aô kayalê gameŋ naŋ aô gameŋ akên naŋ, ma gameŋ nde naŋ wambu wandi. Tigerŋ mac aŋyalê gameŋ dinaŋ dom. ¹⁵ Mac aŋsahê ti am-atôc lau aŋkuc n̄amalac si gauc. Magoc aô dec wamatôc n̄amalac daŋ gitôm mac akôm, naŋ dom. ¹⁶ Aô bu wamatôc lau, dec aneŋ yom hoŋ iŋ yom n̄andô, n̄ahu bu aô taŋwasêŋ dom. Damaŋ naŋ kêkiŋ aô, naŋ mbo whiŋ aô. ¹⁷ Mac daôm nem yomsu sôm bu n̄gac lu bu sêpuc si yom dôn bu yom n̄andô, dec mac oc akôc yom dau sa. ¹⁸ Kwahic dec aô gahoc yom asê tu dauŋ-n̄ga, ma Damaŋ naŋ kêkiŋ aô, naŋ dec puc aneŋ yom dôn. Bocdinaŋ tu sake-n̄ga mac akôc aneŋ yom sa dom?” ¹⁹ Goc sêndac iŋ, “Am Damam nde?” Ma Yisu sôm, “Mac aŋyalê aô dom, ma mac aŋyalê Damaŋ dom bocdinaŋ. Mac bu aŋyalê aô, dec oc tôm bu mac aŋyalê Damaŋ whiŋ.”

²⁰ Yisu sôm yom dinaŋ têt ndoc iŋ kêdôhôn lau mbo kêpiŋ apa naŋ lau sêkên si da sip-n̄ga yêc lôm dabuŋ n̄amakê. Magoc lau daŋ sêkôc iŋ dôn dom, bu iŋ ndê ndoc hôc asê su dom.

Yisu ndê n̄ahu yêc nom dom

²¹ Ma Yisu sôm tiyham têt lau Palêsai, “Aô oc wahu mac siŋ, ma mac oc aŋsalê aô. Magoc gameŋ naŋ aô bu wandi, naŋ mac atôm dom bu andi. Mac oc ambac ndu ti nem sac tôhôn.” ²² Goc lau bata dinaŋ sêsom têt dandi, “Iŋ dau sôm bu gameŋ naŋ iŋ oc ndi, naŋ yac datôm dom bu dandi. Bocke? Iŋ oc ndic dau ndu, a?” ²³ Ma Yisu gic têt yom ma sôm, “Aneŋ n̄ahu yêc lôlôc. Mac lau nom dindêc-n̄ga, magoc aô neŋ n̄ahu yêc nom dindêc dom. ²⁴ Aô gasôm têt mac su, bu mac oc ambac ndu ti nem sac tôhôn. Aô wasôm yom n̄andô têt mac, bu mac bu akên whiŋ yom naŋ aô gawhê sa pi dauŋ, naŋ dom, dec mac oc ambac ndu ti mac nem sac.” ²⁵ Goc n̄ac sêndac, “Am asa?” Ma iŋ sôm, “Oc tôm bu mac aŋyalê su, bu têt n̄amata-n̄ga e meŋ, aô gawhê dauŋ sa têt mac. ²⁶ Yom daêsam yêc bu wasôm pi mac bu watôc nem giso asê. Magoc yom hoŋ naŋ aô gaŋgô yêc iŋ naŋ kêkiŋ aô gameŋ, naŋ dec wasôm asê têt lau nom-n̄ga. Ma iŋ ndê yom iŋ yom n̄andô eŋ.”

²⁷ N̄ac sêŋyalê dom bu iŋ sôm yom dau pi iŋ Damba. ²⁸ Goc iŋ sôm, “Têt ndoc mac asuŋ N̄amalac ndê Atu sa yêc nom, naŋ mac oc aŋyalê bu aô dauŋ dec Mesaya dau, ma aô gakôm gêŋ daŋ kakuc aô taŋwasêŋ neŋ gauc dom. Mba. Yom hoŋ naŋ aô gasôm, naŋ Damaŋ dau kên têt aô. ²⁹ Iŋ dau kêkiŋ aô

† Yom naŋ yêc 7:53-8:11 naŋ yêc bapia akwa n̄atô dom.

gameŋ, ma iŋ oc tec aö bu wambo taŋwasêŋ dom. Iŋ mbo whiŋ aö ŋapaŋ. Ŋahu bu aö gakôm gêŋ hoŋ tôm iŋ atac whiŋ.” ³⁰ Yisu sôm yom dinaŋ, ma lau daêsam naŋ sêŋgô, naŋ sêkêŋ whiŋ iŋ.

Yom ŋandô oc êŋgapwêc yac su

³¹ Ma Yisu sôm têt lau Israel-ŋga naŋ sêkêŋ whiŋ iŋ, “Mac bu asap aneŋ yom dôn ma daŋam wambu, dec mac ati aneŋ sêŋomi ŋandô. ³² Ma mac oc anyalê yom ŋandô, ma yom ŋandô dau oc êŋgapwêc mac su bu ambo atôm lau akiŋ ŋambwa tiyham dom.” ³³ Goc ŋac sêsôm, “Abraham ndê wakuc yac. Ma yac am akiŋ lau daŋ dom. Bocdinaŋ am sôm bu êŋgapwêc yac su yêc sakiŋ bocke?” ³⁴ Goc Yisu ô yom bocdec bu, “Aö wasôm yom ŋandô. Asa naŋ sap mêtê sac dôn, naŋ ŋgac me awhê akiŋ mêtê sac-ŋga. ³⁵ Ma ŋgac akiŋ ŋambwa oc wêkaiŋ ŋadau ndê gêŋ daŋ, me mbo iŋ ndê andu ŋapaŋ dom. Mba! Ŋadau ndê atu solop oc wêkaiŋ gêŋ ma mbo ŋapaŋ. ³⁶ Magoc Anötô ndê Atu bu êŋgapwêc mac su, dec mac oc ambo atôm lau akiŋ ŋambwa tiyham dom andô.

³⁷ “Aö kayalê su, bu Abraham ndê wakuc mac. Tigeŋ mac akôm bu andic aö ndu, ŋahu bu mac akôc aneŋ yom sa sip nem ŋalôm su dom. ³⁸ Aö gasôm yom asê pi gêŋ naŋ Damaŋ têt asê têt aö, magoc mac akôm mêtê aŋkuc yom naŋ mac daôm damam sôm têt mac.” ³⁹ Ma ŋac sêsôm tiyham, “Yac damaŋ iŋ Abraham.” Magoc Yisu sôm, “Mac bu Abraham atui mac, dec mac oc asa lêt gitêŋ gitôm iŋ dau ndê. ⁴⁰ Tigeŋ aö gasôm yom ŋandô gitôm aö gaŋgô yêc Anötô, ma mac akôm bu andic aö ndu. Abraham oc kôm gêŋ kaiŋ dinaŋ dom. ⁴¹ Mac aŋkuc Abraham ndê lêt dom, dec têt asê bu mac nem damam iŋ ŋgac daŋ dau-ŋga daŋ.” Magoc ŋac sêsôm, “Yac lau ŋasawa-ŋga dom. Yac mba damaŋ tigeŋ iŋ Anötô dau.”

⁴² Têt dinaŋ Yisu sôm, “Anötô bu ti mac nem damam, dec mac oc atac whiŋ aö. Ŋahu bu aö gameŋ akêŋ Anötô, dec gambo lec. Aö gameŋ tu dauŋ-ŋga dom, magoc Anötô dau kêkiŋ aö gameŋ. ⁴³ Mac atôm dom bu aŋgô aneŋ yom, ma bocdinaŋ mac anyalê aneŋ yom ŋahu dom. ⁴⁴ Mac nem damam iŋ Sadaŋ, ma mac akôm tôm iŋ atac whiŋ. Têt têt ŋamata-ŋga e meŋ, iŋ sa lêt ndic ŋamalac ndu-ŋga. Iŋ sap yom ŋandô dôn dom, bu yom ŋandô daŋ yêc iŋ ndê ŋalôm dom. Iŋ tasaŋ-nda, ma yom tasaŋ ŋadamba iŋ. Iŋ sôm yom kêkuc iŋ dau ndê awha solop, ma yom hoŋ naŋ iŋ sôm, naŋ yom tasaŋ. ⁴⁵ Tigeŋ aö dec gasôm yom ŋandô eŋ, ma tu dinaŋ-ŋga mac akêŋ whiŋ aneŋ yom dom. ⁴⁶ Mac nem asa gitôm bu têt aneŋ giso daŋ asê? Aö gasôm yom ŋandô, ma tu sake-ŋga mac akêŋ whiŋ aö dom? ⁴⁷ Anötô ndê atui ŋandô sêŋgô iŋ ndê yom ma daŋga wambu. Magoc mac aŋgô iŋ ndê yom dom, dec têt asê bu mac ati iŋ ndê atui ŋandô dom.”

Yisu sôm yom asê pi dau

⁴⁸ Têt dinaŋ lau bata Israel-ŋga sêsôm, “Yac asôm solop bu am gitôm lau Samaria-ŋga naŋ si gauc sa pi

Anötô dom, ma bu ŋalau sac daŋ mbo am nem ŋalôm.” ⁴⁹ Magoc Yisu sôm, “Mba! Ŋalau sac mbo aö neŋ ŋalôm dom. Mac atoc aneŋ waêŋ sa dom, magoc aö bu wapo Damaŋ ndê waê sa. ⁵⁰ Aö kasalê dauŋ neŋ waêŋ dom, magoc Anötô oc po aneŋ waêŋ sa. Ma iŋ oc êmatôc gêŋ hoŋ. ⁵¹ Aö wasôm yom ŋandô têt mac, bu asa naŋ ŋgô aneŋ yom ma daŋga wambu, naŋ oc niŋga dom, magoc iŋ oc mbo tali ŋapaŋ.”

⁵² Goc lau bata Israel-ŋga sêsôm têt iŋ, “Kwahic dec yac anyalê pi ŋandô bu ŋalau sac daŋ mbo am nem ŋalôm. Abraham ma lau propet sêmbac ndu, tigeŋ am sôm bu asa naŋ ŋgô am nem yom ma daŋga wambu, naŋ oc niŋga dom. ⁵³ Am asa dec toc daôm sa? Am gauc gêm bu am hôc gêlêc damaŋ Abraham su, a? Yac anyalê bu iŋ mbac ndu su, ma lau propet boc-dinaŋ.”

⁵⁴ Ma Yisu ô yom ma sôm, “Aö dauŋ bu wapo dauŋ neŋ waêŋ sa, dec waêŋ dau ti gêŋ ŋambwa-ŋga. Magoc aö Damaŋ, naŋ mac asam bu mac nem Anötô, naŋ po aneŋ waêŋ sa. ⁵⁵ M agoc mac anyalê iŋ dom. Aö dec kayalê iŋ, ma daŋaŋ wambu iŋ ndê yom. Aö bu wasôm bu kayalê iŋ dom, dec aö ŋgac tasaŋ gitôm mac lau tasaŋ. ⁵⁶ Mac nem damam Abraham atac ŋayham sa kêlêc, bu iŋ kêŋ bata bu lic aneŋ bêt wahôc asê-ŋga. Ma iŋ gêlic su ma tisambuc.”

⁵⁷ Goc lau bata Israel-ŋga sêsôm têt iŋ, “Am nem yala tap 50 sa su dom. Ma bocke dec am sôm bu am gêlic Abraham su?” ⁵⁸ Ma Yisu sôm, “Yomandô! Ndoc naŋ Abraham dinda kôc iŋ su dom, naŋ aö gambo.” ⁵⁹ Têt têt ŋac sêŋgô yom dinaŋ, goc sêkôc hoc sa bu sêtuc iŋ, magoc Yisu siŋ dau, ma kêdahin dau su yêc lôm dabuŋ ŋagameŋ.

Yisu kôm ŋgac tapec daŋ tandô po asê

9 Yisu kêsêlêŋ gi, ma gêlic ŋgac tapec daŋ. Ŋgac dau iŋ tandô pec têt ndoc iŋ dinda kôc iŋ ma meŋ. ² Ma Yisu ndê ŋgacsêŋomi sêndac iŋ bocdec bu, “Kêdôhôn-waga, ŋgac dinaŋ tapec tu iŋ dau ndê sac-ŋga, me tu dinda lu damba si sac-ŋga?” ³ Goc Yisu sôm, “Iŋ tapec tu iŋ dau ndê sac-ŋga, me tu dinda lu damba si sac-ŋga dom. Magoc dinda kôc iŋ ti tapec tu bu kwahic dec lau sêlic Anötô ndê gwelêŋ ti ŋaclai nem iŋ sa-ŋga. ⁴ Aö gambo nom gatôm lau nom-ŋga si ŋawê, ma kwahic dec ti têt ŋawê-ŋga. Ma bocdinaŋ kwahic dec yac oc dakôm Anötô naŋ kêkiŋ aö gameŋ, naŋ ndê gwelêŋ. Têt ŋasec-ŋga oc meŋ hôc asê, ma têt dinaŋ lau daŋ oc sêtôm dom bu sêkôm gwelêŋ.”

⁶ Iŋ sôm yom dinaŋ su, goc hê gasôp sip nom, kêyal- iŋ whiŋ nom, ma sê pi ŋgac tapec tandô. ⁷ Ma iŋ sôm têt iŋ, “Am ndi êmgwasin aŋôm sip bu gapoŋ Siloam.” (Ŋaê Siloam dau danem kwi bu ‘Kêkiŋ.’) Goc iŋ kôlhô gi kêgwasiŋ aŋgô, ma iŋ tandô ŋayham sa. Ma iŋ mbu têt ndê andu gi. ⁸ Ma iŋ ndê lau meŋpaŋ iŋ-ŋga, ti lau naŋ sêŋyalê bu muŋ-ŋga iŋ ŋgac teŋ gêŋ-ŋga, n aŋ sêsô ma sêndac dandi, “Iŋ ŋgac naŋ muŋ-ŋga ndôc ma teŋ gêŋ, a?” ⁹ Ma lau ŋatô sêsôm, “Iŋ ŋgac dau dinaŋ.” Magoc ŋatô sêsôm, “Mba! Iŋ ŋgac daŋ dau-ŋga, naŋ aŋgô gi tap ŋgac teŋ gêŋ-ŋga dinaŋ ndê aŋgô sa.” Magoc ŋgac dau sôm, “Aö ŋgac dauŋ dec.” ¹⁰ Goc sên-

dac in, "Ma bocke dec am nem tanôm nayham sa?"

¹¹ Ma in sôm, "Ngac nan sêsam in bu Yisu, nan kêyalin sacbalê, ma kêñ pi aô tanôn, goc kêkin aô bu wang-wasiñ anôn andô sip bu Siloam. Bocdinañ aô ga kag-wasiñ dauñ, dec tanôn nayham sa." ¹² Ma sêndac, "Ngac dinañ mbo nde?" Goc in sôm, "Aô kayalê dom."

Lau Palêsai sêkip yom sa pi ngac nan tandô po asê

¹³ Yisu kêyalin sacbalê ma kôm ngac tapeç dinañ tandô po asê têt bêt Sabat-nga dan. Ma tinambu I au sêwê ngac dau sêtêt lau Palêsai si. ¹⁵ Têt ndoc lau Palêsai sêlic in, nan sêndac in bu, "Am tanôm po asê ñalên bocke?" Ma in ô yom ma sôm, "Ngac dinañ kêñ sacbalê pi aô tanôn, ma aô kagwasiñ dec tanôn po asê." ¹⁶ Goc Palêsai ñatô sêsôm yom pi Yisu bocdec bu, "Ngac dinañ kêgîli yomsu Sabat-nga, dec tanyalê bu in menj akên Anötô dom." Magoc Palêsai ñatô sêsôm, "Ngac sac oc tôm dom bu kôm gêt dalô kain dinañ." ¹⁷ Boc-dinañ ñac si yom so dau, ma sêndac ngac dau tiyham, "Am ngac daôm, am ngac nan in kôm am nem tanôm po asê, ma bocdinañ am sôm sake pi in?" Ma in sôm, "In propet dan."

¹⁸ Magoc lau bata Israel-nga dinañ sêkên whin dom bu muñ-nga in tapeç ma kwahic dec tandô nayham sa. Bocdinañ sêkên yom têt in dinda lu damba bu sêmen. ¹⁹ Ma sêndac inlu, "Ngac dindac in amlu atômngac nan amlu asôm bu dinda kôc in ti tapeç, a? Bocke ma kwahic dec in tandô nayham sa?" ²⁰ Ma inlu sêsôm, "Aêc! Alu anyalê bu in alu mba balê, ma bu alu akôc in ti tapeç." ²¹ Magoc in tandô po asê ñalên bocke ma asa kôm in tandô nayham sa, nan alu anyalê dom. Mac andac in dau. In ti ngac atu su, ma gitôm bu sôm dau ndê yom." ²² Inlu sênjalê bu lau bata Israel-nga sêkic yom bu ñac oc sêtin lau nan sêkên whin bu Yisu in Mesaya, nan su yêc gôlôwac Israel-nga, ma bocdinañ inlu sêtôc ñac. ²³ Tu dinañ-nga sêsôm yom bocdec, "In ti ngac atu su. Mac andac in dau!"

²⁴ Goc ñac sêmbwêc ngac dau tiyham, ma sêsôm, "Toc Anötô sa ma sôm yom ñandô. Yac anyalê bu ngac dinañ in ngac sac." ²⁵ Ma in ô yom bocdec bu, "In bu ngac sac me in ngac gitên, aô kayalê dom. Gêt tigen aô kayalê. Muñ-nga aô ngac tapeç, ma kwahic dec aô tanôn po asê." ²⁶ Goc sêndac in, "In kôm gêt sake têt am? In kôm am tanôm nayham sa ñalên bocke? Sôm asê têt yac." ²⁷ Ma in sôm, "Aô gasôm têt mac su, magoc mac akôc anen yom sa dom. Tu sake-nga mac bu angô tiyham? Mboe mac atac whin bu ati in ndê sênjomi awhin, a?" ²⁸ Têt dinañ sêpu in ma sêsôm, "Mba! Am daôm ti ngac dinañ ndê ngacsênjom! Moses ndê sênjomi yac. ²⁹ Yac anyalê bu Anötô kêñ in ndê yom têt Moses, magoc ngac dinañ ti in ndê ñahu, yac anyalê dom." ³⁰ Goc ngac dau sôm, "Gêt kain dan solop! Mac asôm bu mac anyalê in ndê ñahu dom. Tigen alic su nan! In kôm aô tanôn po asê. ³¹ Yac tanyalê bu Anötô oc kêñ danga têt lau sac dom. Mba! In kêñ danga lau gitên nan sênkuc in ndê yom. ³² Yac dangô dan muñ su dom, bu ñamalac dan kôm ngac nan dinda kôc in ti tapeç, nan tandô po asê. Mba sam-

buc! ³³ Ngac dinañ bu menj akên Anötô dom, dec oc tôm dom bu in kôm gêt dan."

³⁴ Ñac sênjô in ndê yom dinañ, dec gêt ñac si ñalôm sa ñandô. Ma sêsôm, "Am bu êmdôhôn yac, a? Sac gêt am ahuc têt ndoc dinam kôc am!" Goc sêtin in sa awê gi.

Lau nan sêkên whin Yisu dom, nan sêtôm lau tapeç

³⁵ Têt ndoc Yisu ngô ñawaê bu lau Palêsai sêtin ngac dau su, nan in kêsalê in e tap in sa, ma ndac in, "Am kêñ whin ñamalac ndê Atu, me mba?" ³⁶ Ma in ô yom ma sôm, "O ñadau! ñamalac ndê Atu in asa? Sôm têt aô, goc aô wakên whin in." ³⁷ Goc Yisu sôm, "Am gêt in su. Aô ngac dauñ dec, nan gasôm yom têt am." ³⁸ Ma in sôm, "Pômdau, aô gakên whin am." Goc in pôn haduc têt Yisu. ³⁹ Ma Yisu sôm, "Aô gasip nom gameñ ma lau oc sêtap matôc sa tu aô-nga. Lau tapeç oc sêti lau tandô nayham, ma lau nan gauc gêt bu ñac lau tandô nayham, nan oc sêtôm lau tapeç." ⁴⁰ Lau Palêsai ñatô sêmbo sêwhin, ma sênjô Yisu ndê yom dinañ ma sêndac, "Bocke? Am sôm bu yac tanpec awhin, a?" ⁴¹ Ma in sôm, "Mac bu lau tampec, dec mac nem giso mba. Mac asôm bu mac lau tanôm nayham, magoc mac akên whin aô dom. Tu dinañ-nga dec mac nem giso gacgen yêc mac-nga."

Yom gôlin pi ngac yob domba-nga

10 Ma Yisu sôm, "Yom ñandô aô wasôm têt mac, bu ngac nan sôc domba si tunlôm yêc gatam dom, magoc kêgîli tun bambalin bu sôc ndi, nan ngac kan-nda. ² Magoc ngac nan sôc domba si tunlôm yêc gatam solop, nan ngac yob domba-nga ñandô. ³ Ngac nan yob gatam oc lêt gatam su têt in, ma domba sênjalê in awha. In oc ta domba tigen-tigen si ñaê, ma wê ñac sêsa sêndi. ⁴ Têt ndoc in kôc in ndê domba hon sêsa si, nan in kêsêlên muñ ma ñac sênkuc in, bu ñac sênjalê in awha. ⁵ Tigen ñac oc sênkuc ngac apa dan dom. Mba! Ñac oc sêlhô bambalin yêc in, bu sênjalê in awha dom!" ⁶ Yisu sôm yom gôlin dinañ, magoc ñac sênjalê in ndê yom ñahu dom.

Yisu in gatam domba-nga

⁷ Bocdinañ Yisu sôm tiyham, "Yom ñandô aô wasôm têt mac! Aô gatôm gatam tu domba sêsôc si tunlôm sêndi-nga. ⁸ Kêdôhônwaga tasan hon nan sêhôt asê sêmuñ aô, nan lau kan. Magoc domba sêkên danga ñac dom. ⁹ Aô gatam, ma domba nan sêsôc yêc aô, nan oc sêtap Anötô ndê mwasiñ nem ñac si-nga sa. Ñac oc sêsôc sêsa, ma sêtap gêt sênen-nga nayham sa. ¹⁰ Ngac kan men bu nem kan ti ndic ndu ma sen popoc. In ndê gwelen dau dinañ. Tigen aô gameñ bu wamasan lêt bu lau sêtap Anötô ndê mwasiñ sêndôc tali-nga sa, ma mwasiñ dau oc êñsalê ñac ahuc."

Yisu in Ñadau yob domba-nga nayham

¹¹ "Aô ngac wayob domba-nga nayham. Ngac yob domba-nga nayham oc kêñ dau sambuc e nditôm in

mbac ndu bu nem in ndê domba sa. ¹² Magoc ngac nan yob domba tu tap nãoli sa-nga, nan gitôm ngac nan yob dau ndê domba, nan dom. In bu lic giam sac dan men, dec in oc hu domba sin ma lhô ndi. Goc giam sac oc sen domba ma sêlhô bambalin. ¹³ Ngac dinan oc lhô ndi, bu in gêm gwelen tu awa-nga nambwa, ma hêgo dau tu domba-nga dom.

¹⁴ "Aô ngac wayob domba-nga nayham. Gitôm Daman kênalê aô, ma aô kayalê Daman, bocdinan aô kayalê anen domba, ma anen domba sênjalê aô. Ma wakên dau sambuc e nditôm wambac ndu bu wanem nac sa. ¹⁶ Ma anen domba natô sêmbo, nan sêmbo sêwhin domba ton dindec dom. Aô wandic nac sa sêmên sêmbo sêwhin domba dindec, ma nac oc sêti ton tigen. Nac si nãdau tigen aô dec wayob nac, ma nac hon oc sêkên danja aô awhan.

¹⁷ "Daman tac whin aô, bu aô wakên dau gacgen wambac ndu, ma tinambu aô watisa tiyham. ¹⁸ Namalac dan oc kôc tanli nahu su yêc aô dom. Aô dau oc wahu tanli nahu sin tôm aô dau atac whin. Anôtô kên nãclai tên aô bu aô dau wahu sin, ma bu aô dau wakôc sa tiyham. Daman gic atu yom dau dinan."

¹⁹ Lau bata Israel-nga sênghô yom dinan ma sêwhê dau kôc ti sêsen dandi tiyham. ²⁰ Lau daêsam sêsôm, "Nalau sac dan mbo in ndê nãlôm ma kôm in ndê gauc timboloc. Angô in ndê yom dom!" ²¹ Magoc lau natô sêsôm, "Ngac ti nalau sac oc sôm yom kain dinan dom. Ma nalau sac oc kôm ngac tapec tandô po asê dom!"

Lau bata Israel-nga sêti Yisu su

²² Tên ndoc uhô-nga, lau Israel-nga si †Mwasin Sic Gawi Lôm-nga hóc asê Jerusalem. ²³ Yisu kêsêlên mbo lôm dabun nãbatêmdô, mbo game nan sêsam bu Solomon ndê Batêm. ²⁴ Ma lau bata Israel-nga sêkac sa sênghi in ahuc, ma sêsôm, "Nasawa bali lec yac atac lu-lu tu am-nga. Bocdinan dec sôm yom yêc awê tên yac. Am Mesaya dau, me mba?" ²⁵ Ma Yisu sôm, "Aô gasôm tên mac su, magoc mac akên whin aô dom. Ma aô gakôm gên dalô gam Daman angô. Gên dau pun yom nãdô pi aô dôn, ma whê anen nahu sa tiawê. ²⁶ Magoc mac akên whin aô dom, nahu bu mac ati aô nen domba dom. ²⁷ Anen domba sêkên danja aô awhan. Aô kayalê nac, ma nac sênkuc aô. ²⁸ Aô oc wakên nac sêndôc tali nãpan ma oc tôm dom bu nac sêninnga tên têm nambu-nga dom. Ma lau dan sêtôm dom bu sêngho nac su yêc aô aman. ²⁹ Daman kên anen domba tên aô, ma gên dan hóc gêlêc in su dom. Bocdinan lau dan sêtôm dom bu sêngho nac su yêc Daman amba. ³⁰ Alu Daman ati gên tigen."

³¹ Tên dinan lau bata sêkôc hoc sa tiyham bu sêruc in. ³² Magoc in sôm tên nac, "Mac bu atuc aô na hoc tu gên dalô bocke-nga? Bu aô gatôc gên nayham daêsam tên mac, tôm nan Daman kên tên aô." ³³ Ma nac sêo yom ma sêsôm, "Yac bu atuc am tu gên dan nan am kôm-nga dom. Mba! Am nãmalac dan, magoc toc daôm sa bu nditôm Anôtô dau. Am nem yom dinan sac sambuc, ma tu dinan-nga yac bu atuc am na hoc."

³⁴ Goc Yisu ô yom ma sôm, "Mac anjalê yom nan Anôtô dau sôm pi lau bata Israel-nga natô, nan sêto yêc mac nem Buku Yomsu-nga † bocdec bu, 'Aô gasam mac bu anôtô.' ³⁵ Angô su nan! Anôtô kên in ndê yom tên lau nom-nga dinan, ma sam nac bu anôtô. Ma gitôm dom bu dasen Anôtô ndê yom dan su. ³⁶ Ma aô bocke? Daman dau kênalin aô sa ma kênin aô gasip nom game. Bocdinan tu sake-nga mac asôm bu anen yom sac sambuc, tên ndoc aô gasôm bu aô Anôtô ndê Atu? ³⁷ Aô bu wakôm Daman ndê gwelen nan kên sip aô aman, nan dom, nan akên whin aô dom. ³⁸ Tigen aô gakôm Daman ndê gwelen, ma bocdinan dec mac bu akên whin anen yom dom, tigen akên whin tu gên nan aô gakôm-nga. Ma bocdinan mac oc anjalê pi nãdô bu Daman mbo aô nãlôm, ma aô gambo in nãlôm."

³⁹ Tên dinan sênshahê tiyham bu sêkôc in dôn, magoc nac gitôm dom, ma in kôlhô gi. ⁴⁰ Ma in pi Bu Jordan nãdanja gi, ma mbo game nan mun-nga Jon kêku lau mbo. ⁴¹ Lau daêsam sêsa sêtên in si, ma sêsôm tên dau, "Jon kôm gên dalô dan dom. Magoc yom hon nan in sôm pi ngac dindec, nan yom nãdô." ⁴² Ma lau daêsam sêkên whin Yisu yêc game dinan.

Lasarus mbac ndu

11 Ngac dan nãe Lasarus mbo malac Betani. Ma in ndê lhuwê lu sêmbo, dan ndê nãe Mata, ma dan nãe Maria, awhê nan tinambu tac bu nãmalu nayham pi Pômdau gahi, ma pun na in kêclau. Tên béc dan Lasarus gêm bac. ³ Goc Maria lu Mata sêkên yom tên Yisu bocdec bu, "Pômdau, ngac nan am atac whin dec gêm bac." ⁴ Yisu ngô yom dau ma sôm, "In gêm bac tu bu mbac ndu nambwa-nga dom. In gêm bac bu tôte Anôtô ndê nãclai ti waê asê, ma bu Anôtô ndê Atu tap waê sa whin."

⁵ Yisu tac whin Maria lu Mata ma Lasarus. ⁶ Tigen tên ndoc in ngô nãwaê bu Lasarus gêm bac, nan in tên in gi nãgahô dom. In gacgen mbo game dinan gitôm béc lu. ⁷ Goc in sôm tên in ndê ngacsênjomi, "Dalhô dambu datên game Judia-nga dandi." ⁸ Magoc nac sêsôm, "Kêdôhônwaga, mba! Nasawa apê lec lau bata Israel-nga nan sêmbo dindê, nan tac whin bu sêruc am na hoc. Bocke dec am bu mbu ndi tiyham?" ⁹ Ma Yisu ô yom na yom gôlin dan, ma sôm, "Tên béc hon ac pô game gitôm acgatu nãsawa 12, ma tinambu nãsec sa. Nãmalac dan bu ênsêlên tên ndoc ac-nga, dec in oc tin gahi dom, bu in gêlic nãwê nom dindec-nga. ¹⁰ Magoc in bu ênsêlên tên ôbwêc, dec in oc tin gahi, bu in ndê nãwê mba." ¹¹ Goc Yisu gic têku yom ma sôm, "Yac nen silip Lasarus yêc béc. Aô watên in wandi bu wau in sa." ¹² Ma ngacsênjomi sêsôm, "Pômdau, in bu yêc béc yêc, dec in dau oc nayham sa."

¹³ Nac gauc gêm bu Yisu sôm bu Lasarus mbo tali ma yêc béc, magoc in ndê yom dau nahu bu Lasarus mbac ndu su. ¹⁴ Goc Yisu sôm yom yêc awê tên nac bu,

† Yom dau yêc Buku Wê-nga 82:6 (alic footnote yêc Jon 15:25). Anôtô dau kên nãclai tên kin ti gôlinwaga bu sênem gôlin sêmbo nom, ma bocdinan in sam nac bu anôtô. Ma têm natô in sam nac bu Anôtô atui - alic BW 2:7 ma 82:6.

"Lasarus mbac ndu. ¹⁵ Tu mac-nga dec aö atac ngayham bu aö gambo g awhin in dom, bu kwahic dec mac oc akên whin tu gên nan aö bu wakôm-nga. Bocdinañ yac datên in dandi." ¹⁶ Ma Tomas, ngacsênjom nan sêsam bu Lôcmpôn, nan sôm têng ngacsênjomi njatô, "Ayôc! Dawhin in dandi, ma dambac ndu dawhin in."

Yisu in yac nen datisa ti dambo tanli nahu

¹⁷ Yisu hôc asê gameñ Judia-nga ma tap sa bu sêkên Lasarus ndê namlan yêc hocsun dan gitôm bêc hale su. ¹⁸ Malac Betani yêc sun sa têng Jerusalem, sen nasawa gitôm kilometa tö. ¹⁹ Ma lau Israel-nga daêsam sêsa akên Jerusalem sêmen, ma sêndôc sêwhin Mata lu Maria, bu sênem malô inlu tu lhungac hu inlu sin-nga. ²⁰ Mata ngô bu Yisu kêsêlên men, goc sa gi bu lic in, magoc Maria ndôc andu. ²¹ Têng ndoc Mata hôc asê Yisu, nan in sôm têng in, "O Pômdau, am bu mbo, dec aö lhungac oc mbac ndu dom. ²² Magoc kwahic dec am mwen hôc asê su, ma aö kayalê bu gên bocke nan am bu ndac têng Anötö, nan in oc kôm." ²³ Ma Yisu sôm, "Am lhomngac oc tisa ma mbo tali tiyham." ²⁴ Dec Mata ô yom ma sôm, "Aêc! Aö kayalê bu in oc tisa têng bêc nambu-nga nan lau batê hon oc sêtisa." ²⁵ Goc Yisu sôm, "Namalac si sêtisa ma sêmbo tali nahu, nan aö dauñ. Asa nan kên whin aö ma mbac ndu su, nan oc mbo tali tiyham. ²⁶ Ma asa nan mbo tali ma kên whin aö, nan oc ninga têng têng nambu-nga dom, in oc gacgen mbo tali. Am kên whin yom dindec, me mba?" ²⁷ Ma Mata sôm, "Aêc Pômdau! Aö gakên whin bu am Mesaya, ma Anötö ndê Atu nan in gic bata bu ênkin sip nom men."

²⁸ Mata sôm yom dinañ su, goc mbu gi ma ta Maria têng in men. Ma in sôm têng in, "Kêdôhônwaga men su, ma in ndac am." ²⁹ Maria ngô su, goc tisa ngahô bu sa têng Yisu ndi. ³⁰ Têng ndoc dinañ Yisu hôc asê Betani su dom, in gacgen mbo gameñ nan Mata hôc pi in. ³¹ Lau Israel-nga nan sêmbo andu sêwhin Maria tu bu sênem malô in, nan sêlic in tisa ngahô ma kôlhô gi. Nac gauc gêm bu in oc têng sêhôn ndi bu tan lhungac mbo dindê, ma bocdinañ sêsa si ma sênkuc in.

³² Têng ndoc Maria hôc asê gameñ nan Yisu mbo ma gêlic in, nan in hu dau sip nom yêc in gahi-nga, ma sôm, "O Pômdau, am bu mbo, dec aö lhungac oc mbac ndu dom." ³³ Yisu gêlic Maria tan, ma gêlic lau Israel-nga nan sêwhin in, nan sêtan bocdinañ, dec kêsahê nawapac atu yêc ndê nalôm. ³⁴ Ma in ndac, "Mac an-suhun in yêc nde?" Ma sêsôm, "Mwen Pômdau, ma lic." ³⁵ Têng dinañ Yisu tasulu sa. ³⁶ Ma lau Israel-nga dinañ sêsôm, "Alic, in atac whin Lasarus ndu andô." ³⁷ Magoc njatô sêsôm, "In kôm ngac tapec tandô po asê. Bocke dec in kôm Lasarus ngayham sa dom, ma in mbac ndu?"

Yisu un Lasarus sa

³⁸ Têng dinañ Yisu ndê nalôm nawapac atu tiyham, ma in kêsêlên têng sêhôn gi. Nac sêkên ngac batê dau ndê namlan yêc hocsun dan, ma sêmpi hoc dan gi ndôc sê

awha ahuc. ³⁹ Têng ndoc Yisu hôc asê, nan in sôm têng lau nan sêwhin in bu, "Mac ampi hoc dau sa." Magoc ngac batê ndê lhuwê Mata sôm, "Pômdau! In yêc gitôm bêc hale su. Oc namaniñ sa su." ⁴⁰ Dec Yisu sôm, "Aö gasôm têng am su, bu kên whin, dec am oc lic Anötö ndê nala ti nawasi." ⁴¹ In sôm yom dinañ su, goc lau sêmpi hoc dau sa. Ma Yisu tatak undambê ma sôm, "Daman, aö wanem danje am, bu am ngô anen yom. ⁴² Aö kayalê bu am kên danam aö napan, magoc kwahic dec aö bu wanem danje am, bu lau nan sêlhac dec oc sêngô anen yom, ma sêkên whin bu am kên in aö gameñ." ⁴³ Goc in mbwêc awha atu, "Lasarus! Sa mwen!" ⁴⁴ Dec Lasarus sa men, ma po nan sêmpan in gahi ti amba, ma po dan nan sêhi pi in ngôlôn, nan gacgen sêyêc in. Ma Yisu sôm têng nac, "Akôc po su yêc in, ma akên in lhô ndi."

Lau bata sêkic yom bu sêndic Yisu ndu

⁴⁵ Tu gên atu dinañ-nga dec lau Israel-nga daêsam nan sêmbo sêwhin Maria ma sêlic gên nan Yisu kôm, nan sêkên whin in. ⁴⁶ Magoc njatô sêtên lau Palêsai si, ma sic min pi gên nan Yisu kôm. ⁴⁷ Goc dabunsiga atu-ti lau Palêsai sêmbwêc lau tSanedrin-nga sêpitigen, ma sêndac nac, "Yac oc dakôm gên sake? Ngac dinañ kôm gên dalô daêsam. ⁴⁸ Yac bu dalhac in ahuc dom, dec lau hon oc sêkên whin bu in Mesaya dau. Ma lau Rom-nga oc sêmen ma sêsen yac nen gameñ danem akiñ Anötö-nga ti yac lau Israel-nga hon su."

⁴⁹ Têng yala dinañ Kayapas in t dabusiga namata-nga. Ma in sôm têng lau Sanedrin-nga, "Mac nem gauc sa dom! ⁵⁰ In mbac ndu man! Yham dom bu lau Israel-nga hon sêninga. Ngac tigen bu mbac ndu ô lau hon, nan oc ngayham hôc gêlêc su." ⁵¹ Kayapas sôm yom dinañ na in dau ndê gauc dom. Magoc têng yala dinañ in dabunsiga namata-nga, dec in sôm yom dau gitôm propet dan. Ma yom dau nahu bocdec bu. Yisu oc mbac ndu tu lau Israel-nga hon. ⁵² Ma tu nac tawasê-nga dom. In oc mbac ndu tu Anötö ndê lau hon nan sêmbo gameñ nom-nga tidau-tidau, tu bu ndic nac hon sa sêpitigen.

⁵³ Bocdinañ têng bêc dinañ lau bata Israel-nga dinañ sic hu sênsalê lêng bu sêndic Yisu ndu. ⁵⁴ Ma tu dinañ-nga Yisu kêsêlên mbo awê yêc lau Israel-nga nalôm dom. In kôlhô gi mbo malac Eprayim, nan yêc gameñ sawa namakê. Ma in ndê ngacsênjomi sêmbo gameñ dinañ sêwhin in.

⁵⁵ Têng ndoc lau Israel si om atu Mwasiñ Pasowa-nga men kêpin, n an lau daêsam yêc gameñ namakê-nga sêpi Jerusalem si. Nac bu sênkuc lau Israel si lêng sêmasan dau nawasi sa yêc Anötö angô-nga mun su nan goc Pasowa nabêc hôc asê. ⁵⁶ Ma nac sênsalê Yisu napan. Têng ndoc sêkac sa sêmbo lôm dabun, nan sêndac dandi, "Mac gauc gêm bocke? In oc men tu Mwasiñ Pasowa-nga, me mba?" ⁵⁷ Tigen dabunsiga atu-ti lau Palêsai sic atu lau bu asa bu tap gameñ nan Yisu mbo, nan sa, nan kên nawaê têng nac, ma nac oc sêkôc in dôn.

Maria gêm oso Yisu

(Mat 26:6-13; Mak 14:3-9; Luk 7:37-38)

12 Bêc 6 yêc dôn yêc bu Mwasin Pasowa-nga hôc asê, ma Yisu têt malac Betani gi. Lasarus, ngac nañ in un sa akên lau batê-nga, nañ mbo malac dinan. ² Ma yêc Lasarus ndê andu, nac sêndê mwasin tu Yisu-nga. Lasarus ti lau natô sen gêt sêndôc sêwhin in, ma Mata gêm akin nac mbo. ³ Goc Maria men, kôc a nakwi namalu nayham nañ naôli atu sip kac dan, ma kêc pi Yisu gahi. Goc in pun in gahi na in dau kêclau. Ma gêt dau namalu hôn dau sa ma gêm andu nalôm ahuc.

⁴ Têt dinan Judas Iskeriot, ngacsênjom nañ tinambu hoc Yisu asê, nañ sôm, ⁵ "Bu namalu nayham dindêc naôli atu, gitôm denarii 300 nañ dakôc ti naôli tu gwelen yala sambuc-nga. Tu sake-nga awhê dec kêyaiñ? Gitôm bu dakên têt lau sênemlhi, ma dakên na-awa tu danem lau nalôm sawa sa-nga." ⁶ Judas sôm yom dinan, magoc in gauc gêm lau nalôm sawa dom. In sôm yom dinan nahu bu in ngac kan-nda. In yob ngac-sênjomi si talhi mone-nga, ma gêm kan mone natô bu nem dau sa. ⁷ Magoc Yisu ô in ndê yom ma sôm, "Mac al hac awhê dindêc ahuc dom. In yob gêt dau napan e kwahic dec, gic waê bêc sênsuhun aô-nga. ⁸ Lau nalôm sawa oc sêmbo sêwhin mac napan. Tigen aô oc wambo wawhin mac napan dom."

Lau dabunsiga sêkic yom pi Lasarus

⁹ Têt ndoc dinan lau Jerusalem-nga daêsam sêngô nawaê bu Yisu mbo malac Betani, dec sêsa si bu sêlic in. Ma nac bu sêlic Lasarus, ngac nañ Yisu un sa yêc lau batê-nga, nañ whin. ¹⁰ Tu dinan-nga dabunsiga atu-tu Israel-nga sêkic yom bu sêndic Lasarus ndu whin. ¹¹ Nahu bu lau Israel-nga daêsam sêhu nac sin ma sêkên whin Yisu tu Lasarus-nga.

Yisu sôc malac Jerusalem gi

(Mat 21:4-9; Mak 11:7-10; Luk 19:35-38)

¹² Têt nagalanse lau daêsam nañ sêmbo Jerusalem tu Mwasin Pasowa-nga sêngô nawaê bu Yisu kêsêlên mbo sen bu têt Jerusalem men. ¹³ Bocdinan nac sêsa si bu sêkôc in sa. Sêhôt tômtôm nalau ma sêmbwêc, "Hosana! Tampin in nañ men gêm Pômdau angô. Tampin lau Israel-nga si Kin." ¹⁴ Yisu kêsêlên men ndôc donki natu dan nahô, ma nalên dinan propet akwa dan ndê yom nandô sa. Yom dau yêc bocdec bu:

¹⁵ O mac lau †Sayon-nga, atôc daôm dom. Alic mac nem Kin têt mac men, ndôc donki natu nahô.

[Sêk 9:9]

¹⁶ Yisu ndê ngacsênjomi sêlic gêt hon dinan, magoc nac sênjalê nahu dom. Tigen tinambu, têt ndoc Yisu tisa ti nawasi atu, nañ sênjalê bu yom dau, nañ sêto mun su, nañ hêganôn Yisu, ma tu dinan-nga lau sêkôm gêt dinan têt in.

¹⁷ Lau daêsam nañ sêmbo sêwhin Yisu têt ndoc in mbwêc Lasarus ma un in sa akên lau batê-nga, nañ sic

min pi in napan. ¹⁸ Bocdinan lau daêsam sêngô nawaê bu Yisu kôm gêt dalô atu dinan, ma sêsa si bu sêlic in têt bêc dinan. ¹⁹ Ma têt têt lau Palêsai sêlic gêt dau, nañ sêsôm têt dandi, "Alic, yac neñ yom hon nandô mbasi. Yac oc dal hac in ahuc nalên bocke? Lau hon oc sênkuc in!"

Yisu sôm gwanan bu in oc mbac ndu

²⁰ Lau Grik natô sêmbo sêwhin lau nañ sêpi malac Jerusalem tu sênem akin Anôtô-nga têt om atu Pasowa-nga. ²¹ Lau Grik dinan sêtên Pilip, ngacsênjom nañ men akên malac Betsaida yêc gameñ Galili-nga, ma sêsôm têt in bu, "O ngac atu, yac bu alic Yisu." ²² Dec Pilip gi sôm yom dau têt Andru, ma inlu si sêsôm têt Yisu. ²³ Yisu ngô yom dau goc sôm yom gôlin dan bocdec bu, "Ndoc men sa bu Namalac ndê Atu tap in ndê waê atu sa. ²⁴ Aô wasôm yomandô têt mac. Gêt nawnê dan bu sêsô sip nom ndi dom, dec gêt tigen dau oc gacgen yêc. Magoc gêt dau bu dasô sip nom nalôm ndi, dec oc tibalê ma ninga, magoc tinambu oc po pi men ma nem nandô daêsam tiyham. ²⁵ Asa nañ tac whin bu sap gêt nom-nga dôn napan tu mbo tali-nga, nañ oc ninga. Magoc asa nañ bu hu gêt nom dindêc-nga sin tu ênkuc aô-nga, nañ tap sen ndôc tali têt têt nambu-nga-nga sa. ²⁶ Asa nañ gauc gêm bu nem akin aô, nañ men ênkuc aô. Ma gameñ nañ aô oc wambo, nañ in nañ gêm akin aô, nañ oc mbo bocdinan. Lau hon nañ sem akin aô, nañ Daman oc toc nac sa.

²⁷ "Kwahic dec aô neñ nalôm kedehe aô nandô. Tigen aô wandac Daman bu êngaho aô su yêc ndoc nawa-pac-nga dindêc dom. Mba! Tu gêt dau dindêc-nga dec aô gameñ. ²⁸ Daman, aô wasa lên dindêc tu bu wapo nem waêm sa."

Yisu sôm yom dinan, ma awha dan sa akên undambê bocdec bu, "Aô gatap waên sa tu am-nga su, ma watap sa tiyham." ²⁹ Lau daêsam nañ sêmbo gameñ dinan sêngô nakêcsia dau, ma natô sêsôm bu wapap gic. Ma natô sêsôm bu aŋela dan sôm yom têt Yisu. ³⁰ Magoc Yisu sôm, "Awha dinan sa tu aô-nga dom, magoc sa tu mac-nga. ³¹ Kwahic dec ti ndoc Anôtô êmatôc lau nom dindêc-nga. Ma in oc êmasuc nom dindêc natau su. ³² Magoc têt ndoc sêndic aô pi a ma sêsun aô sa yêc nom, nañ aô oc wahê namalac akên gameñ hon sêtên aô sêmen." ³³ Yisu sôm yom dinan bu tôc nalên nañ in oc mbac ndu, nañ asê.

³⁴ Ma lau dinan sêo in awha ma sêsôm, "Sêto yom yêc buku yomsu-nga, nañ sôm bu Mesaya oc mbo napan. Ma bocke dec am sôm bu nac oc sêsun Namalac ndê Atu sa? Namalac ndê Atu dau in asa?" ³⁵ Goc Yisu

† Yisu sôm bu Anôtô oc êmasuc nom dindêc natau su. Têt ndoc Yisu mbac ndu ma tisa tiyham, in ku Sadan ndê naclai dulu-alic Jon 16:33, Kol 2:15, Heb 2:15, ma 1 Jon 3:8. Yisu ku in dulu su yomandô, magoc Anôtô kên nasawa têt Sadan ma in kôm in ndê gwelen yêc nom - alic Epe 2:2, 2 Kor 4:4 ma 1 Jon 5:19. Bocdinan lau nañ sêkên whin sic waê bu sêlhac nanga ma sêndic sin têt Sadan, (Jon 17:15; Epe 6:10-18) ma Anôtô kên naclai têt nac bu sêku in dulu (Rom 16:20). Têt bêc nambu-nga, Anôtô oc sen Sadan ti in ndê aŋela ti lau sac su ma in ndê naclai oc pacndê sambuc (Rev 20:2-3, 10).

sôm, “Ya ñawê oc mbo whiñ mac ñasawa saun, ma boc-dinañ añsêlên ambo ñawê dau ñalôm, bu ñasec nem mac ahuc dom. Lau nañ sêñsêlên sêmbo ñasec ñalôm, nañ sem gauc gameñ nañ oc sêñdi nañ.
³⁶ Akên whiñ Ñawê dau nañ kwahic dec mbo whiñ mac, ma mac oc ati lau ñawê-nga.” Yisu sôm yom dau su, goc hu ñac siñ, ma siñ dau tên ñac.

Lau daêsam sêkên whiñ Yisu dom

³⁷ Yisu kôm gên dalô daêsam yêc lau Israel angô-nga, magoc daêsam sêkên whiñ dom bu iñ Mesaya dau. ³⁸ Ma bocdinañ yom nañ propet Aisaya to muñ su, nañ ñandô sa. Yom dau yêc bocdec:

Pômdau, ñac si asa kên whiñ yom nañ yac ahoc asê?
 Ma ñac si asa ndê gauc sa pi am nem ñaclai atu, nañ am tôc tiawê?

[Ais 53:1]

³⁹ Bocdinañ Anötö ndê propet Aisaya tôc asê gwanan bu lau dinañ sêtôm dom bu sêkên whiñ. Ma iñ to yom dañ tiyham bocdec bu:

⁴⁰ Pômdau kôm ñac si tandô tipec, ma ñac si ñalôm ñadandi. Bocdinañ gitôm dom bu sêlic ña tandô, ma sênyalê yêc ñac si ñalôm. Ma gitôm dom bu ñac sênem dau kwi, ma wakôm ñac ñayham sa tiyham.

[Ais 6:10]

⁴¹ Aisaya to yom dau, ñahu bu iñ gêlic Yisu ndê ñawasi su, ma bocdinañ dec sôm yom asê pi iñ.

⁴² Yom dau yêc bocdinañ, magoc lau Israel-nga daêsam sêkên whiñ Yisu, ma ñac si lau bata ñatô sêwhiñ. Tigen ñac sêtôc si sêkên whiñ iñ tiawê dom, ñahu bu ñac sêtôc bu lau Palêsai oc sêtiñ ñac su yêc gôlôwac Israel-nga. ⁴³ Ñac atac whiñ bu ñamalac sêlic ñac ñayham ma sêken waê tên ñac, hôc gêlêc bu sêtap waê sa yêc Anötö.

⁴⁴ Ma Yisu sôm yom awha atu, “Asa nañ kên whiñ aö, nañ kên whiñ aö tanwasên dom. Iñ kên whiñ iñ nañ kêkin aö gameñ, nañ whiñ. ⁴⁵ Ma asa nañ gêlic aö, nañ gêlic iñ nañ kêkin aö gameñ, nañ bocdinañ. ⁴⁶ Aö gahôc asê nom gitôm ya ñawê, bu lau hon nañ sêkên whiñ aö, nañ oc sêmbo ñasec dom. ⁴⁷ Asa nañ ngô aneñ yom magoc dañga wambu dom, nañ aö dauñ oc wamatôc iñ dom. Bu aö gameñ bu wamatôc lau nom-nga dom, magoc bu wanem ñac si. ⁴⁸ Lau hon nañ sêkôc aö ti aneñ yom sa dom, nañ oc sêtap matôc sa tên bêc ñambu-nga. Ma ñac si matôc ñahu sip ñac sêkôc aneñ yom sa dom. ⁴⁹ Bu aö gasôm dauñ neñ yom dom. Damañ nañ kêkin aö gameñ, nañ gic atu yom hon tu wasôm asê-nga. ⁵⁰ Ma aö kayalê bu yom nañ iñ gic atu, nañ ti ñamalac si sen sêndôc tali ñapañ-nga. Bocdinañ anyalê bu yom hon nañ aö gasôm, nañ kêkuc yom nañ Damañ dau kên tên aö.”

Yisu kêngwasin ñgacsênjomi gahi

13 Lau Israel-nga si om atu mwasiñ Pasowa-nga men kêpin, ma Yisu kêyalê bu ndoc men hôc asê su, bu iñ hu nom dindêc siñ ma mbu tên Damba ndi. Iñ atac whiñ iñ dau ndê lau nañ sêmbo nom, ma iñ bu

tôc asê tiawê, ñalên nañ iñ atac whiñ ñac ndu andô.

² Iñ ti ndê ñgacsênjomi sêndôc sêwhiñ dau bu sênen gên, ma Judas Iskeriot, Saimon ndê atungac, mbo whiñ ñac. Sadañ sip iñ ndê ñalôm muñ su, ma kên gauc tên iñ bu hoc Yisu asê. ³ Yisu kêyalê bu Damba kên gên hon sip iñ amba, ma bu iñ men akên Anötö, ma oc mbu tên iñ ndi. ⁴ Bocdinañ iñ tisa yêc tebo, kac iñ ndê ñakwê awê-nga su, ma kic po dapun dauñ-nga dañ pi iñ ñampê. ⁵ Goc iñ tac bu sip suc dañ, ma gic hu kêngwasin ñgacsênjomi gahi, ma pun ña po nañ iñ kic pi ñampêbalê. ⁶ Iñ tên Saimon Pita men, ma Pita ndac, “Pômdau, am bu êmgwasin aö gahiñ whiñ, a?” ⁷ Ma Yisu ô yom ma sôm, “Kwahic dec am nem gauc sa dom pi gên nañ aö gakôm gambo, tigen tiñambu am oc êmyalê.” ⁸ Magoc Pita sôm, “Mba! Am êmgwasin aö gahiñ dom andô!” Ma Yisu ô yom ma sôm, “Aö bu wangwasin am dom, dec am oc ti aneñ dañ dom.”

⁹ Dec Pita sôm, “Bocdinañ Pômdau, êmgwasin aö gahiñ ñambwa dom, magoc aman ti ñagôlôn whiñ!”

¹⁰ Magoc Yisu ô yom ma sôm, “Ñamalac nañ gêlin bu su, nañ tiñambu êngwasin gahi ñambwa, dec iñ ndê ñamlic sambuc ñawasi sa. Aö wasôm tên mac lau dinañ bu mac ñawasi sa su, magoc mac hon dom.”

¹¹ Yisu kêyalê ñgac nañ oc hoc iñ asê, ma tu dinañ-nga sôm bu ñac hon ñawasi dom.

¹² Yisu kêngwasin ñac hon gahi pacndê, dec sôc iñ ndê ñakwê awê-nga sa tiyham, ma mbu gi ndôc ndê mala. Ma iñ ndac, “Mac anyalê gên nañ aö gakôm tên mac, nañ ñahu, me mba?” ¹³ Iñ solop bu mac asam aö bu ‘Kêdôhônwaga,’ ma ‘Pômdau,’ bu aö dauñ dindêc.

¹⁴ Ma kwahic dec aö, mac nem kêdôhônwaga ma Pômdau, kagwasin mac gahim. Ma aö wasôm tên mac, bu angwasin nem asidôwai si gahi bocdinañ. ¹⁵ Aö gatôc ñadôn tên mac, bu mac alic ma akôm tôc aö gakôm tên mac. ¹⁶ Aö wasôm yom ñandô, bu ñgac akiñ dañ hôc gêlêc iñ ndê ñadau dom, ma ñgac aheñ-nga hôc gêlêc iñ nañ kêkin iñ, nañ dom. ¹⁷ Kwahic dec aö gawhê gên dindêc sa ma mac anyalê, ma mac bu akôm ñandô sa, dec oc atap Anötö ndê mwasiñ sa.”

Yisu sôm ñgac hoc iñ asê-nga asê

¹⁸ Ma Yisu sôm, “Aö gasôm yom dindêc pi mac hon dom, bu aö kayalê lau nañ aö kayalin ñac sa. Tigen yom dañ nañ sêto yêc, nañ oc ñandô sa. Yom dau sêto yêc bocdec bu, ‘*Ñgac nañ gên gên whiñ aö, nañ kên kisa aö.*’ ¹⁹ Aö gasôm yom asê gwanan pi gên dau, bu tên tên gên dau hôc asê, nañ mac oc akên whiñ bu aö Mesaya dau. ²⁰ Aö wasôm yom ñandô tên mac, bu asa nañ kôc ñamalac nañ aö kakiñ iñ, nañ sa, nañ kôc aö dauñ sa. Ma asa nañ kôc aö sa, nañ kôc iñ nañ kêkin aö gameñ, nañ sa.”

²¹ Yisu sôm yom dinañ su, ma iñ ndê ñalôm ñawapac ñandô, dec sôm, “Yomandô aö wasôm tên mac, bu ñgac dañ mbo dec, nañ oc hoc aö asê.” ²² Yisu ndê ñgacsênjomi sêngô yom dinañ ma tahê dandi, bu ñac sem gauc bu ñgac nañ iñ sôm yom pi, iñ asa. ²³ Ñgacsênjom nañ Yisu tac whiñ ndu andô, nañ ndôc gi pañ Yisu. ²⁴ Dec Saimon Pita gic amba tên iñ, ma sôm, “Am

ndac in bu in sôm yom pi asa.” ²⁵ Goc ngacsênjom dau tön sac Yisu, ma ndac, “Pômdau, asa?” ²⁶ Ma Yisu ô yom ma sôm, “Ngac nan aô wapuc bolom dindac sip sulu ma wakên tên in.” Goc in puc bolom sip sulu ma kên tên Judas Iskeriot, Saimon atungac. ²⁷ Judas kôc bolom dau su, ma ngaghô Sada sip in ndê njalôm. Ma Yisu sôm tên in, “Sa ndi, ma gên nan am gauc gêm bu kôm, nan kôm ngaghô.” ²⁸ Lau hon nan sêndôc tebo, nan sêngô yom nan Yisu sôm tên Judas, magoc sênjalê nahu dom. ²⁹ Judas in ngac nan yob nac si talhi mone-nga, ma bocdina dec ngacsênjomi natô gauc gêm bu Yisu kêkin in sa gi bu nemlhi gên tu Mwasin Pasowa-nga, me bu kên gên tên lau njalôm sawa. ³⁰ Judas gên bolom nan Yisu kên tên in, ma sa awê gi. Ma gamej nasec sa.

Yomsu wakuc

³¹ Judas sa gi su, ma Yisu sôm, “Kwahic dec Namalac ndê Atu oc tap in ndê waê sa, ma in oc po Anötö ndê waê sa whin. ³² Ma Anötö oc kên dau ndê jawasi tên ndê Atungac bu po Atu ndê waê sa. Ma in oc po ndê waê sa ngaghô en.

³³ “O anen lau hac. Aô wambo wawhin mac nasawa sau en. Tinambu mac oc anjalê aô, tiger tôm aô gasôm tên lau bata Israel-nga su, dec wasôm tên mac bu gamej nan aô bu wandi, nan mac atôm dom bu amen. ³⁴ Kwahic dec aô wakên yomsu wakuc tên mac bocdec bu. Akên nem atac whin lom daôm. Tôm aô atac whin mac, dec mac atac whin nem asidôwai bocdina. ³⁵ Ma tên ndoc lau hon sêlic mac nem mêtê atac whin daôm-nga, dec nac oc sênjalê pi nandô bu anen ngacsênjomi mac.”

Yisu sôm asê bu Pita oc sêc in ahuc

(Mat 26:31-35; Mak 14:27-31; Luk 22:31-34)

³⁶ Goc Saimon Pita ndac in bu, “Pômdau, am oc mbo nde?” Ma Yisu ô yom ma sôm, “Gamej nan aô oc wandi, nan am gitôm dom bu êmkuc aô kwahic dec. Magoc tinambu am oc êmkuc aô mwen.” ³⁷ Goc Pita ndac, “Pômdau, tu sake-nga am sôm bu kwahic dec aô gatôm dom bu wanjuc am? Aô wakên dau sambuc e nditôm wambac ndu tu am-nga.” ³⁸ Ma Yisu ô yom ma sôm, “Am gauc gêm bu am gitôm bu mbwac ndu tu aô-nga, a? Aô wasôm yomandô tên am, bu ôbwêc dau dindac am oc sêc aô ahuc tidim tö mun, goc dalec oc tan.”

Yisu ti sen datên in Damba-nga

14 Ma Yisu sôm tên ndê ngacsênjomi, “Ambo ti nem njalôm jawapac dom. Akên whin Anötö, ma akên whin aô bocdina. ² Njalôm daêsam yêc Daman ndê andu. Bu mba, oc wasôm yom dindac asê tên mac dom. Aô watên Daman ndê andu dau wandi, bu wamasan mac nem malam. ³ Aêc, aô oc wandi, ma wamasan nem malam, ma tinambu aô wambu wamen ma wakôc mac sa bu amen andôc gamej dina awhin aô. ⁴ Mac anyalê sen tên gamej nan aô oc wandi.”

⁵ Magoc Tomas sôm tên in, “Pômdau, yac am gauc gamej nan am oc ndi, ma bocdina njalên bocke dec yac oc anyalê sen bu atên gamej dau andi?” ⁶ Ma Yisu sôm, “Aô dau gati sen, ma yom nandô ti mac andôc tamli nahu yêc aô. Aô tanwasên gati sen bu namalac sêtên Daman sêndi, ma sen dan yêc dom. ⁷ Mac bu anyalê aô napep, dec oc anyalê Daman whin. Ma kwahic dec ma ndi, mac anyalê in, ma mac alic in su.” ⁸ Goc Pilip sôm, “Pômdau, tôle Damam tên yac, nan goc nditôm.” ⁹ Ma Yisu ô in ndê yom ma sôm, “O Pilip, aô gambo gawhin mac nasawa bali in su, ma bocke am kêyalê aô dom? Tu sake-nga am sôm tên aô bu watôle Daman tên mac? Aô wasôm tên am, bu asa nan gêlic aô su, nan gêlic Daman su bocdina. ¹⁰ Aô gasôm su, bu aô gambo Daman njalôm, ma in mbo aô njalôm. Mac akên whin yom dau, me mba? Yom nan aô gasôm, nan aô tanwasên nen yom dom. Daman nan mbo aô njalôm, nan kôm in ndê gwelen na aô. ¹¹ Aô gasôm bu aô gambo Daman njalôm, ma in mbo aô njalôm. Akên whin anen yom dina. Magoc mac bu akên whin anen yom dom, dec gauc nem gên atu-tu nan aô gakôm na Daman ndê njalai, ma akên whin tu gên dina-nga. ¹² Aô wasôm yom nandô tên mac, bu asa nan kên whin aô, nan oc kôm gên atu-tu nan hôle gêlic in dina su. Nahu bu kwahic dec aô watên Daman wandi. ¹³ Ma aô wakôm gên bocke nan mac aten tu anen njaê-nga, ma njalên dina aô wapo Daman ndê waê sa. ¹⁴ Aten gên tu anen njaê-nga, ma aô wakôm gên dau nandô sa.”

Yisu gic bata bu ênkin Nalau Dabun

¹⁵ Ma Yisu sôm, “Mac bu atac whin aô, dec danam wambu anen yom. ¹⁶ Ma aô wandac Daman, ma in oc kên Nalau Yom Nandô-nga bu men mbo whin mac nan en. In oc puc mac dôn ti nem mac awham ô aô. Lau sac nom-nga oc sêkôc in sa dom, bu nac sêtôm dom bu sêlic in me sênjalê in. Tiger mac anyalê in, bu in mbo whin mac, ma oc mbo mac nem njalôm. ¹⁸ Aô wahu mac sin bu ambo atôm mosibu dom. Mba! Aô dau watên mac waloc.

¹⁹ “Nasawa sau ma lau nom-nga oc sêlic aô tiyham dom, tiger mac oc alic aô. Nahu bu aô oc watisa tiyham ma wambo tanli, ma tu dina-nga dec oc nditôm bu mac ambo tamli nan awhin. ²⁰ Tên tên dina, mac oc anyalê bu aô gambo Daman njalôm, ma mac ambo aô njalôm, ma aô gambo mac njalôm. ²¹ Asa nan kôle anen yomsu sa yêc in ndê njalôm ma danga wambu, nan tôle asê bu in atac whin aô nandô, ma Daman oc atac whin in bocdina. Ma aô dau oc atac whin in, ma watôle dau asê tên in.”

²² Goc ngacsênjom dan njaê Judas sôm, “Pômdau, tu sake-nga am sôm bu tôle daôm asê tên yac, magoc tên lau nom-nga hon dom?” (Ngacsênjom dina in Judas Iskeriot dom.) ²³ Ma Yisu ô yom ma sôm, “Asa nan atac whin aô, nan oc danga wambu anen yom. Ma Daman oc atac whin in ma alu oc atên in aloc ma ambo awhin in. ²⁴ Yom nan aô gasôm asê tên mac, nan aô dau

neŋ yom dom. Damaŋ naŋ kêkiŋ aô gameŋ, naŋ ndê yom. Tigeŋ lau nom-nga naŋ atac whiŋ aô dom, naŋ daŋga wambu aneŋ yom dau dom.

²⁵ “K wahic dec aô gambo gawhiŋ mac ma gasôm yom hoŋ dindêc têt mac. ²⁶ Magoc tiŋambu, Damaŋ oc êŋkiŋ Nalau Dabuŋ nem aô aŋôŋ têt mac loc bu nem mac sa. Iŋ oc êndôhôn mac pi gêt hoŋ, ma kêŋ mac gauc nem yom hoŋ naŋ aô gasôm têt mac su. ²⁷ Aô wakêt aneŋ yom malô têt mac bu yêc mac ŋa-pan, dec ambo ti atac malô. Bu yom malô naŋ aô oc wakêt têt mac, naŋ hôc gêtêc lau nom-nga si su. Bocdinaŋ ahêgo daôm dom, ma atôc daôm dom.

²⁸ “Aô gasôm têt mac bu aô oc wahu mac siŋ, ma tiŋambu oc wambu wameŋ tiyham. Ma mac bu atac whiŋ aô, dec mac oc atac ŋayham bu aô watêt Damaŋ wandi, bu Damaŋ hôc gêtêc aô su. ²⁹ Kwahic dec aô gasôm yom dindêc têt mac gwanan, bu tiŋambu têt ndoc aneŋ yom dau ŋandô sa, naŋ goc mac oc akêt whiŋ aô.

³⁰ “Ndoc tiapê, dec gitôm dom bu wasôm yom daêsam têt mac. Nahu bu nom dindêc ŋadau kêpiŋ bu meŋ. Iŋ dau ndê ŋaclai mba bu kôm gêt daŋ têt aô. ³¹ Magoc aô wakôm gêt hoŋ nditôm Damaŋ gic atu aô, ma ŋalêt dinaŋ dec lau nom-nga oc sêŋyalê bu aô atac whiŋ Damaŋ. Bocdinaŋ atisa ma dalhô.”

Yisu gêm dôhôn dau pi a wain

15 Ma Yisu sôm, “Aô a wain ŋandô, † ma Damaŋ ti ôm wain-nga ŋadau. ² A wain ŋasaŋgac hoŋ naŋ sêlhac wain ŋahu aô dauŋ ma sem ŋandô dom, naŋ Damaŋ oc so kic. Ma ŋasaŋgac naŋ sem ŋandô, naŋ iŋ oc ndic sêli bu kôm ŋawasi sa ma nem ŋandô daêsam. ³ Ma ŋalêt tigeŋ, yom naŋ aô gasôm têt mac su, naŋ kôm mac nem ŋalôm ŋawasi sa su. ⁴ Asap aô dôn, ma aô wasap mac dôn bocdinaŋ. A wain ŋasaŋgac daŋ bu sap ŋahu dôn dom, dec oc tôm dom bu nem ŋandô yêc dau-nga. Ma mac bocdinaŋ. Mac bu asap aô dôn dom, dec oc tôm dom bu mac anem ŋandô. ⁵ Aô gatôm a wain ŋahu, ma mac atôm ŋasaŋgac. Asa naŋ sap aô dôn, ma aô wasap iŋ dôn, naŋ oc nem ŋandô daêsam. Mac bu asap aô dôn dom, dec oc atôm bu akôm gêt ŋayham daŋ dom. ⁶ Asa naŋ sap aô dôn dom, naŋ gitôm ŋasaŋgac naŋ kegwelec sip nom ma tibasô. Ma ŋasaŋgac kaiŋ dinaŋ oc sêhoŋ sa ma sêkên pi ya ndi ma ya neŋ su.

⁷ “Mac bu asap aô dôn, ma bu akôc aneŋ yom sa tidôn yêc nem ŋalôm, dec gêt bocke naŋ mac bu atac whiŋ, naŋ atet têt Anôtô, ma iŋ oc kêŋ têt mac. ⁸ Asap aô dôn ma anem ŋandô daêsam, dec oc whê mac sa bu aneŋ ŋgacêŋomi ŋandô, ma ŋalêt dinaŋ mac oc apo Damaŋ ndê waê sa. ⁹ Aô atac whiŋ mac, gitôm Damaŋ atac whiŋ aô. Kwahic dec ambo aneŋ atac whiŋ ŋalôm. ¹⁰ Aô daŋaŋ wambu yom hoŋ naŋ Damaŋ gic atu aô, ma aô gambo iŋ ndê atac whiŋ ŋalôm. Ma

† Yêc Yom Lêŋsêm Akwa Anôtô gêm dôhôn lau Israel-nga pi a wain - alic BW 80:8-16, Ais 5:1-7 ma Jer 2:21. Magoc ndoc daêsam lau Israel sêso Anôtô ndê mêtê. Yisu gêm dôhôn dau pi a wain, ma sôm bu iŋ a wain ŋandô.

mac bu daŋam wambu yom naŋ aô gac atu mac, dec mac oc ambo aneŋ atac whiŋ ŋalôm.

¹¹ “Aô gasôm yom dindêc têt mac, tu bu aneŋ atac ŋayham nem mac nem ŋalôm ahuc. Ma aneŋ atac ŋayham oc êŋsalê mac ahuc. ¹² Aneŋ yomsu dau dec, bu mac atac whiŋ nem asidôwai, gitôm aô atac whiŋ mac.

¹³ ŋamalac naŋ kêŋ dau sambuc ma mbac ndu ô iŋ ndê asidôwa, naŋ ndê mêtê atac whiŋ-nga hôc gêtêc lau hoŋ si su.

¹⁴ “Mac bu aŋkuc aô neŋ yomsu ma akêt nem atac whiŋ lom daôm, naŋ mac ati aneŋ lau atac whiŋ-nga.

¹⁵ ŋadau daŋ oc sôm gêt hoŋ asê têt iŋ ndê lau akiŋ dom. Magoc gêt hoŋ naŋ aô gaŋgô yêc Damaŋ, naŋ aô gawhê sa têt mac su. Tu dinaŋ-nga aô wasam mac bu lau akiŋ tiyham dom, magoc aô wasam mac bu aô neŋ lau atac whiŋ-nga. ¹⁶ Mac aŋkuc aô tu daôm nem gauc-nga dom. Mba! Aô dauŋ kayaliŋ mac sa, ma kak-iŋ mac bu asa andi ma anem ŋandô daêsam, naŋ oc yêc ŋapaŋ. Ma têt ndoc dinaŋ, gêt sake naŋ mac atet têt Damaŋ anem aô aŋôŋ, naŋ iŋ oc kêŋ têt mac.

¹⁷ Aô neŋ yomsu dau bocdec bu, atac whiŋ mac nem asidôwai andic ŋawaê.”

Lau nom-nga atac tec Yisu ndê lau

¹⁸ Ma Yisu sôm, “Têt ndoc lau sac nom-nga atac tec mac, naŋ gauc nem bu ŋac sêtec aô muŋ su. ¹⁹ Mac bu aŋkuc lau nom-nga si mêtê, dec lau nom-nga oc atac whiŋ mac, ŋahu bu ŋac atac whiŋ ŋac dau si lau. Magoc mac ambo atôm lau nom-nga dom, bu aô kayaliŋ mac sa su yêc ŋac, ma tu dinaŋ-nga dec ŋac oc sêtec mac.

²⁰ Gauc nem yom naŋ aô gasôm têt mac bocdec bu, ‘Ŋgac akiŋ daŋ oc hôc gêtêc iŋ ndê ŋadau dom.’ Lau nom-nga sêkên kisa aô, ma oc sêkên kisa mac bocdinaŋ. Ŋac sêkôc aneŋ yom sa dom, ma bocdinaŋ ŋac oc sêkôc mac nem yom sa dom. ²¹ Ŋac oc sêkôm gêt hoŋ dinaŋ têt mac tu mac akêt whiŋ aô-nga, ŋahu bu ŋac sêŋyalê iŋ naŋ kêkiŋ aô gameŋ, naŋ dom.

²² “Aô bu wameŋ ma wahoc neŋ yom asê têt ŋac dom, dec ŋac si giso mba. Magoc ŋac sêŋgô aneŋ yom hoŋ su ma sêkên whiŋ dom, dec ŋalêt mba bu sê-masaŋ yom têt Anôtô tu ŋac si giso-nga. ²³ Asa naŋ atac tec aô, naŋ atac tec Damaŋ whiŋ. ²⁴ Aô gakôm gêt dalô yêc ŋac si aŋgô-nga, naŋ ŋamalac daŋ gitôm dom bu kôm. Aô bu watôc têt ŋac dom, dec ŋac si giso mba. Magoc ŋac sêlic su, ma sêkên whiŋ aô dom. Mba! Ŋac sêtec aô, ma sêtec Damaŋ whiŋ. ²⁵ Ma bocdinaŋ Anôtô ndê yom naŋ sêto yêc ŋac si buku yomsu-nga, † naŋ dec ŋandô sa. Yom dau sôm bu, ‘Ŋac atac tec aô ŋambwa.’

²⁶ “Tiŋambu, aô waŋkiŋ Nalau meŋ bu puc mac dôn, ma nem mac awham sa. Iŋ Nalau naŋ sa akêt Damaŋ, ma sôm yom ŋandô eŋ. Ma têt ndoc iŋ meŋ, naŋ iŋ oc

†† Yom dau yêc BW 35:19, 69:4. Têt ŋatô lau Israel sêsam Anôtô ndê yom naŋ kwahic dec dasam bu Yom Lêŋsêm Akwa naŋ bu ‘Buku Yomsu-nga.’ Magoc ŋaê ‘Buku Yomsu-nga’ dau hêganôn buku amaŋdaŋ naŋ Moses to (Genesis, Eksodas, Levitikas, Namba ma Diuteronomi).

hoc yom nandô asê pi aö. ²⁷ Ma mac oc ahoc yom nandô asê pi aö bocdinañ, b u mac ambo awhiñ aö têtñ namata-nga e meñ têtñ dec.

16 “Aö gasôm yom honj dindec têtñ mac bu wapuc mac dônj, bu ahu nem akênj whiñ aö siñ dom têtñ ndoc mac atap kisa sa. ² Lau Israel-nga oc sêmasuc mac su yêc gôlôwac Israel-nga. Ndoc oc meñ, nañ lau oc sêndic mac nem lau njetô ndu, ma nac oc gauc nem bu sêkôm gêñ nayham tu sênem akiñ Anötö-nga. ³ Nac sênjalê Damanj dom, ma sênjalê aö dom, ma tu dinañ-nga dec nac oc sêkôm bocdinañ têtñ mac. ⁴ Magoc kwahic dec aö gasôm yom dindec têtñ mac, bu têtñ ndoc gêñ dau hóc asê mac, nañ gauc nem bu aö gakênj puc mac gwananj su.”

Nalau Dabuñ ndê gwelenj

“Aö gasôm yom dinañ asê têtñ mac muñ su dom, nahu bu aö gambo gawhiñ mac. ⁵ Magoc kwahic dec aö oc wahu mac siñ, ma wambu watênj in nañ kêkinj aö gameñ, nañ wandi. Ma bocke dec mac nem dañ ndac aö pi gameñ wandi-nga dom? ⁶ Tigenj tu aö gasôm bu wahu mac siñ-nga, dec kayalê bu mac nem nalôm jawapac nandô. ⁷ Aö wasôm yom nandô têtñ mac, bu aö bu wahu mac siñ dec oc wanem mac sa. Aö bu wahu mac siñ dom, goc Nalau Nem Mac Sa-nga oc têtñ mac meñ dom. Magoc aö bu wandi, dec aö wanjinj in têtñ mac meñ. ⁸ Ma têtñ ndoc in meñ, nañ in oc tôc lau nom-nga si giso asê tiawê pi sac, ma pi lêtñ gitênj, ma pi Anötö ndê matôc. ⁹ In oc tôc nac si sac nahu asê, nañ sip nac sêkênj whiñ aö dom. ¹⁰ Ma in oc tôc asê bu lau nom-nga sênjalê Anötö ndê lêtñ gitênj dom, bu aö oc watênj Damanj wandi, ma mac oc alic aö tiyham dom. ¹¹ Ma in oc tôc asê bu Anötö oc êmatôc sac honj, tôm kwahic dec in oc êmatôc nom dindec natau.

¹² “Yom daêsam yêc bu wasôm têtñ mac, magoc mac atôm dom bu akôc sa. ¹³ Magoc têtñ ndoc Nalau Yom Nandô-nga meñ su, nañ in oc nem mac sa bu anyalê yom nandô honj. Nahu bu in oc sôm dau ndê yom asê dom, magoc yom honj nañ in ngô yêc alu Damanj, nañ dec in oc hoc asê. Ma in oc kêñ puc mac pi gêñ nañ oc hóc asê tiñambu. ¹⁴ Nalau Dabuñ oc po anej waênj sa, nahu bu in oc kôc aö dauñ neñ yom, ma hoc asê têtñ mac. ¹⁵ Damanj ndê gêñ honj ti aö neñ, ma tu dinañ-nga dec gasôm têtñ mac bu gêñ honj nañ Nalau oc hoc asê têtñ mac, nañ meñ akênj aö neñ.”

Nalôm jawapac oc nem dau kwi ti atac nayham

¹⁶ Goc Yisu sôm, “Nasawa saunj mac oc alic aö dom, ma nasawa saunj mac oc alic aö tiyham.” ¹⁷ Yisu sôm yom dinañ, goc in ndê ngacsênjomi sem yomgalôm,

† Yom dau nahu yêc awê dom. Lau njetô gauc gêm bu yom dau nahu bocdec bu. Lau nom-nga sêtec Yisu ma sêkic yom bu sêndic in ndu. Nac si gauc sa dom, ma sêlic in gitôm ngac sac dañ. Magoc Anötö uñ in sa, ma kôc in sa pi undambê gi, dec tôc asê bu Yisu in ngac gitênj. Bocdinañ Nalau Dabuñ oc tôc asê bu lau nom-nga si gauc sa pi Yisu dom. Ma lau njetô gauc gêm bu yom dau nahu bocdec. Yisu oc pi undambê ndi ma gitôm dom bu êndôhônj lau nom-nga pi lêtñ gitênj tiyham, dec Nalau oc meñ bu whê nac si gauc sa pi mêtê sac ma mêtê gitênj.

ma njetô sêsôm têtñ dandi, “Yom bocke dec in sôm bu nasawa saunj yac oc dalic in dom, ma nasawa saunj yac oc dalic in tiyham? Ma in sôm bu in oc têtñ Damba ndi.”

¹⁸ Goc sêndac dandi napanj bu, “In ndê yom dinañ pi nasawa saunj, nañ nahu bocke? Yac tanjalê in ndê yom nahu dom.”

¹⁹ Yisu kêyalê bu nac bu sêndac in pi yom dau, dec sôm têtñ nac, “Aö gasôm bu nasawa saunj mac oc alic aö dom, ma nasawa saunj mac oc alic aö tiyham. Tu sake-nga mac am yomgalôm pi yom dau? ²⁰ Yomandô aö wasôm têtñ mac, bu têtñ ndoc aö wahu mac siñ, nañ mac oc ahu danjibo asê ma atanj, magoc lau sac nom-nga oc atac nayham sa. Mac oc ambo ti nem nalôm jawapac, magoc tiñambu mac nem nalôm jawapac oc nem dau kwi ti atac nayham. ²¹ Oc nditôm awhê tidaê nañ ndê ndoc meñ sa bu kôc balêkoc-nga. In nalôm jawapac bu in kêsahê nandê atu. Tigenj têtñ ndoc in kôc balêkoc dau su, nañ in oc gauc nem nandê dau tiyham dom, bu in atac nayham sa bu in ndê balêkoc hóc asê su. ²² Ma mac bocdinañ, kwahic dec mac ambo ti nalôm jawapac, magoc tiñambu aö walic mac tiyham, ma têtñ ndoc dinañ, mac oc atac nayham atu. Ma lau dañ oc sêkôc atac nayham su yêc mac dom. ²³ Têtñ têtñ dinañ mac oc andac aö pi gêñ dañ tiyham dom. Yomandô aö wasôm têtñ mac, bu gêñ sake nañ mac aterj têtñ Damanj tu anej njaê-nga, nañ in oc kêñ têtñ mac. ²⁴ Têtñ namata-nga e meñ têtñ kwahic dec, mac aterj gêñ dañ tu anej njaê-nga dom. Kwahic dec ma ndi, nañ aterj gêñ tu anej njaê-nga. Ma Anötö oc kêñ têtñ mac, ma mac oc atisambuc nandô.”

Yisu ku njaclai nom-nga dulu

²⁵ “Gên honj dinañ aö gasôm têtñ mac na yom gôlinj. Magoc têtñ oc meñ sa, nañ aö oc wasôm yom têtñ mac na yom gôlinj dom. Aö oc wasôm yom yêc awê têtñ mac pi Damanj. ²⁶ Têtñ ndoc dinañ mac oc aterj gêñ tu anej njaê-nga. Aö wasôm têtñ mac, bu aö dauñ oc wanem mac awham têtñ Damanj lec dom. Mac daôm aterj nem mbec solop têtñ in, ²⁷ bu in atac whiñ mac. Aêc! Damanj Anötö atac whiñ mac, nahu bu mac atac whiñ aö, ma akênj whiñ bu in kêkinj aö gameñ. ²⁸ Aö gambo gawhiñ Damanj muñ su, dec gasip nom gameñ. Ma kwahic dec aö bu wahu nom siñ ma wambu watênj in wandi.”

²⁹ Têtñ dinañ Yisu ndê ngac-sênjomi sêsôm têtñ in, “Kwahic dec am sôm yom yêc awê, ma sôm na yom gôlinj dom. ³⁰ Ma kwahic dec yac anyalê bu am kêyalê gêñ honj. Ma lau sêkênj gêndac têtñ am dom magoc am kêyalê nac si gauc ti yom honj muñ. Tu dinañ-nga dec yac akênj whiñ bu am mwenj akênj Anötö ndê.” ³¹ Goc Yisu sôm têtñ nac, “Kwahic dec mac akênj whiñ, a? ³² Aö wasôm têtñ mac, bu ndoc oc meñ sa, ma kwahic dec meñ kêpiñ su, nañ mac honj oc ahu aö siñ ma alhê têtñtênj. Magoc aö oc wambo tanjwasênj dom, bu Damanj oc mbo whiñ aö. ³³ Aö gasôm yom honj dindec têtñ mac bu wapuc mac dônj bu ambo ti atac malô tu aö-nga. Yêc nom mac oc atap jawapac sa, magoc ambo ti nem nalôm pêñ dônj, bu aö gaku njaclai nom-nga dulu su.”

Yisu tenj mbec tu in dau-nga

17 Yisu sôm yom dinanj su, goc tatak undambê, ma tenj mbec bocdec bu, “Damanj, anenj ndoc hôc asê su. Po am Atôm, aô dec neŋ waên sa, ma ɲalên dinanj aô oc wapo am nem waêm sa. ² Am kên ɲaclai têt aô pi ɲamalac honj, tu bu wakên lau honj nanj am kên têt aô, nanj sêmbo tali ɲapanj. ³ Ma ɲac si ɲahu sêmbo tali ɲapanj-nga dau bocdec bu, sênɲalê am Anötö ɲandô tigenj, ma sênɲalê aô, Yisu Kilisi nanj am kêkinj aô gameŋ.

⁴ “Aô gac dabiŋ gwelerj nanj am kên sip aô amanj, ma tu dinanj-nga dec aô gapo nem waêm sa yêc nom.

⁵ Têŋ ɲamata-nga nom dindêc mbasi, nanj aô dec gambo gawhiŋ am ma hêclu dawêkaiŋ ɲawasi atu dawhiŋ dauŋ. Kwahic dec Damanj, aô wandac am bu kôc aô sa bu wambo wawhiŋ am tiyham ti ɲawasi atu dau.”

Yisu tenj mbec tu in ndê ɲgacsênɲomi-nga

⁶ Ma Yisu sôm, “O Damanj, am kêyalinj am nem lau sa yêc nom, ma kên ɲac sêsip aô amanj. Aô gatôc am asê têt ɲac su, ma ɲac danja wambu am nem yom. ⁷ Ma kwahic dec ɲac sênɲalê bu gên honj nanj aô gakôm, nanj ɲahu am daôm, ma am kên sip aô amanj bu wakôm-nga. ⁸ Bu yom nanj am kên têt aô, nanj aô gasôm asê têt ɲac, ma sêkôc sa. Ma ɲac sênɲalê pi ɲandô bu muŋ-nga aô gambo gawhiŋ am, ma sêkên whiŋ bu am daôm kêkinj aô gameŋ. ⁹ Kwahic dec aô bu waterj mbec tu ɲac-nga. Aô waterj tu lau nom-nga honj-nga dom, magoc aô waterj tu am nem lau honj, nanj am kên sip aô amanj-nga. ¹⁰ Anenj lau honj sêti am nem, ma am nem lau honj sêti aô neŋ. Ma aô gatap waên sa tu ɲac-nga. ¹¹ Anenj têt wambo nom-nga pacndê, ma malô aô oc watên am waloc. Magoc ɲac oc gacgeŋ sêmbo nom. O Damanj dabuŋ, aô bu waterj am bu yob lau dinanj ɲa am nem ɲaê ɲa-ɲaclai atu nanj am gêlic ɲayham bu kên têt aô. Yob ɲac bu sêpiŋ dau dôn sêti gên tigenj, gitôm hêclu dati gên tigenj. ¹² Têt ndoc aô gambo gawhiŋ ɲac, nanj aô gayob ɲac ɲapap ɲa am nem ɲaê ɲa-ɲaclai nanj am kên têt aô. Ma bocdinanj ɲac si danj ɲinga dom. Ngac tigenj nanj gic waê bu peŋ, nanj tawasê oc ɲinga, bu kôm yom nanj sêto yêc, nanj ɲandô sa.

¹³ “Malô aô oc watên am waloc. Tigenj kwahic dec aô gambo nom ma gasôm yom honj dinanj asê têt anenj lau, tu bu anenj atac ɲayham nem ɲac ahuc, ma kôm ɲac sêtisambuc. ¹⁴ Aô gakên am nem yom têt ɲac, ma lau sac nom-nga atac tec ɲac. Sêtec ɲac ɲahu bu ɲac si mala ɲandô yêc nom dom, gitôm aô dauŋ neŋ malanj ɲandô yêc nom dom. ¹⁵ Aô waterj am bu kôc ɲac su yêc nom dom, magoc aô waterj am bu yob ɲac tu ngac sac Sadaŋ-nga. ¹⁶ ɲac si mala ɲandô yêc nom dom, gitôm aô neŋ malanj ɲandô yêc nom dom. ¹⁷ Damanj, am nem yom in yom ɲandô eŋ. Kên nem yom ɲandô sip ɲac si ɲalôm bu kôm ɲac sêti lau dabuŋ ɲandô.

¹⁸ Tôm am kêkinj aô gasip nom gameŋ, dec aô warŋkinj ɲac sêsa sêndi sêmbo lau nom-nga ɲalôm. ¹⁹ Kwahic

dec aô gam dabuŋ dauŋ bu wandic bata am nem lêt nem lau si-nga, ma ɲalên dau dinanj dec oc tôm bu ɲac dau sêti am nem lau dabuŋ.”

Yisu tenj mbec tu lau honj nanj oc sêkên whiŋ in-nga

²⁰ “Aô waterj mbec tu lau nanj kwahic dec sênɲalê aô, nanj tawasê-nga dom. Aô waterj mbec tu lau honj nanj sênɲalê yom nanj ɲac oc sêhoc asê pi aô, ma sêkên whiŋ aô-nga sêwhiŋ. ²¹ Kên ɲac honj sêmbo ti ɲalôm ma gauc tigenj, gitôm hêclu dati gên tigenj, am mbo aô ɲalôm, ma aô gambo am ɲalôm. Pwiŋ ɲac honj dôn sênem damiŋ hêclu, ma bocdinanj têt ndoc lau nom-nga sêlic ɲac sêpiŋ dau dôn ti ɲalôm tigenj, dec ɲac honj oc sêkên whiŋ bu am kêkinj aô gameŋ. ²² Am nem ɲaclai ti ɲawasi nanj am kên têt aô, nanj dec aô gakên têt ɲac, bu ɲac oc sêti gên tigenj gitôm hêclu dati gên tigenj. ²³ Am mbo aô ɲalôm, ma aô wambo ɲac ɲalôm, tu bu wapiŋ ɲac dôn bu sêmbo ti ɲalôm ma gauc tigenj. Ma bocdinanj lau nom-nga oc sênɲalê bu am kêkinj aô gameŋ, ma bu am atac whiŋ ɲac gitôm am atac whiŋ aô.

²⁴ “Damanj, aô tac whiŋ bu lau honj nanj am kên ɲac sêsip aô amanj, nanj sêwhiŋ aô sêmenj ma sêmbo gameŋ nanj aô oc wambo. Dec ɲac oc sêlic ɲawasi atu nanj am kên têt aô. Bu muŋ-nga, nom dindêc mbasi, nanj am atac whiŋ aô ndu andô, dec kên ɲawasi dau têt aô. ²⁵ O Damanj gitên, lau nom-nga sênɲalê am dom. Tigenj aô kayalê am, ma lau dindêc sênɲalê bu am kêkinj aô gameŋ. ²⁶ Aô gatôc am asê têt ɲac, ma watôc am asê ɲapanj. Ma tu dinanj-nga dec am nem atac whiŋ aô-nga oc yêc ɲac si ɲalôm. Ma aô dauŋ oc wambo ɲac si ɲalôm wawhiŋ.”

Sêkôc Yisu dôn

(Mat 26:47-56; Mak 14:43-50; Luk 22:47-53)

18 Yisu tenj mbec dau pacndê, goc in ti ndê ɲgacsênɲomi sêhu Jerusalem siŋ, ma sêpi Busuŋ Kidron-nga ɲadanga si. Ma sêsôc ôm ɲolib-nga danj nanj yêc dinanj. ² Judas, ngac nanj hoc Yisu asê, nanj kêyalê ôm dinanj, bu ndoc daêsam Yisu ti ngacsênɲomi sêkac sa sêmbo dindê. ³ Bocdinanj têt ôbwêc dinanj in kêtuc ɲac, ma sa têt ôm dau gi. In wê lau siŋ Rom-nga toŋ danj ma lau siŋ-nga lôm dabuŋ-nga ɲatô nanj dabuŋsiga atu-tu ti lau Palêsai sênkinj. ɲac sênɲalê ti sêhoc dawen ti lam, ma wapa siŋ-nga, ma sêhoc asê ôm dinanj.

⁴ Yisu kêyalê gên honj nanj oc hôc asê in, goc sa gi ma ndac ɲac bu, “Mac aŋsalê asa?” ⁵ Ma ɲac sêsôm, “Yac aŋsalê Yisu Nasaret-nga.” Dec Yisu sôm, “Aô dauŋ dindêc.” (Têt ndoc dinanj, Judas, ngac hoc in asê-nga, kalhac whiŋ lau dinanj.) ⁶ Têt ndoc ɲac sênɲalê Yisu ndê yom bu, “Aô dauŋ dindêc,” goc ɲac honj sêyu dau su ma sêpeŋ sêsip nom si. ⁷ Ma in ndac tiyham, “Mac aŋsalê asa?” Ma sêsôm, “Yisu Nasaret-nga.” ⁸ Goc in ô yom ma sôm, “Aô gasôm su, bu aô dauŋ dindêc. Mac asôm bu mac aŋsalê aô, ma bocdinanj atec anenj lau dindêc sêlhô sêndi.” ⁹ Yisu sôm yom dau tu bu nem in

ndê ngacsênjomi si-nga. Ma tu dinan-nga yom nan in sôm mun su bocdec bu, "Aô oc wayob ñamalac hon nan Daman kên têt aô, bu ñac si dan ñinga dom," nan dec ñandô sa.

¹⁰ Saimon Pita kôc in ndê bien bali sa, ma pa dabunsga ñamata-nga ndê ngac akiñ ndê dangalaun andô-nga su. Ngac akiñ dau ndê ñaê Malkus. ¹¹ Magoc Yisu sôm têt Pita, "Kên nem bien mbu sip ñapan ndi. Daman kên laclu ñawapac-nga dindéc têt aô, ma aô gac waê bu wanôm."

Sêwê Yisu sêtên Anas si

(Mat 26:57)

¹² Goc ngac bata sin-nga ti ndê lau sin, ma lau sin sêyob lôm dabun-nga nan lau bata Israel-nga sênkin, nan sêkôc Yisu ma sêsô in amba dôn. ¹³ Goc sêwê in sêtên Kayapas lawa Anas ndê andu si. Kayapas, in lau Israel si dabunsga ñamata-nga têt têt dinan. ¹⁴ In ngac nan mun-nga sôm asê têt lau bata Israel-nga, bu oc ñayham bu ngac tigen mbac ndu ô lau hon.

Pita sêc Yisu ahuc

(Mat 26:69-70; Mak 14:66-68; Luk 22:55-57)

¹⁵ Sêwê Yisu sêtên dabunsga ñamata-nga ndê andu, ma sêsôc tunlôm nan kêgihi andu dau, nan si. Ma Saimon Pita lu ngacsênjomi dan sênkuc. Ngacsênjomi dau dabunsga ñamata-nga kêtalê in tidôn, ma bocdinañ dec in kêtuc Yisu ma gacgen sôc tunlôm dau gi.

¹⁶ Magoc Pita sôc gi dom, in kalhac awê kêtin gatam. Dec ngacsênjomi nan dabunsga ñamata-nga kêtalê, nan mbu gi ma sôm yom pi Pita whin awhê akiñ nan yob gatam, goc kôc Pita sôc gi. ¹⁷ Ma awhê akiñ dinan ndac Pita bocdec, "Ma bocke? Am Yisu ndê ngacsênjomi dan whin, a?" Magoc Pita pa dau ma sôm, "Mba! Aô dom!"

¹⁸ Têt ôbwêc dinan gameñ ñalhuc sa, dec lau akiñ ti lau sin lôm dabun-nga sêkôm ya golom asê goc sêlhac sênghihi ma sênsulu. Ma Pita gi kalhac whin ñac ma kêsulu ya.

Dabunsga Anas kêsû Yisu

(Mat 26:59-68; Mak 14:55-65; Luk 22:63-71)

¹⁹ Têt dinan, dabunsga ñamata-nga Anas † kêsû Yisu pi in ndê sênjomi, ma pi yom nan in kêtôhôn têt lau. ²⁰ Ma Yisu sôm, "Aô gasôm aneñ yom hon yêc awê. Aô kadôhôn lau gambo ñac si lôm wê-nga ma yêc lôm dabun Jerusalem-nga, gameñ nan lau Israel-nga hon êlêmê sêkac dau sa sêmbo nan. Ma aô gasêc yom dan ahuc dom. ²¹ Bocdinañ tu sake-nga am kêsû aô? Ndac lau nan sênjô aneñ yom. ñac hon sênjalê yom nan aô gasôm." ²² Têt ndoc Yisu sôm yom dinan, goc ngac sin lôm dabun-nga nan kalhac kêtin in, nan tap in sip ali andô ma sôm, "Toc dabunsga atu sa, ma ô in ndê yom

† Anas - Mun-nga lau Israel-nga sênjalê Anas sa ti ñac si dabunsga ñamata-nga. Têt yala AD15 lau Rom-nga sêkôc in su yêc gwelen dau. Tinambu Kayapas in lau Israel si dabunsga ñamata-nga, magoc lau Israel daêsam êlêmê sêsam Anas bu dabunsga ñamata-nga whin.

bocdinañ dom!" ²³ Dec Yisu sôm, "Yom nan aô gasôm, nan bu yom so, nan goc sôm têt aô. Magoc aô gasôm yom so dan dom, ma tu sake-nga dec am tap aô?"

²⁴ Têt dinan Anas kêtin Yisu têt dabunsga ñamata-nga Kayapas gi. Ma wac nan sêsô in amba dôn, nan gacgen yêc.

Pita sêc Yisu ahuc tiyham

(Mat 26:71-75; Mak 14:69-72; Luk 22:58-62)

²⁵ Saimon Pita kêsulu ya mbo, ma ñamalac dan ndac in, "Am ngac dau ndê ngacsênjomi dan, me?" Ma Pita pa dau ma sôm, "Mba!" ²⁶ Dabunsga ñamata-nga ndê ngac akiñ dan mbo gameñ dinan. In ngac nan Pita pa in ndê dangalaun su, nan ndê têtngac. Ma in sôm têt Pita, "Ma bocke? Aô galic am kalhac whin ngac dinan yêc ôm olib-nga. Yomandô, me?" ²⁷ Magoc Pita pa dau tiyham, ma ñagahô en dalec dan gic hu tan.

Pailot kêsahê Yisu

(Mat 27:11-18, 20-23; Mak 15:2-15; Luk 23:2, 3, 18-25)

²⁸ Ôbwêc pacndê, ma têt bêtêc ganduc lau bata Israel-nga sêhu Kayapas ndê andu sin ma sêwê Yisu sêtên gôlinwaga Rom-nga ndê andu si. Lau bata Israel-nga dinan sêsôc andu dau dom, sêtôc dau ma gauc gêm bu oc kôm ñac ñadômbwi sa yêc Anôtô angô-nga, dec oc tôm dom bu sênen Mwasiñ Pasowa-nga. ²⁹ Bocdinañ Pailot, ngac nan gêm gôlin gameñ Judia-nga sa têt ñac gi, ma ndac ñac, "Mac asôm bu ngac dindéc kôm giso bocke?" ³⁰ Ma sêo yom ma sêsôm, "In bu ndê giso mbasi, dec yac oc akôc in atên am amên lec dom." ³¹ Dec Pailot sôm, "Mac daôm akôc in sa andi, ma amatôc in ênkuc mac daôm nem yomsu." Magoc ñac sêsôm, "Mba! Bu mac lau Rom-nga akên yao bu yac lau Israel-nga andic ñamalac dan ndu dom." ³² Nalên dinan dec Yisu ndê yom pi lêt nan in oc mbac ndu, † nan ñandô sa.

³³ Têt dinan Pailot hu ñac sin ma sôc andu gi, goc ta Yisu sôc gi ma ndac in, "Am lau Israel-nga si Kin, a?"

³⁴ Ma Yisu ô yom bocdec bu, "Am sôm yom dinan tôm am daôm nem gauc, me lau ñatô sêsôm yom dau pi aô?" ³⁵ Ma Pailot sôm, "Aô ngac Israel-nga dom! Am daôm nem lau ti dabunsga atu-tu Israel-nga sêkên am têt aô mwen. Am kôm gên giso bocke?" ³⁶ Dec Yisu sôm, "Aneñ gôlin kin-nga gitôm kin nom dindéc-nga si gôlin dom. Aô bu wanem gôlin gameñ nom-nga dan, dec oc tôm bu aneñ lau akiñ sêyob aô ma sêndic sin bu lau bata Israel-nga sêkôc aô dôn dom. Magoc aô neñ gôlin ñahu yêc nom dindéc dom." ³⁷ Goc Pailot sôm, "Bocdinañ, am sôm bu am kin dan, a?" Ma Yisu

†† Lau Israel-nga si yomsu dan sôm bu ñac bu sênen dabun dau, dec ñac sêmbo ahê têt lau gameñ apa-nga. Ñahu bu lau gameñ apa-nga sênkuc Anôtô ndê yomsu dom, ma lau Israel-nga bu sêmbo sêmpin ñac, dec oc kôm ñac ñadômbwi sa yêc Anôtô angô-nga. Pailot in ngac Rom-nga dan, ma lau gameñ apa-nga daêsam sêmbo in ndê andu, ma tu dinan-nga lau bata Israel-nga sêtec bu sêsôc in ndê andu. † Yisu sôm bu lau oc sêsun in sa yêc nom - alic Jon 12:32-33, 3:14 ma 8:28. Lau Israel-nga sêtec lau sac ña hoc ndu, magoc lau Rom-nga sêndic lau sac pi a gicso dau ma tu dinan-nga Yisu sôm bu ñac oc sêsun in sa akên nom.

sôm, "Am daôm sôm bu aô kinj danj. Aneŋ dinaŋ kôc aô, ma aô gahôc asê nom tu gêŋ tigeŋ-nga, nanj tu wahoc yom nandô asê-nga. Ma lau honj nanj atac whiŋ yom nandô, nanj sêkôc aneŋ yom sa." ³⁸ Pailot ngô yom dau goc ndac, "Ma yom bocke inj yom nandô?"

Inj sôm yom dinaŋ su, goc sa têt lau bata Israel-nga gi, ma sôm tiyham têtŋ nac, "Aô gatap yom danj bu tamatôc inj pi-nga, nanj sa dom. ³⁹ Magoc mac nem mêtê danj yêc, bu wahu gapocwalô danj siŋ têtŋ mac têtŋ Mwasiŋ Pasowa-nga nandoc. Mac atac whiŋ bu aô wahu ngac dindec, nanj sêsam bu Kinj Israel-nga, nanj siŋ têtŋ mac, me mba?" ⁴⁰ Magoc sêmbwêc, "Mba! Inj dom! Hu Barabas siŋ têtŋ yac." Barabas inj lau nanj sêngilî siŋ têtŋ lau Rom-nga, nanj si danj.

Sêsôm tidônj bu sêndic Yisu ndu

(Mat 27:15-13; Mak 15:6-20; Luk 23:13-25)

19 Goc Pailot kêtŋ Yisu têtŋ lau siŋ-nga bu sêhi inj ŋa sô. ² Ma sêŋsau bu sêtoc inj sa. Sêwhê wac kêm ma sêkên inj uŋ gitôm sunsuŋ, ma sêkên inj sôc ŋakwê kokoc gitôm kinj si ŋakwê. ³ Goc sêsôc sêsa sêlhac inj aŋgô-nga ma sêmbwêc, "Ei! Datoc lau Israel si Kinj dindec sa manj!" Ma sêtap inj sip ali andô.

⁴ Ma Pailot sa menj tiyham ma sôm têtŋ lau bata bu, "Aŋgô su nanj! Aô neŋ lau siŋ-nga oc sêkôc inj sa têtŋ mac menj. Ma bocdinaŋ dec aŋyalê bu aô gatap yom danj sa pi inj dom." ⁵ Goc sêkôc Yisu sa menj, ti sunsuŋ wac kêm ma ŋakwê kokoc. Ma Pailot sôm, "Alic ngac dau dec." ⁶ Têtŋ ndoc dabuŋsiga atu-tu ma lau siŋ lôm dabuŋ-nga sêlic inj, nanj sêmbwêc, "Ndic inj pi a gicso dau! Ndic inj pi a!" Magoc Pailot sôm, "Mba! Aô gatap yom danj sa pi inj dom. Mac daôm akôc inj sa andi ma andic inj pi a." ⁷ Ma lau bata Israel-nga sêsôm, "Inj toc dau sa ma sam dau bu Anötô ndê Atu! Ma tu yom sac dinaŋ-nga, yac mba yomsu sôm bu inj mbac ndu manj."

⁸ Pailot ngô yom dinaŋ ma töc dau nandô. ⁹ Goc inj kôc Yisu mbu sôc andu ŋalôm gi, ma ndac inj, "Am mweŋ akên nde?" Magoc Yisu gêm dôn. ¹⁰ Ma Pailot sôm têtŋ inj, "Bocke am ô aneŋ yom dom? Aneŋ ŋaclai yêc bu wanŋapwêc am su, me bu wandic am pi a gicso dau ndi. Am kêyalê, a?" ¹¹ Dec Yisu ô yom ma sôm, "Anötô bu kêtŋ têtŋ am dom, dec am oc tôm dom bu kôm gêŋ danj têtŋ aô. Bocdinaŋ dabuŋsiga nanj kêtŋ aô gasip am amam, nanj kôm giso hôc gêlêc am nem su."

¹² Pailot ngô yom dinaŋ, dec kêsalê lêtŋ bu hu Yisu siŋ. Magoc lau bata Israel-nga sêmbwêc ŋapanj ma sêsôm, "Asa nanj toc dau sa bu inj kinj danj, nanj kôm bu hôc gêlêc Sisa, lau Rom-nga si kinj. Bocdinaŋ am bu hu ngac dindec siŋ, nanj am Sisa ndê silip dom."

¹³ Bêc dinaŋ inj bêc lau Israel-nga sêmasaŋ Mwasiŋ Pasowa-nga, ma ac kalhac lhu su. Têtŋ ndoc Pailot ngô lau bata Israel-nga si yom dinaŋ, nanj dec inj kôc Yisu sa awê têtŋ gameŋ nanj sêsam bu Seŋ Hoc nanj gi. (Yêc Yom †Hibru sêsam gameŋ dau bu Gabata.) Yêc dinaŋ, Pailot ndôc sic ndôc inj ndê pônj êmatôc yom-nga, ma sôm têtŋ lau bata Israel-nga bu, "Alic mac nem kinj dindec!" ¹⁵ Tigeŋŋ nac sêmbwêc, "Kôc inj sa ndi! Kôc inj sa ndi! Ndic inj pi a gicso dau!" Dec Pailot ndac, "Mac atac

whiŋ bu aô wandic nem Kinj pi a gicso dau ndi, a?" Ma dabuŋsiga atu-tu sêo yom ma sêsôm, "Inj yac mba kinj dom! Sisa tigeŋ inj yac mba kinj." ¹⁶ Têtŋ dinaŋ Pailot sôc nac si yom ŋapu, ma kêtŋ Yisu têtŋ nac bu lau siŋ-nga sêndic inj pi a gicso dau ndi.

Lau siŋ-nga sic Yisu pi a gicso dau

(Mat 27:32-44; Mak 15:21-32; Luk 23:26-43)

¹⁷ Sêkên Yisu hôc dau ndê a gicso dau, ma sêwê inj sêsa gameŋ nanj sêsam bu Gameŋ Nakêcyha-nga si. Yêc Yom Hibru sêsam gameŋ dau bu Golgota. ¹⁸ Ma yêc dinaŋ, nac sic inj pi a gicso dau gi. Ma nac sic ngac lu sêpi a sêwhiŋ, danj kêgalên andô-nga ma danj kêgalên gasê-nga.

¹⁹ Pailot sôm bu sêto yom pi bapia danj ma sêndic pi a gicso dau ŋahô-nga. Bapia dau sôm, "Yisu Nasaret-nga. Lau Israel-nga si Kinj." ²⁰ Sêto yom dau ŋa lau Israel, ti lau Rom-nga ma lau Grik-nga si awha. Gameŋ dinaŋ yêc suŋ sa têtŋ malac Jerusalem, dec lau Israel-nga daêsam sêlic bapia dau. ²¹ Boc-dinaŋ dabuŋsiga atu-tu Israel-nga sêtucdiŋ ma sêsôm têtŋ Pailot, "Am to, 'Lau Israel-nga si Kinj,' ma yac alic yham dom! Am bu to, 'Ngac dindec sam dau bu lau Israel-nga si kinj,' dec oc solop." ²² Magoc inj ô yom ma sôm, "Aô gato yom dinaŋ, ma oc yêc bocdinaŋ."

²³ Têtŋ ndoc lau siŋ-nga sic Yisu pi a gicso dau, nanj sêkôc inj ndê ŋakwê su. Nac lau hale, ma sêwhê ŋakwê awê-nga kôc gi tonj hale, ma sêkôc sa tôm gi. Magoc nac sic sam inj ndê ŋakwê ŋalôm-nga dom. Ŋakwê dau ŋayham andô, sêsê dom, sêwhê sambuc ti po baliŋ yêc ŋasu ma sip têtŋ gahi. ²⁴ Bocdinaŋ lau siŋ-nga sêsôm têtŋ dandi, "Dakêc po dau kic dom. Dapuc gapoc ma yac neŋ danj kôc po sambuc." Nac sêkôm bocdinaŋ, dec yom danj nanj sêto yêc, nanj nandô sa. Yom dau bocdec bu:

Nac sêwhê aneŋ ŋakwê kôc têtŋ dandi, ma sêpuc gapoc tu aneŋ ŋakwê-nga.

[BW 22:18]

²⁵ Têtŋ ndoc dinaŋ Yisu dinda lu asiwê danj, ma Klopas ndê awê Maria lu Maria Magadala sêlhac sêmpinj a gicso dau. ²⁶ Ma Yisu gêlic inj dinda kalhac whiŋ ngac-sêŋom nanj inj atac whiŋ nandô, dec inj sôm têtŋ dinda, "O dinaŋ. Lic nem atômngac dinaŋ." ²⁷ Ma inj sôm têtŋ ngacsêŋom dau bu, "Lic am dinam dinaŋ." Ma têtŋ bêc dinaŋ ma gi, ngacsêŋom dau kôc Yisu dinda sa ndôc inj ndê andu.

Yisu mbac ndu

(Mat 27:48, 50; Mak 15:36-37; Luk 23:36)

²⁸ Yisu kêyalê bu inj gic dabiŋ gêŋ honj su. Ma tu yom danj nanj sêto yêc, nanj nandô sa-nga, dec inj sôm, "Aô bu yô aô." ²⁹ Lônj wain ŋamakic-nga danj kalhac gameŋ dinaŋ, ma ngac siŋ-nga danj kôc sôwam danj ma kêtŋ sip wain. Goc inj sô pi a baliŋ danj, ma hôc sa pi têtŋ Yisu whasuŋ gi. ³⁰ Inj nôm su ma sôm, "Aô neŋ gwelenj honj pacndê su." Goc inj wec, ma mbac ndu.

³¹ Têñ bęc dinan lau Israel-nga sêmasan dau tu bęc Sabat-nga, ma Sabat lanşê-nga in ɲac si om atu dan. ɲac sêtec bu lau batê sêngalên a gicso dau têt bęc atu dinan, boc-dinan dec lau bata sêndac Pailot bu lau sin-nga sêtuc lau dau si gahi dulu tu bu sêmbac ndu ɲagahô-nga, goc sêkôc ɲac si ɲamlan su ma sên-suhun. ³² Pailot gôlôc su, dec lau sin-nga sêtên ɲac dan nan sic pi a gicso dau whin Yisu nan si, ma sêtuc in gahi dulu. Goc ɲac sêtuc ɲac tilu-nga gahi dulu boc-dinan. ³³ Tigen têt têt sêtên Yisu si, nan sêlic bu in mbac ndu su, dec sic in gahi dulu dom. ³⁴ Magoc ɲac sin-nga dan kôc in ndê kêm ma kun Yisu sip ɲabi, ma ɲagahô dac ti bu kêc sa men. ³⁵ (ɲac nan gêlic gên hon dinan su, nan dec sôm asê, ma in ndê yom in yom ɲandô. In dau kêyalê bu in ndê yom in yom ɲandô, ma in sôm asê bu mac akên whin bocdinan.) ³⁶ Gên dinan hôt asê, dec yom lu nan sêto yêc bu Yisu oc tisa ɲandô sa.

Yom dan yêc bocdec bu:

ɲac oc sêtuc in ndê ɲakwa dan dulu dom.

[BW 34:20]

³⁷ Ma yom dan tiyham yêc bocdec:

ɲac oc sêlhac ma tahê ɲac nan sêkun in nan.

[Sek 12:10]

Sêkên Yisu ndê ɲamlan yêc hoc ɲasun

(Mat 27:57-61; Mak 15:42-47; Luk 23:50-56)

³⁸ ɲac dan mbo, nan sêsam bu Josep, ma in men akên malac A rimatiya. In kên whin Yisu, magoc sêc dau ahuc, bu in têt lau bata Israel-nga. Têt telha dinan in têt Pailot gi ma ndac Yisu ndê ɲamlan. Pailot gôlôc, dec Josep sa gi ma kôc Yisu ndê ɲamlan su yêc a gicso dau. ³⁹ Ma Nikodemas gêm in sa. Nikodemas in ɲac bata Israel-nga nan mun-nga gi gêlic Yisu têt ôb-wêc dan. In kôc a ɲakwi ti gên ɲamalu nan sêngalun whin dau su, nan gitôm 30 kilogram, ma whin Josep gi. ⁴⁰ Inlu sêkôc Yisu ndê ɲamlan, ma sem oso ɲa gên ɲamalu, goc sêhi ahuc ɲa po ɲayham. Sêkôm gên dau kêkuc lau Israel-nga si gêbôm sênsuhun lau batê-nga. ⁴¹ Ôm dan yêc sun sa têt game nan lau sin-nga sic Yisu pi a gicso dau. Ma sêhôt dan yêc ôm dau ɲalôm, nan lau sêlên gwanan su yêc hoc ɲalôm, ma sêkên ɲac batê dan yêc hoc ɲasun dau mun su dom. ⁴² Boc-dinan sênsuhun Yisu ɲamlan yêc hocsun dinan, ɲahu bu bęc dinan in bęc lau Israel-nga sêmasan dau tu Sabat-nga, ma hocsun dau yêc kêpin.

Yisu tisa

(Mat 28:1-8; Mak 16:1-8; Luk 24:1-10)

20 Bęc Sabat-nga men gi su, ma têt wake ɲabêc ɲamata-nga Maria Magadala tisa têt bêbêc gan-duc, ma sa têt sêhôt gi. In gêlic bu hoc atu nan sêkên ndôc sê awha, nan ndôc ɲamala dom. ² Goc in kêt mbu têt Saimon Pita lu ɲgacsênôm nan Yisu atac whin ɲandô, nan gi, ma sôm têt inlu, "Oyaê! ɲac sêkôc Pômdau ndê ɲamlan su yêc sêhôt, ma yac am gauc game nan sêkên in yêc." ³ Goc Pita lu ɲgacsênôm di-

nan sêti bu sêtên sêhôt sêndi. ⁴ Inlu sêti si, ma ɲac-sênôm dinan hôt gêlêc Pita su ma hôt asê mun. ⁵ In sôt gi dom, magoc in wec ma têt gwani, ma gêlic po nan sêhi pi Yisu ndê ɲamlan, nan yêc ɲamala. ⁶ Saimon Pita kêkuc men hôt asê ma gacgen sôt hocsun dau ɲalôm gi. In gêlic po nan yêc, ⁷ ma po nan sêhi pi Yisu ɲagôlôn. Po dinan yêc dau-nga, magoc yêc bambalin dom, yêc gitôm sêtip sa ɲapep. ⁸ Goc ɲac-sênôm nan hôt asê sêhôt mun, nan sôt gi whin. In gêlic po ɲambwa, dec kên whin bu Yisu tisa su yomandô. ⁹ (Mun-nga e men têt têt dinan, nan ɲac si gauc sa dom pi yom hon nan sêto yêc bu Yisu oc tisa akên lau batê-nga.)

Yisu hoc dau asê têt Maria Magadala

¹⁰ Dinan su ma ɲgacsênôm lu dinan sêlhôt sêmbu sêtên si andu si. ¹¹ Magoc Maria Magadala nan mbu men su, nan gacgen kalhac sêhôt ɲamakê ma tan. In wec bu têt gwani sêhôt ɲalôm, ¹² ma in gêlic aŋela lu ti ɲakwê sêsêp sêndôc game nan mun-nga Yisu yêc, dan ndôc ɲagôlôn-nga, ma dan ndôc gahi-nga. ¹³ Ma sêndac in, "O awhê! Am tan tu sake-nga?" Ma in ô yom ma sôm, "Lau sêkôc anen Pômdau ndê ɲamlan su, ma aô gam gauc game nan sêkên in yêc nan." ¹⁴ In sôm yom dinan su, dec tagêlic ma gêlic Yisu, magoc kêyalê dom bu in Yisu. ¹⁵ Ma Yisu sôm, "Awhê! Am tan tu sake-nga? Am kêsalê asa?" Maria gauc gêm bu in ɲac nan yob ôm dau, dec sôm, "O ɲadau, am bu kôc in ndê ɲamlan su, goc sôm asê têt aô bu am kên in yêc game bocke, ma yac oc andi akôc in sa." ¹⁶ Têt dinan Yisu sôm têt in, "Maria." Goc Maria kac dau kwi ma mbwêc ɲa Yom Hibru, "Raboni!" (Yom dau danem kwi bu 'Kêdôhônwaga.') ¹⁷ In kêgape Yisu dôn ɲanga, magoc in sôm, "Am êmasêc aô ɲapan dom, bu aô gatên Daman ga su dom. Magoc am mbu ndi, ma sôm têt anen asidôwai bu aô oc wambu watên anen Daman, ma mac nem Damam. In aô nen Anôtô, ma mac nem Anôtô."

¹⁸ G oc Maria Magadala kôlhôt têt Yisu ndê sênômi gi, ma sôm têt ɲac bu, "Pômdau tisa ma aô galic in su!" Ma yom hon nan Yisu sôm têt in, nan in gic min têt ɲac.

Yisu hoc dau asê têt ndê sênômi

¹⁹ Têt wake ɲabêc ɲamata-nga dinan ɲaôbwêc, sênômi sêmbu andu dan ɲalôm sêwhin dau. ɲac sic gatam ahuc ɲanga, bu sêtôt lau bata Israel-nga. Sêmbô dinan, ma Yisu hoc dau asê kalhac ɲac ɲalhu, ma sôm, "Yom malô whin mac!" ²⁰ In sôm yom dinan su, goc têt in amba ma ɲabi têt ɲac sêlic. Ma ɲac hon atac ɲayham atu tu sêlic Pômdau-nga. ²¹ Ma in sôm tiyham, "Yom malô whin mac! Tôm Daman kêkin aô gasip nom game, nan kwahic dec wanjin mac asa andi." ²² Dec in yu wayahô pi ɲac ma sôm, "Akôc ɲalau Dabun sa loc. ²³ Aô wakên ɲac lai têt mac bu asuc ɲamalac si sac kwi. ɲac nan mac asuc ɲac si sac kwi, nan Anôtô suc ɲac si sac kwi bocdinan. Ma ɲac nan mac

asuc si sac kwi dom, nanj si sac oc gacgenj yêc nac-nga."

Yisu hoc dau asê tên Tomas

²⁴ Tên ndoc namata-nga nanj Yisu hoc dau asê tên inj ndê sênjomi, nanj Tomas mbo whinj nac dom. Inj ngac-sênjomi 12 si danj nanj sêsam bu Lôcmpôn. ²⁵ Tinjambu sênjomi natô sêsôm tên inj bu, "Yac alic Pômdau su!" Magoc inj sôm, "Aô gakên whinj dom! Aô bu walic bôlêm namala yêc inj amba, ma wakên aô amanatu sip namala dau, ma sôc kêm namala yêc inj nabi, dec aô oc wakên whinj."

²⁶ Wake danj ginga su, ma Yisu ndê sênjomi sêmbo andu dau tiyham, ma Tomas mbo whinj nac. Nac sic gatam ahuc nangga sa, magoc Yisu menj kalhac nac nal-hu. Ma inj sôm, "Yom malô whinj mac!" ²⁷ Ma inj sôm tên Tomas, "Lic aô aman, ma kên amam-atu sip dec, ma kên amam-atu sôc anenj nabi. Hu nem atac lu-lu sinj, ma kên whinj." ²⁸ Dec Tomas sôm, "Anenj Pômdau, ma anenj Anötö am!" ²⁹ Goc Yisu sôm tên inj, "Am gêlic aô su, dec kên whinj. Aô awhanj hôc lau nanj sêlic pi tandô dom, magoc sêkên whinj, bu nac oc sêtap Anötö ndê mwasi sa."

Jon ndê bapia njahu

³⁰ Yisu kôm gênj dalô daêsam yêc inj ndê sênjomi angô-nga, nanj namiy yêc bapia dindec dom. ³¹ Magoc yom pi gênj dalô nanj sêto sip bapia dindec, nanj yêc tu bu mac asam ma akên whinj bu Yisu inj Mesaya, Anötö ndê Atu. Ma tu mac akên whinj inj ndê njê-nga, dec mac oc atap senj ambo tamli-nga sa.

Ngacsênjomi sêhê i daêsam

21 Tinjambu Yisu hoc dau asê tên ngacsênjomi tiyham, yêc Bugictonj Taibirias † namakê. Ma namiy dau dindec. ² Saimon Pita, ma Tomas nanj sêsam bu Lôcmpôn, Natanael nanj menj akên malac Kana yêc Galili, Sebedi ndê atu lu, ma ngacsênjom lu tiyham sêmbo sêwhinj dau. ³ Ma Pita sôm tên nac, "Aô bu wasa wandi wakôc i." Ma nac sêsôm, "Ayôc, yac awhinj am daloc." Bocdina nanj hoc sêpi wanj danj ma sêsa si bu sêkên wasanj. Magoc tên ôbwêc dina nanj, sêkôc i danj dom.

⁴ Tên bêtêc ganduc Yisu kalhac baô, tigenj nac sênjyalê dom bu inj Yisu. ⁵ Ma inj hê mwalêc nac ma sôm, "Aê mac lau. Mac akôc i natô, me mba?" Ma sêsôm, "Mba!" ⁶ Dec inj sôm tên nac, "Akên wasanj sip andô-nga, ma mac oc atap i natô sa." Bocdina nanj sêkên wasanj sip gi ma sêkôc i daêsam andô, dec gitôm dom bu sêhê sa. ⁷ Tên dina nanj ngacsênjom nanj Yisu atac whinj kêlêc, nanj sôm tên Pita bu, "Kec, Pômdau dau dê." Saimon Pita ngô yom dau, goc ngagahô inj kôc ndê njakwê awê-nga sa, hi pi dau, ma pwê sip bu gi, ma bu tên Yisu ndi. ⁸ Wanj dau poc kêpi nanj baô, njasawa gitôm 90 mita, ma ngacsênjomi natô sêhêc wanj ma sêhê wasanj ti i sênjuk Pita.

† Taibirias - Bugictonj Galili-nga ndê njê danj.

⁹ Nac sêhêc asê baô, ma sêlic i sa ya njanda, ma bolom natô. ¹⁰ Ma Yisu sôm tên nac, "Akôc i natô sa yêc wasanj amenj." ¹¹ Goc Saimon Pita tên wanj gi, kêgap-wêc wasanj su, goc sêhê pi baô gi. I atu-atu daêsam sêyêc wasanj, nanj sêse sa gitôm 153, magoc wasanj dau kic dom. ¹² Nac honj sêtôc bu sêndac inj bu, "Am asa?" Magoc yêc nac si njalôm sênjyalê bu inj Pômdau. Ma Yisu sôm, "Amenj ma anenj gênj bêtêc-nga." ¹³ Dec inj kêsêlên gi ma kôc i ti bolom sa, ma kên tên nac. ¹⁴ Dina nanj ti têm titô-nga nanj Yisu hoc dau asê tên ndê ngacsênjomi tên ndoc Anötö unj inj sa akên lau batê-nga.

Yisu ndê yom tên Pita

¹⁵ Nac senj gênj pacndê, goc Yisu sôm tên Saimon Pita, "Saimon, Jon ndê atu. Am tac whinj aô njandô, hôc gêlêc lau dindec si atac whinj aô su, me?" Ma inj sôm, "Aêc Pômdau! Am kêyalê bu aô atac whinj am." Dec Yisu sôm, "Bocdina nanj lôm anenj domba." ¹⁶ Ma Yisu ndac inj tiyham bu, "Saimon, Jon ndê atu, am tac whinj aô njandô, me?" Ma inj ô yom ma sôm, "Aêc Pômdau, am kêyalê bu aô atac whinj am." Dec Yisu sôm, "Yob anenj domba." ¹⁷ Ma inj ndac tidim titô-nga, "Saimon, Jon ndê atu, am tac whinj aô njandô, me?" Pita ndê njalôm njawapac bu Yisu ndac yom tigenj dina nanj tên inj tidim tô, ma inj sôm, "Pômdau, am kêyalê gênj honj. Am kêyalê bu aô atac whinj am kêlêc." Goc Yisu sôm, "Lôm anenj domba." ¹⁸ Aô wasôm yom njandô tên am. Tên ndoc am mbo balê, nanj am kêmasanj daôm, ma kêsêlên tên game nanj bocke nanj am daôm atac whinj bu ndi. Tigenj tinjambu, tên ndoc am ti njamalac andô, nanj am oc êmatôc amam, ma lau danj oc sêso am nem pinjak dôn, ma sêwê am tên game nanj am atac whinj dom bu ndi-nga nanj." ¹⁹ Yisu sôm yom dina nanj gwananj pi Pita ndê mbac ndu njalên, nanj oc po Anötö ndê waê sa. Ma Yisu gic têku yom ma sôm, "Êmkuc aô!"

Yisu lu ngacsênjom nanj inj atac whinj

²⁰ Tên dina nanj Pita kac dau kwi ma gêlic ngacsênjom nanj Yisu atac whinj inj njandô, nanj kêkuc injlu. (Inj ngac dina nanj tên ndoc nac senj Pasowa, nanj ndôc gi panj Pômdau, ma ndac inj bu asa oc hoc inj asê.) ²¹ Tên ndoc Pita gêlic inj, nanj goc inj ndac Yisu, "Pômdau, ngac dê oc bocke?" ²² Ma Yisu ô yom ma sôm, "Am êmkuc aô ma hêgo daôm pi inj dom. Aô bu wakên inj mbo tali e wambu wamenj, nanj aô nenj gênj." ²³ Tinjambu sênjomi natô sênjgô yom dau njawaê, ma natô gauc gêm bu ngacsênjom dina nanj oc mbac ndu dom. Magoc Yisu ndê yom hêganônj ngacsênjom dau mbo tali-nga lec dom. Inj sôm bu, "Aô bu wakên inj mbo tali e wambu wamenj, nanj aô nenj gênj."

Yom ndic bata-nga

²⁴ Inj ngacsênjom dau dina nanj dec hoc yom honj dindec asê, ma to sip bapia dindec. Ma yac njalê bu inj ndê yom inj yom njandô enj. ²⁵ Yisu kôm gênj daêsam ma daêsam andô nanj namiy yêc bapia dindec dom. Yac

bu aṇsahê bu ato yom sip bapia, pi gên hoṇ naṇ Yisu
kôm, mboe yom dau oc nem bapia nom-ṇga hoṇ
ahuc.

APOSEL

Yom whê bapia dindec sa-nga

Luk to in ndê buku tilu-nga dindec, ma gic têku yom nan in to yêc in ndê njawaê njayham. Alic yom natô pi Luk yêc 'Yom whê Luk ndê njawaê njayham sa-nga.' Yêc buku dindec, Luk to yom pi lêng nan njawaê njayham sa tiapa yêc gamej nan lau Rom-nga sem gôlinj. Sêsam buku dindec bu 'Aposel si Gwelenj,' magoc lau natô sêsom bu 'Nalau Dabunj ndê Gwelenj.' Nahu bu gên honj nan aposel sêkôm, nan sêkôm na Nalau dau ndê naclai. Têj ndoc Yisu bu hu nom dindec sinj ma mbu pi undambê ndi, nan sôm têng in ndê lau bu sêhu malac Jerusalem sinj dom, e sêtap mwasiñ nan Anötö gic bata têng nac, nan sa. Yom dau hêganônj in ndê Nalau Dabunj (1:4). Ma tinambu in sôm têng nac bu sêhoc yom njandô asê pi in yêc Jerusalem, ma yêc gamej Judia-nga ma gamej Samaria-nga, e yom dau sa têng nom njagamej honj (1:8). Luk whê sa bu lau aposel sêkôm gên dalô daêsam bu puc nac si yom dôn, tu bu lau sêlic ti sêngô, ma sêkinj whiñ Yisu-nga. Ma in to yom daêsam pi Saul, nan tinambu sêsam bu Pol, ma pi nalên nan Anötö gêm in kwi, ma kêyalin in sa bu hoc njawaê njayham asê têng lau gamej apa-nga nan lau Israel dom.

Yisu gic bata Nalau Dabunj

¹ O Tiopilas, yêc anej buku njamata-nga aô gato yom pi gên honj nan Yisu gic hu bu kôm ti kêdôhôn têng lau. ² Anej yom nan gato, nan menj têng béc nan Anötö kôc in su pi undambê gi. Inj hôc njandê ma mbac ndu su, ma tinambu tisa ma hoc dau asê têng lau taposel nan inj kêyalin nac sa su. Tôm béc 40 in mbo whiñ nac ma tôc dau têng nac sêlic, e sênyalê pi njandô bu inj tisa ma mbo tali tiyham yom njandô. Têng njasawa dinañ Yisu whê yom sa têng nac pi †Anötö ndê gôlinj ma pi gwelenj nan bu sêkôm-nga, ma Nalau Dabunj puñ yom dau dôn yêc nac si njalôm.

⁴ Têng béc danj inj gên gên mbo whiñ nac, ma inj kên yatu nac bocdec bu, "Mac ahu Jerusalem sinj dom, magoc ahôn e atap mwasiñ nan Damanj gic bata bu kên menj, nan sa. Aô gasôm yom pi mwasiñ dau mun su. ⁵ Mun-nga Jon kêku lau na bu, magoc béc menj kêpinj bu Anötö êñku mac na Nalau Dabunj."

⁶ Têng têng danj Yisu mbo whiñ ndê aposel, ma sêndac inj bocdec bu, "Pômdau, bocke? Kwahic dec am oc êmgaho yac lau Israel-nga su yêc lau Rom-nga si gôlinj napu, ma ti kinj ma nem gôlinj yac, me mba?" ⁷ Ma inj ô yom ma sôm, "Gên bocke nan bu hôc asê lau Israel-nga, ma natêm ti njabêc, nan Damanj Anötö ti njadau ma kêyalin sa su, ma inj oc tôc asê têng mac dom.

⁸ Magoc têng ndoc Nalau Dabunj menj ma nem mac ahuc, dec oc kên naclai têng mac, ma mac oc ahoc yom njandô asê pi aô yêc Jerusalem, ma yêc gamej Judia-nga ma gamej Samaria-nga, e yom dau tiapa nem nom njagamej honj ahuc."

Yisu pi undambê gi

⁹ Yisu sôm yom dinañ su, goc Anötö kôc in sa pi lôlôc gi e sôc dao njalôm, dec sêlic in apu. ¹⁰ Inj pi gi ma nac tatic umboñ sêlhac, ma sep enj ngac lu ti njakwê sêsep sêmenj sêlhac sêwhiñ nac. ¹¹ Ma injlu sêsom, "Mac lauñ-gac Galili-nga. Tu ake-nga dec alhac tamtac undambê? Kwahic dec Anötö kôc Yisu su yêc mac, ma tinambu inj oc mbu menj tiyham njalên tigenj tôm nan alic inj pi gi."

Sênyalinj Matias sa ti aposel ô Judas su

¹² Dinañ su, goc sêhu Lôc Olib sinj ma sêmbu sêtên Jerusalem si. Lôc dau kalhac kêpinj Jerusalem, señ njasawa gitôm kilometa tigenj. ¹³ Têng ndoc sêhoc asê su, nan sêtên nac si andu sêmbô-nga si, ma sêpi njalôm njahô-nga si. Lau dau si njê bocdec: Pita lu Jon, ma Jems lu Andru, Pilip lu Tomas, ma Batolomeas lu Matyu, Alpayas atungac nan ndê njê Jems, ma Saimon (nan sêsam bu 'Ngac †Selot'), ma Jems †† atungac Judas. ¹⁴ Yisu dinda Maria, ti inj ndê asii, ma lauwhê natô sêmbô sêwhiñ nac. Nac honj sêpinj dau dôn ti njalôm tigenj, ma sêtenj mbec sêwhiñ dandi tôm béc honj.

† Yom nanj Luk to, nanj sôm bu señ nanj yêc Lôc Olib ma malac Jerusalem njasawa, nanj gitôm señ †Sabat-nga danj. Lau andô Israel-nga sêmasanj njagôlinj daêsam nanj hêganônj yomsu béc Sabat-nga, bu tôc asê gên nanj lau Israel-nga gitôm bu sêkôm têng béc Sabat-nga, ma gên bocke nanj sêlic bu gwelenj. Njagôlinj Sabat-nga danj sôm bu lau sêtôm bu sênsêlên sêsa señ njasawa gitôm kilometa tigenj têng béc Sabat-nga. Lau bu sênsêlên sêhoc gêlêc kilometa tigenj, dec nac oc sêsom bu sêkôm gwelenj, ma sêngili yomsu Sabat-nga. †† Luk to njê Jems tidim tö, magoc njê dau ngac tigenj ndê dom, nac lau tö.

¹⁵ Têñ bęc dañ lau sêkên whiñ-nga gitôm lau 120 sêkac sa sêmbo sêwhiñ dau. Ma Pita tisa kalhac ñalhu, ma sôm, ¹⁶ “O asidôwai hac. Mac aňyalê Judas, ngac nañ wê lau nañ sêkôc Yisu dôn. In yac lau aposel 12 mba dañ, ma wêkain gwelen whiñ yac. Muñ-nga andô, Nalau Dabuñ hoc yom asê sa akên Dawid whasun, nañ hêganôn Judas. Ma yom dau gic waê bu ñandô sa.”

¹⁸ (Tu Judas ndê mêtê sac hoc Yisu asê-nga, dec lau semlhi in, ma in kôc ñaôli dau ma gi gêmlihi nom dañ. Yêc dinañ in peñ sip gi, e gambo hôc kôc ma ñatac wê.

¹⁹ Lau Jerusalem-nga sêngô ñawaê, ma sêsam nom dau yêc si awha-nga bu Akeldama, nañ danem kwi bu ‘Nom ti Dac.’)

²⁰ “Yom nañ Dawid hoc asê pi Judas, nañ sêto yêc Buku Wê-nga bocdec bu, ‘In ndê gameñ tigasañ man, ma lau dañ oc sêmbo dom.’ Ma sêto dañ tiyham bocdec bu, ‘Ñamalac dañ oc ti ngac bata ma kôc in ndê gwelen ô in su.’ ²¹ Sêto yom dau yêc bocdinañ, dec aô gauc gêm bu yac tanjaliñ ngac dañ sa ô Judas su. Gauc nem lau hoñ nañ sêmbo sêwhiñ yac tôm bęc hoñ nañ Pômdau Yisu mbo yac ñasawa. ²² Lau nañ sêmbo têng Jon, Ngac Kêku Lau-nga ndê têm e meñ têng ndoc Yisu pi undambê gi. Yac tanjaliñ ngac si dañ sa, bu hoc Yisu tisa ñawaê asê whiñ yac.”

²³ Goc sênjaliñ ngac lu sa, dañ ndê ñaê Matias, ma dañ ñaê Josep, nañ sêsam in ndê ñaê dañ bu Basabas, ma in ndê ñaê dañ tiyham bu Justus. ²⁴ Ma sêten mbec bocdec bu, “O Pômdau. Am kêyalê ñamalac hoñ si ñalôm. Tôc ngac lu dau si asa nañ am kêyalin sa su, nañ asê têng yac. ²⁵ In oc kôm gwelen nañ am kên sip lau aposel amba, nañ Judas hu siñ ma kôlhô têng gameñ nañ gic in ñawaê, nañ gi.” ²⁶ Goc sêpuc gapoc e gi sip Matias. Ma bocdinañ in ti aposel dañ whiñ ngac lau 11.

Nalau Dabuñ sip meñ

2 Têng Om tPentikos ngac hoñ sêmbo sêwhiñ dau. ² Ma ñagahô eñ ñakêcsia gitôm mbu puc ñadinda meñ akên undambê, ma gêm andu nañ ngac sêndôc, nañ ahuc. ³ Ma sêlic gêng gitôm yawahô meñ ma whê dau kôc-kôc, goc gi sac ngac ñagôlôn têngtên gitôm ya ña-êmbala. ⁴ Ma Nalau Dabuñ gêm ngac hoñ ahuc e sêsôm lau apa awha nañ sênjalê muñ su dom, tôm Nalau Dabuñ hôc ngac awha sa.

⁵ Têng têm dinañ lau daêsam sêmbo Jerusalem, nañ sêmen akên nom ñagameñ hoñ. Ngac lau Israel-nga nañ sem akiñ Anötô ma sêtoc in sa. ⁶ Ngac sêngô lau nañ Nalau Dabuñ gêm ngac ahuc, nañ sêsôm ngac awha têngtên, goc sêsô ñandô ma sêkac sa sêtigasuc. ⁷ Ngac sêhêdaê ñandô, ma sêsôm têng dandi, “Aluê! Ngac lau dê sêsôm yom sêmbo dê, nañ lau Galili-nga me?” ⁸ Ma bocke dec dañgô ngac sêsôm yac awha têngtên, tôm dinañi sêkôc yac ma dasôm? ⁹ Yac lau nañ dambo dec, nañ amên a kên Pata, Midia ma Elam, ma akên Mesopotemia, Judia, Kapadosia, Pontus ma Esia, ¹⁰ ma akên Prigia ti Pampilia, Isip ma Libia kêpiñ Sairin, ma akên Krit ma Arabia ma akên malac Rom. Yac lau Israel-nga, ma lau apa nañ sênkuc lau Israel-nga si sakin

tu sênem akiñ Anötô-nga. Bocke ma kwahic dec dañgô lau Galili-nga dindê sêsôm yom asê yêc yac dauñ awha têngtên, pi gêng dalô nañ Anötô kôm!” ¹² Gêng dau kôm ngac sêhêdaê ti gauc gêm yom daêsam, ma sêndac dandi, “Gêng dindêc ñahu bocke?” ¹³ Magoc lau ñatô sêsu lau aposel susu ma sêsôm, “Mboe sênôm wain ma kênin ngac.”

Pita whê Nalau ndê gwelen sa

¹⁴ Têng dinañ Pita ti aposel 11 sêtisa ma in hôc awha sa ma sôm têng lau daêsam dinañ, “Mac lau Israel-nga ti mac hoñ nañ andôc Jerusalem. Akên dañam ñapep ma aô wawhê gêng dindêc ñahu sa têng mac. ¹⁵ Mac lau ñatô gauc gêm bu wain kênin lau dindêc, a? Aô wasôm têng mac bu mba! Bu ac kwahic pi meñ. ¹⁶ Magoc yom nañ propet Joel to muñ su, nañ dec ñandô sa. ¹⁷ Joel to Anötô ndê yom dau bocdec bu:

Tinambu aô wakên aneñ Nalau sip lau hoñ si ñalôm, e atômngaci ti atômwêi sêsôm yom asê sêtôm lau propet. Nalau oc kôm mac nem balêkoc wakuc tandô kain dañ sa e sêlic gêng ñagatu, ma Nalau dau oc suñ mbê têng lau andô. ¹⁸ Têng têm dinañ aô wakên aneñ Nalau têng aneñ lau akiñ awhê ma ngac hoñ. Ma ngac oc sêsôm yom asê sêtôm propet. ¹⁹ Aô wakôm gêng dalô yêc umbon ma yêc nom bocdinañ, gêng dalô dac ti ya ma yawasu-nga. ²⁰ Ac oc nem ganduc, ma ayô oc tikoc nditôm dac. Ma tinambu bęc atu oc meñ sa, nañ Pômdau mbu meñ ti ñawasi atu. ²¹ Ma têng dinañ lau hoñ nañ sêta Pômdau ndê ñaê, nañ Anötô oc nem ngac si.”

[Joel 2:28-32]

²² Goc Pita sôm, “Mac lau Israel-nga, aňgô aneñ yom dindêc pi Yisu Nasaret-nga. In ngac nañ Anötô whê sa têng mac ña gêng dalô tidau-tidau. Mac aňyalê su, bu in kôm gêng dau yêc mac aňôm-nga. ²³ Ma tu lêng nañ Anötô gauc gêm tidôn gwanan su-nga, dec Judas hoc Yisu asê ma kên in sip mac amam. Ma mac akên in têng lau Rom-nga nañ sêsôc Anötô ndê yomsu ñapu dom, bu sêndic in pi a gicso dau, dec tôm mac daôm ac in ndu. ²⁴ Tigen gitôm dom bu ñaclai dambac ndu-nga ku in dulu. Anötô kôc in ndê ñandê mbac ndu-nga su yêc in, ma uñ in sa akên lau batê-nga. ²⁵ Dawid to yom pi Yisu bocdec bu:

Aô galic Pômdau kalhac aô aňôn-nga ñapan. Aô oc wantitec dom, bu in mbo aô aman andô-nga. ²⁶ Tu dinañ-nga dec aô atac ñayham sa, ma gasôm yom ñayham-ñayham. Aô gauc gêm aneñ ñamlic, ma gakên batan ²⁷ bu am oc tec aô wayêc sêhôn ñapan dom. Mba! Am oc tec am nem ngac dabuñ e in ñamlic tibalê dom. ²⁸ Am tôc señ wandôc tanli-nga asê têng aô, ma oc kên aô walhac am aňôm-nga ti atac ñayham atu.

[BW 16:8-11]

²⁹ O asidôwai hac. Aban Dawid sôm yom dinañ pi in dau dom. Yac tanjalê bu in mbac ndu su ma sênsuhun in. Ma in ndê sêhôn yêc gameñ dindêc e meñ têng kwahic dec. ³⁰ Magoc Anötô gic bata têng in bu kên in ndê wakuc dañ ndôc in ndê pôn kin-nga. Dawid dau

kêyalê yom dinan̄j tidôn̄, n̄ahu bu in̄j propet dan̄j. ³¹ Ma gên̄ nan̄j oc hôc asê tin̄ambu-n̄ga, nan̄j in̄j kêyalê gwanan̄j su. Tu dinan̄j-n̄ga in̄j sôm yom dinan̄j pi †Mesaya, ma sôm bu Anötö oc tec in̄j yêc sêhō dom, ma in̄j ndê n̄amlic oc tibalê dom. Mba! Mesaya tisa su. ³² Anötö un̄j Yisu sa mbo tali tiyham, ma in̄j ndê lau yac alic su dec asôm asê. ³³ Kwahic dec Anötö toc in̄j sa ndöc in̄j amba andô-n̄ga, ma in̄j kên̄ N̄alau Dabun̄j têng yac tôm Damba gic bata. Gên̄ nan̄j mac alic ti angô têng acsalô lec, nan̄j N̄alau dau ndê gwelen̄j n̄a-n̄andô.

³⁴ “Ma Dawid dau pi undambê gi dom, magoc in̄j to yom yêc bocdec bu, ‘Anötö sôm têng anen̄j Pômdau, “Am ndöc aô aman̄j andô-n̄ga³⁵ e nditôm aô wakên̄j nem n̄acyo sêsôc am gahim n̄apu.” ³⁶ In̄j to yom dau hêganôn̄j Yisu. Bocdinan̄j mac lau Israel-n̄ga hon̄ angô. Anyalê pi n̄andô, bu Yisu nan̄j mac ac in̄j ndu pi a gicso dau gi, nan̄j Anötö toc in̄j sa ti Pômdau, ma tîc asê bu in̄j Mesaya dau.”

³⁷ Pita ndê yom hon̄ dinan̄j kun̄j lau dau si n̄alôm n̄andô, dec sêsôm têng in̄j ti lau aposel n̄atô bu, “O asidôwai, yac dec oc akôm bocke?” ³⁸ Ma Pita ô yom ma sôm, “Mac hon̄ anem nem n̄alôm kwi ma alin̄j san̄gu tu Yisu Kilisi ndê n̄aê-n̄ga, tu bu Anötö suc mac nem sac kwi-n̄ga. Ma mac oc akôc mwasiñ nan̄j Anötö gic bata, nan̄j N̄alau Dabun̄j dau. ³⁹ Bu in̄j gic bata N̄alau Dabun̄j gic waê lau hon̄ nan̄j Pômdau yac nen̄j Anötö kê-galê n̄ac sa. Gên̄ dau gic waê mac ti mac nem balêkoc, ma lau hon̄ nan̄j kwahic dec sêmbo ahê ma tin̄ambu oc sêkên̄j whin̄j Yisu nan̄j.”

⁴⁰ Tin̄ambu Pita sôm yom daêsam ti gêm la n̄ac, ma kac n̄ac bocdec bu, “Anem daôm kwi têng Anötö bu nem mac si, dec mac oc andin̄jam awhin̄j lau sac nan̄j kwahic dec sêmbo nom, nan̄j dom.” ⁴¹ Ma têng bêt dau dinan̄j lau nan̄j sêkên̄j whin̄j sêti daêsam, bu lau gitôm 3,000 sêkôc Pita ndê yom sa ma sêlin̄j busan̄gu.

Lau sêkên̄j whin̄j-n̄ga si lêng

⁴² Tôm bêt hon̄ lau sêkên̄j whin̄j-n̄ga sêpin̄j dau dôn̄j ti sêkên̄j dan̄ga yom nan̄j aposel sêndôhôn̄j têng n̄ac, ma n̄ac sêten̄j mbec ti sen̄j gên̄j sêwhin̄j dau. ⁴³ Aposel sêkôm gên̄j atu-tu ti gên̄j dalô daêsam, e lau Jerusalem-n̄ga hon̄ sêhêdaê. ⁴⁴ Lau hon̄ nan̄j sêkên̄j whin̄j, nan̄j sêndöc tigen̄j ma sêyob si gên̄j hon̄ sêwhin̄j dau. ⁴⁵ N̄ac si lau n̄atô bu sêpôn̄da dau, dec asidôwai n̄atô oc sêkên̄j si wapa n̄atô ti gên̄j têng lau semlhi, goc sic sam n̄a-awa bu sênem lau nan̄j sêpôn̄da dau, nan̄j sa. ⁴⁶ Tôm bêt hon̄ sêkac dau sa sêmbo lôm dabun̄j n̄abatêmndö, ma yêc n̄ac si andu n̄ac sen̄j gên̄j sêwhin̄j dau ti atac n̄ayham, ma sêsôc Anötö n̄apu ti si n̄alôm sambuc. ⁴⁷ N̄ac sêmpin̄j Anötö ma lau hon̄ sêlic n̄ac n̄ayham dec sêtoc n̄ac sa. Ma tôm bêt hon̄ Pômdau kôm lau wakuc sêkên̄j whin̄j, dec kôm gôlôwac dabun̄j Jerusalem-n̄ga kêsôwec tiatu.

Pita kôm ngac bôlin̄j n̄ayham sa

3 Têng bêt dan̄j Pita lu Jon sên̄sêlên̄j bu sêtên̄j lôm dabun̄j sêndi, têng acgatu gitôm 3 kilok telha-n̄ga,

nan̄j lau Israel si têng sêten̄j mbec-n̄ga dan̄j. ² Ma ngac dan̄j mbo, nan̄j dinda kôc in̄j tigahi tigolon̄j. Tôm bêt hon̄ lau sêmbalan̄j in̄j si, sêkên̄j in̄j ndöc lôm dabun̄j n̄agamen̄j kêpin̄j gatam dan̄j nan̄j sêsam bu Gatam N̄ayham, ma in̄j ten̄j gên̄j têng lau nan̄j sêsôc sêsa. ³ Têng ndoc in̄j gêlic Pita lu Jon sêmen̄j bu sêsôc sêndi, nan̄j in̄j ten̄j mone têng in̄jlu. ⁴ Pita lu Jon tahê in̄j, ma Pita sôm têng in̄j, “Tamhê alu.” ⁵ Dec ngac dau tahê in̄jlu, ma kên̄j bata bu oc sêkên̄j gên̄j têng in̄j. ⁶ Goc Pita sôm têng in̄j, “Aô nen̄j awa silba me gol bu wakên̄j têng am-n̄ga mbasi, magoc gên̄j nan̄j yêc aô, nan̄j oc wakên̄j. Tu Yisu Kilisi Nasaret-n̄ga ndê n̄aê-n̄ga aô wasôm têng am bu êmsêlên̄j!” ⁷ Ma Pita kêm in̄j têng amba andô-n̄ga, ken̄j in̄j sa, ma n̄agahô n̄ambwa in̄j ndê hapa ti hagwam n̄ayham sa. ⁸ In̄j pwê gi kalhac e kêsêlên̄j, goc sôc lôm dabun̄j n̄abatêmndö whin̄j in̄jlu gi. Ma in̄j kêsêlên̄j ti pwê-pwê ma kêpin̄j Anötö. ⁹ Lau hon̄ nan̄j sêlic in̄j kêsêlên̄j ti kêpin̄j Anötö, ¹⁰ nan̄j sên̄yalê bu in̄j ngac ten̄j gên̄j-n̄ga nan̄j mun̄j-n̄ga ndöc lôm dabun̄j n̄as-actô yêc gatam nan̄j sêsam bu Gatam N̄ayham. Ma sêhêdaê ti sêsen̄j amba n̄andô tu in̄j n̄ayham sa-n̄ga.

Pita gêm mêtê mbo lôm dabun̄j n̄abatêmndö

¹¹ Pita lu Jon sêlhac lôm dabun̄j n̄abatêmndö yêc gamen̄j nan̄j sêsam bu Solomon ndê Batêm, ma ngac ten̄j gên̄j-n̄ga dau sap in̄jlu dôn̄j n̄apan̄j. Ma lau hon̄ nan̄j sêlic gên̄j dau sêsö, ma sênti sêtên̄j in̄jlu si. ¹² Pita tahê n̄ac ma sôm, “Mac lau Israel-n̄ga! Tu sake-n̄ga mac asô tu gên̄j dindec-n̄ga ma tamhê alu n̄an̄ga? Mac gauc gêm bocke? Alu mba n̄aclai ti mêtê gitên̄j dec kôm in̄j ngac dinan̄j n̄ayham sa ma kêsêlên̄j, a? Wasôm têng mac, mba! ¹³ Abraham lu Aisak ma Jakob si Anötö, yac nen̄j aban̄j si Anötö, kôm gên̄j dindec tu bu po in̄j ndê ngac akin̄j Yisu ndê waê sa. Mac daôm akên̄j in̄j sip lau Rom-n̄ga amba bu sêndic in̄j ndu. Pailot dau gauc gêm tidôn̄j bu êngapwêc Yisu su, magoc mac atôc asê têng Pailot bu mac atec Yisu. ¹⁴ In̄j ngac dabun̄j ti gitên̄j, magoc mac atec in̄j, ma ater̄j Pailot bu êngapwêc ngac nan̄j gic n̄amalac ndu, nan̄j su têng mac. ¹⁵ Magoc ngac nan̄j ti yac nen̄j dandöc tan̄li-n̄ga n̄ahu, nan̄j mac ac in̄j ndu. Tigen̄j Anötö un̄j in̄j sa akên̄j lau batê-n̄ga. Yac alic in̄j tisa su, dec asôm asê bu yomandô. ¹⁶ Alic ngac dindec. Mac anyalê bu mun̄j-n̄ga in̄j ngac bôlin̄j. Kwahic dec in̄j gahi n̄ayham sa tu Yisu ndê n̄aê-n̄ga, n̄aê nan̄j yac akên̄j whin̄j. Yomandô! In̄j n̄ayham sa sambuc tu Yisu ndê n̄aê-n̄ga ma tu yac akên̄j whin̄j Yisu-n̄ga.

¹⁷ “O asidôwai hac! Aô kayalê su bu mac ti nem lau bata Israel-n̄ga nem gauc sa pi Yisu ndê n̄ahu dom, dec mac ac in̄j ndu. ¹⁸ Magoc lau propet hon̄ sêhoc Anötö ndê yom asê gwanan̄j su, bu in̄j ndê Mesaya oc hôc n̄andê. Ma kwahic dec n̄ac si yom dau n̄andô sa pi gên̄j nan̄j mac akôm. ¹⁹ Tu dinan̄j-n̄ga dec wasôm têng mac bu apu daôm ma anem daôm kwi. Ma bocdinan̄j dec Anötö oc suc mac nem sac kwi. ²⁰ Ma Pômdau ndê mwasiñ oc puc mac nem gatôm dôn̄j. Ma Anötö oc kên̄j Mesaya nan̄j in̄j kêyalin̄j sa gwanan̄j su, nan̄j Yisu dau, nan̄j mbu têng mac men̄j. ²¹ In̄j oc mbo undambê e tôm Anötö kôm gên̄j hon̄ tiwakuc tiyham, tôm in̄j hoc asê mun̄j-n̄ga n̄a in̄j ndê propet dabun̄j hon̄ whasun̄j. ²² Bu

Moses to yom bocdec bu, ' *Pômdau mac nem Anötö, oc ênyaliñ ngac dañ sa yêc lau Israel-nga, bu ti mac nem propet nditôm aô dauñ. Ma yom hoñ nañ inñ sôm, nañ mac asôc ñapu mañ.*²³ *Lau nañ sêkên dañga propet dinañ ndê yom dom, nañ Anötö oc tiñ ngac su yêc inñ ndê lau ñator.*'²⁴ Moses to yom dinañ, ma Samuel ti propet hoñ nañ sêñkuc inñ, nañ sêhoc yom asê gwananñ su pi gêñ nañ hôc asê têtêm dindec.²⁵ Yom nañ lau propet sêhoc asê têtêm abanji, nañ mac atap ña-ñandô sa su. Ma pwac nañ Anötö kêmatinñ whiñ abanji, nañ bocdinañ. Bu Anötö sôm têtêm Abraham bu, ' *Lau nom-nga hoñ oc sêtap mbec ñamwasinñ sa yêc am nem wakuc.*²⁶ Ma kwahic dec Anötö kêñ ndê ngac akiñ-nga meñ. Inñ têtêm mac lau Israel-nga munñ, bu nem mac kwi ma ahu nem mêtê sac siñ. Ma mac bu akôm bocdinañ, dec oc atap inñ ndê mbec ñamwasinñ sa."

Sêkên Pita lu Jon sêndöc gapocwalô

4 Pita lu Jon sêsôm yom têtêm lau sêmbo, ma lau ðdabuñ-siga ti lau siñ sêyob lôm dabuñ-nga si ngac bata, ma lau ðSadiusi ñatô sêtên inñ si.² Nac sêngô bu Pita lu Jon sêndôhôn lau ma sêsôm têtêm ngac bu Yisu tisa su, ma bu inñ ti lau si ñahu sêtisa akên lau batê-nga. Ma inñ si yom dau kôm ngac atac ñandê.³ Tu dinañ-nga sêkôc inñ dôn, tigenñ ñasec sa su, dec sêñlahi inñ ahuc bu sêndöc e bêtêc.⁴ Magoc lau daêsam nañ sêngô yom nañ Pita lu Jon sêsôm, nañ sêkên whiñ yom dau. Nac lau dau si laungac ñambwa si namba gitôm 5,000.

⁵ Galañsê bêtêc lau bata ma lau andô ti lau nañ sêndôhôn yomsu sêkac sa yêc Jerusalem.⁶ Ma ðdabuñsiga ñamata-nga Anas, ma Kayapas lu Jon ma Aleksanda ti lau ñatô yêc dabuñsiga ñamata-nga ndê gôlôwac, nañ sêmbo sêwhiñ ngac.⁷ Sêkôc Pita lu Jon sêmên sêlhac ngac angô-nga, goc sêñsu inñ bocdec bu, "Amlu akôm gêñ dindec am asa angô, me akôm asa ndê ñaclai dec akôm?"⁸ Têtêm dinañ Nalau Dabuñ gêm Pita ahuc, dec sôm têtêm ngac bu, "O mac lau bata ti lau andô Israel-nga!"⁹ Kwahic dec mac bu anñsu alu pi mwasiñ nañ akôm têtêm ngac bôlinñ dindec. Ma andac alu pi lêt inñ ñayham sa-nga.¹⁰ Mac lau bata, ti mac lau Israel-nga hoñ angô! Ngac dindec kalhac mac anôm-nga, nañ ñamlic ñayham sa su tu Yisu Kilisi ndê ñaê-nga. Inñ ngac Nasaret-nga nañ mac ac inñ ndu pi a gicso dau. Magoc Anötö uñ inñ sa akên lau batê-nga ma mbo tali tiyham.¹¹ Sêto yom pi Yisu nañ yêc bocdec bu, ' *Hoc nañ mac lau akwê andu-nga alic sac ma atec ndöc, nañ kwahic dec ti hoc ñamata-nga yêc andu dau.*¹² Angô! Sêñ tigenñ yêc bu yac lau nom-nga datap Anötö ndê mwasiñ nem yac si-nga sa, nañ datap sa tu Yisu ndê ñaê-n ga. Nêc dañ yêc nañ gitôm bu nem yac si-nga yêc dom. Mba andô!"

¹³ Lau bata sêngô yom dinañ, ma sênyalê bu Pita lu Jon sêsôc lôm mêtê-nga dañ dom, magoc sênyalê bu munñ-nga inñ sêmbo sêwhiñ Yisu ñapanñ. Ma ñac sêhê-daê bu inñ sêd lau si yom ti atac pa su.¹⁴ Magoc ngac bôlinñ nañ ñamlic ñayham sa, nañ kalhac whiñ inñ, ma

tu dinañ-nga ñac si yom mba bu sêsôm.¹⁵ Bocdinañ sic atu inñ bu sêhu ñac lau ðSanedrin-nga siñ ma sêkên ñasawa têtêm ngac bu sêsôm yom pi inñ.¹⁶ Goc sêsôm têtêm dau bu, "Yac oc dakôm sake têtêm ngac lu dindê? Lau Jerusalem-nga hoñ sêlic gêñ dalô atu nañ inñ sêkôm su, ma yac oc dasêc ahuc nditôm dom.

¹⁷ Lau hoñ bu sêngô ñawaê pi gêñ dindec, dec oc yham dom. Bocdinañ dakên yao ñanga têtêm inñ, bu sêsôm yom pi Yisu ma sêsam inñ ndê ñaê têtêm lau tiyham dom."

¹⁸ Goc sêmbwêc inñ sêmbu sêmên, ma sic yao inñ bu sêsôm yom ti sêndôhôn lau tu Yisu ndê ñaê-nga tiyham dom.¹⁹ Magoc Pita lu Jon sêd ñac awha bocdec bu, "Mac gauc gêm bocke? Oc solop yêc Anötö angô-nga bu alu asôc mac nem yom ñapu, ma dañanñ wambu Anötö dom, a?"²⁰ Mba! Alu atôm dom bu anñ-gapic whanñsunñ tu gêñ nañ alic ti angô-nga."

²¹ Lau bata sic yomsu inñ tiyham, goc sêkên inñ sêsa si. Nac sêtôm dom bu sêtap lêt sêmatôc inñ-nga dañ sa. Nahu bu lau hoñ sêmpinñ Anötö tu inñ kôm ngac nañ ndöc bôlinñ yala daêsam su, nañ ñayham sa. Bu ngac dau ndöc bôlinñ ñapanñ e ndê yala gi tap 40 sa.

Lau sêkên whiñ-nga sêten mbec

²³ Sêngapwêc Pita lu Jon su, ma inñ sêmbu sêtên lau sêkên whiñ-n ga si, ma sic miñ yom nañ ðdabuñ-siga atu-tu ti lau bata sêsôm têtêm inñ.²⁴ Sêngô su, goc ñac hoñ sêten mbec têtêm Anötö bocdec, "O Nalau Nadau Pômdau, am nañ kêñ undambê ti nom ma gwêc ti gêñ hoñ nañ sêmbo ñalôm.²⁵ Am daôm kêñ Nalau Dabuñ hôc abanñ Dawid awha sa ma inñ sôm, ' *Tu sake-nga lau nom-nga sêli dau sa ma sêkic yom nañ ñandô mba?*²⁶ *Ma kiñ ti gôlinñwaga sêkac dau sa ma sêmatinñ yom pitigenñ bu sêsenñ Pômdau lu Mesaya nañ inñ kêyalinñ sa, nañ su.*²⁷ Dawid ndê yom dau ñandô sa yêc malac atu dindec. Bu ðHerod lu Pontias Pailot, ma lau siñ gamenñ apa-nga, ma lau bata Israel-nga sêkên si gauc pitigenñ bu sêsenñ am nem ngac akiñ-nga dabuñ Yisu nañ am kêyalinñ inñ sa ti Mesaya, nañ su.²⁸ Gêñ nañ am, Nalau Nadau gauc gêm tidôn su, nañ dec sêkôm ñandô sa.²⁹ O Pômdau, lau dinañ sêsôm yom daêsam bu sêlhac yac ahuc. Magoc yac atenñ am bu puc yac dôn bu ahoc am nem mêtê asê ti atac pa su.³⁰ Kêñ nem ñaclai têtêm yac bu akôm am nem gwelenñ ma akôm lau gêmbac ñayham sa, ma akôm gêñ dalô tidau-tidau tu am nem ngac akiñ-nga dabuñ Yisu ndê ñaê-nga."

³¹ Sêten mbec dinañ su, goc gamenñ nañ sêkac sa sêndöc nañ kêwic dau. Ma Nalau Dabuñ gêm ngac hoñ ahuc, ma ñac sic hu sêsôm Anötö ndê mêtê asê ti atac pa su.

Lau sêkên whiñ-nga sêwêkainñ gêñ tonñ tigen

³² Lau sêkên whiñ-nga hoñ sêkên si ñalôm ti gauc pitigenñ. Ma ñac si dañ gêlic ndê gêñ tôm inñ dau ndê dom. Hoñ sêwêkainñ gêñ tonñ tigenñ.³³ Lau aposel sêhoc Pômdau Yisu tisa ñawaê asê ti ñaclai enñ, ma Anötö ndê mwasiñ kêsalê ñac hoñ ahuc sambuc.³⁴ Nac si

danj pōnda dau tu gēn danj-nga dom. Nahu bu lau nanj sêwêkaij nom me andu, nanj sêkēn si gēn tēn lau semlhi. Goc sêkōc ŋa-awa sa si, ³⁵ ma sêkēn tēn aposel sêyob. Ma lau aposel sic sam gēn dau tēn lau sêpōnda dau-nga tōm gi.

³⁶ Ma ngac danj mbo, nanj menj akēn nduc Saipras. In †Liwai ndê wakuc danj, ma in ndê ŋaê Josep. Magoc aposel sêsam in bu Banabas, nanj danem kwi bu ngac puc lau dōn-nga. ³⁷ Ngac dau ndê nom danj y êc, dec kēn tēn lau semlhi, ma kōc ŋa-awa menj kēn tēn lau aposel.

Ananias lu Sapaira

5 Ngac danj ŋaê Ananias lu in nawhê Sapaira sêm-bo, ma inlu sêkēn si nom danj tēn lau semlhi. ² Nom dau ŋa-awa danja Ananias kēgamiŋ yêc in-nga, ma in nawhê Sapaira kēyalê. Ma ŋadanja nanj Ananias kēn tēn lau aposel, ma kêsau bu nom dau ŋaôli sambuc dinaŋ. ³ Tēn ndoc Pita gêlic awa dau, nanj sôm tēn in bu, “Ananias, bocke dec Sadaŋ gēm am nem ŋalôm ahuc e am gauc gēm bu êŋsau Nalau Dabuŋ, ma kēgamiŋ nom ŋa-awa ŋatô yêc am-nga? ⁴ Muŋ-nga am daôm ti ŋadau nem nom, ma tēn ndoc am kēn tēn lau semlhi su, nanj am ti ŋadau ŋa-awa dau bocdinaŋ. Magoc am kēn ŋadanja tēn yac ma kêsau bu nom dau ŋaôli sambuc dinaŋ. Bocke dec am gauc gēm bu kôm gēn boc-dinaŋ? Am kêsau ŋamalac dom, am kêsau Anötö goc.” ⁵ Tēn tēm Ananias ngô yom dinaŋ, dec in hu dau sip nom gi ma mbac ndu yêc. Ma lau honj nanj sêngô gēn dau ŋawaê, nanj sêtōc dau ŋandô. ⁶ Lau batat ŋatô sêtēn Ananias si, sêmpanj in ndê ŋamlan ahuc ma sêkōc sa si sêŋsuhunj.

⁷ Ŋasawa gitôm acgatu tō ginja su, goc ngac dau nawhê menj ma gēm gauc gēn nanj kôm in nakwerj. ⁸ Ma Pita tōc mone dau tēn in, goc ndac, “Lau semlhi amlu nam akwerj nem nom danj, ma ŋaôli dau dindec, me?” Ma awhê dau sôm bu, “Aêc, gēn dau dindec.” ⁹ Dec Pita sôm, “Bocke dec amlu nem ŋalôm pitigenj bu aŋsahê Pōmdau ndê Nalau? Lic su nanj, lau nanj sêŋsuhunj nam akwerj dec kwahic sêlhac andu ŋasactô, bu sêmbalanj am sa ndi whiŋ.” ¹⁰ Ma ŋagahô ŋambwa awhê dau ku sa yêc Pita gahi-nga ma mbac ndu. Ma lau batat sêsōc si ma sêlic bu in mbac ndu su, dec sêkōc in sa si ma sêŋsuhunj in whiŋ nakwerj. ¹¹ Ma lau sêkēn whiŋ-nga honj, ti lau ŋatô nanj sêngô gēn dau ŋawaê, nanj honj sêsō ma sêtōc dau ŋandô.

Aposel sêkōm gēn dalô daêsam

¹² Tēn ŋasawa dinaŋ lau aposel sêkōm gēn dalô ti gēn atu-tu daêsam yêc lau sêkēn whiŋ-nga si tonj ŋalôm. Ma lau sêkēn whiŋ-nga êlêmê sêkac dau sa sêmbo lôm dabuŋ yêc gamenj nanj lau sêsam bu Solomon ndê Batēm. ¹³ Lau honj sêlic ŋac ŋayham ma sêtōc ŋac sa, tigenj tu lau bata Israel-nga dec sêtōc dau bu sêlhac sêwhiŋ ŋac. ¹⁴ Magoc laungac ti lauwhê daêsam sic hu sêkēn whiŋ Pōmdau, dec lau sêkēn whiŋ-nga si namba kêsōwec tiatu napanj. ¹⁵ Tu gēn atu-

tu nanj lau aposel sêkōm-nga, dec lau sêhonj si lau gêmbac sêsa malac lôm sêmenj ma sêkēn ŋac sêyêc sac ti mbô. Ŋac sêkēn bata bu Pita oc êŋsêlêŋ menj ma êmasac lau gêmbac me mboe ac kēn in ndê gatu nem ayuŋ lau gêmbac ma kôm ŋac ŋayham sa. ¹⁶ Ma lau daêsam akēn malac nanj sêyêc Jerusalem ŋamakê, nanj sêhonj lau gêmbac ti lau nanj ŋalau sac sêkōm ŋac sêti-sac, nanj sêmenj ma lau aposel sêkōm ŋac honj ŋayham sa.

Sêkēn aposel sêndōc gapocwalô tiyham

¹⁷ Tēn dinaŋ dabuŋsiga ŋamata-nga ti in ndê lau honj akēn Sadiusi si tonj sem lêmunj lau aposel ŋandô. ¹⁸ Tu dinaŋ-nga dec sêkōc ŋac dōn ma sêkēn ŋac sêndōc gapocwalô. ¹⁹ Tigenj tēn ôbwêc Pōmdau ndê aŋela gêlêc andu gapocwalô-nga ŋagatam su ma wê ŋac sêsa si. ²⁰ Ma in sôm tēn ŋac bu, “Andi alhac lôm dabuŋ ŋabatēmndô, ma ahoc yom asê timala enj tēn lau, pi lau sêkēn whiŋ-nga si lēn wakuc.” ²¹ Sêngô aŋela ndê yom dinaŋ su, dec bêbêc ganduc sêtēn lôm dabuŋ si ma sic hu sêndôhōn lau.

Tēn ndoc dinaŋ dabuŋsiga ŋamata-nga ti in ndê lau sêmbwêc lau bata Sanedrin-nga honj sa sêpitigenj bu sêmatōc aposel si yom. Goc sêŋkiŋ lau ŋatô sêtēn gapocwalô si bu sêkōc lau aposel sa sêmenj. ²² Magoc tēn ndoc lau dau sêhōc asê gapocwalô, nanj sêlic bu aposel aŋgô mba. Goc sêmbu si ma sêsôm bu, ²³ “Yac a alic bu sêŋlahi gatam ahuc ŋapep ma lau sêyob gatam sêlhac. Dec yac alêc gatam su magoc alic bu ŋac sêndōc dom.” ²⁴ Lau siŋ sêyob lôm dabuŋ-nga si ngac bata, ma dabuŋsiga atu-tu sêngô yom dau e sêpōnda gauc. ²⁵ Sêhê gauc sêmbo ma ngac danj menj ma sôm tēn ŋac bu, “Alic su nanj! Lauŋac nanj mac akēn ŋac sêndōc gapocwalô, nanj kwahic dec sêlhac lôm dabuŋ ŋamakê ma sêndôhōn lau sêmbo.” ²⁶ Goc lau siŋ-nga nanj sêyob lôm dabuŋ ti ŋac si ngac bata sêtēn lôm dabuŋ si, ma sêkōc aposel sa sêmenj. Ŋac sêwê ŋac malô ma sêŋsahic ŋac dom, ŋahu bu sêtōc dau bu lau nanj sêtōc aposel sa, nanj oc sêtuc ŋac ŋa hoc. ²⁷ Sêwê aposel sêmenj ma sêkēn ŋac sêlhac lau Sanedrin-nga aŋgô-nga bu dabuŋsiga ŋamata-nga êŋ-su ŋac. ²⁸ In sôm tēn ŋac bu, “Y ac ac yao mac ŋanja bu andôhōn lau pi ngac dinaŋ ma asôm in ndê ŋaê asê tiyham dom. Magoc mac nem yom pi in gēm Jerusalem ahuc su. Mac bu ahê ŋamalac dinaŋ ndê dac menj pi yac, a?”

²⁹ Dec Pita ti aposel sêo in awha ma sêsôm bu, “Yac danjaŋ wambu Anötö ndê yom hōc gêlêc ŋamalac si yom su, ac ŋawaê. ³⁰ Mac daôm ac Yisu ndu pi a, tigenj abanji si Anötö unj in sa mbo tali tiyham. ³¹ Ma Anötö toc in sa ma kēn in ndōc in ndê andô-nga ti Kinj, ma ti Ŋadau Nem Lau Si-nga. In kôm bocdinaŋ, ŋahu bu in bu kēn ŋasawa tēn lau Israel-nga bu sêkac si ŋalôm kwi, dec in oc suc ŋac si sac kwi. ³² Yom dinaŋ yac alic ŋandô su, dec asôm asê. Ma Nalau Dabuŋ puŋ yom dau dōn bocdinaŋ. In Nalau nanj Anötö kēn tēn lau nanj danjaŋ wambu in ŋapep.”

³³ Lau bata Israel-nga dinan sêngô aposel si yom dau e gêli nac nâlôm sa sac andô, ma nac tac whiñ bu sêndic aposel ndu. ³⁴ Tigen lau Sanedrin-nga si ngac bata dan tisa bu lhac nac ahuc. In Palêsa dan nê Gamaliel, nan kêdôhôn yomsu, ma lau hon sêtoc in sa. In gic atu yom bu sêkên aposel sêsa awê sêndi sêmbo nasawa saun. ³⁵ Goc in sôm tên lau bata hon, "Mac lau Israel-nga, akôc gauc napap pi gên nan mac bu akôm tên lau dinan. ³⁶ Gauc nem Teudas, ngac nan nasawa apê gi su toc dau sa bu ngac tiwaê. Magoc lau sin Rom-nga sic in ndu, ma lau 400 nan sêmbo sêwhiñ in, nan sêmbulu nac sêlhô têtên si. Ma in ndê gwelen hon hê su. ³⁷ Ma tên têm sêse lau sa tu bu sênemlihi takis-nga, nan ngac Galili-nga dan nê Judas tisa. In gêli lau ton dan sa bu sêkên kisa lau Rom-nga. Magoc in ginnga bocdinañ, ma in ndê lau hon sêlhô têtên. ³⁸ Bocdinañ kwahic dec aô b u wasôm anen nâlôm asê tên mac. Ahu lau aposel dindê sin ma akên nac sêlhô sêndi. Nac si gwelen bu men akên namalac nambwa si, gitôm Teudas lu Judas si gwelen, dec oc tôm dom bu nem nandô. ³⁹ Tigen nac si gwelen bu men akên Anötö ndê, dec oc atôm dom bu alhac nac ahuc. Ma mac bu akên kisa nac, dec mac oc akên kisa Anötö dau."

⁴⁰ Lau bata hon sêngô in ndê yom ma sêsoc napu. Nac sêmbwêc aposel sêsoc sêmen ma sêkên lau sin-nga sêhi nac na sô. Ma sêkên yao bu sênem mêtê pi Yisu tiyham dom, goc sêkên nac sêsa si. ⁴¹ Aposel sêhu lau bata Sanedrin-nga sin, ma sêsa si ti atac nayham atu. Nahu bu Anötö kên nac sêhoc nawapac ti nandê tu Yisu ndê nê-nga, dec toc nac sa. ⁴² Ma tôm bêc hon sêndôhôn lau sêmbo lôm dabun nabatêmdö, ma sêndôhôn lau sêlom-sêlom andu. Ma sêhoc nawawê nayham asê napan ma sêsoc bu Yisu in Mesaya dau.

Sênjalin lau 7 sa bu sêndic sam gên danen-nga

6 Lau sêkên whiñ Yisu-nga si ton kêsôwec napan. Magoc tên têm dinan nawapac dan hêc asê. Yêc ton dau nâlôm lau Israel-nga nan sêsoc lau Grik awa, nan sêtuçin lau Israel-nga nan sêsoc Yom tîbru. Nahu bu tôm bêc hon lau sic sam gên danen-nga tên lau nan sêpônâ dau, magoc tandô ton lauwhê sawa nan sêsoc Yom Grik. ² Tu dinan-nga aposel 12 sêmbwêc lau sêkên whiñ-nga hon sêpitigen, ma sêsoc, "Yham dom bu yac ahu Anötö ndê gwelen nawawê nayham-nga sin tu ayob gwelen andic sam gên-nga. ³ Bocdinañ asidôwai, anyalin laungac 7 sa yêc ton dindêc nâlôm, nan lau tigau ma Nalau Dabun gêm nac ahuc. Ma lau dinan yac oc dakên nac sêyob gwelen dindêc. ⁴ Ma yac daun oc akôm gwelen anem mêtê ti atên mbec-nga napan."

⁵ Lau hon sêngô nac si gauc dinan ma sêlic nayham. Bocdinañ nac sênjalin lau 7 sa, nan si nê bocdec. Steven, in ngac nan Nalau Dabun gêm in ahuc ma kên whiñ nannga, ma Pilip, Prokoras, Nikanor, Timon, Pamenas, ma Nikolas nan ndê malachu Antiok. Nikolas in ngac Israel-nga dom, magoc mun-nga in gêm dau kwi ma gêm akin Anötö kêkuc lau Israel-nga si sakin

akwa. ⁶ Nac sêkên lau 7 dau sêlhac aposel angô-nga, ma aposel sêten mbec ma sêkên amba sac nac.

⁷ Tên nasawa dinan Anötö ndê mêtê tiapa, ma lau Jerusalem-nga daêsam sêkên whiñ Yisu. Ma dabunsi-nga Israel-nga daêsam sêkên whiñ bocdinañ.

Sêkôc Steven dôn

⁸ Steven in ngac nan Anötö ndê mwasiñ ti naci lai gêm in ahuc, ma kôm gên atu-atu ti gên dalô mbo lau nâlôm. ⁹ Magoc lau akên lau Israel-nga si ton dan sic hu sêkên kisa in. Nac lau dinan sêmen akên malac Sairin ti Aleksandria ma akên gamen Silisia ti Esia-nga. Mun-nga nac lau akin nambwa, magoc tinambu si naci lai sêhu nac sin yêc si sakin, ma êlêmê sêkac sa sêmbo dau si lôm wê-nga dan. Nac sêpu Steven ti in ndê yom. ¹⁰ Magoc tu Steven ndê gauc ti yom nan Nalau Dabun kên tên in-nga, dec nac sêtôm dom bu sêku in ndê yom dulu.

¹¹ Tu dinan-nga nac sêkôc lau natô ma sêkic yom gelec sêwhiñ nac, bu nac oc sêtisa ma sêngôlin yom pi Steven bocdec bu, "Yac angô Steven sôm yom sac-sac pi Moses ma pi Anötö." ¹² Goc nac sêsoc yom dau e gêli lau hon si nâlôm sa, ma lau bata ti lau nan sêndôhôn yomsu-nga sêwhiñ. Goc sêkôc in dôn ma sêwê in e sêkên in kalhac lau Sanedrin-nga si angô-nga. ¹³ Goc sêkên lau tasan natô sêtisa ma sêsoc, "In ngac dindêc sôm yom napan bu êngwiniñ yac nen lôm dabun ma Anötö ndê yomsu. ¹⁴ Yac angô in sôm bu Yisu Nasaret-nga oc sen gamen dindêc su, ma kên nagôlin wakuc ô mêtê nan Moses gic dulu tên yac." ¹⁵ Tên dinan lau hon nan sêndôc Sanedrin si ton, nan tahê Steven, ma sêlic bu in ndê angô andô nawasi gitôm anela dan ndê.

Steven sôm yom tên lau Sanedrin-nga

7 Ma dabunsi-nga namata-nga ndac in bu, "Yom dindêc nan sêngôlin pi am, nan yom nandô, me mba?" ² Ma Steven ô yom ma sôm, "Asidôwai ti damani. Angô su nan! Mun-nga lê aban Abraham ndôc Mesopotemia, in tên malac Haran gi su dom, ma Anötö Nawê Nadau hoc dau asê tên in. ³ Ma sôm tên in, 'Hu nem gamen ti am nem lau sin, ma tên gamen dan nan aô bu watôc tên am, nan ndi.' ⁴ Bocdinañ in hu lau Saldi si gamen sin, ma sa gi ndôc Haran. Tinambu in damba mbac ndu su, goc Anötö kêkin Abraham bu tên gamen dindêc nan kwahic dec mac andôc, nan men. ⁵ Tigen in kên nom tên Abraham wêkain yêc gamen dindêc dom. Mba, Abraham dau tap nom saun dan sa dom! Tên ndoc dinan Abraham ndê balêkoc mba, magoc Anötö kêmatin yom tidôn tên in, bu in ti in ndê lau wakuc oc sêwêkain gamen dau. ⁶ Ma Anötö sôm tên in bu, 'Am nem wakuc oc sêhu gamen dindêc sin ma sêndôc sêtôm lau apa yêc lau dan si gamen. Ma nac oc sênem akin lau dau, ma lau dau oc sêkôm nac nayom nditôm yala 400. ⁷ Magoc tinambu aô oc wakên nagâyô tên lau gamen dinan-nga nan sem akin nac, ma am nem wakuc oc sêhu gamen dinan sin ma

sêmbu sêmenj sênem akiñ aô yêc gameñ dindec.’⁸ Ma Anötö kênj t̄pwac sêsê laungac si ñamlic ñatô su-nga têtj Abraham. Tiñambu Abraham kwê ndê atungac Aisak asê, ma sê in ndê ñamlic ñatô su têtj in ndê bêc ti-8-nga. Aisak dau kwê Jakob asê, ma Jakob kwê yac neñ abañj 12 asê, nañ sêti yac neñ gôlôwac Israel-nga toñ 12 si ñahu.⁹ Josep in abañj 12 si dañ, magoc dôwai sem lêmunj in, dec sêkênj in têtj lau semlhi. Ma lau dau sêkôc in sa sêsip gameñ Isip-nga si, ma in mbo gameñ dinañ tòm ngac akiñ ñambwa dañ. Magoc Anötö mbo whiñ Josep,¹⁰ dec gêm in si yêc ñawapac bocke nañ tap in sa. In kênj gauc ñayham-ñayham têtj in dec lau Isip-nga si kiñ Parao gêlic in ñayham, ma kênj in gêm gôlinj gên hoñ yêc in ndê andu kiñ-nga, ma gameñ Isip-nga sambuc.¹¹ Tiñambu tóbôm gêm Isip ma Kanan ahuc e lau sêhóc ñawapac atu, ma abañj sêpôn-da gên sênenj-nga.¹² Jakob ngô ñawaê bu gên daneñ-nga yêc Isip, dec kêkiñ ndê atui sêsip Isip si. Têm ña-mata-nga dinañ sêsip si ma semlhi gên daneñ-nga, ma sêmbu sêmenj.¹³ Tiñambu in kêkiñ ñac sêsip Isip si tiyham, ma têtj dinañ Josep sôm dau asê têtj ndê asidôwai, ma Parao ngô ñawaê pi Josep ndê gôlôwac.¹⁴ Goc Josep kêkiñ yom têtj in damba Jakob ti in ndê lau ñatô, bu ñac hoñ sêsip Isip sêtênj in sêndi. Nac lau dinañ lau 75.¹⁵ Bocdinañ Jakob ti yac neñ abañj sêsip Isip si, ma sêndöc e sêmbac ndu sêyêc gameñ dinañ.¹⁶ Ma tiñambu ñac si lau wakuc sêkôc ñac si ñakwa su yêc Isip bu sêñsuhunj ñac yêc malac Sekem, sêyêc sêhóc nañ Abraham gêmli su yêc Hamo ndê atui.

¹⁷“Tiñambu, ndoc meñ kêpiñ bu yom nañ Anötö gic bata têtj Abraham, nañ ñandô sa. Têtj têtj dinañ lau Israel-nga nañ sêndöc Isip, nañ sêti daêsam ñandô.¹⁸ Magoc kiñ wakuc dañ gêm gôlinj Isip, nañ kêyalê Josep dom.¹⁹ In yob yac neñ abañj solop dom, ma kênj ñawapac atu têtj ñac. In gic yomsu ñac bu sêmbalinj balêkoc wakuc hoñ siñ sêninga.²⁰ Têtj ndoc dinañ Moses dinda kôc in, ma Anötö gêlic in ñayham. Nac sêlôm in sêmba damba ndê andu gitôm ayô tō.

²¹ Tiñambu sêkôc in sa si ma sêsip in, ma malô goc Parao ndê atuwê tap in sa ma gôlôm in ti ndê balêkoc.

²² Ma bocdinañ dec Moses sôc lôm bapia ma kêdôhôn lau Isip-nga si gauc hoñ. Ma in ti ngac ñanga tu sôm yom ma kôm gwelenj-nga.²³ In mbo e in ndê yala ti 40 su, ma bêc dañ in gauc gêm bu sa ndi lic ndê asidôwai Israel-nga.²⁴ Têtj ndoc dinañ in gêlic ngac Isip-nga dañ kôm ngac Israel-nga dañ ñayom. Dec in gic ngac Isip-nga dinañ ndu bu nem in ndê asidôwa dinañ si.²⁵ In gauc gêm bu mboe in ndê asidôwai oc sênyalê bu Anötö kêyalij in sa bu nem ñac sa, magoc mba. Nac sem gauc.²⁶ Ñagalanjê in sa gi tiyham ma gêlic Israel lu sic dau sêmba. In bu nem malô inlu, dec sôm, ‘Amlu asidôwa, ma tu sake-nga dec akênj kisa daôm?’

²⁷ Magoc ngac lu dau si dañ, nañ bu kôm ndê asidôwa tisac, nañ suc Moses sa gi, ma sôm, ‘Asa kênj am bu nem gôlinj ma êmatôc yac?’²⁸ Bocke? Am bu ndic aô ndu gitôm am gic ngac Isip-nga dañ têtj alhabêc, a?’

²⁹“Têtj ndoc Moses ngô yom dinañ, nañ in kôlhô têtj gameñ Midian-nga gi, ma ndöc dinañ gitôm ngac apa.

Ma yêc dinañ in gêm awhê sa ma kwê balêkoc ngac lu asê.³⁰ Yala 40 ginga su, goc añela dañ hoc dau asê têtj in ñalênj bocdec. Moses mbo Lôc t̄Sainai yêc gameñ sawa, ma gêlic ya ñawahô golom sa a saun dañ.³¹ Gên dau kôm in sô ma gauc gêm yom daêsam. In tigasuc gi bu lic gên dau, dec ngô Pômdau awha sa têtj in meñ bocdec bu,³² ‘Am apami Abraham lu Aisak ma Jakob si Anötö aô.’ Moses ngô yom dau e kêtitec ñandô ma töt dau bu hóc tandô sa ma lic tiyham.³³ Goc Pômdau sôm têtj in, ‘Kôc nem atapa su yêc gahim, bu gameñ nañ am kalhac, nañ gameñ dabun.’³⁴ Aô galic su bu aô neñ lau sêmba sac yêc Isip. Aô ganjô ñac si dañgi, madec gasip gameñ bu wanjaho ñac su yêc ñawapac dau. Bocdinañ kwahic dec aô oc wanjkiñ am mbu têtj Isip ndi.”

³⁵ Steven gic miñ yom dinañ, goc sôm, “Aô wasôm têtj mac, bu Moses in ngac dau, nañ munj-nga lau Israel-nga sêtec in ti sêsôm in bocdec bu, ‘Asa kênj am bu nem gôlinj ti êmatôc yac?’ Tiger Anötö dau ndê añela hoc dau asê têtj in yêc a saun dinañ, ma kêkiñ in bu nem gôlinj lau Israel-nga ma kôc ñac su yêc gameñ Isip-nga.³⁶ Bocdinañ in kôc ñac sêsa akênj Isip sêmenj. Têtj ndoc dinañ in kôm gên dalô ti gên atu-tu daêsam yêc gameñ Isip-nga, ma yêc gwêc nañ sêsam bu Gwêc Koc. Ma in kôm gên dalô tidau-tidau yêc gameñ sawa tòm yala 40.

³⁷“In Moses dau dinañ goc sôm têtj lau Israel-nga bu, ‘Anötö oc töt ngac dañ yêc mac nem toñ ñalôm, ti propet nditôm aô daun.’³⁸ Moses mbo whiñ lau Israel-nga têtj ndoc sêmba gameñ sawa. In kalhac añela nañ sôm yom têtj in yêc Lôc Sainai, ma yac neñ abañj ñalhu, bu kôc Pômdau ndê yom dandöc tanli-nga ma kênj têtj lau Israel-nga. Ma lau dau sic yom dau dulu e meñ têtj yac.³⁹ Magoc yac neñ abañj sêtec bu sêsôc in ñapu. Nac sêpu in ma ñac si ñalôm gauc gêm gameñ Isip-nga ñapanj, e ñac atac whiñ bu sêmbu sêndi.

⁴⁰ Têtj ndoc Moses mbo Lôc Sainai ñasawa baliñ, nañ ñac sêsôm têtj Aron bu, ‘In ngac Moses dinañ, kôc yac sa asa yêc Isip amenj, ma kwahic dec yac am gauc gên bocke hóc asê in. Bocdinañ êmasañ anötöi gwam bu sêwê yac.’⁴¹ Têtj ndoc dinañ ñac sêmasañ makao ñagatu ti gwam, goc sêndê mwasiñ atu dañ tu bu sêtoc gên dau sa-nga. Nac sêkênj da têtj gwam dau, ma atac ñayham kêlêc pi gên nañ ñac dau amba sêmasañ.⁴² Tu dinañ-nga dec Anötö puc dômbwê ñac ma hu ñac siñ bu sênem akiñ tata ti gên umboñ-nga. Lau propet sêto yom pi ñac si mêtê dau bocdec bu:

O mac lau Israel-nga. Yala 40 dinañ mac ambo gameñ sawa, nañ mac akênj nem gên dañ ti da têtj aô dom. Mba!⁴³ Mac êlêmê ambalanj bac po dañ tu anem akiñ mac nem anötö tasanj Molek-nga. Ma mac am akiñ tata dañ ñaê Repa ti mac nem anötö, ma apônj hamduc têtj anötöi gwam daêsam nañ mac amasanj. Tu dinañ-nga aô watiñ mac su andi andöc gameñ Babilon-nga ñadanga tòm lau gapoc-walô-nga.

[Amos 5:25-27]

⁴⁴ Yêc gameŋ sawa, Anötö whê sa ti tîc lèn tèn Moses bu lau Israel-nga sêmasaŋ t̄bac dabuŋ daŋ ti ɲac si gameŋ sênem akiŋ iŋ-nga, naŋ sêkên t̄apa yomsu-nga yêc ɲalôm. Iŋ kêmasaŋ gên dau tòm Anötö tîc asê tèn iŋ, ma abanji sêmbalaŋ gên dau whiŋ ɲac, tèn ndoc ɲac sêŋsêlên si. ⁴⁵ ɲalên dau dinaŋ Anötö kên ndê bac dabuŋ tèn lau Israel-nga yêc gameŋ sawa. Tiŋambu Anötö soc lau naŋ sêndöc gameŋ Kanan-nga su, bu kên gameŋ dau tèn ɲac. Ma tèn ndoc Josua wê ɲac sêsoc gameŋ Kanan-nga si, naŋ sêmbalaŋ bac dabuŋ dau whiŋ ɲac. Ma bac dau kalhac whiŋ ɲac e Dawid ndê tēm. ⁴⁶ Anötö gêlic Dawid ɲayham, ma Dawid tac whiŋ bu kwê lôm daŋ sa ti Jakob ndê Anötö ndê andu ɲandô. ⁴⁷ Magoc Dawid kwê andu dau dom, iŋ ndê atuŋgac Solomon kwê andu dau sa. ⁴⁸ Tigerŋ kwahic dec aô wasôm tèn mac bu Anötö ɲa-clai ti ɲawasi ɲadau, iŋ ndöc andu naŋ ɲamalac sêkwê, naŋ dom. Tòm yom naŋ propet Aisaya to bocdec bu:

⁴⁹ Pômdau sôm, 'Undambê ti aneŋ pôn kiŋ-nga, ma gameŋ nom-nga ti gameŋ gahiŋ lhac-nga. Bocdinaŋ mac oc akwê andu kaiŋ bocke tu bu wandöc-nga? Me amasaŋ gameŋ bocke tu warŋwhaŋ dauŋ-nga? ⁵⁰ Bu aô dauŋ gakên gên hoŋ dinaŋ.'"

[Ais 66:1-2]

⁵¹ Tèn dinaŋ Steven sôm tèn ɲac lau Sanedrin-nga bu, "Mac lau ɲalôm ɲadandi-nga. Mac am daôm kwi dom, ma mac nem daŋamsuŋ kwa ɲaŋga. Mac nem mêtê gitôm apami si. Mac êlêmê atec ɲalau Dabuŋ ndê gwelêŋ. ⁵² Mac nem apami sêkên kisa propet hoŋ naŋ Anötö kêkiŋ. Ma propet naŋ sêhoc yom asê pi ɲgac gitên nem lau si-nga naŋ Anötö oc êŋkiŋ meŋ, naŋ apami sic ɲac ndu. ɲgac gitên dau meŋ su, magoc mac akên iŋ sip lau Rom-nga amba ma ac iŋ ndu. ⁵³ O mac lau daôm! Mac daôm akôc Anötö ndê yomsu naŋ aŋela sêkên tèn abanji, naŋ su, tigerŋ asôc ɲapu dom!"

Sêtuc Steven ɲa hoc mbac ndu

⁵⁴ Tèn ndoc lau Sanedrin-nga sêŋgô Steven ndê yom dinaŋ, naŋ ɲac atac ɲandê atu ma sêseŋ lhô tu iŋ-nga. ⁵⁵ Magoc ɲalau Dabuŋ gêm Steven dau ahuc, ma iŋ tatac undambê ma gêlic Anötö ndê ɲawasi, ma Yisu kalhac Anötö amba andô-nga. ⁵⁶ Dec iŋ sôm, "Alic su naŋ! Aô galic undambê kac sa ma t̄ɲamalac ndê Atu kalhac Anötö ndê amba andô-nga." ⁵⁷ ɲac sêŋgô yom dinaŋ goc sêpôc daŋgasuŋ ahuc, ma sêmbwêc atu pi gi. ɲac sênti sêtên iŋ si, ⁵⁸ ma sêtiŋ iŋ sa malac ɲa-makê gi, ma sic hu sêtuc iŋ ɲa hoc. Lau naŋ sêŋgôliŋ yom pi Steven, naŋ sêkac si ɲakwê bambaliŋ su, ma sêkên tèn ɲgac wakuc daŋ ɲaê Saul bu yob. ⁵⁹ ɲac sêtuc hoc pi Steven sêmbo, ma iŋ teŋ mbec tèn Pômdau bocdec, "O Pômdau Yisu, kôc aneŋ gatuŋ sa loc." ⁶⁰ Goc iŋ peŋ ɲa haduc-nga sip gi ma mbwêc atu bu, "Pômdau, gauc nem sac naŋ lau sêkôm tèn aô, naŋ dom." Iŋ sôm su, goc mbac ndu.

8 Saul gêlic Steven mbac ndu ma atac ɲayham tu gên naŋ lau dau sêkôm tèn iŋ-nga. Ma tiŋambu

lau sêkên whiŋ ɲaŋga-nga ɲatô sêŋsuhuŋ Steven ma sêtaŋ iŋ.

Saul ma lau Israel-nga sêkên kisa lau naŋ sêkên whiŋ Yisu

Tèn bêc dau dinaŋ lau sic hu sêkên kisa ɲaŋga tèn lau sêkên whiŋ-nga naŋ sêmbo Jerusalem. Tu dinaŋ-nga ɲac si lau daêsam sêhu Jerusalem siŋ ma sêlhô têtên sêtên gameŋ Judia ti Samaria-nga si. Magoc lau aposel sêhu Jerusalem siŋ dom. ³ Ma Saul bocdinaŋ gic hu bu seŋ lau sêkên whiŋ Yisu-nga. Iŋ kêsalê ɲac tòm andu, goc hê ɲac sêsa si ma kên ɲac sêndöc gapoc-walô, lauŋgac sêkên whiŋ-nga, ma lauwhê bocdinaŋ.

Pilip gêm mêtê mbo Samaria

⁴ Lau sêkên whiŋ-nga naŋ sêhu Jerusalem siŋ ma sêlhô têtên, naŋ sêhoc ɲawaê ɲayham pi Yisu asê, yêc malac hoŋ naŋ sêhoc asê naŋ. ⁵ Pilip tèn malac atu daŋ yêc gameŋ Samaria-nga gi, ma gêm mêtê yêc dindê ma whê sa bu Yisu iŋ Mesaya dau. ⁶ Lau daêsam sêŋgô Pilip ndê yom ti sêlic gên dalô naŋ iŋ kôm, dec sêkên daŋga iŋ ndê yom ɲapep. ⁷ Pilip soc ɲalau sac daêsam su sêsa yêc lau ti sêmbwêc atu. Ma iŋ kôm lau bôliŋ daêsam ɲayham sa. ⁸ Tu dinaŋ-nga lau daêsam yêc malac atu dinaŋ atac ɲayham atu.

Saimon, ɲgac balô

⁹ ɲgac daŋ mbo malac dinaŋ, naŋ ndê ɲaê Saimon. Tòm ɲasawa baliŋ iŋ pec balô ti kôm gên atu-tu e lau gameŋ Samaria-nga hoŋ sêhêdaê. Iŋ toc dau sa bu iŋ ɲgac tiwaê. ¹⁰ L au atu-tu ma lau ɲambwa hoŋ tatiŋ Saimon ɲapaŋ. ɲac sêsoc, "Anötö ndê ɲa-clai naŋ dasam bu ɲaŋga Atu, naŋ puc ɲgac dindec dôn." ¹¹ Ma lau daêsam tatiŋ iŋ ɲapaŋ, bu sêhêdaê tu gên atu-tu naŋ iŋ kôm ɲasawa hic su naŋ-nga. ¹² Magoc sêhu siŋ tèn ndoc sêŋgô ɲawaê ɲayham pi Anötö ndê gôliŋ ma pi Yisu Kilisi, naŋ Pilip hoc asê. Lauŋgac ti lauwhê daêsam sêkên whiŋ iŋ ndê yom, ma sêliŋ sanggu. ¹³ Ma Saimon dau kên whiŋ ma gêliŋ sanggu whiŋ. Iŋ gêlic gên dalô ti gên atu-tu naŋ Pilip kôm, dec hêdaê ɲandô ma kêkuc iŋ ɲapaŋ.

¹⁴ Tèn ndoc lau aposel naŋ sêmbo Jerusalem sêŋgô ɲawaê bu lau Samaria-nga sêkôc Anötö ndê yom sa, naŋ sêŋkiŋ Pita lu Jon sêtên ɲac si. ¹⁵ Iŋlu sêhoc asê ɲac su, goc sêteŋ mbec bu Pômdau kên ndê ɲalau Dabuŋ pi ɲac hoŋ. ¹⁶ Tèn ndoc lau Samaria-nga dinaŋ sêkên whiŋ, naŋ sêliŋ sanggu tu Pômdau Yisu ndê ɲaê-nga, magoc ɲalau Dabuŋ sip meŋ pi ɲac si daŋ dom. Tu dinaŋ-nga dec Pita lu Jon sêteŋ mbec pi ɲac. ¹⁷ Sêteŋ mbec su ma sêkên amba sac ɲac, goc ɲalau Dabuŋ meŋ gêm ɲac ahuc.

¹⁸ Saimon gêlic bu tèn ndoc aposel lu sêkên amba sac lau dau, naŋ ɲalau Dabuŋ meŋ pi ɲac, dec gauc gêm bu nemlhi ɲa-clai dau yêc iŋlu. ¹⁹ Iŋ ndac iŋlu bocdec bu, "Akên ɲa-clai dinaŋ lom aô. Ma bocdinaŋ asa naŋ bu wakên amaŋ sac iŋ, naŋ oc kôc ɲalau Dabuŋ." ²⁰ Magoc Pita ô yom ma sôm, "Bocke? Am

gauc gêm bu nemlhi Anötö ndê mwasinj ña mone, a? Am oc niñam, ti nem mone hon! ²¹ Am wêkainj gwelenj dindec whinj yac dom. Ñahu bu gauc nañ yêc am nem ñalôm, nañ Anötö gêlic bu solop dom. ²² Kac nem ñalôm kwi ma hu mêtê sac dinanj sinj. Ma tenj mbec tèn Pômdau bu suc am nem giso kwi pi gauc sac nañ yêc nem ñalôm. ²³ Aô galic su bu am gêm lêmunj Anötö ndê ñaclai e am ñalôm gêli sa, ma sac ña-ñaclai sô am dônj ñapanj.” ²⁴ Saimon ngô Pita ndê yom dinanj, goc sôm, “Gitôm bu am tenj mbec tèn Pômdau tu aô-nga, ma bocdinanj gênj nañ am sôm yom pi, nañ oc tap aô sa dom.”

²⁵ Pita lu Jon sêhoc Pômdau ndê yom asê ti sem mêtê lau su, goc sêlhô bu sêmbu sêtên Jerusalem sêndi. Ma yêc senj ñasawa, nañ sêsôm ñawaê ñayham asê yêc malac daêsam nañ sêyêc gamenj Samaria-nga.

Pilip lu ngac Itiopia-nga

²⁶ Tèn ndoc dinanj Pômdau kêkinj ndê añela danj tèn Pilip gi, ma sôm tèn inj bu, “Êmasanj daôm, goc sa ndi ma êmsêlên êmkuc senj akên Jerusalem nañ sip tèn malac Gasa, senj nañ gic gamenj sawa kic.” ²⁷ Bocdinanj Pilip tisa ma kêsêlên gi. Ma yêc senj dinanj inj tap ngac Itiopia-nga danj sa, nañ bêt ñatô su mbo Jerusalem bu lic om, ma bu mbu tèn ndê gamenj ndi. Inj ngac tiwaê nañ yob lau Itiopia-nga si Kwin Kandis ndê awa hon, nañ munj-nga sêsip inj ndê ñamatu sa. ²⁸ Tèn ndoc Pilip tap inj sa yêc senj, nañ ngac dau ndôc ndê kaleta, ma sam propet Aisaya ndê buku. ²⁹ Dec Ñalau Dabunj sôm tèn Pilip, “Am tigasuc kaleta ma êmkuc ngac dindê.”

³⁰ Goc Pilip kêtî tèn kaleta gi ma ngô bu ngac dau sam propet Aisaya ndê yom asê. Dec Pilip ndac inj, “Am sam yom dinanj ma kêyalê ñahu, me mba?” ³¹ Ma inj sôm, “Ñamalac danj bu whê sa tèn aô dom, dec oc wanjalê bocke?” Ma inj ndac Pilip bu pi kaleta ma ndôc whinj inj.

³² Inj ngô bu ngac dau sam Aisaya ndê yom bocdec bu: Ñac sêwê inj bu sêndic inj ndu gitôm domba.

Ma inj gêm dau dônj tôm domba nañ sêngapinj ñamliclhu, magoc tanj dom.

³³ Ñac sêngwiniñ inj, ma sêmatôc inj ndê yom gi solop dom.

Ñac sic inj ndu, ma bocdinanj inj ndê wakuc mba.

[Ais 53:7-8]

³⁴ Ma ngac dau ndac Pilip, “Gitôm bu am whê sa tèn aô bu propet sôm yom dinanj pi inj dau, me pi ñamalac danj?” ³⁵ Goc Pilip whê yom honj sa tèn inj, gic hu yêc Aisaya ndê yom dinanj e sôm ñawaê ñayham pi Yisu tèn inj. Ma ngac dau kênj whinj Yisu. ³⁶ Ñac si e sêhôt asê bu danj poc senj ñamakê. Ma ngac dau sôm, “Lic bu dê poc. Gitôm bu aô waliñ busangu, me mba?” ³⁸ Goc inj sôm tèn ngac nañ gêm gôlinj kaleta bu kênj kaleta lhac. Ma injlu Pilip sêsip bu si ma Pilip kêku inj. ³⁹ Tèn ndoc nañ sêpi akênj bu sêmenj, nañ Pômdau ndê Ñalau kôc Pilip su sep tigenj. Ma ngac dau gêlic inj tiyham dom, magoc kôlhô ti atac ñayham gi. ⁴⁰ Ma Ñalau kôc

† *Mun-nga lau si gêbôm danj yêc bu laungac akinj nañ sêyob Kirj si andu me wapa me lauwhê, nañ sêsip ñac ñamatu sa. Laungac kainj dinanj sêsam yêc Yom Inglis bu ‘Eunuch’ (Yunok).*

Pilip sa gi kênj inj mbo malac Asotas. Ma inj kêsêlên golom-golom malac, ma sôm ñawaê ñayham asê e hôc asê malac Sisaria.

Pômdau gêm Saul kwi

⁹ Tèn ñasawa dinanj Saul kênj kisa lau sêkênj whinj Pômdau-nga ñapanj. Inj sôm ñannga bu inj oc kôm ñac ñayom ma ndic ñac ndu. Inj tèn dabunjsiga ñamata-nga gi, ² ma ndac inj bu to bapia puc inj dônj-nga, bu têt tèn lau bata nañ sêyob lau Israel si lôm wê-nga yêc malac Damaskas. Bapia dau kênj ñaclai tèn Saul bu kôc laungac ti lauwhê Damaskas-nga nañ sêkênj whinj Yisu, nañ dônj, ma wê ñac sa sêtên Jerusalem sêndi bu sêmatôc ñac. ³ Inj kôc bapia dau su ma kêsêlên e gi kêpinj Damaskas. Ma ñagahô ñambwa ñawê atu danj akênj undambê menj pô gamenj nañ inj mbo. ⁴ Inj penj sip nom ma ngô awaha danj ta inj bocdec bu, “Saul, Saul, tu sake-nga am kênj kisa aô?” ⁵ Goc Saul ô yom ma ndac, “O ñadau, am asa?” Ma awaha dau sôm, “Aô Yisu dauj, dec am kênj kisa. ⁶ Am tisa ma sôt malac atu dê ndi. Ma gênj bocke nañ aô tac whinj bu am kôm-nga, nañ aô oc wanjinj lau bu sêwhê sa tèn am yêc dindê.”

⁷ Lau nañ sêmbo senj sêwhinj Saul, nañ sêlhac ti sem dau dônj. Ñac sêngô ñakêcsia dau, magoc sêlic ñamalac danj dom. ⁸ Tèn ndoc Saul tisa kalhac, nañ kac tandô sa magoc gitôm dom bu lic gamenj. Bocdinanj lau dinanj sêkêm inj sip amba, ma sêwê inj sêsôt malac Damaskas si. ⁹ Gitôm bêt tō inj mbo tapeç, ma gênj ti nôm gênj danj dom.

¹⁰ Ngac kênj whinj Yisu-nga danj mbo Damaskas, nañ ndê ñaê Ananias. Ma Pômdau hoc dau asê tèn inj ña mbê, ma ta inj bu, “Ananias!” Ma inj ô yom ma sôm, “Aêc Pômdau, bocke?” ¹¹ Goc Pômdau sôm tèn inj, “Am sa senj nañ sêsam bu Senj Solop ma tèn Judas ndê andu ndi, ma am oc tap ngac danj sa, nañ ndê ñaê Saul akênj malac Tasis. Ngac dau tenj mbec mbo dinanj. ¹² Aô gatôt tèn inj su ña mbê bu ñamalac danj ñaê Ananias oc tèn inj ndi, kênj amba sac inj, ma kôm inj tandô po asê tiyham.” ¹³ Ananias ngô yom dinanj ma sôm, “Pômdau. Aô gangô ngac dinanj ñawaê su. Inj ngac nañ kênj ñawapac atu tèn am nem lau dabunj nañ sêmbo Jerusalem. ¹⁴ Ma dabunjsiga atu-tu sêkênj ñaclai tèn inj bu tèn malac dindec menj, ma kôc lau nañ sêtoc am nem ñaê sa, nañ dônj.” ¹⁵ Magoc Pômdau ô Ananias ndê yom ma sôm, “Am ndi, ma hêgo daôm dom! Aô kayalinj ngac dau sa su, bu hoc yom asê pi anenj ñaê tèn lau gamenj apa-nga ti ñac si kinj, ma tèn lau Israel-nga sêwhinj. ¹⁶ Ma ñawapac ti ñandê nañ inj oc hôc tu anenj ñaê-nga, nañ aô oc watôt tèn inj.”

¹⁷ Goc Ananias tèn andu dau gi. Inj sôt gi, goc kênj amba sac Saul ma sôm, “Anenj asidôwa Saul. Pômdau Yisu nañ hoc dau asê tèn am yêc senj tèn malac dindec, nañ kêkinj aô gatênj am gamenj. Inj kêkinj aô bu wakôm nem tanôm po asê, ma bu Ñalau Dabunj nem am ahuc.” ¹⁸ Ma ñagahô gênj gitôm i ñagala penj akênj Saul tandô, ma inj gêlic gamenj tiyham. Inj tisa ma Ananias kêku inj. ¹⁹ Ma tinambu inj gênj gênj e hôc inj dônj.

Saul gêm mêtê mbo Damaskas

Saul mbo Damaskas whiŋ lau sêkên whiŋ-nga gitôm bêc natô. ²⁰ Ma têng têng dau dinanŋ inŋ gic hu gêm mêtê lau yêc lau Israel si lôm wê-nga, ma hoc asê têng nac bu Yisu inŋ Anötö Atu. ²¹ Ma lau honŋ nanŋ sêngô inŋ ndê yom, nanŋ sêhêdaê ma sêndac dandi, “Ngac nanŋ kên kisa lau Jerusalem-nga nanŋ sêtoc Yisu ndê naê sa, inŋ ngac dau dindec me? Ma inŋ têng yac mba malac dec menŋ, bu kôc lau sêkên whiŋ Yisu-ŋ ga dônŋ ma wê nac sêtên dabunŋsiga atu-tu sêndi bu sêmatôc nac.”

²² Tigenŋ Saul sôm yom nanŋga ma inŋ ndê naclai kêsôwec. Inŋ tôle asê têng lau Israel-nga nanŋ sêndôc Damaskas, bu yom andô, Yisu inŋ lau Israel si Mesaya dau. Ma lau nanŋ sêkên whiŋ Yisu dom, nanŋ sêtôm dom bu sêo inŋ ndê yom.

²³ Saul mbo malac Damaskas e bêc daêsam giŋga su, ma lau Israel-nga natô sêkic yom bu sênsalê lêng bu sêndic inŋ ndu. ²⁴ Ma Saul ngô yom dau nawaê. Tôm acsalô ti ôbwêc nac sêkên lau sêtip gatam malac-nga napep bu sêkôc inŋ dônŋ ma sêndic inŋ ndu. ²⁵ Magoc lau nanŋ sêlhac sêwhiŋ Saul ti sênkuc inŋ, nanŋ sem inŋ sa bu lhô ndi. Têng ôbwêc danŋ sêkên inŋ sip sambec atu danŋ, ma sêŋwhanŋ inŋ sip akên gatam sauŋ danŋ yêc malac dau natunŋbôm e gi sip nom ma kôlhô gi.

Saul mbo Jerusalem

²⁶ Tinambu Saul mbu têng Jerusalem gi, ma gauc gêm bu mbo whiŋ lau sêkên whiŋ Yisu-nga nanŋ sêmbô dinanŋ. Magoc nac sêkên whiŋ dom bu inŋ gêm dau kwi su ma kên whiŋ Yisu, dec nac honŋ sêtôc inŋ. ²⁷ Magoc Banabas wê inŋ sôc gi kalhac aposel angô-nga. Ma inŋ whê sa bu Pômdau hoc dau asê ma sôm yom têng Saul yêc senŋ, ma tinambu inŋ kalhac nanŋga ma gêm mêtê pi Yisu ti atac pa su yêc malac Damaskas. ²⁸ Banabas ndê yom gêm malô lau Jerusalem-nga si nalôm, dec Saul mbo whiŋ nac, ma sôc sa yêc lhu, ma hoc yom asê pi Pômdau Yisu ti atac pa su enŋ. ²⁹ Inŋ sôm yom whiŋ lau Israel-nga natô nanŋ sêsôm awha Grik, ma kêsahê bu whê nac si gauc sa pi Yisu. Magoc nac sêtec inŋ ndê yom, ma bu sêndic inŋ ndu. ³⁰ Yom dau nawaê tap lau sêkên whiŋ-nga sa, dec sêkôc inŋ whiŋ nac sêsip malac Sisaria si, ma sêŋkinŋ inŋ têng malac Tasis gi.

³¹ Têng nasawa dinanŋ lau sêhu si kisa têng lau sêkên whiŋ-nga sinŋ. Ma lau sêkên whiŋ-nga yêc gamenŋ Judia ti Galili ma Samaria-nga sêndôc ti yom malô. Anötö kênŋ Nalau Dabunŋ bu puc nac dônŋ ma nem nac sa. Ma sêsôc Pômdau napu ti sêtoc inŋ sa, ma nac si tonŋ kêsôwec tiatu napanŋ.

Pita kôm ngac bôlinŋ danŋ nayham sa

³² Têng têng dinanŋ Pita kêsêlênŋ golom-golom malac ma gêm mêtê lau. Têng bêc danŋ inŋ sôc malac Lida gi, bu ndic lau sêkên whiŋ Yisu-nga kêsê. ³³ Yêc malac dau inŋ tap ngac danŋ naê Aenias sa. Inŋ ngac bôlinŋ ma yêc mbô napanŋ gitôm yala 8 su. ³⁴ Ma Pita sôm têng inŋ, “Aenias. Yisu Kilisi kôm am nayham sa. Tisa ma tip nem mbô

sa.” Ma ngaghô Aenias tisa kalhac. ³⁵ Ma têng ndoc lau nanŋ sêndôc malac Lida ti malac Saron sêlic bu inŋ nayham sa, dec nac honŋ sem si nalôm kwi ma sêkên whiŋ Pômdau.

Pita unŋ awhê batê danŋ sa

³⁶ Têng têng dinanŋ awhê kênŋ whiŋ-nga danŋ ndôc malac Jopa. Inŋ ndê naê Tabita, nanŋ yêc lau Grik awha bu Dokas. Inŋ awhê nanŋ kôm mêtê nayham-nayham, ma gêm lau nalôm sawa sa nalênŋ daêsam. ³⁷ Magoc Dokas tap gêmbac atu sa e inŋ mbac ndu. Goc lau sêŋgwasiŋ inŋ ndê namlanŋ ma sêkên yêc andu nalôm nahô-nga danŋ. ³⁸ Malac Jopa dau yêc kêpiŋ malac Lida, ma têng têng lau sêkên whiŋ-nga yêc malac Jopa sêngô bu Pita mbo Lida, nanŋ sêŋkinŋ ngac lu sêtên inŋ si, ma sêtenŋ inŋ nanŋga bu mbu têng Jopa whiŋ inŋlu ndi. ³⁹ Pita whiŋ inŋlu gi e hôle asê Jopa, ma sêwê inŋ pi andu nalôm nahô-nga dinanŋ gi. Lauwhê sawa daêsam sêmbô ti sêtanŋ Dokas. Nac sêŋgihi Pita ahuc ma sêtôc nakwê bambaliŋ ti nakwê natô nanŋ Dokas kêmasanŋ têng ndoc inŋ mbo tali, nanŋ têng Pita. ⁴⁰ Goc inŋ kênŋ nac honŋ sêsa awê si, ma pôŋ haduc ma tenŋ mbec. Inŋ kac dau kwi bu lic awhê batê dinanŋ, ma sôm, “Tabita, am tisa!” Ma awhê dau tali sa e gêlic Pita, ma yêc dau sa menŋ ndôc. ⁴¹ Goc Pita kêm inŋ sip amba ma kenŋ inŋ sa kalhac. Ma inŋ mbwêc lauwhê sawa dinanŋ ti lau sêkên whiŋ-nga natô sêsôc sêmenŋ, ma tôle têng nac bu awhê dau mbo tali tiyham. ⁴² Ma gênŋ dau nawaê tiapa yêc malac Jopa, e lau daêsam sêkên whiŋ Pômdau. ⁴³ Ma Pita mbo Jopa bêc natô, whiŋ ngac danŋ naê Saimon. Inŋ ngac kôm gwelenŋ kêmasanŋ bôc namlic-nga.

Anötö kêkinŋ anŋela danŋ têng Konelias

10 Yêc malac Sisaria ngac danŋ mbo, nanŋ ndê naê Konelias. Inŋ ngac bata sinŋ-nga nanŋ yob lau sinŋ-nga tonŋ danŋ yêc lau sinŋ Rom-nga si tonŋ atu nanŋ sêsam bu Itali Natonŋ. ¹² Inŋ ti ndê gôlôwac honŋ sêtoc Anötö sa ma sêsôc inŋ napu napep. Inŋ tenŋ mbec têng Anötö tôm bêc honŋ, ma kênŋ ndê awa daêsam bu nem lau Israel-nga nanŋ sêpônŋda dau, nanŋ sa. ³ Têng bêc danŋ, acgatu gitôm 3 kilok telha-nga, nanŋ Anötö tôc gênŋ ngatu danŋ têng inŋ. Inŋ gatu gêlic Anötö ndê anŋela danŋ têng inŋ menŋ ma ta inŋ bu, “Konelias!” ⁴ Goc Konelias tahê inŋ ti tôc dau atu, ma ndac, “Pômdau, bocke?” Ma anŋela dau sôm, “Mbec honŋ nanŋ am tenŋ, ti mwasiŋ nanŋ am kênŋ têng lau nalôm sawa, nanŋ Anötö gêlic gitôm da nayham nanŋ inŋ gauc gêm napanŋ. ⁵ Kwahic dec inŋ kênŋ yom têng am bocdec bu. Êmkinŋ lau natô sêtênŋ malac Jopa sêndi, bu sêkôc ngac danŋ naê Saimon mbu têng am menŋ. Ngac dau ndê naê danŋ sêsam bu Pita. ⁶ Inŋ mbo whiŋ inŋ ndê wakanŋac danŋ naê Saimon, nanŋ kôm gwelenŋ bôc namlic-nga, ma inŋ ndê andu kalhac gwêc dali.”

† Lau Rom-nga si ngac bata nanŋ yob lau sinŋ-nga gitôm 100, nanŋ sêsam yêc Yom Inglis bu ‘Centurion’ (Senturion). Konelias inŋ senturion danŋ. Lau sinŋ-nga gitôm 600 sêmbô Itali Natonŋ nalôm, ma sêsam tonŋ atu gitôm Itali Natonŋ yêc Yom Inglis bu ‘Regiment.’ Ma nac sêkên Regiment natonŋ 10 sêpitigenŋ sêti tonŋ atu, nanŋ sêsam bu ‘Legion’ (lau sinŋ-nga gitôm 6,000).

⁷ Añela sôm yom dau pacndê su, goc hu inñ siñ. Dec Konelias ta inñ ndê ngac akiñ lu ma inñ ndê ngac siñ-nga danñ sêmerñ. Ngac siñ-nga dau gêm inñ sa tòm bêc honñ, ma inñ toc Anötö sa. ⁸ Konelias gic minñ têtñ nac pi yom honñ nanñ añela sôm têtñ inñ, goc kêkiñ nac sêtêtñ malac Jopa si.

Pita gêlic gêtñ nagatu danñ

⁹ Galañsê nac sêñsêlên sêmbo señ ma têtñ ac kalhac lhu, nanñ sêsunñ sa malac atu Jopa. Têtñ têtñ dinanñ, Pita pi andu gi bu tenñ mbec. ¹⁰ Inñ mbo e gêtñ yô inñ dec tac whiñ bu neñ gêtñ. Lau sêmasanñ inñ ndê gêtñ sêmbo, ma Pita gatu kaiñ danñ sa. ¹¹ Inñ gêlic undambê kac sa, ma gêtñ gitôm po atu danñ nanñ sêso wac sip nakêcsu hale, nanñ sêñwhanñ sip nom meñ yêc inñ anğô-nga. ¹² Ma inñ gêlic bôc tidau-tidau ma gêtñ nanñ sêñsêlên ña nğatâc pu-nga, ti mbac lîlôc-nga sêmbo po dau nğalôm. ¹³ Goc awha danñ sôm têtñ inñ bocdec bu, "Pita, tisa ndic ma neñ." ¹⁴ Magoc inñ ô yom ma sôm, "Pômdau, mba andô! Moses ndê yomsu gic yao gêtñ dau ma sôm bu inñ gêtñ nğadômbwi, ma bocdinanñ aô whanñsunñ gêm gauc sambuc." ¹⁵ Dec awha dau sôm tiyham, "Anötö bu sôm bu gêtñ danñ inñ nğawasi, dec am sôm bu gêtñ nğadômbwi dom." ¹⁶ Gêtñ honñ dinanñ hóc asê inñ tidim tō su, goc po dau pi undambê gi tiyham.

¹⁷ Têtñ ndoc dinanñ Pita ndê gauc sa bu inñ gêlic gêtñ nagatu danñ, goc inñ ndôc ma kôc gauc pi gêtñ dau nahu. Têtñ ndoc dinanñ, lau nanñ Konelias kêkiñ, nanñ sêtap Saimon ndê andu sa, ma sêlhac andu dau nğatam. ¹⁸ Ma sêta yom ma sêndac bu Saimon nanñ sêsam bu Pita, nanñ mbo andu dau, me mba. ¹⁹ Pita hê gauc pi gêtñ nanñ inñ gatu gêlic nanñ mbo, ma Nalau Dabunñ sôm têtñ inñ, "Saimon, lau tō sêñsalê am. ²⁰ Tisa ma sip nom ndi, ma whiñ nac ndi. Hêgo daôm bu nac lau gameñ apa-nga lec dom, bu aô dauñ kakiñ nac sêmerñ." ²¹ Goc Pita sip gi ma sôm têtñ lau dinanñ, "Namalac nanñ mac anñsalê ambo, nanñ aô dauñ dec. Mac amenñ tu sake-nga?" ²² Ma nac sêsôm, "Ngac bata siñ-nga Konelias kêkiñ yac amenñ. Inñ ngac gitên toc Anötö sa-nga, ma lau Israel-nga honñ nanñ sêmbo malac Sisaria, nanñ sêlic inñ nğayham. Añela dabunñ danñ sôm têtñ inñ bu êngalêm am sa têtñ inñ ndê andu ndi, bu am sôm yom nğatō têtñ inñ." ²³ Pita nğô nac si yom dinanñ su, goc kôc nac sêsôc andu dau si bu sêmbo sêwhiñ inñ têtñ ôbwêc dinanñ.

Pita gêm mêtê têtñ Konelias ti ndê lau

Têtñ galañsê Pita ti akênñ malac Jopa whiñ lau dau, ma lau sêkênñ whiñ-nga nğatō akênñ Jopa sêwhiñ nac si. ²⁴ Bêc danñ tiyham sêhóc asê Sisaria. Konelias kênñ bata nac, dec mbwêc inñ ndê dawai ti ndê silip honñ sêkac sa sêpitigenñ. ²⁵ Têtñ ndoc Pita bu sôc inñ ndê andu ndi, nanñ Konelias têtñ inñ gi, ma hu dau yêc inñ gahi-nga bu toc inñ sa. ²⁶ Magoc Pita sôm, "Am kôm bocdinanñ dom! Tisa, bu aô dauñ ñamalac nambwa." ²⁷ Inñlu sem yomgalôm ma sêsôc andu dau si, ma Pita gêlic lau tonñ atu sêndôc andu nğalôm. ²⁸ Dec inñ sôm têtñ nac, "Mac anñyalê bu yac lau Israel-nga mba yomsu gic yao yac bu andic ahê lau

nanñ lau Israel dom, ma ati nğaclênñ nac d om. Tiger Anötö tōc asê têtñ aô bu wapu ñamalac danñ bu nğadômbwi me sac dom. ²⁹ Bocdinanñ têtñ ndoc mac anñkiñ lau bu sêñgalêm aô sa, nanñ aô gasôm yom danñ dom, ma gawhiñ nac gameñ. Ma kwahic dec, gitôm bu mac asôm asê têtñ aô, nahu bocke dec mac anñgalêm aô sa gameñ?" ³⁰ Goc Konelias ô yom ma sôm, "Bêc hale su, aô gambo andu ti gateñ mbec têtñ acgatu gitôm kwahic dec-nga, têtñ 3 kilok telha-nga. Ma nğagahô ñamalac danñ ti nğakwê nğawasi atu hóc asê kalhac aô anğô-nga. ³¹ Ma inñ sôm têtñ aô bu, 'Konelias, Anötö nğô am nem mbec, ma gauc gêm mwasiñ nanñ am kênñ têtñ lau nğalôm sawa. ³² Kwahic dec êmkiñ lau nğatō sêtêtñ malac Jopa sêndi, ma sêkôc ngac danñ nğaê Saimon nanñ sêsam bu Pita, nanñ meñ. Inñ ti nğaclênñ inñ ndê wakanğac nğaê Saimon ma ndôc whiñ inñ. Ngac kê-masanñ bôc ñamlic-nga dinanñ ndê andu kalhac gwêc nğadali.' ³³ Aô ganğô su, goc nğagahô kakiñ lau nğatō sêtêtñ am sêloc, ma nğayham bu am mwenñ su. Kwahic dec yac honñ dambo Anötö anğô-nga, ma yac bu anğô yom bocke nanñ Pômdau gic atu am bu sôm têtñ yac."

³⁴ Goc Pita gic hu yom ma sôm, "Kwahic dec aô kayalê pi nğandô bu Anötö toc lau tonñ danñ sa, hóc gêlêc tonñ nğatō su dom. ³⁵ Yomandô! Lau akênñ lau nğatonñ nom-nga honñ nanñ sêtôc inñ ma sêkôm mêtê nğayham ma solop, nanñ inñ oc kôc nac sa. ³⁶ Anötö kênñ ndê nğawaê nğayham têtñ lau Israel, ma yom dau hêganônñ Yisu Kilisi, nanñ ti lau Israel ma lau gameñ apa-nga honñ si Pômdau, ma whê lênñ nanñ datap yom malô sa tu inñ-nga, nanñ sa. Mac anğô nğawaê dau su. ³⁷ Mac anñyalê gêtñ honñ nanñ hóc asê gameñ Judia-nga, têtñ ndoc Jon gêm mêtê ma kêku lau mbo Galili e meñ têtñ dec. ³⁸ Anötö kênñ inñ ndê nğaclai atu ti Nalau Dabunñ gêm Yisu Nasaret-nga ahuc, dec kêyalinñ inñ sa tu kôm gwelenñ-nga. Ma Anötö whiñ inñ, dec inñ gêm lau sa yêc gameñ daêsam, ma kôm lau honñ nanñ Sadanñ ndê nğaclai kêgwininñ nac dônñ, nanñ nğayham sa tiyham. ³⁹ Yac ambo awhiñ inñ, ma alic gêtñ honñ nanñ inñ kôm yêc lau Israel si gameñ ma yêc Jerusalem. Nac sic inñ ndu pi a, ⁴⁰ magoc têtñ bêc titô-nga Anötö unñ inñ sa akênñ lau batê-nga, ma kôm bu lau daêsam sêlic inñ. ⁴¹ Lau honñ sêlic inñ dom, magoc yac lau nanñ anñ ti anôm gêtñ awhiñ Yisu têtñ ndoc inñ tisa ma mbo whiñ yac tiyham, nanñ Anötö kêyalinñ yac sa bu ahoc inñ ndê tisa nğawaê asê. ⁴² Ma Anötö gic atu yac bu anem mêtê lau, ma bu ahoc yom asê bu inñ kêyalinñ Yisu dau sa su, bu êñsahê lau tali ti lau batê honñ têtñ bêc nambu-nga. ⁴³ Ma propet akwa honñ bocdinanñ sêhoc yom asê pi inñ. Nac sêto bu lau honñ nanñ sêkênñ whiñ inñ, nanñ Anötö oc suc nac si sac kwi tu inñ ndê nğaê-nga."

⁴⁴ Pita sôm yom dau mbo, ma Nalau Dabunñ gêm lau honñ nanñ sêngô inñ ndê yom, nanñ ahuc. ⁴⁵ Ma lau Israel-nga nanñ sêkênñ whiñ Yisu ma sêmbo sêwhiñ Pita, nanñ sêhêdaê nğandô bu sêlic Anötö kêmwasinñ lau nanñ sêmbo lau Israel si tonñ dom, nanñ ña Nalau Dabunñ. ⁴⁶ Bu nac sêngô nac lau dau sêsôm yom awha wakuc-nga ti sêmpinñ Anötö, tòm Nalau Dabunñ hóc nac awha sa. Dec Pita sôm têtñ lau Israel-nga dinanñ, ⁴⁷ "Anötö kênñ Nalau

Dabuŋ tɛŋ lau gameŋ apa-nga dindec tɔm iŋ kɛŋ tɛŋ yac lau Israel-nga. Bocdinaŋ ɲayham bu ɲac sɛliŋ busaŋgu.”⁴⁸ Goc iŋ kɛŋ yatu bu sɛŋku ɲac tu Yisu Kilisi ndɛ ɲaɛ-nga. Ma tiŋambu lau dinaŋ sɛndac Pita bu mbo whiŋ ɲac tɔm bɛc ɲatɔ.

Pita gic miŋ lau gameŋ apa-nga si yom tɛŋ lau Jerusalem-nga

11 Lau aposel ti lau sɛkɛŋ whiŋ Yisu-nga naŋ sɛm-bo gameŋ Judia-nga, naŋ sɛŋgɔ ɲawaɛ bu lau naŋ Israel dom, naŋ sɛkɔc Anɔtɔ ndɛ yom sa sɛwhiŋ.² Magoc tɛŋ ndoc Pita hu Sisaria siŋ ma mbu tɛŋ Jerusalem gi, naŋ lau ɲatɔ sɛsɔm iŋ. ɲac lau Israel-nga naŋ sɛkɛŋ whiŋ Pɔmdau, ma sɛsap lau Israel-nga si sakiŋ akwa ma pwac sɛsɛ ɲamlic ɲatɔ su-nga dɔŋ. Ma ɲac sɛsɔm Pita bocdec bu,³ “Bocke am sɔc lau naŋ sɛŋkuc yac neŋ mɛtɛ dasɛ ɲamlic-nga dom, naŋ si andu, ma gɛŋ gɛŋ whiŋ ɲac?”

⁴ Dec Pita gic hu whɛ sa timala tɛŋ ɲac, gɛŋ hoŋ naŋ hɔc asɛ iŋ, ma sɔm,⁵ “Tɛŋ bɛc daŋ aɔ gateŋ mbec gambo malac Jopa, e gatuŋ kaiŋ daŋ sa ma galic gɛŋ ɲagatu daŋ. Galic gɛŋ gitɔm po atu daŋ, naŋ sɛsɔ wac sip ɲakɛcsu hale, ma sɛŋwhaŋ sip akɛŋ undambɛ tɛŋ aɔ meŋ.⁶ Aɔ gatɔc gwaniŋ ma galic bɔc nom-nga tidau-tidau, bɔc saleŋ-nga ti gɛŋ naŋ sɛŋsɛlɛŋ ɲa ɲat-ac pu-nga, ma mbac lɔlɔc-nga.”⁷ Dinaŋ su, goc gaŋgɔ awha daŋ sɔm tɛŋ aɔ bocdec bu, ‘Pita! Tisa ndic ma neŋ.’⁸ Magoc aɔ gaɔ yom ma gasɔm, ‘Pɔmdau, mba andɔ! Moses ndɛ yomsu gic yao gɛŋ dau ma sɔm bu iŋ gɛŋ ɲadɔmbwi, ma aɔ whaŋsuŋ gɛm gauc sambuc.’⁹ Ma awha dau sa akɛŋ undambɛ tiyham ma sɔm, ‘Anɔtɔ bu sɔm bu gɛŋ daŋ iŋ gɛŋ ɲawasi, dec am sɔm bu ɲadɔmbwi dom.’¹⁰ Gɛŋ hoŋ dinaŋ hɔc asɛ aɔ tidim tɔ su, goc Pɔmdau kɔc mbu pi undambɛ gi tiyham.¹¹ Ma tɛŋ ndoc dinaŋ lauŋgac tɔ sɛhɔc asɛ andu naŋ aɔ gambo. ɲamalac daŋ kɛkiŋ ɲac sɛtɛŋ aɔ sɛmeŋ akɛŋ malac Sisaria.¹² ɲalau Dabuŋ sɔm tɛŋ aɔ bu wahɛgo dauŋ tu ɲac lau gameŋ apa-nga lec dom, ma kac aɔ bu wawhiŋ ɲac wandi, dec aɔ gawhiŋ ɲac ga. Ma asidɔwai 6 akɛŋ Jopa sɛwhiŋ yac si. Yac ahɔc asɛ ma asɔc ɲamalac dau ndɛ andu a.¹³ Ma iŋ gic miŋ tɛŋ yac bu aŋela daŋ hoc dau asɛ tɛŋ iŋ yɛc ndɛ andu, ma sɔm yom tɛŋ iŋ bocdec bu, ‘ɛmkiŋ lau sɛtɛŋ malac Jopa sɛndi ma sɛkɔc Saimon naŋ sɛsam bu Pita, naŋ meŋ.¹⁴ Iŋ oc whɛ yom sa tɛŋ mac, pi lɛŋ naŋ am ti nem lau hoŋ atap Anɔtɔ ndɛ mwasiŋ nem mac si am-bo tamli ɲapaŋ-nga sa.’

¹⁵ “Bocdinaŋ aɔ gac hu bu wasɔm yom tɛŋ ɲac, ma tɛŋ ndoc dau dinaŋ ɲalau Dabuŋ gɛm ɲac ahuc tɔm iŋ meŋ pi yac tɛŋ ɲamata-nga.¹⁶ Ma tɛŋ dinaŋ aɔ gauc gɛm Pɔmdau ndɛ yom bocdec bu, ‘Jon kɛku lau ɲa bu, tigen ɲanɔtɔ oc ɛŋku mac ɲa ɲalau Dabuŋ.’¹⁷ Lau dinaŋ sɛkɛŋ whiŋ Pɔmdau Yisu Kilisi tɔm yac lau Israel-nga dakɛŋ whiŋ, ma bocdinaŋ dec Anɔtɔ kɛmwasiŋ ɲac ɲa ɲalau Dabuŋ tɔm iŋ kɔm tɛŋ yac. Anɔtɔ dau ndɛ lɛŋ dinaŋ, ma aɔ asa dec bu walhac ahuc?”

¹⁸ Lau Israel-nga dau sɛŋgɔ Pita ndɛ yom dinaŋ e ɲac si yom mba, ma sɛmpiŋ Anɔtɔ ma sɛsɔm, “Kwahic dec

yac tanyalɛ bu lau hoŋ naŋ sem dau kwi, naŋ oc sɛtap Anɔtɔ ndɛ mwasiŋ sɛndɔc tali ɲapaŋ-nga sa. Yac lau Israel-nga, ma lau naŋ sɛmbo Israel si toŋ dom, naŋ sɛwhiŋ.”

Lau sɛkɛŋ whiŋ Yisu yɛc malac Antiok

¹⁹ Tɛŋ ndoc lau Israel-nga sic Steven ndu, naŋ sic hu sɛkɛŋ kisa lau sɛkɛŋ whiŋ-nga e ɲac si daɛsam sɛhu Jerusalem siŋ ma sɛlhɔ tɛŋtɛŋ. ɲatɔ sɛtɛŋ gameŋ Pionisia-nga ti nduc Saipras, ma ɲatɔ sɛtɛŋ malac Antiok si. Yɛc gameŋ bocke naŋ sɛhɔc asɛ, naŋ sɛhoc ɲawaɛ ɲayham asɛ, magoc sɛsɔm tɛŋ lau Israel-nga tawasɛ.

²⁰ Magoc lau ɲatɔ naŋ sɛhu Jerusalem siŋ, naŋ si malachu Sairin ma nduc Saipras, naŋ sɛtɛŋ Antiok si, ma sic hu sɛsɔm ɲawaɛ ɲayham pi Pɔmdau Yisu tɛŋ lau Grik sɛwhiŋ lau Israel-nga yɛc malac dinaŋ.²¹ Ma Pɔmdau gɛm mbec gwelɛŋ dau e lau daɛsam ɲandɔ sem dau kwi ma sɛkɛŋ whiŋ Pɔmdau.

²² Tiŋambu lau Jerusalem-nga naŋ sɛkɛŋ whiŋ Yisu, naŋ sɛŋgɔ gɛŋ dau ɲawaɛ, dec sɛŋkiŋ Banabas tɛŋ Antiok gi.²³ Banabas iŋ ɲgac ɲayham naŋ ɲalau Dabuŋ gɛm iŋ ahuc ma kɛŋ whiŋ ɲanga. Tɛŋ ndoc iŋ hɔc asɛ Antiok, naŋ gɛlic bu lau daɛsam sɛtap Anɔtɔ ndɛ mwasiŋ sa ma sɛkɛŋ whiŋ Yisu. Dec iŋ tac ɲayham atu, ma kɛgilɩ ɲac bu sɛsap Pɔmdau dɔŋ, ma sɛkɛŋ whiŋ iŋ ti si ɲalɔm sambuc. Ma tɛŋ ndoc dinaŋ lau daɛsam sɛŋgɔ Banabas ndɛ yom ma sɛkɛŋ whiŋ Pɔmdau.

²⁵ Malɔ goc Banabas tɛŋ malac atu Tasis gi ma kɛsalɛ Saul.²⁶ Iŋ tap iŋ sa su, goc kɔc iŋ sa, ma iŋlu sɛmbu sɛtɛŋ Antiok si. Ma iŋlu sɛkɔm gwelɛŋ yɛc gɔlɔwac dabuŋ ɲalɔm, sɛndɔhɔŋ lau daɛsam gitɔm yala sambuc daŋ. Malac Antiok ti malac ɲamata-nga naŋ lau sic hu sɛsam lau sɛkɛŋ whiŋ-nga bu Kilisi ndɛ lau.

²⁷ Tɛŋ ɲasawa dinaŋ propɛt ɲatɔ akɛŋ Jerusalem sɛsip Antiok si.²⁸ Ma ɲalau Dabuŋ kac ɲac si ɲgac daŋ ɲaɛ Agabus, dec tisa yɛc lau sɛkɛŋ whiŋ-nga aŋgɔ-nga, ma hoc yom asɛ bu tiŋambu tɔbɔm atu oc nem gameŋ naŋ lau Rom sem gɔliŋ, naŋ ahuc sambuc. (Ma iŋ ndɛ yom dau ɲandɔ sa tɛŋ ndoc Klaudias ti kiŋ Rom-nga.)²⁹ Tu dinaŋ-nga lau naŋ sɛkɛŋ whiŋ Yisu sɛkɔc gauc pi lɛŋ bu sɛnem asidɔwai naŋ sɛndɔc gameŋ Judia-nga, naŋ sa. ɲac tigen-tigen sic awa sa tɔm Anɔtɔ kɛmwasiŋ ɲac,³⁰ ma sɛkɛŋ tɛŋ Banabas lu Saul bu sɛkɔc sa sɛndi, ma sɛkɛŋ tɛŋ lau sɛkɛŋ whiŋ-nga si lau bata naŋ sɛmbo Jerusalem.

Lau sɛkɛŋ whiŋ-nga sɛtap kisa atu sa

12 Tɛŋ ndoc dinaŋ Kiŋ †Herod gauc gɛm tidɔŋ bu kɛŋ kisa lau sɛkɛŋ whiŋ-nga, ma kɔc ɲac si lau ɲatɔ dɔŋ.² Iŋ gic atu iŋ ndɛ lau siŋ, dec sic Jon ndɛ dɔwa Jems ndu ɲa bien baliŋ.³ Iŋ gɛlic bu gɛŋ dinaŋ kɔm lau Israel-nga atac ɲayham sa, dec iŋ sɔm bu iŋ ndɛ lau siŋ-nga sɛkɔc Pita dɔŋ, tɛŋ tɛm lau Israel-nga sɛlic om atu †Mwasiŋ Bolom Yist Mba-nga.⁴ Bocdinaŋ lau siŋ-nga sɛkɔc Pita dɔŋ ma sɛkɛŋ iŋ ndɔc gapoc-walɔ. Ma sɛkɛŋ lau siŋ-nga toŋ hale sɛyob iŋ sɛɔ dau

sêd dau, ma ngac hale sêmbô toŋ tigen-tigen ñalôm. Herod gauc gêm bu kên in ndôc dinaŋ e lau Israel si Mwasin Bolom Yist Mba-nga ti †Pasowa-nga pacndê, goc kôc in sa ma êmatôc in yêc lau aŋgô-nga. ⁵ Bocdinaŋ Pita ndôc gapocwalô, magoc lau sêkên whin-nga hon nan sêmbô Jerusalem, nan sêten mbec ñanga tu in-nga têt Anötö.

Pômdau ndê aŋela gêm Pita sa

⁶ Têt ôbwêc dan Pita yêc bêt yêc gapocwalô, ma Herod kêmatin yom tidôn su bu êmatôc in têt laŋsê. Sêsô in amba dôn ña sen lu, ma gi sêsô pi ngac sin-nga lu. Ma lau sin-nga ñatô sêlhac sêyob gatam. ⁷ Ma ñagahô nambwa Pômdau ndê aŋela dan hôc asê, ma ñawê pô gapocwalô ñalôm. In toŋ Pita sip ñabi e tali sa, ma sôm têt in, “Ñagahô! Tisa!” Goc sen nan sêsô in amba dôn, nan tigolon ma peŋ sip gi. ⁸ Ma aŋela sôm, “Êmasan daôm. Kic nem pinŋap dôn ma sôm nem atapa ti ñakwê baliŋ sa, goc êmkuc aô.” Pita kôm gitôm in sôm, ⁹ ma kêkuc aŋela dau. In gauc gêm bu gêt nan aŋela kôm, nan gitôm mbê dan, ma kêyalê dom bu gêt dau in gêt ñandô. ¹⁰ Inlu sênlêc ngac sin-nga lu nan sêyob andu dau e sêhôt asê gatam nan sa malac lôm. Gatam dau gêlêc dau su, ma sêsa awê si. Inlu sêñsêlên sêsa seŋ dan, ma sep tigen aŋela hu in sin.

¹¹ Têt dinaŋ Pita ndê gauc sa ma sôm têt dau, “Kwahic dec aô kayalê tidôn bu Pômdau kêkin ndê aŋela bu êngaho aô su yêc Herod amba, bu gêt nan lau Israel-nga gauc gêm bu sêkôm têt aô, nan oc ñandô sa dom.” ¹² In kêyalê gêt dau pi ñandô, goc sa têt awhê dan ñaê Maria ndê andu gi. Maria in Jon, †ngacsênom nan sêsam bu Mak, nan dinda. Ma têt ôbwêc dinaŋ lau daêsam sêkac sa sêmbô Maria ndê andu bu sêten mbec. ¹³ Pita hôc asê ma kêmati gatam. Ma awhê aŋin dan ñaê Roda sa gi bu lic asa kêmati gatam. ¹⁴ In ngô in awha dec kêyalê bu Pita, dec tac ñayham sa atu ma kêlin gatam sin kêti mbu gi ma sôm têt lau bu, “Pita dê kalhac gatam!” ¹⁵ Magoc ñac sêkên whin dom, ma sêsôm têt in bu, “Am nem gauc kênsôn!” Goc in sôm yom pi Pita ñapan e ñac sêsôm, “Mboe in ndê aŋela, me?” ¹⁶ Sêkôc gauc dinaŋ sêmbô, ma Pita gacgeŋ kêmati gatam kalhac. Malô ma sêlêc gatam su têt in e sêlic in ma sêsô ñandô. ¹⁷ Pita gic amba bu sênem dau dôn, goc gic min yom pi ñalên nan Pômdau kôc in su yêc gapocwalô. Ma in sôm, “Mac andi ma asôm asê têt Jems ma asidôwai ñatô.” Goc in hu ñac sin ma sa gi.

¹⁸ Têt bêtêc lau sin-nga nan sêyob gapocwalô sêlic bu Pita aŋgô mba. Gêt dau gêli ñac ñalôm sa ñandô, ma ñac gauc gêm yom daêsam pi in bu oc mbo nde. ¹⁹ Ma Herod ngô ñawaê, dec kên lau sêñsalê in e gimba. Goc in kêsau lau sin-nga nan sêyob Pita, ma gic atu bu sêndic ñac ndu.

Pômdau gic Herod ndu

Tinambu Herod hu gameŋ Judia-nga sin ma sa têt malac Sisaria gi bu mbo bêt ñatô. ²⁰ Tôm ñasawa hic

baliŋ ñagec gi su, nan yom ñawapac ñatô yêc Herod ma lau malac Taya ma Saidon-nga ñalhu, dec in gêlic ñac sac. Magoc têt têt in mbo malac Sisaria, nan lau dau ñalôm tigen ma gauc gêm bu sêhê wamba in tiyham. Nahu bu ñac sêmbô Herod ndê gôlin ñapu ma lau gameŋ dinaŋ-nga takwê Herod tôm yala hon, bu nem ñac sa ña gêt danen-nga ñatô. Tu dinaŋ-nga sêmasan yom whin Blastus, ngac nan yob Herod ndê andu, ma semlhi in bu nem ñac awha têt Herod. Ma sic ndoc bu sêmasan yom wamba-nga dau whin Herod.

²¹ Têt bêt dau Herod sôm ndê ñakwê ti ñawasi kin-nga sa, goc ndôc ndê pôn ma sôm ndê yom daêsam asê têt lau malac lu dinaŋ-nga. ²² Ñac sêngô su ma sêmbwêc, “Kec! Awha dindêc ñamalac nambwa ndê awha dom, anötö dan ndê awha.” ²³ Herod ngô ñac si yom dinaŋ, dec toc dau sa kêlêc ma kên waê têt Anötö dom. Ma tu dinaŋ-nga Pômdau ndê aŋela gic in ma kôm in gêmbac atu. Dombo sem in ahuc ma seŋ in e mbac ndu.

²⁴ Têt têt dinaŋ ma kêsêlên meŋ, nan lau sem mêtê ñapan e Anötö ndê yom tiapa, ma lau daêsam sêkên whin. ²⁵ Banabas lu Saul sic bata si gwelen yêc malac Jerusalem, goc sêmbu sêtên Antiok si. Ma sêkôc Jon, ngac nan sêsam in ndê ñaê dan bu Mak, nan whin inlu gi.

Sem mbec Banabas lu Saul bu sêkôm gwelen

13 Lau propet ti kêdôhôn-waga bocdec sêmbô m alac Antiok ma sêkôm gwelen yêc gôlôwac dabuŋ ñalôm. Banabas lu Saimon nan sêsam bu Naiga, Lusias akên malac Sairin, Saul ma Manaen (nan tiatu whin †Herod Antipas têt ndoc inlu sêmbô balê). ² Têt bêt dan ñac lau dau sêmbô sêwhin dau ma sêhu gêt danen-nga sin tu sêtoc Pômdau sa-nga. Ma Nalau Dabuŋ sôm têt ñac bu, “Aô kayalin Banabas lu Saul sa bu sêkôm gwelen ñawaê ñayham-nga. Bocdinaŋ anem mbec inlu ma aŋkin inlu sêsa sêndi ma sêkôm gwelen dau.” ³ Lau dau sêngô su, goc sêhu gêt danen-nga sin ti sêten mbec ñasawa dan tiyham, ma sêkên amba sac Saul lu Banabas, ma sêŋkin inlu sêsa si.

Saul lu Banabas sêmbô nduc Saipras

⁴ Nalên dinaŋ Nalau Dabuŋ kêkin Saul lu Banabas, dec inlu sêtên malac Selusia si, ma sêpi wan dan ma sêsa nduc Saipras si. ⁵ Ñac sêsôt baô yêc malac Salamis, ma sêsôt lau Israel si lôm wê-nga yêc dindê, ma sem mêtê lau ti sêhoc Anötö ndê yom asê. Ma Jon mbo whin inlu bu nem inlu sa.

⁶ Tinambu sêñsêlên ma sêhoc ñawaê ñayham asê yêc nduc Saipras ñagameŋ hon e sêhôt asê malac Papos. Yêc dinaŋ sêtap propet tasan dan sa nan kôm gwelen mbectoma-nga whin. In ngac Israel-nga dan ma in ndê ñaê Ba-Jisas. ⁷ In gêm aŋin ngac Rom-nga nan gêm gôlin nduc Saipras, nan ndê ñaê Segias Polas. Gôlinwaga dau in ngac tigau, dec kêgalêm Banabas lu Saul sa, bu in tac whin bu sêwhê Anötö ndê yom sa têt in. ⁸ Magoc Ba-Jisas kôm bu êngwin in ti

kên kisa inlu, ma tac whin bu kac gôlinwaga dau kwi bu kên whin Pômdau dom. (Ba-Jisas ndê ñaê dan Eli-mas, nan danem kwi bu Mbectoma.) ⁹ Têñ ndoc dinañ Nalau Dabun gêm Saul, nan sêsam bu Pol ahuc, ma in tahê Elimas ma sôm, ¹⁰ "Am Sadañ atu am! Am kên kisa lên gitên hon, ma sac ti mêtê tasan gêm am ahuc. Am bu kôm Pômdau ndê lên solop êñsôn. ¹¹ Kwahic dec am oc êmsahê Pômdau ndê ñaclai. Am oc tampec sa ma tôm béc ñatô am oc lic gameñ ti ac ñawê tiyham dom." Ma ñagahô ñasec gêm ñgac dau tandô ahuc, ma in kêsêlên kesa ma kêsâlê ñamalac dan bu kêm in amba ma wê in. ¹² Segias Polas hêdaê tu Saul lu Banabas si yom pi Pômdau-nga, ma têtñ ndoc in gêlic gêtñ nan hóc asê Elimas, nan in kên whin Yisu.

Pol gêm mêtê mbo Antiok

¹³ Pol lu Banabas ma Mak sêhu Papos sin ma sêpi wan dan, ma sêlac sêtên malac Pega nan yêc gameñ Pampilia-nga si. Yêc gameñ dinañ Jon hu inlu sin ma mbu têtñ Jerusalem gi. ¹⁴ Goc inlu sêhu Pega sin ma sêtên malac Antiok nan yêc gameñ Pisidia-nga, [†] nan si. Têtñ béc Sabat-nga sêsôc lau Israel si lôm wê-nga si, ma sêndôc sic. ¹⁵ Sêñgô Anôtô ndê yom nan sêsam yêc Buku Yomsu-nga ti Propet si Buku, goc lau bata lôm wê-nga-nga sêkên yom têtñ inlu ma sêsôm, "Asidôwa lu. Amlu nem yom bu yêc bu apuc lau dindec dôn, dec asôm asê têtñ yac."

¹⁶ Goc Pol tisa kalhac, ma gic amba têtñ lau bu sênem dau dôn, goc sôm, "Mac lau Israel-nga ti mac lau apa nan atoc Anôtô sa. Anğô su nan! ¹⁷ Yac lau Israel-nga mba Anôtô kêyalin yac mba abanji sa. Ma tinjambu in kôm ñac si wakuc nan sêndôc gameñ Isip-nga, n an sêti lau toñ atu. Ma têtñ ndoc in kôc ñac su yêc Isip, nan kôm gêtñ ti ñaclai atu daêsam. ¹⁸ Tinjambu ñac sêkôm mêtê wachuc daêsam tôm yala 40 nan sêmbo gameñ sawa, magoc Anôtô hu ñac sin dom. ¹⁹ T injam-bu in ku lau toñ 7 dulu yêc gameñ Kanan-nga, ma kên ñac si gameñ têtñ lau Israel-nga sêwêkain. ²⁰ Gêtñ hon dinañ hóc asê yêc yala 450 ñalôm. Tinjambu in kên lau sêmatôc yom-nga sêyob lau Israel-nga e men têtñ propet Samuel ndê têtñ. ²¹ Têtñ ndoc dinañ lau dau sêndac kin dan bu nem gôlin ñac, ma Anôtô kên Saul, nan ndê damba Kis akên Benjamin ndê toñ. Saul gêm gôlin tôm yala 40, ²² goc Anôtô kôc in su ma kên Dawid ti kin ô in su. Ma in sôm yom pi Dawid bocdec bu, 'Aô galic Jessi ndê atu Dawid bu ñgac nan ndê ñalôm ti gauc tap aneñ atac whin sa, ma oc kôm gêtñ hon tôm aô atac whin.' ²³ Anôtô kêyalin ñgac nem lau si-nga Yisu sa yêc Dawid dau ndê wakuc, tôm in gic bata mun su, ma kên in hóc asê Israel. ²⁴ Yisu gic hu ndê gwelen su dom, ma Jon gêm mêtê têtñ lau Israel-nga hon bu sênem si ñalôm kwi ma sêlin busanğ. ²⁵ Têtñ ndoc Jon ndê gwelen kêpin bu pacndê, nan in sôm têtñ lau bu, 'Mac gauc gêm bu aô asa? Ngac nan Anôtô gic bata bu ti mac nem Mesaya, nan aô dom. Mba! Magoc in oc

menj êñkuc aô. In ñgac tiwaê ma aô ñgac ñambwa, gitôm dom bu wati in ndê ñgac akiñ tu wanğapwêc in ndê atapa ñawalô su-nga.'

²⁶ "O asidôwai. Mac lau Israel-nga nan asa akên aban Abraham, ti mac lau nan ambo lau Israel si toñ dom magoc atoc Anôtô sa. Nawaê dindec pi Anôtô ndê lên nem lau si-nga, nan in kên gic waê yac hon. ²⁷ Lau Israel Jerusalem-nga ti ñac si lau bata sêsam propet ak-wa-kwa si yom asê yêc ñac si lôm wê-nga tôm béc Sabat-nga hon. Magoc têtñ têtñ Yisu hóc asê, nan sênyalê dom bu in Mesaya dau, ma sêkic yom bu sêndic in ndu. Nac sênyalê dom bu lên bocdinañ dec kôm yom nan lau propet dau sêhoc asê pi Mesaya, nan ñandô sa. ²⁸ Nac sêtap yom giso dan sa pi Yisu tu bu sêndic in ndu-nga lec dom, magoc sêndac Pailot bu ndic in ndu. ²⁹ Nac si lên dinañ dec kôm yom hon nan sêto pi Yisu mun su, nan ñandô sa. Pailot ndê lau sic Yisu ndu su, goc lau sêkôc in su yêc a gicso ma sêkên in ndê ñamlan yêc sêh. ³⁰ Magoc Anôtô un in sa akên lau batê-nga. ³¹ Ma tôm béc daêsam in mbo whin lau nan sêñsêlên sêwhin in têtñ ndoc in gic hu ndê gwelen yêc Galili e lau sic in ndu yêc Jerusalem. Nac lau dau sêlic in tisa su yomandô, madec sêsôm asê têtñ lau hon. ³² Kwahic dec yac asôm nawaê ñayham asê têtñ mac bocdec bu, Anôtô un Yisu sa akên lau batê-nga. Ma bocdinañ dec yom nan in gic bata têtñ abanji, nan kwahic dec in kôm ñandô sa têtñ abanji si lau wakuc yac dec. Tôm yom nan sêto yêc Wê tilu-nga yêc Buku Wê-nga bocdec bu, ' *Acsalô lec am ti aô nerj atungac solop, ma aô gati am Damam.* ³⁴ Anôtô un in sa akên lau batê-nga bu in ñamlac tibalê dom. Bu mba, dec oc tôm dom bu sêto yom bocdec bu, ' *Pwac dabun nan aô kamatin gawhin Dawid, nan tidôn su, ma mac oc atap pwac dau ña-mwasin sa.* ³⁵ Ma yom dau Dawid to yêc bocdec, ' *Am oc hu nem Ngac Dabun sin bu tibalê dom.* ³⁶ Anğô su nan! Dawid to yom dinañ hêganôn in dau dom. Bu têtñ ndoc Dawid gic bata gwelen nan Anôtô kên sip in amba, nan Dawid mbac ndu whin lau têtñ dinañ-nga, ma sêñsuhun in whin ndê apai. Ma in ndê ñamlan tibalê su. ³⁷ Tiger Yisu, nan Anôtô un in sa akên lau batê-nga, nan ndê ñamlan tibalê dom.

³⁸ "Bocdinañ aneñ asidôwai hac, anğô. Aô tac whin bu mac anyalê ñapep bu yom nan yac ahoc asê têtñ mac, nan bu whê mac nem gauc sa pi lên bu Anôtô suc mac nem sac kwi tu Yisu-nga. ³⁹ Mac nem dan gitôm dom bu êñkuc yomsu hon nan Moses to e Anôtô lic in bu ñamalac gitên. Mba andô! Tiger kwahic dec lau nan sêkên whin Yisu, nan Anôtô gêlic ñac bu lau gitên tu in-nga. ⁴⁰ Ayob daôm bu atec nawaê ñayham dindec dom, tu bu yom nan lau propet sêsôm, nan ñandô sa pi mac dom. Yom dau bocdec:

⁴¹ Alic su nan mac lau apu yom ti atan bôlê-nga.

Kwahic dec aô oc wakôm gêtñ atu dan, nan lau bu sêsôm asê têtñ mac, dec oc akên whin dom! Mac alic ti ahêdaêm, magoc oc andinam!"

[Hab 1:5]

⁴² Pol gic bata in ndê yom dinañ, ma inlu Banabas bu sêhu lôm wê-nga sin sêsa awê sêndi. Ma lau sêndac

[†] Malac lu ñaê Antiok sêyêc. Dan yêc gameñ Siria-nga - alic Aposel 13:1 ma 14:26. Ma dan yêc gameñ Pisidia-nga (alic map p.264).

inlu bu sêmbu sêmenj têtj Sabat nambu-nga, ma sêsôm yom tiyham pi gêtj hoj dinanj. ⁴³ Lau bata lôm wê-nga sêkênj gôlôwac sêsa si su, ma lau daêsam sênkuc Pol lu Banabas. Lau nôtô nâc lau Israel-nga, ma lau nôtô nâc lau gamenj apa-nga nanj sênkuc lau Israel si sakinj sênem akinj Anôtô-nga. Ma Pol lu Banabas sem yomgalôm sêwhinj nâc, ma sem la nâc bu takwê Anôtô ndê mwasiñ tu bu puc nâc si sêkênj whinj dônj tôm bêt hoj.

⁴⁴ Sabat danj tiyham hôc asê, ma lau daêsam andô sêkac dau sa bu sêngô Pômdau ndê yom. Kêpiñ bu lau malac-nga hoj sêmenj sêpitigenj. ⁴⁵ Tigenj lau Israel-nga nôtô sêlic toñj atu dinanj ma sem lêmunj nandô. Bocdinañ nâc atac nandê ma sêsôm yom sac-sac daêsam bu sêngwiniñ Pol ti ndê yom. ⁴⁶ Magoc inlu Banabas sêlhac ti atac pa su ma sêd nâc si yom ma sêsôm, “Anôtô kêkinj alu bu asôm inj ndê yom asê têtj mac lau Israel-nga munj. Magoc mac atec inj ndê yom. Mac atec bu atap senj andôc tamli-nga sa, a? Tu dinanj-nga dec alu oc ahu mac siñ, ma atênj lau nanj lau Israel dom, nanj andi. ⁴⁷ Pômdau dau gic atu alu bu akôm bocdinañ, tôm yom nanj Aisaya to pi Anôtô ndê ngac akinj bocdec bu:

Aô wanjinj am gitôm nâwê bu têtj lau nanj lau Israel dom, nanj ndi. Ma am oc sôm nâwê nâyham asê pi anej lêtj wanem lau si-nga e tiapa yêc gamenj hoj.”

[Ais 49:6]

⁴⁸ Lau gamenj apa-nga dinanj sêngô yom dau, ma nâc atac nâyham sa ma sêtoc Pômdau ndê yom sa. Ma lau hoj nanj Pômdau kêyalinj nâc sa su bu sêtap senj sêndôc tali-nga sa, nanj sêkênj whinj.

⁴⁹ Ma Pômdau ndê yom gi tiapa gêm gamenj hoj dinanj ahuc. ⁵⁰ Magoc yêc malac dinanj lau Israel-nga nôtô sêngilil lau bata ti lauwhê tiwê nanj sêmbô gôlôwac Israel-nga nâlôm, ma sêkênj kisa Pol lu Banabas ma sêmasuc inlu su yêc nâc si gamenj. ⁵¹ Bocdinañ inlu sêtoñj kop su yêc si gahi bu tôc lau dau si giso asê, ma sêtênj malac Aikoniam si. ⁵² Ma Anôtô kêñj Nalau Dabunj gêm lau malac Antiok-nga nanj sêkênj whinj Yisu, nanj ahuc, ma sêmbô ti atac nâyham napanj.

Pol lu Banabas sem mêtê sêmbô malac Aikoniam

14 Pol lu Banabas sêhôt asê malac Aikoniam, ma sênkuc si gêbôm ma sêsôt lau Israel si lôm wê-nga si. Ma yêc dinanj inlu sem mêtê nâlênj nâyham e lau daêsam sêkênj whinj Yisu, lau Israel-nga ma lau gamenj apa-nga sêwhinj. ² Magoc lau Israel-nga nanj sêkôt inlu si yom sa ti sêkênj whinj dom, nanj sêngilil lau gamenj apa-nga e sêlic lau sêkênj whinj-nga sac. ³ Tu dinanj-nga Pol lu Banabas sêmbô malac Aikoniam nâsawa hic baliñ, ma sêlhac nânga tu bu sêwhê Pômdau ndê yom sa-nga. Ma Pômdau kêñj nâclai têtj inlu bu sêkôm gêtj dalô ti gêtj atu-tu, tu bu puñ yom nanj inlu sêhoc asê pi inj ndê mwasiñ, nanj dônj. ⁴ Gêtj dau kôm lau malac-nga sêwhê dau kôt, nôtô sêlhac sêwhinj lau Israel-nga, ma nôtô sêlhac sêwhinj aposel lu dinanj. ⁵ Têtj dinanj lau Israel-nga ma lau gamenj apa-nga nanj sêkênj kisa inlu, nanj sêkic yom sêwhinj nâc si lau bata

bu sêkôm inlu nâyom ma sêtuc inlu nâ hoc ndu.

⁶ Tigenj inlu sêngô nâpuc, ma bocdinañ dec sêlhô sêtênj gamenj Likonia-nga si. Ma yêc gamenj dinanj, inlu sêkôm gwelenj nâwê nâyham-nga yêc malac Listra ma malac Derbi ma yêc nâgamenj nâmakê-nga.

Pol lu Banabas sêtênj malac Listra si

⁸ Yêc malac Listra ngac bôlinj danj mbo, nanj gahi lu-lu tibalê. Dinda kôt inj bocdinañ, ma inj kêsêlênj danj dom.

⁹ Têtj bêt danj inj ndôc gamenj nanj Pol gêm mêtê mbo, ma ngô inj ndê yom. Pol tahê inj e kêyalê bu inj kêñj whinj Pômdau nânga tôm bu kôm inj nâyham sa. ¹⁰ Dec Pol ta yom nâ awha atu ma sôm, “Tisa lhac!” Ma nâgahô nâmbwa ngac dau tisa ma kêsêlênj.

¹¹ Lau Likonia-nga sêlic gêtj nanj Pol kôm, dec sêmbwêc yêc dau awha-nga ma sêsôm, “Kec, anôtôi sem nâmalac angô ma sêsip sêtênj yac sêmenj.” ¹² Ma sêhê nâc Seus pi Banabas kêkuc nâc si anôtô nâmata-nga ndê nâc. Ma sêsam Pol bu Hermes, kêkuc nâc si anôtô apa danj nâc, nâhu bu inj ngac sôm yom-nga. ¹³ Lau malac dinanj-nga si lôm tu sênem akinj nâc si anôtô apa Seus, nanj kalhac kêpiñ malac dau nâgatam. Ma anôtô apa Seus ndê dabunjsiga danj, ti nâc lau malac-nga atac whinj bu sêkênj gêtj pi ya ti da têtj Pol lu Banabas. Dec inj kôt makao gapoc nôtô ma gêtj nôtô tu sêngôlôn makao ma sêkênj ti da-nga, ma nâc hoj sêkac dau sa sêmbô malac dau nâsactô. ¹⁴ Magoc têtj ndoc aposel lu sêngô gêtj dinanj nâwê, nanj sêkac si nâkwê kic bu sêtôt asê bu sêlic gêtj dau so sambuc. Ma sêsa nâlhu si, ma sêmbwêc yom bocdec bu, ¹⁵ “Ei! Mac akôm inj dinanj tu ake-nga? Alu nâmalac atôm mac, ma amenj bu asôm nâwê nâyham asê têtj mac. Alu bu asôm têtj mac bu ahu nem anôtôi tasanj hoj siñ ma anem daôm kwi ma anem akinj Anôtô Tali Nâdau, nanj kêmasanj undambê ti nom ma gwêc ti gêtj hoj. ¹⁶ Munj-ñ ga inj kêñj nâsawa têtj lau nom-nga hoj bu sêkôm gêtj tôm si atac whinj. ¹⁷ Magoc inj kêmwasiñ lau nom-nga nâpanj bu whê nâc si gauc sa pi inj. Inj kêñj u gic akênj umbonj, dec mac nem ôm sem nandô daêsam. Inj kêñj gêtj danj-nga daêsam têtj mac, ti gêtj nâyham-nâyham tu bu kôm mac atac nâyham-nga.” ¹⁸ Inlu sêwhê gêtj hoj dinanj sa têtj lau dau, magoc lau nôtô si gauc sa dom, ma sêkôm nânga bu sêkênj da têtj inlu.

¹⁹ Têtj dinanj lau Israel-nga nôtô nanj sêmenj akênj malac Antiok ma Aikoniam, nanj sêsôm yom daêsam têtj lau e sêkac si nâlôm kwi ma sêlic Pol lu Banabas sac. Dec sêtuc Pol nâ hoc e gauc gêm bu inj mbac ndu su, goc sêhê inj sa malac nâmakê gi. ²⁰ Magoc lau sêkênj whinj Yisu-nga nôtô sêsa si sêngihi inj a huc, dec inj tisa ma mbu sôt malac Listra gi. Ma nâgalansê inlu Banabas sêlhô sêtênj malac Derbi si.

Pol lu Banabas sêmbu sêtênj Antiok si

²¹ Inlu sêsôm nâwê nâyham asê yêc malac atu Derbi, e lau daêsam sêkênj whinj Pômdau. Tinambu inlu sêmbu si, ma sic lau sêkênj whinj-nga kêsi yêc malac

Listra, Aikoniam, ma Antiok yêc gameŋ Pisidia-nga.
²² Sêpuc lau sêkên whiŋ-nga dôn bu sêlhac ɲaŋga ma sêhu si sêkên whiŋ siŋ dom. Sêsôm têt ɲac bu, “Yac bu dambo Anötö ndê gôliŋ ɲapu, naŋ iŋ gêt saun dom. Dalhac ɲaŋga ma dahôc ɲawapac dandic ɲawaê.”
²³ Ma yêc lau sêkên whiŋ-nga ɲatoŋ hoŋ naŋ iŋlu sic kêsi, naŋ Pol lu Banabas sêɲyaliŋ lau bata sa bu sêyob toŋ tigen-tigen. Iŋlu sem mbec lau bata dau ma sêkên ɲac sêsip Pômdau, naŋ ɲac hoŋ sêkên whiŋ iŋ, naŋ amba. Ma ɲac hoŋ sêhu gêt danen-nga siŋ tu bu sêten mbec-nga, ma sêndac Pômdau bu puc lau bata dau dôn. ²⁴ Iŋlu sic gameŋ Pisidia-nga kêsi su, goc sêtên gameŋ Pampilia-nga si. ²⁵ Yêc dinaŋ sêhoc ɲawaê ɲayham asê yêc malac Pega, ma tiŋambu sêsa malac Atalia si. ²⁶ Ma yêc Atalia sêpi waŋ daŋ, ma sêm-bu sêtên malac Antiok naŋ yêc gameŋ Siria-nga si. Muŋ-nga lau yêc malac d au sêɲyaliŋ iŋlu sa ma sêten Anötö bu êmwasiŋ iŋlu tu gwelen naŋ kwahic dec iŋlu sic bata su-nga. ²⁷ Sêhoc asê su goc sêkac lau sêkên whiŋ-nga hoŋ sa, ma sic miŋ gêt hoŋ naŋ Anötö gêm iŋlu sa bu sêkôm. Ma sêsôm asê têt ɲac bu kwahic dec Anötö gêlêc gatam sa têt lau naŋ lau Israel dom, dec ɲac si lau daêsam sêkên whiŋ Yisu. ²⁸ Ma iŋlu sêm-bo sêwhiŋ lau sêkên whiŋ-nga yêc malac Antiok ɲa-sawa baliŋ.

Lau atu-tu sêkac sa sêmbo Jerusalem

15 Lau sêkên whiŋ-nga ɲatô akên gameŋ Judia-nga sêhoc asê Antiok, ma sêndôhôn yom têt lau sêkên whiŋ-nga naŋ lau Israel dom, naŋ bocdec bu, “Mac bu asê nem launɣac si ɲamlic ɲatô su aŋkuc pwac naŋ Moses to yom pi, naŋ dom, dec oc tôm dom bu Anötö nem mac si.” ² Tu yom dinaŋ-nga dec kisa atu yêc Pol lu Banabas ma lau gameŋ Judia-nga dinaŋ ɲasawa, ma sêsen dau ɲapaŋ pi yom dau. Bocdinaŋ lau sêkên whiŋ-nga sêɲyaliŋ Pol lu Banabas ma lau sêkên whiŋ-nga ɲatô sa, ma sêŋkiŋ ɲac bu sêpi Jerusalem sêndi ma sêngô lau aposel ti lau bata si gauc pi yom dau. ³ Sêŋkiŋ ɲac si su, ma têt ndoc Pol ti lau dau sêŋsêlên sêmbo sen, naŋ sic miŋ têt lau sêkên whiŋ-nga yêc gameŋ Pionisia ti Samaria-nga, pi ɲac si gwelen têt lau naŋ lau Israel dom. Sêwhê sa bu lau apa daêsam sêkac si ɲalôm kwi ma sêkên whiŋ Pômdau. Ma yom dau kôm lau sêkên whiŋ-nga hoŋ atac ɲayham atu. ⁴ Ma têt ndoc sêhoc asê Jerusalem, naŋ lau sêkên whiŋ-nga ti aposel ma lau bata sêhoc ɲac sa. Ma iŋlu sic miŋ gêt hoŋ naŋ Anötö gêm iŋlu sa bu sêkôm.

⁵ Têt dinaŋ lau Palêsai ɲatô naŋ sêkên whiŋ Yisu, naŋ sêtisa ma sêsôm, “Yac gauc gêm tidôn bu dandic atu bu lau gameŋ apa-nga naŋ sêkên whiŋ Yisu, naŋ sêsê launɣac si ɲamlic ɲatô su ma sêsôc Moses ndê yomsu ɲapu.” ⁶ Goc sêkac lau aposel ti lau bata hoŋ sa sêpitigen bu sêhoc gauc pi yom dau. ⁷ Sêsôm yom ɲa-sawa baliŋ su, goc Pita tisa ma sôm, “Asidôwai, gauc nem gêt naŋ Anötö kôm têt lau gameŋ apa-nga ɲatô, têt têt dê gi su. Mac aŋyalê su bu iŋ gêlic ɲayham bu ɲac sêngô ɲawaê ɲayham sa aô dauŋ whaŋsun, ma

sêkên whiŋ. ⁸ Anötö naŋ kêyalê ɲamalac hoŋ si ɲalôm, naŋ kên ɲalau Dabuŋ têt ɲac tôm iŋ kên têt yac, dec têt asê bu iŋ ndê mwasiŋ gic ɲac ɲawaê whiŋ. ⁹ Iŋ kê-masaŋ ɲac si ɲalôm ɲawasi sa tu ɲac si sêkên whiŋ-nga, gitôm iŋ kôm têt yac. Gêt dau whê sa bu iŋ gêlic yac hoŋ bu lau kaiŋ tigen. ¹⁰ Magoc iŋ kôc ɲac sa tu sêŋkuc Moses ndê yomsu-nga dom. Yomsu dau kên ɲawapac têt yac ti damaŋi, naŋ datôm dom bu dahôc. Bocke dec mac bu akên ɲawapac dau sac lau gameŋ apa-nga naŋ sêkên whiŋ, naŋ si bakêyac? Mac bu akôm bocdinaŋ dec oc aŋsahê Anötö, ma mboe oc kôm iŋ atac ɲandê. Ma mac oc alhac iŋ ndê lêt nem lau si-nga ahuc. ¹¹ Magoc yac dakên whiŋ bu Anötö gêm yac lau Israel-nga si tu mwasiŋ naŋ datap sa ɲambwa yêc Pômdau Yisu-nga. Ma ɲac lau dindê bocdinaŋ.”

¹² Ma têt dinaŋ Banabas lu Pol sic miŋ yom pi gêt dalô ti gêt atu-tu naŋ Anötö gêm iŋlu sa bu sêkôm yêc lau gameŋ apa-nga ɲalôm. Ma lau hoŋ naŋ sêkac sa sêndôc, naŋ sem dôn ma sêkên danga iŋlu si yom.

¹³ Iŋlu si yom pacndê, goc Jems sôm yom asê bocdec bu, “Asidôwai, aŋgô anen yom. ¹⁴ Pita whê sa têt yac su pi gêt naŋ Anötö kôm bu kôc lau gameŋ apa-nga ɲatô sa sêti iŋ ndê. ¹⁵ Gêt dau kêkuc yom naŋ propet daŋ to muŋ su bocdec bu:

¹⁶ Pômdau sôm, ‘Tiŋambu aô oc wambu wameŋ, ma wapuc Dawid ndê gôliŋ kiŋ-nga dôn tiyham. Dawid ndê gôliŋ dau kwahic dec tisac gitôm andu naŋ tiakwa su, magoc aô oc wakwê sa tiyham. ¹⁷ ɲalên dinaŋ dec wamasan lêt bu lau sêŋsalê aô, ma sêtigasuc aô tiyham. Ma lau gameŋ apa-nga naŋ gahê anen ɲ aê pi ɲac, naŋ sêwhiŋ.’ Pômdau, naŋ oc kôm gêt dau ɲandô sa, naŋ ndê yom dau dinaŋ. ¹⁸ Iŋ kêmasan lêt dau gwanan su.”

[Amos 9:11-12]

¹⁹ Goc Jems sôm, “Bocdinaŋ aô gauc gêm bu lau gameŋ apa-nga naŋ sêkac si ɲalôm kwi ma sêsôc Anötö ndê gôliŋ ɲapu, naŋ oc dakên ɲawapac têt ɲac dom. ²⁰ Mba! Dato bapia têt ɲac, ma dakên puc ɲac bu sênen gêt danen-nga naŋ lau sêkên ti da têt anötöi gwam, naŋ dom, bu gêt dau ɲadômbwi yêc Anötö aŋgô-nga. Danem la ɲac bu sêkôm mêtê mockaiŋ-nga dom, ma sênen bôc naŋ sêkiŋ ndu ma wata ti dac naŋ dom. ²¹ Yom dau dinaŋ. Moses ndê yom, naŋ oc sêɲyalê su, ma bocdinaŋ dato yom pi dom. Bu lau sem mêtê pi Moses ndê yom yêc malac atu-tu hoŋ gitôm yala daêsam su, ma sêsam iŋ ndê buku yêc ɲac si lôm wê-nga tôm bêt Sabat-nga hoŋ.”

Sêto bapia têt lau gameŋ apa-nga

²² Têt dinaŋ lau aposel ti lau bata, ma lau sêkên whiŋ-nga hoŋ si ɲalôm tigen, bu sêɲyaliŋ ɲac si lau ɲatô sa, bu sêtên Antiok sêwhiŋ Pol lu Banabas sêndi. ɲac s ɲyaliŋ lau sêkên whiŋ-nga si ɲgac bata lu sa, naŋ Judas, naŋ sêsam iŋ ndê ɲaê daŋ bu Basabas, lu Sailas. ²³ Ma sêto bapia daŋ bu iŋlu sêhoc tôhôn, naŋ sôm yom bocdec bu:

Yac ato bapia dindec têng mac lau gameŋ apa-nğa naŋ akêŋ whiŋ Pômdau, yêc malac Antiok ma gameŋ Siria-nğa ti Silisia-nğa. Mac nem asidôwai yac lau aposel ti lau bata lec, akôm acsalô ŋayham têng mac.

²⁴ Yac atap sa bu yac mba lau ŋatô sêhóc asê mac, ma sêkôm mac nem ŋalôm ŋawapac tu ŋac si yom pi mêtê dasê laungac ŋamlic-nğa. Yac aŋkiŋ lau dau sêtên mac sêloc dom. ²⁵ Bocdinaŋ yac hoŋ gauc gêm tidôn bu anyaliŋ lau ŋatô sa ma aŋkiŋ ŋac sêtên mac sêloc sêwhiŋ yac mba silip ŋayham lu, naŋ Pol lu Banabas. ²⁶ Inlu sêkênŋ dau sambuc bu sêhoc Pômdau Yisu Kilisi ndê ŋawaê ŋayham asê, ma sêtôc dau dom bu sêmbac ndu tu in ndê ŋaê-nğa. ²⁷ Ma kwahic dec yac aŋkiŋ Judas lu Sailas sêwhiŋ inlu sêtên mac sêloc, bu sêpuc yom bapia dindec-nğa dôn. ²⁸ Yac bu akêŋ ŋawapac têng mac dom, tigerŋ bu anem la mac. Ma yac akêŋ whiŋ bu Nalau Dabuŋ oc puc yac mba yom dau dôn. Yom dau bocdec. ²⁹ Aneŋ gêŋ daneŋ-nğa naŋ lau sêkênŋ ti da têng anôtôi gwam, naŋ dom. Aneŋ bôc naŋ sêkiŋ ndu ma wata ti dac, naŋ dom. Ma akôm mêtê mockaiŋ-nğa dom. Ayob daôm bu ambo ahê gêŋ dau, naŋ dec oc akôm mêtê ŋayham. Yom dau dinaŋ. Acsalô ŋayham têng mac hoŋ.

³⁰ Sêto bapia dau su, goc sênkiŋ lau dau sêtênŋ Antiok si. Ma yêc dindê, ŋac sêkac lau sêkênŋ whiŋ-nğa sa, ma sêkênŋ bapia dau têng ŋac. ³¹ Lau sêkênŋ whiŋ-nğa sêsam, dec puc ŋac dôn ma kôm ŋac atac ŋayham sa. ³² Judas lu Sailas dau propet lu, ma sêsôm yom ti sêkênŋ gauc ŋayham daêsam têng lau sêkênŋ whiŋ-nğa, bu sêpuc ŋac dôn. ³³ Sêmbo sêwhiŋ ŋac bêc ŋatô, goc lau sêkênŋ whiŋ-nğa sem mbec inlu ŋa yom malô, ma sênkiŋ inlu sêmbo sêtênŋ gôlôwac dabuŋ Jerusalem-nğa, naŋ sênkiŋ inlu sêmenŋ, naŋ si tiyham. [³⁴ Magoc Sailas gauc gêm bu mbo malac Antiok.] ³⁵ Ma Pol lu Banabas sêmbo malac Antiok, ma inlu sêwhiŋ lau daêsam, sêmbo ti sêndôhôn lau ma sêhoc Pômdau ndê yom asê.

Pol lu Banabas sêhu dau siŋ

³⁶ Tiŋambu Pol sôm yom têng Banabas bocdec bu, “Aô gauc gêm bu hêclu dambu datên malac hoŋ naŋ muŋ-nğa dahoc Pômdau ndê yom asê dambo, naŋ dandi. Dandic lau kêsi yêc dindê, ma dalic bu ŋac sêmbo ŋalênŋ bocke.” ³⁷ Banabas tac whiŋ bu sêkôc Jon naŋ sêsam in ndê ŋaê daŋ bu Mak, naŋ whiŋ inlu ndi. ³⁸ Magoc Pol gêlic gauc dau bu yham dom. Nahu bu muŋ-nğa Jon hu inlu ma inlu si gwelenŋ siŋ yêc gameŋ Pampilia-nğa. ³⁹ Tu yom dinaŋ-nğa Pol lu Banabas sêsenŋ dau e sêhu dau siŋ. Banabas kôc Mak ma inlu sêpi waŋ daŋ ma sêtênŋ nduc Saipras si. ⁴⁰ Magoc Pol kêyalinŋ Sailas sa bu êŋsêlênŋ whiŋ in ndi. Asidôwai Antiok-nğa sem mbec inlu ma sêtenŋ Pômdau bu puc inlu dôn ŋa in ndê mwasiŋ, ma tiŋambu inlu sêlhô si. ⁴¹ Ma inlu sic gameŋ Siria ti Silisia-nğa kêsi ma sêpuc lau sêkênŋ whiŋ-nğa dôn yêc gameŋ dinaŋ.

Timoti kôm gwelenŋ whiŋ Pol lu Sailas

16 Pol lu Sailas sêhóc asê malac Derbi, ma tiŋambu sêtênŋ malac Listra si. Yêc malac dinaŋ ŋgac kênŋ whiŋ-nğa daŋ ŋaê Timoti mbo. In dinda in awhê Israel-nğa daŋ naŋ kênŋ whiŋ Pômdau, ma Timoti damba in ŋgac Grik-nğa. ² Lau sêkênŋ whiŋ-nğa naŋ sêmbo malac Listra ma Aikoniam sêlic Timoti bu ŋgac ŋayham ma sêmpiŋ in. ³ Pol tac whiŋ bu Timoti êŋsêlênŋ ti kôm gwelenŋ whiŋ in. Tigerŋ in kêyalê bu lau Israel-nğa hoŋ naŋ sêmbo gameŋ dinaŋ, naŋ sênjalê bu Timoti damba in ŋgac Grik-nğa. Tu dinaŋ-nğa in sê Timoti ndê ŋamlic ŋatô su. ⁴ Tiŋambu sêŋsêlênŋ sêlom-sêlom malac, ma sêhoc yom naŋ lau bata ti lau aposel sê-matiŋ tidôn yêc Jerusalem, naŋ asê têng lau sêkênŋ whiŋ-nğa bu sênkuc. ⁵ Nalênŋ dau dinaŋ Anôtô puc lau si sêkênŋ whiŋ dôn yêc malac hoŋ dinaŋ, ma tôm bêc hoŋ lau sêkênŋ whiŋ-nğa si toŋ kêsôwec tiatu.

Pol yêc mbê pi ŋgac Masedonia-nğa

⁶ Nalau Dabuŋ kalhac Pol ti lau naŋ sêwhiŋ in ahuc, bu sênem mêtê yêc gameŋ Esia-nğa têng ŋasawa dinaŋ dom. Bocdinaŋ dec ŋac gacgeŋ sêmbo gameŋ Prigia ti Galesia-nğa, ma sêkôm gwelenŋ sêmbo dinaŋ. ⁷ Têng ndoc sêhóc asê gameŋ Misia-nğa ŋabatiŋ, ma bu sêsôc malac Bitinia sêndi, naŋ Yisu ndê Nalau kalhac ŋac ahuc tiyham. ⁸ Bocdinaŋ sêhóc gêlic gameŋ Misia-nğa ma sêsip malac Troas si. ⁹ Têng ôbwêc dinaŋ Pol yêc mbê ma gêlic ŋgac daŋ akêŋ gameŋ Masedonia-nğa menŋ kalhac in aŋgô-nğa, ma teŋ in bocdec bu, “Têng Masedonia mwenŋ ma nem yac sa.” ¹⁰ Pol yêc mbê dau su ma whê sa têng yac † e aŋyalê bu Anôtô mbwêc yac bu anem mêtê têng lau Masedonia-nğa. Bocdinaŋ dec yac aŋsahic dauŋ bu atênŋ lau dau andi.

Lidia kôc Pol ndê yom sa ma kênŋ whiŋ Yisu.

¹¹ Yac api waŋ yêc Troas ma solop atênŋ nduc Samotres a, ma ŋagalaŋsê yac ahu nduc dau siŋ ma asôc baô yêc malac Niapolis. ¹² Goc yac aŋsêlênŋ atênŋ malac Pilipai a a mbo bêc ŋatô. Malac dau ti gameŋ Masedonia-nğa ŋa-malac atu, ma lau Rom-nğa naŋ sem gôliŋ gameŋ dau, naŋ sêndôc malac dinaŋ.

¹³ Têng Sabat daŋ yac ahu malac dau siŋ, ma asa atênŋ bu daŋ yêc malac dau ŋamakê a. Yac gauc gêm bu mboe gameŋ dinaŋ, in lau ŋatô si gameŋ sêtenŋ mbec-nğa. Ma yac atap lauwhê ŋatô sa, naŋ sêkac sa sêmbo dindê, dec andôc sic ma ac hu asôm yom têng ŋac.

¹⁴ Lauwhê naŋ sêngô yom dau, naŋ si daŋ in Lidia. In awhê tidulu po ŋadalô-nğa, naŋ menŋ akêŋ malac Tay-atira, ma in awhê toc Anôtô sa-nğa. Têng ndoc in ŋgô Pol ndê yom, naŋ Pômdau kac in ndê ŋalôm bu kôc yom dau sa ma kênŋ whiŋ Yisu. ¹⁵ Dec Lidia ti lau hoŋ naŋ sêndôc in ndê andu naŋ sêlinŋ sangu. Ma tiŋambu

† Yêc ŋabatiŋ 10 Luk to yom ‘yac,’ dec tôte asê bu in dau mbo whiŋ Pol têng ndoc dinaŋ e tôm ndoc sêtênŋ malac Pilipai si - yêc ŋabatiŋ 19 in to ‘yac’ tiyham dom. In kôm ŋalênŋ tigerŋ yêc Apo 20:5–21:18 ma 27:1–28:16.

in sôm tênh yac, “Mac bu alic aô gitôm awhê nan kên whin Pômdau, dec amenj ambo anenj andu.” Ma in pinjap yac napanj e yac awhin in a.

Pol lu Sailas sêndôc gapocwalô

¹⁶ Tênh ndoc danj yac bu atên gamej nan lau sêtenj mbec sêmbo, nan andi, ma awhê danj menj tap yac sa. In awhê akinj nambwa danj, ma nalau danj mbo whin in ma hoc yom asê pi gên nanj oc menj sa tinjambu. Lau daêsam êlêmê sêtenj in si, bu in whê yom sa pi gên nanj oc hôc asê nac tênh têm nambu-nga. Ma awhê dau ndê nâdaui sêtap awa atu sa tu in-nga. ¹⁷ Tênh têm dinanj yac anjêlên awhin Pol, ma awhê dau kêkuc yac ma mbwêc bocdec bu, “Lau dindec sem akinj Anötö Nawasi ti Naclai Nâdaui, ma sêwhê yom sa pi lên Anötö nem mac si andôc tamli napanj-nga.” ¹⁸ Tôm béc daêsam in kôm boc-dinanj e mbô Pol nalôm sa. Goc in kac dau kwi ma sôm tênh nalau bu, “Tu Yisu Kilisi ndê nâe-nga, dec wandic atu am bu sa yêc awhê dinanj.” Ma njagahô enj nalau hu awhê dau sinj.

¹⁹ Tênh ndoc dinanj awhê dau ndê nâdaui sênjalê bu nac si lên sêkôc awa-nga pacndê. Dec sêlô Pol lu Sailas dôn ma sêhê inlu sa sêsôc malac lôm sêtenj lau atu-tu si. ²⁰ Sêkên inlu sêlhac lau sêmatôc yom-nga si anjê-nga, ma sêsôm, “Ngac lu dindec inlu ngac Israel-nga. Ma sêmenj bu sêli lau malac-nga si nalôm sa. ²¹ Bu inlu sêkac lau bu sênkuc mêtê natô nanj yac lau Rom-nga bu tanjuc, dec oc so yac nenj nagôlinj.” ²² Awhê akinj dau ndê nâdaui sênjôlinj yom dinanj pi Pol lu Sailas, ma lau malac-nga sêpuc yom dau dôn. Bocdinanj lau sêmatôc yom-nga sêkên yatu bu sêkac inlu si njakwê su ma sêhi inlu na sô. ²³ Sêhi inlu na sô sac andô, goc sêkên inlu sêndôc gapocwalô. Ma sêsôm yom njanga tênh ngac nanj yob gapocwalô bu yob inlu njapê. ²⁴ In ngô yom dau su dec kên inlu sêndôc nalôm danj, nan yêc andu gapocwalô-nga dau na-nalôm andô. Ma in sô inlu gahi dôn gêm daminj a.

²⁵ Timaninjhu Pol lu Sailas sêtenj mbec ti sem wê sêmpinj Anötö, ma lau gapocwalô-nga natô sêkên danj-nga inlu. ²⁶ Sem wê sêmbo ma t iyhê atu gêm dec andu gapocwalô-nga wiwic sa. Ma gatam gapocwalô-nga honj sêlêc dau su, ma sen gapocwalô-nga suc yêc lau honj. ²⁷ Tênh têm dinanj ngac yob gapocwalô-nga tali sa ma gêlic bu gatam honj kac sa su. In gauc gêm bu lau honj oc sêlhô si su, dec púc in ndê bienj bali sa bu kunj dau ndu. ²⁸ Magoc Pol mbwêc, “Kôm daôm njayom dom. Yac honj kelec ambo!” ²⁹ Goc nâdaui sôm bu lau sêtu sa sa sêmenj, ma sôm gapocwalô gi. In hu dau sip nom yêc Pol lu Sailas gahi-nga, ma tôtec dau ti kêtitec njandô. ³⁰ Malô goc in wê inlu sêsa awê si ma ndac inlu, “O ngac atu lu. Aô wakôm sake bu watap senj wandôc tanjli-nga sa?” ³¹ Ma inlu sêhê yom ma sêsôm, “Kên whin Pômdau Yisu, dec am oc tap Anötö ndê mwasi njem am si-nga sa. Am ti am nem lau honj nanj ambo nem andu, nanj asa lên tigenj dinanj.” ³² Tênh ôbwêc dinanj ngac yob andu gapocwalô-nga kôm inlu ma kêgwasi inlu gamboc. Ma inlu sêwhê Pômdau ndê yom sa tênh in ti lau honj nanj sêmbo in ndê andu. Ma in ti ndê lau

honj sêlinj sangi. ³⁴ Tinjambu in kôm inlu sêsôc in ndê andu si ma kên gên danj-nga inlu senj. In tac njayham atu bu in ti ndê lau honj kwahic dec sêkên whin Anötö.

³⁵ T ên galanjsê bêbêc lau sêmatôc yom-nga sênkinj lau sinj-nga natô sêtenj ngac yob gapocwalô-nga si, bu sêsôm tênh in bu êngapwêc Pol lu Sailas su. ³⁶ Ngac nanj yob andu gapocwalô-nga ngô yom dau, goc sôm tênh Pol, “Lau sêmatôc yom-nga sêkên yom menj bu wanjgapwêc amlu Sailas su yêc gapocwalô. Bocdinanj amlu alhê andi ti yom malô.” ³⁷ Magoc Pol sôm tênh lau s in-nga dinanj, “Alu ngac Israel-nga, magoc alu ngac Rom-nga † awhin. Sêmatôc alu mba yom njapê dom, ma sic alu yêc lau honj anjê-nga e sêkên alu andôc dec. Ma bocdec dec nac bu sêhu alu sinj gelec alhê andi? Mba! Nac dau sêmenj ma sêwê alu asa andi.”

³⁸ Lau sinj-nga dinanj sêmbu si ma sic minj yom dau tênh lau sêmatôc yom-nga. Nac sênjôc bu Pol lu Sailas inlu ngac Rom-nga sêtôm nac, dec nac sêtôc dau atu. ³⁹ Goc nac sêtenj gapocwalô si ma sêkôm bu sênem malô inlu si nalôm. Sêkôc inlu su yêc andu gapocwalô-nga, ma sêwê inlu sêsa si. Ma sêndac inlu bu sêhu malac dau sinj. ⁴⁰ Tênh ndoc Pol lu Sailas sêhu gapocwalô sinj, nanj inlu sêtenj Lidia ndê andu si. Sêkac lau sêkên whin-nga honj sa, ma sêsôm yom njayham daêsam tu sêpuc nac dôn-nga. Ma tinjambu sêhu nac sinj.

Lau sêkên kisa Pol lu Sailas yêc Tesalonika

17 Inlu sênjêlên si sêsa senj tênh malac Ampipolis ma Apolonia, ma gacgenj si e sêhêc asê Tesalonika. Yêc malac dinanj lau Israel si lôm wê-nga danj kalhac. ² Pol kêkuc in ndê mêtê, ma tênh Sabat sôm lôm wê-nga dau gi. Ma gitôm Sabat tô in gêm yomgalôm whin lau yêc dindê, bu whê nac si gauc sa pi Anötö ndê yom daêsam nanj sêto yêc munj su nanj. ³ In whê sa ma tôtec asê bu Mesaya gic waê bu hôc njandê e mbac ndu, ma tisa akên lau batê-nga ma mbo tali tiyham. Dec in sôm tênh nac, “Kwahic dec aô wasôm tênh mac bu Yisu in Mesaya dau. Yom njandô!” ⁴ Lau Israel-nga natô sêkên whin ma sêlhac sêwhin Pol lu Sailas. Ma lau Grik-nga daêsam nanj sêtoc Anötö sa, nanj sêkên whin, ma lauwhê tiwaê daêsam bocdinanj.

⁵ Magoc lau Israel-nga natô sem lêmunj Pol lu Sailas, dec sêsôc malac lôm si, ma sêkac lau sac natô sa sêpit-igenj, ma sênjgilí nac tu bu sêndic hu kisa. Nac sênjalê bu Pol lu Sailas sêyêc Jason ndê andu, dec sênti sêtenj andu dau si, bu sêhê inlu sêsa sêmenj. ⁶ Magoc sêtap inlu sa dom, ma bocdinanj sêkôc Jason ti lau sêkên whin-nga natô ma sêkên nac sêlhac lau bata malac-nga anjê-nga. Ma sêsôm na awa atu, “Lau nanj sêli lau nalôm sa yêc gamej honj, nanj kwahic dec sêmenj sêkôm yêc yac nenj malac. ⁷ Ma Jason, ngac dindec, in

† Yom dau njahu sêsôm yêc Yom Inglis bu ‘citizenship.’ Pol whê inlu Sailas sa bu citizen Israel-nga, ma citizen Rom-nga whin. Lau Rom si njagôlinj danj kên yao bu sêhi citizen Rom-nga dom, bocdinanj gên nanj sêkôm tênh inlu Sailas, nanj gên so. Alic yom natô yêc Apo 22:25-29.

kôc ñac sa sêmbô in ndê andu. Ñac sêsôc tSisa ndê ñagôlin ñapu dom, ma ñac hoñ sêsôm bu kin dan tiyham mbo, nan ndê ñaê Yisu.”⁸ Lau bata ti lau toñ dinan ma lau malac-nga hoñ sêngô yom dinan e gêli ñac si ñalôm sa ñandô.⁹ Goc sêsôm bu Jason ti in ndê lau sênemlhi dau su yêc gapocwalô. Semlhi su goc sêkên ñac sêlhô si.

Pol lu Sailas sêtên malac Berea si

¹⁰ Lau sêkên whin-nga yêc Tesalonika sêhôn e ñasec sa su, goc sênkin Pol lu Sailas sêlhô sêtên malac Berea si. Sêhôn asê su sêmbô malac dinan, ma sêsôc lau Israel si lôm wê-nga si ma sem mêtê.¹¹ Lau Berea-nga ñac lau si mêtê ñayham hôc gêlêc lau Tesalonika-nga si mêtê. Sêkên dan ga ñapep tên Pol lu Sailas si yom pi Yisu, ma sêkôc sa ti atac whin. Ma tôm bêc hoñ sem dôhôn yom dau whin Anötô ndê yom nan sêto mun su yêc nan. Ñac bu sênjalê inlu si yom bu yom ñandô me mba.¹² Ma lau Israel-nga daêsam sêkên whin Yisu, ma yêc lau Grik-nga, lauwhê tiwaê ma laungac daêsam sêkên whin bocdinan.

¹³ Malô goc lau Israel-nga yêc malac Tesalonika sêngô ñawaê bu Pol gêm Anötô ndê mêtê tên lau mbo Berea. Dec ñac sêtên Berea si, bu sêli lau ñalôm sa bu sêkên kisa Pol lu Sailas.¹⁴ Tu dinan-nga lau sêkên whin-nga sênkin Pol kôlhô tên malac dan yêc gameñ gwêc-nga gi. Magoc Sailas lu Timoti gacgeñ sêmbô malac Berea.¹⁵ Lau nan sêhoñ Pol ma sêsa señ sêwhin in, nan sêkôc in sêsip malac Atens si. Goc Pol kêkin ñac sêmbu si, ma sôm bu sêkên yom tên Sailas lu Timoti bu sêtên in sêmen ñagahô.

Pol gêm mêtê yêc Atens

¹⁶ Pol hôñ inlu mbo Atens, ma gêlic anötôi gwam daêsam sêlhac malac lôm, dec kôm in ñalôm ñawapac.¹⁷ Bocdinan in sôc lôm wê-nga gi ma gêm yomgalôm whin lau Israel ti lau Grik-nga nan sêto Anötô sa. Ma tôm bêc hoñ in sôc malac lôm gi tap lau ñatô sa, ma whê Anötô ndê yom sa tên ñac bocdinan.¹⁸ Yêc Atens lau ñatô sêmbô, nan êlêmê sem yomgalôm pi gên hoñ ñahu sêwhin dau. Sêsam ñac bu lau Epikuria ma lau Stoik. Tên ndoc ñac si lau ñatô sêngô Pol sôm ñawaê ñayham asê pi Yisu, ma pi lên datisa akên lau batê-nga, nan ñac sic hu sêseñ in ndê gauc ti yom ñatô. Lau ñatô sêsôm, “Ñgac dindec sôm yom daêsam ñapan, ñahu bocke?” Ma ñatô sêsôm, “Mboe in bu nem yac neñ gauc kwi tu bu dakên whin anötôi apa-nga.”

¹⁹ Bocdinan dec sêwê in sêtên gameñ nan sêsam bu Areopagas, gameñ nan lau nan sêkip gên ñahu sa-nga êlêmê sêkac sa sêmbô. Ñac sêkên Pol kalhac lau Areopagas-nga angô-nga, ma sêndac in bocdec bu, “Gitôm bu am whê yom wakuc nan am kêdôhôn tên lau, nan sa tên yac?”²⁰ Yac angô am nem yom tôm yom wakuc andô dan, ma yac bu anyalê yom dau ñahu.”²¹ Lau Atens ti lau apa hoñ nan sêndôc malac dinan, nan sêmbô tu sêngô yom ti sênem yomgalôm ñapan pi gauc wakuc bocke nan hôc asê ñac-nga. Ñac si

gwelen dan mba. Tu dinan-nga dec ñac bu sêngô Pol ndê yom.

²² Ma Pol tisa kalhac lau angô-nga yêc Areopagas, ma sôm, “O mac lau Atens-nga. Aô kayalê bu mac akôm gên daêsam tu bu anem akin anötôi nom-nga.”²³ Bu aô kasêlên ti gatôc gwaniñ gên hoñ nan mac amasan tu anem akin mac nem anötôi-nga. Ma aô gatap alta dan sa, nan mac ato yom pi bocdec bu, “Anötô nan yac tam gauc, nan ndê alta.” Anötô nan mac am akin magoc am gauc in, nan kwahic dec aô oc wawhê in sa tên mac.²⁴ In Anötô, nan kên nom ti gên hoñ, ma in undambê ti nom ñadau. Ma bocdinan in ndôc lôm dabun nan ñamalac amba sêmasan, nan dom.²⁵ Ma gên nan ñamalac sêmasan, nan oc nem in sa ñalên bocke? Bu in pônâ gên dan dom. Ma in dau kên wayahô tên ñamalac bu sêmbô tali ma kên gên hoñ bocdinan.²⁶ In kên ñamalac ñamata-nga mbo nom e kwahic dec lau titon-titon hoñ sêsa akên ñgac tigen dinan, ma sem nom ñagameñ sambob ahuc. Lau titon-titon hoñ si gameñ ñabatin, nan Anötô kêyalin sa gwanan su, ma têm bu lau toñ tigen-tigen si ñaclai tiatu ma tisaun, nan kêmatin tidôn gwanan su bocdinan.²⁷ Anötô kôm gên hoñ dinan tu bu lau sêlic, ma sênjalê in e sêtap in sa. Magoc in mbo balin tên yac lau tigen-tigen dom.²⁸ Tôm yom ñagauc dan nan mac daôm nem ñgac dan to mun su, nan sôm, “Tu Anötô ndê ñaclai-nga dec yac dambo tanli ma tanjêlên, ma yac neñ ñahu yêc sip in-nga.” Ma mac nem ñgac dan tiyham to yom ñagauc dan bocdec bu, “Yac dati in ndê balêkoc.”²⁹ Yac dati in ndê balêkoc ma bocdinan yac bu gauc nem bu in gitôm gol me silba me hoc me ñagatu dan, nan ñamalac sêmasan tôm ñac si gauc, nan dec yac gauc gêm yom so pi in.³⁰ Mun-nga lau daêsam gauc gêm yom bocdinan, bu sênjalê Anötô dom. Magoc in kên ñagâyô tên ñac dom. Tigen kwahic dec in gic atu bu lau hoñ sênem dau kwi.³¹ Bu in kêyalin bêc dan sa bu êmatôc lau nom-nga hoñ, ma in oc kôm gên dau ênkuc in ndê lên gitên. Ma in kêyalin ñgac dan sa bu kôm gwelen dau. In un ñgac dau sa akên lau batê-nga, dec tôle gên dau tiawê tên lau hoñ sêlic.”

³² Tên ndoc sêngô Pol ndê yom pi lau sêtisa akên lau batê-nga, nan lau ñatô sêpu in. Magoc lau ñatô sêsôm, “Yac bu angô am nem yom pi gên dinan tiyham.”³³ Ma tên dinan Pol tisa ma hu lau nan sêndôc Areopagas, nan sin.³⁴ Lau ñatô sênkuc Pol ma sêkên whin Yisu. Ñac si dan in Dionisias, nan mun-nga ndôc whin lau nan sêkac sa yêc Areopagas. Ma awhê dan ñaê Damaris ma lau ñatô sêkên whin bocdinan.

Pol mbo malac Korin

18 Tinjambu Pol hu Atens sin ma tên malac Korin gi.² Yêc dinan in tap ñgac Israel-nga dan sa, nan ndê ñaê Akwila. In dinda kôc in yêc gameñ Pontus-nga, ma mun-nga inlu ndê awhê Prisila sêndôc malac Rom yêc gameñ Itali-nga. Magoc tinjambu Kin Klaudias kên yatu bu lau Israel-nga hoñ sêhu malac Rom sin, dec inlu Prisila sêlhô si sêmbô malac Korin. Tên ndoc Pol hôc asê, nan gi gêlic inlu.³ Akwila lu Prisila inlu

awhê lu ngac sêkôc bôc ñamlic ma po ma sêsi pitiger tu sêmasañ bac-nga. Pol kêyalê gwelenj dau tidôn whiñ, bocdinañ dec mbo whiñ iñlu, ma sêkôm gwelenj sêwhiñ dau. ⁴ Pol tac whiñ bu lau I srael ma lau Grik nañ sêmbô Korin sêkên whiñ Pômdau, dec tòm bêc Sabat-nga hoñ sôc lôm wê-nga gi, ma gêm yomgalôm whiñ ñac.

⁵ Têñ ndoc Sailas lu Timoti sêmenj akênj gameñ Masedonia-nga, nañ Pol kênj dau sambuc tu gwelenj nem mêtê lau-nga. Inj hoc yom asê têt lau Israel-nga ma sôm têt ñac bu Yisu inj Mesaya dau. ⁶ Magoc lau Israel-nga sêkên whiñ Pol ndê yom dom, ma sêli awha sa têt inj. Bocdinañ inj kêgolonj kop su yêc ndê ñakwê bu tôc ñac si giso asê, ma sôm, “Mac atec Anötö ndê yom, dec awêkaiñ daôm nem ñagêyô. Aô dom. Kwahic dec wahu mac lau Israel-nga siñ, ma wakôm gwelenj têt lau nañ lau Israel dom.” ⁷ Goc Pol hu lôm wê-nga siñ, ma sa gi mbo Titius Justus ndê andu. Inj ngac gameñ apa-nga nañ gêm akîñ Anötö, ma inj ndê andu kalhac kêpiñ lôm wê-nga. ⁸ Ma ngac bata lôm wê-nga dañ ñaê Krispas, ti lau hoñ nañ sêmbô inj ndê andu, nañ sêkên whiñ Pômdau. Ma lau Korin-nga daêsam nañ sêngô Pol ndê yom, nañ sêkên whiñ Yisu ma sêlinj sanju.

⁹ Têt ôbwêc dañ Pol yêc mbê, ma gêlic Pômdau sôm yom têt inj bocdec bu, “Tôc daôm dom. Sôm anej yom asê ñapan, ma nem daôm dôn dom. ¹⁰ Bu aô gambo gawhiñ am, ma oc tòm dom bu lau dañ sêkên sac am. Bu yêc malac dindêc, anej lau daêsam sêmbô.” ¹¹ Bocdinañ Pol mbo Korin tòm yala tiger ma ayô 6, ma kêdôhôn Anötö ndê yom têt lau.

¹² Têt ndoc nañ Galio gêm gôlinj gameñ Akaya-nga, nañ lau Israel-nga nañ sêndôc malac Korin, nañ sêkên si ñalôm pitiger bu sêkên kisa Pol. Ma sêkên inj kalhac Galio anjô-nga bu êmatôc inj ndê yom. ¹³ Ma ñac sêsôm, “Ngac dindêc kêdôhôn lau bu sênem akinj Anötö ña lêt nañ so yac mba yomsu.” ¹⁴ Pol kac awha sa bu sôm yom, m agoc Galio dau ô lau Israel si yom ma sôm, “O mac lau Israel-nga! Mac nem yom dec bu hêganôn sac atu dañ, me gêt nañ so ñagôlinj Rom-nga, dec wanjô. ¹⁵ Magoc yom nañ mac asôm pi ngac dindêc, nañ hêganôn mac daôm nem yom ti ñaê ñatô ma yomsu Israel-nga. Bocdinañ mac daôm amasanj. Aô oc wamatôc yom kaiñ dinañ dom.” ¹⁶ Dec inj soc ñac su yêc andu matôc-nga. ¹⁷ Ma lau hoñ sêkôc Sostene, ngac bata nañ yob lau Israel-nga si lôm wê-nga yêc malac Korin, nañ dôn, ma sic inj yêc lau matôc-nga anjô-nga. Ma Galio gêlic, magoc kôm tòm gêm gauc.

Pol mbu têt Antiok gi

¹⁸ Pol mbo malac Korin têt baliñ ñagec, goc hu lau sêkên whiñ-nga siñ ma têt malac Kenkria gi, bu kôc wanj ma mbu têt gameñ Siria-nga ndi. Ma Prisila lu Akwila sêwhiñ inj si. Muñ-nga Pol gic bata yom dañ têt Anötö, ma tu dinañ-ñ ga têt ndoc sêmbô malac Kenkria, nañ kênj kêclaunj sêngapiñ tiapê. Pacndê su, goc ñac sêpi wanj ma sêlhô si. ¹⁹ Sêtên malac Epesas si, ma Pol sôc lôm wê-nga gi, ma gêm yomgalôm whiñ

lau Israel-nga. Ma ñac sêndac inj bu mbo whiñ ñac têt ñatô tiyham, magoc inj gôlôc têt ñac dom. Inj hu Prisila lu Akwila siñ sêmbô sêwhiñ ñac. ²¹ Ma têt ndoc inj pi wanj gi, nañ kêmatîñ yom têt lau Epesas-nga bocdec bu, “Anötö bu lic ñayham, dec aô wambu watên mac wamenj tiyham.” Goc wanj dau hu Epesas siñ ma sa gi. ²² Wanj dau kêsêlênj e hôc asê malac Sisaria, goc Pol sip baô gi. Ma inj pi Jerusalem gi ma gic lau sêkên whiñ-nga kêsi yêc dinañ. Ma tiñambu inj têt malac Antiok gi. ²³ Inj mbo Antiok ñasawa saun, goc kêsêlênj têt gameñ Prigia ma Galesia-nga gi. Yêc dindê inj golom-golom malac ma puc lau sêkên whiñ-nga dôn bu sêlhac ñan-nga.

Apolos ndê minj

²⁴ Têt ñasawa dinañ ngac dañ ñaê Apolos hôc asê malac Epesas. I ñ ngac Israel-nga nañ ndê malachu Aleksandria, ma inj ngac tigauç ma kêyalê Anötö ndê yom nañ sêto muñ su yêc, nañ tidôn. ²⁵ Lau ñatô sêndôhôn inj pi Pômdau Yisu su, ma bocdinañ inj kênj ndê ñalôm ti gauc sambuc bu êndôhôn lau pi Yisu ma whê inj ndê yom sa ñapep. Magoc inj kêyalê busanju ñalênj tigenj, nañ Jon ndê lêt êñku lau tu sênem dau kwi-nga. ²⁶ Yêc Epesas Apolos sôc lôm wê-nga gi, ma gêm mêtê ti ñannga. Prisila lu Akwila sêngô inj ndê yom, dec sêngalêm inj têt iñlu si andu gi, ma sêwhê yom ñatô sa têt inj e inj kêyalê Anötö ndê lêt nem lau si-nga ñapep enj.

²⁷ Tiñambu Apolos bu têt gameñ Akaya-nga ndi, dec lau sêkên whiñ-nga yêc malac Epesas sêpuc inj ndê ñalôm dôn. Ma sêto bapia têt lau Akaya-nga nañ sêtap Anötö ndê mwasiñ sa ma sêkên whiñ Yisu, ma sêtenj ñac bu sêkôc Apolos sa. Ma têt ndoc inj hôc asê, nañ inj mbo whiñ lau sêkên whiñ-nga dinañ, ma gêm ñac sa ñandô. ²⁸ Bu inj kalhac ñannga ma ô lau Israel-nga si yom yêc lau hoñ anjô-nga, ma whê Anötö ndê yom nañ sêto yêc, nañ sa, bu tôc asê bu Yisu inj Mesaya dau.

Pol mbu têt malac Epesas gi

19 Têt ndoc Apolos mbo Korin, nañ Pol hu gameñ Prigia ti Galesia-nga siñ, ma kêsêlênj ho senj lôc-nga nañ sa têt malac Epesas gi. Inj hôc asê Epesas, ma tap lau sêkên whiñ-nga ñatô sa. ² Ma inj ndac ñac bocdec bu, “Têt ndoc mac akênj whiñ tiwakuc, nañ mac akôc Nalau Dabun su, me mba?” Ma sêto yom ma sêsôm, “Mba. Yac akôc Nalau Dabun su dom, ma anjô yom dañ pi inj dom.” ³ Dec Pol ndac, “Mac alinj busanju kaiñ bocke?” Ma sêsôm bu, “Yac alinj busanju ñalênj gitôm Jon, Ngac Kêku Lau-nga ndê.” ⁴ Goc Pol sôm, “Jon kêku lau nañ sem dau kwi, ma sôm têt ñac bu sêkên whiñ ngac nañ oc menj êñkuc inj, nañ Yisu.” ⁵ Nac sêngô Pol ndê yom dinañ goc sêlinj busanju tu Pômdau Yisu ndê ñaê-nga. ⁶ Ma têt ndoc Pol hu amba sac ñac, nañ Nalau Dabun gêm ñac ahuc, dec sêsôm yom sem lau apa awha, ma sêhoc yom asê gitôm lau

propet. ⁷ Lau nanj gën dau hôc asê têng nac, nanj laun-gac 12.

⁸ Pol mbo malac Epesas nasawa gitôm ayô tö, ma sôc lôm wê-nga napanj. Ma yêc dindê inj gëlên yom dôn bu whê Anötö ndê gôlinj nahu sa têng lau. ⁹ Magoc lau natô si nalôm nadandi ma sêkôc Pol ndê yom sa dom. Ma yêc lau honj angô-nga sêpu senj nanj Pol whê sa têng nac. Goc Pol hu nac sinj ma kôc lau sêkên whin-nga su yêc lôm wê-nga. Ma tôm béc honj inj gêm mêtê nac mbo Tiranus ndê andu lau sêkac sa-nga. ¹⁰ Inj kôm bocdinaj tôm yala lu e lau Israel ti Grik-nga honj nanj sêmbo gamej Esia-nga, nanj sênggô Pômdau ndê jawae. ¹¹ Anötö kênj naclai têng Pol ma kôm gën dalô atu-tu daêsam. ¹² Inj kôc naclai atu, gitôm inj bu êmasac po wahen-nga ti nakwê awê-nga ma naclai dau oc lom ndi. Ma lau bu sêkôc po dau, ma sêkên sac lau gëmbac ti lau nanj nalau sac sêmbo nac si nalôm, dec oc kôm nac nayham sa.

Skiwa atui

¹³ Lau Israel-nga natô sêkôm gwelenj sêsoc nalau sac yêc lau. Ma nac sic hu sêsôm Pômdau Yisu ndê jawê asê têng ndoc sêkôm gwelenj dau. Nac sêkên yatu nalau sac bocdec bu, "Am sa mwenj, tu Yisu, nanj Pol gêm mêtê pi inj, nanj ndê jawê-nga." ¹⁴ Ma Israel si dabunsiga a tu danj jawê Skiwa ndê atui 7 sêkôm gwelenj dau sêwhin. ¹⁵ Magoc têng béc danj nalau sac danj ô nac si yom ma sôm, "Yisu lu Pol aô kayalê injlu su, magoc mac lau dinaj aô kayalê mac dom!" ¹⁶ Goc ngac ti nalau sac dinaj gic nac e ku nac dulu, ma gic nac basô-basô e sêlinj dac sac andô ma sênti sêsa akênj andu dau namlic nambwa-nambwa si.

Mêtê kêsôwec yêc Esia

¹⁷ T ênj ndoc lau Israel ti lau Grik-nga nanj sêndöc Epesas nanj sênggô gën dau jawae, nanj sêtöc dau atu, ma lau honj sêtöc Pômdau Yisu ndê jawê sa. ¹⁸ Ma lau daêsam nanj sic hu sêkên whin Yisu su, magoc sêsap si mêtê akwa dôn, nanj sêtisa sêlhac lau honj angô-nga ma sêhoc si sac asê. ¹⁹ Lau mbectoma-nga natô sêkôc si bapia mbec-nga ma sêkên pitigenj yêc lau angô-nga, goc sêpec ya gën. Bapia mbec-nga dinaj naôli atu-tu. Nac bu sêkên honj têng lau sênemlhi, dec oc sêtap awa sa gitôm mone silba 50,000. ²⁰ Nalên dinaj dec Pômdau ndê yom tiapa, ma kôm gwelenj ti naclai yêc lau sêkên whin-nga si nalôm.

²¹ Gën honj dinaj hôc asê su, goc Pol gauc gêm bu têng gamej Masedonia ti Akaya-nga ndi, ma tinambu mbu têng malac Jerusalem ndi. Inj sôm, "Aô watên Jerusalem wandi, ma tinambu wandic malac Rom kêsî whin." ²² Ma inj kêkinj Timoti lu Erastas, ngac lu nanj sêkôm gwelenj sêwhin inj, nanj sêmunj inj sêtên Masedo-

nia si. Ma inj dau gacgenj mbo nasawa saunj mbo gamej Esia-nga.

Lau sêli dau sa yêc Epesas

²³ Têng nasawa dinaj lau sêli dau sa nandô pi senj nanj lau sêkên whin-nga sênkuc. ²⁴ Ngac nanj gic hu gën dau nanj ndê jawê Dimitrias. Inj ngac nanj pec silba ma kêmasanj ti alta me gën natô bu lau sêkên lhac si andu bu sênem akiñ anötö gwam awhê nanj sêsam bu Atemis. Ma inj ti lau natô sêtap awa daêsam sa yêc gwelenj dinaj. ²⁵ Inj kêgalêm lau dau sa, sêwhin lau natô nanj sêkôm gwelenj kainj tigenj, ma sôm têng nac, "Mac lau! Angô su nanj. Mac anyalê bu yac datap awa atu sa tu gwelenj dindec-nga. ²⁶ Magoc mac alic ti angô jawae pi gën nanj Pol kôm. Inj ngac nanj sôm têng lau bu gwam nanj namalac amba sêmasanj, nanj anötö nandô dom. Ma inj gêm lau daêsam si nalôm kwi bu sêhu sakinj anötö gwam-nga sinj. Inj kôm yêc malac Epesas ma saunj inj ndê yom oc nem gamej Esia-nga sambuc ahuc. ²⁷ Gën dau oc kôm lau sêlic yac nenj gwelenj sac, ma lôm nanj lau sem akiñ Atemis sêmbo, nanj oc sêlic tôm gën nambwa. Ma anötö awhê dau, nanj lau sem akiñ yêc gamej Esia-nga ma tôm nom nagamenj honj, nanj ndê waê oc ninga." ²⁸ Lau sênggô Dimitrias ndê yom ma gëli nac si nalôm sa e sic hu sêmbwêc, "Lau Epesas-nga si anötö Atemis, inj anötö tiwaê!"

²⁹ Malô goc lau malac-nga honj nanj sêkac sa, nanj sêli dau sa. Nac sêkôc Gaius lu Aristakus, ngac lu akênj Masedonia nanj êlêmê sênghên sêwhin Pol, nanj dôn, ma nac honj sênti sêtên gamej lau sêkac dau sa-nga, nanj si. ³⁰ Pol tac whin bu sôm yom têng lau dau, magoc lau sêkên whin-nga sêlhac inj ahuc. ³¹ Ma lau bata Rom-nga natô nanj sêmbo gamej dinaj, nanj Pol ndê silip, nanj sêkên yom têng inj, ma sêtenj inj bu têng gamej dinaj ndi dom.

³² Lau honj nanj sêkac dau sa sêmbo, nanj si gauc kênghôn. Nac honj sêmbwêc yom tidau-tidau. Ma nac si daêsam sem gauc nahu bocke dec sêkac sa sêmbo dinaj. ³³ Lau Israel-nga sêtinj nac si ngac bata danj jawê Aleksanda sa nalhu gi, bu sôm yom ma nem malô lau Epesas-nga nalôm tu nac lau Israel-nga. Lau daêsam sêmbwêc yom nagauc têng inj, dec inj gic amba bu sênem dau dôn ma sênggô inj ndê yom. ³⁴ Magoc lau sêlic bu inj ngac Israel-nga danj, dec honj sêmbwêc na awa atu tôm acgatu nasawa lu bu, "Lau Epesas-nga si anötö Atemis, inj anötö tiwaê! Inj anötö tiwaê!"

³⁵ Têng dinaj ngac bata Epesas-nga danj tisa ma sôm lau honj mamanj. Inj ngac nanj to yom nanj lau bata malac dinaj-nga sêmatinj tidôn, ma yob nac si bapia. Ma inj sôm, "Mac lau Epesas-nga, bocke? Lau nom-nga honj sênghâlê bu mac ayob anötö awhê atu Atemis ndê lôm, ti hoc nanj penj sip akênj umbonj, nanj lau sêtöc sa tôm Atemis ndê nagatu. ³⁶ Gën honj dinaj tôc dau yêc awê su, bocdinaj anem daôm dôn ma ayob daôm bu akôm gën honj ti gauc enj. ³⁷ Mac akôc ngac lu dinaj dôn, ma awê injlu sêsôc sêmenj, magoc sêsu yac nenj anötö awhê susu dom, ma sem kanj gën danj yêc inj

† Mone silba dinaj sêsam bu drakma, ma drakma tigenj gitôm naôli gwelenj béc tigenj-nga. 50,000 drakma dinaj naôli atu andô, oc hôc gëlêc PNG si mone K500,000. Lau natô sêkên whin bu yom nanj lau mbectoma sêto pi bapia dau, nanj kênj naclai atu têng nac, dec sêmlhi bapia dau na naôli atu.

ndê lôm dom. ³⁸Yac neŋ andu sêmatôc yom-nga dê sêlhac, ma lau sêmatôc yom-nga sêmbo. Dimitrias ti lau sêpec silba-nga naŋ si yom bu yêc asa, naŋ dec sêkôc iŋ solop sêtên lau dau sêndi. ³⁹Kwahic dec mac nem yom ŋatô bu yêc, naŋ akên tên lau sêmatôc yom-nga bu sêmatôc. ⁴⁰Ayob daôm ŋapep! Tu gên naŋ mac akôm tên acsalô lec-nga, dec gitôm bu mac daôm al-hac lau dau aŋgô-nga, ma oc atap matôc sa pi mêtê ali lau sa-nga. Gên dau bu hôc asê, dec oc tôm dom bu mac amasaŋ yom tên ŋgac êmatôc yom-nga. Bu gên naŋ mac akôm, naŋ ŋahu ŋayham mbasi.” ⁴¹Iŋ sôm yom dinaŋ su, goc kêkiŋ lau sêlhô têtên.

Pol kôm gwelen mbo Masedonia ma gameŋ Grik-nga

20 Nantiŋ atu dau pacndê, goc Pol kêgalêm lau Epesas-nga naŋ sêkên whiŋ Yisu, naŋ sa sêpitigerŋ. Iŋ sôm yom bu puc ŋac dôn ma êngilí ŋac bu sêlhac ŋaŋga, goc poŋ ŋac ma ti bu tên Masedonia ndi. ²Iŋ gi hôc asê su, ma kôm gwelen golom-golom malac. Iŋ gêm mêtê ti sôm yom daêsam tu bu puc lau si sêkên whiŋ dôn-nga, ma iŋ kôm ŋapaŋ e hôc asê gameŋ Grik-nga. ³Iŋ mbo dindê gitôm ayô tō ma bu pi waŋ daŋ bu mbu tên gameŋ Siria-nga ndi. Magoc tên ndoc dinaŋ lau Israel-nga ŋatô sêkic yom bu sêpi waŋ sêwhiŋ sêndi, ma sêkôm iŋ ŋayom. Pol ŋgô ŋapuc, dec iŋ pi waŋ gi dom, magoc mbu sôc gameŋ Masedonia-nga gi tiyham. ⁴Laungac naŋ sêkôm gwelen sêwhiŋ iŋ, naŋ si ŋaê bocdec. Sopate, iŋ Piriŋ atungac akên malac Berea, Aristakus lu Sekundus akên malac Tesalonika, Gaius akên Derbi, ma Tikikus lu Tropimus akên gameŋ Esia-nga, ma Timoti. ⁵Lau hoŋ dinaŋ sêmuŋ si sêhôn yac sêmbo malac Troas. ⁶Ma yac ambo malac Pilipai e lau Israel si Mwasiŋ Bolom Yist Mba-nga pacndê, goc akôc waŋ daŋ bu atên Troas andi. Waŋ dau kêsêlên mbo gwêc ŋasawa gitôm bêc amanŋaŋ su, goc yac ahôc asê Troas ma atap lau dinaŋ sa. Ma yac ambo malac dinaŋ tôm wake sambuc daŋ.

Pol uŋ Yutikas sa

⁷Tên Sonda ôbwêc lau sêkên whiŋ-nga sêpitigerŋ bu sêneŋ mwasiŋ dabuŋ. Yac akac sa ambo andu baliŋ daŋ, andôc ŋalôm ŋahô titô-nga ma lau sêkên lam daêsam sêŋgalên. Pol gauc gêm bu hu Troas siŋ tên laŋsê, ma bocdinaŋ gêm mêtê baliŋ e timaniŋhu. Balê wakuc daŋ ŋaê Yutikas ndôc gatam atú ma kên daŋga Pol ndê yom e bêc ku iŋ dulu. Iŋ yêc bêc kêlhiŋ dau siŋ, ma gacgeŋ peŋ sip nom gi akên ŋalôm ŋahô-nga dinaŋ. Lau sêsip si bu sêkôc iŋ sa, magoc sêlic bu iŋ mbac ndu su. ¹⁰Magoc Pol sip gi, hu dau sac balê dau ŋahô ma kêgape iŋ dôn. Ma iŋ sôm tên lau, “Mac ahêgo daôm dom. Iŋ tali.” ¹¹Goc iŋ mbu pi andu ŋalôm ŋahô-nga tiyham gi. Ma iŋ pô bolom kôc ma ŋac seŋ mwasiŋ dabuŋ. Ma iŋ gic têku iŋ ndê yom tiyham e bêbêc, goc hu ŋac siŋ ma kôlhô gi. ¹²Ma balê naŋ Pol uŋ iŋ sa mbo tali tiyham, naŋ lau sêkôc iŋ mbu tên iŋ ndê andu gi ti atac ŋayham atu.

Pol tên malac Miletus gi

¹³Pol gauc gêm bu êŋsêlên ho seŋ tên malac Asos ndi, ma sôm tên yac bu api waŋ daŋ andi atap iŋ sa yêc dindê. ¹⁴Yac a ahôc asê ma iŋ tap yac sa yêc Asos. Ma yac akôc iŋ pi waŋ whiŋ yac, goc atên malac Mitilene a. ¹⁵Ŋagalaŋsê yac ahu malac dau siŋ ma alac e a gi apoc ampiŋ nduc Kios. Tên bêbêc yac alac atên nduc Samos a, ma ŋagalaŋsê ahôc asê malac Miletus. ¹⁶P ol tac whiŋ bu lic Om †Pentikos-nga yêc Jerusalem. Tu dinaŋ-nga iŋ gauc gêm bu yac andi ŋagahô, ahôc gêlêc malac Epesas, ma ambo gameŋ Esia-nga ŋasawa baliŋ dom.

Pol gic yomsu lau bata Epesas-nga

¹⁷Tên ndoc yac ambo Miletus, naŋ Pol kên yom tên lau sêkên whiŋ-nga yêc malac Epesas, ma kêgalêm ŋac si lau bata sa sêtên iŋ sêmeŋ. ¹⁸Ŋac sêhôn asê ma iŋ sôm yom tên ŋac bocdec bu, “Mac aŋyalê aneŋ lên hoŋ naŋ gakôm tôm bêc hoŋ naŋ gambo gawhiŋ mac, tên bêc ŋamata-nga naŋ gahôc asê gameŋ Esia-nga ŋapaŋ e meŋ tên kwahic dec. ¹⁹Lau Israel-nga sêkên kisa aô ŋapaŋ dec sêkên ŋawapac atu tên aô. Tigeŋ aô kagwiniŋ dauŋ ma gam akiŋ Pômdau ti taŋsulu tu mac-nga. ²⁰Mac aŋyalê bu yom bocke naŋ gitôm bu nem mac sa, naŋ aô gasêc ahuc tên mac dom. Aô gasôm yom hoŋ asê timala eŋ. Aô kadôhôn mac yêc lhu, ma kadôhôn mac yêc mac nem andu tôm gi. ²¹Aô gahoc yom asê tên lau Israel ti lau Grik su, bu sênem dau kwi ma sêsôc Anötô ŋapu, ma sêkên whiŋ yac neŋ Pômdau Yisu. ²²Kwahic dec Ŋalau Dabuŋ kac aô bu watên Jerusalem wandi. Magoc aô kayalê gên bocke naŋ oc hôc asê aô yêc dindê, naŋ dom. ²³Gên tigeŋ dec kayalê su, bu yêc malac hoŋ Ŋalau Dabuŋ kên puc aô bu ŋawapac oc sêtap aô sa, ma aô oc wandôc gapocwalô. ²⁴Tigeŋ aô gatôc ti gahêgo dauŋ pi gên dau dom. Aô galic dauŋ ŋamlic gitôm gên ŋambwa-nga. Aneŋ gauc atu bu walhac ŋaŋga e wandic dabiŋ gwelen naŋ Pômdau Yisu kên tên aô. Ma gwelen dau bocdec bu, aô oc wahoc ŋawaê ŋayham asê pi Anötô ndê mwasiŋ. ²⁵Mac lau hoŋ naŋ gahoc yom pi Anötô n dê gôliŋ asê tên mac su, naŋ aŋgô. Kwahic dec aô kayalê bu mac nem daŋ oc lic aô aŋôn tiyham dom. ²⁶Bocdinaŋ dec wasôm asê tên mac, bu ŋamalac asa naŋ tec Anötô ndê yom, naŋ aô oc wawêkaiŋ iŋ ndê ŋagêyô dom. ²⁷Bu aô gawhê Anötô ndê lên hoŋ sa tên mac su, yom daŋ siŋ dau yêc-nga dom.

²⁸“Mac lau dindê, ayob daôm ti lau sêkên whiŋ-nga hoŋ ŋapep. Bu Anötô gêmlihi iŋ ndê lau hoŋ su ŋa iŋ dau ndê dac, ma Ŋalau Dabuŋ dau kêyaliŋ mac sa bu ayob ŋac. Bocdinaŋ ayob Anötô ndê domba ŋapep.

²⁹Aô kayalê bu tên ndoc aô wahu mac siŋ, naŋ kêdôhônŋwaga tasaŋ oc sêmeŋ gitôm giam pôm naŋ sêsôc sêmeŋ bu sêseŋ domba. ³⁰Ma mac daôm nem lau ŋatô oc sêtisa, ma sênem yom ŋandô kwi ti yom tasaŋ, bu sêŋsôn lau ŋatô si gauc e sêhu mac ti yom ŋandô siŋ ma sêŋkuc ŋac. ³¹Bocdinaŋ anem ali ŋapaŋ.

Gauc nem bu tòm yala sambuc tö aö gakên puc mac tòm ac ma ôbwêc honj ti tanjsulu enj.

³² “Kwahic dec aö wakên mac asip Anötö amba. Asap yom pi inj ndê mwasiñ atu dön napanj. Bu yom dau gitôm bu oc puc mac dön alhac napanj e awêkaiñ malam yêc undambê awhiñ lau dabunj honj. ³³ Aö tanjwê lau danj bu sênem aö sa nja gol me silba me njakwê dom. ³⁴ Mac anyalê bu aö dauñ amanj gakôm gwelenj tu watap gên sa bu nem aö ti lau nanj sêkôm gwelenj sêwhiñ aö, nanj sa. ³⁵ Gwelenj honj nanj aö gakôm nanj tõe asê têt mac bu dakôm gwelenj atu kaiñ dinañ napanj bu danem lau nasac sa dandic njawaê. Gauc nem yom nanj Pômdau Yisu dau sôm bocdec bu, ‘Dakênj gên têt lau oc êmwasiñ yac hóc gêlêc lau sêkênj gên têt yac, nanj su.’”

³⁶ Pol gic bata ndê yom goc pônj haduc whiñ njac honj, ma tenj mbec. ³⁷ Goc njac honj sêngape inj dön ti sêngutô inj, ma sêtanj inj. ³⁸ Pacndê, goc sêhonj inj sêsa wanj si. Nac si njalôm njawapac atu pi inj ndê yom nanj sôm bu njac oc sêlic inj angô tiyham dom.

Pol hóc asê gameñ Siria-nja

21 Yac ahu njac siñ ma api wanj a tiyham, ma wanj dau sa hêganônj nduc danj njaê Kos, nanj solop gi. Nagalanjê wanj dau kôc yac atên malac Rodes, ma a e wanj sôc malac Patara. ² Yêc dindê yac atap wanj danj sa, nanj bu têt gameñ Pionisia-nja ndi, dec apwê gi alom ma wanj dau hu Patara siñ. ³ Yac alac e alic nduc Saipras poc njalôm-nja, ma anjêc ambo awê-nja ma anti e asôc malac Taya yêc gameñ Siria-nja, ma asip baö a. Wanj dau kôc wapa malac dinañ-nja njatô. ⁴ Yêc malac Taya yac atap lau sêkênj whiñ-nja sa, ma ambo awhiñ njac tòm bêc 7. Njalau Dabunj kêñ puc njac dec njac bu sêlhac Pol ahuc bu têt Jerusalem ndi dom. ⁵ Magoc bêc 7 dinañ su, goc yac ahu njac siñ bu api wanj tiyham. Lau sêkênj whiñ-nja ti njac si lauwhêi ma balêkoc honj sêhonj yac asa gwêc a, ma yêc dindê yac apônj hanjduc ma aterj mbec awhiñ dauñ. ⁶ Goc yac akam dauñ ma ahu dauñ siñ. Yac api wanj ma njac sêlhô sêmbu si.

⁷ Wanj dau sa akênj Taya ma kêti e hóc asê malac Tolemai. Yêc dindê yac atap lau sêkênj whiñ-nja sa ma ambo awhiñ njac tòm bêc tigenj. ⁸ Nagalanjê yac api wanj tiyham ma alac e asôc malac Sisaria. Ma yac asip baö a ma ayêc awhiñ njac ahenj-nja danj njaê Pilip. Munj-nja sêngyaliñ lau 7 sa bu sêndic sam gên danen-nja, ma Pilip inj njac si danj. ⁹ Inj ndê atuwêi hale sêmbu, nanj sem njac sa su dom, ma Anötö kêmwasin njac honj bu sêhoc yom asê sêtôm propet. ¹⁰ Yac ambo awhiñ njac bêc njatô su, goc propet danj njaê Agabus sip akênj gameñ Judia-nja menj. ¹¹ Inj têt yac menj, goc kôc Pol ndê pinjap su, ma sô inj dau amba ti ga hi dön. Ma inj sôm, “Njalau Dabunj sôm bu njalênj tigenj lau Israel-nja nanj sêmbu malac Jerusalem, nanj oc sêdô pinjap dindec njadau dön, ma sêkênj inj sip lau Rom-nja amba.”

¹² Têt ndoc yac angô yom dau, nanj yac ac yao Pol bu pi Jerusalem ndi dom. ¹³ Magoc inj ô yom ma sôm, “Tu sake-nja dec mac atanj tu aö-nja, ma bu akôm aö

njalôm ndi lu? Nac bu sêdô aö dön me sêndic aö ndu yêc Jerusalem tu Pômdau Yisu ndê njaê-nja, nanj gitôm.” ¹⁴ Yac alic bu inj oc sôc yac mba yom njapu dom, dec ahu siñ ma asôm, “Gên nanj Pômdau tac whiñ bu hóc asê, nanj njandô sa.”

Pol mbo Jerusalem

¹⁵ Dinañ su, goc yac amasanj dauñ ma api Jerusalem a. ¹⁶ Lau sêkênj whiñ-nja njatô akênj Sisaria sêwhiñ yac, ma sêwê yac atên Nason ndê andu a, bu ambo dindê. Nason inj njac akênj nduc Saipras, ma inj lau njamata-nja nanj sêkênj whiñ Yisu, nanj si danj. ¹⁷ Têt ndoc yac ahóc asê Jerusalem, nanj asidôwai sêkôc yac sa ti atac njayham. ¹⁸ Nagalanjê dec Pol ti yac honj a alic Jems, ma lau bata honj sêkac dau sa sêmbu Jems ndê andu. ¹⁹ Pol kam njac, goc gic minj yom pi inj ndê gwelenj yêc lau apa si gameñ, ma pi gên honj nanj Anötö kôm bu puc gwelenj dau dön. ²⁰ Nac sêngô yom dau su ma sêmpin Anötö. Magoc sêdôm têt Pol, “O asidôwa. Lic su nanj. Yêc dec, lau Israel-nja daêsam andô sêkênj whiñ Yisu, magoc sêsap Moses ndê yomsu honj dön napanj. ²¹ Ma njac sêngô njawaê bu am kêdôhônj lau Israel-nja nanj sêndôc lau apa si gameñ, bu sêhu Moses ndê yomsu siñ. Sêngô bu am sôm têt njac bu sêhu yac nenj mêtê dasê balêi si njamlic njatô su-nja, ti yac nenj gêbôm njatô siñ. ²² Bocdinañ kwahic dec yac oc dakôm bocke? Nac oc sêngô njawaê bu am mwenj su. ²³ D ec yac gauc gêm bu am kôm b ocdec. Yac mba lau hale dec sêmbu, nanj sêmatiñ yom tu bu sênem dabunj dau-nja. ²⁴ Bocdinañ am kôc lau dau sa ma êmkuc yac lau Israel-nja nenj lêt tamasanj dauñ njawasi sa yêc Anötö angô-nja, ma nem dabunj daôm whiñ njac. Nem njac sa ma nemlhi gên bocke nanj sêpônja bu sêndic dabinj yom nanj sêmatiñ têt Anötö, ma sêngaliñ njac kêclauñ su. Kôm bocdinañ dec lau Jerusalem-nja oc sêngyalê bu yom nanj sêngô pi am, nanj njahu mbasi. Nac oc sêlic bu am daôm sap yac nenj yomsu dön ma sa lêt honj njapep. ²⁵ Ma yom nanj yac tamatiñ pi lau gameñ apa-nja nanj sêkênj whiñ Yisu, ma dato sip bapia ma dakênj têt njac su, nanj dec yac oc dasenj su dom. Yac dato têt njac bu sênenj gên danen-nja nanj lau sêkênj ti da têt anôtôi gwam nanj dom, ma dac ma wata ti dac, nanj sênenj danj dom bocdinañ. Ma dato bu sêkôm mêtê mockaiñ-nja dom.”

²⁶ Têt galanjê Pol kôc lau hale dinañ sa, goc gic hu têt tu bu êmasanj dau njawasi sa yêc Anötö angô-nja, ma kêkuc lêt sênem dabunj dau-nja whiñ njac. Goc inj sôc lôm dabunj gi bu kêñ njawaê têt dabunjsiga pi bêc bocke njac si ndoc sênem dabunj dau-nja oc pacndê, ma njac tigenj-tigenj oc sêkênj si da.

† Yom nanj lau dinañ sêmatiñ tidôn, nanj sêsam yêc Yom Inglis bu ‘Nazirite Vow.’ Lau nanj sêmatiñ yom dau, nanj sêtimêtê dau njapep ti sem dabunj dau tu bu sênem akinj Anötö, e yom dau njatêm pacndê. Nac oc sêngapiñ si kêclauñ dom e têt dau pacndê, dec sêngaliñ kêclauñ honj su ma sêkênj da njatô yêc lôm dabunj. Alic Namba 6:1-21.

Sêkôc Pol dôn

²⁷ Pol ndê bêc 7 bu êmasan dau nawasi sa-nga kêpin bu pacndê, ma lau Israel-nga natô akên gameŋ Esia-nga sêlic in yêc lôm dabun. Goc sêli lau hoŋ nâlôm sa bu sêkôc in dôn. ²⁸ Nac sêmbwêc, "Mac lau Israel-nga, amen anem yac sa. Alic ngac dec. In ngac nan kêdôhôn lau tôm gameŋ hoŋ, ma pu yac lau Israel-nga ti yac neŋ yomsu, ma pu gameŋ dindec whiŋ. Ma gêŋ dan tiyham. In kôc lau Grik natô sêsoç lôm dabun nabatêmdö sêmen, dec kôm gameŋ dabun dindec nadômbwi sa." ²⁹ Nac sêsoç yom dinaŋ nahu bu muŋ-nga sêlic ngac Epesas-nga dan nê Tropimus, mbo malac Jerusalem whiŋ Pol. Ma nac gauc gêm bu mboe Pol kôc in têt lôm dabun gi. ³⁰ Têt dinaŋ lau malac-nga hoŋ sêli dau sa nandô ma sic dau sa sêpitigen yêc lôm dabun nabatêmdö. Nac sêkôc Pol dôn ma sêhê in sa awê gi, goc lau sic gameŋ dau ngatam ahuc. ³¹ Nac sêkôm bu sêndic in ndu sêmbu, ma lau siŋ Rom-nga si nâdau ngô nâwê bu lau malac Jerusalem-nga hoŋ sêli dau sa. ³² Goc ngahô in kôc lau siŋ-nga ti nac si lau bata natô, ma sênti sêtên lau toŋ dinaŋ si. Ma têt ndoc lau dau sêlic ngac bata ti in ndê lau siŋ-nga, nan sic Pol tiyham dom.

³³ Goc lau siŋ si nâdau kôc ndê lau ma sêkôc Pol dôn, ma in gic atu bu sêsoç in dôn na sen lu. Goc in ndac lau bu in asa, ma in kôm sac bocke. ³⁴ Lau yêc toŋ atu nâlôm sêmbwêc yom tidau-tidau, dec ngac dau kêyalê bu in gitôm dom bu tap gêŋ dau nahu sa. Goc in gic atu bu sêkôc Pol sêtên lau siŋ-nga si gameŋ sêndi. ³⁵ Têt ndoc sêhê asê tunbôm na-têc nan yêc gameŋ dau nasactô, nan lau sêkôm mwasac nanga bu sêndic Pol ndu. Tu dinaŋ-nga lau siŋ-nga sêhê in sa lôlôc bu sêkôc in sôc nac si gameŋ sêndi. ³⁶ Ma lau toŋ atu nan sênkuc, nan sêmbwêc napan, "Ndic in ndu! Ndic in ndu!"

³⁷ Lau siŋ-nga bu sêkôc Pol sôc nac si gameŋ nâlôm ndi, magoc in ndac nac si nâdau bocdec bu, "Gitôm bu wasôm yom dan têt am, me?" Ma ngac dau ndac, "Am kêyalê yom Grik, a?" ³⁸ Aô gam gauc bu am ngac Isip-nga nan ndoc dê giŋga su, gic nem lau gitôm 4,000 sa yêc gameŋ sawa, ma kêgilî nac bu sêndic siŋ têt lau Rom-nga." ³⁹ Magoc Pol sôm, "Mba! Aô ngac Israel-nga dan, ma aneŋ malac Tasis yêc gameŋ Silisia-nga. In malac nambwa dom, malac tiwê. Kwahic dec aô bu wandac am gitôm bu wasôm yom têt lau dindec, me mba?" ⁴⁰ Lau siŋ-nga si nâdau gôlôc, dec Pol kac dau kwi kalhac têt, ma gic amba têt lau bu sênem dau dôn. Ma têt ndoc gameŋ nanen sa, nan gic hu sôm yom têt nac na Yom tHibru.

Pol sôm yom têt lau Jerusalem-nga.

22 In sôm, "O asidôwai ti damanji. Akên danam ma aô wâo yom nan lau sêngôlin pi aô." ² Nac sêngô in sôm yom têt nac yêc nac dau si awa, nan Yom Hibru, dec lau hoŋ sem dau dôn ma sêhê danŋa in. Goc in sôm, ³ "Aô ngac Israel-nga. Dinaŋ kôc aô yêc gameŋ

Silisia-nga, ma aneŋ malachu Tasis. Magoc aô gatiatu yêc malac atu dindec, ma kadôhôn abanji si yomsu hoŋ napep en gambo Gamaliel nâpu. Aô gayêm dauŋ su nandô tu wanem akiŋ Anôtô-nga tôm kwahic dec mac daôm gauc gêm bu akôm. ⁴ Aô gakên kisa lau nan sênkuc lêt wakuc dindec, ma gakên lauwhê ma ngac sêkên whiŋ Yisu-nga daêsam sêsoç gapocwalô, ma gac atu bu lau sêndic natô ndu. ⁵ Dabunŋisa nâmata-nga ti lau bata hoŋ sênyalê aneŋ gwelen dinaŋ. Nac lau dinaŋ sêto bapia puc aô dôn-nga têt lau bata Israel-nga nan sêmbu malac Damaskas. Têt bêc dan aô kasêlên gambo seŋ bu wasip Damaskas wandi, bu wakôc lau sêkên whiŋ Yisu-nga yêc dindê sa sêtên Jerusalem sêmen, bu sêkên nandê têt nac. ⁶ Aô kasêlên e têt ac kac lhu gasuŋ sa Damaskas, ma sep tigen nâwê undambê-nga atu dan pô aô. ⁷ Dec gapen gasip nom ma gangô awa dan sôm yom têt aô bu, 'Saul, Saul, tu sake-nga am kên kisa aô?' ⁸ Ma aô gandac bu, 'O nâdau, am asa?' Goc awa dau ô yom ma sôm, 'Aô Yisu Nasaret-nga nan am kên kisa.' ⁹ Lau nan sêwhiŋ aô nan sêlic nâwê dau ma sêngô awa, magoc sênyalê yom nan Yisu sôm têt aô, nan dom. ¹⁰ Ma aô gandac, 'Pômdau, aô wakôm sake?' Ma in sôm, 'Tisa, ma sôc Damaskas ndi. Ma gêŋ bocke nan aô tac whiŋ bu am kôm-nga, nan aô oc wanŋin lau bu sêwhê sa têt am yêc dindê.'

¹¹ "Nâwê dau kôm aô tanôn tipeç, bocdinaŋ dec lau nan sêwhiŋ aô sêhê aô aman, ma sêwê aô gasôc Damaskas ga. ¹² Ma ngac dan nê Ananias meŋ gêlic aô. In ngac nan sa ndê lêt hoŋ kêkuc yomsu Israel-nga napep, ma lau Israel Damaskas-nga hoŋ sêtoç in sa. ¹³ In kalhac kêpin aô ma sôm, 'Asidôwa Saul, tanôm nâwa sa!' Ma têt ndoc dinaŋ en aô tanôn nayham sa e galic in. ¹⁴ Ma in sôm, 'Damanji si Anôtô kêyalin am sa bu êmyalê in ndê atac whiŋ, ma bu lic ngac gitên Yisu dau, ma bu ngô yom yêc in dau whasuŋ. ¹⁵ Ma am oc hoc yom nandô pi in asê têt lau hoŋ, ma sôm yom asê pi gêŋ hoŋ nan am gêlic ti ngô su. ¹⁶ Ma kwahic dec am hôŋ sake? Tisa ma lin busanŋu tu Yisu ndê nê-nga bu êngwasin am nem sac hoŋ su.'

¹⁷ "Têt ndoc aô gambu gatên Jerusalem gameŋ, nan gaten mbec gambo lôm dabun e gatuŋ kaiŋ dan sa. ¹⁸ Ma galic Pômdau Yisu sôm yom têt aô bocdec bu, 'Nagahô, hu Jerusalem siŋ kwahic dec, bu lau dec oc sêkôc yom nan am hoc asê pi aô, nan sa dom.' ¹⁹ Dec aô gaô yom ma gasôm, 'Pômdau, lau dindec sênyalê bu muŋ-nga aô kasalê lau sêkên whiŋ am-nga tôm lôm wê-nga hoŋ, bu wandic nac ma wakên nac sêndôc gapocwalô. ²⁰ Ma têt ndoc nan lau sêkêc Steven ndê dac siŋ tu in hoc yom asê pi am-nga, nan aô galhac ma galic ti atac nayham. Ma gayob lau nan sêtuc in na hoc, nan si nakwê.' ²¹ Goc Pômdau sôm têt aô, 'Ndi! Aô oc wanŋin am sa yêc lau Israel si gameŋ, bu têt lau apa si gameŋ ndi.'"

²² Lau hoŋ sêngô Pol ndê yom ti sem dau dôn e in sôm yom dinaŋ. Dec sêli awa sa ma sêmbwêc, "In gitôm bu mbo tali-nga dom. Ndic in ndu niŋga!" ²³ Nac sêmbwêc ti sêkac si nakwê andô-nga su ma sêmbalip

kop pi lôlôc gi sêmbô. ²⁴ Dec lau siŋ-nga si n̄adau kên yatu ŋac bu sêkôc Pol sôc ŋac si gameŋ ndi. In sôm bu sêhi in ŋa sô, ma sêŋsu in tu bu sêtap sa bu ŋahu bocke dec lau sêmbwêc in ŋalên bocdinaŋ. ²⁵ Sêsô in amba ti gahi dôn pi a bu sêhi in, dec Pol sôm têtŋ ŋac bata naŋ yob lau siŋ-nga toŋ daŋ, naŋ bocdec bu, “Bocke? Mac bu ahi ŋac Rom-nga daŋ, naŋ atap giso daŋ sa yêc in dom, naŋ dec oc aŋgili Rom si ŋagôlin, me mba?” ²⁶ Ŋac dau ŋô Pol ndê yom, dec têtŋ lau siŋ-nga si n̄adau gi ma sôm têtŋ in bu, “Am oc kôm sake, bu ŋac dindê in ŋac Rom-nga?” ²⁷ Goc ŋac dau têtŋ Pol gi ma ndac in, “Sôm asê têtŋ aô. Am ŋac Rom-nga, me mba?” Ma Pol sôm, “Aêc.” ²⁸ Dec lau siŋ-nga si n̄adau sôm, “Aô gahu awa atu siŋ dec gamlhi aneŋ bapia bu wati ŋac Rom-nga.” Magoc Pol sôm, “Aô daman in ŋac Rom-nga, ma bocdinaŋ dec aô ŋac Rom-nga gawhiŋ.”

²⁹ Yom dau kôm ŋac dau sô ŋandô, bu in kôc Pol ma sô in dôn, magoc kêyalê dom bu in ŋac Rom-nga. Ma lau naŋ bu sêŋsu Pol, naŋ ŋagahô sêkac dau su yêc in.

Pol kalhac lau bata Israel-nga aŋgô-nga

³⁰ Lau siŋ-nga si n̄adau bu tap sa bu ŋahu bocke dec lau Israel-nga sêŋgôlin yom pi Pol. Bocdinaŋ ŋa-galaŋsê bêbêc in kên yatu bu lau dabuŋsiga ti lau bata Sanedrin-nga hoŋ sêkac dau sa, goc kôc Pol su yêc lau siŋ-nga si gameŋ, ma kên in kalhac ŋac aŋgô-nga.

23 Pol tahê lau Sanedrin-ŋa a hoŋ ma sôm, “O aneŋ asidôwai. Aô neŋ atac pa su pi lên hoŋ naŋ gasa tu wanem akiŋ Anôtô-nga napan, e meŋ têtŋ acsalô lec galhac mac aŋôm-nga.” ² Dabuŋsiga ŋamata-nga ŋaê Ananias ŋô yom dinaŋ, dec sôm têtŋ lau naŋ sêlhac sêmpiŋ Pol bu sêtap in sôc tôkwa. ³ Goc Pol sôm têtŋ in, “Anôtô oc ndic am ô! Bocke dec am ndôc tu êmatôc aô êŋkuc yomsu Israel-nga, magoc am daôm sôm lau sêtap aô dec kêgili yomsu dau? Am gitôm a naŋ ŋadômbwê-nga ŋawasi, magoc ŋalôm-nga sop wen sa.” ⁴ Lau naŋ sêlhac sêmpiŋ Pol sêsôm têtŋ in bu, “Bocke dec am sôm yom sac-sac pi Anôtô ndê dabuŋsiga ŋamata-nga?” ⁵ Ma Pol ô yom ma sôm, “Asidôwai. Aô kayalê dom bu in dabuŋsiga ŋamata-nga. Bu sêto yom yêc bocdec bu, ‘Sôm yom sac pi ŋac naŋ gêm gôlin nem lau, naŋ dom.’”

⁶ Pol kêyalê bu lau Sanedrin-nga ŋatô ŋac lau Palêsai, ma ŋatô ŋac lau Sadiusi. Tu dinaŋ-nga dec in mbwêc yom têtŋ ŋac bocdec bu, “Aneŋ asidôwai aŋgô. Aô daman in Palêsai daŋ, ma aô bocdinaŋ. Aô gakên whiŋ bu yac oc datisa akên lau batê-nga. Ma kwahic dec ŋac bu sêmatôc aô tu yom dinaŋ-nga.” ⁷ Têtŋ ndoc in sôm yom dinaŋ, dec lau Sanedrin-nga sêwhê dau kôc, ma lau Sadiusi ti lau Palêsai sêsen dau. ⁸ Sêsen dau ŋahu bu lau Sadiusi sêkên whiŋ dom bu lau batê oc sêtisa tiyham, ma sêsôm bu aŋela ma ŋalau daŋ sêmbô dom. Magoc lau Palêsai sêkên whiŋ gên hoŋ dinaŋ.

⁹ Bocdinaŋ lau dau sêli dau sa ŋalên sac. Ma Palêsai ŋatô naŋ sêndôhôn yomsu, naŋ sêtisa ma sêsôm yom ti ŋaŋga, “Yac atap giso daŋ sa yêc ŋac dindêc dom. Mboe aŋela me ŋalau daŋ kên yom naŋ in êlêlê hoc

asê têtŋ lau, naŋ têtŋ in.” ¹⁰ Kêpiŋ bu siŋ hêc asê, dec lau siŋ-nga si n̄adau tôc bu mboe lau oc sêkac Pol kôc ndi lu. Bocdinaŋ in kêkiŋ in ndê lau siŋ-nga bu sêsa sêndi ti ŋaŋga ma sêŋgaho Pol su yêc lau dinaŋ, ma sêkôc in mbu têtŋ ŋac si gameŋ ndi tiyham.

¹¹ Têtŋ ôbwêc Pômdau hoc dau asê têtŋ Pol ma sôm, “Hêgo daôm dom, puc daôm dôn! Am hoc yom asê pi aô su yêc Jerusalem, ma am oc kôm bocdinaŋ yêc malac Rom whiŋ.”

Lau Israel-nga sêkic yom bu sêndic Pol ndu

¹² Galaŋsê bêbêc lau Israel-nga ŋatô sêkic yom bu sêndic Pol ndu. Ma sêmatiŋ pwac têtŋ dau bu oc sênen me sênôm gên dom e in mbac ndu su. ¹³ Lauŋac naŋ bu sêkôm gên dau naŋ si namba hêc gêlêc 40 su.

¹⁴ Ŋac sêtên dabuŋsiga atu-tu ti lau bata ŋatô si, ma sêsôm, “Yac amatiŋ pwac bu aneŋ gên dom e andic Pol ndu su naŋ. ¹⁵ Bocdinaŋ yac gauc gêm bu mac awhiŋ lau Sanedrin-nga andac lau siŋ si n̄adau bu hu Pol siŋ têtŋ mac, bu andac in pi gên ŋatô tiyham. Ma yac oc asiŋ ambo seŋ bu têtŋ ndoc sêwê in sêsa sêmen, naŋ yac andic in ndu.”

¹⁶ Pol lhuwê atuŋac ŋô gên dau ŋawaê, dec sôc lau siŋ-nga si gameŋ têtŋ Pol gi ma sôm asê têtŋ in. ¹⁷ Pol ŋô su dec ta ŋac naŋ yob lau siŋ-nga toŋ daŋ ma sôm têtŋ in, “Kôc balê dindêc têtŋ mac nem n̄adau ndi. In kôc yom daŋ bu sôm têtŋ in.” ¹⁸ Goc ŋac siŋ-nga di-naŋ wê balê dau têtŋ ŋac si n̄adau gi ma sôm, “Pol, ŋac naŋ ndôc gapocwalô, naŋ ndac aô bu wakôc balê dindêc têtŋ am meŋ, bu in kôc yom daŋ bu sôm têtŋ am.” ¹⁹ Ŋac dau kêlê balê dau sa ma inlu sêsa ahic si, ma in ndac in bu, “Am kôc yom bocke bu sôm têtŋ aô?” ²⁰ Goc balê dau sôm, “Lau Israel-nga sêkic yom bu sêndac am bu êmkiŋ Pol ndi lhac lau Sanedrin-nga aŋgô-nga têtŋ laŋsê, bu ŋac tac whiŋ bu sêndac in tu yom ŋatô-nga. ²¹ Ŋô ŋac si yom dom, bu ŋac si lau hêc g êlêc 40 sem neneŋ sêhôn in sêmbô seŋ. Lau dau sêsôm tidôn su bu sênen ma sênôm gên dom e sêndic in ndu. Ŋac kwahic dec sêmasaŋ dau sêmbô, sêhôn bu am lôc têtŋ ŋac si yom.” ²² Lau siŋ-nga si n̄adau ŋ gô balê dau ndê yom su, goc kêkiŋ in sa gi ma gic yomsu in bocdec bu, “Sôm têtŋ lau daŋ dom bu am mwen kên ŋawaê dindêc têtŋ aô.”

Sêkôc Pol têtŋ malac Sisaria gi

²³ Goc in ta ndê ŋac lu naŋ sêyob lau siŋ-nga toŋ lu naŋ sêtên in sêmen, ma sôm têtŋ inlu bu, “Andic lau siŋ-nga tôc 200 sa, ma lau siŋ sêndôc hosi-nga 70, ma lau siŋ kêlê-nga 200 sêwhiŋ. Asôm bu sêmasaŋ dau bu sêtên malac Sisaria sêndi têtŋ 9 kilok ôbwêc dindêc.

²⁴ Amasaŋ hosi tu Pol ndôc ŋahô-nga, ma ayob in napep e akên in sip gôlinwaga Rom-nga Filiks amba.”

²⁵ Ma ŋac atu dau to bapia daŋ bocdec:

²⁶ Aô Klaudias Lisias dec gato têtŋ am ŋac atu gôlinwaga Filiks. Acsalô ŋayham am. ²⁷ Lau Israel-nga sêkôc ŋac dindêc dôn ma bu sêndic in ndu. Magoc aô gatap sa bu in ŋac Rom-nga daŋ, dec aô

ti neŋ lau siŋ-nga aŋgaho iŋ su yêc ɲac amba. ²⁸ Aô bu watap yom naŋ sêŋgôliŋ pi iŋ, naŋ ɲahu sa, dec gakêŋ iŋ kalhac lau Israel si lau bata Sanedrin-nga aŋgô-nga bu sêŋsahê iŋ. ²⁹ Aô gatap sa bu yom naŋ sêŋgôliŋ pi iŋ, naŋ hêganôŋ lau Israel-nga si yomsu. Magoc aô gatap yom daŋ sa gitôm bu yac andic iŋ ndu me akêŋ iŋ ndôc gapocwalô-nga dom. ³⁰ Malô aô gaŋgô ɲawaê bu lau ɲatô sêkic yom gelec bu sêndic iŋ ndu. Bocdinaŋ dec aô kakiŋ iŋ têt am goloc ɲagahô, bu am êmatôc iŋ ndê yom. Ma aô gac a tu lau naŋ sêŋgôliŋ yom pi iŋ, bu sêwhê yom dau sa têt am.

³¹ Iŋ to yom dau su, goc kêŋ bapia sip iŋlu amba, ma iŋlu sic lau siŋ-nga sa ma sêkôm tôm iŋ gic atu ɲac. Têt ôbwêc dau dinaŋ sêkôc Pol whiŋ ɲac, ma sêsa sêtêt malac Antipatris si. ³² Galaŋsê bêtêc lau siŋ-nga naŋ sêŋsêlêŋ sêmbo nom, naŋ sêlhô sêmbu sêtêt si gameŋ yêc Jerusalem si. Ma lau siŋ-nga naŋ sêndôc hosi sêhoŋ Pol sa si. ³³ Têt ndoc sêhôt asê Sisaria, naŋ sêkêŋ Pol ti bapia dau têt gôliŋwaga Filiks. ³⁴ Ma iŋ sam bapia dau, goc ndac Pol bu iŋ ɲgac gameŋ bocke-nga. Ma tap sa bu iŋ ɲgac gameŋ Silisia-nga. ³⁵ Goc sôm, “Aô oc waŋgô am nem yom, têt ndoc lau naŋ sêŋgôliŋ yom pi am, naŋ sêhôt asê.” Goc iŋ kêŋ yatu iŋ ndê lau bu sêyob Pol yêc andu atu naŋ muŋ-nga Kiŋ Herod kwê sa naŋ.

Pol kalhac Filiks aŋgô-nga

24 Bêc 5 giŋga su, goc dabuŋsiga ɲamata-nga Ananias ti lau bata Israel-nga ɲatô sêsip malac Sisaria si, bu sêkêŋ yom naŋ sêŋgôliŋ pi Pol, têt gôliŋwaga Filiks. Ma sêkôc ɲgac daŋ ɲaê Tetulus whiŋ ɲac, bu nem ɲac awha têt Filiks. ² Lau sêkôc Pol sôt meŋ, goc Tetulus gic hu sôm ndê yom têt Filiks bocdec bu, “O ɲgac ɲayham kêlêc Filiks. Am gêm gôliŋ yac ɲapep, dec yac ambo ɲayham ma ti yom malô ɲa-sawa baliŋ su. Am ɲgac tigau dec kêmasaŋ lêt wakuc ɲayham ɲatô, naŋ lau gameŋ dindec-nga kwahic dec sêŋkuc sêmbo. Yac ti mba lau hoŋ naŋ sêmbo am nem gôliŋ ɲapu, naŋ bu anem daŋge am ɲapaŋ. ⁴ Aô bu waŋyaiŋ am nem têt dom, ma bu wakôm am lic ɲakam sa dom. Bocdinaŋ wandac am bu ɲgô yac mba yom apê lec. ⁵ ɲgac dindec iŋ ɲgac êŋgilí lau-nga, ma gêli lau Israel-nga ɲalôm sa tôm gameŋ hoŋ. Iŋ lau toŋ naŋ sêŋkuc yom so pi ɲgac Nasaret-nga dinaŋ, naŋ si ɲgac ɲamata-nga. ⁶ Ma gêt daŋ whiŋ. Iŋ bu kôm mêtê naŋ toc yac mba lôm dabuŋ sa bu gameŋ dabuŋ dom. Tu dinaŋ-nga dec yac akôc iŋ dôn. ¹⁸ Am daôm bu kip iŋ sa, dec am oc tap sa bu yom hoŋ naŋ yac aŋgôliŋ pi iŋ, naŋ yomandô.” ⁹ Tetulus sôm iŋ ndê yom dinaŋ, goc lau Israel-nga hoŋ naŋ sêwhiŋ iŋ, naŋ sêpuc iŋ ndê yom dôn ma sêsôm bu yomandô.

† Yêc bapia akwa ɲandô naŋ ɲabatiŋ 6b ma ndi têt 8a sêmbo dom. Lau atu-tu gauc gêm bu lau ɲatô sêto ɲabatiŋ 6b-8a tiŋambu-nga. Yom dau yêc bocdec bu: ... ma yac bu amatôc iŋ êŋkuc yac mba yomsu. vs7 Magoc lau siŋ-nga si ɲadau Lisias ti ndê lau siŋ-nga daêsam sêmeŋ sêŋgaho iŋ su yêc yac amaŋ. vs8 Ma Lisias gic atu bu lau naŋ sêŋgôliŋ yom pi iŋ, naŋ sêmeŋ sêsôm asê têt am.

¹⁰ Goc gôliŋwaga Filiks têt amba têt Pol bu sôm ndê yom, dec Pol sôm, “Aô kayalê bu am gêm gôliŋ gameŋ dindec ma kêmatôc lau si yom tôm yala ɲatô su. Bocdinaŋ aô atac ɲayham bu wasôm aneŋ yom têt am ma waô yom naŋ sêŋgôliŋ pi aô. ¹¹ Am bu ndac lau ɲatô, dec am oc tap sa ɲagahô bu bêt 12 gi su, naŋ gapi Jerusalem ga, tu bu watoc Anôtô sa-nga. ¹² Lau naŋ sêŋgôliŋ yom pi aô, naŋ sêŋyalê su bu aô gakôm mêtê sac daŋ dom. Aô gasôm ɲamalac daŋ yêc lôm dabuŋ dom, ma gali lau ɲalôm sa yêc lau Israel si lôm wê-nga me yêc malac Jerusalem ɲalôm dom. ¹³ Bocdinaŋ yom naŋ sêŋgôliŋ pi aô, naŋ ɲac gitôm dom bu oc sêtôc asê bu yomandô. ¹⁴ Magoc yom ɲandô tigeŋ dec wasôm asê têt am bocdec bu. Aô gam akiŋ damaŋi si Anôtô kakuc lêt wakuc tôm lau sêkêŋ whiŋ Yisu-nga sêŋkuc. Lau dinaŋ sêlic lêt dau bu lêt so. Magoc aô gakêŋ whiŋ yom hoŋ naŋ kêkuc Moses ndê yomsu ti yom hoŋ naŋ lau propet sêto muŋ su. ¹⁵ Ma gakêŋ batan bu Anôtô oc uŋ lau gitêt ma lau sac hoŋ sa akêŋ lau batê-nga tôm ɲac lau dindê sêkêŋ whiŋ. ¹⁶ ɲalêŋ dinaŋ dec aô kasahê bu wasa neŋ lêt hoŋ solop eŋ tu bu walhac ti neŋ atac pa su yêc Anôtô ti ɲamalac aŋgô-nga. ¹⁷ Aô gahu Jerusalem siŋ yala neŋ su, ma kwahic dec gambu gatêt Jerusalem ga, bu wanem aneŋ lau Israel-nga si lau ɲalôm sawa sa, ma bu wakêŋ da têt Anôtô. ¹⁸ Aô kakuc lau Israel-nga si lêt sêmasaŋ dau ɲawasi sa yêc Anôtô aŋgô-nga muŋ su, goc gasôc lôm dabuŋ ga bu wakêŋ neŋ da. Ma têt ndoc dinaŋ lau Israel-nga ɲatô akêŋ gameŋ Esia-nga sêlic aô. Aô gac lau toŋ atu sa dom, ma gali lau ɲalôm sa bu sêkôm kisa dom. ¹⁹ ɲac lau Esia-nga dau sic hu sêŋgôliŋ yom pi aô, ma bocdinaŋ ɲac bu gauc nem bu aô gakôm giso, dec ɲac dau sêmeŋ ma sêsôm asê têt am. ²⁰ Bu mba, goc sôm têt lau Israel-nga naŋ kwahic sêmbo dec, bu sêtôc asê têt am, giso bocke naŋ lau Israel si lau bata Sanedrin-nga sêtap sa yêc aô. ²¹ Mboe ɲac sêlic aô sac ma sêkêŋ aô galhac am aŋôm-nga bu êmatôc aô, pi yom tigeŋ naŋ aô gambwêc têt ɲac bocdec bu, ‘Aô gakêŋ whiŋ bu yac oc datisa akêŋ lau batê-nga.’”

²² Filiks ɲgô ti kêyalê yom daêsam su pi lau sêkêŋ whiŋ Yisu-nga si lêt wakuc. Bocdinaŋ dec iŋ gic bata yom, ma sôm têt lau Israel-nga naŋ sêmeŋ akêŋ Jerusalem, “Têt ndoc lau siŋ-nga si ɲadau Lisias meŋ akêŋ Jerusalem, naŋ aô oc wasôm aneŋ gauc asê pi mac nem yom.” ²³ Goc iŋ gic atu ɲgac naŋ yob lau siŋ-nga toŋ daŋ, bu sêyob Pol ɲapep, magoc sêsô iŋ dôn dom. Ma iŋ sôm têt iŋ bu kêŋ ɲasawa têt Pol ndê lau naŋ bu sêndic iŋ kêsi ti sênem iŋ sa, ma lhac ɲac ahuc dom.

Sêyob Pol sêmbo Sisaria

²⁴ Bêc ɲatô giŋga su, dec Filiks lu nawhê Drusila, naŋ awhê Israel-nga daŋ, sêŋgalêm Pol bu sêŋgô iŋ whê yom sa pi lau sêkêŋ whiŋ Yisu Kilisi-nga si lêt. ²⁵ Pol gêm yomgalôm whiŋ iŋlu ma sôm yom ɲasawa hic baliŋ, pi lêt naŋ lau sêti lau gitêt, ma sêtimêtê dau ɲapep, ma pi Anôtô ndê bêt êmatôc lau-nga naŋ oc

menj sa. Yom dau kôm Filiks töt dau sa, dec sôm, “Nan gitôm, am lhö mbu ndi. Têñ ndoc aö bu walic ñasawa ñayham danj, nan wakên yom am tiyham.” ²⁶ Ma tinjam-bu inj kègalêm Pol ti gêm yomgalôm whin inj tidim daêsam, bu inj kên bata bu Pol oc kên awa têt inj, bu nemlhi dau su yêc gapocwalô.

²⁷ Filiks bu kôm lau Israel-nga sêlic inj ñayham, dec kên Pol ndöc gapocwalô ñapanj. Yala lu ginga su, goc Pokias Festus ti gôlinwaga ô Filiks su.

Pol kalhac Festus angô-nga

25 Têñ ndoc Festus hóc asê bu nem gôlinj gameñ dinanj, nan inj mbo malac Sisaria tòm béc tö enj, goc pi Jerusalem gi. ² Ma yêc dindê dabuñsiga atu-tu ti lau bata Israel-nga sêpitigenj, ma yom nanj sêngôlinj pi Pol su, nanj sêhoc asê têt Festus. ³ Nac sêndac bu inj bu lic ñac ñayham, dec kên Pol mbu pi Jerusalem ndi. Nac sêndac gên dau, ñahu bu ñac sêmatinj yom tidôn su gelec, bu sêkên lau ñatô sêsinj sêmbo senj bu sêndic Pol ndu. ⁴ Magoc Festus ô yom ma sôm, “Pol dê sêyob sêmbo Sisaria, ma malô goc aö dauñ oc wambu watên malac dinanj wandi. ⁵ Mac asôm bu inj kôm giso, dec akên nem lau bata ñatô sêwhin aö, bu sêsôm mac nem yom pi inj asê têt aö yêc dindê.”

⁶ Festus mbo Jerusalem béc 8 me 10 su, goc sip Sisaria gi. Ma têt ñagalañsê inj gi ndöc inj ndê pôn êmatôc yom-nga, ma gic atu bu sêkôc Pol menj lhac inj angô-nga. ⁷ Têñ ndoc Pol hóc asê, nanj lau Israel-nga nanj sêmenj akên malac Jerusalem, nanj sêlhac sêngihi inj ahuc, ma sêsôm bu inj kôm giso atu. Sêngôlinj yom daêsam pi inj, magoc gitôm dom bu sêtôc ñandô asê. ⁸ Goc Pol sôm ndê yom asê bocdec bu, “Aö gakôm giso danj pi lôm dabuñ dom, ma kagili lau Israel si yomsu, me Sisa ndê ñagôlinj danj dom.”

⁹ Festus tac whin bu lau Israel-nga sêlic inj ñayham, dec ndac Pol, “Am gêlic ñayham bu pwi Jerusalem ndi, ma aö wañsahê ñac si yom pi am yêc dindê, me mba?”

¹⁰ Ma Pol sôm, “Mba. Aö ngac Rom-nga, ma am ndöc nem pôn êmatôc yom-nga g êm Sisa angô. Bocdinañ êmatôc yom nanj sêngôlinj pi aö yêc dindec manj. Am kêyalê tidôn su bu aö gakôm giso danj têt lau Israel-nga dom. ¹¹ Aö bu wakôm giso danj nanj gic waê bu wambac ndu, nanj dec ndic aö ndu. Magoc yom nanj lau Israel-nga dindec sêngôlinj pi aö, nanj bu ñandô mba, dec solop dom bu am kên aö wasip ñac amba. Sisa dau goc êmatôc anenj yom yêc malac Rom!”

¹² Têt dinanj Festus gêm yomgalôm whin lau atu-tu nanj sêmbo inj ndê gôlinj ñapu, goc sôm têt Pol, “Am ndac bu Sisa êmatôc nem yom. Bocdinañ dec am oc têt Sisa ndi.”

Festus lu Kinj Agripa sem yomgalôm pi Pol

¹³ Béc ñatô ginga su, goc Kinj Agripa † lu lhuwê Berenis sêhóc asê Sisaria bu sêti ñaclenj Festus. ¹⁴ Inju sêmbo sêwhin inj béc daêsam su, goc Festus gic minj pi Pol

† Kinj Agripa gêm gôlinj gameñ danj yêc bugictonj Galili-nga ñamakê, ma ndöc malac Sisaria Pilipai. Inj †Herod Agripa I (Apo 12:1-23) ndê atungac.

ma sôm t êñ Kinj Agripa, “Ngac danj mbo dec, nanj Filiks kên ndöc gapocwalô ñapanj e menj têt kwahic dec.

¹⁵ Têt ndoc aö gapi Jerusalem ga, nanj dabuñsiga atu-tu ti lau bata Israel-nga sêngôlinj yom pi inj, ma sêndac aö bu walôc bu inj mbac ndu. ¹⁶ Aö gawhê sa têt ñac bu yac lau Rom-nga nenj mêtê bocdec bu. Dandic ña-malac danj ndu dom e dakên ñasawa têt inj bu lhac lau nanj sêngôlinj yom pi inj, nanj angô-nga, ma inj ô ñac si yom su nanj. ¹⁷ Têt ndoc ñac si lau ñatô sêsip akên Jerusalem sêwhin aö, nanj gahôn béc daêsam dom. Aö gahôc asê, ma galañsê bêbêc aö gac atu anenj lau bu sêkôc ngac dau sôc menj lhac anenj pônj wamatôc yom-nga ña-ndô-nga. ¹⁸ Lau dau sêtisa bu sêngôlinj yom pi inj, ma aö gauc gêm bu ñac oc sêtôc inj ndê giso ñandô danj asê. Magoc mba! ¹⁹ Nac sêsôm yom pi ñac dau si mêtê sênem akinj si anötô-nga, nanj ñac gauc gêm bu Pol kékuc dom. Ma sêlic inj sac pi ngac batê danj ñaê Yisu, nanj Pol sôm bu tisa akên lau batê-nga ma mbo tali tiyham. ²⁰ Aö gapônda dauñ tu lêt wamatôc yom kainj dinanj-nga. Bocdinañ aö gasôm têt Pol bu inj bu tac whin bu pi Jerusalem ndi, dec yac oc amatôc inj ndê yom yêc dindê. ²¹ Magoc Pol tec ma ndac bu Sisa dau êmatôc inj ndê yom, dec aö gac atu bu anenj lau sêyob inj e wanjinj inj têt Sisa ndi.” ²² Goc Agripa sôm têt Festus, “Aö dauñ atac whin bu wanjô ñamalac dau ndê yom.” Ma Festus sôm, “Bocdinañ, lañsê nanj am ngô inj ndê yom.”

Pol kalhac Agripa angô-nga

²³ Têt galañsê Agripa lu Berenis sêsôc si gôlôn kinj-nga sa, goc sêsôc andu sêngô yom-nga ñalôm si sêndöc. Ma lau bata sinj-nga ti lau bata malac-nga honj sêwhin injlu. Goc Festus kên yatu bu sêkôc Pol sôc menj. ²⁴ Ma inj sôm, “Kinj Agripa ti mac lau honj nanj ambo dindec. Alic inj ngac dec. Lau Israel-nga honj sêtenj aö yêc Jerusalem ma yêc malac Sisaria dindec, bu walôc bu inj mbac ndu. ²⁵ Magoc aö gatap inj ndê giso danj sa, nanj gitôm bu dandic inj ndu-nga dom. Ma inj dau ndac bu Sisa êmatôc inj ndê yom, madec aö bu wanjinj inj têt Rom ndi. ²⁶ Ma kwahic dec aö bu wato bapia danj têt Sisa, magoc aö kayalê yom ñandô danj bu wato pi ngac dindec-nga dom. Tu dinanj-nga Kinj Agripa, aö gakên inj kalhac am ti mac lau honj anôm-nga, bu dakip yom honj sa, ma datap yom ñandô danj sa, nanj tòm bu wato têt Sisa. ²⁷ Yac bu tanjinj ñamalac g apocwalô-nga danj têt Sisa, magoc dawhê inj ndê giso ñahu sa whin dom, oc solop dom.”

Pol whê dau sa têt Agripa

26 Têt dinanj Kinj Agripa sôm têt Pol, “Aö wakên ñasawa bu am sôm yom tu daôm-nga.” Goc Pol hóc amba sa têt lau, ma gic hu sôm inj ndê yom bocdec bu, ² “Kinj Agripa, kwahic dec aö bu waô yom honj nanj lau Israel-nga sêngôlinj pi aö. Ma aö atac ñayham bu wasôm asê walhac am anôm-nga. ³ Gên atu danj whin bocdec bu, lau Israel-nga si mêtê ti yom nanj sêwhê dau kôc pi, nanj am kêyalê tidôn su. Bocdinañ

aô wandac am bu kên n̄asawa hic baliñ t̄ên aô bu wasôm neñ yom hoñ asê. ⁴ Lau Israel-n̄ga hoñ s̄ênjalê aneñ l̄ên t̄ên ndoc gambo balê-n̄ga yêc dauñ neñ gameñ, ma l̄ên nañ gasa t̄ên ndoc gambo Jerusalem, nañ bocdinañ. ⁵ Lau Palêsai n̄ac lau nañ sem akiñ Anötö n̄anga s̄êh̄oc ḡêlêc lau Israel-n̄ga n̄atô su. Ma oc t̄ôm bu lau dinañ nañ s̄ênjalê aô t̄êm baliñ su, nañ s̄êwhê sa bu aô kakuc lau Palêsai si l̄ên dinañ. Magoc s̄êsôm asê dom. ⁶ Aô gakên batan̄ ḡên nañ Anötö gic bata t̄ên damañi, ma tu dinañ-n̄ga kwahic dec s̄êkên aô galhac am añôm-n̄ga. ⁷ Yac lau Israel-n̄ga mba toñ 12 sem akiñ Anötö acsalô ti ôbwêc, ma s̄êkên bata bu s̄êlic ḡên nañ Anötö gic bata, nañ n̄andô sa. O kiñ, aô wasôm t̄ên am bu lau Israel-n̄ga s̄êkên kisa aô tu ḡên dinañ-n̄ga eñ. ⁸ Yac akên batan̄ bu Anötö oc uñ lau batê sa tiyham, ma bocke dec mac lau n̄atô asô ti gauc gêm bu ḡên dau oc t̄ôm dom bu n̄andô sa?

⁹ “Mun̄-n̄ga lê aô dauñ gauc gêm tidôn ma galic n̄ayham bu wakôm ḡên daêsam tu wakên kisa lau nañ s̄êkên whiñ Yisus Nasaret-n̄ga. ¹⁰ Ma ḡên dau dinañ dec gakôm yêc Jerusalem. Dabun̄siga atu-tu s̄êlic n̄ayham ma s̄êlôc t̄ên aô bu wakôc lau s̄êkên whiñ-n̄ga daêsam dôn, ma wakên n̄ac s̄êndôc gapocwalô. Ma t̄ên ndoc sic n̄ac si lau n̄atô ndu, nañ aô galhac gawhiñ n̄ac ma galic n̄ayham. ¹¹ Tôm t̄êm daêsam aô galom-galom lôm wê-n̄ga hoñ ma kasalê lau s̄êkên whiñ Yisus-n̄ga bu wakên n̄agêyô t̄ên n̄ac. Aô gauc gêm bu wakên n̄andê t̄ên n̄ac e s̄êsôm yom sac sambuc. [†] Aô atac tec n̄ac n̄andô, bocdinañ kasêlên gatên lau gameñ apa-n̄ga si malac atu-tu bu wakên kisa t̄ên Yisus ndê lau.

¹² “O kiñ, t̄ên b̄ec dan̄ dabun̄-si ga atu-tu s̄ênjal̄iñ aô sa ma s̄ênkiñ aô bu wasip malac Damaskas wandi. Aô kasêlên gambo señ, ma t̄ên ac kalhac lhu n̄awê atu dan̄ sip akên undambê ma pô aô ti lau nañ s̄êwhiñ aô. ¹⁴ Yac hoñ aperiñ asip nom, ma aô gangô awha dan̄ sôm yom t̄ên aô yêc Yom Hibu bocdec bu, ‘Saul, Saul, tu sake-n̄ga am kên kisa aô? Am gitôm b̄oc nañ ḡêli dau sa t̄ên n̄adaw ndê ḡoliñ dec tap n̄andê sa.’ ¹⁵ T̄ên ndoc dinañ aô gandac, ‘O n̄adaw, am asa?’ Ma iñ ô yom ma sôm, ‘Aô Yisus, nañ am kên kisa. ¹⁶ Kwahic dec tisa. Aô gahoc dauñ asê t̄ên am, ma kayaliñ am sa bu nem ak-iñ aô. Ma ḡên nañ am kêyalê pi aô, ti ḡên nañ watôc t̄ên am, nañ am oc hoc asê t̄ên lau. ¹⁷ Aô wan̄gaho am su yêc lau Israel-n̄ga amba, ma yêc lau nañ lau Israel dom, nañ si amba whiñ. Kwahic dec wan̄kiñ am t̄ên lau gameñ apa-n̄ga dinañ ndi. ¹⁸ Am oc kôm n̄ac tandô po asê e s̄êkac dau kwi ma s̄êhu señ n̄asec-n̄ga ma Sadan̄ ndê ḡoliñ siñ, ma s̄êsa señ n̄awê-n̄ga ma s̄êsôc Anötö ndê ḡoliñ n̄apu. Ma lau nañ s̄êkac si n̄alôm kwi, nañ dec Anötö oc suc n̄ac si sac kwi, ma kên n̄ac s̄êwêkaiñ gameñ s̄êndôc tali n̄apan̄-n̄ga s̄êwhiñ lau nañ s̄êti lau dabun̄ tu n̄ac si s̄êkên whiñ aô-n̄ga.’

[†] Yom sac sambuc - yêc Yom Inglis s̄êsam bu ‘blasphemy’. Lau n̄atô gauc gêm bu Pol ndê yom dau n̄ahu bu iñ bu kên n̄andê t̄ên lau s̄êkên whiñ-n̄ga e s̄êhu si s̄êkên whiñ siñ ma s̄êpu Yisus. Ma lau n̄atô gauc gêm bu lau s̄êkên whiñ-n̄ga bu s̄êlhac n̄anga ma s̄êsôm bu Yisus iñ Anötö ndê Atu, dec Pol ti lau Israel-n̄ga oc s̄êlic yom dau bu yom sac sambuc gitôm bu s̄êndic n̄ac ndu. Alic yom n̄atô yêc Mat 26:63-66.

¹⁹ “O kiñ Agripa. Aô galic Yisus hoc dau asê akên undambê, ma aô gangô iñ ndê yom dec gasôc n̄apu.

²⁰ Aô gam mêtê lau bu s̄ênem dau kwi ma s̄êsôc Anötö n̄apu, ma s̄êkôm mêtê gitên bu s̄êtôc asê bu n̄ac sem dau kwi n̄andô. Aô gac hu yêc malac Damaskas, ma malô goc gam mêtê yêc Jerusalem, ma yêc gameñ Judia-n̄ga hoñ e gatên lau apa si gameñ whiñ. ²¹ Tu dinañ-n̄ga dec lau Israel-n̄ga s̄êkôc aô dôn yêc lôm dabun̄, ma bu s̄êndic aô ndu. ²² Magoc Anötö yob aô n̄apep e meñ t̄ên acsalô dindêc aô galhac am añôm-n̄ga. Ma kwahic dec aô wasôm asê t̄ên lau hoñ, lau ti-waê ma lau waêm̄ba s̄êwhiñ, bu yom hoñ nañ aô gahoc asê pi Yisus, nañ n̄adan̄ so yom nañ Moses ma lau propet s̄êhoc asê gwan̄a su pi ḡên nañ oc h̄oc asê, nañ dom. ²³ N̄ac s̄êsôm bu Mesaya oc h̄oc n̄andê e mbac ndu, ma tin̄ambu iñ oc ti ngac n̄amata-n̄ga bu ti-sa akên lau batê-n̄ga, ma hoc yom asê pi Anötö ndê l̄ên nem lau si s̄êmbo tali-n̄ga t̄ên iñ ndê lau Israel-n̄ga, ma t̄ên lau nañ lau Israel dom, nañ s̄êwhiñ. Yom dau oc t̄ôm n̄awê bu pô gameñ n̄asec-n̄ga.”

²⁴ Pol whê ndê yom sa mbo, ma Festus mbwêc iñ awha ahuc ma sôm, “Pol, am nem yom iñ yom solop dom. Yom daêsam nañ s̄êndôhôn t̄ên am, nañ kôm am nem gauc kên̄sôn.” ²⁵ Magoc Pol ô yom ma sôm, “O ngac atu Festus, aô neñ gauc kên̄sôn dom. Aneñ yom iñ yom solop ma yom n̄andô. ²⁶ Ḡên hoñ dindêc h̄oc asê yêc lhu, ma bocdinañ dec kiñ Agripa gitôm dom bu nem gauc ḡên dau. Yomandô! Iñ kêyalê ḡên hoñ dindêc su, ma bocdinañ aô gasôm neñ yom asê t̄ên iñ yêc awê. ²⁷ Kiñ Agripa, am kên whiñ lau propet si yom pi Mesaya, me mba? Aô gauc gêm bu am oc kên whiñ su.” ²⁸ Dec Agripa sôm t̄ên Pol, “Am gauc gêm bu n̄asawa apê lec am oc kac aneñ n̄alôm kwi bu wakên whiñ Yisus, a?” ²⁹ Ma Pol ô yom ma sôm, “Aô bu wasôm yom n̄asawa apê me n̄asawa baliñ, aô oc atac whiñ ḡên tigen. Aô water̄ mbec pi am ti mac lau hoñ nañ angô aneñ yom dindêc, bu Anötö kôm mac hoñ andi atôm aô ma akên whiñ Yisus, magoc bu kôm mac atôm aô tu gandôc gapocwalô-n̄ga lec dom.”

³⁰ Pol sôm iñ ndê yom meñ t̄ên dinañ, goc Kiñ Agripa tisa, ma ḡoliñwaga Festus ti Berenis ma lau hoñ nañ s̄êndôc s̄êwhiñ iñ, nañ s̄êtisa bocdinañ. ³¹ N̄ac s̄êhu andu dau siñ, ma sem yomgalôm t̄ên dau ma s̄êsôm, “Ngac dindêc kôm giso dan̄ nañ t̄ôm bu s̄êndic iñ ndu me s̄êkên iñ ndôc gapocwalô-n̄ga lec dom.” ³² Ma Agripa sôm t̄ên Festus, “Oc t̄ôm bu yac dahu ngac dindêc siñ lhô ndi, tigen iñ dau ndac bu Sisa êmatôc iñ ndê yom.”

Pol t̄ên malac Rom gi

27 Ma tin̄ambu s̄êsôm tidôn bu s̄êkên Pol ti lau gapocwalô-n̄ga n̄atô s̄êpi wan̄ dan̄, ma s̄ênkiñ n̄ac s̄êtên malac Rom nañ yêc gameñ Itali-n̄ga s̄êndi. S̄êkên n̄ac s̄êsip ngac siñ-n̄ga dan̄ amba, nañ ndê n̄aê Julias, nañ ti ngac bata siñ-n̄ga nañ yob Sisa ndê lau siñ-n̄ga toñ dan̄. ² Dec n̄ac s̄êpi wan̄ si, ma alu ngac dan̄ n̄aê Aristakus akên malac Tesalonika yêc gameñ Masedonia-n̄ga api awhiñ, ma yac asa a. Wan̄ dau meñ

akênj malac Adramitiam ma gic waê bu êñsêlênj sôc malac ñatô nanj sêyêc gameñj Esia-nga. ³ Ñagalañsê wañj dau sôc baô yêc malac Saidon. Julias tawalô Pol dec kêñj inñj sip baô gi bu ndic inñj ndê silip kêsi tu bu sêpuc inñj dônñj ña gênj ñatô-nga. ⁴ Tinambu yac api wañj dau ma asa a tiyham. Yac bu ahôc gêlêc nduc Saipras, tigenj mbu ñadinda puc wañj dônñj, dec yac anñgihi aho yêc nduc ñadômbwê-nga. ⁵ Goc wañj dau kêsêlênj mbo gwêc sawa, ma gi e ahôc gêlêc gameñj Silisia-nga ma gameñj Pampilia-nga su, ma gacgeñj a asôc malac Maira yêc gameñj Lisia-nga. ⁶ Ma yêc dindê ngac bata sinñj-nga dau tap wañj danñj sa, nanñj menñj akênj Aleksandria ma bu tênñj Itali ndi. Dec inñj kêñj yac a alom. ⁷ Magoc wañj dau kêti ñagahô dom. Yac ambo gwêc ñasawa bêc daêsam, e a ampiñj malac Naidas. Mbu ñadinda puc yac dônñj ñapanñj, bocdinañj dec akac wañj kwi anñôn gêm nduc Krit ña-awê-nga, ma anti a e ampiñj malac danñj ñaê Salmone. ⁸ Wañj kêsêlênj ti ñawapac e ahôc asê sôc nanñj sêsam bu Salanñj Nayham, nanñj yêc kêpiñj malac Lasea. ⁹ Bêc daêsam giñga su ma lau Israel si om atu nanñj sêhu gênñj daneñj-nga sinñj, nanñj pacndê su, dec yac anyalê bu oc asip têm sac tu dalac wañj-nga ñalôm. Bocdinañj Pol kêñj puc lau wañj-nga ma sôm, ¹⁰ “Mac lau, aô kayalê su bu oc dasip ñasac ñalôm e wañj ti wapa honñj oc sêninñga, ma mboe yac dauñj dawhiñj.” ¹¹ Magoc ngac bata sinñj-nga dau kêñj danñga Pol ndê yom dom. Inñj sôc ngac nem gôlinñj wañj-nga ti wañj ñadau si yom ñapu. ¹² Sôc dinañj gitôm dom bu wañj poc ñayham tênñj ndoc uhô-nga. Bocdinañj dec lau wañj-nga daêsam sêsôm yom pitigenñj bu sêsa tiyham ma sênñsahê bu sêlac sêtênñj malac Pioniks sêndi, ma wañj poc dindê e têm ñayham menñj sa. Yêc malac Pioniks, nduc Krit pôc mbu ahuc, ma bocdinañj sôc nanñj yêc malac dinañj inñj sôc ñayham tu wañj sêpoc-nga tênñj têm uhô-nga.

Mbu ñadinda

¹³ Yac ahônñj e bêc danñj mbu lilic kêsêlênñj ñayham, ma bocdinañj ñac gauc gêm bu sêtap têm ñayham sa bu sêlom malac Pioniks. Ñac sêhê anñga sa ma sêlac sênñkuc baô Krit-nga si. ¹⁴ Nasawa baliñj dom ma mbu sac danñj puc ñanñga akênñj baô-nga mbu sa tênñj gwêc sawa-nga. ¹⁵ Wañj dau sip mbu dinda ñalôm e tôm dom bu yac alac anñkuc baô-nga. Bocdinañj yac am wañj kwi kêsêlênñj kêkuc mbu. ¹⁶ Mbu soc yac e nduc sauñj danñj ñaê Kauda pôc mbu ahuc ñagec. Yac bu ahê wañj ña-gômbwa pi lôlôc menñj, magoc akôm wapac-wapac bu mbu puc ñadinda sac andô. ¹⁷ Lau sêhê gômbwa sa pi lôlôc menñj su, goc sêkic po pi wañj atu ñampê bu suc dom. Ñac sêtôc dau bu mbu oc soc yac ñapanñj e wañj ndi lôc pi ganñgac yêc Sirtis, dec sêlêc lac su ma sêkênñj anñga gwêc-nga sip gi bu tenñj wañj dônñj ênti timalô, ma sêkênñj wañj dau tam mbo. ¹⁸ Tênñj bêc tilu-nga mbu ti gwêc gic pi wañj sac andô, dec lau wañj-nga sêtôc dau atu ma sic hu sêmbaliñj wapa ñatô sinñj sip gwêc. ¹⁹ Bêc titô-nga sêhônñj wañj ñalac ti po ma wapa wañj-nga ñatô sa ma sêmbaliñj sinñj sip gwêc gi. ²⁰ Tigenñj mbu dau

timalô dom e bêc daêsam yac alic ac ti tata dom. Ma yac honñj mba gauc tigenñj bu oc andinañj.

²¹ Lau wañj-nga senñj gênñj danñj dom tôm bêc daêsam su, goc Pol tisa ma sôm, “Mac lau, aô gakênñj puc mac munñj su, bu ahu nduc Krit sinñj dom, magoc mac asôc anenñj yom ñapu dom. Mac bu anñgô anenñj yom dau, dec gitôm dom bu atap ñawapac dindêc sa, ma gênñj danñj oc ninñga dom. ²² Magoc kwahic dec wasôm tênñj mac bu nem ñalôm pênñj dônñj, bu mac nem danñj oc ninñga dom. Wañj tigenñj dec oc ninñga. ²³ Aô Anôtô ndê ngac danñj, ma gam akiñj inñj ñapanñj. Alhabêc ôbwêc inñj kêkiñj ndê anñela danñj menñj kalhac whiñj aô. ²⁴ Ma sôm tênñj aô, ‘Pol, am tôtec daôm dom. Am oc lhac Sisa anñgô-nga bu inñj êmatôc nem yom. Ma tu am-nga, Anôtô oc kêñj lau honñj nanñj sêmbo wañj sêwhiñj am, nanñj sêmbo tali.’ ²⁵ Bocdinañj mac lau, nem ñalôm pênñj dônñj, bu aô gakênñj whiñj Anôtô bu yom dau oc ñandô sa, tôm inñj ndê anñela sôm tênñj aô. ²⁶ Wañj oc ndi lôc pi nduc danñj, tigenñj yac oc dandinañj dom.”

Wañj gôlôc pi nduc

²⁷ Mbu tam yac ñapanñj ambo Gwêc Adria-nga. Tênñj bêc ti-14-nga ma timaniñhu goc lau wañj-nga sênñsahê bu yac asuñj sa baô. ²⁸ Sem dôhônñj gwêc ñagaponñj ma sêtap sa bu ñagaponñj gitôm 37 mita. Nasawa sauñj sem dôhônñj tiyham ma sêtap sa bu ñagaponñj gitôm 27 mita. ²⁹ Nac sêtôc bu wañj oc popoc pi hoc, bocdinañj sêmbaliñj anñga hale sip wañku-nga, ma sêkênñj bata bu lanñsê ñagahô. ³⁰ Lau sêyob wañj-nga gauc gêm bu sêhu wañj ti lau ñatô sinñj, dec sêkôm bu sêkênñj gômbwa sip gwêc ndi, sênñsau bu oc sêkênñj anñga ñatô sip yêc wañj ñampê-nga. ³¹ Magoc Pol sôm tênñj ngac bata ti ndê lau sinñj-nga bu, “Lau dinañj bu sêhu wañj sinñj, dec mac oc andinañj.” ³² Tu dinañj-nga lau sinñj-nga sêtim wac kic yêc g ômbwa, ma sêkênñj penñj sip gwêc gi.

³³ Tênñj bêbêc ganduc Pol sôm tênñj lau bu sênênñj gênñj. Inñj sôm, “Bêc 14 giñga su lec mac ayob wañj ñapanñj e mac anñj gênñj danñj dom. ³⁴ Kwahic dec aô wasôm tênñj mac bu gênñj danñj oc kôm mac ñayom dom, mac honñj oc ambo tamli. Bocdinañj dec anenñj gênñj bu puc mac dônñj.” ³⁵ Inñj sôm yom dinañj su, goc kôc bolom ma gêm danñge Anôtô yêc ñac honñj anñgô-nga, goc pô kôc ma gênñj. ³⁶ Dec lau honñj si ñalôm timalô ma senñj gênñj sêwhiñj. ³⁷ Yac lau nanñj ambo wañj, nanñj mba namba gitôm 276. ³⁸ Lau honñj senñj gênñj hôt ñac dônñj, goc sêmbaliñj bolom batac sip gwêc gi bu kôm wañj tilo.

³⁹ Tênñj ndoc gameñj ñawê sa nanñj sêlic baô, tigenñj sem gauc gameñj dau. Sêlic sôc ti ganñgac apa ñayham, dec gauc gêm bu sêkênñj wañj ndi pi baô yêc dindê. ⁴⁰ Nac sêtim anñga ñawac kic sip gwêc giñga, ma sênñgapwêc wac nanñj sô gôlinñj dônñj, nanñj su. Goc sêsô lac wañj ñatôk-wa-nga sa, bu mbu penñj lac ma kôc yac api baô andi. ⁴¹ Magoc wañj dau kêti gi gôlôc pi ganñgac ñabaô danñj yêc gwêc lôm e gacgeñj ñanñga sa. Ma gwêc dinda gic pi wañj ñambu-nga e kac popoc. ⁴² Tênñj ndoc dinañj lau sinñj-nga sêkic yom bu sêndic lau gapocwalô-nga honñj ndu, bu sêsip gwêc ma sêlhô sêndi dom. ⁴³ Magoc ñac si ngac bata bu nem Pol sa, dec kalhac ñac ahuc bu

sêkôm si yom nandô sa d om. In kên yatu bu lau nan sênkôc tidôn nan sêpwê sêsip gwêc ma sêmun sêsôc baô sêndi. ⁴⁴ Ma in kên yatu bu lau natô sêsac apa wan-nga natô nan gwêc gic popoc. Ma nalên dinan dec lau hon sêhôn asê baô ti lic sambuc.

Pol mbo nduc Malta

28 Yac hon api baô ti lic sambuc, ma malô atap sa bu nduc dau naê sêsam bu Malta. ² Ma lau nduc nga sêkôc yac hon sa ma sêyob ti sêmwasi yac nalên nayham. Têñ ndoc dinan u gic ma gamen nalhuc atu, bocdinar sêkôm ya golom bu yac ahen dau. ³ Pol tap a basô ti gap bu kên pi ya ndi, magoc mboc sac dan yêc gap nalôm, ma têt ndoc kêsahê ya nandê, dec sa bu lhô ndi ma serj Pol sip amba. ⁴ Lau malachu sêlic mboc dau keserj Pol amba dôn gacgerj kêgalên, dec sêsôm têt dau bu, "Ngac dê mboe in ngac gic namalac ndu-nga, dec in wêkaij nagêyô atu. Gitôm bu gwêc kô in ndu su, magoc kwahic dec in oc wê sa dom." ⁵ Tigerj Pol kêbalip mboc dau sip ya gi, ma gêt dan kôm in dom. ⁶ Lau dau sêkên bata bu in amba oc surj me ngagahô in oc hudau sip ndi mbac ndu. Magoc sêhôn nasawa bali e sêlic gêt dan hôn asê in dom. Bocdinar dec nac gauc gêm bu mboe in oc anötô dan.

⁷ Ngac dan naê Publias gêm gôlin nduc dinan, ma in wêkaij ndê gamen dan yêc kêpij baô nan wan popoc kalhac. In kôc yac sa a andôc in ndê andu, ma yob yac napep gitôm bêt tö. ⁸ Têt ndoc dinan Publias damba gêmbac yêc, namlic namahom ti kêc dau. Pol sôc gi gêlic in, ma terj mbec ti kên amba sac in, ma kôm in nayham sa. ⁹ Ma têt ndoc lau nduc-nga sêlic gêt dinan, nan sêhon si lau gêmbac hon sêtên Pol sêmen, ma in kôm nac nayham sa tiyham. ¹⁰ Ma nac sêtoc yac sa nalên nayham daêsam. Ma têt ndoc yac bu api wan ma alhô andi, nan sêkên gêt hon bu puc yac dôn ambo gwêc nasawa-nga têt yac.

Pol hôn asê Rom

¹¹ Yac ambo nduc dau tôm ayô tö su, goc api lau malac Aleksandria-nga si wan dan. Wan dau poc nduc dinan têt ndoc uhô-nga ma hôn têt nayham, ma yêc natôkwa-nga sêlên nac si anötô gwam lu si angô, dan sêsam naê Kasto, ma dan naê Polaks. Yac ahu gamen dau sinj, ¹² ma alac e ahôn asê malac Sairakyus ma ambo dinan tôm bêt tö. ¹³ Goc ahu malac dau sinj ma alac tiyham e a asôc malac Regiam. Têt galañsê mbu nayham dan perj lac napep, dec kên yac alac bêt tigerj a asôc sôc yêc malac Puteoli, ma asip baô a. ¹⁴ Yêc dinan yac atap lau sêkên whiñ Yisu-nga natô sa, ma sêkôc yac sa a ambo awhiñ nac gitôm bêt 7. Ma tinambu yac anjêlên bu atên malac Rom andi.

¹⁵ Lau sêkên whiñ-nga yêc malac Rom sêngô nawaê bu yac anjêlên ambo serj, dec sêsa sêmen bu sêkôc yac sa. Natô sêtap yac sa yêc Apias ndê gamen sêtidulu gêt-nga, ma natô sêtap yac sa yêc gamen nan sêsam bu Andu Nacleñ-nga Tö. Têt ndoc Pol gêlic lau sêkên whiñ-nga dinan, nan in atac pa su ma gêm

danje Anötö. ¹⁶ Yac hon anjêlên a, e ahôn asê Rom su, goc sêkên nasawa têt Pol bu ndôc andu dan, ma sêkên ngac sinj-nga dan yob in.

Pol gêm mêtê mbo Rom

¹⁷ Bêt tö ginjga su, goc Pol kêgalên lau bata Israel-nga nan sêndôc Rom, nan sa sêpitigerj, ma sôm têt nac, "Aneñ asidôwai Israel-nga, aô gakôm gêt so dan têt yac nerj lau Israel-nga dom. Ma gakôm gêt dan nan so abanji si gêbôm, nan dom. Magoc sêkôc aô dôn yêc Jerusalem ma sêkên aô gasip gôlinwaga Rom-nga ti in ndê lau sinj-nga amba. ¹⁸ Ma lau Rom-nga dau sênsahê aô e sêtap sa bu aô gakôm gêt giso dan nan tôm bu sêndic aô ndu-nga, nan dom. Dec nac bu sêhu aô sinj walhô wandi. ¹⁹ Magoc lau Israel-nga sêtec, ma sêli awha sa e aneñ lên dan mbasi, dec aô gandac bu Sisa ngô aneñ yom. Tigerj aô gakôm tu galic nac sac-nga dom, me tu bu wangôlin yom pi nac-nga dom. ²⁰ Acsalô lec aô kagalên mac sa aneñ, bu angô aneñ yom pi gêt hon dinan. Mac alic bu sêsô aô dôn na sen dindec, magoc aô gakôm gêt sac dan dom. Gêt tigerj gakôm, nan gakên batan gêt nan lau Israel dau sêkên bata."

²¹ Lau Israel-nga dinan sêngô Pol ndê yom ma sêsôm, "Lau nan sêndôc gamen Judia-nga nan sêto bapia dan têt yac, nan hêganôn am dom. Ma asidôwai Israel-nga akên gamen dinan, nan sêtên yac sêmen, nan sêsôm yom sac dan pi am dom. ²² Magoc yac anyalê bu yêc gamen hon lau sêpu lên nan lau sêkên whiñ Yisu-nga sênkuc. Bocdinar yac bu angô am nem gauc ti yom pi lên dau." ²³ Goc sêkên bêt dan bu sêkac sa sêwhiñ Pol tiyham.

Ma têt bêt dau nac sêkac sa sêmbo andu nan Pol yêc nan, ma lau Israel-nga hic daêsam sêmen sêwhiñ, dec ti tonj atu. Têt bêtêc napan e telha Pol sôm yom têt nac. In têt Anötö ndê gôlin nahu asê têt nac. Ma in whê Moses ti lau propet si yom sa bu kôm nac sênjalê bu Yisu in Mesaya dau. ²⁴ Lau natô sêngô in ndê yom ma sêkên whiñ, magoc natô sêkên whiñ dom. ²⁵ Nac sêsen dau pi in ndê yom, ma bocdinar Pol sôm ndê yom nambu-nga têt nac, ma tinambu sêlhô têtên. Ma yom nambu-nga nan in sôm têt nac nan sôm bocdec bu, "Yom dindec nan Nalau Dabun sôm têt mac apami, nan yom nandô ma hêganôn mac solop. Propet Aisaya hoc yom dau asê bocdec bu:

²⁶ Am têt lau dindê ndi ma sôm têt nac, 'Mac angô aneñ yom napan, magoc anyalê nahu dom. Mac alic gêt nan aô gakôm, nan napan, tigerj mac nem gauc sa dom.' ²⁷ Bu lau dau si nalôm nadandi sa. Nac si dangasun hôn ahuc, ma sêpôc si tandô ahuc. Bu bocdinar dom, dec oc tôm tandô sêlic, dangasun sêngô, ma sênjalê aô tidôn yêc nac si nalôm e sênem dau kwi ma wakôm nac nayham sa."

[Ais 6:9-10]

²⁸ Goc Pol sôm, "Bocdinar anyalê bu Anötö kêkin nawaê nayham pi in ndê lên nem lau si-nga nan mac atec, nan têt lau gamen apa-nga. Ma nac lau dau oc

sêngô ti sêkôc sa.” [²⁹ In sôm su goc lau Israel-nga sêl-hö si, ma sêseŋ dau pi in ndê yom.]

³⁰ Tiŋambu Pol mbo malac Rom gitôm yala lu. Ma tôm ŋasawa dinaŋ, in gêmlihi ŋamalac daŋ ndê andu daŋ tu ndöc-nga, ma in kôc lau daêsam sa yêc andu

dau, naŋ sêmeŋ bu sêndic in kêsi. ³¹ In gêm mêtê pi Anötö ndê gôliŋ ma kêdôhôn lau pi Pômdau Yisu Kilisi. In kôm gêŋ dau ti atac pa su, ma lau daŋ sêlhac in ahuc dom.

ROM

Yom whê bapia dindéc sa-nga

Pol to bapia dindéc têng lau sêkên whin-nga nan sêndöc malac atu Rom. In to têng ndoc in mbo malac Korin, ma kên têng awhê dan ñaê Pibi (16:2) bu kôc sa ndi ma kên têng lau malac Rom-nga. Pol tac whin bu ndic lau Rom-nga kêsî, ma in to bapia dindéc mun, bu whê mêtê nan in gêm, nan ñahu sa.

Lau ñatô gauc gêm bu Pol to 1:18-32 hêganôn lau gamen apa-nga, ma in to 2:1-29 hêganôn in dau ndê lau Israel-nga. In tôc yêc awê bu yac lau hon dakôm sac, ma tu yac neñ sac-nga, dec yac hon dawêkain sen dambac ndu-nga. Magoc Anötö kêmasan lêng bu suc lau nom-nga si sac kwi, ma asa nan bu kên whin gên atu nan Yisu Kilisi kôm tu yac-nga, nan Anötö sam in bu ñamalac gitên.

Ma Pol bu whê sa bu Anötö sam yac bu lau gitên ñambwa dom, magoc in kên Nalau Dabun têng yac tu bu kôm yac dati lau wakuc nan ñanar wambu Anötö, ma dasa neñ lêng gitên ti dabun. Bocdinar Pol to yom pi lêng ñayham tu dasa-nga, ma dapin ñanar dôn ma dahu mêtê sac sin. Yêc lôcwha (sapta) 9-11 Pol tôc asê bu in ñalôm ñawapac pi in dau ndê lau Israel-nga nan sêkên whin dom, ma in tac whin ñandô bu sêkên whin Yisu.

Pol gic hu ndê yom têng lau Rom-nga

¹ Aô Pol, Yisu Kilisi ndê ngac akin, gato bapia dindéc. Anötö kêgalêm aô sa gati in ndê ñapotel, ma kêyalin aô sa bu wahoc in ndê ñawaê ñayham asê.

² Ñawaê ñayham dau Anötö kêmatin tidôn mun su, ma in ndê propet sêhoc asê, ma sêto sip Buku Dabun.

³ Ma yom dau hêganôn in ndê Atu Yisu Kilisi, yac neñ Pômdau. In ti ñamalac nan sa akên Kin Dawid ndê ton. Ma tinambu Anötö un in sa akên lau batê-nga ña Nalau Dabun ndê ñaclai, dec tôc asê tiawê bu in Anötö Atu. ⁵ Ma Yisu Kilisi dau kêyalin yac sa ma kêmwasiñ yac bu ati aposel tu in ndê ñaê-nga, dec kêkin yac bu angalêm lau sa yêc gamen hon bu s êkên whin in, ma tu ñanar-nga dec ñanga wambu in ndê yom. ⁶ Ma galem dau têng mac lau Rom-nga bu ati Yisu Kilisi ndê lau bocdinar.

⁷ Aô gato bapia dindéc têng mac lau Rom-nga hon nan Anötö tac whin mac, ma kêgalêm mac sa ati in ndê lau dabun. Mwasiñ ti yom malô têng mac hon akên Daman Anötö, lu Pômdau Yisu Kilisi.

Pol gauc gêm bu ndic lau Rom-nga kêsî

⁸ Gên ñamata-nga aô wasôm têng mac bu tôc béc hon, aô gaten mbec tu Yisu Kilisi ndê ñaê-nga, ma gam ñange aneñ Anötö tu mac hon-nga. Nahu bu yêc gamen hon lau sêngô mac nem akên whin ñawaê.

⁹ Ma Anötö nan aô gam akin ti aneñ ñalôm sambuc, ma gahoc in Atu ndê ñawaê ñayham asê, nan kêyalê bu yomandô aô gauc gêm mac ñapan, ¹⁰ têng têng hon nan gaten mbec. Nasawa baliñ su, aô atac whin bu wandic mac kêsî, ma kwahic dec aô gaten mbec têng

Anötö bu lic aô neñ gauc ñanar ñayham, ma léc gatam su têng aô bu watên mac waloc. ¹¹ Bu aô atac whin ñandô bu walic mac, tu bu wakên Nalau Dabun ndê mwasiñ ñatô lom mac bu puc mac dôn. ¹² Ma têng ndoc yac dambo dawhin dau, nan mac nem akên whin ma aô neñ gakên whin, oc pin yac hon dôn bu ñahac ñanar-nga.

¹³ O asidôwai, aô atac whin bu mac anyalê bu têng ñaêsam aô gauc gêm bu watên mac waloc, magoc gên ñaêsam kalhac aô ahuc e meñ têng kwahic dec. Aô gam mêtê yêc lau apa si gamen ñatô, ma aneñ gwelen dau gêm ñandô su. Boc-dinar aô gauc gêm bu wakôm gwelen kain tiger wawhin mac e gwelen dau ñandô sa yêc mac-nga whin. ¹⁴ Gwelen dau gic aô ñawaê bu wanem mêtê lau Grik ti lau nan lau Grik dom, ma lau ti gauc ma lau gauc mba sêwhin. ¹⁵ Tu ñanar-nga dec aô neñ ñalôm kac aô bu wanem mêtê mac lau Rom-nga awhin.

Anötö ndê ñawaê ñayham ti ñaclai

¹⁶ Bu aô mayan tu Anötö ndê ñawaê ñayham-nga dom. Nahu bu Anötö ndê ñaclai yêc yom dau, bu nem lau nan bu sêkên whin, nan si. In gic bata têng lau Israel-nga mun, ma têng lau nan lau Israel dom, nan tinambu. ¹⁷ Ñawaê ñayham dau ndê ñaclai yêc bu nem lau si, nahu bu ñawaê dau tôc lêng nan Anötö kên bu ñamalac sêti lau gitên, nan asê. Lêng dau lêng dakên whin-nga, ma ñalên ñanar mba. Tôc yom nan propet akwa ñanar to yêc bocdec bu:

Lau gitên oc sêndöc tali tu si sêkên whin-nga.

[Hab 2:4]

Namalac honj sêkôm giso

¹⁸ Anötö nanj ndöc undambê, kwahic dec tîc inj ndê ñalôm asê têng yac. [†] Inj tac ñandê têng lau nanj sêpuc dômbwê inj, ma sêkôm mêtê sac. Nac si mêtê sac kêng-winiñ yom ñandô dôn. ¹⁹ Gitôm bu lau nom-nga sênjalê yom ñandô pi Anötö, bu gêng nanj inj kôm, nanj whê inj sa tiawê têng nac su. ²⁰ Lau danj sêlic Anötö su dom, yomandô! Tigenj têng ndoc inj kên undambê ti nom e meñ têng kwahic dec, nanj sêlic gêng honj nanj inj kên. Ma gêng dau whê inj ndê ñahu sa ma tîc inj ndê ña-clai atu nanj yêc titêm-titêm, nanj asê tiawê. Tu dinanj-nga dec ñamalac danj oc tîc dom bu pa dau ma sôm bu inj gêm gauc Anötö. ²¹ Lau nom-nga sênjalê bu Anötö dê mbo, magoc sêtoc inj sa ti nac si Anötö, ma sem danjge inj tu gêng danj-nga dom. Nac sêhê gauc pi yom ñambwa-ñambwa daêsam e ñasec kôm nac si ñalôm ahuc. ²² Nac sêtoc dau sa bu nac lau ti gauc, magoc nac lau gauc mbasi. ²³ Nac sêtec bu sênem akinj Anötö nanj mbo titêm-titêm, magoc sem akinj gêng nanj gic waê bu niñga. Nac sêhu Anötö ti ndê ñawasi atu siñ, ma sem akinj gwam nanj nac dau sêmasañ sem ñamalac aṅgô, mbac aṅgô, bôc aṅgô, ma mboc aṅgô.

²⁴ Tu dinanj-nga dec Anötö hu nac siñ bu sêkôm mêtê ñalôm ñagalac-nga tîc si atac whiñ. Ma sêkôm mêtê ñadômbwi pi dau ñamlic gitôm gêng ñambwa-nga.

²⁵ Nac sêpuc dômbwê Anötö ndê yom ñandô, ma yom tasanj gêm nac si ñalôm ahuc. Nac sêtec bu sênem akinj Anötö nanj kên gêng honj, ma sêhu inj siñ ma sem akinj gêng nanj inj kên. Magoc inj gêng honj ñadau, ma ñayham bu yac tampiñ inj tîc bêt honj. Yomandô!

²⁶ Tu ñamalac si giso-nga, dec Anötö hu nac siñ bu sêkôm gêng mayañ-nga tîc nac si ñalôm ñagalac kêngilí nac. Nac si lauwhê sêhu lauwhê ti ngac si lêng solop sêmbo sêwhiñ dauñ-nga siñ, ma sêsa lêng so. ²⁷ Ma ñalên tigenj laungac sêhu lauwhê ti ngac si lêng solop siñ ma mêtê atac ñagalac pi dandi-nga gêm nac ahuc sambuc. Laungac sêkôm mêtê mayañ-nga sêwhiñ laungac, ma tu dinanj-nga sêtap ñagêyô nanj gic mêtê sac kainj dinanj ñawaê, nanj sa yêc dau si ñamlic.

²⁸ Ñamalac sêlic ñayham bu sêpuc dômbwê Anötö, ma tu dinanj-nga inj hu nac siñ e nac si gauc timboloc, ma sêkôm mêtê nanj gic ñamalac ñawaê dom. ²⁹ Mêtê sac tidau-tidau gêm nac si ñalôm ahuc. Nac sêkôm mêtê gitôm mêtê wec ma mêtê mayañ-nga, nac tagatu gêng, nac sêlic lau ñatô sac, sic ñamalac ndu, sênjalôm lau, sêkôm gêng daêsam bu sêtim lau ma sênjsau nac, ma sêsec lau. ³⁰ Nac sênjgôliñ yom pi lau, atac tec Anötö, ma sêpu lau ñatô. Sêpo dau ti sêtoc dau sa, sêkôc gauc pi lêng sac ñapanj, ma nac dangapêc ñawahô têng dinda ti dambai. ³¹ Nac lau gauc mbasi-nga, ma yom bocke nanj sêsôm, nanj sêkôm ñandô sa dom. Nac lau ñalôm ñadandi-nga nanj atac tec lau ma

tawalô nac dom. ³² Lau sac dau sênjalê bu Anötö sôm tidôn su bu lau nanj sêkôm mêtê sac kainj bocdinañ, oc sêmbac ndu. Tigenj nac sêkôm sac sêsiñ su eñ. Ma gêng danj whiñ bocdec bu, lau ñatô nanj sêkôm mêtê sac tîc nac dau sêkôm, nanj sêlic nac ñayham.

Anötö ndê lêng êmatôc lau-nga

2 Yac tanyalê bu têng ndoc Anötö êmatôc lau nanj sêkôm sac kainj dinañ, dec inj oc êmatôc nac êñkuc yom ñandô pi nac. Bocdinañ dec am asa nanj kêngôliñ yom pi lau ñatô, ma sam nac bu lau sêkôm sac-nga, nanj êmyalê bu am kêngôliñ yom pi daôm whiñ, bu am ñamalac kôm sac-nga whiñ. Ma am oc tîc dom bu êmasañ yom têng Anötö tu daôm nem sac-nga ma lhô su inj ndê matôc. ⁴ Am ngô su nanj! Anötö tawalô yac ndu andô, dec kôc ndê ñalôm dôn ma kêmatôc yac ñagahô dom. Am gêlic inj ndê lêng dinañ bu gêng ñambwa, a? Bocke? Am kêyalê dom bu Anötö kôm gêng dinañ tu bu kên ñasawa têng yac bu danem dauñ kwi-nga, a?

⁵ Magoc am nem ñalôm ñadandi ma am tec bu nem daôm kwi. Tu dinanj-nga am daôm gic Anötö ndê atac ñandê sa tu daôm-nga, ma oc yêc tîc bêt ñambu-nga nanj Anötö dau oc tîc inj ndê matôc gitên ma inj ndê atac ñandê asê. ⁶ Têng bêt dinañ, inj oc kên ñagêyô têng lau honj êñkuc nac tigenj-tigenj si mêtê. ⁷ Lau nanj sêsap mêtê ñayham dôn ñapanj ma takwê bu sêtap Anötö ndê mwasiñ sêndôc tali ñapanj-nga ma ñawasi ti waê atu sa, nanj Anötö oc kên nac sêndôc tali ñapanj.

⁸ Magoc lau nanj sêkôm gêng honj tu sêpo dau sa-nga, ma sêtec yom ñandô ma sêsap mêtê sac dôn, nanj oc sêtap Anötö ndê atac ñandê sa. ⁹ Aêc! Lau honj nanj sêkôm mêtê sac, nanj oc sêtap ñawapac ti ñasac sa. Tigenj lau nanj sêkôm mêtê ñayham, nanj oc sêtap ñawasi ti waê ñayham ma yom malô sa. Oc ñandô sa pi lau Israel-nga sêmunj, gac lau nanj lau Israel dom, nanj sênkuc. ¹¹ Bu têng ndoc Anötö oc êñsahê lau pi nac si mêtê, nanj inj oc toc lau tonj danj sa hôc gêlêc lau tonj danj dom. ¹² Bu lau honj nanj sêkôm sac, nanj oc sêtap Anötö ndê matôc sa. Lau nanj lau Israel-nga dom, nanj sêkôc Moses ndê yomsu sa dom, nanj oc sêtap matôc sa tu yomsu-nga dom, nac dau si giso oc tiñ nac su. Ma lau Israel-nga nanj sêkôc Moses ndê yomsu sa, ma sêkôm mêtê sac, nanj oc sêtap Anötö ndê matôc sa êñkuc yomsu dau. ¹³ Bu Anötö oc sam ñamalac danj bu ñamalac gitên tu inj ngô yomsu-nga ñambwa lec dom. Tigenj ñamalac nanj sôc yomsu dau ñapu ma danja wambu ñapep eñ, nanj Anötö oc sam inj bu ñamalac gitên. ^{††}

¹⁴ Magoc lau nanj lau Israel dom, nanj sêkôc Anötö ndê yomsu sa dom, nanj ñalên bocke? Nac bu sêkôm mêtê ñayham nanj tîc yomsu whê sa, dec tîc asê bu nac dau si yomsu yêc bocdinañ. ¹⁵ Ma tîc asê bu lêng gitên tîc yomsu whê sa têng yac, nanj yêc nac si ñalôm. Ma nac dau sêtôm bu sênjsahê si lêng ma sênjalê yêc nac si ñalôm, mêtê bocke nanj sêkôm solop, ma mêtê

[†] Têng ndoc Yîsu mbac ndu pi a gicso dau, nanj tîc asê bu Anötö tac ñandê tu ñamalac si sac-nga. Magoc tu Yîsu hôc ñandê dau ô lau nom-nga su, dec tîc asê bu inj tac whiñ lau nom-nga honj ma tec bu danj niñga. Alic 2:4, 3:26, 8:3 ma Jon 3:16.

^{††} Tiñambu Pol tîc asê tiawê bu ñamalac danj oc tîc dom bu êñkuc yomsu honj timala e Anötö lic inj bu ñamalac gitên - alic 3:20, 23.

bocke naŋ sêkôm so. ¹⁶ Yom hon dindêc nahu oc tiawê têt bêt naŋ Anötö oc kên Yisu Kilisi êŋsahê lau hon, êŋkuc nac si yom naŋ yêc siŋ dau yêc nac si nâlôm. Nawaê nayaham naŋ aô gahoc asê, naŋ whê gên hon dinaŋ sa.

Lau Israel-nga ma Moses ndê yomsu

¹⁷ Mac lau naŋ ambo gamen bocke, ma asam daôm bu lau Israel-nga, aŋgô su naŋ. Mac gauc gêm bu Anötö oc kôc mac sa tu mac akôc Moses ndê yomsu su-nga, a? Mac atoc daôm sa bu mac ati Anötö ndê lau, a? ¹⁸ Bocke? Mac aŋyalê lêt naŋ Anötö tac whiŋ, ma gauc gêm bu mac ahôc gêlêc lau nâtô tu mac aŋyalê yomsu-nga, a? ¹⁹ Mac gauc gêm bu yomsu whê mac nem gauc sa pi yom nandô, dec tac whiŋ bu andôhôn lau wakuc ti lau gauc mba, a? Mac bu awê lau naŋ tandô pec, me alic daôm gitôm ya nawê bu pô lau naŋ sêmbo nasêc nâlôm, a? ²¹ Mac andôhôn lau nâtô, ma bocke dec andôhôn daôm dom? Mac am mêtê lau bu sênem kaŋ gên dom. Mac daôm akôm, me mba? ²² Mac asôm têt lau bu sêkôm mêtê mock-aŋ-nga dom, ma mac daôm? Mac atac tec gwam, magoc têt nâtô mac asôc lôm naŋ lau sem akiŋ gwam sêmbo, ma am kaŋ gên, me mba? ²³ Mac atoc daôm sa tu akôc yomsu su-nga, magoc têt ndoc mac aŋgili yomsu, dec mac akôm Anötö ndê waê tisac.

²⁴ Tôm yom naŋ sêto yêc, naŋ sôm:

Lau gamen apa-nga sêpu Anötö ndê nâê tu mac nem lêt sac-nga.

[Ais 52:5]

²⁵ Am ngac naŋ sêcê am nem namlic nâtô su kêkuc lau Israel-nga si t̄pwac, naŋ ngô. Am bu danam wambu yomsu hon, dec gên naŋ sêkôm têt am namlic, naŋ gên ti nahu nayaham. Magoc am bu êmgili yomsu, dec gên naŋ sêkôm têt am, oc nditôm gên nambwa. Yêc Anötö aŋgô-nga am oc tôm ngac t̄gamen apa-nga naŋ sêcê iŋ namlic nâtô su dom.

²⁶ Ma lau naŋ sêcê nac si namlic nâtô su dom, magoc sêkôm mêtê nayaham tôm yomsu whê sa, naŋ Anötö oc lic nac gitôm lau naŋ sêcê nac si namlic nâtô su.

²⁷ Ma ngac naŋ sêcê iŋ dom, magoc kôm gên naŋ kêkuc yomsu, naŋ oc puc am nem giso asê. Nahu bu am daôm kôc yomsu su, ma kêkuc pwac sêcê namlic-nga, magoc am ngac êngili yomsu-nga.

²⁸ Lau si nahu sêti lau Israel-nga nandô sip gên namlic-nga dom. Ma pwac sêcê namlic-nga naŋ nahu andô hêganôn gên naŋ sêkôm têt namlic, naŋ dom. ²⁹ Mba! Lau naŋ sêmasaŋ si nâlôm napep yêc Anötö aŋgô-nga, naŋ sêti lau Israel-nga nandô. Ma pwac sêcê namlic-nga na-nahu andô, naŋ yomsu naŋ sêto sip bapia, naŋ oc tôm dom bu kôm nandô sa. Magoc gwelen naŋ Nalau kôm mbo namalac si nâlôm, naŋ kôm pwac dau na-nahu andô nandô sa. Namalac kaiŋ dinaŋ hêgo dau bu tap ndê waê sa yêc lau nom-nga dom, tigen iŋ tap waê sa yêc Anötö dau.

Mêtê sac oc tôm dom bu nem nandô nayaham

³ Bocdinaŋ lau Israel-nga sêtap mwasiŋ bocke sa tu sêti lau Israel-nga, naŋ hôt gêlêc lau nâtô si mwasiŋ su? Ma nac si pwac sêcê namlic nâtô su-nga oc nem nac sa nâlên bocke? ² Aŋgô! Lau Israel-nga sêtap mwasiŋ tidau-tidau sa. Gên namata-nga nac lau dau dinaŋ Anötö kên iŋ ndê yom sip nac apai amba.

³ Magoc lau Israel-nga nâtô bu sêkên whiŋ Anötö dom, dec mac gauc gêm bocke? Tu nac si sêkên whiŋ dom-nga, dec Anötö oc hu yom naŋ iŋ gic bata su, naŋ siŋ, me? ⁴ Mba andô! Tôm bu namalac hon sêti lau sênsau tasan-nga, magoc Anötö oc tôm dom bu sen yom dan naŋ iŋ kêmatiŋ tidôn, naŋ su. Tôm yom naŋ sêto yêc, naŋ sôm:

Yom hon naŋ am sôm, naŋ oc sêlic bu yom nandô eŋ.

Ma lau bu sênsahê am, dec oc tôm dom bu sêtap am nem giso dan sa.

[BW 51:4]

⁵ Lau nâtô gauc gêm gauc nambwa ma sêcôm yom bocdec bu, “Yac neŋ lêt sac-nga tôt Anötö ndê lêt gitên asê yêc awê, dec tu sake-nga iŋ atac nandê têt yac? Iŋ bu kên ngagêyô têt yac, dec oc solop dom.”

⁶ Gauc dinaŋ iŋ so sambuc! Bu bocdinaŋ, goc Anötö oc êmatôt lau nom-nga nâlên nde? ⁷ Ma lau nâtô sêcôm, “Aneŋ yom tasan tôt Anötö ndê yom nandô asê tiawê e lau sêhoc iŋ ndê waê asê napaŋ. Bocdinaŋ tu sake-nga iŋ gêlic aô gitôm ngac sac dan ma kic aneŋ yom bu watap matôt sa?” ⁸ Oyaê, aŋgô su naŋ! Yom bu bocdinaŋ, dec gitôm bu dasôm, “Yac dakôm sac tu bu sac nem nandô nayaham-nga.” Magoc bocdinaŋ dom. Lau nâtô sênsau ma sêngôlin yom pi yac lau aposel ma sêcôm bu yom nâlô dinaŋ sa yac whaŋsuŋ. Oc sêtap ngagêyô sac sa tu nac si yom tasan dinaŋ-nga.

Namalac gitên dan mbo dom

⁹ Bocke, yac lau Israel-nga mba lêt naŋ asa ambo Anötö aŋgô-nga, naŋ hôt gêlêc lau nâtô si su, me? Mba andô! Tôm yac asôm su bocdec bu, lau Israel-nga ma lau apa hon sêmbo sac na-naclai napa. ¹⁰ Tôm yom naŋ sêto yêc naŋ sôm:

Namalac gitên dan mbo dom andô. ¹¹ Ma namalac dan kêyalê Anötö, me kôm mwasac tu bu ti iŋ ndê gên-nga lec dom. ¹² Lau hon sêpuc dômbwê Anötö e sêti gên napopoc-nga. Namalac gitên dan mbo dom. Mba andô!

[BW 14:1-3; 53:1-3; Ekl 7:20]

¹³ Nac si whasuŋ sac sambuc, gitôm gên batê naŋ sênsuhun si dom, ma nasu pôm gamen kwi. Ma nac lau sêcôm yom tasan-nga. Yom naŋ sa nac têtwa, naŋ gitôm mboc namalic sac.

[BW 5:9, 140:3]

¹⁴ Nac sêpucbo lau nawahô, ma yom namakic gêm nac si whasuŋ ahuc.

[BW 10:7]

¹⁵ Njac lau hôp-hôp tu sêkêc dac siŋ-nga. ¹⁶ Ma gameŋ bocke naŋ sêmbo, naŋ sêkôm tisac ma sêkêŋ ŋawapac têŋ lau. ¹⁷ Njac sênjalê lêŋ yom malô-nga dom.

[Ais 59:7-8]

¹⁸ Ma njac sêtôc Anötö daŋ dom.

[BW 36:1]

¹⁹ Yac tanjalê bu Moses ndê yomsu hoŋ hêganôn lau naŋ sêmbo yomsu dau ŋapu. Tu dinaŋ-nga lau hoŋ si yom mba, ma njac hoŋ sic waê bu sêtap Anötö ndê matôc sa. ²⁰ B occdinaŋ ŋamalac daŋ mbo dom, naŋ tôm bu êmasaŋ yomsu sambob ŋapap e Anötö lic inŋ bu ŋamalac gitêŋ. Mba! Magoc Moses ndê yomsu tôc yac neŋ sac asê têŋ yac.

Yac dati lau gitêŋ tu yac neŋ dakêŋ whiŋ-nga

²¹ Kwahic dec Anötö tôle lêŋ dati lau gitêŋ-nga asê, naŋ ŋahu sip yomsu dom. Moses ti lau propet sêto yom pi lêŋ dau muŋ su. ²² Lau hoŋ naŋ sêkêŋ whiŋ Yisu Kilisi, naŋ sêtap lêŋ dau sa su, ma Anötö gêlic njac bu lau gitêŋ. Lêŋ tigen dinaŋ gic waê lau Israel-nga ti lau sambob. ²³ Nahu bu yac hoŋ yac lau dakôm sac-nga, ma tu yac neŋ sac-nga, dec gitôm dom bu datiga-suc Anötö ti inŋ ndê ŋawasi atu. ²⁴ Magoc yac hoŋ datôm bu dati lau gitêŋ tu gwelen naŋ Yisu Kilisi kôm tu nem yac si-nga. Anötö kêmasaŋ lêŋ dinaŋ bu êmwasiŋ yac ŋambwa eŋ. ²⁵ Inŋ kên Yisu gitôm da bu hôc ŋandê ô yac neŋ sac ŋagêyô, ma dakêŋ whiŋ bu dac naŋ inŋ kêc siŋ, naŋ hê wamba yac su têŋ Anötö. Njalêŋ dinaŋ inŋ tôle asê bu inŋ Anötö gitêŋ. Bu inŋ gêlic sac gitôm gêŋ ŋambwa dom, magoc lau naŋ sêkôm sac muŋ-nga, naŋ inŋ hê njac si yom dôŋ. Ma inŋ kôc ndê ŋalôm dôŋ ²⁶ e inŋ kên lau hoŋ si sac ŋagêyô pi Yisu. Bocdinaŋ kwahic dec Anötö tôle asê bu inŋ dau inŋ gitêŋ, ma inŋ kêmasaŋ lêŋ bu sam lau naŋ sêkêŋ whiŋ Yisu, naŋ bu lau gitêŋ.

²⁷ Bocdinaŋ ŋamalac daŋ gitôm dom bu toc dau sa. Nahu bu Anötö oc lic ŋamalac daŋ bu ŋamalac gitêŋ tu lêŋ yomsu-nga dom, magoc tu lêŋ dakêŋ whiŋ Yisu-nga. ²⁸ Mêtê naŋ yac ahoc asê, naŋ sôm bu yac dati lau gitêŋ tu yac neŋ dakêŋ whiŋ-nga, ma tu yac neŋ sakiŋ tanŋkuc yomsu-nga dom. ²⁹ Bocke? Anötö inŋ lau Israel-nga tawasê si Anötö, me? Mba! Inŋ lau Israel-nga si Anötö, ma lau gameŋ apa-nga si Anötö bocdinaŋ. ³⁰ Bu Anötö tigen dê mbo, naŋ sam lau hoŋ naŋ sêkêŋ whiŋ Yisu bu lau gitêŋ, lau naŋ sêŋkuc pwac sêsê ŋamlic ŋatô-nga, ma lau naŋ sêŋkuc pwac dau dom bocdinaŋ. ³¹ Magoc mac gauc gêm bocke? Yac asôm yom pi lêŋ dakêŋ whiŋ-nga tu bu asenŋ Moses ndê yomsu su-nga, me? Aô wasôm têŋ mac, mba andô! Yac apuc yomsu dau dôŋ.

Abraham kên whiŋ Anötö dec ti njac gitêŋ

4 Gauc nem abanŋ Abraham ndê lêŋ, oc whê gêŋ sake sa têŋ yac? ² Anötö sam Abraham bu njac gitêŋ tu gêŋ naŋ inŋ dau kôm-nga, a? Bu bocdinaŋ, dec oc tôm bu Abraham toc dau sa. Magoc Anötö gêlic inŋ

nalêŋ bocdinaŋ dom. ³ Bu sêto yom yêc, naŋ sôm bocdec bu:

Abraham kên whiŋ Anötö, ma tu dinaŋ-nga Anötö gêlic inŋ bu njac gitêŋ.

[Gen 15:6]

⁴ Njac naŋ kôm gwelen naŋ kôc inŋ ndê ŋaôli sa tôm mwasiŋ ŋambwa dom. Inŋ tap ŋaôli dau sa tu inŋ kôm gwelen-nga. ⁵ Magoc asa naŋ bu kên whiŋ Anötö, dec Anötö oc êmwasiŋ inŋ ŋambwa ma lic inŋ bu ŋamalac gitêŋ. Inŋ tap mwasiŋ dau sa tu inŋ kôm gwelen daŋ-nga dom, magoc tap sa ŋambwa tu inŋ ndê kên whiŋ-nga. Anötö dau kêmasaŋ lêŋ bu lau sac sêti lau gitêŋ.

⁶ Kiŋ Dawid sôm yom kaiŋ tigenŋ pi ŋamalac naŋ Anötö kêmwasiŋ ma sam inŋ bu ŋamalac gitêŋ, naŋ tap mwasiŋ dau sa ŋambwa, ma tu gwelen naŋ inŋ kôm-nga dom. Dawid to yom ma whê ŋamalac kaiŋ dinaŋ ndê ŋahu atac ŋayham-nga sa bocdec bu:

⁷ Mac lau naŋ Anötö suc mac nem sac kwi ma hu ŋayom siŋ, naŋ atac ŋayham sa. ⁸ Ma am asa naŋ Anötö suc nem giso kwi ma oc gauc nem tiyham dom, naŋ atac ŋayham sa bocdinaŋ.

[BW 32:1-2]

⁹ Mac gauc gêm bocke? Yom dau gic waê lau Israel-nga naŋ sêŋkuc pwac sêsê ŋamlic ŋatô su-nga, naŋ tawasê, me gic waê lau naŋ sêŋkuc pwac dau dom, naŋ sêwhiŋ? Yac asôm su, bu Anötö gêlic Abraham bu njac gitêŋ tu inŋ ndê kên whiŋ-nga. ¹⁰ Bocke? Sêsê Abraham ndê ŋamlic ŋatô su, dec Anötö gêlic inŋ bu njac gitêŋ, me? Wasôm mba. Anötö sam inŋ bu njac gitêŋ muŋ su. ¹¹ Têŋ têm sêsê Abraham su dom, naŋ inŋ kên whiŋ, dec Anötö sam inŋ bu njac gitêŋ. Ma tiŋam-bu Anötö kêmatiŋ pwac sêsê ŋamlic-nga têŋ inŋ, gitôm dôhôn daŋ, bu puc yom pi inŋ ti njac gitêŋ tu kên whiŋ-nga, naŋ dôŋ. Bocdinaŋ Abraham inŋ ti lau gameŋ apa-nga naŋ sêsê njac dom magoc sêkêŋ whiŋ, naŋ hoŋ si damba. Ma tôm Anötö sam Abraham bu njac gitêŋ, goc njalêŋ tigenŋ Anötö oc sam lau dau bu lau gitêŋ.

¹² Ma lau Israel-nga naŋ sêŋkuc pwac sêsê ŋamlic-nga, naŋ bu sêkêŋ whiŋ, dec Abraham ti njac si damba bocdinaŋ. Bu njac lau dau sêŋkuc Abraham ndê lêŋ kên whiŋ-nga, naŋ inŋ kêkuc têŋ têm sêsê inŋ su dom.

¹³ Anötö gêm mbec Abraham ma gic bata yom têŋ inŋ ti inŋ ndê lau wakuc, bu njac oc sêwêkaiŋ nom sambuc. Njac sêtap mbec dau ŋa-ŋandô sa tu lêŋ sêkêŋ whiŋ-nga naŋ kôm njac sêti lau gitêŋ yêc Anötö ŋngô-nga, ma tu sêŋkuc yomsu-nga dom. ¹⁴ Lau bu sêtap Anötö ndê mbec ŋamwasiŋ sa tu sêŋkuc yomsu-nga, dec lêŋ dakêŋ whiŋ-nga gitôm gêŋ ŋambwa, ma mwasiŋ naŋ Anötö gic bata bu kên têŋ Abraham, naŋ gitôm gêŋ ŋambwa bocdinaŋ. ¹⁵ Nahu bu lau hoŋ naŋ sêŋgili Moses ndê yomsu ma sêkôm sac, naŋ sic waê bu oc sêtap Anötö ndê atac ŋandê sa. Yomsu bu mba, goc yom tangili yomsu-nga mba bocdinaŋ.

¹⁶ Ma bocdinaŋ lau naŋ sêkêŋ whiŋ, naŋ sêtap yom naŋ Anötö gic bata têŋ Abraham, naŋ ŋa-ŋandô sa gitôm mwasiŋ ŋambwa. Ma Anötö puc yom naŋ inŋ gic bata têŋ Abraham ndê lau wakuc, naŋ dôŋ. Inŋ puc dôŋ têŋ lau Israel-nga naŋ sêkôc inŋ ndê yomsu sa, naŋ

tawasê dom, magoc puc dôn têng lau nañ sênkuc Abraham ndê lêng kên whiñ-nga sêwhiñ. Tu dinañ-nga Abraham ti yac hoñ neñ damañ. ¹⁷ Tôm yom nañ Anötö sôm têng Abraham, nañ sêto yêc bocdec bu:

Aô wakôm am ti lau toñ daêsam si damba.

[Gen 17:5]

Bocdinañ Abraham nañ kên whiñ Anötö, nañ ti yac hoñ neñ damañ yêc Anötö aŋgô-nga.

Ma Anötö, iñ Anötö nañ ndê ñaclairi atu yêc bu uñ lau batê sa sêmba tali tiyham, ma bu sôm yom ña awha goc gên nañ yêc dom, nañ meñ hóc asê. ¹⁸ Abraham takwê gên nañ lau hoñ gauc gêm bu tôm dom bu oc ñandô sa. Ma Anötö tôc tata hoñ têng Abraham goc sôm têng iñ bu:

Am nem wakuc oc sêtom dinañ.

[Gen 15:5]

Abraham kên whiñ Anötö, dec kôm iñ ti lau toñ daêsam si damba. ¹⁹ Abraham kêyalê bu iñ ndê yala ti 100 su, ma iñ ndê licwalô pacndê su. Ma iñ kêyalê bu Sara ndê têng kôc balêkoc-nga pacndê. Tigen iñ kôc iñ ndê kên whiñ dôn ñaŋga, ²⁰ ma atac lu-lu dom pi gên nañ Anötö gic bata têng iñ. Iñ kên whiñ ñaŋga, ma po Anötö ndê waê sa. ²¹ Iñ kêyalê tidôn bu Anötö ndê ñaclairi yêc bu kôm gên nañ iñ gic bata, nañ ñandô sa.

²² Tu dinañ-nga dec sêto yom yêc bocdec bu:

Anötö gêlic iñ bu ñgac gitên.

[Gen 15:6]

Yom dau sêto tu Abraham tawasê-nga dom. ²⁴ Sêto tu yac lau nañ dakên whiñ Anötö nañ uñ yac neñ Pômdau Yisu sa yêc lau batê-nga. Tu yac neñ dakên whiñ-nga, dec Anötö oc lic yac bu lau gitên bocdinañ.

²⁵ Anötö kên Yisu mbac ndu tu yac neñ sac-nga, ma uñ iñ sa tiyham dec kêmasañ lêng bu dati lau gitên.

Dati lau gitên ña-ñandô

5 Bocdinañ, tu yac neñ dakên whiñ-nga, dec Anötö gêlic yac bu lau gitên. Ma tu yac neñ Pômdau Yisu Kilisi-nga, dec dambo Anötö aŋgô-nga ti atac pa su eñ. ² Yisu gêlêc gatam su têng yac bu dambo Anötö ndê mwasiñ ñalôm, tu yac neñ dakên whiñ-nga. Yac datap mwasiñ dau sa su, ma bocdinañ dec dambo ti atac ñayham tu gên nañ dakên batan dambo, nañ bu oc datap Anötö ndê ñawasi sa. ³ Ma gên dañ tiyham. Ñawapac bocke nañ dahôc tu dakên whiñ Yisu-nga, nañ dahôc ti atac ñayham bocdinañ. Bu yac tanjalê bu gên wapac nañ pi yac, nañ gêm yac sa bu dalhac ñaŋga. ⁴ Ma yac bu dati lau dalhac ñaŋga-nga, dec tôc asê bu yac lau nañ datôm bu dahôc gêlêc saê. Ma tu yac dahôc gêlêc saê-nga, dec puc yac dôn bu dakên batan gên nañ Anötö gic bata. ⁵ Ma yac neñ dakên batan oc ñandô mbasi dom, ma bocdinañ yac oc mayañ dauñ dom. Bu yac tanjalê Anötö ndê mêtê atac whiñ yac-nga su, tu Ñalau Dabuñ nañ iñ kên sip yac neñ ñalôm-nga.

Yisu Kilisi hê wamba Anötö tu yac-nga

⁶ Têng têng yac tanjalê Anötö su dom, ma licwalô mba tu danem dauñ sa-nga, nañ Anötö kêkiñ Yisu bu mbac ndu tu yac-nga, tôm têng nañ iñ dau kêyalin sa su.

⁷ Lau dañ oc sêmbac ndu tu ñamalac gitên dañ-nga dom. Me mac gauc gêm bocke? Ñamalac dañ oc tôm bu puc dau dôn ma mbac ndu tu ñamalac ñayham dañ-nga, me mba? ⁸ Tigen Kilisi mbac ndu tu yac lau dakôm sac-nga. Ma ñalên dinañ dec Anötö tôc iñ ndê atac whiñ yac asê.

⁹ Kwahic dec yac lau nañ dakên whiñ Yisu, nañ dati lau gitên tu dac nañ iñ kêc siñ-nga. Ma bocdinañ yac tanjalê tidôn bu Yisu oc nem yac sa, têng ndoc Anötö êñsahê lau hoñ-nga. Ma yac oc datap Anötö ndê atac ñandê sa dom. ¹⁰ Muñ-nga yac neñ sac kôm yac dambo datôm Anötö ndê ñacyo, magoc iñ hê wamba yac ña iñ ndê Atu ndê mbac ndu. Kwahic dec iñ hê wamba yac su, ma iñ ndê Atu mbo tali tiyham, dec tanjalê bu yomandô, iñ oc nem yac si têng bêc ñambu-nga. ¹¹ Ma gên dañ whiñ bocdec bu. Tu yac neñ Pômdau Yisu Kilisi hê wamba yac têng Anötö-nga, dec yac dambo ti atac ñayham atu, tu dati Anötö ndê lau-nga.

Adam ti dambac ndu ñahu, ma Yisu ti dandôc tanli ñahu

¹² Sac hóc asê nom tu ñamalac tigen-nga. Ma lêng dambac ndu-nga hóc asê nom tu sac-nga. Lau nom-nga hoñ sêkôm sac, ma tu dinañ-nga ñac sêmbac ndu.

¹³ Sac hóc asê nom muñ su, ma tiñambu Anötö kên iñ ndê yomsu têng Moses. Ma yomsu bu mba, goc ñalên mba bu Anötö hê lau si yom dôn tu sêngili yomsu-nga.

¹⁴ Bocdinañ lau nañ sênkuc Adam e meñ têng têng nañ Anötö kên yomsu têng Moses, nañ sêngili Moses ndê yomsu dau ñadañ dom. Magoc Anötö gic yomsu ñgac ñamata-nga Adam, ma iñ kêgili yomsu dau. Ma lau nañ sênkuc Adam, nañ sêmbac ndu tu sêwêkain iñ ndê sac ñagêyô-nga. Ngac ñamata-nga Adam iñ tôm dôhôn nañ danem dôhôn whiñ ñgac nañ meñ sa kêkuc iñ. ¹⁵ Lau daêsam sêmbac ndu tu ñgac tigen ndê sac-nga. Magoc Anötö ndê mwasiñ nañ kên ñambwa têng lau tu ñgac tigen Yisu Kilisi-nga, nañ gêm lau daêsam sa kêlêc. Bocdinañ gên lu dinañ, Anötö ndê mwasiñ ma Adam ndê sac, nañ sêtom dau dom.

¹⁶ Yomandô. Anötö ndê mwasiñ hóc gêlêc ñgac tigen ndê sac. Bu ñgac tigen ndê sac hê Anötö ndê matôc pi lau daêsam, magoc lau sac daêsam sêti lau gitên tu Anötö ndê mwasiñ-nga. ¹⁷ Tu ñgac tigen ndê sac-nga, dec ñaclairi dambac ndu-nga gêm gôlin lau nom-nga hoñ. Magoc tu ñgac tigen Yisu Kilisi-nga, lau nañ sêtap Anötö ndê mwasiñ sêti lau gitên-nga sa, nañ oc sêmba tali ma sênem gôlin sêwhiñ iñ têng têng ñambu-nga.

¹⁸ Bocdinañ, lau hoñ sic waê bu sêtap matôc sa tu sac tigen dinañ-nga. Magoc lau hoñ nañ sêkên whiñ, nañ sêti lau gitên ma sêtap mwasiñ dandôc tanli-nga sa, tu gwelen gitên tigen nañ Yisu Kilisi kôm-nga. ¹⁹ B u ñgac tigen dangapêc têng Anötö, dec lau daêsam sêti

lau sêkôm sac-nga. Magoc ngac tigen danga wambu Anötö, dec kêmasaŋ lêng bu lau daêsam oc tôm bu sêti lau gitênj.

²⁰ Lau honj sêwêkaiŋ Adam ndê sac ngagêyô, magoc Anötö kênj ndê yomsu têng lau tu bu sênjalê si sac-nga. Magoc têng ndoc lau si sac kêsôwec tiatu, naŋ Anötö ndê mwasiŋ suc sac kwi-nga kêsôwec tiatu andô hôc gêlêc sac su. ²¹ Têng ŋamata-nga sac gêm gôliŋ lau honj ma tu dinaŋ-nga ŋac sêmbac ndu. Ma ŋalênj tigen kwahic dec Anötö ndê mwasiŋ gêm gôliŋ lau naŋ sêkênj whiŋ ma sêti lau gitênj, ma kênj ŋac sêndöc tali napaŋ tu yac neŋ Pômdau Yisu Kilisi-nga.

Dapuc dômwên sac tu Kilisi-nga

6 Mac gauc gêm bocke? Yac dakôm sac napaŋ bu Anötö ndê mwasiŋ suc sac kwi-nga êŋsôwec tiatu napaŋ, me? ² Mba andô! Yac dahu mêtê sac siŋ su, gitôm lau batê naŋ sêhu gêng nom-nga siŋ. ³ Angô. Busaŋgu naŋ piŋ yac dônj tam damiŋ Yisu Kilisi, naŋ piŋ yac dônj tam damiŋ iŋ ndê mbac ndu whiŋ. Mac aŋyalê yom dau, me mba? ⁴ Mac aŋyalê bu Yisu Kilisi mbac ndu ma sêŋsuhunj iŋ. Ma busaŋgu naŋ yac daliŋ su, naŋ gitôm Anötö kêsuhunj yac dawhiŋ Yisu Kilisi. Ma tu dinaŋ-nga tôm Damaŋ uŋ Yisu sa akênj lau batê-nga ŋa iŋ ndê ŋaclai ti ŋawasi atu, dec kwahic dec iŋ gêlic yac gitôm lau naŋ sêtiŋa tiyham, ma bocdinaŋ taŋsêlênj ti dasa neŋ lêng tiwakuc.

⁵ Busaŋgu naŋ daliŋ, naŋ piŋ yac dônj tam damiŋ Yisu ndê mbac ndu, dec tôm yac dambac ndu dawhiŋ iŋ. Ma piŋ yac dônj tam damiŋ iŋ ndê tisa akênj lau batê-nga bocdinaŋ. ⁶ Tu dinaŋ-nga dec aŋyalê napep bu yac neŋ ŋalôm akwa sac-nga, naŋ Anötö gic pi a gicso dau whiŋ Yisu, tu bu ŋalôm akwa nem gôliŋ yac dom, ma dambo datôm lau akiŋ mêtê sac-nga tiyham dom. ⁷ Bu yac dambac ndu dawhiŋ Kilisi su, ma asa naŋ mbac ndu su, naŋ Anötö kêgapwêc iŋ su yêc sac ŋa-ŋaclai.

⁸ Yac dambac ndu su dawhiŋ Kilisi, ma bocdinaŋ yac dakênj whiŋ bu yac oc dambo taŋli dawhiŋ iŋ. ⁹ Nahu bu yac taŋyalê bu Anötö uŋ Kilisi sa akênj lau batê-nga, ma tu dinaŋ-nga tôm dom bu iŋ mbac ndu tiyham. Nac lai dambac ndu-nga oc êŋgwiniŋ iŋ tiyham dom. ¹⁰ Bu iŋ mbac ndu, ma iŋ ndê mbac ndu tigen dinaŋ gêmlihi lau honj si sac ŋatôp. Ma kwahic dec iŋ mbo tali tiyham, ma mbo tali tu bu po Anötö ndê waê sa-nga.

¹¹ Nalênj tigen akôc gauc pi daôm bocdec bu, mac ahu mêtê sac siŋ su, gitôm lau batê sêhu gêng nom-nga siŋ. Ma kwahic Anötö piŋ mac dônj am damiŋ Yisu Kilisi, dec mac ambo tamli awhiŋ iŋ, tu bu apo Anötö ndê waê sa-nga. ¹² Sac tac whiŋ bu ti nem ŋadau, ma hê mac bu akôm mêtê sac napaŋ. Bocdinaŋ ayob daôm bu sac nem gôliŋ mac nem ŋamlic ŋagênj daŋ dom. ¹³ Ayob tanôm ti amam ma ŋamlic ŋagênj honj bu sênem akiŋ sac dom. Magoc akênj daôm sambuc têng Anötö, atôm lau naŋ sêtiŋa akênj lau batê-nga ma sêmbac tali. Ma akênj nem ŋamlic ŋagênj honj tu anem akiŋ Anötö-nga, ma akôm mêtê gitênj eŋ. ¹⁴ Bu iŋ solop dom bu sac ti ŋadau mac tiyham. Nahu bu mac ambo

yomsu napaŋ tôm muŋ-nga lê dom, kwahic dec mac ambo Anötö ndê mwasiŋ napaŋ.

Dati Anötö ndê lau akiŋ lêng gitênj-nga

¹⁵ Mac gauc gêm bocke? Yac dambo yomsu napaŋ dom, magoc dambo Anötö ndê mwasiŋ napaŋ. Bocdinaŋ yac oc dakôm sac napaŋ, a? Aô wasôm têng mac, mba andô! ¹⁶ Angô su naŋ. Gêng bocke naŋ mac asôc napaŋ, naŋ ti nem ŋadau. Sac bu ti nem ŋadau, dec mac oc awêkaiŋ seŋ ambac ndu-nga. Magoc mac bu akênj Anötö ti nem ŋadau ma daŋam wambu iŋ, dec mac oc ati lau gitênj. Mac aŋyalê yom dau, me mba? ¹⁷ Muŋ-nga mac ati mêtê sac ndê lau akiŋ ŋambwa. Magoc danem dange Anötö bu kwahic dec mac akênj nem ŋalôm sambuc bu daŋam wambu yom naŋ yac andôhônj mac, ma akôc sa su. ¹⁸ Kilisi kêgapwêc mac su yêc sac ŋa-ŋaclai, ma mac ac waê bu asa Anötö ndê lêng gitênj, gitôm lau akiŋ sic waê bu danga wambu si ŋadaui.

¹⁹ Mac nem gauc sa pi lau sêkênj whiŋ-nga si lêng wakuc dom, dec aô gam dôhônj pi lau akiŋ ŋambwa ti ŋadaui nom-nga si lêng, bu wawhê sa yêc awê têng mac. Muŋ-nga mac akênj nem amam ti gahim ma mac nem gêng honj tu sênem akiŋ mêtê sac ma mêtê ŋadômbwi-nga. Magoc kwahic dec akênj nem gêng honj bu ati lau akiŋ naŋ sêsa lêng gitênj eŋ, e ati lau dabuŋ. ²⁰ Têng ndoc mac ambo atôm lau akiŋ mêtê sac-nga, naŋ mac ac ahê lêng gitênj gacgeŋ. ²¹ Muŋ-nga lê mac atap ŋandô ŋayham bocke sa tu lêng naŋ kwahic dec kênj maya mac naŋ-nga? Lêng sac-nga dau naŋ ŋa-ŋandô dambac ndu goc. ²² Magoc kwahic dec Kilisi kêgapwêc mac su yêc mêtê sac, ma mac ati Anötö ndê lau akiŋ. Ma sakiŋ wakuc dindêc ŋa-ŋandô, naŋ mac ati lau dabuŋ ma oc andôc tamli napaŋ. ²³ Bu ŋaôli naŋ gic waê lau naŋ sêsa lêng sac-nga, naŋ sêmbac ndu. Magoc mwasiŋ naŋ Anötö bu kênj ŋambwa têng yac lau naŋ dakênj whiŋ, naŋ dandöc taŋli napaŋ, tu yac neŋ Pômdau Yisu Kilisi-nga.

Pol whê yomsu, ma Nalau Dabuŋ si gôliŋ sa

7 O asidôwai, mac lau naŋ aŋyalê yomsu tidônj. Mac aŋyalê su bu yomsu hêganônj lau têng ndoc sêmbac tali eŋ. ² Akôc gauc pi yomsu lauwhê ti ŋgac sênem dau-nga. Awhê daŋ bu nem ŋgac sa su, naŋ goc yomsu dau sô iŋlu nakweŋ dônj, tôm têng nakweŋ mbo tali. Magoc iŋ nakweŋ bu mbac ndu, goc awhê dau mbo yomsu dau ndê gôliŋ napaŋ tiyham dom. ³ Iŋ bu nem ŋgac wakuc têng têng nakweŋ mbo tali dônj mbo, naŋ dasam iŋ bu awhê kôm mockaiŋ-nga. Magoc iŋ nakweŋ bu mbac ndu, goc yomsu sô iŋlu dônj-nga pacndê, ma iŋ bu nem ŋgac wakuc, goc dasam iŋ bu awhê mockaiŋ-nga dom.

⁴ Ma ŋalênj tigen aneŋ asidôwai, tu Anötö piŋ mac dônj am damiŋ Kilisi-nga, dec tôm mac ambac ndu su, ma ambo yomsu ndê gôliŋ napaŋ tiyham dom. Ma kwahic dec mac atap nem ŋadau wakuc sa, naŋ Anötö uŋ iŋ sa akênj lau batê-nga. Tu dinaŋ-nga dec yac

danem nandô nayaham tu Anötö-nga dandic nawaê.
⁵ Bu tênh ndoc yac dakên whiñ su dom, nan yac nen njalôm akwa gêm gôlin yac. Ma mêtê sac nan yomsu sôm bu dakôm dom, nan njalôm akwa kac yac bu dakôm. Ma mêtê dau na-nandô nan dawêkainj senj dambac ndu-nga. ⁶ Magoc kwahic dec yac dambac ndu su ma dahu gên nan sô yac dôn, nan sinj. Kilisi kêngap-wêc yac su yêc yomsu akwa nan sêto su yêc, ma kwahic dec tam akiñ Anötö ma tanjuc lênh wakuc nan Njalau Dabunj tôc tênh yac.

Moses ndê yomsu tôc sac asê tiawê

⁷ Bocdinañ dasôm yom bocke pi yomsu? Yomsu in gên sac me? Mbasi andô! Yomsu bu yêc dom, dec aô oc wanjalê mêtê sac njalên nde? Yomsu danj sôm bu, "Tamgatu gên dom." Ma tu dinañ-nga dec aô kayalê bu mêtê tanjatu gên-nga in mêtê sac. ⁸ Magoc sac kêsâlê lênh bu êngilí anej njalôm e tanjatu gên napanj, ma yomsu nayaham tôc lênh dau tênh sac. Yomsu bu mba, goc sac na-najalai dau oc pacndê bocdinañ. ⁹ Muñ-nga aô kayalê yomsu dom, ma gambo nayaham ma gauc gêm sac dom. Magoc tênh ndoc aô kadôhôn yomsu, nan sac na-najalai tisa ti nanja e aô kayalê bu gawêkainj senj wambac ndu-nga. ¹⁰ Aô gatap sa bu yomsu honj nan Anötö kên tu bu wê lau sêsa senj sêm-bo tali-nga, nan wê aô gasa senj wambac ndu-nga. ¹¹ Nahu bu yomsu dau kên nasawa tênh sac, dec sôc menj e ndê najalai tim aô, ma wê aô gasa senj wambac ndu-nga. ¹² Bocdinañ dasôm sake? Dasôm bu yomsu dau in sac, a? Mba! Nagôlinj honj nan Moses to, nan gên dabunj. Ma Anötö ndê yomsu honj, nan gên dabunj, ma gitên, ma nayaham.

¹³ Mac gauc gêm bocke? Gên nayaham dinañ wê aô gasa senj wambac ndu-nga? Mba andô! Magoc tu yomsu-nga dec aô kayalê bu gakôm sac ma gawêkainj senj wambac ndu-nga. Ma yomsu dau tôc asê bu mêtê sac in gên sac sambuc.

Njalôm akwa ndê lênh so Njalau Dabunj ndê lênh

¹⁴ Yac tanjalê bu Anötö ndê yomsu in Njalau Dabunj ndê gên. Magoc anej njalôm akwa kêkuc Njalau ndê lênh dom, dec aô gati ngac akiñ mêtê sac-nga. ¹⁵ Bu gên nan aô gakôm, nan kayalê dom. Mêtê nan aô tac whiñ bu wakôm, nan gakôm dom. Magoc mêtê nan aô atac tec, nan gakôm napanj. ¹⁶ Mêtê sac nan gakôm, nan yomsu dau sôm bu mêtê so. Ma tu aô dauñ atac tec mêtê sac nan gakôm-nga, dec galic bu yomsu in solop ma nayaham. ¹⁷ Bocdinañ dec aô dauñ gakôm gên dau dom, magoc sac nan yêc anej njalôm, dec kêngilí aô bu wakôm gên dau. ¹⁸ Aô kayalê bu gên nayaham danj yêc anej njalôm akwa dom. Bu aô tac whiñ bu wakôm mêtê nayaham, magoc aô gakôm dom. ¹⁹ Bu aô gakôm mêtê nan aô atac whiñ bu wakôm, nan dom, magoc mêtê nan aô atac tec bu wakôm, nan dec aô gakôm napanj. ²⁰ Ma tu gakôm gên nan aô atac tec bu wakôm-nga, goc wasôm bu aô dauñ gakôm gên dau dom,

magoc sac nan yêc anej njalôm, dec kêngilí aô bu wakôm gên dau.

²¹ Bocdinañ aô gatap nagôlinj bocdec sa yêc anej njalôm. Aô bu wakôm mêtê nayaham, magoc sac kêtí aô ahuc napanj. ²² Bu yêc anej gatuñ aô galic Anötö ndê yomsu gitôm gên atac whiñ-nga. ²³ Magoc aô kasahê bu nagôlinj dau-nga danj gêm gôlinj yêc anej namlic, ma bu wê aô amanj ti gahiñ ma anej gên honj bu sêkôm sac napanj. Nagôlinj sac-nga dau gic sinj tênh nagôlinj nayaham nan aô gauc gêm bu wakôm, ma kêng-winiñ aô dôn gitôm ngac gapocwalô-nga. ²⁴ Bocdinañ aô wasôm yom bocdec bu. Anej gauc gêm bu wati ngac akiñ nan sôc Anötö ndê yomsu napanj, magoc anej njalôm akwa gêm akiñ nagôlinj sac-nga napanj. Oyaê, asa oc êngaho aô ngac sac dec su, yêc njalôm akwa nan wêkainj senj wambac ndu-nga? Magoc kwahic dec Anötö kêngaho aô su, ma tu dinañ-nga dec wanem danje in tu yac nen Pômdau Yisu Kilisi-nga.

Dambo tanli tu Njalau Dabunj-nga

⁸ Bocdinañ dec yac lau nan Anötö piñ yac dôn tam damiñ Yisu Kilisi, nan kwahic dec tanjalê bu yac oc datap matôc sa dom andô. ² Nahu bu Njalau gêm gôlinj yac, ma kên yac dambo tanli tu Yisu Kilisi-nga, ma kêngapwêc yac su yêc najalai sac ti dambac ndu-nga nan muñ-nga gêm gôlinj yac. ³ Tu yac nen njalôm akwa-nga, dec gitôm dom bu tanjuc Anötö ndê yomsu. Ma bocdinañ yomsu dau gitôm dom bu kôm yac dati lau gitên. Magoc Anötö kêmasañ lênh bu kôm yac dati lau gitên bocdec bu. In kêkinj in ndê Atu tigenj menj mbo nom ti namalac tôm lau sac nom-nga. Ma kên in ti da tu yac nen sac-nga. Njalên dinañ Anötö kên namalac honj si sac nagêyô pi ndê Atu ma kêmatôc in gitôm namalac sac danj. ⁴ In kôm gên dau, tu bu yac dasa nen lênh tanjuc njalôm akwa dom, magoc dasa nen lênh tôm Njalau Dabunj gêm gôlinj yac, dec dakôm mêtê gitên enj, tôm yomsu tôc tênh yac.

⁵ Lau nanj sêsa si lênh sênkuc njalôm akwa, nan gauc gêm mêtê nan njalôm akwa kôm, nan napanj. Magoc lau nanj sêsa si lênh tôm Njalau Dabunj gêm gôlinj nac, nan gauc gêm mêtê nan Njalau tac whiñ bu sêkôm, nan napanj. ⁶ Namalac nanj ndê gauc sap mêtê njalôm akwa-nga dôn napanj, nan gacgenj mbo senj mbac ndu-nga. Magoc asa nanj ndê gauc sap mêtê nan Njalau Dabunj tac whiñ, nan dôn napanj, nan mbo senj ndôc tali-nga ma tap yom malô sa. ⁷ Bu gauc njalôm akwa-nga, in êlêmê kên kisa tênh Anötö, nahu bu in sôc Anötö ndê yomsu napanj dom, ma bu gauc nem bu sôc napanj, dec oc tôm dom. ⁸ Lau nanj si njalôm akwa gêm gôlinj nac, nan oc tôm dom bu Anötö lic nac nayaham.

⁹ Magoc njalôm akwa gêm gôlinj mac dom, Anötö ndê Njalau mbo mac nem njalôm ma gêm gôlinj mac. Kilisi ndê Njalau bu mbo mac nem njalôm dom, dec mac ati Kilisi ndê gên dom. ¹⁰ Mac nem namlic wêkainj senj ambac ndu-nga tu mac akôm sac-nga. Magoc Kilisi mbo mac nem njalôm ma Anötö gêlic mac bu lau gitên, ma tu dinañ-nga dec mac nem gatôm wêkainj senj ambo tamli-nga. ¹¹ Anötö nanj unj Yisu Kilisi sa akên lau batê-

nga, nañ ndê Nalau mbo nem ñalôm, ma bocdinañ dec Anötö oc uñ mac nem ñamlic nañ wêkaiñ señ am-bac ndu-nga, nañ sa mbo tali tiyham tu inñ ndê Nalau-nga.

Nalau Dabuñ kôm yac dati Anötö ndê balêkoc

¹² Bocdinañ asidôwai, lèn wakuc yêc nañ gic yac ñawaê bu tanjuc-nga, ma dasa lèn ñalôm akwa-nga tiyham dom. ¹³ Nahu bu asa nañ sa lèn dinañ, oc mbac ndu. Magoc mac bu apuc dômwêm mêtê ñalôm akwa-nga ña Nalau ndê ñaclai, dec mac oc ambo tamli. ¹⁴ Bu lau nañ Anötö ndê Nalau gêm gôliñ nac, nañ sêti Anötö ndê balêkoc. ¹⁵ Mac akôc Nalau dau su, ma inñ kôm mac ati lau akiñ nañ atôc nem ñadau, nañ dom. Mba! Nalau dau kôm mac ati Anötö ndê atui awhê ma ñgac, ma tôm bu ata Anötö bocdec bu, “Daman, Daman.” ¹⁶ Ma Nalau dau gêm yac neñ gatuñ sa, dec tanjalê bu dati Anötö ndê balêkoc, yomandô. ¹⁷ Ma yac bu dati Anötö ndê balêkoc, dec yac oc dawêkaiñ Anötö ndê gên lêñsêm dawhiñ Kilisi. Yomandô! Yac bu tanjuc Kilisi ndê lèn hóc ñandê-nga, dec oc datap ñawasi sa dawhiñ inñ bocdinañ.

Ñawasi nañ oc meñ sa têtêm têtêm ñambu-nga

¹⁸ Têtêm ndoc aô gakôc gauc pi waên ñayham ti ñawasi nañ yac oc datap sa têtêm têtêm ñambu-nga, nañ galic gên wapac hoñ nañ kwahic dec dahôc dambo nom, nañ gitôm gên saun. ¹⁹ Bu gên hoñ nañ Anötö kên yêc nom, nañ sêmbo sêtôm yac lau nañ dakên batan ma dahôn têtêm nañ Anötö oc têtêm inñ ndê balêkoc asê tiawê. ²⁰ Bu gên hoñ nañ Anötö kên, nañ sêtisac sêwhiñ yac ñamalac. Gên dau si atac whiñ lèn bocdinañ dom, magoc têtêm ndoc Anötö pucbo nom tu ñamalac si sac-nga, nañ inñ ndê yom kên sac gên hoñ. Magoc yac dakên batan ²¹ bu tinjambo Anötö oc êngapwêc gên hoñ su yêc lèn sêtisac-nga. Ma têtêm têtêm dinañ ñawapac dau oc êngwiniñ yac lau nañ dati Anötö ndê balêkoc, me gên dañ nañ Anötö kên, nañ tiyham dom, ma yac ti gên hoñ oc dambo ñayham ma ti ñawasi eñ.

²² Yac tanjalê bu têtêm têtêm ñamata-nga e meñ, gên hoñ nañ Anötö kên, nañ sêhóc ñawapac gitôm awhê nañ bu kôc balêkoc, dec kêsahê ñandê ma tan. ²³ Ma ñawapac dau kêtewiniñ gên nom-nga tawasê dom, magoc kêtewiniñ yac ñamalac whiñ, dec dambo ti dañ-gi yêc neñ ñalôm. Yomandô yac dakôc Nalau Dabuñ su gitôm gên ñandô mbêc ñayham. Tigeñ gên ñatô nañ Anötö gic bata bocdec bu, inñ oc kôc yac sa dambo dawhiñ inñ datôm inñ ndê balêkoc, ma nem yac si yêc ñawapac nom-nga, nañ ñandô sa su dom. Bocdinañ kwahic dec yac dahôn ti dakên batan gên ñayham nañ oc meñ sa. ²⁴ Têtêm ndoc yac dakên whiñ ma datap Anötö ndê mwasiñ nem yac si-nga sa, nañ yac dakên batan bu oc datap gên dinañ sa whiñ. Magoc yac neñ dakên batan ñahu sip gên nañ datap sa su, nañ dom. Yac bu datap sa su, dec yac oc dakên batan dom.

²⁵ Kwahic dec yac dakên batan gên nañ dalic su dom, ma dahôn dambo ti atac pa su eñ.

Nalau Dabuñ gêm yac sa tu daten mbec-nga

²⁶ Ma gên dañ whiñ bocdec bu. Nalau Dabuñ oc nem yac sa têtêm ndoc yac bu daten mbec magoc dapônda dauñ tu gên nañ gic waê bu daten mbec pi-nga. Nalau dau oc nem yac awhañ têtêm Anötö, pi dañgi nañ yêc yac neñ ñalôm, nañ tôm dom bu yac dauñ dasôm asê.

²⁷ Ma Anötö nañ kêtalê ñamalac si ñalôm e pi sa, nañ oc ngô mbec dau, ñahu bu inñ ndê Nalau sêkôm si gên hoñ ña gauc tigeñ. Ma Nalau dau teñ mbec tu lau dabuñ-nga, kêtuc Anötö ndê atac whiñ solop.

Gên dañ gitôm dom bu kac yac su yêc Anötö ndê atac whiñ

²⁸ Ma yac lau nañ Anötö kêtalê yac sa dati inñ ndê lau, tôm inñ dau gauc gêm tidôn, nañ tanjalê bu inñ gêm gôliñ gên hoñ, bu ti yac lau nañ atac whiñ inñ, nañ neñ ñayham. ²⁹ Bu yac dahôc asê nom su dom, magoc Anötö kêtalê yac muñ su, ma kêtaliñ yac sa bu oc datôm inñ Atungac dau. Ma bocdinañ inñ ndê Atungac ti ñgac mbêc, ma yac dati inñ asii ti lhuwêi daêsam. ³⁰ Ma yac lau nañ inñ kêtaliñ yac sa gwanan su, nañ inñ kêtalê yac, ma kêtasan lèn tu dati lau gitên ma datap inñ ndê ñawasi sa-nga.

³¹ Bocdinañ dasôm sake pi gên hoñ nañ Anötö kôm tu yac-nga? Yac bu dambo Anötö ndê mwasiñ ñapu, dec ñacyo bocke oc ku yac dulu? ³² Inñ kêtamiñ inñ dau ndê Atu têtêm yac dom, magoc kêtaliñ inñ meñ mbac ndu tu yac hoñ-nga. Ma bocdinañ dec tôm dom bu inñ êngamiñ gên dañ têtêm yac, inñ oc êmwasiñ yac ña gên bocke nañ dapônda nañ. ³³ Inñ dau kêtaliñ yac sa, ma puñ yac dôn ma sam yac bu lau gitên. Tu dinañ-nga dec asa gitôm bu oc êngôliñ yom dañ pi yac têtêm inñ?

³⁴ Ma asa gitôm bu oc êmatôc yac ma señ yac su? Nalên mba. Nahu bu Yisu Kilisi nañ mbac ndu ma Anötö uñ inñ sa mbo tali tiyham, nañ ndôc Anötö ndê amba andô-nga, ma gêm yac awhañ têtêm inñ. ³⁵ Ma asa oc tôm bu êngaho yac su yêc Kilisi ndê atac whiñ ñalôm? ñawapac daêsam sêyêc, tôm yom nañ sêto yêc bocdec bu:

Tôm bêt hoñ lau tac whiñ bu sêndic yac ndu tu am-nga.

Ñac sêlic yac datôm domba bu sêndic ndu-nga.

[BW 44:22]

Yac bu dahôc ñawapac me ñandê, ma lau bu sêkên kisa yac me sêndic yac ña bien, me yac bu dapônda gên danañ-nga me ñakwê, me yac bu datap gên ti ñaclai nañ bu señ yac su-nga sa, goc gên dinañ ñadañ oc tôm dom bu êngaho yac su yêc Kilisi ndê atac whiñ ñalôm. ³⁷ Mba andô! Tu Kilisi nañ atac whiñ yac-nga, nañ dec gên hoñ dinañ ñadañ oc tôm dom bu ku yac dulu. ³⁸ Aêc! Aô kayalê tidôn bu gên dañ oc tôm dom bu kac yac su yêc Anötö ndê atac whiñ, nañ datap sa tu yac neñ Pômdau Yisu Kilisi-nga. Mba! Yac bu dambac ndu me dambo tanli, yac bu dapi lôc baliñ me dasip gwêc ñalôm dandi, tigeñ oc tôm dom bu daso Anötö ndê atac whiñ. Ma aña me ñalau sac me gên

kwahic dec-nga me gën nanj oc meñ sa tiñambu-nga, me ñaclai tidau-tidau me gën honj nanj Anötö kên, nanj ñadañ oc tòm dom bu kac yac su yêc Anötö ndê atac whiñ.

Pol tawalô lau Israel-nga nanj sêkên whiñ Yisu dom

9 Tu Kilisi nanj aô gakên whiñ-nga, dec aô wasôm yom ñandô tên mac. Aô oc wañsau mac dom. Ma yêc anej ñalôm, nanj Nalau Dabunj gêm gôlinj, dec kayalê tidôn bu anej yom in yom ñandô enj. ² Aô wasôm tên mac bu anej ñalôm ñawapac ñapanj ma kasahê ñandê atu, tu lau Israel-nga daêsam nanj sêkên whiñ Kilisi dom-nga. ³ Lau dau anej asidôwai ti lhuñwêi Israel-nga, nanj yac mba ñahu tigerj. Ma aô tac whiñ ndu andô bu ñac lau dau sêkên whiñ Kilisi. Aêc, tòm Anötö êmasuc aô su yêc Kilisi-nga, me lic aô gitôm ñgac sac sambuc, magoc lên dau bu nem ñac sa tu sêkên whiñ Yisu-nga, dec aô oc walic ñayham bu wahôc ñawapac dau.

⁴ Lau Israel-nga dinanj Anötö kêyalinj ñac sa bu sêti in ndê lau, ma hoc in ndê ñawasi asê tên ñac. In kêmatin pwac whiñ ñac si apai, ma gic bata gën ñayham daêsam tu nem ñac sa-nga. In kên yomsu ti sakinj lôm dabunj-nga tên ñac. ⁵ Nac honj sêsa akên apai nanj Anötö dau kêyalinj sa sêti in ndê lau. Ma lau Israel-nga si tMesaya dau meñ sa akên apai dinanj si dac ñapu. Kilisi dau dinanj in Anötö ñandô ma gën honj ñadau, dec gic waê bu tampin in tòm bêc honj. Yomandô!

Anötö ndê lên ênyalinj lau sa-nga

⁶ Anötö gic bata mwasinj honj dinanj tên lau Israel-nga. Magoc tu ñac si daêsam sêkên whiñ Yisu dom-nga, dec dasôm bu Anötö ndê yom dau ñandô mba lec dom. Mba! ñahu bu lau honj nanj sêsa akên tJakob, nanj sêti lau Israel-nga ñandô, nanj Anötö kêyalinj ñac sa, nanj dom. ⁷ Ma ñalên tigerj, lau honj nanj sêsa akên Abraham, nanj dasam ñac bu Abraham atui ñandô dom. Tôm yom nanj Anötö sôm tên Abraham bocdec bu:

Lau oc sêsam lau wakuc nanj sêsa akên Aisak bu am nem gôlôwac ñandô.

[Gen 21:12]

⁸ Yom dau ñahu bocdec bu, Ismael lu Aisak lu-lu sêsa akên Abraham. Magoc Ismael ti ndê lau wakuc sêti lau Israel-nga ñandô, nanj Anötö sam bu in ndê atui, nanj dom. Magoc Aisak ti ndê lau wakuc nanj Anötö kêmatinj pwac hêganônj ñac, nanj in gêlic ñac tòm Abraham ndê atui solop. ⁹ Bu Anötö kêmatinj pwac tên Abraham bocdec bu:

Tên yala danj ninga goc aô wambu wamenj, ma am nem awhê Sara oc kôc nem atômngac danj su.

[Gen 18:10, 14]

¹⁰ Ma gauc nem balêkoc lôcmpôn nanj Rebeka kôc. Inlu si damba tigerj, yac mba abanj Aisak. ¹¹ Magoc Rebeka kôc inlu su dom, ma sêkôm gën ñayham me sac danj su dom, nanj Anötö kêyalinj inlu si danj sa gwananj. In sôm yom tên Rebeka bocdec bu:

Ngac atu oc nem akinj ngac sauñ.

[Gen 25:23]

Anötö kôm gën dau kêkuc in ndê lên ênyalinj lau sa-nga tòm in dau gauc gêm, ma tu gwelenj nanj ñac dau sêkôm nanj-nga dom. ¹³ Sêto Anötö ndê yom danj tiyham pi balê lu dau bocdec bu:

Aô atac whiñ Jakob, magoc atac tec Iso.

[Mal 1:2-3]

¹⁴ Bocdinañ oc dasôm sake? Dasôm bu Anötö ndê lên ênyalinj lau sa-nga in solop dom, me? Mba andô! ¹⁵ Bu in sôm yom tên Moses bocdec bu:

Aô oc tanjwalô lau nanj aô atac whiñ bu tanjwalô ñac. Ma aô oc atac apu lau nanj aô atac whiñ bu atac apu ñac.

[Eks 33:19]

¹⁶ Bocdinañ Anötö kêyalinj lau sa tu ñac dau si atac whiñ me ñac si gwelenj-nga dom, magoc tu in dau ndê tawalô-nga.

¹⁷ Ma gën danj tiyham. Sêto yom nanj Anötö sôm tên Parao yêc bocdec bu:

Aô gakên am ti kinj bu watôc anej ñaclai asê pi gën nanj wakôm tên am, ma bu anej ñaê ñawaê sa ma nem nom ñagamenj sambuc ahuc.

[Eks 9:16]

¹⁸ Nalên dinanj Anötö tawalô lau nanj in tac whiñ bu tawalô, ma lau nanj in tac whiñ bu kôm ñac si ñalôm ñadandi, nanj kôm ñadandi sa.

¹⁹ Ma mboe mac nem danj oc sôm yom tên aô bocdec bu, "Lên dau bu bocdinañ, dec tu sake-nga Anötö puc yac neñ giso asê? Bu Anötö kêmasanj lên honj tidôn tòm in gauc gêm, dec asa gitôm bu sa lên dau-nga danj?" ²⁰ Magoc aô wasôm tên am ñamalac bocke nanj gauc gêm bu sôm yom kainj dinanj pi Anötö. Bocke ma lôn andô danj oc sôm tên ñamalac nanj kêmasanj in ma ndac, "Tu sake-nga am kêmasanj aô kainj dindec?"

²¹ Yom dau solop dom. Bu ñamalac kêmasanj lôn-nga dau in ti ñadau. Ma in gitôm bu kôc nomdac ma êmasanj gën ñayham tiwaê danj, me gën ñambwa waêmbe danj, tòm in dau gauc gêm.

²² Ma ñalên tigerj Anötö in ñadau, ma tòm bu kôm tòm in atac whiñ. Lau nanj sêkôm sac sic waê bu sêninj-nga, ma Anötö bu tôc ndê atac ñandê ti in ndê ñaclai asê tên ñac, dec oc tòm. Ma in bu gauc nem bu kôc ndê ñalôm dôn, ma hê yom malô sa tên ñac, dec oc tòm bocdinañ. ²³ In bu ênkuc lên yom malô-nga dinanj, dec in oc kôm tu bu tôc in ndê ñawasi atu asê tên lau nanj sic waê bu sêtap in ndê tawalô sa-nga. Lau dau in kêyalinj ñac sa gwananj su, bu sêwêkainj in ndê ñawasi.

²⁴ Yom dau hêganônj yac lau nanj Anötö kêgalêm yac sa, lau Israel, ma lau nanj lau Israel dom, nanj bocdinañ. ²⁵ Tôm Anötö ndê yom nanj propet Hosea to bocdec bu:

Lau nanj anej lau dom, nanj aô oc wasam ñac bu anej lau. Ma bawhê nanj munj-nga aô atac whiñ in dom, nanj aô oc wasam in bu anej bawhê atac whiñ-nga.

²⁶ Ma yêc gameŋ tigeŋ naŋ muŋ-nga aô gasôm têŋ ɲac bu, “Aneŋ lau mac dom,” naŋ lau oc sêsam ɲac bu, “Anötö Tali Ƴadau ndê balêkoc.”

[Hos 2:23; 1:10]

²⁷ Ma propet Aisaya hoc yom asê pi lau Israel-nga bocdec bu:

Lau Israel-nga ɲac lau daêsam ɲandô, gitôm gangac gwêc-nga. Magoc Pômdau oc nem hoŋ si dom, oc kôc ɲandôlu eŋ sa. ²⁸ Bu yom naŋ Pômdau kêmatinŋ tidôŋ, naŋ in oc kôm ɲandô sa yêc nom, ma ndic dabiŋ ɲagahô eŋ.

[Ais 10:22-23]

²⁹ Ma tòm yom daŋ tiyham naŋ Aisaya hoc asê muŋ su:

Pômdau Ƴaclai Ƴadau bu hu yac neŋ lau wakuc ɲatô siŋ gacgeŋ sêmbo dom, dec oc dandiŋaŋ gitôm malac Sodom ma Gomora.

[Ais 1:9]

Lau Israel-nga sêkêŋ whiŋ dom, dec sêti lau gitêŋ dom

³⁰ Bocdinaŋ oc dasôm sake pi Anötö ndê lêŋ êŋyaliŋ lau sa-nga? Lau naŋ lau Israel dom, naŋ sêkôm gwelenŋ tu sêŋsalê lêŋ gitêŋ-nga dom, magoc sêtap sa tu sêkêŋ whiŋ gwelenŋ naŋ Yisu kôm tu ɲac-nga. ³¹ Ma lau Israel-nga sêŋsalê lêŋ gitêŋ yêc yomsu ɲalôm, magoc sêtap sa dom. ³² Ma sêtap sa dom, ɲahu bu ɲac sêkêŋ whiŋ gwelenŋ naŋ Yisu kôm tu ɲac-nga, naŋ dom. Ʋac gauc gêm bu ɲac oc sêti lau gitêŋ, tu ɲac dau si gwelenŋ-nga, ma bocdinaŋ ɲac sêtôm lau naŋ sêtiŋ gahi pi hoc ma sêpeŋ. ³³ Tòm yom naŋ sêto yêc bocdec bu:

Alic su naŋ! Aô gakêŋ hoc daŋ kalhac Lôc †Sayon, naŋ lau daêsam oc sêtiŋ gahi pi ma sêpeŋ. Magoc asa naŋ kêŋ whiŋ in, naŋ oc maya dau dom.

[Ais 28:16; 8:14]

10 O asidôwai. Aô tac whiŋ ɲandô ma gateŋ mbec têŋ Anötö, bu lau Israel-nga naŋ sêkêŋ whiŋ Yisu dom, naŋ oc sêkêŋ whiŋ dec sêtap Anötö ndê mwasiŋ nem ɲac si-nga sa. ² A ô wasôm yomandô bu lau dau sêyêm dau su bu sêsa Anötö ndê lêŋ. Ʋac sêkôm gêm dau, magoc ɲac si gauc sa pi yom ɲandô dom. ³ Ʋahu bu ɲac gauc gêm bu sêtôc ɲac dau si lêŋ asê tòm lêŋ gitêŋ. Magoc ɲac sem gauc lêŋ naŋ Anötö kêmasaŋ bu sam yac bu lau gitêŋ, dec sêsôc lêŋ dau ɲapu dom. ⁴ Bu Kilisi dau ndê lêŋ gitêŋ gic bata yomsu hoŋ, dec lau hoŋ naŋ sêkêŋ whiŋ Yisu, naŋ Anötö gêlic ɲac bu lau gitêŋ.

Anötö ndê lêŋ nem lau si-nga

⁵ Lêŋ bu lau sêti lau gitêŋ tu sêŋkuc yomsu-nga, naŋ Moses whê sa bocdec bu:

Asa naŋ bu êŋkuc yomsu hoŋ ɲapep eŋ, naŋ oc ndôc tali tu yomsu-nga.

[Lev 18:5]

⁶ Magoc ɲamalac daŋ oc tòm bu t i ɲamalac gitêŋ tu in kêkuc yomsu-nga lec dom. Lêŋ dati lau gitêŋ tu yac

neŋ dakêŋ whiŋ-nga, naŋ meŋ sa tiawê su. Tòm yom daŋ naŋ sêto yêc bocdec bu:

Akôc gauc daêsam pi asa oc pi undambê ndi, me sip lambwam ndi dom.

[Diut 30:13]

Bocdinaŋ yac dapônda ɲamalac daŋ bu pi undambê ndi bu kôc Kilisi sa sip meŋ, me bu sip lambwam ndi bu kôc in su akêŋ lau batê-nga dom, tu bu datap yom pi lêŋ dakêŋ whiŋ-nga ɲahu sa. Mba! ⁸ Bu yom pi lêŋ dakêŋ whiŋ-nga dec yac ahoc asê têŋ mac su, tòm yom naŋ sêto yêc, naŋ sôm bocdec bu:

Yom dau siŋ dau têŋ mac dom, bu mac akôc sa sip nem ɲalôm su, ma mac asôm ambo.

[Diut 30:14]

⁹ Ma yom dau bocdec bu. Am bu kêŋ whiŋ ti nem ɲalôm sambuc bu Anötö uŋ Yisu sa akêŋ lau batê-nga, ma whamsuŋ hoc yom asê bu Yisu in am nem Pômdau, dec Anötö oc nem am si. ¹⁰ Bu yêc am nem ɲalôm naŋ am kêŋ whiŋ, dec Anötö gêlic am bu ɲamalac gitêŋ, ma yêc am nem whamsuŋ am hoc nem kêŋ whiŋ Yisu-nga asê, dec Anötö gêm am si. ¹¹ Tòm Anötö ndê yom naŋ sêto yêc naŋ sôm:

Asa naŋ kêŋ whiŋ in, naŋ oc maya dau dom.

[Ais 28:16]

¹² Bu Anötö gêlic lau Israel ma lau naŋ lau Israel dom, naŋ ɲalêŋ tigeŋ. Pômdau tigeŋ dec ti lau hoŋ si Pômdau, ma lau hoŋ naŋ sêta in ndê ɲaê, naŋ in oc êmwasiŋ ɲac ɲandô. ¹³ Tòm yom naŋ propet Joel to yêc bocdec bu:

Lau hoŋ naŋ sêta Pômdau ndê ɲaê, naŋ Anötö oc nem ɲac si.

[Joel 2:32]

¹⁴ Magoc lau naŋ sêkêŋ whiŋ Yisu su dom, naŋ oc sêta in ndê ɲaê ɲalêŋ bocke? Ʋac bu sêŋgô in ɲawaê dom, dec oc sêkêŋ whiŋ ɲalêŋ bocke? Ma lau bu sêhoc ɲawaê ɲayham asê têŋ ɲac dom, dec oc sêŋgô ɲalêŋ bocke? ¹⁵ Ma lau bu sêŋkiŋ lau aheŋ-nga sêsa sêndi dom, dec ɲawaê ɲayham dau oc hôc asê lau dau ɲalêŋ bocke? Tòm yom naŋ sêto yêc naŋ sôm:

Lau naŋ sêŋgô ɲawaê ɲayham, naŋ oc sêtisambuc lau aheŋ-nga naŋ sêŋsêlêŋ sêmeŋ tu sêhoc ɲawaê dau asê-nga.

[Ais 52:7]

¹⁶ Bocdinaŋ yac neŋ dakêŋ whiŋ ɲahu sip dangô ɲawaê ɲayham, ma yom pi Kilisi ti ɲawaê ɲayham ɲahu. Magoc lau Israel-nga hoŋ sêkôc ɲawaê ɲayham sa dom. Tòm Aisaya to:

O Pômdau, lau daŋ sêkêŋ whiŋ yom naŋ yac ahoc asê, naŋ dom.

[Ais 53:1a]

¹⁸ Mac gauc gêm bocke? Lau Israel-nga sêŋgô ɲawaê ɲayham su, me mba? Aêc, ɲac sêŋgô su, tòm yom naŋ sêto yêc, naŋ sôm bocdec bu:

Yom dau sa têŋ nom ɲabatiŋ hoŋ, ma lau sêŋgô yêc nom ɲagameŋ sambob.

[BW 19:4]

¹⁹ Ma gëndac danj tiyham bocdec bu, lau Israel-nga sênjalê yom nanj sêngô su, me mba? Gauc nem Anötö ndê yom, nanj Aisaya to pi lau Israel-nga bocdec bu: Tôm bêc honj aô kamatôc amanj tu wakôc lau dau sa-nga, magoc nac lau danjgapêc ma nac si njalôm njadandi.

[Ais 65:2]

Lau Israel-nga sêtec bu sêkôc njawaê njayham sa, ma bocdinañ yom dau sa têng lau gameñ apa-nga gi. Yom nanj Anötö sôm têng lau Israel-nga, nanj whê gêng dau sa, tôm Moses to yêc bocdec bu:

Aô oc watoc lau waêmba sa, e kôm mac anem lê-munj nac. Ma watoc lau gauc mbasi-nga sa, e kôm mac atac njandê.

[Diut 32:31]

Ma Aisaya dau sôm yom yêc awê bocdec bu:

Lau nanj sênjalê aô dom, nanj sêtap aô sa. Ma gatôc dauñ asê têng lau nanj sêndac aô dom nanj.

[Ais 65:1]

Anötö puc dômbwê inj ndê lau Israel-nga dom

11 Bocdinañ aô bu wandac mac bocdec bu. Mac gauc gêm bu Anötö puc dômbwê inj ndê lau Israel-nga, me? Aô wasôm mba andô, bu aô dauñ ngac Israel-nga, ma Abraham ndê wakuc danj, nanj gasa akên Benjamin ndê tonj. ² Anötö puc dômbwê inj ndê lau nanj inj kêyalinj nac sa gwanan su, nanj dom. Gauc nem yom nanj sêto yêc pi Elaija, têng ndoc inj pu lau Israel-nga têng Anötö, ma sôm yom bocdec bu:

³ Pômdau, nac sic am nem lau propet ndu, ma sêsen alta nanj lau sem akinj am sêmbo, nanj su. Aô tanjwasên dec gasôc am njapu, ma nac bu sêndic aô ndu.

[I Kirj 19:10, 14]

⁴ Gauc nem yom nanj Anötö ô têng inj bocdec bu:

Aô gasinj anej lau 7,000 sêmbo lau Israel-nga njalôm, nanj sêpôn haduc têng anötö tasanj Baal dom.

[I Kirj 19:18]

⁵ Njalên tigen kwahic dec lau tonj danj sêmbo lau Israel-nga njalôm, nanj Anötö kêyalinj nac sa sêti inj ndê, kêkuc inj ndê lêng êmwasiñ lau njambwa-nga. ⁶ Nac sêtap Anötö ndê mwasiñ sa tu nac dau si sakinj-nga dom. Anötö bu ênyalinj nac sa tu nac si sakinj-nga, dec yom nanj dasôm pi inj ndê lêng êmwasiñ lau njambwa-nga, nanj oc yom njandô dom.

⁷ Bocdinañ oc dasôm sake? Lau Israel-nga sêkôm mwasac bu sêti lau gitên yêc Anötö anjô-nga, magoc gitôm dom. Magoc nac si lau nanj Anötö dau kêyalinj nac sa, nanj sêtap lêng sêti lau gitên-nga sa. Ma nac si lau njatô, Anötö kôm nac si njalôm njadandi sa, ⁸ tôm yom nanj sêto yêc bocdec bu:

Anötö kên njasec kôm nac si njalôm ahuc, ma inj kôm nac si tandô tipec ma nac si danjgasunj hôc ahuc. Ma nac sêmbo bocdinañ njapanj e menj têng kwahic dec.

[Diut 29:4; Ais 29:10]

⁹ Ma Dawid to yom bocdec bu:

Mwasiñ nanj nac bu sênenj-nga, nanj oc kac dau kwi ma kên sac nac, gitôm huc me akô bu kôc nac dôn-

nga, ma gitôm hoc sêtiñ gahi pi-nga, ma gitôm njagêyô sac bu kên wapac nac. ¹⁰ Anötö kôm nac si tandô tipec, e sêlic gameñ apu. Ma inj kên nac sêhóc njawapac njapanj e dômbwêkwa mbwê-alô.

[BW 69:22-23]

Lau apa sêtap mwasiñ sa tu lau Israel-nga

¹¹ Aô bu wakên gëndac danj tiyham. Mac gauc gêm bu lau Israel-nga sêpenj e sinja gacgenj, me mba? Aô wasôm têng mac bu mba andô. Magoc tu lau Israel si giso-nga, dec lau nanj lau Israel dom, nanj sêtap Anötö ndê lêng nem lau si-nga sa. Ma gêng dau oc kôm lau Israel-nga sênem lêmunj lau apa dau. ¹² Magoc nac si giso dau ti senj bu lau apa honj sêtap Anötö ndê mwasiñ sa hôc gêlêc. Ma nac lau Israel-nga dau bu sêkac dau kwi ma sêkên whinj Yisu, dec lau daêsam andô oc sêtap Anötö ndê mwasiñ sa ênjêc, nac lau Israel-nga dau, ma lau gameñ apa-nga sêwhinj.

¹³ Aô gato yom dindec têng mac lau nanj lau Israel dom. Anötö kêyalinj aô sa gati aposel tu bu wahoc njawaê njayham asê têng mac-nga. Ma aô atac njayham atu tu anej gwelenj dindec-nga. ¹⁴ Nahu bu mboe anej asidôwai Israel-nga njatô oc sênem lêmunj Anötö ndê mwasiñ nanj mac atap sa, e kôm nac sênem dau kwi ma sêtap lêng Anötö nem nac si-nga sa sêwhinj. ¹⁵ Kwahic dec nac sêkôc njawaê njayham pi Yisu sa dom, ma tu dinañ-nga dec lau gameñ apa-nga honj sêngô njawaê nanj hê wamba nac têng Anötö. Magoc lau Israel-nga bu sêkôc njawaê njayham dau sa ma sêkên whinj Yisu, dec nac oc sêtôm lau nanj sêtisa akên lau batê-nga. ¹⁶ Gêng njandô mbêc nanj dakên ti da têng Anötö nanj gêng dabunj, ma oc kôm gêng njandô njambu-nga honj ti dabunj. Ma Anötö bu lic a danj njawakac bu dabunj, dec inj oc lic a dau njasangac honj bu dabunj bocdinañ. [†]

Pol gêm dôhôn lau Israel pi a olib

¹⁷ Lau Israel-nga gitôm a folib malac-nga nanj Anötö tim njasangac njatô kic. Ma mac lau nanj lau Israel dom, mac atôm a olib salen-nga njasili. Ma Anötö kôc mac, ma sô mac dôn pi a olib malac-nga dau njampê, awhinj a dau njasangac njatô, bu atap njakwi njayham sa yêc a olib dinañ njawakac. ¹⁸ Bocdinañ atoc daôm sa tu mac akôc a njasangac nanj sinja su, nanj si mala-nga dom. Mac bu akôm bocdinañ, dec gauc nem bu mac akên njanga têng a olib dau dom, magoc mac daôm akôc njanga yêc a olib njawakac. ¹⁹ Ma mboe mac gauc gêm bu Anötö tim njasangac njatô su, tu bu kôc mac sa aô nac su. ²⁰ Yom dau inj yomandô, tigen gauc nem bocdec bu, Anötö kôc mac sa tu mac akên whinj Yisu-nga, ma tim nac su bu nac sêkên whinj dom. Bocdinañ atoc daôm sa dom, magoc atôc Anötö. ²¹ Bu a dau

[†] Yom dau inj gitôm yom gôlinj danj. Yom pi gêng njandô mbêc ma a njawakac, nanj hêganôn lau Israel-nga si apai. Pol bu tôc asê bu Anötö kôc lau Israel-nga si apai sa ma gêlic nac bu lau dabunj, ma nac si lau wakuc bu sêkên whinj Yisu, dec inj oc lic nac bu lau dabunj njalên tigen.

ņasanjgac solop nanj Anötö tim njatö su. Ma inj gitôm bu oc tim mac su bocdinañ.

²² Tu dinañ-nga dec anyalê tidôn bu Anötö inj Anötö êmwasiñ lau-nga, ma inj Anötö kênj ngagêyô têtj lau-nga whiñ. Inj kênj ngagêyô têtj lau nanj sêpen, magoc kêmwasin mac. Asap inj ndê mwasiñ dinañ dôn. Bu mba, dec inj oc tim mac su. ²³ Ma lau Israel-nga dinañ bu sêkac dau kwi ma sêkênj whiñ Yisu, dec Anötö oc kôc ñac sa, ma inj gitôm bu kênj ñac sêmbu sêndi sêsap a olib dau dôn tiyham. ²⁴ Bu mac a olib malac-nga ñasanjgac solop dom, magoc Anötö kôc mac yêc a olib salen-nga, ma kênj mac ati a olib malac-nga ñasanjgac. Bocdinañ oc ñawapac dom bu inj kôc a dau ñasanjgac solop, ma kênj ñac sêlhac si a ñampê solop tiyham.

Anötö tawalô lau honj

²⁵ O asidôwai. Yom dindec ñahu sip ñalôm gi, ma aô tac whiñ bu mac anyalê ñapep. Ma bocdinañ oc tôm dom bu mac atoc daôm sa. Anötö kôm lau Israel-nga si ñalôm ñadandi sa, bu sêmbu bocdinañ e lau gameñ apa-nga honj nanj Anötö kêgalêm ñac sa, nanj sêmen sêsôc Anötö ndê gôlinj ñapu su nanj. ²⁶ Ma ñalênj dinañ dec Anötö oc nem lau Israel-nga honj si, tôm yom nanj sêto yêc bocdec bu:

Ngac nem lau si-nga oc meñ sa akênj Lôc Sayon. Ma inj oc nem Jakob ndê wakuc kwi sêhu mêtê sac siñ.

²⁷ Ma aô wamatiñ aneñ pwac whiñ ñac, têtj têtj nanj aô oc wasuc ñac si sac kwi.

[Ais 59:20-21]

²⁸ Lau Israel-nga sêti Anötö ndê ñacyo, ñahu bu sêkôc ñawaê ñayham pi Yisu sa dom. Ma tu dinañ-nga ñawaê dau golom mac. Magoc Anötö kêyaliñ ñac sa gwanan su, dec tac whiñ ñac tu abanji Israel-nga. ²⁹ Bu galem ti mwasiñ nanj Anötö gic bata têtj lau, nanj inj oc tôm dom bu señ su. ³⁰ Muñ-nga mac lau gameñ apa-nga ñanampêc têtj Anötö. Magoc kwahic dec lau Israel-nga ñangapêc têtj Anötö, dec mac atap inj ndê tawalô sa. Ma tu dinañ-nga ñac lau Israel-nga nanj kwahic dec ñangapêc têtj Anötö, nanj tinambu oc sêtap inj ndê tawalô sa sêwhiñ. ³² Bu Anötö sam lau honj bu lau ñangapêc-nga. Inj têtj gêtj dau tiawê, dec lau honj nanj bu sênem dandi kwi, nanj inj oc tawalô ñac.

Datoc Anötö ndê waê sa

³³ Oyaê. Anötö ndê mwasiñ ti inj ndê gauc inj gêtj atu andô, ma inj kêyalê gêtj honj e pi sa timala enj. Asa oc nditôm bu ênyalê inj ndê lêtj me yom nanj tidôn yêc inj-nga?

³⁴ Asa kêyalê Pômdau ndê gauc, me gitôm bu kênj gauc têtj inj?

[Ais 40:13]

³⁵ Ma asa tôm bu kênj gêtj ñayham ñan têtj Anötö, dec Anötö oc kênj gêtj têtj inj ô?

[Job 41:11]

³⁶ Bu gêtj honj sa akênj inj ndê, ma inj ti gêtj honj ñahu ma ti gêtj honj ñadau bocdinañ. Datoc inj ndê waê sa titêm-titêm. Yomandô.

Dasa neñ lêtj wakuc dawhiñ Kilisi

12 O asidôwai. Gauc nem yom honj nanj aô gasôm tu gawhê Anötö ndê tawalô sa têtj mac-nga nanj. Dec akênj daôm sambuc bu anem akiñ Anötö tôm mac nem bêt ambo tamli-nga honj. Akênj daôm sambuc atôm da tali ma dabuñ, nanj oc ndic Anötö tandô ñayham. Mac nem lêtj ñandô añkuc ñalau Dabuñ tu anem akiñ Anötö-nga dau dinañ. ² Añsêlênj ti asa nem lêtj atôm lau nom dindec-nga dom, magoc ati lau wakuc tôm Anötö kênj gauc wakuc têtj mac. Ma bocdinañ mac oc atôm bu añsahê gêtj honj, ma anyalê mêtê gitêtj, ma mêtê ñawasi ma mêtê nanj oc ndic Anötö tandô ñayham, nanj inj atac whiñ bu yac dakôm.

Anötö kêmwasin yac ñalênj têtjtêtj

³ Tôm Anötö ndê mwasiñ puc aô dôn, dec wasôm têtj mac honj têtjtêtj ndi, bu atoc daôm sa êñlêc dom, magoc akôc gauc ñapep pi daôm. Bu mac honj akênj whiñ Yisu tôm mwasiñ nanj Anötö dau gic sam têtj mac ñalênj têtjtêtj. ⁴ Yac tanyalê bu ñamalac ñan inj ñamlic tigenj, magoc ñagênj daêsam sêyêc inj ndê ñamlic tigenj dinañ. Ma gêtj dau sêwêkaiñ gwelenj têtjtêtj. ⁵ Ma ñalênj tigenj dinañ, yac lau daêsam nanj dakênj whiñ Kilisi su, nanj dati Yisu ndê gôlôwac dabuñ tigenj, ma yac tigenj-tigenj dambo tu danem lau honj nanj sêmbu gôlôwac dabuñ ñalôm, nanj sa. ⁶ Yac dawêkaiñ mwasiñ dakôm gwelenj-nga têtjtêtj, tôm Anötö kêmwasin yac ñalênj. Asa nanj tap mwasiñ hoc yom asê tôm propet-nga sa, nanj kôm tôm inj ndê kênj whiñ têtj asê. ⁷ Asa nanj tap mwasiñ nem akiñ gôlôwac-nga sa, nanj nem akiñ manj. Ma inj nanj tap mwasiñ sa bu êndôhôn Anötö ndê yom têtj lau, nanj bocdinañ. ⁸ Asa nanj tap mwasiñ sôm yom ñayham-ñayham tu puc lau dôn-nga sa, nanj kôm. Ma asa nanj Anötö ndê mwasiñ kac inj bu kênj gêtj tu nem lau ñalôm sawa sa-nga, nanj kênj ti ndê ñalôm sambuc. Asa nanj tap mwasiñ bu nem gôlinj gôlôwac-nga sa, nanj kôm ti licbalê, ma inj nanj tap mwasiñ tawalô lau-nga sa, nanj tawalô lau ti atac ñayham.

Mêtê atac whiñ-nga

⁹ Mêtê atac whiñ-nga inj gêtj dasôm ñambwa-nga dom. Dakôm ñandô sa ñalênj bocdec. Yac atac tec mêtê sac ma dasap mêtê ñayham dôn. ¹⁰ Dakênj neñ ñalôm sambuc tu atac whiñ asidôwai-nga, ma datoc ñac sa hôc gêtj dau dandic ñawaê. ¹¹ Dakênj dau sambuc tu danem akiñ Pômdau-nga, ma dakôm ti ñalôm lu-lu dom. ¹² Gêtj nanj dakênj batan bu Anötö kôm, nanj dahônj ti atac ñayham, dalhac ñanga tu dahôc ñawapac-nga ti neñ atac pa su, ma dasap mêtê daten mbec-nga dôn ñapanj. ¹³ Dakênj gêtj tu danem Anötö ndê lau dabuñ nanj sêpônnda dau, nanj sa-nga, ma dandic ya ñac. ¹⁴ Lau nanj sêkênj kisa mac, nanj apucbo ñac dom, magoc andac Anötö bu nem mbec ñac. ¹⁵ Lau bu sêkôm atac ñayham, dec atac ñayham awhiñ ñac. Ma lau bu sêtanj, nanj atanj awhiñ ñac. ¹⁶ Apiñ daôm dônj ti ñalôm tigenj. Atoc daôm sa me alic

daôm bu lau ti gauc atu-tu dom, magoc atac whiŋ lau waêm̃ba ma ambo ahê ɲac dom.

¹⁷ Akôm mêtê sac ô sac naŋ sêkôm têt̃ mac, naŋ dom. Ayob daôm ɲap̃ep bu akôm mêtê naŋ lau hoŋ sêlic bu ɲayham eŋ. ¹⁸ Aŋsahê bu nditôm, dec ambo awhiŋ lau ti yom malô eŋ, ma mac daôm akôm gêt̃ daŋ bu asen̄ yom malô su dom. ¹⁹ O anen̄ asidôwai, akên̄ ɲagêyô ô sac dom, magoc akên̄ lau naŋ sêkôm sac têt̃ mac sêsip Anötô amba e sêtap in̄ dau ndê atac ɲandê sa. Bu sêto yom daŋ yêc, naŋ sôm bocdec bu:

Pômdau sôm, “Gwelen̄ sac ɲagêyô-ɲga yêc aô aman̄, ma aô dauŋ oc wakên̄.”

[Diut 32:35]

²⁰ Akên̄ ɲagêyô dom, magoc akôm tôm yom naŋ sêto yêc bocdec bu:

Am nem ɲacyo bu gêt̃ yô in̄, naŋ kên̄ gêt̃ in̄ nen̄. In̄ bu bu yô in̄, naŋ kên̄ bu in̄ nôm. Am bu kôm bocdi-naŋ, dec oc kôm in̄ maya dau ɲalên̄ sac.

[Prov 25:21-22]

²¹ Ayob bu sac ku mac dulu dom, magoc akôm mêtê ɲayham eŋ e aku sac dulu.

Dasôc gôliŋwaga ɲapu

13 Gôliŋwaga hoŋ naŋ sem gôliŋ sêmbo nom, naŋ si ɲaclai ɲahu yêc Anötô, ma in̄ dau kên̄ ɲasawa têt̃ ɲac bu sênem gôliŋ. ɲac si daŋ hôc asê ɲambwa dom. Bocdinaŋ lau hoŋ sêsôc ɲac ɲapu sêndic ɲawaê.

² Asa naŋ tec bu sôc gôliŋwaga ɲapu, naŋ tec gôliŋ naŋ Anötô dau kên̄, ma in̄ oc tap matôc sa. ³ Gôliŋwaga si ɲaclai yêc bu sêmatôc lau, magoc ɲac si matôc dau gic waê lau naŋ sêkôm mêtê ɲayham, naŋ dom, gic waê lau naŋ sêkôm mêtê sac. Tu dinaŋ-ɲga dec akôm mêtê ɲayham eŋ, ma gôliŋwaga oc sêlic mac ɲayham, ma mac oc atôc daôm tu gôliŋwaga si matôc-ɲga dom. ⁴ ɲahu bu ɲac sêti Anötô ndê lau akiŋ bu sêyob yac dambo ɲayham-ɲga. Magoc mac bu akôm mêtê sac, naŋ atôc daôm, bu ɲac sêkôc ɲaclai bu sêmatôc lau, ma ɲaclai dau in̄ gêt̃ ɲambwa dom. ɲac Anötô ndê lau akiŋ naŋ sêo in̄ su sêmbo nom, bu sêkên̄ ɲagêyô têt̃ lau naŋ sêkôm mêtê sac naŋ. ⁵ Tu dinaŋ-ɲga dec dasôc gôliŋwaga ɲapu. ɲahu bu ɲac si ɲaclai yêc bu sêmatôc yac. Ma gêt̃ daŋ whiŋ bocdec bu. Tan̄yalê yêc nen̄ ɲalôm bu dasôc ɲac ɲapu, in̄ lêt̃ solop.

⁶ Gôliŋwaga dinaŋ sêkên̄ si têt̃ tu sênem gôliŋ tôm Anötô ndê lau akiŋ, ma tu dinaŋ-ɲga dec in̄ solop bu mac akên̄ takis bu anem̃lhi ɲac. ⁷ Aêc! Gêt̃ bocke naŋ mac ac waê bu akên̄, naŋ akên̄. Takis me mone bocke naŋ mac ac waê bu akên̄, naŋ akên̄. Lau naŋ sic waê bu mac atoc ɲac sa, naŋ dec atoc ɲac sa, ma lau ti ɲaclai, naŋ asôc ɲac ɲapu ɲap̃ep.

Mêtê atac whiŋ asidôwai-ɲga

⁸ Ayob daôm bu tôp daŋ yêc mac-ɲga dom. Tôp tiger yêc mac-ɲga, naŋ bu akên̄ nem atac whiŋ lom daôm. Bu asa naŋ tac whiŋ in̄ ndê asidôwa, naŋ kôm Anötô ndê yomsu hoŋ ɲandô sa. ⁹ Bu yomsu naŋ Moses to

bocdec bu, “Kôm gêt̃ mockaiŋ-ɲga dom. Ndic ɲamalac ndu dom. Nem kaŋ gêt̃ dom,” ma “Tamgatu gêt̃ dom,” ma yomsu ɲatô hoŋ, naŋ ɲahu sip yomsu tiger dindec, “Atac whiŋ lau men̄paŋ am-ɲga gitôm am atac whiŋ daôm.” ¹⁰ Asa naŋ kêkuc mêtê atac whiŋ-ɲga, naŋ oc kôm lau men̄paŋ in̄-ɲga ɲayom dom. Bocdinaŋ mêtê atac whiŋ lau-ɲga kôm yomsu hoŋ ɲandô sa.

Bêc ɲambu-ɲga men̄ kêpin

¹¹ Asap mêtê atac whiŋ-ɲga dôn ɲapan̄, bu mac anyalê têt̃ kwahic dec-ɲga su. Têt̃ ndoc dakên̄ whiŋ tiwakuc, naŋ dalic bu bêc datap Anötô ndê mwasiŋ nem yac si-ɲga ɲa-ɲandô sa, naŋ yêc ahê dôn yêc. Magoc kwahic dec bêc dau men̄ kêpin su. Bocdinaŋ ayêc bêc dom, anem ali. ¹² Ôbwêc pacndê su, ma kêpin bu laŋsê. Bocdinaŋ dahu mêtê ɲasec-ɲga hoŋ siŋ, ma dasap mêtê ɲawê-ɲga dôn, gitôm dakôc wapa dandic siŋ-ɲga sa. ¹³ Tan̄sêlên̄ ti dasa nen̄ lêt̃ ɲap̃ep, nditôm lau naŋ sêmbo ɲawê ɲalôm. Dakôm mêtê sac atac ɲagalac-ɲga me danôm gêt̃ êniŋ yac-ɲga dom. Dasa lêt̃ mockaiŋ-ɲga ma dakôm mêtê mayan̄-ɲga dom. Ma dahu mêtê atac ɲandê-ɲga ma mêtê lêmun̄-ɲga hoŋ siŋ. ¹⁴ Aŋsêlên̄ ti asa nem lêt̃ aŋkuc Pômdau Yisu Kilisi, gitôm mac asôc in̄ ti nem ɲakwê. Ma mac nem ɲalôm akwa bu êngilî mac bu akôm sac, naŋ goc asôc ɲapu me akôm ɲandô sa dom.

Yom pi lau naŋ sêkên̄ whiŋ ɲan̄ga dom

14 Lau naŋ si sêkên̄ whiŋ ɲan̄ga dom, naŋ akôc ɲac sa, ma alic ɲac sac pi yom ma pi lêt̃ naŋ Pômdau tôc tiawê têt̃ yac dom, naŋ dom. ² Lau ɲatô sêkên̄ whiŋ ɲan̄ga dec sen̄ gêt̃ hoŋ. Magoc lau ɲatô sêkên̄ whiŋ ɲan̄ga dom, dec sêkên̄ yao wata ma sen̄ dom. ³ Am asa naŋ gêlic gêt̃ hoŋ ɲayham tu nen̄-ɲga, naŋ pu lau naŋ sêtec wata, naŋ dom. Ma am asa naŋ gêt̃ wata dom, naŋ pu lau naŋ sen̄ wata, naŋ dom. Bu Anötô kôc lau dau sa su. ⁴ Am asa dec gauc gêm bu êmatôc ɲamalac daŋ ndê ɲgac akiŋ? ɲgac akiŋ dau ndê ɲadau oc êŋsahê in̄ ndê lêt̃, ma sôm bu in̄ lhac, me in̄ pen̄. Ma in̄ oc lhac, ɲahu bu Pômdau gitôm bu puc in̄ dôn.

⁵ Ma yom daŋ tiyham. Lau ɲatô sêtoc bêc daŋ sa bu bêc dabun̄ hôc gêlêc bêc ɲatô su. Ma lau ɲatô sêlic bêc hoŋ tôm dau. Magoc ɲalên̄ solop bu lau hoŋ sêkôc gauc pi lêt̃ sênem akiŋ Anötô-ɲga, ma sêkôm tôm ɲac dau si ɲalôm kac ɲac. ⁶ Lau naŋ sêtoc bêc ɲatô sa kêlêc, naŋ sêkôm tu sêtoc Pômdau sa-ɲga. Ma lau naŋ sen̄ wata, naŋ sem dan̄ge Anötô, dec sen̄ gêt̃ dau ma sêtoc Pômdau sa. Ma ɲac naŋ sen̄ wata dom, naŋ sêkên̄ yao gêt̃ dau tu sêtoc Pômdau sa-ɲga. Ma ɲac bocdinaŋ sem dan̄ge Anötô. ⁷ Bu yêc yac lau dakên̄ whiŋ Yisu-ɲga ɲalôm, naŋ ɲamalac daŋ ti ɲadau dau tu in̄ ndê têt̃ mbo tali-ɲga, me tu ndê têt̃ mbac ndu-ɲga dom. ⁸ Yac bu dambo tan̄li me dambac ndu, naŋ dambo tu dapô Pômdau ndê waê sa-ɲga. Yomandô. Yac bu dambo tan̄li me dambac ndu, naŋ dati Pômdau ndê lau.

⁹ Kilisi mbac ndu ma tisa mbo tali tiyham, tu bu ti lau batê si Pômdau, ma lau tali si Pômdau bocdinaŋ. ¹⁰ Ma bocdinaŋ tu sake-nga mac alic nem asidôwai sac, me apu ɲac tu yom ɲambwa-ɲambwa-nga? Yac taŋyalê su bu yac hoŋ oc dalhac Anötö aŋgô-nga tɛn iŋ ndê bɛc êmatôc lau-nga. ¹¹ Tôm yom naŋ sêto yêc bocdec bu:

Pômdau sôm, “Tôm aô gambo taŋli yomandô, dec aŋyalê pi ɲandô bu lau hoŋ oc sêpôn haduc tɛn aô, ma sêhoc si yom asê yêc Anötö aŋgô-nga.”

[Ais 45:23]

¹² Yom dau tɔc asê tiawê bu yac tigen-tigen oc dalhac Anötö aŋgô-nga, bu dawhê dauŋ neŋ lɛn sa tɛn iŋ.

Mête atac whiŋ-nga oc kôm asidôwa daŋ peŋ dom

¹³ Tu dinaŋ-nga dec danem dôhôn dauŋ neŋ lɛn whiŋ asidôwai si lɛn tu dapu ɲac-nga dom. Ma dayob bu dakôm gɛn daŋ, naŋ oc tɔm bu lhac asidôwa daŋ ahuc e iŋ so Anötö ndê lɛn, naŋ dom. ¹⁴ Aô gakêŋ whiŋ Pômdau Yisu, dec whê aneŋ gauc sa, ma kayalê tidôn bu gɛn hoŋ iŋ ɲayham yêc Anötö aŋgô-nga. Magoc ɲamalac daŋ bu kɛn whiŋ bu gɛn daŋ iŋ ɲadômbwi yêc Anötö aŋgô-nga ma kɛn yao bu neŋ dom, goc gɛn dau ɲadômbwi yêc ɲamalac dau aŋgô-nga. ¹⁵ Magoc mac bu aneŋ gɛn daŋ naŋ kôm nem asidôwa daŋ ndê ɲalôm ɲawapac, dec mac atôc mête atac whiŋ-nga tɛn iŋ dom. Ayob daôm bu mac nem lɛn aneŋ gɛn-nga kôm nem asidôwa naŋ Kilisi mbac ndu tu iŋ-nga, naŋ ndê kɛn whiŋ tisac dom. ¹⁶ Akôm gɛn hoŋ ti gauc, ma bocdinaŋ lau daŋ oc sêtôm dom bu sêpu gɛn naŋ mac alic ɲayham. ¹⁷ Lɛn naŋ dambo †Anötö ndê gôliŋ ɲapu, naŋ ɲahu hêganôn gɛn daneŋ ti danôm-nga dom. Magoc dambo Anötö ndê gôliŋ ɲapu ɲahu sip dasa lɛn gitêŋ, ma dambo ti yom malô ma ti atac ɲayham naŋ ɲalau Dabuŋ puŋ dôŋ sip yac neŋ ɲalôm tɛntɛn. ¹⁸ Asa naŋ bu nem akiŋ Kilisi êŋkuc lɛn dinaŋ, naŋ Anötö oc lic iŋ ɲayham, ma lau nom-nga sêwhiŋ oc sêmpin iŋ.

¹⁹ Bocdinaŋ dasap lɛn yom malô-nga dôŋ, ma dakôm gɛn hoŋ tu dapuc asidôwai hoŋ dôŋ ma dalhac ɲaŋga. ²⁰ Akôm Anötö ndê gwelɛŋ popoc tu yom pi gɛn daneŋ-nga-nga dom. Gɛn hoŋ iŋ ɲayham tu daneŋ-nga, magoc yac bu dakôm ɲamalac daŋ ndê kɛn whiŋ tisac tu gɛn naŋ taŋ-nga, dec dakôm giso. ²¹ Mac bu aneŋ wata me anôm wain me akôm gɛn ɲatô naŋ kôm nem asidôwa daŋ ndê kɛn whiŋ tisac, naŋ ɲayham bu mac ahu gɛn dau siŋ yêc-nga.

²² Yom bocke naŋ am kɛn whiŋ pi gɛn hoŋ dinaŋ, naŋ kôc dôŋ yêc amlu Anötö ɲalhu. Asa naŋ kôc gauc ɲapep pi gɛn hoŋ dinaŋ e kôm giso dom, naŋ oc tap Anötö ndê mwasiŋ sa. ²³ Magoc ɲamalac naŋ gɛn gɛn ma ɲalôm lu-lu pi gɛn dau, naŋ kêkuc lɛn kɛn whiŋ-nga dom, ma oc tap Anötö ndê matôc sa. Lɛn bocke naŋ am kɛn whiŋ bu lɛn solop yêc Anötö aŋgô-nga, naŋ kôm. Gɛn bocke naŋ am kôm ti atac lu-lu, naŋ sac.

Dakôm gɛn hoŋ tu danem asidôwai sa-nga

15 Yac lau naŋ dakêŋ whiŋ ɲaŋga, naŋ dahôc ɲawapac dawhiŋ lau naŋ sêkêŋ whiŋ babalê, tu

bu danem ɲac sa-nga dandic ɲawaê. Dakôm gɛn tu dapu dauŋ sa-nga dom. ² Yac lau tigen-tigen dakôm mête ɲayham tɛn lau meŋpaŋ yac-nga tu danem ɲac sa-nga, ma tu dapuc ɲac dôŋ-nga. ³ Gauc nem Kilisi. Iŋ kôm gɛn daŋ tu dau ndê atac whiŋ-nga dom, magoc kôm gɛn hoŋ kêkuc Anötö ndê atac whiŋ. Ma tu dinaŋ-nga dec sêpu iŋ, tɔm yom naŋ sêto yêc bocdec bu:

Lau naŋ sêpu am, naŋ sêpu aô bocdinaŋ.

[BW 69:9]

⁴ Anötö ndê yom hoŋ naŋ sêto yêc muŋ su, naŋ Anötö kɛn bu êndôhôn yac. Ma yom dau oc puc yac dôŋ bu dalhac ɲaŋga, ma êŋgilí yac bu dahu ɲandô ɲayham naŋ dakêŋ batan dambo, naŋ siŋ dom.

⁵ Anötö naŋ puc mac dôŋ ma kêgilí mac bu alhac ɲaŋga, naŋ piŋ mac hoŋ dôŋ tu aŋkuc Yisu Kilisi-nga. ⁶ Ma ɲalêŋ dinaŋ iŋ oc kɛn mac ambo ti nem ɲalôm tigen, ma awham pitigen ma ahoc yac neŋ Pômdau Yisu Kilisi ndê Damba Anötö ndê waê asê.

ɲawaê ɲayham gic lau Israel-nga ma lau apa hoŋ ɲawaê

⁷ Bocdinaŋ akôc lau sêkêŋ whiŋ Yisu-nga hoŋ sa, tɔm Kilisi dau kôc mac sa. ɲalêŋ dinaŋ mac oc apo Anötö ndê waê sa. ⁸ Aô wasôm tɛn mac bu Kilisi meŋ gitôm lau Israel-nga si ɲgac akiŋ, bu kôm yom naŋ Anötö gic bata tɛn abanɪ Israel-nga, naŋ ɲandô sa. ⁹ Ma lau naŋ lau Israel dom, naŋ oc sêmpin Anötö tu iŋ ndê mête tawalô lau-nga. Gitôm yom naŋ sêto yêc bocdec bu:

Tu dinaŋ-nga aô wampiŋ am tɛn ndoc aô wambo wawhiŋ lau gameŋ apa-nga. Wanem wê tu watoc am nem ɲaê sa-nga.

[BW 18:49]

¹⁰ Ma yom daŋ tiyham yêc bocdec bu: Mac lau gameŋ apa-nga, atac ɲayham awhiŋ Anötö ndê lau Israel-nga.

[Diut 32:43]

¹¹ Ma daŋ tiyham: Mac lau gameŋ apa-nga hoŋ ampiŋ Pômdau. Ma mac lau hoŋ anem wê atoc iŋ sa-nga.

[BW 117:1]

¹² Ma Aisaya to yom bocdec bu: ɲasili daŋ oc puc pi meŋ yêc Jessi ndê ɲawakac. Ma iŋ oc tisa bu nem gôliŋ lau nom-nga hoŋ. Ma lau naŋ lau Israel dom, naŋ oc sêkêŋ bata bu iŋ nem ɲac si.

[Ais 11:10]

¹³ Aô waterŋ Anötö, naŋ ti gɛn ɲayham hoŋ naŋ yac dakêŋ batan, naŋ ɲahu, bu kɛn atac ɲayham ti yom malô nem mac ahuc tu mac nem akêŋ whiŋ Yisu Kilisi-nga. Ma bocdinaŋ ɲalau Dabuŋ ndê ɲaclai oc puc mac dôŋ bu alhac ti atac pa su, ma ahôn gɛn ɲandô ɲayham naŋ mac akêŋ batam ambo.

Pol ndê gwelɛŋ ɲawaê ɲayham-nga

¹⁴ O aneŋ asidôwai. Yêc aneŋ ɲalôm aô gakêŋ whiŋ ɲaŋga bu mac akôm mête ɲayham eŋ, ma mac aŋyalê yom ɲandô tidôn, e mac atôm bu andôhôn tɛn daôm.

¹⁵ Tu Anötö ndê mwasiŋ naŋ kên têt aö-nga, dec gato yom pi gêt nātō ti naŋga têt mac, tu bu wawhê mac nem gauc sa, ma gauc nem yom dau tiyham. ¹⁶ Aêc. Anötö kêmwasin aö, dec kêyalin aö sa bu wanem akiŋ Yisu Kilisi tòm dabuŋsiga, bu wahoc Anötö ndê ŋawaê ŋayham asê têt lau gameŋ apa-nga. Ma tu aneŋ gwelen dindec-nga dec lau gameŋ apa-nga naŋ sêkên whiŋ Yisu, naŋ oc sêti lau dabuŋ ŋa Nalau Dabuŋ ndê ŋaclai, ma ŋac oc sêtôm da naŋ Anötö gêlic ŋayham.

¹⁷ Bocdinaŋ dec aneŋ ŋahu gapo dauŋ sa tu gwelen naŋ gakôm tu Anötö-nga, naŋ Yisu Kilisi dau. ¹⁸ Aö gatec bu wasôm yom pi gêt naŋ aö dauŋ gakôm, tigerŋ wasôm yom pi gêt hoŋ naŋ Kilisi dau kôm. Aö gahoc ŋawaê ŋayham asê têt lau gameŋ apa-nga, ma sêlic gêt daêsam naŋ aö gakôm. Magoc Kilisi dau gêm ŋac si ŋalôm kwi e ŋac danŋa wambu Anötö. ¹⁹ In ndê Nalau Dabuŋ kên ŋaclai têt aö bu wakôm gêt dalô ti gêt atu-tu daêsam. Bocdinaŋ aö gahoc ŋawaê ŋayham pi Kilisi asê timala eŋ, yêc malac Jerusalem ma yêc gameŋ hoŋ e meŋ têt gameŋ Ilirikum-nga. ²⁰ Aö gatec bu wakwê andu pi lhac alhō naŋ ŋamalac danŋ kêsuhun muŋ su. Bocdinaŋ têt ŋamata-nga e meŋ, aö atac whiŋ bu wasôm ŋawaê ŋayham asê têt lau naŋ danŋasun sambuc Kilisi ndê ŋaê-nga. ²¹ Tôm yom danŋ naŋ sêto muŋ su pi Kilisi bocdec bu:

Lau naŋ sênŋō in ŋawaê danŋ dom, naŋ oc sêlic in.
Ma ŋac naŋ sênŋō yom pi in su dom, naŋ oc sênŋalê in.

[Ais 52:15]

Pol gauc gêm bu ndic lau malac Rom-nga kêsî

²² Tu gwelen dinaŋ hê aö dōŋ napan-nga, dec gitôm dom bu watêŋ mac waloc. ²³ Yala daêsam gi su, aö ŋalôm kac aö bu walic mac. Ma kwahic dec aneŋ gwelen pacndê yêc gameŋ dindec. ²⁴ Bocdinaŋ aö gauc gêm bu watêŋ gameŋ Spein-nga wandi, ma têt ndoc waŋsêlêŋ wandi, naŋ dec gauc gêm bu walic mac têt ndoc dinaŋ. Aö tac whiŋ ŋandō bu wambo wawhiŋ mac tòm bêc nātō, ma gakêŋ batan bu tiŋambu mac oc anem aö sa bu watêŋ Spein wandi. ²⁵ Magoc gêt ŋamata-nga aö kwahic dec bu wapi Jerusalem wandi, bu wanem lau sêkên whiŋ-nga sa yêc dindê. ²⁶ Bu lau gameŋ Masedonia ti Akaya-nga sêlic ŋayham bu sêndic awa sa bu sênem lau sêkên whiŋ-nga naŋ sêpōnda dau yêc malac Jerusalem, naŋ sa. ²⁷ Ŋac sêlic ŋayham bu sêkôm bocdinaŋ, ma lêt dau in solop. Ŋahu bu lau gameŋ apa-nga si tōp yêc lau Israel-nga. Ŋac sêtap mwasiŋ nem ŋac si gatu sa-nga sa tu Kilisi-nga, naŋ meŋ akêŋ lau Israel-nga si toŋ. Bocdinaŋ solop bu ŋac sêkên si awa nom-nga nātō, bu sênem lau Israel-nga naŋ sêpōnda dau, naŋ sa, ma sêto si tōp.

²⁸ Têt ndoc gwelen dindec pacndê su, ma wakêŋ awa dindec sip lau Jerusalem-nga amba su, naŋ goc watêŋ Spein wandi. Ma têt têt dinaŋ wameŋ walic mac.

²⁹ Ma aö gakêŋ whiŋ bu têt ndoc waloc wambo wawhiŋ mac, naŋ Kilisi oc êmwasiŋ yac hoŋ êŋlêc.

³⁰ Tu yac neŋ Pōmdau Yisu Kilisi-nga, ma tu mêtê at- ac whiŋ-nga naŋ Nalau kên têt yac, dec waterŋ mac bu

alhac awhiŋ aö, ma dahôc ŋawapac ŋawaê ŋayham-nga dawhiŋ dauŋ. Ma atêŋ mbec têt Anötö tu aö-nga. ³¹ Atêŋ mbec bu Anötö êŋgaho aö su yêc lau gameŋ Judia-nga naŋ sêkên whiŋ Yisu dom, naŋ amba. Ma atêŋ mbec bu gwelen naŋ gakôm bu wanem lau sêkên whiŋ-nga sa yêc malac Jerusalem, naŋ oc sêkôc sa ti atac ŋayham. ³² Ma Anötö bu lic ŋayham, dec tiŋambu watêŋ mac waloc ti atac ŋayham, ma waŋwhan dauŋ wawhiŋ mac e licwalô sa tiyham. ³³ Anötö Yom Malô Ŋadau whiŋ mac sambob. Yomandō.

Pol kên acsalô têt in ndê silip naŋ sêmbo malac Rom

16 Yac neŋ lhuŋwê kên whiŋ Yisu-nga danŋ gêm ak- in gôlôwac dabuŋ yêc malac Kenkria, naŋ ndê ŋaê Pibi. Aö bu wawhê in sa têt mac bu in awhê ŋayham. ² In gêm lau daêsam sa, ma gêm aö sa whiŋ, ma bocdinaŋ dec wandac mac bu akôc in sa tu Pōmdau ndê ŋaê-nga, aŋkuc Anötö ndê lau dabuŋ si lêt solop. Ma anem in sa tu gêt bocke naŋ pōnda dau-nga.

³ Akêŋ aneŋ acsalô ŋayham têt Prisila lu Akwila, awhê lu ŋgac naŋ sêkôm gwelen sem akiŋ Yisu Kilisi-nga sêmbo malac Rom, tòm aö gakôm gambo gameŋ dindec. ⁴ Muŋ-nga inlu sêkên dau sambuc tu sênem aö sa-nga, ma sêhêgo dau bu sêmbac ndu tu aö-nga dom. Tu dinaŋ-nga aö bu wanem danŋe inlu, ma gôlôwac dabuŋ hoŋ yêc lau apa si gameŋ, naŋ sem danŋe inlu sêwhiŋ. ⁵ Ma wandac mac bu akêŋ acsalô têt lau sêkên whiŋ-nga hoŋ naŋ sêkac dau sa bu sêlic om yêc inlu si andu, naŋ sêwhiŋ. Ma akêŋ aneŋ acsalô têt Epenetus, aneŋ ŋamalac atac whiŋ-nga, naŋ ti ŋgac ŋamata-nga bu kên whiŋ Yisu yêc gameŋ Esia-nga. ⁶ Asôm aneŋ acsalô têt Maria naŋ kôm gwelen atu tu nem mac sa-nga. ⁷ Ma akêŋ acsalô têt An-dronikus lu Junias, naŋ yac asa akêŋ aban tigerŋ, ma muŋ-nga andôc gapoc-walô awhiŋ dauŋ. Inlu awhê lu ŋgac tiwaê yêc aposel si toŋ ŋalôm. Ma inlu sêkên whiŋ Kilisi sêmuŋ aö.

⁸ Asôm acsalô têt Ampliatus, ŋgac kên whiŋ Pōm-dau-nga naŋ aö atac whiŋ kêlêc. ⁹ Ma asôm acsalô têt Urbanus, naŋ alu am akiŋ Kilisi awhiŋ dauŋ, ma têt Stakis aneŋ ŋgac tac whiŋ-nga danŋ. ¹⁰ Ma têt Apeles naŋ hôc ŋawapac daêsam tu Kilisi-nga, magoc kalhac ŋanŋa ma hu ndê kên whiŋ siŋ dom. Ma akôm acsalô têt lau hoŋ naŋ sêmbo Aristobalus ndê andu, ¹¹ ma têt Herodion, aneŋ nātō danŋ. Ma têt lau naŋ sêmbo Nasisus ndê andu, naŋ sêkên whiŋ Pōmdau. ¹² Ma akôm acsalô têt Tripena lu Triposa, awhê lu naŋ sem gwelen ŋanŋa tu Pōmdau-nga. Ma têt Pesis, awhê naŋ aö atac whiŋ kêlêc, naŋ kôm gwelen ŋanŋa tu Pōmdau-nga whiŋ. ¹³ Akôm acsalô têt Rupas naŋ Pōmdau kêyalin in sa, ma têt in dinda naŋ yob aö gitôm aneŋ dinaŋ solop. ¹⁴ Ma asôm acsalô têt Asiŋkretus, Plegon, Hemes, Patrobas, Hemas ma asidōwai naŋ sêmbo sêwhiŋ ŋac. ¹⁵ Ma têt Pilologus, Julia, Nereus lu lhuwê, ma Olimpasi ti lau sêkên whiŋ-nga hoŋ naŋ sêmbo sêwhiŋ ŋac. ¹⁶ Akam daôm † aŋkuc

† Yêc in ndê bapia, Pol to yom ma sôm têt lau Rom-nga bu sênŋutō dau ŋa lêt dabuŋ. Mêtê dau bu tōc asê bu ŋac hoŋ sêmbo

Anötö ndê lau dabun si lën. Kilisi ndê gôlôwac dabun toŋ tigen-tigen yêc gameŋ dindec, naŋ sêkên si acsalô ñayham têt mac sêwhiŋ.

Pol puc lau Rom-nga dôn bu sêlhac ñaŋga

¹⁷ O asidôwai, aô waterŋ mac bu ayob daôm têt lau naŋ si mêtê kôm lau sêwhê dau kôc-kôc, ma sêsôm yom naŋ so yom ñandô naŋ mac akôc sa su, bu ñac si yom dau kôm lau si sêkên whiŋ tisac. Andic ahê lau kaiŋ dinaŋ. ¹⁸ Bu ñac sem akiŋ yac neŋ Pômdau Kilisi dom, magoc sêkôm tu dau-nga. Ñac sêmbac-sêmbac yom lau, ma sêsôm yom ñayham-ñayham bu sêŋsau lau gauc babalê, naŋ sêtôm dom bu sêŋyalê yom ñahu.

¹⁹ Lau hoŋ sêŋgô ñawaê bu mac daŋam wambu Kilisi ndê yom, ma bocdinaŋ aô atac ñayham atu tu mac-nga. Magoc aô wanem la mac, bu ati lau ti gauc tu lën ñayham-nga, ma andic ahê mêtê sac hoŋ. ²⁰ Anötö Yom Malô Ndadu ñasawa sauŋ oc ku Sadan dulu, ma kên iŋ sôc mac gahim ñapu. Yac neŋ Pômdau Yisu ndê mwasiŋ têt mac.

---

ti ñalôm tigen ma atac whiŋ dau. Alic yom kaiŋ tigen yêc bapia ñatô - 1 Kor 16:20, 2 Kor 13:12, 1 Tes 5:26 ma 1 Pit 5:14. Mêtê dau kêkuc lau Israel-nga si gêbôm, magoc lau Papua Niugini-nga si mêtê naŋ êlêmê sêkôm, naŋ sêkam dau.

Lau ñatô sêkên si acsalô têt lau Rom-nga

²¹ Timoti, naŋ kôm gwelen whiŋ aô, naŋ kên ndê acsalô ñayham têt mac. Ma Lusias, Jason ma Sosipata, lau naŋ yac asa yêc abuŋ tigen, naŋ sêwhiŋ. ²² (Ma aô Tetius, naŋ gato Pol ndê yom sip bapia dindec, naŋ wasôm acsalô têt mac tu Pômdau-nga.) ²³ Ma Gaius, naŋ kôc aô Pol ti lau sêkên whiŋ-nga malac dindec-nga sa, ma kên ndê andu ti yac mba gameŋ akac sa ambo-nga, naŋ kôm ndê acsalô têt mac whiŋ. Ma Erastas, ñgac naŋ yob malac dindec si ganom mone-nga, lu yac mba asidôwa Kwatus, sêkôm si acsalô têt mac bocdinaŋ. [²⁴ Yac neŋ Pômdau Yisu Kilisi ndê mwasiŋ têt mac hoŋ. Yomandô.]

Pol ten mbec êmpir Anötö-nga

²⁵ Tampir Anötö dandic ñawaê. Bu ñawaê ñayham naŋ aô gahoc asê, ma mêtê naŋ sem pi Yisu Kilisi, naŋ Anötö gitôm bu puŋ dôn yêc mac nem ñalôm e kôm mac akên whiŋ ma alhac ñaŋga. Anötö ndê lën nem lau si-nga yêc siŋ dau ñasawa baliŋ su. ²⁶ Propet akwa sêto yom pi lën dau muŋ su, ma kwahic dec Anötö naŋ mbo titêm-titêm, naŋ gic atu lau bu sêhoc yom dau asê tiawê, e lau nom-nga sambob sêkên whiŋ, ma daŋga wambu iŋ. ²⁷ Dahoc Anötö tigen, gauc ti gauc Nahu, naŋ ndê waê sa tôm têt hoŋ, tu Yisu Kilisi-nga. Yomandô.

1 KORIN

Yom whê bapia dindec sa-nga

Pol inŋ ngac ŋamata-nga bu hoc ŋawaê ŋayham asê tɛŋ lau yêc malac Korin, ma inŋ kôm gwelenŋ mbo malac dau ŋasawa hic baliŋ ma kêdôhônŋ lau naŋ sic hu sêkêŋ whiŋ Yisu (Apo 19:1-17).

Tiŋambu Pol mbo whiŋ ŋac dom, ma ŋgô ŋawaê pi ŋawapac daêsam naŋ hôc asê lau sêkêŋ whiŋ-nga, ma ŋac sêto bapia tɛŋ inŋ ma sêndac inŋ bu whê yom ŋatô sa. Tu dinaŋ-nga dec inŋ to bapia dindec tɛŋ ŋac, tɛŋ tɛm inŋ dau mbo malac Epesas. Ŋawapac ŋatô naŋ inŋ to yom pi, naŋ lau sêsa lɛŋ mockaiŋ-nga, sêwhê dandi kôc-kôc, seŋ Mwasinŋ Dabuŋ ŋa lɛŋ so, sêkôc gauc so pi yom datisa akêŋ lau batê-nga, ma sêŋyalê yom pi Ŋalau Dabuŋ ndê mwasinŋ ŋapep dom. Ma ŋac sêtoc mwasinŋ sêsôm yom awha wakuc-nga sa hôc gêlêc mwasinŋ hoŋ.

Pol to yom dindec tɛŋ lau Korin-nga, tigenŋ yom daêsam hêganônŋ lau sêkêŋ whiŋ-nga hoŋ, ma gitôm bu puc yac dônŋ bu datimêtê dauŋ ŋapep ma dasap mêtê ŋayham dônŋ.

Pol ndê yom ŋamata-nga

1 Aô Pol, naŋ Anötô kêgalêm aô sa kêkuc inŋ ndê at- ac whiŋ dec gati Yisu Kilisi ndê taposel. Alu yac neŋ asidôwai Sostene ato bapia dindec ² tɛŋ Anötô ndê gôlôwac dabuŋ yêc malac Korin. Alu ato tɛŋ mac lau hoŋ naŋ ati lau dabuŋ, ŋahu bu Anötô piŋ mac dônŋ am damiŋ Yisu Kilisi. Aêc, Anötô kêgalêm mac sa bu ati inŋ ndê lau dabuŋ, awhiŋ lau akêŋ gameŋ hoŋ, naŋ sêtoc yac neŋ Pômdau Yisu Kilisi ndê ŋaê sa. Yisu tigenŋ ti yac neŋ Pômdau, ma ŋac si Pômdau bocdinaŋ. ³ Mwasinŋ ti yom malô tɛŋ mac, akêŋ Damaŋ Anötô lu Pômdau Yisu Kilisi.

Pol gêm danŋe Anötô tu inŋ ndê mwasinŋ-nga

⁴ Tôm bêc hoŋ aô gam danŋe aneŋ Anötô, tu mwasinŋ naŋ inŋ kêŋ tɛŋ mac tu mac nem akêŋ whiŋ Yisu Kilisi- nga. ⁵ Yomandô. Tu mac ati Kilisi ndê lau-nga, dec Anötô ndê mwasinŋ kêsalê mac ahuc, ma gêm mac sa bu anyalê Anötô ndê yom ma asôm yom dau asê. ⁶ Ma ŋalɛŋ dinaŋ Anötô ndê mwasinŋ puŋ ŋawaê naŋ yac ahoc asê pi Kilisi, naŋ ŋahu sip ŋalôm gi, naŋ dônŋ yêc mac nem ŋalôm. ⁷ Tu dinaŋ-nga tɛŋ tɛm dindec naŋ mac hoŋ ambo ti tamkwê ŋandô bu alic bêc naŋ Anötô oc hoc yac neŋ Pômdau Yisu Kilisi asê, naŋ mac apôn- da Ŋalau Dabuŋ ndê mwasinŋ danŋ dom. ⁸ Ma Anötô oc puc mac dônŋ bu alhac ŋaŋga e bêc naŋ yac neŋ Pômdau Yisu Kilisi mbu meŋ, dec mac oc alhac inŋ anŋô-nga ti nem yom me giso mbasi. ⁹ Anötô naŋ kêgalêm mac sa bu piŋ mac dônŋ anem damiŋ inŋ ndê Atu Yisu Kilisi, yac neŋ Pômdau, naŋ gic bata bu yob mac ŋalɛŋ di- naŋ. Ma yom hoŋ naŋ inŋ gic bata tɛŋ yac, naŋ oc kôm ŋandô sa.

Yham dom bu Kilisi ndê lau sêwhê dau kôc

¹⁰ O asidôwai. Yac neŋ Pômdau Yisu Kilisi kêkiŋ aô bu wanem gwelenŋ ŋawaê ŋayham-nga wanem inŋ anŋô, ma tu dinaŋ-nga dec aô bu w anem la mac bocdec bu. Ahu nem mêtê awhê daôm kôc-kôc-nga siŋ! Apiŋ daôm dônŋ ma ambo ti ŋalôm tigenŋ bu mac nem yom ti gauc danŋ so dau dom. ¹¹ O asidôwai. Aô gasôm yom dinaŋ ŋahu bu Klowe ndê lau ŋatô sêkêŋ puc aô bu mac nem lau ŋatô sêseŋ dandi e sêwhê dandi kôc-kôc. ¹² Aô ganŋô bu mac nem lau ŋatô sêsôm bu sêŋkuc aô Pol, ma ŋatô sêsôm bu sêŋkuc Apolos, ma ŋatô sêŋkuc Pita, ma ŋatô sêsôm bu sêŋkuc Kilisi. ¹³ Oyaê! Mac gauc gêm sake? Kilisi whê dau kôc, a? Lau sic aô Pol lec ndu pi a gicso dau bu nem mac sa, a? Mac aliŋ busanŋu tu aô neŋ ŋaê-nga, a? ¹⁴ Aô gam danŋe Anötô bu aô kaku mac nem lau daêsam dom. Aô kaku Krispas lu Gaius. ¹⁵ Tu dinaŋ-nga dec oc tôm dom bu ŋamalac danŋ sôm bu mac aliŋ busanŋu tu aneŋ ŋaê- nga. ¹⁶ Yomandô aô kaku lau naŋ sêmbo Stepanas ndê andu sêwhiŋ, magoc ŋac lau dinaŋ eŋ. Aô bu wanŋu mac nem lau ŋatô whiŋ, dec kalhiŋ siŋ su. ¹⁷ Kilisi kêkiŋ aô bu wanŋu lau dom, magoc inŋ kêkiŋ aô bu wanem mêtê. Ma ŋawaê naŋ gahoc asê pi Kilisi ndê mbac ndu pi a gicso dau, naŋ yom ti ŋaclai atu. Bocdinaŋ aô tanŋkwê gauc atu-tu nom-nga bu nem aô sa tu wanem mêtê-nga dom. Mba! Aô gatec bu wakôm a gicso dau ndê ŋaclai ti gên ŋambwa.

Kilisi tɛc Anötô ndê ŋaclai ti gauc atu asê

¹⁸ Aô gasôm yom dinaŋ, ŋahu bu ŋawaê pi Yisu ndê mbac ndu pi a gicso dau, tɛc Anötô ndê ŋaclai asê tɛŋ yac lau naŋ inŋ bu nem yac si. Magoc lau naŋ sic waê bu sêŋŋa, naŋ sêŋŋô yom pi a gicso dau gitôm yom

gauc mbasi-nga. ¹⁹ Bu sêto Anötö ndê yom dan yêc bocdec bu:

Lau ti gauc atu-tu nom-nga, ma nac nan gauc gêm bu sênjalê gên hon nahu, nan wasen nac si gauc su, ma watôc asê bu gên nambwa.

[Ais 29:14]

²⁰ Bocdinañ, mac lau tigauc ma gwalam akwa ma mac lau nom-nga nan anjahê bu akip gên hon nahu sa, mac nem gauc dau nandô nde? Anötö tîc asê bu namalac si gauc atu-tu nom-nga, in gitôm gên gauc mbasi-nga. ²¹ Ma in tîc in ndê gauc atu asê bocdec bu. In kôm bu lau nom-nga sêtôm dom bu sênjalê in na nac dau si gauc. Ma in ndê nawê nayham nan yac ahoc asê, nan lau nom-nga sêlic bu yom gauc mbasi-nga. Tigen Anötö dau gêlic nayham bu nem lau nan sêkên whin nawê dau, nan si. ²² Lau Israel-nga takwê bu sêlic gên dalô. Nac bu sêlic, dec oc sêkên whin. Ma lau Grik sênjalê yom ti gauc atu, bu sêngô dec oc sêkên whin. ²³ Magoc yac mba mêtê hêganôn Kilisi ti in ndê mbac ndu pi a gicso dau. Yom dau kêkuc gên nan lau Israel-nga takwê, nan dom, ma bocdinañ dec sêkên whin dom. Ma lau Grik sêlic gitôm yom gauc mbasi-nga. ²⁴ Magoc lau Israel ti lau Grik bocke nan Anötö kêgalêm nac sa sêti in ndê, nan sêkôc yac mba yom pi Kilisi sa, ma sênjalê bu in Anötö ndê naclai ti gauc nahu. ²⁵ Bu gauc nan Anötö kêkuc, dec kêmasan lêng bu Yisu sip nom men ma mbac ndu pi a gicso dau, nan lau sêlic bu lêng gauc mbasi-nga. Magoc Anötö ndê gauc dau hêc gêlêc namalac si gauc atu-tu hon. Ma Anötö ndê lêng dinañ, lau sêlic bu lêng naclai mba-nga, magoc hêc gêlêc namalac hon si naclai su.

²⁶ O asidôwai, akôc gauc pi daôm. Têñ ndoc mac angô nawê nayham tiwakuc ma atap Anötö ndê galem sa, nan mac ambo atôm lau tigauc me lau ti naclai atu, me lau tiwê? Mba! ²⁷ Anötö tac whin bu ênyalin lau nan lau nom-nga sêlic bu lau gauc mbasi-nga, ma lau naclai mba-nga, nan sa, tu bu kôm lau tigauc ma lau tinacalai maya sa têng bêc nambu-nga. ²⁸ Lau nan lau nom-nga sêpu ma sêlic bu lau waêmba ma lau nambwa, nan Anötö kêyalin nac sa, tu bu êngwiniñ lau nan sêtoc dau sa-nga. ²⁹ Tu dinañ-nga dec gitôm dom bu lau dan sêngiyan dau sa yêc Anötö angô-nga. ³⁰ Bu Anötö dau pin yac dôn tam damin Yisu Kilisi, nan ti yac neñ gauc nahu. Ma Kilisi dau ti yac neñ nahu dati lau gitên ti lau dabun-nga, ma in ti nahu Anötö gêm yac si-nga. ³¹ Bocdinañ, ankuc yom nan sêto yêc, nan sôm bocdec bu:

Asa nan bu po dau sa, nan po dau sa tu Pômdau-nga en.

[Jer 9:24]

Pol gêm mêtê na in dau ndê gauc ti licwalô dom

2 O asidôwai, gauc nem têm namata-nga nan aô gahôc asê mac. Têñ ndoc dinañ aô gahêgo daun pi yom nayham-nayham me yom ti gauc atu-tu tu bu wawhê Anötö ndê yom sa têng mac-nga dom. Mba! ² Aô gahu yom pi gên daêsam sin, nahu bu aô gauc gêm tidôn bu wasôm yom pi Yisu Kilisi tawasê, ma pi in ndê

mbac ndu pi a gicso dau. ³ Têñ têm aô gahôc asê mac, nan aô gameñ tôm ngac ti licwalô dom. Aô gatôc daun ma katitec nandô tu gwelen nan Anötö kêñ sip aô aman-nga. ⁴ Ma aô gam mêtê ti gasôm yom têng mac kakuc gauc atu-tu nom-nga tu wambac yom mac-nga dom. Aô gasôm aneñ yom ma Anötö ndê Nalau tîc in ndê naclai asê bu puc aneñ yom dôn. ⁵ Nalên dinañ mac nem akên whin nahu sip aneñ gauc me namalac si gauc dom, magoc sip Anötö ndê naclai.

Nalau tîc Anötö ndê gauc atu asê

⁶ Bocdinañ, têng ndoc yac bu anem mêtê, nan tanjkwê gauc atu-tu nom-nga tu puc yac mba yom dôn-nga dom. Mba. Magoc yac bu ambo awhin lau nan sêkên whin nannga, nan dec oc tôm bu yac asôm yom ti gauc atu-tu têng nac. Magoc yom dau kêkuc lau nom-nga si gauc, me gôlinwaga têm dindec-nga nan oc sêninnga, nan si gauc dom. ⁷ Mba. Yom nan yac ahoc asê, nan kêkuc Anötö ndê gauc, ma hêganôn lêng nan in kêmasan mun-nga andô lê, tu bu nem yac lau nan dakên whin Yisu, nan si, ma datap in ndê nawasi sa. Lêng dau kêkuc in ndê gauc atu, nan nahu sip nalôm gi, ma yêc sin dau têng lau nom-nga. ⁸ Gôlinwaga têm dindec-nga dan sênjalê lêng dau nahu dom. Nac bu sênjalê, dec oc tôm dom bu sêkic yom bu sêndic Pômdau Nawasi Nadau ndu pi a gicso dau. ⁹ Magoc nac sênjalê dom. Tôm Anötö ndê yom nan sêto yêc mun su, nan whê sa bocdec bu:

Gên nayham nan Anötö kêmasan gwanan tu lau nan atac whin in-nga, nan lau dan sêlic dom, dan sêngô nawê dom, ma lau dan sênjalê dom.

[Ais 64:4]

¹⁰ Tigen Anötö ndê Nalau tîc gên dau asê têng yac. Bu Nalau dau kip gên hon nahu sa, ma kêyalê gên hon. Ma in kêyalê Anötö ndê gauc atu-tu, nan nahu sip nalôm gi, nan whin. ¹¹ Angô! Asa gitôm bu ênyalê yom nan namalac dan gauc gêm yêc ndê nalôm? Lau dan sênjalê dom, magoc namalac dau ndê nalau kêyalê in ndê gauc. Ma bocdinañ lau dan sênjalê Anötö dau ndê gauc dom, magoc Anötö ndê Nalau tawasê kêyalê. ¹² Anötö tac whin bu yac tanjalê mwasiñ nan in kêñ têng yac nambwa. Tu dinañ-nga dec nalau nan in kêñ têng yac, nan nalau nom-nga dan dom, magoc in dau ndê Nalau. ¹³ Ma yac ahoc yom asê pi Anötö ndê mwasiñ dau. Magoc yac asôm yom ankuc gauc atu-tu nan lau nom-nga sêtoc sa, nan dom. Yac asôm asê tôm Nalau Dabun kêdôhôn yac. Yom nandô pi gwelen nan Anötö kôm tu yac neñ gatuñ-nga, nan yac asôm asê têng lau nan Nalau Dabun mbo nac si nalôm, ankuc yom ti gauc nan Nalau dau kêñ têng yac. ¹⁴ Magoc lau nan Anötö ndê Nalau mbo nac si nalôm dom, nan oc sêtôm dom bu sêkôc yom nan Nalau dau kêdôhôn yac, nan sa. Nahu bu nac sêlic gên dau gitôm gên gauc mbasi-nga, ma tôm dom bu sênjalê. Nalên tigen nan tôm bu sênjalê, nan Nalau Dabun whê nac si gauc sa. ¹⁵ Bocdinañ yac lau nan dakôc Nalau Dabun sa su, nan datôm bu tanjahê ti tanjalê gên hon nahu. Magoc lau nan sêkôc Nalau sa su dom, nan sêtôm

dom bu sênyalê yac neñ njahu. ¹⁶ Gauc nem Anötö ndê yom danj, nanj sêto yêc bocdec bu:

Asa kêyalê Pômdau ndê gauc, ma asa gitôm bu êndôhôn inj?

[Ais 40:13]

Lau nom-nga danj sênyalê dom, magoc yac tanyalê, njahu bu Njalau Dabunj tôc Kilisi ndê gauc asê têng yac.

Lau Korin-nga sêkên whinj gwalec

3 O asidôwai hac. Têng ndoc aô gambo gawhinj mac, nanj aô gasôm yom têng mac tôm gasôm têng lau nom-nga nanj Njalau Dabunj gêm gôlinj nac dom. Njahu bu mac atôm balêkoc dedec tu nem lêng akênj whinj Kilisi-nga. ² Yom nanj aô gasôm têng mac, nanj tôm aô gakênj mac anôm su njambwa. Bu mac atôm balêkoc dedec nanj sêtôm dom bu sênerj gêng njanga. Ma kwahic d ec aô galic bu mac ambo bocdinarj njapanj. ³ Njahu bu tôm bêt horj mac am lêmunj ti asenj daôm njapanj. Mac asap lêng nom-nga dônj njapanj, dec tôc asê bu mac anjuc lêng njalôm akwa-nga, ma Njalau Dabunj gêm gôlinj mac nem lêng dom. ⁴ Bu mac awhê daôm kôc-kôc, ma mac nem lau njatô sêsôm bu sênjuc aô Pol, ma njatô sêsôm bu sênjuc Apolos. Mac nem gauc dinanj inj gauc nom-nga njambwa.

Aposel sem gwelenj sêtôm lau akinj njambwa

⁵ Aô bu wandac mac bu Apolos i nj asa? Ma aô Pol dec aô asa? Angô su nanj. Yac lau akinj njambwa, nanj ahoc Pômdau njawaê asê, ma tu njawaê dinanj-nga dec mac akênj whinj inj. Yac akôm mba gwelenj têngtêng tôm inj kênj têng yac. ⁶ Aô d aunj gatôm njac nanj sô gêng njawhê sip nom. Ma Apolos inj gitôm njac nanj kêsôwê bu sip gêng njawhê nanj aô gasô. Magoc Anötö dau kôm gêng dau po pi merj. ⁷ Bocdinarj atoc njac nanj sô gêng, me njac nanj kêsôwê bu, nanj sa dom, bu alu njac akinj njambwa. Atoc Anötö sa, bu inj kôm gêng po tiatu. ⁸ Njamalac nanj sô gêng njawhê, ma njamalac kêsôwê bu sip-nga, injlu lu-lu si gwelenj njahu tigerj. Ma Anötö oc kênj njadli têng injlu, ênjuc gwelenj nanj injlu sêkôm. ⁹ Gwelenj njawaê njayham-nga nanj yac akôm ambo mac njalôm, nanj gitôm yac akôm gwelenj yêc yac mba ôm têngtêng dom. Mba. Bu mac horj atôm Anötö ndê ôm tigerj, ma yac atôm inj ndê lau akinj nanj akôm gwelenj yêc ôm dau.

Gôlôwac dabunj sêtôm Anötö ndê andu

Ma mac atôm Anötö ndê andu nanj inj bu kwê sa. ¹⁰ Tôm Anötö ndê mwasinj puc aô dônj dec aô gam mêtê mac. Aô gakôm gwelenj dinanj gitôm gwalam akwa kwê andu-nga, nanj kêsuhunj alhô sip nom gi. Ma lau njatô nanj sem gwelenj mêtê-nga sênjuc aô, nanj sêtôm lau nanj sic danj ti lêlôm ma akinjka pi alhô nanj aô kasuhunj munj su. Mac lau asa nanj bu akôm gwelenj tu andic dabinj andu dau-nga, nanj ayob daôm bu akôm gwelenj dau njapep enj. ¹¹ Bu Yisu Kilisi tawasê inj ti yac neñ dakênj whinj njahu. Kilisi dau gitôm alhô nanj Anötö kênj bu lau sêkwê andu pi-nga, ma alhô njandô

danj yêc dom. ¹² Lau njatô sêkôm gwelenj njayham tu bu sêkwê andu sa pi alhô dau, nanj gitôm sêkwê andu nj gol me silba me hoc njayham. Magoc lau njatô sêkôm gwelenj bambalinj, nanj gitôm sêkwê andu nj gêng njambwa gitôm kwanj me a babalê. ¹³ Têng bêt njambu-nga Anötö oc ênjahê lau tigerj-tigerj si gwelenj nj ya, ma ya oc tôc njac si gwelenj nj-njandô asê tiawê. ¹⁴ Njac nanj sêkôm gwelenj njayham, nanj si gwelenj nj-njandô oc gacgenj yêc. Ya oc neñ su dom, ma njac oc sêtap si njadli sa. ¹⁵ Magoc njac nanj sêkôm gwelenj bambalinj, nanj ya oc ênjahê njac si gwelenj ma neñ horj su ninja. Njac lau dau oc sêwê sa yêc yawahô, magoc njac si gwelenj njandô danj oc gacgenj yêc dom.

Lau sêkên whinj-nga si njahu yêc nom dom

¹⁶ O lauhac! Mac atôm Anötö ndê lôm dabunj, ma Anötö ndê Njalau mbo mac nem njalôm. Mac anjyalê yom dinanj, me mba? ¹⁷ Yomandô, mac atôm Anötö ndê lôm, ma lôm dau inj gêng dabunj. Tu dinanj-nga asa nanj kôm Anötö ndê andu dabunj tisac, nanj Anötö oc kôm inj tisac bocdinarj.

¹⁸ Anjsau daôm pi gauc nanj lau nom-nga sêlic bu gauc atu-tu, nanj dom. Bu gauc nanj lau nom-nga a sêlic bu gauc atu-tu, nanj Anötö gêlic tôm gêng gauc mbasi-nga. Tôm yom nanj sêto yêc, nanj sôm bocdec bu:

Gauc atu-tu nanj njamalac sêtoc dau sa pi, nanj Anötö oc nem kwi ti njac si akô bu sêsip sêndi-nga.

[Job 5:13]

Ma yom danj tiyham sêto yêc bocdec bu:

Pômdau kêyalê gauc nanj lau nom-nga sêtoc sa ti gauc atu-tu, ma inj gêlic gitôm gêng njandô mbasi-nga.

[BW 94:11]

Bocdinarj, mac nem asa nanj gauc gêm bu inj njamalac ti gauc atu-tu pi gêng nom-nga, magoc kêyalê Anötö dom, nanj hu gauc nom-nga sinj, ma ti njamalac gauc mbasi-nga. Ma njalênj dinanj dec oc tôm bu inj ti njamalac tiguaç yêc Anötö angô-nga.

²¹ Bocdinarj dec atoc daôm sa tu anjuc aô Pol, me Apolos, me njamalac danj-nga dom! Bu gêng njayham horj nanj tôm bu po mac sa, nanj merj akênj Anötö tigerj. ²² Inj kêkinj aô Pol, lu Apolos ma Pita atôm lau akinj, tu bu anem mac sa-nga. Ma mac nem gamenj ambo-nga ti nem têm ambo tamli-nga ma têm ambac ndu-nga, gêng nanj kwahic dec sêmbo ti gêng nanj oc sêhôt asê tinjambu, gêng horj dinanj Anötö ti njadau ma kênj têng mac bu nem mac sa. ²³ Ma Anötö tigerj pinj mac dônj am daminj Kilisi, ma Kilisi ndê njahu yêc Anötö dau.

Lau aposel si gwelenj ti sakinj

4 Bocdinarj, alic yac atôm Kilisi ndê lau akinj njambwa, nanj inj gêlic yac atôm bu akôm inj ndê gwelenj, dec kênj Anötö ndê yom nanj njahu sip njalôm gi, nanj sip yac amanj. ² Ma yac horj tanyalê su, bu yac neñ njadau bu kênj gwelenj sip yac amanj, nanj dayob njapep dandic njawaê. ³ Bocdinarj inj lêng solop bu yac datôt

gwaniñ yac neñ gwelen ti sakiñ tu bu tanjahê bu yac akôm napep me mba. Aô neñ atac pa su pi gwelen nañ Anötö kên sip aô amanñ. Tigen yom dinañ whê aô sa bu aô ngac akiñ gitên lec dom. Aô gahêgo daun tu gauc bocke mac akôc, me lau njetô sêkôc, me aô daun gakôc pi aneñ sakiñ-nga lec dom. Bu Pômdau tawasê ti njadau bu ênsahê aô-nga. ⁵ Bocdinañ gauc nem bu anjahê lau pi nac si lêt ti sakiñ ngahô dom, ahôn Pômdau ndê bêc bu mbu men-nga. Têñ dinañ gên nañ siñ dau yêc nasec njalôm, ma gauc hon nañ yêc namalac si njalôm, nañ Pômdau dau oc hoc asê tiawê. Ma têtñ dinañ lau hon nañ sic waê bu sêtap waê sa, nañ oc sêtap sa akên Anötö tôm ndi.

⁶ O asidôwai hac. Aô gato yom dinañ pi alu Apolos gitôm yom gôlinj dañ, tu bu wawhê mac nem gauc sa-nga. Aô bu wandôhôn yom njalhô dañ têtñ mac, nañ sêsôm bocdec bu, “Ayob bu akôm gên dañ so Anötö ndê yom nañ sêto yêc, nañ dom.” Mac bu anyalê yom dau nahu, dec oc tôm dom bu mac atoc namalac dañ sa hôc gêlêc dañ su. ⁷ Am asa nañ toc daôm sa, nañ ngô. Asa sôm bu am hôc gêlêc lau njetô? Ma am nem gên sake yêc, nañ am tap sa yêc Anötö ndê dom? Ma am nem gauc ti gên nayham hon bu men akên Anötö, dec tu sake-nga am toc daôm sa bu am nem gên hon nahu am daôm?

⁸ Bocke? Anötö ndê mwasiñ kêsâlê mac ahuc su, a? Mac gauc gêm bu mac atôm lau ti lêtôm Anötö ndê mwasiñ-nga, a? Mac atap têtñ jambu-nga sa su, dec andôc atôm kiñ ma kwin ma am gôlinj awhiñ Kilisi, magoc yac hic lec mba, a? Oyaê! Têtñ dau bu men sa su, dec oc nayham kêlêc, ma bocdinañ dec oc tôm bu yac hon danem gôlinj dawhiñ daun. Magoc mba! ⁹ Bu yac lau aposel ambo nom atôm lau waêmba nañ atinambu lau hon, ma atôm lau nañ sêkic yom bu sêndic nac ndu. Aô gauc gêm bu Anötö kêgwiniñ yac ma kên yac ambo bocdinañ atôm dôhôn bu lau hon ma anela sêwhiñ sêlic. ¹⁰ Tu Kilisi-nga dec lau nom-nga sêlic yac atôm lau gauc mbasi-nga. Magoc yêc Kilisi ndê lau njalôm, mac apo daôm sa bu ati lau ti gauc atu-tu, a? Yac lau licwalô mba, magoc mac lau ti licwalô atu, a? Bocke dec mac lau ti waêm, magoc yac hic lec lau waên mba? ¹¹ Nasawa baliñ su e men têtñ kwahic dec, yac ahôc nawapac daêsam. Gên yô yac, bu yô yac, yac mba nakwê mbasi, lau sic yac, ma yac mba gameñ andôc-nga mbasi. ¹² Yac aman am gwelen atu tu akôm kwanj daun-nga. Lau sêpu yac, tigen yac am mbec nac ô. Sêkên kisa yac, magoc ahôc ti atac pa su. ¹³ Lau sêsec yac, magoc yac asôm yom malô ô. Sêlic yac atôm gên napopoc nom-nga jambwa. Nawapac kaiñ dinañ yac ahôc napan.

¹⁴ Aô gato yom dinañ tu bu wakôm mac mayam daôm-nga dom. Mba. Aô galic mac tôm aneñ balêkoc atac whiñ-nga, ma tu dinañ-nga dec gato tu wakên puc mac-nga. ¹⁵ Yêc Kilisi ndê gôlôwac dabuñ njalôm, lau daêsam sêmbo, nañ sêtôm bu sêndôhôn mac. Tigen tôm dom bu mac alic nac tôm damami. Magoc aô galic daun tôm mac damam, nahu bu mac akên whiñ Yisu Kilisi tu nawae nayham nañ aô gahoc asê pi

in-nga. ¹⁶ Tu dinañ-nga dec wanjilî mac bu ankuc aneñ lêt. ¹⁷ Ma bocdinañ dec aô bu wanjikñ Timoti têtñ mac loc. In sap Pômdau dôñ nanga en, ma in aneñ balê atac whiñ-nga solop. Aneñ yom ti lêt hon nañ gasa tu kakuc Yisu Kilisi-nga, nañ in oc whê sa bu kên gauc mac. Ma in oc êndôhôn mac ênkuc mêtê nañ aô gam, ma yom nañ aô daun kadôhôn têtñ gôlôwac dabuñ yêc gameñ hon.

¹⁸ Mac nem lau njetô sêtoc dau sa kêlêc ma sêpu aô ti aneñ yom, nahu bu nac gauc gêm bu aô oc watên mac waloc dom. ¹⁹ Tigen Pômdau bu lic nayham, dec nasawa sauñ en aô oc waloc. Ma aô oc wakip lau nañ sêtoc dau sa, nañ si yom nahu sa. Ma gên dañ whiñ, nañ oc wanjâlê njaclai bocke dec puc nac dôñ. ²⁰ Bu lau nañ Anötö gêm gôlinj nac, nañ sêsôm yom jambwa dom, magoc Anötö ndê njaclai puc nac si yom dôñ. ²¹ Bocke? Mac atac whiñ bu aô waloc ma wamatôc mac tôm damba nañ hi in ndê balêkoc na sô, me mac atac whiñ bu aô waloc ma wanjuc mêtê atac whiñ-nga ti lêt yom malô-nga?

Yom pi ngac mockaiñ-nga

5 Lau daêsam sêngô nawae pi ngac mockaiñ-nga dañ nañ mbo mac nem gôlôwac dabuñ njalôm. Yac gauc gêm bu lau sambuc sêkôm mêtê sac, magoc nac oc sêkôm mêtê sac sambuc gitôm ngac dinañ kôm, nañ dom. In gêm awhê nañ in damba gêm mun su. ² Bocke? Mac atoc daôm sa ma alic mêtê dau nayham, a? Oc tôm bu in ndê mêtê kôm mac nem njalôm nawapac ma mayam daôm atu, e atin in su yêc gôlôwac dabuñ njalôm. Magoc tu sake-nga mac akôm dom? ³ Kwahic dec aô gambo ahê mac, magoc aneñ njalôm sambuc yêc whiñ mac. Ma aô gauc gêm lêt tamatôc ngac dau-nga gwanaj su, gitôm aô daun gambo gawhiñ mac ma yac tamatôc in. ⁴ Tu yac neñ Pômdau Yisu ndê njaê-nga, aô wasôm têtñ mac bu akac daôm sa ma amatôc giso dau. Anyalê bu Pômdau Yisu ndê njaclai yêc mac, ma aneñ njalôm sambuc yêc whiñ mac bocdinañ. ⁵ Atin ngac dau su yêc gôlôwac dabuñ njalôm, ma akên in mbu sip Sadañ ndê gôlinj nahu. Njalên dinañ dec mboe in oc nem dau kwi ma hu ndê mêtê njalôm akwa-nga siñ. Ma bocdinañ dec têtñ Pômdau ndê bêc êmatôc lau-nga, in ndê gatu oc ninja dom.

⁶ Mac atoc daôm sa yham dom. Gauc nem yist. Mac anyalê su bu yist nagec oc ênsôwec malô-malô yêc bolom njalôm e nem bolom sambuc ahuc. Ma mêtê sac gitôm bu ênsôwec yêc gôlôwac dabuñ njalôm gitôm yist. ⁷ Tu dinañ-nga dec atin ngac mockaiñ-nga dinañ su yêc gôlôwac dabuñ njalôm, bu in ndê mêtê njalôm akwa-nga gitôm yist. Ma bocdinañ dec mac oc ambo atôm bolom wakuc yist mbasi-nga. Bu Kilisi, nañ sic ndu gitôm Domba †Pasowa-nga, nañ kêgaho mac su yêc lêt njalôm akwa-nga, dec mac ati lau wakuc su. ⁸ Bocdinañ dec atec yist akwa nañ nahu sip mêtê sac, tôm lau Israel-nga nañ sêkôc yist hon su yêc nac si andu têtñ ndoc Pasowa-nga. Ma asa nem lêt tiwakuc, tu

bu andi atôm bolom yist mba-nga, nan nahu hêganôn lêng nawasi ma lêng yom nandô-nga.

⁹ Aô gato bapia dan têng mac mun su, ma gasôm têng mac bu andic ahê lau mockai-nga. ¹⁰ Aô gato yom dau hêganôn lau sambuc dom. Aô gato hêganôn lau nan sêmbo gôlôwac dabun nâlôm, nan sêkôm sac. Nahu bu lau sambuc si lêng mockai-nga me mêtê sêne- gêng nawahô-nga me mêtê sênsau lau tu sênga- ho nac si gêng-nga me lêng sênem aki- gwan-nga, nan gêm nom ahuc sambuc. Ma aô bu wasôm têng mac bu andic ahê lau sambuc ti nac si lêng sac, dec oc tôm dom bu mac atap nasawa dan sa yêc nom tu ambo-nga.

¹¹ Aô gasôm têng mac bu andic ahê namalac bocke nan sam dau bu namalac kên whin-nga, magoc kôm sac napan. Mac nem asa nan kôm mêtê mockai-nga, me gêng gêng nawahô, me gêm aki- gwan, me sôm yom sac-sac, me nôm gêng e kên- in, me kêsau lau bu ên- gaho nac si gêng, nan andic ahê in napep. Andôc awhin in, ma anen gêng awhin in dom.

¹² Gwelen tamatôc lau nan sêmbo gôlôwac dabun nâlôm dom, nan gic waê yac dom. Anôtô dau oc êmatôc nac. Magoc lau nan sêmbo gôlôwac dabun nâlôm bu sêkôm sac, dec in yac nen gwelen bu tamatôc nac. Akôm tôm yom nan sêto yêc, nan sôm bu:

Namalac bocke nan kôm sac, nan ati- in su yêc mac nem ton nâlôm.

[Diut 17:7]

Lêng tamatôc nawapac-nga

6 Tu sake-nga dec mac akên lau sêkên whin-nga si yom têng ngac êmatôc yom-nga nan kên whin dom, bu êmatôc? Yom dan bu yêc namalac sêkên whin-nga lu nasawa, dec mac daôm amasan. ² Anyalê tidôn! Têng ndoc Yisu mbu men, nan Anôtô oc kên gwelen sip i nê lau dabun amba, bu sêmatôc lau nom-nga. Gwelen dau in gwelen atu andô, ma yom nan kwahic dec yêc lau sêkên whin-nga nasawa, nan gitôm gêng saun. Boc-dinan dec mac atôm bu amatôc. ³ Ma anyalê gêng atu dan tiyham. Yac oc tamatôc anela sac si yom whin. Bocdinan têng têng kwahic dec-nga yac datôm bu tamatôc yom bocke nan yêc yac nasawa.

⁴ Tu dinan-nga dec yom bu yêc mac nem namalac lu nasawa, nan tu sake-nga mac akên têng lau nan si naê mba yêc gôlôwac dabun nâlôm, bu sêmatôc? Mac daôm atôm dom bu amatôc, a? ⁵ Aô gato y om dindec bu wakôm mac mayam daôm. Bocke? Yêc mac nem gôlôwac dabun nâlôm, namalac tigau nan gitôm bu êmatôc lau sêkên whin-nga si yom, nan dan mbo dom, a?

⁶ Bocke dec mac nem dan kên in nê asidôwa dan kalhac lau nan sêkên whin dom, nan angô-nga, tu bu sêmatôc inlu si yom-nga? Tu mac akôm bocdinan-nga dec ku mac nem lêng ankuc Kilisi-nga dulu su. Mac nem lau sêkên whin-nga natô bu sêkôm sac têng mac, me sêsôm yom tasan bu sêngaho mac nem gêng natô su, dec wasôm têng mac bu ahu gêng dau si- têng nac ma ahôc nawapac dau! ⁸ Magoc mac akôm dom. Mac

daôm akôm sac t ên daôm, ma angaho nem asidôwai si gêng su.

Lau sac oc sêtap undambê sa dom

⁹ Angô ma anyalê! Lau nan sêkôm mêtê sac, nan si dan oc wêkai- ndê mala yêc Anôtô ndê game- undambê-nga dom. Akôc gauc napep ma ansau daôm dom! Lau nan sêkôm mêtê mockai-nga nâlên tidau- tidau nan so pwac nan Anôtô kêmatin tidôn tu lauwhê ma laungac sênem dandi-nga, laungac nan sêkên dau têng laungac natô, lau nan sem aki- gwan, ¹⁰ lau kan, lau nan sen gêng nawahô, lau nan sênôm gêng e kên- in nac, lau nan sêsôm yom sac-sac, lau nan sênsau lau tu sêngaho nac si gêng-nga, lau kai- dinan si dan oc wêkai- ndê mala yêc Anôtô ndê game- undambê-nga dom. ¹¹ Mun- nga mac nem lau natô sêsa lêng sac bocdinan. Tiger kwahic dec yac nen Anôtô kôm gwelen pi mac na in nê Nalau Dabun. In kêgwasin mac nem sac hon su ginga, ma kôm mac ati lau dabun ma lau gitên tu Pômdau Yisu Kilisi nê naê-nga.

¹² Mac nem lau natô sêsôm yom bocdec bu, "Gêng hon gitôm bu yac dakôm. Yao dan yêc dom." Magoc aô wasôm têng mac bu gêng hon oc nem yac sa dom. Yomandô, gêng hon gitôm bu yac dakôm, ma yao dan yêc dom. Magoc aô dau gatec bu gêng dan nem gôlin aô. ¹³ Ma mac nem lau natô sêsôm bu, "Anôtô kên gêng danen-nga tu natak-nga, ma kên natak tu gêng danen- nga-nga. Magoc in oc sen gêng danen-nga ma natak lu- lu su sênin-nga." Tu nac si yom dinan-nga dec sêlic si namlic tôm gêng nambwa-nga ma sêkên si namlic bambalin tu sêkôm mêtê mockai-nga tidau-tidau. Magoc angô! Anôtô kêmasan yac ne n namlic tu danem aki- Pômdau-nga, ma Pômdau ndê gwelen nem yac si-nga gic waê yac gatun tiger dom, magoc gic waê yac nen namlic whin. ¹⁴ Anôtô ndê naclai un Pômdau sa akên lau batê-nga, ma oc un yac sa ti namlic sambuc bocdinan.

¹⁵ Angô su nan! Mac nem akên whin pin mac dôn am damin Kilisi, dec kôm mac nem namlic ti in nê nandô nadan-nga dan. Mac anyalê yom dindec, me mba? Ma bocke dec mac alic nayham bu akôc Kilisi nê nandô nadan-nga ma asap pi awhê mockai-nga? Lêng dau sac sambuc! ¹⁶ Ngac dan bu yêc whin awhê mockai-nga dan, nan inlu sêti namlic tiger. Mac anyalê, me mba? Gauc nem Anôtô ndê yom nan sêto yêc bocdec bu:

Inlu oc sêti gêng tiger.

[Gen 2:24]

¹⁷ Magoc asa nan sap Pômdau dôn, nan Nalau pin inlu dôn sêti gêng tiger.

¹⁸ Bocdinan alhô su yêc mêtê mockai-nga. Bu asa nan kôm mêtê mockai-nga nan kôm mêtê sac têng dau namlic, bu mêtê dau kêyain in nê namlic hôc gêlêc mêtê sac natô nan in bu kôm. ¹⁹ Angô! Anôtô kên Nalau Dabun têng mac lau tiger-tiger ma in mbo nem nâlôm, dec mac nem namlic gitôm Nalau ndê lôm dabun. Anyalê, me mba? Mac nadau daôm dom.

²⁰ Mba! Anôtô gêmlihi mac su ati in nê, na naôli atu.

Tu dinañ-nga dec ayob nem ñamlic ñapep, tu bu gën hoñ nañ mac akôm, nañ oc po Anötö ndê waê sa.

Yom pi lauwê ti laungac sênem dandi-nga

7 Kwahic dec aô bu waô yom ñatô nañ mac ato sip nem bapia. Mac ato yom pi mac nem gauc bocdec bu, lauwê ma ngac bu sênem dau dom, dec oc ñayham. ² Gauc dinañ iñ ñayham, magoc lën mockaiñ-nga kêsôwec tiatu yêc nom, ma tu dinañ-nga dec wasôm têt mac bu iñ lën ñayham kêlêc bu lauwê sênem ngac sa, ma laungac sênem awhê sa. ³ Ma ngac dañ êngamiñ dau têt ndê awhê dom, ma awhê êngamiñ dau têt ndê akweñ dom. ⁴ Bu awhê dañ ti ñadau dau ndê ñamlic tawasê dom, iñ nakweñ ti ñadau whiñ. Ma ngac dañ ti ñadau dau ndê ñamlic tawasê dom, iñ ndê awhê ti ñadau whiñ. ⁵ Bocdinañ awhê lu ngac sêngamiñ dau têt dandi dom, mboe iñlu si dañ ndê ñalôm kac iñ e Sadañ êntôm iñ bu kôm mêtê mockaiñ-nga. Iñlu bu si ñalôm pitiger bu sêmbo ahê dau ñasawa saur bu sênem dabuñ dau tu sêter mbec-nga, dec oc tôm. Magoc têt t êm dau pacndê, nañ sêmbo sêwhiñ dau tiyham. ⁶ Aô gauc gêm bu iñ lën ñayham bu lauwê ma ngac sênem dau, ma tu dinañ-nga dec gawhê yom dau sa têt mac. Magoc aô gato tu bu wandic yomsu lauwê ma ngac hoñ bu sênem dau-nga lec dom. ⁷ Aô tac whiñ bu lau hoñ sêmbo sêtôm aô dec gambo. Tiger Anötö gic sam iñ ndê mwasiñ tidau-tidau têt ñamalac tiger-tiger tôm gi. Yac hoñ dawêkaiñ mwasiñ kaiñ tiger dom.

⁸ Aô bu wasôm yom pi laungac sawa, ma lauwê sawa. Ñac bu sênem awhê me ngac wakuc dom, ma sêmbo sêtôm aô gambo, dec oc ñayham. ⁹ Magoc ñac bu sêñsahê bu sêtôm dom bu sêtimêtê dau tu lën ñalôm ñagalac-nga, nañ iñ oc ñayham hóc gêlêc bu lauwê sawa sênem ngac sa, ma laungac sawa sênem awhê sa tiyham.

¹⁰ Aô bu wakên ñagôliñ dañ têt lauwê ma ngac nañ sem dau sa su. Aô tarwasên neñ yom dom, bu Pômdau dau kên ñagôliñ bocdec bu, awhê dañ hu ndê akweñ siñ dom. ¹¹ Magoc iñ bu hu ndê akweñ siñ, nañ nem ngac wakuc dom. Iñ êñsahê bu êmasañ yom whiñ nakweñ tiyham ma mbu ndi mbo whiñ iñ. Bu mba, nañ iñ mbo tawasê. Ma ñagôliñ tiger dinañ gic waê laungac bocdinañ. Ngac dañ hu ndê awhê siñ dom.

¹² Ma aô bu wasôm yom têt mac hoñ, pi awhê lu ngac nañ sem dau sa su, magoc dañ kên whiñ, ma dañ kên whiñ dom. Yom dindec Pômdau sôm têt aô dom, aô dauñ gauc gêm bu iñ lën ñayham dec bu wasôm têt mac. Ngac kên whiñ-nga dañ bu ndê awhê kên whiñ dom, magoc awhê dau tac whiñ bu mbo whiñ iñ, nañ ngac dau hu iñ siñ dom. ¹³ Ma awhê kên whiñ-nga dañ bu nakweñ kên whiñ dom, magoc ngac dau tac whiñ bu mbo whiñ iñ, nañ awhê dau hu nakweñ siñ dom. ¹⁴ Nahu bu Anötö oc lic iñlu si sem dau-nga bu ñadômbwi tu iñlu si dañ kên whiñ dom-nga lec dom. Mba. Tu awhê me ngac nañ kên whiñ-nga, dec Anötö gêlic iñlu si sem dau-nga dinañ tôm gën dabuñ. Bu

bocdinañ dom, dec Anötö oc lic balêkoc nañ iñlu sêkwê asê bu ñadômbwi. Magoc mba. Iñ gêlic iñlu si balêkoc bu dabuñ tu iñ nañ kên whiñ-nga.

¹⁵ Bocdinañ iñ lën ñayham bu lauwê ma ngac kaiñ dinañ nañ sem dau su, nañ sêhu dandi siñ dom. Bu mboe am awhê nañ kên whiñ, oc ti lën bu am nem akweñ nañ kên whiñ dom, nañ oc tap Anötö ndê mwasiñ nem iñ si-nga sa. Ma am ngac nañ kên whiñ, mboe am oc ti lën bu Anötö nem am nem awhê nañ kên whiñ dom, nañ si. Asa kêyalê? Magoc yom dau iñ bu ti balan ñaŋga tu lauwê ma laungac sêhu dandi siñ-nga dom. Bu Anötö kêgalêm yac sa bu dambo ti yom malô. Bocdinañ ngac nañ kên whiñ dom bu tac whiñ bu hu ndê awhê kên whiñ-nga siñ, nañ dec alhac iñ ahuc dom. Ma awhê nañ kên whiñ dom, nañ bocdinañ.

Anötö ndê galem, ma lën dambo-nga

¹⁷ Aô gakên ñagôliñ dañ têt gôlôwac dabuñ hoñ nañ gam mêtê ñac su, nañ hêganôn yom hoñ dindec, ma ñagôliñ dau bocdec bu. Pômdau dau kêmasañ ñamalac si lën têt têt su, ma ñalên bocke nañ ñamalac dañ mbo têt ndoc Anötö ndê galem tap iñ sa, nañ iñ gauc nem bu hu siñ dom. ¹⁸ Anötö bu êngalêm ngac nañ sêsê iñ ndê ñamlic ñatô su kêkuc lau Israel-nga si pwac, nañ sa, nañ goc sêc gën dau ahuc dom. Iñ bu êngalêm ngac dañ sa nañ sêsê iñ su dom, nañ goc sêsê iñ dom. ¹⁹ Yac bu dasê laungac me dasê ñac dom, iñ gën ñandô dom. Gën ñandô dau bocdec bu, yac dañ wambu Anötö ndê yom hoñ mañ. ²⁰ Nalên bocke nañ lau sêmbo têt ndoc Anötö kêgalêm ñac sa, nañ sêsap dôñ ñapañ. ²¹ Am bu awhê me ngac akiñ ñambwa têt têt Anötö ndê galem tap am sa, nañ goc hêgo daôm dom. Am bu tap lën dañ sa bu nem ñadau êngapwêc am su, dec oc tôm, magoc iñ gën atu dom. ²² Bu awhê me ngac akiñ ñambwa nañ Pômdau kêgalêm iñ sa, nañ Pômdau kêgapwêc iñ su yêc sakiñ mêtê sac-nga. Ma am asa nañ gêm akiñ lau dañ dom, magoc Pômdau kêgalêm am sa, nañ goc anyalê ñapep bu kwahic dec am ti Kilisi ndê awhê me ngac akiñ. ²³ Kilisi gêm lhi mac su ña ñaôli atu. Tu dinañ-nga dec anyalê ñapep bu ñamalac nom-nga dañ ti mac nem ñadau ñandô dom. ²⁴ O asidôwai hac! Nalên bocke nañ mac ambo têt ndoc Anötö ndê galem tap mac sa, nañ gauc nem bu akôm ñapañ ambo Anötö aŋgô-nga.

Yom pi lau nañ sem dandi sa su dom

²⁵ Aô bu wasôm yom pi lau wakuc nañ sem dau sa su dom. Pômdau kên ñagôliñ dañ têt aô hêganôn ñac dom. Magoc iñ ndê mwasiñ puc aô dôñ, dec akên whiñ aô ma akôc yom dindec sa. ²⁶ Tu lau sêkên kisa ñaŋga têt yac lau dakên whiñ-nga têt têt dindec-nga, dec aô gauc gêm lën ñayham bocdec bu, lau nañ sem dau sa su dom, nañ sêmbo bocdinañ. ²⁷ Am ngac nañ sêhoc am nem yom asê su bu nem awhê dañ, nañ êmsalê lën tu hu yom dau siñ-nga dom. Ma am ngac nañ sêhoc am nem yom asê su dom, nañ êmsalê awhê tu nem-nga dom. ²⁸ Magoc am asa nañ gauc gêm

tidôn bu nem awhê me ngac, nañ am kôm sac dom. Tigen lau nañ sem dau sa su, nañ oc sêhoc ñawapac yêc nom dindec, ma aö gatec bu mac atap ñawapac sa atôm ñac, dec gasôm yom dinarj.

Danem akiñ Pômdau ti neñ ñalôm sambuc

²⁹ O asidôwai, aö wasôm têtj mac bu têtj tiapê su. Bocdinañ têtj kwahic dec ma ndi, nañ ambo bocdec. Lauñgac nañ sem awhê sa su, nañ sêmbo tôm sem awhê sa dom. ³⁰ Lau nañ sêtañ dangibo, nañ sêmbo tôm sêtañ dom. Lau nañ atac ñayham, nañ sêmbo tôm ñac atac ñayham dom. Lau nañ semlihi gêtj, nañ sêmbo tôm ñac si wapa mbasi. ³¹ Ma lau nañ sêkôm gwelenj pi gêtj nom-nga, nañ gauc nem gêtj dau êñlêc dom. Yom dau ñahu bu nom kwahic dec-nga oc yêc ñapañ dom, oc ninga. †

³² Aö tac whiñ bu mac ayêm daôm su tu gêtj nom-nga-nga lec dom. Lauñgac nañ sem awhê sa su dom, nañ oc sêyêm dau su tu sêkôm Pômdau ndê gwelenj-nga, ma bu sêkôm gêtj nañ gic Pômdau tandô ñayham. ³³ Magoc lauñgac nañ sem awhê sa su, nañ oc sêyêm dau su tu gêtj nom-nga-nga, tu bu sêkôm ñac si lauwhêi atac ñayham sa. ³⁴ Bocdinañ sêyêm dau su tu Pômdau tigenj-nga dom, magoc sêkôm ti ñalôm lu-lu. Ñalên tigenj, lauwhê akiñ me lauwhê bocke nañ sem ngac sa dom, nañ oc sêyêm dau su tu sêkôm Pômdau ndê gwelenj-nga, ma pi lêtj bu sêtîmêtê dau si ñamlic ti gatu ñapep. Magoc lauwhê nañ sem ngac sa su, nañ sêyêm dau su tu gêtj nom-nga-nga tu bu sêkôm nakwenj atac ñayham sa. ³⁵ Aö gato yom dindec tu bu wangwiniñ mac-nga dom. Aö gato bu wanem mac sa, ma bu mac asa lêtj ñayham ma anem akiñ Pômdau ti nem ñalôm sambuc, ma ahê gauc pi gêtj nom-nga êñlêc dom.

Yom ñatô pi lauwhê ma lauñgac si lêtj

³⁶ Aö bu wasôm yom pi ngac nañ sêhoc inlu awhê ak- in ñañ si yom asê bu sênem dau, magoc inlu sem dau sa su dom. Ngac dau bu ndê ñalôm kac in ma tac whiñ ñandô bu nem awhê dau, dec in kôm sac dom. Akên inlu sênem dau. ³⁷ Magoc ngac dau bu gauc nem tidôn yêc in ndê ñalôm bu nem in ndê awhê akiñ dinañ dom, nañ in kôm gêtj ñayham. In bu nditôm bu nem gôlinj dau ndê lêtj, dec kôm tôm in ndê ñalôm gauc gêm tidôn. Ñamalac ñañ gitôm dom bu kac in. ³⁸ Bocdinañ ngac nañ gêm ndê awhê sa, nañ kôm mêtê ñayham, ma in ñañ gêm awhê sa dom, nañ kôm mêtê ñayham hôc gêtjêc su.

³⁹ Awhê nañ gêm ngac sa su, nañ inlu si yom sênem dau-nga piñ inlu dôn e in nakwenj mbac ndu. In

† Yom nañ Pol sôm yêc ñabatîñ 29-31 nañ ñahu bocdec, yac neñ ñahu andô dambo nom-nga nañ sip gêtj nom-nga dom. In sôm bu lauñgac nañ sem awhê sa su, nañ sêmbo tôm sem awhê sa dom. Magoc in sôm tu bu lauñgac sêpu si awhêi me sêpuc dômbwê ñac lec dom. Mba. In bu whê sa bu danem dauñ, me datarj dangibo, me dambo ti atac ñayham, me datidulu gêtj, me dakôm gwelenj pi gêtj nom-nga, nañ ti yac neñ ñahu andô dambo nom-nga dom. Dakên whiñ Pômdau ti danem akiñ in, nañ in gêtj atu.

nakwenj bu mbac ndu, ma awhê dau tac whiñ bu nem ngac ñañ tiyham, nañ yao mbasi. Oc tôm bu in nem ngac kên whiñ-nga bocke nañ in tac whiñ, magoc gitôm dom bu nem ngac nañ kên whiñ Pômdau dom. ⁴⁰ Magoc aö dauñ gauc gêm bu awhê tuc dau bu mbo tawasê, dec oc êmwasiñ in êñlêc. Aö dauñ neñ gauc di- nañ, ma Anötô ndê Ñalau, nañ mac asôm bu gêm gôlinj mac, nañ mbo aneñ ñalôm whiñ, dec puc aneñ gauc dôn.

Gên daneñ-nga nañ lau sêkên ti da têtj anötôi gwam

8 Mac ato yom ñatô pi gêtj daneñ-nga nañ lau sêkên ti da têtj anötôi gwam. †† Tôm mac asôm, yac honj datap gauc sa su. Magoc yac bu dakôm gêtj nañ tanyalê bu yao ñañ kalhac yac ahuc bu dakôm-nga dom, dec tarñkuc lêtj dapô dauñ sa-nga. Yac bu dakôm gêtj nañ tôc asê bu yac atac whiñ neñ asidôwai, ma bu dapô ñac sa, nañ in lêtj ñayham kêtjêc. ² Asa nañ toc dau sa bu in ñamalac ti gauc atu, nañ tap sa gitôm su dom. ³ Magoc asa nañ tac whiñ Anötô, nañ Anötô kêtjêc in.

⁴ Yom dinañ bu whê yom dec kwahic aö bu wasôm pi gêtj daneñ-nga nañ sêkên ti da têtj gwam, nañ sa. Yac tanyalê bu Anötô ñandô tigenj dec mbo, ma gwam in gêtj ñambwa nom-nga. ⁵ Lau nañ sêkên whiñ dom, nañ sêtoc gêtj daêsam sa ti ñac si anötôi ma pômdau. Ñac sem akiñ gêtj nom-nga ma gêtj undambê-nga ma sêsam bu ñac si anötôi. ⁶ Magoc yac lau dakên whiñ-nga datoc Anötô tigenj sa. In Damañ nañ kên gêtj honj, ma yac dati in ndê. Ma Pômdau tigenj mbo. In Yisu Kil- isi, nañ Anötô kên gêtj honj ña in, ma ti yac neñ ñahu dambo tarñli-nga.

⁷ Tigenj lau honj si gauc sa ñapep pi gêtj nañ lau sêkên ti da têtj gwam, nañ dom. Lau sêkên whiñ-nga ñatô muñ-nga sem akiñ gwam, ma sêhu siñ su, magoc lêtj dau k alhac ñac si gauc ñapañ. Bocdinañ kwahic dec ñac bu sênem gêtj daneñ-nga nañ lau sêkên ti da têtj gwam, dec oc kôm ñac si ñalôm lu-lu bu mboe sêkôm sac. ⁸ Magoc Anötô oc lic yac ñayham me sac tu gêtj daneñ-nga-nga dom. Yac bu daneñ me daneñ dom, nañ lêtj ñañ hôc gêtjêc ñañ su dom.

⁹ Magoc ayob ñapep bu gêtj nañ mac alic tôm bu akôm, nañ kôm ñamalac ñañ, nañ ndê ñalôm lu-lu pi gêtj dau, nañ ndê kên whiñ tisac dom. ¹⁰ Am asa nañ kêtjêc bu yao ñañ kalhac am ahuc dom bu neñ gêtj ndôc lôm sênem akiñ gwam-nga, nañ ngô. Ñamalac kên whiñ-nga ñañ nañ ndê gauc sa ñapep pi gêtj dau dom, nañ bu lic am neñ gêtj ndôc dindê, dec oc mboe in ndê ñalôm oc pêtj dôn bu neñ gêtj nañ sêkên ti da têtj gwam, nañ whiñ am. ¹¹ Am nem gauc sa ñapep, magoc am nem lêtj dinañ in s o. Ñahu bu mboe tinam- bu ñamalac dinañ oc ñalôm ñawapac pi gêtj nañ in kôm e kôm in ndê kên whiñ tisac ma sa lêtj ninga-nga.

†† Têtj têtj dinañ lau daêsam sem akiñ anötôi gwam. Ñac sêkên wata ti da pi alta gwam-nga, ma tinambu serj ñatô, ma ñatô sêkên sa maket. Lau Korin-nga ñatô gauc gêm bu yao ñañ kalhac ñac ahuc tu sênem wata kaiñ dinañ dom, ma sêto yom têtj Pol ma sêndac in pi gêtj dau.

Kilisi mbac ndu su bu nem am nem asidôwa dinaŋ, naŋ ndê gauc babalê, naŋ si-nga, ma bocdinaŋ gën naŋ am kôm têt in, naŋ tôm am kôm sac têt Kilisi dau. ¹³ Bocdinaŋ aô neŋ lêt waneŋ wata-nga bu wê aneŋ asidôwa daŋ sa seŋ sac-nga, dec waneŋ gën dau tiyham dom andô. Nahu bu aô gatec bu wakôm aneŋ asidôwa daŋ ndê kên whiŋ tisac.

Pol whê dau sa bu aposel ɲandô

9 Aô gambo ɲamalac daŋ ɲapu dom, ma aô aposel ɲandô. Aô galic yac neŋ Pômdau Yisu pi tanôn solop. Ma mac daôm ati lau akên whiŋ-nga, tu mêtê naŋ aô gam pi Pômdau têt mac-nga. Yom hon dinaŋ in yom ɲandô, me? ² Lau ɲatô sêlic aô gitôm aposel si daŋ dom, ma mac bocke? Oc tôm dom bu mac andac batam aô. Nahu bu mac ati lau akên whiŋ Kilisi-nga tu ɲawaê ɲayham naŋ aô gahoc asê têt mac-nga, ma gën dau têt asê bu aô Pômdau ndê aposel ɲandô.

³ Mac lau naŋ andac batam aô bu aposel ɲandô me mba, naŋ aŋgô! ⁴ Aô ti lau naŋ sêkôm gwelen ɲawaê ɲayham-nga sêwhiŋ aô, naŋ bu taŋkwê lau bu sêpuc yac dôn ɲa gën aneŋ ti anôm-nga ô yac mba gwelen, dec yac akôm so, a? ⁵ Mac gauc gêm bocke? In solop bu alu Banabas taŋwasê anem gwelen tu akôm kwan dau-nga, magoc aposel ɲatô takwê lau tu sênem ɲac sa-nga, a? Ma yac bu akôm mba lauwhê naŋ sêkên whiŋ sêŋsêlêŋ sêwhiŋ yac, ma taŋkwê lau bu sêkên gën sêpuc ɲac dôn sêwhiŋ yac-nga, naŋ in lêt so, a? Mac aŋyalê su bu Pita ma lau aposel ɲatô ma Pômdau ndê asii sêkôm si lauwhê sêŋsêlêŋ sêwhiŋ ɲac. ⁷ Ngac siŋ-nga bocke gêmli dau tu gwelen ndic siŋ-nga? Ma ɲamalac naŋ sô gën ɲawhê, naŋ in lêt solop bu in neŋ gën dau ɲa-ɲandô, me? Ma ɲamalac naŋ yob domba ma naniŋ, naŋ bu nôm su ɲagec ô in ndê gwelen di-naŋ, naŋ so me?

⁸ Aô gasôm yom pi ɲamalac si lêt gwelen-nga ɲatô bu wawhê gën dau sa. Magoc Anötô ndê yom whê gën dau sa whiŋ. ⁹ Bu yomsu daŋ naŋ Moses to, naŋ sôm bu:

Têt ndoc mac akên makao sêkôm gwelen bolom-nga, naŋ asô ɲac tókwa ahuc dom. Sêneŋ bolom ɲatô ô ɲac si gwelen.

[Diut 25:4]

Mac gauc gêm bu Anötô kên yom dau gic waê makao ɲambwa, a? ¹⁰ In kên yom dau gic yac ɲamalac ɲawaê solop. Yomandô! Moses to yom dau tu yac-nga. Bu ɲamalac naŋ sô gën ɲawhê, ma ɲamalac naŋ gic gën ɲandô sa, naŋ lu-lu sêkên bata bu oc sêneŋ gën ɲandô. ¹¹ Ma yac lau aposel bocdinaŋ. Yac akôm gwelen tu mac gatôm-nga, tôm lau naŋ sêso gën ɲawhê sip ôm. Ma yac bu taŋkwê gën ɲatô yêc mac tu bu puc yac dôn-nga, dec tu sake-nga mac alic sac?

¹² Lau ɲatô sêkôm gwelen têt mac ma sêkac mac bu akên gën puc ɲac dôn-nga. Ma yac atôm bu andac mac bu anem yac sa hôt gêlêc su. Yac atôm, magoc yac akôm dom. Mba! Yac atec bu gën daŋ lhac yac mba gwelen pi Kilisi ndê ɲawaê ɲayham ahuc. Ma tu

dinaŋ-nga dec yac alic ɲayham bu ahôt ɲawapac daêsam.

¹³ Ma gën daŋ tiyham. Mac aŋyalê su bu lau naŋ sem akiŋ Anötô sêmbo lôm dabuŋ, naŋ sêtap gën daneŋ-nga sa yêc gën daneŋ-nga naŋ lau sêkên ti da pi alta yêc lôm dabuŋ. ¹⁴ Ma Pômdau dau gic atu yom kaiŋ tiger, ma têt asê bu in lêt solop bu lau naŋ sêhoc ɲawaê ɲayham asê, naŋ sêtap gën puc ɲac dôn-nga sa yêc lau naŋ sêkôm ɲawaê dau sa.

¹⁵ Bocdinaŋ, aô gatôm bu wakên batan gën puc aô dôn-nga, magoc gakôm dom. Ma yom naŋ kwahic d ec aô gato, naŋ gato tu bu wandac mac bu anem aô sa-nga lec dom. Mba! Aô bu gën yô aô e wambac ndu, naŋ ɲayham hôt gêlêc bu wandac gën puc aô dôn-nga yêc lau ɲapan, e sêtec bu sêŋgô ɲawaê ɲayham. Aô gapo dauŋ sa tu aneŋ lêt dinaŋ-nga, ma aô bu wasa lêt daŋ dau-nga, dec aneŋ nahu wapo dauŋ sa-nga oc mbasi. ¹⁶ Magoc aô oc wapo dauŋ waên sa tu gwelen ɲawaê ɲayham-nga dom, nahu bu Anötô kên gwelen dau sip aô aman, dec aneŋ ɲalôm kac aô ɲandô bu wakôm. Ma aô bu wahoc ɲawaê ɲayham asê dom, dec oc kên wapac aô sac sambuc. ¹⁷ Bu aô gakôm gwelen dau tu aô dauŋ gauc gêm tidôn bu wakôm-nga lec dom. Bu bocdinaŋ dec oc tôm bu taŋkwê bu wakôm ɲaôli ô aneŋ gwelen. Magoc aô gakôm gwelen dau tu Anötô-nga, bu in dau kêyalin aô sa gac waê gwelen dau. ¹⁸ Bocdinaŋ aô oc taŋkwê ɲaôli bocke? Gën naŋ yac lau aheŋ-nga atôm bu taŋkwê, naŋ aô oc wahu siŋ. Aô tac whiŋ bu têt ndoc wahoc ɲawaê ɲayham asê têt lau, naŋ wakên têt ɲac ɲambwa. Lêt dinaŋ ti aneŋ ɲaôli.

¹⁹ Bu aô gambo ɲamalac daŋ ɲapu dom, magoc aô galic ɲayham bu wati lau hon si ngac akiŋ ɲambwa, tu bu waŋsahê bu wanem lau daêsam kwi bu sêkên whiŋ Kilisi ma sêtap Anötô ndê mwasiŋ nem ɲac si-nga sa.

²⁰ Têt ndoc naŋ aô gambo gawhiŋ lau Israel-nga, naŋ aô kasahê bu wambo watôm ɲac si daŋ, tu bu wanem ɲac si daêsam kwi e sêkên whiŋ Kilisi. Aô gambo Moses ndê yomsu daŋ ɲapu dom, tiger têt têt aô gambo gawhiŋ lau naŋ sêmbo yomsu ɲapu, naŋ aô kasahê bu wambo watôm ɲac si daŋ, tu bu wanem ɲac si lau daêsam kwi tu Kilisi-nga. ²¹ Ma têt ndoc aô gambo gawhiŋ tîlau gameŋ apa-nga naŋ sêkôm Moses ndê yomsu sa dom, naŋ kasahê bu wambo watôm ɲac si daŋ, tu bu wanem ɲac si lau daêsam kwi tu Kilisi-nga. (Aô gatec Anötô ndê yomsu dom, magoc aô gambo Kilisi ndê yomsu ɲapu.) ²² Têt ndoc aô gambo gawhiŋ lau naŋ sêkên whiŋ gwalec, naŋ aô kasahê bu wambo watôm ɲac sêmbo, tu bu wanem ɲac si daêsam kwi sêkên whiŋ Kilisi. [†] Aô kakuc lêt daêsam têt ndoc gambo lau tidau-tidau si toŋ ɲalôm, ma gakôm gën hon tu bu wanem lau ɲatô kwi-nga. ²³ Aô

[†] Pol têt asê tiawê bu in mbo yomsu ɲapu dom, magoc têt ndoc in mbo whiŋ lau naŋ atac lu-lu pi gën ɲatô, dec in hu gën naŋ in kêyalê bu yao mba, naŋ siŋ tu bu êŋsôn ɲac-nga dom. Gauc nem yom naŋ in to pi wata naŋ lau sêkên ti da têt gwam yêc 1 Kor 8:1-13. Pol ndê ɲalôm ɲawapac tu neŋ gën dinaŋ-nga dom, tiger lau ɲatô bu gauc nem yom daêsam pi gën dau, dec in oc hu siŋ têt têt in mbo whiŋ ɲac, tu bu kôm ɲac si sêkên whiŋ tisac dom-nga.

gakôm gêñ hoñ dinañ tu ñawaê ñayham-nga, tu bu lau daêsam sêtap ña-mwasin sa sêwhin aô.

²⁴ Gauc nem lau nañ sênti tu sêhôn gégêlêc dandi-nga. Ñac hoñ sênti, magoc ñamalac tigen oc hôc gélêc ma tap ñamalac ñamata-nga ndê ñaôli sa. Asa nem lêng akên whin-nga atôm ñamalac nañ kêtî hôc gélêc lau ñatô, tu bu atap nem ñaôli ñayham sa-nga. ²⁵ Lau hoñ nañ bu sênti, nañ sêtimêtê dau ñapep tu bu sêtap ñaôli sa-nga, magoc ñaôli dau oc yêc ñapañ dom. Yac lau dakên whin-nga tanti tu bu datap ñaôli yêc ñapañ-nga sa. ²⁶ Bocdinañ, aô dauñ gasa neñ lêng wanem akin Anötö-nga gitôm ñgac nañ kêtî bambalin, nañ dom. Ma aô gac sin gatôm ñgac nañ kêbaliñ amba ñambwa-ñambwa, nañ dom. ²⁷ Mba! Aô gac sin ñanğa têng ñalôm akwa bu watimêtê dauñ ma wayob dauñ neñ lêng ñapep eñ. Aô bu wakôm bocdinañ dom, dec mêtê nañ aô gam têng lau ñatô, nañ aô dauñ oc waso ñamwasin.

Lau Israel si mêtê sac kên puc yac

10 O asidôwai. Aô atac whin bu mac akôc gauc ñapep pi gêñ nañ tap abanji Israel-nga sa. Ñac hoñ sêñsêlên sêwhin Moses sêmbo Anötö ndê dao ñapu, ma sêlom gwêc sêwhin dau si. ² Ñac sêmbo sêwhin Moses yêc gwêc ti dao dinañ, dec gitôm sêlin busanğu kain dau, nañ piñ ñac hoñ dôn sem damin in. ³ Ñac hoñ señ gêñ daneñ-nga kain tigen, nañ Anötö kên ña in ndê ñaclai atu. ⁴ Ma ñac hoñ sênôm bu kain tigen nañ Anötö ndê ñaclai kên sa akên hoc. Hoc dinañ in Kilisi dau, nañ kêsêlên whin ñac têng ndoc sêmbo gameñ sawa. ⁵ Anğô ñapep! Lau dau hoñ sêtap Anötö ndê mwasin sa, tigen ñac si lau daêsam sêsa si lêng sic in tandô dom, dec in gic ñac ndu yêc gameñ sawa.

⁶ Gêñ hoñ dinañ ñandô sa gitôm dôhôn bu kên puc yac. Abanji Israel-nga dinañ si ñalôm sap mêtê sac dôn ñapañ, ma bocdinañ dayob dauñ bu tanğuc ñac si lêng dom. ⁷ Ñac si lau ñatô sem akin anötöi gwam têng têm sêmbo gameñ sawa. Sêto yom pi ñac, nañ yêc bocdec bu:

Lau dau sêndöc sic bu sêneñ ti sênôm gêñ, ma sêti-sa bu sête wê ma sêkôm mêtê ñalôm ñagalac-nga tidau-tidau.

[Eks 32:6]

Bocdinañ ayob daôm ñapep bu anğuc ñac si lêng sênem akin gwam-nga dom. ⁸ Ma akôm mêtê mock-aiñ-nga tôm ñac si lau ñatô sêkôm, nañ dom. Bu Anötö gic ñac si lau 23,000 ndu têng bêc tigen. ⁹ Ma gauc nem ñac si lau ñatô nañ sêñsahê Pômdau, ma in kên mboc sac sêseñ ñac ndu. Bocdinañ gauc nem bu akôm sac ma anğahê Pômdau dom. ¹⁰ Ma atucdiñ tôm ñac si lau ñatô sêkôm, nañ dom. Ñac sêtuçdiñ, dec Anötö kêkin anjela señ lau su-nga gic ñac ndu.

¹¹ Anğô su nañ. Bêc ñambu-nga meñ kêpin su. Ma gêñ hoñ nañ hôc asê abanji, ma sêto ñayom sa yêc, nañ gitôm dôhôn bu kên puc yac lau têm kwahic dec-nga, bu tanğuc ñac si lêng dom. ¹² Bocdinañ am asa nañ gauc gêm bu am kalhac ñanğa, nañ yob daôm bu pwenğ dom! ¹³ Lêtôm bocke nañ mac anğahê, nañ tap

lau hoñ sa bocdinañ. In gêñ wakuc dom. Magoc Anötö oc hu mac sin me tec mac dom. In oc yob mac bu lêtôm nañ hôc gélêc nem licwalô su, nañ ñadañ tap mac sa dom. Magoc lêtôm bu meñ, dec in oc êmasañ lêng bu mac alhô su yêc lêtôm dau, ma puc mac dôn bu alhac ñanğa ma aku sa dom.

Sakin mwasin dabuñ-nga ma sakin gwam-nga

¹⁴ Bocdinañ aneñ lau atac whin-nga, anğô! Alhô su yêc sakin gwam-nga. ¹⁵ Mac lau tigauc, ma bocdinañ anğahê aneñ yom ma alic, in yom ñandô. ¹⁶ Têng ndoc yac daneñ mwasin dabuñ, nañ tam mbec laclhu wain-nga goc danôm, ma gêñ dau piñ yac dôn tam damin Kilisi ndê dac. Ma têng ndoc yac tanğ bolom mwasin dabuñ-nga nañ dapô kôc-kôc, dec gêñ dau piñ yac dôn tam damin Kilisi ndê ñandô. Yom dindec in yom ñandô, me? ¹⁷ Yac lau daêsam tanğ yêc bolom tigen, dec gêñ dau piñ yac hoñ dôn dati gêñ tigen.

¹⁸ Gauc nem lau Israel-nga nañ señ gêñ daneñ-nga nañ lau sêkên ti da pi alta. Lau hoñ nañ señ gêñ dau, nañ gêñ dau piñ ñac dôn sem damin alta dinañ ñadau.

¹⁹ Aô gasôm yom dau tu bu watôc asê bu gwam in gêñ ñandô lec dom, me da nañ lau sêkên pi alta tu sênem akin gwam dan-nga, in gêñ ñandô lec dom. Mba andô!

²⁰ Magoc gêñ nañ lau sambuc sêkên ti da, nañ sêkên ti da têng Anötö dom, sêkên tu sênem akin ñalau sac-nga. Ma aô gatec bu mac aneñ gêñ nañ oc piñ mac dôn anem damin ñalau sac. ²¹ Gitôm dom andô bu mac anôm gêñ yêc laclhu nañ piñ mac dôn am damin Pômdau, ma tinambu andi anôm yêc laclhu nañ oc piñ mac dôn anem damin ñalau sac whin. Gitôm dom andô bu mac aneñ Pômdau ndê mwasin, ma aneñ mwasin nañ lau señ tu sêtoc ñalau sac sa-nga whin.

²² Yac bu dakôm, dec oc dakôm Pômdau tac ñandê sa, bu in gêm lêmuñ in ndê gêñ. Mac gauc gêm bocke? Yac neñ I icwalô hôc gélêc in ndê, dec datôm bu tanğlêc in ndê atac ñandê, a?

Dakôm neñ gêñ hoñ tu dapo Anötö waê sa-nga

²³ Mac nem lau ñatô sêsôm yom dan bocdec bu, "Gêñ hoñ gitôm bu yac dakôm. Yao danğ yêc dom." Tigen aô wasôm têng mac bu gêñ hoñ oc êmwasin yac dom. Yomandô, gêñ hoñ gitôm bu yac dakôm, ma yao danğ yêc dom, magoc gêñ hoñ oc puc yac dôn dom.

²⁴ Ayob daôm bu akôm gêñ hoñ tu apo daôm sa-nga dom, magoc akôm tu bu amwasin lau ñatô-nga.

²⁵ Wata nañ mac amlhi yêc maket ñamala, nañ aneñ ti atac lu-lu dom, aneñ ti atac pa su eñ. ²⁶ Bu sêto yom yêc bocdec:

Nom sambuc, ma gêñ nom-nga hoñ, nañ Pômdau ndê gêñ.

[BW 24:1]

²⁷ Ñamalac nañ kên whin dom, nañ bu êñgalêm mac bu aneñ gêñ awhin in, ma mac bu atac whin bu andi, nañ andi. Ma gêñ hoñ nañ in bu kên têng mac, nañ aneñ ti atac lu-lu dom. Aneñ ti atac pa su. ²⁸ Magoc ñgac danğ bu lic mac ma sôm bu, "Ei! Wata dinañ sêkên

ti da tēn gwam muŋ su,” naŋ aneŋ dom. Mac daôm aŋyalē napep ma atôm bu aneŋ ti atac pa su, magoc tu ngac naŋ kēn puc mac-nga, dec aneŋ dom, bu aŋsōŋ iŋ ndē gauc dom. Lau naŋ sêkēn whiŋ nanga, naŋ sēnyalē bu gēn hoŋ naŋ Anötö kēn tēn yac tu daneŋ-nga, naŋ yao daŋ kalhac ahuc dom. Magoc yac bu daneŋ gēn naŋ sêkēn ti da tēn gwam, dec mboe ŋamalac naŋ kēn whiŋ gwalec, naŋ ndē gauc sa napep pi gēn dau dom, naŋ oc pu yac neŋ lēn yao mbasi-nga dinaŋ. ³⁰ Yac bu daneŋ gēn, naŋ danem danŋe Anötö muŋ, ma aō gatec bu lau sēpu yac tu gēn daneŋ-nga naŋ yac tam danŋe Anötö muŋ su ma taŋ-nga.

³¹ Bocdinaŋ, gēn hoŋ naŋ mac bu aneŋ ti anôm ma akôm, naŋ akôm ŋalēn ŋayham naŋ tôm bu po Anötö ndē waē sa. ³² Gauc nem lau hoŋ, lau Israel me lau Grik, ma lau hoŋ naŋ sēmbō Anötö ndē gôlôwac dabuŋ ŋalôm, ma ayob nem lēn hoŋ napep, bu akôm lau daŋ si sêkēn whiŋ tisac dom. ³³ Aō dauŋ neŋ lēn dinaŋ. Aō gayob neŋ lēn hoŋ bu ndic lau hoŋ tandô ŋayham. Aō gakôm tu bu wamwasinŋ dauŋ-nga dom, magoc gakôm tu bu wanem lau daēsam sa bu sētap Anötö ndē mwasinŋ nem ŋac si-nga sa.

11 Aŋkuc aneŋ lēn dinaŋ, tôm aō dauŋ kakuc Kilisi ndē.

Nagôlin lauwhê ma laungac sêlic om-nga

² Aō wampiŋ mac bu mac gauc gēm aō napaŋ, ma mêtê naŋ aō kadôhōn ti gac dulu tēn mac, naŋ mac asap dōn napaŋ. ³ Magoc aō bu mac aŋyalē napep bu Anötö iŋ Kilisi ndē nagôlōn, ma Kilisi iŋ laungac si nagôlōn, ma laungac sêti lauwhê si nagôlōn.

⁴ Ngac asa naŋ teŋ mbec me hoc yom asê gitôm propet, magoc uŋ gēn daŋ kôm iŋ ndē nagôlōn ahuc, naŋ toc iŋ ndē nagôlōn Kilisi sa napep dom. ⁵ Ma awhê asa naŋ teŋ mbec me hoc yom asê gitôm propet, magoc uŋ gēn daŋ kôm iŋ ndē nagôlōn ahuc dom, naŋ kôm iŋ ndē nagôlōn naŋ iŋ nakweŋ maya sa. Awhê dau iŋ gitôm awhê naŋ sēngaliŋ kêclaunŋ hoŋ su giŋga, naŋ lau sêlic tôm gēn mayan-nga. ⁶ Bocdinaŋ, awhê asa naŋ tec bu uŋ gēn tiŋ nagôlōn, naŋ aŋgapiŋ iŋ ndē kêclaunŋ hoŋ su niŋga. Iŋ bu maya tu aŋgapiŋ iŋ kêclaunŋ su-nga, dec êŋkuc lauwhê si lēn solop, ma uŋ gēn daŋ kôm ndē nagôlōn ahuc. ⁷ Nahu bu iŋ lēn solop bu laungac sēuŋ gēn tiŋ nagôlōn dom, bu Anötö kêmasaŋ ŋac bu sēnem iŋ angô sēmbō nom, ma sêtôc iŋ ndē waē asê. Ma iŋ lēn solop bu lauwhê sēuŋ gēn kôm si nagôlōn ahuc, bu ŋac sêtôc si laungac si waē asê. ⁸ Bu tēn ndoc Anötö kêmasaŋ gēn hoŋ, naŋ ngac sa akēn awhê dom, magoc awhê sa akēn ngac. ⁹ Ma Anötö kēn ngac tu awhê-nga dom, iŋ kēn awhê tu ngac-nga. ¹⁰ Tu dinaŋ-nga, ma tu aŋjela-nga, dec solop bu lauwhê sēuŋ gēn tu bu sêtôc asê bu sêsôc si nagôlōn napu. ¹¹ Magoc yêc yac lau naŋ dakēn whiŋ Pômdau-nga, naŋ mac lauwhê ambo tu daôm-nga dom, ma mac laungac ambo tu daôm-nga dom bocdinaŋ. ¹² Bu awhê ŋamata-nga sa akēn ngac, ma tiŋam-bu laungac sêsa akēn lauwhê. Ma gēn hoŋ meŋ akēn Anötö.

¹³ Akôc gauc napep pi lauwhê naŋ sēteŋ mbec tēn Anötö magoc sēuŋ gēn dom. Mac aŋyalē dom bu iŋ lēn so, a? ¹⁴ ŋamalac si lēn sēmbō-nga tôc sake asê pi gēn dindec? Ngac daŋ bu ndē kêclaunŋ baliŋ, dec dasôm sake? Dalic gitôm gēn mayan-nga. Yomandô, me? ¹⁵ Ma awhê daŋ bu ndē kêclaunŋ baliŋ, naŋ dasôm sake? Dasôm bu gēn dau po iŋ ndē waē sa. Bu Anötö kēn kêclaunŋ baliŋ tēn lauwhê bu êŋgatôc ŋac si nagôlōn ahuc. ¹⁶ Lau daŋ bu sēsēn yom dec ma sêsôc napu dom, dec wasôm tēn ŋac bu yac ma Anötö ndē gôlôwac dabuŋ hoŋ taŋkuc lēn tigeŋ dindec, ma lēn daŋ tiyham yêc dom.

Lau Korin-nga seŋ Mwasiŋ Dabuŋ ŋa lēn so

¹⁷ A ô bu wasôm yom pi mac nem lēn akac daôm sa tu alic om-nga. Aō wampiŋ mac pi lēn dinaŋ dom, magoc wandic yomsu mac. Mac nem lēn dau so, ma gēm gôlôwac dabuŋ sa dom. ¹⁸ Gēn ŋamata-nga aō gaŋgô ŋawaē bu tēn ndoc mac akac daôm sa, naŋ mac awhê daôm kôc-kôc. Ma aō gauc gēm bu ŋawaē naŋ gaŋgô, naŋ yom tasaŋ dom, magoc yom ŋandô. ¹⁹ Iŋ solop dom bu mac awhê daôm kôc-kôc êŋkuc gēn nom-nga, magoc mac nem lēn ti sakiŋ bu whê mac kôc-kôc ma tôc asê bu lau nde sêkēn whiŋ nanga ma lau nde sêkēn whiŋ gwalec, dec iŋ lēn solop. ²⁰ Tēn tēm mac akac daôm sa bu aneŋ Pômdau ndē Mwasiŋ, naŋ mac gauc gēm bu aŋ napep. Magoc aō wasôm bu gēn naŋ mac aŋ, naŋ Pômdau ndē Mwasiŋ dom. ²¹ Bu tēn ndoc mac bu aneŋ gēn, naŋ mac hoŋ aŋ tēntēn e lau ŋatô gēn yô ŋac, magoc lau ŋatô sēnôm gēn e kēniŋ ŋac. ²² Bocke? Mac nem andu sêlhac dom, a? Gitôm bu mac aneŋ ti anôm gēn yêc nem andu muŋ su, goc akac daôm sa. Mac nem lēn aneŋ Mwasiŋ Dabuŋ-nga tôc asê bu mac apu nem asidôwai naŋ sēmbō Anötö ndē gôlôwac dabuŋ ŋalôm, ma alic ŋayham bu akôm lau ŋalôm sawa maya sa. Aō wasôm yom bocke tēn mac? Mac gauc gēm bu aō wampiŋ mac pi gēn dinaŋ, a? Mba andô!

Pômdau ndē yom pi Mwasiŋ Dabuŋ

(Mat 26:26-28; Mak 14:22-24; Luk 22:17-20)

²³ Bu yom naŋ aō gac dulu tēn mac pi Mwasiŋ Dabuŋ, naŋ Pômdau dau kēn tēn aō bocdec bu. Tēn ôbwêc naŋ Judas hoc Pômdau Yisu asê, naŋ Yisu kôc bolom sa, ²⁴ gēm danŋe Anötö, ma pô kôc goc sôm, “Aō neŋ ŋandô dau dec, naŋ wakēn tu mac-nga. Aneŋ gēn dindec tu bu gauc nem aō-nga.” ²⁵ Nac seŋ gēn daneŋ-nga su, ma ŋalēn tigeŋ iŋ kôc laclhu wain-nga daŋ ma sôm, “Iŋ dindec aneŋ dac, naŋ aō wakêc siŋ tu wamatiŋ pwac wakuc-nga. Tēm hoŋ naŋ mac bu anôm wain mwasinŋ dindec-nga tiyham, naŋ akôm tu bu gauc nem aō-nga.” ²⁶ Gauc nem Pômdau ndē yom dinaŋ napep, bu tēm bocke naŋ mac bu aneŋ bolom ti anôm wain Mwasiŋ Dabuŋ-nga tiyham e iŋ mbu meŋ, naŋ gitôm mac ahoc iŋ ndē mbac ndu ŋawaē asê.

Danef Mwasiñ Dabun ñambwa dom

²⁷ Bocdinañ dec asa nañ bu neñ bolom dau me nôm yêc Pômdau ndê laclhu, magoc gauc gêm ñahu ti toc sa ñapep dom, nañ kôm giso pi Pômdau ndê ñandô ti dac. ²⁸ Lau tigen-tigen hon sêtôc gwaniñ dau si lêng mun su, goc sêneñ bolom ti sênôm yêc laclhu. ²⁹ Ñahu bu asa nañ bu neñ ti nôm magoc in ndê gauc sa ñapep pi Pômdau ndê ñandô dom, † nañ oc tap Anötö ndê matôc sa tu in ndê lêng neñ Mwasiñ Dabun-nga. ³⁰ Tu dinañ-nga dec mac nem lau daêsam licwalô mbasi ma gêm bac kôm ñac, ma ñatô sêmbac ndu su. ³¹ Yac bu tarñahê dauñ ñapep, dec oc datap Pômdau ndê matôc kainñ dinañ sa dom. ³² Magoc Pômdau kên ñawapac têng yac ti kêmatôc yac tu bu danem dauñ kwi e dandinañ dawhiñ lau sac nom-nga dom.

³³ Bocdinañ aneñ asidôwai, angô ñapep. Têng ndoc mac akac daôm sa bu aneñ Mwasiñ Dabun, nañ ayob bu akôm ñalên nañ toc asidôwai hon sa ñapep. ³⁴ Ñamalac dañ bu gên yô in basô, nañ neñ gên yêc ndê andu mun. Ma bocdinañ têng ndoc mac akac sa, nañ oc tôm dom bu atap Pômdau ndê matôc sa tu akôm gên bambaliñ-nga. Gauc nem yom dinañ, ma têng ndoc aô watêng mac waloc, nañ oc wawhê gên ñatô sa têng mac tiyham.

Ñalau Dabun ndê Mwasiñ Ñalôm-nga

12 O asidôwai, yêc mac nem bapia, mac ato yom ñatô pi Ñalau Dabun ndê mwasiñ, ma kwahic dec aô bu wato yom bu wawhê mac nem gauc sa ñapep. ² Mac anyalê ñalên nañ Sadañ gêm gôlin mac nem gauc têng têng mac akên whiñ su dom, ma wê mac asa lêng anem akiñ anötöi gwam awha mba-nga. ³ Tu dinañ-nga dec mac oc atôm bu anyalê yom nañ aô bu wasôm têng mac bocdec bu. Anötö ndê Ñalau bu nem gôlin ñamalac dañ ndê whasun, dec in oc tôm dom bu sôm bu, “Aô wapucbo Yisu.” Ma ñamalac nañ Ñalau Dabun gêm gôlin in dom, nañ oc tôm dom bu hoc yom asê ma sôm bu, “Yisu in Pômdau.”

⁴ Yac datap mwasiñ tidau-tidau sa, magoc menñ akên Ñalau tigen. ⁵ Ma yac tam akiñ Pômdau ñalên tidau-tidau, magoc tam akiñ Pômdau tigen. ⁶ Ma yac dakôm gwelenñ tidau-tidau tu danem akiñ Anötö-nga, magoc Anötö tigen kôm gwelenñ yêc yac hon neñ ñalôm, ma kên ñaclai têng yac bu dakôm gên dau. ⁷ Ma gên hon nañ lau tigen-tigen sêkôm ña Ñalau ndê ñaclai, nañ Anötö kên tu bu êmwasiñ yac lau hon nañ dambo gôlôwac dabun ñalôm, ma puc yac hon dön.

⁸ Ñalau Dabun kên yom ti gauc têng ñamalac dañ bu hoc asê têng gôlôwac dabun. Ma Ñalau tigen dinañ kên gauc têng ñamalac dañ tiyham, bu ênyalê gên nañ

ñahu sip ñalôm gi, ma sôm asê têng lau. ⁹ Ñamalac dañ oc tap mwasiñ kên whiñ ñanga-nga sa, ma dañ tiyham oc tap mwasiñ kôm lau ti gêm bac ñayham sa-nga yêc Ñalau tigen dinañ. ¹⁰ Ñamalac dañ oc kôc ñaclai bu kôm gên dalô, ma dañ oc kôc mwasiñ tu hoc yom asê tôm lau propet-nga. Dañ tiyham oc kôc mwasiñ bu ênyalê bu lau nañ sêhoc yom asê, nañ Ñalau Dabun gêm gôlin ñac, me ñalau dañ dau-nga dañ gêm gôlin ñac. Ma dañ oc kôc mwasiñ bu sôm yom awha wakuc-nga nañ in kêyalê mun su dom. Ma ñamalac dañ tiyham oc tap mwasiñ sa bu ênyalê yom awha wakuc-nga kainñ dinañ ma nem kwi. ¹¹ Gwelenñ tidau-tidau hon dinañ menñ akên Ñalau tigen dinañ, nañ gic sam in ndê mwasiñ ti ñaclai têng lau tigen-tigen tôm in dau gêlic ñayham.

Lau sêkên whiñ-nga sêti gôlôwac dabun tigen

¹² Alic su nañ. Ñamalac dañ ndê ñandô tigen, magoc in amba ti gahi ma tandô ma ñagên daêsam. Magoc gên hon dinañ sêyêc têngtêng dom, sêyêc ñandô tigen dinañ. Ma ñalên tigen, yac lau nañ dambo Kilisi ndê gôlôwac dabun ñalôm, nañ dati ñandô tigen. ¹³ Bu Anötö kêku yac ña Ñalau Dabun ma piñ yac dön dati gôlôwac dabun tigen. Yac neñ lau ñatô lau Israel-nga, ma ñatô ñac lau gameñ apa-nga. Ñatô sem akiñ ñadaui nom-nga, ma ñatô sem akiñ dom. Magoc yac hon dakôc Ñalau tigen sip yac neñ ñalôm têngtêng.

¹⁴ Ma ñamalac dañ ndê ñandô ñagên hon kainñ tigen dom. Gên tidau-tidau sêyêc ñandô tigen dinañ. ¹⁵ In ndê gahi bu sôm bu, “Aô amba dom, bocdinañ gati ñandô ñagên dañ dom,” dec yom dau oc kac gahi dau su yêc ñandô dinañ dom. ¹⁶ Me in ndê dangasun bu sôm bu, “Aô tandô dom, bocdinañ gati ñandô ñagên dañ dom,” dec yom dau oc kac dangasun su yêc in ndê ñandô dom. ¹⁷ Ma gên hon nañ sêyêc yac neñ ñandô bu tanôn hon, dec oc dangô yom ñalên bocke? Ma gên hon nañ sêyêc yac neñ ñandô bu dañasun hon, dec oc dangu gên ñamalu ñalên nde? ¹⁸ Magoc yac neñ ñandô in bocdinañ dom. Anötö dau kêmasañ yac neñ ñandô ñagên tidau-tidau hon tôm in dau gêlic ñayham. ¹⁹ Ma yac neñ ñandô ñagên hon bu kainñ tigen, dec yac oc dambo ñalên bocke? Oc tôm dom bu dambo. ²⁰ Magoc yac ñagên daêsam sêyêc ñandô tigen dinañ ñalôm, dec dambo ñayham.

²¹ Oc tôm dom bu tandô sôm têng amba, “Am bu mbo dom, aô wambo ñayham en.” Ma tôm dom bu ñagôlôn sôm têng gahi, “Am bu mbo dom, oc wambo ñayham en.” ²² Mba andô! Yac ñagên ñatô dalic bu gên licwalô mba, tigen gên dau bu yêc dom, dec oc dambo ñayham dom. ²³ Ma ñandô ñagên ñatô nañ dalic bu gên waêmbe, nañ datoc sa têng ndoc dakôm ahuc ña po. Ma ñagên nañ dalic bu gên mayan-nga, nañ dakôm ahuc ti dayob ñapep. ²⁴ Magoc ñagên ñatô nañ dalic bu gên ñayham tu lau sêlic-nga, nañ sêpôn da gôlôn dom, ma dakôm ahuc dom. Anötö dau kêmasañ yac ñagên hon dinañ, ma toc gên ñambwa-ñambwa sa kêlêc. ²⁵ In kêmasañ ñamalac ñalên dinañ tu bu ñagên hon sênem ñandô tigen dinañ sa, ma sêwhê dau kôc-

† Lau ñatô gauc gêm bu Pol ndê yom pi ‘Pômdau ndê ñandô’ hêganôn gôlôwac dabun (tôm in to yêc 1 Kor 10:17), dec Pol to bu kên puc lau nañ señ Mwasiñ Dabun magoc sêtoc si asidôwai sa ñapep dom (11:17-22). Ma lau ñatô gauc gêm bu yom dau hêganôn Yisu dau ndê ñandô (1 Kor 10:16), dec Pol to bu kên puc lau nañ sêlic sac gitôm gên ñambwa ma señ Mwasiñ Dabun, bu lau dau sênyalê dom bu gên dau piñ ñac dön sem damiñ Yisu ndê ñandô.

kôc dom. ²⁶ Yac ñagên ñan bu êñsahê ñandê, dec ñagên hoñ oc sêñsahê ñandê sêwhiñ. Ma ñagên ñan bu tap waê sa, dec ñagên hoñ oc atac ñayham sêwhiñ.

²⁷ Añgô su nan! Mac lau tigen-tigen hoñ ati Kilisi ndê ñandô tigen, nan gôlôwac dabuñ. ²⁸ Ma Anötô kêyalin lau sa yêc gôlôwac dabuñ ñalôm bocdec bu. Lau ña-mata-nga ñac lau aposel, lau tilu-nga lau propet, ma lau titô-nga in kêñ ñac bu sêndôhôn gôlôwac dabuñ. Ma in kêmwasiñ lau ñatô bu sêkôm gêñ dalô, ñatô sêkôm lau gêm-bac ñayham sa, ñatô bu sênem lau sa, ma ñatô bu sênem gôlin gôlôwac dabuñ. Ma ñatô sê-tap mwasiñ sêsôm yom awha wakuc-nga sa. ²⁹ Mac gauc gêm bocke? In kêmwasiñ lau hoñ tu bu sêti aposel, a? Nac hoñ sêti propet, a? Nac hoñ kêdôhônwaga, a? Hoñ sêkôm gêñ dalô, a? ³⁰ Nac hoñ sêtap mwasiñ sêkôm gêm-bac ñayham sa-nga, a? Nac hoñ sêkôm mwasiñ sêsôm yom awha wakuc-nga me sênem yom awha wakuc kwi-nga, a? Mba andô! ³¹ Boc-dinañ dec aô wasôm têng mac, bu tamkwê mwasiñ ñandô nan oc nem lau hoñ sa êñlêc. Ma lêng nan kwahic dec aô bu watôc têng mac nan hóc gêlêc lêng hoñ su.

Mêtê ñandô atac whiñ-nga

13 Aô bu watôm bu wasôm ñamalac si yom ma añela si yom, magoc mêtê atac whiñ-nga m ba yêc aô, nan aô gatôm gengelen me oñ nan tan ñamb-wa. ² Ma aô bu wahoc yom asê gitôm propet, ma bu wanyalê gêñ hoñ nan ñahu sip ñalôm gi, ma watap gauc atu sa pi gêñ hoñ, ma bu wakên whiñ ñanga tôm bu wasôm têng lôc ñan bu puc dau sa ma lom gameñ wakuc ndi, tigen mêtê atac whiñ-nga mba yêc aô, dec aô gatôm gêñ ñambwa. ³ Ma aô bu wakên aneñ gêñ hoñ tu wanem lau ñalôm sawa sa-nga, me wakên dauñ sambuc tu gwelen ñawaê ñayham-nga e tôm ña-cyo sêkên ya neñ aô su, magoc mêtê atac whiñ-nga bu mba yêc aô, dec oc tôm dom bu wapo dauñ sa tu gêñ hoñ dinañ ñadañ-nga.

⁴ Mêtê atac whiñ-nga ñandô ñahu bocdec. Ñamalac nan mêtê atac whiñ-nga kêsalê in ahuc, nan kôc ndê ñalôm dôn, ma kêmwasiñ lau. In gêm lêmuñ lau ñatô dom, ma sôm yom toc dau sa-nga me po dau sa ñambwa dom. ⁵ In kôm gêñ mayañ-nga dom, gauc gêm gêñ tu êmwasiñ dau-nga kêlêc dom, ma atac ñandê ñagahô dom. Ma in hê yom dôn pi sac nan lau sêkôm têng in, nan dom. ⁶ Mêtê nan so lêng gitên, nan ñadañ oc kôm in atac ñayham dom, magoc in oc atac ñayham tu lau hoñ nan sêñkuc yom ñandô-nga. ⁷ In oc hóc kisa ti atac pa su. In oc hu in ndê kêñ whiñ ti gêñ bocke nan in takwê, nan siñ dom, ma ñawapac ñan oc ku in dulu dom.

⁸ Mêtê atac whiñ-nga oc yêc ñapan. Magoc mêtê da-hoc yom asê gitôm propet-nga oc pacndê. Ma mêtê dasôm yom awha wakuc-nga ma gauc pi gêñ nan ñahu sip ñalôm gi, nan oc sêninga. ⁹ Ñahu bu têng têng kwahic dec-nga yac tanyalê gêñ hoñ timala dom, ma yom nan lau propet sêhoc asê, nan tôle gêñ hoñ asê timala dom. ¹⁰ Magoc têng ndoc Yisu mbu men, nan in

oc ndic dabin gêñ hoñ, ma mêtê hoñ nan kwahic dec dakôm timala dom, nan oc pacndê. ¹¹ Têng têng nan aô gambo balê, nan gasôm yom gitôm balê, ma kayalê gêñ gitôm balê, ma gakôc gauc gitôm balê. Magoc têng ndoc aô gati ngac su, nan gahu balêkoc si mêtê siñ.

¹² Kwahic dec yac tanyalê gêñ hoñ yêc awê dom, gitôm datôc gwaniñ sip busunôm [†] ñadañ-dauñ ñan. Magoc têng têng ñambu-nga yac oc dalic gêñ hoñ yêc awê eñ. Kwahic dec aô kayalê gêñ timala dom, magoc tinambu aô oc wanyalê gêñ hoñ timala, tôm Anötô kêyalê aô e pi sa timala eñ têng kwahic dec. ¹³ Mêtê atu tôle kwahic dec sêyêc, mêtê dakên whiñ-nga, mêtê dakên batan-nga, ma mêtê atac whiñ-nga. Magoc mêtê atac whiñ-nga tinamata mêtê hoñ.

Tan kwê mwasiñ nan tôm bu puc gôlôwac dabuñ dôn

14 Bocdinañ asap mêtê atac whiñ-nga dôn, ma tamkwê Ñalau Dabuñ ndê mwasiñ tidau-tidau. Ma tamkwê mwasiñ bu ahoc yom asê nditôm lau propet hóc gêlêc mwasiñ ñatô su. ² Bu Ñalau ndê mwasiñ dasôm yom awha wakuc-nga in gêñ ñamata-nga dom. Ñamalac nan sôm yom awha wakuc-nga, nan ndê yom yêc in ma Anötô ñasawa, ma lau ñan oc s ênyalê dom. In sôm yom nan ñahu yêc siñ dau, tôm Ñalau Dabuñ kac in. ³ Magoc ñamalac nan hoc yom asê gitôm propet, nan ndê yom gitôm bu po gôlôwac dabuñ sa, ma êngilí ñac bu sêlhac ñanga ma nem malô ñac si ñalôm. ⁴ Ñamalac nan sôm yom awha wakuc-nga, nan ndê yom dau gêm in tawasê sa, magoc ñamalac nan hoc yom asê gitôm propet, nan ndê yom oc tôm bu po gôlôwac dabuñ hoñ sa. ⁵ Aô tac whiñ bu mac hoñ asôm yom awha wakuc-nga, tigen aô tac whiñ kêlêc bu mac ahoc yom asê atôm propet. Bu ñamalac nan hoc yom asê gitôm propet, nan ndê mwasiñ hóc gêlêc in nan sôm yom awha wakuc, nan ndê su. Magoc ñamalac ñan bu mbo mac nem gôlôwac dabuñ ñalôm, nan kôc mwasiñ bu nem yom awha wakuc-nga kwi têng mac, dec yom dau oc tôm bu nem mac sa, tôm yom nan ñamalac hoc asê gitôm propet.

Mwasiñ dasôm yom awha wakuc-nga ñahu

⁶ O asidôwai, añgô su nan. Aô bu watên mac waloc, ma wasôm yom têng mac ña awha wakuc ñan, dec oc wanem mac sa ñalên bocke? Ti gen aô bu waloc ma Ñalau Dabuñ kêñ yom têng aô, tu bu wahoc asê têng mac, me tu wawhê nem gauc sa me wandôhôn mac-nga me wahoc asê gitôm propet, dec aneñ yom dau oc nem mac sa. ⁷ Akôc gauc pi gêñ nan dakôc tu danem wê sip-nga, gitôm gasuc me gita. Ñamalac ñan bu yu me ndic ñapep dom, dec asa oc tôm bu ênyalê wê dau ñawa? ⁸ Ma ngac ndic dahuc-nga bu ndic ñapep dom, dec asa oc êmasañ dau tu ndic siñ-nga? ⁹ Ma mac lau nan asôm yom awha wakuc-nga yêc gôlôwac dabuñ ñalôm, nan bocdinañ. Bu yom kain di-

[†] Busunôm - lau ñatô sêsam bu glas tasalagatu, ma yêc Yom In-
glis sêsôm bu 'mirror.'

nañ nahu yêc awê dom, ma lau oc sênyalê ñalên bocke? Mac oc asôm yom dau tòm gên ñakêcsia ñambwa-ñambwa.

¹⁰ Lau nom-nga si awha têtên daêsam yêc, ma lau nañ sêsôm dau si awha, nañ sênyalê nahu. ¹¹ Ngac dañ bu sôm dau ndê awha ma aô bu wanjalê nahu dom, dec aô walic in gitôm ngac apa, ma in oc lic aô bu ngac apa bocdinañ. ¹² Ma yêc mac-nga bocdinañ. Mac tamkwê Nalau Dabuñ ndê mwasiñ, bocdinañ dec tamkwê mwasiñ nañ tòm bu po gôlôwac dabuñ sa, nañ hôc gêlêc mwasiñ ñatô, tu bu akôm gôlôwac dabuñ êñsôwec tiatu.

¹³ Bocdinañ dec ñamalac nañ sôm yom awha wakuc-nga, nañ teñ mbec bu Anötô kên mwasiñ nem yom dau kwi-nga têt in whiñ mañ. ¹⁴ Bu têt ndoc aô gaten mbec ña yom awha wakuc-nga, nañ aô dauñ neñ gatuñ teñ mbec, magoc aneñ gauc kêkuc mbec dau dom. ¹⁵ Bocdinañ aô oc wakôm sake? Aô water mbec ña awha wakuc nañ aneñ gatuñ kêyalê, ma water mbec ña aô dauñ neñ awhañ nañ kayalê nahu, nañ whiñ. Aô wanem wê awha wakuc nañ aneñ gatuñ kêyalê, ma wanem wê ña dauñ neñ awhañ nañ kayalê nahu, nañ whiñ. ¹⁶ Am bu êmpin Anötô ña yom awha w akuc-nga, tòm nem gatôm kêyalê, ma ñamalac dañ bu mbo gôlôwac dabuñ ñalôm nañ kêyalê awha dau dom, dec in oc tòm dom bu sôm, “Yomandô,” têt ndoc am gic bata nem yom. Nahu bu in gêm gauc yom nañ am sôm. ¹⁷ Am daôm gêm d anje Anötô ñapep, magoc am nem yom gêm ñamalac dinañ sa dom.

¹⁸ Aô gam danje Anötô bu in kên mwasiñ wasôm yom awha wakuc-nga têt aô hôc gêlêc mac hoñ su.

¹⁹ Magoc têt têt nañ aô gambo gôlôwac dabuñ ñalôm, nañ aô tac whiñ bu wasôm yom nañ lau hoñ sênyalê, tu bu wandôhôn ñac-nga. Aô bu wasôm yom ñalhô amanñ nañ nahu yêc awê, nañ hôc gêlêc bu wasôm yom awha wakuc-nga ñalhô 10,000, nañ lau hoñ sênyalê nahu dom.

²⁰ O asidôwai hac. Akôc gauc ñapep, atôm lau atu-tu. Akôc gauc atôm balêkoc sauñ dom. Ambo atôm balêkoc dedec tu gên tiger-nga, nañ tu ambo ahê lêt sac-nga. ²¹ Gauc nem yom nañ Pômdau sôm, nañ sêto yêc bocdec bu:

Aô wanñin lau apa sênem aô awhañ ma wakên puc lau dindec ña lau apa dau awha. Magoc ñac oc sêkên danga aô dom, tòm sêkên danga aneñ yom muñ su dom.

[Ais 28:11-12]

²² Pômdau kên lau nañ sêsôm yom awha apa gitôm gên dalô kain dañ, bu kên puc lau Israel-nga nañ sêkên whiñ in dom. Ma mwasiñ dasôm yom awha wakuc-nga in kain tiger. Anötô kên gitôm gên dalô tu lau nañ sêkên whiñ dom-nga. In kên tu lau sêkên whiñ-nga-nga dom. Magoc mwasiñ dahoc yom asê tòm propet-nga, nañ in kên tu lau sêkên whiñ-nga-nga. In kên tu lau nañ sêkên whiñ dom nañ-nga dom.

^{†23} Bocdinañ, mac lau akên whiñ-nga bu akac daôm sa

† Aisaya ndê yom, nañ Pol to yêc ñabatin 21, nañ hêganôn lau apa nañ Pômdau kêkin bu sêngwinin lau Israel-nga nañ sêsôc in ña-

ma mac hoñ bu asôm yom awha wakuc-nga, ma lau ñatô nañ sêkên whiñ dom me si gauc sa pi gên dau dom, nañ bu sêmbo sêwhiñ mac, dec ñac oc sêsôm sake? Ñac oc sêsôm bu mac nem gauc kêñsôn.

²⁴ Magoc mac hoñ bu ahoc yom asê atôm propet têt ndoc lau kain dinañ sêmbo sêwhiñ mac, dec mac nem yom oc kuñ ñac si ñalôm e sênyalê bu sic waê bu sêtap matôc sa tu ñac si mêtê sac-nga. ²⁵ Ma yom pi ñac si mêtê sac, nañ ñac gauc gêm bu sêsin yêc ñac si ñalôm, nañ mac nem yom oc puc asê tiawê. Ma bocdi-nañ ñac oc sêpôn haduc angô andô têt nom ma sêtoc Anötô sa. Ma ñac oc sêsôm asê bu, “Anötô mbo whiñ mac, yomandô!”

Pol whê ñagôlin om-nga sa

²⁶ Bocdinañ asidôwai, têt ndoc mac akac daôm sa tu alic om-nga, nañ lau ñatô sêkôc wê sêmey, lau ñatô sêkôc yom bu sêndôhôn lau, lau ñatô sêkôc yom nañ Nalau Dabuñ hoc asê têt ñac, ñatô sêsôm yom awha wakuc-nga, ma ñatô sênem yom awha wakuc-nga dau kwi. Gên hoñ nañ mac bu akôm, nañ akôm tu apuc gôlôwac dabuñ hoñ dôn-nga. ²⁷ Lau bu sêsôm yom awha wakuc-nga, dec lu me tö sêsôm goc tòm. Dañ sôm e pacndê, goc ñamalac tilu-nga sôm ndê. Ma ñamalac dañ nem ñac si yom dau kwi mañ. ²⁸ Magoc ñamalac nem y om dau kwi-nga dañ bu mbo dom, goc ñamalac nañ tac whiñ bu sôm y om awha wakuc-nga nem dau dôn yêc gôlôwac dabuñ ñalôm. Tòm bu in sôm in ndê yom awha wakuc-nga têt ndoc in mbo tawasê, ma yom dau yêc in ma Anötô ñasawa.

²⁹ Ma lau bu sêhoc yom asê sêtôm propet yêc gôlôwac dabuñ ñalôm, dec lu me tö sêhoc yom asê, ma lau hoñ sêkên danga ñapep ma sêñsahê yom dau. ³⁰ Ñamalac dañ bu ndôc mac ñalôm, ma Nalau Dabuñ bu hoc yom dañ asê têt in, dec ñamalac nañ sôm yom mbo, nañ hu siñ ma kên ñasawa têt ñamalac dinañ bu sôm yom dau asê. ³¹ Gitôm bu mac hoñ ahoc yom asê atôm propet aô daôm aô daôm, bu andôhôn ti apuc gôlôwac dabuñ hoñ dôn. ³² Lau nañ sêtap mwasiñ sa bu sêhoc yom asê sêtôm propet, nañ sêtôm bu sênem gôlin dau si lêt sêhoc yom dau asê-nga. ³³ Bu Anötô tec bu in ndê lau sêkôm gên bambalin. In Anötô yom malô-nga.

Anötô ndê gôlôwac dabuñ hoñ sêñkuc lêt tiger bocdec bu. ³⁴ Têt ndoc mac akac sa tu alic om-nga, nañ lauwhê sêsôm yom dom sic ñawaê. Ñac sêsôc laungac ñapu tòm yomsu sôm, ma sênem dau dôn. ³⁵ Awhê dañ bu ngô yom dañ nañ in kêyalê nahu dom, nañ nem dau dôn e om pacndê, ma ndac nakwen têt ndoc inlu sêmbo si andu. In bu sôm yom yêc gôlôwac dabuñ ñalôm, nañ gên mayañ-nga.

pu ti sêkên whiñ in dom. Pol gêm dôhôn lau apa awha, nañ lau Israel si ñacyo dinañ sêsôm, ma mwasiñ dasôm yom awha wakuc-nga. Lau Israel-nga sêkac si ñalôm kwi tu lau apa si yom-nga dom, ma Pol bu têt asê bu ñalên tiger, yom awha wakuc oc nem lau nañ sêkên whiñ dom, nañ sa dom, me kac si ñalôm kwi e sêti lau sêkên whiñ-nga dom. Ñabatin 23 whê gên dau sa tiawê.

³⁶ Mac lau Korin-nga bu atec aneŋ yom dindec, goc wandac mac bocdec bu. Anötö kên ndê yom tên mac tamwasêm, me kên tên mac muŋ bu andic dulu tên lau ŋatô, a? ³⁷ Asa naŋ gauc gêm bu iŋ propet daŋ, me tap Nalau Dabuŋ ndê mwasiŋ sa kêlêc, naŋ êŋyalê bu yom naŋ gato tên mac, naŋ Pômdau dau ndê yatu. ³⁸ Namalac daŋ bu kôc aneŋ yom sa dom, naŋ Pômdau oc kôc iŋ sa dom. ³⁹ Bocdinaŋ aneŋ asidôwai, tamkwê mwasiŋ bu ahoc yom asê atôm lau propet, ma alhac lau naŋ sêsôm yom awha wakuc-nga, naŋ ahuc dom. ⁴⁰ Magoc tên ndoc mac bu alic om, naŋ akôm gên hoŋ napep ma aŋkuc lên solop.

Pol puc yom naŋ iŋ hoc asê pi Yisu, naŋ dôn

15 O asidôwai, aô bu wawhê mac nem gauc sa tiyham pi ŋawaê ŋayham naŋ gahoc asê tên mac muŋ su. Mac akôc ŋawaê dau sa, ma ti mac nem akên whiŋ ŋahu. ² Ŋawaê ŋayham naŋ gahoc asê tên mac, naŋ tôle lên Anötö nem mac si-nga asê, ma bocdinaŋ dec asap dôn ŋapaŋ. Mac bu asap dôn dom, dec mac nem akên whiŋ oc tisac ma ŋandô mbasi. ³ Bu yom naŋ gac dulu tên mac, naŋ kêkuc yom naŋ aô dauŋ gangô muŋ su. Ma yom naŋ atu ma tiŋamata aneŋ yom hoŋ, naŋ bocdec bu. Kilisi mbac ndu tu yac neŋ sac-nga, tôle yom naŋ sêto yêc, naŋ sôm. ⁴ Lau sêŋsuhun iŋ, ma tên bêc titô-nga Anötö uŋ iŋ sa, tôle sêto yêc naŋ. ⁵ Goc iŋ hoc dau asê tên Pita, ma tên lau ŋatô naŋ sêmbo tŋgacsêŋomi 12 si toŋ. ⁶ Ma tiŋambu iŋ hoc dau asê tên asidôwai toŋ atu naŋ sêmbo sêwhiŋ dau. Ŋac lau daêsam, sêhêc gêlêc 500 su. Kwahic dec ŋac si lau ŋatô sêmbac ndu su, magoc daêsam gacgeŋ sêmbo tali. ⁷ Tiŋambu iŋ hoc dau asê tên Jems ma tên lau aposel hoŋ. ⁸ Ma tiŋambu andô iŋ hoc dau asê tên aô dauŋ, naŋ gati aposel gitôm balêkoc naŋ dinda kôc so ndê têm. ⁹ Bu aô galic dauŋ tôle lau aposel si ŋac ŋambu-nga solop. Sêsam aô bu aposel, magoc aô ŋac ŋayham dom bu sêhê ŋaê aposel pi aô. Ŋahu bu muŋ-nga lê aô gakên kisa Anötö ndê lau sêkên whiŋ-nga. ¹⁰ Magoc tu Anötö kêmwasin aô-nga, dec aô gati aposel, ma iŋ ndê mwasiŋ dau meŋ ŋambwa dom. Mba! Bu aô gakôm gwelen gahoc gêlêc Kilisi ndê aposel hoŋ su. Magoc aô dauŋ gakôm dom. Anötö ndê mwasiŋ puc aô dôn, dec kên ŋaclai tên aô bu wakôm gwelen. ¹¹ Bocdinaŋ aŋyalê napep bu yom naŋ aô gahoc asê pi Kilisi, ma aposel hoŋ sêhoc asê, iŋ yom tigen. Ma yom dau ti mac nem akên whiŋ ŋahu.

Lau batê oc sêtisa

¹² Yac am mêtê ma ahoc asê bu Anötö uŋ Kilisi sa akên lau batê-nga. Ma bocdinaŋ bocke dec mac nem lau ŋatô sêsôm bu lau batê oc sêtisa dom? ¹³ Aŋgô! Iŋ bu yom ŋandô bu lau batê sêtôm dom bu sêtisa, dec tôle dom bu Kilisi dau tisa ma mbo tali tiyham bocdinaŋ. ¹⁴ Ma Kilisi bu tisa su dom, dec mêtê naŋ yac am, naŋ oc ŋahu mbasi, ma mac nem akên whiŋ ŋahu mbasi bocdinaŋ. ¹⁵ Ma gên daŋ tiyham. Yac lau aposel am mêtê ma asôm bu Anötö uŋ Kilisi sa akên lau batê-

nga. Magoc mac asôm bu lau batê oc sêtisa dom. Mac nem yom bu yom ŋandô, dec mêtê naŋ yac ahoc asê pi Anötö, naŋ yom tisaŋ. ¹⁶ Bu lau batê bu sêtisa dom, dec Kilisi dau tisa su dom. ¹⁷ Ma iŋ bu yom ŋandô bu Anötö uŋ Kilisi sa su dom, dec mac nem akên whiŋ oc ŋandô mbasi, ma mac nem sac gacgeŋ yêc mac-nga. ¹⁸ Ma Anötö bu uŋ Kilisi sa su dom, dec lau naŋ sêkên whiŋ Yisu ma sêmbac ndu su, naŋ gacgeŋ siŋga su. ¹⁹ Tu Kilisi-nga dec yac dakên batan bu Anötö oc uŋ yac hoŋ sa tên têm ŋambu-nga. Yom dau bu yom ŋandô dom, dec gên naŋ dakên batan, naŋ gên têm kwahic dec-nga ŋambwa ma ŋandô mbasi tên têm ŋambu-nga. Ma lau hoŋ oc sêpu yac ma sêlic yac tôle lau gauc mbasi-nga.

²⁰ Magoc Anötö uŋ Kilisi sa akên lau batê-nga yomandô. Iŋ gitôm lau hoŋ naŋ sêmbac ndu su, naŋ si ŋac mbêc. ²¹ Namalac tigen ti dambac ndu ŋahu. Ma ŋamalac tigen ti datisa akên lau batê-nga ŋahu. ²² Yomandô! Tu Adam-nga dec yac hoŋ dawêkaiŋ sen dambac ndu-nga. Magoc tu Kilisi-nga dec lau naŋ sêkên whiŋ iŋ, naŋ sêwêkaiŋ sen sêmbo tali-nga. ²³ Tigen lau naŋ sêmbac ndu, naŋ oc sêtisa tôle ŋandô. Kilisi tisa muŋ, gitôm gên ŋandô mbêc. Ma tên ndoc iŋ mbu meŋ, naŋ lau naŋ sêti iŋ ndê, naŋ oc sêtisa. ²⁴ Tên dinaŋ iŋ oc ndic bata têm kwahic dec-nga, ma iŋ oc sen ŋaclai ti ŋagôlin hoŋ su, ma kên gên hoŋ sip Damaŋ Anötö amba bu nem gôlin. ²⁵ Bu Kilisi gic waê bu nem gôlin e iŋ kên iŋ ndê ŋacyo hoŋ sêsôc iŋ gahi ŋapu. ²⁶ Ma ŋacyo ŋambu-nga naŋ iŋ oc sen su, naŋ ŋaclai dambac ndu-nga. ²⁷ Sêto yom yêc bocdec bu:

Iŋ kên gên hoŋ sêsôc iŋ gahi ŋapu.

[BW 8:6]

Yom dinaŋ pi 'gên hoŋ,' naŋ hêganôn Anötö dom, bu Anötö dau kên ŋaclai tên Kilisi pi gên hoŋ. ²⁸ Tigen tên ndoc Anötö ndê Atu dau kên gên hoŋ sêsôc iŋ ndê gôlin ŋapu su, naŋ goc iŋ dau oc sôc Anötö ŋapu. Ma bocdinaŋ Anötö tigen oc ti ŋadau ma nem gôlin gên hoŋ.

²⁹ Anötö oc uŋ lau batê sa tên têm ŋambu-nga, yomandô. Bu bocdinaŋ dom, dec tu sake-nga lau ŋatô sêlin saŋgu tu lau naŋ sêmbac ndu su-nga? ^{†30} Ma gauc nem yac lau aposel. Tu sake-nga yac ahoc ŋawapac ti kisa ŋapaŋ tu gwelen ŋawaê ŋayham-nga? ³¹ O asidôwai. Aô gapo mac nem waêm sa tu mac nem akên whiŋ yac neŋ Pômdau Yisu Kilisi-nga. Mac aŋyalê bu yom dau iŋ yom ŋandô, dec aŋyalê bu yom dec iŋ yom ŋandô bocdinaŋ. Lau sêkôm bu sêndic aô ndu tôle bêc hoŋ. ³² Yêc malac Epesas lau sêkên kisa aô gitôm bôclai sac, magoc aô gac siŋ tên ŋac ti ŋanga. Magoc lau batê bu sêtisa dom, tôle mac nem lau ŋatô sêsôm, dec aô neŋ gwelen ŋawaê ŋayham-nga iŋ ŋamalac ŋambwa si gên, ma oc nem aô sa daŋ dom. Bu

† Mêtê dau ŋahu yêc awê dom, magoc Pol ndê yom tôle asê bu lau Korin ŋatô sêlin saŋgu tu ŋac si lau naŋ sêmbac ndu-nga. Mboe lau batê dinaŋ sêkên whiŋ Yisu su, magoc sêlin busaŋgu su dom tên ndoc sêmbo tali, ma tu dinaŋ-nga dec lau ŋatô sêlin saŋgu tu ŋac-nga. Pol sôm bu mêtê dinaŋ iŋ solop me so dom, magoc iŋ sôm yom pi mêtê dau tu bu puc iŋ ndê yom pi lau batê sêtisa-nga naŋ dôn.

bocdinaŋ dec dakôm tôm yom naŋ sêto yêc bocdec bu:

Gauc nem gêŋ daner ti danôm-nŋa eŋ, bu ŋasawa apê eŋ yac oc dambac ndu ma dandinaŋ.

[Ais 22:13]

³³ Ayob daôm bu lau sêŋsau mac dom. Gauc nem yom naŋ sêsôm bocdec bu, “Mac bu ambo awhiŋ lau naŋ sêkôm mêtê sac, dec mêtê sac dau oc kôm mac nem mêtê ŋayham tisac whiŋ.” ³⁴ Aô wasôm têt mac bu mayam daôm, bu mac nem lau ŋatô sêsa si lêt gitôm sem gauc Anötô ma sêsap mêtê sac dôn ŋapaŋ. Bocdinaŋ akôc gauc ŋapep ma ahu mêtê sac siŋ gacgeŋ.

Lau oc sêtisa ti ŋamlic kaiŋ bocke?

³⁵ Mboe mac nem lau ŋatô oc sêndac, “Anötô oc uŋ lau batê sa ŋalêŋ bocke?” me “Lau batê oc sêtisa ti ŋamlic kaiŋ bocke?” ³⁶ Yom dau iŋ yom gauc mbasi-nŋa. Aŋgô! Gêŋ naŋ mac asô sip nom, naŋ bu tibâlê dom, dec oc po pi meŋ dom. ³⁷ Mac bu asô gêt ŋamatu gitôm yaŋgom me gêt ŋawhê ŋatô, dec mac asô gêt dau ŋagatôm naŋ oc po pi meŋ tiŋambu, naŋ dom, magoc asô ŋamatu ŋambwa sip nom. ³⁸ Ma Anötô dau kêt gêt ŋagatôm têt gêt ŋawhê tôm iŋ dau kêmasaŋ su. Iŋ kêt ŋagatôm tidau-tidau têt gêt ŋawhê tigeŋ-tigeŋ. ³⁹ Ma ŋagatôm ti ŋamlic naŋ iŋ kêt têt gêt hoŋ, naŋ sêtôm dau d om. Iŋ kêt ŋamalac si ŋamlic kaiŋ daŋ, ma bôc si kaiŋ daŋ, ma mbac ti i bocdinaŋ. ⁴⁰ Gêt undambê-nŋa sêmbo ti ŋac si ŋawasi kaiŋ daŋ, ma gêt nom-nŋa sêmbo ti ŋac si ŋawasi kaiŋ daŋ bocdinaŋ. ⁴¹ Ac ti ayô ma tata hoŋ si ŋawasi têt têt. Ma tata hoŋ si ŋawasi gitôm dau dom. ⁴² Ma têt ndoc lau batê sêtisa, naŋ oc ŋalêŋ kaiŋ tigeŋ. Lau batê naŋ taŋsuhun sip nom, naŋ si ŋamlic iŋ gêt têt kwahic dec-nŋa, ma tôm dom bu yêc ŋapaŋ. Magoc Anötô oc uŋ sa ma nem kwi ti gêt yêc ŋapaŋ-nŋa. ⁴³ Gêt naŋ taŋsuhun iŋ gêt waêmbe, magoc Anötô oc uŋ sa ma kôm ti gêt tiwaê. Taŋsuhun gêt ŋaclai mba, magoc Anötô oc uŋ sa ti ŋaclai. ⁴⁴ Bu yac taŋsuhun ŋamlic nom-nŋa, magoc Anötô oc uŋ sa ti ŋamlic wakuc undambê-nŋa. Yac taŋyalê bu ŋamlic nom-nŋa dec yêc, ma ŋamlic undambê-nŋa yêc bocdinaŋ. ⁴⁵ Anötô kêmasaŋ ŋamalac si ŋamlic nom-nŋa, tôm yom naŋ sêto yêc bocdec bu:

Ŋgac ŋamata-nŋa Adam iŋ ti gêt tali.

[Gen 2:7]

Ma Adam ŋambu-nŋa, naŋ Kilisi dau, naŋ tisa ti ŋamlic undambê-nŋa. Ma yac oc dambo taŋli tu iŋ-nŋa, ma datap neŋ ŋamlic wakuc undambê-nŋa sa, tôm iŋ ndê. ⁴⁶ Yac dakôc ŋamlic undambê-nŋa muŋ dom, magoc dakôc ŋamlic nom-nŋa muŋ, ma tiŋambu oc datap ŋamlic undambê-nŋa sa. ⁴⁷ Ŋamalac ŋamata-nŋa meŋ akêt nom. Magoc ŋamalac tilu-nŋa meŋ akêt undambê. ⁴⁸ Kwahic dec yac hoŋ dambo datôm ŋamalac nom-nŋa ŋamata-nŋa dinaŋ. Dinaŋi sêkôc yac bu dambo datôm ŋamalac nom-nŋa dinaŋ. Magoc lau naŋ sêmbo undambê, naŋ sêmbo sêtôm ŋ amalac un-

dambê-nŋa, ma tiŋambu yac oc datiwakuc, ma dambo datôm ŋamalac undambê-nŋa.

⁵⁰ Bocdinaŋ aneŋ asidôwai, aô wasôm têt mac bu yac datôm dom bu dasôc Anötô ndê gameŋ undambê-nŋa ti neŋ ŋamlic têt kwahic dec-nŋa. Bu yac neŋ dac ti ŋamsôm iŋ gêt yêc ŋapaŋ-nŋa dom, ma tôm dom bu wêkaiŋ gameŋ dandôc taŋli ŋapaŋ-nŋa. ⁵¹ Aô bu wasôm yom ŋahu atu daŋ têt mac aŋgô. Yac hoŋ oc dambac ndu dom, magoc Anötô oc nem yac hoŋ kwi ma kêt ŋamlic wakuc têt yac. ⁵² Têt bêt ŋambu-nŋa dahuc oc taŋ, ma sep tigeŋ lau batê oc sêtisa ti ŋamlic wakuc sêndôc tali ŋapaŋ-nŋa. Ma Anötô oc nem yac lau naŋ dambo taŋli, naŋ kwi dawhiŋ, ma kêt ŋamlic wakuc têt yac. ⁵³ Bu ŋamlic nom-nŋa oc tôm dom bu yêc ŋapaŋ, ma gic waê bu niŋga. Bocdinaŋ têt bêt ŋambu-nŋa Anötô oc nem ŋamlic nom-nŋa kwi ti gêt yêc ŋapaŋ-nŋa, naŋ tôm dom bu niŋga. Gauc nem yom naŋ sêto yêc bocdec bu:

Anötô ku ŋaclai dambac ndu-nŋa dulu su, ma pac-ndê sambuc.

[Ais 25:8]

Yom dau oc ŋandô sa têt bêt ŋambu-nŋa.

⁵⁵ O ŋaclai dambac ndu-nŋa, am oc ku yac dulu ŋalêŋ bocke? Am nem ŋamalac ndic yac ndu-nŋa yêc nde?

[Hos 13:14]

⁵⁶ Ŋamalac naŋ wê yac dasa seŋ dambac ndu-nŋa, naŋ mêtê sac. Ma yomsu kêt ŋaclai têt mêtê sac.

⁵⁷ Magoc danem danŋe Anötô naŋ ku yac neŋ ŋacyo dulu tu yac neŋ Pômdau Yisu Kilisi-nŋa. ⁵⁸ Bocdinaŋ, aneŋ asidôwai atac whiŋ-nŋa, alhac ŋaŋga ma ayob daôm bu gêt daŋ ku mac dulu dom. Akêt nem ŋalôm sambuc tu Pômdau ndê gwelêŋ-nŋa. Bu mac aŋyalê su bu gêt bocke naŋ mac akôm tu Pômdau-nŋa, naŋ gêt ŋandô mbasi-nŋa dom. Oc nem ŋandô!

Sêkên da bu sênem lau sêkên whiŋ-nŋa ŋatô sa

16 Aô wasôm yom pi awa naŋ mac bu andic sa bu anem Anötô ndê lau dabuŋ Jerusalem-nŋa sa. Akôm tôm yom naŋ aô gasôm têt gôlôwac dabuŋ naŋ sêmbo gameŋ Galesia-nŋa, naŋ su. ² Tôm wake ŋabêc ŋamata-nŋa sambob, mac tigeŋ-tigeŋ andic nem awa da-nŋa sa tôm awa naŋ mac tigeŋ-tigeŋ atap sa yêc wake dinaŋ ŋalôm. Andic sa gwanan ma akêt ndôc. Ma têt ndoc aô wahôc asê mac yêc malac Korin, naŋ oc wakêt ŋawapac têt mac bu andic sa têt têt dinaŋ-nŋa dom. ³ Anyaliŋ lau ŋatô sa naŋ mac alic ŋayham bu sêkôc mac nem da dau, ma sêkên têt gôlôwac dabuŋ Jerusalem-nŋa. Ma têt ndoc aô wahôc asê mac, naŋ wato bapia puc ŋac dôn-nŋa ma waŋkiŋ ŋac sêndi. ⁴ Ma aô bu walic tôm bu aô dauŋ watêŋ Jerusalem wandi, goc yac aŋsêlêŋ awhiŋ dauŋ.

Pol ti lau ŋatô oc sêndic lau Korin kêsi

⁵ Aô gauc gêm bu wandic lau gameŋ Masedonia-nŋa kêsi, ma tiŋambu watêŋ mac waloc. ⁶ Aô bu wambo wawhiŋ mac ŋasawa baliŋ, mboe aô oc wambo e ndoc

uhô-nga pacndê. Ma bocdinaŋ oc tòm bu mac anem aô sa tu senŋ bocke naŋ wasa tiŋambu-nga. ⁷ Aô gakêŋ batanŋ bu Pômdau oc kêŋ ŋasawa baliŋ têtŋ aô tu wambo wawhiŋ mac-nga. Magoc aô bu waloc ŋagahô, d ec oc tòm dom bu wambo wawhiŋ mac ŋasawa baliŋ. ⁸ Kwahic dec aô oc gacgeŋ wambo malac Epesas e Om †Pentikos-nga pacndê. ⁹ Nahu bu Pômdau gêlêc gatam su bu wakôm gwelenŋ atu danŋ yêc dindec e ŋandô sa. Ma gêtŋ danŋ whiŋ, naŋ lau daêsam sêkêŋ kisa aô yêc dec.

¹⁰ Timoti bu hôc asê mac, naŋ goc akôc iŋ sa ti yom malô, tu bu iŋ mbo whiŋ mac ti atac pa su eŋ. Nahu bu iŋ kôm Pômdau ndê gwelenŋ tòm aô gakôm. ¹¹ Alic bu lau danŋ sêtec iŋ me sêpu iŋ dom. Ma têtŋ ndoc iŋ bu mbu têtŋ aô meŋ, naŋ aŋkiŋ iŋ lhô meŋ ti yom malô. Aô gakêŋ batanŋ bu ŋasawa saunŋ Timoti ma asidôwai ŋatô oc sêmbu sêtêtŋ aô sêmeŋ.

¹² Yom pi yac neŋ asidôwa Apolos wasôm bocdec bu. Aô gatenŋ iŋ tidim daêsam bu êŋsêlêŋ whiŋ asidôwai ŋatô ma têtŋ mac loc. Kwahic dec iŋ sôm bu iŋ oc loc dom, magoc têtŋ ndoc iŋ tap ŋasawa ŋayham danŋ sa, naŋ iŋ oc loc.

Yom ŋambu-nga

¹³ Anem ali, asap nem mêtê akêŋ whiŋ-nga dônŋ ŋa-panŋ, ma alhac ŋanŋa ti nem ŋalôm pêŋ dônŋ. ¹⁴ Ma akôm nem gêtŋ hoŋ ti mêtê atac whiŋ-nga.

¹⁵ O asidôwai. Mac aŋyalê bu Stepanas ma lau hoŋ naŋ sêmbu iŋ ndê andu, naŋ sêti lau ŋamata-nga tu

sêkêŋ whiŋ Yisu-nga yêc mac nem gameŋ Akaya-nga. Ma ŋac sêkêŋ si ŋalôm sambuc tu sênem akiŋ Anötö ndê lau dabuŋ-nga. Kwahic dec aô bu wandac mac bocdec bu. ¹⁶ Lau kaiŋ dinaŋ, ma lau asa naŋ sêlhac sêwhiŋ ŋac ma sêkôm gwelenŋ ŋawaê ŋayham-nga, naŋ asôc ŋac ŋapu. ¹⁷ Têtŋ ndoc Stepanas lu Fotunatas ma Akayakus sêmeŋ akêŋ Korin ma sêhôt asê aô, naŋ sêkôm aô atac ŋayham atu. Nahu bu ŋac sêkôt mac hoŋ aŋôm sêtêtŋ aô sêmeŋ. ¹⁸ ŋac sêkôm aô neŋ ŋalôm tigahô, tòm sêkôm mac nem ŋalôm tigahô têtŋ têtŋ sêmbu sêwhiŋ mac. Tu dinaŋ-nga dec wasôm têtŋ mac bu atoc lau kaiŋ dinaŋ sa ŋapep.

Pol ti lau ŋatô sêkôm acsalô têtŋ lau Korin-nga

¹⁹ Gôlôwac dabuŋ titonŋ-titonŋ hoŋ naŋ sêmbu gameŋ Esia-nga dindec, naŋ sêkêŋ si acsalô ŋayham têtŋ mac hoŋ. Ma Akwila lu Prisila ti gôlôwac dabuŋ naŋ sêkac sa yêc iŋlu si andu, naŋ sêkêŋ acsalô ŋayham ti atac whiŋ têtŋ mac tu Pômdau-nga. ²⁰ Ma asidôwai hoŋ naŋ sêmbu gameŋ dindec sêkêŋ acsalô têtŋ mac bocdinaŋ. Mac hoŋ akam daôm, aŋkuc Anötö ndê lau dabuŋ si lêtŋ.

²¹ Aô Pol gato yom dindec ŋa dauŋ amanŋ tu bu wakêŋ aneŋ acsalô têtŋ mac-nga.

²² ŋamalac danŋ bu atac tec Pômdau, naŋ Anötö pucbo iŋ. O Pômdau, mbu mwenŋ! ²³ Pômdau Yisu ndê mwasiŋ têtŋ mac. ²⁴ Aô bu wakêŋ aneŋ atac whiŋ têtŋ mac lau akêŋ whiŋ Yisu Kilisi-nga hoŋ.

2 KORIN

Yom whê bapia dindéc sa-nga

Pol to bapia dindéc têng ndoc in mbo gameŋ Masedonia-nga. In tap sa bu aposel tasanŋ natô sêkôm gwelen sêmbô malac Korin, ma sêndôhônŋ yom tasanŋ têng lau sêkênŋ whiŋ-nga, ma sêpu Pol dau ma sêsôm bu in aposel nandô dom. Bocdinaŋ Pol to bapia dindéc têng nac bu whê dau sa bu in aposel nandô, ma bu puc lau Korin-nga dônŋ tu bu sêsôc lau tasanŋ dinaŋ si yom napu dom. Tiŋambu in kêkinŋ Taitus têng nac gi bu lic nac sêmbô nalênŋ bocke, ma Taitus mbu meŋ ma sôm têng Pol bu lau Korin-nga daêsam sêsôc in ndê yom napu, ma sem dau kwi. Pol to bapia dindéc ma tôc asê bu in tac nayham kêlêc tu ngô Taitus ndê nawae pi lau Korin-nga. Ma in whê in ndê lêng tu ndic nac kêsi-nga sa. In sôm têng nac bu sêmatôc aposel tasanŋ dinaŋ, ma sêmatôc nac dau si lau nanŋ sêkôm mête sac, nanŋ sêwhiŋ. Ma in to yom pi nac si gwelenŋ sic awa sa-nga tu sênem lau Jerusalem-nga nanŋ sêpônda dau, nanŋ sa-nga.

Yom namata-nga

1 Aô Pol, nanŋ gati Yisu Kilisi ndê taposel kêkuc Anötö ndê atac whiŋ, gambo gawhiŋ yac neŋ asidôwa Timoti, ma alu ato bapia dindéc têng Anötö ndê gôlôwac dabuŋ yêc malac Korin, ma têng Anötö ndê lau dabuŋ hoŋ yêc gameŋ Akaya-nga. ² Mwasiŋ ti yom malô akênŋ Damaŋ Anötö lu Pômdau Yisu Kilisi têng mac.

Anötö gêm malô ndê lau

³ Tampiŋ Anötö, yac neŋ Pômdau Yisu Kilisi Damba. In Damaŋ nanŋ tawalô ti gêm malô yac yêc nawapac hoŋ-nga. Ma tu dinaŋ-nga dec yac atôm bu anem malô lau nanŋ nawapac tidau-tidau tap nac sa, nalênŋ tigerŋ tôm Anötö dau kôm têng yac. ⁵ Nahu bu nawapac ti nandê tôm Kilisi hôc, nanŋ kêsalê yac ahuc tu yac am akiŋ in-nga. Magoc tu Kilisi-nga, dec Anötö ndê mwasiŋ nem malô yac-nga kêsalê yac ahuc bocdinaŋ. ⁶ Têng ndoc bocke nawapac tap yac sa, nanŋ alic nayham bu ahôc tu bu anem malô mac-nga, ma tu mac atap Anötö ndê mwasiŋ nem mac si-nga sa. Ma têng ndoc Anötö gêm malô yac, nanŋ mwasiŋ dau golom mac bocdinaŋ, ma gêm mac sa bu alhac nanŋga ti nem atac pa su, ma ahôc nawapac kaiŋ tigerŋ tôm yac ahôc. ⁷ Yac anyalê bu mac ahôc nawapac awhiŋ yac, ma Anötö oc nem malô mac ti puc mac dônŋ awhiŋ yac bocdinaŋ. Tu dinaŋ-nga dec yac atac lu-lu tu mac nem akênŋ whiŋ-nga dom.

Aposel sêhônŋ nawapac daêsam

⁸ O asidôwai. Anyalê pi nandô eŋ bu yac ahôc nawapac atu-tu daêsam yêc gameŋ Esia-nga. Gêŋ dinaŋ kêgwiniŋ yac nandô ma hôc gêlêc yac mba licwalô su e

yac gauc gêm bu oc seŋ yac su andinaŋ. ⁹ Yomandô! Yac gauc gêm bu yac mba têm ambo tanli-nga pacndê têng ndoc dinaŋ. Magoc mba. Wapac dau tap yac sa bu êndôhônŋ yac bu tanŋkwê yac dauŋ mba licwalô dom, magoc tanŋkwê Anötö nanŋ tôm bu uŋ lau batê sa, nanŋ ndê naci. ¹⁰ Yac gauc gêm bu nawapac dinaŋ oc ku yac dulu, magoc Anötö kêgaho yac su. Ma yac akênŋ whiŋ ti tanŋkwê in bu nem yac sa nalênŋ tigerŋ dinaŋ nanŋ. ¹¹ Ma yac akênŋ whiŋ bu mbec nanŋ mac aterŋ, nanŋ oc nem yac sa bocdinaŋ. Têng ndoc nawapac bu tap yac sa tiyham, nanŋ Anötö oc nem yac sa tu mac nem mbec-nga. Ma lau daêsam nanŋ sêlic gêŋ dau, nanŋ oc sênem danŋge Anötö tu in ndê mwasiŋ nanŋ kêŋ têng yac-nga.

Pol kêŋ ndê têm ndic lau Korin kêsi-nga pi ahic

¹² Anŋô su nanŋ. Lêng ti sakiŋ nanŋ yac akôm ambo nom, nanŋ akôm anŋkuc gauc nom-nga danŋ dom. Mba. Yêc yac mba nalôm yac akênŋ whiŋ bu yac asa mba lêng tôm Anötö atac whiŋ eŋ. Yac akôm gwelenŋ hoŋ ti mba nalôm ma gauc sambuc, ma asa lêng nawasi eŋ, tôm Anötö ndê mwasiŋ puc yac dônŋ. Ma têng ndoc yac ambo awhiŋ mac, nanŋ yac anŋkuc lêng tigerŋ dinaŋ. Lêng dau ti yac mba nahu apo dauŋ sa-nga. ¹³ Lau natô sêsôm bu yom hoŋ nanŋ yac ato têng mac, nanŋ nahu yêc awê dom, ma mac atôm dom bu asam ma anyalê. Magoc mba. Kwahic dec mac anyalê yac ti mba gwelenŋ nahu napep su dom. Magoc yac akênŋ batanŋ bu mac oc anyalê yac pi nandô eŋ. Ma bocdinaŋ yac oc ati mac nem nahu apo daôm sa-nga, ma mac oc ati yac mba nahu apo dauŋ sa-nga têng ndoc Pômdau Yisu mbu meŋ.

¹⁵ Aneŋ nalôm pêŋ dônŋ pi mac, dec galic nayham ma kamasanŋ neŋ lêng bu wandic mac kêsi tidim lu. Aô gauc

gêm bu wandic mac kêsi têt ndoc watêt gameŋ Masedonia-nga wandi. Ma têt ndoc wambu akên gameŋ dinaŋ wameŋ, naŋ gauc gêm bu oc walic mac tiyham. Nalên dinaŋ oc tøm bu wanem mac sa tidim lu, ma tiŋambu dec oc tøm bu mac aŋkiŋ aõ watêt gameŋ judia-nga wandi. ¹⁷ Magoc tu aõ gac mac kêsi dom têt ndoc gambu akên gameŋ Masedonia-nga, dec mac gauc gêm bocke? Aõ kamasan lêt dinaŋ gitøm gêt nambwa-nga, a? Me aõ gasøm “Aêc, aõ waloc,” ma ŋasawa sauŋ gakac awhaŋ kwi, ma gasøm bu “Mba, aõ oc waloc dom,” kakuc lau nom-nga si lêt, a?

¹⁸ Aŋgõ su naŋ. Anõtõ iŋ Yom Nandõ Nadau, ma bocdinaŋ yac lau naŋ am akiŋ iŋ, naŋ atøm dom bu aŋsau mac atøm lau naŋ sêsøm “Aêc,” ma ŋasawa sauŋ sêkac si ŋaløm kwi tiyham, ma sêsøm “Mba.” ¹⁹ Bu ŋawaê ŋayham naŋ alu Sailas ma Timoti ahoc asê têt mac pi Anõtõ ndê Atu Yisu Kilisi, naŋ tõe asê bu Anõtõ gølõc tidõt bu kõe yac sa, ma søm “Aêc” têt yac tu Kilisi-nga. Ma iŋ gitøm dom bu søm “Aêc” têt mac, ma ŋagahõ kac ndê awha kwi, ma søm “Mba.” ²⁰ Bu gêt hon naŋ Anõtõ gic bata, naŋ iŋ oc køm ŋandõ sa ma søm “Aêc” têt yac tu Kilisi-nga. Ma tu Yisu Kilisi-nga dasøm “Yomandõ” tu Anõtõ ndê yom-nga, ma datoc iŋ ndê waê sa. ²¹ Anõtõ dau puc mac ma yac dõt, bu dasap neŋ dakên whiŋ Yisu Kilisi dõt naŋ. Iŋ kêyalin yac sa dati iŋ ndê. ²² Ma iŋ kêt ndê Nalau Dabun sip yac neŋ ŋaløm tøm gêt ŋandõ mbêc. Ma tu dinaŋ-nga yac tanyalê bu mwasiŋ hon naŋ iŋ gic bata bu kêt têt yac, naŋ iŋ oc køm ŋandõ sa. Ma Nalau dau ti Anõtõ ndê ŋadalõ naŋ tõe asê bu iŋ ndê lau yac.

²³ Aŋgõ su naŋ. Aõ gambu gatêt malac Korin dom, ŋahu bu mac asap nem lêt giso ŋatõ dõt ambo, ma aõ gatec bu waloc ma wakøm mac nem ŋaløm ŋawapac andõ tu wamatõt mac-nga. Anõtõ kêyalê aneŋ ŋaløm, ma aõ wasøm yêc iŋ aŋgõ-nga bu yom dau iŋ yom ŋandõ. ²⁴ Aõ gasøm yom pi mac nem lêt giso tu bu yac ati mac nem akên whiŋ ŋadaui lec dom. Mba. Mac tigeŋ-tigeŋ alhac Anõtõ aŋgõ-nga tu daøm nem akên whiŋ-nga. Ma yac akøm gwelêŋ awhiŋ mac tu bu mac asa nem lêt ŋapep e ambo ti atac ŋayham eŋ.

2 Tu dinaŋ-nga dec aõ gauc gêm tidõt bu wambu watêt mac waloc dom, ŋahu bu aõ gatec bu yac dambo ti ŋaløm ŋawapac tiyham tu wamatõt mac-nga. ² Ma aõ bu wakøm mac ŋaløm ŋawapac, dec asa mbo bu køm aõ atac ŋayham? Bu mac lau daøm dinaŋ ati aneŋ atac ŋayham ŋahu. ³ Tu dinaŋ-nga dec aõ gac mac kêsi tøm aõ gasøm su, naŋ dom, magoc gato bapia daŋ têt mac. Ma aõ gakên batan bu mac oc asõt aneŋ yom dau ŋapu. Ma bocdinaŋ têt ndoc aõ bu watêt mac waloc, naŋ ŋawapac daŋ oc yêc yac ŋasawa dom, ma gêt dau oc køm aõ atac ŋayham. Ma aõ gakên whiŋ bu mac hon oc atac ŋayham awhiŋ aõ. ⁴ Yom dau aõ kayalê bu yom ŋaŋga, ma aõ gato ti taŋsulu eŋ, ma kasahê ŋawapac ti ŋandê atu yêc neŋ ŋaløm. Aõ gato tu bu wakên ŋawapac têt mac-nga dom, magoc tu bu watõt asê bu aõ atac whiŋ mac ndu andõ.

Pol søm bu sêsuc ŋac si ŋamalac daŋ ndê sac kwi

⁵ Mac nem ŋgac daŋ køm aõ ŋayom, ma gêt dau kêt ŋawapac têt aõ taŋwasêt dom. Aõ gatec bu wasøm yom daêsam pi gêt dau, tigeŋ aõ wasøm têt mac bu iŋ kêt wapac mac hon bocdinaŋ. ⁶ Magoc kwahic dec iŋ pu dau, dec aõ wasøm têt mac bu lêt bocke naŋ gølõwac dabun sêsøm tidõt tu sêmatõt iŋ-nga, naŋ gitøm. ⁷ Aõ gatec bu iŋ mbo ti ŋaløm ŋawapac atu ŋapan, ma bocdinaŋ asuc iŋ ndê sac kwi, ma anem malõ iŋ ndê ŋaløm. ⁸ Aõ atac whiŋ bu mac akøm bocdinaŋ, tu bu atõt asê têt iŋ bu mac atac whiŋ iŋ. ⁹ Yom naŋ aõ gato pi ŋgac dinaŋ, naŋ gato tu bu waŋsahê mac bu oc asõt aneŋ yom hon ŋapu, me mba. ¹⁰ Mac bu asuc ŋamalac dinaŋ ndê giso kwi, dec aõ wasuc iŋ ndê sac kwi bocdinaŋ. Bu giso bocke naŋ iŋ køm têt aõ, naŋ Kilisi kêyalê bu aõ gasuc kwi, ma aõ gakøm bocdinaŋ tu bu wanem mac sa tu lêt amatõt giso-nga ti apiŋ daøm dõt-nga. ¹¹ Aõ gatec bu mac akên ŋasawa têt Sadan bu seŋ lêt dapiŋ dauŋ dõt-nga su. Bu yac tanyalê Sadan ndê lêt hon su.

Pol tac whiŋ bu lic Taitus

¹² Têt ndoc aõ gatêt malac Troas ga, naŋ galic bu Põmdau gëlêc gatam su têt aõ bu wahoc Kilisi ndê ŋawaê ŋayham asê yêc gameŋ dinaŋ. ¹³ Magoc aneŋ ŋaløm gi lu gi lu, ŋahu bu aõ gatap aneŋ asidõwa Taitus sa yêc malac dinaŋ dom. Tu dinaŋ-nga aõ gahu lau malac dinaŋ-nga siŋ, ma gatêt gameŋ Masedonia-nga ga.

Pol whê lau aposel si gwelêŋ sa

¹⁴ Magoc aõ bu wanem daŋge Anõtõ, ŋahu bu iŋ wê yac lau naŋ dakên whiŋ Kilisi, gitøm ŋgac siŋsêlêc ti ndê lau siŋ-nga naŋ sêku si ŋacyo hon dulu. Ma wanem daŋge iŋ bu lau daêsam sêtap gauc sa pi Kilisi, tu gwelêŋ naŋ iŋ kêt sip yac aman-nga. Ma gauc pi Kilisi dau, iŋ gitøm gêt malu ŋayham naŋ ŋamalu pøm gameŋ kwi. ¹⁵ Bu Anõtõ gêlic yac atøm gêt malu ŋayham, tu yac mba gwelêŋ ahoc ŋawaê ŋayham asê pi Kilisi-nga. Lau naŋ sêkõt ŋawaê dau sa ma sêtap seŋ sêndõt tali-nga sa, naŋ sêlic yac ti mba gwelêŋ tøm sêngu gêt ŋamalu ŋayham. Magoc lau naŋ sêkõt sa dom dec sic waê bu sêninga, naŋ sêtec yac ti mba gwelêŋ tøm sêngu gêt mbõp ŋasu. Gwelêŋ ŋawaê ŋayham-nga dau iŋ gwelêŋ atu andõ, ma yac neŋ asa gitøm bu køm? ¹⁷ Magoc tu Anõtõ puc yac dõt-nga, dec yac atøm bu akøm. Ma yac akøm tøm lau daêsam naŋ sêkøm tu sêtap awa sa-nga lec dom. Mba. Yac anyalê tidõt bu Anõtõ kêyalin yac sa ma piŋ yac dõt am damiŋ Kilisi, dec akøm gwelêŋ ŋawaê ŋayham-nga ti ŋaløm ŋawasi ambo iŋ aŋgõ-nga.

Lau Korin-nga si lêt whê Pol ndê gwelêŋ sa

3 Mac gauc gêm bu yac asøm yom dindêc tu bu atoc dauŋ sa-nga, a? Mba. Lau ŋatõ sêkõt bapia whê ŋac sa tu sêkøm gwelêŋ-nga. Magoc yac atøm lau

dinaŋ dom. Yac ahêgo dauŋ bu akôc bapia daŋ bu whê yac sa têt mac, me bu mac ato bapia whê yac sa têt lau ŋatô-ŋga dom. Mba. ² Nahu bu mac daôm atôm bapia whê yac sa-ŋga, naŋ sêto yêc yac mba ŋalôm. Ma têt ndoc lau sêlic mac nem lêt ti sakiŋ, naŋ tôm ŋac sêsam bapia dau, ma sênjalê bu yac aposel ŋandô. ³ Kwahic dec mac ati Kilisi ndê lau tu yac mba gwelen-ŋga. Ma têt ndoc lau sêlic mac asa nem lêt ti wakuc, naŋ tôm sêlic bapia whê yac sa têt ŋac-ŋga. Ma mac atôm bapia naŋ sêto ŋa kêlêpê me atôm Moses ndê yomsu naŋ Anötô to pi hoc, naŋ dom. Mba! Mac atôm bapia naŋ Anötô Tali Ndadu ndê Nalau to, ma iŋ to sip ŋamalac si ŋalôm.

Pwac wakuc oc kêt yac dandöc taŋli

⁴ Tu Kilisi-ŋga dec yac akêt whiŋ bu mac oc asap nem lêt ti sakiŋ ŋayham dinaŋ dôn ŋapaŋ. Bocdinaŋ yac ambo ti atac pa su tu mac-ŋga yêc Anötô aŋgô-ŋga. ⁵ Yac bu atoc dauŋ sa ma asôm bu yac dauŋ atôm bu akôm Anötô ndê gwelen lec dom. Mba. Tigeŋ tu Anötô kêt ŋaŋga têt yac-ŋga, dec yac atôm bu akôm. ⁶ Aêc! Tu ŋaclai naŋ Anötô dau kêt têt yac-ŋga, dec yac atôm bu anem akiŋ iŋ, ma ati lau akiŋ pwac wakuc-ŋga. Ma pwac wakuc dau, iŋ gitôm pwac akwa yomsu-ŋga dom. Bu lau daŋ sêtôm dom bu sêŋkuc pwac yomsu-ŋga ŋapep, ma bocdinaŋ pwac dau têt asê bu tac waê bu dambac ndu. Tigeŋ pwac wakuc naŋ hêganôn Nalau ndê gwelen, naŋ oc nem yac sa bu dandöc taŋli.

Pwac wakuc hôc gêlêc pwac akwa su

⁷ Aŋgô su naŋ. Pwac akwa naŋ Anötô to pi hoc ma kêt têt Moses, naŋ meŋ ti Anötô ndê ŋawasi. Ŋawasi dau gêm Moses ahuc dec lau Israel-ŋga daŋ sêtôm dom bu sêlic iŋ aŋgô andô solop e ŋawasi dau hê su. Pwac dau meŋ ti ŋawasi, magoc sakiŋ pwac akwa-ŋga dau ŋa-ŋandô, naŋ dambac ndu. ⁸ Tigeŋ sakiŋ pwac wakuc-ŋga, naŋ Nalau Dabuŋ gêm gôliŋ, naŋ ndê ŋawasi hôc gêlêc su. ⁹ Pwac yomsu-ŋga ŋa-ŋandô naŋ datap Anötô ndê matôc sa. Tigeŋ pwac wakuc ŋa-ŋandô naŋ dati lau gitên tu Nalau Dabuŋ ndê gwelen-ŋga. Bocdinaŋ pwac wakuc ndê ŋawasi hôc gêlêc pwac akwa ndê su. ¹⁰ Pwac akwa meŋ ti ŋawasi, tigeŋ yac bu danem dôhôn pwac akwa dau whiŋ pwac wakuc, oc dalic gitôm gêt ŋawasi mba, bu pwac wakuc ndê ŋawasi hôc gêlêc su. ¹¹ Ŋawasi naŋ gêm Moses ahuc têt ndoc iŋ kêt pwac akwa, naŋ yêc baliŋ dom ma hê su, magoc pwac wakuc ndê ŋawasi iŋ atu andô, ma oc pacndê dom.

¹² Bocdinaŋ yac akêt batan pwac wakuc ŋa-ŋandô, ma akôm mba gwelen ti atac pa su. ¹³ Ma yac akôm Anötô ndê ŋawasi ahuc tôm Moses kôm, naŋ dom. Bu

† Yom dau ŋahu bocdec bu. Yac bu gauc nem bu danem akiŋ Anötô taŋkuc lêt pwac yomsu-ŋga, dec oc tôm dom bu dati lau gitên ma datap seŋ dandöc taŋli-ŋga sa. Bu ŋamalac daŋ oc tôm dom bu êŋkuc yomsu hoŋ ŋapep, ma bocdinaŋ lêt yomsu-ŋga oc tôm dom bu kêt yac dandöc taŋli. Alic yom ŋatô yêc Rom 3:20, Gal 2:16 ma Jems 2:10.

têt ndoc Anötô ndê ŋawasi gêm Moses ahuc, naŋ iŋ kôm aŋgô andô ahuc ŋa po, bu lau Israel-ŋga sêlic iŋ aŋgô andô dom e ŋawasi dau hê su. ¹⁴ Magoc lau dau si gauc ti ŋalôm ŋadandi, ma ŋac gauc gêm bu pwac yomsu-ŋga naŋ Anötô kêt sip Moses amba, naŋ ti lêt Anötô nem ŋac si-ŋga. Têt ndoc sêsam pwac yomsu-ŋga dinaŋ, naŋ sênjalê ŋahu andô dom, tôm po daŋ kôm ŋac si ŋalôm ahuc. Ma têt Moses ndê têt e meŋ têt kwahic dec, po dau gacgeŋ yêc. Nalên tigeŋ yêc bu po dau ninga yêc ŋac si ŋalôm, naŋ sêkêt whiŋ Kilisi, dec iŋ oc kac po dau su. ¹⁶ Yomandô. Asa naŋ gêm ndê ŋalôm kwi ma kêt whiŋ Pômdau, naŋ Pômdau dau oc kac po dau su yêc iŋ.

¹⁷ Pômdau iŋ Nalau, ma Pômdau ndê Nalau bu mbo whiŋ yac, dec iŋ oc êŋgapwêc yac su yêc gapocwalô yomsu-ŋga. ¹⁸ Kwahic dec po daŋ kôm yac aŋôn andô ahuc gitôm Moses dom, magoc yac lau dakêt whiŋ-ŋga hoŋ datôc Pômdau ndê ŋawasi asê tiawê gitôm busunôm. Ma ŋawasi dau oc hê su dom, magoc oc tiatu-tiatu ndi. Nahu bu Pômdau ndê Nalau gêm gwelen yêc yac neŋ ŋalôm ŋapaŋ, tu bu kôm yac dati-wakuc.

Ŋawaê ŋayham gitôm ya ŋawê

⁴ Anötô tawalô yac ma kêt sakiŋ pwac wakuc-ŋga sip yac aman, ma tu iŋ tawalô yac-ŋga dec yac atôm dom bu ahu gwelen dau siŋ têt ndoc ŋawapac tap yac sa. ² Mba. Mêtê mayaŋ-ŋga naŋ lau sêkôm sêsiŋ-sêsiŋ sêmbo, naŋ yac ac ahê su. Yac aŋgaluŋ yom daŋ whiŋ Anötô ndê yom, me aŋsau lau daŋ bu sêkêt whiŋ-ŋga lec dom. Mba. Yac ahoc yomandô asê yêc awê. Ma ŋalên dinaŋ, lau oc sênjalê yêc ŋac si ŋalôm, bu yac akôm mba gwelen solop ambo Anötô aŋgô-ŋga. ³ Lau ŋatô sêŋgô ŋawaê ŋayham naŋ yac ahoc asê, magoc sêkêt whiŋ dom, gitôm gêt daŋ kôm ŋac si gauc ti ŋalôm ahuc, ma bocdinaŋ ŋac gacgeŋ sêmbo seŋ sêŋiŋga-ŋga. ⁴ Anötô tasan têt dindec-ŋga, naŋ Sadaŋ dau, iŋ kêt ŋasec atu pôc lau naŋ sêkêt whiŋ dom, naŋ si gauc ahuc. Ma ŋac gitôm dom bu sêkôt ŋawaê ŋayham sa. Bocdinaŋ dec sênjalê Kilisi ndê ŋawasi dom. Ma sênjalê Anötô ndê ŋawasi dom bocdinaŋ, bu Kilisi gêm Anötô dau aŋgô bu têt Anötô asê têt yac.

⁵ Aŋgô su naŋ. Yac am mêtê hêganôn dauŋ dom. Mba. Yac am mêtê pi Yisu Kilisi, ma akac lau bu sêkôt iŋ sa ti ŋac si Pômdau. Ma yac am akiŋ mac atôm lau akiŋ, tu bu apo Yisu ndê waê sa-ŋga. ⁶ Anötô iŋ Ŋawê Ndadu naŋ sôm, “Ŋawê sa ma pô gameŋ ŋasec,” têt ndoc iŋ kêt undambê ti nom. Ma iŋ kêt ndê ŋawê pô yac neŋ ŋalôm tu bu taŋjalê iŋ ndê ŋawasi atu-ŋga. Ma ŋawasi atu dau, naŋ dalic yêc Kilisi, naŋ gêm Anötô aŋgô têt yac.

Anötô kêt ndê ŋawaê ŋayham têt lau licwalô mba bu sêhoc asê

⁷ Yac dauŋ mba licwalô gitôm dom bu akôm gwelen ŋawaê ŋayham-ŋga, tigeŋ Anötô kêt gwelen dau sip

yac aman. In ndê lën dinaŋ gitôm in kên gën ɲaôli atu dan sip gën ɲambwa-ɲga gitôm lôn-si. In kôm bocdinaŋ dec tôte asê bu ɲaclai puc gwelenɗau dôn-ɲga, naŋ hôte gëlêc ɲaclai hoŋ su, naŋ menɗa kên in ndê.⁸ ɲawapac daêsam sêyêc, magoc kêgwiniŋ yac dom. Yac aŋsalê lën bu aŋlêc ɲawapac daêsam dinaŋ ɲapaŋ, magoc kôm yac atac tec mba gwelenɗau dom.⁹ Daêsam sêkên kisa yac, magoc yac aŋyalê bu Anötö mbo whiŋ yac ma tôm dom bu hu yac siŋ. Sêpu ti sêkôm yac ɲayom, magoc sêsen yac su dom.¹⁰ Yac akôm gwelenɗau tu Yisu-ɲga, ma tu dinaŋ-ɲga dec lau sêkôm bu sêndic yac ndu, magoc mba, yac ambo taŋli. Yac ahôte ɲandê ti ɲawapac ɲapaŋ, naŋ tôte asê bu yac aŋkuc Yisu ndê lën mbac ndu-ɲga. Magoc gënɗau ku yac dulu dom, tu bu tôte asê bu Yisu mbo tali tiyham ma kên ɲaclai têng yac bu akôm gwelenɗau.¹² Bocdinaŋ, tu gwelenɗau ɲawaê ɲayham-ɲga dec yac ahôte ɲawapac atu ɲapaŋ, tôm bu ndic yac ndu, magoc mac atap Anötö ndê ɲaclai kên mac andöc tamli-ɲga sa.

¹³ Sêto yom dan yêc bocdec bu:

Aô gakên whiŋ Pômdau, dec gahoc in ndê waê asê.

[BW 116:10]

Ma yac aŋkuc gauc tigenɗa dinaŋ. Yac akên whiŋ Pômdau, dec ahoc in ndê waê asê.¹⁴ Ma yac aŋyalê bu Anötö, naŋ uŋ Pômdau Yisu Kilisi sa akên lau batê-ɲga, naŋ oc uŋ yac sa awhiŋ Yisu bocdinaŋ, ma kên yac alhac in aŋgô-ɲga awhiŋ mac.¹⁵ Yac alic ɲayham bu ahôte ɲawapac tu bu anem mac sa-ɲga. Ma tu yac mba gwelenɗau, dec Anötö ndê mwasiŋ oc êŋsalê mac nem lau daêsam ahuc, ma mac oc anem danje Anötö êŋlêc e in ndê waê tiatu ma tiapa.

¹⁶ Tu dinaŋ-ɲga yac atôm dom bu ahu gwelenɗau siŋ têng ndoc ɲawapac tap yac sa. Yomandô. Yêc awê-ɲga yac neŋ ɲamlic tiakwa ma tisac, magoc yêc ɲalôm-ɲga Anötö kôm yac atiwakuc tôm bêc hoŋ.¹⁷ Bu ɲawapac naŋ yac ahôte, naŋ yac alic gitôm gën ɲambwa têm apê-ɲga. Ma tu yac ahôte ɲawapac dinaŋ-ɲga, dec oc atap Anötö ndê ɲawasi atu sa. Ma ɲawasi dau oc pacndê dom, magoc oc yêc titêm-titêm, ma in gën ɲandô hôte gëlêc ɲawapac hoŋ dinaŋ su.¹⁸ Bocdinaŋ yac taŋkwê gën nom-ɲga naŋ tanôn alic su, naŋ dom, ɲahu bu gënɗau oc ɲiŋga. Magoc yac akên batanɗa gën naŋ yac tanôn alic su dom, bu gënɗau oc yêc ɲapaŋ ma pacndê dom.

Yac neŋ ɲamlic nom-ɲga oc pô dau su tiwakuc

5 Yac neŋ ɲamlic nom-ɲga gitôm bac batat, ma in bu tisac, dec yac taŋyalê bu Anötö kêmasaŋ yac neŋ ɲamlic wakuc undambê-ɲga, naŋ gitôm andu ɲandô naŋ oc lhac ɲapaŋ. Andu ɲandô dau gitôm andu me bac têm apê-ɲga naŋ ɲamalac sêkwê, naŋ dom.² Ma yac neŋ ɲamlic nom-ɲga gitôm yac neŋ ɲakwê têm dindec-ɲga. Magoc tu gënɗa wapac nom dindec-ɲga, dec yac atac whiŋ ndu andô bu dasôte neŋ ɲamlic wakuc undambê-ɲga ti ɲakwê, dec yac tam awhaŋ su bu datap gënɗau sa.³ Ma yac bu dasôte ɲakwê undambê-ɲga dau sa, dec oc ti yac neŋ ɲakwê ɲandô, ma oc dambo ɲamlic ɲambwa dom.⁴ Têng ndoc ɲamlic

nom-ɲga ti yac neŋ bac, naŋ dahôte ɲawapac ɲapaŋ, ma bocdinaŋ tam awhaŋ su bu datap neŋ ɲamlic wakuc undambê-ɲga sa. Yac atac tec ɲamlic dindec dom, magoc yac atac whiŋ ndu andô bu ɲamlic têm dindec-ɲga naŋ gitôm dom bu yêc ɲapaŋ, naŋ pô dau su ti gënɗa wakuc naŋ oc yêc ɲapaŋ.⁵ Anötö kêmasaŋ yac tac waê gënɗau solop. Ma in kên ɲalau Dabuŋ têng yac gitôm gën ɲandô mbêc, naŋ tôte asê bu gën ɲandô naŋ in gic bata bu kên têng yac tiŋambu, naŋ oc ɲandô sa bocdinaŋ.

⁶ Tu dinaŋ-ɲga dec yac ambo ti atac pa su eŋ. Yac aŋyalê bu têm hoŋ naŋ yac ambo nom ma ɲamlic nom-ɲga ti yac mba ɲakwê, naŋ yac ambo awhiŋ Pômdau yêc undambê dom.⁷ Bu gën naŋ Anötö gic bata bu kên têng yac tiŋambu, naŋ yac alic ɲa-ɲandô su dom, magoc akên whiŋ bu oc ɲandô sa.⁸ Yac atac pa su ma alic ɲayham bu ambo ti ɲamlic nom dindec-ɲga, tigenɗa oc ɲayham hôte gëlêc bu ahu ɲamlic dau siŋ, ma andi ambo awhiŋ Pômdau.⁹ Bocdinaŋ yac bu ambo nom dindec me ahu siŋ, naŋ yac taŋkwê ɲandô tigenɗa, naŋ bu asa mba lën ndic Pômdau tandô ɲayham eŋ.¹⁰ ɲahu bu tiŋambu yac hoŋ oc dalhac Kilisi aŋgô-ɲga bu êmatôte yac. In oc kên ɲagêyô têng yac êŋkuc gën ɲayham me sac bocke naŋ dakôm têng ndoc dambo nom dindec.

Pol whê ndê gwelenɗau sa

¹¹ Yac aŋyalê gënɗau su, dec atoc Pômdau sa ti asôte in ɲapu, ma tu dinaŋ-ɲga dec yac am mêtê lau ma akac ɲac bu sênem dau kwi. Yac mba lën ti sakiŋ ɲahu yêc awê têng Anötö, ma aô gakên batanɗa bu mac oc aŋyalê yac mba lën ti sakiŋ ɲahu bocdinaŋ.¹² Yac ato yom dindec tiyham tu bu atoc dauŋ sa têng mac-ɲga dom. Mba. Yac atac whiŋ bu mac aŋyalê yac mba gauc ti ɲalôm tidôn, ma bocdinaŋ mac oc alic yac ɲayham. Ma oc tôm bu mac apo yac mba waên sa têng lau naŋ sêpu yac. Bu lau dau sêkôte gauc nom-ɲga ɲambwa ma sêtoc gën awê-ɲga sa hôte gëlêc gën ɲalôm-ɲga.¹³ Magoc yac ahêgo dauŋ tu lau naŋ sêsôm bu yac mba gauc kêŋsôn, naŋ dom. Bu gën naŋ yac akôm, naŋ akôm tu Anötö-ɲga. Ma yac akôm ti mba gauc ɲawa, tu bu anem mac sa-ɲga.¹⁴ Kilisi ndê atac whiŋ kêgilí yac bu ahoc ɲawaê ɲayham asê têng lau. Bu yac akên whiŋ bu ɲgac tigenɗa mbac ndu ô lau hoŋ, dec gitôm lau hoŋ sêmbac ndu.¹⁵ Aêc! Kilisi mbac ndu tu lau hoŋ-ɲga, tu bu lau naŋ sêmba tali naŋ sêŋkuc dau si atac whiŋ dom, magoc sêŋkuc in naŋ mbac ndu tu ɲac-ɲga ma tisa ma mbo tali tiyham, naŋ ndê atac whiŋ.

Kilisi hê wamba yac têng Anötö

¹⁶ Muŋ-ɲga yac alic Kilisi gitôm ɲamalac nom-ɲga ɲambwa, magoc kwahic dec yac akôte gauc kaiŋ dinaŋ tiyham dom. Ma ɲalên tigenɗa kwahic dec yac ahêgo dauŋ pi gën awê-ɲga dom têng ndoc yac akôte gauc pi lau nom-ɲga.¹⁷ Bu ɲamalac bocke naŋ kên whiŋ Kilisi, naŋ yac aŋyalê bu Anötö kôm in tiwakuc su. In hu lën

akwa siŋ, ma sa ndê lèn tiwakuc. ¹⁸ Anötö dau kôm gën hoŋ dinarj ñandô sa. Yac neŋ sac kac yac su yêc Anötö, magoc iŋ kêkiŋ Kilisi sip nom meŋ ma mbac ndu tu yac neŋ sac-nga, dec hê wamba yac têng Anötö, ma kêmasaŋ lèn bu datigasuc iŋ tiyham. Ma iŋ kêŋ ñawaê ñayham pi iŋ ndê lèn dinarj sip yac amanj, bu ahoc asê têng lau. ¹⁹ Ma ñawaê ñayham dau bocdec. Anötö kêkiŋ Kilisi sip nom meŋ, ma tu Kilisi-nga dec suc lau nom-nga si sac kwi, ma kêmasaŋ lèn bu sêmbu sêtên iŋ sêndi. Ma iŋ kêŋ gwelenj têng yac bu ahoc ñawaê dau asê têng lau nom-nga.

²⁰ Tu dinarj-nga dec yac akôm gwelenj dau am Kilisi anğô, gitôm Anötö dau sôm ndê yom têng mac sa yac whaŋsunj. Ma yac aterj mac am Kilisi anğô, bu gauc nem yom pi gwelenj atu naŋ Kilisi kôm tu bu suc mac nem sac kwi ma hê wamba mac têng Anötö-nga, ma akôc yom dau sa. ²¹ Alic su naŋ. Kilisi ndê sac mbasi, magoc Anötö kêŋ yac neŋ sac ñagêyô hoŋ pi iŋ, tu bu nem yac sa-nga. Ma tu dinarj-nga asa naŋ kêŋ whiŋ Kilisi, naŋ Anötö gëlic iŋ bu ñamalac gitên.

6 Anötö sôm yom bocdec bu:

Têm naŋ aô galic ñayham bu wamwasij mac-nga, dec gaŋğô mac nem yom. Ma têng bêc naŋ kamatiŋ tidôn bu wanem mac si, naŋ gam mac sa.

[Ais 49:8]

Aô wasôm têng mac bu têm kwahic dec-nga iŋ Anötö ndê têm êmwasiŋ ti nem yac si-nga. Tu dinarj-nga yac lau naŋ akôm gwelenj awhiŋ Anötö, naŋ aterj mac bu akôc Anötö ndê mwasiŋ ñambwa dom.

Pol hôc ñawapac tu gwelenj ñawaê ñayham-nga

³ Yac atec bu lau daŋ sêpu yac mba gwelenj ñawaê ñayham-nga e sêtec Anötö ndê yom. Tu dinarj-nga dec yac ayob mba lèn bu akôm giso daŋ dom. ⁴ Gên naŋ yac akôm, naŋ whê sa bu yac Anötö ndê lau akiŋ. Yac ahôc ñawapac ti aŋsahê ñandê tidau-tidau kêgwiniŋ yac, tigenj ahu mba gwelenj siŋ dom, akôm ti atac pa su eŋ. ⁵ Lau sic yac, sêkên yac andôc gapocwalô, ma sêli dau sa tu yac-nga. Yac akôm gwelenj atu, ma têm daêsam gën yô yac, ma yac ayêc bêc tanôn dom. ⁶ Magoc gwelenj atu naŋ yac akôm, naŋ akôm ti mba ñalôm ñawasi, ma ti gauc ñawa, akôc mba ñalôm dôn ma akôm mêtê ñayham têng lau hoŋ. Nalau Dabun gêm gôliŋ yac, ma yac asap mêtê atac whiŋ lau-nga dôn ñapaŋ. ⁷ Yac akôm gwelenj dau ña Anötö ndê ña-clai, ma asôm yom ñandô eŋ. Ma yac asap lèn gitên dôn, gitôm yac akôc wapa siŋ-nga yêc amanj daŋga lu-lu bu andic siŋ. ⁸ Lau ñatô sênjalê bu yac aposel ñandô, ma sêmpiŋ yac ma sem ñawaê sa pi gwelenj naŋ yac akôm. Ma ñatô sêpu ma sêngôliŋ yom pi yac ti mba gwelenj, ma sêsôm bu yac lau tasanj. ⁹ Njatô sênjalê yac, ma ñatô sem gauc yac. Yac ahôc ñawapac ñapaŋ tôm bu ambac ndu, magoc mba, yac ambo tanli. Lau sic yac, magoc sic yac ndu dom. ¹⁰ Gên hoŋ dinarj gitôm bu kôm yac ñalôm ñawapac, magoc ambo ti atac ñayham ñapaŋ. Yac atôm lau ñalôm sawa, tigenj yac am lau daêsam sa sêti lau ti lëlôm tu sêtap Anötö ndê mwasiŋ sa-nga. Yac awêkaiŋ gën nom-nga

daŋ dom, magoc tu Kilisi-nga dec yac awêkaiŋ gën hoŋ tu puc yac gatuŋ dôn-nga.

Pol têng lau Korin-nga bu sêtôc si atac whiŋ asê

¹¹ Yac asôm mba yom hoŋ tiawê têng mac lau Korin-nga, ma akên mba ñalôm sambuc têng mac. ¹² Yac atôc têng mac bu yac atac whiŋ mac, tigenj mac atôc nem atac whiŋ yac-nga asê su dom. ¹³ Aô galic mac atôm aneŋ balêkoc, dec watenj mac bu akên nem ñalôm sambuc têng yac, tôm yac akôm têng mac.

Pol kêŋ puc lau Korin-nga pi lau naŋ sêkên whiŋ dom

¹⁴ Anğô su naŋ. Lau gitên ti lau ñawê-nga oc sêwêkaiŋ gën daŋ sêwhiŋ lau ñasec-nga ti lau sac-nga dom. Tu dinarj-nga yac lau naŋ dakên whiŋ Yisu, naŋ dayob bu dandic sôn dauŋ dawhiŋ lau naŋ sêkên whiŋ dom, naŋ dom. ¹⁵ Yomandô! Kilisi lu Belial[†] oc tôm dom bu sêkên si ñalôm pitigenj tu gën daŋ-nga. Ma ñgac naŋ kêŋ whiŋ ma ñgac naŋ kêŋ whiŋ dom, iŋlu si gauc kaiŋ tigenj dom. ¹⁶ Ma lau naŋ sem akiŋ Anötö bu sêndic sôn dau sêwhiŋ lau naŋ sem akiŋ anötöi gwam, naŋ iŋ gën so sambuc. Bu yac lau dakên whiŋ-nga datôm Anötö Tali Ndadu ndê lôm dabuŋ. Anötö dau sôm yom pi ndê lau bocdec bu:

Aô oc waŋsêlên ti wambo wawhiŋ ñac. Aô wati ñac si Anötö, ma ñac oc sêti aneŋ lau.

[Lev 26:12]

¹⁷ Tu dinarj-nga dec andic ahê lau naŋ sêsap mêtê sac dôn ñapaŋ, tôm Pômdau ndê yom naŋ sêto yêc bocdec bu:

Ahu ñac siŋ ma andic ahê ñac. Amasec gën ñadômbwi daŋ dom, ma aô oc wakôc mac sa.

[Ais 52:11]

¹⁸ Ma Pômdau, Nacalai Ndadu kêmatiŋ yom tidôn bocdec bu:

Aô oc wati mac Damam, ma mac ati aneŋ balêkoc ñgac ti awhê.

[2 Sam 7:14]

7 O aneŋ lau atac whiŋ-nga. Anötö kêmatiŋ yom tidôn bu kôc yac sa ñalên dinarj, ma tu dinarj-nga dec danem dabuŋ dauŋ, ma dandic ahê gën hoŋ naŋ oc kôm yac neŋ ñamlic ma gatuŋ ñadômbwi sa yêc iŋ anğô-nga. Yomandô! Yac bu datôc Anötö ti datoc iŋ sa ñapep, dec dandic dabiŋ dauŋ e dasa neŋ lèn dabuŋ eŋ.

Lau Korin-nga si ñawaê kôm Pol tac ñayham

² Yac aterj mac bu gauc nem yac yêc mac nem ñalôm ti atac ñayham eŋ. Anğô su naŋ. Yac akôm mêtê sac têng lau dom, yac aŋsôn lau si gauc dom, ma yac am-bac-ambac yom lau tu bu akôc ñac si gën-nga dom. Mba. ³ Gauc nem bu aô gato yom dinarj tu bu wa-matôc mac-nga dom. Tôm aô gasôm têng mac muŋ su, bu yac akên mba ñalôm ti atac whiŋ têng mac. Yac atac whiŋ mac kêlêc, dec yac bu ambo tanli me ambac ndu awhiŋ mac, oc ñayham. ⁴ Aô gasôm aneŋ yom hoŋ haŋ

[†] Belial - Sadarj ndê ñaê daŋ.

tên mac, nahu bu aô gakên whiñ bu mac oc akôc sa. Ma aô gatoc mac nem waêm sa yêc lau ñatô aŋgô-ñga. Mac nem ñawaê kôm aô lic pi ma ñalôm tigahô. Ñawapac daêsam kêsâlê yac ahuc, magoc yac gauc gêm mac, dec kôm yac atac ñayham atu andô.

⁵ Têñ ndoc yac ahôc asê gameñ Masedonia-ñga, nañ ñawapac daêsam tap yac sa. Lau sêkên kisa yac ñandô, ma yêc yac mba ñalôm atôc dauñ atu. Tu di-nañ-ñga dec ñasawa mba bu yac aŋwhañ dauñ.

⁶ Magoc Anötö, nañ gêm malô lau ti ñalôm ñawapac, nañ kêkiñ Taitus mbu têtñ yac, dec kôm yac mba ñalôm tigahô. ⁷ Ma Taitus gic miñ pi mac, ma whê sa bu mac nem lêtñ gêm malô iñ ndê ñalôm. Iñ sôm bu mac aŋyalê nem giso ma apu daôm, ma whê sa bu mac gauc gêm aô ñapañ, ma tamkwê bu alic aô tiyham. Bocdinañ yac mba ñalôm tigahô tu alic iñ-ñga, ma tu aŋgô iñ ndê yom pi mac-ñga. Yom hoñ dinañ kôm aô atac ñayham atu andô.

⁸ Têñ ndoc aô gaŋgô bu bapia nañ gato têtñ mac, nañ kôm mac nem ñalôm ñawapac, dec kasahê yham dom tu gakên bapia dau têtñ mac-ñga. Magoc aneñ bapia kêñ wapac mac ñapañ dom, ma boc-dinañ kwahic dec aô atac ñayham pi gêtñ dau. Aô atac ñayham tu gakên ñawapac têtñ mac-ñga dom, magoc tu ñawapac dau whê nem gauc sa pi nem giso e am daôm kwi. Ñalên dinañ dec ñawapac nañ aô gakên têtñ mac, nañ kêkuc Anötö ndê atac whiñ. Ma yom nañ yac ato têtñ mac, nañ kôm mac atisac dom, magoc gêm mac sa. ¹⁰ Têm ñatô Anötö gêlic ñayham bu yac dahôc ñawapac tu bu yac taŋyalê yac neñ sac ma ñanem dauñ kwi-ñga. Ñawapac kaiñ dinañ oc dalic sac dom, nahu bu iñ gêm yac sa tu datap Anötö ndê mwasiñ nem yac si-ñga sa. Yac bu dahôc ñawapac nom-ñga ñambwa ma ñanem dauñ kwi dom, dec yac oc gacgeñ dambo lêtñ dandiñ-ñga.

¹¹ Mac aŋyalê su bu ñalôm ñawapac nañ mac aŋsahê, nañ kêkuc Anötö ndê atac whiñ, ma gêm ñandô bocdec. Têñ ndoc aneñ bapia whê mac nem gauc sa pi nem giso, dec kôm mac asô ma atôc daôm. Ma bocdinañ mac akôc gauc ñaŋga pi lêtñ bu amatôc giso dinañ, ma amasañ tisolop. Mac akên daôm sambuc tu akôm bocdinañ, tu bu atôc asê bu mac atec lêtñ sac. Gêtñ hoñ nañ mac akôm tu amatôc gêtñ dau-ñga, nañ tôc asê bu giso dañ yêc mac-ñga dom. ¹² Yêc aneñ bapia aô gato yom pi ñamalac nañ kôm giso, ma gato pi ñamalac nañ giso dau kêñ wapac iñ. Magoc bapia dau iñ nahu andô dinañ dom. Aô gato tu bu watôc asê yêc awê, bu mac akên daôm sambuc tu asôc yac mba yom ñapu yêc Anötö aŋgô-ñga.

¹³ Yac aŋgô ñawaê bu mac am daôm kwi ma akôm gêtñ hoñ dinañ, dec kôm yac mba ñalôm tigahô. Ma gêtñ dañ whiñ kôm yac atac ñayham, nañ Taitus gic miñ bu têtñ ndoc iñ hôt asê mac, nañ mac akôc iñ sa ti atac ñayham, dec kôm iñ ndê ñalôm timalô. ¹⁴ Muñ-ñga aô gatoc mac nem waêm sa têtñ Taitus. Ma kwahic dec iñ kêyalê bu yom nañ aô gasôm pi mac iñ yomandô, dec kôm aô mayañ dauñ dom. Mac aŋyalê bu yom hoñ nañ yac asôm têtñ mac, iñ yomandô eñ,

ma ñalên tigeñ yom nañ yac asôm tu ampiñ mac-ñga, nañ Taitus tap sa bu yomandô bocdinañ. ¹⁵ Têñ ndoc iñ hôt asê mac, nañ mac akôc iñ sa ñalên ñayham, ma iñ gêlic bu mac apu daôm ti atôc Anötö, dec asôc yac mba yom ñapu. Bocdinañ ndoc bocke iñ gauc gêm mac nem lêtñ dinañ, dec kôm iñ atac whiñ mac kêlêc su. ¹⁶ Ma aô Pol gaŋgô su bu mac aŋkuc lêtñ solop, dec gakên whiñ bu mac oc asap lêtñ dinañ dônñ ñapañ. Ma tu dinañ-ñga aô atac ñayham atu.

Lau Korin-ñga sic awa sa tu sênem lau sêkên whiñ-ñga ñatô sa

8 O asidôwai. Yac bu awhê mac nem gauc sa pi lêtñ nañ Anötö ndê mwasiñ gêm ñandô yêc lau sêkên whiñ-ñga nañ sêmbo gameñ Masedonia-ñga. ² Ñac lau ñalôm sawa, ma ñawapac atu-tu daêsam kêgwiniñ ñac, magoc sêmbo ti atac ñayham ma sic awa daêsam sa tu sênem lau sêkên whiñ-ñga ñatô sa-ñga. ³ Aô wasôm yomandô têtñ mac, bu awa hoñ nañ sêtap sa, nañ sêkên. Magoc awa tigeñ dinañ dom. Iñ nañ bu yob ñac-ñga, nañ sêkên ñatô gi whiñ. Yac akac ñac bu sêkôm bocdinañ dom. Mba. ⁴ Ñac dau sêlic gwelen di-nañ bu gêtñ ñayham kêlêc, dec sêterñ yac ñapañ bu sênem gwelen dau sêwhiñ gôlôwac dabuñ ñatô, tu bu sênem Anötö ndê lau dabuñ Jerusalem-ñga nañ sêpônda dau, nañ sa. ⁵ Gêtñ ñamata-ñga ñac sêkên si ñalôm sambuc têtñ Pômdau, ma têtñ yac bocdinañ. Lêtñ dau kêkuc Anötö ndê atac whiñ. Yac gauc gêm bu Anötö ndê mwasiñ oc nem ñandô yêc ñac, magoc taŋkwê ñandô atu kaiñ dinañ dom.

⁶ Têñ têtñ Taitus mbo whiñ mac, nañ iñ gic hu gwelen dinañ ma mac ac awa ñatô sa su. Tu dinañ-ñga yac akac iñ bu mbu têtñ mac loc, ma kôm gwelen dau whiñ mac e pacndê. ⁷ Yac aŋyalê su bu mac akôm nem gêtñ hoñ ñalên ñayham. Mac akên whiñ ñaŋga, asôm yom ñayham, ma aŋyalê ñawaê ñayham ñapep. Mac akên daôm sambuc tu anem akiñ Anötö-ñga, ma mac atac whiñ yac kêlêc. Bocdinañ akôm gwelen andic awa sa-ñga dinañ aŋkuc nem lêtñ ñayham dinañ. ⁸ Aô bu wakac mac bu akôm gêtñ dinañ dom. Mba. Aô bu walic bu mac nem mêtê atac whiñ-ñga iñ mêtê ñandô nañ tap lau sêkên whiñ-ñga ñatô si sa, me mba.

⁹ Bu mac aŋyalê Pômdau Yisu Kilisi ndê lêtñ êmwasiñ yac-ñga. Iñ gêtñ hoñ ñadau, magoc iñ hu iñ ndê ñaclai ti ñawasi atu hoñ siñ, ma sip nom meñ gitôm ñamalac ñambwa. Iñ kôm dau gitôm ñgac ñalôm sawa, tu bu mac atap Anötö ndê mwasiñ nem mac si-ñga sa, dec ati lau ti lêtñ.

¹⁰ Têñ yala akwa mac lau ñamata-ñga bu atôc asê bu mac atac whiñ ndu andô bu anem lau Jerusalem-ñga sa, ma mac ac awa ñatô sa. Kwahic dec aô bu watôc aneñ gauc têtñ mac pi lêtñ ñayham bu andic bata gwelen dau-ñga. ¹¹ Mac ac hu gwelen dau ti atac ñayham atu, ma bocdinañ kwahic dec andic bata gwelen dau ñalên tigeñ, ma ti nem ñalôm sambuc eñ. Mac bu atôm bu akên awa atu, dec akên. Ma bu mba, nañ akên tôm Anötö kêmwasiñ mac. ¹² Bu lau ñalôm sawa oc tôm dom bu sêkên atu. Bocdinañ gêtñ bocke nañ

mac atôm bu akên, nañ akên ti atac whiñ ma ti nem ñalôm sambuc, dec Anötö oc lic ñayham.

¹³ Yac bu akac mac bu akên gën daësam bu anem lau ñatô sa, e mac daôm ati lau ñalôm sawa lec dom. Mba. Yac atac whiñ bu Anötö ndê mwasiñ nem yac hoñ sa tôm ndi. ¹⁴ Kwahic dec mac atap gën daësam sa, ma bocdinañ mac atôm bu anem lau nañ sêpônda dau, nañ sa. Ma mboe tiñambu ñac oc sêtap daësam sa, ma sênem mac sa têtñ ndoc mac apônda daôm. Nalên dinañ dec Anötö ndê mwasiñ oc nem yac hoñ sa tôm ndi. ¹⁵ Gauc nem lau Israel-ña nañ sic tmana sa yêc gameñ sawa, tôm sêto yêc bocdec bu:

Lau nañ sic gën ñagec sa, nañ sêpônda dau dom, ma lau nañ sic gën daësam sa, nañ si gën hóc gëlêc dom.

[Eks 16:18]

Taitus ti lau ñatô oc sêtên malac Korin sêndi

¹⁶ Aô gam danje Anötö bu iñ kên gauc sip Taitus ndê ñalôm bu nem mac sa, gitôm iñ kên gauc kaiñ tigen têtñ aô. ¹⁷ Bu yac andac Taitus bu mbu têtñ mac loc, ma iñ gëlêc ñayham. Magoc iñ oc loc tu yac andac iñ-ña lec dom. Iñ dau atac whiñ ñandô bu lic mac tiyham.

¹⁸ Ma yac neñ asidôwa dan, nañ lau sêkên whiñ-ña hoñ yêc gameñ dindêc sêmpiñ iñ tu iñ ndê gwelen ñawaê ñayham-ña, nañ yac bu añkiñ iñ whiñ Taitus loc. ¹⁹ Iñ ngac dinañ, gôlôwac dabuñ sênjaliñ iñ sa bu êñsêlên whiñ yac, ma yac akôc awa nañ lau sêkên whiñ-ña sic sa, ma akên têtñ lau Jerusalem-ña. Gwelen dau, yac akôm tu bu atoc Pômdau sa-ña, ma bu atôc asê bu yac atac whiñ bu anem lau ñalôm sawa sa. ²⁰ Magoc yac atec bu lau dan sêngôliñ yom pi yac tu awa dinañ-ña. ²¹ Bocdinañ dec yac ayob dauñ ñapep bu akôm giso dan yêc Pômdau me yêc ñamalac añgô-ña dom. ²² Ma yac bu añkiñ yac neñ asidôwa dan tiyham têtñ mac loc, whiñ ngac lu dinañ. Gën hoñ nañ yac akên sip iñ amba, nañ kôm ñapep eñ, dec tôtec asê bu iñ kên ndê ñalôm sambuc tu nem akiñ Anötö-ña. Iñ ngô ñawaê pi mac su, dec kôm iñ ndê atac pa su, ma iñ atac whiñ bu têtñ mac loc.

²³ Lau ñatô bu sêndac bata lau tö dinañ, dec awhê sa têtñ ñac bu Taitus kôm gwelen ñawaê ñayham-ña whiñ aô, dec galic ñayham bu wañkiñ iñ têtñ mac loc bu nem akiñ mac. Ma awhê sa bu asidôwai lu dinañ sem gôlôwac dabuñ hoñ añgô, ma sêkôm gwelen ña-ña bu sêkôm Kilisi ndê waê tiapa. ²⁴ Bocdinañ têtñ ndoc yac neñ asidôwai tö dinañ sêhóc asê mac, nañ akôc ñac sa ñapep, tu bu atôc nem mêtê atac whiñ-ña yêc awê têtñ ñac. Ma lau sêkên whiñ-ña hoñ oc sênjaliê bu yac apo mac waêm sa ñambwa dom.

Yom ñatô pi gwelen sêndic awa sa-ña

⁹ Oc tôm dom bu wato yom daësam pi mac nem gwelen andic awa sa tu anem Anötö ndê lau dabuñ sa-ña. ² Nahu bu aô kayalê su bu mac atac whiñ ndu andô bu akôm gën dau, ma tu dinañ-ña dec gapo mac nem waêm sa têtñ lau Masedonia-ña.

Aô gasôm têtñ ñac bocdec bu, “Ñac lau gameñ Akaya-ña dinañ, ñac atac whiñ ñandô bu sênem yac neñ asidôwai sa, ma sic hu gwelen sêndic awa sa-ña têtñ yala akwa.” Lau Masedonia-ña sêngô mac nem ñawaê dec kêgîlî ñac si daësam bu sêndic awa ñatô sa sêwhiñ. ³ Magoc aô bu wañkiñ yac neñ asidôwai tö dinañ sêtên mac sêloc, bu sênem mac sa bu andic bata gwelen awa-ña dinañ gwanan. Nahu bu yac apo mac waêm sa ma asôm bu mac atac whiñ gwelen dau, ma mac bu akôm yac mba yom ñandô sa dom, dec oc yham dom. ⁴ Lau Masedonia-ña ñatô bu sêwhiñ aô sêloc, ma sêlic bu mac akôm gën dau ñandô sa dom, dec oc kên maya mac. Ma oc kên maya aô bocdinañ, bu aô gakên whiñ bu mac oc akôm, magoc akôm dom. ⁵ Tu dinañ-ña aô galic ñayham bu wañkiñ asidôwai tö dinañ sêmuñ aô, bu sêndic bata gwelen dau sêwhiñ mac. Mac asôm tidôn bu andic awa sa tu amwasiñ lau ñalôm sawa, bocdinañ akôm. Aô gatec bu wahôc asê ma wakac mac bu andic dabiñ gën dau. Bu bocdinañ, mac oc akên ti nem ñalôm sambuc dom. Andic sa gwanan, ma ti nem ñalôm sambuc.

Dakên gën ti ñalôm sambuc eñ

⁶ Gauc nem yom bocdec bu. Asa nañ sô gën ñawhê daësam, nañ oc tap ñandô daësam sa. Ma asa nañ sô gën ñandôlu, nañ oc tap ñandô daësam sa dom. Yom dau hêganôn lêtñ dakên gën-ña. ⁷ Anötö tac whiñ lau nañ sêkên gën ti si ñalôm sambuc. Yac bu dakên ti atac lu-lu, me tu sêkac yac-ña, dec oc tap Anötö ndê atac whiñ sa dom. Bocdinañ iñ lêtñ solop bu yac tigen-tigen dakên gën tôm yac neñ ñalôm kac yac. ⁸ Ma Anötö dau gitôm bu êmwasiñ mac ña gën daësam. Ma bocdinañ bêtñ hoñ mac oc apônda daôm tu gën dan-ña dom, ma oc atôm bu akôm gën daësam tu anem lau ñatô sa-ña. ⁹ Gauc nem yom pi ngac mwasiñ, nañ sêto yêc bocdec bu:

Iñ gic sam iñ ndê gën bu êmwasiñ lau ñalôm sawa. Ma iñ ndê lêtñ gitên ña-ñandô oc yêc ñapan.

[BW 112:9]

¹⁰ Gauc nem bu Anötö, nañ kên gën ñawhê têtñ lau sêsô gën-ña, ma kên gö têtñ lau tu sêneñ-ña, nañ gitôm bu kên gën daësam têtñ mac tu amwasiñ lau ñalôm sawa-ña. Ma iñ oc kôm mac nem lêtñ gitên anem lau sa-ña nem ñandô daësam. ¹¹ Anötö oc êmwasiñ mac ña gën daësam, ma mac oc atôm bu anem lau sa êñlêc. Ma lau daësam oc sênem danje Anötö tu awa nañ mac ac sa bu yac akên têtñ lau Jerusalem-ña nañ sêpônda dau.

¹² Yomandô. Awa nañ mac bu andic sa, nañ oc nem Anötö ndê lau dabuñ nañ sêpônda dau, nañ sa. Ma gën atu dan whiñ. Lau daësam oc atac ñayham atu ma sênem danje Anötö êñlêc tu mac-ña. ¹³ Mac ahoc yom asê ma asôm bu mac akên whiñ ñawaê ñayham pi Kilisi, ma bu danjam wambu iñ. Ma gën nañ mac akên bu anem lau Jerusalem-ña dinañ ma lau ñatô sa-ña, nañ tôtec asê bu mac nem yom iñ yomandô. Ma lau dau oc sêmpiñ Anötö tu mac nem lêtñ ti sakiñ dinañ-ña. ¹⁴ Ñac oc sênjaliê bu Anötö ndê mwasiñ kôm

gwelenj yêc mac nem njalôm. Ma nâc oc atac whinj mac nandô ma gauc nem mac napanj yêc nâc si mbec njalôm. ¹⁵ Oyaê. Mwasiñ nanj Anötö kênj têng yac nambuwa inj gêng atu andô, hôc gêlêc gêng honj su. Tu dinañ-nga danem danje inj napanj.

Pol whê ndê lêng sa

10 Lau njatô sêsec aô ma sêsôm yom bocdec bu, “Pol, inj ngac kainj danj. Têng ndoc inj mbo whinj mac, nanj inj töc dau bu sôm yom ti njanja têng mac, magoc têng ndoc inj hu mac siñ, nanj inj ndê njalôm pênj dôn ma to yom njanja sip inj ndê bapia têng mac.” Aô Pol bu wanjkuc Kilisi ndê lêng malô kégwiniñ dau-nga, ma wandac mac bu mac akôc gauc kainj tigerj pi aô, me mba? ² Aô waterj mac bu akôc gauc pi yom dau, ma amasanj nem njalôm tisolop munj su nanj. Ma bocdinañ têng ndoc aô watênj mac waloc, nanj gêng danj oc yêc bu wasôm yom njanja pi-nga dom. Tigerj aô bu waloc ma watap sa bu lau njatô gauc gêm bu yac anjkuc lau nom-nga si mêtê, dec aô oc wakênj gêli nâc dom. ³ Yomandô yac ambo nom, magoc yac ac siñ tôm lau nom-nga sic dom. ⁴ Ma yac mba wapa siñ-nga inj gitôm lau nom-nga si wapa sêndic siñ-nga dom. Mba. Yac akôc Anötö dau ndê njaclai bu andic siñ, ma bu asenj nacyo si tunjbôm njanja honj su. ⁵ Gauc ti yom tasanj honj, ma lau honj nanj sêtoc dau sa ma sêkênj kisa Anötö, ma sêlhac lau ahuc tu bu sênjalê Anötö ti ndê yom dom, nanj yac akôc Anötö ndê njaclai bu asenj nâc su. Gauc sac-sac honj, nanj yac akwê dôn yêc-nga, tu bu akênj gauc honj sôc Kilisi napanj-nga. ⁶ Têng ndoc yac aloc, nanj yac oc akênj nagêyô têng lau dangapêc-nga honj. Bocdinañ kwahic dec yac asôm têng mac bu amasanj nem njalôm, ma asôc Kilisi ndê yom ti yac mba yom honj napanj.

⁷ Mac nem lau njatô sêtoc dau sa, ma gauc gêm bu nâc tawasê sêti Kilisi ndê. Am bu njamalac kainj dinañ, dec wasôm têng am bu kôc gauc napep pi gêng nanj yêc awê, ma am oc êmyalê bu yac ati Kilisi ndê, atôm am. ⁸ Ma mboe mac gauc gêm bu têm daêsam yac apo dauñ mba waênj sa tu njaclai nanj Kilisi kênj têng yac, dec kêyalinj yac sa ati aposel. Aô oc mayanj dauñ tu yom dinañ-nga dom. Nahu bu Kilisi kênj njaclai dau têng yac tu bu ankwiniñ mac-nga dom, magoc tu bu apuc mac dôn-nga. ⁹ Aneñ bapia njatô, nanj gato têng mac munj su, nanj nahu dau dinañ. Aô gato tu wakôm mac atôc daôm-nga dom. ¹⁰ Bu lau njatô sêsôm yom pi aô bocdec bu, “Pol to yom njanja daêsam sip inj ndê bapia, tu kênj wapac yac-nga. Tigerj têng têm inj dau menj kalhac yac anôn-nga, nanj dalic inj gitôm ngac ti njaclai atu dom, ma inj sôm yom njanja dom.” ¹¹ Mac lau nanj asôm yom kainj dinañ pi yac, nanj ayob daôm. Bu têng ndoc yac bu ahôc asê mac, nanj mac oc alic bu gêng nanj yac oc akôm, nanj oc ênkuc yom nanj ato sip bapia.

Pol ndê nahu po dau waê sa-nga

¹² Yac atec bu atoc dauñ sa tôm aposel tasanj sêkôm, me anem dôhônj mba lêng ma nâc si lêng. Bu aposel tasanj dinañ sêtoc dau sa, ma gauc gêm bu lau danj si lêng gi tap nâc si sa dom. Ma bocdinañ nâc sem dôhônj dau si lêng whinj nâc dau si lêng. Nâc si gauc dinañ solop dom. ¹³ Yac atôm dom bu apo dauñ mba waênj sa tôm nâc lau dau sêkôm, magoc apo dauñ sa tu gwelenj nanj Anötö kênj têng yac-nga. Bu Anötö dau kêyalinj gameñ sa bu yac akôm gwelenj nawaê nayanham-nga ambo, ma yac akôm gwelenj dau e akôm yêc mac nem gameñ whinj. ¹⁴ Yomandô. Yac akôm gwelenj ma ahoc nawaê nayanham pi Kilisi asê e menj têng mac nem gameñ. Yac bu akôm bocdinañ dom, dec oc tôm dom bu yac apo dauñ sa tu mba gwelenj-nga. ¹⁵ Ma yac atec bu apo dauñ sa tu gwelenj nanj lau njatô sêkôm-nga. Yac akênj batanj bu mac nem akênj whinj oc ênsôwec tiatu, ma tu dinañ-nga gwelenj nanj yac akôm awhinj mac, nanj njanandô oc ênsôwec tiatu bocdinañ. ¹⁶ Nalênj dinañ yac oc atôm bu anem mêtê lau njatô, nanj si gameñ yêc mac nem njanambu-nga. Yac bu anem mêtê lau wakuc, nahu bu yac atec bu apo dauñ sa pi lau njatô si gwelenj njanandô.

¹⁷ Aneñ lêng wapô dauñ sa-nga kêkuc Anötö ndê yom nanj sêto yêc bocdec bu:

Asa nanj bu po dau sa, nanj po dau sa tu Pômdau-nga enj.

[Jer 9:24]

¹⁸ Bu njamalac nanj po dau sa tu dau ndê lêng-nga, nanj Anötö gêlic bu yham dom. Magoc njamalac nanj Pômdau po inj sa, nanj Anötö oc lic inj nayanham.

Pol ndê puc pi aposel tasanj

11 Mboe lau njatô sêlic aneñ yom gitôm yom gauc mbasi-nga. Magoc aô bu wasôm yom njatô tiyham, ma gakênj whinj bu mac oc alic aô sac dom. ² Bu Anötö kac aneñ njalôm bu wanem lêmunj mac, ma wayob mac ati Kilisi ndê lau solop. Aô galic mac atôm aô atunwê nayanham danj, nanj kamatiñ yom whinj ngac danj bu nem. Tu dinañ-nga dec gakôc gauc njanja pi inj bu wayob inj napep bu sa ndê lêng nawasi ma mbo whinj ngac danj dom e nem ndê ngac solop. Ma ngac dau inj Kilisi. ³ Kwahic dec mac asap Kilisi dôn ti nem njalôm nawasi. Tigerj aô gatôc dauñ bu mboe lau tasanj njatô oc sêmenj ma sêtim yom mac bu ahu mac nem lêng dinañ siñ, tôm mboc tasanj natau menj ma tim yom Ewa. ⁴ Bocke? Lau njatô bu sêhóc asê mac ma sênem mêtê pi Yisu, magoc nâc si yom pi inj so yom nandô nanj yac ahoc asê pi inj, dec mac oc akôm sake? Aô gatôc dauñ bu mboe mac oc gauc nem yom daêsam dom, oc akôc nâc si yom sa naganhô enj. Mac akôc Nalau Dabunj su, magoc lau njatô bu sêmenj ma sêkac mac bu akôc nalau danj dau-nga, me sêhoc nawaê nayanham asê nanj so yac mba, dec aô gatôc dauñ bu mboe mac oc akôc sa enj. ⁵ Mac alic lau tasanj dinañ bu aposel nandô, a? Nâc si asa hôc gêlêc aô su? ⁶ Aô ngac

ñayham tu wasôm yom ti gauc atu-tu-nga dom, magoc aô kayalê Anötö ti ndê yom. Ma gên honj nanj aô gakôm, nanj tu bu wawhê Anötö ti ndê yom sa tiawê têng mac.

⁷ Têng ndoc aô gahoc Anötö ndê ñawaê ñayham asê têng mac, nanj aô tanjkwê mac dom, magoc kagwiniñ dauñ ma gakôm gwelenj tu wakôm kwanj dauñ-nga. Aô kakuc lêng dau, tu bu watoc mac sa ma wanem mac sa-nga. Bocke? Anej lêng dinanj inj so, a? ⁸ Gôlôwac dabunj gameñ ñatô-nga sêkênj gênj tu sêpuc aô dôn-nga. Ñalêng dinanj gitôm aô gam kanj ñac si gênj tu wanem akiñ mac-nga. ⁹ Ma têng ndoc aô gambo gawhiñ mac ma gapônda gênj danj, nanj gateñ mac nem ñamalac danj bu nem aô sa dom. Magoc asidôwai nanj sêmenj akênj Masedonia sem aô sa. Aô gayob neñ lêng honj tu bu wakênj ñawapac têng mac dom, ma oc wanjuc lêng tigenj dinanj. ¹⁰ Mac gauc gêm bocke? Aô kakuc lêng dinanj ñahu bu aô tac whiñ mac dom, a? Mba! Anötö dau kêyalê bu aô atac whiñ mac ndu andô. Aô gapo dauñ sa tu anej lêng gakôm gwelenj ñaôli mbasi-nga, ma gwelenj bocke nanj aô bu wakôm wawhiñ mac lau gameñ Akaya-nga, nanj wanjuc lêng tigenj dinanj ñapanj. Kilisi dau ndê yom ñandô yêc anej ñalôm, dec gasôm yom dau.

¹² Aô tanjkwê mac bu anemlhi aô tu gwelenj ñawaê ñayham-nga dom, ma oc wakôm bocdinañ ñapanj. Aô gatec bu wakênj ñasawa têng lau nanj sêkôm gwelenj tu sêkôc awa-nga, bu sêtoc dau sa ma sêsôm bu ñac si lêng gwelenj-nga gi tap yac mba sa. ¹³ Lau kainj dinanj, ñac aposel tasanj. Ñac si gwelenj ñandô bu sêtim yom lau. Bu ñac sêsiñ si mêtê tasanj kwi, ma sem Kilisi ndê aposel ñandô anjô. ¹⁴ Asô tu anej yom dinanj-nga dom, bu Sadanj dau munj apu lêng tasanj dinanj ma gêm anjela ñawê-nga anjô. ¹⁵ Bocdinañ inj ndê lau akiñ bu sênem lau gitên nanj sem akiñ Anötö, nanj anjô, dec oc kôm yac dasô dom. Magoc tinjambu ñac oc sêtap ñagêyô sa tu si lêng sac dinanj-nga.

Pol hôc ñawapac daêsam

¹⁶ Aô waterj mac tiyham bu alic aô tôm ñgac gauc mba-nga dom. Magoc aô bu wapo dauñ sa pi ahic tiyham tôm ñac lau tasanj dinanj sêkôm. Ma mac bu alic anej yom gitôm ñgac gauc mba-nga ndê, nanj akôc aô sa tôm mac akôc lau gauc mba dinanj sa. ¹⁷ Aô kayalê bu yom nanj aô bu wasôm tu wapo dauñ sa-nga, nanj kêkuc Pômdau ndê lêng dom, magoc aô gasôm kakuc lau gauc mbasi si lêng. ¹⁸ Aêc. Lau tasanj dinanj sênjuc lêng nom-nga ma sêpo dau waê sa, dec aô bu wapo dauñ sa bocdinañ. ¹⁹ Mac lau ti gauc atu, a? Bocke dec mac alic ñayham bu akôc lau gauc mbasi-nga sa sêmbo sêwhiñ mac? ²⁰ Yomandô. Ñac lau tasanj dinanj sênjgwinij mac e ati lau akiñ ñambwa, sêmbac yom mac bu sênjgaho mac nem gênj su, sênjsônj mac nem gauc e asôc ñac ñapu, sêtoc dau sa têng mac, ma sêhôt mac mayam su, tigenj mac akôc ñac sa. ²¹ Mac gauc gêm bocke? Yac mayanj dauñ bu yac lau licwalô mba dec anjuc lau dau si lêng dom, a? Lau gauc mbasi-nga dinanj sêpo dau sa tu ñac si lêng-nga ti atac pa su. Bocd-

inanj kwahic dec aô bu wanjuc ñac si lêng dinanj wawhiñ. ²² Ñac sêpo dau sa bu ñac lau tHibru, a? Aô Hibru bocdinañ. Ñac lau Israel-nga, a? Aô bocdinañ. Ñac Abraham ndê wakuc ñac? Aô bocdinañ. ²³ Ñac sêsôm bu ñac sem akiñ Kilisi, a? Aô kayalê bu mac oc alic anej yom tôm ñgac ñagulu kênsônj danj ndê, magoc aô wasôm têng mac bu aô gam akiñ Kilisi ma gakôm gwelenj ñawaê ñayham-nga gahôt gêlêc ñac su. Lau sêkênj aô gandôc gapocwalô, sic aô basô, ma têng daêsam kêpiñ bu wambac ndu tu gam akiñ Kilisi-nga. Ma ñac lau dau? Mba. ²⁴ Lau bata Israel-nga sêmatôc aô tidim 5, ma tôm têng matôc-nga 5 dinanj sêhi aô tidim 39 [†] ña po nanj sem bocbiñ. ²⁵ Ñac sic aô ña sô tidim tó. Sêtuc aô ña-hoc tidim tigenj. Aô gapac wanj tidim tó, ma gapoc gwêc sawa tôm ôbwêc danj ma acsalô danj. ²⁶ Aô ga gameñ ga gameñ ñapanj ma gandôc sic têng dom. Ma ñawapac ñatô nanj gahôt whiñ, nanj bocdec. Aô galom bu hêc ñasambac atu, ma gambo gwêc têng têng sac. Lau kanj sêkôm aô ñayom, ma aô gatap kisa sa yêc aô dauñ neñ lau Israel-nga ma yêc tHau gameñ apa-nga, ma yêc lau malac atu-tu-nga ma lau malac saunj-saunj-nga, ma yêc asidôwai tasanj bocdinañ. Gênj honj dinanj gitôm bu senj aô su, magoc mba. ²⁷ Aô gakôm gwelenj ti gahôt ñawapac atu ñapanj. Têng daêsam aô gayêc bêc ñapep dom, gênj yô a ô, bu yô aô, gambo ñamlic ñalhuc, ma gapônda ñakwê. ²⁸ Wapac honj dinanj kêsalê aô ahuc. Ma gênj danj tiyham kêñ wapac aô tôm bêc honj, nanj bocdec bu. Aô gitôm dom bu wanjlhiñ lau sêkênj whiñ Kilisi-nga danj siñ, tigenj gauc gêm ñac ñapanj. ²⁹ Ñamalac danj bu ndê kêñ whiñ ñannga dom, dec oc wahêgo dauñ tu inj-nga e anej licwalô pacndê. Ma gênj lêtôm-nga bu kôm ñamalac danj penj sip sac ñalôm, dec aô oc atac ñandê pi gênj dinanj.

³⁰ Aô gatec bu wapo dauñ sa, magoc aô bu wakôm, dec wasôm yom pi gênj nanj tôc asê bu aô ñgac licwalô mba-nga. ³¹ Anötö kêyalê bu aô kasau dom. Inj Pômdau Yisu Damba, ma yac tac waê bu tampiñ inj tôm bêc honj.

³² Têng ndoc aô gambo malac Damaskas, nanj gôlinjwaga nanj yob malac dau mbo Kinj Aretus ñapu, nanj gic atu inj ndê lau siñ-nga bu sêyob gatam malac-nga honj tu sêkôc aô dôn-nga. ³³ Magoc mba. Asidôwai sêkênj aô gasip sambec sô danj, ma sênjwhañ aô gasip yêc gatam atu danj yêc malac dau ñatunjbôm ñadômbwê-nga ma galhō ga.

Pol gêlic undambê ñagatu

12 Mêtê dapo dauñ waên sa-nga oc kêñ ñayham danj têng yac dom. Magoc anej ñalôm kac aô, dec oc wapo dauñ sa ma wandic têku yom, ma wasôm yom pi gênj ñagatu, ma pi gênj ñatô nanj Pômdau hoc asê têng aô. ² Aô kayalê ñgac kêñ whiñ Kilisi-nga danj. Yala 14 gi su, Anötö kôc inj sa pi lôlôc solop têng inj yêc

[†] Lau Israel-nga si yomsu danj (Diut 25:3) sôm bu sêhi ñamalac giso ña-po sêhôt gêlêc tidim 40 dom. Bocdinañ lau bata Israel-nga bu sêmatôc ñamalac danj, nanj sêhi inj tidim 39 bu sênjgili yomsu dau ñadôhôn dom.

undambê gi. Anötö kôc in ti namlic sambuc me kôc in gatu nambwa, aö gam gauc. Anötö tawasê kêyalê.
⁴ Ma Anötö tîc gamen tParadais-nga tên in. In ngô yom pi gên atu-tu natô nan in gitôm dom bu w hê sa, ma Anötö gic yao in bu sôm asê dom. ⁵ Aö oc wapo namalac kain dinan waê sa, magoc aö bu wapo daun sa, dec wasôm yom pi gên tiger, nan bu watôc asê bu aö ngac licwalô mba. ⁶ Gên natô yêc bu wapo daun sa pi-nga, ma aö bu wakôm, dec oc watôm ngac gauc mbasi-nga dom. Nahu bu anen yom in yomandô. Magoc aö watoc daun sa pi gên dinan dom. Lau bu sêmpin aö tu lên nan sêlic aö gasa-nga, ma tu yom nandô nan gahoc asê-nga, dec oc solop.

Anötö kêmwasin lau licwalô mba, bu tîc in ndê naclai asê

⁷ Yomandô Anötö tîc gên atu tên aö. Magoc in tec bu aö wapo daun sa pi gên dau. Tu dinan-nga in kên nasawa tên Sadan bu ênkin in ndê aŋela dan bu êng-wini aö na gên wapac namlic-nga dan. Gên dau kên nandê tên aö gitôm gên nakwa kun aö. ⁸ Aö gaten mbec nannga tên Pômdau ma gandac in tidim tîc bu kôc gên wapac dau su yêc aö. ⁹ Magoc in sôm tên aö bu, "Mba. Anen mwasiŋ gitôm bu puc am dôn ma hôc nawapac dinan. Bu aö oc wamwasin lau licwalô mba, bu watôc anen naclai asê." Tu dinan-nga aö Pol oc wapo daun sa tu nawapac bocke nan kêgwini aö e kôm aö licwalô mba. Nalên dinan aö oc tankwê Kilisi bu kên in ndê naclai tu nem aö sa-nga. ¹⁰ Tu dinan-nga aö bu wambo licwalô mba, me lau bu sêpu aö ma sêkên kisa aö, aö bu wapônda daun, me aö bu wahôc nawapac tidau-tidau tu Kilisi-nga, dec wahôc ti atac nayham. Bu tên ndoc aö kasahê licwalô tîc dom, nan tankwê Kilisi ndê naclai bu puc aö dôn ma walhac nan-nga.

Pol tac whin lau Korin-nga

¹¹ Aö galic daun gitôm ngac nambwa-nga dan, magoc aposel tasan nan mac atoc nac sa, nan si asa hôc gêlêc aö su? Oc tîc bu mac apo aö waên sa, magoc mba. Mac akôm dom, ma tu dinan-nga dec aö kakuc lau gauc mbasi-nga si lên ma gapo daun sa tên mac. ¹² Tên tîc aö gambo gawhin mac, nan aö gakôm gên nan aposel nandô sic waê bu sêkôm. Aö gakôm gên dalô, gên atu-tu ma gên ti naclai atu daêsam. ¹³ Bocdinaŋ mac gauc gêm bu aö gakôm gên sake tên gôlôwac dabun natô, nan gakôm tên mac dom? Mboe mac alic aö sac bu gandac mac bu akên gên tu anem aö sa-nga dom, a? Bu bocdinaŋ, dec waten mac bu asuc anen sac kwi.

¹⁴ Kwahic dec aö kamasan daun bu wandic mac kêsi tidim tîc-nga. Magoc aö waloc tu bu wakôc mac nem gên dan-nga dom. Bu gên nan aö tac whin, nan mac nem wapa ti mone dom, magoc mac daôm. Y omandô. Aö bu wakên wapac mac dom, bu aö gatôm mac damam, ma solop dom bu balêkoc sêkên gên tu sêlôm damba ti dindai-nga. Damba ti dindai bu sêkên gên tu

sêlôm si balêkoc-nga, dec oc solop. ¹⁵ Boc-dinaŋ aö galic nayham bu wakên nen gên hon tu wanem mac sa-nga, e wakên daun sambuc tu mac-nga whin. Nalên dinaŋ aö bu watôc asê bu aö atac whin mac ndu andô, ma mac bu atac whin aö gwalec, oc nayham me mba? ¹⁶ Mac bu atac whin aö me atac whin aö dom, magoc mac aŋyalê su bu aö gakên nawapac dan tên mac dom. Magoc mboe lau nan sêkên kisa aö, nan oc sêsôm bu aö kasalê lên bu wansau mac ma malô wakôc mac nem gên natô-nga. ¹⁷ Mac gauc gêm bu aö kakin anen lau natô sêtên mac sêloc, bu sêngho mac nem gên natô su tu aö-nga, a? ¹⁸ Aö gandac Taitus bu tên mac loc, ma kakin yac nen asidôwa dan whin in. Ma Taitus kôc mac nem gên bocke, a? Mba andô. Alu akôc gauc tiger ma asa lên tiger, nan akôm gwelen naôli mbasi-nga.

Pol gêm la lau Korin-nga

¹⁹ Mac gauc gêm bu yac asôm yom hon dinan tu bu alhac daun ahuc, a? Mba. Yac akên whin Kilisi, ma asôm mba yom hon yêc awê tên mac yêc Anötö aŋgô-nga. Ma gên hon nan yac akôm, nan akôm tu bu apuc yac mba lau atac whin-nga mac dôn alhac nannga-nga. ²⁰ Aö gatôc daun bu mboe aö waloc ma watap sa bu mac nem la u natô sêsap mêtê sac dôn sêmbo. Bocke? Mac nem lau natô sêsôm dau, me sem lêmun dau, a? Lau natô atac nandê tên dau, sêwhê dau kôc-kôc, sêpu si asidôwai ma sêsec gamen, sêtoc dau sa, me sêli dau sa, a? Aö bu waloc ma walic bu mac nem lau natô sênkuc lên nan aö atac whin dom, dec aö oc wanukuc lên matôc-nga nan mac oc atac whin dom. ²¹ Mun-nga, mac nem lau daêsam sêkôm mêtê mockain-nga ti atac ngalac-nga tidau-tidau. Aö gasôm tên nac bu sênem dau kwi ma sêhu lên sac dinan sin. Kwahic dec aö gatôc daun bu mboe aö wambu waloc, ma walic bu nac sêsap lên dinan dôn napan sêmbo. Bu bocdinaŋ, dec mêtê sac dau oc kên wapac aö, ma anen Anötö oc kên aö mayan daun atu tu mac-nga.

Pol oc kên gêli lau nan sêkôm sac, nan dom

13 Nasawa saun aö oc wandic mac kêsi tidim tîc-nga. Ma aö bu wamatôc mac nem lau natô, dec aö oc wanukuc nagôlin solop tamatôc lau giso-nga, nan sêto yêc bocdec bu:

Namalac tiger bu êngôlin yom pi ngac dan, dec oc tîc dom bu dakôc in ndê yom sa. Namalac lu me tîc bu sêpuc yom dau dôn, dec dalic bu yomandô.

[Diut 19:15]

² Tên ndoc aö gac mac kêsi tidim lu-nga, nan gasôm tên lau nan sêkôm mêtê sac bu sêhu sin. Ma aö gakên puc mac bu tên ndoc aö bu wambu waloc, ma watap sa bu lau dau sêsap si lên dinan dôn napan sêmbo, dec oc wakên matôc nannga tên nac, ma tên lau natô nan sêkôm sac, nan bocdinaŋ. Kwahic dec aö gambo ahê, magoc ndoc kêpin bu wambu waloc, dec wakên puc mac pi gên tiger dinan tiyham. ³ Mac nem lau natô sêndac aö bu w atôc gên dan tên mac, nan oc

whê sa bu aö gasôm yom gam Kilisi anğô. Bocdinañ ayob daôm ñapep, bu aö oc wamatôc lau sêkôm mêtê sac-nga hon ti ñanga. Kilisi dau bu mbo whiñ mac, dec oc kên gêli mac dom, in oc kôm mêtê ñanga kaiñ tigen. ⁴Yomandô. Lau sic Kilisi pi a gicso dau gitôm ngac licwalô mba. Magoc Anötö ndê ñaclai un in sa ma kên in mbo tali ñapañ. Ma yac lau nañ mba akên whiñ piñ yac dôn am damiñ Kilisi, nañ lau licwalô mbasi bocdinañ. Magoc Anötö ndê ñaclai kên yac ambo tanli awhiñ in, tu bu anem akiñ mac-nga.

Pol gêm la lau Korin-nga tiyham

⁵ Mac bu andac batam yac bu aposel ñandô me mba, dec atôc gwaniñ daôm nem lên. Mac aňyalê su bu ñamalac nañ kên whiñ dom, nañ Kilisi mbo in ndê ñalôm dom. Bocdinañ mac bu alic bu mac akên whiñ ambo, ma Yisu Kilisi mbo nem ñalôm, dec aňyalê bu yac mba gwelen ña-ñandô dinañ, ma whê yac sa bu aposel ñandô. ⁷Yac aterñ mbec tên Anötö bu puc mac dôn ma akôm sac dañ dom. Yac atac whiñ bu mac asa lên gitên, tu bu mac nem lên tôc asê bu yac aposel ñandô lec dom. Mba. Lau ñatô bu gauc nem bu yac aposel tasan, nañ in gên ñambwa. Yac mba mbec dinañ ña-ñahu andô, nañ yac atac whiñ bu Anötö puc mac dôn bu aňkuc lên gitên en. ⁸ Lau bu sêsap lên yom ñandô-nga dôn, dec oc tôm dom bu yac akôm gên ti ñaclai tu amatôc ñac-nga. Magoc lau nañ sênkuc lên yom

ñandô-nga dom, nañ yac akôm gên ti ñaclai tu bu amatôc ñac-nga e sêhu si giso siñ. ⁹ Bocdinañ mac bu al-hac ñanga ma asap yom ñandô dôn, dec oc tôm dom bu yac atôc mba ñaclai tên mac, magoc yac oc atac ñayham atu tu mac nem lên ñayham-nga. Ma yac aterñ mbec bu mac lau akên whiñ-nga asa nem lên hon ñapep en.

¹⁰ Aö gato yom hon dinañ bu wakên puc mac bu ahu nem mêtê s ac hon siñ muñ, bu tên ndoc aö bu wahôc asê, nañ gatec bu wamatôc mac ña ñaclai nañ Pôm-dau kên tên aö. Bu in kêyalin aö sa ma kên ñaclai tên aö bu wapuc mac dôn, ma tu bu wanğwiniñ mac-nga dom.

Pol ndê yom ñambu-nga

¹¹ O asidôwai, aö bu wandic bata bapia dindec, dec bu wakôm neñ acsalô tên mac hon. Aňsahê ñanga bu andic dabiñ nem lên akên whiñ-nga hon tisolop. Anerñ yom hon dindec puc mac dôn. Akên nem gauc ti ñalôm pitigen, ma ambo awhiñ daôm ti yom malô. Akôm bocdinañ, ma Anötö, nañ Atac Whiñ ti Yom Malô Nadau, nañ oc mbo whiñ mac.

¹² Akam daôm aňkuc gôlôwac dabuñ si lên. ¹³ Anötö ndê lau dabuñ hon nañ sêmbo gameñ Masedonia-nga dindec, nañ sêkôm si acsalô ñayham tên mac. ¹⁴ Pôm-dau Yisu Kilisi ndê mwasiñ ti Anötö ndê atac whiñ puc mac dôn, ma Nalau Dabuñ piñ mac hon dôn ñapañ.

GALESIA

Yom whê bapia dindéc sa-nga

Aposel Pol to bapia dindéc têng lau sêkênj whiŋ-nga naŋ sêmbo gameŋ Galesia-nga. Muŋ-nga iŋ dau kêsêlênj tòm malac ma hoc ɲawaê ɲayham asê têng lau Galesia-nga, dec lau sic hu sêkênj whiŋ Yisu (Apo 13:14–14:23). Tiŋambu lau Israel-nga ɲatô sêhôn asê gôlôwac dabuŋ Galesia-nga, ma sêŋsônj lau sêkênj whiŋ Yisu-nga si gauc pi lêng sêti lau gitênj yêc Anötö aŋgô-nga. ɲac lau naŋ sêsap lau Israel-nga si sakiŋ akwa dôn, ma sêkac lau Galesia-nga bu sêŋkuc pwac sêsê laungac si ɲamlic ɲatô su-nga, ma sêsôn Moses ndê yomsu hoŋ ɲapu. ɲac sêsôm bu lau sêkênj whiŋ Yisu-nga naŋ lau Israel dom, naŋ bu sêkôm bocdinaŋ dom, dec oc tòm dom bu Anötö kôc ɲac sa me lic ɲac bu lau gitênj. Ma lau dau sêpu Pol ma sêsôm bu iŋ aposel ɲandô dom, ɲahu bu iŋ kac lau gameŋ apa-nga bu sêŋkuc Israel si sakiŋ akwa dom.

Tu dinaŋ-nga Pol to bapia dindéc tu bu whê dau sa bu iŋ aposel ɲandô, naŋ Yisu Kilisi lu Anötö sêŋyaliŋ iŋ sa (1:1), ma gêm mêtê tòm Yisu dau hoc asê têng iŋ (1:12). Ma iŋ bu puc lau sêkênj whiŋ-nga dôn bu sêsôn lau tasan dinaŋ si yom ɲapu dom. Iŋ sôm bu ɲawaê ɲayham tigeŋ iŋ yom ɲandô, ma ɲawaê dau têt asê tiawê bu lau sêti lau gitênj tu ɲac si sêkênj whiŋ-nga, ma tu sêŋkuc yomsu-nga lec dom. Yêc lôcwha 5 - 6 iŋ to yom ɲatô tu bu puc lau dôn bu sêkênj whiŋ ɲaŋga, sêsap mêtê atac whiŋ-nga dôn, ma sêpiŋ dau dôn ɲapep. Lau naŋ ɲalau Dabuŋ gêm gôliŋ ɲac, naŋ oc sêhu mêtê sac siŋ, ma sêkôm mêtê ɲayham eŋ (5:16-26).

Pol ndê yom ɲamata-nga

¹ Aô Pol, ma asidôwai naŋ sêmbo sêwhiŋ aô, ato bapia dindéc têng Kilisi ndê gôlôwac dabuŋ hoŋ yêc gameŋ Galesia-nga. Aô gati ɲaposel magoc ɲamalac daŋ kêyaliŋ aô sa, me lau toŋ daŋ sêŋkiŋ aô bu wati aposel dom. Mba. Yisu Kilisi lu iŋ Damba Anötö naŋ uŋ iŋ sa akênj lau batê-nga, naŋ dec sêŋyaliŋ aô sa ti sêŋkiŋ aô. ³ Mwasiŋ ti yom malô têng mac akênj yac neŋ Damaŋ Anötö lu Pômdau Yisu Kilisi. ⁴ Yisu kênj dau mbac ndu tu yac neŋ sac-nga, bu êŋgaho yac su yêc mêtê sac naŋ gêm nom dindéc ahuc. Lêng dau Damaŋ Anötö gauc gêm tidôn ma tac whiŋ bu Yisu kôm ɲandô sa. ⁵ Bocdinaŋ datoc Anötö ndê waê sa tòm têm sambob dandic ɲawaê. Yomandô!

Pol kênj puc lau bu sêŋkuc ɲawaê ɲayham tigeŋ

⁶ Tu Kilisi-nga dec Anötö kêmwasin mac, ma kêgalêm mac sa ati iŋ ndê lau. Magoc ɲagahô eŋ, mac ahu iŋ ti ɲawaê ɲayham naŋ aposel sem, naŋ siŋ, ma aŋkuc yom wakuc. Mac nem lêng dinaŋ kôm aô gahêdaênj.

⁷ Yom naŋ mac aŋkuc, naŋ yom ɲandô dom. Mboe lau ɲatô sêŋsônj mac nem gauc ma sêŋsahê bu sêŋsônj ɲawaê ɲayham pi Kilisi whiŋ. ⁸ Aŋgô su naŋ! Yac dauŋ me aŋela undambê-nga daŋ, me asa bu têng mac meŋ ma nem mêtê wakuc, naŋ so mêtê naŋ muŋ-nga yac ahoc asê têng mac, naŋ oc tap Anötö ndê atac ɲandê sa. ⁹ Aêc! Yac asôm su, ma aô wasôm tiyham. Asa naŋ bu hoc mêtê asê têng mac naŋ so yac lau aposel mba

mêtê naŋ mac akôc sa su, naŋ oc tap Anötö ndê atac ɲandê sa.

¹⁰ Mac gauc gêm sake? Aô gato yom dindéc tu bu lau sêlic aô ɲayham ma sêmpiŋ aô-nga, me tu bu Anötö lic aô ɲayham-nga? Aŋgô! Aô bu wakôm tu ɲamalac-nga, dec aô Kilisi ndê ɲgac akiŋ dom.

Pol whê sa bu iŋ Anötö ndê aposel ɲandô

¹¹ O asidôwai, aô bu wawhê sa têng mac bu mêtê naŋ gahoc asê têng mac, naŋ ɲamalac si yom dom. ¹² Bu ɲamalac daŋ kênj têng aô me kêdôhônj aô dom, magoc Yisu Kilisi hoc asê têng aô. ¹³ Mac aŋgô aô ɲawaê su, dec aŋyalê bu muŋ-nga lê aô gam akiŋ Anötö kakuc lau Israel-nga si sakiŋ akwa. Aô gasa ɲac si lêng dau gahôc gêlêc ɲac si daêsam naŋ si yala gitôm aô neŋ. Ma gayêm dauŋ su tu wanŋkuc abanji Israel-nga si ɲagôliŋ. Ma mac aŋgô bu aô gakênj kisa ɲaŋga têng Anötö ndê gôlôwac dabuŋ naŋ sêkênj whiŋ Yisu, ma gakôm bu wasen ɲac su. ¹⁵ Magoc Anötö kêyaliŋ aô sa gwanan su, têng têm aô gambo dinaŋ atac ɲalôm eŋ, ma tu iŋ ndê lêng êmwasiŋ lau-nga dec kêgalêm aô sa bu wanem akiŋ iŋ. Ma tiŋambu iŋ gêlic ɲayham ¹⁶ bu hoc iŋ ndê Atu Yisu asê têng aô, tu bu wasôm iŋ ndê ɲawaê ɲayham asê têng lau naŋ lau Israel dom. Têng dinaŋ aô gasôm yom gawhiŋ lau ɲatô dom. ¹⁷ Ma aô gapi Jerusalem bu walic lau naŋ sêti aposel sêmuŋ aô, naŋ dom. Mba. Aô gatênj gameŋ Arabia-nga ga, ma tiŋambu gambu gatênj malac Damaskas. ¹⁸ Aô gambo malac dinaŋ yala tö su, goc gapi Jerusalem ga bu walic

Pita, ma gambo gawhiñ inñ tòm bêc 15. ¹⁹ Aô galic Pôm-dau asi Jems, magoc galic aposel ñatô dom. ²⁰ Aô wasôm yêc Anötö anğô-nğa bu yom nañ kwahic dec gato, nañ yom tasanğ dom. ²¹ Tiñambu aô gatên gameñ Siria ma Silisia-nğa ga. ²² Gôlôwac dabuñ gameñ Judia-nğa nañ sêkên whiñ Kilisi, nañ sêlic aô anğon andô dom. ²³ Magoc sênğô ñawaê pi aô bocdec bu, “Ngac nañ muñ-nğa kên kisa tên yac, kwahic dec kôm gwelenğ ma gêm mêtê pi lên dakên whiñ-nğa nañ muñ-nğa inñ kôm bu senğ su.” ²⁴ Bocdinañ sêmpiñ Anötö tu inñ gêm aô kwi-nğa.

Lau aposel Jerusalem-nğa sêkôc Pol sa

2 Yala 14 giñga su goc gapi Jerusalem ga tiyham, ma gakôc Banabas lu Taitus sêwhiñ aô. ² Anötö dau hoc yom dañ asê tên aô ma kac aô, dec gapi Jerusalem ga tên ndoc dinañ. Ma ñawaê ñayham nañ gahoc asê tên ñlau gameñ apa-nğa, nañ aô gawhê sa yêc Jerusalem. Aô gawhê sa tên lau hoñ dom, magoc gawhê sa tên lau sêkên whiñ-nğa si lau bata. Aô gatec bu lau sêpu gwelenğ nañ gakôm, me sêsôm bu aô gakôm ñambwa, ma tu dinañ-nğa dec gawhê dauñ sa tên ñac lau dau. ³ Ñac sênğyalê bu Taitus nañ whiñ aô tên têm dinañ, inñ ngac Grik-nğa. Magoc sêkac yac bu asê inñ ndê ñamlic ñatô êñkuc lau Israel-nğa si pwac nañ dom.

⁴ Yom hoñ dinañ hóc asê, ñahu bu lau ñatô sênğsau bu sêti yac mba asidôwai ma sêmenğ sêmbo sêwhiñ yac bu sêtip lên ti sakiñ nañ yac andôhôn tên lau gameñ apa-nğa. Yisu Kilisi kêgapwêc yac su yêc sakiñ yomsu-nğa, magoc ñac lau tasanğ dinañ sêkôm bu sêkac yac kwi ma anğuc lên yomsu-nğa tiyham atôm lau akiñ ñambwa. ⁵ Tigenğ yac alhac ñanğa ma asôc ñac ñapu dañ dom, ñahu bu yac atac whiñ bu mac lau Galesia-nğa anyalê yom ñandô pi ñawaê ñayham, ma asap dôn ñapanğ.

⁶ Aô kayalê bu Anötö toc ñamalac dañ sa hóc gêlêc dañ su dom. Tu dinañ-nğa dec gahêgo dauñ dom tên ndoc nañ gawhê dauñ sa tên lau nañ gôlôwac dabuñ Jerusalem-nğa sêtoc sa sêti ñac si lau bata. Ma ñac sêsôm yom dañ bu sêmatôc ñawaê ñayham nañ gam yêc lau apa si gameñ, nañ dom. ⁷ Mba! Ñac sêlic bu Anötö kên ñawaê ñayham sip aô amanğ bu wahoc asê tên lau nañ lau Israel dom, tôm inñ kên sip Pita amba bu hoc asê tên lau Israel-nğa. ⁸ Bu Anötö kên ñaclai tên Pita ma kêyalinğ inñ sa ti lau Israel-nğa si aposel, ma kên ñaclai tên aô bocdinañ, ma kêyalinğ aô sa gati lau gameñ apa-nğa si aposel. ⁹ Lau sêkên whiñ-nğa yêc Jerusalem sêtoc Jems, Pita ma Jon sa sêti ñac si ñagôlônğ. Ma tên ndoc lau tō dinañ sêlic bu aô gatap Anötö ndê mwasiñ sa su, dec sêkam alu Banabas tu bu sêtôc asê bu ñac sêkôc alu ti alu mba yom sa. Ma ñac si ñalôm pitigenğ bu yac akôm gwelenğ ñawaê ñayham-nğa awhiñ lau gameñ apa-nğa, ma ñac sêkôm sêwhiñ lau Israel-nğa. ¹⁰ Ñac sêndac gên tigenğ, nañ bu yac gauc nem ñac si lau nañ sêpônđa dau. Ma gên dau aô gauc gêm tidônğ su bu wakôm.

Pol sôm Pita yêc malac Antiok

¹¹ Tiñambu aô gambo malac Antiok, ma Pita menğ mbo malac dau whiñ. Magoc malô aô galic yêc awê bu inñ kôm gên dañ, nañ so yom ñandô ñawaê ñayham-nğa. Ma tu dinañ-nğa dec aô gasôm yom sêmbalanğ-nğa solop tên inñ. ¹² Bu tên ndoc inñ hóc asê Antiok tiwakuc, nañ inñ kôm mêtê solop. Inñ ndôc ti gên gên whiñ lau sêkên whiñ-nğa nañ lau Israel dom, dec tōc asê bu inñ hêgo dau tu Moses ndê yomsu-nğa dom. Magoc tiñambu lau Israel-nğa ñatô nañ sem gwelenğ sêwhiñ Jems, nañ sêhóc asê malac Antiok. Pita kêyalê bu ñac sêsap Moses ndê yomsu dônğ ma ñac bu sêkac lau gameñ apa-nğa bu sênğkuc lau Israel-nğa si ñpwac sêsê laungac ñamlic ñatô su-nğa. Tu dinañ-nğa dec inñ tōc dau ma kêdahinğ dau su yêc lau nañ lau Israel dom. Inñ ndê lên dau inñ lên giso. ¹³ Ma lau sêkên whiñ-nğa Israel-nğa ñatô nañ sêmbo malac Antiok, nañ sênğkuc inñ ma sêsa lên tasanğ dinañ sêwhiñ, e lên dau hê Banabas kwi whiñ. ¹⁴ Tên ndoc aô galic bu ñac si mêtê dau so yom ñandô ñawaê ñayham-nğa, dec gasôm yom tên Pita yêc ñac hoñ anğô-nğa bocdec bu, “Am ngac Israel-nğa, magoc tên ndoc am mwenğ hóc asê malac Antiok, nañ am mbo whiñ lau nañ lau Israel dom, ma hêgo daôm tu Israel-nğa si yomsu-nğa dom. Magoc malô am kac nem ñalôm kwi ma kôm gitôm am gêlic Moses ndê yomsu gitôm gên atu, ma hu lau dau siñ ma mbo ahê ñac. Bocke? Kwahic dec am bu kac lau gameñ apa-nğa bu sêsôc lau Israel-nğa si ñagôlinğ ñapu, a?”

Lên tigenğ yêc bu dati lau gitên, nañ dakên whiñ

¹⁵ Ma aô gasôm tên Pita, “Yac lau Israel-nğa êlêmê dasam lau gameñ apa-nğa bu lau sac, bu ñac sênğkuc Moses ndê yomsu dom. Magoc hêclu neñ ñahu yêc lau gameñ apa-nğa dom. Mba. Dinañi sêkôc hêclu dambo lau Israel-nğa nañ dakôc Moses ndê yomsu, nañ ñalôm. ¹⁶ Magoc yac tanğyalê su bu ñamalac dañ oc ti ñamalac gitên yêc Anötö anğô-nğa tu inñ kêkuc lên yomsu-nğa dom. Mba, oc tôm dom. Magoc tu ñamalac dañ kên whiñ Yisu Kilisi-nğa, dec Anötö gêlic inñ bu ñamalac gitên. Senğ tigenğ dinañ gic lau hoñ ñawaê, yac lau Israel-nğa, ma lau gameñ apa-nğa boc-dinañ. Tanğkuc lên dakên whiñ Yisu Kilisi-nğa tu bu dati lau gitên tu lên dinañ-nğa, ma tu tanğkuc lên yomsu-nğa lec dom.”

¹⁷ Kwahic dec yac tanğkuc lên dakên whiñ Kilisi-nğa tu bu dati lau gitên-nğa. Mboe lau ñatô oc sêsam yac bu lau sac tu yac tanğkuc lên yomsu-nğa tiyham dom. Magoc yac oc dasôm sake? Lên dakên whiñ Kilisi-nğa kên ñasawa tên yac tu dakôm sac-nğa, a? Aô wasôm, mba andô! ¹⁸ Muñ-nğa aô kasahê bu wati ngac gitên tu kakuc yomsu-nğa, magoc kwahic dec gahu lên dau siñ su. Aô bu wambu wandi wasôc yomsu ñapu tiyham, dec oc tōc gên tigenğ asê tên aô, nañ bu aô ngac kagili yomsu-nğa. ¹⁹ Bu sakiñ yomsu-nğa tōc asê tên aô bu gawêkaiñ senğ wambac ndu-nğa, ma bocdinañ dec aô tanğkwê lên yomsu-nğa bu nem aô sa tiyham lec dom.

Yomandô. Aô gahu lêng yomsu-nga siŋ, tu bu wanem akiŋ Anötö tòm aneŋ bêc hoŋ wambo taŋli-nga. Anötö dau piŋ aô dôn gam damiŋ Kilisi gitôm gambac ndu pi a gicso dau gawhiŋ iŋ. ²⁰ Ma kwahic dec aneŋ ŋahu gambo taŋli-nga sip aô dauŋ dom, magoc gambo taŋli tu Kilisi naŋ tisa mbo tali tiyham ma mbo aneŋ ŋalôm naŋ-nga. Ma tòm bêc hoŋ naŋ wambo taŋli wambo nom lec, naŋ wasa lêng tigeŋ bocdec bu, wakên whiŋ Anötö Atu naŋ tac whiŋ aô ma kên dau tu aô-nga. ²¹ Aô galic Anötö ndê mwasiŋ gitôm gên ŋambwa dom. Mba. ŋahu bu ŋamalac daŋ gitôm dom bu ti ŋamalac gitên tu iŋ kêkuc yomsu-nga. Bu bocdinaŋ, dec Kilisi ndê mbac ndu naŋ oc ŋahu mbasi.

Lêng yomsu-nga ma lêng dakên whiŋ-nga

3 O mac lau Galesia-nga, mac lau gauc mba. Yac awhê yom hoŋ pi Yisu Kilisi sa yêc awê têng mac, e tòm mac daôm tanôm alic iŋ mbac ndu pi a gicso dau. Magoc asa dec meŋ ma kêŋsôn mac nem gauc? ² Aô bu wakên gêndac têng mac pi yom tigeŋ bocdec bu, mac aŋkuc yomsu dec Anötö kêŋ ŋalau Dabuŋ têng mac, me mac akên whiŋ ŋawaê ŋayham pi Kilisi, naŋ mac aŋgô su, dec iŋ kêŋ ŋalau têng mac? ³ Bocke ma kwahic dec mac nem gauc tisac? Têng ndoc mac akên whiŋ tiwakuc, naŋ mac asa nem lêng ti ŋalau Dabuŋ ndê ŋaclai, ma ahu lêng yomsu-nga siŋ. Tu dinaŋ-nga lau naŋ sêsap yomsu dôn, naŋ sêkên kisa mac. Tu sake-nga kwahic dec mac bu ambu asôc yomsu ŋapu tiyham, ma gauc gêm bu Anötö oc kôc mac sa tu gên naŋ mac daôm akôm tu aŋkuc yomsu-nga. Mac bu akôm bocdinaŋ, dec kisa atu naŋ mac ahôc têng ŋamata-nga, naŋ ŋahu mbasi. ⁵ Aŋgô! Anötö kêŋ ndê ŋalau Dabuŋ têng mac ma kôm gên dalô daêsam yêc mac aŋôm-nga. Iŋ kôm gên dau tu mac aŋkuc yomsu-nga, me tu mac akên whiŋ yom pi Kilisi, naŋ mac aŋgô su-nga?

⁶ Gauc nem Abraham. Iŋ kêŋ whiŋ Anötö, ma tu dinaŋ-nga Anötö gêlic iŋ bu ŋgac gitên. ⁷ Bocdinaŋ aŋyalê bu lau hoŋ naŋ sêŋkuc lêng sêkên whiŋ-nga, naŋ Anötö gêlic ŋac sêtôm Abraham ndê lau wakuc. ⁸ Yom naŋ sêto yêc, naŋ tôte asê gwanan bu Anötö oc lic lau naŋ lau Israel dom, naŋ bu lau gitên, tu ŋac si sêkên whiŋ-nga. Anötö sôm ŋawaê ŋayham dau asê têng Abraham gwanan su bocdec bu:

Lau nom-nga hoŋ oc sêtap aneŋ mbec ŋamwasiŋ sa yêc am.

[Gen 12:3]

⁹ Abraham kêŋ whiŋ, dec tap Anötö ndê mbec ŋamwasiŋ sa. Ma bocdinaŋ lau hoŋ naŋ sêkên whiŋ, naŋ oc sêtap mbec dau ŋamwasiŋ sa sêwhiŋ Abraham. ¹⁰ Magoc lau hoŋ naŋ gauc gêm bu ŋac oc sêti lau gitên tu sêŋkuc yomsu-nga, naŋ oc sêtap Anötö ndê tac ŋandê sa, tòm yom daŋ naŋ sêto yêc, naŋ sôm bocdec bu:

Asa naŋ kêkuc yomsu hoŋ naŋ sêto sip buku yomsu-nga, naŋ ŋapep ma timala dom, naŋ oc tap Anötö ndê tac ŋandê sa.

[Diut 27:26]

¹¹ Ma yom daŋ tiyham sêto yêc bocdec bu:

Lau gitên oc sêndôc tali tu ŋac si sêkên whiŋ-nga.

[Hab 2:4]

Yom dau tôte asê tiawê bu ŋamalac daŋ oc ti ŋamalac gitên yêc Anötö aŋgô-nga tu iŋ kêkuc yomsu-nga dom.

¹² Lêng yomsu-nga sôm bu ŋamalac naŋ tòm bu sa ndê lêng êŋkuc yomsu hoŋ ŋapep eŋ, naŋ oc ndôc tali.

Magoc lêng yomsu-nga dinaŋ so lêng dakên whiŋ-nga.

¹³ Asa naŋ takwê lêng yomsu-nga bu nem iŋ sa, naŋ gic waê bu tap Anötö ndê atac ŋandê sa. Magoc Kilisi kêgaho yac su yêc lêng datap atac ŋandê dinaŋ sa-nga. Iŋ dau hôc Anötö ndê atac ŋandê tu yac-nga, tòm yom naŋ sêto pi lau sac, naŋ yêc bocdec bu:

Lau hoŋ naŋ sêkên ŋac sêŋgalên a, naŋ dalic ŋac gitôm lau naŋ sêtap Anötö ndê tac ŋandê sa.

[Diut 21:23]

¹⁴ Yisu Kilisi hôc ŋandê dinaŋ tu bu lau naŋ lau Israel dom, naŋ dec oc sêtap Abraham ndê mbec ŋamwasiŋ sa sêwhiŋ lau Israel-nga. Ma yac hoŋ oc dakôc ŋalau Dabuŋ, naŋ Anötö gic bata su, naŋ sa tu yac neŋ dakên whiŋ Yisu-nga.

Pwac yomsu-nga, ma pwac mwasiŋ-nga

¹⁵ O asidôwai, wanem dôhôn pi ŋamalac si lêng bu wawhê gên dau sa. Pwac naŋ ŋamalac lu sêmatiŋ tidôn su, naŋ oc tòm dom bu ŋgac daŋ ndic têku, me seŋ su. Ma Anötö ndê pwac bocdinaŋ. ¹⁶ Iŋ gic bata yom têng Abraham ma sôm bocdec bu, "Aô oc wanem mbec am ti nem wakuc." Yom naŋ iŋ sôm pi Abraham ndê wakuc, naŋ hêganôn lau daêsam dom, magoc hêganôn Abraham ndê ŋgac wakuc tigeŋ, naŋ Kilisi dau.

¹⁷ Aô wasôm têng mac bu Anötö gic bata yom dau têng Abraham muŋ su, ma tiŋambu yala 430 giŋga su, dec iŋ kêŋ ndê yomsu têng lau Israel-nga. Magoc yomsu dau seŋ pwac mwasiŋ-nga naŋ Anötö kêmatiŋ whiŋ Abraham, naŋ su dom. ¹⁸ Lau bu sêtap Anötö ndê mwasiŋ sa tu sêŋkuc yomsu-nga, naŋ dec lêng dau kêkuc yom naŋ Anötö gic bata têng Abraham, naŋ dom. Magoc bocdinaŋ dom. Bu Anötö gic bata yom têng Abraham ma sôm bu êmwasiŋ iŋ ŋambwa.

¹⁹ Bocdinaŋ Anötö kêŋ yomsu ŋahu bocke? Iŋ kêŋ tu bu tôte ŋamalac si sac asê-nga, bu lhac e Abraham ndê wakuc naŋ Anötö gic bata yom pi iŋ, naŋ hoc asê. Ma gên daŋ tiyham. Aŋela sêkôc Anötö ndê yomsu ma sêkên têng ŋgac ŋalhu-nga daŋ, naŋ Moses. ²⁰ ŋgac ŋalhu-nga dau kôm gwelen mbo Anötö ma lau Israel-nga ŋalhu ma kôm yomsu. Magoc pwac mwasiŋ-nga naŋ Anötö kêmatiŋ whiŋ Abraham, naŋ iŋ dau kêŋ solop têng iŋ, ma ŋgac ŋalhu-nga mbasi.

Yomsu oc tôte yac neŋ sac asê, ma wê yac datên Kilisi dandi

²¹ Bocdinaŋ wandac mac bocdec bu, yomsu seŋ mwasiŋ naŋ Anötö gic bata tidôn bu kêŋ têng Abraham naŋ su, me? Wasôm têng mac bu mba andô. Yac bu datôm bu datap seŋ dandôc taŋli-nga sa yêc yomsu, dec yomsu dau oc ti yac neŋ seŋ dati lau gitên-nga.

²² Magoc oc tòm dom. Anötö ndê yom nanj sêto yêc, nanj whê sa bu lau nom-nga honj sêndöc gapocwalô sac-nga. Njalên dinan mwasiñ nanj Anötö gic bata, nanj hêganôn lên dakên whiñ-nga, ma datap mwasiñ dau sa tu dakên whiñ Yisu Kilisi-nga.

²³ Muñ-nga, lên dakên whiñ-nga dinan menj sa tiawê su dom. Têñ têt dinan yac dambo datôm lau gapocwalô-nga nanj yomsu sô yac dôn, bu dambo bocdinañ e Anötö têt lên dakên whiñ-nga asê tiawê. ²⁴ Anötö kên yomsu bu nem gôlin yac ma têt yac neñ sac asê, goc wê yac datên Kilisi dandi, bu datap lên dati lau gitên-nga sa tu yac neñ dakên whiñ in-nga. ²⁵ Ma kwahic dec lên dakên whiñ-nga menj sa su, dec dambo yomsu napu tiyham dom.

Dati Anötö atuwêi ti ngac

²⁶ Mac honj ati Anötö ndê balêkoc tu mac nem akên whiñ Yisu Kilisi-nga. ²⁷ Bu mac honj nanj alin busangu, nanj gên dau piñ mac dôn am damin Kilisi, tòm mac asôc in ti nem ñakwê. ²⁸ Ma Anötö kôc mac sa kêkuc mac nem nahu nom-nga dom. Mba. Mac bu lau Israel-nga, me lau apa, lau akiñ nambwa me lau nanj dau sêmbo si gên, lauwhê me laungac, tigenj anyalê bu Anötö kôc yac honj sa tu yac neñ dakên whiñ Yisu Kilisi-nga, nanj piñ yac honj dôn dapitigenj. ²⁹ Ma mac lau asa nanj ati Kilisi ndê, nanj ati Abraham ndê lau wakuc bocdinañ, ma awêkaiñ mwasiñ nanj Anötö gic bata têt Abraham.

4 Aô wawhê gên dau sa têt mac bocdec bu. Balê nanj damba gic bata bu kên ndê wapa lêngsêm têt in, nanj oc wêkaiñ gên dau yomandô. Magoc damba bu mbac ndu têt ndoc in mbo balê, dec in oc kôc wapa dau sep dom, ma in oc mbo gitôm damba ndê ngac akiñ nambwa danj. ² Ma lau ñatô oc sêyob in ti ndê wapa lêngsêm e in ndê yala gitôm nanj damba sôm tidôn gwanan su. ³ Ma yac bocdinañ. Muñ-nga yac dakên whiñ su dom, nanj dambo datôm balêkoc sauñ, ma datôm lau akiñ nambwa nanj dambo yomsu ti ñagôlin nom-nga napu. ⁴ Magoc têt ndoc nanj Anötö sôm gwanan su, nanj menj sa, goc in kên ndê Atungac menj mbo nom. In dinda kôc in ti ñamalac nom-nga nanj mbo yomsu napu, ⁵ bu êngapwêc yac lau nanj dambo yomsu napu, nanj su, ma yac dati Anötö ndê balêkoc. ⁶ Ma Anötö kên ndê Atu ndê Njalau sip yac honj neñ ñalôm, dec têt asê bu mac lau gameñ apa-nga ati Anötö ndê balêkoc awhiñ yac lau Israel-nga. Ma Njalau dau gêm yac sa dec data Anötö ti atac pa su, ma dasam in bu, "Daman, Daman." ⁷ Bocdinañ kwahic dec yac lau akiñ tiyham dom, magoc yac Anötö ndê balêkoc solop. Ma yac dati Anötö ndê balêkoc, dec dawêkaiñ gên lêngsêm nanj gic waê in ndê balêkoc.

Pol ñalôm ñawapac tu lau Galesia-nga

⁸ Muñ-nga mac am gauc Anötö, ma am akiñ gên nom-nga nambwa nanj Anötö ñandô dom. ⁹ Magoc kwahic dec mac anyalê Anötö, ma gên atu danj whiñ bocdec bu, Anötö dau kêyalê mac su. Ma bocke dec

mac bu akac daôm kwi, ma ambu andi asôc yomsu napu, dec ambo atôm lau akiñ tiyham? Bu yomsu honj, nanj ñagôlin nom-nga nambwa nanj ña-ñaclai ti ñandô mbasi. ¹⁰ Tu sake-nga mac bu anjuc ñagôlin nambwa nanj hêganôn bêc ti ayô, ma yala ti têt ñatô? ¹¹ Aô gatôc dauñ tu mac-nga bu mboe gwelenj nanj aô gakôm têt mac, nanj oc ñandô mbasi. ¹² O asidôwai. Muñ-nga mac lau apa ambo yomsu napu dom, ma aô gahu lên yomsu-nga siñ tu bu wambo watôm mac. Magoc kwahic dec lau ñatô sênsau mac, dec mac ambo atôm lau akiñ tiyham tu yomsu-nga. Bocdinañ dec watenj mac bu ahu lên dinan siñ ma ambo atôm aô. Ma alic aô ñayham tòm muñ-nga nanj aô gambo gawhiñ mac, nanj mac akôm aô sac dom. ¹³ Têt têt dinanj gêm bac kôm aô, dec gambo têt gawhiñ mac, ma gahoc ñawaê ñayham asê têt mac. Mac anyalê gên dau su. ¹⁴ Aneñ gêm bac dau kên ñawapac têt mac bu ayob aô, magoc mac apu aô me alic aô sac dom. Mba. Mac akôc aô sa gitôm Anötö ndê añela danj, me tòm mac akôc Yisu Kilisi dau sa. ¹⁵ Têt ndoc dinan mac atac whiñ bu anem aô sa êñlêc, e tòm mac bu akip nem tanôm ñakôp sa ma akên têt aô. Yomandô. Magoc kwahic dec mac nem atac ñayham tu aô-nga ginja su. ¹⁶ Bocke? Tu aô gasôm yom ñandô asê têt mac-nga, dec kwahic mac alic aô tòm nem ñacyo, a?

¹⁷ Nac lau tasanj dinanj sêkôm ñanja bu sêkac mac kwi asôc yomsu napu tiyham. Magoc sêkôm tu mac atap ñandô ñayham danj sa-nga dom. Nac atac whiñ bu mac ahu aô siñ ma akên daôm sambuc tu anjuc ñac-nga. ¹⁸ In lên ñayham bu mac akên daôm sambuc tu bu akôm gên nanj nahu ñayham yêc. Ma aô bu wambo wawhiñ mac, me aô bu wambo dom, magoc akôm bocdinañ napanj.

¹⁹ O aneñ balêkoc awhê ma ngac. Kwahic dec aô kasahê ñandê atu tiyham tu mac-nga, gitôm awhê nanj balêkoc tunj in. Nahu bu aô tac whiñ ndu andô bu Kilisi ndê yom tidôn yêc mac nem ñalôm, e andi atôm in dau. ²⁰ Aô neñ ñalôm ñawapac atu tu mac-nga, ma senj danj bu hôc pi aô, dec aô atac whiñ kêlêc bu wambo wawhiñ mac, ma wasôm yom ñayham-ñayham têt mac, ô yom ñanja nanj kwahic dec gato têt mac.

Sara lu Haga sêti ñadôhôn

²¹ Mac lau nanj atac whiñ bu ambo yomsu napu, aô bu wandac mac bocdec bu. Mac anyalê senj nanj yomsu bu wê mac atên andi, me mba? ²² Gauc nem yom nanj sêto yêc pi balêkoc ngac lu nanj Abraham kwê asê. Balê danj dinda Haga in awhê akiñ nambwa, ma balê danj dinda Sara in awhê akiñ dom, in Abraham nawhê solop. ²³ Haga kôc balêkoc kêkuc ñamalac nom-nga si lên nambwa. Magoc Sara kôc balêkoc kêkuc yom nanj Anötö gic bata têt Abraham. ²⁴ Gên dau in gitôm yom gôlin danj, bu awhê lu dinanj sêti pwac lu ñadôhôn. Haga ti dôhôn pwac akwa yomsu-nga nanj Anötö kêmatin yêc Lôc †Sainai yêc gameñ Arabia-nga. Ma balêkoc pwac dinan-nga sêti lau akiñ nambwa tòm Haga. Ma Haga ti dôhôn malac Jerusalem têt dindec-nga, bu malac dau ti ndê lau sêmbo sêtôm lau akiñ nambwa

bocdinañ. ²⁶ Magoc Sara ti dôhôn malac Jerusalem wakuc nañ yêc undambê, ma iñ gitôm yac neñ dinañ ñandô nañ awhê akiñ ñambwa dom. ²⁷ Bu sêto yom dañ yêc bocdec bu:

Am awhê gapoc nañ kôc balêkoc dom, atac ñayham sa. Am nañ kêsahê balêkoc tuñ am dom, nañ mbwêc ti atac ñayham. Bu kwahic dec am mbo gitôm awhê nañ balêkoc mba, magoc tiñambu am oc tap nem balêkoc sa hôc gêlêc awhê nañ gêm ñgac sa, nañ su.

†

[Ais 54:1]

²⁸ Aneñ asidôwai. Tu Kilisi-nga dec mac ati balêkoc pwac mwasiñ-nga gitôm Aisak, balêkoc nañ hôc asê kêkuc yom nañ Anötö gic bata têt Abraham. ²⁹ Muñ-nga Ismael, balêkoc nañ hôc asê kêkuc ñamalac si lêt, nañ kên kisa Aisak, nañ hôc asê ña Nalau Dabuñ ndê ñaclai. Ma kwahic dec mac ahsahê kisa ñalên kaiñ tigen yêc lau nañ sêsap lêt yomsu-nga dôn. ³⁰ Magoc gauc nem yom nañ sêto yêc bocdec bu:

Kên awhê akiñ lu iñ atuñgac sêlhô sêndi, bu awhê akiñ ndê balê dau oc wêkaiñ wapa lêtsem ñatô whiñ ñadauwê ndê atuñgac dom.

[Gen 21:10]

³¹ Bocdinañ asidôwai, akôc gauc ñanga bocdec bu. Yac awhê akiñ Haga ndê balêkoc dom, magoc yac ñadauwê Sara ndê balêkoc solop.

Dasap lêt dakên whiñ-nga dôn, bu Kilisi kêgapwêc yac su yêc lêt yomsu-nga

5 Kilisi kêgapwêc yac su dec dambo datôm lau akiñ ñambwa tiyham dom. Bocdinañ alhac ñanga, ma ayob daôm bu wapac lêt yomsu-nga êngwiniñ mac e ati lau akiñ tiyham dom. ² Aô Pol wasôm têt mac bu asa nañ gauc gêm bu ti ñgac gitên tu iñ kêkuc yomsu sêsê laungac ñamlic ñatô su-nga, nañ Kilisi gitôm dom bu oc nem iñ sa. ³ Aô wasôm tiyham têt mac, bu asa nañ sôc yomsu tigen dinañ ñapu, nañ êñkuc yomsu hoñ bocdinañ ndic ñawaê. ⁴ Mac lau nañ gauc gêm bu ati lau gitên tu añkuc yomsu-nga, nañ akac daôm su yêc Kilisi ma yêc Anötö ndê mwasiñ. ⁵ Nahu bu Anötö gêlic yac tôm lau gitên tu yac neñ dakên whiñ-nga. Ma Nalau Dabuñ puc yac dôn bu dahôn ti dakên batan gên dau ña-ñandô. ⁶ Bu yac lau nañ dati Yisu Kilisi ndê, nañ tanyalê bu lêt yomsu-nga dañ oc nem yac sa ñandô dom. Nac bu sêsê yac ñamlic ñatô su, me sêsê yac dom, nañ dalic tôm gên ñambwa. Gên tigen yac dalic bu gên atu, nañ dakên whiñ Kilisi. Ma yac neñ mêtê atac whiñ neñ asidôwai-nga tôc yac neñ dakên whiñ asê.

† Aisaya to yom dau pi malac Jerusalem têt ndoc ñacyo sêngaho lau Israel-nga su ma sêkôc ñac sa si sêndôc gameñ Babilon-nga gitôm lau gapocwalô-nga. Aisaya gêlic bu malac dau tigasañ, dec gêm dôhôn pi awhê gapoc. Pol kôc Aisaya ndê yom ma to sip iñ ndê bapia têt lau Galesia-nga bu whê yom nañ iñ to pi malac Jerusalem lu, nañ sa. Yom pi awhê nañ gêm ñgac sa su, nañ hêganôn lau Israel-nga ma malac Jerusalem akwa. Ma yom pi awhê gapoc nañ oc tap balêkoc daêsam sa, nañ hêganôn lau sêkên whiñ Yisu-nga nañ oc sêndôc malac Jerusalem wakuc.

⁷ Muñ-nga lêt, mac asa nem lêt akên whiñ-nga ñapep er, atôm lau nañ sênti ñanga. Tigen asa kalhac mac ahuc e ahu yom ñandô siñ? ⁸ Lau nañ sêlhac mac ahuc, nañ sêmen akên Anötö nañ kêgalêm mac sa, nañ ndê dom. ⁹ Ayob daôm ñapep têt lau kaiñ dinañ, bu yom nañ ñac sêndôhôn, nañ gitôm yist nañ sêkên sip bolom ñalôm ma kôm gwelen malô-malô e gêm bolom sambuc ahuc. ¹⁰ Tu Kilisi piñ yac hoñ dôn-nga, dec gakên whiñ bu mac oc akôc aneñ yom dindec sa, ma atec yom bambaliñ hoñ. Ma asa nañ bu lhac mac ahuc ma êñsôn mac nem gauc, nañ oc tap iñ ndê gwelen dau ñagêyô sa.

¹¹ O asidôwai, lau ñatô sêngôliñ yom pi aô ma sêsôm bu aô gam mêtê ma gapuc yomsu sêsê ñamlic ñatô su-nga dôn. Añgô su nañ. Aô bu wapuc yomsu dau dôn, dec tu sake-nga lau Israel-nga nañ sêsap yomsu dôn, nañ sêkên kisa aô? Ma aô bu wapuc yomsu dau dôn, dec yom nañ yac ahoc asê pi Yisu ndê mbac ndu pi a gicso dau, nañ dec oc wakôm nditôm yom ñambwa. Yom pi Yisu ndê mbac ndu, nañ gitôm hoc nañ lau Israel-nga daêsam sêtin gahi pi-nga. ¹² Oc ñayham bu lau nañ sêngilí mac bu añkuc yomsu sêsê ñamlic ñatô su-nga, nañ sêtin dandi ñamlic sambuc kic-kic.

¹³ O aneñ asidôwai. Anötö kêgalêm mac sa bu ambo atôm lau akiñ yomsu-nga dom. Tigen iñ ndê galem di-nañ kên ñasawa têt mac bu akôm sac tôm ñalôm akwa kêngilí mac dom. Mba! Anem akiñ asidôwai ti añkuc mêtê atac whiñ-nga. ¹⁴ Bu yomsu hoñ sôc yomsu tigen ñapu, nañ yêc bocdec bu, “Am atac whiñ lau menpañ am, gitôm am atac whiñ daôm.” ¹⁵ Magoc mac bu alic daôm sac-sac me awhê daôm kôc-kôc, dec lêt dinañ gitôm bu oc sen mac su andiñam.

Lêt nom-nga, ma Nalau Dabuñ ndê lêt

¹⁶ Bocdinañ wasôm têt mac bu asa nem lêt tôm Nalau Dabuñ gêm gôliñ mac, dec oc tôm dom bu akôm mêtê ñalôm akwa-nga ñandô sa. ¹⁷ Bu mêtê nañ mac nem ñalôm akwa bu êngilí mac bu akôm, ma mêtê nañ Nalau tac whiñ bu mac akôm, nañ sêtôm dau dom. Nahu bu mac nem ñalôm akwa ma Nalau Dabuñ sic siñ têt dandi, tu bu sênem gôliñ mac-nga. Tu dinañ-nga dec mac atôm dom bu akôm tôm mac daôm atac whiñ. Mac oc añkuc ñalôm akwa ndê ñagôliñ, me Nalau Dabuñ oc nem gôliñ mac. ¹⁸ Magoc Nalau bu nem gôliñ mac, dec mac ambo yomsu ñapu tiyham dom.

¹⁹ Lau nañ ñalôm akwa gêm gôliñ ñac, nañ si mêtê sac-sac tôc dau yêc awê. Nac sêkôm mêtê mockaiñ-nga, mêtê ñadômbwi, ma mêtê atac ñagalac-nga. ²⁰ Nac sem akiñ anötö tasan, sêpec balô, sêkên kisa lau, sêngilí siñ, tagatu gên, ñac lau atac ñandê-nga, ma sêpo dau sa hôc gêlêc. Nac si lêt kôm lau sêlic dau sac-sac e sêwhê dau kôc. ²¹ Nac sem lêmun lau ñatô si gên, ma êlêmê sen asam ti sênôm gên êñiñ ñac-nga, ma sêkôm mêtê sac tidau-tidau bocdinañ. Aô wakên puc mac, tôm gakên puc mac su, bu lau nañ sêsa lêt kaiñ dinañ, nañ oc sêwêkaiñ si mala yêc Anötö ndê gameñ undambê-nga dom andô.

²² Magoc lau naŋ Nalau Dabuŋ gêm gôliŋ ɲac, naŋ sêsa lêng bocdec bu. ɲac atac whiŋ lau, sêmbo ti atac ɲayham, ma sêsa si lêng ti yom malô, sêkôc si ɲalôm dôn pi lêng agwa-agwa hoŋ, ɲac tawalô lau, sêkôm mêtê ɲayham eŋ, ma gwelen bocke naŋ sêsôm bu sêkôm, naŋ sêkôm ɲandô sa. ²³ ɲac sêtoc dau sa dom, ma sêtimêtê dau ɲapep. Mêtê kaiŋ dinaŋ so yomsu daŋ dom. ²⁴ Ma yac lau naŋ dati Yisu Kilisi ndê, naŋ dahu mêtê atac ɲagalac-ɲga ti mêtê sac hoŋ naŋ meŋ akêŋ ɲalôm akwa, naŋ siŋ, tôm yac tac ɲalôm akwa ndu pi a gicso dau gi. ²⁵ Yac oc dandôc tanli tu Nalau Dabuŋ ndê gwelen-ɲga, dec dakêŋ Nalau ti gôliŋ yac neŋ lêng hoŋ. ²⁶ Datoc dauŋ sa dom, ma danem lêmun asidôwai ti dali ɲac ɲalôm sa dom.

Lêng ɲayham ɲatô

6 O asidôwai, mac bu aŋyalê bu mac nem daŋ kôm sac, dec mac lau naŋ Nalau Dabuŋ gêm gwelen ɲaŋga yêc nem ɲalôm, naŋ aŋsahê bu anem iŋ sa. Akôm lêng malô eŋ têng iŋ, e iŋ nem dau kwi ma sa Pômdau ndê lêng tiyham. Magoc ayob daôm bu lêtôm tap mac sa whiŋ dom. ² Dahôc asidôwai si ɲawapac dawhiŋ ɲac, ma ɲalêng dinaŋ yac oc dakôm Kilisi ndê yomsu atac whiŋ asidôwai-ɲga ɲandô sa. ³ Bu asa naŋ toc dau sa bu iŋ ɲamalac tiwaê hôc gêlêc ndê asidôwai su, naŋ kêsau dau. Iŋ ɲamalac waêmbe. ⁴ Anem dôhôn daôm nem lêng pi asidôwai ɲatô si lêng tu bu apo daôm sa-ɲga dom. Mba. Mac tiger-tiger akôm gwelen bocke naŋ Anötô kêŋ sip mac amam, naŋ ɲapep eŋ, dec oc ti mac nem ɲahu apo daôm sa-ɲga. ⁵ Bu Anötô gic sam gwelen ti sakiŋ tidau-tidau têng yac tiger-tiger bu dawêkaiŋ, ma bocdinaŋ dakôc sa tôm ndi, ma dakôm ɲapep.

⁶ Asa naŋ bu ndôc ɲamalac daŋ ɲapu tu êndôhôn Anötô ndê yom-ɲga, naŋ goc êmwasiŋ iŋ ndê kêdôhônwaga dau ɲa gêng ɲayham-ɲayham ɲatô ndic ɲawaê.

Anötô oc kêŋ ɲagêyô têng lau êŋkuc ɲac si mêtê têngtêng

⁷ Akôc gauc ɲapep pi yom dindec. Mac atôm dom bu aŋsau Anötô ma asiŋ gêng daŋ têng iŋ. Mba! Bu gêng ɲandô naŋ datap sa yêc yac neŋ ôm, naŋ kêkuc gêng ɲawhê naŋ dasô mun. ⁸ Am bu kôm mêtê êŋkuc lêng

ɲalôm akwa-ɲga, naŋ gitôm am sô gêng ɲawhê sac yêc ôm, ma am oc tap ɲandô sac sa. Am oc niŋam tu ɲalôm akwa-ɲga. Magoc am bu kôm mêtê êŋkuc Nalau Dabuŋ ndê atac whiŋ, naŋ gitôm am sô gêng ɲawhê ɲayham. Ma am oc tap ɲandô ɲayham sa bocdec bu, Nalau dau oc kêŋ am ndôc tamli ɲapaŋ.

⁹ Yac dakôm mêtê ɲayham dasiŋ su, ma lic ɲakam dom. Yac bu dahu siŋ dom, dec oc datap ɲandô ɲayham sa tôm ɲandoc. ¹⁰ Tu dinaŋ-ɲga têng hoŋ naŋ Anötô kêŋ têng yac, naŋ dakôm mêtê ɲayham têng lau hoŋ. Ma dakôm hôc gêlêc têng lau sêkên whiŋ Kilisi-ɲga.

Yac datiwakuc iŋ gêng atu

¹¹ Alic yom ɲalhô atu-tu dindec naŋ aô dauŋ aman gato têng mac.

¹² Lau naŋ sêkac mac bu asôc yomsu sêsê ɲamlic-ɲga ɲapu, naŋ sêkôm gêng dau ɲahu bu sêtéc bu sêtáp kisa sa tu Kilisi ndê a gicso-ɲga. ɲac atac whiŋ bu lau Israel-ɲga naŋ sêkên whiŋ Kilisi dom, naŋ sêlic ɲac ɲayham. ¹³ Bu ɲac lau dau sêsôc yomsu sêsê ɲamlic-ɲga ɲapu su, magoc ɲac sêŋkuc Anötô ndê yomsu ɲatô hoŋ dom. ɲac sêkac mac bu aŋkuc yomsu sêsê ɲamlic-ɲga, tu bu sêtoc dau sa pi gêng naŋ sêkôm têng mac nem ɲamlic-ɲga ɲambwa.

¹⁴ Magoc aô oc watoc dauŋ sa pi gêng tiger, naŋ gêng atu naŋ Pômdau Yisu Kilisi kôm têng ndoc iŋ mbac ndu pi a gicso dau. Bu gêng dau gêm aô sa bu wahu mêtê ti lêng nom-ɲga hoŋ siŋ, tôm aô gac pi a gicso gi. Ma ɲalêng dinaŋ tôm aô dauŋ gambac ndu pi a gicso dau gawhiŋ. ¹⁵ Mac lau naŋ sêsê mac nem ɲamlic ɲatô su, ma mac lau naŋ sêsê mac dom, aŋyalê bu gêng dau iŋ gêng ɲambwa. Gêng atu tiger bocdec yêc, naŋ bu dati lau wakuc tu Yisu Kilisi-ɲga. ¹⁶ Pômdau ndê yom malô ti tawalô têng mac hoŋ naŋ aŋkuc ɲagôliŋ wakuc dindec. Mac atôm Anötô ndê lau Israel-ɲga wakuc.

¹⁷ Aô gatec bu ɲamalac daŋ kêŋ ɲawapac têng aô pi yom kaiŋ dindec tiyham. Lau sic aô ma sêkên gôc daêsam têng aô tu kakuc Yisu-ɲga, naŋ whê aô sa bu iŋ ndê ɲgac akiŋ.

¹⁸ O aneŋ asidôwai. Mwasiŋ akêŋ yac neŋ Pômdau Yisu Kilisi puc mac gatôm dôn. Yomandô.

EPESAS

Yom whê bapia dindec sa-nga

Epesas in malac tiwaê dan yêc gameŋ Esia-nga, ma Luk to yom pi Pol ndê gwelen yêc malac Epesas yêc Apo 18:18-21, ma 19:1-41. Lau daêsam gauc gêm bu Pol to bapia dindec têng gôlôwac dabuŋ malac Epesas-nga têng ndoc in ndôc gapocwalô ndôc malac Rom, ma gauc gêm bu in to bapia dau têng lau Epesas-nga tawasê dom, magoc gitôm bapia nan gic waê lau sêkên whiŋ-nga hon bu puc nac dôn. Yêc lôcwha (sapta) 1-3 Pol to yom pi mwasin ti naclai atu nan Anötö gic bata têng lau sêkên whiŋ-nga, ma pi lêng nan in gauc gêm tidôn mun su bu pin gên undambê-nga ti gên nom-nga hon dôn pitigen, ma kên Yisu ti ngagôlôn (1:10). Yisu ndê gwelen gic lau Israel-nga ma lau gameŋ apa-nga, nan nawaê bocdinaŋ. Nac hon sêtap Anötö ndê mwasin nem nac si-nga sa tu nac si sêkên whiŋ-nga, gitôm mwasin nambwa (2:8-10). Yêc lôcwha 4-6 Pol to yom ma gêm la lau sêkên whiŋ-nga pi lêng nayham tu sêsa-nga, ma tu sêmbo sêwhiŋ dandi-nga, ma tu sêlhac nanŋa ma sêndic sin têng Sadaŋ-nga.

Pol gic hu ndê bapia têng lau Epesas-nga

1 Aô Pol, nan gati Yisu Kilisi ndê taposel kêkuc Anötö ndê atac whiŋ, gato bapia dindec têng lau dabuŋ malac Epesas-nga, mac lau nan akên whiŋ Yisu Kilisi. ² Mwasin ti yom malô têng mac akên Daman Anötö, lu Pômdau Yisu Kilisi.

Mwasin ngalôm-nga nan datap sa tu Kilisi-nga

³ Tampin Anötö, yac neŋ Pômdau Yisu Kilisi Damba, nan kêmwasiŋ yac lau nan dakên whiŋ Kilisi, na Nalau Dabuŋ ndê mwasin ngalôm-nga tidau-tidau, nan nahu yêc undambê. ⁴ Bu têng ndoc in kên undambê ti nom su dom, nan in kêyalin yac sa gwanan su, bu pin yac dôn danem damin Kilisi, ma bu dati lau dabuŋ ma dambo in angô-nga ti neŋ giso mbasi. In tac whiŋ yac ndu andô, ⁵ dec kêyalin yac sa gwanan su, ma kêmasan lêng bu kôc yac sa dati in ndê balêkoc, tu Yisu Kilisi-nga. Lêng dau kêkuc in ndê atac whiŋ, ma in gêlic nayham bu kôm nandô sa, ⁶ tu bu yac dapo Anötö ndê waê sa tiatu, tu mwasin atu nan datap sa nambwa, tu in ndê Atungac nan in atac whiŋ kêlêc-nga. ⁷ Yac lau nan dakên whiŋ Yisu Kilisi, nan Anötö suc yac neŋ sac kwi ma gêmlihi yac neŋ sac natôp, na Kilisi ndê dac. Anötö in mwasin ti mwasin Nadau, dec kôm gên dau nandô sa. ⁸ In ndê mwasin kêsalê yac ahuc, ma kên gauc nayham-nayham têng yac bu tanyalê in ti ndê yom-nga. ⁹ Ma lêng nan Anötö gauc gêm tidôn mun su, ma gêlic nayham bu Kilisi kôm nandô sa, nan yêc sin dau têng têng namata-nga andô e men, magoc kwahic dec Anötö hoc asê têng yac. ¹⁰ Lêng dau bocdec. Anötö tac whiŋ bu pin gên undambê-nga ti gên nom-nga hon dôn sêsôc ngagôlôn tigen napu, ma ngagôlôn dau in Kil-

isi. Ma gên dau oc nandô sa têng ndoc nan Anötö kê-matin tidôn.

¹¹ Lêng hon nan Anötö gauc gêm tidôn, nan kôm nandô sa kêkuc in dau ndê atac whiŋ. Ma têng têng namata-nga andô, in gauc gêm tidôn bu ênyalin yac lau nan ambo Israel si ton ngalôm nan sa, bu pin yac dôn anem damin Kilisi. ¹² Anötö kôm gên dau, bu yac lau nan ati lau namata-nga bu akên batan bu atap Anötö ndê mwasin nem yac si-nga sa tu Kilisi-nga, nan oc ambo tu ampin in, ma tu apo in ndê waê sa-nga. ¹³ Ma mac flau gameŋ apa-nga bocdinaŋ. Anötö pin mac dôn am damin Kilisi awhiŋ yac lau Israel-nga, têng ndoc mac angô yom nandô nawaê nayham-nga, nan whê Anötö ndê lêng nem mac si-nga sa. Ma têng ndoc mac akên whiŋ, nan Anötö kên Nalau Dabuŋ nan in gic bata mun su, bu ti mac nem ngadalô bu tôle asê bu mac ati Kilisi ndê lau. ¹⁴ Nalau dau, Anötö kên têng yac gitôm gên nandô mbêc, tu bu tôle asê bu mwasin hon nan in gic bata bu dawêkain tinambu, nan oc datap sa yomandô. Anötö gêmlihi yac su dati in ndê, ma gên dau na-nandô yac oc datap sa têng bêt nambu-nga. Tu dinaŋ-nga tampin Anötö ma dapo in ndê waê sa.

Pol ten mbec tu lau Epesas-nga

¹⁵ Aô gangô nawaê bu mac akên whiŋ Pômdau Yisu Kilisi nanŋa, ma atac whiŋ lau dabuŋ hon. Ma tu dinaŋ-nga dec, ¹⁶ aô gateŋ mbec ma gam dange Anötö tu mac-nga tôle bêt hon. ¹⁷ Yêc aneŋ mbec hon ngalôm, aô gateŋ yac neŋ Pômdau Yisu Kilisi Damba, Nawasi Nadau Anötö, bu in ndê Nalau kên gauc nayham têng mac, ma whê Anötö ndê yom sa têng mac e anyalê in tidôn andô. ¹⁸ Ma aô gateŋ whiŋ bu Anötö whê mac nem gauc sa e anyalê sôt ngalôm ndi, mwasin ti nawasi

atu nanj inj kêgalêm mac sa bu awêkainj awhin inj ndê lau dabun honj, nanj mac tamkwê ambo. ¹⁹ Ma aô gatenj mbec bu mac anjalê Anötö ndê njaclai nanj hôc gëlêc njaclai honj su, nanj inj kênj bu nem yac lau dakênj whin-nga sa. Anötö ndê njaclai atu tigenj dinanj, ²⁰ uñ Kilisi sa akênj lau batê-nga, ma kênj inj ndöc inj dau amba andô-nga yêc undambê. ²¹ Ma Kilisi ndöc Anötö ndê andô-nga, dec hôc gëlêc kinj ti gôlinjwaga ma njaclai ti njanja honj nanj sêmbo undambê me sêmbo nom, ma inj hôc gëlêc njaê ti waê honj nanj sêtoc sa têng têng kwahic dec-nga ma têng têng nambu-nga bocdinañ. ²² Ma Anötö kênj gêng honj sêsôc Kilisi gahi njapu, ma kêyalin inj sa ti gôlôwac dabun si njagôlôn bu nem gôlinj gêng honj. ²³ Gôlôwac dabun dau ti Kilisi ndê njandô. Ma Kilisi ndê mwasiñ ti njaclai nanj gêm gameñ honj ahuc, nanj kêsalê gôlôwac dabun ahuc.

Kilisi ti yac neñ dandöc tanli njahu

2 Muñ-nga, mac akênj whin Kilisi su dom, nanj mac atôm lau batê yêc Anötö angô-nga, bu mac asa lêng giso ma akôm sac njapanj. ² Mac asa nem lêng dinanj anjkuc lau nom-nga si mêtê sac, ma Sadanj, nanj gêm gôlinj inj ndê gameñ yêc umbonj njasawa, nanj ti mac nem njadau. Ma kwahic dec inj kôm gwelenj njapanj, mbo lau nanj danjapêc têng Anötö, nanj njalôm. ³ Muñ-nga, yac honj dasa lêng danjanpêc-nga dawhinj nac. Ma mêtê atac njagalac-nga ti gauc sac-sac honj nanj menj akênj njalôm akwa, nanj yac dakôm su. Tu dinanj-nga yac tac waê bu datap Anötö ndê atac njandê sa tôm nac lau dinanj. ⁴ Magoc Anötö inj Tawalô Njau ma tac whin yac ndu andô, ma tu dinanj-nga dec, ⁵ inj kêmwasiñ yac ma gêm yac si. Mwasiñ dau inj kênj têng yac njambwa enj. Têng ndoc dinanj yac gacgenj dambo datôm lau batê tu yac neñ sac-nga, magoc inj kêmasanj lêng tu suc yac neñ sac dau kwi-nga ma pinj yac dôn danem daminj Kilisi, ma njalên dinanj kwahic dec dambo tanli njandô dawhinj Kilisi. ⁶ Anötö uñ Yisu Kilisi sa ma kênj inj ndöc undambê, ma tu inj pinj yac dôn tam daminj Kilisi-nga, dec tôm inj uñ yac sa ma kênj yac dandöc undambê dawhinj Kilisi bocdinañ. ⁷ Inj kôm gêng honj dinanj njahu bu inj tac whin bu tôle mwasiñ atu nanj inj kênj têng yac tu Yisu Kilisi-nga, nanj asê tiawê têng lau honj têng têng honj nanj oc menj sa. Mwasiñ atu dau hôc gëlêc gêng honj su. ⁸ Bu Anötö gêm yac si nanj njahu andô inj ndê mwasiñ nanj kênj njambwa têng yac, ma datap sa tu yac neñ dakênj whin-nga. Ma yac neñ dakênj whin njahu yêc yac-nga dom, magoc njahu yêc Anötö ndê mwasiñ. ⁹ Inj gêm yac si tu yac neñ gwelenj njayham danj-nga dom. Tu dinanj-nga njalên mba bu njamalac danj toc dau sa. ¹⁰ Bu Anötö dau ndê gwelenj pinj yac dôn tam daminj Kilisi, ma kôm yac dati lau wakuc bu dakôm mêtê njayham tidau-tidau nanj inj kêmasanj gwananj su tu bu dakôm-nga.

Kilisi pinj lau honj dôn

¹¹ Kwahic dec mac lau apa nanj dinami sêkôc mac yêc Israel-nga si tonj njalôm dom, nanj atap Anötö ndê

mwasiñ atu sa su. Bocdinañ aô bu wandac mac bu gauc nem lêng nanj mac ambo muñ-nga lêng. Lau Israel-nga nanj sênjkuc ðpwac sêsê njamlic njatô su-nga, nanj sêpu mac ma sêsam mac bu lau sambuc, njahu bu mac anjkuc pwac dinanj dom. Pwac dau hêganônj njamlic njambwa, ma inj gêng nanj njamalac amba njambwa kôm. ¹² Gauc nem bu têng ndoc dinanj mac awêkainj gêng danj awhin Anötö ndê lau Israel-nga dom. Pwac honj nanj Anötö kêmatinj whin lau Israel-nga tu êmwasiñ nac-nga, nanj njadanj gic mac njawaê dom. Mac akênj batam njandô njayham nanj Anötö gic bata têng lau Israel-nga, nanj danj dom, ma gacgenj ambo ahê A nôtö dau. Tu dinanj-nga mac ambo ahê Kilisi dau whin. ¹³ Magoc mac lau nanj muñ-nga ambo ahê Anötö, kwahic dec mac ati Yisu Kilisi ndê lau. Anötö kêmasanj lêng bu mac atigasuc inj, tu dac nanj Kilisi kêc sinj-nga.

¹⁴ Bu kwahic dec yac lau honj datap yom malô sa su tu Kilisi-nga. Muñ-nga lau Israel-nga ma lau apa sêlic dandi sac-sac, gitôm tunjbôm atu kalhac nac njalhu ma whê nac kôc. Magoc Kilisi senj tunjbôm dau su ginja, ma kênj lau tonj lu dau sêpitigenj. ¹⁵ Tunjbôm dau inj lau Israel-nga si yomsu, ma têng ndoc Kilisi mbac ndu, nanj inj kêmasanj senj wakuc tu lau sêtigasuc Anötö-nga, nanj hôc gëlêc yomsu ti njagôlinj honj su. Inj kôm gêng dau bu hê wamba tonj lu dau e sêti tonj wakuc ma tonj tigenj tu nac si sêkênj whin inj-nga. ¹⁶ Ma tonj lu nanj inj kênj pitigenj, nanj inj mbac ndu pi a gicso dau, bu hê wamba tonj tigenj dinanj têng Anötö. Ma nac si mêtê sêkênj kisa dandi-nga, nanj inj gic ndu pi a gicso dau whin. ¹⁷ Bocdinañ Kilisi menj ma kênj njawaê njayham yom malô-nga têng mac lau apa nanj ambo ahê Anötö, ma têng yac lau Israel-nga nanj ambo ahê inj dom. ¹⁸ Ma Njau tigenj wê yac lau Israel-nga ti mac lau apa honj datigasuc Damanj Anötö, tu gwelenj nanj Kilisi kôm-nga.

¹⁹ Tu dinanj-nga dec Anötö gêlic mac atôm lau apa tiyham dom. Magoc mac ati inj ndê lau solop, ma lau dabun, awhin yac lau Israel-nga. Yac honj datôm andu tigenj nanj inj bu kwê sa. ²⁰ Yêc andu dau lau propet ti aposel sêtôm danj ti lêng, ma Yisu Kilisi dau gitôm andu njalhô. ²¹ Ma Anötö pinj yac honj dôn tam daminj Kilisi, datôm andu njagêng lêng honj, nanj inj gic dôn pi sac alhô ma danj ti lêng. Ma inj gêm gwelenj bu ndic têng andu dau tiatu njapanj e ti lêng dabun atu tu Pôm-dau-nga. ²² Yom dau hêganônj mac lau apa awhin. Anötö pinj mac dôn awhin yac lau Israel-nga tam daminj Kilisi, ma datôm andu nanj Anötö ndê Njau ndöc njalôm.

Pol gêm akinj lau apa

3 Njalên dinanj Anötö kêmwasiñ mac lau apa, ma tu dinanj-nga dec aô Pol, gati Yisu Kilisi ndê njagapocwalô-nga tu wanem gwelenj ma wanem mac sa bu atap mwasiñ dau sa. ² Mac angô njawaê su, pi lêng nanj Anötö kêmasanj tu bu êmwasiñ mac lau gameñ apa-nga, dec kêyalin aô sa bu wahoc yom dau asê têng mac. ³ Bu yom pi Anötö ndê lêng nem lau si-nga, nanj muñ-nga yêc sinj dau, nanj inj hoc asê têng aô. Aô gato bapia njalhô apê têng mac pi gêng dau su. ⁴ Ma bapia nanj

kwahic dec gato, naŋ bu whê nem gauc sa pi Kilisi ndê gwelen naŋ nahu yêc siŋ dau, naŋ Anötö hoc asê têt aö. ⁵ Yom pi Kilisi dau iŋ tiawê têt lau ŋamata-ŋga dom. Magoc kwahic dec Nalau Dabuŋ hoc asê têt Anötö ndê aposel dabuŋ ma têt lau propet. ⁶ Ma yom naŋ muŋ-ŋga yêc siŋ dau naŋ bocdec bu, mwasiŋ ŋayham hoŋ naŋ Anötö gic bata bu kêt têt yac, naŋ mac lau apa awêkaiŋ awhiŋ yac lau Israel-ŋga, ma yac hoŋ dati toŋ tigen. Asa naŋ kêt whiŋ Yisu Kilisi, naŋ oc tap mwasiŋ dau sa, tòm ŋawaê ŋayham whê sa têt yac.

⁷ Anötö kêmwasin aö ma puc aö dôn ŋa iŋ ndê ŋaclai atu, ma bocdinaŋ dec gati iŋ ndê ŋgac akiŋ bu wahoc ŋawaê ŋayham dau asê. ⁸ Aö gati Anötö ndê lau dabuŋ hoŋ si ŋgac ŋambu-ŋga, tigen iŋ kêmwasin ma kêt iŋ aö bu wahoc ŋawaê ŋayham asê têt mac lau apa, pi mwasiŋ atu naŋ datap sa yêc Kilisi. Mwasiŋ dau atu andô, nahu sip ŋalôm gi ma pi lôlôc gi, ma hôc gêlêc ŋamalac si gauc atu-tu hoŋ. ⁹ Ma iŋ kêt iŋ aö bu wawhê lau hoŋ si gauc sa pi Anötö ndê lêt nem lau si-ŋga, naŋ têt hic baliŋ su yêc siŋ dau yêc Anötö naŋ kêt undambê ti nom ma gêt hoŋ. ¹⁰ Magoc kwahic dec Anötö tac whiŋ bu ŋaclai ti gôliŋ hoŋ naŋ sêmbô undambê ma sêmbô umbon ŋasawa, naŋ oc sênjalê iŋ ndê gauc atu-tu. Iŋ piŋ lau apa ma lau Israel-ŋga dôn sêti gôlôwac dabuŋ tigen, ma lêt dinaŋ têt iŋ ndê gauc asê tiawê. ¹¹ Lêt dau iŋ gauc gêm tidôn muŋ su, ma kwahic dec yac neŋ Pômdau Yisu Kilisi kôm ŋandô sa.

¹² Tu dakêt whiŋ ti dasap Kilisi dôn-ŋga, dec gêt daŋ kalhac yac ahuc bu datêt Anötö dandi-ŋga dom, ma datigasuc iŋ ti atac pa su. ¹³ Bocdinaŋ aö wateŋ mac bu ahêgo daôm dom tu ŋawapac hoŋ naŋ gahôc tu mac-ŋga, bu gahôc tu bu mac ati lau tiwaê yêc Anötö aŋgô-ŋga.

Pol teŋ mbec tu lau Epesas-ŋga

¹⁴ Tu gêt hoŋ dinaŋ-ŋga, dec aö gapôn handuc têt Damaŋ Anötö, naŋ gêlic ŋayham bu hê ndê ŋaê pi lau undambê ti nom-ŋga hoŋ naŋ sêkêt whiŋ Kilisi, ma sam ŋac bu iŋ ndê balêkoc. ¹⁶ Ma aö gateŋ Mwasiŋ Nadau Anötö, bu kêt ndê Nalau sip nem ŋalôm, bu puc mac dôn ŋa iŋ ndê ŋaclai atu. ¹⁷ Ma gateŋ iŋ bu kêt Kilisi ndêc nem ŋalôm tu mac nem akêt whiŋ-ŋga. Ma mêtê atac whiŋ-ŋga puc mac dôn bu alhac ŋaŋga, tòm a naŋ ŋawakac gacgeŋ sip nom ŋalôm gi. ¹⁸ Kilisi ndê atac whiŋ yac iŋ gêt atu andô, naŋ tòm dom bu danem dôhôn, ma nahu hôc gêlêc gauc nom-ŋga hoŋ su. Magoc aö gateŋ Anötö bu kêt ŋaclai ti gauc têt mac bu aŋjalê Kilisi ndê atac whiŋ, awhiŋ lau dabuŋ hoŋ. Aö gateŋ mbec pi gêt hoŋ dinaŋ, tu bu mac ati lau gwalam akwa akêt whiŋ-ŋga naŋ Anötö ti ndê mwasiŋ ti ŋawasi ma ŋaclai atu nem mac hoŋ ahuc.

²⁰ Anötö ndê ŋaclai, naŋ gêm gwelen yêc yac neŋ ŋalôm, naŋ ŋaclai atu andô. Yac datôm dom bu gauc nem me daten gêt daŋ, naŋ iŋ ndê ŋaclai oc tòm dom bu kôm ŋandô sa ŋagahô eŋ. ²¹ Tu dinaŋ-ŋga yac lau naŋ dambo gôlôwac dabuŋ ŋalôm, ma yac neŋ wakuc

hoŋ naŋ bu sêŋkuc yac, naŋ dahoc Anötö ndê waê asê tu Yisu Kilisi-ŋga, tòm têt hoŋ ndi. Yomandô.

Yac gôlôwac dabuŋ dapiŋ dauŋ dôn dati Kilisi ndê ŋandô

⁴ Nalên dinaŋ Anötö tac whiŋ mac ma kêgalêm mac sa bu ati iŋ ndê lau dabuŋ. Tu dinaŋ-ŋga dec aö, naŋ gati Pômdau ndê ŋgac gapocwalô-ŋga, waŋgili mac bu asa nem lêt gitêt ti dabuŋ, aŋkuc iŋ ndê galem dau. ² Akôm nem gêt hoŋ ti aŋgwiniŋ daôm, ma ti lêt malô. Akôc nem ŋalôm dôn, ma giso bocke naŋ asidôwai bu sêkôm têt mac, naŋ asuc kwi ma akôc ŋac sa bu atôc nem mêtê atac whiŋ-ŋga asê. ³ Ayob bu gêt daŋ seŋ Nalau Dabuŋ ndê gwelen piŋ mac dôn-ŋga su dom. Ma bocdinaŋ iŋ ndê yom malô oc piŋ mac hoŋ dôn bu ambo ti nem ŋalôm tigen. ⁴ Yac dati Kilisi ndê ŋandô tigen, ma Nalau tigen mbo yac tigen-tigen neŋ ŋalôm. Ma tu Anötö kêgalêm mac sa awhiŋ yac-ŋga, dec yac hoŋ taŋkwê mwasiŋ atu tigen. ⁵ Tam akiŋ Pômdau tigen, dakêt whiŋ yom ŋandô tigen, ma busaŋgu tigen piŋ yac hoŋ dôn tam damiŋ Yisu Kilisi. ⁶ Anötö tigen ti yac lau dakêt whiŋ-ŋga hoŋ Damaŋ, ma iŋ gêm gôliŋ yac. Iŋ mbo yac hoŋ ŋalôm, ma puc yac dôn bu dakôm iŋ ndê gwelen.

Kilisi kêmwasin yac tu bu dapo gôlôwac dabuŋ sa-ŋga

⁷ Ma Anötö kêmwasin yac tigen-tigen ŋa mwasiŋ ŋalôm-ŋga tidau-tidau, tòm Kilisi gic sam têt yac ŋambwa. ⁸ Tòm Anötö ndê yom daŋ, naŋ sêto yêc bocdec bu:

Iŋ ku ndê ŋacyo dulu ma wê ŋac gitôm lau gapocwalô-ŋga, goc pi lôlôc gi ma kêmwasin lau ŋa gêt ŋayham-ŋayham, naŋ kêt têt ŋac ŋambwa.

[BW 68:18]

⁹ Yom dau sôm bu iŋ pi lôlôc gi, dec whê sa bu iŋ sip nom meŋ muŋ. ¹⁰ Ma iŋ ŋgac tigen dinaŋ, naŋ sip nom meŋ, naŋ mbu pi lôlôc gi mbo gameŋ ŋamata-ŋga andô yêc undambê, tu bu nem gôliŋ gêt hoŋ ma êmwasiŋ iŋ ndê lau hoŋ êŋlêc.

¹¹ Ma bocdinaŋ iŋ kêyalin iŋ ndê lau ŋatô sa sêti aposel, ŋatô sêti propet, ŋatô sêti lau aheŋ-ŋga, ŋatô sêti ŋacsakiŋ, ma ŋatô bu sêndôhôn Anötö ndê mêtê. ¹² Iŋ kêmwasin ti kêyalin ŋac sa bu sêndôhôn ma sêpuc Anötö ndê lau dabuŋ dôn e ŋac hoŋ sêkôm sak-iŋ tidau-tidau tu bu sêpo gôlôwac dabuŋ, naŋ sêti Kilisi ndê ŋandô, naŋ sa-ŋga. ¹³ Ma yac hoŋ dakôm neŋ sak-iŋ tidau-tidau e yac neŋ dakêt whiŋ ti gauc taŋjalê Anötö ndê Atu-ŋga êŋsôwec tiatu ma piŋ yac hoŋ dôn pitigen. Ma ŋalên dinaŋ yac oc dati lau gwalam akwa dakêt whiŋ-ŋga ma dasa neŋ lêt gitêt eŋ tòm Kilisi dau.

¹⁴ Ma bocdinaŋ yac oc dambo datôm balêkoc tiyham dom. Ma lau naŋ sêndôhôn yom tasan ma sênjalê lêt bu sêtim yac ma sêkôm yac neŋ dakêt whiŋ tisac, naŋ oc sêtôm dom bu sêkôm yac atac lu-lu tòm gakoc naŋ mbu kêyôc, me agatê naŋ gwêc ŋampon kêt iŋ gi ma meŋ. ¹⁵ Magoc yac oc dati lau naŋ dalhac ŋaŋga ma

dasap yom nandô ti mêtê atac whiŋ-nga dôn eŋ. Ma dakôm gêŋ hoŋ datôm lau gwalam akwa naŋ dasap yac neŋ ŋagôlôn tigerŋ, naŋ Kilisi dôn. ¹⁶ Bu iŋ dau piŋ yac hoŋ dôn dati iŋ ndê nandô, ma kêmwasinŋ yac tigerŋ-tigerŋ tu bu danem akiŋ asidôwai-nga ma dasap mêtê atac whiŋ-nga dôn. Ma ŋalên dinaŋ gôlôwac dabuŋ oc êŋsôwec tiatu-tiatu ndi.

Dasa neŋ lêng tiwakuc

¹⁷ Tu dinaŋ-nga dec aô bu wasôm yom têng mac wanem Pômdau aŋgô, ma wakac mac bu ambu atêng lêng akwa tiyham dom. Ambo atôm lau naŋ dangasunŋ sambuc ŋawaê ŋayham ma sêsap gauc ti lêng nandô mba-nga dôn ŋapaŋ, naŋ dom. ¹⁸ Nasesc kôm ŋac si gauc ahuc. Ma sêsa lêng gauc mbasi-nga tu ŋac si ŋalôm ŋadandi-nga, dec kalhac ŋac ahuc bu sêtap Anôtô ndê lêng sêndôc tali-nga sa dom. ¹⁹ Nac maya dau daŋ dom, ma sêkênŋ dau sambuc têng lêng ŋalôm ŋagalac-nga. Nac si ŋalôm kac ŋac bu sêkôm mêtê ŋadômbwi tidau-tidau ŋapaŋ, ma ŋac atac whiŋ awa ti wapa hôc gêlêc.

²⁰ Magoc têng ndoc mac aŋgô ŋawaê ŋayham pi Kilisi, naŋ sêndôhônŋ mac bu asa lêng kaiŋ dinaŋ dom. ²¹ Mac aŋgô yom pi Yisu ma akênŋ whiŋ iŋ, ma sêndôhônŋ mac sêŋkuc yom nandô naŋ ŋahu yêc iŋ. ²² Sêndôhônŋ mac su bu ahu lêng ŋalôm akwa-nga naŋ muŋ-nga asa ambo, naŋ siŋ. Bu lêng dau kêgîlî mac bu asa lêng tasanŋ ŋalôm ŋagalac-nga, naŋ kôm mac nem lêng ambo-nga tisac, ma ac waê bu andiŋam. ²³ Ma sêndôhônŋ mac bu aŋkuc gauc wakuc naŋ Anôtô ndê Nalau kênŋ sip nem ŋalôm, dec asa nem lêng tiwakuc. ²⁴ Asa lêng ŋalôm wakuc-nga tôm mac asôc nem ŋakwê wakuc sa. Anôtô dau kênŋ ŋalôm wakuc têng yac, naŋ iŋ kêmasanŋ tu bu datôm iŋ dau, ma taŋkuc iŋ ndê yom nandô ti dasa neŋ lêng dabuŋ ma gitênŋ eŋ.

²⁵ Tu dinaŋ-nga ahu yom tasanŋ hoŋ siŋ, ma asôm yom nandô eŋ awhiŋ daôm. Bu yac hoŋ dambo datôm Kilisi ndê nandô tigerŋ, ma yac bu taŋsau neŋ asidôwai, dec oc seŋ yac neŋ lêng dapiŋ dauŋ dôn-nga popoc. ²⁶ Mac bu atac nandê, naŋ ayob daôm bu akôm sac dom. Yom atac nandê-nga bu lhac mac ŋasawa, naŋ amasanŋ têng acsalô dau dinaŋ, muŋ su naŋ ac ndi sip. ²⁷ Akênŋ ŋasawa têng Sadaŋ bu êntôm mac dom. ²⁸ Am asa naŋ gêm kanŋ gêŋ, naŋ hu siŋ ma kôm gwelenŋ ŋayham ŋa amam bu nem daôm sa, ma nem lau naŋ sêpônda dau, naŋ sa sêwhiŋ.

²⁹ Ayob nem whamsuŋ têng yom sac-sac hoŋ. Asôm yom ŋayham eŋ, naŋ tôm bu nem asidôwai sa ma puc ŋac dôn, ma mac nem yom oc êmwasiŋ lau naŋ sêŋgô. ³⁰ Ayob daôm bu asa lêng gitênŋ ti dabuŋ eŋ, bu akênŋ ŋawapac têng Nalau Dabuŋ dom. Bu Anôtô kênŋ ndê Nalau dau têng mac ti nem nadalô, bu tôc asê bu mac ati iŋ ndê, ma bu wê mac asa nem lêng gitênŋ ti dabuŋ eŋ, e iŋ kôc mac sa têng bêc ŋambu-nga, awhiŋ lau hoŋ naŋ iŋ gêmlihi ŋac su sêti iŋ ndê. ³¹ Yom dalic dauŋ sac-nga, yom atac nandê-nga, mêtê dali dauŋ sa ti dasôm dauŋ-nga, ma yom datigasec lau-nga, mêtê kaiŋ dinaŋ hoŋ naŋ ahu siŋ sambuc. ³² Ma ambo ti atac whiŋ nem

asidôwai hoŋ, ma tamwalô ŋac ti anem ŋac sa. Ma asuc sac naŋ asidôwai bu sêkôm têng mac, naŋ kwi, tôm Anôtô suc mac nem sac kwi tu Kilisi-nga.

⁵ Bocdinaŋ asa nem lêng aŋkuc Anôtô ndê, atôm iŋ ndê balêkoc atac whiŋ-nga. ² Ma asa nem lêng ti atac whiŋ asidôwai hoŋ, tôm Kilisi tac whiŋ yac ma kênŋ dau sambuc ti da tu yac-nga, naŋ Anôtô gêlic gitôm da ŋamalu ŋayham.

³ Ayob daôm bu mêtê kaiŋ bocdec daŋ yêc mac ŋasawa dom. Mêtê mockaiŋ-nga, mêtê ŋadômbwi tidau-tidau ma lau si mêtê sêpo awa ti wapa sa tu dau-nga. Bu lêng bocdinaŋ gic lau naŋ sêti Anôtô ndê lau dabuŋ, naŋ ŋawaê dom. ⁴ Ma yom sac-sac ti yom gauc mbasi-nga ma yom mayanŋ-nga bocdinaŋ gic waê lau dabuŋ dom. Magoc yom danem danŋe Anôtô ti danem danŋe yac neŋ asidôwai-nga dec gic yac ŋawaê solop.

⁵ Bu mac aŋyalê pi nandô bu Anôtô oc kôc lau kaiŋ bocdec sa dom. Lau mockaiŋ-nga, lau naŋ sêsa lêng ŋadômbwi, ma lau naŋ sêkênŋ awa ti wapa nom-nga kalhac si gauc ŋamata ŋapaŋ, naŋ gitôm ŋac sem akiŋ anôtôi gwam. Lau naŋ sêsa lêng kaiŋ dinaŋ, naŋ oc sêwêkaiŋ si mala yêc Kilisi ma Anôtô ndê gamenŋ undambê-nga dom andô. ⁶ Ayob daôm bu lau tasanŋ si yom ŋambwa-ŋambwa êŋsau mac pi lêng sac-sac dinaŋ dom. Aŋyalê ŋapep bu lau dangapêc naŋ sêsa lêng sac-nga, naŋ oc sêtap Anôtô ndê atac nandê sa. ⁷ Tu dinaŋ-nga andic sônŋ daôm awhiŋ ŋac dom.

⁸ Bu muŋ-nga mac asa lêng ŋasesc-nga, magoc kwahic dec mac akênŋ whiŋ Pômdau dec ati balêkoc gamenŋ ŋawê-nga. Bocdinaŋ asa lêng ŋawê-nga eŋ andic ŋawaê. ⁹ Ma lêng ŋawê-nga ŋa-ŋandô bocdec, dakôm mêtê ŋayham tidau-tidau, dasa lêng gitênŋ, ma dasap yom nandô dôn. ¹⁰ Bocdinaŋ akôc gauc pi mêtê bocke naŋ gic Pômdau tandô ŋayham. ¹¹ Andic ahê lau naŋ sêsap mêtê ŋasesc-nga, naŋ nandô ŋayham mbasi, naŋ dôn. Asa lêng ŋawê-nga eŋ, tu bu atôc asê tiawê bu ŋac si mêtê dau iŋ sac sambuc. ¹² Bu mêtê naŋ lau sac sêkôm sêsiŋ-sêsiŋ sêmbo, naŋ bu dasôm yom pi, dec oc kênŋ maya yac atu andô. ¹³ Magoc Anôtô ndê ŋawê pô gêŋ hoŋ dinaŋ, ma tôc gêŋ naŋ yêc siŋ dau, naŋ ŋahu asê tiawê. ¹⁴ Tu dinaŋ-nga sêsôm yom gôlîŋ daŋ pi ŋamalac naŋ sap mêtê sac dôn ŋapaŋ, naŋ yêc bocdec bu, "Am ŋgac naŋ yêc bêc yêc, tampo sa ma ti-sa! Tisa akênŋ lau batê-nga, ma Kilisi ndê ŋawê pô am."

¹⁵ Bocdinaŋ dec ayob daôm bu asa lêng gauc mbasi-nga dom, magoc asa nem lêng ti gauc eŋ. ¹⁶ Akôc gauc bu akôm mêtê ŋayham eŋ, tôm nem têng ambo tamli-nga hoŋ, bu yac dambo têng sac-nga ŋalôm. ¹⁷ Tu dinaŋ-nga ambo ti nem gauc ŋawa ma aŋyalê lêng naŋ Pômdau tac whiŋ bu dakôm-nga. ¹⁸ Anôm gêŋ êŋiŋ mac-nga dom, bu lau naŋ sêsa lêng dinaŋ sênyaiŋ dau ti si gêŋ hoŋ. Magoc akênŋ nem ŋalôm sambuc têng Nalau Dabuŋ bu nem mac ahuc. ¹⁹ Ma bocdinaŋ asôm yom ŋayham-ŋayham têng daôm tu apuc daôm dôn-nga, tôm mac atap sa yêc Buku Wê-nga ti Wê Dabuŋ ma wê naŋ Nalau dau kênŋ têng mac. Anem wê, ma gauc nem wê tu ampiŋ Pômdau-nga yêc nem ŋalôm tôm bêc hoŋ. ²⁰ Ma gêŋ hoŋ naŋ Damaŋ Anôtô kênŋ têng

mac, nañ anem danje in napan, tu yac neñ Pômdau Yisu Kilisi ndê ñaê-nga. ²¹ Asôc nem asidôwai napa tu bu atôc asê bu mac atoc Kilisi sa-nga.

Pol to yom pi lauwê ma ngac

²² Mac lauwê tigen-tigen asôc nem ngaci napa tòm asôc Pômdau dau napa. ²³ Nahu bu laungac sêti lauwê si ngagôn, ñalên tigen tòm Kilisi ti gôlôwac dabuñ nañ in gêm nac si ma sêti in ndê ñandô, nañ si ngagôn. ²⁴ Bocdinañ tòm gôlôwac dabuñ sêsôc Kilisi napa, dec mac lauwê asôc nem ngaci napa tu gên hoñ-nga. ²⁵ Ma mac laungac, atac whiñ nem awhêi, ñalên tigen tòm Kilisi tac whiñ gôlôwac dabuñ dec kêc ndê dac siñ ma mbac ndu tu nac-nga. ²⁶ In kôm gên dau tu bu êngwasin nac si sac hoñ su e sêti lau dabuñ, ma busanngu ti Anötö ndê yom kôm gên dau ñandô sa. ²⁷ Ma in bu kên gôlôwac dabuñ sêlhac in angô-nga tòm lau dabuñ ti ñawasi atu, nañ giso me mêtê sac me yom dan yêc nac-nga dom. ²⁸ Ñalên tigen dinañ mac laungac atac whiñ nem lauwê andic ñawaê. Atac whiñ nac tòm mac atac whiñ daôm nem ñamlic. Asa nañ tac whiñ ndê awhê, nañ gitôm in atac whiñ dau. ²⁹ Bu ñamalac dan oc tec in dau ndê ñamlic dom, magoc yob ti gêm yaom ñapep tòm Kilisi kôm têt yac lau nañ dati in ndê ñandô, nañ gôlôwac dabuñ. ³¹ Anötö sôm yom pi lauwê ma ngac, tòm sêto yêc bocdec bu:

Tu dinañ-nga dec ngac dan oc hu damba lu dinda siñ, ma sap in nawê dôn, ma inlu sêti gên tigen.

[Gen 2:24]

³² Yom pi lauwê ma ngac, aô gam dôhôn whiñ yom pi Kilisi ma gôlôwac dabuñ, ma yom dau nahu sip ñalôm gi. ³³ Magoc aô wasôm têt mac laungac tigen-tigen, bu atac whiñ nem awhêi tòm mac atac whiñ daôm. Ma mac lauwê hoñ atoc nem ngaci sa.

Damba ti dindai ma balêkoc si yom ñatô

6 Mac balêkoc, danam wambu dinam ti damami tu Pômdau-nga, bu lêt dau in lêt gitên. ² Bu Anötö ndê yomsu nañ sôm bu, " *Toc damam lu dinam sa,*" nañ yomsu ñamata-nga nañ Anötö gic bata yom dan whiñ bocdec bu, ³ " *Kôm bocdinañ, dec aô wanem mbec am nem lêt hoñ, ma wandic têt ku nem têt mbo tamli yêc nom-nga.*"

⁴ Mac dambai, ayob daôm bu akôm nem balêkoc atac ñandê dom. Magoc tòm têt hoñ nañ sêmbo sêwhiñ mac, nañ andôhôn ti anem la nac ñalên solop nañ gic Pômdau ndê lau ñawaê, e sêtiatu.

Lau akiñ ma ñadaui si yom

⁵ Mac lau akiñ, danam wambu nem ñadaui nom-nga, ma atoc nac sa ti asôc nac napa ñapep. Akôm ti nem ñalôm sambuc, tòm mac am akiñ Kilisi dau. ⁶ Ma gauc nem bu akôm tu bu nem ñadaui sêlic mac ñayham-nga ñambwa lec dom. Mba. Mac nem ñadaui bu sêmbo sêwhiñ mac, me sêmbo dom, magoc anem akiñ ñapep en. Anem akiñ nac ti nem ñalôm sambuc, bu

Anötö tac whiñ bu mac akôm bocdinañ. Akôm tòm mac am akiñ Kilisi dau, ma tòm mac am akiñ lau nom-nga tawasê dom. ⁸ Bu mac anyalê su, bu lau hoñ oc sêtap si ngagêyô sa yêc Pômdau, tu gên ñayham bocke nañ sêkôm-nga. Lau nañ sem akiñ ñadaui, ma lau nañ sêkôm gwelen tu dau-nga, nañ sêwhiñ.

⁹ Ma mac ñadaui, ayob nem lau akiñ ñalên ñayham en. Asôm yom matôc-nga tu bu akac nem lau akiñ tu sêkôm gwelen-nga, nañ dom. Bu mac anyalê su bu Pômdau, nañ ti mac nem ñadaui ma nac si ñadaui whiñ, nañ mbo undambê, ma in oc toc ñamalac dan sa hôc gêlêc dan dom, in oc êñsahê yac hoñ ña saê tigen.

Dandic siñ ti Anötö ndê ñaclai

¹⁰ Aneñ yom ñambu-nga bocdec. Tamkwê Pômdau ti ndê ñaclai atu bu puc mac dôn alhac ñanga. ¹¹ Asôc Anötö ndê wapa siñ-nga hoñ sa, dec oc tòm bu mac alhac ñanga ma aku Sadan ndê lêt tasañ ti saê hoñ du-lu. ¹² Bu yac lau dakên whiñ-nga neñ ñacyo dec ñamalac nom-nga dom. Mba! Yac tac siñ têt gôlin ti ñaclai hoñ nañ sêmbo Sadan napa. Yomandô! Yac tac siñ têt Sadan ma têt in ndê ñalau sac nañ sêmbo umbon ñasawa, ma sem gôlin lau sac têt têt ñasec-nga din-dec. ¹³ Tu dinañ-nga asôc Anötö ndê wapa siñ-nga hoñ sa, bu alhac ñanga ma andic siñ têt ndoc mac nem ñacyo sac hôc asê mac. Ma ñalên dinañ ñacyo dau ndê lêt dan oc tòm dom bu kôm mac aku sa. ¹⁴ Bocdinañ alhac ñanga. Asap yom ñandô dôn napan bu puc mac dôn, gitôm pinkep nañ lau siñ-nga sêkic pi nac si ñampêbalê. Ayob daôm bu asa lêt gitên en, gitôm lau siñ-nga sêyob si ñabapo ña wapa siñ-nga. ¹⁵ Amasan daôm ñapep tu ahoc ñawaê ñayham yom malô-nga asê, tòm lau siñ-nga sêsôc atapa sa bu sêmasañ dau tu sêñsêlên-nga. ¹⁶ Ma asap nem akên whiñ dôn ñanga tòm têt hoñ, bu yob mac têt Sadan, gitôm lau siñ-nga si lautuc nañ tin nac, ma si ñacyo si sôp ti ya hoñ ndu. ¹⁷ Gauc nem napan bu Anötö gêm mac si su, ma yom dau oc yob mac nem gauc gitôm gulun ain nañ lau siñ-nga sêun tin ngagôn. Ma Anötö ndê yom tidôn yêc mac, bu yom dau ti ñalau Dabuñ ndê bien baliñ bu andic siñ-nga. ¹⁸ Akôc wapa siñ-nga hoñ dinañ, ma atên mbec têt Anötö ti ñalau Dabuñ ndê ñaclai, ma andac in bu nem mac sa tòm têt hoñ. Anem ali, alhac ñanga, ma atên mbec tu lau dabuñ-nga tòm bêt hoñ. ¹⁹ Ma atên mbec tu aô-nga whiñ. Anötö kêtalin aô sa bu wahoc ñawaê ñayham asê pi in ndê lêt nem lau si-nga, nañ mun-nga yêc siñ dau. Atên mbec bu Anötö puc aô dôn ma kên yom ti gauc têt aô bu wawê ñawaê dau nahu sa ñapep en, ma ti neñ atac pa su, tòm in ndê atac whiñ. Kwahic dec aô gandôc gapoc-walô tu aô neñ gwelen ñawaê ñayham-nga dinañ.

Pol gic bata ndê yom

²¹ Tikikus, yac neñ asidôwa atac whiñ-nga, ma Pômdau ndê ngac akiñ ñandô, nañ oc têt mac loc, bu ndic miñ aneñ yom ti gwelen ñawaê hoñ têt mac. ²² Aô

waŋkiŋ iŋ tɛŋ mac loc, tu bu ndic miŋ yac mba yom
hoŋ tɛŋ mac, ma bu êŋgilí mac bu alhac ɲaŋga.

²³ Damaŋ Anötö lu Pômdau Yisu Kilisi sêpuc mac
asidôwai hoŋ dôn, bu asap mêtê atac whiŋ ti akên

whiŋ-ɲga dôn ɲaŋga, ma ambo ti yom malô. ²⁴ Anötö
ndê mwasiŋ nem mac lau hoŋ naŋ atac whiŋ yac neŋ
Pômdau Yisu Kilisi, naŋ ahuc tôm tɛm hoŋ ndi.

PILIPAI

Yom whê bapia dindéc sa-nga

Pol gic lau naŋ sêmbô malac Pilipai kêsi ma hoc ɲawaê ɲayham asê tɛŋ ɲac, tòm dasam yêc Aposel 16:12-40. Tiŋambu iŋ ndôc gapocwalô yêc malac Rom, ma tɛŋ ndoc dinaŋ iŋ to bapia dindéc tɛŋ lau naŋ sêkɛŋ whiŋ Yisu yêc malac Pilipai.

Malac Pilipai iŋ malac tiwaê, ma lau Rom-nga daêsam sêndôc dinaŋ tu sênem gôliŋ gamen Masedonia-nga. Luk whê sa yêc Apo 16:13 bu tɛŋ ndoc Pol bu hoc ɲawaê ɲayham asê yêc malac Pilipai, naŋ iŋ gauc gêm bu tap lau naŋ sêtoc Anötö sa yêc malac dau ɲamakê. Tu dinaŋ-nga lau ɲatô gauc gêm bu mboe lau Israel-nga si lôm wê-nga daŋ kalhac malac Pilipai tɛŋ tɛm dinaŋ dom, bu Pol sôc lau Israel-nga si lôm wê-nga yêc malac hoŋ tu bu nem mêtê-nga.

Pol to bapia dindéc tu bu tɔc iŋ ndê atac ɲayham ɲahu asê, ma bu nem danŋe lau Pilipai tu gɛŋ naŋ sêkɛŋ tɛŋ iŋ tu sênem iŋ sa-nga. Ma iŋ whê iŋ ndê lɛŋ naŋ mbo-nga, naŋ sa tɛŋ ɲac, ma gic miŋ pi iŋ ndê gwelen. Iŋ kac lau Pilipai bu sêlhac ɲanŋa, ma gɛŋ ɲayham me sac bocke bu hôc asê ɲac, naŋ sêmbô ti atac ɲayham ɲapaŋ. Ma iŋ kɛŋ puc ɲac pi kêdôhônŋwaga tasan.

Pol gic hu ndê bapia

¹ Pol lu Timoti, naŋ am akiŋ Yisu Kilisi, ato bapia dindéc tɛŋ mac lau naŋ akɛŋ whiŋ Yisu Kilisi yêc malac atu Pilipai. Alu ato tɛŋ gôlôwac dabuŋ si ɲagôlôn, ma tɛŋ lau naŋ sem akiŋ gôlôwac dabuŋ, ma tɛŋ Anötö ndê lau dabuŋ hoŋ. ² Mwasiŋ ti yom malô akɛŋ yac neŋ Damaŋ Anötö lu Pômdau Yisu Kilisi tɛŋ mac.

Pol tɛŋ mbec ti gêm danŋe Anötö

³ Tɛm hoŋ naŋ aô gauc gêm mac, naŋ gam danŋe aneŋ Anötö tu mac-nga. ⁴ Tòm bɛc hoŋ aô gaten mbec tɛŋ Anötö tu mac hoŋ-nga, ma gakôm ti atac ɲayham atu. ⁵ ɲahu bu tɛŋ tɛm mac akɛŋ whiŋ tiwakuc e meŋ tɛŋ kwahic dec, naŋ mac apuc aneŋ gwelen ɲawaê ɲayham-nga dôn ɲapaŋ. ⁶ Ma aô gakɛŋ whiŋ bu Anötö, naŋ gic hu iŋ ndê gwelen ɲayham yêc mac nem ɲalôm, naŋ oc ndic dabiŋ gwelen dau ma puc mac dôn e Yisu Kilisi mbu meŋ. ⁷ Aô gakôc gauc bocdinaŋ pi mac hoŋ gac ɲawaê, ɲahu bu aô tac whiŋ mac ma gauc gêm mac ɲapaŋ. Mac awêkaiŋ Anötö ndê mwasiŋ awhiŋ aô, ma alhac awhiŋ aô ɲapaŋ. Mac alhac awhiŋ aô tɛŋ tɛm naŋ aô gandôc gapocwalô, ma tɛŋ tɛm naŋ galhac tu wapuc ɲawaê ɲayham dôn ma wawhê sa bu yom ɲandô-nga, naŋ bocdinaŋ. ⁸ Ma aô wasôm yom ɲandô yêc Anötö aŋgô-nga, bu aô atac whiŋ mac ndu andô, tòm Yisu Kilisi dau tac whiŋ ti tawalô mac.

⁹ Ma aô gaten mbec bu Anötö kôm mac nem gauc aŋyalê iŋ-nga ti aŋyalê lɛŋ ɲayham ma sac-nga

êŋsôwec tiatu. Ma gauc dinaŋ oc puc mac nem mêtê atac whiŋ-nga dôn e êŋsôwec tiatu bocdinaŋ. ¹⁰ Ma bocdinaŋ mac oc atôm bu aŋsahê gɛŋ hoŋ ma aŋyalê sac ma ɲayham. Asap ɲayham dôn ɲapaŋ ma bocdinaŋ tɛŋ Kilisi ndê bɛc mbu meŋ-nga, naŋ mac oc atôm bu alhac iŋ aŋgô-nga ti nem ɲalôm ɲawasi ma nem giso mbasi. ¹¹ Ma ɲalɛŋ dinaŋ dec mêtê gitɛŋ oc ti mac nem akɛŋ whiŋ Yisu Kilisi ɲa-ɲandô. Ma mac nem lɛŋ gitɛŋ dinaŋ oc po Anötö ndê waê sa, ma lau daêsam oc sêmpiŋ iŋ tu mac-nga.

Pol ndê ɲahu mbo tali-nga yêc Kilisi

¹² O asidôwai, aô atac whiŋ bu mac aŋyalê ɲapep bu ɲawapac naŋ hôc asê aô, naŋ kalhac ɲawaê ɲayham ahuc dom, magoc gêm gwelen ɲawaê ɲayham-nga sa.

¹³ Bu lau hoŋ naŋ sêmbô Sisa ndê andu kiŋ-nga, ma lau hoŋ yêc malac atu dindéc, naŋ sênyalê bu aô gandôc gapocwalô tu Kilisi-nga. ¹⁴ Ma aô neŋ gandôc gapocwalô puc asidôwai sêkɛŋ whiŋ Pômdau-nga daêsam dôn bu sêlhac ɲanŋa ma sêhoc Anötö ndê yom asê ti atac pa su, hôc gɛlɛc ɲamata-nga lê su.

¹⁵ Asidôwai ɲatô sêkôc gauc ɲayham pi aô ma tu dinaŋ-nga dec sêhoc Kilisi ndê ɲawaê asê. Ma ɲatô sêhoc ɲawaê ɲayham asê bu ɲac sem lɛmun aô ma sêkôm tu bu sêhoc gɛlɛc aô-nga. ¹⁶ ɲac si ɲahu sem Kilisi ɲawaê sa-nga solop dom, ma sêkôm tu sêpo dau sa-nga ma tu sêkɛŋ ɲawapac atu tɛŋ aô, pi sac aneŋ ɲawapac gapocwalô-nga ɲahô. Magoc asidôwai ɲayham sêlhac sêwhiŋ aô, ɲahu bu ɲac atac whiŋ aô, ma sênyalê bu aô gandôc gapocwalô tu aneŋ gwelen wapuc ɲawaê ɲayham dôn-nga. ¹⁸ Aô wasôm sake? ɲac si

nahu sêkôm gwelen-nga bu nayham me sac, nan gên atu dom. Tigen aô galic gên atu dan, nan bocdec bu, Kilisi ndê njawaê tiapa, ma gên dau kôm aô atac nayham atu. Ma aô wambo ti atac nayham njapan, ¹⁹ nahu bu aô kayalê tidôn bu Yisu Kilisi ndê Njalau, ma mbec nan mac ater, nan lu-lu oc sênem aô sa yêc njawapac gapocwalô-nga. ²⁰ Aô tac whin ma gakên batan bu aô oc mayan tu gên dan-nga dom, magoc aô bu walhac ti nerj atac pa su, ma wapo Kilisi ndê waê sa, tôm aô gakôm njapan e merj têtj kwahic dec. Aô bu wambo tanli me aô bu wambac ndu, magoc gên atu tigen yêc, nan bu wapo Kilisi ndê waê sa. ²¹ Aô bu wambo tanli, dec wambo tu wapo Kilisi ndê waê sa-nga erj, ma bu wambac ndu, dec wandi wambo wawhin in, nan oc êmwasiñ aô ênjêc. ²² Magoc aô bu wambo tanli, dec oc nditôm bu gwelen nan in kên sip aô aman, nan oc njandô sa. Aô galic serj lu dinan, magoc kayalê lêtj bu wasa-nga, nan dom. ²³ Serj lu dinan kôm aô nerj njalôm gi lu. Aô tac whin bu wahu nom dindêc sin, wandi wambo wawhin Kilisi. Serj dau nayham kêlêc. ²⁴ Tigen anerj njalôm kac aô bu wanem mac sa, ma bocdinarj aô bu wambo tanli, nan dec oc êmwasiñ mac ênjêc. ²⁵ Aô gakên whin bu aô wambo nom wawhin mac honj tu bu wapuc mac nem akên whin dôn, e alhac njanga ma ti atac nayham atu tu nem akên whin-nga. ²⁶ Ma tu gên honj dinan-nga, dec mac oc apo Yisu Kilisi ndê waê sa ênjêc, ma atac nayham atu tu aô wambu wamerj ma wambo wawhin mac tiyham-nga.

²⁷ Yom atu dec wasôm têtj mac. Ayob daôm bu asa nem lêtj honj anjuc lêtj gitên, nan gic lau nan sêkên whin Kilisi ndê njawaê nayham, nan njawaê. Ma bocdinarj aô bu waloc ma walic mac tiyham, me bu wanjô njawaê njambwa pi mac, goc wanjalê bu mac honj apin daôm dôn, ma ambo ti nem njalôm tigen, ma alhac njanga tu apuc njawaê nayham, nan mac akên whin, nan dôn. ²⁸ Ma aô oc wanjalê bu mac atôc daôm tu lau nan sêkên kisa mac-nga dom. Gên dau oc tôc asê bu mac atap Anötö ndê mwasiñ nem mac si-nga sa su, ma lau nan sêkên kisa mac, nan sic waê bu Anötö serj njac su sênin-nga. ²⁹ Anjô su nan. Anötö kêmwasin mac tu Yisu Kilisi-nga. Tu dinan-nga dec mac akên whin Yisu, ma gên dan whin bocdec bu, mac ahôc njawapac tu in-nga whin. ³⁰ Nawapac kain tigen mac alic aô gahôc mun-nga, ma kwahic dec mac anjô bu gahôc njapan gambo, nan kwahic dec tap mac sa su bocdinarj.

Lau sêkên whin-nga si lêtj

2 Mac ati Kilisi ndê lau, dec gêm mac sa, me mba? Inj ndê atac whin mac-nga kêtjil mac bu atac whin nem asidôwai, me mba? Njalau Dabun kên mac nem njalôm pitigerj, me mba? Mac nem akên whin Kilisi kêtjil mac bu tamwalô nem asidôwai ti anem njac sa, me mba? ² Bu bocdinarj, dec wandac mac bu ambo ti nem gauc pitigerj, ma ti nem njalôm tigen, ma asap mêtê atac whin asidôwai-nga dôn njapan. Ambo bocdinarj, dec mac oc akôm aô atac nayham ênjêc. ³ Mac lau tigen-tigen gauc nem daôm ênjêc dom ma atoc daôm

sa dom, magoc anjwinin daôm ma atoc nem asidôwai sa hôc gêtêc daôm. ⁴ Akôc gauc pi lêtj anem daôm sa-nga njapan dom, magoc akôc gauc pi lêtj anem asidôwai sa-nga.

Kilisi kêtjwinin dau, ma Anötö toc in sa

⁵ Akôc gauc kain tigen dinan bu in kêtjuc Yisu Kilisi dau ndê lêtj. ⁶ Bu Kilisi in Anötö njandô. Tigen in gauc gêm bu kôc njac lai ti njawasi atu tôm Anötö dau ndê, nan dôn ma mbo gitôm Anötö dau njapan dom. ⁷ In gêtêc njayham bu hu gên undambê-nga honj dinan sin, ma ti njac akin njambwa. In merj mbo nom, ma lau nom-nga sêlic in gitôm njac dau si dan. ⁸ In kêtjwinin dau ma danja wambu têtj Damba e tôm in mbac ndu. Yomandô. In mbac ndu pi a gicso dau gitôm njac sac dan. ⁹ Tu in ndê lêtj honj dinan-nga dec Anötö toc in sa kêtêc, ma kên njêc ti waê têtj in nan hôc gêtêc njêc ti waê honj su. ¹⁰ Ma tu dinan-nga anjela ma njamalac ti gên honj nan sêmbo undambê ma sêmbo nom me nom njalôm, nan oc sêtoc Yisu ndê njêc sa ma sêpôn haduc têtj in. ¹¹ Ma njac honj oc sêhoc yom asê ma sêsôm asê bu yomandô, Yisu Kilisi in Pômdau. Ma njalên dinan njac oc sêtoc Daman Anötö ndê waê sa.

Lau sêkên whin-nga sêtôm njawê nom-nga

¹² O anerj lau atac whin-nga. Têtj têtj aô gambo gawhin mac, nan aô galic bu mac danjam wambu Anötö njapep. Ma kwahic dec aô g ambo gawhin mac dom, ma ganjô njawaê bu mac akôm bocdinarj hôc gêtêc njamata-nga su. Asap nem lêtj dinan dôn njapan andic njawaê. Atoc Anötö sa ma atôc in, ma asa nem lêtj honj tôm in atac whin. Ma njalên dinan in ndê mwasiñ nem mac si-nga, nan mac atap sa su, nan oc ti gên njandô mbasi-nga dom. ¹³ Bu Anötö dau ndê njac lai gêm gwelen yêc mac nem njalôm, tu bu kôm mac atac tec lêtj bocke nan so in ndê atac whin. Ma njac lai dau oc nem mac sa bu asa nem lêtj anjuc in ndê atac whin. ¹⁴ Gên honj nan mac bu akôm, nan ayob daôm bu atucdin me aserj daôm pi dom. ¹⁵ Ma njalên dinan mac oc ambo ti nem njalôm njawasi ma giso mbasi. Bu mac ati Anötö atui awhê ma njac, ma ambo nom ambo lau sac nan si lêtj dan solop dom, nan njalôm. Magoc mac akôm mêtê solop erj andic njawaê, bu ambo lau dau njalôm atôm ya njawê nan pô gamerj têtj ôbwêc. ¹⁶ Ma njalên dinan oc nem lau dau sa tu bu sênjalê yom njandô nan tôc serj dandêc tanli-nga asê, nan mac asap dôn ambo. Ma tu dinan-nga gwelen nan gakôm yêc mac-nga oc njandô mbasi dom, ma têtj ndoc Kilisi mbu merj, nan mac oc ati anerj nahu wapo danj sa-nga. ¹⁷ Gwelen ti sakin nan ti mac nem akên whin njandô, nan gitôm da njayham nan mac akên têtj Anötö. Ma lau Rom-nga bu sêkic yom bu sêkêc anerj dac sin, dec oc tôm da dan tiyham nan sêkêc sac mac nem da dau njahô. Tigen aô nerj atac nayham tu mac-nga oc pacndê dom, aô oc wambo ti atac nayham erj. Ma mac bocdinarj, ambo ti nem atac nayham awhin aô.

Pol bu ênkin Timoti tên Pilipai ndi

¹⁹ Pômdau Yisu bu lic n̄ayham, dec gakên batan bu n̄asawa saun aô oc wan̄kin Timoti tên mac loc. Aô atac whin bu wan̄gô n̄awaê pi mac, oc kôm anen n̄alôm tigahô. ²⁰ Aô bu wan̄kin in, n̄ahu bu n̄amalac dan̄ tôm in mbo dom, nan̄ kên ndê n̄alôm sambuc tu nem yaom mac-n̄ga. ²¹ Bu lau daêsam gauc gêm Yisu Kilisi ndê gwelen h̄oc gêlêc dom, magoc gauc gêm dau si gên h̄oc gêlêc su. ²² Magoc Timoti ndê lên ti sakin n̄a-n̄andô n̄ayham mac alic su, ma anyalê bu in gêm akin aô gitôm in dau damba, tu puc gwelen n̄awaê n̄ayham-n̄ga dôn. ²³ Bocdina n̄ tên ndoc aô bu walic sen bocke n̄ac oc sêkôm tên aô, nan̄ aô gauc gêm bu wan̄kin in tên mac loc n̄agahô. ²⁴ Ma aô gakên whin bu Pômdau dau oc nem aô sa, ma n̄asawa saun aô daun oc watên mac waloc bocdina n̄.

Pol sôm bu ênkin Epaprodaitas tên n̄ac ndi

²⁵ Mun̄-n̄ga mac an̄gô bu aô gandôc ti n̄awapac, dec an̄kin Epaprodaitas bu nem aô sa. In gêm gwelen whin aô gitôm anen asidôwa n̄andô, ma kalhac gitôm n̄gac sin̄-n̄ga n̄ayham tu kôm gwelen n̄awaê n̄ayham-n̄ga. Kwahic dec aô gauc gêm tidôn bu wan̄kin in mbu tên mac loc n̄agahô. ²⁶ In tac whin n̄andô bu lic mac hon̄ tiyham, ma in kêyalê bu mac an̄gô n̄awaê pi in ndê gêm̄bac, dec kôm in n̄alôm n̄awapac tu mac-n̄ga. ²⁷ Bu gêm̄bac dau kôm in yham dom, kêpin bu in mbac ndu. Tigen Anötô tawalô in ma kôm in n̄ayham sa. Ma Anötô tawalô aô bocdina n̄, bu Epaprodaitas bu mbac ndu ma hu aô sin̄, dec oc kên n̄awapac atu dan̄ tiyham tên aô. ²⁸ Tu dina n̄-n̄ga dec anen n̄alôm kac aô bu wan̄kin in mbu tên mac loc, ma mac oc atac n̄ayham bu alic in tiyham, ma anen n̄alôm n̄awapac oc tigahô bocdina n̄. ²⁹ Tu Pômdau-n̄ga dec akôc in sa ti atac n̄ayham atu tên ndoc in h̄oc asê mac. Aô wasôm tên mac bu atoc in ma lau nan̄ sêtôm in, nan̄ sa n̄apep. ³⁰ Bu in kên dau sambuc ma tôtec dau dom bu mbac ndu tu Kilisi ndê gwelen-n̄ga. Bu in gêm akin aô gêm mac hon̄ an̄ôm, e kêpin bu in mbac ndu.

Nahu andô dati lau gitên yêc Anötô an̄gô-n̄ga

3 A nen̄ asidôwai, aô bu wasôm yom n̄atô tên mac whin bocdec bu. Ambo ti atac n̄ayham n̄apan tu mac ati Pômdau ndê lau-n̄ga. Yom nan̄ kwahic dec aô bu wato, nan̄ gato kain̄ tigen tên mac mun̄ su, magoc aô galic n̄ayham bu wato tiyham, tu bu wapuc mac dôn bu yom tasan̄ kôm mac nem akên whin tisac dom. ² Ayob daôm n̄apep tên lau sac nan̄ sêkac mac bu asôc t̄pwac sêsê laungac n̄amlic n̄atô su-n̄ga n̄apu. N̄ac sêtôm giam pôm ma atac whin bu sêkôm mac nem n̄amlic tisac n̄ambwa. ³ N̄ac gauc gêm bu pwac sêsê n̄amlic-n̄ga dina n̄ kôm n̄ac sêti Anötô ndê lau solop. Magoc mba. Pwac dina n̄ n̄a-n̄ahu andô hêganôn̄ yac lau nan̄ tam akin Anötô tôm N̄alau Dabun̄ gêm gôlin̄ yac. Yac nen̄ n̄ahu dapô daun sa-n̄ga sip gên nan̄ n̄amalac n̄ambwa sêkôm tên yac n̄amlic, nan̄ dom,

magoc sip gwelen nan̄ Yisu Kilisi kôm yêc yac nen̄ n̄alôm-n̄ga.

Kilisi tigen ti Pol ndê n̄ahu po dau sa-n̄ga

⁴ Lau n̄atô gauc gêm bu Anötô oc kôc n̄ac sa tu gên n̄amlic-n̄ga. Oc tôm bu wapo daun sa pi gên kain̄ di-nan̄ whin, ma aô bu wakôm dec anen n̄ahu wapo daun sa-n̄ga h̄oc gêlêc lau hon̄ si su. ⁵ Bu sêsê anen n̄amlic n̄atô su tên anen bêc ti-8-n̄ga kêkuc lau Israel-n̄ga si pwac. Aô Israel si dan̄, nan̄ gasa akên Benjamin ndê ton̄. Aô kayalê aban̄ si yom Hibru ti gêbôm hon̄. Aô kakuc lau Palêsai si lên sêsôc Moses ndê yomsu hon̄ n̄apu-n̄ga. ⁶ Aô gakên daun sambuc tu gên bocke nan̄ gakôm, tôm nan̄ mun̄-n̄ga gakên kisa lau sêkên whin Yisu-n̄ga ti nen̄ n̄alôm sambuc. Ma yêc n̄amalac an̄gô-n̄ga aô gatôm n̄gac gitên tu kakuc Moses ndê yomsu hon̄ n̄apep-n̄ga.

⁷ Mun̄-n̄ga aô gapo daun sa ma gauc gêm bu Anötô oc kôc aô sa tu gên dina n̄-n̄ga, tigen kwahic dec aô kayalê Kilisi, dec tan̄kwê gên dina n̄ n̄adan̄ bu nem aô sa tiyham lec dom. ⁸ Yomandô. Kwahic dec aô gatap mwasi n̄ atu andô sa, tu kayalê Yisu Kilisi-n̄ga, ma tu anen Pômdau in-n̄ga. Ma aô tan̄kwê in tigen bu nem aô sa. Tu dina n̄-n̄ga dec galic gên n̄atô hon̄ gitôm gên n̄ambwa ma gên n̄agolop, ma gahu sin̄ su tu bu Kilisi tigen ti anen n̄ahu gapo daun sa-n̄ga. ⁹ Aô bu wasap Kilisi tawasê dôn n̄an̄ga, n̄ahu bu Anötô kôc aô sa ma gêlic aô gitôm n̄gac gitên tu gakên whin Kilisi-n̄ga, ma tu kakuc lên yomsu-n̄ga dom. Yomandô. Anötô kêmwasin̄ aô n̄ambwa, dec sam aô bu n̄gac gitên tu gakên whin Kilisi-n̄ga. ¹⁰ Aô tac whin bu wan̄yalê Kilisi ti Anötô ndê n̄aclai atu, nan̄ un̄ Kilisi sa akên lau batê-n̄ga. Ma wan̄kuc in ndê lên h̄oc n̄andê ti mbac ndu-n̄ga. ¹¹ Ma aô gakên batan̄ bu oc wan̄kuc in ndê lên ti-sa akên lau batê-n̄ga bocdina n̄.

Pol yêm dau su n̄andô tu bu ênkuc Kilisi-n̄ga

¹² Nalên dina n̄ aô tac whin ndu andô bu wan̄yalê Kilisi ti wan̄kuc in-n̄ga, tigen aô wasôm bu aô gac dab̄in nen̄ lên hon̄ tu wan̄kuc in-n̄ga su lec dom. Mba. Magoc Yisu Kilisi kôc aô dôn ma gêm aô k wi tu bu wati in ndê, ma tu dina n̄-n̄ga dec aô gayêm daun su tu bu wan̄yalê ti wan̄kuc in n̄apep en̄, gakôm gitôm n̄gac nan̄ kêti n̄an̄ga bu tap in ndê n̄aôli sa. ¹³ Asidôwai, aô kayalê bu aô gac dab̄in lên dau su dom. Magoc aô gakôm gên tigen bocdec bu, aô wan̄lin̄ gên nan̄ yêc aô dômwen̄-mbu nan̄ sin̄, ma wakôm n̄an̄ga bu wakôc gên nan̄ yêc aô an̄ôn̄ ndô-n̄ga, ¹⁴ gitôm n̄gac nan̄ kêti n̄an̄ga ma gêm nenen̄ bu h̄oc asê batin̄ pacndê-n̄ga ma tap ndê n̄aôli sa. Ma n̄aôli nan̄ aô gayêm daun su bu wakôc, ma Anötô kêgalêm aô sa ma pin̄ aô dôn gam dam̄in̄ Yisu Kilisi tu bu watap sa-n̄ga, nan̄ mwasi n̄ dandôc tan̄li yêc undambê-n̄ga.

Dasa nen̄ lên bambalin̄ dom

¹⁵ Yac lau nan̄ dati gwalam akwa dakên whin-n̄ga, nan̄ tan̄kuc gauc tigen dina n̄ dandic n̄awaê. Ma mac

bu gauc nem yom ñatô so aneñ, nañ Anötö oc töt tiawê tēñ mac. ¹⁶ Magoc lēñ nañ Anötö töt tēñ yac lau dakēñ whiñ-nga su, nañ dasa dandic ñawaê. ¹⁷ O asidōwai. Aneñ lēñ ti mac hoñ nem dōhōñ añkuc-nga. Ma tamtiñ lau nañ sēñkuc aō neñ lēñ, ma añkuc ñac bocdinañ. ¹⁸ Aō gasōm yom dinañ, ñahu bu lau daēsam sēsa si lēñ bambaliñ, dec töt asē bu sēlic Yisu ndē mbac ndu pi a gicso dau gitōm gēñ ñambwa, ma sētōm ñacyo yom ñandō-nga. Aō gasōm yom dau tēñ mac tēm ñatô su, ma kwahic dec wasōm tiyham ti tañ-sulu eñ. ¹⁹ Lau kaiñ dinañ sic waê bu sēñinga. Ñac gauc gēm gēñ nom-nga gitōm gēñ daneñ ti danōm-nga kēlēc, ma bocdinañ dec gēñ dau ti ñac si pōmdau. Magoc gēñ nañ sēlic bu ñayham ma sētoc dau sa pi, nañ dalic bu gēñ mayañ-nga. ²⁰ Yac neñ malañ ñandō yēc undambē. Ma yac dakēñ batañ ti dahōñ yac neñ †Ñgac Nem Yac Si-nga bu mbu akēñ undambē meñ, nañ Pōmdau Yisu Kilisi dau. ²¹ In kōc ñaclai atu gitōm bu kēñ gēñ hoñ sēsōc in ndē gōliñ ñapu, ma in oc nem yac neñ ñamlic waēmba kwi ti ñamlic wakuc ma ti ñawasi atu, ña ñaclai tigeñ dinañ.

Pol gēm la lau Pilipai

4 Tu dinañ-nga dec aneñ asidōwai, aō wasōm tēñ mac bu alhac ñañga ti asap nem akēñ whiñ Pōmdau dōñ. Aō atac whiñ mac ndu andō, ma gakēñ batañ bu walic mac tiyham. Aneñ gwelen ña-ñadli ñayham ti neñ atac ñayham ñahu, nañ mac daōm.

² Aō gañgō bu mac nem awhē lu, nañ Yuodia lu Sintike sēseñ dau. Aō bu wasōm tēñ inlu bu sēmasañ yom nañ yēc inlu ñasawa, ma sēmbo ti si ñalōm tigeñ tu inlu sēkēñ whiñ Pōmdau-nga. ³ Ma aneñ silip ñayham Sisigus, † aō bu wandac am bu nem awhē lu dinañ sa, ñahu bu muñ-nga inlu sem gwelen tu sēpuc ñawaê ñayham dōñ-nga sēwhiñ aō ma Klemen ti aneñ asidōwai ñatō, nañ si ñaê hoñ yēc Anötö ndē Buku Tanli-nga.

⁴ Tu mac ati Pōmdau ndē lau-nga dec wasōm tēñ mac bu ambo ti atac ñayham ñapañ. Aō wasōm tiyham bu ambo ti atac ñayham ñapañ. ⁵ Asap lēñ malō dōñ tu bu lau hoñ sēñyalē bu yac lau dakēñ whiñ-nga neñ mētē dau dinañ. Gauc nem bu ndoc kēpiñ bu Pōmdau mbu meñ.

⁶ Ahēgo daōm tu gēñ dañ-nga dom. Ñawapac bocke nañ tap mac sa, nañ atōc tēñ Anötö sip nem mbec ñalōm, ma andac in bu nem mac sa. Ma anem dange in tu gēñ hoñ-nga. ⁷ Ma Anötö ndē yom malō oc nem mac lau nañ in piñ mac dōñ am damiñ Yisu Kilisi, nañ ahuc, ma nem gōliñ mac nem gauc ti ñalōm. Bu Anötö ndē yom malō in gēñ atu andō, hōc gēlēc ñamalac hoñ si gauc.

⁸ O aneñ asidōwai. Aō wasōm yom dañ tiyham. Yom bocke nañ yomandō, ma gēñ bocke nañ gēñ tiwaê ma

† Sisigus - yom dau yēc Yom Grik, ma danem kwi bu 'ñamalac nañ kōm gwelen whiñ ndē silip.' Lau ñatō gauc gēm bu yom dau in ñgac Pilipai-nga dañ ndē ñaê, ma lau ñatō gauc gēm bu in ñaê dom, magoc Pol to yom dau hēganōñ ñamalac dañ nañ kōm gwelen whiñ in.

gēñ solop ma ñawasi, gēñ nañ gic lau hoñ tandō ñayham, ma gēñ ñayham datoc sa-nga, ma mētē ti yom ma gauc hoñ nañ gitēñ eñ, nañ wasōm tēñ mac bu gauc nem lhac nem gauc ñapañ. ⁹ L ēñ ti sakiñ bocke nañ aō kadōhōñ ti gac dulu tēñ mac, me mac añgō yēc aō me alic aō gakōm, nañ akōm andic ñawaê. Ma Yom Malō Ñadau Anötö dau oc mbo whiñ mac.

Pol gēm dange lau Pilipai

¹⁰ Muñ-nga mac am aō sa, magoc ñasawa lē e meñ tēñ kwahic dec, mac atap señ dañ sa tu anem aō sa tiyham-nga dom. Kwahic dec mac gauc gēm aō ma añkiñ gēñ tu anem aō sa-nga, ma gēñ dinañ kōm aō atac ñayham atu, ma kapiñ Pōmdau tu mac am aō sa-nga. ¹¹ Aō gato yom dinañ tu gapōnda dauñ-nga dom. Mba. Aō kayalē tēm gapōnda dauñ-nga, ma kayalē tēm gandōc mwasiñ ñalōm-nga. Aō bu neñ gēñ mba ma gēñ yō aō, me bu neñ gēñ daēsam ma waneñ hōc aō dōñ, tigeñ wahēgo dauñ dom. Ñahu bu aō kadōhōñ dauñ su bu ñayham me sac bocke bu tap aō sa, nañ aō oc wambo ti atac ñayham eñ. ¹³ Kilisi kēñ ñaclai tēñ aō bu wakōm gēñ hoñ, ma tu dinañ-nga dec aō gatōm bu wambo ti atac ñayham eñ.

¹⁴ Bocdinañ, aō bu wapōnda dauñ, dec wambo ti atac ñayham eñ, magoc mac akōm mētē ñayham ma gauc gēm aneñ ñawapac dec añkiñ gēñ tu anem aō sa-nga.

¹⁵ Mac lau Pilipai-nga añyalē su bu tēñ ndoc mac añgō ñawaê ñayham tiwakuc, ma aō galom malac atu Tesa-lonika, nañ mac añkiñ gēñ tu anem aō sa-nga tēm ñatō. Ma tēñ tēm nañ gahu mac nem gameñ Masedonia-nga siñ, nañ gōlōwac dabuñ malac ñatō-nga sēkēñ gēñ dañ tu sēnem aō sa-nga dom. Mac tamwasēm.

¹⁷ Aō tac whiñ bu mac asap nem mētē akēñ gēñ-nga dinañ dōñ ñapañ. Aō gasōm yom dau tu bu wakac mac bu akēñ gēñ tēñ aō-nga lec dom, magoc aō kayalē bu mac bu asap nem lēñ amwasiñ aō ma lau ñatō-nga dōñ, dec lēñ dau oc êmwasiñ mac hōc gēlēc su ô.

¹⁸ Kwahic dec aō gapōnda gēñ dañ dom. Gēñ nañ mac añkiñ tēñ aō ma Epaprodaitas kēñ tēñ aō gēm mac añōm, nañ daēsam ñandō dec gēm aō sa kēlēc. Gēñ dau gitōm da ñamalu ñayham nañ Anötö tac whiñ, ma gic in tandō ñayham. ¹⁹ Anötö, nañ yob aō ñapañ, in Mwasiñ ti Ñawasi atu Ñadau, ma Yisu Kilisi ti ñahu datap in ndē mwasiñ atu sa-nga. Ma aō kayalē bu gēñ bocke nañ mac apōnda, nañ yēc in ndē mwasiñ atu ñalōm, ma in oc kēñ tēñ mac. ²⁰ Bocdinañ dapō Daman Anötö ndē waê sa tōm tēm hoñ ndi. Yomandō.

Pol gic bata in ndē bapia

²¹ Akēñ aneñ acsalō tēñ lau dabuñ hoñ nañ sēkēñ whiñ Yisu Kilisi yēc malac Pilipai. Asidōwai nañ sēmbo sēwhiñ aō, nañ sēkēñ si acsalō tēñ mac bocdinañ.

²² Ma Anötö ndē lau dabuñ hoñ nañ sēmbo malac dindec, nañ boc-dinañ. Ma lau sēkēñ whiñ-nga nañ sem gwelen sēmbo Sisa ndē andu, nañ gauc gēm mac hōc gēlēc.

²³ Mwasin̄ akên Pômdau Yisu Kilisi puc mac nem gatôm dôn.

KOLOSI

Yom whê bapia dindec sa-nga

Malac Kolosi yêc gameŋ Esia-nga, magoc Pol dau inŋ gêm mêtê yêc malac Kolosi dom. Têŋ ndoc inŋ gêm mêtê mbo malac Epesas, naŋ ngac Kolosi-nga danŋ ɲaê Epapras ngô ma kêŋ whiŋ, ma tiŋambu Epapras mbu gi hoc ɲawaê ɲayham asê yêc ndê malachu Kolosi (1:7; 4:12), ma lau ɲatô sic hu sêkêŋ whiŋ Yisu. Tiŋambu Epapras ndôc gapocwalô whiŋ Pol (Pilemon 23), ma gic miŋ têtŋ Pol pi lau sêkêŋ whiŋ-nga yêc malac Kolosi. Pol to bapia dindec ma sôm têtŋ lau Kolosi-nga bu inŋ gêm danŋe Anötö tu ɲac si sêkêŋ whiŋ-nga, ma inŋ têtŋ lêtŋ ɲayham daêsam têtŋ lau sêkêŋ whiŋ-nga tu sêŋkuc-nga. Ma inŋ to yom ɲatô bu whê lau Kolosi si gauc sa pi yom ɲandô. Nahu bu lau ɲatô sêŋsôn ɲac pi lau nom-nga si lêtŋ ɲatô (2:4, 8, 16-23), ma ɲac sêtoc Kilisi sa ɲapep dom, ma bocdinaŋ inŋ têtŋ asê bu Anötö kêŋ gêtŋ honŋ sêsôc Kilisi ɲapu (1:15-20; 2:9-15).

Pol gic hu ndê bapia

¹ Aô Pol, naŋ gati Yisu Kilisi ndê aposel kêkuc Anötö ndê atac whiŋ, lu yac neŋ asidôwa Timoti ato bapia dindec. ² Ato têtŋ mac asidôwai naŋ andôc malac atu Kolosi, mac lau dabuŋ naŋ akêŋ whiŋ Kilisi. Mwasiŋ ti yom malô akêŋ Damaŋ Anötö têtŋ mac.

Pol tenŋ mbec tu lau Kolosi-nga

³ Tôm bêc honŋ yac aterŋ mbec têtŋ Anötö, yac neŋ Pômdau Yisu Kilisi Damba, ma am danŋe inŋ tu mac-nga. ⁴ Nahu bu yac aŋgô ɲawaê bu mac akêŋ whiŋ Yisu Kilisi ɲanga, ma atac whiŋ Anötö ndê lau dabuŋ honŋ. ⁵ Mac nem akêŋ whiŋ ti atac whiŋ ɲahu sip mwasiŋ atu naŋ mac akêŋ batam ambo, naŋ Anötö po sa gwanaŋ tu mac-nga yêc undambê. Yom pi gêtŋ dau mac aŋgô muŋ su, têtŋ ndoc sêhoc yom ɲandô ɲawaê ɲayham-nga asê têtŋ mac. ⁶ ɲawaê ɲayham dau têtŋ mac meŋ, ma mac aŋgô ti anyalê yom ɲandô pi Anötö ndê mwasiŋ atu. Têtŋ ndoc mac aŋgô tiwakuc e meŋ têtŋ kwahic dec, naŋ ɲawaê ɲayham dau gêm ɲandô ma tiapa yêc mac nem gameŋ. Ma ɲalên tigeŋ inŋ gêm ɲandô ma tiapa ma gêm gameŋ naŋ lau Rom-nga sem gôliŋ, naŋ ahuc. ⁷ ɲawaê dau Epapras kêdôhôn têtŋ mac. Inŋ yac neŋ ngac atac whiŋ-nga naŋ gêm gwelenŋ whiŋ yac, ma ngac akiŋ ɲandô naŋ gêm akiŋ Kilisi tu mac-nga. ⁸ Ma inŋ gic miŋ têtŋ yac pi mac nem lêtŋ atac whiŋ asidôwai-nga naŋ ɲalau Dabuŋ kêŋ têtŋ mac.

⁹ Tu dinaŋ-nga têtŋ bêc ɲamata-nga naŋ yac aŋgô mac nem ɲawaê e meŋ têtŋ kwahic dec, naŋ yac aterŋ mbec tu mac-nga ɲapaŋ. Yac andac Anötö bu kêŋ gauc têtŋ mac e anyalê ɲalau Dabuŋ ndê lêtŋ tidôn. Ma ɲalên dinaŋ mac oc anyalê lêtŋ naŋ Anötö tac whiŋ bu yac dasa-nga, naŋ ɲapep eŋ. ¹⁰ Yac aterŋ mbec bu mac asa nem lêtŋ gitên, bu têtŋ asê bu mac ati Pômdau ndê

lau, ma inŋ oc lic mac nem lêtŋ honŋ ndic inŋ tandô ɲayham. Yac aterŋ mbec bu mac nem akêŋ whiŋ oc nem ɲandô ɲayham yêc gwelenŋ honŋ naŋ mac akôm, ma bu mac nem gauc anyalê Anötö-nga êŋsôwec tiatu.

¹¹ Anötö ndê ɲaclai ti ɲawasi atu kêŋ ɲanga têtŋ mac bu akôm gêtŋ honŋ, ma ɲawapac bu tap mac sa, dec mac atôm bu alhac ɲanga ma ahôc ti atac pa su. Ma ambo ti atac ɲayham, ¹² ma anem danŋe Damaŋ Anötö, naŋ gic dabiŋ mac e atôm bu awêkaiŋ inŋ ndê gameŋ ɲawê-nga awhiŋ inŋ ndê lau dabuŋ honŋ. ¹³ Inŋ kêgaho yac su yêc ɲaclai ɲasec-nga, ma kêŋ yac dambo inŋ ndê Atu naŋ inŋ atac whiŋ ɲandô, naŋ ndê gôliŋ ɲapu. ¹⁴ Ma Anötö kêmwasiŋ yac, dec gêmlihi yac ti kêgapwêc yac su yêc sakiŋ mêtê sac-nga, ma suc yac neŋ sac kwi. Ma datap mwasiŋ atu dau sa yêc inŋ ndê Atu dau.

Kilisi ti ndê gwelenŋ

¹⁵ Lau danŋ sêlic Anötö dom, magoc inŋ Atu Kilisi gêm inŋ aŋgô ma têtŋ inŋ asê têtŋ yac. Inŋ tiŋamata gêtŋ honŋ naŋ Anötö kêŋ. ¹⁶ Bu gêtŋ undambê-nga ti gêtŋ nom-nga honŋ naŋ Anötö kêŋ, naŋ kêŋ ɲa Kilisi. Gêtŋ naŋ dalic ɲa tanôn, ma gêtŋ naŋ têtŋ dom bu dalic ɲa tanôn, gitôm aŋela me ɲalau me gôliŋ ma ɲaclai tidau-tidau, gêtŋ honŋ dinaŋ Anötö kêŋ ɲa Kilisi ma kêŋ tu Kilisi-nga. ¹⁷ Inŋ tiŋamata gêtŋ honŋ, ma gêtŋ honŋ si ɲahu sêmbo-nga yêc inŋ. ¹⁸ Ma inŋ gêm gôliŋ gôlôwac dabuŋ. Inŋ ti ɲagôlôn, ma gôlôwac dabuŋ sêti inŋ ndê ɲandô. Ma inŋ muŋ gôlôwac dabuŋ bu ti ngac ɲamata-nga bu tisa akêŋ lau batê-nga. Ma bocdinaŋ gêtŋ danŋ hôt gêtêc inŋ su dom. ¹⁹ Bu Anötö gêlic ɲayham bu kêŋ dau sambuc sip Atungac ɲalôm ma mbo whiŋ inŋ. ²⁰ Ma inŋ kêkiŋ Atu dau sip nom meŋ bu hê wamba ɲamalac ma gêtŋ nom-nga ti gêtŋ undambê-nga honŋ têtŋ Anötö. Ma kwahic

dec ñamalac sêtom bu sêmbo Anötö aṅgô-nga ti yom malô, tu Atungac ndê dac nañ kêc siñ pi a gicso-nga.

²¹ Muñ-nga, mac ambo ahê têt Anötö. Mac ambo atôm iñ ndê ñacyo tu gauc ti mêtê sac-sac nañ yêc mac-nga. ²² Magoc iñ dau kêmasaṅ lêt bu Kilisi sip nom meñ ti ñamalac ma mbac ndu, tu bu hê wamba mac têt Anötö tiyham. Ma iñ tac whiñ bu kêt mac al-hac iñ aṅgô-nga atôm lau dabuñ nañ nem giso ti yom mbasi. ²³ Mac bu alhac ti akêt whiñ ñaṅga ma akêt batam Anötö ndê mwasiñ nañ ñawaê ñayham têt asê têt mac, ma ahu siñ dom, dec mac oc atap mwasiñ dau sa. Ñawaê ñayham dau mac aṅgô su, ma sêhoc asê yêc gameñ hoñ nañ yêc lau Rom si gôliñ ñapu, nañ bocdinañ. Ma aô Pol gati ñgac akiñ ñawaê ñayham dau-nga.

Pol whê ndê gwelen ñawaê ñayham-nga sa

²⁴ Nandê bocke nañ aô gahôc tu wapuc mac nem akêt whiñ dôn-nga, nañ gahôc ti atac ñayham eñ. Ma aô kayalê bu aô gac waê bu wahôc ñandê ñapañ, tu gwelen nañ aô gakôm tu bu wapo Kilisi ndê ñandô, nañ gôlôwac dabuñ sa-nga. Ma agoc aô oc wahôc e wandic dabiñ gêt hoñ nañ Kilisi kêyalin sa bu wahôc. ²⁵ Aô gakôm gwelen gam akiñ gôlôwac dabuñ, kakuc lêt nañ Anötö dau kêmasaṅ dec kêyalin aô sa tu mac-nga, ma kêkin aô bu wahoc ñawaê ñayham asê e Anötö ndê yom tiapa yêc gameñ hoñ. ²⁶ Têt ñamata-nga e meñ, yom pi Anötö ndê lêt nem lau si-nga, nañ ñahu yêc siñ dau têt lau nom-nga. Magoc kwahic dec iñ têt asê tiawê têt iñ ndê lau dabuñ. ²⁷ Iñ tac whiñ bu lau dabuñ sênyalê yom nañ muñ-nga yêc siñ dau, nañ bocdec bu. Iñ bu êmwasiñ mac flau gameñ apa-nga bu atap iñ ndê ñawasi atu sa, dec kêt Kilisi sip nem ñalôm. Ma gêt dinañ ti mac nem ñahu akêt batam bu atap iñ ndê ñawasi sa-nga.

²⁸ Yac ahoc Kilisi ndê ñawaê ñayham asê, ma Anötö kêt gauc ñayham têt yac bu akêt puc ti andôhôn lau sêkêt whiñ-nga hoñ. Ma yac akôm bocdinañ tu bu andic dabiñ ñac hoñ e akêt ñac sêlhac Anötö aṅgô-nga sêtom lau gwalam akwa sêkêt whiñ Kilisi-nga. ²⁹ Ma aô gakôm gwelen ti gahôc ñandê atu, tu bu wakôm gêt dau ñandô sa-nga, ña Kilisi dau ndê ñaclai nañ gêm gwelen ñaṅga yêc aô neñ ñalôm.

2 Aô gawhê neñ gwelen sa têt mac, ñahu bu aô atac whiñ bu mac aṅyalê bu aô gayêm dauñ su ñandô tu mac-nga, ma tu lau Laodisia-nga, ma tu lau sêkêt whiñ-nga hoñ nañ sêlic aô aṅôn dom-nga, nañ bocdinañ. ² Aô tac whiñ bu mêtê atac whiñ-nga piñ mac hoñ dôn, ma puc mac dôn bu alhac ñaṅga. Ma yom pi Anötö ndê lêt nem lau si-nga nañ muñ-nga yêc siñ dau, nañ aô tac whiñ bu mac aṅyalê tidôn andô, e kôm mac alhac ti akêt whiñ ñaṅga eñ. Yom dau hê-ganôn Kilisi. ³ Bu yom ti gauc nañ atu andô ma tôm bu êmwasiñ yac-nga, nañ Anötö gêm ahuc yêc iñ-nga.

⁴ Aô gawhê yom hoñ dinañ sa têt mac, ñahu bu aô gatec bu lau ñatô sêmbac yom mac ma sêṅsau mac. ⁵ Bu aô dauñ gambo gawhiñ mac dom, tigen yêc aneñ ñalôm aô gauc gêm mac ñapañ. Ma aô atac ñayham

atu, bu kayalê bu mac akêt whiñ Kilisi ñaṅga, ma asa nem lêt hoñ ñapep.

Dasa neñ lêt tiwakuc tu Kilisi-nga

⁶ Mac akôc Yisu Kilisi sa su ti mac nem Pômdau, dec akêt iñ tiñamata nem lêt hoñ. ⁷ Akôc ñaṅga yêc iñ tôm a nañ ñawakac gacgeñ sip nom ñalôm gi. Ma iñ ndê ñaclai po mac nem akêt whiñ sa bu alhac ñaṅga, alhac yom ñandô nañ sêndôhôn têt mac, nañ ñahô. Ma yom anem danje Anötö-nga nem mac ahuc tôm bêt hoñ. ⁸ Ayob daôm ñapep bu lau tasan si yom ñambwa-ñambwa êṅsôn mac nem gauc ma êṅgaho mac su yêc yom ñandô e ati lau gapocwalô-nga lec dom. Nac si yom dau ñahu kêkuc abunḡaci si lêt ti mêtê nom-nga ñambwa, ma meñ akêt Kilisi ndê dom.

⁹ Bu Anötö kêt dau sambuc sip Kilisi ñalôm, ma meñ mbo nom gitôm ñamalac. ¹⁰ Kilisi dau iñ gôliñ ti ñaclai hoñ ñadau. Ma tu mac nem akêt whiñ piñ mac dôn am damiñ iñ-nga, dec Anötö ndê mwasiñ gêm mac ahuc. ¹¹ Kilisi kôm lau Israel-nga si t̄pwac sêse ñamlic ñatô su-nga ñandô sa pi mac lau nañ ati iñ ndê. Gêt dau hêt asê kêkuc ñamalac si lêt sêse ñamlic-nga dom, magoc Kilisi dau kôm gwelen yêc mac nem ñalôm gitôm iñ sê mac nem mêtê sac ñalôm akwa-nga su giñga. ¹² Busaṅgu nañ mac alin, nañ piñ mac dôn am damiñ Kilisi, tôm sêṅsuhun mac awhiñ iñ, ma Anötö uñ mac sa awhiñ iñ. Gêt dau ñandô sa tu mac akêt whiñ Anötö, nañ uñ Kilisi dau sa akêt lau batê-nga, nañ ndê ñaclai.

¹³ Muñ-nga, mac ambo atôm lau batê tu mac nem sac-nga, ma tu mac asap mêtê ñalôm akwa-nga dôn ñapañ-nga. Tiger Anötö suc mac nem sac hoñ kwi, ma kôm mac ati lau ambo tamli tiyham-nga awhiñ Kilisi. ¹⁴ Tu yac tangilî Anötö ndê yomsu-nga, dec yac datôm lau nañ si bapia têt-nga yêc, ma datôm dom bu dandic têt dau, dec tac waê bu datap matôt sa. Magoc Anötö kôt bapia têt-nga dau su yêc yac, ma gic pi a gicso dau whiñ Kilisi. ¹⁵ Ma Kilisi ndê mbac ndu pi a gicso dau ti lêt bu Anötö ku Sadañ ti ndê ñalau ma ñaclai sac hoñ dulu, gitôm ñgac bata siñ-nga nañ kôt ñacyo si wapa siñ-nga hoñ su, ma wê ñac gitôm lau gapocwalô-nga bu têt asê tiawê bu ñac si ñaclai pac-ndê sambuc.

Yom pi ñagôliñ nom-nga

¹⁶ Tu dinañ-nga dec lau ñatô bu sêṅgôliñ yom pi mac tu gêt nañ aṅ ti anôm-nga, me tu om nañ lau sêlic tôm wake me ayô me yala-ṅg a, me tu bêt Sabat-nga, nañ aṅgô ñac si yom dom. ¹⁷ Bu gêt hoñ dinañ gitôm gêt ñagatu ñambwa nañ dalic muñ su, ma tiñambu ñandô meñ hêt asê. Ma ñandô dau, nañ Kilisi. ¹⁸ Lau ñatô sêṅkuc lêt ñalôm akwa-nga ma sêtoc dau sa tu ñac si lêt sem akiñ Kilisi-nga. Nac sêsôm bu sêpu dau ñandô, ma sem akiñ aṅela kêkuc gêt ñatô nañ sêyêc mbê ma sêlic. Lau kaiñ dinañ bu sêpu mac ma sêsôm bu mac nem a kêt whiñ iñ gêt ñandô mbasi-nga, dec akôc ñac si yom sa dom. ¹⁹ Bu lau kaiñ dinañ sêsap Kil-

isi, nañ ti gôlôwac dabuñ hoñ si ñagôlôn, nañ dôn dom. In tawasê piñ yac hoñ dôn dapitiger, ma gôlôwac d abun kêsôwec ña ñaclai nañ Anötö dau kên.

²⁰ Anğô su nañ. Têñ ndoc ñamalac d an mbac ndu, nañ ñagôlin ti ñaclai nom-nga gêm gôlin in tiyham dom. Ma tu Anötö piñ mac dôn am damin Kilisi-nga, dec tòm mac ambac ndu awhin in. Bocdinañ tu sake-nga mac ambo atôm lau nañ sêhêgo dau pi ñagôlin nom-nga? ²¹ Lau kain dinan sic yao gên tidau-tidau ma sêsôm bocdec bu, "Akôc dom, aneñ ti anôm dom, ma amasec dom." ²² Yom kain dinan kékuc gauc ti ñagôlin nañ lau nom-nga sêndôhôn, ma hêganôn gên tèm kwahic dec-nga nañ tan ti danôm ma gên dau men ginga. ²³ Lau nañ sêsôc ñagôlin kain dinan ñapu, nañ sêñkuc gauc ñamalac-nga tu lêt sênem akin Anötö-nga ti sêñgwiniñ dau-nga ma lêt sêkên wapac pi dau ñamlic-nga. Sêtoc lêt dau sa gitôm lêt ti gauc atu, ma gauc gêm bu oc ndic Pômdau tandô ñayham. Magoc mba. Lêt dau hêganôn gên awê-nga ñambwa, ma oc tòm dom bu nem ñac si ñalôm kwi e sêhu lêt ñalôm ñagalac-nga sin.

Kilisi ti yac neñ dambo tanli ñahu

3 Anötö uñ mac sa awhin Kilisi, ma kwahic dec in ndôc Anötö ndê andô-nga yêc undambê. Tu dinan-nga dec asa nem lêt ti tamkwê gên undambê-nga en. ² Gauc nem gên nom-nga êñlêc dom. Gauc nem gên undambê-nga hóc gêlêc. ³ Bu mac ambac ndu su awhin Kilisi, ma mac nem ñahu ñ andô ambo tamli awhin Kilisi-nga, nañ yêc sin dau yêc Anötö-nga. ⁴ Têñ ndoc mac nem tamli ñahu Kilisi dau men hóc asê, nañ Anötö oc tõe mac nem lêt ambo tamli-nga asê tiawê, ma mac oc alhac awhin Kilisi ti ñawasi atu.

Lêt ñalôm akwa-nga

⁵ Bocdinañ ahu mêtê sac hoñ nañ men akên ñalôm akwa, nañ sin. Mêtê dau gitôm mac nem ñacyo dan nañ kalhac sen andôc tamli-nga ahuc, bocdinañ andic in ndu. Mêtê kain bocdec ahu hoñ sin, mêtê mockain-nga, mêtê ñadômbwi, ma mêtê sac-sac ñalôm ñagalac-nga. Ma ayob daôm bu anğuc lau nañ sêkên awa ti wapa nom-nga kalhac si gauc ñamata ñapan, nañ dom. Bu lêt dau gitôm ñac sem akin anötö gwam.

⁶ Lau hoñ nañ sêsa lêt kain dinan, oc sêtap Anötö ndê atac ñandê sa. ⁷ Muñ-nga, mac daôm akôc gauc tøm ñac lau dinan sêkôc, ma anğuc ñac si mêtê sac.

⁸ Magoc kwahic dec ahu mêtê sac hoñ sin. Atac ñandê têt lau me alic ñac sac dom, ñalôm li sa dom, ma ayob nem whamsun bu asôm yom sac-sac apu lau-nga ti yom mayan-nga dom. ⁹ Ma asôm yom tasan têt nem asidôwai dom. Gauc nem bu mac ahu lêt ñalôm akwa-nga sin su, dec akôm mêtê kain dinan tiyham dom.

¹⁰ Ma asa nem lêt ti ñalôm wakuc. Bu Anötö, nañ kêmasan ñamalac bu sênem in anğô sêmbo nom, nañ gêm gwelen pi mac mbo, tu bu mac atiwakuc, ma tu bu mac anyalê in ti ndê lêt gitên tidôn. ¹¹ Ma yac lau nañ dasa lêt wakuc dinan, nañ dahêgo dauñ tu yac

neñ ñahu nom-nga tiyham dom. Yac bu lau Grik me lau Israel-nga, gai me lau anğô batat, lau nañ tanğuc pwac sêsê ñamlic-nga me tanğuc dom, lau akin ñambwa me lau nañ dau sêmbo si gên, nañ Anötö gauc gêm lêt hoñ dinan ñadan hóc gêlêc su dom. Gên tiger nañ gên atu têt in, nañ Kilisi piñ yac hoñ dôn dati in ndê.

Lêt ñalôm wakuc-nga

¹² Anötö tac whin mac ma kêyalin mac sa ati in ndê lau dabuñ. Tu dinan-nga dec asap mêtê ñayham bocdec dôn gitôm mac asôc ti nem ñakwê. Tamwalô lau ma atac apu ñac ti nem ñalôm sambuc, anğwiniñ daôm, asa lêt malô, ma akôc nem ñalôm dôn. ¹³ Asa nañ ndê asidôwa kôm sac têt in, nañ kôc ndê ñalôm dôn bu hóc ñawapac dau, ma suc in ndê sac kwi. Asuc sac nañ asidôwai sêkôm têt mac nañ kwi, tøm Pômdau dau suc mac nem kwi. ¹⁴ Ma asap mêtê atac whin-nga dôn, bu mêtê dau piñ mêtê ñayham-ñayham hoñ dôn sêpitiger. ¹⁵ Kilisi ndê yom malô nem gôlin mac nem ñalôm. Bu Anötö kêgalêm mac sa bu ati gôlôwac dabuñ tiger, nañ yom malô dau piñ mac dôn. Ma anem danğe Anötö ñapan. ¹⁶ Kilisi ndê yom ñandô nem mac nem ñalôm ahuc sambuc, dec kên gauc ñayham têt mac bu anem la ti andôhôn têt daôm. Anem wê yêc Buku Wê-nga, ti wê dabuñ ma wê ñatô nañ ñalau Dabuñ kên têt mac, bu ampiñ Anötö ma anem danğe in ti nem ñalôm sambuc. ¹⁷ Gên hoñ nañ mac akôm ti yom hoñ nañ asôm, nañ akôm tu Pômdau Yisu ndê ñaê-nga. Ma anem danğe Daman Anötö tu Kilisi-nga.

Damba ti dindai ma balêkoc si ñagôlin ñatô

¹⁸ Mac lauwhê, asôc nem ngaci ñapu, bu lêt dinan gic waê lauwhê nañ sêkên whin Kilisi. ¹⁹ Ma mac launğac, atac whin nem lauwhê ma atigasec ñac dom.

²⁰ Balêkoc, mac danam wambu yom hoñ nañ dinam ti damami sêsôm têt mac. Bu lêt dinan gic Pômdau tandô ñayham. ²¹ Mac dambai, ali nem balêkoc si ñalôm sa dom. Ayob ñac ñapep tu bu ñac lic ñakam sa e sêtec lêt ñayham lec dom.

Lau akin ma ñadaui si ñagôlin

²² Mac lau akin, asôc nem ñadaui nom-nga si yom hoñ ñapu. Anem akin tu bu mac nem ñadaui sêlic mac ñayham-nga ñambwa lec dom. Mba. Mac nem ñadaui bu sêmbo sêwhin mac me sêmbo dom, magoc akôm nem gwelen hoñ ñapep en. Anem akin ti nem ñalôm sambuc, ma atôc asê bu mac atoc Pômdau sa. ²³ Akôm gên hoñ ti nem ñalôm sambuc en, gitôm mac am akin Pômdau, ma tøm mac am akin lau nom-nga tawasê dom. ²⁴ Mac anyalê su bu mac am akin Kilisi mac nem Pômdau, ma in oc kên mac awêkain nem gên lêt sêm yêc undambê ti mac nem ñagêyô ñayham. ²⁵ Magoc asa nañ kôm giso, nañ oc tap ndê ñagêyô sa. Ma Anötö oc toc ñamalac dan sa hóc gêlêc dan dom. In oc êñsahê yac hoñ ña saê tiger.

4 Mac njadaui, anjyalê njapep bu mac daôm nem Nadau mbo undambê, ma bocdinaŋ ayob nem lau akin njapep, ma njaôli bocke naŋ gic njac njawaê, naŋ akênj tênj njac.

Pol gêm la lau Kolosi-nŋa

² Anem ali ma asap mêtê daten mbec-nŋa ti danem danŋe Anötö-nŋa dôn nŋaŋa. ³ Ma aten mbec tu yac-nŋa whiŋ, bu Anötö léc gatam su tênj yac bu ahoc in ndê yom asê, ma bu awhê yom pi Kilisi naŋ muŋ-nŋa yêc siŋ dau, naŋ sa tiawê. Tu Kilisi ndê yom dinaŋ-nŋa dec aô gandöc gapocwalô. ⁴ Aten mbec bu Anötö puc aô dôn bu wakôm neŋ gwelen njapep, ma wawhê yom dau sa yêc awê en. ⁵ Asa nem lën ambo lau sêkên whiŋ dom-nŋa njalôm ti gauc en. Ma anjalê lën tu bu atöc Kilisi tênj njac tôm béc hoŋ. ⁶ Akôc gauc njapep pi yom asôm-nŋa bu asôm yom êmwasiŋ lau ti nem njac sa-nŋa, ma aô lau si yom njalên njayham.

Pol sôm bu ênkiŋ Tikikus lu Onesimus sêtênj Kolosi sêndi

⁷ Kwahic dec aô bu waŋkiŋ yac neŋ asidôwa ma njac atac whiŋ-nŋa Tikikus tênj mac loc. In kalhac nŋaŋa ma gêm akin Pômdau whiŋ aô. Aô waŋkiŋ in loc bu ndic miŋ anen yom, ma asidôwai gameŋ dindec-nŋa si yom hoŋ tênj mac. Ma in oc nem malô mac nem njalôm. ⁹ Ma aô waŋkiŋ Onesimus, naŋ mac nem dan ma yac mba asidôwa atac whiŋ-nŋa naŋ kên whiŋ nŋaŋa en, whiŋ Tikikus tênj mac loc. Inlu oc sêndic miŋ yom gameŋ dindec-nŋa hoŋ tênj mac.

Pol kên ndê acsalô tênj lau njatô

¹⁰ A ristakus, naŋ ndöc gapocwalô whiŋ aô, naŋ kên ndê acsalô tênj mac, ma Banabas ndê tênjgac Mak kôm

acsalô tênj mac bocdinaŋ. Mak bu hôc asê mac, dec akôm tôm aô gasôm tênj mac muŋ su, ma akôc in sa. ¹¹ Ma Jisas, njac naŋ sêsam in ndê njac dan bu Justus, naŋ kên ndê acsalô tênj mac whiŋ. Nac lau tö dinaŋ sêmbo sêwhiŋ aô ma sem malô anen njalôm. Nac lau Israel-nŋa naŋ sêkên whiŋ Kilisi, ma sem gwelen sêwhiŋ aô ma yac ahoc njawaê pi Anötö ndê gôliŋ asê. Lau Israel-nŋa daêsam sêmbo sêwhiŋ aô dom, njac lau tö dinaŋ solop. ¹² Ma Epapras, Kilisi ndê njac akin, naŋ mac daôm nem dan, naŋ kên ndê acsalô tênj mac bocdinaŋ. In tôm béc hoŋ ten mbec tu mac-nŋa bu mac alhac nŋaŋa atôm lau gwalam akwa akên whiŋ-nŋa, ma asa nem lën hoŋ tôm Anötö tac whiŋ. ¹³ Aô wasôm yom njandô tênj mac bu in yêm dau su njandô tu mac-nŋa njapan, ma tu lau sêkên whiŋ-nŋa naŋ sêmbo malac Laodisia ma malac Hierapolis-nŋa bocdinaŋ. ¹⁴ Luk, dokta naŋ yac atac whiŋ, lu Demas sêkên si acsalô tênj mac whiŋ. ¹⁵ Akên yac mba acsalô tênj asidôwai Laodisia-nŋa, ma tênj lau sêkên whiŋ-nŋa naŋ sêkac sa yêc Nimpa ndê andu tu sêlic om-nŋa, ma tênj Nimpa dau bocdinaŋ.

¹⁶ Tênj ndoc sêsam bapia dindec tênj mac su, naŋ akên tênj gôlôwac dabuŋ yêc Laodisia bu njac sêsam whiŋ. Ma bapia naŋ aô gakên tênj njac, naŋ sêkên tênj mac asam bocdinaŋ. ¹⁷ Asôm tênj Akipus bu sap sakiŋ naŋ Pômdau kên sip in amba, naŋ dôn, ma kôm njapan e ndic dabiŋ.

¹⁸ Anen njacê Pol dec, gato njac aô dauŋ aman. Aô gacgeŋ gandöc gapocwalô, dec wandac mac bu gauc nem aô. Anötö ndê mwasiŋ whiŋ mac hoŋ.

1 TESALONIKA

Yom whê bapia dindec sa-nga

Tesalonika in malac atu dan nan yêc gameŋ Masedonia-nga. Pol in ngac namata-nga bu hoc nawaê nayham asê yêc Tesalonika (Apo 17:1-9). In mbo whinŋ nac bêc daêsam dom, ma lau Israel-nga nan sêkên whinŋ Yisu dom yêc malac dau, nan sem lêmunŋ in ma sêkên kisa in, dec in kôlhô gi. Magoc lau Tesalonika-nga nan sic hu sêkên whinŋ Pômdau, nan sêsap si sêkên whinŋ dônŋ nanga, e nawaê nayham gi tiapa yêc gameŋ honŋ dinanŋ (1:8). Tinambu Pol gauc gêm nac napanŋ ma kêkinŋ Timoti bu mbo whinŋ nac ma êndôhônŋ nac, ma bu lic nac sêmbo nalênŋ bocke (3:1-5). Ma Timoti mbu têtŋ Pol gi tiyham, ma gic minŋ pi nac si lêtŋ nayham (3:6-10). Nawaê dau kôm Pol tac nayham sambuc, dec in to bapia dindec têtŋ nac. Pol to yom natô têtŋ lau Tesalonika-nga, bu puc nac dônŋ bu sêsap mêtê nayham dônŋ ma sêtîmêtê dau napep. In whê lau batê si sêtisa nalênŋ sa têtŋ nac, bu nem malô nac ma sêtanŋ lau nan sêmbac ndu su, nan ênlêc dom. Ma in to yom pi mêtê nayham-nayham daêsam nan gic lau sêkên whinŋ-nga nawaê.

Pol gic hu ndê bapia

1 Aô Pol, ma Sailas lu Timoti, ato bapia dindec têtŋ gôlôwac dabunŋ malac Tesalonika-nga, mac lau nan akênŋ whinŋ Damanŋ Anötô lu Pômdau Yisu Kilisi. Pômdau ndê mwasiŋ ti yom malô têtŋ mac honŋ.

Pol tac nayham tu lau Tesalonika si mêtê-nga

2 Tôm bêc honŋ yac aterŋ mbec, ma am danŋe Anötô tu mac honŋ-nga. **3** Têm honŋ yac aterŋ mbec têtŋ Damanŋ Anötô, nan yac gauc gêm mac nem mêtê nayham. Mac akôm gwelenŋ nayham tu mac nem akênŋ whinŋ-nga, ma akôm gênŋ daêsam bu anem akinŋ asidôwai, tu mac nem mêtê atac whinŋ lau-nga. Ma mac akênŋ batam bu Pômdau Yisu Kilisi oc mbu menŋ, dec mac alhac nanga enŋ. **4** O asidôwai nan Anötô tac whinŋ mac ndu andô. Yac anyalê su bu Anötô kêgalêm mac sa ati inŋ ndê. **5** Nahu bu têtŋ ndoc yac ahoc nawaê nayham asê têtŋ mac, nan yom dau menŋ nambwa dom, magoc menŋ ti Anötô ndê naclai. Ma Nalau Dabunŋ punŋ nawaê dau dônŋ sip nem nalôm, e mac akênŋ whinŋ nanga enŋ. Ma mac daôm anyalê mêtê nanŋ yac akôm, bu anem mac sa têtŋ ndoc yac ambo awhinŋ mac.

6 Nawapac daêsam tap mac sa, magoc Nalau Dabunŋ puc mac dônŋ, dec akôm nawaê nayham sa ti atac nayham atu. Nalênŋ dinanŋ mac apuc yac mba wanŋanŋ, ma apuc Pômdau ndê wanŋa bocdinaŋ. **7** Mac nem lêtŋ dinanŋ ti dôhônŋ nayham, bu lau sêkên whinŋ-nga yêc gameŋ Masedonia ti Akaya-nga honŋ sêlic ma sênkuc. **8** Ma mac nem lêtŋ nayham kôm Pômdau ndê nawaê nayham tiapa yêc gameŋ Masedonia-nga ma gameŋ Akaya-nga tawasê dom. Lau yêc gameŋ honŋ sênŋô nawaê bu mac akênŋ whinŋ Anötô. Bocdinaŋ gitôm dom

bu yac asôm yom danŋ bu awhê mac nem lêtŋ sa têtŋ lau. **9** Lau dau sic minŋ yom honŋ pi mac nem lêtŋ nayham. Sic minŋ bu mac akôm yac sa nalênŋ nayham, ma mac ahu anötôi gwam sinŋ, ma anem daôm kwi bu anem akinŋ Anötô nan Anötô nandô, ma mbo tali napanŋ. **10** Ma kwahic dec mac akênŋ batam inŋ ndê Atu Yisu bu mbu akênŋ undambê menŋ. Inŋ Yisu nan Anötô unŋ inŋ sa akênŋ lau batê-nga. Yisu dau dinanŋ dec kêgaho yac su yêc Anötô ndê atac nandê, nanŋ oc menŋ sa tiawê têtŋ bêc nambu-nga.

Pol ndê gwelenŋ yêc Tesalonika

2 O asidôwai, mac anyalê bu yac ac mac kêsi nambwa dom, magoc gwelenŋ nanŋ akôm têtŋ mac, nanŋ nandô sa su. **2** Mac angô su bu têtŋ ndoc yac ambo malac Pilipai, nanŋ lau sêpu ti sêkôm yac nayom daêsam. Ma têtŋ ndoc yac ahoc asê mac nem malac Tesalonika, nanŋ lau sêkên kisa yac nanga bocdinaŋ. Magoc Anötô puc yac dônŋ, dec alhac nanga ma ahoc inŋ ndê nawaê nayham asê têtŋ mac. **3** Yac alhac nanga ma akac mac bu akênŋ whinŋ Yisu, nahu bu yac anyalê bu yom nanŋ yac ahoc asê, nanŋ yom tasanŋ dom, ma yac amenŋ ambo awhinŋ mac tu bu akôm mêtê sac me anŋsau mac-nga dom. **4** Mba! Yac anyalê bu Anötô gêlic yac atôm solop, dec kêŋ nawaê nayham sip yac amanŋ. Ma bocdinaŋ yac ahoc nawaê nayham asê tu bu lau sêlic yac nayham-nga dom. Mba! Yac akôm tu bu Anötô, nanŋ kêyalê yac nenŋ nalôm e pi sa, nanŋ lic nayham. **5** Mac anyalê bu yac ambac yom mac dom. Ma Anötô dau kêyalê bu yom tangatu gênŋ-nga danŋ sinŋ dau yêc yac mba nalôm dom. **6** Ma yac akôm tu bu mac me lau natô sêtoc yac mba waênŋ sa-nga dom.

⁷ Kilisi dau kêyalin yac sa ati faposel, ma tu dinan-nga dec gitôm bu yac oc tanjwê mac bu akên gên tu anem yac sa-nga. Tigen yac atec bu akên jawapac têt mac, dec andac mac bu akên gên dan têt yac dom. Yac ambo awhin mac ti akôm gên malô, gitôm dinda dan yob in ndê balêkoc. ⁸ Yac atac nayham atu bu ahoc Anötö ndê jawae nayham asê têt mac. Magoc yac akên gên tigen dinan dom. Yac alic nayham bu akên daun sambuc tu mac-nga bocdina. Nahu bu yac atac whin mac ndu andô. ⁹ O asidôwai, gauc nem gwelen nan yac akôm yêc mac nem game. Yac ambo awhin mac bu ahoc Anötö ndê jawae nayham asê, magoc tôm ac ti ôbwêc yac akôm gwelen atu whin, bu akôm kwan daun-nga. Yac atec bu akên jawapac têt mac, ma tu dinan-nga dec yac akôm gwelen dinan.

¹⁰ Mac lau nan akên whin Yisu alic yac mba mêtê hon nan akôm têt ndoc yac ambo awhin mac, ma anyalê bu yac akôm gên so dan dom. Yac akôm mêtê gitên ti dabun en. Ma Anötö kêyalê yac mba mêtê hon whin.

¹¹ Mac anyalê bu yac akôm mêtê nayham têt mac hon, gitôm damba dan kôm têt in ndê balêkoc. ¹² Yac am malô mac, ma angilî mac ti ac yomsu mac bu ansêlên ti asa nem lêt atôm Anötö ndê lau dabun solop. Bu in kêgalêm mac sa bu asôc in ndê tğôlin napu, ma bu at-ap in ndê jawasi atu sa.

Lau Tesalonika-nga sêhac jawapac magoc sêlhac nan-ga

¹³ Ma yac am dange Anötö tôm bêt hon, bu têt ndoc mac angô in ndê yom yêc yac, nan mac akôc sa gitôm jamalac si yom jambwa dom. Mba! Mac anyalê napen bu Anötö ndê yom solop, ma bocdina dec mac akôc sa. Ma kwahic dec yac anyalê bu yom dau kôm gwelen yêc mac nem nalôm. ¹⁴ Nahu bu mac daôm nem lau nan sêkên whin dom, nan sêkên jawapac daêsam têt mac, magoc yac alic bu mac alhac nan-ga. O asidôwai, nalên dinan mac ankuc Anötö ndê gôlôwac dabun nan sêmbo game Judia-nga, nan si lêt. Bu nac dau si lau Israel-nga sêkên jawapac têt nac tu sêkên whin Yisu Kilisi-nga. ¹⁵ Angô su nan! Mun-nga lau Israel-nga dau sic Anötö ndê lau propet ndu, ma nasawa lec nac sic Pômdau Yisu ndu, ma sêsoc yac su yêc nac si game. Nac si lêt dinan Anötö gêlic sac. Ma nac sêkên kisa lau yêc game hon, ¹⁶ bu nac sêkôm bu sêlhac yac mba gwelen jawae nayham-nga ahuc e yac atôm dom bu ahoc yom asê têt flau game apa-nga pi Anötö ndê lêt nem nac si-nga. Bocdina sac nan nac sêkôm, nan kêsôwec tiatu napan, ma nac sic waê bu sêtap Anötö ndê tac nandê atu sa.

Pol tac whin bu lic lau Tesalonika-nga tiyham

¹⁷ O asidôwai, lau nan sêkên kisa yac, nan sêkac yac su ambo ahê mac nasawa apê lec. Yac angôn mba, magoc yac gauc gêm mac napan, ma yac atac whin kêlêc bu alic mac tiyham. ¹⁸ Yac atac whin bu ambu aloc, ma aô Pol kasahê tidim daêsam bu waloc, tigen Sadan kalhac yac ahuc. ¹⁹ O lauhac! Têt ndoc Pômdau

Yisu bu mbu men, nan yac lau aposel oc akên batan gên sake? Ma gên sake oc kôm yac atisambuc? Ma nalô nayham bocke oc po yac sa yêc Yisu angô-nga? Aô wasôm têt mac! Mac lau daôm dinan. ²⁰ Yomandô! Mac daôm ati yac mba waên ti atac nayham nahu.

Pol kêlin Timoti têt malac Tesalonika gi

³ Yac mba nalôm kac yac nandê bu alic mac. Magoc atap sen dan sa dom. Bocdina yac alic nayham bu ambo malac Atens, ² ma ankên Timoti têt mac goloc. In yac nen asidôwa dan, nan kôm Anötö ndê gwelen ma hoc Kilisi ndê jawae nayham asê whin yac. Yac ankên in têt mac goloc, bu puc mac dôn ma êngilî mac bu asap nem akên whin dôn nan-ga. ³ Yac ahêgo daun bu mboe jawapac nan tap mac sa, nan oc kôm mac nem lau natô sêhu si sêkên whin sin. Magoc mac anyalê su, bu jawapac kain dinan gic waê yac lau dakên whin-nga. ⁴ Gauc nem bu têt ndoc yac ambo awhin mac, nan yac asôm asê têt mac tidim daêsam, bu kisa oc tap yac sa. Ma yac mba yom dinan, kwahic dec nandê sa su. ⁵ Aô gahêgo daun bu mboe Sadan êntôm mac e gwelen nan yac akôm têt mac, nan oc nandê mba. Gauc dinan kôm aô nalôm jawapac napan, dec kakin Timoti bu lic mac ma kên jawae têt aô bu mac asap nem lêt akên whin-nga dôn, me ahu sin su.

Pol tac nayham têt ndoc in ngô Timoti ndê yom

⁶ Ma kwahic dec Timoti mbu men hêt asê aô, ma kên puc nayham pi mac nem lêt akên whin Pômdau ti atac whin lau-nga. Ma in sôm bu mac gauc gêm yac ti atac nayham napan, ma atac whin bu alic yac tiyham, tôm yac atac whin bu alic mac tiyham bocdina. ⁷ O asidôwai. Yac dec ambo ti ahoc jawapac daêsam, ma lau sêkên kisa yac napan. Tigen kwahic dec yac angô bu mac akên whin nan-ga ambo, ma jawae dau puc yac dôn ma kôm yac nalôm tighô. ⁸ Kwahic dec yac anyalê bu mac asap Pômdau dôn ma ahu in sin dom, dec ambo ti atac nayham sambuc.

Pol ten mbec tu lau Tesalonika-nga

⁹ Yac mba atac nayham tu mac-nga gêm yac mba nalôm ahuc têt ndoc yac atên mbec yêc yac nen Anötö angô-nga. Yac atac whin nandê bu anem dange in tu mac-nga, madec oc akôm andic jawae. ¹⁰ Tôm ac-salô ti ôbwêc yac atên mbec nan-ga, ma andac Anötö bu têt sen dan têt yac bu alic mac tiyham. Yac atac whin bu atên mac aloc, ma awhê mac nem gauc sa tiyham pi Anötö ndê yom natô, bu apuc mac nem akên whin dôn.

¹¹ Yac andac Daman Anötö lu yac nen Pômdau Yisu bu sêmasan sen bu yac atên mac aloc. ¹² Ma yac atên mbec tu mac-nga bocdec bu. Pômdau êmwasi mac e mac nem mêtê atac whin asidôwai sêkên whin-nga ênsôwec tiatu. Ma mac atac whin lau hon bocdina, e mac nem mêtê atac whin-nga ênsalê mac ahuc, tôm yac atac whin mac. ¹³ Ma in puc mac nem nalôm dôn

bu asa Anötö ndê lêng enj, e Pômdau Yisu mbu menj whiñ in ndê aŋela ti lau dabuñ hoñ. Bocdinañ têng ndoc mac alhac Damañ Anötö aŋgô-nga, nañ in oc lic mac bu lau dabuñ ma mac nem giso mbasi.

Taŋkuc lêng nañ Anötö tac whiñ

4 O asidôwai, yac mba yom nambu-nga têng mac bocdec. Lêng gitên nañ Anötö gêlic nayham, ma yac andôhôn têng mac su, nañ mac akôm ambo. Ma kwahic dec yac bu aterñ mac tu Pômdau Yisu ndê ñaê-nga, bu asap lêng dau dôn napañ, ma akôm tiatu-tiatu ndi. ² Bu yom hoñ nañ yac andôhôn têng mac am Pômdau Yisu aŋgô, nañ mac aŋyalê su. ³ Ma lêng nañ Anötö tac whiñ, nañ bocdec. Asa nem lêng solop e ati lau dabuñ ñandô. Ma andic ahê mêtê mockaiñ-nga tidau-tidau. ⁴ Anötö kêmasañ lêng nayham ma dabuñ bu awhê lu ngac sêmbo sêwhiñ dau, dec mac lau tigen-tigen ayob daôm bu asa lêng dau ñapep enj. ⁵ Yomandô! Akôm mêtê ñalôm ñagalac-nga tôm lau sambuc dom, bu ñac sênyalê Anötö dom. ⁶ Ayob ñapep bu mac nem dañ kôm mêtê mockaiñ-nga whiñ asidôwa dañ ndê awhê dom. Yac asôm asê ti akên puc mac muñ su, bu Pômdau oc kên ñagêyô têng lau pi sac kaiñ dinañ hoñ. ⁷ Aŋgô! Anötö kêgalêm yac sa bu dasa lêng ñadômbwi dom. Mba! In kêgalêm yac sa bu dasa lêng dabuñ enj. ⁸ Yom dindec meñ akên Anötö, nañ kên ndê ñalau Dabuñ sip mac nem ñalôm. Bocdinañ asa nañ sôc yom dau ñapu dom, nañ tec ñamalac si yom dom, in tec Anötö dau ndê yom bocdinañ.

⁹ Anötö dau kêdôhôn mac pi mêtê atac whiñ asidôwai-nga, ma bocdinañ dec yac gauc gêm bu ato yom têng mac pi mêtê dau dom. ¹⁰ Bu yac aŋyalê su bu mac atac whiñ asidôwai sêkên whiñ-nga hoñ nañ sêndôc gameñ Masedonia-nga. Kwahic dec yac bu asôm têng mac bu asap mêtê dau dôn napañ enj, ma akôm tiatu-tiatu ndi. ¹¹ Akên nem gauc ti atac whiñ sambuc bu asa nem lêng malô. Gauc nem gên nañ gic mac ñawaê solop, ma auñ lau ñatô si yom sa dom. Ma anem gwelen bu akôm kwam daôm-nga, tôm yac asôm têng mac su. ¹² Akôm bocdinañ bu akên ñawapac têng lau ñatô tu sênem mac sa-nga dom. Ma lau nañ sêkên whiñ Yisu dom, nañ oc sêlic mac nem mêtê dinañ, ma sêtoc mac nem lêng sa.

Lau batê oc sêtisa tiyham

¹³ O asidôwai, yac atac whiñ bu awhê mac nem gauc sa pi lau nañ sêmbac ndu su. Yac atec bu mac atan ñangibo atu tu ñac-nga, gitôm lau nañ sêkên whiñ Yisu dom, nañ sêtañ. Lau dau sêtañ ñangibo atu, ñahu bu sêkên bata bu lau batê oc sêtisa tiyham dom. ¹⁴ Tigen yac dakên whiñ bu Yisu mbac ndu ma tisa tiyham, ma tu dinañ-nga dec yac dakên whiñ bu lau nañ sêkên whiñ in ma sêmbac ndu su, nañ Anötö oc uñ ñac sa têng ndoc Yisu mbu menj. ¹⁵ Pômdau dau sôm têng yac, ma kwahic dec yac ahoc in ndê yom asê têng mac bocdec bu. Têng ndoc in mbu menj, nañ in oc kôc yac lau nañ dambo tañli, nañ sa muñ dom. In oc kôc

lau nañ sêmbac ndu su, nañ sa muñ. ¹⁶ Anötö oc ndic atu yom ti ñaŋga, ma aŋela ñamata-nga oc mbwêc awha atu, ma Anötö ndê dahuc oc tañ, goc Pômdau oc sip akên undambê meñ. Ma lau nañ sêkên whiñ Kilisi ma sêmbac ndu su, nañ oc sêtisa sêmuñ. ¹⁷ Goc Anötö oc kôc yac lau nañ dambo tañli, nañ sa dapi lôlôc dan-di dawhiñ ñac, ma yac hoñ oc datap Pômdau sa yêc dao ñalôm. Ma yac oc dambo dawhiñ in napañ enj. ¹⁸ Bocdinañ, asôm yom dindec têng daôm, bu puc mac dôn ma ndic malô mac nem ñalôm.

Pômdau ndê bêt mbu menj-nga

5 O asidôwai. Mac aŋyalê su, bu bêt Pômdau mbu menj-nga nañ ñapuc mbasi, tôm ngac kañ nañ sôc andu têng ôbwêc. Bocdinañ yac gauc gêm bu ato yom têng mac pi têng ti bêt dom. ³ Lau ñatô oc sêsôm yom bocdec bu, “Yac dambo têng nayham ma ñawapac mba.” Ñac oc sêsôm yom kaiñ dinañ sêmbo, ma ñagahô enj bêt nambu-nga dau oc meñ sa ma ñac oc sêninga. Lau dañ oc sêlhô su têng dinañ dom. Oc tôm awhê tidaê nañ kêlhiñ dau siñ, magoc ñandê tu kôc balêkoc-nga meñ sa in ñagahô ñambwa.

⁴ Magoc asidôwai, mac aŋyalê yom pi bêt nambu-nga dau su. Mac atôm lau nañ sêmbo ñasec ñalôm, nañ dom. Ma bocdinañ oc tôm dom bu bêt dau hôc asê mac gitôm ngac kañ e kôm mac asô. ⁵ Bu mac ati balêkoc ñasec ti ôbwêc-nga dom. Mac hoñ ati balêkoc ñawê ti acsalô-nga. ⁶ Bocdinañ dambo datôm lau nañ sêyêc bêt pu, nañ dom. Mba! Dambo ti neñ gauc ñawa ma danem ali. ⁷ Bu lau nañ sênôm bu ñaŋga e si gauc timboloc ma sêyêc bêt pu ñawahô, nañ lau ñasec ti ôbwêc-nga. ⁸ Magoc yac lau ñawê-nga, ma bocdinañ dambo ti neñ gauc ñawa. Mêtê dakên whiñ-nga ma atac whiñ lau-nga, nañ dasap dôn ñaŋga, gitôm ñakwê siñ-nga nañ dasôc sac yac ñabapo. Ma yac neñ dakên batan Anötö ndê mwasiñ nem yac si-nga ña-ñandô, nañ gitôm guluj ain nañ lau siñ-nga sêuñ. ⁹ Bu Anötö kêyaliñ yac sa bu dahôc in ndê tac ñandê dom. In kêyaliñ yac sa bu datap in ndê mwasiñ nem yac si-nga sa tu Pômdau Yisu Kilisi-nga. ¹⁰ Yisu mbac ndu tu yac-nga, ma bocdinañ yac bu dambac ndu me dambo tañli têng ndoc in mbu menj, nañ tañyalê bu yac oc dambo tañli dawhiñ in. ¹¹ Tu dinañ-nga asôm yom nayham-ñayham têng daôm, ma apuc daôm dôn bu alhac ñaŋga, tôm mac akôm ambo.

Yom nambu-nga

¹² O asidôwai. Yac bu andac mac bu atoc lau bata nañ sêyob mac sem Pômdau aŋgô, nañ sa ñapep. Ñac sêkôm gwelen atu tu sênem mac sa-nga, ma sem la mac tu bu mac asap lêng gitên dôn enj. ¹³ Bocdinañ atoc ñac sa ma atac whiñ ñac tu gwelen atu nañ sêkôm têng mac-nga. Ma mac hoñ ambo awhiñ daôm ti atac malô enj.

¹⁴ Asidôwai. Yac bu anem la mac bocdec bu. Akên puc lau oyom bu sêndôc ñambwa dom. Lau nañ maya ti sêtôc dau, nañ aŋgilí ñac bu sêlhac ñaŋga. Ma anem

lau gauc babalê ma lau licwalô mba, naŋ sa. Akôc nem ŋalôm dôn ma akôm mêtê malô têt lau hoŋ. ¹⁵ Lau bu sêkôm sac têt mac, naŋ dec mac hoŋ ayob daôm bu aô dom. Mac lau akêt whiŋ-ŋga akôm mêtê ŋayham eŋ têt daôm, ma têt lau hoŋ bocdinaŋ.

¹⁶ Tôm bêt hoŋ ambo ti atac ŋayham. ¹⁷ Ma aterŋ mbec ŋapaŋ. ¹⁸ Anem danŋe Anötö tu gêt wapac me gêt ŋayham bocke naŋ tap mac sa-ŋga. Bu iŋ tac whiŋ bu mac lau naŋ akêt whiŋ Yisu Kilisi, naŋ aŋkuc lêt di-naŋ. ¹⁹ Ma asi Ŋalau Dabuŋ ndê ya ndu dom. ²⁰ Iŋ bu kac lau ŋatô bu sêhoc yom asê gitôm propet, naŋ dec apu ŋac si yom dom. ²¹ Aŋsahê gêt hoŋ, ma asap ŋayham dôn. ²² Ma andic ahê mêtê sac-sac hoŋ.

²³ Yac aterŋ mbec tu mac-ŋga bocdec bu. Anötö Yom Malô Ŋadau ndic dabiŋ mac ati lau dabuŋ solop. Ma bocdinaŋ têt bêt naŋ Pômdau Yisu Kilisi mbu meŋ, naŋ Anötö oc tap sa bu mac nem giso mbasi, ma lic mac nem gatôm ti nem ŋalôm ma ŋamlic sambuc bu dabuŋ. ²⁴ Yac akêt whiŋ bu Anötö, naŋ kêgalêm mac sa, naŋ oc ŋgô yac mba mbec ma kôm ŋandô sa.

²⁵ O asidôwai, aterŋ mbec tu yac-ŋga. ²⁶ Ma akam asidôwai hoŋ anem yac aŋôn tu Pômdau Yisu-ŋga. ²⁷ Yêc Pômdau aŋgô-ŋga, aô wandac mac bu asam bapia dindêc têt asidôwai hoŋ naŋ sêmbo mac nem gameŋ. ²⁸ Pômdau Yisu Kilisi ndê mwasiŋ têt mac hoŋ.

2 TESALONIKA

Yom whê bapia dindec sa-nga

Pol to bapia tilu-nga dindec tu bu puc lau sêkên whiŋ-nga naŋ sêmbô malac Tesalonika, naŋ dôn-nga. In gêm danŋe Anötö bu ɲac sêsap si sêkên whiŋ dôn ɲaŋga, ma tõe asê bu ɲawapac naŋ sêhõe, naŋ oc nem ɲac sa ma puc ɲac dôn bu sêlhac ɲaŋga.

Lau tasan ɲatô sêŋsôn lau Tesalonika-nga, ma sêsôm bu Kilisi mbu meŋ su, ma bocdinaŋ lau ɲatô sêhu si gwelen ti gên hoŋ siŋ ma sêhôn sêmbô. Bocdinaŋ Pol gêm la lau sêkên whiŋ-nga bu sêkõe yom tasan sa dom, ma sêhu lèn oyom-nga siŋ, ma sêhkuc in ti lau aposel si lèn sem gwelen aman-nga. In whê sa bu Kilisi oc mbu meŋ dom e ɲac sac sambuc naŋ in sam bu 'wachuc hoŋ ɲadamba,' naŋ meŋ sa tiawê, ma tèn ndoc dinaŋ mêtê sac oc êŋsôwec tiatu sambuc yêc nom.

Pol gic hu ndê bapia

1 Aö Pol, ma Sailas lu Timoti, ato bapia dindec tèn gôlôwac dabuŋ Tesalonika-nga, mac lau naŋ akên whiŋ Damaŋ Anötö lu Pômdau Yisu Kilisi. ² Mwasiŋ ti yom malô tèn mac akên Damaŋ Anötö lu Pômdau Yisu Kilisi.

Lau Tesalonika-nga sêhõe ɲawapac magoc sêlhac ɲaŋga

³ O asidôwai, tøm bêt hoŋ yac mba ɲalôm kac yac bu anem danŋe Anötö tu mac-nga. Yac alic ɲayham bu akôm bocdinaŋ, ɲahu bu mac nem akên whiŋ ti mac lau tigen-tigen nem mêtê atac whiŋ asidôwai-nga, kêsôwec tiatu ɲapaŋ. ⁴ Ma yac ampiŋ mac yêc Anötö ndê gôlôwac dabuŋ ɲatô aŋgô-nga, ɲahu bu yac aŋgô ɲawaê bu mac ahõe ɲawapac daêsam ma bu lau sêkên kisa mac, tigen mac alhac ti akên whiŋ ɲaŋga.

Anötö oc kên ɲagêyô tèn lau naŋ sêtec yom ɲandô

⁵ Gên naŋ hõe asê mac, naŋ tõe asê bu Anötö ndê lèn êmatõe lau-nga in lèn gitên. Bu mac ahõe ɲawapac, ɲahu bu mac am akiŋ Anötö ma atoc in sa ti mac nem Kiŋ. Magoc mac alhac ɲaŋga, ma tu dinaŋ-nga dec Anötö gêlic mac atôm solop bu ambo in ndê †gôliŋ ɲapu. Ma in oc kên ɲawapac tèn lau naŋ sêkên kisa mac, ô ɲawapac naŋ sêkên tèn mac, naŋ su. ⁷ Ma in oc kên mac asê awham su yêc ɲawapac naŋ mac ahõe, ma yac bocdinaŋ. Tèn ndoc Pômdau Yisu ti in ndê aŋela ɲaŋga sêsip akên undambê sêmen, ma sêhoc dau asê ti ya ɲawê atu, naŋ goc Anötö oc kôm gên hoŋ dinaŋ ɲandô sa. ⁸ Lau naŋ sêtec Anötö sa dom ma sêsõe Pômdau Yisu ndê ɲawaê ɲayham ɲapu dom, naŋ Anötö oc kên ɲagêyô tèn ɲac. ⁹ In oc êmasuc ɲac su yêc Pômdau, naŋ ndõe undambê ti ndê ɲaclai ma

ɲawasi atu, naŋ aŋgô-nga. Ma ɲac oc sêkõe si ɲagêyô naŋ sêmbô sac ɲapaŋ ma ɲapaŋ. ¹⁰ Gên dau oc ɲandô sa tèn ndoc Pômdau mbu meŋ, ma lau dabuŋ hoŋ naŋ sêkên whiŋ in, naŋ oc sêtec in ndê waê sa ti sêmpiŋ in. Ma mac awhiŋ, oc ambo awhiŋ lau dau, ɲahu bu mac akên whiŋ ɲawaê ɲayham naŋ yac ahõe tèn mac.

Mbec pi lau Tesalonika-nga

¹¹ Yac gauc gêm gên hoŋ dinaŋ dec atên mbec tu mac-nga ɲapaŋ. Yac neŋ Anötö kêgalêm mac sa ati in ndê lau, ma bocdinaŋ dec yac atên mbec bu in puc mac dôn, e andic dabiŋ nem lèn ti sakiŋ hoŋ nditôm in ndê atac whiŋ. Ma yac atên mbec bu lèn ti sakiŋ ɲayham hoŋ naŋ mac bu akôm tu mac nem akên whiŋ Pômdau-nga, naŋ Anötö ndê ɲaclai oc nem mac sa bu akôm ɲandô sa. ¹² Ma bocdinaŋ mac oc apo Pômdau Yisu ndê waê sa, ma mac daôm oc atap nem waêm sa tu in-nga. Mwasiŋ akên yac neŋ Anötö lu Pômdau Yisu Kilisi, naŋ oc kôm gên dau ɲandô sa.

Wachuc hoŋ ɲadambaoc hoc dau asê

2 [†] O asidôwai. Yac ato yom tèn mac su, pi Pômdau Yisu Kilisi ndê bêt mbu meŋ-nga, naŋ Anötö oc ndic yac hoŋ sa dapitigen, ma dambo dawhiŋ Yisu. Yac gauc gêm yom dau, ma bu anem la mac bocdec bu. ² Lau ɲatô bu sêsôm tèn mac bu Pômdau ndê bêt dau meŋ hõe asê su, naŋ goc ahêgo daôm dom me atac lu-lu dom. Lau dau bu sêsôm bu ɲalau Dabuŋ kên ɲawaê dau tèn ɲac, me yac dauŋ asôm me ato tèn ɲac, dec akên whiŋ dom. Yom dau yom tasan! ³ Ayob daôm bu lau dan sêŋsau mac dom, bu gên ɲatô oc sêhõe asê

† Wachuc hoŋ ɲadamba - yom naŋ Pol to yêc Yom Grik naŋ danem kwi bu 'ɲac sõe yomsu ɲapu-nga dom,' me 'ɲac naŋ yomsu mbasi yêc in ndê ɲalôm.' (Yom Inglis: 'lawless one.') ɲac dau oc tec Anötö ndê yomsu ma kôm gên hoŋ bambaliŋ tøm in dau atac whiŋ.

munj su, nanj goc Pômdau ndê bêc oc menj sa. Têm danj oc menj sa, nanj lau daêsam oc sêhu Anötö ti ndê yom sinj. Ma tinjambu wachuc honj njadamba dau oc menj sa tiawê. Inj ngac nanj gic waê bu ninja gacgej. ⁴ Inj oc toc dau sa ma kênj kisa Anötö nandô ti gênj honj nanj lau sem akiñ ti njac si anötöi yêc nom, nanj bocdinañ. Ma inj oc sôc ndi ndöc Anötö ndê flôm dabunj, ma ênsau lau bu inj Anötö dau. ⁵ Yom dindéc pi ngac wachuc, inj yom wakuc dom. Gauc nem bu têtj ndoc aô gambo gawhiñ mac, nanj gasôm têtj mac su. ⁶ Ma gênj nanj kwahic dec kalhac inj ahuc dec inj menj sa tiawê su dom, nanj mac anyalê su. Inj oc hôc asê tôm nandoc nanj Anötö dau kêmatiñ tidônj su. ⁷ Kwahic dec inj ndê njaclai nanj kêgilí lau bu sêkôm mêtê sac, nanj kôm gwelenj yêc sinj dau. Ma njaclai dau oc kôm gwelenj bocdinañ, e Anötö kôc gênj nanj kalhac ngac dau ahuc, nanj su. ⁸ Têtj dinañ wachuc honj njadamba dau oc menj sa tiawê. Tigenj têtj têtj nanj Pômdau Yisu mbu menj ti ndê njawasi ma njaclai atu, nanj inj oc yu wayahô, ma señ inj su njagahô njambwa. ⁹ Têtj ndoc ngac sac dau menj, nanj Sadañ oc kênj njaclai têtj inj bu kôm gênj dalô atu-tu, ma gênj ti njaclai, ma ênsau bu Anötö ndê njaclai kôm gênj dau. ¹⁰ Inj oc kôm gênj sac daêsam ma ênsau lau nanj sêsa lêtj sêninja-nga. Nac lau dau sêtec Anötö ndê yom nandô, nanj tôm bu tôc señ dandôc tanji-nga asê têtj njac. ¹¹ Tu dinañ-nga dec Anötö oc hu njac sinj bu Sadañ ênsônj njac, e sêkênj whiñ yom tasanj. ¹² Ma lau honj nanj sêkênj whiñ yom nandô dom, ma atac njayham atu tu lêtj sac-nga, nanj oc sêtap si nagêyô sac sa, têtj Anötö ndê bêc êmatôc lau-nga.

Anötö kêyalinj inj ndê lau sa gwananj

¹³ O asidôwai nanj Pômdau tac whiñ mac ndu andô, yac mba njalôm kac yac bu anem danje Anötö tu mac-nga tôm bêc honj. Nahu bu têtj têtj njamata-nga andô inj kêyalinj mac sa gwananj, bu atap inj ndê mwasiñ nem mac si-nga sa. Ma gênj dau nandô sa bocdec bu, kwahic dec mac akênj whiñ yom nandô, ma Njalau Dabunj kôm gwelenj yêc mac nem njalôm bu êmasanj mac ati lau dabunj. ¹⁴ Anötö kêgalêm mac sa bu awêkaiñ mwasiñ dinañ, ma bu atap yac neñ Pômdau Yisu Kilisi ndê njawasi atu sa. Ma mac atap galem dau sa têtj ndoc inj kêkiñ yac bu ahoc njawaê njayham asê têtj mac nanj. ¹⁵ Bocdinañ asidôwai, alhac njanga. Yom nandô honj nanj yac ac dulu têtj mac njahjnsun me ato sip bapia, nanj akôc dônj ma anjuc njapep.

Pol têtj mbec pi njac

¹⁶ Yac aterj yac neñ Pômdau Yisu Kilisi lu Damanj Anötö bu kôm mac nem njalôm tigahô, ma puc mac dônj bu akôm mêtê ti asôm yom njayham enj. Anötö dau inj tac whiñ yac ndu andô ma inj gic bata mwasiñ njayham nanj njanandô dakênj batanj dambo, ma mwasiñ dau oc puc yac neñ njalôm dônj tôm bêc honj.

Pol tac whiñ bu sêtenj mbec tu inj ti ndê lau-nga

³ Asidôwai, anenj yom danj yêc bu wandac mac bocdec bu. Aterj mbec tu yac-nga, tu bu Pômdau ndê njawaê tiapa tôm gamenj honj-nga ma bu lau sêtoc yom dau sa, tôm mac atoc sa. ² Ma aterj mbec bu Anötö êngaho yac su yêc lau sac amba. Bu lau daêsam sêkênj whiñ Pômdau dom, ma sêkênj kisa yac. ³ Tigenj Pômdau oc hu yac sinj dom. Inj oc puc mac dônj ma yob mac tu ngac sac Sadañ-nga. ⁴ Ma inj kôm yac atac pa su pi mac, dec yac akênj whiñ bu yatu honj nanj yac akênj têtj mac, nanj mac asôc njapu kwahic dec, ma oc anjuc njapanj. ⁵ Yac aterj mbec ma andac Pômdau bu whê mac nem gauc sa, e anyalê Anötö ndê mêtê atac whiñ mac-nga tidônj. Ma yac aterj inj bu nem mac sa, bu alhac njanga ma ahôc njawapac ti nem atac pa su, tôm Kilisi dau.

Pol kênj puc lau oyom dinda

⁶ Tu Pômdau Yisu Kilisi ndê njawê-nga, yac bu akênj yatu mac asidôwai bocdec bu. Andic ahê asidôwai oyom honj nanj sêsoc yom nanj yac ac dulu têtj mac, nanj njapu dom. ⁷ Têtj têtj yac ambo awhiñ mac, nanj yac ambo njambwa dom, magoc akôm gwelenj tu anem dauñ sa-nga. Ma mac anyalê bu inj lêtj solop bu mac anjuc yac mba mêtê dinañ andic njawaê. ⁸ Yac akôc gênj danenj-nga njambwa yêc mac dom. Mba! Yac amlihi dec anj. Yac am gwelenj atu ôbwêc ma ac bu akôm kwanj dauñ, ma bu akênj njawapac têtj mac nem lau tu sêyob yac-nga dom. ⁹ Pômdau ndê yom tôc asê bu yac atôm bu andac mac bu akênj gênj puc yac dônj-nga, ô yac mba gwelenj njawaê njayham-nga. Tigenj yac akôm kwanj dauñ bu atôc lêtj njayham têtj mac bu anjuc. ¹⁰ Ma gauc nem njagôlinj nanj yac akênj têtj mac têtj têtj yac ambo awhiñ mac, nanj yêc bocdec bu, "Asa nanj tec bu kôm gwelenj, nanj neñ gênj dom."

¹¹ Yac angô njawaê pi mac nem lau oyom njatô, dec ato yom dinañ. Nac lau dau sem gwelenj amanj-nga dom, magoc sem gwelenj whanjnsun-nga hôc gêtêc, ma sêunj lau njatô si yom sa sêtôm andu. ¹² Lau kaiñ dinañ yac bu akênj yatu ti anem la njac tu Pômdau Yisu Kilisi ndê njawê-nga, bu sêhu lêtj oyom-nga dau sinj, ma sênem gwelenj tu sêkôm kwa dau-nga.

¹³ O asidôwai, alhac njanga ma lic kam sa tu akôm mêtê njayham-nga dom. ¹⁴ Asa nanj bu sôc yom nanj yac ato sip bapia dindéc njapu dom, nanj tamtiñ inj njapep. Ambo ahê inj, e inj ênyalê inj ndê giso ma maya dau. ¹⁵ Alic inj gitôm nem njacyo dom, magoc akênj puc inj tôm mac nem asidôwa danj.

Yom ndic bata-nga

¹⁶ Pômdau whiñ mac honj. Inj Yom Malô Njau dau kênj mac nem atac timalô pi gênj honj ma tôm bêc honj.

¹⁷ Aô Pol dauñ gato yom njambu-nga dindéc, bu wakênj neñ acsalô têtj mac. Aô gato yom bocdinañ njaa dauñ amanj, sip anenj bapia honj tôm anenj njadôhônj.

¹⁸ Mwasinɔ akɛn Pômdau Yisu Kilisi tɛn mac honɔ.

1 TIMOTI

Yom whê bapia dindec sa-nga

Timoti inŋ ngac gameŋ Galesia-nga, naŋ ndê malachu Listra. Timoti damba inŋ ngac Grik-nga, ma dinda inŋ awhê Israel-nga naŋ kên whiŋ Yisu (2 Tim 1:5). Têm daêsam Timoti kêsêlên whiŋ Pol ma kôm gwelen whiŋ inŋ (Rom 16:21, Apo 16-20). Tiŋambu Timoti yob lau sêkên whiŋ-nga yêc malac Epesas, ma Pol to bapia dindec têng inŋ têng ndoc dinaŋ. Inŋ kêkiŋ bapia dau têng Timoti, magoc to yom daêsam naŋ gic lau sêkên whiŋ-nga hoŋ ŋawaê. Pol kên puc Timoti tu kêdôhônŋwaga tasan-nga. Inŋ tôte bu mboe ŋac oc sêkôm lau si sêkên whiŋ tisac. Inŋ gêm la Timoti bu yob ndê lêng ti sakiŋ ŋapep bu lau sêkên whiŋ-nga sêlic ma sênkuc. Ma inŋ tôte lêng ŋayham-ŋayham naŋ gic waê lau bata ti lau naŋ sem akiŋ ti sêyob gôlôwac dabuŋ.

Pol gic hu ndê bapia têng Timoti

1 Aô Pol, Yisu Kilisi ndê taposel, gato bapia dindec. Anötö naŋ gêm yac si, lu Yisu Kilisi sic atu yom ma sênŋaliŋ aô sa, dec gati aposel. Yisu dau, inŋ ti gên ŋayham hoŋ naŋ dakên batan, naŋ ŋadau. **2** Aô gato yom dindec têng am Timoti, naŋ aô galic am gitôm aô atuŋ-gac ŋandô, tu am nem kên whiŋ-nga. Mwasiŋ ti tawalô ma yom malô têng am, akên Daman Anötö lu yac neŋ Pômdau Yisu Kilisi.

Yom pi kêdôhônŋwaga tasan

3 Têng ndoc aô gatên gameŋ Masedonia-nga ga, naŋ aô gateŋ am bu gacgeŋ mbo malac Epesas, bu kên yao lau naŋ sêndôhônŋ yom tasan bu sêhu siŋ. **4** Ma bu sôm têng ŋac bu sêhu miŋ akwa ŋambwa-ŋambwa siŋ, ma yom daêsam naŋ êlêlê sêsôm pi apai ti pungaci si ŋaê, naŋ sêhu siŋ bocdinaŋ. Yom kaiŋ dinaŋ kôm lau atac lu-lu, ma sêhu lêng ŋayham sem akiŋ Anötö ti sêkên whiŋ inŋ-nga siŋ. **5** Aô gateŋ am bu ndic yao lau dau bu sêhu si yom tasan hoŋ siŋ, tu bu lau sêkên whiŋ-nga hoŋ sêsap mêtê atac whiŋ-nga dôn. Mêtê dau datap sa yêc lau ti ŋalôm ŋawasi, naŋ sêmbo ti atac pa su tu ŋac si lêng gitên-nga, ma sêkên whiŋ ŋanga. **6** Lau ŋatô sêhu lêng dau siŋ su ma sêsap yom ŋambwa-ŋambwa dôn. **7** ŋac atac whiŋ bu sêndôhônŋ Anötö ndê yomsu têng lau, ma sêkôm gên dau ti licwalô eŋ sêmbo. Tigeŋ ŋac sênŋalê yom dau ŋahu ŋandô dom.

8 Yac bu neŋ gauc sa pi Anötö ndê yomsu ŋa-gwelen ti ŋahu ŋapep, dec oc dalic bu yomsu dau inŋ gên ŋayham. **9** Ma tanyalê bu yomsu naŋ Anötö kên têng Moses, naŋ gic waê lau gitên dom. Magoc inŋ ndê yomsu gic waê lau kaiŋ bocdec. Lau wachuc dinda naŋ sêtec bu sêsôc yomsu dau ŋapu, lau naŋ sêtec Anötö ti ndê gên dabuŋ hoŋ, ma sêsap mêtê sac ti mêtê ŋadômbwi dôn. Ma lau naŋ sic dindai ti dambai me lau

ŋatô ndu-nga. **10** Ma yomsu dau gic waê lau naŋ sêkôm mêtê mockaiŋ-nga ti mêtê naŋ so pwac naŋ Anötö kê-matiŋ tu awhê lu ngac sênem dau-nga, ma lau naŋ sênŋaho lau ma sêkên têng lau ŋatô semlhi ŋac sêti lau akiŋ ŋambwa, lau tasan, ma lau naŋ sêsôm yom tasan yêc lau sêmatôc yom-nga aŋgô-nga. Aêc! Anötö ndê yomsu gic waê lau bocke naŋ sêkôm mêtê sac, naŋ so yom pi lêng solop naŋ yac tandôhôn. **11** Ma lêng solop dau kêkuc ŋawaê ŋayham naŋ Anötö kên sip aô aman bu wandôhôn têng lau. Ma ŋawaê dau tôte inŋ ndê waê ti ŋaclai ma ŋawasi asê têng yac.

Pol gêm danŋe Pômdau tu tawalô inŋ-nga

12 Aô wanem danŋe yac neŋ Pômdau Yisu Kilisi, naŋ kên ŋanga têng aô, bu inŋ gêlic aô gitôm bu wakôm inŋ ndê gwelen ŋawaê ŋayham-nga, dec kêyaliŋ aô sa bu wanem akiŋ inŋ. **13** Aô ngac naŋ muŋ-nga gasôm yom sac sambuc pi Yisu ti ndê lau sêkên whiŋ-nga, ma gakên kisa ŋac ma gac lau ŋatô. Magoc Yisu Kilisi gêlic bu aô neŋ gauc sa dom, ma gakên whiŋ inŋ su dom, dec gakôm gên dinaŋ, ma tu dinaŋ-nga dec inŋ tawalô aô ma gêm aneŋ ŋalôm kwi. **14** Yac neŋ Pômdau kêsâlê aô ahuc ŋa inŋ ndê mwasiŋ, dec mêtê dakên whiŋ-nga ti mêtê atac whiŋ-nga naŋ gic lau naŋ sêkên whiŋ Yisu Kilisi ŋawaê, naŋ inŋ kên têng aô.

15 Yom dec aô bu wasôm, inŋ yom ŋandô ma yom ŋayham bu lau hoŋ sêkôc sa ma sêkên whiŋ. Ma yom dau bocdec, "Yisu Kilisi sip nom meŋ bu nem lau naŋ sêkôm mêtê sac, naŋ si." Yom dau gic waê aô dauŋ solop, bu muŋ-nga aô ngac gakôm sac-nga gahôc gêlêc lau hoŋ su. **16** Ma bocdinaŋ dec Yisu Kilisi tawalô aô ngac sac dec, tu bu lau hoŋ sêlic ŋalên naŋ inŋ hê yom malô sa têng aô, ma kên ŋasawa têng aô bu wanem neŋ ŋalôm kwi. Ma lau naŋ bu sêkên whiŋ inŋ, ma sêtap seŋ sêndôc tali ŋapan-nga sa, naŋ oc tôm bu sêtap inŋ ndê tawalô sa, ŋalên tigeŋ tôm aô gatap sa.

¹⁷ Yac neŋ Anötö inŋ Kiŋ atu naŋ mbo titêm-titêm, ma oc pacndê dom. Njamaŋac daŋ sêlic inŋ aŋgô su dom, magoc inŋ tiger inŋ Anötö nandô. Tu yom hoŋ dinaŋ-nga dec tampiŋ inŋ, ma dapo inŋ ndê waê sa, kwahic dec ma nditôm bêc hoŋ. Yomandô!

Pol puc Timoti dôn bu lhac ɲaŋga

¹⁸ Aneŋ balê Timoti. Muŋ-nga lau sêkên whiŋ-nga ɲatô sêlhac sêtôm propet ma sêhoc yom asê pi am. Kwahic dec aô bu wanem la am bu gauc nem lau dau si yom ɲapaŋ, bu puc am dôn bu lhac ɲaŋga, ma ndic siŋ ɲaŋga tu Anötö ndê yom ɲandô-nga. ¹⁹ Kôc nem kêŋ whiŋ dôn, ma atac pa su tu am nem lêŋ naŋ am sa mbo Anötö aŋgô-nga. Lau ɲatô sêtec yom ɲandô, ma bocdinaŋ dec ɲac si sêkên whiŋ giŋga su, gitôm waŋ naŋ gwêc gic popoc pi hoc gi. ²⁰ Gauc nem Himeneus lu Aleksanda, ɲgac lu naŋ sêtec yom ɲandô dec kama-suc inŋlu su sêsip Sadaŋ amba, tu bu sêŋyalê si giso, ma sêsom yom sac pi Anötö tiyham dom.

Ngôliŋ daten mbec-nga

2 Gêŋ ɲamata-nga aô bu wateŋ am bu êmgilî lau sêkên whiŋ-nga pi lêŋ daten mbec-nga. Sôm têt ɲac bu sêteŋ mbec tu lau hoŋ-nga, ma sênem danŋe Anötö tu ɲac-nga. Gêŋ bocke naŋ sêpônâ, naŋ sêndac Anötö, ma sênem lau ɲatô awha têt inŋ. ² Aô atac whiŋ bu sêteŋ mbec tu kiŋ ma lau hoŋ naŋ sem gôliŋ yac-nga, bu sênem gôliŋ yac ɲapep e dambo ti yom malô, ma datoc Anötö sa ti dasa neŋ lêŋ hoŋ dabuŋ eŋ. ³ Mbec kaiŋ dinaŋ inŋ gêŋ ɲayham, ma yac neŋ Anötö naŋ gêm yac si, naŋ gêlic ɲayham. ⁴ Bu Anötö tac whiŋ bu lau hoŋ sêŋyalê yom ɲandô pi Yisu, e sêkên whiŋ ma sêtap Anötö ndê mwasiŋ nem ɲac si-nga sa. ⁵ Yac tanyalê bu Anötö tiger dê mbo, ma ɲgac nem siliŋ-nga tiger mbo Anötö ma lau nom-nga ɲal-hu, inŋ Yisu Kilisi dau. ⁶ Inŋ ɲgac naŋ kêŋ dau ma mbac ndu bu nemlhi lau hoŋ si sac ɲatôp, ma êŋgapwêc ɲac su yêc sakiŋ mêtê sac-nga. Gêŋ dau meŋ sa tôm ɲandoc naŋ Anötö kêmatiŋ tidôn muŋ su, ma têt Anötö ndê lêŋ nem lau si-nga asê. ⁷ Ma inŋ kêyalîŋ aô sa gati inŋ ndê ɲgac aheŋ-nga ti inŋ ndê aposel, bu wandôhôn yom ɲandô naŋ yac lau dakên whiŋ-nga hoŋ dasap dôn, naŋ têt ɲlau gameŋ apa-nga. Aô gasôm yomandô, aô kasau dom.

⁸ Aô tac whiŋ bu lau sêhôn amba sa ma sêteŋ mbec tôm gameŋ sambob. Magoc ɲac sêyob dau bu sêsa si lêŋ dabuŋ eŋ. Asa naŋ atac ɲandê têt lau me sôm lau ɲatô, naŋ hôc amba sa ma teŋ mbec dom.

Lauwhê sêkên whiŋ-nga si lêŋ

⁹ Aô tac whiŋ bu lauwhê sêhêgo dau êŋlêc tu ɲakwê ɲayham-ɲayham bu sêsôn-nga dom. Whê ɲac si gauc sa pi ɲakwê ɲaôli atu-tu ma gôlôn ɲayham gitôm gol me kôm, ma pi mêtê sênem bocbiŋ kêclaŋ-nga, bu gêŋ hoŋ dinaŋ inŋ gêŋ ɲambwa-nga yêc Anötö aŋgô-nga. ¹⁰ Awhê asa naŋ sôm bu nem akiŋ Anötö, naŋ bu

kôm mêtê ɲayham, dec mêtê dau gitôm inŋ ndê ɲakwê ti gôlôn ɲayham.

¹¹ Têt ndoc lau sêkac sa tu sêlic om-nga, naŋ aô tac whiŋ bu lauwhê sênem dau dôn ma sêkên danŋa Anötö ndê yom ɲapep, ma sêsôn laungac ɲapu. ¹² Aô atac whiŋ bu lauwhê sênem dau dôn, ma gakên yao bu ɲac sêndôhôn me sênem gôliŋ laungac dom. ¹³ Bu Anötö kêmasaŋ Adam muŋ, goc kêmasaŋ Ewa kêkuc inŋ. ¹⁴ Ma Sadaŋ kêsau Adam muŋ dom, inŋ kêsau Ewa e inŋ kêgîli Anötö ndê yom ma kôm sac. ¹⁵ Magoc tiŋam-bu awhê daŋ kôc Anötö ndê ɲgac Nem Lau Si-nga, ma oc tôm bu lauwhê sêtap Anötö ndê mwasiŋ nem ɲac si-nga sa tu ɲgac dinaŋ-nga, ma tu ɲac sêsap mêtê dakên whiŋ-nga ti atac whiŋ-nga dôn, ma sem dabuŋ dau ma sêsa si lêŋ ti gauc ɲayham eŋ.

Yom pi gôlôwac dabuŋ si ɲagôlôn

3 Yom dindoc inŋ yom ɲandô. Asa naŋ tac whiŋ bu ti gôlôwac dabuŋ si ɲagôlôn, † naŋ atac whiŋ gwelen ɲayham daŋ. ² Bocdinaŋ ɲgac naŋ bu yob gôlôwac dabuŋ, naŋ yob dau ɲapep, ma sa ndê lêŋ gitên e lau daŋ gitôm dom bu sêpu inŋ. Inŋ nem awhê tiger, ma kôm gêŋ hoŋ ti gauc ɲawa. Alic bu inŋ ɲgac kaiŋ bocdec. Inŋ ɲgac kôc lau sa ti êmwasiŋ ɲac-nga, ma ɲgac ti gauc gitôm bu êndôhôn lau. ³ I ɲgac nôm gêŋ êŋiŋ inŋ-nga dom, ma ɲgac tac ɲandê-nga me ɲgac sôm lau-nga dom. Inŋ ɲgac malô ma inŋ atac whiŋ mone kêlêc dom. ⁴ ɲgac naŋ bu yob gôlôwac dabuŋ, naŋ yob dau ndê balêkoc ɲapep e sêsôn inŋ ɲapu ma sêtoc inŋ sa. ⁵ Njamaŋac daŋ naŋ tôm dom bu nem gôliŋ inŋ dau ndê gôlôwac, naŋ oc tôm dom bu nem gôliŋ Anötö ndê gôlôwac bocdinaŋ. ⁶ Ma ɲgac naŋ gêm dau kwi ma kêŋ whiŋ ɲasawa apê eŋ, naŋ akên inŋ yob gôlôwac dabuŋ dom. Bu mboe inŋ oc toc dau sa e Anötö kêŋ ɲagêyô têt inŋ, gitôm inŋ kêŋ têt Sadaŋ. ⁷ Alic bu inŋ ɲgac naŋ gôlôwac dabuŋ ti lau naŋ sêmbo gôlôwac ɲalôm dom, naŋ hoŋ sêlic inŋ ɲayham. Ma bocdinaŋ gitôm dom bu lau daŋ sêpu inŋ, ma Sadaŋ oc tôm dom bu ku inŋ dulu.

⁸ Ma lau naŋ bu sênem akiŋ gôlôwac dabuŋ, †† naŋ bocdinaŋ. ɲac lau naŋ sêsa lêŋ gitên eŋ ma tu dinaŋ-nga lau hoŋ sêtoc ɲac sa. ɲac lau tasan dom, magoc sêsom yom ɲandô eŋ. ɲac lau sênom gêŋ êŋiŋ ɲac-nga dom, ma lau naŋ sêŋsalê lêŋ daêsam tu sêtap awa sa-nga dom. ⁹ Yom ɲandô dakên whiŋ-nga naŋ ɲahu sip ɲalôm gi, naŋ sêsap dôn ɲaŋga, ma sêsa lêŋ gitên eŋ tu bu sêmbo Anötö aŋgô-nga ti atac pa su eŋ. ¹⁰ Bocdinaŋ lau naŋ mac bu akên ɲac tu sênem akiŋ gôlôwac dabuŋ-nga, naŋ aŋsahê ɲac si lêŋ ti sakiŋ muŋ, ma lau naŋ si giso mbasi, naŋ goc sêkôc gwelen

† Yêc 3:1-7 Pol to yom pi gôlôwac dabuŋ si ɲagôlôn. Yêc Yom Grik inŋ to a episkopos, naŋ danem kwi bu 'ɲgac ɲamata-nga' me 'het-man.' Lau ɲatô sem kwi bu 'Bisop.' Bocdinaŋ Pol ndê yom hêganôn gôlôwac dabuŋ si ɲagôlôn hoŋ gitôm Bisop me Siots Presiden me gêyobwaga. †† Yêc 3:8-13 Pol to yom pi lau bocke naŋ bu sênem akiŋ gôlôwac dabuŋ. Yêc Yom Grik inŋ to a diakonoi, naŋ danem kwi bu 'lau akiŋ.' Bocdinaŋ yom dau gic waê lau naŋ bu sênem akiŋ gôlôwac dabuŋ, gitôm pasto (ɲgacsakiŋ), ma lau bata (ol elda), ma dabuŋwaga.

dau. ¹¹ Yom kaiŋ tigeŋ hêganônŋ lau dau si lauwhê. Nac lauwhê ti lêng solop naŋ lau hoŋ sêtoc nac sa. Nac sêy-ob si whasuŋ bu sêsôm yom bambaliŋ pi lau ŋatô dom, lauwhê gauc nawa, m a lauwhê naŋ lau hoŋ sêkênŋ whiŋ bu gêng bocke naŋ sêkênŋ sip nac amba, naŋ nac oc sêyob napep eŋ. ¹² Ngac bocke naŋ bu nem akiŋ gôlôwac dabuŋ, naŋ nem awhê tigeŋ ma nem gôliŋ iŋ ndê awhê ti balêkoc napep. ¹³ Lau naŋ sem akiŋ napep, naŋ oc sêtap waê nayeŋ sa, ma nac oc sêl-hac nayeŋ ma atac l u-lu dom tu nac si sêkênŋ whiŋ Yisu Kilisi-nga.

Pol whê ndê bapia nahu sa

¹⁴ Aô gakênŋ batanŋ bu nasawa saunŋ aô oc watênŋ am waloc. Magoc aô gakôc gauc gi lu gi lu, bu mboe gwelenŋ danŋ oc hê aô dônŋ, ma boc-dinanŋ dec gato bapia dindêc têng am. Ma gato yom hoŋ dindêc bu wawhê am nem gauc sa pi lêng solop tu yac gôlôwac dabuŋ tanŋkuc-nga. Bu yac dati Anötö Tali Nadau ndê gôlôwac dabuŋ ma yac datôm alhô nayeŋ bu tambalanŋ iŋ ndê yom nandô.

Yom tampiŋ Kilisi-nga

¹⁶ Ma yac lau naŋ tam akiŋ Anötö, naŋ dakênŋ whiŋ yom pi Kilisi, naŋ nahu atu ma sip nalom gi. Yomandô! Bu yac dakênŋ whiŋ yom bocdec bu:

Iŋ sip nom meŋ ti nmalac.

Nalau Dabuŋ whê iŋ sa ma tôc asê bu iŋ ngac gitênŋ. Ma aŋela sêlic iŋ.

Lau sêhoc nawaê nayeŋ asê pi iŋ yêc nom ngamenŋ hoŋ.

Ma lau sêkênŋ whiŋ iŋ yêc gameŋ sambob.

Ma Anötö kôc iŋ sa, mbu têng iŋ ndê gameŋ nawasi-nga gi.

Lau oc sêhu yom nandô siŋ

⁴ Nalau Dabuŋ tôc asê yêc awê bu têng têng nambu-nga, lau ŋatô oc sêhu yom nandô dakênŋ whiŋ-nga siŋ. Ma nac oc sêŋkuc Sadanŋ ndê nalau sac ti nac si yom tasanŋ. ² Lau tasanŋ oc sêmeŋ ma sêndôhônŋ yom tasanŋ dau e sêtim lau ŋatô ma sêhu yom nandô siŋ. Lau tasanŋ dinanŋ sêkôm gêng dau ti atac pa su, nahu bu Sadanŋ pôc nac si gauc ahuc e sênŋyalê si giso dom. ³ Nac sêkênŋ yao bu lauwhê ma ngac sênem dau dom, ma sic yao nac bu sêneŋ gêng danenŋ-nga ŋatô dom. Magoc yac lau naŋ dakênŋ whiŋ ma tanŋkuc yom nandô, naŋ tanŋyalê bu Anötö kênŋ gêng danenŋ-nga dau bu yac danenŋ ti danem danŋe iŋ. ⁴ Bu gêng hoŋ naŋ Anötö kênŋ, naŋ gêng nayeŋ ma bocdinanŋ datec dom. Dakôc sa ma danem danŋe iŋ. ⁵ Anötö ndê yom ma mbec naŋ datenŋ, naŋ gitôm bu kôm gêng hoŋ ti dabuŋ.

Pol gêm la Timoti

⁶ Am bu whê yom hoŋ dindêc sa têng am nem asidôwai sêkênŋ whiŋ-nga, dec am oc ti Yisu Kilisi ndê ngac akiŋ-nga nayeŋ. Tôm am kôm e meŋ têng kwahic dec, sap yom nandô dakênŋ whiŋ-nga dônŋ, ma

danam wambu yom nayeŋ naŋ yac ac dulu têng am, bu gêng dau oc puc am dônŋ bu lhac nayeŋa tôm bêc hoŋ. ⁷ Ma miŋ nambwa naŋ lau andô naŋ sem gauc Anötö, naŋ sic dulu têng lau wakuc, ma yom nasawa-nga hoŋ, naŋ am tec yêc-nga. Yob daôm nem lêng napep, ma timêtê daôm tu bu ti Anötö ndê ngac gitênŋ-nga. ⁸ Lau naŋ sêtimêtê dau namlac tu sêtap licwalô sa tu gêng nom-nga-nga, naŋ oc nem nac sa nandô dom. Magoc yac bu datimêtê dauŋ tu dasa Anötö ndê lêng gitênŋ-nga, oc nem yac sa nandô. Oc nem yac sa têng kwahic dec, ma têng têng nambu-nga bocdinanŋ.

⁹ Yom dec aô bu wasôm, iŋ yom nandô ma yom nayeŋ ham tu lau hoŋ sêkôc sa ma sêkênŋ whiŋ-nga. ¹⁰ Anötö Tali Nadau kêmasanŋ lêng bu nem lau hoŋ si, ma lau naŋ sêkênŋ whiŋ iŋ, naŋ sêtap lêng dau sa su. Bocdinanŋ yac dakênŋ batanŋ bu oc datap yom dau nayeŋ nandô sa, dec dalhac nayeŋa ti dakôm gwelenŋ bu dapuc yom dau dônŋ.

¹¹ Êmdôhônŋ yom hoŋ dindêc ma ndic atu lau bu sêsôc nahu. ¹² Yob daôm bu kôm nem gêng hoŋ napep, ma lau danŋ oc sêpu am bu am balê wakuc dom. Yob nem lêng mbo-nga, sôm yom nayeŋ am eŋ, sap mêtê atac whiŋ lau ti kênŋ whiŋ-nga dônŋ nayeŋa, ma sa nem lêng gitênŋ bu tôc dôhônŋ nayeŋ têng lau sêkênŋ whiŋ-nga bu sêlic ma sêŋkuc. ¹³ Kênŋ daôm sambuc bu nem akiŋ Anötö e tôm aô wahôc asê am. Sam iŋ ndê yom naŋ sêto yêc, naŋ asê têng lau, nem mêtê nac, ma êmdôhônŋ nac.

¹⁴ Muŋ-nga, têng ndoc lau bata sêkênŋ amba sac am, naŋ nac si danŋ tisa gitôm propet, ma hoc yom asê pi mwasiŋ naŋ Nalau Dabuŋ oc kênŋ têng am, tu kôm Anötö ndê gwelenŋ-nga. Kwahic dec aô bu wapuc am dônŋ bu kôm nem gwelenŋ nayeŋa nayeŋa mwasiŋ dinanŋ nayeŋa nayeŋa. ¹⁵ Kôc anenŋ yom dindêc sa ma kôm nandô sa. Kênŋ nem nalom sambuc tu kôm Anötö ndê gwelenŋ-nga, ma lau hoŋ oc sêlic am nem gwelenŋ nayeŋ nandô yêc awê. ¹⁶ Yob daôm nem lêng ti yom naŋ am kêdôhônŋ têng lau, naŋ napep. Sap lêng nayeŋ ti yom nandô dônŋ ma lhac nayeŋa, ma am bu kôm bocdinanŋ, dec am oc tap Anötö ndê mwasiŋ nem am si-nga nayeŋ nandô sa, ma lau naŋ sêkôc am nem yom sa, naŋ bocdinanŋ.

⁵ Am bu nem la nmalac andô danŋ, naŋ goc sôm yom nayeŋa têng iŋ dom. Sôm yom tôm am bu sôm têng am daôm damam. Ma nem la balê wakuc tôm am bu kôm têng am daôm nem asimi. ² Lic lauwhê atu-tu tôm am daôm dinam, ma bawhê nditôm am lhômwêi, ma kôm mêtê nawasi eŋ têng nac.

Yom pi lauwhê sawa

³ Lauwhê sawa naŋ si lau mba tu sênem nac sa-nga, naŋ toc nac sa napep ma nem nac sa. ⁴ Magoc awhê sawa danŋ bu ndê balêkoc me punŋaci ti puwêi sêmbo, goc gwelenŋ sênem iŋ sa-nga yêc nac amba. Nalênŋ dinanŋ nac si lêng sênem akiŋ Anötö-nga oc nem nandô, ma sêo sakiŋ naŋ dinda ti dambai ma pui sêkôm têng nac muŋ su. Ma lêng dinanŋ gic Anötö tandô nayeŋa. ⁵ Magoc awhê sawa danŋ naŋ mbo tawasê ma pônda lau tu sênem iŋ sa-nga, naŋ oc tenŋ mbec ôbwêc ma ac,

ma takwê Anötö bu nem in sa. ⁶ Awhê sawa nanj êlêmê po dau sa na gên nayham-nayham nom-naga, nanj gitôm awhê batê danj yêc Anötö angô-naga.

⁷ Am whê yom dindec sa têng lau sêkên whin-naga honj, bu sêsa si lêng napep e lau danj sêtôm dom bu sêngôlinj yom pi nac. ⁸ Asa nanj sôm bu in kên whin Yisu, magoc gêm dinda lu damba me in dau ndê lau sa dom, nanj tôte asê bu in ndê kên whin in gên tasanj, ma kôm mêtê sac sambuc hôc gêlêc lau nanj sêkên whin dom, nanj si mêtê sac su.

⁹ Mac bu akên awhê sawa danj ndê naê sip lauwhê sawa si nadenanj, [†] goc gauc nem gên bocdec. In bu ndê yala hôc gêlêc 60 su, nanj goc gitôm bu mac akên in ndê naê sip lauwhê sawa si nadenanj. Ma alic bu in awhê nanj sap in nakwerj dônj napep têng ndoc in mbo tali. ¹⁰ Ma in awhê nanj lau honj sêtoc in sa bu in awhê kôm mêtê nayham-naga. In yob ndê balêkoc napep, in awhê kôc lau sa ti êmwasiñ nac-naga, ma in gêm akiñ lau sêkên whin-naga, gitôm in kêngwiniñ dau ma kêngwasiñ nac gahi. Ma in awhê nanj êlêmê gêm lau ti jawapac sa, ma kôm gwelenj nayham daêsam whin bocdinañ. Awhê sawa nanj ndê lêng nayham gitôm dinañ, nanj akên in ndê naê sip lauwhê sawa si nadenanj.

¹¹ Magoc lauwhê wakuc nanj sêti lauwhê sawa, nanj akên nac si naê sip nadenanj dom. Têng namata-naga nac oc sêkên si atac whin ma sêmatiñ pwac bu sênem akiñ Kilisi, magoc mboe nasawa sauñ nac oc nalôm pwê bu sênem ngac tiyham. ¹² Nac bu sêkôm bocdinañ, dec tôm nac sic si pwac dinañ popoc ma sêkôm giso atu. ¹³ Ma gên natô whin. Lauwhê sawa wakuc natô sêsa lêng oyom-naga e tidônj nac. Nac atac whin bu sênsêlêng sêlom-sêlom andu, ma sêsec gameñ ti sêuñ lau natô si yom sa. Nac sêsôm yom daêsam so yom nayham dasôm-naga. ¹⁴ Tu dinañ-naga dec aô êlêmê gakên ngôlinj têng lauwhê sawa wakuc bu sênem ngac tiyham, sêkôc balêkoc, ma sêyob si andu ti si lau. Ma bocdinañ oc nditôm dom bu yac neñ nacyo danj sôm yom bu pu yac lau dakên whin-naga neñ lêng. ¹⁵ Aô gasôm yom dinañ, nahu bu lauwhê sawa natô sêhu Anötö siñ su, ma sêsa Sadañ ndê lêng.

¹⁶ Mac lauwhê nanj akên whin Yisu, nanj angô. Awhê sawa danj bu mbo mac nem tonj, dec mac anem in sa andic jawê. Ma bocdinañ oc kên jawapac têng gôlôwac dabuñ dom, ma lauwhê sawa nanj sêpônâ dau nandô, nanj gôlôwac dau oc tôm bu sênem nac sa.

Yom pi lau bata

¹⁷ Lau bata nanj sêkên dau sambuc ma sem gôlinj gôlôwac dabuñ napep, nanj datoc nac sa ênlêc. Ma nac nanj sem mêtê ti sêndôhôn lau, nanj yom dindec hêganôn nac solop. ¹⁸ Gauc nem Anötö ndê yom nanj sêto yêc bocdec bu:

[†] Pol to yom pi lauwhê sawa si nadenanj, magoc in tôte nadenanj dau nahu tiawê dom. Lau natô gauc gêm bu nadenanj dau gic waê lauwhê sawa honj nanj gôlôwac dabuñ Epesas-naga sêyob ti sem sa - alic nabatiñ 16. Ma lau natô gauc gêm bu lauwhê nanj si naê yêc nadenanj, nanj sêkên dau sambuc tu sênem akiñ Yisu ma gôlôwac dabuñ-naga (nabatiñ 5, 10 ma 11).

Têng ndoc mac akên makao sêkôm gwelenj bolom-naga, nanj asô nac tôtekwa ahuc dom. Sênem bolom natô ô nac si gwelenj.

[Diut 25:4]

Ma yac neñ yom danj tiyham yêc bocdec, "Asa nanj bu kôm gwelenj, nanj akên in ndê naêli têng in napep."

¹⁹ Namalac tigenj bu êngôlinj yom pi ngac bata danj, nanj am ngô in ndê yom dau dom. Magoc lu me tôte bu sêpuc in ndê yom dau dônj, nanj goc êmatôc yom dau.

²⁰ Am bu tap sa bu yom nandô, dec sôm ngac bata dau yêc lau honj angô-naga, bu lau sêlic ma sêtôc dau.

Pol gêm la Timoti

²¹ Yêc Anötö lu Yisu Kilisi ma añela nanj Anötö kêyalin nac sa, nanj si angô-naga, nanj wasôm têng am bu êmkuc aneñ yom honj dindec, ma kôm mêtê nayham eñ têng lau honj. Lhac whin lau tonj danj, ma lic tonj danj sac dom. ²² Am bu êmyalin lau natô sa tu sêkôm gwelenj-naga, dec êmsahê nac si lêng muñ, ma kên amam sac nac sep dom. Ma yob daôm bu sa nem lêng jawasi eñ. Ndic ahê lau nanj sêkôm mêtê sac, bu wêkainj nac si sac ngagêyô dom.

²³ Nôm bu nambwa dom. Nôm wain nagec tu am natoc-naga. Ma oc nem am sa tu am nem gêmbac nanj kôm am napanj-naga.

Mêtê honj nanj lau sêkôm oc meñ tiawê

²⁴ Lau natô si mêtê sac yêc awê, ma bocdinañ nac si yom pi undambê gi su, ma Anötö kêmasañ ngagêyô su bu kên têng nac têng têng nambu-naga. Ma lau natô si sac yêc siñ dau têng kwahic dec, magoc oc meñ sa tiawê têng têng nambu-naga, ma sêtap si ngagêyô sa. ²⁵ Ma nalên tigenj, lau gitên natô si mêtê nayham yêc awê. Ma mêtê nayham nanj kwahic dec yêc awê dom, nanj oc tôm dom bu yêc siñ dau napanj. Oc sa meñ tiawê.

Yom pi lau akiñ nambwa

⁶ Sôm têng lau akiñ nambwa nanj sêkên whin Yisu, bu sêsôc si nadaui napu, ma sêtoc nac sa napep. Nac bu sêkôm dom, goc lau nanj sêlic, nanj oc sêpu Anötö ndê naê ti yom nanj yac tandôhôn pi in. ² Ma ngac akiñ danj bu ndê nadau kên whin Yisu whin, goc sôm têng ngac akiñ dau bu toc dau sa têng in ndê nadau bu inlu sêti asidôwa tu inlu si sêkên whin-naga lec dom. Magoc in nem akiñ in ndê nadau napep eñ, nahu bu in ndê gwelenj oc nem ndê asidôwa kên whin-naga nanj Anötö tac whin, nanj sa.

Puc pi lau nanj sêndôhôn yom tasanj

Êmdôhôn yom honj dindec têng lau sêkên whin-naga, ma êmgilî nac bu sênkuc napep. ³ Namalac danj bu êndôhôn yom nanj so aneñ yom nanj gato sip bapia dindec, me so yom nandô nanj Pômdau Yisu Kilisi dau kêdôhôn, me so yom nanj tandôhôn pi Anötö ndê lêng, nanj tôte asê bocdec bu. ⁴ In ngac toc dau sa-naga, ma kêyalê gên danj napep dom. In tac whin yom agwa-agwa nambwa, ma yom nanj kôm lau sêsenj dau. Tu yom

kaij dinaŋ-nga dec lau sem lêmuj dau, sic dau, sêsôm yom sac-sac pi dau, ma sêkôc gauc sac pi si asidôwai.
⁵ Lau kaij dinaŋ si gauc kêŋsôn, ma sêsenj dau napaŋ. Yom nandô danj yêc ŋac si ŋalôm dom. Nac gauc gêm bu lêng danem akiŋ Anötö-nga ti lêng sêtap awa sa-nga nambwa.

Yom pi lêng atac whiŋ mone-nga

⁶ Magoc yac bu danem akiŋ Anötö ma atac nayaŋham pi gên bocke naŋ iŋ bu kêŋ têng yac, naŋ gitôm datap awa nandô sa su. ⁷ Bu têng têng dinaŋi sêkôc yac, naŋ dahôc asê amanj sawa, ma dambac ndu ti amanj sawa bocdinaŋ. ⁸ Magoc gên danaŋ-nga ti ŋakwê bu yêc yac-nga, dec yac atac nayaŋham pi gên dau. ⁹ Lau naŋ at- ac whiŋ bu sêti lau ti lêlôm, naŋ si atac whiŋ dinaŋ oc ti lêng Sadaŋ êntôm ŋac-nga, ma ŋac oc sêpenj ma sêsip iŋ ndê akô sêndi. Nac oc tagatu gên daêsam, ma sêsa lêng gauc mbasi-nga tu sêtap gên dau sa-nga, e kôm ŋac sêtisac ma sêniŋga. ¹⁰ Sac daêsam nahu yêc lêng at- ac whiŋ mone-nga. Lau ŋatô sêhu si sêkên whiŋ siŋ su, nahu bu mêtê atac whiŋ mone-nga gêm ŋac ahuc sambuc. Ma tu dinaŋ-nga dec nawaŋpac daêsam tap ŋac sa.

Pol gic yomsu Timoti

¹¹ O Anötö ndê ŋgac, am ŋgô su naŋ. Ndic ahê mêtê sac hoŋ dinaŋ. Êmsahê nanga bu kôm mêtê gitên ma sa Anötö ndê lêng eŋ. Sap nem kêŋ whiŋ ti mêtê atac whiŋ lau-nga dôn, puc daôm dôn bu kôm Anötö ndê gwelenj ma lic ŋakam sa dom, ma mbo ti nem lêng malô eŋ. ¹² Lhac nanga ma ndic siŋ têng lêtôm hoŋ naŋ bu ku am nem kêŋ whiŋ dulu. Muŋ-nga lê am hoc yom asê yêc lau daêsam aŋgô-nga bu am kêŋ whiŋ Yisu Kilisi.

Gên dau tôc asê bu am tap Anötö ndê galem ndöc tamli napaŋ-nga sa su. Bocdinaŋ sap galem dau napaŋ-ndô dôn nanga eŋ. ¹³ Yêc Yisu Kilisi, naŋ sôm ndê yom asê solop têng Pontias Pailot, ma yêc Anötö naŋ kêŋ gên hoŋ sêmbo tali, naŋ aŋgô-nga, aô wandic atu am bocdec bu. ¹⁴ Yom hoŋ naŋ aô gac atu am, naŋ êmkuc napep, ma sa nem lêng solop ti dabuŋ eŋ, e yac neŋ Pômdau Yisu Kilisi mbu meŋ hôc asê, ¹⁵ têng ndoc naŋ Anötö kêyalij sa su.

Tampiŋ Anötö dandic nawaê. Iŋ tigenj iŋ gên hoŋ natau. Iŋ kiŋ hoŋ si Kiŋ, ma pômdau hoŋ si Pômdau. ¹⁶ Iŋ mbo titêm-titêm ma oc pacndê dom. Iŋ ndöc ndê ŋawê atu ŋalôm, tôm dom bu ŋamalac danj tigasuc ŋawê dau me lic iŋ. Iŋ ndê waê nayaŋham ti iŋ ndê ŋaclai atu oc yêc napaŋ. Yomandô!

¹⁷ Sôm têng lau ti lêlôm bu sêtoc dau sa dom ma tak- wê ŋac si awa nom-nga bu nem ŋac sa lec dom. Bu awa iŋ gên yêc napaŋ-nga dom, oc niŋga. Ndic atu ŋac bu takwê Anötö naŋ kêmwasin yac ŋa gên daêsam tu kôm yac atac nayaŋham-nga. ¹⁸ Ma ndic atu ŋac bu sêkôm mêtê nayaŋham eŋ têng lau hoŋ, ma bu sêkên si awa ti wapa tu bu sênem lau ŋatô sa, ma sêmwasin ŋac-nga. ¹⁹ Sêkôm bocdinaŋ dec ŋac oc sêpo si awa nandô sa yêc undambê tu têng nambu-nga-nga, naŋ ŋac oc sêtap lêng nandô dandöc tanli-nga sa.

²⁰ O Timoti. Gwelenj ti yom nandô hoŋ naŋ Anötö kêŋ sip am amam, naŋ yob napep eŋ. Ndic ahê lau naŋ sêsap yom nambwa-nambwa dôn, ma sêndôhôn yom naŋ so yom nandô. Lau dau gauc gêm bu ŋac sêtap gauc nandô sa, magoc mba. ²¹ Lau naŋ sêkên whiŋ yom tanaŋ dinaŋ, naŋ sêhu si sêkên whiŋ Yisu siŋ su.

Anötö ndê mwasiŋ têng mac.

2 TIMOTI

Yom whê bapia dindec sa-nga

Pol ndöc gapocwalô ndöc Rom, ma kêsahê bu ñasawa saun oc sêndic in ndu, dec to ndê bapia tilu-nga dindec têng Timoti. Pol tac whin Timoti ndu andô, ma to bapia dindec bu puc in dön bu lhac ñanga, ma maya dau me töc dau dom bu hoc ñawaê ñayham asê. In tac whin bu Timoti lhac gitôm Yisu ndê ngac sin-nga ñayham dan. Ma Pol gêm la Timoti bu yob dau tu mêtê sac tida-tida nañ oc êñsôwec tiatu têng têng ñambu-nga, ma kên puc in pi kêdôhônwaga tasan.

Pol gic hu ndê bapia

¹ Aô Pol, nañ gati Yisu Kilisi ndê ñapocel kékuc Anötö ndê atac whin. In gic bata bu lau nañ sêkên whin Yisu Kilisi oc sêtap sen sêndöc tali-nga sa, dec kâyaliñ aô sa gati aposel, bu wahoc yom dau asê têng lau. ² Gato bapia dindec têng anen atungac tac whin-nga, am Timoti. Mwasiñ ti tawalô ma yom malô akên Daman Anötö lu yac neñ Pômdau Yisu Kilisi têng am.

Pol puc Timoti dön

³ Aô gam akiñ Anötö tôm daman sêkôm, ma galhac in angô-nga ti atac pa su tu anen lêng-nga. Ma tôm ôb-wêc ti acsalô, aô gauc gêm am yêc anen mbec ñalôm, ma aô gam danje Anötö tu am-nga. ⁴ Aô gauc gêm ndoc nañ hêclu dahu dauñ sin, ma am tan. Tu dinañ-nga aô tac whin bu walic am tiyham, oc kôm aô atac ñayham sa. ⁵ Ma aô gauc gêm am nem lêng kên whin ñanga-nga. Aô kayalê bu am nem pômwê Lois lu dinam Yunis sêkên whin ñanga, ma gakên whin bu am kékuc in lu si lêng. ⁶ Tu dinañ-nga dec aô bu water am bu gauc nem Anötö ndê mwasiñ nañ am kôc têng ndoc aô gakên aman sac am. Lhac ñanga ma kôm gwelen ña mwasiñ dau ña-ñac lai, gitôm am kôm ya golom tiatu. ⁷ Anötö kên ndê Nalau têng yac, ma bocdinañ dec datöc dauñ tu sake-nga? In kên ndê Nalau tu kên ñac lai têng yac, ma tu dambo ti mêtê atac whin lau-nga, ma dayob dauñ neñ lêng-nga.

⁸ Bocdinañ mayam daôm tu hoc yom asê pi yac neñ Pômdau-nga dom. Ma mayam tu aô gandöc gapocwalô tu in-nga dom. Mba! Lhac ñanga whin aô ma hêclu dahôc ñawapac tu Yisu ndê ñawaê ñayham-nga, tôm Anötö dau kên ndê ñac lai bu puc hêclu dön. ⁹ In gêm yac si ma kêgalêm yac sa bu dasa in ndê lêng dabun. In kôm gên dau tu yac neñ ñayham dan-nga dom. Magoc in kôm tu in dau ndê mêtê atac whin ti êmwasiñ yac-nga. Têng têng in kên undambê ti nom su dom, nañ in kêmatiñ yom tidôn bu êmwasiñ yac tu

Yisu Kilisi-nga. ¹⁰ Ma yac neñ ñagac Nem Yac Si-nga Yisu Kilisi meñ hóc asê nom su, dec Anötö ndê mwasiñ dau meñ tiawê. Ma ñawaê ñayham töc asê bu Yisu Kilisi ku ñac lai dambac ndu-nga dulu, ma in ti yac neñ sen dandöc tanli ñapan-nga. ¹¹ Ma tu ñawaê ñayham dau-nga, dec Anötö kâyaliñ aô sa gati ngac ahen-nga ma aposel, ma kêkin aô bu wandôhôn lau. ¹² Tu dinañ-nga dec gahôc ñawapac dindec. Magoc aô mayan dauñ dom, galhac ti atac pa su. Nahu bu aô gakên whin Yisu Kilisi, ma aô kayalê in tidôn. Ma gakên dauñ ti neñ gên hon sip in amba, ma gakên whin bu in gitôm bu yob ñapep e béc ñambu-nga.

¹³ Yom ñandô nañ aô kadôhôn têng am, nañ kôc dön gitôm dôhôn ñayham bu êndôhôn têng lau. Ma lêng dakên whin-nga ti atac whin asidôwai-nga, nañ gic lau sêkên whin Yisu Kilisi-nga ñawaê, nañ am sap dön ñanga. ¹⁴ Nalau Dabun nañ mbo yac lau dakên whin-nga neñ ñalôm, nañ puc am dön bu yob yom ñandô dakên whin-nga nañ aô gakên sip am amam su.

¹⁵ Am kâyalê bu Pigelas lu Hemogene ma lau Esia-nga hon nañ sêmbô malac Rom, nañ sêhu aô sin su. ¹⁶ Magoc aô water Pômdau bu tawalô Onesiporas ti ndê gôlôwac hon, nahu bu in gêm aô sa tidim daêsam. Ma in maya tu aô gandöc gapocwalô-nga dom. ¹⁷ Têng ndoc in hóc asê malac Rom, nañ kêsâlê aô ñanga e tap aô sa. ¹⁸ Ma am kâyalê su bu têng ndoc aô gambo malac Epesas, nañ in gêm aô sa daêsam. Tu dinañ-nga aô water Pômdau bu tawalô in, ma nem in sa têng béc ñambu-nga.

² Bocdinañ anen balê, lhac ñanga tôm Yisu Kilisi ndê mwasiñ puc am dön. ² Yom nañ aô gahoc asê yêc lau daêsam angô-nga, nañ am ngô su ma kâyalê. Kwahic dec aô bu wasôm têng am bu êmyaliñ lau ñatô sa, nañ sêsap Kilisi ma yom ñandô dön ñanga, ma êmdôhôn yom dau têng ñac e sênyalê tidôn, goc sêkôm gwelen sêwhin am ma sêndôhôn lau ñatô. ³ Lhac ñanga ma hóc ñawapac whin yac, tôm Yisu Kilisi ndê ngac sin-nga ñayham dan. ⁴ Ngac sin-nga ñayham kôc gauc pi in ndê gwelen ndic sin-nga ñapan, ma hêgo dau tu

gên nãtô-nga dom. Nahu bu in bu kôm gên honj tòm in ndê nãdau tac whin. ⁵ Ma nãlên tigen, asa nan kêtî whin lau nan sênti tu sêhóc gêgêlêc dandi-nga, nan kêtî kêkuc nãgôlinj solop. In bu ênkuc nãgôlinj dom, dec oc tòm dom bu in kôc nãôli nan gic waê ngac nãmata-nga. ⁶ Ma nãlên solop bu ngac gwelenj andô kôc gên nãndô tu nen-nga yêc ndê ôm tinãmata. ⁷ Kôc gauc pi anenj yom honj dindec, bu Pômdau oc whê am nem gauc sa pi yom dau nahu.

⁸ Am bu hôc nãwapac, dec gauc nem Yisu Kilisi nan sa akên Dawid ndê tonj, nan Anôtô unj in sa akên lau batê-nga. Nãwaê nãyham nan aô gahoc asê, nan nahu in dau. ⁹ Tu nãwaê nãyham dau-nga, dec gahóc nãwapac ma sêso aô dôn nã sen gitôm ngac sac danj. Nãc sêso aô dôn, magoc oc tòm dom bu sêso Anôtô ndê yom dôn. ¹⁰ Aô galic nãyham bu wahóc nãwapac, tu bu wanem lau nan Anôtô kêyalinj nãc sa munj su, nan sa. Aô bu watôc senj tên nãc bu sêtap Anôtô ndê mwasi nj nem nãc si-nga sa tu Yisu Kilisi-nga, ma sêndôc tali nãpanj yêc Anôtô ndê gamen nãwê-nga.

¹¹ Yom dindec in yom nãndô solop:

Yac bu dambac ndu dawhinj Yisu, oc dambo tanjli dawhinj in bocdina nj.

¹² Yac bu dalhac nãnga tên ndoc nãwapac tap yac sa, dec yac oc danem gôlinj dawhinj in.

Yac bu dasôm bu dati in ndê dom ma dasêc in ahuc, dec in oc sêc yac ahuc bocdina nj.

¹³ Yac bu dakên whin gwalec, tigen Yisu in Yom Nãndô Nãdau, ma yom bocke nan in gic bata tu yac-nga, nan oc kôm nãndô sa. Nahu bu in gitôm dom bu sêc dau ndê yom ahuc.

Anôtô ndê lau gwelenj-nga si lên

¹⁴ Yom honj dindec, am kênj lhac gôlôwac dabunj si gauc nãpanj e tidôn nãc. Yêc Anôtô angô-nga kênj puc nãc bu sêsenj dandi tu yom nãmbwa-nãmbwa-nga dom. Nãc bu sêsenj dau, dec oc nãndô mba, ma oc kôm lau nãtô si sêkên whin tisac. ¹⁵ Êmsahê nãnga bu kôm nem gwelenj honj bu ndic Anôtô tandô nãyham. Ma in oc lic am gitôm ngac gwelenj-nga nãyham nan whê in ndê yom nãndô sa nãpêp, ma gên danj oc kôm am mayam daôm dom. ¹⁶ Ndic ahê lau nan sênlinj Anôtô sinj ma sem yomgalôm pi gên nãmbwa-nãmbwa nom-nga nãpanj. Bu lau nan sêsap yom kainj dina nj dôn, nan si mête sac oc ênsôwec tiatu nãpanj e sêhu Anôtô sinj gacgenj. ¹⁷ Ma yom dau oc tiapa ma kôm lau sêtisac, nditôm gambocbôm sac nanj gên lau tidac-tidac. Himeneus lu Piletus sêmbo lau dina nj si tonj nãlôm. ¹⁸ Inlu sêhu yom nãndô sinj su. Sêsom tên lau bu ndoc lau sêtisa akên lau batê-nga menj hôc asê su. Ma bocdina nj sêkôm lau nãtô si sêkên whin tisac.

¹⁹ Magoc Anôtô ndê yom nãndô in gitôm alhê nãnga, nan in po in ndê gôlôwac dabunj sa sêlhac nãhê. Ma in kênj yom nãlê dinda lu tên yac bocdec bu, "Lau nan sêti Pômdau ndê lau, nan in kêyalê nãc honj tidôn," ma "Lau honj nanj sêsom bu sêkên whin Pômdau, nan sêhu mête sac honj sinj manj."

²⁰ Wapa gwelenj-nga tidau-tidau yêc ngac ti lêlôm ndê andu nãlôm. Nãtô gic waê gwelenj tiwaê, ma nãtô gic waê gwelenj bambalinj. Gên tiwaê sêmasanj nã gol ma silba, ma gên waêmba sêmasanj nã a me nom.

²¹ Ma yêc yac nãmatalac bocdina nj. Mête daêsam yêc tu tanjuc-nga. Asa nanj timête dau nãpêp ma hu mête sac honj sinj, nanj gitôm gên nanj sêmasanj nã gol ma silba. In oc ti ngac akinj nãyham ma dabunj bu nem akinj yac nenj Nãdau, ma in oc tòm bu kôm gwelenj nãyham-nãyham daêsam.

²² Mête nãlôm nãgalac-nga nanj balêi sêkôm, nanj hu sinj gacgenj. Ma êmkuc lênj gitên ti mête dakên whin-nga ti atac whin lau-nga ma lênj yom malô-nga, tòm lau nanj sêkên whin Pômdau sêkôm ti nãlôm nãwasi enj. ²³ Lau nanj sêsenj dau tu yom gauc mbasi-nga, nanj ndic sônj daôm whin nãc dom. Bu yom kainj dina nj oc li lau sa ma sêkên kisa dandi.

²⁴ Asa nanj bu ti Pômdau ndê ngac akinj nãyham, nanj ndic ahê yom nanj kôm lau sêsenj dau-nga manj. Ma in kôc ndê nãlôm dônj ma tac nãndê nãgahô tu gên nanj lau sêkôm tên in-nga, nanj dom. Nãyham bu in ngac tigau nanj gitôm bu êndôhônj lau nãtô, ma in kôm mête malô ti nãyham tên lau honj. ²⁵ Lau nanj bu sêsenj Anôtô ndê yom nãndô, nanj goc in oc êndôhônj nãc ti ndê nãlôm malô, bu mboe Anôtô oc kênj nãc sênem si nãlôm kwi, ma whê nãc si gauc sa e sênjalê yom nãndô. ²⁶ Nãc oc sênjalê bu munj-nga sêpenj sêsip Sadanj ndê akô si, ma sêti in ndê lau akinj nãmbwa nanj sêkôm tòm in atac whin. Magoc nãc bu si gauc sa ma sênem dau kwi, dec oc tòm bu sêhu Sadanj sinj ma sêsa Anôtô ndê lênj.

Mête sac têm nambu-nga-nga

3 Aô wasôm tên am bu tên têm nambu-nga mête sac daêsam oc menj sa. ² Lau oc atac whin dau ma atac whin mone hôc gêlêc, nãc oc sêpo dau sa ma sêsom yom sêtoc dau sa-nga daêsam, sêsom yom sac-sac daêsam, danjgapêc tên damba ti dindai, sênem danje lau nanj sêkên gên tên nãc-nga dom, ma sêtec mête dabunj ti mête gitên. ³ Nãc oc atac whin lau dom ma sêsom yom sac pi nãc, ma nãc oc sêsuc lau nãtô si yom kwi dom. Nãc oc sênem gôlinj dau si lênj nãpêp dom, sêkôm gên honj bambalinj tòm si atac whin, sêndic lau ti sêkôm nãc nãyom, ma sêtec mête nãyham ti gên nãyham honj. ⁴ Nãc lau sêpên biakinj-nga, lau nanj si lênj sanjlasanj, ma lau sêtoc dau sa-nga. Nãc atac whin Anôtô dom, tigen nãc atac whin gên nãyham-nãyham nom-nga hôc gêlêc su. ⁵ Nãc sêsa si lênj gitôm sem akinj Anôtô, tigen sêsêc in ndê nãclai ahuc. Am mbo ahê lau kainj dina nj honj. ⁶ Bu nãc si lau nãtô sêmbac yom lau e lau dau sêkôc nãc sa. Ma sêndôhônj nãc si yom tasanj tên lauwhê gauc babalê, e lauwhê dau sêsôc nãc si yom nãpu. Lauwhê kainj dina nj mête sac ti mête nãlôm nãgalac-nga gêm nãc si nãlôm ahuc. ⁷ Nãc atac whin bu sênjgô yom daêsam, ma tac whin bu lau sêndôhônj nãc, magoc nãc si gauc sa dom pi yom bocke in yom nãndô. ⁸ Kêdôhônjwaga tasanj dina nj sêkên kisa yom nãndô tòm Yanis lu Yambres sêkên

kisa Moses. [†] Nac si gauc tisac su, ma nac si sêkên whiñ Anötö mbasi sambuc. ⁹ Magoc nac si gwelen oc nem nandô dom, nahu bu lau tigauç hoñ oc sênjalê bu nac si lên in lên gauc mbasi-nga, tòm Yanis lu Yambres si lên.

Pol gêm la Timoti

¹⁰ Am daôm kêyalê aô tidôn. Am kêyalê yom hoñ nan aô kadôhôn, ti aneñ lên gambo-nga, ma nahu bocke dec gakôm gwelen, aneñ lên gakên whiñ-nga ti atac whiñ lau-nga, ma lên galhac nanga ma gahôc nawa-pac ti atac malô-nga. ¹¹ Am kêyalê gên hoñ nan hôc asê aô yêc malac Antiok, malac Aikoniam ma malac Listra, ma nawapac ti nandê hoñ nan aô gahôc. Magoc Pômdau kêgaho aô su yêc gên hoñ dinañ. ¹² Yomandô wasôm têt am. Lau hoñ nan sêkên whiñ Yisu Kilisi, ma atac whiñ bu sêsa lên gitên, nan lau oc sêkên kisa nac bocdinañ. ¹³ Ma lau sac ti lau tasan si lên sac oc tisac sambuc. Nac oc sênsau lau ma lau oc sênsau nac.

¹⁴ Ma am daôm, yom nan am kêdôhôn ma kên whiñ su, nan sap dôn. Nahu bu lau nan sêndôhôn am, nan am kêyalê nac ti nac si lên gitên su. ¹⁵ Têt ndoc am mbo balê, nan am kêyalê Anötö ndê yom dabuñ nan sêto yêc nan. Yom dau gitôm bu kên gauc têt yac e dakên whiñ Yisu Kilisi ma datap Anötö ndê mwasiñ nem lau si-nga sa. ¹⁶ Ma Anötö ndê yom hoñ nan sêto yêc nan, in ndê Nalau gêm gôlin lau dec sêto. Bocdinañ yom dau in nayham bu tandôhôn têt lau, tu datôc lau si giso asê ma tamatôc nac-nga, ma tu dawhê Anötö ndê lên gitên sa-nga. ¹⁷ Yac dakôm bocdinañ tu bu Anötö ndê lau sênjalê in ndê yom hoñ tidôn, ma yom dau nem nac sa e sêkôm si gên sambob napep en.

4 Am kêyalê bu Yisu Kilisi oc mbu men ti naclai atu bu nem gôlin gên hoñ, ma in oc ênsahê lau tali ma lau batê pi nac si mêtê. Yêc in angô-nga, ma yêc Anötö angô-nga, aô bu wandic yomsu am bocdec bu. ² Nem mêtê lau, ma whê Anötö ndê yom sa têt nac tòm têt hoñ. Kên puc lau bu sêkôm sac dom, ma nac nan sêkôm giso, nan têt nac si giso asê e sêkac si nalôm kwi. Êmgilí lau hoñ bu sêlhac nanga. Puc daôm dôn ma lhac nanga ti atac pa su. Ma whê gên hoñ sa yêc awê têt lau. ³ Bu têt oc men sa, nan lau oc sêtec bu sêngô yom nandô pi Anötö ndê lên. Magoc nac oc atac whiñ bu sêngô yom nan puc nac dôn bu sêkôm mêtê sac-sac tòm nac dau si atac whiñ. Tu dinañ-nga dec nac oc sêsap kêdôhônwaga tasan dôn, ma sêhê danga nac si yom napep en. ⁴ Nac oc sêpôc dangasun ahuc têt yom nandô, ma tac whiñ bu sêngô lau andô si miñ nambwa-nambwa.

⁵ Magoc am ngac daôm ngô. Yob daôm bu kôm gên hoñ ti gauc en. Hôc nawapac ti atac pa su, hoc nawaê nayham asê têt lau, ma kôm am nem gwelen nem ak-in Anötö-nga hoñ napep ma ti atac whiñ.

[†] Yanis lu Yambres - ngac lu dinañ si naê yac oc datap sa yêc Yom Lênsêm Akwa dom. Magoc lau natô gauc gêm bu inlu ngac mbectoma lu nan sêkôm gên dalô bu sêhôt gêlêc gên dalô nan Moses kôm. Alic Eks 7:11, 22 ma 9:11.

⁶ Ma aô dauñ dec, kasahê bu têt men kêpiñ bu wahu nom dindêc siñ. Aneñ têt wambo nom-nga gitôm laci hu wain-nga nan sêkêc pi alta ti da têt Anötö, ma kêpiñ bu pacndê. ⁷ Aô galhac nanga ma gac siñ tu Anötö ndê yom nayham-nga, aô kati e gahôc asê nabatiñ su, ma gakôc aneñ gakên whiñ dôn. ⁸ Pômdau, yac neñ ngac gitên êmatôc yac-nga kê-masan nãoli nayham bu kên têt lau gitên têt bêt nambu-nga. Ma malô aô watap nãoli nayham dau sa. Magoc aô tanwasên dom. Lau hoñ nan sêkên bata Yisu bu mbu men, nan oc sêtap si nãoli nayham sa bocdinañ.

Pol tac whiñ bu Timoti têt in ndi

⁹ Aô tac whiñ bu am êmasan daôm ngagahô ma têt aô mwen. ¹⁰ Bu aô kakiñ Kresens têt gameñ Galesia-nga gi, ma Taitus têt gameñ Dalnesia-nga gi. Ma Demas hu aô siñ ma kôlhô têt malac Tesalonika gi, nahu bu in tac whiñ gên nom-nga hôc gêlêc su. ¹¹ Aô kakiñ Tikikus têt malac Epesas gi su, ma Luk tawasê dec mbo whiñ aô. Têt ndoc am mwen, goc kôc Mak whiñ am, bu in ngac nayham bu nem aô sa tu aneñ gwelen-nga. ¹³ Ma kôc aneñ nakwê baliñ nan gahu siñ whiñ Kapus yêc malac Troas, ma kôc aneñ bapia tilhun. Ma aô tac whiñ nandô bu am kôc aneñ bôt namlic natô, nan sêto Anötö ndê yom pi, nan whiñ.

¹⁴ Aleksanda, ngac pec ain-nga dinañ, in kên kisa aô ma kôm mêtê sac daêsam têt aô. Pômdau oc kên ngagêyô têt in, ênkuc in ndê mêtê sac. ¹⁵ Yob daôm tu in-nga, bu in kên kisa yac tu gwelen nawaê nayham-nga, ma kalhac lau ahuc bu sêngô dom.

¹⁶ Têt ndoc namata-nga nan lau Rom-nga sêmatôc aneñ yom, nan lau dan sêpuc aô dôn dom, hoñ sêhu aô siñ. Magoc aô water Anötö bu suc nac si giso kwi. ¹⁷ Têt ndoc dinañ Pômdau dau kalhac whiñ aô ma puc aô dôn, dec gam mêtê hoñ timala ma flau gameñ apa-nga hoñ nan sêmbo andu sêmatôc yom-nga, nan sêngô. Ma in kêgaho aô su yêc layon whasun. ^{††18} Ma aô gakên whiñ bu in oc nem aô si yêc gên hoñ nan lau sac bu sêkôm têt aô, ma kên aô wandôc nayham yêc in ndê gameñ undambê-nga. Dahoc in ndê waê asê kwahic dec ma tòm bêt hoñ ndi. Yomandô!

Yom nambu-nga

¹⁹ Kôm aneñ acsalô nayham têt Prisila lu in nakwen Akwila ma têt lau hoñ nan sêmbo Onesiporas ndê andu. ²⁰ Erastas gacgen mbo malac Korin, ma gahu Tropimus siñ mbo malac Miletus, bu in gêm bac. ²¹ Aô tac whiñ bu am mwen ngagahô, ma hôc asê dindêc mun su, nan goc ndoc uhô-nga. Yubelas lu Pudens, ma Lainas lu Klaudia ma asidôwai gameñ dindêc-nga hoñ

^{††} Pol sôm bu Pômdau gêm in sa bu layon sen in dom. Têt têt dinañ lau nan sêkên kisa lau sêkên whiñ-nga nan sêkên daêsam têt layon sen nac. Tigen nac sic yao bu sêkên lau Rom-nga têt layon dom. Pol in ngac Rom-nga (Apo 16:37) ma tu dinañ-nga lau atu-tu gauc gêm bu Pol ndê yom dinañ in gitôm yom gôlin, ma lau sac nan sêkên kisa in, nan in gêm dôhôn nac pi layon.

sêkênj si acsalô tên am. ²² Pômdau whiŋ am ma iŋ ndê
mwasinŋ puc mac hoŋ dôn.

TAITUS

Yom whê bapia dindec sa-nga

Taitus in ɲgac Israel-nga dom, magoc in ɲgô ɲawaê ɲayham naɲ Pol hoc asê, dec kên whiɲ Yisu Kilisi. Tiɲambu in kêsêlêɲ whiɲ Pol, ma kôm gwelen ɲawaê ɲayham-nga whiɲ in. In pi malac Jerusalem whiɲ Pol lu Banabas têt têt naɲ inlu si sêlic lau aposel yêc dinaɲ (Gal 2:1; Apo 15:2). Pol kêkiɲ Taitus têt malac Korin tidim lu (2 Kor 7:6-7; 8:6, 16), ma tiɲambu inlu sêkôm gwelen sêmbo nduc Krit. Pol hu Taitus siɲ mbo nduc Krit tu yob lau sêkên whiɲ-nga naɲ sêmbo dinaɲ (Taitus 1:5), ma tiɲambu in to bapia dindec têt Taitus.

Yêc bapia dindec Pol to yom pi lêt bu Taitus êɲyaliɲ lau bata sa tu sênem gôliɲ lau sêkên whiɲ-nga. In kên puc Taitus pi kêdôhônɲaga tasan, ma whê in ndê gauc sa pi yom tu êndôhôn têt lau sêkên whiɲ-nga, ma pi mêtê ɲayham ma lêt gitêt tu sêɲkuc-nga. Yom atu naɲ Pol tac whiɲ bu lau sêkên whiɲ-nga gauc nem ɲapan, naɲ bu ɲac sêti lau wakuc ɲa ɲalau Dabuɲ ndê ɲaclai (2:14; 3:1-8).

Pol gic hu ndê bapia têt Taitus

¹ Aô Pol, Anötö ndê ɲgac akiɲ ma Yisu Kilisi ndê taposel, gato bapia dindec. Aô gati aposel bu wapuc lau naɲ Anötö kêyaliɲ ɲac sa, naɲ dôn, tu bu sêkên whiɲ Yisu ɲanga, ma sêɲyalê yom ɲandô naɲ tôc Anötö ndê lêt gitêt têt ɲac tu sêɲkuc-nga. ² Ma lau naɲ sêkên whiɲ ma danɲa wambu yom ɲandô dau, naɲ sêkên bata mwasiɲ dandôc tanli ɲapan-nga. Anötö gic bata mwasiɲ dau têt yac muɲ su, têt ndoc in kên undambê ti nom su dom. Ma yac tanɲalê bu Anötö gitôm dom bu êɲsau yac, ma boc-dinaɲ yom bocke naɲ in kêmatiɲ tidôn, naɲ oc ɲandô sa. ³ Yac neɲ Anötö Nem Yac Si-nga kêyaliɲ ndoc sa bu yom pi mwasiɲ dau meɲ sa tiawê, dec kwahic dec gic atu aô ma kên yom dau sip aô aman bu wahoc asê têt lau.

⁴ Bapia dindec gato têt am Taitus, naɲ aô galic am gitôm aô atuɲ ɲandô tu hêclu neɲ dakên whiɲ-nga. Mwasiɲ ti yom malô têt am, akên Daman Anötö lu yac neɲ †ɲgac Nem Yac Si-nga Yisu Kilisi.

Taitus ndê gwelen

⁵ Aô gahu am siɲ mbo nduc Krit, ɲahu bu aô tac whiɲ bu am mbo whiɲ lau sêkên whiɲ-nga ma ndic dabiɲ gwelen ɲatô. Ma êmyaliɲ lau bata sa tôc malac ndi, tôc naɲ gasôm têt am muɲ su. ⁶ Lic bu ɲamalac bocke naɲ am bu kên ti ɲgac bata, naɲ ndê lêt bocdec. In ɲgac naɲ ndê giso mbasi, ma in gêm awhê tiger. In ndê balêkoc sêkên whiɲ Yisu, sêɲgô yom, ma sêsa si lêt malô. Ma bocdinaɲ lau dan oc tôc dom bu sêɲgôliɲ yom pi ɲac. ⁷ Bu ɲgac naɲ ti gôlôwac dabuɲ si ɲagôlôn, naɲ yob Anötö dau ndê gên, ma bocdinaɲ lic bu in ɲgac naɲ kôm giso dan dom. Lau sêtoc dau sa-nga, lau atac ɲandê-nga, lau sêndic lau bambaliɲ-nga,

lau sênom gên êɲiɲ ɲac-nga, ma ɲac naɲ atac whiɲ mone kêlêc, naɲ si dan oc tôc dom bu ti ɲgac bata.

⁸ ɲgac ɲayham bu am kên ti ɲgac bata, naɲ ɲamalac kôc lau sa ma êmwasiɲ ɲac-nga, in atac whiɲ mêtê ɲayham ti gên ɲayham hoɲ, in ɲamalac gauc ɲawa, ma in sa ndê lêt gitêt ti dabuɲ ma timêtê dau ɲapep.

⁹ In sap yom ɲandô dakên whiɲ-nga tôc aposel sêndôhôn, naɲ dôn. Ma bocdinaɲ dec in gitôm bu whê yom sa ɲapep bu puc lau dôn, ma tôc lau naɲ sêsen yom ɲandô, naɲ si giso asê.

¹⁰ Bu lau sêsen yom ɲandô-nga daêsam dec sêmbo. ɲac lau whapan ɲambwa naɲ sêndôhôn yom tasan tu sêɲsau lau-nga. Ma mêtê kaiɲ dinaɲ, lau naɲ sêsap lau Israel-nga si †pwac sêse ɲamlic ɲatô su-nga dôn, naɲ sêkôm hêc gêlêc su. ¹¹ Sôm têt lau dinaɲ bu sênem dau dôn. Bu yom naɲ sêndôhôn, naɲ yom so, ma kêɲsôn lau daêsam si sêkên whiɲ. Ma sêndôhôn yom dau tu sêkôc awa-nga ɲambwa. ¹² ɲac dau si propet dan hoc yom asê pi ɲac ma sôm, “Lau Krit ɲac lau tasan ma lau siɲsêlêc. ɲac lau oyom dinda, ma êlêmê sen gên ɲawahô.” ¹³ Yom dau in yom ɲandô. Bocdinaɲ sôm yom sêmbalan-nga solop têt lau Krit naɲ sêndôhôn yom tasan, bu sênem dau kwi ma sêkên whiɲ yom ɲandô. ¹⁴ Ma sêhu l au andô Israel-nga si miɲ ɲambwa-ɲambwa hoɲ siɲ, ma sêsoc lau naɲ sêhu yom ɲandô siɲ, naɲ si ɲagôliɲ ɲambwa ɲapu tiyham dom.

¹⁵ Lau naɲ si ɲalôm ɲawasi, naɲ si gên hoɲ oc ɲawasi bocdinaɲ. Magoc lau ti ɲalôm ɲadômbwi naɲ sêkên whiɲ Yisu dom, naɲ si gên dan oc ɲawasi yêc Anötö aɲgô-nga dom. ɲac si gauc ti ɲalôm ɲadômbwi sa ma tisac su. ¹⁶ Lau kaiɲ dinaɲ sêsom bu sêɲyalê Anötö, magoc ɲac si mêtê tôc asê bu sêɲyalê in dan dom. ɲac lau sac sambuc, ma lau danɲapêc-nga. Oc tôc bu ɲac sêkôm gên ɲayham dan dom.

Pol kêñ yom tên Taitus bu êndôhôn tên lau

2 Taitus, êmdôhôn lau êmkuc yom nandô nan lau sêkên whiñ-nga hon sênkuc. ² Êmdôhôn laungac akwa-kwa bu sênôm gêñ êñiñ nac-nga dom ma sêmbo gauc nawa en, sêtimêtê dau napep, ma sêsa si lêng solop en. Puc nac dôn bu sêsap yom nandô dakên whiñ-nga ma mêtê atac whiñ lau-nga dôn, ma sêlhac nanga. ³ Ma nâlên tigen dinan, êmdôhôn lauwê akwa-kwa bu sêsa si lêng gitôm lauwê dabuñ andô, sêsôm yom bambaliñ pi lau dom, sênôm wain êñlêc dom, ma sêti kêdôhônwaga mêtê nayham-nga. ⁴ Bocdinan nac oc sêtôm bu sêndôhôn lauwê wakuc bu atac whiñ si laungaci ti balêkoc, ⁵ sêtimêtê dau napep, sêsa lêng nayham ma nawasi, sêkôm si gwelên andu-nga napep en ma ti atac whiñ, ma sêsôc si laungaci napu. Nac bu sêkôm bocdinan, dec oc tôm dom bu lau nan sêkên whiñ dom, nan sêsu Anötö ndê yom susu.

⁶ Ma êmgilí balêi wakuc bu sênem gôlin si lêng napep. ⁷ Am daôm yob nem lêng hon bu ti dôhôn nayham bu balêi sêlic ma sênkuc. Gêñ bocke nan am bu êmdôhôn tên nac, nan am daôm kôm muñ, goc nac sêlic ma sênkuc. Kôm ti nandô ma ti nem nâlôm sambuc en. ⁸ Yob nem whamsuñ bu sôm yom nayham en tên ndoc am bu êmdôhôn nac, ma bocdinan lau dan oc sêtôm dom bu sêpu am nem yom. Ma bocdinan lau nan sêkên kisa am, nan oc tôm dom bu sêtap yom dan sa bu sêngôlin pi yac lau dakên whiñ-nga, ma tu dinan-nga nac oc maya dau.

⁹ Sôm tên lau akiñ nambwa nan sêkên whiñ Yisu, bu sêsôc si nadaui si yom hon napu, ma sêsôm yom sac dan pi nac dom. Sênem akiñ napep, tu bu si nadaui sêlic nac nayham-nga. ¹⁰ Nac sênem kan si nadaui si gêñ dom, dec nadaui oc atac lu-lu dom bu sêkên gêñ sip nac amba bu sêyob. Nac bu sêkôm si mêtê hon napep, dec lau daêsam oc tac whiñ bu sêngô yom nan tandôhôn pi yac neñ Anötö, nan gêm yac si.

Anötö ndê mwasiñ nem yac si-nga na-nandô

¹¹ Bu Anötö kêkiñ Kilisi sip nom meñ ma mbac ndu tu lau hon-nga, ma bocdinan in ndê mwasiñ atu nem lau si-nga meñ sa tiawê. ¹² Ma mwasiñ dau gêm yac sa tu lêng dambo nom-nga, ma kêdôhôn yac bu dapuc dômwên mêtê sac nom-nga hon, ma datimêtê dauñ bu dasa lêng gitên ti dabuñ en. ¹³ Dasap lêng dau dôn, ma dahôn bêc nayham nan dakên batan dambo, nan yac neñ Anötö tiwê ma Ngac Nem Yac Si-nga Yisu Kilisi, oc mbu meñ ti nawasi atu. ¹⁴ Yisu Kilisi kêñ dau tu yac-nga, bu nemlhi yac ma êngapwêc yac su yêc sakiñ mêtê sac-nga, ma bu kôm yac dati in dau ndê lau wakuc. Ma in atac whiñ bu yac dambo ti lêng nawasi ma dakên neñ nâlôm sambuc tu dakôm mêtê nayham-nga.

¹⁵ Taitus, êmdôhôn yom hon dindê tên lau sêkên whiñ-nga. Êmgilí nac ti nanga bu sêsôc yom dau napu, ma lau nan sêkôm giso, nan êmatôc nac ti naclai bocdinan. Ma yob daôm napep bu lau dan sêpu am dom.

Lau sêkên whiñ-nga si lêng wakuc

3 Whê sa tiyham tên lau sêkên whiñ-nga, bu mêtê nayham bocdec gic nac nawaê. Sêsôc gôlinwaga ti lau bata napu, ma danğa wambu yom napep. Ma nac sêhê gauc pi mêtê nayham e sêkôm napan. ² Nac sêsôm yom sac-sac pi lau dom, sêsen dau dom, ma sêkôm mêtê malô tên lau hon. Ma sêmbo ti sêngwiniñ dau ma sêtoc lau hon sa napep. ³ Bu kwahic dec yac dasa neñ lêng tiwakuc. Magoc muñ-nga, yac dakên whiñ su dom, ma dasa lêng gauc mbasi-nga. Yac lau dananpêc-nga, ma mêtê nâlôm ngagalac-nga ti mêtê nom-nga kôm yac neñ gauc kêñsôn e tam akiñ mêtê sac dau tac nawaê. Dambo ti dalic lau natô sac ma tam lêmuñ nac, ma mêtê atac tec asidôwai-nga gêm yac hon ahuc. ⁴ Tigen tiñambu yac neñ Anötö Nem Yac Si-nga ndê lêng tawalô ti atac whiñ yac-nga meñ tiawê. ⁵ In gêm yac si, tu yac neñ lêng nayham dan-nga dom, magoc tu in dau ndê mêtê tawalô yac-nga. In gêm yac si nâlên bocdec. In kêgwasin yac neñ mêtê sac hon su dec yac dati lau wakuc, ma Nalau Dabuñ wê yac dasa neñ lêng tiwakuc. ⁶ Yomandô. Tu Yisu Kilisi yac neñ Ngac Nem Yac Si-nga, dec Anötö kêmwasiñ yac kêlêc ma kêñ Nalau Dabuñ dau sip yac neñ nâlôm. ⁷ In kôm bocdinan dec sam yac bu lau gitên, kêkuc in ndê lêng êmwasiñ yac-nga. Ma kwahic dec yac dawêkaiñ gamen dandôc tanli napan-nga, nan dakên batan dambo. ⁸ Yom hon dinan in yom nandô ma nayham tu dakên whiñ-nga.

Aô tac whiñ bu am puc aneñ yom hon dôn tên gôlôwac dabuñ, bu lau hon nan sêkên whiñ Anötö, nan sêyob dau napep bu sêkôm mêtê nayham napan. Lêng dinan in lêng nayham ma oc êmwasiñ lau hon.

⁹ Am ndic ahê lau nan êlêmê sêsen dau tu yom gauc mbasi-nga, ma tu yom pi aban si naê-nga. Ma ndic ahê lau nan sêwhê dau kôc ma sêsen dau pi lau Israel-nga si yomsu. Nahu bu nac si yom hon dinan nandô mba, ma oc nem lau sa dom. ¹⁰ Asa nan bu kôm mêtê whê lau kôc-nga, nan sôm in. In bu kôm tiyham, goc sôm in tidim lu-nga. Ma in bu sôc napu dom, dec am ti lau sêkên whiñ-nga hon apuc dômwên in. ¹¹ Am kêyalê su, bu namalac kaiñ dinan ndê lêng kêñsôn, ma in kôm sac. In kic dau ndê yom tu tap Anötö ndê matôc sa-nga, nahu bu in sap lêng nan in kêyalê bu lêng so, nan dôn.

Yom nambu-nga

¹² Malô wanñin Atemas me Tikikus tên am loc, ma tên ndoc inlu si dan hêc asê am, nan êmsalê sen bu tên malac Nikopolis mwen ngahô ma lic aô. Nahu bu aô gauc gêm bu wambo malac dindê tên ndoc uhô-nga. ¹³ Tên ndoc Senas, ngac êmatôc yom-nga, lu Apolos bu sêhu nduc Krit sin, nan goc kôm gêñ hon bu êmasan inlu si sen gwanan. Ma bocdinan inlu oc sêpônnda gêñ dan dom. ¹⁴ Êmdôhôn yac neñ lau sêkên whiñ-nga bu sêkôm gwelên nayham tu bu sêkôm kwa dau ma sênem lau nan sêpônnda dau, nan sa-nga. Ma

bocdinaŋ ɲac si sêkêŋ whiŋ oc nem ɲandô. ¹⁵ Lau hoŋ ɲga hoŋ naŋ atac whiŋ yac. Pômdau ndê mwasiŋ whiŋ naŋ sêmbo sêwhiŋ aö, naŋ sêkêŋ si acsalô têtŋ am. Ma mac hoŋ. aö wandac am bu kêtŋ aneŋ acsalô têtŋ lau sêkêŋ whiŋ-

PILEMON

Yom whê bapia dindéc sa-nga

Pilemon dau inŋ ngac kên whiŋ Pômdau-nga nanŋ ndôc malac Kolosi, ma inŋ ngac ti lêlôm. Munŋ-nga Pilemon gêmlihi ngac danŋ ɲaê Onesimus bu ti inŋ ndê ngac akiŋ ɲambwa, magoc malô inŋ siŋ Pilemon ma kôlhô gi mbo malac danŋ. Tiŋambu Onesimus ngô ɲawaê ɲayham nanŋ Pol hoc asê e inŋ gêm dau kwi ma kên whiŋ Yisu. Inŋlu sêmbo sêwhiŋ dau e Pol bu êŋkiŋ Onesimus mbu têng Pilemon ndi, dec to bapia dindéc têng inŋ. Lau Rom-nga si yomsu danŋ yêc bocdec bu, ngac akiŋ bocke nanŋ siŋ ndê ɲadau ma kôlhô su yêc inŋ, nanŋ tôm bu ɲadau ndic inŋ ndu. Tu dinaŋ-nga dec Pol to bapia ma ndac Pilemon bu kôc Onesimus sa ti atac ɲayham, ma lic inŋ tôm ngac akiŋ dom, magoc tôm asidôwa kên whiŋ-nga danŋ. Bu kwahic dec ngac dau kên whiŋ Yisu Kilisi.

Pol whê bapia dindéc ɲahu sa

¹ Aô Pol, nanŋ gandôc gapocwalô tu Yisu Kilisi-nga, alu Timoti yac neŋ asidôwa, ato bapia dindéc têng Pilemon, alu mba silip ɲayham nanŋ kôm Anötô ndê gwelenŋ whiŋ alu. ² Ma yac ato têng lau sêkên whiŋ-nga nanŋ êlêmê sêkac sa bu sêlic om sêmbo am nem andu, ma têng yac neŋ Ihunwê Apia, ma têng Akipus yac neŋ asidôwa nanŋ kôm gwelenŋ whiŋ yac tôm Anötô ndê ngac siŋ-nga ɲayham. ³ Mwasinŋ ti yom malô akên Damanŋ Anötô lu Pômdau Yisu Kilisi, têng mac honŋ.

Pol gêm danŋe Anötô tu Pilemon-nga

⁴ Yêc aneŋ mbec honŋ ɲalôm, aô gauc gêm am, ma gam danŋe aneŋ Anötô tu am-nga. ⁵ Nahu bu aô gangô bu am kên whiŋ Pômdau Yisu ɲanŋga, ma am atac whiŋ Anötô ndê lau dabunŋ honŋ. ⁶ Aô gaterŋ mbec bu mwasinŋ ɲayham honŋ nanŋ yac datap sa yêc Kilisi, nanŋ oc lhac am nem gauc ɲamata tôm bêt honŋ. Ma bocdinanŋ am nem kên whiŋ oc nem ɲandô daêsam ma nem lau daêsam sa. ⁷ O aneŋ asidôwa, ɲawaê pi am nem mêtê atac whiŋ lau sêkên whiŋ-nga ti gêm ɲac sa-nga, dec kôm aô atac ɲayham atu ma puc aô dôn.

Pol gêm malô Pilemon ndê ɲalôm tu Onesimus-nga

⁸ Aô bu wandac am tu gên danŋ-nga. Gitôm bu wandic atu am bu kôm gên dau tu Kilisi ndê ɲaê-nga. ⁹ Magoc tu mêtê atac whiŋ dauŋ-nga, dec wasôm ɲambwa têng am. Am kêyalê aô su, aô ngac andô Pol nanŋ gandôc gapocwalô tu Yisu Kilisi-nga. ¹⁰ Aô bu wanem aô neŋ balê Onesimus awha têng am. Inŋ ngô mêtê nanŋ aô gahoc asê yêc gapocwalô, ma kên whiŋ dec aô gasam inŋ bu aô atunŋac. ¹¹ Munŋ-nga inŋ gêm ak-inŋ am, tigenŋ inŋ hu am siŋ dec am gêlic inŋ bu ngac akiŋ sac. Magoc kwahic dec inŋ ti ngac akiŋ ɲayham tôm bu oc nem alu lu-lu sa. ¹² Aô tac whiŋ inŋ ɲandô, magoc

kwahic dec wanŋkiŋ inŋ mbu têng am loc. ¹³ Aô gandôc gapocwalô tu gwelenŋ ɲawaê ɲayham-nga, ma aô tac whiŋ bu wakôc Onesimus dônŋ gacgenŋ mbo whiŋ aô bu nem aô sa. Am bu lic ɲayham bu hu inŋ siŋ bu mbo whiŋ aô, dec am oc nem aô sa ɲandô. ¹⁴ Magoc aô gatec bu wakac am bu hu inŋ siŋ têng aô. Aô atac whiŋ bu am kôm tu am daôm nem atac whiŋ-nga. Tu dinaŋ-nga dec aô oc wakôc inŋ dônŋ bu mbo whiŋ aô lec dom, bu aô gangô yom gatô yêc am su dom.

¹⁵ Mboe Anötô gêlic ɲayham bu Onesimus hu am siŋ ɲasawa apê, tu bu inŋ tap seŋ ndôc tali ɲapanŋ-nga sa, ma bocdinanŋ inŋ oc mbu loc ma mbo whiŋ am ɲapanŋ enŋ. ¹⁶ Ma inŋ oc mbo whiŋ am gitôm ngac akiŋ ɲambwa dom. Kwahic dec inŋ hôc gêlêc ngac akiŋ, inŋ ti am nem asidôwa tac whiŋ-nga solop. Aô atac whiŋ inŋ ndu andô, magoc aô kayalê bu am oc atac whiŋ inŋ hôc gêlêc. Nahu bu inŋ am nem ngac akiŋ, ma inŋ am nem asidôwa kên whiŋ Pômdau-nga whiŋ.

¹⁷ Bocdinanŋ am bu lic aô tôm nem asidôwa danŋ, dec kôc inŋ sa tôm am kôc aô dauŋ sa. ¹⁸ Giso me tôp bocke nanŋ inŋ kôm têng am, nanŋ hu siŋ sip aô amanŋ. ¹⁹ Aô Pol gato yom dindéc ɲa aô dauŋ amanŋ, ma aô wasôm têng am bu aô oc waô inŋ ndê tôp têng am. Magoc gauc nem bu am daôm nem tôp yêc aô bocdinanŋ, ɲahu bu tu aô-nga dec am tap seŋ mbo tamli-nga sa. ²⁰ O aneŋ asidôwa, aô wandac am bu kôc Onesimus sa tu Pômdau Yisu Kilisi ndê ɲaê-nga, dec oc kôm aneŋ ɲalôm tigahô. ²¹ Aô gato bapia dindéc têng am, ma gakên whiŋ bu am oc sôc aneŋ yom ɲapu, ma kôc Onesimus sa ti atac whiŋ, hôc gêlêc gên nanŋ aô gandac, nanŋ su.

Yom ɲambu-nga

²² Ma gên danŋ tiyham. Aô wandac am bu êmasanŋ am nem andu ɲalôm danŋ gwananŋ, tu aô waloc wambo-nga. Nahu bu aô gakên whiŋ bu Anötô oc ngô mac nem mbec, dec gakên batanŋ bu wahu gapocwalô siŋ

ma wati ñacɓe mac. ²³ Epapras naŋ ndöc gapocwalô
whiŋ aö tu Yisu Kilisi-ŋga, naŋ kên ndê acsalô têt am.
²⁴ Ma Mak lu Aristakus, ma Demas lu Luk naŋ sêkôm
gwelen sêwhiŋ aö, naŋ bocdinaŋ.

²⁵ Pômdau Yisu Kilisi ndê mwasiŋ puc mac hoŋ nem
ñalôm dôn.

HIBRU

Yom whê bapia dindec sa-nga

Namalac nanj to bapia dindec, nanj to ndê ñaê dom, magoc inj kêyalê lau Israel-nga si lèn ti sakinj akwa, ma yom nanj sêto yêc Yom Lêñsêm Akwa, nanj tidôn. Lau ñatô gauc gêm bu mboe Banabas to, ma ñatô gauc gêm bu ñgac danj ñaê Apolos to, tigenj yac tanyalê dom bu asa solop to bapia dau.

Bapia dindec hêganônj lau Israel-nga nanj sêkênj whinj Yisu Kilisi. Lau dau sêtap kisa daêsam sa tu ñac si sêkênj whinj-nga, dec ñatô gauc gêm bu sêmbu sêtênj si lèn akwa sem akinj Anötö-nga sêndi. Tu dinanj-nga, ñamalac nanj to bapia dindec, nanj bu puc ñac si sêkênj whinj Kilisi dôn. Inj tôte asê tiawê bu Yisu ndê waê hôte gêlêc Anötö ndê aŋela si, ma hôte gêlêc Moses ndê bocdinaŋ. Ma Yisu inj ti dabuñsiga atu pwac wakuc-nga, nanj hôte gêlêc lau Israel-nga si lau dabuñsiga pwac akwa-nga su. Ma Yisu ndê sakinj pwac wakuc-nga dau, hôte gêlêc dabuñsiga pwac akwa-nga si sakinj su bocdinaŋ.

Bapia dindec whê sa bu lèn tigenj yêc bu lau sêti lau gitênj yêc Anötö aŋgô-nga, nanj sêkênj whinj Yisu Kilisi dau. Tu dinanj-nga dec ñamalac nanj to bapia dindec, nanj bu êngilf lau bu sêsap si sêkênj whinj Yisu dôn ñaŋga. Inj to yom pi lau hoŋ nanj sêkênj whinj Anötö tên Abraham ndê têm ma meŋ, ma toc ñac sa ti dôhônj ñayham bu lau têm kwahic dec-nga sênkuc. Ma inj tôte lèn ñayham tên lau sêkênj whinj-nga bu sêlhac ñaŋga tên ndoc ñawapac me kisa tap ñac sa, ma sêsap mêtê atac whinj asidôwai-nga dôn.

Yisu tôte Anötö ndê ñawasi asê

¹ Muŋ-nga Anötö hoc inj ndê yom asê tên abanj Israel-nga tidim daêsam ma ñalênj daêsam, ña inj ndê lau propet. ² Magoc tinambu inj kêkinj inj dau Atun-gac sip nom meŋ, ma Atu dau hoc Anötö ndê yom asê tên yac. Anötö kênj undambê ti nom ma gênj hoŋ ña Atu dau, ma kênj inj ti ñadau bu wêkaiŋ gênj hoŋ. ³ Atu dau ndê yom ña-ñac lai yob gênj hoŋ, ma ti ñac si ñahu sêmbo-nga. Inj kôte Damba Anötö aŋgô solop, ma dalic Anötö ndê ñawasi atu yêc inj. Inj sip nom meŋ ma kê-masaŋ lèn bu êngwasinj yac neŋ mêtê sac ñ adômbwi su, goc mbu pi undambê gi ndôc Anötö ñac lai ti ñawasi ñadau ndê andô-nga.

Anötö toc Atu sa hôte gêlêc aŋela su

⁴ Ñalênj dinaŋ Anötö toc inj ndê Atu sa hôte gêlêc aŋela hoŋ su, ma ñaê ti waê nanj Anötö kênj tên inj, nanj hôte gêlêc aŋela hoŋ si su bocdinaŋ. ⁵ Gauc nem yom nanj Anötö gic bata pi kinj nanj oc wêkaiŋ Dawid ndê pôn kinj-nga, nanj sêto yêc bocdec bu:

Acsalô lec am ti aô neŋ atun-gac solop, ma aô gati am Damam.

[BW 2:7]

Ma sêto yom kaiŋ tigenj pi inj bocdec bu:

Aô wati inj Damba, ma inj oc ti aô Atun-gac.

[2 Sam 7:14]

Yom lu dinaŋ gic waê Anötö Atu solop, magoc Anötö sôm yom kaiŋ dinaŋ pi aŋela danj dom.

⁶ Ma tên ndoc Anötö kêkinj Atu mbêc dau sip nom meŋ, nanj inj sôm yom pi inj tôte sêto yêc bocdec bu: Anötö ndê aŋela hoŋ sêpônj haduc tên inj ma sêtoc inj sa sêndic ñawaê.

[Diut 32:43 LXX] †

⁷ Aŋela dau sem akinj Anötö, tôte yom nanj inj sôm pi ñac bocdec bu:

Inj kêkinj inj ndê aŋela bu sênem akinj inj gitôm mbu ma gitôm ya ñawahô.

[BW 104:4]

⁸ Magoc inj toc inj Atun-gac sa kêlêc, ma sôm yom pi inj bocdec bu:

O Anötö, am nem gôlinj oc yêc titêm-titêm, ma am oc nem gôlinj am nem lau ti lèn gitênj eŋ.

⁹ Am tac whinj lèn gitênj ma tec lèn sac, ma tu dinaŋ-nga dec Anötö, am nem Anötö, toc am sa hôte gêlêc nem asidôwai hoŋ su, ma kênj atac ñayham kêsalê am ahuc, gitôm inj kêc ndip kwi pi am e gêm am ahuc.

[BW 45:6-7]

¹⁰ Ma sêto yom danj tiyham pi Atun-gac, nanj yêc bocdec bu:

O Pômdau, tên têm ñamata-nga andô, am kêmasaŋ nom ti gênj hoŋ, ma undambê inj am amam ña-gwelenj. ¹¹ Nom ti undambê oc sênin-ga, magoc am

† Yom nanj sêto yêc Yom Lêñsêm Akwa, nanj sêto ña Yom Hibru, ma tinambu lau Israel-nga sem kwi sip Yom Grik, ma sêsam trenslesen dau bu 'Septuagint.' Mac bu alic 'LXX' yêc whinj ñabatiŋ danj ñanamba, nanj tôte asê bu yom dau meŋ akênj Septuagint. Têm ñatô yom nanj yêc Septuagint ma yom nanj yêc Hibru Baibel sêso dau.

oc mbo. Gameŋ lu dinaŋ oc sêtisac gitôm ñakwê akwa. ¹² Am oc kôc undambê ti nom su, tôm ñamalac daŋ kôc ndê ñakwê akwa su ma kêlhuŋ sa. Tigeŋ am oc nem daôm kwi dom, ma am nem têm mbo-nga oc pacndê dom bocdinaŋ.

[BW 102:25-27]

¹³ Ma yom daŋ tiyham Anötö sôm gic waê in Atungac bocdec bu:

Am ndôc aô amaŋ andô-nga e nditôm aô wakêŋ nem ñacyo sêsôc am gahim ñapu.

[BW 110:1]

In sôm yom kaiŋ bocdinaŋ pi aŋela si daŋ dom. Mbal

¹⁴ Anötö ndê aŋela ñac ñalau naŋ sem akiŋ in, ma in kêkiŋ ñac bu sênem akiŋ lau naŋ sêwêkaiŋ mwasiŋ sêndôc tali-nga.

Dayob dauŋ bu daso mwasiŋ dandôc taŋli-nga dom

2 Tu dinaŋ-nga dec yom naŋ Anötö ndê Atu hoc asê, ma yac daŋgô ñawaê su, naŋ dakôc tidôn lhac neŋ gauc ñapaŋ, bu daso Anötö ndê mwasiŋ dom. ² Gauc nem abanŋ Israel-nga naŋ aŋela sêhoc Anötö ndê yomsu asê têt ñac. Yom dau in yom ñambwa dom. Bu ñac si asa naŋ kêgili yomsu dau ñadaŋ, me daŋgapêc têt Anötö, naŋ tap ñagêyô sa tu gêt dinaŋ-nga. ³ Bocdinaŋ yac lau têt kwahic dec-nga bu dapuc dômwêŋ Anötö ndê mwasiŋ atu naŋ kôm tu nem yac si-nga, dec ñalêŋ mba bu dalhô su yêt in ndê matôc. Pômdau Yisu hoc yom asê pi mwasiŋ dau su, ma lau naŋ sêngô sa in whasuŋ solop, naŋ sic dulu têt yac ma sêpuc dôŋ bu yomandô. ⁴ Ma Anötö dau puc yom dau dôŋ bocdec bu. In kêŋ ñaclai têt lau naŋ sêhoc yom dau asê bu sêkôm gêt dalô ti gêt atu-tu tidau-tidau, ma in puc ñac dôŋ ña ñalau Dabuŋ ndê mwasiŋ tidau-tidau, naŋ gic sam têt ñac tôm in ndê atac whiŋ.

Yisu meŋ ti ñamalac bu kôm Anötö ndê lêtŋ nem yac si-nga ñandô sa

⁵ Yom pi têt wakuc, naŋ yac asôm asê su. Ma têt ndoc dau meŋ sa, naŋ goc aŋela daŋ oc sênem gôlin dom. ⁶ Magoc gauc nem yom naŋ ñamalac daŋ sôm têt Anötö, naŋ sêto yêt bocdec bu:

Yac ñamalac yac sake dec am gauc gêm yac ñapaŋ?

Ma tu sake-nga am yob Adam ndê wakuc yac?

⁷ Ñawasi ti waê naŋ am kêŋ têt yac, naŋ kêpiŋ bu tap aŋela dau si sa.

⁸ Ma am kêŋ gêt hoŋ sêsôc yac ñapu.

[BW 8:4-6]

Yom naŋ sôm bu Anötö kêŋ gêt hoŋ sêsôc yac ñamalac ñapu, naŋ hêganôn gêt hoŋ naŋ Anötö kêŋ. Tigeŋ kwahic dec dalic gitôm gêt hoŋ sêsôc yac ñapu su dom. ⁹ Magoc yac dalic Yisu, naŋ Anötö kêkiŋ sip nom meŋ, dec hu ndê waê naŋ hôt gêtêc aŋela si su, naŋ siŋ, ma meŋ ti ñamalac. Ma in mbac ndu tu lau hoŋ si sac-nga, kêkuc Anötö ndê lêtŋ êmwasiŋ lau-nga, dec Anötö uŋ in sa tiyham, ma kêŋ waê ti ñawasi atu têt in. ¹⁰ Bu Anötö tac whiŋ bu êmasaŋ lêtŋ bu lau

daêsam sêti in atungaci ti atuwêi, ma sêtap in ndê ñawasi sa. Ma lêtŋ dau ñandô sa bocdec bu, Yisu ti ñamalac ma hôt ñandê atu e mbac ndu. Ma ñalêŋ dinaŋ Anötö gêtêc in gitôm solop bu ti ñadau nem lau si-nga. Anötö kêmasaŋ gêt hoŋ, ma gêt hoŋ sêmbo tu in-nga, ma bocdinaŋ lêtŋ kaiŋ dinaŋ gic in ñawaê solop.

¹¹ Yisu kêkuc lêtŋ dinaŋ bu kôm lau sêti dabuŋ, ma lau naŋ sêti dabuŋ kwahic dec sêsam Anötö bu ñac si Damba sêwhiŋ in. Tu dinaŋ-nga Yisu maya dau dom bu sam ñac bu in ndê asii ti lhuwêi. ¹² Tôm yom naŋ sêto yêt, naŋ sôm bocdec bu:

Aô oc wahoc am nem waêm asê têt aô neŋ asidôwai ti lhuwêi, ma wanem wê wampiŋ am-nga yêt gôlôwac dabuŋ aŋgô-nga.

[BW 22:22]

¹³ Ma yom daŋ tiyham sôm:

Aô oc wakêŋ whiŋ Anötö.

[Ais 8:17]

Ma daŋ tiyham yêt bocdec bu:

Alic aô dec galhac gawhiŋ balêkoc naŋ Anötö kêŋ têt aô.

[Ais 8:18]

¹⁴ Balêkoc naŋ Yisu sôm yom dinaŋ hêganôn ñac, naŋ ñamalac ti dac ma ñamsôm. Tu dinaŋ-nga dec in ti ñamalac gitôm ñac, ma mbac ndu gitôm ñamalac. Ma in ndê mbac ndu ma tisa akêŋ lau batê-nga ña-ñahu andô, naŋ bu ku Sadaŋ, naŋ ti ñaclai dambac ndu-nga ñadau, naŋ dulu. ¹⁵ Ma lau naŋ sêtôc dambac ndu e gêt dau kôm ñac sêmbo sêtôm lau naŋ sêndôc gapocwalô ñapaŋ, naŋ Yisu ndê gwelêŋ dinaŋ kêgapwêc ñac su.

¹⁶ Gêt dau tôc dau yêt awê bu in kôm tu bu nem aŋela sa-nga dom, magoc in kôm bu nem Abraham ndê wakuc sa. ¹⁷ Ñalêŋ tigeŋ yêt bu Yisu nem in ndê asii ti lhuwêi nom-nga sa ñapep, ma nem akiŋ ñac yêt Anötö aŋgô-nga gitôm dabuŋsiga ñayham naŋ tôm bu tawalô ñac, ma tôm bu êmasaŋ lêtŋ bu Anötö suc ñac si sac kwi-nga. Ma ñalêŋ dau bocdec, têt ndoc in mbo nom, naŋ in ti ñamalac ma mbo gitôm ñac, ma kêsahê gêt hoŋ gitôm ñac sêŋsahê. ¹⁸ Bu in dau kêsahê ñawapac lêtôm-nga su, ma tu dinaŋ-nga in gitôm bu nem yac lau nom-nga sa têt ndoc lêtôm tap yac sa.

Yisu ndê waê hôt gêtêc Moses ndê su

3 Bocdinaŋ aneŋ asidôwai dabuŋ, naŋ datap Anötö ndê galem undambê-nga sa dawhiŋ dauŋ, akôc gauc pi Yisu. In têt yac meŋ gitôm aposel gêm Anötö aŋgô, ma ti yac neŋ t̄dabuŋsiga atu naŋ kalhac Anötö aŋgô-nga tu yac-nga, tôm yom naŋ yac dakêŋ whiŋ ti dahoc asê. Kwahic dec aô bu wasôm têt mac bu akêŋ in lhac nem gauc ñamata. ² Anötö kêyalin Yisu sa ma in gêm ndê gwelêŋ ñapep e gic dabiŋ, tôm Moses gêm in ndê gwelêŋ ma gêm akiŋ Anötö ndê lau Israel-nga ñapep eŋ. ³ Magoc Anötö po Yisu ndê waê sa hôt gêtêc Moses ndê su, ma tu dinaŋ-nga dec akêŋ Yisu lhac nem gauc ñamata. Ñalêŋ tigeŋ, yac datoc ñamalac naŋ kwê andu, naŋ sa hôt gêtêc andu naŋ in kwê, naŋ

su. ⁴ Bu andu danj dau kwê dau dom, ñamalac kwê-nga mbo. Magoc gên honj ñahu, nanj Anötö dau.

⁵ Moses kôm inj ndê gwelenj honj ñapep mbo Anötö ndê lau Israel-nga ñalôm, ma hoc yom asê gwananj pi gên nanj tinjambu Anötö oc tôc tiawê. Inj kôm gwelenj dau gitôm Anötö ndê ngac akinj ñambwa. ⁶ Magoc Kilisi inj Anötö ndê Atungac solop, ma kôm ndê gwelenj ñapep ma yob Anötö ndê lau gitôm ñac si ñagôlôn. Ma yac bu dasap neñ dakên whinj dônj ñannga ti neñ ñalôm pênj dônj, ma mayanj dauñ dom pi mwasiñ nanj tanjkwê bu datap sa tu Yisu-nga, dec yac oc dati Anötö ndê lau solop.

Puc dasap neñ dakên whinj dônj-nga

⁷ Tu dinanj-nga dec akôc gauc ñapep pi yom nanj Nalau Dabunj sôm, nanj sêto yêc bocdec bu:

Acsalô lec mac bu anjô Anötö awha, ⁸ nanj ayob bu asônj danjamsunj ahuc têtj inj dom, tôm lau Israel-nga sêkôm têtj ndoc sêtap lêtôm sa, ma sêli dau sa têtj inj yêc gameñ sawa. ⁹ Yêc dinanj mac apami sêlic gên dalô nanj aô gakôm têtj ñac gitôm yala 40, tigenj sêtec aô ma sênshahê aô ñapanj ña ñac si mêtê sac.

¹⁰ Tu dinanj-nga dec aô atac ñandê têtj lau têtj dinanj-nga, ma gasôm têtj dauñ, "Ñac si ñalôm ñandan- di ñapanj, ma sêsap aô dônj dom. Ma sêsa anej lêtj dom."

¹¹ Ma tu anej atac ñandê-nga dec kamatiñ yom tidônj bocdec bu, "Ñac oc sêtap têtj nanj aô kayaliñ sa tu sênjwhanj dau-nga, nanj sa dom."

[BW 95:7b-11]

¹² Bocdinañ anej asidôwai, mac tigenj-tigenj ayob daôm bu mêtê sac êngalôm nem ñalôm e akên whinj gwalec, ma akac daôm su yêc Anötö Tali Nadau dom.

¹³ Anjilí nem asidôwai honj bu sêsap lêtj gitênj dônj ma sêyob dau têtj mêtê sac, bu kôm ñac si danj ndê ñalôm ñadandi sa e inj hu Anötö ti ndê lêtj siñ dom. Akôm bocdinañ tôm bêtj honj, bu Anötö kênj ñasawa têtj yac bu dasôc inj ndê yom ñapu têtj têtj kwahic dec-nga.

¹⁴ Bu têtj têtj yac dakên whinj tiwakuc, nanj dalhac ñan- ga ma tanjkwê Yisu ti dakên whinj inj ti neñ ñalôm sambuc. Magoc yac bu dakôm bocdinañ dom e dahu nom dindec siñ, dec oc tôm dom bu dawêkaiñ Anötö ndê mwasiñ atu, nanj gic lau nanj sêti Kilisi ndê, nanj ñawaê.

¹⁵ Gauc nem yom nanj Anötö sôm bocdec bu:

Acsalô lec mac bu anjô Anötö awha, nanj ayob bu asônj danjamsunj ahuc têtj inj dom, tôm lau Israel-nga sêkôm têtj ndoc sêli dau sa têtj inj.

[BW 95:7b-8]

¹⁶ Anjô su nanj! Lau nanj sênjô Anötö awha magoc sêli dau sa têtj inj, ñac asa? Ñac lau nanj Moses wê ñac sêsa akên gameñ Isip-nga sêmenj. ¹⁷ Ma lau nanj Anötö tac ñandê têtj ñac gitôm yala 40, ñac asa? Ñac lau nanj sêkôm sac ñapanj, ma sêmbac ndu sêyêc gameñ sawa.

¹⁸ Ma lau bocke dec Anötö kêmatiñ yom tidônj pi ñac, ma sôm bu ñac oc sêtap têtj nanj inj kêyaliñ sa tu sênjwhanj dau-nga, nanj sa dom? Inj sôm yom dinanj hêganônj lau nanj danjapêc têtj inj. ¹⁹ Yom dau tôc tiawê

têtj yac bu ñac sêtôm dom bu sêtap inj ndê têtj sênjwhanj dau-nga sa, ñahu bu ñac sêkênj whinj dom.

Anötö oc kênj lau sêkênj whinj-nga sênjwhanj dau

⁴ Yom nanj Anötö gic bata pi têtj tu inj ndê lau sênjwhanj dau-nga, nanj gacgenj yêc. Tu dinanj-nga dayob dauñ ñapep bu Anötö lic yac honj datôm bu datap mwasiñ dau sa, ma yac neñ danj so gên dau dom.

² Bu ñawaê ñayham pi gên nanj Anötö gic bata, nanj yac danjô su, gitôm abanj Israel-nga sênjô yom nanj inj gic bata têtj ñac. Ñac sênjô, magoc sêkênj whinj dom, ma bocdinañ yom dau gêm ñac sa dom. ³ Bu yac lau nanj dakên whinj, nanj datôm bu datap Anötö ndê mwasiñ tanjwhanj dauñ-nga sa, magoc lau nanj sêkênj whinj dom, nanj oc sêso, tôm Anötö ndê yom nanj sêto yêc bocdec bu:

Tu anej atac ñandê-nga dec kamatiñ yom tidônj bocdec bu, "Ñac oc sêtap têtj nanj aô kayaliñ sa tu sênjwhanj dau-nga, nanj sa dom."

[BW 95:11]

Têtj dau Anötö kêmatiñ tidônj têtj ndoc inj kênj undambê ti nom, ma gic dabiñ gên honj. ⁴ Bu yêc Anötö ndê yom nanj sêto yêc, nanj sêto yom danj pi bêtj ti-7-nga bocdec bu:

Têtj bêtj ti-7-nga Anötö ndê gwelenj honj pacndê, ma inj kêwhanj dau.

[Gen 2:2]

⁵ Ma inj sôm yom pi lau danjapêc, tôm yom nanj gato yêc ñahô-nga su, nanj yêc bocdec bu:

Ñac oc sêtap têtj nanj aô kayaliñ sa tu sênjwhanj dau-nga, nanj sa dom.

[BW 95:11]

⁶ Bocdinañ Anötö ndê mwasiñ tanjwhanj dauñ-nga gacgenj yêc tu bu lau têtj kwahic dec-nga sêtap sa-nga. Anötö gic bata mwasiñ dau têtj abanj Israel-nga, ma sênjô ñawaê ñayham pi gên dau, magoc sêtap sa dom, ñahu bu ñac danjapêc têtj inj. ⁷ Ma tinjambu yala daêsam ginja su, gic Anötö sôm ndê yom sa Kinj Dawid whasunj, tôm gato su bocdec bu:

Acsalô lec mac bu anjô Anötö awha, nanj ayob bu asônj danjamsunj ahuc têtj inj dom.

[BW 95:7b-8]

Gênj dau tôc asê bu Anötö kêmatiñ têtj wakuc bu lau sênjô inj awha ma sêsôc ñapu, dec sêtap inj ndê mwasiñ sênjwhanj dau-nga sa. Ma têtj dau, inj bêtj dau dindec.

⁸ Yom honj dinanj hêganônj têtj nanj Josua wê abanj Israel-nga sêsôc gameñ Kanan-nga si dom. Bu bocdinañ, dec Anötö oc sôm yom tinjambu, pi têtj danj tiyham tu dakên dananj inj ndê awha-nga lec dom. ⁹ Tu dinanj-nga tanjyalê bu Anötö ndê lau si têtj sênjwhanj dau-nga gacgenj yêc, tôm bêtj ti-7-nga nanj Anötö dau kêwhanj dau. Ma yac lau têtj kwahic dec-nga datôm bu datap têtj dau sa. ¹⁰ Bu asa nanj tap Anötö ndê mwasiñ ênjwhanj dauñ-nga sa, nanj kêwhanj dau yêc inj dau ndê gwelenj, [†] tôm Anötö dau kêwhanj dau têtj

[†] Lau daêsam gauc gêm bu yom dau hêganônj lau sêmbac ndu ma sênjwhanj dau yêc gwelenj nom-nga lec dom. Inj hêganônj lau nanj

ndoc in ndê gwelenj kên undambê ti nom-nga pacndê.
¹¹ Tu dinan-nga dec tanjahê nanga bu datap mwasiñ dinan sa, ma dayob dauñ napep bu yac neñ danj dan-gapêc tên Anötö ndê yom, ma peñ tôm abanji Israel-nga dom.

¹² Yac datôm dom bu tanjsau Anötö. Bu in ndê yom in gitôm gêñ tali, ma kôm gwelenj ti ñaclai mbo. Yom dau in ñamata hôc gêlêc bien ñamata danja lu-lu su, nan gitôm bu kunj yac ma sê yac neñ ñalôm ñagên hoñ kic-kic. Ma ñalên tigenj Anötö ndê yom gitôm bu êñsahê yac neñ gauc ti gêñ hoñ nanj yêc yac neñ ñalôm ma kôm gwelenj pi yac neñ gaturj. ¹³ Gêñ nom-nga me undambê-nga danj oc tôm bu siñ dau tên Anötö dom. Kwahic dec in gêlic gêñ hoñ yêc awê enj, ma tên têm ñambu-nga yac tigenj-tigenj oc dalhac in anjô-nga bu dawhê gêñ hoñ nanj dakôm, nanj sa tên inj.

Yisu ti yac neñ dabuñsiga atu

¹⁴ Yac neñ dabuñsiga atu mbo, nanj Yisu, Anötö Atu dau. In pi undambê gi su ma kalhac Anötö anjô-nga. Bocdinarj in ñayham bu yac gauc nem in ñapanj tu bu puc yac dôn ma dasap yom ñandô nanj lau sêkên whiñ-nga sêhoc asê pi Kilisi, nanj dôn ñanga. ¹⁵ Bu yac neñ dabuñsiga dau kêsahê lêtôm ti saê hoñ tôm yac tanjahê, magoc in kôm sac danj dom. Bocdinarj dec in gitôm andô bu tawalô yac ma nem yac sa. ¹⁶ Tu dinan-nga datigasuc yac neñ mwasiñ ñadau Anötö ti neñ at-ac pa su, tu bu datap in ndê tawalô sa-nga, ma tu datap in ndê mwasiñ sa bu puc yac dôn tên têm bocke nanj lêtôm me saê tap yac sa.

Yom pi dabuñsiga nom-nga

5 Lau Israel-nga sênjyalij lau sa sêti si dabuñsiga atu-tu bu sênem akiñ Anötö sênem ñac anjô, ma bu sêkên da tidau-tidau ma da ya ô lau si sac ñagêyô-nga. Ma ñgac bocke nanj sênjyalij in sa ti dabuñsiga atu, nanj ñamalac gitôm in ndê asidôwai Israel-nga. ² In ndê gauc ti licwalô gitôm ñac si, ma bocdinarj in gitôm bu tawalô ti kôm mêtê malô tên lau gauc pôc ma lau nanj sênkuc Anötö ndê lên ñapep dom. ³ Ma tu in gitôm in ndê asidôwai nom-nga, dec in gic waê bu kên da ya ô dau ndê sac ñagêyô, ma tu lau si-nga bocdinarj. ⁴ Gwelenj dabuñsiga-nga in gwelenj tiwaê, ma oc tôm dom bu ñamalac danj kôc gwelenj dau sa tôm in dau ndê atac whiñ. Anötö bu êñjyalij in sa tôm in kêgalêm ti kêtalij Aron sa, dec oc tôm bu in ti dabuñsiga atu.

Kilisi ndê gwelenj dabuñsiga-nga

⁵ Ñalên tigenj Kilisi po dau sa bu ti dabuñsiga atu dom. Magoc Anötö dau kêtalij in sa, ma sôm yom tên in, tôm sêto yêc bocdec bu:

sêtap Anötö ndê mwasiñ nem ñac si-nga sa, ma sênjyalê bu in gêlic ñac tôm lau gitên tu ñac si sêkên whiñ-nga. Bocdinarj sênjwanj dau yêc gwelenj nanj ñac dau sêkôm mun-nga, nanj sênjahê bu sêti lau gitên ña ñac dau si licwalô, ma ña lên yomsu-nga.

Acsalô lec am ti aô neñ atungac solop, ma aô gati am Damam.

[BW 2:7]

⁶ Ma Anötö ndê yom danj tiyham nanj sôm tên Kilisi bocdec bu:

Am dabuñsiga mbo ñapan-nga, nanj kêkuc dabuñsiga atu Melkisedek. [†]

[BW 110:4]

⁷ Tên ndoc Yisu meñ mbo nom tôm ñamalac, nanj in tenj mbec daêsam ti tasulu, ma mbwêc awha atu tên Anötö, nanj ndê ñaclai yêc tôm bu êñgaho in su yêc ñandê dambac ndu-nga. Ma tu in toc Anötö sa ma sôc in ndê yom hoñ ñapu-nga, dec Anötö kôc in ndê mbec sa. ⁸ Yisu in Anötö ndê Atu yomandô, tigenj in meñ ti ñamalac, ma ñandê nanj in hôc dec kêdôhôn in pi lên danj wambu Anötö-nga. ⁹ Lên dinanj gic dabinj in bu ti lau nanj danja wambu in, nanj si ñahu sêtap Anötö ndê mwasiñ nem ñac si, ti sêndôc tali ñapan-nga sa.

¹⁰ Ma bocdinarj dec Anötö kêtalij in sa ti lau si dabuñsiga atu, nanj kêkuc Melkisedek.

Dayob dauñ bu dakên whiñ tôm balêkoc dedec ñapanj dom

¹¹ Yom daêsam yêc tu yac asôm pi Melkisedek lu Kilisi-nga, magoc yac alic bu mac nem danjamsunj kwa ñanga, ma oc tôm dom bu mac anjyalê yom dau ñapep. ¹² Bu mac akên whiñ ñasawa baliñ su, ma oc tôm bu mac andôhôn yom ñandô pi Kilisi tên lau ñatô. Magoc mbasi. Mac nem gauc sa dom pi Anötö ndê yom nanj sêndôhôn tên lau sêkên whiñ-nga wakuc, ma tu dinan-nga mac apônda lau bu sêndôhôn mac tiyham. Mac atôm balêkoc dedec nanj sênôm su ñapanj, ma sêtôm dom bu sênenj gö me bockoc. ¹³ Ma lau nanj sêtôm balêkoc dedec nanj sênôm su ñambwa, nanj sêtôm dom bu sênjyalê mêtê bocke in mêtê gitên me mêtê sac. ¹⁴ Magoc lau nanj sêsap Anötö ndê yom dôn ma sêndôhôn ñapanj, nanj sêtôm bu sênjyalê ñayham ma sac, ma sêtôm lau atu-tu nanj sênenj gêñ danen-nga ñanga.

6 Gauc nem yom pi Kilisi nanj tandôhôn tên lau nanj sêkên whiñ tiwakuc. Tandôhôn ñac bu sênem si ñalôm kwi, ma sêhu mêtê sac nanj gic waê bu sênjnga, nanj siñ, ma sêkên whiñ Anötö. Tandôhôn ñac pi busangu ma pi mêtê dakên amanj sac lau-nga, yom datisa akên lau batê-nga, ma yom pi Anötö ndê bêtêmatôc lau-nga, nanj in oc kic ñac si yom pi gameñ bocke bu sêndôc ñapan-nga. Magoc yom hoñ dinanj gic lau sêkên whiñ-nga wakuc ñawaê, ma aô tac whiñ bu dalom yom nanj gic lau sêkên whiñ ñanga-nga ñawaê. ³ Ma Anötö bu lic ñayham, dec yac oc dakôm bocdinarj.

[†] Aron ti lau Israel-nga si dabuñsiga hoñ sêsa akên Liwai ndê tonj, magoc Yisu sa akên Juda ndê tonj kêkuc in apangac Kin Dawid. Melkisedek bocdinarj in sa akên Liwai ndê tonj dom. In Kin Salem-nga (alic Gen 14:18), magoc Anötö sam in bu Anötö ñaclai ti ñawasi ñadau ndê dabuñsiga. Tu dinan-nga dec ñgac nanj to Hibur sam Yisu bu dabuñsiga kêkuc Melkisedek.

Puc dahu neŋ dakêŋ whiŋ siŋ dom-nga

⁴ Ŋamalac naŋ bu kêŋ whiŋ Yisu, magoc tiŋambu puc dômbwê inŋ, naŋ dec oc ŋalêŋ ŋawapac bu danem inŋ kwi tiyham. Yomandô. Asa naŋ kêyalê Kilisi ndê ŋawaê ŋayham tidôn su, ma tap mwasiŋ undambê-nga sa, ma kôc Ŋalau Dabuŋ su, ⁵ ma ŋgô Anötö ndê yom ma kêsahê bu yom ŋayham, ma gêlic Anötö ndê ŋaclai atu naŋ inŋ oc tôc tiawê têtê têtê ŋambu-nga, ⁶ magoc tiŋambu tec gêŋ hoŋ dinaŋ ma hu ndê kêŋ whiŋ siŋ, dec oc ŋalêŋ ŋawapac bu danem inŋ kwi tiyham. Bu inŋ kêsahê mwasiŋ hoŋ dinaŋ su, magoc tiŋambu puc dômbwê, naŋ tòm inŋ dau bu ndic Anötö ndê Atu pi a gicso tidim tilu-nga, ma su inŋ susu yêc lau hoŋ aŋgô-nga. Ma tu dinaŋ-nga dec inŋ gic waê bu niŋga.

⁷ Ŋamalac naŋ kêsahê Anötö ndê mwasiŋ tidau-tidau, ma sa ndê lêtê kêkuc Anötö ndê atac whiŋ, naŋ gitôm ôm naŋ u gic sip ŋapaŋ e gêm ŋandô ŋayham tu ŋadau-nga. Anötö oc nem mbec ŋamalac kaiŋ di-naŋ. ⁸ Ma ôm naŋ u gic sip ŋapaŋ, magoc kwanŋ ŋak-wa-ŋakwa ŋambwa hôc ahuc, naŋ ôm ŋadau oc lic bu nom sac, ma pucbo inŋ bu tisac, ma kêŋ ya neŋ su.

⁹ O yac mba lau atac whiŋ-nga, yac asôm yom dinaŋ bu akêŋ puc mac, magoc yac akêŋ whiŋ bu mac oc asa nem lêtê ŋapep, ma akôm mêtê naŋ gic lau naŋ sêtap Anötö ndê mwasiŋ nem ŋac si-nga sa su, naŋ ŋawaê.

¹⁰ Bu Anötö kôm mêtê gitêŋ eŋ, ma gwelenŋ naŋ mac akôm ŋapaŋ am inŋ aŋgô, tu bu anem akiŋ lau dabuŋ, ma atôc nem atac whiŋ ŋac-nga asê, naŋ inŋ oc tòm dom bu êŋliŋ siŋ. ¹¹ Yac atac whiŋ bu mac lau tiger-tigerŋ asap nem lêtê ŋayham dinaŋ dôŋ ŋapaŋ. Akôm bocdinaŋ e mac nem têtê ambo nom-nga pacndê, dec mac oc atap mwasiŋ atu naŋ mac akêŋ batam ambo, naŋ sa. ¹² Yac atec bu mac lic ŋakam sa e mac nem akêŋ whiŋ ŋandô mba. Akôc gauc pi lau naŋ sêlhac ti atac lu-lu dom, ma sêsap si sêkêŋ whiŋ dôŋ e sêtap mwasiŋ atu naŋ Anötö gic bata têtê ŋac, naŋ sa. Aŋkuc lau kaiŋ dinaŋ si lêtê, bu inŋ dôhôn ŋayham.

Yom naŋ Anötö gic bata, naŋ tidôn su

¹³ Gauc nem yom naŋ Anötö gic bata têtê Abraham. Anötö puc yom dau dôŋ ŋa inŋ dau ndê ŋaê, ŋahu bu ŋaê daŋ naŋ hôc gêlêc inŋ ndê ŋaê su, naŋ yêc dom. Inŋ gic bata yom têtê Abraham, tòm sêto yêc bocdec bu:

¹⁴ Yomandô aô wanem mbec am, ma wakôm am nem wakuc sêŋsôwec sêti daêsam ŋandô.

[Gen 22:17]

¹⁵ Ma tiŋambu Abraham kalhac ti atac lu-lu dom, ma hôŋ yom dau ŋa-ŋandô e inŋ tap sa.

¹⁶ Mac anyalê lau nom-nga si lêtê sêmatinŋ yom tidôn-nga. Ŋac oc sêta ŋamalac naŋ ndê ŋaclai hôc gêlêc ŋac dau si su, naŋ ndê ŋaê asê tu bu sêpuc si yom dôŋ-nga. Ma ŋalêŋ dinaŋ oc tòm dom bu ŋamalac daŋ sêto ŋac si yom me sêsenŋ su. ¹⁷ Ma ŋalêŋ tigerŋ Anötö puc yom naŋ inŋ gic bata têtê Abraham, naŋ dôŋ ŋa inŋ dau ndê ŋaê. Ŋahu bu inŋ bu tôc asê têtê yac lau naŋ dawêkaiŋ yom naŋ inŋ gic bata têtê Abraham, naŋ ŋa-

ŋandô, bu inŋ gitôm dom bu kac ndê awha kwi-kwi pi lêtê naŋ inŋ gic bata tu êmwasiŋ yac-nga. ¹⁸ Ŋalêŋ dinaŋ Anötö gic bata yom, ma puc yom dau dôŋ. Inŋ gitôm dom bu senŋ gêŋ lu dinaŋ su, me êŋsau yac. Ma bocdi-naŋ yom dau gitôm bu puc yac lau naŋ datêŋ Anötö ta, ma taŋkwê inŋ bu nem yac sa, naŋ dôŋ. Dalhac ŋaŋ-nga, ma dahôn ŋandô ŋayham naŋ dakêŋ batanŋ dambo, naŋ ti atac pa su.

¹⁹ Ŋandô ŋayham naŋ dakêŋ batanŋ dambo, naŋ ŋahu Yisu Kilisi. Ma yac neŋ dakêŋ batanŋ inŋ gitôm aŋ-nga ŋadehe naŋ ndôc tenŋ, ma tenŋ yac dôŋ dalhac tenŋ. Ma po aŋga-nga sô yac dôŋ tam daminŋ Yisu. Ma tòm lau Israel-nga si dabuŋsiga ŋamata-nga sip po baliŋ ŋambu-nga yêc Anötö ndê lôm dabuŋ bu sôc Ŋalôm Dabuŋ Andô ndi, dec Yisu muŋ yac pi undambê gi su, ma kalhac Anötö aŋgô-nga gitôm yac neŋ dabuŋsiga atu. Bu inŋ ti yac neŋ dabuŋsiga naŋ kêkuc Melkisedek, ma inŋ oc mbo ŋapaŋ.

Yom pi dabuŋsiga atu Melkisedek

⁷ Melkisedek inŋ Kiŋ Salem-nga, ma Anötö, Ŋaclai ti Ŋawasi Ŋadau ndê dabuŋsiga atu. Inŋ tap Abraham sa ma gêm mbec inŋ têtê ndoc Abraham ku kiŋ naŋ sêŋgaho inŋ nêsiŋ Lot su, naŋ dulu, ma kêsêlêŋ bu mbu têtê inŋ ndê gameŋ ndi. ² Ma Abraham whê wapa naŋ inŋ kêgaho su yêc kiŋ dinaŋ amba, naŋ kôc gi toŋ amanlu, dec kêŋ toŋ daŋ têtê Melkisedek, ma inŋ dau kôc toŋ 9. Ŋaê Melkisedek ŋahu bu Kiŋ Lêtê Gitêŋ-nga, ma ŋaê Kiŋ Salem-nga ŋahu bu Kiŋ Yom Malô-nga. ³ Yêc Anötö ndê yom naŋ sêto yêc, naŋ datap yom daŋ sa pi Melkisedek dinda me damba me apai si ŋadênaŋ dom. Ma datap yom daŋ sa pi inŋ ndê bêc dinda kôc inŋ-nga me bêc mbac ndu-nga dom. Magoc tòm Anötö ndê Atu naŋ mbo ŋapaŋ, ma inŋ ndê têtê oc pacndê dom, naŋ dalic Melkisedek gitôm dabuŋsiga mbo ŋapaŋ-nga.

Melkisedek hôc gêlêc lau dabuŋsiga akêŋ Liwai ndê toŋ, naŋ su

⁴ Alic gêŋ naŋ tôc asê bu Melkisedek inŋ dabuŋsiga ti waê atu. Abraham inŋ lau Israel-nga hoŋ si damba, magoc inŋ toc Melkisedek sa têtê ndoc inŋ whê wapa naŋ inŋ kêgaho su yêc ŋacyo amba, naŋ kôc gi ti toŋ amanlu, ma kêŋ toŋ daŋ têtê inŋ. ⁵ Ma gauc nem lau akêŋ Liwai ndê toŋ, naŋ sêti dabuŋsiga. Lau Liwai dau, ti lau Israel-nga hoŋ sêsa akêŋ Abraham, magoc ŋac si yomsu daŋ sôm tidôn bu lau Liwai si asidôwai sêwhê si gêŋ kôc ndi toŋ amanlu, ma sêkêŋ toŋ daŋ têtê lau Liwai. ⁶ Magoc Melkisedek, naŋ sa akêŋ Liwai ndê toŋ dom, naŋ kôc wapa toŋ daŋ yêc ŋac hoŋ apangac Abraham, ŋac naŋ Anötö kêmatinŋ pwac whiŋ inŋ. Ma tiŋambu Melkisedek gêm mbec Abraham. ⁷ Ma yac hoŋ tanyalê bu ŋamalac naŋ gêm mbec lau ŋatô, naŋ ndê waê hôc gêlêc lau naŋ inŋ gêm mbec, naŋ si su. ⁸ Ma alic su naŋ. Lau dabuŋsiga akêŋ Liwai ndê toŋ sêkôc wapa toŋ daŋ yêc ŋac si asidôwai Israel-nga, magoc ŋac sêmbac ndu. Magoc Melkisedek kôc wapa

tonj danj yêc nac honj si apangac Abraham, ma datap yom danj sa pi Melkisedek ndê bêc mbac ndu-nga yêc Anötö ndê yom nanj sêto yêc, nanj dom. ⁹ Ma gên danj whiŋ. Liwai ndê lau wakuc nanj sêti dabuŋsiga ma sêkôc wapa tonj danj yêc lau Israel-nga, nanj oc tòm bu dasôm bu nac dau sêtoc Melkisedek sa, ma sêkên wapa tonj danj têtŋ. Nahu bu lau Liwai si apangac Abraham kên wapa tonj danj têtŋ Melkisedek gêm nac honj anğô. ¹⁰ Bu têtŋ têtŋ Melkisedek tap Abraham sa, nanj Liwai dau yêc Abraham ndê dac dôn yêc.

Yisu ndê gwelenj dabuŋsiga-nga hóc gêlêc lau Liwai si su

¹¹ Aron ma lau honj akênj Liwai ndê tonj nanj sêti dabuŋsiga Israel-nga, nanj si sakinj nahu yêc pwac akwa yomsu-nga. Magoc sakinj dau gitôm dom bu ndic dabinj Anötö ndê lau. Tu dinanj-nga dec Anötö kênj Yisu ti dabuŋsiga nanj ndê sakinj kêkuc lau Liwai si dom, magoc kêkuc Melkisedek ndê. ¹² Anötö kênj sakinj wakuc ô lau Liwai si, ma bocdinaŋ dec inj gic waê bu kênj yomsu wakuc bu puc sakinj wakuc dau dôn. ¹³ Bu Yisu, nanj yom dindec hêganônj, nanj sa akênj Liwai ndê tonj dom. Inj sa akênj lau Israel-nga si tonj danj dau-nga, nanj si danj ti dabuŋsiga dom. ¹⁴ Mba. Yac tanyalê su bu yac neŋ Pômdau sa akênj Juda ndê tonj. Ma Moses to yom danj nanj hêganônj lau akênj Juda ndê tonj bu sêti dabuŋsiga-nga lec dom. ¹⁵ Magoc Yisu ti dabuŋ-siga kêkuc Melkisedek, dec têt asê tiawê bu inj dabuŋsiga pwac wakuc-nga. ¹⁶ Yisu ti dabuŋsiga kêkuc yomsu nanj kênj gwelenj dau têtŋ Liwai ndê wakuc tawasê, nanj dom. Magoc inj ti dabuŋsiga tu naclai mbo tali napanj-nga nanj Anötö kênj têtŋ inj-nga. ¹⁷ Bu Anötö ndê yom whê gên dau sa, tòm sêto yêc bocdec bu:

Am dabuŋsiga mbo napanj-nga, kêkuc dabuŋsiga atu Melkisedek.

[BW 110:4]

¹⁸ Bocdinaŋ yomsu akwa nanj hêganônj lau Liwai si gwelenj dabuŋsiga-nga, nanj Anötö seŋ su. Nahu bu yomsu dau ndê nanj mba, ma tòm dom bu nem lau danj sa. ¹⁹ Yomandô. Sakinj pwac akwa-nga dinanj gic dabinj gên danj me kôm tisolop su dom. Magoc Kilisi ndê sakinj dabuŋsiga-nga hóc gêlêc sakinj akwa dinanj su, ma gêm nandô nayanj tu dakênj batanj-nga, ma ti lêtŋ datigasuc Anötö-nga.

²⁰ Ma Anötö sôm tidônj bu Yisu oc ti dabuŋsiga bu mbo napanj. Inj kêmatinj yom bocdinaŋ pi lau dabuŋsiga nanj sêsa akênj Liwai ndê tonj, nanj dom. ²¹ Magoc inj kêmatinj yom têtŋ Yisu, tòm sêto yêc bocdec bu:

Pômdau sôm yom tidônj su, ma inj oc seŋ yom dau su dom. Yom dau bocdec bu, “Am dabuŋsiga mbo napanj-nga.”

[BW 110:4]

²² Bocdinaŋ Anötö kêmatinj pwac wakuc nanj hóc gêlêc pwac akwa su. Ma inj sôm yom tidônj pi Yisu, dec kêyalinj inj sa ti pwac wakuc dau nadau.

²³ Dabuŋsiga daêsam sem gwelenj sêmbo pwac akwa napu, nahu bu danj bu mbac ndu, nanj danj oc kôc inj ndê mala. ²⁴ Magoc Yisu ndê gwelenj dabuŋsiga-nga oc

yêc napanj, nahu bu inj mbo tali napanj. ²⁵ Ma bocdinaŋ lau nanj sêtigasuc Anötö tu inj-nga, nanj Yisu gitôm andô bu nem nac si. Nahu bu inj mbo tali napanj, ma tòm bu nem nac awha têtŋ Anötö.

²⁶ Gauc nem yac neŋ dabuŋsiga atu Yisu. Inj dabuŋ, inj ndê giso mbasi, inj ndê lêtŋ nawanj enj, ma Anötö toc inj sa hóc gêlêc lau sac nom-nga ma kôc inj sa pi undambê gi. Tu dinanj-nga dec inj tîdabuŋsiga nayanj solop, ma gitôm andô bu nem yac sa. ²⁷ Dabuŋsiga nom-nga h oc sêkên da ya tu sac-nga tòm bêc honj. Sêkên tu nac dau si sac-nga munj, goc sêkên tu lau nğatô si-nga kêkuc. Magoc Yisu inj bocdinaŋ dom, bu inj dau ndê sac mbasi, ma inj kênj dau ti da tu lau si sac-nga dim tigenj enj. ²⁸ Bu Moses ndê yomsu kêyalinj lau sa sêti lau Israel-nga si dabuŋsiga atu-tu, nanj sêpônđa gauc ti licwalô, tòm nac si asidôwai nom-nga. Magoc Yisu, nanj tinjambu Anötö sôm yom tidônj dec kêyalinj inj sa ti yac neŋ dabuŋ-siga, nanj Anötö dau ndê Atu. Ma inj gic dabinj Anötö ndê lêtŋ nem yac si-nga, dec ti dabuŋsiga nayanj andô, nanj oc mbo napanj.

Yisu inj dabuŋsiga pwac wakuc-nga

⁸ Yom honj nanj yac asôm, nanj nahu bocdec. Yac neŋ tîdabuŋsiga atu mbo, nanj ndôc Anötö Nawanj ti Naclai Nadau ndê andô-nga yêc undambê. ² Ma inj gêm ndê sakinj mbo lôm dabuŋ nanj namalac sêkwê, nanj dom, magoc mbo lôm dabuŋ nandô nanj Pômdau dau kwê kalhac undambê. ³ Dabuŋsiga atu-tu honj nanj lau Israel-nga sênjalinj nac sa, nanj si gwelenj bu sêkên da danjge ti da ya ô sac-nga. Tu dinanj-nga dec Yisu, nanj ti yac neŋ dabuŋsiga atu, nanj gic waê bu kênj da bocdinaŋ. ⁴ Inj bu mbo nom, dec oc ti dabuŋsiga dom, bu dabuŋsiga nom-nga nanj sêkôm gwelenj sêkên da-nga tòm yomsu sôm, nanj dec sêmbo. ⁵ Ma lôm dabuŋ nanj dabuŋsiga nom-nga sêkôm gwelenj sêmbo, nanj gitôm nğagatu nambwa, nanj gêm dôhônj lôm dabuŋ undambê-nga. Bu têtŋ ndoc Moses bu kwê bac dabuŋ sa, nanj Anötö gic atu ma whê sa têtŋ inj bocdec bu: Yob daôm bu êmasanj gên honj êŋkuc nğagatu nanj gatôc têtŋ am yêc Lôc Sainai.

[Eks 25:40]

⁶ Magoc sakinj nanj Anötö kênj têtŋ Yisu, nanj hóc gêlêc dabuŋsiga pwac akwa-nga si sakinj. Bu pwac wakuc nanj Yisu ti nğ-ŋgac nğalhu-nga, nanj hóc gêlêc pwac akwa su. Ma gên nanj pwac wakuc gic bata bu datap sa, nanj hóc gêlêc pwac akwa ndê su.

⁷ Anğô su nanj. Pwac namata-nga bu nğ-giso mbasi, dec Anötö oc gauc nem bu êmatinj pwac wakuc dom.

⁸ Magoc Anötö gêlic nğgôlinj pwac akwa-nga bu gitôm dom, dec sôm yom pi pwac wakuc, tòm sêto yêc bocdec bu:

Pômdau sôm, “Alic su nanj. Bêc oc meŋ sa, nanj aô oc wamatinj pwac wakuc wawhiŋ lau Israel-nga ma lau tîJuda-nga. ¹⁹ Oc tòm pwac nanj kamatinj gawhiŋ nac

† Lau honj nanj Anötö kêyalinj nac sa sêti inj ndê, nanj dasam nac bu lau Israel-nga. Magoc munj-nga sêwhê dau kôc gi tonj lu, nanj sêsam bu Israel ma Juda, ma tonj tiger-tiger sênjalinj dau si kinj sa tu nem

si apai tēn ndoc aō aman̄ wê nac sêsa akên gamen Isip-nga sêmer, nan̄ dom.

Nac sêsoc aō neŋ yom pwac dinan̄-nga napu dom, ma tu dinan̄-nga dec aō Pômdau gasôm bu wapuc dômwên nac.

¹⁰ Magoc tēn tēm pwac akwa-nga pacndê, nan̄ aō Pômdau, oc wamatiŋ pwac wakuc wawhiŋ lau Israel-nga, nan̄ bocdec bu. Aō oc wakên neŋ yomsu sip nac si ŋagulu, ma wato sip nac si ŋalôm. Aō oc wati nac si Anötö, ma nac oc sêti aō neŋ lau.

¹¹ Tēn dinan̄, oc tôm dom bu ŋamalac dan̄ êndôhôn in̄ ndê asidôwai me lau men̄pan in̄-nga, ma sôm tēn nac, 'Anyalê Anötö ma akôc in̄ sa ti mac nem Pômdau.' Nahu bu aō neŋ lau hon̄ oc sênjalê aō, lau ti-waê, ma lau waêm̄ba sêwhiŋ.

¹² Ma aō oc tan̄walô nac, ma wasuc nac si giso kwi, ma gauc nem nac si sac tiyham dom."

[Jer 31:31-34]

¹³ Anötö sam gēn dau bu pwac wakuc, ma ŋalēn̄ dinan̄ in̄ tōc asê bu pwac ŋamata-nga tiakwa su. Ma gēn nan̄ tiakwa su, nan̄ kêpiŋ bu hê su niŋga.

Israel si lôm dabuŋ ŋasakin

9 Tēn tēm Anötö kêmatiŋ pwac ŋamata-nga whiŋ lau Israel-nga, nan̄ in̄ kēn yomsu pi lēn sēnem ak-in̄ in̄-nga, ma pi t̄bac dabuŋ nan̄ sêkwê yêc nom.

² Nalôm lu sêyêc bac dabuŋ ŋalôm. Nalôm ŋamata-nga sêsam bu Nalôm Dabuŋ, ma yakaiŋ ti den̄ da-nga ma bolom da-nga sêyêc ŋalôm dinan̄. ³ Ma sêkên po baliŋ d an̄ kêgalēn̄ bu whê ŋalôm ŋamata-nga ma tilu-nga kôc. Ma ŋalôm tilu-nga sêsam bu Nalôm Dabuŋ Andô. ⁴ Yêc ŋalôm tilu-nga, alta gol nan̄ sêkên da ŋa-malu ŋayham pi, ma apa pwac yomsu-nga sêyêc. Apa dau sêmasan̄ ŋa a, ma sêmpaŋ ahuc ŋa gol. Sêkên lôn̄ gol dan̄ ti bolom mana, ma Aron ndê tōc nan̄ muŋ-nga ŋasili puc pi men̄, ma hoc lu nan̄ Anötö to yomsu aman̄lu pi, nan̄ sêyêc apa pwac-nga dau ŋalôm. ⁵ Sê-masan̄ an̄ela ŋagatu lu nan̄ sêsam bu an̄ela Anötö ndê ŋawasi-nga, nan̄ sêlhac apa dau ŋahô. Sêmasan̄ in̄lu ŋamakê galam kêgatôc apa dau ŋampêlhu nan̄ sêsam bu Anötö ndê pôn̄ suc sac kwi-nga, nan̄ ahuc. Ma gēn daêsam yêc, magoc tôm dom bu yac awhê sa yêc bapia dindec.

⁶ Tēn ndoc sêmasan̄ gēn hon̄ dinan̄ su, nan̄ dabuŋsi-ga sem si gwelen̄ sêsoc sêsa sêmbô ŋalôm ŋamata-nga tôm bēc hon̄. ⁷ Magoc t̄dabuŋsi-ga ŋamata-nga tawasê soc ŋalôm tilu-nga, ma soc tidim tigen̄ yêc yala tigen̄ ŋalôm. Ma tēn bēc tigen̄ dinan̄, in̄ soc gi ma kôc dac tōhôn̄, bu kēn̄ ti da tu sac-nga. In̄ kēn̄ tu dau-nga, ma tu sac nan̄ Anötö ndê lau sênjalê dom ma sêkôm-nga. In̄ bu kôc dac dom, dec oc tôm dom bu in̄ soc ndi. ⁸ Nalēn̄ dinan̄ Nalau Dabuŋ bu whê yom sa tēn yac pi pwac akwa bocdec bu. In̄ tōc asê bu ŋalēn̄ mba bu lau sêsoc Nalôm Dabuŋ Andô sēndi, tēn tēm dabuŋsi-ga sēŋkuc sakin̄ pwac akwa-nga, ma lôm dabuŋ pwac akwa-nga kalhac don̄ kalhac.

gôlin̄ nac-nga. Alic 1 Kiŋ 11:9-13, 31-39, 12:20-24, Ais 11:12 ma Jer 3:18.

⁹ Sakin̄ pwac akwa-nga dinan̄ in̄ ti dôhôn̄ tēn yac lau tēm kwahic dec-nga. Ma tōc asê tēn yac bu da dan̄ge ti da ya nan̄ dabuŋsi-ga sêkên tu lau-nga, nan̄ gitôm dom bu kôm lau dau si ŋalôm timalô tu nac si sac-nga. ¹⁰ Bu sakin̄ dinan̄ ti ŋa-yomsu hon̄ hêganôn̄ gēn danēn̄ ti danôm-nga, ma lau Israel-nga si lēn̄ sēŋgwasin̄ dau ŋawasi sa yêc Anötö an̄gô-nga. Ma gēn hon̄ dinan̄ in̄ gēn ŋamlic-nga ŋambwa, bu yêc e pwac wakuc nan̄ Anötö kēn̄ tu nem gôlin̄ yac-nga, nan̄ men̄ sa su nan̄.

Dac Pwac Akwa ma Pwac Wakuc-nga

¹¹ Magoc Kilisi men̄ ti dabuŋsi-ga atu, nan̄ ndê sakin̄ ŋa-ŋandô ŋayham men̄ sa su. Ma lôm dabuŋ nan̄ in̄ soc gi, nan̄ ŋayham kêlêc ma hōc gêlêc lôm dabuŋ nan̄ ŋamalac amba sêkwê kalhac nom dindec, nan̄ su. ¹² In̄ gacgen̄ soc lôm dau Nalôm Dabuŋ Andô gi, magoc in̄ kôc makao ŋatu me naniŋ gapoc si dac bu kēn̄ ti da ô sac-nga dom. In̄ soc gi tidim tigen̄, ma kēn̄ dau ndê dac tu bu nemlhi yac neŋ sac ŋatôp, dec kêmasan̄ lēn̄ dambo tan̄li ŋapaŋ-nga.

¹³ Pwac akwa yomsu-nga sôm bu lau Israel-nga si dabuŋsi-ga sêkôc naniŋ gapoc ti makao gapoc ŋadac, ma sēŋgaluŋ whiŋ makao ŋatu dinda nan̄ sêpec ti da ya nan̄ ŋagasi, goc sêmbalip pi lau bu kôm nac sêti dabuŋ ma ŋamlic ŋawasi sa yêc Anötö an̄gô-nga.

¹⁴ Magoc Kilisi, nan̄ ndê giso mbasi andô, ma kēn̄ dau ti da tēn Anötö tôm Nalau mbo ŋapaŋ-nga puc in̄ dôn̄, nan̄ ndê dac hōc gêlêc dac pwac akwa-nga, ma gēm yac sa ŋandô. Nahu bu in̄ ndê dac kêmasan̄ yac neŋ ŋalôm ŋawasi sa, ma kêgwasin̄ m êtê sac nan̄ gic waê lēn̄ dandin̄-nga, nan̄ su. Ma bocdinan̄ datôm bu danem akiŋ Anötö Tali Nadau ti atac pa su en̄. ¹⁵ Kilisi kêmasan̄ lēn̄ dinan̄, ma bocdinan̄ kwahic dec in̄ kalhac Anötö ma lau nom-nga ŋalhu bu ti pwac wakuc ŋadau. In̄ ndê mbac ndu gēmlihi lau nan̄ sêmbô pwac akwa napu, nan̄ si sac ŋatôp, ma kêgapwêc nac su yêc sakin̄ mêtê sac-nga. Ma tu dinan̄-nga nac oc sêtap gamen̄ sēndôc t ali-nga nan̄ Anötö gic bata tēn nac, ma kêgalēm nac sa bu sêwêkaiŋ, nan̄ sa.

¹⁶ Gauc nem lau nom-nga si lēn̄ sêmatiŋ pwac pi wa-pa lēŋsēm-nga. Lau nan̄ bu sêwêkaiŋ ŋamalac dan̄ ndê wapa lēŋsēm, nan̄ oc sêtap gēn dan̄ sa dom e sênjalê pi ŋandô bu ŋamalac dau mbac ndu su. In̄ bu mbo tali, nan̄ pwac dinan̄ ŋayom oc gacgen̄ lhac. ¹⁸ Tu dinan̄-nga dec pwac akwa yomsu-nga sôm bu lau Israel-nga sēndic domba ti makao ndu, ma ŋadac ti pwac dau ŋahu. ¹⁹ Bu Moses to Anötö ndê yomsu pwac-nga hon̄ sip bapia, ma sam asê tēn lau Israel-nga. Goc in̄ kôc makao ŋatu [ma naniŋ] ŋadac ma kêgaluŋ whiŋ bu, sô domba ŋamlichu kokoc pi a ŋasaŋ-gac dan̄, goc kēn̄ sip dac ti bu ma kêbalip pi bapia dau ma pi lau hon̄. ²⁰ Ma sôm, "Pwac nan̄ Anötö kêmatiŋ whiŋ mac ma gic atu mac bu asôc napu, nan̄ ŋadac dau dindec." ²¹ Ma ŋalēn̄ tigen̄ in̄ kêbalip dac pi lau Israel si bac sēnem akiŋ Anötö-nga, ma pi dabuŋsi-ga si

† Nac si mêtê dinan̄ hêganôn̄ ŋamalac nan̄ kêmasac awhê me ŋnac batê, dec kôm in̄ ŋadômbwi sa yêc Anötö an̄gô-nga. Alic Namba 19:1-22 yêc Yom Lēŋsēm Akwa.

lôn ti laclhu sakiñ dabuñ-nga honj. ²² Yomandô! Moses ndê yomsu pi lau Israel-nga si lën sêmasañ dau ñawasi sa-nga, gic atu ñac bu sêmbalip dac pi gên honj bocdinañ. Ñac bu sêndic makao ti domba ndu ma sêkêc dac siñ dom, dec Anötö oc suc ñac si sac kwi dom.

Kilisi kên dau ti da dec gêm yac si

²³ Lau Israel-nga si bac ti gên sênem akind Anötö-nga, nañ gitôm ñagatu ñambwa bu tõe gên ñandô undambê-nga asê têng yac. Ma lau Israel-nga sem dabuñ gên nom-nga dinañ ma sêkôm gên dau ñawasi sa yêc Anötö angô-nga ña domba ti makao si dac. Magoc Kilisi ndê dac hõe gëlêc dac dinañ su, dec kên ñawasi atu têng gên ñandô undambê-nga. ²⁴ Bu Kilisi sõe lôm dabuñ nañ ñamalac sêkwê, nañ dom. Ma lôm nañ in sõe, nañ gitôm gên ñandô undambê-nga ñagatu ñambwa dom. Mba. In sõe undambê dau gi, ma kalhac Anötö angô-nga gêm yac honj añônj.

²⁵ Ma Israel si dabuñsiga atu nañ sõe Nalôm Dabuñ Andô ti yala ti yala, nañ kõe dau ndê dac dom. Magoc Kilisi sõe undambê tidim tigenj enj, ma kõe dau ndê dac solop. ²⁶ In kên dau ti da gitôm dabuñsiga nom-nga sêkên da ñapañ ma ñapañ, nañ dom. Bu bocdinañ, dec têng ndoc Anötö kên undambê ti nom ma menj, nañ in oc hõe ñandê tidim daêsam bocdinañ. Magoc Kilisi gitôm dabuñsiga nom-nga dom. In menj ma kên dau ti da tidim tigenj, tu bu êngaho lau nom-nga si sac ñagêyô su pi dau. ²⁷ Yac lau tigenj-tigenj tac waê bu dambac ndu tidim tigenj, ma tiñambu yac oc dalhac Anötö angô-nga bu êñsahê yac. ²⁸ Ma ñalên tigenj Kilisi mbac ndu tidim tigenj enj, bu êngaho lau daêsam si sac ñagêyô su. Ma in oc mbu menj tiyham bu hõe ñandê tu sac-nga tiyham dom, magoc tu bu kên Anötö ndê mwasiñ gêm lau si-nga ña-ñandô têng lau nañ sêkên whiñ ti sêkên bata in bu mbu menj.

Kilisi gic da lau nom-nga tidim tigenj enj

10 Pwac akwa yomsu-nga in gitôm ñagatu ñambwa bu tõe gên ñayham nañ oc menj sa, nañ asê têng yac. Magoc in gên ñandô dau dom. Yomsu dau sôm bu lau Israel-nga sêkên da tøm yala honj, dec tõe asê bu da kainj dinañ gitôm dom bu señ lau si sac su, me ndic dabiñ ñac bu sêtigasuc Anötö. ² Da kainj dinañ bu nditôm bu ndic dabiñ lau, dec oc sêkên ñapañ dom. Ma in bu nditôm bu kôm ñac si ñalôm ñawasi sa yêc Anötö angô-nga, dec ñac oc ñalôm ñawapac tu ñac si giso-nga tiyham dom. ³ Magoc sêkên da dau tøm yala honj, dec kên gauc ñac bu ñac si sac yêc ñac dôn yêc. ⁴ Nahu bu makao gapoc ti naniñ si dac gitôm dom bu señ sac su.

⁵ Tu dinañ-nga dec têng ndoc Kilisi menj mbo nom, nañ sôm yom asê têng Anötö, tøm sêto yêc muñ su bocdec bu:

Am atac whiñ bu sêndic makao ti domba ma sêkên ti da têng am lec dom. Magoc am kêmasañ aõ daunj neñ ñamlic ti ñandô.

⁶ Da ya ti da bocke nañ sêkên tu sac-nga, nañ gic am tanôm dom bocdinañ.

⁷ Ma aõ gasôm bu, “O Anötö, lic aõ dec gameñ bu wakôm am nem atac whiñ ñandô sa, tøm yom nañ sêto pi aõ muñ su, yêc bapia tilhunj.”

[BW 40:6-8]

⁸ Moses ndê buku yomsu-nga tõe bocdec bu. Sêkên makao ti domba ti da, ma sêkên da ya ti da tidau-tidau tu sac-nga. Magoc Kilisi dau sôm bu Anötö atac whiñ bu sêkên da honj dinañ dom, ma gic in tandô dom bocdinañ. ⁹ Ma tiñambu Kilisi sôm têng Anötö bu in dau menj su, bu kôm Anötö ndê atac whiñ ñandô sa. Bocdinañ dec in señ lêng akwa da-nga su, ma kêmasañ lêng wakuc. ¹⁰ Ma Anötö ndê atac whiñ, nañ Kilisi kôm ñandô sa, nañ bocdec bu. Yisu Kilisi kên dau ti da tidim tigenj, dec kêmasañ lêng bu dati lau dabuñ.

¹¹ Dabuñsiga pwac akwa-nga sêlhac ti sem gwelenj tøm bêc honj, ma sêkên da kainj tigenj ñapañ, nañ tøm dom bu señ sac su. ¹² Magoc Yisu, nañ ti yac neñ dabuñsiga atu, kên dau ti da dim tigenj enj, tu sac têm honj-nga, goc gi ndõe Anötö ndê andô-nga. ¹³ Nahu bu da tigenj dinañ kêmasañ lêng bu señ lau nañ in bu kôm ñac sêti lau dabuñ, nañ si sac su, ma gic dabiñ ñac bu sêmbo tali ñapañ. Ma kwahic dec in hõn bu Anötö kên in ndê ñacyo honj sêsõe in gahi ñapu.

¹⁵ Ma Nalau Dabuñ hoc yom ñandô asê pi gên dau whiñ, tøm yom dañ nañ sêto yêc bocdec bu:

¹⁶ Magoc têng têm pwac akwa-nga pacndê, nañ aõ Põmdau, oc wamatij pwac wakuc wawhiñ lau Israel-nga, nañ bocdec bu. Aõ oc wakên aõ neñ yomsu sip ñac si ñagulu, ma wato sip ñac si ñalôm.

[Jer 31:33]

¹⁷ Ma tiñambu in gic têku yom ma sôm yom bocdec: Aõ wasuc ñac si giso kwi, ma gauc nem ñac si sac tiyham dom.

[Jer 31:34]

¹⁸ Bocdinañ, Põmdau sôm bu suc yac neñ sac kwi, ma tu dinañ-nga dec dapõnda dabuñsiga dañ bu kên da tu sac-nga tiyham dom.

Kilisi kêmasañ señ datigasuc Anötö-nga

¹⁹ Tu dinañ-nga asidõwai, datigasuc Anötö ti neñ atac pa su, gitôm dasõe Nalôm Dabuñ Andô dandi, tu dac nañ Yisu kêc siñ-nga. ²⁰ Muñ-nga, po baliñ dañ kêgalên nañ kalhac lau ahuc bu sêsõe Nalôm Dabuñ Andô sên-di dom. Magoc Yisu ndê ñamlic ô po dau su, ma in mbo tali ñapañ, dec in ti señ wakuc datigasuc Anötö-nga. ²¹ Ma in yac neñ dabuñsiga tiwaê, nañ gêm gôlinj Anötö ndê lau honj. ²² In ndê dac kêgwasiñ yac neñ sac honj su, dec dambo ti ñalôm ñawapac tu yac neñ sac-nga tiyham dom. Ma bu ñawa kêgwasiñ yac neñ ñamlic ñawasi sa su. Tu dinañ-nga dec datigasuc Anötö ti neñ ñalôm ñawasi, ma dakên whiñ ti neñ ñalôm pên dônj.

Puc dalhac ñangga-ñga

²³ Yac lau dakên whiñ-ñga dahoc yom asê ma dasôm bu dakên batan ñandô ñayham nan Anötö gic bata têt yac. In gitôm dom bu kac ndê awha kwi-kwi, ma tu dinan-ñga tanjkwê ñandô dau ti atac lu-lu dom. ²⁴ Ma dakôc gauc pi lêt bu dapuc dauñ dôn bu atac whiñ asidôwai, ma dakôm mêtê ñayham enj. ²⁵ Dahu mêtê dapitigen-ñga sinj tòm lau ñatô sêkôm, nan dom. Mba. Dakac sa dapitigen, ma tangilí dauñ bu dalhac ñangga. Mac anyalê bu Yisu ndê bêt mbu menj-ñga menj kêpinj su, ma bocdinañ dec akôm asinj su enj.

²⁶ Angô ñapep! Yac bu tanyalê Anötö ndê yom ñandô tidôn su, magoc tinjambu dalic sac gitôm gêt ñambwa ma dakôm, dec da danj yêc nan tòm bu senj yac nenj sac dinañ ñagâyô su-ñga, yêc dom. ²⁷ Namalac nan sa lêt kainj dinañ, nan bu ndê gauc sa, dec oc töt dau ñalên sac pi gêt nanj gic inj ñawaê bocdec bu, inj oc tap Anötö ndê matôc sa, ma sip ya atu nan Anötö kê-masanj tu inj ndê ñacyo-ñga ndi. ²⁸ Gauc nem ñamalac nanj kêgilî Moses ndê yomsu. Namalac lu me tö bu sêpuc si yom dôn ma sêtôc asê bu yomandô bu ñamalac dau kôm giso, dec yomsu dau sôm bu tawalô inj dom, sêndic inj ndu enj. ²⁹ Bocdinañ mac gauc gêm bocke pi ñamalac nanj kêyalê su bu Kilisi ndê dac pwac wakuc-ñga kôm inj ti dabun, magoc tinjambu inj pu gêt dau ma gêlic gitôm gêt ñambwa? Nalên dinañ inj pu Anötö ndê Atu, gitôm inj kwê inj dôn yêc inj gahi ñapu gitôm gêt ñapopoc, ma inj pu Anötö ndê Nalau êmwasiñ yac-ñga whiñ. Namalac nanj kôm bocdinañ oc tòm dom andô bu ênlêc Anötö ndê matôc. Inj oc tap matôc sac sambuc sa. ³⁰ Bu yac tanyalê Pômdau, nanj sôm yom bocdec bu:

Gwelên sac ñagâyô-ñga yêc aô amanj, ma aô dauñ oc wakênj.

[Diut 32:35]

Ma sêto yom danj whiñ, nanj yêc bocdec bu:

Pômdau oc ênsahê ti êmatôc inj ndê lau.

[Diut 32:36]

³¹ Oyaê, ñamalac nanj sip Anötö Tali Njatau amba bu tap inj ndê matôc sa, nanj töt dau manj.

³² Gauc nem têt nanj mac akên whiñ tiwakuc, ma akôc ñawaê ñayham sa gitôm ñawê bu pô nem ñalôm. Têt ndoc dinañ, ñawapac daêsam tap mac sa tu akên whiñ Kilisi-ñga, magoc mac alhac ñangga. ³³ Têt ñatô lau sêkên kisa mac, ma sêsu mac susu yêc lau honj angô-ñga. Ma têt ñatô mac alhac awhiñ lau nanj sêhôt wapac kainj dinañ ma apuc ñac dôn. ³⁴ Ma lau sêkên whiñ-ñga nanj sêkên ñac sêndôc gapocwalô, nanj mac tamwalô ñac, ma am ñac sa bocdinañ. Ma têt ndoc lau sêngaho mac nem wapa ti gêt honj su, nanj mac ambo ti atac ñayham enj. Nahu bu mac anyalê bu mac nem awa ñandô yêc ñapan-ñga yêc undambê.

³⁵ Bocdinañ asap nem akên whiñ Pômdau dôn, ma atac lu-lu dom, dec mac oc atap mwasiñ atu sa. ³⁶ Alhac ñangga ti ñalôm pêñ dôn, ma akôm gêt honj ñapep tòm Anötö ndê atac whiñ. Ma bocdinañ mac oc atap

ñandô ñayham nanj inj gic bata, nanj sa. ³⁷ Bu ñasawa sauñ enj, tòm yom nanj sêto yêc nanj sôm bocdec bu: Inj nanj dakên batan bu menj, nanj oc menj. Ma inj oc menj ñagahô enj. ³⁸ Ma anenj lau gitên oc sêndôc tali tu si sêkên whiñ-ñga. Magoc ñac nanj sêhu sinj, nanj aô oc walic ñac sac sambuc.

[Hab 2:3-4]

³⁹ Magoc yac datôm lau nanj sêhu si sêkên whiñ sinj ma sêmbo senj sêninga-ñga dom. Mba. Yac dalhac ñangga ma dakên whiñ dandic ñawaê, e datap mwasiñ dandôc tanjli ñapan-ñga ña-ñandô sa.

Abanji Israel-ñga si lêt sêkên whiñ-ñga ti dôhôn têt yac

11 Yac bu dakên whiñ ñangga, dec yac oc atac lu-lu dom tu gêt nanj dakên batan dambo, me tu gêt nanj tanôn dalic dom-ñga. ² Abanji Israel-ñga sêkên whiñ ñalên dinañ, ma tu dinañ-ñga dec Anötö toc ñac sa. ³ Yac dakên whiñ, dec tanyalê bu muñ-ñga, gêt nanj kwahic dec tanôn dalic, nanj ñadanj yêc dom, magoc menj hôc asê ña Anötö ndê yom.

⁴ Tu Abel ndê kên whiñ-ñga dec Anötö gêlic da nanj inj kên bu ñayham, hôc gêlêc Kein ndê su. Ma tu Anötö kôc Abel ndê da sa-ñga, dec têt asê bu inj gêlic Abel bu ñgac gitên. Ma inj mbac ndu su, magoc inj ndê lêt kên whiñ-ñga dinañ gacgenj kalhac tòm dôhôn ñayham.

⁵ Ma Inok kên whiñ, dec sêto yom pi inj ma sêsôm bu Anötö gêlic inj ñayham. Ma tu inj ndê kên whiñ-ñga, dec Anötö kôc inj su yêc nom ti tali, ma sêlic inj tiyham dom. ⁶ Namalac danj bu kên whiñ dom, dec gêt honj nanj inj kôm, nanj ñadanj oc tòm dom bu ndic Anötö tandô ñayham. Bu asa nanj bu tigasuc Anötö, nanj kên whiñ bu inj mbo yomandô, ma kên whiñ bu inj oc êmwasiñ lau nanj sêkên dau sambuc tu sênsalê inj-ñga.

⁷ Ma têt ndoc Anötö kên puc Noa pi gêt nanj inj tandô gêlic su dom, magoc tinjambu oc menj hôc asê, nanj Noa kên whiñ Anötö, ma toc inj sa ti sôt inj ndê yom ñapu. Inj sô wanj atu danj bu nem inj ti ndê b alêkoc sa. Tu inj ndê lêt kên whiñ-ñga dec inj têt lau nanj sêmbo nom têt têt dinañ, nanj si giso asê tiawê, ma Anötö kên inj wêkainj lêt dati lau gitên tu dakên whiñ-ñga.

⁸ Abraham kên whiñ Anötö têt ndoc Anötö kêgalêm inj sa ma kêkinj inj têt gameñ nanj inj gic bata têt inj, nanj gi. Inj gêm gauc gameñ dau, magoc danjga wambu Anötö ma gi. ⁹ Ma yom tigenj nanj Anötö gic bata têt Abraham, nanj gic Aisak lu Jakob ñawaê bocdinañ. Magoc Abraham, ma Aisak lu Jakob nanj sêñkuc inj, nanj sêti nom ñadaui dom, sêndôc bac po gitôm lau apa. Magoc Abraham kên whiñ yom nanj Anötö gic bata têt inj. ¹⁰ Nahu bu inj kên bata bu ndôc malac atu nanj oc yêc ñapanj, nanj Anötö dau kwê sa kêkuc ñagatu nanj inj dau gauc gêm tidônj.

¹¹ Abraham ti ñamalac andô su, ma inj nawhê Sara dau inj awhê gapoc, magoc inj kên whiñ yom nanj Anötö gic bata têt inj, dec Anötö kên ñaclai têt inj bu kwê balêkoc asê. ¹² A braham ndê têt pacndê su, tigenj tu inj kên whiñ-ñga, dec lau tonj atu sêsa akên ñgac tigenj

dinanj. Inj ndê lau wakuc dinanj sêtom tata umbonj-nga, ma gangac gwêc-nga, nanj gitôm dom bu dasê sa.

¹³ Tênj tēm abanj Israel-nga sēmbo tali, nanj nac si danj tap nandô nanj Anötö gic bata tēnj nac, nanj sa dom. Nalēnj dinanj dec sêsa si lēnj sêkēnj whiņ-nga e sēmbac ndu. Tu nac si sêkēnj whiņ-nga dec tōm sêlic gēnj nandô dau gatuc-gatuc ma sêkēnj bata bu sêtap nandô sa. Ma nac sêlic dandi sêtom lau nanj sem apa nom. ¹⁴ Ma lau nanj gauc gēm bu nac lau kaiņ dinanj, nanj sêtoc asê bu nac sēnsalê si malac nandô sēndöc-nga. ¹⁵ Abanj Israel-nga bu sêlic gamen nanj sēhu siņ su tōm si malac nandô, dec oc tōm bu sēmbu sēndi sēndöc dinanj. ¹⁶ Magoc mba. Nac atac whiņ malac danj, nanj hōc gēlêc inj dindec su. Malac dau yêc undambê, ma Anötö kwê malac dau sa su tu nac-nga. Tu dinanj-nga dec inj maya dau dom bu nac sêsam inj bu nac si Anötö.

¹⁷ Abraham kēnj whiņ Anötö tēnj ndoc inj kēsahê inj, ma sōm tēnj inj bu kēnj Aisak ti da tēnj inj. Anötö gic bata yom tēnj Abraham muņ su, ma sōm bu lau oc sêsam lau wakuc nanj sêsa akēnj Aisak, bu Abraham ndê gôlōwac nandô. Magoc inj sap ndê kēnj whiņ dōnj dec bu kēnj ndê atu tigenj dinanj ti da. ¹⁹ Inj gauc gēm bu Anötö gitôm bu oc uņ lau batê sa. Ma gēnj nanj hōc asê, nanj gitôm inj kōc Aisak mbu akēnj lau batê-nga menj tiyham.

²⁰ Ma tinjambu, tēnj ndoc nanj Aisak gēm mbec Jakob lu Iso, nanj dec kēnj whiņ bu Anötö gitôm bu kōm inj ndê mbec nandô sa. ²¹ Ma Jakob bocdinanj kēnj whiņ Anötö. Tēnj ndoc inj kēsahê bu inj ndê tēm kēpiņ bu pacndê, nanj inj gēm mbec Josep atu lu. Ma inj gic seņeņ dau na ndê tōc ma kēpiņ Anötö. ²² Josep kēnj whiņ bu Anötö oc êngaho lau Israel-nga su yêc gamen Isip-nga, dec tēnj ndoc inj ndê tēm kēpiņ bu pacndê, nanj sōm yom asê pi gēnj dau, ma gic atu nac bu sêkōc inj ndê nakwa whiņ nac, tēnj ndoc nac bu sêlhō sēndi.

²³ Ma Moses damba lu dinda sêkēnj whiņ Anötö, dec sēsij inj gitôm ayô tō tēnj ndoc dinda kōc inj. Nahu bu injlu sêlic bu inj balêkoc ti angō, ma sêtoc dau tu yom nanj kiņ Isip-nga gic atu nanj-nga dom. ²⁴ Ma tēnj ndoc Moses tiatu, nanj inj kēnj whiņ Anötö dec tec bu sêsam inj bu Parao atuwê ndê balê. ²⁵ Inj tec bu mbo ti atac nayham tōm nasawa apê tu mêtê sac-nga whiņ Parao ndê lau, ma gêlic nayham bu hōc nandê ti jawapac whiņ Anötö ndê lau. ²⁶ Inj gêlic lēnj mayanj-nga nanj gic waê Anötö ndê Mesaya bu nayham hōc gēlêc lau Isip si awa ti gēnj nayham-nayham hoņ su. Nahu bu inj takwê ndê naōli nayham, nanj inj oc tap sa tinjambu. ²⁷ Inj kēnj whiņ, dec hu gamen Isip-nga siņ, ma tōc dau tu kiņ Isip-nga ndê atac nandê-nga dom. Inj puc dau dōnj ma kalhac nanga, nahu bu inj gêlic Anötö, nanj lau danj sêlic su dom. ²⁸ Inj kēnj whiņ Anötö dec sōm tēnj lau Israel-nga bu sēmasan Pasowa tōm Anötö sōm, ma sēsê domba nadac pi gatam nac si andu-nga. Ma nalēnj dinanj aņela nanj gic balêkoc ngac mbêc Isip-nga hoņ ndu, nanj kēlêc lau Israel-nga si andu hoņ.

²⁹ Lau dau sêkēnj whiņ Anötö nanj gēlêc Gwêc Koc sa, dec sêlom gitôm sēnsêlēnj sēmbo gamenj basô si.

Magoc tēnj ndoc lau Isip-nga bu sêlom sēnkuc nac, nanj gwêc kēgatōc nac ahuc e sēnōm gwêc su ma siņ-nga.

³⁰ Tinjambu lau Israel-nga sêkēnj whiņ Anötö, dec sēnsêlēnj sēngihi malac Jeriko tōm bēc 7 e malac dau natanj bōm ku sa. ³¹ Magoc Anötö seņ awhê mockaiņ-nga Rahab su whiņ lau danjgapêc malac dinanj-nga dom. Nahu bu muņ-nga Rahab dau tōc asê bu inj kēnj whiņ Anötö, tēnj tēm inj kōc lau Israel-nga si lau sêtip gamenj Kanan-nga sa ti yom malô.

³² Ma lau sêkēnj whiņ nanga-nga daêsam sēmbo, tōm Gideon, Barak, Samson, Jepta, Dawid, ma Samuel ti Anötö ndê lau propet nātō. Magoc nasawa mba bu wasōm yom pi nac tigenj-tigenj. ³³ Nātō sêkēnj whiņ nanga, dec sêku kiņ gamenj nātō-ņ ga dulu. Nātō sem gōliņ lau Israel-nga ti sēngilí nac bu sêsa si lēnj gitēnj. Ma Anötö gic bata yom tēnj nac bu yob nac. Tu lau nātō si sêkēnj whiņ-nga dec Anötö kēgapic layon si whasun ahuc, ³⁴ ma kēgaho ya na-nandê su yêc nātō, ma yob nātō bu sêlhō su yêc nacyo si bienj. Lau nātō nac lau licwalô mba, magoc tu nac si sêkēnj whiņ-nga, dec Anötö kēnj nanga tēnj nac. Nac sêti lau siņ-nga ti naclai atu, ma sêku lau apa si lau siņ-nga dulu.

³⁵ Lauwhê nātō sêkēnj whiņ Anötö, dec inj uņ nac si balêkoc ngac nanj sēmbac ndu su, nanj sa sēmenj sēmbo sēwhiņ nac tiyham. Ma lau sêkēnj whiņ-nga nātō, nanj sic nac na sō e sēmbac ndu. Magoc lau dau sêtec bu sēsêc si sêkēnj whiņ ahuc tu bu sēnem dau si yêc nandê dinanj, nahu bu sêkēnj bata bu Anötö gitôm bu oc uņ nac sa, ma kēnj nac sēmbo nayham eņ. ³⁶ Nātō, lau sêsu nac susu, ma sêhi nac na sō, ma nātō sêso nac dōnj ma sêkēnj nac sēndöc gapocwalô. ³⁷ Sêtuc nātō na hoc ndu, sêhê nātō na sege kic gi lu, ma nātō nanj lau siņ sêkuņ nac ndu na bienj baliņ. Nac sêsoc nakwê sac-sac nanj sēmasan na domba ti naniņ namlic, sêpōnda dau nandô, ma lau sêkēnj kisa nac ti sêkōm nac nayom. ³⁸ Nac sēngihi sēmbo gamenj sawa ti gamenj lôc-nga gitôm lau waēmba, ma sēndöc hoc nasunj ti sunj nanj yêc nom. Magoc tu nac si sêkēnj whiņ-nga dec Anötö gêlic nac nayham kēlêc, hōc gēlêc lau nom-nga hoņ su.

³⁹ Nawaê pi lau hoņ dinanj si sêkēnj whiņ yêc tu bu whê nac sa tēnj yac-nga. Magoc nac si danj gêlic nandô nanj Anötö gic bata tēnj nac, nanj dom. ⁴⁰ Nahu bu lēnj nayham andô nanj Anötö kēmasan bu êmwasiņ yac lau tēm kwahic dec-nga, nanj gic waê nac lau dau sēwhiņ. Ma yac hoņ oc datap sa dawhiņ dauņ.

Tanjtiņ Yisu ma dalhac nanga

12 Lau hoņ dinanj sēmuņ yac su, nac lau toņ atu andô, ma sêtoc lēnj dakēnj whiņ-nga nayham tēnj yac tu tanjkuc-nga. Tu dinanj-nga dec dakac dauņ su yêc gēnj hoņ nanj kalhac yac ahuc tu tanjkuc Yisu-nga, ma yêc mêtê sac nanj bu êntōm yac ma kōm yac daperj. Ma tanti nanga dapēnj lēnj nanj Anötö gic bata tu tanti daho-nga ma dahu siņ dom. ² Tanti ma tanjtiņ Yisu, bu inj ti yac neņ dakēnj whiņ nahu, ma inj oc ndic dabiņ yac neņ dakēnj whiņ. Inj kēyalê bu inj ndê mbac

ndu oc ti lèn atac n̄ayham-n̄ga tin̄ambu, ma tu dinan̄-n̄ga in̄ puc dau dōn̄ tu hōc n̄andê a gicso-n̄ga, ma hē-go dau tu maya atu nan̄ gic lèn dinan̄ n̄awaê, nan̄ dom. Ma kwahic dec in̄ pi undambê g i ndōc Anötō ndê pōn̄ atu n̄a-andō-n̄ga. ³ Akōc gauc pi Yisu, ma pi lèn kisa-n̄ga nan̄ lau sac sêkōm tēn̄ in̄. In̄ hōc kisa dau magoc kalhac n̄an̄ga, dec tōc dōhōn̄ n̄ayham tēn̄ mac bu an̄kuc, ma bu nem mac sa bu kwampac sa ma ahu nem akēn̄ whin̄ sin̄ dom.

Anötō kēmatōc lau nan̄ in̄ atac whin̄

⁴ Mac ahōc n̄awapac tu saê ti kisa nan̄ lau sac sêkēn̄ tēn̄ mac-n̄ga, magoc sêkōm e sêkêc mac nem dan̄ ndê dac sin̄ su dom. ⁵ Bocke? Mac an̄lhin̄ Anötō ndê yom, nan̄ kēgilí mac bu alhac n̄an̄ga, nan̄ sin̄, a? Yom dau sam mac bu Anötō atui awhê ma n̄gac, ma sêto yêc bocdec bu:

Aner̄ balêkoc awhê ma n̄gac, Pômdau bu êmatōc mac, me bu kēn̄ n̄awapac tēn̄ mac bu whê nem gauc sa pi nem giso, nan̄ alic tōm gēn̄ n̄ambwa dom, ma lic n̄akam sa tu an̄kuc in̄-n̄ga dom. ⁶ Nahu bu Pômdau kēmatōc lau nan̄ in̄ atac whin̄ n̄ac, ma lau nan̄ in̄ kōc n̄ac sa sêti in̄ ndê balêkoc, nan̄ in̄ kēn̄ n̄andê tēn̄ n̄ac.

[Prov 3:11-12]

⁷ Mac an̄yalê bu dambai nom-n̄ga hon̄ sēmatōc si balêkoc tu bu sēndōhōn̄ n̄ac bu sēn̄kuc lèn n̄ayham-n̄ga. Ma bocdinan̄ Anötō bu êmatōc mac, nan̄ alhac n̄an̄ga. Bu gēn̄ dau tōc asê bu in̄ gēlic mac bu in̄ ndê balêkoc solop. ⁸ Ma Anötō kēn̄ n̄awapac tēn̄ in̄ ndê balêkoc hon̄ tu bu êndōhōn̄ n̄ac-n̄ga. In̄ bu kēn̄ tēn̄ mac dom, dec oc tōc asê bu mac atōm balêkoc n̄a-sawa-n̄ga, ma Anötō ndê balêkoc solop dom. ⁹ Ma tēn̄ ndoc daman̄i nom-n̄ga sēmatōc yac, nan̄ dalic n̄ac sac dom, magoc datoc n̄ac sa. Bocdinan̄ dasōc Daman̄ undambê-n̄ga n̄apu hōc gēlêc daman̄i nom-n̄ga su dandic n̄awaê. Nahu bu in̄ ti n̄adau yac nēn̄ gatu, ma in̄ kēmatōc yac tu bu daso mwasiñ dandōc tan̄li-n̄ga dom. ¹⁰ Daman̄i nom-n̄ga gauc gēm bu sēndōhōn̄ yac tu bu dasa lèn n̄ayham-n̄ga, ma n̄ac si matōc in̄ gēn̄ n̄asawa apê-n̄ga en̄. Magoc A nōtō kēyalê gēn̄ bocke nan̄ oc nem yac sa n̄andō, dec kēmatōc yac tu bu dati lau dabun̄-n̄ga, datōm in̄ dau. ¹¹ Tēn̄ ndoc yac bu dahōc n̄awapac tu êmatōc yac-n̄ga, nan̄ oc kōm yac atac n̄ayham dom, magoc oc kēn̄ n̄andê tēn̄ yac. Magoc tin̄ambu yac tan̄yalê bu n̄awapac dau gēm yac sa bu dambo ti yom malô, ma kēdōhōn̄ yac bu dasa nēn̄ lēn̄ gitēn̄ en̄.

¹² Tu dinan̄-n̄ga dec mac nem lau nan̄ si amba tibalê, me gahiduc tigolon̄ tu wapac nan̄ sēhōc-n̄ga, nan̄ apuc n̄ac dōn̄ bu sēlhac n̄an̄ga tiyham. ¹³ Amasan̄ sen̄ gahim-n̄ga tisolop, bu lau gahi sac nan̄ sēn̄kuc mac, nan̄ sēpen̄ ma sētisac dom, magoc n̄ayham sa tiyham.

Dayob daun̄ bu daso Anötō ndê mwasiñ dom

¹⁴ An̄sahê n̄an̄ga bu ambo awhin̄ lau hon̄ ti yom malô, ma bu asa nem lēn̄ dabun̄ en̄. Bu asa nan̄ sa lēn̄

dabun̄ dom, nan̄ oc tōm dom bu lic Pômdau ma mbo whin̄ in̄. ¹⁵ Ayob daōm n̄apēp bu mac nem dan̄ so Anötō ndê mwasiñ dom, ma bu n̄asili mêtê sac-n̄ga lēc tiyham yêc mac-n̄ga dom. Bu mêtê sac dau gitōm gēn̄ n̄amakic ma oc kēn̄ n̄awapac tēn̄ lau daēsam, ma kōm n̄ac n̄adōmbwi sa yêc Anötō an̄gō-n̄ga. ¹⁶ Ayob bu mac nem dan̄ sa lēn̄ mockaiñ-n̄ga dom, me gauc nem gēn̄ nom-n̄ga ên̄lêc dom, ma ên̄lhin̄ Anötō sin̄ gitōm Iso, nan̄ hu ndê wapa lēnsēm n̄gac mbêc-n̄ga sin̄, tu nēn̄ gēn̄ dim tigen̄-n̄ga. ¹⁷ Mac an̄yalê su, bu tin̄ambu in̄ tac whin̄ bu wēkaiñ ndê gēn̄ lēnsēm dau tiyham, dec ndac damba Jakob bu nem mbec in̄. Magoc damba tec in̄ dec kōm dom. In̄ tan̄ dau ndu, ma kēsahê n̄an̄ga bu kac damba ndê n̄alōm kwi, magoc tōm dom.

Lōc Sainai ma Lōc Sayon sêti dōhōn̄ pwac lu-n̄ga

¹⁸ Lau Israel-n̄ga sêtigasuc Lōc Sainai tu sêtap pwac akwa sa-n̄ga. Magoc lōc nan̄ mac atigasuc tu akōc pwac wakuc-n̄ga, nan̄ lōc kaiñ dan̄ dau-n̄ga. Lōc Sainai dau kalhac nom, ma lau Israel-n̄ga sêlic ya atu, ma n̄asac ti sômōm ma mbu lalahi atu gēm, yêc lōc dinan̄. ¹⁹ Ma n̄ac sēngō Anötō ndê dahuc ma in̄ dau ndê awha, e sêtōc dau ma sēten̄ bu sēngō tiyham dom. ²⁰ Bu Anötō gic yomsu n̄ac ma sôm bu n̄amalac me bōc bocke bu mēn̄ êmpin̄ lōc dau, nan̄ sêtuc in̄ n̄a hoc ndu. Lau Israel-n̄ga sêlic bu yomsu dau kēn̄ n̄awapac atu tēn̄ n̄ac. ²¹ Ma Moses gēlic gēn̄ hon̄ dinan̄ ma kōm in̄ tōc dau ma kêtitec n̄andō.

²² M agoc tu mac nem akēn̄ whin̄-n̄ga dec tōm mac ahōc asê Lōc †Sayon, nan̄ malac Jerusalem wakuc nan̄ yêc undambê, ma Anötō Tan̄li N̄adau ndê malac. Mac ahōc asê an̄ela tausen ma tausen nan̄ sêkac sa sēmbo gamen̄ dinan̄ ti atac n̄ayham atu. ²³ Ma mac asōc Anötō ndê gōlōwac dabun̄ n̄alōm, ma ambo awhin̄ yac lau nan̄ in̄ gēlic yac datōm in̄ ndê balêkoc mbêc, ma to yac nēn̄ n̄aê sa yêc undambê. Mac atigasuc Anötō dau, nan̄ oc ênsahê lau hon̄ pi n̄ac si mêtê. Ma mac ahōc asê gamen̄ nan̄ lau gitēn̄ nan̄ Anötō gic dabiñ n̄ac, nan̄ si gatu sēmbo. ²⁴ Ma mac atigasuc Yisu, nan̄ ti pwac wakuc n̄a-n̄gac n̄alhu-n̄ga. Ma mac atap mwasiñ atu sa, tu dac nan̄ in̄ kēc sin̄ tu êngwasiñ mac nem sac su-n̄ga. Mun̄-n̄ga, Abel ndê dac ta yom pi tēn̄ Anötō bu kēn̄ n̄agēyō ô in̄ ndê dac. Magoc Yisu ndê dac ti n̄ahu datap mwasiñ sa yêc Anötō-n̄ga, dec hōc gēlêc Abel ndê su.

Dalic Anötō ndê puc gitōm gēn̄ n̄ambwa dom

²⁵ B oc dinan̄ apōc dan̄amsun̄ ahuc tēn̄ yom nan̄ Anötō sôm tēn̄ mac, nan̄ dom. Lau Israel-n̄ga sēngō Anötō awha kēn̄ puc n̄ac yêc nom, ma n̄ac nan̄ sêtec bu sēngō in̄ ndê y om, nan̄ sēlhō su yêc in̄ ndê matōc dom. Bocdinan̄ yac lau nan̄ Anötō kēn̄ puc yac akēn̄ undambê, nan̄ bu dapuc dōmwēn̄ in̄, dec oc tōm dom andō bu dalhō su in̄ ndê matōc.

²⁶ Tēn̄ ndoc Anötō sôm yom yêc Lōc Sainai, nan̄ in̄ awha kōm nom wiwic sa. Ma tin̄ambu, tēn̄ ndoc dan̄ tiyham in̄ gic bata yom, tōm sêto yêc bocdec bu:

Têm danj tiyham aô oc wanjwic gamej tiyham, magoc wanjwic gamej nom-nga tawasê dom, undambê whinj.

[Hag 2:6]

²⁷ Inj sôm bu kôm gêj dau dim danj tiyham, ma yom dau hêganônj têm nanj inj oc ênjwic gêj undambê ti nom-nga honj nanj inj kênj. Ma gêj nanj bu yêc napan-nga dom, nanj oc wiwic sa e ninjga. Ma nalênj dinanj, gêj nanj wiwic dom oc gacgenj sêlhac.

²⁸ Anötö gic bata têtj yac bu yac oc dawêkainj gamej nanj oc wiwic ma ninjga dom. Tu dinanj-nga dec danem danje inj, ma danem akinj inj nalênj nayham nanj tôm bu ndic inj tandô nayham. Dakôm ti datoc inj sa ma datôc inj, ²⁹ njahu bu yac nejj Anötö ndê naclai gitôm ya atu, nanj gitôm bu nejj gêj sambob su.

Sakinj nanj gic Anötö tandô nayham

13 Ambo ti atac whinj asidôwai napanj. ² Anjlhinj daôm sinj dom bu akôc lau anjgô batoc sa ma andic ya njac. Njahu bu lau njatô nanj sêkôm bocdinanj, dec sic ya anjela magoc sem gauc. ³ Ma gauc nem lau sêkênj whinj-nga nanj sêndôc gapocwalô, ti njac nanj lau sêkênj kisa njac, ma anem njac sa gitôm mac daôm ahôc njawapac dinanj awhinj.

⁴ Mac honj atoc lêtj lauwhê ti njac sênem dau-nga sa njapen andic njawaê. Awhê ma njac bocke nanj sem dau sa su, nanj sêmbo sêwhinj dau ti sêsa lêtj njawasi enj. Njahu bu lau honj nanj sêkôm mêtê mockainj-nga, me sêndic sêmbôc-walô kic, nanj oc sêtap Anötö ndê matôc sa.

⁵ Ayob daôm bu mêtê atac whinj mone-nga nem mac nem njalôm ahuc dom. Ambo ti atac njayham pi gêj bocke nanj Anötö kênj têtj mac. Bu Anötö dau sôm bu yob mac, tôm yom nanj sêto yêc, nanj bocdec bu:

Aô wahu am sinj me wapuc dômwênj am danj dom.

[Diut 31:6, 8]

⁶ Tu dinanj-nga dec njalôm pêj dônj ma dasôm yom asê tôm sêto yêc Buku Wê-nga bocdec bu:

Pômdau oc nem aô sa, ma bocdinanj aô oc watôc dauj dom. Asa oc tôm bu kac aô su yêc Pômdau ndê atac whinj?

[BW 118:6-7]

⁷ Gauc nem mac nem lau bata nanj sêndôhônj Anötö ndê yom têtj mac. Akôc gauc pi njac si lêtj njayham nanj sêsap dônj e si têm pacndê, ma anjkuc njac si lêtj sêkênj whinj-nga. ⁸ Yisu Kilisi oc kac dau kwi-kwi dom. Njalênj nanj inj mbo munj-nga, nanj inj mbo kwahic dec, ma oc mbo bocdinanj napanj.

⁹ Ayob daôm bu yom ti mêtê wakuc nanj so yom njandô, nanj ênsônj mac nem gauc e hê mac su yêc Kilisi dom. Tamkwê Anötö ndê mwasinj bu puc nem gatôm dônj, ma gauc nem gêj danej-nga me njagôlinj pi gêj danej-nga ênjlêc dom. Bu lau nanj sêmbo pwac akwa njapu ma gauc gêm gêj kainj dinanj kêlêc, nanj gêm njac sa bu sêti lau gitênj yêc Anötö anjgô-nga dom.

¹⁰ Yac tam akinj Anötö dambo pwac wakuc njapu, ma lau nanj sem akinj Anötö sêmbo pwac akwa njapu, nanj sêtôm dom bu sêwêkainj pwac wakuc dindec

namwasinj. ¹¹ Domba ti makao nanj dabunjsiga njamata-nga Israel-nga kôc njadac ma sôc lôm dabunj Njalôm Dabunj Andô gi bu kênj ti da ô lau si sac njagêyô, nanj lau sêkôc njamsôm su yêc malac ma sêpec su ginjga yêc gamej njamakê-nga. ¹² Ma nalênj tigerj Yisu hôc njandê ma mbac ndu yêc malac Jerusalem njamakê, tu bu kôm lau sêti dabunj tu inj dau ndê dac nanj kêc sinj-nga. ¹³ Bocdinanj dahu lau Israel-nga si sakinj pwac akwa-nga sinj gacgenj, gitôm yac dasa yêc malac Jerusalem, ma datênj Yisu dandi, ma dahôc yom mayanj-nga nanj njacyo sêmbalinj pi yac tu dakênj whinj Yisu-nga, nanj dawhinj. ¹⁴ Njahu bu gamej nom-nga nanj kwahic dec ti yac nejj malac dambo-nga, nanj malac yêc napanj-nga dom. Ma yac tanjkwê malac njandô nanj oc menj sa tinjambu.

¹⁵ Tu Yisu-nga dec tampij Anötö tôm bêtj honj. Yac lau honj nanj dasôm bu dakênj whinj Yisu, nanj tac waê bu tampij Anötö, ma yac nejj yom tampij inj-nga gitôm da danje njayham. ¹⁶ Anjlhinj daôm sinj dom bu akôm mêtê njayham enj, ma bu akênj nem gêj tu anem lau njatô sa-nga. Mêtê dau inj gitôm da nanj Anötö gêlic njayham whinj. ¹⁷ Danjam wambu lau bata nanj sêyob mac lau akênj whinj-nga, ma asôc njac njapu, tu bu sêkôm si gwelenj ti atac njayham-nga. Bu njac sem gwelenj pi Anötö ndê yom bu sêpuc mac nem gatôm dônj, ma tinjambu Anötö oc kip njac sa njapen pi gwelenj dau. Mac bu danjam wambu njac njapen dom, dec oc kôm njac njalôm njawapac, ma oc tôm dom bu sênem mac sa njapen.

¹⁸ Atenj mbec tu yac-nga, bu yac anjsahê nanjga bu asa mba lêtj gitênj enj, ma yac ambo ti atac pa su pi yac mba lêtj. ¹⁹ Ma atenj mbec nanjga bu Pômdau nem aô sa bu watap senj watênj mac waloc-nga sa njagahô.

Yom njambu-nga

²⁰ Yac nejj Pômdau Yisu ma njac njayham yob domba-nga kêc ndê dac sinj tu êmatinj pwac yêc napanj-nga, dec Anötö unj inj sa akênj lau batê-nga. Ma aô bu waterj Yom Malô Njatau, Anötö dau, ²¹ bu ndic dabinj mac bu akôm mêtê njayham enj ma asa nem lêtj honj tôm inj ndê atac whinj. Ma tu Yisu Kilisi ndê njawê-nga, dec aô waterj inj bu puc yac honj dônj tu bu gêj honj nanj dakôm, nanj ndic inj tandô njayham. Datoc Yisu ndê waê sa tôm bêtj sambob. Yomandô.

²² O asidôwai. Aô gato bapia apê dindec bu wanjilî mac bu asap lêtj njayham dônj napanj. Ma kwahic dec aô bu waterj mac bu akôc anenj yom honj sa ma asôc njapu. ²³ Aô wakênj njawaê têtj mac bu sêhu yac nejj asidôwa Timoti sinj su yêc gapocwalô. Inj bu hôc asê aô njagahô, dec alu oc aloc ma alic mac. ²⁴ Akênj anenj acsalô njayham têtj mac nem lau bata honj, ma têtj A nôtö ndê lau dabunj honj bocdinanj. Ma lau gamej Itali-nga sêkênj si acsalô têtj mac whinj.

† - alic Lev 16:27. Yom pi lau Israel-nga si Om Atu Sêkênj Da ô Sac Njagêyô-nga (Day of Atonement), nanj sêto yêc Lev 16:1-34. Hibru 13:12 bu tôc asê tiawê bu Yisu ndê mbac ndu hôc gêlêc da nanj dabunjsiga Israel-nga sêkênj ti yala ti yala (Hib 7:11-9:18), ma bu ênjilî lau sêkênj whinj-nga bu sênjuc Yisu ti atac pa su enj.

²⁵ Anötö ndê mwasiŋ whiŋ mac hoŋ.

JEMS

Yom whê bapia dindec sa-nga

Namalac nanj to bapia dindec, nanj ndê ñaê Jems. Inj ngac bata nanj yob lau sêkên whiñ Yisu-nga nanj sêndöc malac Jerusalem (Apo 15:13). Lau tiguauc daêsam gauc gêm bu Jems inj Pômdau Yisu asi (Mak 6:3). Jems to bapia dindec têng lau sêkên whiñ Yisu Kilisi-nga nanj sêndöc babalip yêc lau nanj lau Israel dom, nanj si gameñ. Inj sam ñac bu lau nanj sêsa akên gôlôwac Israel-nga si toñ 12 (1:1), ma bocdinañ lau ñatô gauc gêm bu mboe inj to bapia dindec têng lau Israel-nga nanj sêlhô su yêc malac Jerusalem têng ndoc lau sêkên kisa ñac (Apo 8:1; 11:19). Ma lau ñatô gauc gêm bu bapia dindec gic waê lau sêkên whiñ-nga honj, lau Israel-nga, ma lau gameñ apa-nga sêwhiñ. Inj ndê bapia dau hêganônj lêng ti sakinj ñayham nanj gic lau sêkên whiñ-nga ñawaê. Inj bu kên puc ñac bu sêtôc si sêkên whiñ ñandô tiawê, ma bu sêhu mêtê sac-sac honj siñ. Jems bu tôc asê bu lau si sêkên whiñ inj gên nanj sêsom ña whasunj ñambwa dom, magoc lau nanj sêkên whiñ ñandô, nanj si lêng ti sakinj oc tôc gên dau asê tiawê.

Jems gic hu ndê bapia

1 Aô Jems nanj gam akindj Anötö lu Pômdau Yisu Kilisi, gato yom dindec têng mac lau akên whiñ Yisu-nga, nanj asa akên gôlôwac Israel-nga toñ 12, mac lau nanj andöc babalip yêc lau apa si gameñ. Acsalô têng mac honj.

Dahôc ñawapac ti atac lu-lu dom

2 O anej asidôwai. Gên wapac me lêtôm bu tap mac sa, nanj alic nditôm gên atac ñayham-nga. **3** Mac anyalê bu gên bocke nanj kêsahê mac nem akên whiñ, nanj gêm mac sa bu alhac ñanga. **4** Ma mac bu ati lau alhac ñanga-nga, dec oc ndic dabinj mac atôm gwalam akwa akên whiñ-nga, ma mac oc apônda gên ñanj dom. **5** Magoc mac nem asa bu pônda gauc, nanj tenj Anötö bu kên gauc têng am, ma inj oc kên. Bu Anötö inj mwasiñ ñadau, ma oc lic ñamalac nanj tenj gên têng inj, nanj sac dom, inj oc kên gên têng inj ti atac whiñ. **6** Magoc têng ndoc am tenj gên dau, nanj tenj ti atac lu-lu dom. Tenj ti kên whiñ bu am oc tap ñandô sa. Asa nanj tenj gên ti atac lu-lu, nanj gitôm gwêc nanj mbu gêli sa ma pi sip ñapañ. **7** Inj ñamalac kainj dinañ, gauc nem bu inj oc kôc gên ñanj yêc Pômdau dom. **8** Inj ñamalac gauc lu-lu-nga, ma kôm ndê gên honj bambalinj.

Dahê gauc pi mone ti wapa ñapañ dom

9 Mac asidôwai nanj lau waêm mba ma lau ñalôm sawa, aô wasôm têng mac bu atac ñayham sa, bu Pômdau gêlic mac atôm lau tiwaê tu mac nem akên whiñ-nga. **10** Ma mac lau ti lêtôm, Anötö bu êngwiniñ mac, goc atac ñayham sa. Ahê gauc pi mac nem mone ti

wapa dom. Bu gên dau oc ñinga gitôm a ñamlha ñayham, nanj **11** ac pi ti ñandê atu, ma pec e ñamlha kêsôlô, dec ñamlha ñayham dau pacndê. Ma ñalên tigenj, lau ti lêtôm nanj sem gwelenj ñapañ tu sêtap mone sa-nga, nanj oc sêninga bocdinañ.

Lêtôm ti saê

12 Asa nanj bu lhac ñanga têng ndoc inj kêsahê lêtôm ti saê, nanj oc tap Anötö ndê mwasiñ sa, bu ñawapac dau kôm inj hu ndê kên whiñ siñ dom, ma Anötö oc kên inj ndöc tali ñapañ. Naôli dau dinañ Anötö gic bata su bu kên têng lau nanj atac whiñ inj nanj.

13 Ñamalac ñanj bu lêtôm tap inj sa, nanj hê gauc bu Anötö kên lêtôm têng inj lec dom. Bu gên ñanj gitôm dom bu êntôm Anötö, ma Anötö dau kêtôm ñamalac ñanj dom. **14** Mba! Lêtôm ñahu sip ñamalac dau ndê atac galac, nanj kên gauc têng inj ma kêtôm inj bu kôm sac. **15** Ma ñamalac nanj sôc atac galac ñapu, nanj kôm mêtê sac. Ma ñamalac nanj kôm mêtê sac, nanj wêkainj senj mbac ndu-nga.

16 Bocdinañ anej asidôwai atac whiñ-nga, ayob ñadôm bu lau ñanj sênsau mac dom. Lêtôm menj akên Anötö dom. Mba! **17** Damañ undambê-nga, nanj kên ñawê honj sêlhac umbonj, nanj mwasiñ ñayham honj ñadau, ma gên ñayham honj nanj datap sa, nanj menj akên inj ndê. Tôm bêc honj ac pi ma sip tiyham, ma ac ña-ayunj yêc tenj dom. Magoc Anötö gitôm ac ña-ayunj dom. Inj kôm gên ñayham enj tu êmwasiñ yac-nga, ma kac ndê awa kwi-kwi dom. **18** Ma inj kên inj ndê yom ñandô sip yac neñ ñalôm tu bu kôm yac dati lau wakuc, datôm gên honj nanj inj kên, nanj si ñandô mbêc.

Danğô mêtê ti dakôm nandô sa

¹⁹ O aneñ asidôwai atac whiñ-nga, anğô su nañ. Atisa ñagahô tu asôm daôm nem yom-nga dom, magoc akênj danjam lau ñatô si yom ñapep muñ. Ma ayob daôm bu atac ñandê ñagahô dom. ²⁰ Bu ñamalac si atac ñandê kalhac ñac ahuc e sêso lênj gitên nañ Anötö tac whiñ. ²¹ Tu dinañ-nga dec aô wasôm tênj mac bu mêtê ñadômbwi ma mêtê sac hoñ nañ kêsôwec tiatu yêc gameñ nom-nga, nañ ahu siñ! Anğwiniñ daôm ma akôc Anötö ndê mêtê nañ sic dulu tênj mac su, nañ sa sip nem ñalôm e tidôn, bu yom dau gitôm bu nem mac si.

²² Mac bu anğô Anötö ndê yom ñambwa, dec oc anğsau daôm. Anğô ma akôm ñandô sa! ²³ Asa nañ ngô mêtê magoc kôm ñandô sa dom, nañ gitôm ñamalac nañ tôc gwaniñ sip busunôm bu lic dau anğô andô. ²⁴ Inj gêlic su, goc sa gi ma ñagahô kêlhiñ anğô andô siñ. ²⁵ Magoc asa nañ tôc gwaniñ Anötö ndê yomsu ñandô † nañ kêgapwêc yac su yêc mêtê sac, ma sôc ñapu ti gauc gêm ñapan, nañ Anötö oc nem mbec gên hoñ nañ inj kôm.

²⁶ Asa nañ gauc gêm bu inj gêm akiñ Anötö ñapep, magoc gêm gôlinj dau ndê êmbala dom, nañ kêsau dau. Ma gên hoñ nañ inj kôm bu nem akiñ Anötö, nañ gitôm gên ñambwa ma gic Anötö tandô ñayham dom. ²⁷ Mac bu anem akiñ Anötö ñalênj gitên nañ inj oc lic ñayham, goc akôm gên bocdec. Anem mosibu ti lauwê sawa nañ sêhóc ñawapac, nañ sa. Ma ambo ahê tênj mêtê ñadômbwi nom-nga hoñ.

Datoc lau hoñ sa

2 O aneñ asidôwai, mac nañ akênj whiñ yac neñ ñawasi ñadau Pômdau Yisu Kilisi. Atoc lau tiwaê ma lau waêmbe hoñ sa ñalênj tigenj. ² Mboe mac akac daôm sa tu alic om-nga, ma ñamalac lu sêsôc sêmeñ. Ngac danj sôc ñakwê ñawasi ti gôlôn gol, magoc ngac danj inj ngac ñalôm sawa nañ sôc ñakwê akwa gwelenj-nga. ³ Mac oc akôm sake? Mboe mac oc atoc ngac ti ñakwê ñawasi sa, ma asôm tênj inj bu, “Am ndôc pônj ñayham dindec,” a? Ma asôm tênj ngac ñalôm sawa, “Am lhac ñambu-nga dê,” me “Ndôc nom dindec yêc yac gahiñ-nga,” a? ⁴ Mac bu akôm bocdinañ ma atoc mac nem lau ñatô sa hóc gêlêc lau ñatô su, dec mac atôm lau sêmatôc yom-nga nañ si gauc tisac.

⁵ O aneñ asidôwai atac whiñ-nga, anğô su nañ. Lau nañ lau nom-nga sêlic bu lau ñalôm sawa, nañ Anötö tac whiñ bu ênyaliñ ñac sa bu sêkênj whiñ ñanğa, dec sêti lau ti lêlôm yêc inj anğô-nga. Ma inj oc kênj ñac sêwêkaiñ gameñ undambê-nga nañ inj gic bata bu kênj tênj lau nañ atac whiñ inj. Yom dau inj yom ñandô.

† Ngac nañ to Hîbru tôc asê bu yomsu amanlu gitôm dom bu ndic dabiñ lau bu sêti lau gitên (7:19; 10:1). Bocdinañ lau daêsam gauc gêm bu yom nañ Jems to pi Anötö ndê yomsu ñandô, nañ hêganônj yomsu amanlu dom, magoc hêganônj ñawaê ñayham. Bu ñawaê ñayham whê sa bu Yisu gic dabiñ yomsu pwac akwa-nga hoñ (Mat 5:17) ô yac, ma Nalau Dabuñ gêm gôlinj lau sêkênj whiñ-nga ma gêm ñac sa bu sêsa lênj gitên tôc yomsu sôm (Rom 8:2-4).

⁶ Magoc mac apu lau ñalôm sawa. Ma lau ti lêlôm nañ mac atoc ñac sa, nañ sêtoc mac sa ô dom. Ñac sêlic ñayham bu sênjgwinij mac, ma ñac bu sêtap yom danj sa pi mac, dec ñac oc sêwê mac atênj lau sêmatôc yom-nga andi. ⁷ Yomandô! Ma tênj ndoc lau dau sênjgwinij mac, nañ sêpu mac nem ñadau ndê ñaê ñayham whiñ.

⁸ Anötö ndê yomsu nañ sêto yêc bocdec bu, “Atac whiñ lau menpañ am-nga gitôm mac atac whiñ daôm,” nañ tinjamata yomsu hoñ nañ sêhêganônj ñamalac si lênj sêmbo sêwhiñ dandi-nga ma piñ ñac hoñ dôn sêpitigenj. Mac bu danjam wambu yomsu dau, dec mac oc atoc nem asidôwai sa ñapep. ⁹ Magoc mac bu atoc lau tiwaê sa ma apu lau waêmbe, dec mac akôm sac, ma yomsu dau kêmatôc mac, ma tôc asê bu mac lau anğili yomsu-nga. ¹⁰ Aô wasôm tênj mac, bu asa nañ danğa wambu yomsu hoñ ñapep, magoc kêgili yomsu ñalhô atêc danj, nañ gitôm ñamalac nañ kêgili yomsu hoñ. ¹¹ Anötö dau kênj yomsu danj bocdec, ‘T’ “Kôm gên mockaiñ-nga dom,” ma kênj danj tiyham bocdec, ‘T’ “Ndic ñamalac ndu dom.” Am bu kôm mêtê mockaiñ-nga dom, tigenj am bu ndic ñamalac danj ndu, nañ dec am gitôm ñamalac kêgili yomsu hoñ-nga.

¹² Mac anğalê su bu ñasawa saun Anötö oc êñsahê mac, êñkuc yomsu nañ inj kênj bu êñgapwêc yac su. Bocdinañ dec asôm yom ti akôm nem mêtê hoñ ñapep enj. ¹³ Mac bu tamwalô lau dom, dec Anötö oc tawalô mac dom tênj inj ndê bêc matôc-nga. Tamwalô lau, ma mac oc atap inj ndê matôc sa dom.

Dakôm mêtê ñayham tôc yac neñ dakênj whiñ asê

¹⁴ O aneñ asidôwai. Ñamalac danj bu sôm, “Aô gakênj whiñ Yisu Kilisi,” magoc kôm mêtê ñayham dom, dec inj ndê kênj whiñ ñandô mba, ma oc nem inj si dom.

¹⁵ Mac bu alic awhê me ngac kênj whiñ-nga danj nañ pônđa ñakwê ti gên danen-nga, dec mac oc akôm sake? ¹⁶ Mac bu asôm tênj inj bu, “Am ndi ti yom malô, ma oc ñayham bu am tap nem gên danen-nga ti ñakwê sa,” magoc akênj gên danj bu anem inj sa dom, dec mac nem akênj whiñ oc ñandô mbasi. ¹⁷ Bocdinañ, asa nañ sôm bu inj kênj whiñ, magoc kôm ña-sakiñ dom, nañ ndê kênj whiñ gitôm gên batê.

¹⁸ Mboe ñamalac danj oc sôm, “Aô gakênj whiñ, dec gitôm,” ma danj oc sôm bu, “Aô gakôm mêtê ñayham, dec gitôm.” Oyaê! Am bu ñamalac nañ mêtê ñayham mbasi, dec ñalênj bocke aô oc wanğalê bu am kênj whiñ ñandô? Magoc lic mêtê ñayham dec aô gakôm gambo, oc tôc aneñ gakênj whiñ asê tênj am. ¹⁹ Bocke? Am toc daôm sa bu am kênj whiñ bu Anötö tigenj dê mbo, a? Aluê! Nalau sac sêkênj whiñ bocdinañ sêwhiñ, ma sêtoc dau ñandô!

²⁰ Am ñamalac gauc mbasi-nga! Am nem kênj whiñ nañ mêtê ñayham mbasi, nañ ti gên ñambwa. Gauc nem yom bocdec. ²¹ Aban Abraham inj bu kênj inj ndê atu Aisak ti da pi alta, ma tu dinañ-nga dec Anötö gêlic inj bu ngac gitên. ²² Mac hoñ alic su nañ. Abraham ndê kênj whiñ ti inj ndê gwelenj sêpuc dau dôn. Ma inj ndê gwelenj ti sakiñ gic dabiñ inj ndê kênj whiñ. ²³ Yom nañ sêto yêc nañ sôm bu, “Abraham kênj whiñ Anötö dec

Anötö gêlic in ti ngac gitên." Yom dau nandô sa pi gên nan in kôm, ma Anötö dau sam Abraham bu in ndê silip.

²⁴ Bocdinaŋ mac hon alic! Dakên whin nambwa kôm yac dati lau gitên yêc Anötö anğô-nga dom. Gêŋ nan dakôm tu danaŋ wambu Anötö-nga, ma yac neŋ dakên whin, nan lu-lu sêkôm yac dati lau gitên. ²⁵ Ma gêŋ dan tiyham. Gauc nem awhê seŋ-nga Rahab. In gêm yaom lau Israel-nga nan sêtip gameŋ Kanan-nga, ma kêmasaŋ nac si lêng bu sêlhô sêndi. Ma tu dinaŋ-nga Anötö gêlic in bu awhê gitên.

²⁶ Namalac nan wayahô mbasi, nan in gêŋ batê. Ma yac bu dakên whin magoc dakôm mêtê nayham dom, dec yac neŋ dakên whin gitôm gêŋ batê bocdinaŋ.

Dayob êmbalaŋ

3 Aneŋ asidôwai, anğô su nan! Têŋ Anötö ndê bêc êmatôc lau-nga, nan in oc kip yac lau nan andôhôn in ndê mêtê têŋ lau, nan sa napep pi yac mba gwelen dau. Tu dinaŋ-nga mac nem asa bu ti kêdôhônwaga mêtê-nga, nan kôc gauc pi yom dau muŋ su nan. ² Mêtê sac kôm yac hon dapeŋ nalen daêsam. Namalac nan gitôm bu yob ndê êmbala e sôm yom so dan dom, nan namalac gitên, ma gitôm bu nem gôlin in ndê namlic nageŋ hon napep.

³ Lau nan sêndôc hosi naho, nan sêkên ain sôc hosi whasuŋ, bu sênem gôlin hosi ma sêkac in kwi ênkuc nac si atac whin. ⁴ Ma akôc gauc pi waŋ atu-tu. Mbu nadinda peŋ lac sac andô, magoc gôlin atêc dinaŋ kêŋ in kêti kêkuc ngac gôlin-nga ndê atac whin. ⁵ Nalên tiger, yac êmbalaŋ in gêŋ sauŋ andô dan yêc namlic nageŋ hon, magoc in yom datoc dauŋ sa-nga daêsam nahu. Mac anyalê bu ya namsi sauŋ dan gitôm bu ti ya atu ma neŋ pwa atu dan su. ⁶ Ma yac êmbalaŋ dau gitôm ya. Yêc yac neŋ namlic nageŋ hon, sac nahu yêc êmbalaŋ, ma yac bu dayob napep dom, dec sac oc êŋsôwec e nem namlic sambuc ahuc ma kôm yac neŋ têt dambo tanli-nga hon tisac. Ma sac nan nahu yêc êmbalaŋ, nan meŋ akên ya lambwam-nga.

⁷ Lau natô sêkôc bôc ti mbac ma sêyob e gêŋ dau timalô. Ma gitôm bu sêkôm mboc ma gêŋ gwêc-nga timalô bocdinaŋ. ⁸ Magoc lau dan sêtôm dom bu oc sênem malô êmbala. Bu namalac êmbala in gêŋ sac nan yêc teŋ dom, ma namalic sac gêm in ahuc. ⁹ Yac tam danğe yac neŋ Pômdau ti Damaŋ undambê-nga na êmbalaŋ, magoc namalac nan Anötö kêmasaŋ bu sênem in anğô sêmbo nom, nan yac dapucbo nac na gêŋ tiger dinaŋ. ¹⁰ Anğô su nan. Mbec ti yom sac, lu-lu sêsa akên whasuŋ tiger. O aneŋ asidôwai, mêtê dau in sac sambuc! ¹¹ Mac gauc gêm bocke? Oc tôm bu gwêc ma bu nayham tu danôm-nga lu-lu sêsa akên bubata tiger? Mba! ¹² O aneŋ asidôwai. Gitôm dom bu datap bu danôm-nga sa yêc gwêc nalôm. Ma gêŋ dan tiyham. Oc datap wa nandô sa yêc a kin, me a kin nandô yêc wa? Mba.

Lau tigauc sêkôm mêtê nayham

¹³ Mac nem asa in namalac tigauc, nan toc dau sa pi ndê gauc dom, magoc kôm mêtê nayham ma sa lêng gitên en, tu bu tôc gêŋ dau asê. ¹⁴ Tiger mac lau nan asa lêng atoc daôm sa tu ahôc gêlêc asidôwai-nga, me mêtê lêmuŋ-nga bu yêc mac nem nalôm, nan atoc daôm sa me ansau daôm bu mac lau tigauc lec dom. ¹⁵ Bu lau nan sêkôm mêtê lêmuŋ-nga ti mêtê sêhôt gêlêc dau-nga, nan si gauc meŋ akên Anötö ndê dom. Mêtê dau nahu yêc nom, kêkuc namalac nom-nga si gauc nambwa, ma meŋ akên Sadaŋ ndê. ¹⁶ Mêtê lêmuŋ-nga ti ahôc gêgêlêc daôm-nga bu yêc mac nem nalôm, dec mac oc apiŋ daôm dôn napep dom, ma mêtê sac tidau-tidau oc nem mac ahuc. ¹⁷ Asa nan kôc gauc nayham yêc Anötö ndê, nan gêŋ namata-nga in oc kôm mêtê nawasi en. In oc yob dau bu tac nandê nagehôm dom, ma in oc ti namalac atac whin lau ti sôt yom napu-nga. In namalac tawalô lau-nga ma ndê gwelen oc nem nandô daêsam. In oc kôm mêtê nayham têŋ lau tiwaê ma têŋ lau waêmbe sêwhin, ma oc êŋsau lau dan dom. ¹⁸ Lau nan sêkôm gêŋ malô ma sêhê wamba lau, nan sêtôm lau nan sêso gêŋ nawhê nayham sip si ôm. Ma nac si gwelen dau oc nem nandô bu nac ma lau daêsam sêtap lêng gitên sa.

Lên atac whin gêŋ nom-nga-nga

4 Akôc gauc pi gêŋ nan kôm mac atac nandê ti asôm daôm. Aô wasôm têŋ mac, bu mêtê dau meŋ akên mac nem nalôm akwa, nan kac mac tu asa lêng atac whin gêŋ nom-nga-nga. ² Gêŋ nan mac atac whin, nan mac atap sa dom, nahu bu mac aten têŋ Anötö dom. Mac tamgatu gêŋ dau napaŋ e mac atac nandê sa ti asôm daôm, ma mac oc akôm mwasac e nditôm bu andic namalac ndu. Magoc mac atôm dom bu akôc gêŋ nan mac atac whin. ³ Ma têt natô mac aten gêŋ têŋ Anötö, magoc in kêŋ têŋ mac dom. Mac atap sa dom, nahu bu mac aten gêŋ dau tu bu amwasin daôm-nga nambwa, ma gauc dinaŋ in solop dom.

⁴ Mac atôm lau mockaiŋ-nga, bu mac ahu Anötö sin ma asap gêŋ nom-nga dôn. Mac anğô! Asa nan tac whin gêŋ nom-nga hôt gêlêc, nan Anötö ndê silip dom, in Anötö ndê nacyo. ⁵ Anötö ndê yom nan sêto yêc, nan whê sa bu Nalau nan Anötö kêŋ mbo yac neŋ nalôm, nan gêm lêmuŋ yac neŋ gatuŋ ma tac whin nandô bu dasap in dôn napaŋ. Gauc nem yom dau napep, bu in yom nambwa dom. ⁶ Anötö kêŋ ndê mwasin têŋ yac tu bu puc yac dôn pi lêng sac-nga. Tu dinaŋ-nga sêto yom yêc bocdec bu:

Anötö kêngwinin lau nan sêtoc dau sa, magoc kêmwasin lau nan sêngwinin dau.

[Prov 3:34]

⁷ Bocdinaŋ asôt Anötö napu. Apuc daôm dôn têŋ Sadaŋ bu êntôm mac dom. Amasuc in su ma in oc lhô su yêc mac. ⁸ Atigasuc Anötö dec in oc tigasuc mac. Mac lau nan akôm mêtê sac, nan anğwasin amam ma

ahu mêtê dau siŋ. Ma mac lau naŋ aŋkuc Anötö ti gauc lu-lu, naŋ amasaŋ nem ŋalôm ŋawasi sa. ⁹ Anem daôm kwi ma atarŋ tu mac nem sac-ŋga. Mac nem mb-wac nem dau kwi ti daŋgibo, ma mac nem atac ŋayham nem dau kwi ti atac ŋawapac. ¹⁰ Aŋgwiniŋ daôm yêc Pômdau aŋgô-ŋga, goc iŋ oc toc mac sa.

Aŋgôliŋ yom pi nem asidôwai dom

¹¹ O asidôwai, aŋgôliŋ yom pi daôm dom. Asa naŋ gêm dôhôn dau pi ndê asidôwa daŋ, naŋ gêlic asidôwa dau sac ma sôm yom pu iŋ-ŋga, naŋ pu yomsu ma gêlic yomsu dau sac whiŋ. [†] Ma am bu pu yomsu, dec am sôc yomsu dau ŋapu dom. ¹² Anötö naŋ kêŋ yomsu, naŋ ndê ŋaclai yêc bu nem lau si, me seŋ ŋac su. Ma iŋ tawasê oc êŋsahê lau hoŋ pi ŋac si mêtê. Bocdinaŋ am asa dec gauc gêm bu êmsahê nem asidôwai?

Datoc dauŋ sa dom

¹³ Aô wasôm yom pi lau naŋ gauc gêm bu sêti ŋadau dau. Mboe ŋamalac daŋ oc sôm yom bu, “Kwahic dec me laŋsê, aô watêŋ malac atu daŋ wandi, wanem gwelen nditôm yala daŋ sambuc, ma watap mone daêsam sa.” ¹⁴ Mac atôm dom bu aŋyalê gêm naŋ oc hôc asê têŋ laŋsê. Mac alic nem têm ambo tamli-ŋga bu iŋ gêm atu, a? Mba! Iŋ gitôm yawalec naŋ puc pi meŋ magoc ŋasawa sauŋ eŋ hê su. ¹⁵ Gauc nem bu ati ŋadau tu amasaŋ daôm nem lêtŋ asa-ŋga dom, magoc asôm yom bocdec bu, “Pômdau bu lic ŋayham, dec yac oc ambo tarŋli ma akôm gêm bocdec me gêm bocdê.” ¹⁶ Magoc mac lau wachuc naŋ êlêmê atoc daôm sa, ma mac nem mêtê dau iŋ mêtê sac. ¹⁷ Bocdinaŋ asa naŋ kêyalê lêtŋ ŋayham magoc kôm dom, naŋ kôm sac.

Jems kêŋ puc lau ti lêlôm

5 Mac lau ti lêlôm naŋ ac mone ti wapa daêsam sa, naŋ aŋgô! Apuc daŋgibo sa ma atarŋ pi ŋawapac naŋ gic waê bu tap mac sa têŋ bêc ŋambu-ŋga. ² Awa ti wapa ma ŋakwê naŋ mac ac sa tu daôm-ŋga, naŋ hôc gêlêc su ma yêc ŋambwa e da nôm ma sop seŋ su. ³ Oyaê! Bêc ŋambu-ŋga meŋ kêpiŋ su, magoc mac akôm bu andic nem awa silba ma gol sa ŋapaŋ. Mac oc atap matôc sa tu mac nem awa naŋ hêko wêmbwa e da nôm su. Ma tu gêm dinaŋ-ŋga dec mac nem ŋam-sôm oc tisac whiŋ, gitôm ya gêm mac. ⁴ Aŋgô! Mac aŋgamiŋ ŋaôli ŋayham têŋ lau naŋ sêkôm gwelen têŋ mac. Ma Pômdau ŋaclai ŋadau ŋgô ŋawaê ma oc êmatôc mac pi gêm dau. ⁵ Mac ambo nom ti amwasinŋ daôm kêlêc, atôm bôc naŋ seŋ gêm ŋawahô e sêtôp atu, ma sêŋyalê dom bu ŋasawa sauŋ ŋac si ŋadaui oc sêndic ŋac ndu ma sênerŋ. ⁶ Mac êlêmê amatôc lau gitêŋ ma akic yom bu andic ŋac ndu, magoc lau dau sêkêŋ kisa mac dom.

[†] Lau atu-tu gauc gêm bu Jems kôc gauc pi yomsu tigen bu ‘At-ac whiŋ nem asidôwai tôm am tac whiŋ daôm,’ dec to yom dinaŋ. Yomsu dau yêc Wok Pris 19:18 ma Jems 2:8.

Dahôc ŋawapac ti atac pa su

⁷ Bocdinaŋ asidôwai, ahôn Pômdau ndê bêc mbu meŋ-ŋga ti nem atac pa su. Lau naŋ sêsô gêm sip ôm, naŋ sêhôn gêm dau bu nem ŋandô. Sêmbo ti atac pa su ma sêhôn u bu ndic ma ac bu pi tôm ŋandoc. ⁸ Ma mac bocdinaŋ. Ndoc meŋ kêpiŋ bu Pômdau oc mbu meŋ, dec apuc daôm dôŋ bu alhac ŋaŋga, ma ahôn iŋ ti nem atac pa su.

⁹ O asidôwai, asec daôm dom. Mac bu asec daôm, dec oc atap Anötö ndê matôc sa, bu iŋ ndê bêc êmatôc lau-ŋga meŋ kêpiŋ, gitôm iŋ dau meŋ kalhac mac nem andu ŋagatam.

¹⁰ Asidôwai, akôc gauc pi propet akwa-kwa. Ŋac sêhôn ŋawapac daêsam, magoc sêhoc yom asê sem Pômdau aŋgô ti atac pa su. Gauc nem ŋac si lêtŋ dinaŋ ma aŋkuc. ¹¹ Lau naŋ sêhôn ŋawapac ti atac pa su, naŋ yac tampiŋ ŋac. Mac aŋgô miŋ pi Job, naŋ hôc ŋawapac daêsam, magoc gêm dau ku iŋ dulu dom, iŋ kalhac ŋaŋga. Ma mac aŋyalê bu tiŋambu Pômdau gêm iŋ sa tiyham. Yomandô! Pômdau iŋ tawalô yac ma atac apu yac ŋandô.

¹² O aneŋ asidôwai, ayob daôm tu gêm atu dindec-ŋga. Mac bu akôm gêm daŋ, dec asôm, “Aêc,” ma yom dau gitôm. Mac bu akôm dom, dec asôm, “Mba,” ma mac nem yom dau gitôm. Atôc amam pi undambê me pi nom me pi gêm daŋ tu bu andic seŋeŋ nem yom-ŋga dom. Mac bu akôm bocdinaŋ, dec oc atap Anötö ndê matôc sa.

Yom datenŋ mbec-ŋga

¹³ Mac nem asa bu tap ŋawapac sa, naŋ teŋ mbec. Ma mac nem asa naŋ atac ŋayham sa, naŋ nem wê ma êmpiŋ Pômdau. ¹⁴ Mac nem asa bu gêm-bac, naŋ kêŋ yom têŋ gôlôwac dabuŋ si lau bata sêmeŋ, ma sêteŋ mbec tu iŋ-ŋga ma sêmbac ndip kwi pi iŋ ŋagôlôn sênem Pômdau aŋgô. ¹⁵ Mbec naŋ mac atenŋ ti akêŋ whiŋ, naŋ oc nem ŋamalac gêm-bac dau sa. Pômdau oc nem iŋ sa ma kôm iŋ ŋayham sa tiyham. Ma iŋ ndê sac bu yêc, goc teŋ mbec tu gêm dau-ŋga whiŋ, ma Pômdau oc suc kwi. ¹⁶ Bocdinaŋ asa naŋ kôm sac, naŋ hoc ŋayom asê têŋ asidôwa daŋ, ma asidôwa dau teŋ mbec tu iŋ-ŋga. Akôm bocdinaŋ, ma atenŋ mbec pi mac nem asidôwai naŋ gêm-bac, bu akôm ŋac ŋayham sa tiyham. Mbec naŋ ŋamalac gitêŋ daŋ teŋ, naŋ mbec ti ŋaclai, ma oc nem ŋandô. ¹⁷ Gauc nem propet Elaija. Iŋ ŋamalac gitôm yac. Iŋ teŋ mbec bu u ndic dom, dec u gic dom gitôm yala tô ma ayô 6. ¹⁸ Goc iŋ teŋ mbec tiyham, dec Anötö kêŋ u gic ma gêm ôm-ŋga sem ŋandô tiyham.

Danem lau naŋ sêhu Anötö ndê lêtŋ siŋ, naŋ sa

¹⁹ Aneŋ asidôwai. Mac nem daŋ bu hu Anötö ndê lêtŋ ti yom ŋandô siŋ, ma daŋ bu nem iŋ ndê ŋalôm kwi ma kôc iŋ mbu meŋ tiyham, ²⁰ dec aŋyalê gêm bocdec. Asa naŋ gêm ŋamalac sac kwi bu hu mêtê sac siŋ, naŋ

kêgaho iŋ su yêc seŋ mbac ndu-ŋga, ma gêm iŋ sa bu
tap ŋagêyô sa tu iŋ ndê sac daêsam-ŋga dom.

1 PITA

Yom whê bapia dindéc sa-nga

Ngac nan to bapia dindéc in Pita, Yisu ndê aposel dan. In to têng lau sêkên whin-nga nan sêmbô babalip tòm gamen hon nan lau Rom-nga sem gôlin. Lau dau sêhoc jawapac daêsam, ma lau sêkên kisa nac tu sêkên whin Yisu-nga.

Pita tac whin bu puc nac dôn, bu sêlhac nanga ma ti atac nayham tu mwasiñ atu ti nawasi atu nan Anötö gic bata tu nac-nga yêc undambê. Tòm Anötö un Yisu sa akên lau batê-nga, nan oc kôm têng nac bocdinañ. In to yom pi nandê ti jawapac daêsam nan Yisu hóc têng ndoc in mbo nom, ma sôm bu lau nan sênkuc Yisu, nan sêwêkain in ndê lêng dinañ. In whê sa bu jawapac tidau-tidau gitôm bu puc nac dôn, ma tinambu têng ndoc Pômdau mbu men, nan nac oc sêtap waê atu sa. Ma Pita to yom pi lêng nayham ma dabun bu lau sêkên whin-nga sênkuc.

Pita gic hu ndê bapia namata-nga

¹ Aô Pita, Yisu Kilisi ndê aposel, gato bapia dindéc têng mac lau nan Anötö kêyalin mac sa, mac lau nan ambo nom atôm lau apa, ma andôc babalip yêc gamen Pontus, Galesia, Kapadosia, Esia ma Bitinia-nga. ² Daman Anötö kêyalê gêng hon mun su, dec kêyalin mac sa bu Yisu Kilisi ndê dac êngwasin mac nem sac hon su, ma bu Nalau Dabun kôm mac ati lau dabun, nan danam wambu Kilisi napep. Mwasin ti yom malô akên Anötö ênsalê mac ahuc.

Yom pi Anötö ndê mwasiñ atu nem yac si-nga

³ Tampiñ Anötö, yac nen Pômdau Yisu Kilisi ndê Damba. Nahu bu in tawalô yac ndu andô, dec kôm yac datiwakuc. Gêng dau nandô sa bocdec bu, in un Yisu sa akên lau batê-nga, ma pin yac dôn tam damin in, ma bocdinañ dec yac dakên batan nandô nayham kêlêc, nan bu oc dandôc tanli napan. ⁴ Ma dawêkain gêng lêngsêm nayham, nan ndê nawasi oc ninga dom, ma tòm dom bu tisac me hê su. Anötö po gêng dau sa gwanan tu mac-nga yêc undambê. ⁵ Mac atap Anötö ndê mwasiñ nem mac si-nga sa su, ma in kêmasan mwasiñ dau na-nandô su ma hôn têm bu têt nandô dau asê tiawê têng bêt nambu-nga. Ma tu mac nem akên whin-nga, dec Anötö ndê naclai oc yob mac e atap nandô dau sa.

⁶ Aô kayalê bu mac ambo ti atac nayham atu napan tu Anötö ndê mwasiñ hon dinañ-nga. Magoc aô kayalê bu jawapac daêsam tap mac sa têng nasawa dindéc, dec kôm mac nem nalôm jawapac whin. Mac ac waê bu atap gêng dau sa, magoc in gêng nasawa apê-nga en.

⁷ Mac anyalê bu lau sêpec gol tu bu nadômbwi ninga ma gol nawasi solop gacgen yêc. Ma nalên tiger,

nawapac nan tap mac sa, nan men bu ênsahê mac nem akên whin. Anötö gêlic mac nem akên whin bu gêng nandô, gitôm gêng naôli atu, nan hóc gêlêc gol nan oc ninga whin nom dindéc, nan su. Ma mac bu ahóc jawapac ma asap nem akên whin dôn nanga, dec têng ndoc Yisu Kilisi mbu men têng bêt nambu-nga, nan in oc toc mac sa ma kêk waê ti nawasi nayham têng mac. ⁸ Mac nem dan gêlic Yisu pi tandô dom, têng namata-nga e men têng kwahic dec, magoc mac atac whin in ma akên whin in ambo. Ma mac nem atac nayham tu in-nga in gêng atu andô, ma hóc gêlêc namalac si gauc me yom tu awhê sa-nga. ⁹ Ma ndoc men kêpin bu mac atap Anötö ndê mwasiñ nem mac si-nga na-nandô sa, nan ti mac nem akên whin nahu.

Propet sêhoc Anötö ndê lêng nem yac si-nga asê

¹⁰ Lau propet sêhoc yom asê mun su, pi mwasiñ nan mac atap sa su. Kilisi ndê Nalau mbo nac si nalôm, ma kêgilî nac bu sêhoc yom asê pi Anötö ndê lêng nem lau si-nga. Nalau dau hoc asê têng nac gwanan su, bu Anötö ndê Mesaya oc hóc nandê, ma tinambu tap nawasi atu sa. Magoc nac sênjalê têm ti ndoc ma nalên su dom, ma tu dinañ-nga dec sêkôm nanga bu sêkip nahu sa. ¹² Nalau têt asê têng lau propet bu yom nan sêhoc asê, nan tu nac dau-nga dom, magoc sêhoc asê gwanan tu sênem mac sa-nga. Ma lau nan sêhoc nawaê nayham asê têng mac, nan sêwhê yom dau sa na Nalau Dabun nan Anötö kêk sip akên undambê men, nan ndê naclai. Gêng hon nan propet sêhoc asê, nan Anötö ndê anela bocdinañ tac whin ndu andô bu sênjalê ma sêlic nandô.

Dasa lën dabuŋ dandic ɲawaê

¹³ Tu dinaŋ-ɲga dec akôc gauc ɲapep pi lën bocke in lën solop tu asa-ɲga, ma ambo ti nem gauc ɲawa. Akên Batam ɲapaŋ ti tamkwê mwasiŋ atu naŋ mac oc atap sa têng bêc naŋ Yisu oc hoc dau asê. ¹⁴ Mac ati Anötö ndê balêkoc solop, dec daŋam wambu in ɲapep, ma ahu mêtê sac hoŋ naŋ mac akôm têng ndoc mac am gauc Anötö, naŋ siŋ. ¹⁵ Anötö naŋ kêgalêm mac sa ati in ndê, naŋ in dabuŋ andô. Tu dinaŋ-ɲga dec ayob daôm nem lën hoŋ bu akôm mêtê dabuŋ eŋ, atôm in dau. ¹⁶ Bu sêto Anötö ndê yom yêc bocdec bu: Aô Anötö dabuŋ, bocdinaŋ asa nem lën dabuŋ eŋ.

[Lev 11:44-45]

¹⁷ Ambo nom atôm lau apa, ma atôc Anötö ma atoc in sa ɲapep. Nahu bu Anötö, naŋ mac ata bu Damaŋ, naŋ oc toc ɲamalac daŋ sa hôc gêlêc daŋ dom, têng ndoc in êŋsahê lau hoŋ pi ɲac si lën. In oc êŋsahê lau hoŋ ɲa dôhôn tigen. ¹⁸ Muŋ-ɲga mac atôm lau akiŋ mêtê sac-ɲga, tu lën gauc mbasi-ɲga naŋ apami sic dulu têng mac. Magoc Anötö gêmli ti kêgapwêc mac su yêc sakiŋ mêtê sac-ɲga dinaŋ. In gêmli mac su, ɲa gên naŋ oc niŋga whiŋ nom dindec gitôm gol me silba, naŋ dom. Mba. Mac anyalê su bu ¹⁹ in gêmli mac su ɲa Kilisi ndê dac, naŋ hôc gêlêc gên ɲaôli atu-tu nom-ɲga hoŋ su. Kilisi kêŋ dau ti da gitôm domba ɲawasi ɲayham naŋ ɲasac mbasi. ²⁰ Anötö kêyaliŋ in sa têng ndoc in kêŋ undambê ti nom su dom, ma tôc in asê tiawê têng têng ɲambu-ɲga dindec, tu mac-ɲga. ²¹ Ma tu gên naŋ Kilisi dau kôm tu mac-ɲga, dec mac akên whiŋ Anötö, naŋ uŋ in sa akên lau batê-ɲga, ma kêŋ ɲawasi atu têng in. Bocdinaŋ kwahic dec Anötö ti mac nem akên whiŋ nahu, ma mac akên Batam bu atap mwasiŋ atu naŋ in gic bata têng mac, naŋ sa.

²² Mac asôc yom ɲandô ɲapu su, dec ahu lën ti mêtê ɲadômbwi hoŋ siŋ su, tu bu aŋkuc mêtê ɲandô atac whiŋ asidôwai-ɲga. Bocdinaŋ kwahic dec aô waterŋ mac bu akên nem ɲalôm sambuc bu akôm mêtê dau ɲandô sa-ɲga. ²³ Bu mac atiwakuc su. Mac atiwakuc ɲahu sip gên nom-ɲga naŋ gic waê bu niŋga, naŋ daŋ dom. Mba. Mac atiwakuc ɲahu sip Anötö ndê Yom naŋ gitôm gên tali, ma oc yêc ɲapaŋ eŋ. ²⁴ Tôm yom naŋ sêto yêc bocdec bu:

ɲamalac nom-ɲga hoŋ sêtôm kwan, ma ɲac si waê gitôm ɲaola ôm-ɲga.

Kwan yêc ɲasawa apê ma tibasô, ma ɲaola bocdinaŋ kêsôlô.

²⁵ Magoc Pômdau ndê yom yêc ɲapaŋ.

[Ais 40:6-8]

Ma Pômdau ndê yom dau, in ɲawaê ɲayham naŋ sêhoc asê têng mac su.

2 Tu dinaŋ-ɲga dec ahu mêtê sac-sac hoŋ siŋ. Mêtê alic lau sac-ɲga hoŋ, mêtê aŋsau lau-ɲga, mêtê dasôm yom ɲayham magoc dakôm ɲandô sa dom-ɲga, mêtê lêmuŋ-ɲga ti lën dapu lau-ɲga tidau-tidau, naŋ ahu hoŋ siŋ. ² Akôm ɲaŋga bu akôc Anötö ndê yom sa sip nem ɲalôm e tidôn, ɲalên tigen tôm balêkoc dedec tac whiŋ bu sênôm su. Ma tôm dinda

ndê su gêm balêkoc dedec sa bu sêtiatu, dec Anötö ndê yom oc kôm mac nem akên whiŋ êŋsôwec tiatu ma alhac ɲaŋga e atap Anötö ndê mwasiŋ nem mac si-ɲga ɲa-ɲandô sa. ³ Mac anyalê Pômdau su ma aŋsahê su bu in ndê mwasiŋ in ɲayham, bocdinaŋ dec ahu mêtê sac hoŋ siŋ, ma aŋsalê gên tu puc gatôm dôŋ-ɲga.

Yisu ti hoc ɲamata-ɲga andu-ɲga

⁴ Atigasuc Pômdau Yisu naŋ gitôm hoc tali naŋ Anötö kêyaliŋ sa ti hoc ɲamata-ɲga bu kwê ndê andu lhac ɲahô-ɲga. ɲamalac sêtec in, magoc Anötö dau kêyaliŋ in sa, ma gêlic in ɲayham kêlêc. ⁵ Mac bocdinaŋ atôm hoc tali naŋ Anötö bu kwê sa ti ɲalau Dabuŋ ndê andu. Ma in kêyaliŋ mac sa ati lau dabuŋ, bu anem akiŋ in atôm in ndê lau dabuŋsiga. Ma mac nem gwelen ɲandô, naŋ bu akên daôm sambuc atôm da naŋ in oc lic ɲayham, ma kôc sa tu Yisu Kilisi-ɲga. ⁶ Tôm yom naŋ Anötö sôm pi Kilisi, naŋ sêto yêc bocdec bu:

Alic su naŋ! Aô gakên hoc daŋ kalhac Lôc †Sayon, naŋ aô dauŋ kayaliŋ sa ma galic ɲayham kêlêc bu ti hoc ɲamata-ɲga andu-ɲga.

Asa naŋ kêŋ whiŋ in, naŋ oc maya dau dom.

[Ais 28:16]

⁷ Mac akên whiŋ dec alic hoc dau ɲayham kêlêc. Magoc lau naŋ sêkên whiŋ dom, naŋ sêtec hoc dau tôm sêto yêc bocdec bu:

Hoc naŋ lau sêkwê andu-ɲga sêtec, naŋ kwahic ti hoc ɲamata-ɲga yêc andu dau.

[BW 118:22]

⁸ Ma yom daŋ tiyham yêc bocdec:

In hoc naŋ lau daêsam oc sêtiŋ gahi pi ma sêpen.

[Ais 8:14-15]

ɲac sêpen, ɲahu bu sêtec yom pi Kilisi, tôm yom naŋ Anötö hoc asê gwanan su.

Anötö ndê lau si lën

⁹ Magoc Anötö, naŋ kêgalêm mac sa bu ahu ɲasec siŋ ma ambo in ndê ɲawê atu ɲalôm, naŋ kêyaliŋ mac sa muŋ su ati in ndê, ma bu ati gôlôwac dabuŋ toŋ tigen, ma anem akiŋ in gitôm lau dabuŋsiga naŋ sem akiŋ ɲac si Kiŋ. In kôc mac sa ati in dau ndê lau, tu bu ahoc yom asê pi gên atu-tu hoŋ naŋ in kôm tu mac-ɲga. ¹⁰ Muŋ-ɲga mac Anötö ndê lau dom, magoc kwahic dec ati Anötö ndê lau solop. Ma muŋ-ɲga mac atap in ndê tawalô sa dom, magoc kwahic dec mac atap sa su. †

¹¹ Aneŋ lau atac whiŋ-ɲga. Nom dindec ti mac nem malam ɲandô dom, magoc mac ambo atôm lau apa. Aô bu wanem la mac bu akôm mêtê sac-sac ɲalôm akwa-ɲga ɲandô sa dom. Bu mêtê kaiŋ dinaŋ gitôm ɲacyo naŋ gic siŋ têng mac ɲapaŋ, ma gitôm bu sen mac

† Pita kôc gauc pi yom naŋ propet akwa Hosea to muŋ su. Anötö sôm têng Hosea bu sam in ndê balêkoc daŋ bu 'Aneŋ lau dom' (Hos 1:9; 2:23b), ma daŋ bu 'Lau naŋ aô atac whiŋ ɲac dom' (Hos 1:6; 2:23a). Balêkoc lu dinaŋ sêti dôhôn lau Israel-ɲga naŋ dangapêc têng Anötö. Magoc tiŋambu in tawalô lau Israel-ɲga, dec sam ɲac bu 'Aneŋ lau' (Hos 2:1, 23b) ma 'Lau atac whiŋ-ɲga' (Hos 2:1, 23a).

nem gatôm su. ¹² Mboe lau nanj sêkên whin dom, nanj oc sêngôlin yom pi mac, ma sêsôm bu mac lau akôm sac-nga. Magoc ambo awhin nac ma ayob bu akôm mêtê nayham enj, dec nac oc sêlic bu mac nem lèn ti sakin honj nayham, ma mboe oc ti lèn bu sênem dau kwi ma sêkôc Anötö sa ti nac si Pômdau, ma sêmpinj inj tèn ndoc inj mbu tèn yac menj.

Dasôc gôlinwaga ti nadaui napu

¹³ Tu Pômdau-nga dec asôc lau honj nanj sem gôlin sêmbo nom, nanj napu. Asa nanj ti mac nem kinj atu, nanj asôc inj napu. ¹⁴ Ma lau nanj kinj dau kêkinj bu sênem gôlinj gamenj natô, nanj asôc nac napu bocdinan. Inj kêkinj nac bu sêkên nagêyô tèn lau nanj sêkôm sac, ma bu sêtoc lau nanj sêkôm nayham, nanj sa. ¹⁵ Bu Anötö tac whin bu mac akôm mêtê nayham enj, e lau gauc mbasi-nga nanj sênjalê inj ti ndê yom dom, nanj sênggapi whasun ahuc, ma tòm dom bu sêngôlinj yom pi mac. ¹⁶ Ambo atôm lau akinj nambwa dom, magoc ambo atôm lau nanj sêti nadau dau. Magoc gauc nem bu yom dau kênj nasawa tèn mac bu asa lèn sac-nga dom. Mba. Bu kwahic dec mac ati Anötö dau ndê lau akinj, dec asa nem lèn anjuc inj ndê atac whin. ¹⁷ Atoc lau honj sa napep, ambo ti atac whin asidôwai sêkên whin-nga honj, atoc Anötö ti asôc inj napu napep, ma atoc nem kinj nom-nga sa.

¹⁸ Mac lau nanj am akinj nadaui, asôc nac napu ma atoc nac sa napep. Akôm nalên tiger tèn nadaui nayham nanj sêyob mac napep, ma tèn nadaui sac nanj si nalôm apê, nanj bocdinan. ¹⁹ Mac bu akôm sac dom, magoc sêkên nandê tèn mac tu anyalê Anötö ma anjuc inj-nga, dec ahôc gên dau, ma gauc nem bu Anötö gitôm bu êmwasi mac ô nandê dinan. Magoc mac bu akôm sac ma sêndic mac, nanj tamkwê mwasi dañ ô nandê dau dom, bu inj lèn solop bu sêmatôc mac.

Tanjuc Kilisi ndê dôhôn hóc nandê-nga

²¹ Bu lau nanj Anötö kêgalêm nac sa, nanj sic waê bu sêhóc nawapac kainj dinan. Nahu bu Kilisi hóc nandê tu mac-nga bocdinan, dec tôc dôhôn tèn mac bu anjuc-nga. ²² Tòm yom nanj sêto yêc nanj sôm bocdec bu:

Inj kôm sac dañ dom, ma sôm yom sac dañ sa whasun dom.

[Ais 53:9]

²³ Tèn ndoc lau sêsôm yom sac-sac pi inj ti sêpu inj, nanj inj sôm yom sac dañ ô dom. Ma tèn ndoc sêkên inj hóc nandê, nanj gic ndoc nac bu kênj nagêyô-nga dom. Mba. Inj kênj dau sambuc sip Anötö amba, nanj oc êmatôc gên honj nalên gitên. ²⁴ Inj hóc yac nenj sac nagêyô pi dau namlic, tèn ndoc inj mbac ndu pi a gicso dau. Inj kôm bocdinan tu bu yac dahu mêtê sac sinj gitôm lau batê sêhu gên nom-nga sinj, ma dambo tanli ti dasa lèn gitên enj. Mêtê sac inj gitôm gêm bac atu nanj kôm yac honj, magoc nandê atu nanj Yisu hóc, nanj kôm yac nayham sa tiyham. ²⁵ Bu munj-nga mac akôm mêtê

sac tidau-tidau tòm domba nanj si nadau mbasi, ma sêmbo babalip. Magoc kwahic dec mac ambu atên ngac nayham yob domba-nga, nanj yob mac nem gatôm napep enj.

Lauwhê ma laungac si lèn nayham

3 Aô bu wanem la mac lauwhê whin bocdec bu, asôc nem akwenj napu napep. Ma nalên dinan mac nanj nem akwenj sêkên whin yom nandô dom, nanj mboe mac nem lèn nayham oc nditôm bu nem nac kwi ma sêkên whin. Nac oc sênem dau kwi nahu sip yom daêsam nanj mac bu asôm tu bu anem nac kwi-nga dom. ² Mba. Sêkac dau kwi nahu sip nac sêlic bu mac atoc Pômdau sa nandô, ma asa nem lèn nawasi enj.

³ Mac lauwhê angô. Akôc gauc napep pi gên awê-nga tòm anem bocbinj kêclauj, me gôlôn jamlic-nga ti nakwê naôli atu-tu. Bu gên dinan nadañ oc kôm mac ati lauwhê ti anôm yêc Anötö angô-nga dom, ma bocdinan gauc nem ênjêc dom. ⁴ Gên nanj kôm mac ati lauwhê ti anôm yêc Anötö angô-nga, nanj lèn nayham ti lèn malô nanj yêc sinj dau yêc nem nalôm. Mêtê kainj dinan Anötö tac whin hóc gêlêc, ma oc tòm dom bu ninja. ⁵ Bu lauwhê dabun munj-nga-nga nanj sêkên whin Anötö, nanj sênjuc lèn tiger dinan. Nac sêsôc si ngaci napu, dec sêti lauwhê ti angô. ⁶ Gauc nem Sara, nanj sôc inj nakwenj Abraham napu ma sam inj bu ndê nadau. Ma mac bu akôm mêtê nayham enj, ma atoc daôm tu gên dañ-nga dom, nanj mac atôm Sara ndê atuwêi.

⁷ Ma aô bu wanem la mac lau-nga whin bocdec bu. Mac anyalê su bu mac nem lauwhê si licwalô gitôm mac nem dom. Bocdinan ayob bu asa lèn ti gauc tu ambo awhin nac-nga, ma bu atoc nac sa napep. Ma gauc nem bu mac honj oc atap Anötö ndê mwasi andôc tamli-nga sa awhin daôm. Mac laungac anjuc lèn dinan, dec gên dañ oc lhac mbec nanj aterj tèn Anötö, nanj ahuc dom.

Lên nayham bu lau sêkên whin-nga honj sênjuc

⁸ Aô bu wasôm yom natô tiyham nanj gic waê mac honj. Ambo awhin daôm ti nalôm tiger. Tamwalô nem asidôwai nanj sêhóc nawapac, ma anem nac sa bu atoc nem atac whin nac-nga asê. Ma ahu gauc atoc daôm sa-nga honj sinj. ⁹ Lau bu sêpu mac me sêkôm mêtê sac tidau-tidau tèn mac, nanj ayob bu akôm ô dom. Magoc asôm yom nayham ma anem mbec lau dau. Nahu bu Anötö kêgalêm mac sa bu atap inj dau ndê mbec namwasi sa. ¹⁰ Gauc nem yom nanj sêto yêc bocdec: Asa nanj tac whin bu mbo nayham tòm inj ndê tèm mbo tali-nga, nanj yob whasun tèn yom sac-sac ma yom tasanj honj. ¹¹ Inj puc dômbwê mêtê sac honj ma kôm mêtê nayham enj, ma ênsahê nanga bu sa ndê lèn honj malô enj.

¹² Nahu bu Pômdau tatinj lau gitên ma kênj dañga nac si mbec. Magoc inj atac tec ma angô yaê lau sêkôm sac-nga.

[BW 34:12-16]

Lau nanj sêsa lêng gitên, nanj oc sêtap kisa sa

¹³ Mac bu akên nem njalôm sambuc tu akôm mêtê nayham-nga, dec asa oc kên sac mac? ¹⁴ Magoc mac bu ahôc jawapac ma atap kisa sa tu asa lêng gitên-nga, nanj atôc daôm ti ahêgo daôm dom, bu mac atap Anötö ndê mwasiñ sa su. ¹⁵ Apo Kilisi sa ti Pômdau ndöc nem njalôm. Akôc gauc napan pi Anötö ndê mwasiñ nayham nanj mac tamkwê ambo, dec têt bocke lau bu sêndac mac pi gên dau, nanj mac atôm bu awhê gên dau nahu sa têt naci. ¹⁶ Magoc akôm gên dau ti asap lêng malô dôn, ma atoc lau honj sa. Ayob daôm bu asa nem lêng honj napep enj, dec oc tôm bu ambo ti atac pa su bu mac nem giso mbasi. Ma lau nanj sêpu lêng nayham nanj mac asa tu akên whiñ Kilisi-nga, nanj oc maya dau tu naci si yom-nga. ¹⁷ Anötö bu kên nasawa têt lau bu sêkên jawapac têt mac tu akôm mêtê nayham-nga, nanj nayham, hôc gêlêc sêkên jawapac têt mac tu akôm mêtê sac-nga.

Kilisi ndê mbac ndu na-ñandô

¹⁸ Bu Kilisi dau mbac ndu tidim tiger tu lau honj si sac-nga. Kilisi in ngac gitên, tiger in hôc jawapac dau ô yac lau dakôm sac-nga, bu êmasañ lêng datigasuc Anötö-nga. In mbac ndu gitôm ñamalac ti ñamlic nom-nga, magoc Anötö unj in sa ti ñalau. ¹⁹ Ma ti ñalau dec in gi hoc ndê tisa jawawê asê, têt ñalau nanj sêndöc gapocwalô. ²⁰ Ñalau dinanj, † naci dangapêc têt Anötö têt Noa ndê têt. Têt têt dinanj Anötö kôc ndê njalôm dôn, ma honj Noa bu ndic dabiñ wanj atu nanj in sô. Ma wanj dau gêm lau 8 solop si têt ndoc bu sunj atu. ²¹ Bu dau tôm d ôhônj tu busanju nanj gêm mac lau têt kwahic dec-nga si. Busanju dau gêm mac sa bu kên-wasiñ ñadômbwi ñamlic-nga su nambwa dom. Magoc bu dau gêm mac si bu in piñ mac dôn am damiñ Yisu Kilisi tu in ndê tisa akên lau batê-nga, ma têt asê bu mac amatiñ pwac awhiñ Anötö bu asa nem lêng jawasi enj ambo in angô-nga. ²² Ma Kilisi dau pi undambê gi su, ma ndöc Anötö ndê andô-nga, ma anela ma gôlinj ti ñaclai honj sêsöc in ñapu.

Lau sêkên whiñ-nga si lêng

⁴ Kilisi hôc ñandê ma mbac ndu tôm ñamalac, ma boc-dinanj dec akôc gauc pi in ndê lêng dinanj, ma amasanj daôm bu anjuc in. Bu asa nanj töt dau dom bu hôc ñandê tu Kilisi-nga, nanj têt asê bu in tec lêng mêtê sac-nga. ² Ma boc-dinanj mêtê sac njalôm ñagalac-nga oc tôm dom bu nem gôlinj in tiyham, ma in oc sa ndê lêng honj tôm Anötö ndê atac whiñ, e in ndê têt mbo tali-nga pacndê. ³ Bu têt baliñ hic su mac

† Yom dau nahu yêc awê dom. Lau ñatô gauc gêm bu ñalau dinanj, naci anela sac nanj dangapêc têt Anötö têt Noa ndê têt, dec in kên naci sêndöc gapocwalô ñapanj (alic Gen 6:1-3 ma 2 Pit 2:4). Ma lau ñatô gauc gêm bu naci lau nom-nga nanj dangapêc têt Anötö têt Noa ndê têt, nanj si ñalau. Ma yom nanj Yisu hoc asê têt ñalau dinanj, nanj bu têt asê têt naci bu in ku naci ti in ndê ñacyo honj dulu, têt ndoc in mbac ndu pi a gicso dau ma tisa tiyham.

akôm mêtê sac tidau-tidau, tôm lau nanj sem gauc Anötö, nanj sêkôm. Lau kainj dinanj sêngaminj dau têt mêtê sac danj dom. Sêkôm mêtê njalôm ñagalac-nga ti mockainj-nga maya pac, senj asam ti sênôm gên êñinj naci-nga napanj, ma sêkôm mêtê sac tu sênem akind gwam-nga. ⁴ Ma kwahic dec sêlic bu mac lau akên whiñ-nga ahu naci si mêtê wachuc ti lêng sêkôm mêtê sac bambaliñ-nga sinj su, dec naci gauc gêm yom daêsam ma sêmbaliñ yom ñamalic daêsam pi mac, tu sêpu mac-nga. ⁵ Magoc Anötö oc êñsu lau dau pi naci si mêtê têt in ndê bêt êmatôc lau-nga. In kêmasanj dau su bu êñsahê lau nanj sêmba tali ti naci nanj sêmbac ndu su. ⁶ Tu yom dinanj-nga dec sêhoc jawawê nayham asê têt lau. Ma lau nanj sêmbac ndu su, nanj si sêmbac ndu kêkuc lêng matôc-nga nanj lau nom-nga honj sic waê bu sêtap sa tu sêkôm sac-nga. Magoc tu naci sêngô jawawê nayham su-nga, dec naci si gatu gitôm bu oc mbo tali whiñ Anötö.

⁷ Têt menj kênpiñ su bu gên kwahic dec-nga honj oc ninja. Bocdinanj atimêtê daôm napep ma ambo ti gauc jawawê tu atên mbec-nga. ⁸ Asap mêtê atac whiñ asidôwai-nga dôn hôc gêlêc mêtê nayham honj su. Bu asa nanj mêtê atac whiñ-nga gêm in ahuc, nanj tôm bu suc sac bocke nanj in ndê asidôwai sêkôm têt in ñapanj, nanj kwi. ⁹ Akôc lau sa ti andic ya naci, ma akôm ti atac nayham enj. ¹⁰ Anötö gic sam in ndê mwasiñ têt mac honj bu akôm gwelenj tidau-tidau. Akôc mwasiñ dau sa nambwa dom, magoc mac tiger-tiger anem akind nem asidôwai napep tôm mwasiñ dau puc mac dôn. ¹¹ Am asa nanj tap mwasiñ hoc yom asê-nga sa, nanj sôm yom tôm Anötö dau sôm yom sa am whamsunj. Am asa nanj bu nem akind gôlôwac dabunj, nanj nem akind tôm licwalô nanj Anötö kên têt am. Ma tu sakinj tidau-tidau nanj mac honj akôm-nga, nanj dec lau oc sêmpiñ Anötö tu Yisu Kilisi-nga. Datoc in sa tu in ndê jawasi ti ñaclai-nga tôm têt honj ndi. Yomandô.

Lau nanj sêkên whiñ Kilisi oc sêtap kisa sa

¹² O anenj lau atac whiñ-nga. Asô tu jawapac ti kisa nanj kwahic dec mac ahôc, nanj-nga dom. Alic tôm gên wakuc nanj am gauc nahu, nanj dom. ¹³ Magoc atac nayham bu mac awêkainj Kilisi ndê lêng hôc ñandê-nga. Ma bocdinanj têt ndoc in mbu menj, ma lau honj sêlic in ndê jawasi atu, nanj mac oc atac nayham atu bocdinanj. ¹⁴ Lau bu sêpu mac tu Kilisi ndê ñaê-nga, nanj gauc nem mwasiñ atu nanj mac atap sa su, bu Anötö ndê Ñalau ti jawasi atu mbo whiñ mac.

¹⁵ Aô gasôm yom dec hêganônj ñandê ti ñagêyô nanj lau sêhoc tu sic yomsu nom-nga popoc-nga dom. Mba. Bu mêtê dandic ñamalac ndu-nga, danem kanj gên-nga ma tanjalôm lau danj si yom-nga, nanj gic waê lau sêkên whiñ-nga dom. ¹⁶ Magoc mac bu ahôc ñandê tu anjuc Kilisi-nga, nanj mayam daôm dom, magoc ampiñ Anötö bu in hê Kilisi ndê ñaê pi mac. ¹⁷ Bu jawapac bocke nanj tap yac sa têt têt kwahic-nga, nanj menj bu êñsahê Anötö ndê lau yac munj. Bocdinanj oc ñalên mba bu lau nanj sêkên whiñ Anötö ndê jawawê nayham dom, nanj sênjêc saê ti jawapac têt

têm nambu-nga. ¹⁸ Tôm yom nan sêto yêc nan sôm bu: Lau gitên nan sêtap Anötö ndê mwasiñ nem nac si-nga sa, nan sênjêc nawapac dom. Bocdinañ lau nan danjapêc têt Anötö ma sêkôm sac napan, nan oc sêlhô su dom andô.

[Prov 11:31]

¹⁹ Bocdinañ Anötö bu kên nasawa têt lau bu sêkên nawapac têt mac lau nan ati in ndê, nan gauc nem yom daêsam e ahu mêtê nayham siñ dom. Magoc akên daôm sambuc asôc in amba napa, bu in kêmasan mac ti gêt honj, ma oc hu mac siñ dom.

Pita gêm la lau bata ma lau wakuc ti lau honj

5 Kwahic dec aô bu wanem la lau bata nan sêyob mac. Aô daun ngac bata dan, ma aô daun galic Kilisi hôc nandê ma mbac ndu. Ma aô oc wawêkain in ndê nawasi nan oc meñ sa tiawê têt bêt in mbu meñ-nga. ² Mac lau bata, ayob Anötö ndê domba nan sêmbo mac nem gôlinj napa, nan napep. Akôm tu lau sênjalinj mac sa ti sêkac mac-nga dom, me tu akôc nâoli-nga dom, magoc ayob nac ti atac nayham ma ti nem nalôm sambuc tu anem akinj Anötö-nga. ³ Ma atôc dôhôn nayham têt Anötö ndê domba nan sêmbo mac napa. Mac nadau nac, magoc atoc daôm sa me akôm gêt ti nanga têt nac dom. ⁴ Ma têt ndoc Yisu, nan ti lau sêyob domba-nga honj si ngac atu, nan mbu meñ, nan in oc kôc mac sa ma kên nâoli nayham ti nawasi atu têt mac, nan oc ninga dom.

⁵ Mac lau wakuc, danam wambu ti asôc nem lau bata napa. Ma mac lau honj akôc gauc daêsam pi daôm me apo daôm sa hôc gêlêc nem asidôwai dom, magoc ambo ti angwiniñ daôm. Bu Anötö ndê yom dan, sêto yêc bocdec bu:

Anötö kêtwinij lau nan sêtoc dau sa, magoc kêmwasij lau nan sênjwiniñ dau.

[Prov 3:34]

⁶ Tu dinañ-nga dec ambo Anötö ndê nâclai napa ma angwiniñ daôm, ma bocdinañ têt ndoc nan in gêlêc nayham, dec in oc po nem wêem sa. ⁷ Gêt bocke nan kên wapac mac, nan akên sip Anötö amba, nahu bu in gauc gêm mac napan, ma tac whiñ bu nem mac sa.

⁸ Atimêtê daôm napep ma anem ali, bu mac nem nacyo Sadañ kêsâlê nasawa tu bu êntôm mac-nga napan. In gitôm layon nan tan atu ma kêsêlên kêtihî napan ma kêsâlê gêt tu neñ-nga. ⁹ Alhac nanga ma asap nem akên whiñ dôñ bu akên nasawa dan têt Sadañ dom, ma amasuc in su. Ma gauc nem bu mac nem asidôwai sêkên whiñ-nga nan sêmbo nom ngamenj honj, nan sênjashê nawapac kainj tigenj tôm mac.

¹⁰ Anötö in mwasiñ honj nadau nan kêtalêm mac sa bu pinj mac dôñ anem daminj Kilisi, ma awêkainj in ndê nawasi nan oc ninga dom. Nasawa saurj in oc êngaho mac su yêc nawapac nan kwahic dec mac ahôc, ma in oc ndic señenj mac ma puc mac dôñ na in ndê nâclai, bu alhac nanga. ¹¹ In ndê nâclai atu oc yêc napan. Yomandô.

Pita gic bata ndê yom

¹² Sailas nan galic gitôm anenj asidôwa nandô tu puc aô dôñ-nga, nan gêm aô sa dec alu ato bapia apê dindec têt mac. Bapia dau bu puc yom pi Anötö ndê mwasiñ dôñ bu gêt nandô, ma êngilî mac bu tamkwê mwasiñ dau napan.

¹³ Lau sêkên whiñ-nga nan sêndôc malac Babilon, [†] nan Anötö kêtalêm sa sêti in ndê lau sêwhiñ mac, nan sêkên si acsalô têt mac. Ma Mak, nan galic gitôm anenj balê, nan bocdinañ. ¹⁴ Akam daôm ankuc lau sêkên whiñ-nga si lêt. Yom malô têt mac honj nan akên whiñ Kilisi.

[†] Pita to yom pi malac Babilon, magoc lau daêsam gauc gêm bu yom dau hêganônj malac Rom.

2 PITA

Yom whê bapia dindec sa-nga

Pita to ndê bapia tilu-nga hêganôn lau sêkên whiŋ-nga naŋ sêmbô babalip yêc nom ŋagamenŋ tidau-tidau. Inŋ to bu kên puc ŋac pi kêdôhônŋaga tasanŋ daêsam naŋ sêhôn asê. Lau dau sêndôhônŋ lau bu Yisu oc mbu menŋ dom, ma sêsôm bu mêtê sac inŋ mêtê ŋayham.

Pita po lau sêkên whiŋ-nga sa tu ŋac si lêng ti sakiŋ-nga ma kêgilí ŋac bu sêlhac ŋaŋga tu Yisu-nga. Inŋ whê sa bu Yisu mbu menŋ ŋagahô dom, ŋahu bu Anötô atac whiŋ bu lau hoŋ sênem dau kwi, ma sêtap Anötô ndê mwasiŋ nem ŋac si-nga sa, dec tiŋambu Yisu oc mbu menŋ. Ma inŋ kên puc lau pi ŋagêyô sac naŋ gic waê kêdôhônŋaga tasanŋ, ma pi lau hoŋ naŋ sêtec yom ŋandô ma sêsap mêtê sac dôn.

Pita gic hu ndê bapia tilu-nga

1 Aô Saimon Pita, Yisu Kilisi ndê aposel ti ndê ŋac akiŋ, gato bapia dindec têng mac lau naŋ akên whiŋ inŋ. Anötô kêmwasinŋ mac awhiŋ yac ŋa mwasiŋ ŋayham kêlêc, dec dati lau dakên whiŋ-nga. Ma yac dakên whiŋ bocdec bu, Anötô gêlic yac datôm lau gitên tu Yisu Kilisi, yac neŋ Anötô ma Ngac Gêm Yac Si-nga, naŋ ndê lêng gitên-nga. ² Yac aterŋ mbec bu Anötô kên gauc têng mac bu anyalê inŋ yac neŋ Pômdau Yisu Kilisi, e inŋ si mwasiŋ ti yom malô êŋsalê mac ahuc.

Anötô ndê kêyalinŋ ti kêgalêm yac sa ŋa-ŋandô

³ Anötô kêgalêm yac sa, ŋahu sip inŋ dau ndê ŋawasi atu ti ndê mêtê gitên. Ma inŋ kêmwasinŋ yac ŋa inŋ dau ndê ŋaclai atu, dec puc yac dôn bu dambo tanŋi ti datoc inŋ sa ŋapep ŋa yac neŋ lêng hoŋ. Ma yac datôm bu dakôm bocdinaŋ, ŋahu bu inŋ ndê ŋaclai gêm yac sa bu tanŋalê inŋ tidôn. ⁴ Ma tu inŋ dau ndê ŋawasi ti mêtê gitên-nga, dec inŋ gic bata bu kên mwasiŋ atu ma ŋayham kêlêc têng yac. Ma mwasiŋ dau oc kôm gwelenŋ yêc yac neŋ ŋalôm, tu bu nem yac kwi-nga e dasa neŋ lêng gitên ti dabuŋ eŋ ma datôm inŋ dau, ma dalhô su yêc lêng dandiŋaŋ-nga naŋ gic waê lau naŋ sêsap mêtê ŋalôm ŋagalac-nga dôn.

⁵ Tu yom hoŋ dinaŋ-nga dec ayob daôm ŋapep bu mac nem akên whiŋ ti gêng ŋandô mbasi-nga dom. Asa nem lêng akên whiŋ-nga ti nem ŋalôm sambuc, ma asap mêtê ŋayham dôn. Ma ati lau tigauc tu lêng ŋayham bu asa-nga. ⁶ Atimêtê daôm ŋapep, ma alhac ŋaŋga eŋ. Asa nem lêng hoŋ ŋapep eŋ, tu bu atôc asê bu mac atoc Anötô sa. ⁷ Ma asap mêtê atac whiŋ nem asidôwai-nga dôn e andic dabiŋ nem lêng atac whiŋ lau hoŋ-nga. Nalênŋ dinaŋ dec mac nem akên whiŋ oc ti gêng ŋandô mbasi-nga dom. ⁸ Mêtê hoŋ dinaŋ bu êŋsôwec tiatu-tiatu ŋapaŋ e tidôn mac ŋandô, dec mac

nem gauc anyalê yac neŋ Pômdau Yisu Kilisi-nga oc ti gêng ŋambwa ma ŋandô mbasi-nga dom. ⁹ Bu asa naŋ sôm bu inŋ kêyalê Pômdau, magoc kôm mêtê ŋayham-ŋayham dinaŋ dom, naŋ gitôm ŋamalac tandô pec naŋ gêlic gameŋ dom, ma inŋ kêlhiŋ siŋ bu sac hoŋ naŋ inŋ kôm muŋ-nga, naŋ Anötô suc kwi su ma kêgwasiŋ inŋ ndê ŋalôm ŋawasi sa.

¹⁰ Tu dinaŋ-nga aneŋ asidôwai, aŋsahê ŋaŋga bu asap mêtê ŋayham hoŋ dinaŋ dôn, tu bu tôc asê bu Anötô kêyalinŋ ti kêgalêm mac sa ŋambwa lec dom. Nahu bu mac bu asap mêtê dau dôn, dec oc tôm dom bu mac apeŋ. ¹¹ Ma bocdinaŋ Anötô oc kôc mac sa atôm lau ti waê atu, bu ambo gameŋ naŋ yac neŋ Pômdau ti Ngac Gêm Yac Si-nga Yisu Kilisi gêm gôlinŋ, naŋ oc yêc ŋapaŋ.

Pita tec bu sêŋlhiŋ yom ŋandô siŋ

¹² Tu dinaŋ-nga dec aô bu wakênŋ puc mac bu gauc nem yom hoŋ dinaŋ ŋapaŋ. Aô kayalê bu mac akôc yom ŋandô sa ma anyalê tidôn su. ¹³ Magoc aô galic ŋayham bu wakênŋ puc mac tôm aneŋ têm wambo tanŋi-nga hoŋ bu aŋlhiŋ yom dau siŋ dom. ¹⁴ Bu Pômdau Yisu Kilisi hoc asê têng aô bu aneŋ têm wahu nom dindec siŋ-nga menŋ kêpiŋ su. ¹⁵ Bocdinaŋ kwahic dec aô tac whiŋ ŋandô bu mac anyalê yom hoŋ dindec tidôn sambuc yêc nem ŋalôm, bu têng ndoc aô bu wahu mac siŋ, naŋ mac oc gauc nem yom dindec ŋapaŋ, ma akôm ŋandô sa.

Pita puc lau aposel ti propet si yom dôn bu yom ŋandô

¹⁶ Yom naŋ yac lau aposel ahoc asê têng mac pi Pômdau Yisu Kilisi ndê ŋaclai ti ndê bêc mbu menŋ-nga, naŋ ŋahu sip yom ŋambwa naŋ ŋamalac gauc kê dom. Mba. Yac dauŋ alic inŋ ndê ŋaclai ti ŋawasi atu su. ¹⁷ Bu yac ambo awhiŋ Kilisi yêc lôc dabuŋ, ma aŋgô inŋ Damba Anötô ŋawasi ŋadau ndê awha naŋ sa akên un-

dambê. Anötö dau toc Kilisi sa, ma po in ndê waê sa tẽn ndoc in sôm yom pi in bocdec bu, "Aö neñ atungac dau dindec. Aö galic in ñayham, ma atac whin in ndu andô."

¹⁹ Gẽn hoñ nañ yac alic ti angô, nañ puñ yom nañ propet akwa-kwa sêhoc asê ti sêto muñ su, nañ dôn tẽn yac. Bocdinañ atôc gwaniñ yom dau ñapep, bu whê nem gauc sa pi yom ñandô, gitôm ya ñawê nañ pô gameñ ñasec. Ma asap yom dau dôn e Kilisi mbu meñ, ma tôc gẽn hoñ tiawê tẽn mac, gitôm Têtênda bêbêc-nga pi meñ ma bêt wakuc meñ sa. ²⁰ Ma anyalê gẽn atu dañ bocdec bu, yom hoñ nañ Anötö ndê propet sêto, nañ ñadañ ñahu yêc ñac dau-nga dom. ²¹ Bu yom nañ propet sêhoc asê, nañ ñahu yêc ña-malac dom, magoc sêhoc Anötö dau ndê gauc ti yom asê tôm Ñalau Dabuñ kac ñac.

Kêdôhônwaga tasan oc sêmen

2 Magoc propet tasan sêmbo lau Israel-nga ñalôm, sêwhin Anötö ndê propet ñandô, ma ñalên tigen kêdôhônwaga tasan oc sêtisa yêc mac lau akên whin-nga nem toñ ñalôm bocdinañ. Nac oc sêñsau bu sêndôhôn yom ñandô, magoc yom dau in yom tasan, ma gitôm bu tim lau e sêninga gacgeñ. Yom ñandô pi Pômdau nañ gêmlihi ñac su, nañ ñac oc sêsêc ahuc, ma bocdinañ dec tẽn bêt ñambu-nga, Anötö oc tin ñac su sêninga ñagahô eñ. ² Nac oc sêtim lau daêsam nañ sêkên whin gwalec, e sêñkuc ñac ma sêkôm mêtê mayan-nga tidau-tidau tôm ñac dau sêkôm. Ma tu ñac si lên dinañ-nga, dec lau ñatô oc sêpu yac lau dakên whin-nga neñ lên yom ñandô-nga. ³ Nac lau atac whin mone-nga, dec ñac oc gauc kê min tu sêndôhôn mac-nga, ma sêmbac-sêmbac yom mac bu anemlihi ñac. Magoc yom matôc-nga nañ Anötö kêmatiñ tidôn muñ su tu sêninga-nga, nañ hôn ñac gitôm ñacyo nañ yêc bêt dom, magoc gêm nenen ñac mbo.

Lau sac oc sêwê Anötö ndê matôc sa dom

⁴ Akôc gauc pi yom dindec. Anela nañ sêkôm sac, nañ Anötö hu ñac si yom sin dom, magoc kên ñac sêndôc gapocwalô lambwam-nga, bu sêndôc ñasec ñalôm e tôm bêt matôc-nga hôt asê. ⁵ Ma lau nañ sêkôm sac tẽn têm ñamata-nga, nañ Anötö hu ñac si yom sin dom bocdinañ. Mba. In kên bu suñ atu ma señ lau sac hoñ su sin, magoc Noa nañ tôc lên gitên ti ndê gôlôwac 7, nañ Anötö gêm ñac sa. ⁶ Ma gauc nem malac atu Sodom ma Gomora ti lau hoñ nañ sêndôc dinañ, nañ Anötö kên ya gẽn su e ñadaê ñambwa yêc. Gẽn dau tôm dôhôn pi gẽn nañ lau nañ sêsap mêtê sac dôn, nañ oc sêtap sa tẽn bêt ñambu-nga. ⁷ Tẽn ndoc dinañ Anötö kêgaho Lot su yêc malac Sodom, bu in ñgac gitên nañ ñalôm ñawapac ñandô tu lau sac malac dinañ-nga si mêtê ñadômbwi tidau-tidau-nga. ⁸ Yomandô. Lot in ñgac gitên ma ndê ñalôm ñawasi. Ma mêtê sac nañ in ñgô ti gêlic yêc malac dinañ tôm bêt hoñ, nañ kên wapac in ndê ñalôm. ⁹ Yom hoñ dinañ tôc asê bu lau nañ sêsap Anötö ti ndê lên

dôn, nañ Pômdau gitôm bu nem ñac si yêc ñawapac ti saê nañ tap ñac sa. Ma in gitôm bu hê lau sac si yom dôn e in kên ñagêyô tẽn ñac tẽn bêt ñambu-nga. ¹⁰ Ma in oc kên ñagêyô sac sambuc tẽn lau nañ sêñkuc mêtê ñalôm akwa-nga nañ kôm ñac ñadômbwi sa yêc in angô-nga, ma sêtec bu sêsôc Pômdau me lau dañ ñapu.

Kêdôhônwaga tasan si lên

Kêdôhônwaga tasan nañ sêmbo sêwhin mac, nañ sêtoc dau sa ma sêkôm gẽn hoñ yêc lau angô-nga ti maya pac. Nac sêtoc dau dom tu sêsôm yom sac-sac pi Anötö ndê lau ti ñawasi. ¹¹ Anötö dau ndê anela nañ si ñaclai ti ñanga hôt gêlêc ñac lau dau si su, nañ sêngôlin yom me sêsôm yom sac dañ pi lau ti ñawasi yêc Pômdau angô-nga dom. ¹² Magoc kêdôhônwaga tasan dinañ sêsôm yom sac-sac daêsam pi Anötö ndê gẽn nañ sênyalê ñahu dom. Nac sêtôm bôclai nañ sênyalê lên malô ti gauc ñayham dañ dom, nañ lau sêlô sip huc ma sic ndu. Ma tôm bôclai sic waê bu sêninga, dec kêdôhônwaga tasan dinañ oc sêninga bocdinañ.

¹³ Anötö oc kên ñagêyô sac tẽn ñac ô sac nañ sêkôm tẽn lau. Nac atac whin mêtê sênôm ti sênen asam-nga, ma maya mbasi dec sêkôm tẽn acsalô eñ. Tẽn ndoc sêndôc ti señ gẽn sêwhin mac, nañ sêhu si mêtê sac sin dañ dom, ma bocdinañ sêkôm mac nem waêm ñayham tisac. ¹⁴ Nac lau tagatu mockaiñ-nga, nañ si ñalôm ti gauc sap mêtê sac dôn ñapan. Nac sêtim lau nañ si sêkên whin babalê, ma sêhê ñac bu sêkôm sac sêwhin ñac. Ma ñac lau gwalam akwa tu tagatu lau si gẽn-nga. Bocdinañ dec sic waê bu sêtap Anötö ndê atac ñandê sa. ¹⁵ Nac sêhu lên solop sin gacgeñ, ma sêñkuc Beo atungac Balam ndê lên. Ngac dau atac whin mone hôt gêlêc, dec kôm sac tu tap awa sa-nga. ¹⁶ Ma tu in ndê lên dinañ-nga dec Anötö kên donki dañ sôm in. Donki dau in gẽn sôm yom-nga dom, tigen Anötö kôm in sôm yom tôm ñamalac, bu lhac propet dau ndê lên gauc mbasi-nga ahuc.

¹⁷ Lau dinañ sêtôm bubata nañ tibasô ma yawalec nañ mbu oc soc su ñinga ñagahô eñ. Anötö kêmasan gameñ ñasec atu dañ tu ñac sêndôc-nga. ¹⁸ Nac sêsôm yom ñambwa-ñambwa tu sêtoc dau sa-nga. Ma sêñsahê bu sêtim lau sêkên whin-nga wakuc bu sêmbu sêtên lên sac-nga nañ ñasawa apê eñ sêhu sin su, nañ sêndi. Nac sêngilí lau kaiñ dinañ bu sêsa lên ñalôm ñagalac-nga, nañ meñ akên ñalôm akwa. ¹⁹ Nac sêndôhôn lau dau bu yao dañ yêc dom, dec sêtôm bu sêkôm gẽn tôm si atac whin. Magoc ñac dau ñac lau akiñ ñambwa ma mêtê sac ti ñac si ñadau. Tôm mac anyalê su, gẽn sake nañ ndê ñaclai gêm gôlin yac, nañ ti yac neñ ñadau ma tam akiñ in. Tu mêtê sac dinañ-nga, dec sic waê bu sêninga.

† Lau ti ñawasi - yêc ndê bapia, Pita to yom tigen nañ 'ñawasi.' Lau ñatô gauc gêm bu yom dau hêganôn anela, magoc lau ñatô gauc gêm bu yom dau hêganôn lau sêkên whin-nga, me lau sêkên whin-nga si lau bata.

²⁰ Bu lau naŋ sênyalê yac neŋ Pômdau ma Ngac Gêm Yac Si-nga Yisu Kilisi, naŋ sêhu lêng sêninga-nga siŋ su. Magoc ŋac bu sêmbu sêtên lêng sac-nga dau tiyham, goc mêtê sac ku ŋac dulu. Nac sêkôm dandi sêtisac sambuc, hôc gêlêc ŋamata-nga su. ²¹ Nac bu sênyalê lêng gitên daŋ su dom, naŋ oc ŋayham hôc gêlêc sênyalê su ma sêhu siŋ, ma sêpuc dômbwê Pômdau ndê yomsu dabuŋ naŋ aposel sic dulu têng ŋac. ²² Gauc nem yom gôliŋ lu naŋ lau sêsôm bocdec bu, “Giam daŋ guluc ma kac dau kwi gi gêng tiyham,” ma “Bôc naŋ sêngwasinŋ ŋawasi sa, naŋ mbu gi gic matob tiyham.” Yom gôliŋ lu dinaŋ hêganônŋ lau tasanŋ dinaŋ solop. Nahu bu sênyalê Pômdau su, magoc sêmbu sêtên lêng sac-nga tiyham.

Pômdau ndê bêc mbu meŋ-nga

3 O aneŋ lau atac whiŋ-nga, kwahic dec aô gato bapia tilu-nga têng mac. Bapia lu-lu bu sêpuc yom ŋandô naŋ akôc sa su, naŋ dônŋ yêc nem gauc ŋapanŋ, ma bu êngilí mac bu akôc gauc ŋayham eŋ. ² Aô tac whiŋ bu mac akôc gauc tiyham pi yom naŋ propet dabuŋ sêhoc asê muŋ su, ma pi yom naŋ yac neŋ Pômdau ma Ngac Gêm Yac Si-nga gic atu ma kên têng lau aposel bu sêndic dulu têng lau.

³ Gêng atu naŋ aô bu wakênŋ puc mac pi, naŋ bocdec bu. Gauc nem bu têng têng ŋambu-nga lau oc sêmeŋ naŋ sêkôm gêng hoŋ tôm ŋac dau si atac whiŋ, ma sêsu mac susu ma sêpu Anötô ndê lêng. ⁴ Nac oc sêsôm, “Yisu sôm bu oc mbu meŋ ma kôm gêng hoŋ tiwakuc, a? Inŋ mbo nde? Têng ndoc damanŋ sêmbac ndu ma meŋ têng kwahic dec, naŋ dalic bu gêng daŋ tiwakuc dom, ma gêng hoŋ yêc tôm têng ŋamata-nga andô, têng ndoc nom ti gêng hoŋ sêhoc asê ma kêsêlênŋ meŋ.” ⁵ Lau naŋ sêsôm yom kainŋ dinaŋ, sêsêc Anötô ndê ŋaclai, naŋ sênyalê su, naŋ ahuc. Bu ŋac sênyalê su bu wandêc daŋ su Anötô sôm yom ŋa whaŋsunŋ ŋambwa ma undambê hôc asê, ma inŋ sôm bu bu lêc dau sa ndi poc dau-nga, e gameŋ tibasô yêc bu ŋasawa. ⁶ Ma tinambu inŋ kên bu dau dinaŋ suŋ e seŋ nom ti gêng hoŋ su siŋga. ⁷ Ma Anötô kêmatinŋ yom tidônŋ whiŋ, bu ya oc neŋ undambê ti nom kwahic dec-nga su, têng bêc naŋ inŋ oc êmatôc lau hoŋ, ma seŋ lau sac su sêninga.

⁸ O aneŋ lau atac whiŋ-nga. Anŋhiŋ siŋ dom bu Pômdau gêlic bêc tigenŋ gitôm yala 1,000, ma yala 1,000 gitôm bêc tigenŋ. ⁹ Lau ŋatô sêlic bu Pômdau mbu meŋ ŋagahô dom, dec sêkôc gauc so ma sêsôm bu yom ŋatô naŋ inŋ gic bata su, naŋ inŋ oc kôm ŋandô sa ŋagahô dom. Magoc mba. Inŋ kôc ndê ŋalôm dônŋ tu mac-nga, ŋahu bu inŋ tec bu lau daŋ sêninga, magoc tac

whiŋ bu lau hoŋ sênem si ŋalôm kwi ma sêhu sac siŋ. Tu dinaŋ-nga dec inŋ mbu meŋ ŋagahô dom.

¹⁰ Magoc Pômdau ndê bêc mbu meŋ-nga oc hôc asê ŋapuc mbasi tôm lau kaŋ si ndoc sêmeŋ-nga. Undambê oc hê su ti ŋakêcsia atu, ma ya oc neŋ nom ti gêng hoŋ naŋ yêc nom ti umbonŋ ŋapu, naŋ su sêninga.

¹¹ Akôc gauc ŋapep. Gêng hoŋ oc sêninga ŋalên dinaŋ, ma bocdinaŋ dec mac gauc gêm bu lêng bocke solop gic waê yac lau dakênŋ whiŋ-nga bu taŋkuc? Solop bu mac asa lêng dabuŋ, ma akôm mêtê naŋ Anötô tac whiŋ eŋ. ¹² Ahônŋ Anötô ndê bêc ŋambu-nga ti aŋkuc lêng bocdinaŋ, ma akôm gêng hoŋ tu bu bêc dau hôc asê ŋagahô-nga. [†] Têng bêc dinaŋ ya oc neŋ gêng undambê-nga ti gêng nom-nga hoŋ su. ¹³ M agoc Pômdau gic bata nom ti undambê wakuc têng yac, naŋ oc ti lau gitên si gameŋ sêmbu-nga. Kwahic dec yac taŋkwê bu dambo dinaŋ, ma dahônŋ bu gêng dau hôc asê.

¹⁴ Aneŋ lau atac whiŋ-nga, mac akênŋ batam gêng dau ambo, ma tu dinaŋ-nga dec akênŋ nem ŋalôm sambuc bu asa nem lêng hoŋ gitên eŋ, e bêc ŋambu-nga hôc asê. Ma bocdinaŋ dec Pômdau oc tap giso daŋ sa yêc mac-nga dom. Inŋ oc lic bu mac nem lêng hoŋ ŋawasi, ma mac oc atôm bu ambo inŋ aŋgô-nga ti yom malô.

¹⁵ Anyalê bu Pômdau gic têku inŋ ndê têng mbu meŋ-nga ma kôc ndê ŋalôm dônŋ, tu bu kênŋ ŋasawa têng lau daêsam bu sênem dau kwi ma sêtap inŋ ndê mwasiŋ nem ŋac si-nga sa. Anötô kênŋ gauc ŋayham têng yac neŋ asidôwa atac whiŋ-nga Pol, dec inŋ to yom kainŋ tigenŋ têng mac. ¹⁶ Yêc inŋ ndê bapia hoŋ inŋ to yom pi gêng hoŋ dindêc. Yom ŋatô naŋ inŋ to sip ndê bapia, naŋ ŋahu sip ŋalôm gi, ma lau gauc babalê naŋ sêkênŋ whiŋ gwalec, naŋ sêŋsônŋ Pol ndê yom ŋatô ma sêŋsônŋ Anötô ndê yom naŋ sêto yêc, naŋ ŋatô bocdinaŋ. Tu ŋac si lêng dinaŋ-nga dec ŋac oc sêninga.

¹⁷ O aneŋ lau atac whiŋ-nga naŋ asap Kilisi dônŋ ambo. Aô gakênŋ puc mac gwananŋ su, ma bocdinaŋ dec ayob daôm ŋapep bu lau naŋ sêsôc Anötô ndê yom ŋapu dom, naŋ sêŋsônŋ mac, me sêkac mac su yêc Kilisi dom. ¹⁸ Asap yac neŋ Pômdau ma Ngac Gêm Yac Si-nga Yisu Kilisi ndê mwasiŋ dônŋ, bu nem ŋandô daêsam yêc mac nem ŋalôm, ma mac nem gauc anyalê inŋ-nga êŋsôwec tiatu-tiatu ndi e ati gwalam akwa akênŋ whiŋ-nga. Datoc inŋ ndê waê sa kwahic dec ma tôm bêc sambob. Yomandô.

[†] Yêc ŋabatinŋ 9 Pita sôm bu Pômdau gic têku inŋ ndê têng tu mbu meŋ-nga bu kênŋ ŋasawa têng lau bu sêkac si ŋalôm kwi. Ma yêc Matyu 24:14 Yisu sôm bu bêc ŋambu-nga oc hôc asê dom e ŋawaê ŋayham nem nom ŋagameŋ hoŋ ahuc. Pita gêm la lau dau bu sêsa lêng gitên eŋ, tu bu lau sêlic ma sêkênŋ whiŋ Yisu-nga. Yac dakôm bocdinaŋ, ma datenŋ mbec ti dapuc gwelenŋ ŋawaê ŋayham-nga dônŋ, dec bêc ŋambu-nga dau oc hôc asê ŋagahô.

1 JON

Yom whê bapia dindec sa-nga

Ngac nan to bapia dindec, nan whê dau sa yêc bapia dau ñalôm dom, magoc lau tigua daêsam sêsôm bu Jon, Yisu ndê aposel nan to Jon ndê ñawaê ñayham, nan to bapia dindec whiñ. In to bapia dindec gic lau sêkên whiñ-nga hon ñawaê. Lau ñatô gauc gêm bu Jon to bapia dindec têt ndoc in ti ñamalac andô ma ndôc malac Epesas, ma bocdinañ in to bu lau gameñ Esia-nga sêsam muñ.

Jon kên puc lau sêkên whiñ-nga pi kêdôhônwaga tasan nan sêsôm bu ñamalac si ñamlic ma gêt nom-nga hon tisac su. Bocdinañ sêsôm yom pi Anötö ndê Atu (Mesaya) bocdec bu, oc tôm dom bu in sip nom ma mbo tôm ñamalac. Ma sêsôm bu Yisu in ñamalac ñambwa, ma sêkên whiñ dom bu in Anötö ndê Atu me Anötö ñandô. Ñac sêtoc lau si gauc sa kêlêc ma sêsôm bu datap gauc sa, dec tôm bu dambo dawhiñ Anötö. Ma sêlic ñamalac si lêt gitôm gêt ñambwa, dec sêhêgo dau pi mêtê atac whiñ-nga dom, ma gauc gêm bu oc tôm bu lau sêkên whiñ-nga sêkôm mêtê sac ñapañ.

Jon kên puc in ndê lau bu sêsôc yom tasan kain dinañ ñapu dom, ma sêsap yom ñandô pi Yisu Kilisi ma mêtê atac whiñ-nga dôn ñanga.

Anötö ndê Atu meñ mbo nom ti ñamalac ñandô

1 Yac bu ahoc yom ñandô asê têt mac, pi Yisu nan dasam bu 'Yom Tanli-nga.' In yac neñ dambo tanli ñapañ-nga ñahu, nan mbo whiñ Damañ Anötö têt têt ñamata-nga andô, ma tinambu hoc dau asê têt yac. In meñ mbo nom whiñ yac, dec yac alic in pi tanôn, amasec in ña aman, ma angô in dau ndê yom. Ma bocdinañ dec yac bu apuc yom pi tanli ñahu dau dôn bu yom ñandô. ³ Aêc! Yac ahoc yom asê têt mac, pi in nan yac alic ti angô su. Yac atac whiñ bu mac akôc yom dau sa, dec yac hon oc dapiñ dauñ dôn ti dasap yom ñandô pi Yisu dôn. Ma yom ñandô dau oc piñ yac hon dôn danem damiñ Damañ Anötö lu in ndê Atu, Yisu Kilisi. ⁴ Yac ato yom dindec têt mac, ma akên batan bu mac oc akôc sa, dec oc kôm yac hon datisambuc.

Tanşêlên dambo Anötö ndê ñawê ñalôm

⁵ Ñawaê nan Yisu dau gic dulu têt yac, nan yac ahoc asê têt mac bocdec bu, Anötö in Ñawê Nadau, ma mêtê ñasec-nga dan yêc in-nga dom. ⁶ Bocdinañ yac bu dasôm bu dati Anötö ndê lau, tigen dasa lêt ñasec-nga, goc yac lau tasan, ma tanşuc yom ñandô dom. ⁷ Magoc yac bu dasa neñ lêt dambo ñawê ñalôm gitôm Anötö dau mbo ñawê ñalôm, dec ñawê dau piñ yac dôn dawhiñ dauñ, ma in ndê Atungac Yisu ndê dac oc êngwasiñ yac neñ sac hon su. ⁸ Yac bu dasôm bu yac neñ sac mbasi, dec oc tanşau dauñ, ma yom ñandô yêc yac neñ ñalôm dom. ⁹ Magoc yac bu dapu dauñ ma dahoc neñ sac asê têt Anötö, dec dakên

whiñ bu in oc suc yac neñ sac kwi, ma êngwasiñ yac neñ ñalôm ñawasi sa tiyham. Bu Anötö kôm gêt gitên en, ma dakên whiñ bu gêt bocke nan in kêmatiñ tidôn bu kôm, nan in oc kôm. ¹⁰ Yac bu dasôm bu yac neñ sac mbasi, nan têt asê bu dalic Anötö ndê yom gitôm yom tasan, ma in ndê yom ñandô dan yêc yac neñ ñalôm dom.

Yisu gêm yac awhañ têt Damañ

2 O aneñ balêkoc, aô atac whiñ bu mac ahu mêtê sac siñ gacgeñ, ma tu dinañ-nga dec aô gato yom dindec têt mac. Tigen yac neñ dan bu kôm sac ma pu dau, goc yac neñ ngac nem yac awhañ-nga mbo bu nem yac sa. In ngac gitên Yisu Kilisi, ma in oc lhac ñal-hu ma nem yac awhañ têt Damañ. ² In kên dau ti da ma mbac ndu ô yac, ma gêmlihi yac neñ sac ñatôp su. Magoc in kôm gêt dau tu yac tanşasên-nga dom, in gêmlihi lau nom-nga hon si sac ñatôp bocdinañ.

³ Yac bu daniñ wambu in ndê yomsu, dec oc têt asê bu tanşalê in tidôn. ⁴ Asa nan sôm bu, "Aô kayalê in tidôn," tigen daniñ wambu in ndê yomsu dom, nan kôm tasan, ma yom ñandô yêc in ndê ñalôm dan dom. ⁵ Magoc asa nan kôc Anötö ndê yom sa ma daniñ wambu, nan Anötö ndê mêtê atac whiñ-nga gêm ñandô su yêc in ndê ñalôm. Ma yac tanşalê bu dati Anötö ndê lau ñalên bocdec. ⁶ Yac bu dasôm bu dati in ndê lau, nan goc dasa lêt gitên tôm Kilisi dau man.

Yisu ndê yomsu pi mêtê atac whiñ-nga

⁷ Aneñ lau atac whiñ-nga. Aô bu wapuc yomsu nan mac akôc su têt ndoc mac akên whiñ tiwakuc, nan

dôn, magoc aô bu wato tòm yomsu wakuc dom. In yomsu akwa nañ mac aňgô tẽn ndoc lau sêhoc yom pi Yisu asê tẽn mac. ⁸ Magoc kwahic dec aô bu wato yomsu dau tiwakuc tiyham tẽn mac. Yisu ndê lẽn hoñ tõe yomsu ña-ñandô asê, ma mac nem lẽn wakuc kôm yomsu dau ñandô sa bocdinañ. Bu tẽn ñasec-ña kêpiñ bu pacndê, ma ñawê ñandô dau po asê su.

⁹ Asa nañ sôm bu in mbo ñawê ñalôm, tigen atac whiñ in ndê asidôwai dom, nañ gacgeñ mbo ñasec ñalôm. ¹⁰ Magoc asa nañ tac whiñ in ndê asidôwai, nañ mbo ñawê ñalôm, ma tu dinañ-ña gẽn dañ oc kôm in peñ dom. ¹¹ Aô wasôm tiyham, bu asa nañ gêlic in ndê asidôwa sac, nañ mbo ñasec ñalôm. In kêsêlên mbo ñasec, ma ñasec dau kôm in tandô tipec e in kêyalê gameñ nañ in kêsêlên mbo, nañ dom.

¹² O aneñ balêkoc, aô gato yom dindec tẽn mac, ñahu bu Anötö suc mac nem sac kwi su tu Yisu ndê ñaê-ña. ¹³ Ma aô gato yom tẽn mac lau andô, bu mac anyalê in nañ mbo tẽn tẽn ñamata-ña ma mbo ñapañ. Ma aô gato yom tẽn mac lau batac, bu mac aku Sadañ dulu su. O aneñ balêkoc, mac anyalê Damañ tidôn su, dec aô gato yom tẽn mac. ¹⁴ Mac lau andô, mac anyalê in nañ mbo tẽn tẽn ñamata-ña, ma mbo ñapañ, ma bocdinañ dec aô gato yom tẽn mac. Ma mac lau batac, mac alhac ñaña ma dañam wambu Anötö ndê yom nañ tidôn yêc nem ñalôm, ma mac aku Sadañ dulu su. Tu dinañ-ña dec aô gato yom dindec tẽn mac.

Dasap gẽn nom-ña dôn dom

¹⁵ Asa nañ tac whiñ gẽn nom-ña, nañ Damañ Anötö ndê atac whiñ yêc in ndê ñalôm dom. Bocdinañ atac whiñ nom ti gẽn nom-ña dom. ¹⁶ Nahu bu lau nañ atac whiñ gẽn nom-ña kêlêc, nañ sêsa lẽn ñalôm ñagalac-ña, ñac tagatu gẽn, ma sêtoc dau sa tu ñac si gẽn nom-ña-ña. Mêtê kaiñ dinañ in mêtê nom dindec-ña ñambwa, nañ ñadañ meñ akên Damañ Anötö dom. Mba! ¹⁷ Ma nom dindec ti mêtê nom dindec-ña gic waê bu ñiña, tigen asa nañ sap Anötö ti in ndê lẽn gitên dôn, nañ oc ñiña dom, in oc mbo tali ñapañ.

Kilisi ndê Nacyo †

¹⁸ O aneñ balêkoc atac whiñ-ña, tẽn kwahic dec-ña ti tẽn ñambu-ña. Mac aňgô su bu Kilisi ndê ñacyo oc meñ, ma kwahic dec Kilisi ndê ñacyo daêsam sêhoc asê yac su. Ma bocdinañ dec tanjalê bu tẽn ñambu-ña dau dindec. ¹⁹ Lau dinañ muñ-ña sêmbo sêwhiñ yac lau dakên whiñ-ña, magoc sêhu yac siñ, dec tanjalê bu ñac yac neñ lau solop dom. ñac bu yac neñ lau solop, oc sêhu yac siñ dom.

²⁰ Tigen Yisu kên Nalau Dabuñ sip mac nem ñalôm su, ma mac hoñ anyalê su bu yom bocke in yom ñandô. ²¹ Aô gato bapia dindec tẽn mac tu wawhê yom ñandô sa tẽn mac-ña dom. Mba! Mac anyalê yom

† Kilisi ndê ñacyo - yêc Yom Grik sêto 'anti-kristos.' Yom dau danem kwi bu 'In nañ bu kôc †Mesaya (Kilisi) ndê mala,' ma yom dau hêganôn lau tasan nañ sêñsau lau bu ñac Mesaya dau, ma sêsêc yom ñandô pi Yisu ahuc. Jon to yom ñatô pi ñac yêc 1 Jon 4:1-6.

ñandô su, ma yom tasan dañ meñ akên Yom Nandô Nalau Anötö dom. ²² Aô bu watôc ñgac tasan-nda asê tẽn mac. Asa nañ sôm bu Yisu in †Mesaya dom, nañ Kilisi ndê ñacyo, ma sêc yom ñandô pi Damañ Anötö lu Atu ahuc. ²³ Bu asa nañ sôm bu Yisu in Anötö ndê Atu dom, nañ ti Damba ndê gẽn dom. Magoc asa nañ kên whiñ bu Yisu in Anötö Atu, nañ ti Damba ndê gẽn.

²⁴ Ayob daôm ñapep bu yom ñandô nañ mac aňgô tẽn ndoc mac akên whiñ tiwakuc, nañ tidôn yêc nem ñalôm ñapañ. Yom dau bu yêc nem ñalôm ñapañ, dec yom dau piñ mac dôn am damiñ Atungac ma piñ mac dôn am damiñ Damba whiñ. ²⁵ Ma bocdinañ mac oc at-ap mwasin dandôc tanli ñapañ-ña sa, tøm in gic bata tẽn yac su.

²⁶ Aô gato yom dindec bu wakên puc mac pi lau nañ bu sêñsau mac. ²⁷ Aňgô su nañ! Nalau nañ gêm gôlin lau tasan dinañ, in Nalau Dabuñ dom. Magoc Yisu kên Nalau Dabuñ tẽn mac su, ma in Nalau Yom Nandô-ña. Ma in mbo nem ñalôm ñapañ bu êndôhôn mac pi gẽn hoñ. Tu dinañ-ña mac apônda lau tu sêndôhôn mac-ña dom. Bocdinañ aňkuc yom nañ Nalau Dabuñ kên tẽn mac, ma asap Yisu dôn ñapañ.

Anötö ndê Balêkoc

²⁸ Aneñ balêkoc, aô wasôm tẽn mac bu asap Kilisi dôn. Ma boc-dinañ tẽn ndoc in mbu meñ ma hoc dau asê, nañ yac oc dalhac in aňgô-ña ti atac pa su ma mayañ dauñ dom. ²⁹ Mac anyalê su bu in ndê lẽn hoñ in lẽn gitên eñ, ma bocdinañ anyalê bu lau hoñ nañ sêsa lẽn gitên, nañ Anötö kôm ñac sêtiwakuc sêti in ndê balêkoc su.

3 Alic su nañ. Damañ Anötö tac whiñ yac ndu andô, dec sam yac bu in ndê balêkoc. Ma yac dati in ndê balêkoc su yomandô. Magoc lau nom dindec-ña sênjalê yac bu Anötö ndê balêkoc dom, ñahu bu ñac sênjalê in dom boc-dinañ. ² O aneñ lau atac whiñ-ña, kwahic dec yac tanjalê su bu dati Anötö ndê balêkoc, magoc ñalên bocke nañ yac oc dambo tẽn tẽn ñambu-ña, nañ Anötö tõe asê tẽn yac su dom. Tigen tẽn ndoc Yisu mbu meñ, nañ yac oc dalic in ndê ñawasi ti lẽn nañ in dau mbo, ma tanjalê bu yac oc dambo ñalên kaiñ tigen. ³ Ma lau hoñ nañ sêkên bata gẽn dinañ, nañ sêmasañ dau si ñalôm ñawasi sa, ma sêsa lẽn ñawasi tøm in dau.

⁴ Asa nañ kôm sac, nañ kêgili Anötö ndê yomsu. Bu sac ñahu sip yac dakôm gẽn nañ so Anötö ndê yomsu. ⁵ Magoc mac anyalê bu Yisu sip meñ bu kôc yac neñ sac su. Ma in dau ndê sac mbasi. ⁶ Bocdinañ asa nañ sap Yisu dôn, nañ hu mêtê sac siñ ndic ñawaê. Magoc asa nañ kôm sac ñapañ, nañ ndê gauc sa pi Yisu dom, ma kêyalê in dom.

⁷ Aneñ balêkoc, ayob daôm bu ñamalac dañ êñsau mac pi mêtê sac dom. Asa nañ kôm mêtê ñayham, nañ ti ñamalac gitên kêkuc Yisu dau ndê lẽn gitên. ⁸ Magoc asa nañ kôm sac, nañ ti Sadañ ndê. Bu Sadañ dau kôm sac tẽn tẽn ñamata-ña andô ma kôm ñapañ e meñ. Anötö ndê Atu sip nom meñ nañ ñahu bocdec bu, tu bu señ Sadañ ndê gwelen su. ⁹ Ñamalac bocke nañ

Anötö kôm in tiwakuc, nan puc dômbwê mêtê sac. Nahu bu Anötö ndê yom yêc in ndê ñalôm gitôm gêñ ñawhê ñayham. Yomandô! Gitôm dom bu in sap mêtê sac dôn, ñahu bu Anötö kôm in tiwakuc su. ¹⁰ Tu dinañ-nga dec tanjalê yêc awê lau bocke nan sêti Anötö ndê balêkoc, ma ñac nan sêti Sadan ndê. Lau nan sêsap lêng gitên dôn dom, ma ñac nan sêtec si asidôwai, nan sêti Anötö ndê balêkoc dom.

Mêtê atac whiñ asidôwai-nga

¹¹ Yom atu nan sêhoc asê têng mac têng ndoc mac akên whiñ tiwakuc, nan bocdec bu, yac atac whiñ neñ asidôwai sêkên whiñ-nga dandic ñawaê. ¹² Ankuc Kein dom, bu in kêkuc lêng atac whiñ-nga dom. In Sadan ndê atu, ma gic asi Abel ndu. Nahu bu in dau ndê lêng sac, ma in gêm lêmur Abel ndê lêng solop.

¹³ O asidôwai. Lau nom-nga bu sêtec mac, nan ahêgo daôm dom. ¹⁴ Yac tanjalê bu dahu señ dambac ndu-nga siñ, ma dambo señ dandôc tanli-nga. Nahu bu yac atac whiñ asidôwai. Lau nan atac whiñ asidôwai dom, nan gacgeñ sêmbo señ sêmbac ndu-nga. ¹⁵ Asa nan atac tec in ndê asidôwa, nan Anötö gêlic in gitôm ñgac ndic ñamalac ndu-nga. Ma mac anyalê su bu asa nan gic ñamalac ndu, nan wêkain gameñ dandôc tanli ña-pan-nga dom.

¹⁶ Yac tanjalê mêtê atac whiñ-nga ñahu bocdec bu. Yisu Kilisi dau mbac ndu tu yac-nga. Bocdinañ dakên dauñ sambuc tu danem asidôwai sa-nga e tôm dambac ndu tu ñac-nga. ¹⁷ Asa nan gêlic asidôwa dan pônâ dau, ma ndê gêñ yêc tu nem in sa-nga, magoc tawalô in ma gêm in sa dom, nan tôc asê bu Anötö ndê mêtê atac whiñ-nga yêc in ndê ñalôm dom. ¹⁸ O aneñ balêkoc, yham dom bu dasôm bu yac atac whiñ asidôwai ña yom ti whañsur ñambwa. Danem ñac sa, goc tôc asê bu yac atac whiñ ñac yomandô.

Dalhac ti atac pa su yêc Anötö anğô-nga

¹⁹ Bocdinañ, yac bu atac whiñ neñ asidôwai, goc tanjalê tidôn bu tanjuc lêng yom ñandô-nga. Magoc yac bu ñalôm ñawapac yêc Anötö anğô-nga tu mêtê ñatô nan dakôm-nga, nan goc gauc nem yom bocdec bu. Anötö kêyalê yac neñ ñalôm ti gêñ hon, ma in ndê tawalô in gêñ atu. Ma yom dau gitôm bu kôm yac ñalôm pên dôn. ²¹ O aneñ lau atac whiñ-nga, yac bu ñalôm lu-lu tu neñ lêng-nga dom, dec oc tôm bu datiga-suc Anötö ti atac pa su. ²² Ma tanjalê bu gêñ nan daten, nan in oc kêñ têng yac. Nahu bu yac dasôc in ndê yomsu ñapu, ma dakôm mêtê nan in gêlic ñayham. ²³ Ma in ndê yomsu dau bocdec bu. Dakên whiñ in ndê Atu Yisu Kilisi, ma atac whiñ neñ asidôwai tôm in gic atu yac. ²⁴ Lau hon nan dangga wambu Anötö ndê yomsu, nan sêmbo in ñalôm, ma in mbo ñac ñalôm. Ma tanjalê bu in mbo yac ñalôm, tu Nalau Dabuñ nan in kêñ têng yac-nga.

Tañsahê ñalau hon

⁴ O aneñ lau atac whiñ-nga, akên whiñ lau hon nan sêsam dau bu Anötö ndê propet, nan dom. Mba! Ayob daôm ñapep, bu propet tasan daêsam sêhoc asê su. Bocdinañ anjahê ñac si yom, tu bu alic bu Anötö ndê Nalau gêm gôlin ñac, me mba. ² Ma mac oc anyalê Anötö ndê Nalau ñalên bocdec. Asa nan sôm bu Yisu Kilisi men ti ñamalac ñandô ma mbo nom, nan Anötö ndê Nalau gêm gôlin in. ³ Tigen lau hon nan sêsêc yom ñandô pi Yisu ahuc, nan sêkôc Anötö ndê Nalau dom. Nalau nan gêm gôlin ñac, nan Kilisi ndê ñacyo ndê. Mac anğô su bu Kilisi ndê ñacyo oc men, ma in men hôc asê nom su.

⁴ Aneñ balêkoc, mac ati Anötö ndê, ma mac aku ñac lau tasan dinañ dulu su. Nahu bu Anötö ndê Nalau nan mbo mac nem ñalôm, nan hôc gêlêc Sadan, nan mbo lau nom-nga si ñalôm, nan su. ⁵ Lau tasan dinañ si ñahu yêc nom, ma sêsôm yom nom-nga ñambwa. Ma lau nom-nga sêkôc ñac si yom sa. ⁶ Magoc ñac sêkôc yac mba yom sa dom, ñahu bu ñac sêti Anötö ndê lau dom. Yac ati Anötö ndê, ma lau hon nan sênjalê Anötö, nan sêkôc yac mba yom sa. Nalên di-nan dec yac tanjalê lau asa nan Anötö ndê Nalau Yom Nandô-nga gêm gôlin ñac, ma lau asa nan Sadan ndê ñalau yom tasan-nga gêm gôlin ñac.

Mêtê atac whiñ-nga ñahu Anötö dau

⁷ O aneñ lau atac whiñ-nga, yac atac whiñ neñ asidôwai dandic ñawaê, bu mêtê atac whiñ-nga men akên Anötö dau. Lau hon nan atac whiñ asidôwai, nan Anötö kôm ñac sêtiwakuc, ma ñac sênjalê in tidôn.

⁸ Asa nan tac whiñ ndê asidôwai dom, nan kêyalê Anötö dom, bu Anötö in mêtê atac whiñ-nga ñahu. ⁹ Ma in tôc in ndê mêtê atac whiñ yac-nga yêc awê bocdec bu. In kêñ in ndê Atu tigen sip nom men, bu yac datap señ dandôc tanli-nga sa yêc in. ¹⁰ Yac neñ mêtê atac whiñ Anötö-nga nan ti mêtê atac whiñ-nga ña-ñahu andô dom. Tigen Anötö ndê mêtê atac whiñ yac-nga, nan mêtê atac whiñ-nga ña-ñahu andô. Bu in kêñ ndê Atu sip nom men, ma kêñ dau ti da bu nemlhi yac neñ sac ñatôp.

¹¹ O aneñ lau atac whiñ-nga, Anötö tac whiñ yac ndu andô, ma bocdinañ yac atac whiñ neñ asidôwai dandic ñawaê. ¹² Ñamalac dan gêlic Anötö su dom, tigen yac bu atac whiñ neñ asidôwai ñandô, dec Anötö mbo yac neñ ñalôm, ma in ndê mêtê atac whiñ-nga gêm ñandô su yêc yac neñ ñalôm.

¹³ Yac tanjalê bu dambo in ñalôm ma in mbo yac ñalôm, tu Nalau Dabuñ nan in kêñ têng yac-nga.

¹⁴ Damañ Anötö kêkin ndê Atu sip nom men bu nem lau nom-nga si. Yac alic su, dec ahoc asê têng lau bu yomandô. ¹⁵ Ma asa nan kêñ whiñ ma sôm asê bu Yisu in Anötö ndê Atu, nan mbo Anötö ñalôm ma Anötö mbo in ñalôm. ¹⁶ Yac tanjalê ti dakên whiñ su, bu Anötö atac whiñ yac ndu andô. Bu Anötö in mêtê atac whiñ-nga ñahu, ma asa nan sap mêtê atac whiñ-nga

dôn, naŋ mbo Anötö ŋalôm, ma Anötö mbo in ŋalôm. ¹⁷ Ma ŋalên dau dinaŋ in ndê mêtê atac whiŋ-ŋga gic dabiŋ dau yêc yac neŋ ŋalôm, ma yac dasa neŋ lên gitôm in ndê, tôm yac neŋ têm dambo nom-ŋga hoŋ. Tu dinaŋ-ŋga dec yac oc dalhac ti atac pa su tên bêt Anötö êmatôc yac-ŋga. ¹⁸ Tên ndoc Anötö ndê mêtê atac whiŋ-ŋga gic dabiŋ dau su yêc yac neŋ ŋalôm, naŋ yac datôc dauŋ tiyham dom. Magoc asa naŋ têt dau tu Anötö ndê bêt matôc-ŋga, naŋ têt asê bu Anötö ndê mêtê atac whiŋ-ŋga gic dabiŋ dau yêc in ndê ŋalôm su dom.

¹⁹ Yac taŋkuc mêtê atac whiŋ-ŋga, ŋahu bu Anötö atac whiŋ yac muŋ su. ²⁰ Asa naŋ sôm bu, “Aô atac whiŋ Anötö,” tigen tec in ndê asidôwa, naŋ kôm tasan. Ŋahu bu asa naŋ tec asidôwa naŋ in gêlic su, naŋ gitôm dom bu tac whiŋ Anötö naŋ in gêlic su dom. ²¹ Ma Anötö gic yomsu yac bocdec bu, “Asa naŋ atac whiŋ aô, naŋ atac whiŋ in ndê asidôwai maŋ.”

Dakên whiŋ Yisu Kilisi, Anötö Atu

5 Lau hoŋ naŋ sêkên whiŋ bu Yisu in Mesaya dau, naŋ Anötö kôm ŋac sêtiwakuc sêti in ndê balêkoc. Ma asa naŋ tac whiŋ Damba, naŋ tac whiŋ lau naŋ sêti in ndê balêkoc, naŋ sêwhiŋ. ² Ma yac datôc asê bu yac atac whiŋ Anötö ndê balêkoc ŋalên bocdec bu, yac atac whiŋ Anötö dau, ma dasôc in ndê yomsu ŋapu. ³ Yomandô! Yac atac whiŋ Anötö ŋalên bocdec bu, daŋaŋ wambu in ndê yomsu. Ma in ndê yomsu kên wapac yac dom. ⁴ Lau hoŋ naŋ Anötö kôm ŋac sêtiwakuc, naŋ sêku ŋaclai sac nom-ŋga dulu. Ma gên naŋ ku ŋaclai sac nom-ŋga dulu, naŋ yac neŋ dakên whiŋ. ⁵ Sen tigen yêc bu daku ŋaclai sac nom-ŋga dulu, naŋ dakên whiŋ bu Yisu in Anötö ndê Atu.

Gên naŋ sêpuc yom ŋandô pi Yisu dôn

⁶ Yisu Kilisi sip nom meŋ, ma bu ti dac whê in sa bu Anötö Atu. Bu ŋambwa dom, magoc bu ma dac whiŋ. Ma Ŋalau Dabuŋ, naŋ Ŋalau Yom Ŋandô-ŋga, naŋ puŋ yom ŋandô pi in dôn bocdinaŋ. ⁷ Boc-dinaŋ, gên têt sêwhê in sa, ⁸ naŋ Ŋalau, bu, ma dac. Ma gên têt dinaŋ sêpuc dau dôn. ⁹ Yac dakôc yom naŋ lau sêhoc asê pi Yisu, naŋ sa, ma bocdinaŋ yom bocke naŋ meŋ akên Anötö, naŋ dakôc sa eŋ, bu Anötö ndê yom hôt gêlêc ŋamalac si yom. Ma Anötö kên gên têt dinaŋ tu bu whê in ndê Atu sa tên yac. ¹⁰ Asa naŋ kên whiŋ Anötö ndê Atu, naŋ kôt Anötö ndê yom pi in ndê Atu sa sip in ndê ŋalôm. Magoc asa naŋ kên whiŋ Anötö dom, naŋ têt asê bu in gêlic Anötö ndê yom gitôm yom tasan. Ŋahu bu in kên whiŋ gên naŋ Anötö kên bu whê in ndê Atu sa, naŋ dom.

Mwasin dandôc taŋli ŋapaŋ-ŋga

¹¹ Ma yom naŋ Anötö hoc asê tên yac naŋ bocdec bu. In kêmwasin yac ŋa mwasin dandôc taŋli ŋapaŋ-ŋga, ma datap mwasin dau sa yêc in ndê Atu. ¹² Asa naŋ kên whiŋ Anötö ndê Atu, naŋ tap sen ndôc tali-ŋga sa. Tigen asa naŋ kên whiŋ in ndê Atu dom, naŋ tap sen ndôc tali-ŋga sa dom.

¹³ Mac lau naŋ akên whiŋ Anötö ndê Atu. Aô gato yom dindec, ŋahu bu aô atac whiŋ bu mac ŋyalê tidôn bu mac atap mwasin andôc tamli-ŋga sa su.

¹⁴ Bocdinaŋ tên ndoc naŋ yac bu daten mbec tên Anötö, naŋ daten ti atac pa su. Ma yac bu daten gên naŋ gi tap in ndê atac whiŋ sa, naŋ yac taŋyalê bu in oc ngô yac neŋ mbec. ¹⁵ Ma yac bu taŋyalê bu in kên daŋga yac neŋ mbec su, goc taŋyalê bu gên naŋ daten, naŋ in oc kôm ŋandô sa.

Daten mbec pi lau naŋ sêkôm sac

¹⁶ Mac bu alic nem asidôwa daŋ kôm sac, goc aten mbec tên Anötö bu nem in kwi e in mbu meŋ mbo sen dandôc taŋli-ŋga tiyham. Mêtê hoŋ naŋ so Anötö ndê lên, naŋ mêtê sac, ma in gêlic bu gên ŋambwa dom. Magoc sac hoŋ gic waê lambwam dom. Aten mbec tu lau naŋ sêkôm sac kaiŋ dinaŋ-ŋga. Mêtê sac daŋ yêc, naŋ gic waê lambwam solop. [†] Aten mbec tu lau naŋ sêkôm sac kaiŋ dinaŋ-ŋga dom, bu oc nem ŋac sa dom.

Yom ŋambu-ŋga

¹⁸ Taŋyalê bu lau hoŋ naŋ Anötö kôm ŋac sêtiwakuc su, naŋ sêhu mêtê sac sin. Anötö ndê Atu yob ŋac ŋapep ma Sadaŋ gitôm dom bu êmasac ŋac. ¹⁹ Ma yac taŋyalê bu yac dati Anötö ndê balêkoc su, magoc lau hoŋ naŋ sêkên whiŋ dom, naŋ sêmbu Sadaŋ ndê gôlin ŋapu. ²⁰ Ma yac taŋyalê bu Anötö ndê Atu sip nom meŋ ma whê yac neŋ gauc sa bu taŋyalê Anötö Yom Ŋandô Ŋadau. Ma yac dambo in ŋalôm, ma dambo in ndê Atu, Yisu Kilisi ndê ŋalôm bocdinaŋ. In dau Anötö ŋandô, ma ti yac neŋ dandôc taŋli ŋahu.

²¹ Aneŋ balêkoc, ayob daôm ŋapep bu anem akin anötöi gwam dom.

[†] Lau ti gauc mêtê-ŋga gauc gêm bu Jon ndê yom pi sac naŋ gic waê lambwam solop, naŋ ŋahu bocdec bu. Lau naŋ sêkôm mêtê sac ŋapaŋ ma sêlic bu gên ŋambwa, naŋ gitôm sêpuc dômbwê Anötö ti in ndê yom, ma sêpu Yisu ndê mbac ndu tu ŋac si sac-ŋga (Hib 6:4-6; 10:29-31). Tu ŋac si sac dinaŋ-ŋga dec ŋac si waê bu sêsip lambwam sêndi. Ŋac si ŋalôm ŋadandi sa su, ma yac bu daten mbec tu ŋac-ŋga, dec oc nem ŋac sa dom. Alic yom naŋ Yisu sôm pi sac naŋ Anötö oc suc kwi dom (Mat 12:31 ma Mak 3:29).

2 JON

Yom whê bapia dindec sa-nga

Lau tigauc daêsam sêsom bu Jon, naŋ Yisu ndê aposel dan, naŋ to bapia dindec, magoc in sam dau bu 'ngac bata' dan, ma to dau ndê ɲaê dom. In to bapia dindec tɛn awhê dan ti ndê balêkoc (1, 4-5), ma yêc bapia dau ɲambu-nga, Jon kɛn acsalô tɛn awhê dau akɛn in dôwawê dan ndê balêkoc (13). Lau daêsam gauc gɛm bu yom pi awhê lu dinaŋ hêganôn gôlôwac dabuŋ toŋ lu, ma yom pi inlu si balêkoc, naŋ hêganôn lau sêkɛn whiŋ-nga naŋ sêmbô gôlôwac dau ɲalôm.

Jon to bapia dindec tu puc ɲac dôn bu sêsap yom ɲandô ma mêtê atac whiŋ-nga dôn. In kɛn puc ɲac pi lau naŋ sêndôhôn yom tasan, naŋ sêsc yom ɲandô pi Yisu ahuc, ma sêsom bu Yisu in Anôtô ndê Atu dom. Jon sôm tɛn lau sêkɛn whiŋ-nga bu sêmbô ahê lau kaiŋ dinaŋ hoŋ.

Jon gɛm mbec lau

¹ Aô ɲgac bata dec, gato yom tɛn am awhê naŋ Anôtô kêyalin am sa su, ma tɛn am nem balêkoc. Yac hoŋ dasap yom ɲandô dôn, ma tu dinaŋ-nga aô tac whiŋ mac kêlêc. Aô taŋwasêŋ dom, lau hoŋ naŋ sênyalê yom ɲandô, naŋ atac whiŋ mac sêwhiŋ.

² ɲahu bu yom ɲandô yêc yac neŋ ɲalôm, ma oc yêc yac ɲalôm ɲapaŋ. ³ Damaŋ Anôtô lu in ndê Atu Yisu Kilisi si mwasiŋ ti tawalô ma yom malô whiŋ yac lau naŋ dasap yom ɲandô ti mêtê atac whiŋ-nga dôn.

Yom ɲandô ma mêtê atac whiŋ-nga

⁴ Aô gatap mac nem balêkoc ɲatô sa, ma aô galic bu ɲac sêsa lɛn yom ɲandô-nga sêŋkuc yomsu naŋ Damaŋ Anôtô kɛn tɛn yac. Tu dinaŋ-nga aô atac ɲayham atu. ⁵ O awhê ɲayham, kwahic dec aô bu wateŋ mac bu asap yomsu dau dôn ɲapaŋ. Yac hoŋ dakôc yomsu dau sa, tɛn ndoc yac dakɛn whiŋ tiwakuc. Ma bocdinaŋ dec aô gato tôm yomsu wakuc dom. Ma yomsu dau bocdec bu, yac atac whiŋ neŋ asidôwai dandic ɲawaê. ⁶ Ma mêtê atac whiŋ-nga ɲahu bocdec bu, yac dasa neŋ lɛn ti danan wambu Anôtô ndê yomsu. Yomsu dau mac aŋgô tɛn ndoc mac akɛn whiŋ

tiwakuc, ma yêc bocdec bu, asa nem lɛn ti asap mêtê atac whiŋ-nga dôn.

⁷ Lau tasan daêsam sêmbô nom, naŋ sêsom bu Anôtô ndê Mesaya meŋ mbo nom ti ɲamalac ɲandô dom, ma bocdinaŋ sêsc yom ɲandô pi Yisu ahuc. Asa naŋ sôm yom dinaŋ, in tasan dinda ma Kilisi ndê ɲacyo. ⁸ Bocdinaŋ ayob daôm ɲapep bu sêŋsau mac e aso ɲandô ɲayham naŋ mac am gwelɛn atu bu atap sa-nga, naŋ dom. Alhac ɲaŋga, tu bu atap ɲandô dau sa. ⁹ Bu asa naŋ kêdôhôn yom naŋ so yom ɲandô pi Yisu Kilisi, naŋ meŋ akɛn Anôtô ndê dom. Magoc asa naŋ sap yom ɲandô pi Yisu dôn ɲapaŋ, naŋ ti Damba ndê, ma ti Atu ndê gɛn whiŋ. ¹⁰ Asa naŋ bu tɛn mac meŋ, magoc êndôhôn yom ɲandô pi Yisu dom, naŋ akôc in sa pi nem andu dom, ma akam in dom. ¹¹ Bu asa naŋ kôc ɲamalac kaiŋ dinaŋ sa, naŋ wêkaiŋ in ndê gwelɛn sac dinaŋ whiŋ.

Yom ɲambu-nga

¹² Yom daêsam yêc bu wakɛn tɛn mac, tigen aô bu wato sip bapia dindec dom. Aô gakɛn batan bu wandic mac kêsi, goc danem yom-galôm aŋôn andô pitigen. Ma boc-dinaŋ yac oc datisambuc. ¹³ Am dôwamwê naŋ Anôtô kêyalin sa yêc gameŋ dindec, naŋ ndê balêkoc sêkôm acsalô ɲayham tɛn mac.

3 JON

Yom whê bapia dindec sa-nga

Namalac nanj to bapia dindec, nanj sam dau bu 'ngac bata' danj, tòm ñamalac nanj to 2 Jon. Inj to bapia dindec tẽn ngac kẽn whiñ-nga danj ñaê Gaius. Jon kêkinj lau ahenj-nga ñatô sêsa si bu sêkôm gwelenj sêwhiñ lau sêkẽn whiñ-nga tonj danj yêc gamenj Esia-nga. Magoc ngac danj ñaê Diotrepe kẽn kisa Jon ndê lau, ma kêmasuc lau nanj sêkôc lau dau sa, nanj su yêc gôlôwac dabuj dinanj. Jon to bapia dindec tu puc Gaius dônj ma kêpinj inj bu inj puc lau ahenj-nga dau dônj.

Jon to yom tẽn inj ndê silip Gaius

¹ Aô ngac bata dec, gato yom dindec tẽn Gaius, anenj silip. Hêclu dasap yom ñandô dônj, ma tu di-nanj-nga dec aô atac whiñ am kêlêc. ² Anej ngac atac whiñ-nga, aô gatenj mbec tẽn Anötö bu yob am bu mbo ñayham enj, ma bu nem mbec am nem gwelenj honj, tòm inj yob am gatôm ñapep. ³ Asidôwai ñatô sêhóc asê aô, ma sêsôm asê bu am sa nem lêng kêkuc yom ñandô ñapanj, ma gênj honj nanj am kôm, nanj puc yom ñandô dônj. Nac si yom dinanj kôm aô tac ñayham atu. ⁴ Tẽn ndoc aô ganjô ñawaê bu anenj balêkoc ñatô sênjsêlênj ti sêsap yom ñandô dônj, goc aô atac ñayham kêlêc.

Jon kêpinj Gaius ndê mêtê nem lau sa-nga

⁵ O anenj ngac atac whiñ-nga, am gêm asidôwai nanj sem gwelenj ñawaê ñayham-nga, nanj sa ñalênj ñayham enj. Am kêyalê lau dau muñ su dom, magoc tẽn ndoc ñac sic am kêsi, nanj am yob ñac ñapep. ⁶ Nac sic miñ tẽn gôlôwac dabuj yêc gamenj dindec, pi am nem mêtê atac whiñ-nga. Ñayham kêlêc bu am toc lau kainj dinanj sa gitôm Anötö ndê lau akinj, ma gêm ñac sa ña gênj tu puc ñac dônj tẽn ndoc sênjsêlênj-nga. ⁷ Lau dau sêsa tu Yisu ndê ñaê-nga bu sênem mêtê, ma ñac takwê lau sambuc bu sênem ñac sa dom. ⁸ Ma tu dinanj-nga yac lau dakênj whiñ-nga danem lau mêtê-nga kainj dinanj sa dandic ñawaê. Dakôm bocdinañ dec tòm yac dakôm gwelenj yom ñandô-nga dawhiñ ñac.

Diotrepe ndê mêtê sac

⁹ Aô gato yom pi lau ahenj-nga dinanj tẽn am nem gôlôwac dabuj su, tigenj Diotrepe, ngac nanj toc dau sa bu ngac ñamata-nga, nanj kôc anenj yom sa dom. ¹⁰ Bocdinañ aô bu watênj mac waloc, goc wasôm inj ndê mêtê sac asê yêc lau sêkênj whiñ-nga honj anjô-nga. Inj kêgôlinj yom sac pi yac, ma tec bu kôc asidôwai sa. Ma lau nanj atac whiñ bu sêkôc asidôwai sa, nanj inj kalhac ñac ahuc, ma kêmasuc ñac su yêc gôlôwac dabuj.

Anötö ndê lau sêkôm mêtê ñayham

¹¹ O anenj ngac atac whiñ-nga, kôm mêtê ñayham enj, ma êmkuc lau nanj sêkôm mêtê sac, nanj dom. Asa nanj kôm mêtê ñayham, nanj menj akênj Anötö ndê, magoc asa nanj kôm mêtê sac, nanj kêyalê Anötö dom. ¹² Lau honj sêsôm yom ñayham pi Dimitrias, ma inj ndê mêtê gitênj tõe asê bu inj kêkuc yom ñandô. Ma yac bocdinañ bu apuc inj dônj tẽn am bu ngac ñayham, ma am kêyalê bu yac mba yom inj yom ñandô.

Yom ñambu-nga

¹³ Anej yom daêsam yêc bu wakênj tẽn am, tigenj aô gatec bu wato tẽn am. ¹⁴ Aô gakênj batanj bu ñasawa saunj aô oc walic am, ma hêclu dasôm yom anjôn pit-igenj. ¹⁵ Yom malô whiñ am. Am nem asidôwai nanj sêmbo dec, nanj sêkôm acsalô ñayham tẽn am. Ma ñac sêndac am bu sam yac mba asidôwai nanj sêmbo di-nanj, nanj si ñaê, ma kôm acsalô tẽn ñac bocdinañ.

JUD

Yom whê Jud ndê bapia sa-nga

Jud sam dau bu 'Jems asi.' Lau daêsam gauc gêm bu Jems dau in Yisu asi (Mat 13:55; Mak 6:3), nan ti lau sêkên whiŋ-nga Jerusalem-nga si ŋagôlôn (Apo 15:13; Gal 1:19). Jud to bapia dindêc têng lau sêkên whiŋ-nga, magoc gameŋ ti malac bocke nan ŋac sêmbo, nan in tîc asê yêc bapia dindêc dom.

In to bapia dindêc tu bu kên puc lau sêkên whiŋ-nga pi kêdôhônwaga tasan nan sêŋsôn yom pi Anötö ndê mwasiŋ, ma sêndôhôn lau bu gitôm bu sêkôm mêtê sac daêsam, ma Anötö oc suc kwi. In bu puc lau sêkên whiŋ-nga dôn bu sêlhac ŋanŋa ma sêkôc yom tasan dinaŋ sa dom.

Jud ndê yom ŋamata-nga

¹ Aö Jud, Yisu Kilisi ndê ŋac akiŋ ma Jems asi. Aö gato bapia dindêc têng mac lau nan Daman Anötö tac whiŋ mac ndu andô, ma kêgalêm mac sa ati in ndê, ma piŋ mac dôn am damiŋ Yisu Kilisi tu yob mac-nga. ² Anötö ndê tawalô, ti yom malô ma in ndê atac whiŋ nem mac hoŋ ahuc êŋlêc.

Jud kên puc ŋac pi lau nan sêndôhôn mêtê tasan

³ O aneŋ lau ŋayham, aneŋ ŋalôm kac aö bu wato yom têng mac pi Anötö ndê lêng nem yac si-nga, nan tap yac sa su. Magoc kwahic dec aö galic bu ŋawapac dan hôc asê, ma tu dinaŋ-nga dec gato yom dindêc hêganôn ŋawapac dau. Aö bu wapuc mac dôn bu alhac ŋanŋa ma asap Anötö ndê yom ŋandô dakên whiŋ-nga dôn. In kên yom dau têng in ndê lau dabuŋ bu sêy-ob ŋapep. ⁴ ŋawapac dau hêganôn lau sac ŋatô nan sêtec Anötö ndê lêng, nan sêsoc mac nem gôlôwac dabuŋ ŋalôm sêmeŋ sêsiŋ sêmbo, ma sêndôhôn mêtê tasan. ŋac sêsom gitôm bu dakôm mêtê sac ŋapan, ma Anötö oc suc kwi. Bocdinaŋ sêŋsôn yom pi Anötö ndê tawalô, ma sêsoc yac neŋ ŋadau tigeŋ, Pômdau Yisu Kilisi ahuc. Lau kaiŋ dinaŋ, ŋac Anötö ndê lau dom, ma muŋ-nga in ndê propet sêto yom pi ŋagêyô nan in oc kên têng ŋac.

ŋagêyô nan Anötö kên têng lau sac

⁵ Yom pi ŋagêyô dinaŋ mac anŋalê su, tigeŋ aö wasôm tiyham bu mac gauc nem ŋapep. Muŋ-nga Pômdau kêgaho lau Israel-nga su yêc gameŋ Isip-nga. Magoc tiŋambu ŋac si lau ŋatô sêkên whiŋ in dom ma sêli dau sa têng in, dec in seŋ ŋac su. ⁶ Ma gauc nem aŋela nan danŋa wambu Anötö dom, ma sêhu gameŋ nan Anötö kên tu ŋac-nga yêc undambê, nan siŋ. Bocdinaŋ in sô ŋac dôn ŋa sen ŋanŋa bu sêmbo gameŋ ŋasec-nga ŋapan, e sêtap matôc sa têng bêt atu nan oc

meŋ sa tiŋambu. ⁷ Ma gauc nem lau nan muŋ-nga sêndôc malac Sodom ti Gomora ma malac ŋatô nan sêyêc malac lu dinaŋ ŋamakê. ŋac sêkôm mêtê ŋalôm ŋagalac-nga ma mêtê mockaiŋ-nga tidau-tidau, ma tu dinaŋ-nga Anötö seŋ ŋac su. Gêŋ dinaŋ ti dônôn ma kên puc yac pi ŋagêyô nan lau sac oc sêtap sa yêc ya nan sa ŋapan.

⁸ Ma lau tasan nan sêmbo mac nem gôlôwac dabuŋ ŋalôm, nan sêsa lêng sac-nga gitôm lau ŋamata-nga dinaŋ. Lêng sêkôm sac-nga kalhac ŋac si gauc ŋapan, ma ŋac si mêtê sac kôm ŋac ŋadômbwi sa yêc Anötö anŋô-nga. Sêtoc dau sa ma sêsoc Anötö ma lau bata ŋapu dom, ma sêsom yom sac bu sêŋgwiniŋ Anötö ndê lau ti ŋawasi. ⁹ Magoc gauc nem Anötö ndê aŋela ŋamata-nga Maikel. Têng ndoc inlu Sadaŋ sêseŋ dau pi Moses ndê ŋamlan, nan in yob dau ndê whasuŋ bu sôm yom sac pi Sadaŋ dom. Magoc in sôm yom têng in bocdec bu, "Pômdau dau goc sôm am." ^{††}

Lau tasan si mêtê

¹⁰ Magoc lau tasan nan sêmbo sêwhiŋ mac, nan sêsom yom sac-sac pi gêŋ dabuŋ nan sêŋyalê dom. Tigeŋ mêtê sac nom-nga, nan tidôn ŋac su, nan sêŋkuc gitôm bôt gapuŋ nan gauc mbasi. Ma tu mêtê sac dinaŋ-nga dec ŋac oc sêŋiŋga.

¹¹ Oyaê! Lau dinaŋ oc sêtisac. ŋac sêŋkuc Kein ndê lêng. Ma ŋac sêkôm gêŋ tu sêkôc awa-nga ŋambwa, ma bocdinaŋ sêŋkuc Balam ndê giso. Ma ŋac sêli dau sa têng Anötö ti in ndê lau bata, ma bocdinaŋ ŋac oc sêŋiŋga gitôm Kora.

[†] Lau ti ŋawasi - yêc ndê bapia, Jud to yom tigeŋ nan 'ŋawasi.' Lau ŋatô gauc gêm bu yom dau hêganôn aŋela, magoc lau ŋatô gauc gêm bu yom dau hêganôn lau sêkên whiŋ-nga, me lau sêkên whiŋ-nga si lau bata. Pita to yom kaiŋ tigeŋ yêc 2 Pit 2:10. ^{††} Yom nan Maikel sôm têng Sadaŋ nan sêto yêc Sekaria 3:2. Tigeŋ yom pi Moses dinaŋ yêc Yom Lêŋsêm Akwa dom, magoc yêc lau Israel-nga si buku akwa dan.

¹² Têñ ndoc mac lau akênj whiñ-nga akac sa bu aneñ gênj ma atene mbec, nañ ñagahô lau sac dinañ sêsôc sêmerj ma señ gênj sêwhiñ mac. Magoc ñac maya dau tu ñac si mêtê sac-nga dom, ma bocdinañ ñac sêkôm gôlôwac dabuñ si ñaê ñayham tisac. Ñac sêmwasin dau ma gauc gêm lau ñatô dom. Ñac lau sêhônj-sêhônj ñambwa sêtôm yawalec nañ puc pi meñ ma mbu soc su giñga. Ma ñac sêtôm a nañ gêm ñandô tôm ñandoc dom dec lau sêlênj su, ma bocdinañ a dau gitôm a nañ mbac tidim lu. ¹³ Ñac si lênj gitôm gwêc ñadinda, ma ñac si mêtê mayan-nga gitôm ñapwic nañ gwêc ñamponj dau hu pi baô. Magoc ñac maya dau dom. Ma ñac sêtôm tata nañ sêlhac si mala solop dom, ma bocdinañ Anötö kêyalin ñac si mala sa yêc gameñ ñasec-nga bu ñac sêmbo ñapañ.

¹⁴ Ngac ñamata-nga Adam ndê apangac ti-7-nga nañ sêsam bu Inok, † nañ hoc yom asê munj su pi lau sac dinañ bocdec bu, “Alic su nañ. Pômdau oc meñ whiñ in ndê añela dabuñ tausen ma tausen. ¹⁵ Inj oc êñsahê lau hoñ pi ñac si mêtê, ma lau hoñ nañ sêtec Anötö ndê lênj, nañ inj oc kênj ñagêyô atu têtñ ñac tu ñac si mêtê sac-nga, ma tu yom sac nañ sêsôm pi inj-nga.”

¹⁶ Lau tasanj dinañ êlêmê sêtuçdiñ tu gênj hoñ-nga, ma sêpu lau ñatô. Ma sêkôm mêtê sac tidau-tidau gitôm ñac dau si atac whiñ. Sêsôm yom sêtoc dau sa-nga, ma sêmbac-sêmbac yom lau bu sêkênj gênj têtñ ñac.

Jud to yom puc ñac dôn-nga

¹⁷ O aneñ lau, gauc nem yom nañ Pômdau Yisu Kilisi ndê lau ñaposel sêhoc asê gwanan su. ¹⁸ Ñac sêsôm

† Inok ndê minj sêto yêc Gen 5:18-24. Yom nañ inj sôm nañ sêto yêc Yom Lêñsêm Akwa dom, magoc yêc lau Israel-nga si bapia akwa danj.

têtñ mac bocdec bu, “Têtñ têtñ ñambu-nga, lau oc sêti-sa, nañ sêtanj b ôlê lau sêkênj whiñ-nga, ma sêkôm mêtê sac sênkuc ñac dau si ñalôm nañ tec Anötö ndê lênj.” ¹⁹ Yom dau hêganônj lau dinañ, nañ sêwhê mac n em gôlôwac dabuñ kôc, ma sênkuc mêtê nom-nga ñapañ sêtôm lau gauc mbasi-nga. Bu Ñalau Dabuñ mbo ñac si ñalôm dom.

²⁰ Tigeñ mac lau ñayham. Akôm bocdinañ dom. Asap yom dabuñ dakênj whiñ-nga dônj, bu puc mac dônj ma alhac ñannga. Ma atene mbec ña Ñalau Dabuñ ndê ña-clai. ²¹ Ambo ti Anötö ndê mêtê atac whiñ-nga nem mac ahuc, ma akênj batam Pômdau Yisu Kilisi ndê tawalô nañ yac oc datap sa têtñ ndoc inj kôc yac sa dandôc tanli ñapañ yêc undambê.

²² Tamwalô lau nañ atac lu-lu, ma anem ñac sa. ²³ Mac nem lau ñatô sêsip mêtê sac ñalôm su, dec sic waê bu sêsip ya lambwam-nga sêndi. Akôm bu anem ñac si ñalôm kwi, dec oc nditôm mac añaño ñac su yêc ya dau. Tamwalô lau nañ sêkôm sac ma akôm bu anem ñac sa, magoc atôc ñac si sac ma ayob daôm ñapep bu sac dau kôm mac aperiñ dom.

Jud gic bata inj ndê yom

²⁴ Tu yac neñ Pômdau Yisu Kilisi-nga, tampiñ yac neñ Anötö ñandô tigeñ nañ gêm yac si. Inj gitôm bu yob mac ma nem mac sa bu aperiñ dom. Inj kêgwasiñ mac nem sac hoñ su, dec mac atôm bu alhac añaño sawa ma atac ñayham atu yêc inj añaño-nga ti inj ndê ñawasi atu. Dapo inj ndê waê sa, bu inj ndê ñawasi ti ña-clai ma ñannga atu andô. Ma inj mbo bocdinañ têtñ têtñ ñamata-nga, kwahic dec, ma oc mbo ñapañ. Yomandô.

REVELESEN

Yom whê bapia dindec sa-nga

Lau tigauc sêsom bu Jon, naŋ to bapia dindec (1:1-2, 4), naŋ inŋ ngac tigen naŋ to Jon ndê ŋawaê ŋayham ma Jon ndê bapia tō. Têŋ ndoc inŋ to bapia dindec, naŋ lau sêkêŋ whiŋ-nga sêtap kisa atu ti ŋawapac daêsam sa. Nacyo sêkêŋ Jon dau ndôc nduc Patmos tu inŋ ndê gwelenŋ ŋawaê ŋayham-nga. Jon to bapia dindec, tu bu puc lau sêkêŋ whiŋ-nga dônŋ bu sêlhac ŋaŋga ma sêhu si sêkêŋ whiŋ siŋ dom.

Gêŋ daêsam naŋ Jon to sip bapia dindec, naŋ inŋ sôm bu Nalau Dabuŋ kôm inŋ ndê gatu kaiŋ daŋ sa, ma Anötö hoc asê têtŋ inŋ gitôm gêŋ ŋagatu. Mac oc alic bu Jon to namba 7 ma namba 12 tidim daêsam yêc bapia dindec ŋalôm. Lau Israel-nga sêlic namba 12 bu gêŋ atu, ma hêganônŋ lau Israel-nga si toŋ 12. Ma namba 7 hêganônŋ gêŋ naŋ ŋayham sambuc, ma ŋac sêsom bu Anötö ndê namba.

Yom daêsam hêganônŋ gêŋ naŋ oc meŋ sa têtŋ têtŋ ŋambu-nga. Sadaŋ oc kôm gwelenŋ ŋaŋga bu êntôm lau nom-nga, magoc tiŋambu Anötö oc êŋgwiniŋ inŋ ti lau hoŋ naŋ sêŋkuc inŋ, ma seŋ ŋac su. Ma lau sêkêŋ whiŋ-nga naŋ sêlhac ŋaŋga ma sêhu si sêkêŋ whiŋ siŋ dom, naŋ oc sêtap mwasiŋ atu sa, ma Anötö oc kôc ŋac sa sêndôc malac Jerusalem wakuc.

Yom ŋamata-nga

¹ Yom dindec ŋahu Yisu Kilisi, naŋ hoc asê têtŋ Jon. Yom dau hêganônŋ gêŋ hoŋ naŋ kêpiŋ bu hôc asê. Anötö kêŋ yom dau têtŋ Yisu Kilisi bu tôc asê têtŋ lau naŋ sem akiŋ inŋ. Ma Yisu kêkiŋ inŋ ndê aŋela daŋ bu hoc yom dau asê têtŋ inŋ ndê ngac akiŋ Jon. ² Ma Jon to yom dindec pi gêŋ hoŋ naŋ inŋ gêlic, ma puc yom dau dônŋ bu yom ŋandô naŋ meŋ akêŋ Anötö lu Yisu Kilisi dau.

³ Yom naŋ yêc bapia dindec, naŋ bu tôc gêŋ naŋ oc hôc asê têtŋ têtŋ ŋambu-nga, naŋ asê, gitôm yom naŋ propet akwa-kwa sêhoc asê muŋ su. Ma ndoc meŋ kêpiŋ bu gêŋ hoŋ dau ŋandô sa. Bocdinaŋ lau naŋ sêsam yom dindec asê, ma lau naŋ sêŋgô ma sêkôc sa tidônŋ sip ŋac si ŋalôm, naŋ hoŋ oc sêtap Anötö ndê mwasiŋ sa.

Jon kêkiŋ yom têtŋ gôlôwac dabuŋ toŋ 7

⁴ Aô Jon, gato yom dindec têtŋ Kilisi ndê gôlôwac dabuŋ toŋ 7 naŋ sêmbo gameŋ Esia-nga. Mwasiŋ ti at-ac malô têtŋ mac akêŋ Damaŋ Anötö naŋ mbo têtŋ ŋamata-nga, kwahic dec mbo, ma oc meŋ tiŋambu-nga, ma akêŋ ŋalau 7 naŋ sêlhac inŋ ndê pônŋ kiŋ-nga ŋandô-nga, ⁵ ma akêŋ Yisu Kilisi. Yisu inŋ ngac ŋamata-nga bu tisa akêŋ lau batê-nga, ma inŋ gêm gôliŋ kiŋ nom-nga hoŋ. Inŋ kalhac ŋaŋga bu hoc yom ŋandô asê pi Anötö. Ma inŋ tac whiŋ yac, dec kêc ndê dac siŋ bu êŋgapwêc yac su yêc yac neŋ sac. ⁶ Ma inŋ kôc yac sa datôm lau toŋ tigen naŋ dambo inŋ ndê tîgôliŋ ŋapu, ma datôm lau dabuŋ-siga bu danem akiŋ inŋ ndê Dam-

ba Anötö. Inŋ ŋaclai ti ŋawasi ŋadau, dec dahoc inŋ ndê waê asê têtŋ bêt hoŋ. Yomandô! ⁷ Alic su naŋ. Inŋ oc sip whiŋ dao meŋ, ma lau hoŋ oc sêlic inŋ. Aêc, ma lau naŋ sic inŋ ndu, naŋ oc sêlic inŋ sêwhiŋ. Lau nom-nga hoŋ oc sêtaŋ atu tu inŋ-nga. Yomandô andô!

⁸ Pômdau Anötö sôm, "Aô ŋaclai ŋadau. Têtŋ ŋamata-nga aô gambo, kwahic dec aô gambo, ma aô oc wambu wameŋ tiyham. Aêc, aô gac hu gêŋ hoŋ, ma wandic dabiŋ gêŋ hoŋ."

Yisu hoc dau asê têtŋ Jon

⁹ Aô Jon, mac nem asidôwa gato yom dindec. Yac dati Yisu ndê lau, ma dambo inŋ ndê gôliŋ ŋapu. Tu dinaŋ-nga lau sêkêŋ kisa yac, magoc tamasaŋ dauŋ bu dalhac ŋaŋga. Muŋ-nga lau sêmasuc aô ma sêkêŋ aô gandôc nduc naŋ sêsam bu Patmos. Ŋahu bu aô galhac ŋaŋga ma gapuc Anötö ndê yom dônŋ, ma gahoc yom ŋandô asê pi Yisu. ¹⁰ Aô gandôc Patmos, ma têtŋ lau sêkêŋ whiŋ-nga si bêt sênem akiŋ Pômdau-nga daŋ, Nalau Dabuŋ kôm aô gatuŋ kaiŋ daŋ sa. Ma aô gaŋgô awha atu daŋ gitôm dahuc taŋ yêc aô ŋambu-nga. ¹¹ Ma awha dau sôm, "Gêŋ naŋ am oc lic, naŋ to sip bapia, ma êmkiŋ têtŋ gôlôwac dabuŋ toŋ 7 naŋ sêndôc malac 7, naŋ Epesas, Smena, Pegamam, Tayatira, Sadis, Piladelpia ma Laodisia."

¹² Aô gaŋgô yom dau, goc gakac dauŋ kwi bu walic bu asa sôm yom dau. Ma aô galic yakaiŋ 7 naŋ sêmasaŋ ŋa gol. ¹³ Ma yêc yakaiŋ 7 dau ŋalhu aô galic ngac daŋ gitôm ŋamalac ndê Atu. Inŋ sôc ŋakwê baliŋ naŋ sip têtŋ inŋ gahi, ma kic po naŋ ŋawasi gitôm gol kêgihi inŋ ŋabapo. ¹⁴ Inŋ kêclaŋ sêp sambuc, ma inŋ

tandô ñawê gitôm ya. ¹⁵ In gahiapa ñawasi gitôm ain yanyan ñaê brons nan sêpec sa ya ma ñamsic. Ma in awha ñakêcsia gitôm bu nan hêc atu. ¹⁶ In angô andô ñawasi atu gitôm ac ñawê. Yêc in amba andô-nga in kôc tata 7, ma bien baliñ ti ñamata yêc danğa-danğa sa akên in whasun.

¹⁷ Têñ ndoc aô galic in aô gahu daun gasip nom gayêc in gahi-nga gitôm ngac batê dan. Magoc in kên amba andô-nga sac aô, ma sôm, “Tôc daôm dom. Aô gati ñamata gêñ hon, ma aô gati ñambu gêñ hon.

¹⁸ Aô Anötö nan gambo tanli. Mun-nga aô gambac ndu, tigen lic! Kwahic dec aô gambo tanli, ma wambo tanli ñapan. Ma aô gakôc ki gatam-nga bu wanğapwêc lau su yêc lambwam ma yêc lau batê si gameñ.

¹⁹ “Bocdinañ to yom pi gêñ nan am gêlic su, pi gêñ nan kwahic dec ñandô sa, ma pi gêñ nan oc ñandô sa tinambu. ²⁰ Tata 7 nan yêc aman andô-nga, ma yakain gol 7 nan aô wawhê ñahu sa têt am. Tata 7 dinañ sêti dôhôn anela 7 nan sêyob gôlôwac dabun ton 7, ma yakain 7 sêti dôhôn gôlôwac dabun ton 7 dinañ-nga.”

Jon to yom têt gôlôwac dabun yêc malac Epesas

2 Ma in sôm têt aô, “To yom têt anela nan yob gôlôwac dabun Epesas-nga bocdec bu: Yom dindec men akên in nan kôc tata 7 yêc amba andô-nga, ma kêsêlên mbo yakain gol 7 ñalhu. ² Mac lau Epesas-nga. Aô kayalê mac nem mêtê hon su, ma mac akôm gwelen atu ayêm daôm su, ma mac alhac ñanğa tu ahôc ñawapac-nga. Ma aô kayalê bu mac atac tec lau sac ma amasuc ñac su. Ma lau nan sênşau ma sêsam dau bu aposel, nan mac anşahê ñac, ma anşalê ñac bu lau tasan. ³ Mac alhac ñanğa ma ahôc ñawapac ti kisa tu anen ñaê-nga, magoc mac kwampac sa dom. Gên hon dinañ mac akôm ñayham.

⁴ Tigen mac nem mêtê so dan yêc nan aô galic yham dom. Ñamata-nga mac atac whin aô ñandô. Tigen kwahic dec mba! ⁵ Bocdinañ gauc nem mac nem mêtê ñamata-nga dinañ, nan kwahic dec mac ahu sin su. Ma anem nem ñalôm kwi ma akôm mêtê ñayham gitôm ñamata-nga. Bu mba, dec aô watên mac wamen, ma wakôc mac nem yakain su.

⁶ Magoc aô galic ñayham bu mac atac tec Nikolai † ndê lau si lêt sac, gitôm aô daun gatec.

⁷ Asa ndê danğasun yêc, nan ngô yom dindec nan Nalau Dabun sôm têt Anötö ndê gôlôwac dabun. Lau hon nan sêlhac ñanğa ma sêku sac dulu, nan wakên ñac sêmbo Anötö ndê †Paradais ma sênen ñandô yêc A Tanli-nga.

Jon to yom têt gôlôwac dabun yêc malac Smena

⁸ “Ma to yom têt anela nan yob gôlôwac dabun Smena-nga bocdec bu:

Yom dindec men akên in nan tinamata gêñ hon ma tinambu gêñ hon, in nan mbac ndu ma tisa ma mbo

† Nikolai kêdôhôn lau bu sêlic mêtê sac gitôm gêñ ñambwa. In sôm bu Kilisi ndê lau gitôm bu sênen akin anötöi gwam, ma sêkôm mêtê mockain-nga.

tali tiyham. ⁹ Aô kayalê bu mac lau Smena-nga ahôc ñawapac atu, ma mac andôc nom atôm lau ñalôm sawa. Tigen yêc Anötö angô-nga mac ati lau ti lêtôm. Aô kayalê yom hon nan lau nan sêsap lau Israel-nga si sakin akwa dôn, nan sêsôm pi mac. Nac lau dau sêtoc dau sa bu ñac lau Israel-nga nan Anötö kêyalin ñac sa sêti in ndê lau. Tigen mba! Nac Sadañ ndê lau solop. ¹⁰ Atôc daôm dom pi ñawapac nan oc men. Angô! Sadañ tac whin bu ênşahê mac, ma in ndê lau oc sêkên mac nem lau ñatô sêndôc gapocwalô. Tigen mac oc ahôc ñawapac tôm bêt 10 ma pacndê. Mac bu ahôc ñawapac e tôm lau sêndic mac ndu, magoc alhac ñanğa ma ahu aô sin dom. Ma bocdi-nan aô wakên mac andôc tamli ñapan, nan ti mac nem ñaôli.

¹¹ Asa ndê danğasun yêc, nan ngô yom dindec nan Nalau Dabun sôm têt Anötö ndê gôlôwac dabun. Lau hon nan sêlhac ñanğa ma sêku sac dulu, nan oc sêtap ñandê sa têt bêt nan lau sêmbac ndu tidim tilu-nga, †† nan dom.

Jon to yom têt gôlôwac dabun yêc malac Pegamam

¹² “Ma to yom têt anela nan yob gôlôwac dabun Pegamam-nga bocdec bu:

Yom dindec men akên in nan hôt bien baliñ nan ñamata yêc danğa-danğa. ¹³ Aô kayalê mac lau Pegamam-nga nem gameñ, nan lau daêsam sêmbo Sadañ ndê gôlin ñapu. Tigen mac asap aô dôn ñapan, ma ahu nem akên whin aô-nga sin su dom. Yêc Sadañ ndê malac dinañ, lau sic anen ngac akin Antipas ndu. Nahu bu in hoc yom ñandô asê pi aô, ma sêc aô ahuc dom. Ma mac bocdinañ, têt ndoc dinañ aô galic bu mac ahu aô sin dom.

¹⁴ Tigen mac akôm gêñ ñatô nan aô galic bu solop dom. Mac nem lau ñatô sênkuc Balam ndê yom. Têt têt ñamata-nga Balam kêdôhôn lau Israel si ngac bata Balak bu êntôm lau Israel-nga bu sêkôm mêtê sac. Nac sen gêñ danen-nga nan lau sêkên ti da têt anötö gwam. Ma sêkôm mêtê sac mockain-nga whin. Ma kwahic dec mac nem lau ñatô sênkuc mêtê kain dinañ. ¹⁵ Ma gêñ dan tiyham. Mac nem lau ñatô sênkuc yom nan Nikolai kêdôhôn têt lau. ¹⁶ Bocdi-nan anem daôm kwi. Bu mba, dec ñasawa saun aô watên mac waloc, ma wandic lau nan sêsa lêt kain dinañ ña bien baliñ nan sa yêc aô whansun.

¹⁷ Asa ndê danğasun yêc, nan ngô yom dindec nan Nalau Dabun sôm têt Anötö ndê gôlôwac dabun. Lau hon nan sêlhac ñanğa ma sêku sac dulu, nan wakên ñac sênen gêñ danen-nga nan kwahic dec yêc sin dau yêc undambê, gitôm gakên †mana têt lau Israel-nga sen yêc gameñ sawa. Ma aô wakên hoc sêsêp tigen-tigen têt ñac tôm ndi. Yêc hoc tigen-tigen aô wato ñaê wakuc pi, nan lau dan sênşalê dom. Asa nan kôc hoc dau ñadan, nan oc ênyalê.

†† Bêt nan lau sêmbac ndu tidim tilu-nga - bêt nan Anötö oc êmatôc lau hon, ma lau sac oc sêsip ya atu nan sa ñapan sêndi bu sêhôt ñandê ñapan. Alic yom ñatô yêc Rev 20:14 ma 21:8.

Jon to yom tēn gôlôwac dabuŋ yêc malac Tayatira

¹⁸ “Ma to yom tēn aŋela naŋ yob gôlôwac dabuŋ Tayatira-ŋga bocdec bu:

Yom dindéc meŋ akêŋ Anötö ndê Atu, iŋ naŋ ndê tandô ŋawê gitôm ya ŋawahô, ma gahi gitôm brons naŋ ŋawasi atu. ¹⁹ Aô kayalê mac lau Tayatira-ŋga nem mêtê hoŋ su, bu mac akêŋ whiŋ aô ŋaŋga, ma asap mêtê atac whiŋ-ŋga dôn. Aô kayalê bu mac al-hac ŋaŋga ma am akiŋ aneŋ lau. Ma kwahic dec mac akôm gêŋ dinaŋ hôc gêlêc ŋamata-ŋga su.

²⁰ Tigeŋ mac nem mêtê daŋ aô galic yham dom. Awhê sac daŋ mbo mac nem gôlôwac dabuŋ ŋalôm, naŋ gitôm kwin sac Jesebel. Iŋ sam dau bu aneŋ propet awhê daŋ, magoc iŋ kêdôhôn aneŋ lau bu sêkôm mêtê mockaiŋ-ŋga, ma bu sêneŋ gêŋ danen-ŋga naŋ lau sêkêŋ ti da tēn anötöi gwam. Iŋ kôm mêtê sac bocdinaŋ, magoc mac asoc iŋ su yêc mac nem gôlôwac dabuŋ dom. ²¹ Aô gakêŋ ŋasawa tēn iŋ bu nem dau kwi, tigeŋ iŋ sap iŋ ndê mêtê sac dôn ŋapaŋ. ²² Alic su naŋ! Kwahic dec aô wakêŋ ŋandê atu tēn iŋ, ma tēn lau naŋ sêkôm mêtê mockaiŋ-ŋga sêwhiŋ iŋ, naŋ bocdinaŋ. Ŋac bu sênem dau kwi dom, dec ŋac oc sêhôn ŋawapac atu. ²³ Ma aô oc wandic iŋ ndê balêkoc ndu sêwhiŋ. Tu dinaŋ-ŋga dec Kilisi ndê lau hoŋ oc sêŋyalê bu aô kayalê ŋamalac si gauc ti ŋalôm hoŋ. Ma aô wakêŋ ŋagêyô tēn mac hoŋ tôm ndi, êŋkuc mêtê naŋ mac lau tigeŋ-tigeŋ akôm.

²⁴ Mac lau Tayatira-ŋga ŋatô asôc awhê sac dinaŋ ndê yom ŋapu dom. Ma yom naŋ sêsam bu Sadaŋ ndê yom naŋ yêc siŋ dau, naŋ mac akip sa dom. Bocdinaŋ aô oc wakêŋ ŋawapac wakuc tēn mac ahôn dom. ²⁵ Gêŋ tigeŋ aô atac whiŋ, naŋ asap mêtê ŋayham naŋ mac akôm ambo, naŋ dôn e wambu wameŋ.

²⁶ Asa naŋ bu lhac ŋaŋga ma ku sac dulu, ma sôc aneŋ yom ŋapu e bêc ŋambu-ŋga, naŋ wakêŋ ŋaclai tēn iŋ bu nem gôliŋ lau sambuc, ²⁷ gitôm Damaŋ kên ŋaclai tēn aô dauŋ. Tôm yom naŋ sêto yêc naŋ sôm bocdec bu:

Iŋ kôc tôc kiŋ-ŋga bu nem gôliŋ lau sambuc ti ŋaclai atu, ma iŋ oc ku ŋac dulu gitôm ŋgac daŋ tuc lôn andô daŋ popoc.

[BW 2:9]

²⁸ Ma asa naŋ bu lhac ŋaŋga, naŋ aô dauŋ oc wambo wawhiŋ iŋ ti ŋawasi atu gitôm tata bêbêc-ŋga. ²⁹ Asa ndê daŋgasuŋ yêc, naŋ ŋgô yom dindéc naŋ Ŋalau Dabuŋ sôm tēn Anötö ndê gôlôwac dabuŋ.

Jon to yom tēn gôlôwac dabuŋ yêc malac Sadis

3 “Ma to yom tēn aŋela naŋ yob gôlôwac dabuŋ Sadis-ŋga bocdec bu:

Yom dindéc meŋ akêŋ iŋ naŋ mbo whiŋ Anötö ndê ŋalau 7 ma kôc tata 7. Aô kayalê mac lau Sadis-ŋga nem mêtê hoŋ. Lau ŋatô gauc gêm bu mac alhac

ŋaŋga ma akôm Anötö ndê gwelen. Tigeŋ mba! Mac atôm lau batê! ² Yêc aneŋ Anötö ŋgô-ŋga aô galic bu mac ac dabiŋ mac nem gwelen ŋapep dom. Bocdinaŋ tampo sa ma atisa! Mac nem akêŋ whiŋ kêpiŋ bu oc pacndê. Bocdinaŋ apuc nem akêŋ whiŋ dôn maŋ. ³ Gauc nem yom hoŋ naŋ mac ŋgô ti akôc sa su. Ma anem nem ŋalôm kwi ma daŋam wambu yom dau. Mac bu anem ali dom, dec wambu wameŋ gitôm ŋgac kaŋ, ma mac oc aŋyalê ndoc wameŋ-ŋga dom.

⁴ Magoc aô kayalê lau Sadis-ŋga ŋatô naŋ sêkôm mêtê sac dom, dec galic ŋac tôm lau ti ŋakwê ŋawasi. Aô oc wakêŋ ŋakwê sêsêp tēn lau dinaŋ sêsôc, bu aô galic ŋac ŋayham, ma ŋac oc sêmbo sêwhiŋ aô ŋapaŋ. ⁵ Ma lau ŋatô naŋ sêlhac ŋaŋga ma sêku sac dulu, naŋ wakêŋ ŋakwê sêsêp tēn ŋac bocdinaŋ. Ma yêc Damaŋ ti iŋ ndê aŋela ŋgô-ŋga, aô wasam ŋac si ŋaê asê, ma watôc asê bu sêti aneŋ lau solop. Ma ŋac si ŋaê oc yêc Buku Tanŋli-ŋga † ŋapaŋ.

⁶ Asa ndê daŋgasuŋ yêc, naŋ ŋgô yom dindéc naŋ Ŋalau Dabuŋ sôm tēn Anötö ndê gôlôwac dabuŋ.

Jon to yom tēn gôlôwac dabuŋ yêc malac Piladelpia

⁷ “Ma to yom tēn aŋela naŋ yob gôlôwac dabuŋ Piladelpia-ŋga bocdec bu:

Yom dindéc meŋ akêŋ ŋgac dabuŋ naŋ sôm yom ŋandô eŋ. Iŋ kôc Kiŋ Dawid ndê ki gatam-ŋga, ma gatam bocke naŋ iŋ gêlêc su, naŋ lau daŋ sêtôm bu sêndic ahuc dom. Ma gatam naŋ iŋ gic ahuc, naŋ lau daŋ sêtôm bu sêkac sa dom. ⁸ Mac lau Piladelpia-ŋga. Aô kayalê mac nem mêtê hoŋ su. Mac lau ti licwalô atu dom, tigeŋ aô kayalê bu mac daŋam wambu aneŋ yom, ma asêc aneŋ ŋaê ahuc dom. Bocdinaŋ alic su naŋ! Kwahic dec aô walêc gatam daŋ su bu wanem mac sa-ŋga, ma lau daŋ oc sêtôm dom bu sêndic ahuc. ⁹ Lau naŋ sêsap lau Israel-ŋga si sakiŋ akwa dôn, naŋ sêtoc dau sa bu ŋac lau Israel-ŋga naŋ Anötö kêyaliŋ ŋac sa. Magoc mba. Ŋac lau tasan, ma Sadaŋ ndê lau ŋac. Aô waŋgwiniŋ ŋac e sêtêŋ mac sêmeŋ ma sêhu dau sêyêc mac gahim-ŋga. Ma tēn ndoc dinaŋ ŋac hoŋ oc sêŋyalê tidôn bu mac lau naŋ aô atac whiŋ mac ndu andô.

¹⁰ Mac apuc daôm dôn ma alhac ŋaŋga tēn ndoc ŋawapac ti kisa tap mac sa, tôm aô gac atu mac muŋ su. Bocdinaŋ aô wayob mac tēn ndoc ŋawapac-ŋga naŋ oc hôc asê bu êŋsahê lau nom-ŋga hoŋ.

¹¹ Ndoc meŋ kêpiŋ bu aô wambu wameŋ. Bocdinaŋ akôc yom ŋandô dôn ma ayob ŋapep, bu lau daŋ sênem kaŋ nem ŋaôli ŋayham dom. ¹² Lau naŋ sêlhac ŋaŋga ma sêku sac dulu, naŋ aô wakêŋ ŋac sêndôc aneŋ Anötö ŋgô-ŋga ŋapaŋ tôm alhō ŋaŋ-

† Buku Tanŋli-ŋga - lau hoŋ naŋ sêkêŋ whiŋ Yisu ma sêtap Anötö ndê mwasiŋ dandôc tanŋli ŋapaŋ-ŋga sa, naŋ si ŋaê yêc Buku Tanŋli-ŋga dau. Buku ŋatô sêyêc undambê, naŋ sêto yom yêc ŋalôm pi gêŋ ŋayham ma sac hoŋ naŋ yac tigeŋ-tigeŋ dakôm (Rev 20:12-13). Sêto yom pi Buku Tanŋli-ŋga dau yêc Pil 4:3, Rev 13:18, 17:8, 20:12, 15 ma 21:27.

ga nanj sêlhac inj ndê lôm dabun. Lau dinan oc sêmbô sêwhin Anötö yêc malac Jerusalem wakuc, nanj inj oc kêñ sip akên undambê meñ, dec aô oc wato anej Anötö ndê ñaê ma inj ndê malac wakuc dau ñaê pi ñac. Ma aô wato aô dauñ neñ ñaê wakuc pi ñac whin.

¹³ Asa ndê dangasun yêc, nanj ngô yom dindec nanj Nalau Dabun sôm têtñ Anötö ndê gôlôwac dabun.

Jon to yom têtñ gôlôwac dabun yêc malac Laodisia

¹⁴ “Ma to yom têtñ anjela nanj yob gôlôwac dabun Lao-disia-nga bocdec bu:

Yom dindec meñ akên Yom Nandô Nadau. Inj sôm yom ñandô en, ma bocdinañ yac dakên whin inj ndê yom ma atac lu-lu dom. Ma inj gêm gôlinj gên hon nanj Anötö kêñ. ¹⁵ Aô kayalê mac lau Laodisia-nga nem mêtê hon. Mac asôm bu akên whin aô, tigen mac akên whin aô ti nem ñalôm sambuc dom. Mac lau tasan! Mac bu ahu aô siñ gacgen, me akên whin aô ti nem ñalôm sambuc, dec oc ñayham. ¹⁶ Tigen mba! Mac anjsau bu anjuc aô. Bocdinañ oc wasen mac su tôm ñgac nanj kêsahê gên sac yêc inj whasun dec kêtôwê sa. ¹⁷ Mac asôm bu mac ati lau ti lêtôm ma lau tiwaê nanj apônda gên dan dom. Tigen mac anyalê dom bu yêc Anötö angô-nga mac atôm lau ñalôm sawa, ma lau tandô pec, ma lau ñakwê mbasi. ¹⁸ Bocdinañ angô anej yom dindec. Mac bu ati lau ti lêtôm, dec atên aô amenj, ma aô wakên gol ñandô ñayham têtñ mac anemlhi. Ma anemlhi ñakwê sêsêp asôc-nga bu ambo ñamlic ñambwa dom ma mayam pac. Ma anemlhi malasin bu anjwasin tanôm e tanôm ñawa sa.

¹⁹ Lau nanj aô atac whin, nanj bu sêkôm gên giso, dec aô wasôm ñac ma wamatôc ñac tu bu sêhu mêtê sac dau siñ. Boc-dinañ angô anej yom. Anem daôm kwi ma akôm ñanga bu anjuc aô. ²⁰ Alic! Aô gatôm mac nem silip dan nanj meñ kalhac am nem andu ñagatam ma kêmati gatam mbo. Ma bocdinañ asa nanj ngô aô awhañ ma gêtêc gatam dau su têtñ aô, nanj aô oc wasôc watên inj wandi, ma alu anej gên awhin dauñ.

²¹ Aô gaku ñaclai sac-nga hon dulu, dec Damanj kôc aô sa gandôc gawhin inj yêc inj ndê pônj kin-nga. Ma ñalên tigen lau hon nanj sêlhac ñanga ma sêku sac dulu, nanj wakôc ñac sa bu sênem gôlinj sêwhin aô yêc anej pônj kin-nga.

²² Asa ndê dangasun yêc, nanj ngô yom dindec nanj Nalau Dabun sôm têtñ Anötö ndê gôlôwac dabun.”

Jon gêtêc gên atu undambê-nga

⁴ Dinañ su, goc aô galic gatam dan nanj kac sa su yêc undambê. Ma awha nanj aô gangô munj su gitôm dahuc tanj, nanj sôm têtñ aô bu, “Pwi mwenj, ma gên nanj oc hôc asê tiñambu-nga, nanj watôc têtñ am.”

² Têtñ dinañ Nalau Dabun kôm aô gaturj kainj danj sa, ma aô galic pônj kin-nga danj kalhac undambê, ma pônj ñadau ndôc ñahô. ³ Ma inj nanj ndôc, nanj ndê ñawasi

atu, gitôm thoc ñayham lu nanj sêsam bu jaspa ma kanelian. Ma gasun bu êp nanj ñadalô ñayham ma ñawasi gitôm hoc ñayham emerel, nanj kêgihi pônj atu dau ahuc. ⁴ Ma aô galic pônj 24 sêlhac sênghihi pônj atu, ma lau bata 24 sêndôc ñahô. Nac sêsôc ñakwê sêsêp, ma sanem gol yêc ñac si ñagôlônj tôm gi.

⁵ Ma aô galic sickac, ma gangô wapap gic ti ñakêcsia atu sa akên pônj atu. Ma lam ti ñawê atu 7 sêlhac pônj ña-ndô-nga. Lam 7 dinañ Anötö ndê ñalau 7. ⁶ Ma yêc pônj dau ña-ndô-nga aô galic gên ñawasi atu poc gitôm bugictorj, ma ñawa gitôm glas.

Ma aô galic anjela atu hale sêlhac sênghihi pônj atu. Nac sem gên tali natô angô, ma tandô daêsam sêyêc ñac ñabapo ti ñadômbwê. ⁷ Anjela hale dinañ angô andô bocdec. Anjela ñamata-nga ndê angô gitôm lay-on, tilu-nga gitôm makao, titô-nga gitôm ñamalac, ma anjela tihale-nga ndê angô gitôm macmponj nanj hu mbo lêtôc. ⁸ Nac tigen-tigen si ñamakê 6, ma tandô daêsam sem ñac ahuc, yêc ñamakê ñapu-nga whin. Ma ñac sêmpiñ Anötö ma sêsôm, “O Pômdau Anötö, Nanga Nadau, am dabun, dabun, ma dabun enj. Am mbo têtñ ñamata-nga, kwahic dec am mbo, ma tiñambu am oc mbu mwenj.” Nalên dinañ ñac sêmpiñ inj acsalô ma ôbwêc honj, sênwhañ dau dom.

⁹ Têm bocke nanj anjela hale dinañ sêsôm yom dinañ sêmpiñ inj nanj ndôc pônj atu ma mbo tali ñapanj, ma sem dange inj ti sêtoc inj ndê waê sa, goc ¹⁰ lau bata 24 sêhu dau sêsip nom ma sêpônj haduc têtñ inj. Ma sêkên ñac si sanem sêyêc pônj atu ndô-nga, ma sêsôm yom bocdec bu, ¹¹ “O Pômdau yac mba Anötö. Am gên hon ñadau. Am kêmasañ gên honj ma kêñ gên honj sêmbo tali, tôm am daôm tac whin. Tu dinañ-nga dec am ñayham kêtêc, ma gic waê bu yac ampiñ am ti apo nem waêm sa, ma atoc am sa tu am nem ñawasi ti ñaclai atu-nga.”

†Anötö ndê Domba ma bapia tilhun

⁵ Aô tanjê inj nanj ndôc pônj atu, ma galic bapia tilhun danj yêc inj amba andô-nga, ma yom yêc bapia dau danga lu-lu. Bapia dau sênghun sa, ma sêkên gên ñabalêp 7 pi ñadali bu kôc dôn. ¹² Ma aô galic anjela ñanga danj, nanj mbwêc awha atu bocdec bu, “Asa inj ñamalac gitên, gitôm bu kôc gên ñabalêp su ma kac bapia dau sa?” ³ Inj mbwêc yom dinañ asê, tigen yêc undambê, ma yêc nom ma nom ñapu-nga, sêtap ñamalac gitên danj sa dom, nanj gitôm bu kac bapia dau sa ma sam. Têtñ ndoc aô galic bu sêtap ñamalac gitên danj sa dom, nanj aô gatanj atu andô. ⁵ Magoc lau bata 24 si danj sôm têtñ aô, “Am tanj dom! Lic su nanj. Ñamalac gitên danj mbo, nanj ku ñaclai sac-nga ti ñaclai dambac ndu-nga dulu su, ma inj gitôm bu kôc gên ñabalêp 7 su, ma kac bapia dau sa. Inj nanj

† Têtñ têtñ Jon to bapia dindec, nanj lau nanj bu sêkên bapia danj têtñ lau natô, nanj sêkên gên ñabalêp gitôm lêtêp me nomdac pi bapia dau bu sêsap dôn. Ma bocdinañ lau bambalinj gitôm dom bu sêkac bapia dau sa ma sêsam e hôc asê ñamalac nanj bapia dau gic inj ñawaê.

sêsam bu 'Layon nan sa akên Juda ndê tonj,' ma 'Dawid ndê Wakuc,' nan gitôm."

⁶ Têñ dinan aô galic Domba dan nan nja-angô gitôm sic in ndu su, magoc mbo tali tiyham. In kalhac nhalu kêpin pôn atu, ma anela hale ti lau bata 24 sêngihi in ahuc. In ndê napa 7, ma tandô 7, nan sem dôhôn Anötö ndê nalau 7 nan in kên nac sêsa sêtên nom nabatin honj. ⁷ Ma Domba dau gi kôc bapia dau su yêc in nan ndôc pôn atu ndê amba andô-nga. ⁸ In kôc sa su goc anela hale ti lau bata 24 sêpôn haduc têt in. Yêc nac honj si amba sêkôc gêt wê-nga nan sêsam bu hap, [†] ma sùc nan sêmasan nja gol, nan sêkên gêt nhamalu nayham sip e menhu. Gêt nhamalu dinan, nan mbec honj nan Anötö ndê lau dabun sêten têt in. ⁹ Ma nac sem wê wakuc dan bocdec, "Am gitên andô, gitôm bu kôc bapia ma kac gêt nabalêp su. Nahu bu lau sic am ndu, ma am nem dac gêmli lau su sêti Anötö ndê lau. Am gêmli lau yêc nom nagamen honj, ma yêc lau titon-titon ma awha têtên honj nan sêmbo nom. ¹⁰ Ma am kôm nac sêti lau tonj tigenj, bu sênem akiñ yac neñ Anötö sêtôn lau ðabunsigna, ma nac oc sênem gôlinj sêmbo nom."

¹¹ Têt dinan aô galic ti gangô anela daêsam ma daêsam ma daêsam, oc tôm dom bu dasê sa. Nac sêngihi pôn atu ma anela hale ti lau bata ahuc. ¹² Ma nac sem wê nja awha atu bocdec bu, "O Domba nayham kêlêc, am nan lau sic am ndu. Yac ampiñ am, bu am gêt honj nadau, ma am nem nac lai, ti gauc, ma licwalô, ma waêm ti nawê ma nawasi atu hôc gêtêc su."

¹³ Têt dinan aô gangô gêt tali honj nan sêmbo undambê ti nom ma nom napu-nga, ma nan sêmbo gwêc. Nac honj sem wê bocdec bu, "Kwahic dec, ma tôm bêt honj, yac ampiñ in nan ndôc pôn atu, ma yac ampiñ Domba. Bu inlu si waê, ti nawê ma nawasi, ma nac lai atu andô!" ¹⁴ Ma anela hale sêsôm, "Yomandô!" Ma lau bata honj sêhu dau sêyêc nom ma sêmpin inlu.

Anötö ndê Domba kac bapia tilhun sa

6 Dinan su, goc aô galic Anötö ndê Domba dau kôc gêt nabalêp namata-nga su yêc bapia tilhun. Ma anela hale si dan ta yom nja awha atu gitôm wapap, ma sôm, "Mwenj!" ² Dec aô tanhê gamen, ma galic hosi sêsêp dan. Ma aô galic ngac nan ndôc hosi nahô, nan kôc bakôc sôp-nga dan. Anötö kên sanem dan têt in, goc in sa ti nac lai atu bu ku nacyo dulu.

³ Goc Anötö ndê Domba kôc gêt nabalêp tilu-nga su, ma aô gangô anela tilu-nga sôm, "Mwenj!" ⁴ Ma hosi kokoc dan sa menj. Anötö kên biej baliñ dan têt ngac nan ndôc hosi nahô, ma kên nac lai têt in bu kôc yom malô su yêc lau nom-nga, bu kôm nac sêndic dandi ndu.

⁵ Goc Anötö ndê Domba kôc gêt nabalêp titô-nga su, ma anela titô-nga sôm, "Mwenj!" Dec aô tanhê gamen ma galic hosi yeyec dan. Ma ngac nan ndôc hosi nahô kôc gêt danem dôhôn gêt-nga yêc in amba. Gêt kain

[†] Hap - gêt gitôm gita ti wac daêsam, nan lau sêndic têt ndoc sênem wê-nga. Alic Rev 14:2 ma 15:2.

dinan dakôc bu danem dôhôn gêt bu nadehe me lolo. ⁶ Ma awha dan sa akên pôn atu nan kalhac anela hale nhalu, nan sôm, "Kên tôbôm sa bu lau nom-nga sêpôn da gêt sênem-nga, ma nac oc sênem dôhôn gêt bu lau sênemli gêt daneñ-nga nagec-nagec nja naôli atu. Tigen kôm ôm a ðolib-nga ti ôm wain-nga tisac dom."

⁷ Têt dinan Anötö ndê Domba kôc gêt nabalêp ti-hale-nga su, ma anela tihale-nga sôm, "Mwenj!" ⁸ Goc aô tanhê gamen, ma galic hosi yanjan dan. Ma ngac nan ndôc nahô, nan sêsam in ndê naê bu 'Mbac Ndu,' ma dan tiyham, nan ndê naê 'Lambwam' kêkuc in. Ma Anötö kêkin inlu bu sêwhê lau nom-nga honj kôc ndi tonj hale, ma sêndic tonj dan ndu. Inlu oc sêngilî sinj, ma sêkên tôbôm ma gêmbac atu ma bôclai bu sêsen lau tonj tihale-nga dinan su.

⁹ Têt ndoc Anötö ndê Domba kôc gêt nabalêp ti-5-nga su, nan galic lau natô si gatu sêmbo Anötö ndê alta napu. Lau dinan, mun-nga lau nom-nga sic nac ndu, nahu bu sêkên whin Anötö ndê yom, ma sêhoc in ndê yom asê. ¹⁰ Ma nac sêta awha atu têt in, "O Pômdau Dabun ma Yom Nandô Nadau. Têt bêt bocke am oc êmatôc lau sac nom-nga, ma kên nagêyô têt nac ô yac mba dac nan nac sêkêc sinj su?" ¹¹ Sêsôm yom dinan su, ma Anötö kên nakwê sêsêp baliñ têt nac tôm gi. Ma in sôm têt nac bu, "Mac nem asidôwai natô sem akiñ aô sêmbo, nan lau nom-nga oc sêndic nac ndu gitôm nac sic mac ndu. Bocdinan ahôn malô e gêt dinan pacndê su."

¹² Aô tanhê Anötö ndê Domba ma in kôc gêt nabalêp ti-6-nga su, goc tiyhô atu gêm, ma aô galic ac tiyec gitôm sêcyaê, ma ayô tikoc gitôm dac. ¹³ Ma tata umbon-nga sêpen sêsip nom gitôm mbu puc atu ma kêwic ahi goc nalôwê sêpen sêsip nom si. ¹⁴ Ma umbon ginga tôm mbu soc po dan su, ma lôc ti nduc honj sinja bocdinan. ¹⁵ Tu dinan-nga lau honj nan sêkên whin Yisu dom, nan sêtôc dau nandô, ma sênjalê gamen bu sêsing dau. Kin ma lau bata, ma lau sin-nga, ma lau ti lêlôm ma lau ti licwalô atu, ma lau nan sem akiñ nadaui ti lau nan sêmbo nambwa, nan honj sêlhô bambaliñ. Ma sênjalê mala sêsing dau kwi-nga sêsôc hoc-sun ti hoc nan sêyêc gamen lôc-nga, nan napu. ¹⁶ Ma nac sêta yom têt lôc ti hoc bu êngatôc nac si e in nan ndôc pôn atu, nan oc tôm dom bu lic nac, ma bocdinan nac oc sêtap Anötö ndê Domba ndê atac nandê sa dom. ¹⁷ Sêkôm gêt dinan, nahu bu bêt dinan ti bêt sêtap nandê sa tu nac si sac-nga, ma lau sac dan oc sêtôm dom bu sênjêc Anötö ndê matôc.

Sêpuc nadalô pi lau Israel-nga 144,000

7 Dinan su, goc aô galic anela hale nan sêyob mbu. Nac sêlhac nom nabatin hale ma sêkôc nac lai bu sêlhac mbu nom-nga hale ahuc, tu bu sêpuc nadinda e sêkôm nom me gwêc me a tisac dom. ² Anötö kên nac lai têt nac bu sêyob mbu e tinambu sêhu mbu nom-nga sinj bu kôm nom ma gwêc tisac. Ma aô galic anela dan tiyham nan sa akên gamen ac pi-nga menj, ma yêc in amba in kôc Anötö Tanli Nadau ndê gêt dapuc

ñadalô-nga. † Inj mbwêc ña awha atu têng añela hale dinan ma sôm, ³ “Akôm nom ti gwêc ma a tisac dom, e yac apuc yac neñ Anötö ndê ñadalô pi inj ndê lau akin si sêcbala su.”

⁴ Inj sôm yom dinan su, goc aô gangô lau nan sêpuc ñadalô pi ñac si sêcbala, nan si namba, nan gitôm 144,000. Ma lau dinan sêmen akên lau Israel-nga si gôlôwac tonj. ⁵ Yêc Juda ndê tonj, sêken ñadalô pi lau 12,000, ma pi lau 12,000 yêc Ruben ndê, 12,000 yêc Gad ndê, ⁶ 12,000 yêc Aser ndê, 12,000 yêc Naphtali ndê, 12,000 yêc Manase ndê, ⁷ 12,000 yêc Simeon ndê, 12,000 yêc Liwai ndê, 12,000 yêc Isaka ndê, ⁸ 12,000 yêc Sebulun ndê, 12,000 yêc Josep ndê, ma pi lau 12,000 yêc Benjamin ndê tonj.

Lau daêsam sêmpin Anötö

⁹ Tinjambu aô tanhê gameñ ma galic lau daêsam andô, gitôm dom bu lau danj sêsê ñac sa. Sêmen akên nom ñagameñ honj, ma akên lau titonj-tonj honj, ma akên lau awha têngtên. Ma sêlhac pônj atu ti Anötö ndê Domba angô andô-nga. Ñac honj sêsôc ñakwê sêsêp, ma sêhêc tômtôm ñalauñ. ¹⁰ Ma sêmbwêc ñanga bu, “Yac tampiñ yac neñ Anötö nan ndôc pônj atu, ma inj ndê Domba, bu mwasiñ nem lau si-nga yêc inlu.”

¹¹ Ma añela honj nan sêlhac sêngihi pônj atu ti añela hale ma lau bata ahuc, nan sêhu dau angô sip nom sêyêc pônj atu ndô-nga. Ma sêmpin Anötö, ¹² ma sêsôm, “Yomandô! Yac neñ Anötö ndê ñawasi ti gauc ma waê ti ñaclai ma licwalô hêc gêlêc gên honj su. Bocdinañ tampiñ inj, ma danem danje inj kwahic dec ma tôm bêc honj. Yomandô!”

¹³ Têng dinan lau bata si danj menj ma ndac aô bocdec bu, “Lau ti ñakwê sêsêp dindê, ñac lau asa, ma sêmen akên nde?” ¹⁴ Ma aô gaô inj ndê awha ma gasôm, “O ñgac atu, am daôm kêyalê.” Dec inj sôm têng aô, “Lau dinan sêmbô nom têng ndoc ñawapac atu hêc asê, ma kwahic dec sêmen sêmbô lec. Sêngwasin si ñakwê sip Anötö ndê Domba ñadac, ma ñakwê dau sêp sambuc. ¹⁵ Tu dinan-nga sêlhac Anötö ndê pônj atu ndô-nga yêc inj ndê lôm dabun, ma sem akin inj acsalô ma ôbwêc. Ma inj nan ndôc pônj atu, nan oc mbo whin ñac ma yob ñac. ¹⁶ Tôm dom bu sêpônnda gên sênen-nga ti sênôm-nga tiyham. Ma ac oc pec ñac dom, ma gên ñandê danj oc tap ñac sa dom. ¹⁷ Nahu bu Anötö ndê Domba nan mbo pônj atu ñalhu, nan oc ti ñac si ñgac yob ñac-nga, ma wê ñac sêsa bu sênôm bu yêc bubata tanli-nga. Ma Anötö dau oc puñ ñac tasulu su yêc ñac tandô.”

Anötö ndê Domba kôc gên ñabalêp ti-7-nga su

⁸ Têng dinan Anötö ndê Domba kôc gên ñabalêp ti-7-nga su yêc bapia, ma gameñ undambê-nga ñanen sa gitôm acgatu ñasawa danja. ² Ma aô galic añela 7 nan sêlhac Anötö angô-nga, ma inj kên dahuc têng ñac honj tôm gi. ³ Ma añela danj tiyham menj kalhac

† Têng têng dinan lau sêkên gên ñabalêp gitôm lêlêp me nomdac pi bapia bu sêsap dôn, ma sêpuc ñadalô danj pi lêlêp dau bu tôc asê bu ñac sêti bapia dau ñadau. Sêmasan gôlôn amanatu-nga (ring) me gên danj nan sênôn ti kôm bu sêpuc ñadalô dau.

alta gol kêpin pônj atu. Inj kôc lôn gol danj, ma sêkên gên ñamalu ñayham daêsam têng inj. Goc inj kêgalun whin Anötö ndê lau dabun si mbec yêc lôn dau, ma kêc pi alta ti da têng Anötö. ⁴ Ma ñawasu akên gên ñamalu ti lau dabun si mbec, sa akên lôn nan yêc añela amba, ma pi têng Anötö angô-nga. ⁵ Pacndê, goc inj kôc ya ñanda akên alta, ma kên sip lôn gên ñamalu-nga e menhu, ma tuc sip gameñ nom-nga gi. Ma aô gangô ñakêcsia atu, ma sickac ti wapap gic ma tiyhô gêm.

Añela hale sêyu dahuc

⁶ Têng dinan añela 7 nan sêkôc dahuc, nan sêmasan dau bu sêyu. ⁷ Añela ñamata-nga yu inj ndê, ma sêmbalin u ñalhuc gitôm ais, ma ya nan sênggalun whin dac nan sip nom gi. Ma ya dau gên gameñ nom-nga ti a daêsam su. Aô galic gitôm sêwhê gameñ nom-nga ti a honj kôc gi ñatonj tö, ma tonj danj ya gên su, ma lu sêyêc ñayham. Ma kwanj batac-batac, nan ya gên honj su.

⁸ Goc añela tilu-nga yu dahuc, ma sêmbalin gên danj gitôm lôc atu ti ya sip gwêc gi. Ma tiyham aô galic gitôm sêwhê gwêc kôc gi tonj tö, ma tonj danj gêm dau kwi ti dac, ma tonj lu sêyêc ñayham. ⁹ Ma i ti gên tali honj nan sêmbô gwêc ti dac, nan sêmbac ndu. Ma wan nan sêpoc gwêc bocdinañ, tonj danj singa su, tonj lu sêpoc ñayham.

¹⁰ Têng ndoc añela titô-nga yu ndê dahuc, nan tata atu danj penj sip akên umbonj. Tata dau ñawê atu, ma penj sip nom ma kôm bu ti bubata daêsam sêtisac. Aô galic gitôm sêwhê bu ti bubata honj kôc gi tonj tö, ma tonj danj tisac. ¹¹ Sêsam tata dau ñaê bu ‘Ñamakic.’ Ma yêc bu nom-nga honj, tonj danj ñamakic sa ma tonj lu sêyêc ñayham. Ma lau honj nan sênôm bu ñamakic dinan, nan sêmbac ndu.

¹² Goc añela tihale-nga yu ndê dahuc, ma ac ti ayô ma tata ñatô sêtisac. Tu dinan-nga têng acsalô, ac pô gameñ gitôm acgatu ñasawa 8, ma ñasec sa gitôm acgatu ñasawa hale. Ma têng ôbwêc bocdinañ, ayô ti tata ñawê mba gitôm acgatu ñasawa hale.

¹³ Aô galic gên honj dinan su, ma aô gangô macmpon danj nan hu mbo umbonj, ma tanj ña awha atu bocdec bu, “Oyaê! Oyaê! Oyaê! Añela hale sêyu dahuc su, ma añela tö sêmbô dôn sêmbô. Bocdinañ mac lau nom-nga oc atap ñawapac sa tiyham.”

Añela ti-5-nga yu dahuc

⁹ Goc añela ti-5-nga yu ndê dahuc, ma aô galic tata danj penj yêc umbonj sip nom gi. Ma Anötö kên ki têng inj bu yob sunj baliñ sac nan sêsam bu Abis, †† nan ñagatam. ² Goc inj gêlêc gatam dau su, ma yawasu pi akên sunj baliñ dinan menj. Yawasu dau atu andô, gitôm yawasu têng ndoc lau sêkêc pwa atu danj. Yawasu dau gêm ac ahuc ma kôm umbonj ñasec sa. ³ Ma aô galic wakô sêsip akên yawasu sêmen. Ñac si ñaclai gitôm gapiñgap bu sêkên ñandê atu têng lau nom-nga.

†† Ñaê ‘Abis’ (Abyss) kêkuc Yom Grik. Sunj baliñ dinan ti ñalau sac si gapocwalô.

⁴ Magoc Anötö gic yao nac bu sêkôm kwan ma gên batat-batat ma a tisac dom, ma sêkôm lau nan aŋela sêpuc Anötö ndê nădalô pi nac sêcbala su, nan sêtisac dom. Magoc lau natô, nan wakô dinan oc sêkôm nac sêtisac. ⁵ Nac sêkôc naclai bu sêkên nandê atu têt lau dinan gitôm ayô 5, magoc nac oc sêndic nac ndu dom. Ma nandê dau gitôm gapingap sen lau. ⁶ Têt ndoc dinan lau oc sêtec bu sêmbo tali. Nac oc tac whin bu sêmbac ndu, tigen nac oc sêmbo tali ma sêhôn nandê napan.

⁷ Aô galic wakô dinan sêtôm hosi nan sêmasan tu sêndic sin-nga. Gêt gitôm gulun gol sac nac si ngagôn, ma nac si angô gitôm namalac. ⁸ Nac si kê-claun baliŋ gitôm lauwhê si, ma nac si nalhô atu gitôm layon si. ⁹ Ma yêc nac si nabapo aô galic gêt nanga gitôm lautuc ain. Ma têt ndoc nac sêhu sêmbo lôlôc, nac si namakê nakêcia atu gitôm hosi daêsam sêhê kaleta ma sênti bu sêndic sin. ¹⁰ Nac si nanguc gitôm gapingap si nanguc bu sêtin namalac. Naclai atu yêc nac si nanguc, bu sêkên nandê têt lau gitôm ayô amanjan. ¹¹ Nac si kin in aŋela sac sun baliŋ-nga. Yêc Yom †Hibru sêsam in ndê naê bu Abadon, ma yêc Yom Grik sêsam in bu Apolion. ¹² Nawapac dinan ti nawapac namata-nga. Ma nawapac lu sêyêc dôn sêyêc.

Aŋela ti-6-nga yu dahuc

¹³ Têt dinan aŋela ti-6-nga yu ndê dahuc. Ma aô gangô awha dan sa akên alta gol nan kalhac Anötö angô-nga. Napo hale sêyêc alta dau nakêcsu hale, ma awha dau sa akên napo dau nalhu, ¹⁴ ma ta yom têt aŋela nan yu dahuc bocdec bu, “Sa têt aŋela hale nan sêsô nac dôn sêmbo bu atu Yupretes, nan ndi, ma êmgapwêc nac su.” ¹⁵ Mun-nga Anötö kêyalin ndoc dan sa bu aŋela hale dinan sêndic lau sac ndu, ma nac sêhôn ndoc dau sêmbo Bu Yupretes. Goc aŋela dau sa gi ma kêgapwêc aŋela hale dinan su, bu sêwhê lau nom-nga kôc ndi ton tō. Ma ton dan nac oc sêndic nac ndu, ma ton lu sêhu nac sin.

¹⁶ Têt dinan aô galic gêt ngatu dan, lau sin-nga daêsam kêlêc sêndôc hosi nahô. Ma awha dan sam nac si namba asê têt aô, nan gitôm 200 milien. Ma aô galic lautuc nanga sêyêc nac nabapo. Lautuc dinan nădalô kokoc gitôm ya, ma namayan gitôm umbon, ma yanjan gitôm gêt nandê naê †solpa. Ma aô galic hosi si ngagôn gitôm layon si, ma ya ti yawasu ma solpa sa akên nac si whasun. ¹⁸ Gêt tō dinan, ya ti yawahô ma solpa, nan sêsa hosi whasun nan tôm nawapac atu bu sen lau nom-nga natô su. Lau ton dan oc sêmbac ndu, magoc ton lu oc sêmbo tali. ¹⁹ Hosi dinan sêkôc naclai atu yêc nac si whasun, ma yêc nac si nanguc whin. Bu nac si nanguc gitôm mboc ngagôn bu sen lau ma kôm nac sêtisac.

²⁰ Nawapac tō dinan kôm lau ton dan sêmbac ndu. Ma lau natô nan sêmbac ndu dom, nan sêlic su, magoc sem si nalôm kwi dom. Mba! Nac sêsap nac si mêtê sac dôn napan. Nac sem akin nalau sac ma

† Abadon ma Apolion - naê lu dinan nahu tigen. Danem kwi bu ‘Ndic Ndu’ me ‘Sen su.’

anötöi gwam nan sêmasan na gol ti silba ma brons ti hoc ma na a. Gwam hon dinan gitôm dom bu sêlic gamen me sêngô yom, ma sênsêlên dom, tigen lau nom-nga sem akin nac napan. ²¹ Ma nac sêkôm mêtê sac daêsam tôm sic namalac ndu, sêpec balô, sêkôm mêtê mockain-nga, ma sem kan gêt. Nac sêlic nawapac dau, magoc sem dau kwi dom, nac sêsap si mêtê sac dinan dôn napan.

Aŋela kên bapia sauŋ dan têt Jon

10 Têt dinan aô galic aŋela nanga dan sip akên undambê men. In ndê nakwê gitôm dao, ma gasun bu êp dan yêc in ngagôn nahô-nga. In ndê angô andô nawasi gitôm ac, ma in gahi gitôm alhô ti ya. ² Ma in kôc bapia sauŋ dan nan kac sa su, yêc in amba. In sip gi ma kên gahi gasê-nga kalhac nom, ma gahi andô-nga kalhac gwêc. ³ Ma in mbwêc nanga, gitôm layon dan tan. Têt ndoc in mbwêc, nan aô gangô awha 7 sêta yom, nan nakêcia gitôm wapap gic. ⁴ Aô gangô awha 7 dinan su, ma bu wato nac si yom sip bapia, tigen awha dan akên undambê sôm têt aô bu, “To yom nan am ngô akên awha wapap-nga 7, nan dom. Mba! Kôc dôn ma sêc ahuc yêc am-nga.”

⁵ Goc aŋela nan kalhac nom ti gwêc, nan têt in amba andô-nga pi undambê. ⁶ In bu sôm yom ma puc dôn na Anötö ndê naê, dec sôm, “Aô wasôm yom nandô yêc in nan mbo tali napan, nan angô-nga, in nan kên undambê ma nom ti gwêc, ma gêt hon nan sêmbo gamen dinan. Dahôn têt dan tiyham dom, ⁷ bu gêt hon nan Anötö kêmatin tidôn mun su, ma yêc sin dau e men têt kwahic dec, nan oc men sa tiawê. Têt bêt nan aŋela ti-7-nga yu dahuc, nan gêt hon dinan oc nandô sa tôm in hoc asê gwanan su têt lau propet nan sem akin in.”

⁸ Dinan su, goc awha akên undambê nan aô gangô su, nan sôm yom têt aô tiyham bocdec bu, “Am sa têt aŋela nan kalhac nom ma gwêc, nan ndi, ma kôc bapia nan kac sa yêc in amba, nan su.” ⁹ Bocdinan aô gatên aŋela dau ga, ma gandac bapia sauŋ dinan. Ma in sôm têt aô, “Am kôc su, ma ner. Yêc whamsun am oc êmsahê nganda gitôm lêp. Tigen bapia dau oc kôm am nem natat yham dom.” ¹⁰ Aô gakôc bapia sauŋ dau su yêc in amba, ma gan. Yêc whamsun aô kasahê bu nganda gitôm lêp, tigen tinambu sip aô natat gi ma kôm aô natat yham dom. ¹¹ Goc Anötö sôm têt aô, “Am oc hoc yom asê tiyham gitôm propet, ma sôm yom pi lau daêsam, pi lau titon-titon ma lau awha têtên, ma pi kin sêwhin.”

Anötö ndê propet lu

11 Dinan su, goc Anötö kên gakoc baliŋ dan têt aô bu wanem dôhôn gêt. Ma in sôm têt aô, “Am ndi, ma nem dôhôn anen lôm dabun, ma alta nan kalhac dê. Ma lau nan sêtoc aô sa ma sêten mbec têt aô sêmbo dindê, nan sê nac sa. ² Tigen nem dôhôn gamen yêc lôm dabun năbatêmdô dom, bu aô gakên gamen dinan têt lau sambuc ti nac si gamen. Ma nac

oc sênem gôlinj aneñ malac dabuñ, ma sêngwiniñ aneñ lau gitôm ayô 42. ³ Magoc aô wakên ñaclai têt aneñ propet lu, dec inlu oc sêsôc ñakwê yeyec ma sêsôm aneñ yom asê gitôm bêt 1,260.”

⁴ Propet lu dau sêlhac Pômdau, nañ gêm gôlinj nom sambuc, nañ angô-nga, sêtôm a olib lu, ma sêtôm yakaiñ lu. ⁵ Lau nañ bu sêkôm inlu ña yom, nañ oc sêmbac ndu ñalên bocdec. Ya oc sa yêc inlu whasuñ ma neñ ñac su. ⁶ Ma têt ndoc sêhoc Anötô ndê yom asê, nañ sêkôc ñaclai bu sêsôm u ndic dom yêc umbonj. Ma sêkôc ñaclai bu sênem bu kwi ti dac, ma bu sêkên ñawapac tidau-tidau têt lau nom-nga têt ndoc bocke nañ inlu atac whiñ nañ.

⁷ Têt inlu si têt sêhoc Anötô ndê yom asê-nga pac-ndê su, nañ aô galic bu gêt sac dañ pi akên suñ baliñ sac dinañ meñ, ma gic siñ têt inlu. Ma in ku inlu dulu ma gic inlu ndu. ⁸ Ma inlu si ñamlan sêyêc ñambwa sêyêc malac atu dau ña-malac lôm. Yêc malac atu dau lau sic inlu si Pômdau ndu pi a gicso dau, ma bocdinañ lau ñatô sem malac dau ñaê kwi ma sêsam bu Sodom ma Isip. ⁹ Têt dinañ, lau akên nom ñagameñ honj, ma akên lau titonj-titonj ma awha têt-têt honj tahê inlu si ñamlan gitôm bêt tö ma ñadañga. Ma ñac sêkên yao bu lau dañ sêñsuhun inlu dom. ¹⁰ Lau sac nom-nga sêtisambuc bu inlu sêmbac ndu, ma ñac sêkên gêt ñayham-ñayham têt dandi ti atac ñayham atu. Nahu bu muñ-nga propet lu dinañ sêkên ñawapac têt ñac.

¹¹ Aô galic bu inlu sêyêc boc-dinañ têt bêt tö ma ñadañga, goc Anötô kên in ndê wayahô tali-nga têt inlu dec sêtisa tiyham ma sêlhac. Ma lau honj nañ sêlic, nañ sêtôc dau ñandô. ¹² Ma aô gangô Anötô ta yom awha atu têt inlu ma sôm bu sêpi sa sêtên in sêmên. Goc dao dañ kôc inlu sa sêpi undambê si, ma inlu si ñacyo sêlic. ¹³ Têt têt dinañ tiyhô atu gêm, ma malac atu dau ñagameñ ñatô sêtisac. Gitôm sêwhê malac dau kôc ti gameñ 10, ma gameñ 9 sêyêc ñayham, ma gameñ ti-10-nga tisac. Ma lau 7,000 sêmbac ndu. Gêt dau kôm lau nañ sêmbo tali, nañ sêtôc dau atu, ma sêtoc Anötô undambê-nga ndê waê ti ñaclai atu sa.

¹⁴ Dinañ ti ñawapac tilu-nga, ma titô-nga kêpiñ bu hôc asê.

Dahuc ti-7-nga tanj

¹⁵ Têt dinañ añela ti-7-nga yu dahuc, ma aô gangô awha daêsam sêta yom ñannga yêc undambê bocdec bu, “Kwahic dec yac neñ Pômdau lu in ndê Mesaya sem gôlinj nom ñagameñ sambuc. Ma gôlinj dau oc pacndê dom.”

¹⁶ Ma lau bata 24 nañ sêndôc ñac si pôn yêc Anötô angô-nga, nañ sêhu dau angô sip nom, ma sêmpiñ in, ¹⁷ ma sêsôm, “O Pômdau Anötô Ñaclai Ñadau, am nañ mbo têt ñamata-nga, ma kwahic dec mbo. Yac bu anem danje am bu am gêm gôlinj nom ti am nem ñaclai atu. ¹⁸ Lau nom-nga atac ñandê sa, magoc kwahic dec ñac oc sêñsahê am nem atac ñandê. Ndoc meñ su, bu am êmsahê lau nañ sêmbac ndu su. Ma am oc kên ñagâyô ñayham têt lau honj nañ sem akiñ am, lau propet ti am nem lau dabuñ, ma têt lau honj nañ sêtoc

nem ñaê sa, lau tiwaê, ma lau waêmba sêwhiñ. Tigen lau nañ sêkôm nom tisac, nañ am oc señ ñac su.”

¹⁹ Ñac sêmpiñ Anötô su, goc gatam yêc Anötô ndê lôm dabuñ undambê-nga kac sa, ma aô galic apa Anötô ndê pwac dabuñ-nga yêc lôm dabuñ ñalôm. Ma sickac ti wapap gic, ma aô gangô ñantiñ atu, ma tiyhô gêm ma u gic ñalhuc atu ma ñannga gitôm ais.

Awhê dañ, ma Akô

12 Têt dinañ gêt dalô atu dañ hôc asê yêc undambê, ma kôm aô gasô. Aô galic awhê dañ, ma ac kêgihi in ahuc gitôm ñakwê. Ayô yêc in gahi ñapu, ma tata 12 sac in ñagôlôn gitôm kiñ si sanem. ² Awhê dau daê, ma in ndê ndoc kôc balêkoc-nga meñ sa. Tu dinañ-nga dec in kêsahê ñandê atu, ma tanj asê. ³ Ma gêt dalô dañ tiyham hôc asê yêc undambê. Aô galic gêt kokoc atu gitôm akô dañ. In ndê ñagôlôn 7, ma ñapo 10. Ma sanem kiñ-nga 7 sac in ndê ñagôlôn 7. ⁴ Ma in ndê ñanguc gic tata umbonj-nga daêsam sa, ma kêbalip ñac sêsip nom si. Tata tonj lu gacgeñ sêlhac umbonj, ma tonj dañ in kêbalip sip nom gi. Goc in gi kalhac awhê dau angô-nga, ma hôñ bu in kôc balêkoc su, goc in neñ.

⁵ Ma awhê dau kôc balêkoc ñgac † dañ. In ñgac nañ oc nem gôlinj lau nom-nga honj ti ñaclai atu, gitôm in kôc tôc kiñ-nga ain tu êmatôc ñac-nga. Akô tac whiñ bu neñ balêkoc dau, tigen gitôm dom. Nahu bu sênga-ho balêkoc dau su pi undambê gi, bu mbo whiñ Anötô nañ ndôc pôn atu. ⁶ Ma balê dinda kôlhô kêti gi mbo gameñ sawa. Anötô kêyalin gameñ sa gwanan yêc dindê, bu yob awhê dau gitôm bêt 1,260.

⁷ Têt dinañ aô galic siñ atu yêc undambê. Anötô ndê añela ñamata-nga Maikel ti in ndê añela sic siñ têt akô, ma akô ti ndê añela sac sic siñ ô. ⁸ Magoc akô ndê ñaclai gitôm dom, dec in ti ndê añela sac si mala sêmbo undambê-nga mba. ⁹ Anötô ndê añela sêsoc ñac su ma sêmbalin ñac sêsip nom si. In akô akwa dinañ, nañ dasam in ndê ñaê bu Sadan me ñgac yeyec. In êlêmê kêsau lau nom-nga ma kêtôm ñac bu sêkôm mêtê sac.

¹⁰ Têt ndoc dinañ aô gangô awha atu dañ yêc undambê, nañ sôm, “Kwahic dec Anötô ndê ndoc bu nem gôlinj nom sambuc-nga, nañ hôc asê su, ma in tôc in ndê ñaclai asê yêc awê. In ndê gwelenj nem lau si-nga kwahic dec ñandô sa, ma lau honj oc sêlic †Mesaya ndê ñaclai. Têt ñamata-nga Sadan kalhac Anötô angô-nga têt acsalô ma ôbwêc honj, ma kêgôlinj yom pi yac neñ asidôwai. Magoc kwahic dec Anötô kêmasuc in su yêc undambê. ¹¹ Dac nañ Anötô ndê Domba kêc siñ, nañ puc yac neñ asidôwai dôn, ma sêhoc Anötô ndê yom ñandô asê. Ma tu dinañ-nga ñac sêku Sadan dulu. Sêlhac ñannga ma sêtôc dau dom bu lau sêndic ñac ndu. ¹² Bocdinañ mac lau undambê-nga, atac ñayham ma atisambuc. Tigen ñawapac atu gic mac lau nom ti gwêc-nga ñawaê. Oyaê. Sadan sip têt mac meñ, ma in

† Awhê dinañ in ti dôhôn Anötô ndê lau. Ma balê dau Yisu. Ma akô dinañ in ti dôhôn Sadan. In kêsahê bu señ Yisu su magoc gitôm dom. Dec tinambu in kên kisa Yisu ndê lau, magoc Anötô yob ñac.

tac nandê atu andô. Nahu bu in kêyalê bu in ndê tēm tiapê su.”

¹³ Têñ ndoc akô gêlic bu sêsoc in su sip nom gi, nan in gic hu kêbulu awhê nan kôc balêkoc ngac nan.

¹⁴ Tigeñ Anötö kêñ jamakê lu têt awhê dau gitôm macmpoñ atu dan ndê, bu hu sa ndi mbo in ndê mala nan Anötö kêyalin sa su yêc gameñ sawa. Yêc dinan Anötö oc yob in tøm yala tö ma ayô 6, bu akô dau kôm in tisac dom. ¹⁵ Têt dinan akô kac whasun sa ma guluc bu atu sa bu hêc awhê dau su. ¹⁶ Magoc Anötö gêm awhê dau sa ma kôm nom hêc kôc, e bu nan sa akên akô whasun nan sip nom nalôm gi. ¹⁷ Têt dinan akô tac nandê têt awhê dau, ma hu in sin sa gi, bu ndic sin têt in ndê lau wakuc natô. Nac lau nan danja wambu Anötö ndê yomsu ti sêsap Yisu ndê yom nandô dôn.

¹⁸ Ma akô dau gi kalhac kêpiñ gwêc nadali.

Gên sac atu dan pi akên gwêc nalôm men

13 Ma aö galic gên sac atu dan pi akên gwêc nalôm men. In ndê nagôlôn 7, ma napo 10, ma sanem 10 sac napo nahô tøm gi. Ma aö galic naê sac sambuc 7 sêyêc in ndê nagôlôn 7 dinan. ² Gên sac dau na-angô gitôm pôsip pôm atu naê lepat, ma gahi gitôm bea ndê, ma whasun atu gitôm layon ndê. Ma akô nan kalhac gwêc nadali, nan kêñ ndê naclai ti licwalô têt gên sac dinan, bu nem gôlin lau sac nem in angô. ³ Aö galic gamboc atu yêc gên sac ndê nagôlôn dan, nan gitôm sic in ndu su, magoc gên dau tisa ma nayham sa tiyham. Lau sac nom-nga hon nan sêlic gên dau, nan sêhêdaê ma sênkuc gên sac dau. ⁴ Ma sêlic bu akô kêñ in ndê naclai têt gên sac, dec nac sêtoc akô sa ma sem akiñ in, ma sem akiñ gên sac dau whiñ. Ma sêsôm têt dandi, “Aluê! Gên sac dinan hêc gêlêc gên hon su. Namalac dan gitôm dom bu ndic sin têt in!”

⁵ Gên sac dau kôc naclai bu sôm yom toc dau sa-nga ma yom sac-sac gitôm ayô 42. ⁶ Dec gên sac dau kac whasun sa bu sôm yom sac s ambuc pi Anötö, ma pi in ndê naê, ma pi undambê, ma pi lau nan sêndôc undambê whiñ. ⁷ Ma in kôc naclai bu ndic sin têt Anötö ndê lau dabun ma ku nac dulu. In kôc naclai atu bu nem gôlin lau hon, lau akên nom nagamen hon, ma akên lau titor-titor, ma awha têtên. ⁸ Ma lau nom-nga hon nan si naê yêc Buku Tanli-nga dom, nan oc sêtoc gên sac sa ma sênem akiñ in. Anötö ndê Domba yob Buku Tanli-nga dau. In Domba nan nom dindêc mbasi en, ma Anötö kêyalin in sa ma kêyalê bu tinambu, lau oc sêndic in ndu.

⁹ Asa ndê dangasun bu yêc, nan ngô yom dindêc.

¹⁰ Yomandô! Nawapac daêsam oc sêhêc asê. Lau natô sic nawaê bu sêndôc gapocwalô, ma natô oc sêndic nac ndu na bien baliñ. Bocdinan mac lau dabun, alhac nanja ma ahu nem akên whiñ sin dom.

Gên sac tilu-nga pi sa akên nom nalôm

¹¹ Têt dinan aö galic gên sac dan tiyham pi sa akên nom nalôm men. In ndê napo saun lu, gitôm domba

natu dan ndê. Magoc in ndê awha atu gitôm layon ndê. ¹² Gên sac jamata-nga nan sic in pi nagôlôn magoc nayham sa tiyham, nan kêñ ndê naclai atu têt gên sac tilu-nga dinan, dec in gêm gôlin gêm in angô, ma kêgilil lau nom-nga hon bu sênem akiñ gên sac jamata-nga dinan. ¹³ Ma gên sac tilu-nga kôm gên dalô atu-tu. In sôm, ma ya sip akên undambê men, ma lau hon sêlic. ¹⁴ In kôc naclai bu kôm gên dalô nem gên sac jamata-nga angô, gên sac nan sic in na bien baliñ, magoc mbo tali. Bocdinan in kôm gên dalô ma kêsau lau nom-nga nan sêkên whiñ Yisu dom, ma kêñ yatu têt nac bu sêmasan gên sac jamata-nga ndê nagatu. ¹⁵ Ma in kôc naclai bu yu wayahô sêc gên nagatu, dec gên dau sôm yom asê. Ma lau nan sem akiñ gên nagatu dom, dec in gic nac ndu. ¹⁶ In kac lau hon ma sôm nanja bu sêkêc nadalô dan pi nac si amba andô-nga me pi nac si sêcbala. Lau tiwaê ma lau waêmba, lau ti lêlôm ma lau nalôm sawa, lau nan sem akiñ nadaui ti lau nan sêmbo nambwa, lau hon in kac nac bu sêkêc nadalô dinan. ¹⁷ Ma in gic yao bu asa nan kôc nadalô dom, nan gitôm dom bu nemlhi gên, ma gitôm dom bu kêñ gên têt lau bu sênemlhi. Ma nadalô dau dinan, in gên sac jamata-nga ndê naê me naê nanamba.

¹⁸ Gên sac nanamba dau nahu yêc sin dau. Asa nan namalac ti gauc atu, nan ênsahê bu kip namba dau nahu sa. Namba dau in namalac dan ndê namba, ma in ndê namba 666.

Jon gêlic Anötö ndê Domba ti in ndê lau

14 Tinambu aö galic Anötö ndê Domba kalhac Lôt †Sayon. Ma lau 144,000 nan inlu damba si naê kalhac nac si sêcbala, nan sêlhac sêwhiñ in. ² Ma aö gangô awha dan sa akên undambê. Awha dau gitôm bu hêc nakêcsia, ma gitôm wapap nan gic atu, ma gitôm hap nan lau wê-nga sic. ³ Lau 144,000 dinan sêlhac pôn atu, ti anela atu hale ma lau bata 24 si angô-nga, ma sem wê wakuc dan. Anötö gêm lau dinan si yêc namalac nom-nga hon nalôm, ma nac tawasê sênjalê wê dau. ⁴ Nac lau dinan sem dabun dau napep, ma mêtê sac nan kôm namalac nadômbwi sa yêc Anötö angô-nga, † nan sêkôm dan dom. Gameñ bocke nan Anötö ndê Domba bu ndi, nan nac sênkuc in. Domba dau gêmlihi nac su yêc namalac nom-nga, ma kêñ nac sêlhac inlu Anötö angô-nga gitôm gên nandô mbêc. ⁵ Nac sêsôm yom tasan dan dom, ma nac si giso mbasi.

Anela tö si yom

⁶ Aö tanhê gameñ tiyham ma galic anela dan hu mbo umbon, nan kôc nawaê nayham bu hoc asê têt lau yêc nom nagamen hon, ma têt lau titor-titor ma awha têtên hon. Nawaê nayham dau oc yêc napan, ma oc pacndê dom. ⁷ In sôm na awha atu, “Atoc Anötö sa ma

† Jon to yom ma sôm bu lau dau sêyêc sêwhiñ lauwhê dom, dec sêmbo nawasi yêc Anötö angô-nga. Magoc lau tigauc daêsam gauc gêm bu yom dau hêganôn mêtê sac tidau-tidau nan kôm namalac nadômbwi sa yêc Anötö angô-nga. Awhê lu ngac nan sem dau su, nan bu sêyêc sêwhiñ dau, dec Anötö oc lic sac dom.

anem akiñ in, bu in kên undambê ti nom, ma gwêc ti bubata hon. Ma kwahic dec in ndê ndoc êmatôc lau-nga men sa su. Bocdinañ atôc in, ma apo in ndê waê sa.”

⁸ Dinañ su, ma añela tilu-nga men ma sôm, “Malac atu Babilon † tisac su. Añgô su nañ! Babilon tisac sam-buc. In hu Anötö siñ ma kôm mêtê sac, ma hê lau daêsam sêsa in ndê lên sac sênkuc in, e ñac si gauc timboloc tôm lau nañ sênôm wain ma kênin ñac.”

⁹ Ma aö galic añela titö-nga men kêkuc añela lu di-nañ, ma in sôm ña awha atu, “Mac lau hon nañ atoc gên sac ma in ndê ñagatu sa, ma akôc in ndê ñadalô pi nem sêmbalam me amam, nañ añañgô. ¹⁰ Mac oc añañhê Anötö ndê atac ñandê. Yomandô! In ndê atac ñandê atu gitôm wain ñanga nañ in kêc sip lacihu bu mac anôm. Mac oc alhac Anötö ndê Domba ma añela dabun añañgô-nga, ma atap nem ñagêyô sac sa. Gên ñandê solpa ma ya oc kên ñandê atu tên mac. ¹¹ Yomandô! Lau hon nañ sem akiñ gên sac me in ndê ñagatu, ma sêkôc in ndê ñaê ñanamba pi ñac si ñamlic, nañ oc sêtap ñawapac atu dinañ sa. Gameñ nañ ñac sêmbo, nañ yawasu oc pi ñapañ, ma oc pacndê dom. Ñac oc sênñahê ñandê atu dau tôm acsalô ti ôbwêc hon, ma ñac oc sênwhañ dau dom.”

¹² Yom dec kên puc mac lau nañ ñanjam wambu Anötö ndê yomsu ma akên whin Yisu. Alhac ñanga, ma ahu nem akên whin siñ dom!

¹³ Dinañ su, goc aö gângô awha ña sa akên undambê, nañ sôm tên aö bu, “To yom bocdindec. Tên kwahic dec ma ndi, lau hon nañ sêsap si sêkên whin Pômdau dôn e sêmbac ndu, nañ oc sêtap Anötö ndê mwasiñ atu sa.” Ma Ñalau Dabun sôm, “Yomandô! Ñac oc sênwhañ dau yêc gwelen nañ sêlhac ñanga ma sêkôm. Ma ñac si gwelen ña-ñandô oc êñkuc ñac pi undambê ndi.”

Anötö ndê añela sic gên ñandô nom-nga sa

¹⁴ Tên dinañ aö galic dao sêsêp ña, ma ñamalac ña gitôm Ñamalac ndê Atu ndôc dao ñahô. Sanem gol ña sac in ñagôlôn, ma in kôc bien mbwê-alô ma ñamata sac andô. ¹⁵ Ma añela ña sa akên Anötö ndê lôm dabun, ma ta yom awha atu tên in nañ ndôc dao ñahô bocdec bu, “Kwahic dec ôm nom-nga ñandô sa, ma gên hon tilôwê su. Bocdinañ dec kôc nem bien sa ndi, ma ndic gên ñandô sa pitigen.” ¹⁶ Dec in nañ ndôc dao ñahô, nañ sip tên nom gi, ma tim gên ñandô nom-nga ña in ndê bien dinañ, goc gic hon sa sêpitigen.

¹⁷ Ma añela ña tiyham sa akên lôm dabun undambê-nga men, nañ kôc bien mbwê-alô ña ñamata sac andô. ¹⁸ Ma añela ña tiyham nañ yob ya yêc Anötö ndê alta, nañ sa men, ma mbwêc awha atu tên añela nañ hêc bien ñamata bu, “Kôc nem bien, ma sôc ôm wain-nga nañ yêc nom, nañ ndi, ma ndic wain ñandô sa. Bu wain ñandô kwahic dec ñalôwê sa su.”

¹⁹ Dec añela dau sip nom gi ma tim wain ñandô nom-

† *Tiñambu Jon to yom pi malac atu Babilon, ma gêm dôhôn in pi awhê mockain-nga ña. Asam yêc Rev 17-19, ma alic footnote yêc 17:1.*

nga ña in ndê bien. Ma in gic sa pi gameñ sênem kin wain ñakwi-nga. Gên dinañ ti dôhôn Anötö ndê atac ñandê pi lau sac nom-nga. ²⁰ Ma aö galic bu sem kin wain ñandô nom-nga dinañ yêc malac atu ñamakê. Ma dac atu sa men, ma hêc sa ñasawa baliñ gitôm 300 kilometa, ma sun ñagapon atu. Ñagapon dau, hosi ña bu lom, dec oc men tên in tôkwa.

Añela 7 ma ñawapac 7

15 Dinañ su, ma aö galic gên dalô atu ña tiyham yêc undambê, dec gasô ñandô. Añela 7 sêkôc ñawapac atu 7 bu sêkên pi lau sac nom-nga, nañ ti ñawapac ñambu-nga nañ Anötö oc kên. Bu ñawapac 7 dinañ oc ndic dabiñ in ndê atac ñandê pi lau nom-nga e nom ñatêm pacndê. ² Ma aö galic gên ña gitôm gwêc nañ ñawa gitôm glas, ma ya yêc ñalôm. Ma lau nañ sêku gên sac atu d ulu, nañ sêlhac gwêc dau ñamakê. Ñac lau nañ sêtec bu sênem akiñ gên sac dau me sêtoc in ndê ñagatu sa, ma sêkôc in ndê ñaê ñanamba dom, ma ñalên dau dec sêku in dulu. Ñac sêkôc gên wê-nga ñaê hap nañ Anötö dau kên tên ñac. ³ Ma ñac sem Anötö ndê ñgac akiñ Moses ndê wê ma Anötö ndê Domba ndê wê. Ñac sem bocdec, “O Pômdau Anötö Ñanga. Am kôm gên atu-tu ti gên ñayham daêsam. O Kin atu, nañ gêm gôlin nem lau tôm tên hon, am nem lên in lên ñandô ma gitên en. ⁴ O Pômdau, am tigen dabun. Bocdinañ solop bu lau hon sêtoc am, ma sêtoc am nem waêm sa. Lau akên gameñ hon oc sêmen ma sênem akiñ am, bu kwahic dec sêlic yêc awê bu am kôm gên hon ñalên gitên en.”

⁵ Dinañ su, ma aö galic lau Israel-nga si tñac dabun ñagatam kac sa yêc undambê. Bac dau ti lau Israel-nga si lôm dabun yêc gameñ sawa, nañ sêkên Anötö ndê yomsu yêc ñalôm. ⁶ Ma añela 7 sêsa akên lôm dabun dau sêmen, ma sêkôc ñawapac atu 7. Ñac sêsôc ñakwê ñawasi sêsêp, ma sêkic po gol kêgihi ñac ñabapo. ⁷ Ma añela atu hale si ña kôc sùc 7 nañ sêmasa ña gol, ma kên tên añela 7 dinañ. Anötö nañ mbo tali ñapañ, nañ kên ñawapac tidau-tidau nañ tôc in ndê atac ñandê asê, nañ sip sùc 7 dinañ e menhu. ⁸ Tên dinañ yawasu atu nañ men akên Anötö ndê ñawasi ti licwalô, nañ gêm lôm dabun ñalôm ahuc. Ma tu dinañ-nga gitôm dom bu lau ña sêsôc lôm dabun sêndi e añela 7 sêndic dabiñ si gwelen sêkên ñawapac 7-nga dinañ pacndê.

Sùc ñawapac-nga 7

16 Tên dinañ aö gângô awha atu ña yêc lôm dabun ta yom tên añela 7 dinañ bocdec bu, “Andi, ma ñawapac tôc Anötö ndê atac ñandê asê-nga nañ yêc mac nem sùc, nañ atac sa sip nom ndi.”

² Dec añela ñamata-nga tisa ma pô in ndê sùc tuc, ma kên ñawapac ña sip nom gi. Ma lau nañ sêkôc gên sac ndê ñadalô ma sêpôn haduc tên in ndê ñagatu, nañ gamboc andô gêm ñac ahuc ma sênñahê ñandê atu.

³ Goc aŋela tilu-nga pô in ndê sùc tuc sip gwêc, ma gwêc gêm dau kwi ti dac yeyec gitôm ngac batê dan ndê dac. Ma gên tali gwêc-nga hon sêmbac ndu.

⁴ Aŋela titö-nga pô in ndê sùc tuc sip bu ti bubata, dec sêti dac. ⁵ Ma aö gangô aŋela nan yob bu, nan sôm, “O Pômdau dabun ñandô, am nan mbo têng ña-mata-nga, ma kwahic dec mbo. Am kêmatôc lau, ma kên ñagêyô têng ñac ñalên gitên. ⁶ Nahu bu lau dinan sêkêc am nem lau propet ti lau dabun si dac sin. Ma kwahic dec am kên dac têng ñac sênôm. Ñagêyô dau gic ñac ñawaê solop.” ⁷ In sôm yom dinan su, goc aö gangô awha dan sa akên alta, nan ô yom ma sôm, “Aêc, Pômdau Anötö Ñaclai Ñadau. Am kêkuc yom ñandô ma kêmatôc lau, ma kên ñagêyô solop têng ñac.”

⁸ Têng dinan aŋela tihale-nga pô in ndê sùc tuc pi ac, dec ac pec lau nom-nga gitôm ya gên ñac. ⁹ Ñac sênşahê ñandê atu ma sêtisac ñandô. Magoc ñac si ñalôm ñadandi ma ñac sem dau kwi dom, ma sêtoc Anötö nan kên ñawapac dau têng ñac, nan sa dom. Mba! Ñac sêsôm yom sac sambuc pi in ndê ñaê.

¹⁰ Goc aŋela ti-5-nga pô in ndê sùc tuc pi gên sac ndê pôn atu, ma gameŋ hon nan gên sac gêm gôlin, nan ñasec sa. Gamboc sac daêsam sem lau sac nom-nga ahuc, ma sênşahê ñandê atu e kôm ñac sêsen êmbala. Magoc ñac sem dau kwi ma sêhu si mête sac sin dom. Sêsôm yom sac-sac pi Anötö undambê-nga bu in kên ñawapac dinan têng ñac.

¹² Ma aŋela ti-6-nga pô in ndê sùc tuc sip bu atu Yupretes, dec bu dau pa. Bocdinan kin nan sêmen akên gameŋ ac pi-nga, nan si sen yêc bu sêlom bu dau. ¹³ Ma aö galic ñalau sac tö, nan sêtôm pocwê. Dan sa akên akô whasun, ma dan sa akên gên sac whasun. Ma ñalau sac titö-nga sa akên propet tasan † whasun. ¹⁴ Sadan ndê ñalau sac tö dinan sêkôm gên dalô atu-tu. Ma sêsa si bu sêndic kin nom-nga hon sa, bu sêndic sin têng têm Anötö Ñaclai Ñadau ndê bêc atu hôc asê. ¹⁵ Ma ñac sic kin hon sa sêmbo gameŋ nan yêc Yom Hibru sêsam bu Amagedon.

Pômdau sôm yom bocdec, “Ayob daôm ñape! Aö wakên puc pi ndoc wameŋ-nga dom, aö wameŋ gitôm ngac kan. Mac lau nan anem ali ma amasan daôm ñapep ambo, mac oc atac ñayham tu atap Anötö ndê mwasiŋ sa-nga. Tigen lau nan sêmasan dau dom têng bêc aö wambu wameŋ, nan ñac oc maya dau atu, gitôm lau nan sêmbo ñamlic ñambwa.”

¹⁷ Têng dinan aŋela ti-7-nga pô in ndê sùc tuc pi um-boŋ. Ma awha atu dan akên pôn atu yêc lôm dabun ta yom ma sôm, “Gên hon pacndê su!” ¹⁸ Ma sickac ti wapap gic ti ñakêcsia atu, ma tiyhô gêm. Tiyhô dau atu andô. Têng lau ñamata-nga si têm e men têng kwahic dec, tiyhô dan gêm atu gitôm in dinan dom. ¹⁹ Anötö gauc gêm malac atu Babilon ndê lau si mête sac, dec kêmatôc ñac gitôm in kên in ndê tac ñandê atu sip la-clhu dan ma kên têng ñac bu sênôm. Ma tu dinan-nga tiyhô atu dau gêm e gic malac atu Babilon kôc gi ton

† Jon sam gên sac tilu-nga nan sa akên nom ñalôm (13:11-18) bu propet tasan. Nahu bu in kôm gên dalô atu-tu bu ênsau lau nom-nga. Alic 19:20.

tö. Ma lau nom-nga si malac hon sêtisac bocdinan.

²⁰ Ma nduc ti lôc hon sin. ²¹ Ma u ñalhuc ñannga gitôm hoc ais sip men tuc lau. Ais dinan atu sac ma ñadehe gitôm 40 kilogram tôm gi. Gên dau kên ñawa-pac atu têng lau nom-nga, ma sêsôm yom sac sambuc pi Anötö.

Awhê mockaiŋ-nga ma gên sac

17 Ma aŋela nan sêkôc sùc 7, nan si dan têng aö men ma sôm, “Mwen ma lic! Ñagêyô nan Anötö oc kên têng lauwê mockaiŋ-nga hon ñadinda, † nan ndôc gameŋ nan bu daêsam sêpoc, n an aö bu watôc têng am. ² Kin nom-nga daêsam sêtên awhê mockaiŋ-nga dinan si, ma sêkôm mête mockaiŋ-nga sêwhin in. Ma lau nom-nga sênkuc in ndê mête sac sêwhin, e ñac si gauc timboloc gitôm lau nan sênôm wain ñannga ma kên in ñac.”

³ Têng dinan Nalau Dabun kôm aö gatun kain dan sa, ma aŋela dau kôc aö gasa gameŋ sawa ga. Ma yêc dindê aö galic awhê dan ndôc gên sac kokoc ñahô. Gên sac dinan ndê ñagôlôn 7, ma ñapo 10, ma aö galic ñaê sac-sac gêm in ñamlic sambuc ahuc. ⁴ Awhê dau sôc ñakwê ñayham dadalô kokoc ma ñamayan. Ma in kêngôlôn dau ña gol, ma hoc ñayham, ma ña gên ñawasi gwêc-nga nan sêsam bu pearl. Sùc gol dan yêc in amba, ma in ndê mête sac ti mête ñadômbwi atu nan in kôm, nan sip sùc dau ñalôm e menhu. ⁵ Ma in ndê ñaê nan ñahu yêc sin dau, nan sêto pi in sêbala bocdec bu:

Malac atu Babilon.

Lauwê mockaiŋ-nga ma mête ñadômbwi nom-nga hon
Ñadinda.

⁶ In awhê nan kêngilí lau nom-nga bu sêndic Anötö ndê lau dabun nan sêhoc yom asê pi Yisu, nan ndu. Ma aö galic bu dac nan sêkêc sin, nan kôm awhê dinan ndê gauc tisac, gitôm in nôm wain ñannga. Aö galic in ma gasô ñandô.

⁷ Goc aŋela ndac aö bocdec bu, “Bocke dec am sö? Kên danam aö, dec oc wawê gên sac ti ñagôlôn 7 ma ñapo 10, ma awhê nan ndôc gên sac dau ñahô, nan ñahu sa têng am. ⁸ Gên sac dinan in mbo muŋ-nga, magoc kwahic dec in anğô mba. Ma tinambu in oc pi sa akên sun baliŋ sac ma Anötö oc sen in su ninga gacgen. Ma lau nom-nga oc sêhêdaê ñandô têng têm sêlic gên sac dau. Nahu bu ñamata-nga gên sac dau mbo, ma kwahic dec anğô mba, tigen tinambu oc mbu men tiyham. Anötö kêyalê lau sac nom-nga dinan gwanan su, têng ndoc in kên undambê ti nom, dec in to ñac si ñaê sip Buku Tanli-nga dom.

†† Yêc 17:5 Jon whê sa bu yom nan in to pi lauwê mockaiŋ-nga ñadinda, nan hêganôn malac Babilon, ma 18:1-24 tôle ñalên nan Anötö oc kên ñagêyô têng in, nan asê. Lau ñatô gauc gêm bu in to yom dau pi malac Rom. Ma lau ñatô sênşalê bu yom dau gitôm yom gôlin dan, ma hêganôn lau hon nan sêtec bu sêsôc Anötö ñapu ma sêkên kisa in ndê lau, tôm lau Babilon-nga sêkôm têng lau Israel-nga muŋ su. Mête mockaiŋ-nga ti dôhôn pi mête sac nan lau kain dinan sêkôm (alic Ais 23:16-17 ma Nah 3:4). Jon sôm bu awhê mockaiŋ-nga ndôc kêpin bu daêsam, tôm malac Babilon dau (Jer 51:13).

⁹“Lau nanj sêkôc gauc napep, nanj oc sênjalê gên dau nahu. Gên sac ndê nagôlôn 7 sem dôhôn lôc 7 nanj awhê dau ndôc. ¹⁰Ma sem dôhôn kinj 7 whiñ. Kinj amanjan si ndoc pacndê su, ma kwahic dec kinj ti-6-nga gêm gôlinj mbo, ma kinj ti-7-nga ndê ndoc yêc dôn yêc. Tinjambu kinj dau oc menj, magoc inj oc nem gôlinj nasawa baliñ dom. ¹¹Ma gên sac nanj mun-nga mbo, ma kwahic dec anjô mba, nanj oc ti kinj ti-8-nga. Inj oc mbo whiñ kinj 7 si tonj, magoc inj gic waê bu Pômdau oc senj inj su ninja. ¹²Ma napo 10 nanj am gêlic, nanj sêti dôhôn kinj 10 nanj si ndoc sênem gôlinj-nga yêc dôn yêc. Tigenj têng ndoc gên sac mbu menj bu nem gôlinj, nanj kinj 10 dinanj oc sênem gôlinj sêwhiñ inj. Magoc nac si ndoc dau oc apê enj. ¹³Nac honj oc sêpiñ dau dôn, ma sêkênj nac si nac lai têng gên sac ma sêsôc inj napu. ¹⁴Ma nac oc sêndic sinj têng Anötö ndê Domba ti inj ndê lau. Tigenj Domba dau oc ku nac dulu. Nahu bu Anötö ndê Domba inj kinj honj si Kinj, ma inj pômdau honj si Pômdau. Ma inj ndê lau oc sêlhac sêwhiñ inj. Nac lau nanj inj kêyalinj nac sa sêti inj ndê, ma kêgalêm nac sa, ma sêsap si sêkênj whiñ inj dôn napanj.”

¹⁵Ma anjela dau gic têku yom ma sôm têng aô, “Am gêlic bu daêsam nanj awhê mockaiñ-nga ndôc. Bu dinanj sem dôhôn lau titor-titor ma lau awha têngtên, ma lau akênj nom ngamenj honj. ¹⁶Ma am gêlic gên sac ti inj ndê napo 10 nanj sêti dôhôn kinj sac 10 dinanj. Nac oc sêkênj kisa awhê mockaiñ-nga dau, ma sêkôm inj ti-sac. Nac oc sêkôc inj ndê nakwê su, sênem inj ndê nam-sôm, ma sêkênj ya nenj inj su. ¹⁷Nac oc sêkôm bocdinanj, nahu bu Anötö dau kênj gauc sip nac si nalôm bu sêkênj si nac lai têng gên sac ma sêsôc inj napu, ma sêkênj kisa awhê mockaiñ-nga. Anötö k êyalinj nagêyô dinanj sa gwananj su, ma kinj sac dinanj oc sêkôm inj ndê yom nandô sa. ¹⁸Awhê mockaiñ-nga nanj am gêlic su, inj ti dôhôn malac atu nanj kinj nom-nga honj s êsôc inj ndê nagôlinj sac-nga napu.”

Babilon tisac

18 Dinanj su, ma aô galic anjela danj tiyham sip akênj undambê menj. Inj ndê nac lai atu, ma inj ndê nawê ti nawasi atu pô nom. ²Ma inj mbwêc awha atu, “Malac atu Babilon tisac su. Aêc, tisac su ma tigasanj. Kwahic dec lau danj oc sêndôc malac dau tiyham dom, ma oc ti nalau sac si gameñ, ma mbac nanj senj gên nasu, nanj si gameñ. ³Malac dau tisac, nahu bu inj wê lau nom-nga sêsa senj sac-nga gitôm awhê mockaiñ-nga danj. Kinj nom-nga sêkôm mêtê sac sêwhiñ inj, ma lau nom-nga bocdinanj. Nac sênjuk inj ndê mêtê sac e nac si gauc timboloc tôm lau nanj sênôm wain ma kênjinj nac. Ma lau sêtidulu gên-nga sêtap awa atu sa tu inj ndê mêtê êmwasiñ dau na gên nayham-nayham-nga.”

⁴Ma aô gangô awha danj tiyham akênj undambê nanj sôm yom bocdec, “O anenj lau. Anjô! Alhò su yêc malac dinanj ma ambo awê, mboe mac anjuk inj ndê mêtê sac ma atap nawapac atu sa tôm inj dau. ⁵Alhò su, nahu bu inj ndê sac pi e gi suñ undambê sa, ma Anötö gauc gêm mêtê sac honj dinanj. ⁶Kwahic dec sac

nanj malac dau kôm têng lau, nanj oc sêo tidim lu mbu têng inj. Inj oc ênsahê nawapac atu, nanj hôc gêlêc nawapac nanj inj kênj têng lau, nanj su. Oc nditôm inj nôm gên yêc dau ndê lac hu nawapac-nga nanj inj kênj têng lau sênôm. ⁷Tên namata-nga inj toc dau sa, ma kêmwasiñ dau na gên nayham-nayham. Tigenj kwahic dec inj oc ênsahê nawapac ti nandê atu ô gên nayham dinanj su. Tôm nasawa baliñ lec inj sôm yom pi dau bocdec bu, ‘Aô gambo gatôm kwin, ma oc wambo nayham enj. Watanj dangibo gitôm awhê sawa danj dom.’ ⁸Tu dinanj-nga, yêc bêt tigenj nalôm, nawapac daêsam oc nem inj ahuc. Inj ndê lau oc sêpôn da gên danen-nga, daêsam oc sêmbac ndu ma daêsam oc sêtanj dangibo, ma Pômdau Anötö oc kênj ya nenj inj su. Anötö inj Nac lai Nadau, ma inj oc êmatôc inj, ma kênj nawapac honj dinanj têng inj.

⁹“Ma kinj nom-nga nanj sêkôm mêtê sac sêwhiñ inj, ma sêpo dau sa na inj ndê gên nayham-nayham, nanj oc sêlic yawasu atu nanj sa akênj inj. Ma nac oc sêtanj atu pi inj. ¹⁰Nandê nanj inj hôc, nanj oc kôm nac sêtôc dau atu, ma nac oc sêlhac ahê ma sêtanj bocdec bu, ‘Oyaê, Oyaê! O malac atu Babilon. Mun-nga am malac ti nac lai atu! Tigenj acgatu nasawa tigenj lec am tisac, ma gacgen ginjam su!’

¹¹“Ma lau sêtidulu gên-nga bocdinanj. Nac honj oc sêtanj atu tu inj-nga. Nahu bu inj ginja su, ma lau mba bu sênemlihi nac si wapa tiyham. ¹²Mun-nga lau Babilon-nga semlihi nac si gên kaiñ gitôm gol, silba, ma thoc nayham-nayham, pearl, ma po nawasi ti nadalô nayham-nayham. Ma semlihi a nayham tidau-tidau, ma gên daêsam nanj lau sêmasanj na a nayham-nayham, ma na elepan napo ti ain, brons, ma hoc nawasi. ¹³Ma semlihi gên nanj dakênj sip gên danen-nga gitôm msê, ma semlihi a nakwi ti gên namalu nayham naôli atu-tu, wain, olib nakwi, bolom ma plawa. Ma semlihi makao, domba, hosi, ma kaleta. Ma semlihi lau natô tu bu sêti nac si lau akiñ nambwa-nga.

¹⁴“B oc dinanj lau wapa-nga dinanj oc sêsôm, ‘Gên nayham-nayham honj nanj am tac whiñ, nanj kwahic dec ginja su. Am nem mone ti nawasi honj pacndê sambuc.’ ¹⁵Lau nanj sêtidulu gên dau ma sêtap mone daêsam sa yêc Babilon, nanj oc sêlhac ahê ti sêtôc dau atu, ma sêhu dangibo atu asê ti sêtanj. ¹⁶Ma nac oc sêmbwêc, ‘Oyaê, Oyaê, malac atu! Namata-nga am nem lau sêsôc nakwê nayham gitôm kinj si. Ma g ol ti pearl ma hoc nayham-nayham daêsam ti nem gôlônj atu. ¹⁷Tigenj acgatu nasawa tigenj ma gên nayham honj dinanj singa su.’

“Ma lau nanj sem gôlinj wanj atu gwêc-nga, ma lau nanj sêkôm gwelenj sêmbo wanj, ma lau nanj sêpi wanj sêsôc sêsa tu sêtap awa sa-nga, nanj honj oc sêlhac ahê ma tahê. ¹⁸Tên ndoc sêlic yawasu atu nanj pi akênj malac dau, nanj nac oc sêsôm, ‘Malac danj hôc gêlêc malac atu dinanj su dom. Yomandô!’ ¹⁹Nac si nalôm oc nawapac atu e sêkênj kop pi nac nagôlôn. Ma nac oc sêtanj atu ti sêmbwêc bocdec bu, ‘Oyaê, Oyaê, malac atu! Namata-nga inj malac ti lêlôm. Ma wanj nadau honj nanj sêkôc wapa sêsôc sêsa napanj, nanj sêtap mone

atu sa yêc iŋ. Magoc acgatu ŋasawa tigenj lec ma iŋ gingga su.”

²⁰ Ma aô gangô awha daŋ sôm yom bocdec bu, “Mac lau undambê-ŋga hoŋ atac ŋayham atu! Anötö ndê lau ƒaposel, ti lau propet, ma lau dabuŋ ŋatô, mac hoŋ ati-sambuc! Kwahic dec Anötö kên ŋagêyô têng malac atu Babilon, ô mêtê sac naŋ Babilon kôm têng mac.”

²¹ Têng dinaŋ aŋela ŋaŋga daŋ hôt hoc atu daŋ sa, goc tuc sip gwêc gi, ma sôm, “Ŋalên tigenj Anötö oc töt iŋ ndê ŋaclai asê ma seŋ malac atu Babilon su. ²² Lau daŋ oc sêmbo malac dau ŋalôm tiyham dom. Oc tôm dom bu daŋgô lau wê-ŋga sêyu gasuc me dahuc ma sêndic hap tiyham. Ma lau naŋ sêkôm gwelenj tidau-tidau me lau naŋ sêmasaŋ bolom, naŋ si daŋ oc sêmbo tiyham dom. ²³ Lam daŋ oc ŋawê sa dom, ma lauwhê ti ŋgac oc sênem dau tiyham dom. Muŋ-ŋga lau Babilon-ŋga naŋ sêtidulu gên, naŋ sêti lau tiwaê nom-ŋga. Ma Babilon ndê mêtê sac gic wasu lau hoŋ e ŋac si gauc kênsoŋ ma wê ŋac sêsa seŋ sac-ŋga. ²⁴ Ma yêc malac dau, lau sêkêc Anötö ndê lau propet ti ndê lau dabuŋ si dac siŋ, tôm ŋac sic Anötö ndê lau ŋatô ndu yêc nom ŋagameŋ hoŋ.”

Lau undambê-ŋga sêmpiŋ Anötö

19 Têng dinaŋ aô gangô ŋ akêcsia atu yêc undambê g itôm lau daêsam sêmbwêc bocdec, “Haleluya! Tampiŋ yac neŋ Anötö, bu iŋ ndê ŋaclai ti waê ma ŋawasi atu, ma mwasiŋ nem lau si-ŋga yêc iŋ tawasê. ² Tampiŋ iŋ, bu iŋ kêmatôt lau ŋalên gitên ma ti yom ŋandô. Bu malac atu Babilon iŋ gitôm awhê mockaiŋ-ŋga daŋ, ma iŋ ndê mêtê sac tidau-tidau kôm gameŋ nom-ŋga hoŋ sêtisac. Ma kwahic dec Anötö kêmatôt malac dau ma kên ŋagêyô atu ô iŋ ndê lau akiŋ si dac.” ³ Ma ŋac hoŋ sêmbwêc tiyham ma sêsôm, “Haleluya! Yawasu atu oc pi akên Babilon ŋapaŋ.” ⁴ Ma lau bata 24 ti aŋela atu hale sêpôn haduc ma sêmpiŋ Anötö naŋ ndöc ndê pôn atu. Ma sêmbwêc bocdec, “Yomandô! Haleluya!”

⁵ Têng dinaŋ aô gangô awha daŋ s a akên pôn atu, naŋ sôm, “O Anötö ndê lau akiŋ! Mac lau hoŋ naŋ atoc iŋ sa ma asôc iŋ ŋapu, mac lau tiwaê ma lau waêmbe hoŋ ampiŋ yac neŋ Anötö!” ⁶ Ma aô gangô awha daêsam sêmbwêc yom tiyham. Ŋakêcsia dau gitôm bu hêc atu, ma gitôm wapap gic. Ma sêsôm, “Haleluya! Yac neŋ Pômdau, Anötö Ŋaclai ŋadau, gêm gôliŋ gên hoŋ. ⁷ Datoc iŋ ndê waê sa ti atac ŋayham atu! Bu ndoc meŋ sa bu Anötö ndê Domba nem iŋ ndê awhê. † Awhê dau kêmasaŋ dau su, ⁸ ma Anötö kên ŋakwê ŋayham ma ti ŋawasi atu têng iŋ bu sôt.” Ŋakwê ŋayham dinaŋ gêm dôhôn mêtê gitên hoŋ naŋ Anötö ndê lau dabuŋ sêkôm.

⁹ Goc aŋela dinaŋ sôm têng aô, “To yom dindec, ‘Atac ŋayham mac lau hoŋ naŋ Anötö kêgalêm mac sa bu aneŋ Domba ndê mwasiŋ nem awhê-ŋga.’” Ma iŋ gic têku yom ma sôm, “Yom dindec iŋ Anötö ndê yom ŋandô.” ¹⁰ Aô gangô yom dinaŋ su, goc gahu dauŋ

gayêc iŋ gahi-ŋga bu wampiŋ iŋ. Magoc iŋ kalhac aô ahuc ma sôm, “Mba! Kôm bocdinaŋ dom! Bu aô ŋgac akiŋ ŋambwa, gitôm am, ma gitôm am nem asidôwai hoŋ naŋ sêsap yom ŋandô pi Yisu dôŋ. Pôn hamduc têng Anötö ma nem akiŋ iŋ tigenj! Bu yom ŋandô naŋ lau sêhoc asê pi Yisu, naŋ ti lau propet si yom, naŋ ŋahu andô.”

Siŋ atu têng bêt ŋambu-ŋga

¹¹ Têng dinaŋ aô galic undambê kac sa, ma hosi sêsêp daŋ kalhac aô aŋôn-ŋga. Ma ŋgac naŋ ndöc hosi dau ŋahô, naŋ sêsam iŋ ndê ŋaê bu “Ŋgac sôm yom ŋandô ti kôm ndê yom ŋandô sa-ŋga.” Iŋ kêmatôt yom ma gic siŋ têng lau ŋalên gitên. ¹² Iŋ tandô gitôm ya ŋawê, ma sanem kiŋ-ŋga daêsam sac iŋ ŋagôlôn. Ma ŋaê naŋ Anötö to pi iŋ, naŋ ŋamalac daŋ sênjalê dom. Iŋ tigenj kêyalê. ¹³ Aô galic ŋakwê baliŋ naŋ iŋ sôt, naŋ dac hi ahuc. † Sêsam iŋ ndê ŋaê bu, “Anötö ndê Yom.” ¹⁴ Ma lau siŋ-ŋga undambê-ŋga sêndöc hosi sêsêp, sêsôt ŋakwê sêsêp ŋawasi ŋayham, ma sênkuc iŋ. ¹⁵ Aô galic bienj ŋamata sa yêc iŋ ndê whasuŋ bu ndic lau sac nom-ŋga, ma iŋ kôt töt kiŋ-ŋga ti ŋaclai atu bu êŋgwiniŋ ŋac ma ku ŋac dulu. Anötö Ŋaclai Ŋadau iŋ tac ŋandê atu pi lau nom-ŋga, ma ŋgac dinaŋ oc kwê ŋac dôŋ, gitôm lau sêkwê wain ŋandô dôŋ e ŋakwi sa. ¹⁶ Ma aô galic bu sêto ŋaê daŋ pi iŋ ndê ŋakwê, ma pi iŋ apuhu bocdec bu, “Kiŋ hoŋ si Kiŋ, ma pômdu hoŋ si Pômdu.”

¹⁷ Têng dinaŋ aô galic aŋela daŋ kalhac ac ŋahô. Ma iŋ mbwêc awha atu têng mbac hoŋ naŋ sêhu sêmbo lôlôc bocdec bu, “Akac daôm sa amên, bu aneŋ mwasiŋ atu naŋ Anötö kêmasaŋ. ¹⁸ Amên ma aneŋ lau sac nom-ŋga si ŋamsôm. Kiŋ ti lau bata siŋ-ŋga ma lau atu-tu, ma lau siŋ-ŋga ti ŋac si hosi, lau akiŋ ti lau naŋ sêmbo ŋambwa, ma lau tiwaê ma lau waêmbe, lau hoŋ dinaŋ mac amên aneŋ ŋac si ŋamsôm.”

¹⁹ Ma aô galic gên sac ŋamata-ŋga, ma kiŋ nom-ŋga, ma ŋac si lau siŋ-ŋga hoŋ sêkac dau sa bu sêndic siŋ têng iŋ naŋ ndöc hosi sêsêp ŋahô ti iŋ ndê lau. ²⁰ Magoc sêkôt gên sac dau dôŋ, ma propet tasanj whiŋ. Propet tasanj dinaŋ, iŋ gên sac tilu-ŋga naŋ kôm gên dalô atu-tu gêm gên sac ŋamata-ŋga aŋgô. Iŋ kôm gên dalô dinaŋ ma kêsau lau naŋ gên sac ndê ŋadalô kalhac ŋac si sêcbala ma sêpôn haduc têng iŋ ndê ŋagatu. Têng ndoc sêlô gên sac lu dinaŋ dôŋ, naŋ ŋac sic iŋlu ndu dom. Sêmbo tali, ma sêmbaliŋ iŋlu sêsip sê atu ya-ŋga, naŋ gên ŋandê solpa golom ŋapaŋ. ²¹ Ma bienj ŋamata sa akên ŋgac naŋ ndöc hosi ŋahô whasuŋ, ma gic iŋlu si lau hoŋ ndu. Ma mbac hoŋ sêhu sêsip ma seŋ ŋac si ŋamsôm. Seŋ ma seŋ ma seŋ, e sêlic ŋa tandô.

Yala 1,000

20 Ma aô galic aŋela daŋ sip akên undambê meŋ. Iŋ aŋela naŋ kôt ki bu yob suŋ baliŋ sac ŋa-

† Awhê naŋ Domba oc nem, naŋ gêm dôhôn lau hoŋ naŋ sêkên whiŋ Yisu, naŋ sêti iŋ ndê gôlôwac dabuŋ.

†† Lau ŋatô gauc gêm bu dac dinaŋ iŋ ndê ŋacyo si dac - alic Rev 14:14-20, ma Ais 63:1-3. Ma ŋatô gauc gêm bu Yisu dau ndê dac, naŋ iŋ ndê ŋacyo sêkêc siŋ.

gatam. Ma in kôc sen gapocwalô-nga atu dan yêc in amba. ² In sip nom gi ma kôc akô dôñ, mboc akwa nan dasam bu ngac yeyec me Sadañ. In kôc in ma sô in dôñ na sen dinañ, goc kêbaliñ in sip suñ baliñ gi. Ma in kêlahi gatam ahuc ma sap dôñ. Sadañ oc ndôc gapocwalô dinañ gitôm yala 1,000. Bocdinañ oc tôm dom bu in sa ndi bu êñsau lau nom-nga tiyham e yala 1,000 dinañ pacndê su. Ma tinjambu Anötö oc êngapwêc in su ma in oc sa awê meñ ma mbo ñasawa apê.

⁴ Aô tanhê undambê tiyham, ma galic lau nan Anötö kêñ ñaclai têtñ nac bu sêmatôc lau, nan sêndôc si pôn atu. Ma aô galic lau ñatô. Muñ-nga lau dinañ sêlhac ñanğa ma sêpuc Anötö ndê yom dôñ, ma sêhoc yom asê pi Yisu. Nac sêpôn haduc têtñ gêtñ sac ma têtñ in ndê ñagatu dom, ma sêkôc in ndê ñadalô pi nac si sêcbala me amba dom. Ma tu dinañ-nga lau ñatô sêkên kisa nac ma sêtim nac si ñagôlôn kic. Magoc kwahic dec Anötö uñ nac sa sêmbô tali tiyham, bu sênem g ôliñ sêwhiñ Yisu gitôm yala 1,000. ⁵ Dinañ ti têtñ lau ñamata-nga sêtisa-nga. Lau ñatô nan sêmbac ndu su, nan oc sêtisa dom e yala 1,000 dinañ pacndê. ⁶ Lau nan sêtisa têtñ têtñ ñamata-nga dinañ, nac lau dabuñ sa sêtap Anötö ndê mwasiñ atu sa. Nac oc sêti lau dabuñsiga bu sêlhac Anötö lu Yisu anğô-nga, ma nac oc sênem gôliñ sêwhiñ in gitôm yala 1,000. Ma nac oc sêmbô ñayham têtñ bêt Anötö êmatôc lau, bêt nan lau sêmbac ndu tidim tilu-nga.

Sadañ ndê têtñ pacndê

⁷ Tinjambu, têtñ yala 1,000 dinañ pacndê su goc Anötö oc êngapwêc Sadañ su yêc gapocwalô. ⁸ Ma in oc sa ndi bu êñsau lau nan sêmbô nom ñagameñ hon, ma ndic nac sa bu sêndic siñ têtñ Anötö ndê lau. Sadañ oc ndic lau daêsam andô sa, nditôm gangac gwêc-nga, oc dasê sa nditôm dom. Anötö ndê ñacyo dinañ sêtôm Gog ma Magog. ⁹ Aô galic nac sêti akên gameñ hon ma sêñsêlên tawahô sa e sêhoc asê gameñ nan Anötö ndê lau sêndôc. Gameñ dinañ malac atu nan Anötö tac whiñ. Ma sêngiñi Anötö ndê lau ahuc bu sêndic nac, magoc Anötö kêñ ya sip akên undambê meñ gêtñ nac hon su. ¹⁰ Ma têtñ dinañ in kêñ ñagêyô atu têtñ Sadañ nan kêsau nac. In kêbaliñ in sip sê atu ya ti gêtñ ñandê solpa-nga, nan muñ-nga sêmbaliñ gêtñ sac lu propet tasan sêsip si su. Yêc gameñ dindê nac oc sêñsahê ñandê atu andô ñapan têtñ acsalô ma têtñ ôbwêc, oc pacndê dom.

Anötö oc êmatôc lau batê

¹¹ Dinañ su, goc aô galic pôn sêsêp atu, ma Pômdau dau ndôc ñahô. Ma umbon ma nom giñga su yêc in anğô-nga, ma pacndê sambuc. ¹² Goc aô galic lau batê hon nan sêtisa tiyham. Lau tiwaê, ma lau waêmiba sêwhiñ, hon sêtisa s êmbô tali tiyham, ma sêlhac Anötö ndê pôn atu na-ndô-nga. Muñ-nga, têtñ ndoc lau dinañ sêmbô tali, nan yom pi nac si mêtê, ma gêtñ hon

† Gog ma Magog - ñaê lu dinañ hêganôn lau hon nan ñan- gapêc têtñ Anötö ma sêkên kisa têtñ in ndê lau. Alic yom ñatô yêc Ese 38-39.

nan sêkôm, nan sêto sip buku yêc undambê. Ma kwahic dec Anötö kac buku hon dinañ sa, ma Buku Tanli-nga whiñ, bu êmatôc nac hon êñkuc mêtê bocke nan sêkôm têtñ têtñ sêmbô tali. ¹³ Lau hon nan sêmbac ndu sêsip gwêc si, nan sêtisa yêc gwêc ñalôm. Ma lau batê sêsa akên gameñ bocke nan sêmbac ndu sêyêc nan. Ma Anötö êmatôc nac hon têtñ gi, kêkuc gêtñ bocke nan nac sêkôm su. ¹⁴ Pacndê su, goc in kêbaliñ in ndê ñacyo lu nan sêsam bu, “Ñaclai Dambac Ndu-nga” ma “Ñaclai Lambwam-nga,” nan sêsip sê atu ya-nga ñalôm si. Ya atu dinañ ti gameñ bu lau sac sêmbac ndu tidim tilu-nga. ¹⁵ Ma lau hon nan si ñaê yêc Buku Tanli-nga dom, nan Anötö kêbaliñ nac sêsip ya atu sêwhiñ.

Malac Jerusalem Wakuc

21 Têtñ ndoc dinañ aô galic undambê wakuc, ma nom w akuc, bu nom ti gwêc ñamata-nga ma undambê ñamata-nga siñga su. ² Ma aô galic malac dabuñ Jerusalem wakuc, nan Anötö kêñ sip akên undambê meñ. In kêgôlôn malac wakuc dau na gôlôn ñayham kêlêc, gitôm sêngôlôn awhê dan tu bu nem ngac-nga. ³ Ma aô gangô awha atu dan sa akên pôn atu meñ, nan sôm, “Kwahic dec Anötö ma in ndê lau oc sêmbô sêwhiñ dau. In dau oc ndôc whiñ nac ti nac si Anötö, ma nac sêti in ndê lau. ⁴ Nawapac têtñ akwa-nga hon pacndê su. Anötö oc puñ tasulu su yêc in ndê lau tandô. Ma nac oc sêmbac ndu me sêhoc ñandê tiyham dom, ma nac oc tasulu sa me sêtan ñangibo tiyham dom.”

⁵ Ma in nan ndôc pôn atu, nan sôm têtñ aô, “Kwahic dec aô oc wamasan gêtñ hon tiwakuc. Am to yom nan aô wasôm têtñ am, bu aneñ yom in yom ñandô, ma am to sip bapia bu lau sêsam ma sêkên whiñ.” ⁶ Goc in sôm têtñ aô, “Aô gac hu gêtñ hon, ma wandic dabuñ gêtñ hon. Aêc, aô gati ñamata gêtñ hon, ma aô gati ñambu gêtñ hon. Ma kwahic dec gêtñ hon ñandô sa su. Lau hon nan bu yô nac, nan wakên bu têtñ nac sênom yêc Bubata Tanli-nga. Aô wakên bu dau têtñ nac ñambwa. ⁷ Lau hon nan sêlhac ñanğa ma sêku sac dulu, nan oc sêwêkaiñ gêtñ wakuc hon dindec. Aô wati nac si Anötö, ma nac oc sêti aneñ balêkoc awhê ma ngac. ⁸ Tiger lau nan sêtôc dau ma sêsêc si sêkeñ whiñ Yisu ahuc, ma lau nan sêkeñ whiñ dom, lau nan sêkôm mêtê sac ti mêtê mockaiñ-nga, nac nan sic ñamalac ndu, lau m bectoma, lau nan sem akiñ gwam, ma lau nan sêkôm tasan, lau kaiñ dinañ hon oc sêwêkaiñ gameñ ya-nga, nan ya sa ñapan, ma gêtñ ñandê solpa oc tun nac. Gêtñ dinañ ti nac si sêmbac ndu tilu-nga.”

⁹ Aô gangô yom dinañ su, goc anela dan têtñ aô meñ. In anela 7 nan sêkôc sêc ñawapac ñambu-nga-nga, nan si dan. Ma in sôm têtñ aô bu, “Mwer, ma lic! Aô watôc têtñ am, awhê nan Anötö ndê Domba oc nem.”

¹⁰ Goc Nalau kôm aô gatuñ kaiñ dan sa, ma anela dau kôc aô sa ma kêñ aô galhac lôc atu dan ñahô. Ma malac dabuñ Jerusalem, nan Anötö kêñ sip akên undambê meñ, nan in têtñ têtñ aô. ¹¹ Anötö ndê ñawasi gêtñ malac dau ahuc. Ma malac dau ñawasi sa gitôm

hoc nayham jasper ma jawe gitom glas. ¹² Aö galic tun baliñ dañ kēgihi malac dau, ma gatam 12, ma añela 12 nañ sēyob gatam. Ma yēc gatam 12 aö galic ñaē 12. Lau Israel-nga si gōlōwac toñ 12 si ñaē dinañ. ¹³ G atam tō sēyēc tun tēñ ac pi-nga, gatam tō tēñ ac sip-nga, gatam tō yēc ñamakē dañga, ma gatam tō yēc dañga. ¹⁴ Tun dau sēkwē sac hoc atu 12 ñahō. Ma aö galic Anötö ndē Domba ndē lau aposel 12 si ñaē sēyēc hoc 12 dinañ.

¹⁵ Añela nañ sōm yom dau tēñ aö, nañ kōc gēñ danem dōhōñ gēñ-nga dañ nañ sēmasañ ña gol, bu nem dōhōñ malac, ma tun ti gatam. ¹⁶ In gēm dōhōñ malac, ma tap sa bu malac ña-baliñ-nga gitom dōñ 12,000, ma gic pōc-nga gitom dōñ 12,000, ma pi lōlōc-nga gitom dōñ 12,000. ¹⁷ Ma in gēm dōhōñ tun dau ñadandi, nañ gitom dōñ 144. ¹⁸ In kēkuc dōhōñ nañ ñamalac sēnem dōhōñ gēñ-nga, ma gēm dōhōñ malac dau. ¹⁹ Tun dinañ, sēmasañ ña hoc ñawasi jasper. Ma malac dau sēmasañ ña gol ñawasi atu ma jawe gitom glas. ²⁰ Ma hoc atu-tu 12 nañ tun sac ñahō, nañ sēngōlōñ ña ñhoc nayham-nayham. Sēngōlōñ hoc ñamata-nga ña hoc nayham nañ sēsam bu jasper, ma hoc tilu-nga sēngōlōñ ña sapaya, ma hoc titō-nga e tēñ hoc a tu ti-12-nga, nañ sēngōlōñ ña aget, emerel, oniks, kanelian, krisolait, beril, topas, krisopras, yasint, ma ametis. ²¹ Ma gatam 12 dinañ sēmasañ ña gēñ ñawasi gwēc-nga 12 nañ sēsam bu pearl. Ma señ atu nañ gic malac dau kōc, nañ sēmasañ ña gol ñawasi atu, ma jawe gitom glas.

²² Aö tañhē malac, ma galic bu Anötö ndē lōm dabuñ dañ kalhac dom. Nahu bu Pōmdau Anötö Naclai Nadau, lu in ndē Domba sēndōc malac dau ñalōm, ma lau malac-nga sēpōnda lōm dabuñ dañ tu bu sēnem akiñ Anötö-nga dom. ²³ Ma ac ti ayō mba, nahu bu Anötö dau ndē ñawasi pō malac, ma in ndē Domba ndē ñawē ti lam malac-nga. ²⁴ Lau akēñ gameñ hoñ oc sēñsēlēñ sēmbo ñawē atu nañ sa akēñ malac dau. Ma kiñ nom-nga oc sēsōc malac dau sēndi ti ñac si waē ti ñawasi tōhōñ. ²⁵ Ōbwēc ti ñ asec pacndē sambuc, ma tu dinañ-nga oc sēsēc gatam ahuc dom. ²⁶ Gēñ ñawasi ma gēñ tiwaē akēñ nom ñagameñ sambob, nañ Anötö oc kōc sa sōc malac dau ndi. ²⁷ Magoc gēñ ñadōmbwi dañ oc sōc ndi dom. Lau nañ sēkōm mētē sac ma lau tasan dañ oc sēsōc sēndi dom. Lau nañ si ñaē yēc Anötö ndē Domba ndē Buku Tanli-nga, nañ tawasē oc sēsōc sēndi.

Bu Tanli-nga

22 Goc añela dinañ tōc Bu Tanli-nga tēñ aö, nañ jawe gitom glas. Bu dau hēc sa yēc Anötö ma Domba si pōñ atu, ² ma k eselen kēkuc señ atu nañ gic malac dau kōc. Ma A Tanli-nga kalhac bu dau ñamakē dañga lu-lu, ma gēm ñandō tōm ayō hoñ. Ma lau nom-nga hoñ nañ sēndōc malac Jerusalem wakuc, nañ oc gēmbac kōm ñac dom, bu A Tanli-nga dau ñalaun oc

† Dōñ dinañ sēsam bu 'Stedia,' ma stedia 12,000 dinañ gitom 2,200 kilome. †† Dōñ dinañ sēsam bu 'Kyubit,' ma kyubit 144 gitom 65 mīta.

kōm ñac ñamlic nayham ñapañ. ³ Tēñ tēm ñamata-nga Anötö pucbo nom tu ñamalac si sac-nga, tigeñ tēñ tēm ñambu-nga ñawapac dau oc pacndē sambuc. Anötö lu Domba si pōñ kiñ-nga oc lhac malac lōm, ma in ndē lau oc sēnem akiñ in yēc dindē. ⁴ Nac oc sēlic in angō andō, ma in ndē ñaē oc yēc ñac si sēcbala. ⁵ Gameñ oc ñasec sa tiyham dom, bu Ōbwēc pacndē, ma lau oc sēpōnda lam ñawē ti ac ñawē dom. Nahu bu Pōmdau Anötö ndē ñawē oc pō ñac. Ma lau dinañ oc sēmbo ti sēnem gōliñ sētōm kiñ ñapañ.

Pōmdau Yisu oc mbu meñ

⁶ Aö galic gēñ hoñ dinañ su, goc añela dau sōm tēñ aö, "Yom hoñ dindē in yom ñandō, ma yom nayham tu lau hoñ sēkēñ whiñ-nga. Pōmdau Anötö nañ kēñ in ndē Nalau puc lau propet dōñ, nañ kwahic dec kēkiñ in ndē añela bu tōc gēñ hoñ dindē asē tēñ in ndē lau akiñ. Ma gēñ dau kēpiñ bu oc ñandō sa."

⁷ Ma Yisu sōm, "Angō! Kēpiñ su oc wambu wameñ. Asa nañ kōc yom nañ Anötö hoc asē gwanay yēc buku dindē, nañ sa ma dañga wambu, nañ oc tap Anötö ndē mwasiñ atu sa."

⁸ Aö Jon gangō ma galic gēñ hoñ nañ gato sip bapia dindē. Ma tēñ ndoc añela tōc gēñ hoñ dau asē tēñ aö su, nañ aö gahu dauñ gayēc in gahi-nga bu wampiñ in. ⁹ Tigeñ in sōm tēñ aö, "Kōm bocdinañ dom! Pōñ ham-duc tēñ Anötö ma êmpiñ in tigeñ! Aö ngac akiñ ñambu-wa, gatōm am, ma gatōm am nem asidōwai lau propet, ma gatōm lau nañ dañga wambu yom hoñ nañ yēc buku dindē."

¹⁰ Goc in sōm tēñ aö, "Ndoc meñ kēpiñ. Bocdinañ yom nañ Anötö hoc asē yēc buku dindē nañ, siñ kwi dom, magoc kēñ yēc lhu bu lau sēsam. ¹¹ Lau nañ sēsap mētē sac ma mētē ñadōmbwi dōñ, nañ oc sēkōm sēmbo e Yisu mbu meñ. Magoc lau nañ sēsa lēñ gitēñ ma lēñ dabuñ, nañ sēsap si lēñ nayham dau dōñ mañ e Yisu mbu meñ."

¹² Ma Yisu sōm, "Am ngō! Kēpiñ su oc wambu wameñ, ma wakēñ ñagēyō nayham me sac tēñ lau hoñ êñkuc mētē nañ ñac sēkōm. ¹³ ñamata-nga tēñ gēñ hoñ, ma tēñ gēñ hoñ ñambu-nga, aö dec gambo. Aēc, aö gati ñamata gēñ hoñ, ma gati ñambu gēñ hoñ. Aö gac hu gēñ hoñ, ma wandic bata gēñ hoñ. ¹⁴ Mac lau nañ ambo ahē mētē sac hoñ, dec tōm mac ang-wasiñ nem ñakwē ñawasi sa, nañ oc atap Anötö ndē mwasiñ atu sa. In oc kēñ mac aneñ ñandō yēc A Tanli-nga, ma mac oc asōc malac Jerusalem wakuc ñagatam andi. ¹⁵ Magoc lau sac oc sēsōc sēndi dom. Lau mbec-toma, lau nañ sēkōm mētē mockaiñ-nga, ñac nañ sic ñamalac ndu, ma lau nañ sem akiñ anōtōi gwam, ti lau nañ sēkōm tasan ma ñac nañ atac whiñ mētē tasan, lau hoñ dinañ oc gacgeñ sēmbo awē gitōm giam pōm.

¹⁶ "Aö Yisu dec, kakiñ aneñ añela bu hoc yom hoñ dindē asē tēñ mac, bu andic dulu tēñ Anötö ndē lau dabuñ hoñ. Aö Dawid ndē Nahu, nañ gambo gamuñ in, ma Dawid ndē Wakuc bocdinañ. Ma aö gatōm Tētēnda, tata bēbēc-nga nañ ñawasi atu."

¹⁷ Nalau Dabuŋ, lu awhê naŋ oc nem Anötö ndê Domba, naŋ sêsôm bu, “Mweŋ!” Ma am asa naŋ ngô yom dindec, naŋ sôm, “Mweŋ!” Am asa naŋ bu yô am, naŋ mweŋ, ma nôm Bu Taŋli-ŋga naŋ am oc kôc sa ŋambwa, ŋaôli mba. ¹⁸ Tigerŋ aô wapuc yom hoŋ naŋ Anötö hoc asê gwananŋ yêc buku dindec, naŋ dôn. Na-malac daŋ bu ndic têku yom dindec ŋa iŋ dau ndê yom, dec Anötö oc kêŋ ŋawapac hoŋ naŋ gato ŋayom sip buku dindec, naŋ tên iŋ. ¹⁹ Ma ŋamalac daŋ bu kôc yom ŋalhô daŋ su yêc yom naŋ Anötö hoc asê gwananŋ

yêc buku dindec, dec Anötö oc seŋ iŋ su bocdinaŋ, ma iŋ oc so gêŋ ŋayham-ŋayham naŋ buku dindec tôc asê. Iŋ oc wêkaiŋ ndê mala yêc malac dabuŋ dom, ma neŋ ŋandô yêc A Taŋli-ŋga dom.

²⁰ Iŋ naŋ hoc yom ŋandô asê pi gêŋ hoŋ dindec, naŋ sôm, “Yomandô! Kêpiŋ su aô oc wambu waloc.”

Yomandô! Mweŋ Pômdau Yisu!

²¹ Pômdau Yisu ndê mwasiŋ ndi tên Anötö ndê lau hoŋ. Yomandô!